İSLÂM TARİHİ 5-6

Peygamberler Peygamberi

Hazreti MUHAMMED

ALEYHİSSELAM

ve

İSLÂMİYET

M. ÂSIM KÖKSAL

MEDİNE DEVRİ

Peygamberler Peygamberi
HZ. MUHAMMED ALEYHİSSELAM
VE İSLÂMİYET-3

Copyright © Işık Yayınları, 2008
Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Ömer ÇETİNKAYA
Ali BUDAK
Haydar YILDIRIM

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Necmi TOPAL

ISBN
978-975-278-214-3

Yayın Numarası
458

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Ağustos 2008

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 60 00 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.isikyayinlari.com

(2. BASKI)

İçindekiler

Birinci Bölüm

HENDEK (AHZAB) SAVAŞI

Hendek Savaşının Tarihi ve Sebebi 31
Kâbe Örtüsü Arasında Antlaşma Yapılışı ve
Müşrikliğin İslâmiyetten Üstün Gösterilmek İstenilişi 32
Yahudi Propaganda Heyetinin Arap Kabilelerini Dolaşarak
Peygamberimiz Aleyhisselamla Çarpışmaya Davet ve Teşvik Etmeleri 34
Kureyş Müşriklerinin Arap Kabilelerini Peygamberimiz
Aleyhisselamla Çarpışmak Üzere Kendilerine Yardıma Çağırmaları 35
Kureyş Müşrikleri ile Yardımcılarının Hazırlanıp Yola Çıkmaları 35
Yolda Gelip Kureyş Ordusuyla Birleşen Arap Birlikleri ve Sayıları 35
Müşrik Ordularının Hareketleri Hakkında Alınan
Haber Üzerine Alınacak Tedbirlerin Konuşulması 36
Müdafaa Hendekleri Kazılmasının Kararlaştırılması 37
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hendek ve Karargâh Keşfine Çıkışı 37
Hendek Kazılacak Yerin Belirlenişi ve Her Cemaate Kazacakları Yerin Gösterilişi ... 38
Benî Kurayza Yahudilerinden Emaneten Araç ve Gereçler Alınışı 39
Hendek Kazma İşine Hızla Girişilişi 39
Selman-ı Fârisî'ye Göz Değişi 40
Selman-ı Fârisî'nin Ehl-i Beyt'ten Sayılışı 41
Müslümanların Birbirlerini Korkutacak Şakalardan Sakındırılışı 41
Bir Avuç Hurmanın İslâm Ordusunu Doyuruşu 42

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kazma
İşlemez Yeri Bir Darbe ile Kum Haline Getirişi 43
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hendekte Parçaladığı
Kaya Münasebetiyle Verdiği Fütuhat Müjdesi 43
Münafıkların Fetih Müjdeleriyle Sevinen
Mü'minlerin Maneviyatını Bozmaya Çalışmaları 47
Kazılan Hendeğin Vasıfları 48
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kazdırdığı Hendeğin Asırlarca Sonraki Durumu 48
Hendek Savaşında Müslümanların Parolası 49
Müşrik Ordularının Karargâhlarını Kurdukları Yerler 49
Düşman Ordularının Hayvanlarını Doyurmakta Güçlüklerle Karşılaşmaları 50
İslâm Ordusunun Hendekte Toplanıp Savaş Düzenine Konuluşu ve Tedbirler Alınışı 50
Benî Kurayza Yahudilerinin Peygamberimiz Aleyhisselamla
Olan Muahedelerini Bozup Müşriklerle İşbirliği Yapmaları 51
Benî Kurayza Yahudilerinin İleri Gelenlerinden
Beşinin Ka'b b. Esed'e İtiraz ve Muhalefet Edişi 56
Huyey b. Ahtab'ın Benî Kurayza Yahudilerini Kandırmaya
ve Amr b. Su'dâ'nın İse Onları Uyarmaya Çalışması 56
Benî Kurayza Yahudilerinin Ebu Süfyan'a Elçi Göndermeleri 58
Benî Kurayza Yahudilerinin Tutum ve Davranışlarının
Peygamberimiz Aleyhisselama Haber Verilişi 58
Zübeyr b. Avvam'ın Tecessüs İçin Görevlendirilişi 59
Havvat b. Cübeyr'in Benî Kurayza Yahudilerine Elçi Olarak Gönderilişi 60
Benî Kurayza Yahudilerine Bir Heyet Gönderilişi 60
Benî Kurayza Yahudilerinin Medine'ye Baskın Yapmak
Üzere Kureyşîlerle Gatafanlardan Biner Kişi İstemeleri 62
Seleme b. Eslem ile Zeyd b. Hârise'nin Medine Muhafızlığına Tayin Edilişi 62
Havvat b. Cübeyr'in Başına Gelenler 63
Benî Kurayza Yahudilerinden Nebbaş b. Kays
ve Arkadaşlarının Medine'nin İçine Kadar Sokulmaları 64
Hendekte Toplanan İslâm Ordusundaki Mü'min ve
Münafıkların Müşrik Orduları Karşısındaki Tutum ve Davranışları 65
Benî Kurayza Yahudilerinin İkinci Baskın
Denemesi ve Hz. Safiyye'nin Kahramanlığı 69
Müslüman Kadınlarını Tehdit Eden Necdan'ın Öldürülüşü 71
Münafıkların Hendekten Dağılmaları 71
Müşriklerin Baskın İçin Fırsat Kollamaları 71
Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Ferahlatıcı Müjdeler Verişi 71

Hendeğin En Dar Yerinde Peygamberimiz Aleyhisselamın
Yerine Sa'd b. Ebi Vakkas'ın Nöbet Tutup Beklemesi 72
Ebu Süfyan Kumandasındaki Süvari Birliğinin Bozguna Uğratılışı 72
Halid b. Velid ve Amr b. Âs Kumandasındaki Süvari Birliklerinin Püskürtülüşü....74
Kureyşîlerle Gatafan Süvarilerinin Müşterek
Hücumlarının Tekrar Tekrar Püskürtülüşü 76
Müşriklerden Her Gün Birisinin Kumandasında Süvarilerin Hücuma Getirilişi 77
Hücumların Sıklaştırılışı ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Çadırının Oka Tutuluşu..78
Çarpışmaktan İkindi Namazını Kılmaya İmkân ve Fırsat Bulunamayışı 78
Peygamberimiz Aleyhisselamın Sa'd b. Habte'ye İltifatı ve Duası 79
Sa'd b. Muaz'ın Kolundan Okla Vuruluşu 79
Sa'd b. Muaz'ın Yüce Allah'tan Dilekleri 81
Müşriklerin Süvari Kumandanlarının Umumî Taarruz Keşifleri ve Denemeleri 81
Hendeğin Dar Yerinden Beş Müşrik Süvarisinin Sıçrayıp Geçişi 82
Amr b. Abd'in Müslümanlara Meydan Okuması 83
Hz. Ali'nin Amr b. Abd'le Çarpışmak İçin Sabırsızlanması ve Çarpışması 83
Hz. Ali'nin Harp Meydanından Peygamberimiz Aleyhisselamın Yanına Dönüşü..88
Nevfel b. Abdullah'ın Cesedinin Satın Alınmak İstenilmesi 88
Düşmanların Süvari, Piyade Bütün Askerî Güçlerini Saldırıya Geçirmeleri 89
Tufeyl b. Numan'ın Şehit Oluşu 90
Savaş Yüzünden Kılınamayan Namazların Geceleyin Kaza Edilişi 90
Korkuya Düşen Müslümanlara Tavsiye Buyurulan Dua 90
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ardarda Dua Edişi ve Duasının Kabul Buyuruluşu 91
Gatafanları Kureyş Müşriklerinden Ayırma Denemesi 91
Nuaym b. Mes'ud'un Kureyş Müşrikleriyle
Benî Kurayza Yahudileri Arasındaki Birliği Bozuşu 96
Nuaym b. Mes'ud'un Kureyşîler ve Gatafanlarla Konuşması 99
Yahudilerin Karar ve İsteklerini Kureyşîlere Tebliğ Etmeleri 101
İkrime b. Ebu Cehil'in Benî Kurayza Yahudilerine Gönderilişi 102
Mes'ud b. Ruhayle ve Arkadaşlarının Benî Kurayzalara Gönderilişi 104
Kureyşîlerin Karar ve İsteklerini Benî Kurayzalara Bildirmeleri 104
Müşriklerle Yahudilerin Birbirlerinden Yardım Görme Umutlarını Kesmeleri 105
Ebu Süfyan'ın Huyey b. Ahtab'a Çatması 105
Huyey b. Ahtab'ın Benî Kurayza Yahudilerini Kandırmaya Çalışması 106
Medine'yi Kuşatan Düşmanların Aralarında Tefrikaya ve Anlaşmazlığa Düşmeleri ...107
Ebu Süfyan'ın Gönderdiği Ültimatom Yazısını
Peygamberimiz Aleyhisselamın Cevaplayışı 108

Dehşetli Bir Rüzgârın Esmeye Başlayıp Müşrikleri Tedirgin ve Perişan Edişi....... 110
Huzeyfe b. Yeman'ın Beyaz Sarıklı Süvarilere Rastlayışı................................... 116
Benî Kurayza Yahudilerinden Nebbaş b. Kays'ın Karısının Rüyası
ve Benî Kurayza Yahudilerinin Akıbetlerinden Korkmaya Başlamaları................ 118
Kur'ân-ı Kerîm'in ve Peygamberimiz Aleyhisselamın
Dağılan Müşrik Orduları Hakkındaki Açıklamaları 119
Hendek Şehidleri.. 119

İkinci Bölüm

BENÎ KURAYZA GAZASI

Benî Kurayza Gazası Niçin ve Nasıl Yapıldı?... 123
Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Benî Kurayza Yurduna Hemen
Hareket Etmelerini Emredişi ve Kendisinin de Onlarla Birlikte Yola Çıkışı.......... 127
İslâm Mücahidlerinin Sayıları ve Yola Çıkışları.. 127
Hz. Ali'nin Sancağını Benî Kurayza Yahudilerinin Kalelerinin Dibine Dikişi,
Yahudilerin Peygamberimiz Aleyhisselama ve Mü'minlere Sövüşü 129
Useyd b. Hudayr'ın Benî Kurayza Yahudilerine Çıkışması.................................. 130
Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Kurayza Yahudilerinin
İleri Gelenlerine Seslenişi ve Karşılıklı Konuşmalar Yapılışı 130
Benî Kurayza Yahudilerinin Barış İstemeleri 132
Benî Kurayza Lideri Ka'b b. Esed'in İtirafları ve Benî Kurayza Yahudilerine Teklifleri..133
Sa'ye Oğullarının Benî Kurayza Yahudilerini Öğütlemeleri 136
Sa'lebe ve Esîd'in Müslüman Olmaları 136
Amr b. Su'dâ'nın Benî Kureyzeları
Kınadıktan ve Öğütledikten Sonra Kaleden Ayrılışı.. 138
Benî Kurayza Yahudilerinin Konuşmak ve
İşlerini Danışmak Üzere Ebu Lübâbe'yi İstemeleri.. 139
Ebu Lübâbe'nin Malının Üçte Birini Keffaret Olarak Tasadduk Edişi................... 143
Hz. Ali'nin Benî Kurayza Yahudilerinin Kalelerini Fetih İçin Yemin Edişi........... 143
Benî Kurayza Yahudilerinin, Bağışlanmaları İçin Evsîlerin Yardımını Dilemeleri....144
Sa'd b. Muaz'ın Benî Kurayza Yahudileri Hakkında Hüküm Vermek Üzere Getirilişi. 145
Benî Kurayza Yahudileri Hakkında Sa'd b. Muaz Tarafından Verilen Hüküm..... 148
Benî Kurayza Yahudileri ve Malları Hakkında Yapılan İşlemler 149
Tutuklanan Erkeklerin Sayısı... 150
Benî Kurayza Erkekleriyle Kadın ve Çocuklarının
Kaldıkları Yerler ve Kendilerine Yiyecek Dağıtılışı.. 150
Huyey b. Ahtab'ın Boynu Vurulmak Üzere Getirilişi... 150

Zebir b. Bata ile Aile Efradının Bağışlanışı 151
Benî Kurayza Yahudileri Kadınlarından Nübâte'nin Boynunun Vuruluşu 156
Benî Kurayza Yahudilerinden Alınan Ganimetlerin Bölüştürülüşü ve Ganimetten, Savaşacak Müslümanlar İçin Silahlar ve Atlar Satın Alınışı 157
Reyhâne Hatunun Peygamberimiz Aleyhisselamın Zevceliğine Nâil Oluşu 157
Benî Kurayza Yahudilerinin Başlarına Gelenlerin Medine'yi Kuşatan Müşriklere Yardımda Bulunmalarından İleri Geldiğinin Kur'ân-ı Kerîm'de Açıklanışı ve Mü'minlere Yeni Bir Fethin de Müjdelenişi 157
Sa'd b. Muaz'ın Yarasının Birdenbire Deşilip Vefat Edişi 158
Sa'd b. Muaz'ın Yıkanışı ve Kefenlenişi, Cenazesinin Taşınışı, Cenaze Namazının Kılınışı 160
Sa'd b. Muaz'ın Kabrinin Kazılışı ve Gömülüşü 161
Hayber Yahudilerinin Telaşlanmaları ve Peygamberimiz Aleyhisselamla Çarpışmak İçin Hazırlanmaları 163

Üçüncü Bölüm

BENÎ KURAYZA'DAN SONRA

Muğîre b. Şûbe'nin Müslüman Oluşu 169
Kays b. Nüşbe'nin Müslüman Oluşu 172
Eşca' Kabilesinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları ve Peygamberimiz Aleyhisselamla Muahede Yapmaları 174
Kurata Seriyyesi 174
Ganimet Mallarının Bölüştürülüşü ve Medine'ye Dönülüşü 177
Sümâme b. Üsal'in Yakalanışı ve Müslüman Oluşu 177
Sümâme'nin Kalbine İslâmiyet Sevgisinin Nasıl Düşürüldüğü 180
Sümâme b. Üsal'in Umre Yapmak Üzere Mekke'ye Gidişi 180
Behî Lihyan Seferi 182
Peygamberimiz Aleyhisselamın İslâm Mücahidleriyle Birlikte Yola Çıkışı 184
Peygamberimiz Aleyhisselamın Reci' Şehitlerini Rahmet ve Mağfiretle Anışı 184
Benî Lihyanların Kaçıp Dağ Başlarına Sığınmaları 185
Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye Dönüşü 185
Gâbe (Zû Kared) Gazası 186
Gâbe (Zû Kared) Gazası Niçin ve Nasıl Yapıldı? 186
Seleme b. Ekvâ'nın Baskını Medine Halkına Duyuruşu 188
Seleme b. Ekvâ'nın Baskıncıları Tedirgin Edişi ve Develerden Bazısını Kurtarışı 189
Uyeyne b. Hısn'ın Baskıncı Müşriklere İmdada Gelişi 190
Mücahidlerin Peygamberimiz Aleyhisselamın Yanında Toplanmaları 190
Baskıncı Müşrikleri Yakalamak İçin Harekete Geçen Öncü Süvari Bölüğü 191

Ebu Katâde'nin Savaş Atında Gördüğü Şaşılacak Hal 192
Muhriz b. Nadle'nin Züllimme İsimli At Üzerinde Savaşa Çıkışı 193
Mikdad b. Esved'in Mes'ade İle Çarpışması 195
İslâm Süvarilerinin Baskıncı Müşrikleri Bozguna Uğratmaları 197
Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'den Hareket Edişi 197
Peygamberimiz Aleyhisselamın Zû Kared'de Tepe Üzerinde Karargâhını Kuruşu .. 198
Ebu Katâde'nin Alnındaki Yarasının İyileştirilişi 198
Sa'd b. Ubâde'nin Peygamberimiz Aleyhisselamın Duasına ve İltifatına Nail Oluşu ... 199
Peygamberimiz Aleyhisselamın Seleme
ve Ebu Katâde Hakkındaki Takdir ve İltifatları 200
Talha b. Ubeydullah'ın Na'man Kuyusunu Satın Alıp Vakfetmesi 201
Medine'ye Dönülürken Koşu Yapılışı 202
Gâbe (Zû Kared) Seferinin Ne Kadar Sürdüğü? 202
Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin Zevcesinin Baskıncıların Yurdundan
Kaçıp Kurtuluşu ve Bindiği Deveyi Kurban Etmeyi Adayışı 203
Gamr (Gamre) Seferi 204
Zülkassa Seferi 207
Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Zülkassa'ya Gönderilişi 208
Cemum Seferi 209
Zeyd b. Hârise'nin Cemum'a Gönderilişi 210
Iys Seferi 210
Ebu'l-Âs'ın Himayeye Alınışı 212
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Zeyneb'e
Emri ve Ebu'l-Âs'a Mallarının Geri Verilişi 213
Ebu'l-Âs'ın Kureyş Müşriklerine Ait Malları Teslim
Ettikten Sonra Müslüman Olup Medine'ye Dönüşü 213
Tarf Seferi 214
Zeyd b. Hârise'nin ve Arkadaşlarının Başlarına Gelenler 215
Abdurrahman b. Avf'ın Dûmetü'l-Cendel'e Gönderilişi 216
Hz. Ali'nin Fedek'te Toplanan Benî Sa'dlara Gönderilişi 220
Zeyd b. Hârise'nin Vâdi'l-kurâ'ya Benî Fezârelere Gönderilişi 223
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidde Yağmur Duası Yapışı 226
Peygamberimiz Aleyhisselamın Yağmur Dualarının Sayısı ve Çeşitleri 229
Yağmur Duası ile İlgili Bilgiler 236
Yağmur Duasına Nasıl Çıkılır ve Çıkılınca Neler Yapılır? 237
Kürz b. Cabir'in Ükl ve Uranîleri Yakalamaya Gönderilişi 239
Ükl ve Uranîlerin Suçları 244

Ükl ve Uranîlere Uygulanan Ceza 245
Ükl ve Uranîlerin Kısas Suretiyle Cezalandırılmalarının Sebebi ve Hikmeti 245
Ükl ve Uranîlerden Kurtarılan Develerin Zülcedr Yaylımına Gönderilişi 246

Dördüncü Bölüm

HUDEYBİYE SEFERİ

Seferin Tarihi, Mevkii, İsmi ve Sebebi 249
Ashabdan Bazılarının Medine'de Görevlendirilişi 250
Medine'den Yola Çıkış ve Yola Çıkanların Sayısı 250
Hazırlanan Kurbanlık Develerin Sayısı 251
Müslümanların Atlıları ve Yanlarında Taşıdıkları Silahlar 251
Bir Süvari Birliğinin Öncü Olarak Yola Çıkarılışı 251
Medine Çevresindeki Bedevî Arapların Sefere Katılmaktan Kaçınmaları 252
Hz. Ömer'le Sa'd b. Ubâde'nin Endişeleri 253
Zülhuleyfe'de İhrama Girilişi 253
Kurbanlık Develerin Alâmetlenişi 254
Büsr b. Süfyan'ın Tecessüs İçin Mekke'ye Gönderilişi 254
Peygamberimiz Aleyhisselamın Zülhuleyfe'den İtibaren Uğradığı Yerler 254
Ebvâ'da ve Veddan'da Peygamberimiz Aleyhisselama Getirilen Hediyeler 256
Kureyş Müşriklerinin Kararları ve Bir Süvari
Birliğini Kurâu'l-Gamîm'e Göndermeleri 258
Kureyş Müşriklerinin Ehâbiş'ten Kendilerine Tâbi Olanlar ile
Sakîfleri Yanlarına Almaları ve Ehâbiş'e Evlerinde Ziyafet Çekmeleri 258
Kureyş Müşriklerinin Dağ Başlarına Gözcüler
Dikmeleri ve Karargâhlarını Beldah'ta Kurmaları 259
Peygamberimiz Aleyhisselamın Gadîrü'l-Eştat'a Gelişi 259
Büsr b. Süfyan'ın Kureyş Müşrikleri Hakkında Edindiği Bilgiler 260
Peygamberimiz Aleyhisselamın Gamîm'de Durup Ashabına
Hitabda Bulunması ve Durum Hakkındaki Görüşlerini Sorması 261
Zâtü'l-Hanzal Tepesinin Fazileti ve Kızıl Develiden Başkalarının Yarlıganışı 264
Kasvâ'nın Çöküşü ve Peygamberimiz
Aleyhisselamın Kureyş Müşrikleri Hakkındaki Va'di 266
Kasvâ'nın Çöküşündeki Hikmet 267
Peygamberimiz Aleyhisselamın Namazlarını
Hudeybiye'nin Harem Hududu İçine Giren Yerinde Kılışı 267
Susuz Kuyudan Su Fışkırtılması Mucizesi 268
Peygamberimiz Aleyhisselamın Parmağından Pınar Gibi Su Akıtması 269

Hudeybiye'de Peygamberimiz Aleyhisselamın Duasıyla Yağmur
Yağması ve Yağmuru Yıldızın Yağdırdığını Söylemenin İmansızlık Oluşu 270
Büdeyl ile Arkadaşlarının Peygamberimiz Aleyhisselama Kureyş
Müşriklerinin Hazırlıkları ve Maksatları Hakkında Bilgi Vermeleri
ve Peygamberimizin Söylediklerini Müşriklere Aktarmaları 271
Kureyş Müşriklerinin Büdeyl ve Arkadaşlarına Karşı Kötü ve Sert Davranışları ... 273
Urve b. Mes'ud'un Konuşması 274
Urve b. Mes'ud Peygamberimiz Aleyhisselamın Huzurunda 275
Peygamberimiz Aleyhisselamın Urve'ye Cevabı ve Teklifleri 276
Urve b. Mes'ud'un Tekrar Konuşmaya Başlaması 277
Urve b. Mes'ud'u Yeğeni Muğîre'nin Tehdit Edişi 278
Urve'nin Peygamberimiz ve Peygamberimiz Aleyhisselamın
Ashabı Hakkındaki Müşahedelerini Müşriklere Anlatışı 279
Hıraş b. Ümeyyetü'l-Huzâî'nin Müşriklere Elçi Olarak Gönderilişi 281
Huleys b. Alkame'nin Müşrikler Adına
Peygamberimiz Aleyhisselamla Konuşmaya Gelişi 282
Müşriklerin Mikrez b. Hafs'ı Elçi Olarak Göndermeleri 284
Hz. Ömer'in Kureyş Müşriklerine Elçi Olarak Gönderilmek
İstenilişi ve Onun Yerine Hz. Osman'ın Gönderilişi 285
Hz. Osman'ın Kâbe'yi Yalnız Olarak Tavaf Teklifini Reddedip Müşrikleri Kızdırışı... 287
Hz. Osman'ın Kâbe'yi Herkesten Önce
Tavaf Etmiş Olmasına Ashabın İmrenmeleri 288
Hz. Osman'ın Öldürüldüğü Haberi Üzerine "Rıdvan Bey'atı"nın Yapılışı 288
Yapılan Rıdvan Bey'atının Şekli 290
Münafık Cedd b. Kays'ın Bey'attan Kaçışı ve Kaçınışı 291
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Osman İçin Bey'at Yapışı 291
Hz. Osman'la Müslümanlar Arasında Geçen İbretli Bir Konuşma 292
Bey'atta Bulunan Müslümanların Sayıları ve Faziletleri 292
Müşriklerin Muhtemel Bir Saldırılarına Karşı Tedbir Alınışı 293
Ebu Cehil'in Bedir'de İğtinam Edilen Devesinin Mekke'ye Kaçışı 294
Hudeybiye Muahede ve Mütârekesi 295
Kureyş Müşriklerinin Süheyl b. Amr'a Yetki ve Direktif Vermeleri 295
Süheyl b. Amr'ın Konuşması 296
Muahede Belgesine Yazılan Şahitler 302
Süheyl b. Amr'ın Oğlu Ebu Cendel'in Mekke'den Kaçıp
Hudeybiye'de Peygamberimiz Aleyhisselama Sığınışı 303
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Cendel'i Teselli Edişi ve Öğütleyişi 305
Huvaytıb'la Mikrez'in Peygamberimiz ve Ashabı Hakkındaki Görüşleri 306

Hz. Ömer'le Ebu Cendel Arasında Geçen Konuşmalar 306
Peygamberimiz Aleyhisselamla Kureyş Müşriklerinin Akit ve Ahitlerine Katılanlar 307
Muahede ve Musalaha Yazısından Bir Nüsha
Daha Yazılarak Süheyl b. Amr'a Verilişi 309
Peygamberimiz Aleyhisselamın Muvaffak ve
Muzaffer Olacağına Huvaytıb'ın Kanaat Getirişi 309
Hudeybiye Muahedesinin Ashabı Hayal Kırıklığına Uğratışı ve
Hz. Ömer'in Peygamberimiz Aleyhisselama İtiraz Yollu Sorular Soruşu 309
Hz. Ömer'in Hz. Ebu Bekir'e Başvuruşu 311
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ömer ve Arkadaşlarına Son Cevabı 313
Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Hz. Ömer'i Öğütleyişi ve
Hz. Ömer'in Davranışlarına Tevbe ve Nedamet Edişi 313
Çılgınlık Etmeye Kalkışıp Yakalanan Müşriklerin Serbest Bırakılışı 314
Kurbanlarını Kesip Tıraş Olmalarının Müslümanlara Emredilişi 315
Peygamberimiz Aleyhisselamın Başını Kazıtması 317
Hz. Ümmü Seleme İle Ümmü Umâre'nin Saçlarını Kısaltmaları 317
Müslümanların Başlarını Tıraş Ettirmeye Koyulmaları 318
Peygamberimiz Aleyhisselamın Saçlarını Kazıtanlara Duası 318
Kasırganın Kesilen Saçları Havalandırıp Harem İçine Savuruşu 319
Bir Açıklama 319
Hz. Ebu Bekir'in Hudeybiye Muahedesi Hakkındaki Görüşü 319
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hudeybiye'den
Ayrılışı ve Feth Sûresinin Nazil Oluşu 320
Müslümanların Tutum ve Davranışlarından
Dolayı Azaba Uğramaktan Korkuya Düşmeleri 321
Cebrail Aleyhisselamla Sahabilerin Peygamberimiz Aleyhisselamı Tebrik Etmeleri .. 322
Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara
Eski Günlerini ve Hallerini Hatırlatışı 322
Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye Gelişi
ve Sefere Katılmayan Bazı Kabilelerin Özür Dilemeleri 324
Hudeybiye Muahedesi Üzerine Feth Sûresinin İnişi 324
Feth Sûresinin Bazı Âyetleri Hakkında Açıklama 328
Ebu Basîr'in Mekke'den Kaçışı ve Kureyşîlerin Ticaret Yollarını Kesişi 331
Ebu Basîr'in Medine'ye Kaçışı ve Müşriklere İade Edilişi 331
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Basîr'i Öğütleyişi ve Teselli Edişi 332
Ebu Basîr'in Kendisini Götürenlerden Birisini Öldürüp Kurtuluşu 333
Kevser'in Medine'ye Gelip Durumu Peygamberimiz Aleyhisselama Haber Verişi .. 334
Ebu Basîr'in Medine'ye Gelişi ve Kendisini Savunuşu 335

Ebu Basîr'in İys Sahilinde Üs Kurması 336
Mekke'de Tutuklu Bulunan Müslümanların
Kaçıp Ebu Basîr'in Yanında Toplanmaları 336
Ebu Basîr ve Arkadaşlarının Müşrikleri Tedirgin Etmeye Başlamaları 337
Ebu Basîr'in İys'te Toplananlara Başkan Oluşu 338
Kureyş Müşriklerinin Muahedede Bir Değişiklik Yapılması
İçin Peygamberimiz Aleyhisselama Başvurmaları 339
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Basîr'e Yazılı Emri 340
Ebu Basîr'in Vefatı 340
Ebu Cendel ile Arkadaşlarının Medine'ye Dönüşü 340
Ümmü Külsûm Hatunun Mekke'den Medine'ye Kaçışı 340
Ümmü Külsûm Hatunun Peygamberimiz Aleyhisselama Halini Arzedişi 342
Kardeşlerinin Ümmü Külsum Hatûnu Götürmek İçin Medine'ye Gelişi 343
Ümmü Külsum Hatunun Zeyd b. Hârise ile Evlenişi 344
Ümmü Külsûm Hatunun Annesi Erva binti Küreyz Hatunun Medine'ye Hicret Edişi.. 344
Cüzamların Müslüman Oluşu 345
Rifâa b. Zeyd ile Arkadaşlarının Medine'ye Gelişi 345
Ferve b. Amr el-Cüzamî'nin Müslüman Oluşu ve Şehit Edilişi 346
Ferve b. Amr'ın Hapis ve İdam Edilişi 347
Zıhar Hakkında Âyet Nazil Oluşu 348
Havle Hatunun Peygamberimiz Aleyhisselama Başvuruşu ve Yalvarıp Yakarışı .. 349
Havle Hatunun Allah'a Yalvarışı ve Peygamberimiz Aleyhisselama Vahiy Gelişi ... 350
Keffâretler Hakkında Havle'nin Kocası Evs b. Sâmit'le Konuşma Yapılması 352
Havle Hatunun Ümmü'l-Münzir'e Başvuruşu 354
Havle Hatunun Hz. Ömer'i Durdurup Onunla Uzun Uzun Konuşması 354

Beşinci Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ELÇİLERİ HÜKÜMDARLARI İSLÂMİYETE DAVET EDİYOR

Elçilerin Gönderiliş Tarihi 359
İsa Aleyhisselamın Kimleri, Nerelere Gönderdiği 360
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ashabdan Kimleri, Kimlere Gönderdiği 360
Peygamberimiz Aleyhisselamın Yazdırdığı Yazıları Mühürlemesi 361
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hükümdarlara Elçiler Göndermesinin Sebebi 361
Amr b. Ümeyye'nin Habeş Necaşî'sine Gönderilişi 362
Amr b. Ümeyye'nin Necaşî'nin Huzuruna Küçük Kapıdan Girmekten Kaçınışı .. 364
Amr b. Ümeyye'nin Necaşî'nin Huzurundaki Hitabesi 364

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun
Okunuşu ve Necaşî'nin Müslümanlığını Açıklayışı 365
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun Kutu İçinde Saklanışı 365
Halen Şam'da Bulunan ve Peygamberimiz
Aleyhisselama Ait Olduğu Sanılan Mektup 366
Amr b. Ümeyye'nin Öldürülmek Üzere Necaşî'den İstenilişi 366
Habeş Halkının Necaşî'ye Karşı Ayaklanışı 367
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektuplarını Necaşî'nin Cevaplayışı 369
Necaşî'nin Muhacir Müslümanları Gemilere Bindirip Medine'ye Yollayışı 370
Necaşî'nin Peygamberimiz Aleyhisselama Gönderdiği Bazı Hediyeler 370
Necaşî'nin Oğlu Erha ile Yanına Katılanların
Gemilerinin Batıp Denizde Boğulmaları 371
Dıhye b. Halife'nin Rum Kayseri Herakliyus'a Gönderilişi 371
Kayser'in Adağı ve Adağını Yerine Getirişi 371
Dıhye'nin Gassan Emîrine Başvuruşu ve Kudüs'e Gönderilişi 372
Kayser'in Tasalanışı 372
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun Okutturuluşu 373
Dıhye b. Halife'nin Sünnetli Olup Olmadığının Muayene Edilmesi 374
Herakliyus'un Roma'daki Dostu Dagatır'a Peygamberimiz Aleyhisselam
Hakkında Yazı Yazışı ve Şam Taraflarında Bulunan Ebu Süfyan'a Sorular Soruşu .. 375
Peygamberimiz Aleyhisselamın Herakliyus'a Hitaben Yazdırıp "Muhammed
Resûlullah" Mührü ile Mühürlediği Mektubun Türkçe Tercemesi 380
Herakliyus'un Mektubu Saklayışı, Mektuba Rumların Tepkileri 381
Dıhye'nin Herakliyus'u Uyarışı ve İslâmiyete Davet Edişi 382
Kayser'in İtirafları, Endişeleri ve Dıhye'yi Dagatır'a Gönderişi 383
Dagatır'ın Müslüman Oluşu ve Şehit Edilişi 384
Kayser Herakliyus'un Rumları İslâmiyete Davet Edişi 385
Dagatır'ın Şehit Edilişinden Sonra Dıhye'nin Herakliyus'un Yanına Dönüşü 386
Kayser Herakliyus'un Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubuna Cevap Yazışı.. 387
Dıhye'nin Medine'ye Dönüşü ve Yolda Başına Gelenler 387
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun
Kayser ve Kayser Hanedanınca Korunuşu 388
Abdullah b. Huzâfe'nin İran Şahı Kisrâ'ya Gönderilişi 389
Abdullah b. Huzâfe İle Kisrâ'nın Karşılıklı Konuşmaları 391
Abdullah b. Huzâfe'nin Medine'ye Dönüşü 392
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kisrâ Aleyhindeki Duası 392
Kisrâ'nın Peygamberimiz Aleyhisselam
Hakkında Yemen Valisine Emir ve Direktif Verişi 393

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kisrâ Hakkında
Allah'tan Aldığı Haberi Elçilere Bildirişi 395
Elçilerin Gördüklerini ve Duyduklarını Vali Bâzân'a Anlatmaları 396
Kisrâ Şîreveyh'in Vali Bâzân'a Mektubu, Bâzân'la Ebnâların Müslüman Olmaları .. 397
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kisrâ'ya Gönderdiği Mektubun Ele Geçişi 398
Hâtıb b. Ebi Beltea'nın Mukavkıs'a Gönderilişi 399
Mukavkıs'ın Hâtıb b. Ebi Beltea ile Konuşmaları ve Tartışmaları 401
Mukavkıs'ın Peygamberimiz Aleyhisselama Gönderdiği Hediyeler 405
Hâtıb'ın Medine'ye Yollanışı 406
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mukavkıs Hakkındaki Sözleri 407
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mukavkıs'a Gönderdiği
Mektubunun Saklanışı ve Son Zamanlarda Ele Geçişi 407
Şüca' b. Vehb'in Hâris b. Ebi Şimr el-Gassanî'ye Gönderilişi 407
Salît b. Amr'ın Yemâme Hükümdarı Hevze b. Ali'ye Gönderilişi 410
Salît b. Amr'ın Hevze b. Ali'yi Öğütleyişi 411
Hevze b. Ali'nin Durumu Eregün'le Konuşması 412
Hevze b. Ali'nin Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubuna Cevap Yazışı 413

Altıncı Bölüm

"APAÇIK BİR ZAFER"E DOĞRU

Zeyd b. Hârise'nin Cüzamları Te'dib İçin Hısma'ya Gönderilişi 417
Dubayb Oğulları Temsilcisinin Zeyd b. Hârise ile Konuşması 418
Hz. Ali'nin Zeyd b. Hârise'ye Gönderilişi 422
Sihir ve Kehanetin Mânâları, Çeşitleri, Tarihçeleri ve Yahudi Sihirbazı
Lebid'in Peygamberimiz Aleyhisselamı Sihirle Öldürmeye Kalkışı 423
Sihrin Peygamberlik Sıfatları ve Vazifeleri Üzerinde Tesirinin Olmadığı 425
Sihrin Keramet ve Mucize ile İlgisinin Bulunmadığı 426
Sihrin İslâm'da Yasak Olması 426
Sihrin ve Sihirbazlığın Tarihçesi 427
Kehânet ve Çeşitleri 428
Kehânetin Tarihçesi 428
Yahudiler Peygamberimiz Aleyhisselamı
Ne Zaman ve Nasıl Sihirle Öldürmeye Kalkıştılar? 431
Yapılan Sihrin Zervan Kuyusundan Çıkarılışı
ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Kurtuluşu 433
Zervan Kuyusunun Kapatılışı ve Lebid b. A'sam'ın Sorguya Çekilişi 434
Eban b. Saîd b. Âs'ın Müslüman Oluşu 434

Eban'ın Müslüman Oluşunun Sebebi ... 435
Haccac b. Ilâtu's-Sülemî'nin Müslüman Oluşu ... 436
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber Yahudilerini
Allah'a ve Allah'ın Resûlüne İmana Davet Edişi ... 437

Yedinci Bölüm
HAYBER GAZASI

Gazanın Tarihi, Mevkii ve Sebepleri ... 441
Cihad Hazırlığına Girişilmesi ... 446
Medine Yahudilerinin Telaşlanmaları, Alacakları İçin Müslümanları Sıkıştırmaları .. 447
Abdullah b. Ebi Hadrad'la Ebu Abs b. Cebr'in
Hayber Gazasına Nasıl Katılabildikleri ... 448
Medine Yahudilerinin Müslümanların
Maneviyatlarını Sarsmaya, Bozmaya Çalışmaları ... 449
Hayber Gazasına Katılan Mücahidlerin Sayısı ve İslâm Kadınlarının Adları ... 449
Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'de Yerine Siba' b. Urfuta'yı Vekil Bırakışı ... 451
Hayber Ordusunun Sancaktarı, Parolası ve Düzeni ... 451
Baş Münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün Hayber Yahudilerine Haber Salışı .. 452
Medine'den Sahbâ'ya Kadar Gidiş ... 452
Hayber'e Götürecek En Uygun Yolun Araştırılışı ... 452
Âmir b. Ekvâ'ya Recez Söylettirilişi ... 454
Keşif Birliği Tarafından Yakalanan Casusun Sorguya Çekilişi ... 455
Hayber Yahudilerinin Gatafanların Desteğini Sağlamaları ... 457
Mücahidlerin Yolda Yüksek Sesle Tekbir Getirmekten Men Edilmeleri ... 458
Peygamberimiz Aleyhisselamın Varışı ve Allah'a Dua Edişi ... 458
Hayber Yahudilerinin Zanları, Görüşleri ve Savaşmaya
Hazırlanıp Aralarında Anlaşmazlığa Düşmeleri ... 459
Hubab b. Münzir'in Karargâh Hakkında Arzettiği Görüşünü
Peygamberimiz Aleyhisselamın Benimseyip Muhammed
b. Mesleme'ye Karargâh İçin Elverişli Bir Yer Aratması ... 462
Sellâm b. Mişkem'in Teşviki Üzerine Yahudilerin Savaşmaya Karar Vermeleri ... 463
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Öğütleyişi ve Cihada Teşvik Buyuruşu .. 463
Natat ve Nâim Kaleleri Önünde Savaşa Devam Edilişi ... 464
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hastalanışı ve
Savaşa Bazı Sahabilerin Kumandası Altında Devam Edilişi ... 464
Yahudilerin Saldırıya Geçişi ve Mücahidleri Bozguna Uğratışı ... 465
Mahmud b. Mesleme'nin Üzerine Bırakılan Taşla Şehit Edilişi ... 466

Âmir b. Ekvâ'nın Merhab'la Çarpışırken Kendi Kılıcıyla Yaralanıp Şehit Oluşu... 466
Hayber Yahudilerinin İslâmiyete Davet Edilişi ... 467
Natat Çevresindeki Hurma Ağaçlarının Kesilişi ... 468
Yahudilerden Ayrılıp Gitmesi İçin Uyeyne b. Hısn'la Konuşulması ... 468
Gatafanların Acele Yurtlarına Dönüşü ve Yahudilerin Hayal Kırıklığına Uğrayışı ... 470
Gatafanların Hayber'den Döndüklerine Üzülmeleri ... 471
İki Mülteci Yahudinin Hayber ve Hayberliler Hakkında Bilgiler Vermeleri ... 472
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'in Fethedileceğini
Müjdeleyişi ve Onu Fethedecek Yiğidin Vasıflarını Bildirişi ... 475
Sancağın Kime Verileceğinin Ümit ve Merakla Beklenişi ... 476
Hayber Fatihliğinin Hz. Ali Üzerinde Gerçekleşmesi ... 477
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ali İçin Duası ... 477
Hz. Ali'nin Giydirilip Kuşattırılışı ve Görevinin Kendisine Bildirilişi ... 478
Hz. Ali'nin Sancağı Kalenin Dibine Dikişi ve Yahudilerle Kale Dışında Çarpışılışı .. 479
Hz. Ali'nin Âmir ve Merhab'la Karşılaşıp Onları Öldürüşü ... 481
İslâm Mücahidlerinin Natat'a Girişi ... 483
Nâim Kalesinin Kuşatılışı ve Ele Geçirilişi ... 483
Müslüman Olduktan Hemen Sonra Şehit Olan Çoban ... 484
Eslemlerin Peygamberimiz Aleyhisselama Açlıktan Şikâyetlenmeleri ... 486
Açlıktan Eşek Eti Yemeye Kalkılışı ... 487
Sa'b b. Muaz Kalesinin Kuşatılışı ve Fethedilişi ... 488
Ganimet Malına Hıyanet Etmenin Cezası ... 492
Şehit Olmak İçin Müslüman Olan ve Şehit Olan Kişi ... 493
Kulle (Zübeyr) Kalesinin Kuşatılıp Fethedilişi ... 494
Reci' Karargâhının İlk Karargâh Yeri Olan
Menzile'ye Getirilişi ve Şıkk Kalelerinin Fethedilişi ... 495
Nizar Kalesine Mancınıkla Taş Yağdırılışı ... 497
Peygamberimiz Aleyhisselamın Bir Avuç Kum Alıp Kaleye Doğru Savuruşu ... 497
Nizar Kalesinde Alınan Esirler ve Ganimetler ... 497
Yahudi Simâk'a Karısının Teslim Edilişi ve Kendisinin Müslüman Oluşu ... 498
Bozguna Uğrayan Yahudilerin Ketibe Kalelerinde Üslenişleri ... 498
Üzerlerinde Anlaşmaya Varılıp Kararlaştırılan Maddeler ... 499
Vatîh ve Sülalim Kalelerinden Teslim Alınan Ganimet Malları ... 500
Hayber'in Diğer Kalelerinden Teslim Alınan Ganimet Malları ... 500
Mücahidlerin İhtiyaçlarının Ganimet Mallarından Karşılanışı ... 501
Ebi'l-Hukayk Hanedanına Ait Hazine Hakkında Yapılan
Soruşturma ve Hazinenin Gömülü Bulunduğu Yerden Çıkarılışı ... 501
Sa'ye b. Sellâm'ın Sıkıştırılınca Gerçeği Söylemesi ... 503

Çıkarılan Hazinenin Cinsi ve Miktarı 505
Ebi'l-Hukayk Oğullarının Cezalandırılmaları 505
Uyeyne b. Hısn İle Fezârelerin Hayber Ganimetinden Pay İstemeye Gelmeleri... 506
Uyeyne b. Hısn'ın Yahudileri Kışkırtmaya Çalışması 507
Yahudilerin Peygamberimiz Aleyhisselamı Zehirlemeye Kalkışmaları 509
Yahudi Kadını Zeyneb ile Hayber Yahudilerinin Sorguya Çekilmeleri 512
Hz. Safiyye'nin Kimliği ve Başkumandan Hakkı Olarak
Peygamberimiz Aleyhisselam Tarafından Seçilişi 514
Hz. Safiyye'nin Gerdek Gecesinde Gördüğü Rüyası ve Müslüman Oluşu 516
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'de Mücahidlere Yasakladığı Şeyler 517
Hayber Şehitleri 518
Hayber Ganimetlerini Toplamak ve Bölüştürmekle Görevlendirilenler 519
Hayber Ganimetinin Kimlere ve Nasıl Bölüştürüldüğü 520
Gayrimenkul Ganimetlerin Bölüştürülmesi 522
Hâs (veya Hals) Vadisi Mahsullerinin Bölüştürülmesi 524
Hisse Satışları 527
Hayber Yahudilerinin Hayber Topraklarını Yarıcı Olarak İşletmeleri 527
Kureyş Müşriklerinin Hayber Savaşında Yahudilerin mi, Yoksa
Müslümanların mı Kazanacağı Hakkında Birbirleriyle Bahse Girişmeleri 530
Haccac b. Ilâtü's-Sülemî'nin Peygamberimiz Aleyhisselamdan
İzin Alıp Mekke'deki Mallarını Toplamaya Gidişi 531
Haccac'ın Mekke'de Müşriklerdeki Alacağını Müşriklere Toplatışı 533
Hz. Abbas'ın Üzüntüden Bayılışı 534
Hz. Abbas'ın Acı Haberi Haccac'dan Soruşturması 534
Haccac'ın Hz. Abbas'a Hayber'in Fethedilmiş Olduğunu Bildirişi 535
Hz. Abbas'ın Kâbe'yi Tavaf Etmesi ve Kureyş Müşrikleriyle Konuşması 538

Sekizinci Bölüm

HAYBER'DEN SONRA

Devsîlerin Medine'ye Gelişi ve Kendilerine Hayber Ganimetinden Hisse Verilişi.. 543
Ebu Hureyre'nin ve Annesinin Müslüman Oluşu 543
Ebu Hureyre'nin "Ebu Hureyre" Künyesiyle Anılışının Sebebi 544
Hz. Cafer ve Arkadaşlarının ve Eş'arîlerin Habeşistan'dan Medine'ye Gelişi 546
Fedek Yahudileriyle Anlaşma Yapılması 547
Fedek'in Mevkii ve Tarihçesi 548
Fedekli Yahudilerin Direnişleri 548
Hakem b. Saîd b. Âs'ın Fedek ve Çevreleri Valiliğine Atanışı 550

Vâdi'l-kurâ Gazası 550
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Savaş
Düzenine Koyuşu ve Yahudileri İslâmiyete Davet Edişi 552
Vâdi'l-kurâ Yahudilerinin Bir Müddet Çarpıştıktan Sonra Teslim Olmaları 553
Amr b. Saîd'in Vâdi'l-kurâ Valiliğine Atanışı 554
Vâdi'l-kurâ'da Peygamberimiz Aleyhisselama Sorulan Sorular ve Cevapları 554
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Safiyye ile Evlenişi 555
Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd el-Ensârî'nin
Peygamberimiz Aleyhisselamın Çadırını Bekleyişi 556
Teymâ Yahudilerinin Haraca Bağlanışı 557
Teymâ Yahudilerinin Haraca Bağlanarak Yerlerinde Bırakılmaları 558
Yezid b. Ebu Süfyan'ın Teymâ Valiliğine Atanışı 558
Peygamberimiz Aleyhisselamın Çarpışmak İçin Benî Fezârelere Haber Salışı 558
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'den Medine'ye Yönelişi 559
Devsîlerin Deccac Harresine Yerleştirilişi 561
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Cafer'in Gelişine
Sevinişi ve Ona Mescidin Yanında Ev Yaptırışı 562
Habeş Ülkesinden Gelen ve Müslüman Olan Din Adamları 563
Ensarın Muhacirlere Bağışladıkları Hurma
Bahçeleri ve Ağaçların Ensara Geri Verilişi 564
Peygamberimiz Aleyhisselamın Sıkıntıya Düşen
Mekkeli Müşriklere Yardımda Bulunuşu 564
Hz. Ömer'in Türebe'ye Gönderilişi 565
Hz. Ebu Bekir'in Necd'deki Hevâzinlere Gönderilişi 566
Beşir b. Sa'd'ın Fedek'te Benî Mürrelere Gönderilişi 566
Galib b. Abdullah el-Leysî'nin Meyfaa'ya Gönderilişi 568
Beşir b. Sa'd'ın Cinab'a Gönderilişi 570
Hâris'in Uyeyne'yi Öğütlemesi ve Birlikte Müslüman Olmaya Niyetlenmeleri 572
Abdullah b. Sehl'in Hayber'de Öldürülüşü 576
Diyet Hakkında Kasâme Usûlüne Göre Hüküm Verilişi 579
Kasâme Ne Demektir ve Nasıl Olur? 580
Abdullah b. Sehl'in Diyetinin Zekât Develeriyle Ödenişi 581

Dokuzuncu Bölüm
UMRETÜ'L-KAZÂ SEFERİ

Umrenin Mânâları, Hükmü ve Fazileti 585
Peygamberimiz Aleyhisselamın Yaptığı Umrelerin Sayısı 585
Umretü'l-Kâza Seferi Ne Zaman ve Nasıl Hazırlandı ve Yapıldı? 586
Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'de Kimleri Vekil Bıraktığı 586
Hazırlanan Kurbanlık Develer ve Sürücüleri 586
Hazırlanan Silahlar ve Süvarilerle Yola Çıkılışı 587
Kureyş Müşriklerinin Korkuya ve Telaşa Düşmeleri 587
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kureyş Temsilcileriyle Konuşması 589
Mikrez b. Hafs'ın Durumu Müşriklere Duyuruşu
ve Kâbe Tavafı İçin Mekke'nin Boşaltılışı 589
Peygamberimiz Aleyhisselamın Muhacir
Sahabilerine Emir ve Tavsiyeleri ve Mekke'ye Girişi 590
Abdullah b. Revâha'nın Recez Söyleyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın
Önünde Yürümesi ve Hâşim Oğulları Çocuklarının Sevinçlerinden Koşuşmaları ... 591
Müşriklerin Peygamberimiz Aleyhisselam ve Ashabı Hakkındaki Konuşmaları ... 591
Beytullah'ın Silkelene Silkelene Çalımlıca Tavaf Edilişi 592
Müslümanların Tavafta Yaptıkları Remellerin Müşrikleri Hayal Kırıklığına Uğratması .594
Peygamberimiz Aleyhisselamın Tavafta Okudukları
ve Okunmasını Tavsiye Buyurdukları Dualar 594
Tavaf Namazı Kılınışı ve Sa'y Yapılışı 595
Peygamberimiz Aleyhisselamın Safâ ve Merve
Tepeciklerindeki Tekbir, Tehlil ve Duaları 595
Kurbanların Kesilişi 596
Kurban Kesiminden Sonra Tıraş Olunuşu 596
Ye'cec'deki Sahabilerin Umrelerini Yapmak
Üzere Getirilip Yerlerine Başkalarının Gönderilişi 596
Kâbe Üzerinde Okunan Ezanın Müşrikleri Tedirgin Edişi 596
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de Bulunduğu
Müddetçe Çadırdan Başka Yerde Oturmayışı 597
Hz. Abbas'ın Tavsiye ve Teklif Ettiği Hz. Meymûne'yi
Peygamberimiz Aleyhisselamın Zevceliğe Kabul Edişi 597
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de Üç Gün
Daha Kalma Teklifinin Müşriklerce Kabul Edilmeyişi 598
Akşama Kadar Mekke'yi Terketmelerinin
Müslümanlara Duyuruluşu ve Yola Çıkılışı 600

Hz. Meymûne'nin Mekke'den Çıkarılıp Serif'e
Getirilişi ve Evlenme Töreninin Serif'te Yapılışı 600
Fetih ve Umre Hakkındaki İlahî Vaadlerin Gerçekleşmesi 601
Hz. Hamza'nın Kızı Ümâme'nin Medine'ye Getirilişi 601
Ümâme'ye Kimin Bakması Gerekeceğinin Belirlenişi 602

Onuncu Bölüm

YENİ SEFERLER, YENİ İHTİDALAR

Ahrem b. Ebi'l-Avcâ'ın Süleym Oğullarına Gönderilişi 605
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kızı Hz. Zeyneb'in Vefatı 606
Hz. Zeyneb'in Yıkanışı, Kefenlenişi, Cenaze Namazının Kılınışı ve Kabre Konuluşu ..607
Amr b. Âs'ın Müslüman Oluşu 608
Amr b. Âs'ın Müslümanlığı Kabulde Gecikmesinin Sebebi 615
Halid b. Velid ile Osman b. Talha'nın Müslüman Oluşu 617
Osman b. Talha'nın Soyu ve Kişiliği 617
Galib b. Abdullah'ın Benî Mülevvahlara Gönderilişi 624
Galib b. Abdullah'ın Fedek Çevresindeki Benî Mürrelere Gönderilişi 628
Benî Mürrelere Baskın Yapılışı 630
Mirdas b. Nehik'in Üsâme Tarafından Öldürülüşü 631
Üsâme'nin Yaptığına Son Derecede Üzülüşü 631
Şüca' b. Vehb'in Benî Âmirlere Gönderilişi 632

On Birinci Bölüm

MU'TE GAZASI

Gazanın Tarihi, İsmi ve Sebebi 637
Mu'te Mücahidlerinin Sayısı ve Orduya Kumanda Edeceklerin Belirlenişi 639
Abdullah b. Revâha'nın Vedalaşırken Ağlaması ve Ağlamasının Sebebi 642
Şurahbil'in Savaşmaya Hazırlanışı 644
Mücahidlerin Maan'da Durup Durumu Gözden Geçirmeleri 644
Benî Ganmlerden Rum Ordularına Katılmayanların
Çoğalmaları, Katılanların Azalıp Küçülerek Yoksul Düşmeleri 645
İslâm Mücahidlerinin Maan'da Durum Değerlendirmesi Yapmaları 645
Abdullah b. Revâha'nın Şehitlik Özlemi 646
İbn Ebi Sebre'nin Mu'te'de Kalesini İslâm Mücahidlerine Açışı ve Mücahidlerin
Meşârif Köyünde Düşman Ordularıyla Karşılaşmaları ve Savaş Düzenine Girmeleri ..647
Düşman Ordularının Göz Kamaştıran Güçleriyle Çarpışmaya Başlanılışı 648
Düşman Ordularıyla Çarpışmaya Girişilmesi ve Zeyd b. Hârise'nin Şehit Oluşu ...648

Hz. Cafer'in Kumandayı Ele Alışı ve Şehit Oluşu ... 649
Abdullah b. Revâha'nın Kumandayı Ele Alışı ve Şehit Oluşu ... 650
Kutbe b. Âmir'in Müslümanları Öğütleyişi ve Sabit b. Akrem'in
Sancağı ve Kumandayı Halid b. Velid'e Tevdi Edişi ... 652
Müslümanların Saldırıya Geçip Düşmanlardan Bir Kısmını Bozguna Uğratmaları .. 653
Halid b. Velid'in Düşmanları Şaşırtan ve
Maneviyatlarını Sarsan Bir Tedbire Başvuruşu ... 654
Mu'te'de Kaç Gün ve Ne Kadar Düşmanla Çarpışıldığı ve Halid b. Velid'in
Bir Avuç Mücahidi Savaş Yerinden Nasıl Bir Ustalıkla Geri Çekmeyi Başardığı .. 655
Mu'te Savaşında Şehit Olan Mücahidler ... 656
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mu'te'de Kumandanların
Nasıl Şehit Olduklarını Medine'de Müslümanlara Bildirişi ... 656
Peygamberimiz Aleyhisselamın Bu Şehitler Hakkındaki Duası ... 659
Peygamberimiz Aleyhisselamın Halid b. Velid Hakkındaki Takdiri ve Duası ... 660
Ya'lâ b. Ümeyye'nin Mu'te Haberini Medine'ye Getirişi ... 660
Hz. Cafer'in Şehitlik Haberinin Ev Halkına Duyuruluşu ... 661
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Cafer'in Ev Halkı İçin Yemek Hazırlatışı ... 662
Hz. Cafer'e Ağlamanın Yasaklanışı ... 664
Mu'te Mücahidlerinin Medine'de Nasıl Karşılandıkları ... 665

On İkinci Bölüm

EN BÜYÜK FETHİN AREFESİNDE

Amr b. Âs'ın Zâtü's-Selâsil'e Gönderilişi ... 669
Amr b. Âs'a Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Kumandası Altında Takviye Birliği Gelişi .. 671
Ebu Ubeyde'nin Amr b. Âs'a Uyuşundan Dolayışı İtirazlara Uğrayışı ... 673
Amr b. Âs'ın Bazı Emir ve Tedbirlerinin Tepkiyle Karşılanışı ... 674
Mücahidlerin Düşman Yurtlarına Akın ve Baskın Yapmaları ... 674
Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'in Yedikleri Etten Telaşa ve Korkuya Düşmeleri ... 675
Hz. Ebu Bekir'in Râfi' b. Ebi Râfi'e Öğütleri ... 676
Amr b. Âs'ın Zâtü's-Selâsil'den Dönerken İhtilam
Oluşu ve Gusül Yerine Teyemmümle Namaz Kıldırışı ... 678
Peygamberimiz Aleyhisselamın Amr b. Âs'ı Sorguya Çekişi ... 679
Amr b. Âs'ın Peygamberimiz Aleyhisselama En Çok Kimi Sevdiğini Soruşu ... 681
Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Sîfu'l-Bahr'e (Habat'a) Gönderilişi ... 681
Mücahidlere Yol Azıklarının Bölüştürülüşü ... 683
Mücahidlerin Açlıktan, Ağaç Yaprakları Yemeye Başlamaları ... 684
Mücahidlerden Kays b. Sa'd b. Ubâde'nin
Borçla Develer Satın Alarak Mücahidleri Doyuruşu ... 684

Mücahidlere İkram Edilen Dev Balık 686
Mücahidlerin Yedikleri Balık Hakkındaki Hükmün
Ne Olduğunu Peygamberimiz Aleyhisselamdan Sormaları 688
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kays b. Sa'd'ı
ve Onun Hanedanının Cömertliğini Övüşü 688
Sa'd b. Ubâde'nin Oğlundan İzahat Alarak Ona Dört Hurma Bahçesi Bağışlaması... 689
Ebu Katâde'nin Hadıra'ya Gönderilişi 691
Abdullah b. Ebi Hadrad'ın Gâbe'ye Gönderilişi 695
Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf'ın Müslüman Olmak Üzere Yola Çıkışları 697
Benî Süleymlerden Medine'ye Gelip Müslüman Olanlar 697

On Üçüncü Bölüm

MEKKE'NİN FETHİ

Fetih Seferinin Tarihi ve Mevkii 703
Abdulmuttalib'le Huzâalar Arasında İttifak Antlaşması Yapılışı 708
Benî Bekrlerle Huzâalar Arasındaki Düşmanlık 709
Benî Bekrlerden Benî Di'llerin Huzâalardan Öç Almaya Niyetlenmeleri 709
Huzâalara Saldırmak İçin Bahane Edilen Son Hadise 711
Kureyş Müşriklerinin Nüfâseleri Gizlice Destekleyerek Huzâaları Öldürtmeleri .. 711
Kureyş Müşriklerinin Yaptıkları İşin Sonucunu Düşünerek Korkuya Düşmeleri... 714
Huzâaların Yardım Dileklerini Peygamberimiz
Aleyhisselamın Medine'den Cevaplayışı 717
Huzâaların Medine'ye Gelişi 718
Kureyş Müşriklerine Mektup Gönderilişi 720
Ebu Süfyan Medine Yolunda 721
Ebu Süfyan'ın İşlenilen Cinayeti Gözardı Etmeye Çabalayışı 723
Acele Sefer Hazırlığına Girişilişi ve Bunun Gizli Tutuluşu 733
Hâtıb'ın Kureyş Müşriklerine Harekât Durumunu Bir Yazı İle Bildirmeye Yeltenişi... 737
Mektubun Kureyş Müşriklerine Bir Kadınla Gönderilişi 739
Hâtıb'ın Sorguya Çekilişi 740
Medine'den Mekke'ye Doğru Yola Çıkış 745
Zübeyr b. Avvam'ın Bir Süvari Birliğinin Başında Öncü Olarak
İleri Sürülüşü ve Hevâzin Casusunun Yakalanıp Sorguya Çekilişi 746
Uyeyne b. Hısn'ın Arc'da Gelip Mücahidlere Katılışı 748
Peygamberimiz Aleyhisselamın Orucunu Açışı
ve Mücahidlere Oruçlarını Açmalarını Emredişi 749
Medine'ye Gelmek Üzere Yola Çıkan Hz. Abbas'ın
Yolda Peygamberimiz Aleyhisselamla Buluşması 749

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Savaş Düzenine Koyuşu 750
Ebu Süfyan b. Hâris'le Abdullah b. Ebi Ümeyye'nin
Peygamberimiz Aleyhisselamla Buluşmaları ve Müslüman Olmaları 752
Peygamberimiz Aleyhisselamın Merru'z-zahran'da Konaklayışı 757
Kureyş Müşriklerinin Ebu Süfyan b. Harb'i Denetçi
ve Elçi Olarak Göndermeyi Kararlaştırmaları 758
Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam ve Büdeyl b. Verkâ'nın Müslüman Olmaları...... 759
Ebu Süfyan'a Dar Geçitte Mücahidlerin Geçişinin Seyrettirilişi 766
İslâm Mücahidlerinin Tamamıyla Gelip Zî Tuvâ'da Toplanışı 776
Mekkeli Müşriklerin İslâm Mücahidlerine
Karşı Koymaya ve Çarpışmaya Hazırlanmaları 777
Mücahidlerin Savaş ve Mekke'yi Fetih Düzenine Konulması
ve Kumandanlara Harekât Hakkında Talimat Verilişi 777
Üsâme b. Zeyd'in Mekke'de Nereye İnileceğini Soruşu ve
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayf'a İnileceğini Bildirişi 779
Ebu Kuhâfe'nin İslâm Mücahidlerini Ebu Kubeys Dağından Kızına Gözetletişi ... 780
Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam'ın Kureyşlileri Uyarmak
ve İslâmiyete Davet Etmek Üzere Önden Gönderilişi 781
Hz. Abbas'ın Peygamberimiz Aleyhisselamdan İzin Alarak Mekke'ye Gidişi...... 783
Halid b. Velid'in Ellît Mevkiinden Mekke'ye Girişi 784
Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam'ın Müşriklere Öğüt ve Tavsiyeleri 786
Zübeyr b. Avvam'ın Mekke'ye Yukarı Tarafından Girişi 786
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'ye Girişi 787
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekkelilere Eman Verdiğini İlân Ettirişi............. 790
Ensarın Duydukları Endişelerin Giderilişi 791
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hacun'da Kurulan Çadıra İnişi 792
Abdullah b. Hatal'ın Suçu ve Öldürülüşü 794
Hâris b. Tulaytıla'nın Öldürülüşü 796
Huveyris b. Nukayz'ın Öldürülüşü 797
Mıkyes b. Subâbe'nin Öldürülüşü 797
Safvan b. Ümeyye'nin Cidde'ye Kaçışı 798
İkrime b. Ebu Cehil'in Yemen'e Kaçışı 799
Hebbar b. Esved'in Kaçıp İzini Kaybedişi 799
Abdullah b. Zibârâ İle Hübeyre b. Ebi Vehb'in Necran'a Kaçmaları 800
Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'in Öldürülmek İçin Aranılışı 800
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescid-i Haram'a Gelişi ve Kâbe'yi Tavaf Edişi.. 802
Fadâle'nin Kötü Niyetini Değiştiren ve İmanını Pekiştiren Bir Hadise 804

Ebu Süfyan b. Harb'in İçinden Geçirdiği Bir Kuruntudan Dolayı Uyarılışı 804
Peygamberimiz Aleyhisselamın Kâbe'nin Anahtarını Getirtmesi 805
Kâbe Çevresindeki Putların Yıktırılışı 806
Bilal-i Habeşî'nin Kâbe Üzerinde
Ezan Okumasından Müşriklerin Tedirgin Olmaları 807
Yıkılan Putların Kırılacaklarının Kırılışı ve Yakılacaklarının Yakılışı 810
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmü Hani'nin Evinde Fetih Namazı Kılışı 810
Mücahidlerin Fetih Gecesini Zikir ve İbadetle Geçirmeleri 811
Kâbe'nin İçindekiler ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Kâbe'ye Girişi 812
Peygamberimiz Aleyhisselamın Birinci Fetih Hutbesi 816
Peygamberimiz Aleyhisselamın İkinci Fetih Hutbesi 818
Peygamberimiz Aleyhisselamın Hicâbe
ve Sikâye Hizmetlerini Eski Görevlilerine Vermesi 822
Ebu Ahmed'in Müşrikler Tarafından Gaspedilen
Evleri Karşılığında Cennette Verilecek Köşke Razı Oluşu 824
Peygamberimiz Aleyhisselamın, Karşısında Titremeye Başlayan Adamı Teskin Edişi ..825
Mekkelilerin Peygamberimiz Aleyhisselama İslâmiyet Üzerine Bey'atları 826
Ebu Kuhâfe'nin Peygamberimiz Aleyhisselama Getirilip Bey'at Ettirilişi 827
Hz. Ebu Bekir'in, Bacısına, Alınan Gerdanlığı Hakkındaki Tavsiyesi 827
Ebu Leheb'in Oğulları Utbe ve Muattib'in Getirtilip Bey'at Ettirilişi 828
Mekkeli Kadınların Peygamberimiz Aleyhisselama Bey'at Ettirilişi 829
Hind ve Kızkardeşinin Peygamberimiz Aleyhisselamla Konuşmaları 829
Hind'in Peygamberimiz Aleyhisselama Oğlak Kebabı
Hediye Edişi ve Koyunlarının ve Kuzulayıcılarının Bereketlenişi 833
Mekke Evlerindeki Putların Kırılışı ve Bazı Şeylerin Yasaklanışı 834
Mekkeli Çocuklar İçin Peygamberimiz Aleyhisselama Dua Ettirilişi 835
Peygamberimiz Aleyhisselamın Süheyl b. Amr'a Eman Verişi 835
Huvaytıb b. Abduluzzâ'nın Müslüman Oluşu 837
İkrime b. Ebu Cehil'e Eman Verilişi ve Kendisinin Müslüman Oluşu 839
Hâris b. Hişam'ın Müslüman Oluşu 846
Şair Abdullah b. Zibârâ'nın Necran'dan Gelip Müslüman Oluşu 850
Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'in Özür Dileyişi ve Müslümanlığa Dönüşü 852
Peygamberimiz Aleyhisselamın Safvan b. Ümeyye'ye Eman Verişi 855
Enes b. Züneym ed-Di'lî'nin Suçunun Affedilişi 859
Peygamberimiz Aleyhisselamın Ordu İhtiyacı
İçin Mekkeli Üç Zenginden Ödünç Para Alışı 860
İşkence ile Dininden Döndürülen Cebr'in Yeniden Müslüman Oluşu 860

Peygamberimiz Aleyhisselama Sa'd b. Bekrlerden
Bir Kadının Hediye Olarak Süt ve Keş Peyniri Getirişi 861
Peygamberimiz Aleyhisselama İçmesi İçin Üzüm Şırası Getirilişi 862
Peygamberimiz Aleyhisselama Sakîfli Bir Dostu
Tarafından Hamr (Şarap) Hediye Edilmek İstenilişi 863
Mekke'nin Fethinde Haram Kılınan, Yasaklanan Şeyler 863
Soylu Bir Kadının Hırsızlık Suçundan Dolayı Elinin Kesilişi 864
Fetih Müyesser Olursa Beytü'l-Makdis
(Kudüs)'te Namaz Kılmayı Adamanın Hükmü 864
Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de Kaldığı
Müddetçe Namazlarını Seferî Olarak Kıldığı, Kıldırdığı 865
Saîd b. Saîd'in Mekke Çarşısı Müfettişliğine Tayin Edilişi 866
Mekke Harem Sınırı ve Sınır Taşları 866
Kureyş Müşriklerinin Harem Sınır Taşlarını Söktükten Sonra Yerine Koymaları .. 868
Mekke Çevresindeki Putların Yok Edilmeleri İçin Birlikler Gönderilişi 869
Halid b. Velid'in Uzzâ Putunu Kesişi 871
Amr b. Âs'ın Süva' Putunu Yıkmaya Gönderilişi 873
Sa'd b. Zeyd el-Eşhelî'nin Menat Putunu Yıkmaya Gönderilişi 875
Amr b. Selimetü'l-Cermî'nin Müslüman ve Küçük Yaşta Kavminin İmamı Oluşu...877
Halid b. Velid'in Benî Cezîmelere Gönderilişi 879
Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Cezîmelere
Yapılandan Üzüntü Duyuşu ve Allah'a Sığınışı 886
Abdurrahman b. Avf'ın Halid b. Velid'i Kınaması ve Onunla Tartışması 888
Hz. Ömer'in Halid b. Velid'i Kınaması ve Kendisine Tavsiyesi 889
Gerekli Bir Açıklama 890

Birinci Bölüm

HENDEK (AHZAB) SAVAŞI

HENDEK (AHZAB) SAVAŞI

Hendek Savaşının Tarihi ve Sebebi

Hendek (Ahzab) savaşı, Hicretin 5. yılında,[1] Şevval[2] ile Zilkâde arasında vuku buldu.[3]

Benî Nadîr Yahudileri yurtlarından sürülüp çıkarıldıkları zaman, onlardan bir kısmı Şam'a, bir kısmı da Hayber'e gelip yerleşmişlerdi.

Sellâm b. Ebi'l-Hukayk ile Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk ve Huyey b. Ahtab, Hayber'deki akrabalarının yanına inmişlerdi.[4]

Hayber'de hazırlıklı, cesaretli, çok sayıda Yahudi cemaati bulunuyordu.[5]

İçlerinde Sellâm b. Ebi'l-Hukayk en-Nadrî ile Huyey b. Ahtab en-Nadrî, Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk en-Nadrî ve Hevze b. Kays el-Vâilî ve Ebu Ammar el-Vâilî ve Benî Nadîr ve Benî Vâillerden bazı kimseler,[6] Vahvah b. Amr ve onun kabilesinden bazıları,[7]

Dubay'a oğullarından Ebu Âmir (Fâsık) Abdi Amr b. Sayfî'nin de bulunduğu 19 kişilik bir heyet; Mekke'ye giderek Kureyş müşriklerini ve onlara bağlı bulunan kabileleri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya davet ettiler:

---

1 İbn İshak, İbn Hişam, 3/224, Vâkıdî, Megâzî, 1/4, İbn Sa'd, 2/65, Belâzurî, Ensâb, 1/343, Taberî, Târîh, 3/42, 43.
2 İbn İshak, İbn Hişam, 3/224, Taberî, Târîh, 3/43, İbn Hazm, Cevâmi, s. 185, İbn Esîr, Kâmil, 2/178, İbn Seyyid, 2/55, Zehebî, Târîh, s. 233, İbn Kesîr, Bidâye, 4/93.
3 Vâkıdî, Megâzî, 1/4, İbn Sa'd, 2/65, Belâzurî, Ensâb, 1/343, Zehebî, Târîh, s. 233.
4 İbn İshak, İbn Hişam, 3/201, Taberî, Târîh, 3/38, İbn Hazm, Cevâmi, s. 182, İbn Kesîr, Bidâye, 4/77, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 28, Halebî, 2/566.
5 Vâkıdî, Megâzî, 2/441.
6 İbn İshak, İbn Hişam, 3/225.
7 Vâkıdî, Megâzî, 2/441.

"Onun işini bitirinceye kadar, biz de sizin yanınızda bulunacak, sizinle el ve iş birliği yapacağız!" dediler.[8]

Ebu Süfyan, onlara:

"Siz bu işte azimli ve kararlı mısınız?" diye sordu.

Heyet:

"Evet! Muhammed'e düşmanlık ve onunla çarpışmak hususunda sizinle antlaşma yapalım diye geldik!" dediler.

Ebu Süfyan:

"Öyle ise hoşgeldiniz, safa geldiniz! Muhammed'e düşmanlıkta yardımcı olanlar, bizim katımızda insanların en sevgilisi ve makbulüdür!" dedi.[9]

Kâbe Örtüsü Arasında Antlaşma Yapılışı ve Müşrikliğin İslâmiyetten Üstün Gösterilmek İstenilişi

Heyetten bazıları, Ebu Süfyan'a:

"Kureyş'in her kabilesinden 50 kişi getir ve sen de içlerinde bulun!

Siz ve biz, Kâbe örtüsünün arasına girip göğüslerimizi Kâbe'ye yapıştırarak; birbirimizden ayrılmamak, birbirimizi bırakmamak üzere, hepimiz birden Allah'a ant içelim. Bizlerden tek adam kalmayıncaya kadar, şu adam [Peygamberimiz Aleyhisselam kast ediliyor] hakkında sözbirliği yapalım!" dediler.

Öyle yaptılar ve antlaştılar.

Kureyş müşrikleri, birbirlerine:

"Medine'nin reisleri, bilgi ve ilk kitab sahipleri, ayağınıza kadar gelmiş bulunuyorlar.

'Biz mi, yoksa Muhammed mi; hangimiz daha doğru yolda?' Onlardan bir sorun bakalım?" dediler.

"İyi olur!" diyerek bu tavsiyeyi benimsediler.[10]

Bunun üzerine, Ebu Süfyan onlara:

"Ey Yahudi cemaati! Sizler, kendilerine ilk semavî kitab inmiş, ilim sahibi bir kavimsiniz!

Muhammed'le anlaşamadığımız meselede bizi aydınlatın: Bizim dinimiz mi, yoksa onun dini mi daha hayırlı?[11]

Biz, Beytullah'ı imar ve ona develer kurban ederiz.

---

8 İbn İshak, İbn Hişam, 3/225, Vâkıdî, Megâzî, 2/441.

9 Vâkıdî, Megâzî, 2/441, 442.

10 Vâkıdî, Megâzî, 2/441, 442.

11 İbn İshak, İbn Hişam, 3/225, Vâkıdî, Megâzî, 2/442.

Hacca gelenlerin su ihtiyaçlarını karşılarız!

Putlara taparız!

Buna göre, biz mi daha doğru yoldayız, yoksa Muhammed mi daha doğru yolda?" diye sordu.

Heyet:

"Allah için söylenecekse, siz hakka ondan daha yakınsınız:

Çünkü, siz şu Beytullah'a hürmet ve tâzimde bulunuyorsunuz.

Hacıların su ihtiyaçlarını karşılıyorsunuz.

Develerden kurbanlar kesiyorsunuz.

Atalarınızın tapageldikleri putlara tapıyorsunuz.[12]

Evet! Sizin dininiz onun dininden daha hayırlıdır ve siz hakka ondan daha yakınsınız!" dediler.

Yahudi heyetinin bu sözleri Kureyş müşriklerini çok sevindirdi.

Yahudi heyeti Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya davet ettiği zaman, Kureyş müşrikleri bunu sevinerek benimsediler; bu yolda hemen derlenip toparlandılar ve hazırlıklara giriştiler.

Kureyş müşriklerinin sorularına Yahudi heyetinin verdiği cevaplar üzerine inen âyetlerde şöyle buyuruldu:

"Görmedin mi şu kendilerine Kitab'dan biraz nasip verilmiş olanları?!

Kendileri haça, şeytana inanıyorlar, diğer kâfirler için de 'Bunlar, iman edenlerden daha doğru bir yoldadır!' diyorlar.

Bunlar, Allah'ın kendilerine lânet ettiği kimselerdir!

Allah kime lânet ederse, artık ona gerçek hiçbir yardımcı bulamazsın!

Yoksa onların yeryüzünün mülk ve saltanatından bir hissesi mi var?!

Fakat, öyle olsaydı, insanlara çekirdeğin arkasındaki minicik bir tomurcuğu bile vermezlerdi.

Yoksa onlar Allah'ın fazl u kereminden insanlara verdiği şeylere, nimetlere karşı haset mi ediyorlar?

Biz gerçekten İbrahim hanedanına da kitab ve hikmet vermişizdir. Onlara başkaca büyük bir mülk ve saltanat da bahşetmişizdir.

İşte, onlardan kimi ona (Muhammed Aleyhisselama) iman etti, kimi de ondan yüz çevirdi!

Çılgın bir ateş olarak Cehennem yeter bunlara (bu yüz çevirenlere)!"[13]

---

12 Vâkıdî, Megâzî, 2/442.

13 Nisâ: 51-55, İbn İshak, İbn Hişam, 3/225, 226, Taberî, Târîh, 3/44, İbn Seyyid, 2/55, İbn Kesîr, Bidâye, 4/94, 95.

Yahudi Propaganda Heyetinin Arap Kabilelerini Dolaşarak Peygamberimiz Aleyhisselamla Çarpışmaya Davet ve Teşvik Etmeleri

Yahudi propaganda heyetinden bazı kimseler Kays b. Aylanlardan Gatafanlara giderek, onları Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya davet ettiler.

Çarpışmaya kalktıkları zaman kendilerinin yanlarında bulunacaklarını ve Kureyşîlerin de bu yolda kendilerine tâbi olacaklarını bildirdiler.[14]

Bu yolda kendilerine yardımcı oldukları ve Kureyşliler Muhammed Aleyhisselamın üzerine yürüdükleri zaman onlarla birlikte hareket ettikleri takdirde, Hayber'in bir yıllık hurma mahsulünü onlara bırakacaklarını va'd edince, Gatafanlarla anlaştılar.

Yahudilerin bu davetine Uyeyne b. Hısn'dan daha çabuk icabet eden olmadı.[15]

Mürre oğullarının kardeşi Ebu Hâris b. Avf, önce Uyeyne b. Hısn ile kendi kavminden olan Gatafanlara:

"Ey kavmim! Beni dinleyiniz! Şu adamla [Peygamberimiz Aleyhisselamla demek istiyor] çarpışmaya kalkmaktan vazgeçiniz! Siz onu Araplardan düşmanı olanlarla başbaşa bırakınız, aralarına girmeyiniz!" diyerek öğüt vermişti.

Fakat, şeytan onları da tamaha düşürdü.

Esed oğulları ile Gatafanlar, müttefik idiler. Gatafanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmak için, Esed oğullarına yazı yazdılar.[16]

Yahudi heyeti, Gatafanlardan sonra, Süleym b. Mansur oğullarına başvurdular, kararlarını bildirdiler ve bu yolda onların da yardımlarını istediler.[17]

Süleym oğulları, Kureyşliler harekete geçtiği zaman onlarla birlikte hareket edecekleri hakkında, Yahudi heyetine söz verdiler.[18]

Yahudi heyeti, çevredeki bütün Arap kabilelerine uğradılar ve hepsini ayaklandırdılar.[19]

Benî Sa'dlardan, müttefikleri olanlara da Kureyş müşriklerinin yardımına gelmeleri için yazı yazdılar.

14 İbn İshak, İbn Hişam, 3/226.
15 Vâkıdî, Megâzî, 2/443.
16 Diyarbekrî, 1/480.
17 Belâzurî, Ensâb, 1/343.
18 Vâkıdî, Megâzî, 2/442, 443.
19 Belâzurî, Ensâb, 1/343.

Kureyş Müşriklerinin Arap Kabilelerini Peygamberimiz Aleyhisselamla Çarpışmak Üzere Kendilerine Yardıma Çağırmaları

Kureyş müşrikleri de aralarında akrabalık bulunan Süleym oğullarının ileri gelenlerine yazı yazarak, Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmak üzere kendilerine yardım etmelerini istediler.[20]

Hatta bütün Arap kabilelerine başvurarak, onları bu hususta kendilerine yardımcı olmaya çağırdılar.

Ehâbiş ile bunlara bağlı bulunan kabileler, Kureyş müşriklerinin davetine hemen icabet ettiler.[21]

Kureyş müşrikleri, Arap kabilelerinden bazılarını da ücretle kiraladılar.[22]

Kureyş Müşrikleri ile Yardımcılarının Hazırlanıp Yola Çıkmaları

Kureyş müşrikleri, hazırlıklarını tamamladılar.[23]

Ehâbiş ile onlara bağlı kabileler biraraya toplanmış, 4000 kişilik bir ordu meydana gelmişti. Kureyş ordusu için Dârü'n-Nedve'de sancak bağlandı.[24]

Sancaktar, Osman b. Talha b. Ebi Talha idi.[25]

Kureyş ordusunda 300 at, 1500 deve bulunuyordu.

Ordu, Ebu Süfyan b. Harb'in kumandası altında yola çıktı.[26]

Yolda Gelip Kureyş Ordusuyla Birleşen Arap Birlikleri ve Sayıları

Kureyş ordusunun Merru'z-zahran'da bulunduğu sırada, Süleym oğulları gelip onlara kavuştularki, 700 kişi idiler. Süleym oğullarına, Harb b. Ümeyye'nin müttefiki olan ve Sıffîn'de Hz. Ali'ye karşı Muaviye b. Ebu Süfyan b. Harb'in yanında yer almış bulunan Ebu Aver es-Sülemî'nin babası Süfyan b. Abduşşems kumanda ediyordu.

---

20 Diyarbekrî, 1/480.
21 Vâkıdî, Megâzî, 2/442.
22 Vâkıdî, Megâzî, s. 290 (1367/1948 Kahire baskısı)
23 İbn Sa'd, 2/66.
24 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.
25 İbn Sa'd, 2/66.
26 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.

Bunlarla birlikte, Esed oğulları kabilesi de Tulayha b. Huveylid el-Esedî'nin kumandası altında gelip kavuştular.

Fezâre oğulları kabilesi, bütün cenk, savaş erleri ile yola çıktılar ve 1000 kişi idiler. Kendilerine Uyeyne b. Hısn kumanda etmekte idi. Bunların hemen hepsi hecinsüvar idiler.[27]

Eşca' kabilesi 400 kişilik cenkçi, savaşçı ile yola çıktılar. Bunların kumandanları, Mes'ud b. Ruhayla idi.

Mürre oğulları da, Hâris b. Avf'ın kumandası altında 400 cenkçi, savaşçı ile yola çıktılar.[28]

Kinanelerden, Sakîflerden ve daha başka kabilelerden birçok cenk, savaş birlikleri de, başlarında kumandanları, liderleri olduğu halde Ebu Süfyan'ın ordusuna gelip katıldılar.[29]

Çeşitli kabilelerden toplanan ve sayıları 10.000'i aşan bu orduların başlıca üç ordugâhı vardı; üçü de Ebu Süfyan'ın emrine bağlı bulunuyordu.[30]

Müşrik Ordularının Hareketleri Hakkında Alınan Haber Üzerine Alınacak Tedbirlerin Konuşulması

Kureyş müşriklerinin Medine'ye yürüme hazırlıklarına giriştikleri sırada, Huzâa kabilesinden bir süvari dört gecede Medine'ye yetişip Kureyş müşriklerinin Mekke'den Medine üzerine yürüme hazırlıkları içinde bulunduklarını Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanları acele toplayıp, düşmanlarının kararlarını onlara bildirdi. Müşriklerle nasıl savaşılacağını Müslümanlarla konuştu.

Allah'ın emirlerine aykırı davranışlardan sakındıkları, güçlüklere katlandıkları takdirde, kendilerine Allah'ın yardımının erişeceğini vaad etti.

Allah'ın ve Resûlünün emirlerine boyun eğmelerini emir ve tavsiye buyurdu.

Yapılacak işi onlara danıştı.

Çünkü, savaş konusunda ashabına danışmak, onların görüşlerini almak, Peygamberimiz Aleyhisselamın âdeti idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu sefer de onlara:

---

27 İbn Sa'd, 2/66.
28 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.
29 Belâzurî, Ensâb, 1/343.
30 Vâkıdî, Megâzî, 2/444, İbn Sa'd, 2/66.

"Medine dışında çarpışalım mı, yoksa Medine'de kalarak kazacağımız hendeklerin arkasına mı çekilelim? Yahut düşmanların yakınına varıp arkamızı şu dağa vererek müdafaa savaşı mı yapalım?" diye sordu.

Ashab, birbirine aykırı görüşler ileri sürdüler.[31]

Müdafaa Hendekleri Kazılmasının Kararlaştırılması

Yüce Allah, hendek kazılması hususunu Peygamberimiz Aleyhisselama ilham etti.[32]

Bunun üzerine Peygamberimiz Aleyhisselam, müdafaa hendekleri kazılmasını Müslümanlara emir ve tavsiye buyurdu.[33]

Selman-ı Fârisî de:

"Yâ Rasûlallah! Biz de Fars toprağında düşman süvarilerinin baskınlarından korktuğumuz zaman etrafımızı hendekle çevirip savunurduk.

Yâ Rasûlallah! Hendek arkasına çekilip savunmamızı emretme işi sana ait değil midir?" dedi.

Selman-ı Fârisî'nin Medine'nin hendekle savunulması hakkında Peygamberimiz Aleyhisselamın tavsiyesini destekleyen bu görüşü, Müslümanların hoşuna gitti.

Uhud günü, Peygamberimiz Aleyhisselamın, Medine dışına çıkmayıp Medine'de savunmada kalmaya kendilerini davet etmiş olduğunu da hatırladılar.

Bunun için, kendileri de Medine dışına çıkmak istemediler ve Medine'de müdafaada kalmayı benimsediler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hendek ve Karargâh Keşfine Çıkışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, hemen atına bindi. Muhacir ve Ensarın ileri gelenlerinden bazılarını yanına aldı.[34]

Medine'nin savunulması için hendek kazılması gereken yerleri tayin ve tesbit etmek üzere keşifte bulundu.[35]

Medine, yalnız bir tarafından açık ve tehlikeli idi.[36]

---

31 Vâkıdî, Megâzî, 2/444, 445.
32 Vâkıdî, Megâzî, 2/493.
33 İbn Hazm, Cevâmi, s. 186, İbn Esîr, Kâmil, 2/178, İbn Seyyid, 2/55, İbn Kesîr, Bidâye, 4/95, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 29, İbn Hacer, Metâlib, 4/229.
34 Vâkıdî, Megâzî, 2/445.
35 Diyarbekrî, 1/481.
36 Semhûdî, 4/1206.

Medine'nin diğer tarafları ise, birbirine girmiş binalarla, kale gibi çevrili idi.[37]

Ayrıca, sık hurma ağaçları ile de geçit vermez bir halde idi.[38]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hendek kazılmak üzere düşmana açık olan tarafı seçti.[39]

Peygamberimiz Aleyhisselam ordugâh için de elverişli bir yer aradı. Buna en uygun, en elverişli yer, Sel' dağının eteği idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, karargâhını oraya kurmayı ve arkalarını ona dayamayı uygun gördü.

Hendek Kazılacak Yerin Belirlenişi ve Her Cemaate Kazacakları Yerin Gösterilişi

Kazılacak hendekler Mezad'dan başlayacak, Zübab'a uğrayacak, oradan da Ratic'e kadar uzanacaktı.[40]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şeyheyn hisarlarından Mezad'a kadar uzanan bir çizgi çizip, her on kişiye kırk arşın uzunluğunda yer ayırdı.[41]

Muhacirlere de, Ensara da, kazacakları yerleri "Şuradan şuraya kadar!" diyerek ayrı ayrı belli etti.[42]

Muhacirler, Ratic'den Zübab'a kadar olan kısmı;

Ensar da, Zübab'dan Benî Ubeyd dağına kadar uzanan kısmı kazacaklardı,[43]

Zübab, Sel' ve Benî Ubeyd, Medine dağlarındandır.[44]

Ratic; Medine'de Yahudi kulelerinden bir kule idi[45] ve birkaç el değiştirmiş, en sonunda Za'verâ oğullarına geçmişti.[46]

Ratic'in sekenesi, içlerinde henüz Müslüman olmayan bazı kişiler bulunmakla beraber, Amr b. Malik b. Evs oğulları, Mürre b. Malik b. Evs oğulları idi.[47]

Bunlar, Abduleşhel oğullarının kardeşi ve müttefiki idiler.

37 Vâkıdî, Megâzî, 2/446, 450, İbn Sa'd, 2/66.
38 Semhûdî, 4/1206.
39 Diyarbekrî, 1/486.
40 Vâkıdî, Megâzî, 2/445.
41 Taberî, Târîh, 3/45.
42 Diyarbekrî, 1/482.
43 Vâkıdî, Megâzî, 2/446, İbn Sa'd, 2/66.
44 Semhûdî, 4/1216.
45 Yâkût, 3/12.
46 Semhûdî, 4/1215.
47 Yâkût, 3/12, Semhûdî, 4/1215.

Bunun için, Abduleşhel oğulları kendilerine ayrılan hendeği, Ratic'den, Benî Hâriseler tarafında bulunan kayalıklara doğru kazmışlardı.[48]

Benî Kurayza Yahudilerinden Emaneten Araç ve Gereçler Alınışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, hendek kazma işinde kullanılmak üzere, Benî Kurayza Yahudilerinden emaneten balta, zenbil, keser, ip, kürek gibi birçok araçlar aldı.

O zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamla Benî Kurayza Yahudileri arasında barışıklık vardı.

Bunlar, Kureyş müşriklerinin Medine'ye gelmesini istemiyorlardı.[49]

Hendek Kazma İşine Hızla Girişilişi

Hendek kazı işine nezaret etmek üzere, Peygamberimiz Aleyhisselama, kıldan bir Türk çadırı kuruldu.[50]

Kurulan çadır, Zübab dağı üzerinde idi.[51]

Hendek kazma işine, Muhacirler, Ensar, genç ihtiyar.. bütün Müslümanlar katıldılar.

Kazılan topraklar zenbillere doldurulup başlarda taşınıyor, dönerken de zenbillere Sel' dağından taş doldurulup getiriliyordu.

Topraklar Peygamberimiz Aleyhisselamın bulunduğu tarafa yığılıyor, taşlar diziliyordu.

Taşlar, düşmanlara atmak için Müslümanların en büyük silahlarındandı.[52]

Müslümanlardan, hendek kazmayan veya toprak taşımayan bir kimse yoktu.[53]

Bizzat Peygamberimiz Aleyhisselam da zenbille toprak taşımakta ve yer kazmakta idi.[54]

Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer gibi sahabiler de bir an bile çalışmaktan geri durmuyor, zenbil bulamadıkları zaman etekleriyle toprak taşıyorlardı.

Berâ' b. Âzib der ki:

---

48 İbn Hazm, Cemhere, s. 338, 345, 346.
49 Vâkıdî, Megâzî, 2/445, 446, Diyarbekrî, 1/481.
50 İbn Sa'd, 2/83, Taberî, Târîh, 3/45.
51 Semhûdî, 3/845, 4/1206.
52 Vâkıdî, Megâzî, 2/446.
53 Vâkıdî, Megâzî, 2/448.
54 Vâkıdî, Megâzî, 2/446.

"Resûlullah Aleyhisselamı, Ahzab günü, bizimle toprak taşırken gördüm ki; yüklendiği toprak karnının beyazlığını örtmüş olduğu halde, Abdullah b. Revâha'nın:

'Allah'ım! Sen bize doğru yolu göstermemiş olsaydın, biz ne hidayete erebilir, ne sadaka verebilir, ne de namaz kılabilirdik![55]

Bize tecavüz eden, bizim çekindiğimiz fitne ve fesadı bize yapmak isteyen düşmanlarımızla karşılaştığımızda, kalblerimize sükûnet indir![56] Ayaklarımızı sabit kıl!'[57] mealli recezini okuyor ve son kısmını okurken de sesini yükseltiyordu."[58]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanları ahiret sevabına teşvik için, onlarla birlikte çalışmaktan geri durmuyordu.[59]

Soğuk bir günün sabahında Ensar ve Muhacirler hendek kazmaya devam ettikleri sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Gerçek hayır, ahiret hayrıdır! Ensar ile Muhacirleri mağfiret eyle!" diyerek dua etmişti.

Ensar ve Muhacirler de:

"Bizler, sağ oldukça, yaşadıkça, Muhammed Aleyhisselama, İslâmiyet ve cihad üzere söz vermiş kişileriz!" diyerek mukabelede bulundular.[60]

Peygamberimiz Aleyhisselamın:

"Allah'ım! Gerçek hayır, ahiret hayrıdır! Onu Ensar ve Muhacirlere hayırlı kıl!" diyerek dua ettiği de olmuştur.[61]

Selman-ı Fârisî'ye Göz Değişi

Selman-ı Fârisî; içlerinde Amr b. Avf, Huzeyfe b. Yeman, Numan b. Mukarrin ile Ensardan altı kişinin bulunduğu takıma ayrılmış bulunuyordu.

Kendisi çok güçlü, kuvvetli idi.[62]

Hendek kazma işinde bilgili ve becerikli idi. On kişinin kazdığı yeri yalnız başına kazardı.

55 Vâkıdî, Megâzî, 2/449, İbn Sa'd, 2/71, Ahmed b. Hanbel, 4/282, Buhârî, Sahîh, 5/47, Müslim, 3/1430.
56 İbn Sa'd, 2/71, Ahmed b. Hanbel, 4/282, Buhârî, Sahîh, 5/47, Müslim, 3/1430.
57 İbn Sa'd, 2/71, Ahmed b. Hanbel, 4/282, Buhârî, Sahîh, 5/47.
58 İbn Sa'd, 2/71, Ahmed b. Hanbel, 4/282, Buhârî, Sahîh, 5/47, 48, Müslim, 3/1431.
59 İbn İshak, İbn Hişam, 3/226.
60 İbn Sa'd, 2/70, Ahmed b. Hanbel, 3/187, 188, Buhârî, Sahîh, 5/45, Müslim, 3/1431, 1432.
61 İbn Sa'd, 2/70, Buhârî, Sahîh, 3/212, 5/45.
62 İbn Sa'd, 4/83.

Kendisine ayrılan beş arşın uzunluğunda, beş arşın derinliğindeki yeri vaktinde kazıp bitirince, Kays b. Sa'saa'nın ona gözü değmiş, Selmân-ı Fârisî'nin birdenbire yere yıkıldığı görülmüştü!

Ne yapmak gerektiği Peygamberimiz Aleyhisselama sorulmuş, Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Kays b. Sa'saa'ya uğrayınız! Selman için bir kapta abdest alsın! Selman, o abdest suyu ile yıkansın! Su kabı, Selman'ın arkasında, başaşağı çevrilsin!" buyurmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın buyurduğu yapılınca, Selman-ı Fârisî, devenin diz bağından boşalıp kurtuluverdiği gibi kurtulmuş, açılmıştı.[63]

Selman-ı Fârisî'nin Ehl-i Beyt'ten Sayılışı

Selman-ı Fârisî hendekte çalışırken, Ensar:

"Selman bizdendir!"

Muhacirler de:

"Selman bizdendir!" diyorlar, onu kendilerinden başka takıma vermek istemiyorlardı.[64]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Selman bizdendir, Ehl-i Beyt'tendir!" buyurarak, tartışmaya son verdirdi.[65]

Müslümanların Birbirlerini Korkutacak Şakalardan Sakındırılışı

Zeyd b. Sabit toprak taşırken, Sa'd b. Muaz Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında oturup dinleniyordu.

Zeyd b. Sabit'in çalıştığını görünce:

"Yâ Rasûlallah! Allah'a hamd olsun ki, beni sağ bıraktı da, sana iman etme şerefini bana nasip etti.

Buas kavgası günü, ben bunun babası Sabit b. Dahhâk ile boğaz boğaza boğuşmuştum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Fakat, onun bu oğlu ne iyi çocuktur!" buyurdu.

---

63 Vâkıdî, Megâzî, 2/446, 447.
64 Taberî, Târîh, 3/45.
65 İbn İshak, İbn Hişam, 3/235, İbn Sa'd, 4/83, Ahmed b. Hanbel, 2/446, 447, Taberî, Târîh, 3/45, Beyhakî, Delâil, 3/418, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/421, Heysemî, 6/130.

Zeyd b. Sabit'in bir ara gözlerini uyku bürümüş, kendisi uyuyakalmıştı! Kendisinin kalkanı, oku, yayı ve kılıcı yanında olduğu halde; hendekte çalışmakta olan Müslümanlar onu hendeğin kenarında uyur bir halde bırakarak hendeği dolaşmaya gitmişlerdi.

Yanına varan Umâre b. Hazm şaka için onun silahını alıp saklamış, Zeyd b. Sabit'in bundan hiç haberi olmamıştı.

Zeyd b. Sabit uyanıp silahlarını bulamayınca, çok heyecanlandı ve korktu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunu işitince, Zeyd'i yanına çağırttı ve ona:

"Ey uykucu! Sen uykuya daldın! Nihayet, silahların da kaybolup gitti!" buyurduktan sonra:

"Bu çocuğun silahlarının nerede olduğunu kim biliyor?" diye sordu.

Umâre b. Hazm:

"Yâ Rasûlallah! Ben biliyorum. Silahlar benim yanımdadır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Silahlarını teslim et ona!" buyurdu ve şaka olarak da olsa Müslümanları korkutmayı veya onların herhangi bir şeyini alıp saklamayı yasakladı.[66]

Bir Avuç Hurmanın İslâm Ordusunu Doyuruşu

Beşir b. Sa'd'ın kızı, Numan b. Beşir'in kızkardeşi der ki:

"Annem Amre binti Revâha beni çağırdı. Eteğime iki avuç hurma koyduktan sonra:

'Kızcağızım! Git de baban ile dayın Abdullah b. Revâha'nın gıdalarını kendilerine ver!' dedi.

Giderken, Resûlullah Aleyhisselama rastladım, babamla dayımın nerede olduklarını sordum.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Kızcağızım! Beri gel! Yanındaki nedir?' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Bu, hurmadır! Annem bunu yesinler diye babam Beşir b. Sa'd ile dayım Abdullah b. Revâha'ya gönderdi' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Getir onu!' buyurdu.

Ben de onu Resûlullah Aleyhisselamın iki avucuna döktüm, avuçlarını doldurmadı.

Sonra, bir örtü getirilmesini emretti. Örtü getirilip serildi.

66 Vâkıdî, Megâzî, 2/448.

Hurmayı örtünün üzerine yayıp dağıttıktan sonra, yanındakilere:

"Yemeğe geliniz!' diyerek hendek halkına sesleniniz!' buyurdu.

Hendek halkı toplanıp ondan yemeye koyuldular.

Hurmalar yendikçe artmış, örtünün etrafından dolup taşmıştı."[67]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kazma İşlemez Yeri Bir Darbe ile Kum Haline Getirişi

Cabir b. Abdullah der ki:

"Hendek kazma günü, biz kazarken, çok sert bir yere rastlamıştık.

Peygamber Aleyhisselamın yanına varıp, hendekte kazma kürek işlemez sert bir yer tabakasına rastladıklarından şikâyetlendiler.

Resûlullah Aleyhisselam, bir kap içinde su istedi.

Ağzına aldığı suyu onun içine püskürdükten ve Allah'ın dilediği kadar dua ettikten sonra, bu suyu o sert yerin üzerine serpti.

Orada bulunanlar:

'Onu hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a andolsun ki, o sert yer öyle dağıldı ki, sanki kum haline geldi!

Artık ne kazmaya, ne de demir küreğe karşı koyarlığı, dayanırlığı kalmadı!' demişlerdir."[68]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hendekte Parçaladığı Kaya Münasebetiyle Verdiği Fütuhat Müjdesi

Amr b. Avf der ki:

"Ben, Selman, Huzeyfe b. Yeman, Numan b. Mukarrin ve Ensardan altı kişi, kendimize ayrılmış olan kırk arşınlık yeri kazıyorduk.

Zübab'ın dibinden kazarak nemli tabakaya kadar inmiştik ki, Allah hendeğin karnından karşımıza ak ve parlak bir kaya çıkardı.

Onunla uğraşırken, balyoz, kazma, kürek, külünk.. gibi demir araçlarımız kırıldı, kazı işinden aciz kaldık.

Bunun üzerine, Selman'a:

'Ey Selman! Resûlullah Aleyhisselama git de, şu kayadan dolayı çektiğimizi haber ver!' dedik.

---

67 İbn İshak, İbn Hişam, 3/228, 229, Vâkıdî, Megâzî, 2/476, Ebu Nuaym, Delâil, 2/499, 500, Beyhakî, Delâil, 3/427, İbn Seyyid, 2/57, Zehebî, Târîh, s. 235, İbn Kesîr, Bidâye, 4/99, Suyutî, Hasâis, 1/572.

68 İbn İshak, İbn Hişam, 3/228, Beyhakî, Delâil, 3/415.

Resûlullah Aleyhisselam o sırada kıldan dokunmuş bir Türk çadırının içinde dinleniyordu.

Selman:

'Yâ Rasûlallah! Babalarımız, analarımız sana feda olsun!

Hendeğin karnından, karşımıza ak bir kaya çıktı.

Onunla uğraşırken, bütün demir araçlarımız kırıldı, kazmaktan aciz kaldık!

Çizmiş olduğun çizgiden sapılacak olan yer yakın olduğuna göre, o kayanın yanından biraz sapıverelim mi, yoksa bu hususta bize vereceğin bir emir var mı?

Biz senin çizdiğin çizgiyi aşmak istemiyoruz?' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ver bana balyozu ey Selman!' buyurdu.

Selman'ın balyozunu aldıktan sonra, hendeğin içine, yanımıza indi.

Biz, dokuz kişi, hendeğin bir tarafına çekildik.

Resûlullah Aleyhisselam kayaya elindeki balyozla öyle bir darbe indirdi ki, kaya yarılıverdi!

Ondan bir şimşek çıkıp Medine'nin iki kayalığı (dağı) arasını aydınlattı!

Resûlullah Aleyhisselam 'Allahuekber!' diyerek fetih ve zafer tekbiri getirdi.

Biz de tekbir getirdik.

Sonra, kayaya balyozla ikinci bir darbe daha indirdi.

Yine, ondan karanlık bir evdeki kandil gibi Medine'nin iki kayalığı (dağı) arasını aydınlatan bir şimşek çaktı.

Resûlullah Aleyhisselam 'Allahuekber!' diyerek fetih tekbiri getirdi.

Biz de tekbir getirdik.

Resûlullah Aleyhisselam balyozla üçüncü darbeyi indirince, kayayı parçaladı.

Darbeyi indirdiği zaman, yine, ondan Medine'nin iki kayalığı (dağı) arasını aydınlatan bir şimşek çaktı.

Resûlullah Aleyhisselam, yine 'Allahuekber!' diyerek fetih tekbiri getirdi.

Biz de tekbir getirdik.

Selman, elinden tutarak, Resûlullah Aleyhisselamı hendekten yukarı çıkardı.

Selman:

'Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Ben şimdiye kadar hiç görmediğim şeyi gördüm!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, yanındakilere:

'Selman'ın gördüğünü siz de gördünüz mü?' diye sordu.

'Evet! Babalarımız, analarımız sana feda olsun yâ Rasûlallah!

Sen vurduğun zaman kayadan dalga gibi şimşek çaktığını biz de gördük!

Sen tekbir getirdin, biz de tekbir getirdik.

Biz bu ışık parıltısından başka bir şey görmedik!' dediler.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Doğru söylediniz!

Ben kayaya ilk darbeyi indirdiğim zaman çıkan, sizin de gördüğünüz şimşek, bana Hîre şehrinin köşklerini ve Kisrâ'nın Medâin'ini aydınlattı da, onlar bana köpeğin altlı üstlü yan dişleri gibi göründü! Cebrail de, ümmetimin oralara hakim olacaklarını haber verdi.

Kayaya ikinci darbeyi indirdiğim zaman çıkan, sizin görmüş olduğunuz şimşek, bana Rum ülkesinin kızıl köşklerini, saraylarını aydınlattı da, onlar bana köpeğin altlı üstlü yan dişleri gibi gözüktüler! Cebrail de, ümmetimin oralara hakim olacaklarını bana haber verdi!

Sonra, kayaya üçüncü darbeyi indirdiğim zaman, sizin de görmüş olduğunuz şimşek, bana San'a diyarının köşklerini, saraylarını aydınlattı da, onlar bana köpeğin altlı üstlü yan dişleri gibi gözüktüler!

Cebrail de, ümmetimin oralara hakim olacaklarını bana haber verdi.

Sevininiz ki; ümmetim, yardıma ve zafere nail olacaklardır!

Sevininiz ki; ümmetim, yardıma ve zafere nail olacaklardır!

Sevininiz ki; ümmetim, yardıma ve zafere nail olacaklardır!' buyurdu.

Bu yardım va'di kendilerine müjdelenince, Müslümanlar:

'Allah'a hamd olsun ki, O, va'dinde sâdıktır. Kuşatıldıktan sonra yardıma nail olacağımızı bize va'd buyuruyor!' diyerek sevindiler."[69]

Selman-ı Fârisî de der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam kayaya bir darbe indirince, balyozun altından bir şimşek parıldadı!

Sonra, ona bir darbe daha indirdi.

Yine, balyozun altından bir şimşek daha parıldadı!

Daha sonra, kayaya üçüncü darbeyi indirdi!

Yine, balyozun altından bir şimşek daha parıldadı!

---

69 İbn Sa'd, 4/83, 84, Taberî, Târîh, 3/45, 46, Beyhakî, Delâil, 3/419, 420, İbn Esîr, Kâmil, 2/179.

'Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Kayaya balyozu vurduğun zaman balyozun altından çıkan şu görmüş olduğum parıltılar nedir?' diye sordum.

Bana:

'Ey Selman! Sen onları gördün mü?' buyurdu.

'Evet! Gördüm!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Birinci parlamada, Allah bana Yemen'i fethetti, açtı!

İkinci parlamada, Allah bana Şam ve Mağrib'i fethedip açtı!

Üçüncü parlamada, Allah bana Maşrık'ı fethedip açtı!' buyurdu."[70]

Orada bulunan sahabiler de, her defasında:

"Yâ Rasûlallah! Oraları fethetmeyi bize nasib etmesi için Allah'a yalvar!" diye ricada bulundular.

Resûlullah Aleyhisselam da, Allah'a yalvardı.[71]

Berâ' b. Âzib de, bu mucizeli hadiseyi şöyle anlatır:

"Resûlullah Aleyhisselam balyozu alıp 'Bismillâh!' diyerek kayaya bir darbe indirdi.

Kayanın üçte biri parçalandı!

'Allahuekber! Bana Şam'ın anahtarları verildi!

Vallahi, şu bulunduğum yerden, oranın kızıl köşklerini görüyorum!' buyurdu.

Sonra 'Bismillah!' deyip kayaya ikinci darbeyi indirdi.

Kayanın üçte biri daha parçalandı!

'Allahuekber! Bana Fars'ın anahtarları verildi!

Vallahi, şu bulunduğum yerden, Medâin'i ve onun beyaz köşkünü görüyorum!' buyurdu.

Daha sonra 'Bismillah!' diyerek kayaya üçüncü darbeyi indirdi.

Kayanın kalan son kısmını da parçaladı.

'Allahuekber! Bana Yemen'in anahtarları verildi!

Vallahi, şu bulunduğum yerden San'a'nın kapılarını görüyorum!' buyurdu."[72]

Peygamberimiz Aleyhisselam Kisrâ'nın Medâin'deki beyaz köşkünü tarif edince, Selman-ı Fârisî:

---

70 İbn İshak, İbn Hişam, 3/230, Beyhakî, Delâil, 3/417, 418, İbn Seyyid, 2/58, Zehebî, Târîh, s. 236, İbn Kesîr, Bidâye, 4/99.

71 İbn Kesîr, Bidâye, 4/101, 102.

72 Ahmed b. Hanbel, 4/303.

"Doğru buyurdun!

Seni hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; onun vasfı aynen böyledir! Senin Resûlullah olduğuna şehadet ederim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Selman! Bu fetihler ki, Allah onları benden sonra size nasib edecektir!

Şam muhakkak fetholunacaktır!

Herakliyus ülkesinin en uzak yerine kadar kaçacak, çekilecek!

Siz bütün Şam'a hakim olacaksınız!

Hiç kimse size karşı koyamayacaktır.

Yemen muhakkak fetholunacaktır!

Ondan sonra, Kisrâ öldürülecektir!" buyurdu.

Selman-ı Fârisî:

"Ben bütün bunların vuku bulduğunu görmüşümdür!" demiştir.[73]

Resûlullah Aleyhisselamın anmış olduğu yerler, Hz. Ömer'in, Hz. Osman'ın devrinde ve onlardan sonraki devirlerde birer birer fetholundukça, ashabdan Ebu Hureyre:

"Bu fetihleriniz, sizin için birer başlangıçtır! Ebu Hureyre'nin varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; fethedeceğiniz veya Kıyamete kadar fetholunacak hiçbir şehir yoktur ki, şânı yüce olan Allah onların anahtarlarını Muhammed Aleyhisselama önceden vermiş olmasın!" derdi.[74]

Münafıkların Fetih Müjdeleriyle Sevinen Mü'minlerin Maneviyatını Bozmaya Çalışmaları

Peygamberimiz Aleyhisselamın fetih tebşirlerine karşı, münafıklar:

"O size Yesrib'den (Medine) Hîre'nin köşklerini ve Kisrâ'nın Medâin'ini gördüğünü ve oraları fethedeceğinizi haber veriyor, sizler ise düşmanlarınıza karşı ortaya çıkmaya güç yetiremiyor, hendek kazmaya çalışıyorsunuz!?" diye söyleniyorlardı.[75]

Amr b. Avf oğullarının kardeşi olan Muattib b. Kuşeyr de bu bozguncu münafıklar arasında idi ve:

"Muhammed, Kisrâ ve Kayser'in hazinelerinden yararlanacağımızı bize va'd edip duruyor!

73 Vâkıdî, Megâzî, 2/450.
74 İbn İshak, İbn Hişam, 3/230, Taberî, Târîh, 3/46.
75 Taberî, Târîh, 3/46, Beyhakî, Delâil, 3/420, İbn Esîr, Kâmil, 2/179.

Halbuki, bugün hiçbirimiz abdest bozmaya gidip de sağ döneceğinden emin bulunmuyor!" demişti.[76]

"Allah ve Allah'ın Resûlü, bize bir aldatıştan başka bir şey va'd etmemiştir!" diyenler, ancak bu gibi münafıklar ile kalblerinde hastalık bulunan kimselerdi.[77]

Kazılan Hendeğin Vasıfları

Hendek kazma işi, altı gün sürdü.[78]

Selman-ı Fârisî'nin günde 5 arşın derinliğinde ve 5 arşın uzunluğunda yer kazdığı bildirildiğine göre; hendek, boydan boya beş arşın derinliğinde kazılmıştı.[79] En ünlü süvarilerin bile kolay kolay atlayıp geçemeyecekleri, şaşırıp kalacakları kadar da geniş tutulmuştu.[80]

Yalnız, hendeğin bir tek yeri, aceleye geldiğinden, derin ve geniş kazılamamış, dar kalmıştı.

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Müşriklerin buradan başka bir yerden geçip gelebileceklerinden korkmuyorum" buyurarak endişesini açıklar ve o gediği de, nöbet tutturup bekletirdi.[81]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hendeğin münasip yerlerine giriş çıkış kapıları da koymuş,[82] kapılara her kabileden bekçiler dikmiş, onların üzerine Zübeyr b. Avvam'ı kumandan tayin etmiş, bir çarpışma yapıldığını görür görmez çarpışmaya katılmasını da kendisine emir buyurmuştu.[83]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kazdırdığı Hendeğin Asırlarca Sonraki Durumu

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hicretin 5. yılında kazdırmış olduğu bu büyük hendek, İbnü'n-Neccar'ın (d. 578, ö. 643 Hicrî) zamanına kadar kalmıştı.

Fakat, sonradan, Kuba köyünden getirilen su hendek harabesinin içinden geçirilerek Medine'nin alt tarafından ve Feth Mescidi havalisinde Sîh hurma bahçelerine akıtılmış, zamanla hendekler doldurulup oralara

---

76 İbn İshak, İbn Hişam, 3/233, Vâkıdî, Megâzî, 2/459, 460, Taberî Târîh, 3/46.
77 Ahzâb: 12.
78 Vâkıdî, Megâzî, 2/454, İbn Sa'd, 2/67.
79 Vâkıdî, Megâzî, 2/447, Diyarbekrî, 1/482.
80 İbn İshak, İbn Hişam, 3/235, Vâkıdî, Megâzî, 2/470.
81 Vâkıdî, Megâzî, 2/452, Diyarbekrî, 1/484, 485.
82 Vâkıdî, Megâzî, 2/452, Yakubî, 2/50.
83 Yakubî, 2/50.

hurma ağaçları dikilmiş olduğundan, hendeklerin duvarları yıkılmış ve bugün, oraları düz bir arsa haline gelmiştir.[84]

Hendek Savaşında Müslümanların Parolası

Hendek kazı işine devam edildiği ve Ebu Süfyan'ın gece gelip baskın yapmasından korkulduğu sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer siz geceleyin baskına uğrarsanız, parolanız 'Hâ Mîm Lâyünsarûn=Andolsun ki, onlar yardım olunmayacaklar!'dır.

Müşriklerin size ancak geceleyin baskın yapacaklarını sanıyorum. Parolanız 'Hâ Mîm Lâyünsarûn' olsun!" buyurdu.[85]

Müşrik Ordularının Karargâhlarını Kurdukları Yerler

1. Peygamberimiz Aleyhisselam hendek kazma işini tamamlamak üzere bulunduğu sırada, Kureyş müşrikleri, Ehâbiş ile Kinane ve Tihâme halkından kendilerine bağlı bulunan 10.000 kişilik ordularla gelip Rûme kuyusu mevkiindeki sellerin, suların toplandığı, Cürüf ve Zegabe arasındaki yere, Akik vadisine kondular.[86]

Kureyş müşriklerinin Cürüf ile Zegabe arasında kondukları yere Rûme denir.

Hz. Osman'ın Medine'ye hicret edince satın alıp vakfetmiş olduğu Rûme kuyusu da buradadır.[87]

Cürüf, Medine'ye 3 mil uzaklıkta, Şam tarafına düşen bir yerdir. Hz. Ömer'in ve Medinelilerin mülkleri orada idi. Orada, Cüşem ve Hamel adıyla anılan iki su kuyusu bulunuyordu.[88]

Zegabe; Akik, Kanat ve Bathan vadileri sularının toplandığı yerdir.[89]

Akik; Medinelilerin mülkleri bulunan bir vadi olup, orada kuyular ve hurma bahçeleri bulunmaktadır.

Akik, yerine göre, Medine'ye 2, 3, 6, 7 mil kadar uzaklıktadır.[90]

2. Gatafanlar da, Necd halkından kendilerine bağlı bulunanlarla birlikte gelip Nakmâ'nın ucundan, Zegabe'den Uhud tarafına doğru uzanan mevkide ordugâhlarını kurdular.[91]

---

84 Semhûdî, 4/1204.
85 İbn Sa'd, 2/72.
86 İbn İshak, İbn Hişam, 3/230, 231.
87 Yâkût, 3/104.
88 Yâkût, 2/128.
89 Abdulkuddûs, Âsâru'l-Medîne, s. 125.
90 Yâkût, 4/139.
91 Yâkût, 3/104.

Gatafanların Necdlilerle birlikte gelip kondukları Nakmâ, Ebu Talib hanedanına ait Medine arazisindendi.[92]

Düşman Ordularının Hayvanlarını Doyurmakta Güçlüklerle Karşılaşmaları

Kureyş müşrikleri, develerini, Akik vadisindeki dikenli ağaçlardan yayılsınlar diye saldılar.

Orada atların yiyecekleri, yayılacakları bir şey yoktu. Ancak, yanlarında taşıdıkları bir miktar yem, darı bulunuyordu.

Gatafanlar da develerini, Zegabe'deki ılgın ağaçlarından ve Cürüf'teki dikenli ağaçlardan yayılsınlar diye saldılar.

Müşrikler Irz'a, Cürüf'e geldikleri zaman, Müslümanlar ekin mahsullerini bir an önce yolmuş, biçmiş, zahirelerini anbarlarına, samanlarını da samanlıklarına koymuş bulunuyorlardı.

Gatafanlar, kendilerine ait 300 atı, Irz'daki ekinlerin kalıntılarını, döküntülerini yayılmaya bıraktılar.

Bir müddet sonra, develer karınlarını doyuracak bir şey bulamadıkları için arıklamaya ve ölmeye yüz tuttular.

Müşrikler Medine'ye geldikleri sırada, Medine'de kıtlık hüküm sürüyordu.[93]

İslâm Ordusunun Hendekte Toplanıp Savaş Düzenine Konuluşu ve Tedbirler Alınışı

Müşrikler gelip karargâhlarını kurunca, Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'de yerine İbn Ümmi Mektum'u vekil bırakarak, sayıları 3.000'i bulan İslâm mücahidleriyle birlikte hemen hendeğe hareket etti.

Arkaları Sel' dağına gelmek üzere, karargâhını Sel' dağının eteğinde kurdu. Kazılmış bulunan hendek önlerinde bulunuyor, düşmanla aralarını ayırıyordu.[94]

Muhacirlerin sancağını Zeyd b. Hârise, Ensarın sancağını da Sa'd b. Ubâde taşıyordu.[95]

Müslümanların 36 süvarisi vardı.

---

92 Yâkût, 5/300.
93 Vâkıdî, Megâzî, 2/444.
94 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231.
95 İbn Sa'd, 2/67.

Sel' dağında, Feth Mescidinin bulunduğu yerde, İslâm askerleri Peygamberimiz Aleyhisselama arzedildi.[96]

Peygamberimiz Aleyhisselam onbeş yaşına basmamış çocukları evlerine geri çevirdi. Onbeş yaşına basmış olanların savaşa katılmalarına izin verdi.[97] Bütün çocuklarla kadınların kalelere ve hisarlara yerleştirilmelerini emretti.[98]

Medine'de, Hârise oğullarının kale ve hisarlarından daha sağlam ve emniyetli bir kale ve hisar bulunmadığından, Peygamberimiz Aleyhisselam kadın ve çocukları oraya gönderdi.[99] Bazılarını da Fari' hisarına yolladı.[100] Kale ve hisarlara çıkarılmayan Müslüman kadın ve çocukları kalmadı.

Hârise oğulları, çocuklarını kendi kale ve hisarlarına kaldırdılar. Çünkü, orası çok sağlam bir sığınaktı. Hz. Âişe de oraya götürülmüştü.

Amr b. Avf oğulları da, kadın ve çocuklarını kale ve hisarlara kaldırdılar.

Bazıları, Kuba'da kale ve hisarlarının çevresine hendek kazdılar.

Amr b. Avf oğulları ve cemaatleri, Kuba'da kalelerine sığındılar.

Hatma, Ümeyye, Vâil ve Vâkıf oğullarının çoluk ve çocukları da kendi kale ve hisarlarında bulunuyorlardı.[101]

Benî Kurayza Yahudilerinin Peygamberimiz Aleyhisselamla Olan Muahedelerini Bozup Müşriklerle İşbirliği Yapmaları

Benî Nadîr Yahudilerinin başkanı Huyey b. Ahtab, Medine'ye doğru gelmekte oldukları sırada, Ebu Süfyan ile diğer Kureyş müşriklerine:

"Benim kavmim olan Benî Kurayza Yahudileri sizinle birlikte bulunacaklardır! Onların pek çok zırhlıları ve 750 savaş erleri vardır" demişti.

Ebu Süfyan, Medine'ye yaklaştığı zaman, ona:

"Kavminin yanına git! Muhammed ile aralarındaki muahedeyi bozsunlar!" dedi.[102]

Ka'b b. Esed, Benî Kurayza Yahudilerinin muahede yapmaya yetkili adamı ve başkanı idi.

---

96 Semhûdî, 3/830.
97 Vâkıdî, Megâzî, 2/453.
98 İbn İshak, İbn Hişam, 3/237, İbn Sa'd, 2/72.
99 Heysemî, 6/133.
100 Semhûdî, 1/302.
101 Vâkıdî, Megâzî, 2/451.
102 Vâkıdî, Megâzî, 2/454.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun kavmi olan Benî Kurayza ile de, onunla da muahede ve mukavele yapmış bulunuyordu.[103]

Peygamberimiz Aleyhisselam, daha önce, Medine'ye geldiği zaman da Müslümanlar ile Müslüman olmayanlar arasında umumî bir muahede ve mukavele yapmıştı.

Bu muahede hükümleri arasında:

"Yahudilerin Müslümanlarla bir topluluk teşkil ettikleri kabul olunmakta, Peygamberimiz Aleyhisselamın izni ve müsaadesi olmadıkça kendilerinin herhangi bir askerî harekatta bulunamayacakları, ne Kureyşîleri, ne de onlara yardım edenleri hiçbir suretle korumayacakları, Medine'ye bir taarruz vukuunda elbirliği ile Medine'nin savunulacağı hükmü yer almakta idi.[104]

Huyey b. Ahtab müşriklerden Zü'l-huleyfe mevkiinde ayrılıp Usbe yolunu tuttu, geceleyin Ka'b b. Esed'in yurduna vardı.

Muhammed b. Ka'b el-Kurazî der ki:

"Huyey b. Ahtab, uğursuz bir adamdı.

Kendi kavmi olan Benî Nadîr Yahudilerinin başlarına, yurtlarından sürdürmek gibi bir uğursuzluk getirmişti.

Onun uğursuzluğu Benî Kurayza Yahudilerine de sıçramış, onların öldürülmelerine sebep olmuştu.

Huyey b. Ahtab, Benî Kurayza Yahudilerinin başına geçmeyi, onların yanında itibarlı olmayı isterdi. Kendisinin durum ve tutumu, Kureyş müşrikleri içinde Ebu Cehil b. Hişam'a benzerdi.

Huyey b. Ahtab Benî Kurayza Yahudilerinin yurduna gittiği zaman, Benî Kurayza Yahudileri onu evlerine sokmak istemediler.

Huyey b. Ahtab'ın ilk buluştuğu kimse, Gazzal b. Semev'el idi.

Huyey b. Ahtab, ona:

'Artık seni Muhammed'den rahata kavuşturacak şeyi getirdim sana!

İşte, Kureyş Akik vadisine, Gatafanlar da Zegabe'ye gelmiş, ordugâhlarını kurmuş bulunuyorlar!' dedi.

Gazzal:

'Vallahi, sen bize zamanın horluğunu, hakîrlik ve zelilliğini getirmişsindir!' dedi.

Huyey b. Ahtab:

---

103 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231.

104 İbn İshak, İbn Hişam, 2/147, 150, Ebu Ubeyd, s. 290, 294.

'Böyle söyleme!' dedikten sonra, Ka'b b. Esed'in kapısına doğru yöneldi ve kapıyı çaldı.[105]

Ka'b b. Esed, Huyey b. Ahtab'ın kendisiyle konuşmaya geldiğini işitince, kapısını kapatmıştı.

Huyey b. Ahtab içeri girmek için izin istedi. Fakat Ka'b kapıyı ona açmaktan kaçındı[106] ve kendi kendine:

'Huyey b. Ahtab'ı yanıma sokmayacağım!

Uğursuz adam, kavminin başına uğursuzluk getirmişti.

Şimdi o beni de Muhammed'le aramızdaki muahedeyi bozmaya davet edecektir' diyerek söylendi.

O sırada, Huyey b. Ahtab kapıyı çaldı[107] ve:

'Ey Ka'b! Yazıklar olsun sana! Kapıyı aç bana!' diyerek seslendi.

Ka'b:

'Ey Huyey! Sana da yazıklar olsun! Sen uğursuz bir adamsın![108] Kavmine uğursuzluk getirdin. Onları mahvettin!

Sen bizden geri dönüp git! Sen ancak benim ve kavmimin başına felâket getirmek istiyorsun!' dedi.

Huyey b. Ahtab, geri dönüp gitmeye yanaşmadı.[109]

Ka'b:

'Ey Huyey! Ben Muhammed'le muahede yapmış bulunuyorum! Aramızdaki bu muahedeyi bozucu değilim! Çünkü, ben onda vefakârlıktan ve doğruluktan başka bir şey görmedim![110]

Vallahi, onun bize karşı ne bir ahid zimmetini bozmuşluğu, ne de bir perdemizi yırtmışlığı vardır! O bize en iyi komşuluk yapmış bulunuyor!' dedi.

Huyey b. Ahtab:

'Yazıklar olsun sana ey Ka'b! Ben sana uğursuzluk değil, zamanın bütün kuvvet ve şerefini, denizler gibi dalgalanan orduları getirdim!' dedi.[111]

Ka'b b. Esed:

'Nedir bu?' diye sordu.[112]

---

105 Vâkıdî, Megâzî, 2/454, 455.
106 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231.
107 Vâkıdî, Megâzî, 2/455.
108 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231.
109 Vâkıdî, Megâzî, 2/455.
110 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231.
111 Vâkıdî, Megâzî, 2/455.
112 İbn Kesîr, Bidâye, 4/103.

Huyey b. Ahtab:

'Ben sana başlarında kumandanları ve lideriyle birlikte bütün Kureyşîleri ve Kinaneleri getirip Rûme'ye, suların toplandığı yere kondurdum!

Ben sana başlarında kumandanları ve lideriyle birlikte bütün Gatafanları getirip Zegabe'den Nakmâ'ya, Uhud'a kadar uzanan yere kondurdum![113]

Atlıların, hecinsüvarların sayısı on bini bulmaktadır!

Bin at ve pek çok da silah vardır!

Muhammed, artık bu galeyanımızdan, kaynaşmamızdan kurtulamayacaktır![114]

Muhammed'le ashabının köklerini kazıyıncaya kadar ayrılmamaları, gitmemeleri için de, benimle ahid ve akid yapmış bulunuyorlar!' dedi.

Ka'b b. Esed:

'Vallahi, sen bana zamanın zillet ve horluğunu getirmişsindir!

Sen bana yağmurunu boşaltmış, şimşekler çakan, gürültüler koparan, içi boş, yağmursuz bir bulut getirmişsindir![115]

Ben derin, dibi görünmez bir deniz içindeyim ki, evimdekilerden ne bir kimseye erişmeye kâdirim, ne de yanımda çoluk çocuğum var!

Sen benim yanıma hiç uğramadan dön, git! Senin getirdiğin şey bana gerekmez![116]

Yazıklar olsun sana ey Huyey! Sen beni bırak da, yapmış olduğum muahedeye sadık ve bağlı kalayım!

Çünkü, ben Muhammed'den şimdiye kadar sadıklıktan, vefakârlıktan başka bir şey görmedim!' dedi.

Huyey b. Ahtab:

'Yazıklar olsun sana! Kapıyı aç da, seninle konuşacağım' dedi.

Ka'b b. Esed:

'Yapamayacağım! Sana kapıyı açamayacağım!' dedi.

Huyey b. Ahtab:

'Vallahi, senin bana kapını kapaman, halisa yemeğinden bana kendinle birlikte yedirmek istemeyişinden başka bir şey için değildir! Yemeğin senin olsun! Orada o önüme konulmasın!' dedi.[117]

Huyey b. Ahtab böyle pintilik atfederek Ka'b b. Esed'i kızdırdığı için, o da ona kapıyı açtı.

---

113 İbn İshak, İbn Hişam, 3/232, Vâkıdî, Megâzî, 2/455.
114 Vâkıdî, Megâzî, 2/455.
115 İbn İshak, İbn Hişam, 3/232, Vâkıdî, Megâzî, 2/455, 456.
116 Vâkıdî, Megâzî, 2/456.
117 Vâkıdî, Megâzî, 2/456.

Huyey b. Ahtab, içeri girince, Ka'b'ı kandırmak, aldatmak için elinden geleni yapmaktan geri durmadı.[118]

En sonunda Ka'b:

'Sen bugün yanımdan ayrıl, git! Ben bu işi Yahudi büyükleriyle bir konuşayım!' dedi.

Huyey:

'Onlar ahid ve akid yapma yetkisini sana vermişlerdir. Sen onlarla neyi görüşüp konuşacaksın?!' dedi ve o kadar üzerine düştü ki, nihayet onu bu yoldaki görüşünden vazgeçirdi.

Bunun üzerine, Ka'b b. Esed:

'Ey Huyey! Görüyorsun ki bu yola istemeyerek girmiş bulunuyorum! Muhammed öldürülemez, Kureyşîler de kendi memleketlerine dönüp gitmek zorunda kalırlar, sen de ev halkının yanına döner gidersin de, ben ve yanımda bulunanlar yurdumuzun ortasında yapayalnız kalırız ve hepimiz öldürülürüz diye korkuyorum!' dedi.

Huyey b. Ahtab:

'Tûr-u Sînâ günü Musa'ya indirilen Tevrat'taki ahidler üzerine sana söz veriyorum:[119] Eğer bu kaynaşma ve dalgalanmada Muhammed öldürülmez de Kureyş ve Gatafanlar yurtlarına dönüp gidecek olurlarsa, seninle birlikte kalene gireceğim! Senin başına gelecek felâket benim başıma da gelinceye kadar yanından ayrılmayacağım.[120]

Sen Kureyşîlerle Gatafanlardan senin yanında rehine olarak bulunmak üzere yetmiş kişi almadıkça, çarpışmaya girme!' dedi.

Ka'b b. Esed:

'O halde ey Huyey! Adamlarının her kabilesinden rehine olarak yanımızda bulundurmak üzere bize yetmiş kişi almadıkça, Muhammed'e karşı onlarla birlikte çarpışmaya çıkmayız!' dedi"[121] ve Peygamberimiz Aleyhisselamla aralarındaki muahedeyi bozdu.[122]

Huyey b. Ahtab, Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Kurayza Yahudileriyle yapılmış olan muahede hakkında yazdırdığı yazıyı getirtip yırttı.

Böylece, barışıklık işinin bozulduğu ve harp haline girildiği bilindi.[123]

---

118 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231-232, Vâkıdî, Megâzî, 2/456.
119 Vâkıdî, Megâzî, 2/456.
120 İbn İshak, İbn Hişam, 3/232, Vâkıdî, Megâzî, 2/456.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/456.
122 İbn İshak, İbn Hişam, 3/232, Vâkıdî, Megâzî, 2/456.
123 Vâkıdî, Megâzî, 2/456.

Benî Kurayza Yahudilerinin İleri Gelenlerinden Beşinin Ka'b b. Esed'e İtiraz ve Muhalefet Edişi

Ka'b b. Esed, Benî Kurayza Yahudilerinin ileri gelenlerinden beşini;

1. Zebir b. Bata,
2. Nebbaş B. Kays,
3. Gazzal b. Semev'el,
4. Ukbe b. Zeyd,
5. Ka'b b. Zeyd'i yanına çağırttı.

Onlara Huyey b. Ahtab'la yaptığı işi anlattı ve onun dönüp aralarına gireceğini ve başa gelecek her türlü felâkete birlikte uğramaya yemin ettiğini söyledi.

Zebir b. Bata:

"Sen öldürülürken Huyey b. Ahtab'ın seninle birlikte öldürülmesi senin neyine gerek, ne işine yarar ki?" dedi.

Ka'b b. Esed sustu.

Ötekiler de:

"Biz senin bu yoldaki görüşünü beğenmiyor ve benimsemiyoruz, ona karşıyız!" dediler.

Ka'b b. Esed yaptığı işe pişman oldu.

Huyey b. Ahtab'ın Benî Kurayza Yahudilerini Kandırmaya ve Amr b. Su'dâ'nın İse Onları Uyarmaya Çalışması

Huyey b. Ahtab Ka'b b. Esed'in yanından ayrılıp Benî Kurayza Yahudilerinin ileri gelenlerinin yanına gitti.

Onlar Ka'b b. Esed'in konağının çevresinde bulunuyorlardı, durumu onlara haber verdi.

Zebir b. Bata:

"Eyvah! Yahudiler mahvoldu! Kureyşîler ve Gatafanlar bizi yurdumuzun ortasında, mallarımızın ve çocuklarımızın içinde bırakır, memleketlerine dönüp giderler! Bizde ise Muhammed'e karşı kendimizi savunabilecek güç yoktur!

Zaten, aklını kullanarak gecelemiş bir Yahudi görülmemiştir!

Artık, Yesrib'de (Medine) Yahudilik hiçbir zaman tutunamayacaktır" dedi.[124]

---

124 Vâkıdî, Megâzî, 2/457.

Amr b. Su'dâ da, güzel bir konuşma yaptı. Benî Kurayzalara Peygamberimiz Aleyhisselamla yapmış oldukları yardımlaşma ahid ve mîsakını hatırlattı. En sonunda:

"Eğer ona yardım etmeyecekseniz, bari kendisini düşmanlarıyla başbaşa bırakın, bir de siz onunla çarpışmaya kalkmayın![125] Doğrusu, ben Muhammed'e hiçbir zaman gadr ve hıyânet edemem!" dedi ve Benî Kurayza Yahudilerinin Peygamberimiz Aleyhisselama yaptıkları hıyânete katılmaktan kaçındı.[126]

Huyey b. Ahtab:

"Yazıklar olsun size ey Benî Kurayza! Siz beni bir dinleyin!

Hiç şüphesiz, Allah şu adamdan ve ashabından uzaktır! Onların bugünlerde yok edilmeleri için bütün hazırlıklar yapılmıştır.

Siz de onların üzerine yürüyün! Toplanıp gelmiş olan şu kavimler tarafından yapılacak çarpışmada yerinizi ve onlardan hakkınızı alın!

Eğer siz böyle yapmayacak olursanız, Kureyşîlerin ve diğerlerinin Muhammed'le ashabının işlerini bitirdikten sonra sizin üzerinize yönelip yürümelerinden korkarım!

Ben size içlerinde liderleri de bulunmak üzere onbeş bine yakın Arap ordularını getirmiş bulunuyorum!" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Yazıklar olsun sana ey Huyey!

Eğer biz Muhammed'le yapmış olduğumuz muahedeyi bozar, aramızdaki dostluk münasebetlerini kesip atarsak, Muhammed ve ashabının evvelce olduğu gibi müşrikleri yenip bizim üzerimize de yürümesinden korkarız!

O zaman bize ne bir yardım eden, ne de işimize bakan bir kavim bulunur!

Ey Huyey! Müslümanlardan bize gelecek zarardan sen zararlanmazsın, kaçar, kendini kurtarırsın!

Sen bize iyilik edeceksen, Muhammed'le aramızdaki ahidde durmayı bize emir ve tavsiye etmelisin!

Eğer böyle olması hayırlı ise, bu senin için de hayırlı olur.

Eğer aksi olursa, senin yüzünden kavminin ve ev halkının başına getirdiğin uğursuzluk gibi, bize de uğursuzluk gelir çatar!" dediler.

Huyey b. Ahtab:

---

125 Musa b. Ukbe'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 4/103.

126 İbn İshak, İbn Hişam, 3/249.

"Musa'ya Tevrat'ı indiren Allah'a yemin ederim ki; müşrikler Muhammed ve ashabına yenilirlerse -ki, bunu onların yapabileceklerini hiç sanmam- size gelir, kalenize girerim. Sizin yanınızda bulunurum. Sizin başınıza gelecek felâkete ben de uğramaya razıyım!" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri, bu hususta Huyey b. Ahtab'dan en kuvvetli yeminlerle söz aldılar ve:

"Eğer sen bir iş yapacaksan, senin yapacağın iş; müşrikleri getir, aramızdaki ahdi yenile!

Onların süvarilerinden ve eşrafından yetmiş kişiyi kalemize getir, koy! Onlar bizim kalemizde bulunsunlar.

O zaman biz de Muhammed'e karşı hazırlanalım, onların arkalarından, üzerlerine yürüyelim!" dediler.

Bunun üzerine, Huyey b. Ahtab müşriklerin yanına gitti.

Müşriklerin eşraf ve süvarilerinden Benî Kurayzalara yetmiş kişi gönderilmek ve onların kalelerinde yanlarında bulunmak şartıyla Benî Kurayzalar adına müşriklerle anlaşma yaptı.

Bu anlaşmaya göre:

1. Benî Kurayza Yahudileri, çarpışma sona erinceye kadar, belli günlerde, on gece, müşriklerin yanında Peygamberimiz Aleyhisselam ve ashabına karşı çarpışacaklardı.

2. Müşrikler için silah tedarik edecek ve toplayacaklardı.

3. Pazarları, müşrik ordularının bulundukları yerlere nakledeceklerdi.[127]

Benî Kurayza Yahudilerinin Ebu Süfyan'a Elçi Göndermeleri

Benî Kurayza Yahudileri, Ebu Süfyan'a, yanında Uyeyne b. Hısn'ın bulunduğu sırada elçi göndermişler;

"Siz sebat ediniz! Biz Müslümanlara arkalarından saldıracağız, onların köklerini kazıyacağız!" demişlerdi.[128]

Benî Kurayza Yahudilerinin Tutum ve Davranışlarının Peygamberimiz Aleyhisselama Haber Verilişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın, deri çadırının içinde Hz. Ebu Bekir'le oturduğu, Müslümanların hendek üzerinde nöbet tuttukları, süvarilerden

127 Vâkıdî, Megâzî, s. 290 (1367/1948 Kahire baskısı)
128 Zührî, Megâzî, s. 80, Abdurrezzak, 5/368.

ikisinin de hendeğin iki yanı arasında dolaşıp durduğu sırada, Hz. Ömer gelerek:

"Yâ Rasûlallah! Bana erişen habere göre, Benî Kurayza Yahudileri muahedeyi bozmuşlar ve harbe girmişler!" dedi.

Bu haber Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerinde ağır tesir yaptı.[129]

"Hasbunallâh ve ni'mel vekîl=Allah bize yeter! O ne güzel Vekîl'dir" dedi.[130]

Zübeyr b. Avvam'ın Tecessüs İçin Görevlendirilişi

Cabir b. Abdullah der ki:

"Hendek günü, iş ağırlaşınca, Resûlullah Aleyhisselam:

'Bize Benî Kurayzanın tutum ve davranışını öğrenip gelebilecek bir adam yok mu?' diye sordu.[131]

Zübeyr b. Avvam:

'Ben gider, öğrenir gelirim!' dedi.[132]

Gitti, onların tutum ve davranışlarını öğrenip geldi.

Yine, işler ağırlaşıp kötüleşince, Resûlullah Aleyhisselam:

'Bize Benî Kurayzanın tutum ve davranışlarını öğrenip gelebilecek bir adam yok mu?' diye sordu.[133]

Zübeyr b. Avvam:

'Ben gider, öğrenir gelirim!' dedi.[134]

Gitti, onların tutum ve davranışlarını öğrenip geldi.

Yine, işler ağırlaşıp kötüleşince, Resûlullah Aleyhisselam:

'Bize Benî Kurayzanın tutum ve davranışını öğrenip gelebilecek bir adam yok mu?' diye sordu.[135]

Zübeyr b. Avvam:

'Ben gider, öğrenir gelirim!' dedi.[136]

Gitti, onların tutum ve davranışlarını öğrenip geldi.[137]

---

129 Vâkıdî, Megâzî, 2/457.
130 İbn Sa'd, 2/67.
131 Ahmed b. Hanbel, 3/314.
132 İbn Sa'd, 3/105, Ahmed b. Hanbel, 3/305, Buhârî, Sahîh, 5/49.
133 Ahmed b. Hanbel, 3/314.
134 İbn Sa'd, 3/105, Ahmed b. Hanbel, 3/365, Buhârî, Sahîh, 5/49.
135 Ahmed b. Hanbel, 3/314.
136 İbn Sa'd, 3/106, Ahmed b. Hanbel, 3/365, Buhârî, Sahîh, 5/49.
137 Ahmed b. Hanbel, 3/314.

'Yâ Rasûlallah! Onların kalelerini onarmakta, yollarında harp talim ve manevralarıyla alıştırılmakta olduklarını, hayvanlarını derleyip toparladıklarını gördüm!' dedi.[138]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Her peygamberin bir havarisi vardır. Benim havarim de Zübeyr'dir!' buyurdu."[139]

Benî Kurayza Yahudilerinin tutum ve davranışlarını gözetlemek ve öğrenmek üzere Peygamberimiz Aleyhisselamın gönderdiği kişilerin ilki Zübeyr b. Avvam'dı.[140]

Havvat b. Cübeyr'in Benî Kurayza Yahudilerine Elçi Olarak Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Benî Kurayza Yahudilerini sulha ve barışıklığa davet etmek üzere, Havvat b. Cübeyr'i gönderdi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Bizim halimiz iki kanatlı, kollu bir adama benzer ki, kanatlarından, kollarından birisi kesilmiş, [yani Benî Nadîr Yahudileri Medine'den sürülmüş] diğeri bırakılmıştır!" dediler, barışa yanaşmadılar.[141]

Benî Kurayza Yahudilerine Bir Heyet Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam;

1. Evs kabilesinin lideri Sa'd b. Muaz b. Numan'ı,
2. Hazrec kabilesinin lideri Sâide oğullarından Sa'd b. Ubâde'yi,
3. Hazrecîlerden Hâris oğullarının kardeşi Abdullah b. Revâha'yı,
4. Amr b. Avf oğullarının kardeşi Havvat b. Cübeyr'i Benî Kurayza Yahudilerine gönderdi. Gönderirken, kendilerine:

"Gidiniz, bakınız! O kavimden bize erişen haber gerçek midir, değil midir?

Eğer gerçekse, onu bana halkın anlayamayacağı biçimde kapalı bir dil kullanarak bildirirsiniz, ben onu anlarım.

Açıkça söyleyip de halkın kalblerine korku ve zaaf düşürmeyiniz, kollarını kırmayınız!

---

138 Vâkıdî, Megâzî, 2/457.
139 Vâkıdî, Megâzî, 2/457, İbn Sa'd, 3/106, Ahmed b. Hanbel, 3/364-365, Buhârî, Sahîh, 5/49.
140 Vâkıdi, Megâzî, 2/457.
141 İbn Hacer, Metâlib, 4/229.

Şayet onlar aramızdaki muahedeye sadık ve bağlı bulunuyorlarsa, bunu halka açıklayabilirsiniz!" buyurdu.

Elçiler Benî Kurayza Yahudilerinin yurtlarına gittiler; onları işittiklerinden de kötü durum ve tutumda buldular.[142]

Elçi heyeti, işler karışıp harbe dönüşmeden önce eski hallerine dönmeleri ve Huyey b. Ahtab'ın sözünü dinlememeleri için, onlara Allah ve aradaki antlaşmalar üzerine ant verdiler.

Fakat, Ka'b b. Esed:

"Biz hiçbir zaman o barışıklık haline dönmeyeceğiz! Ben o barışıklığı şu ayağımın sandalının orta parmak arasına geçen tasması gibi koparıp atmış bulunuyorum!" dedi.[143]

Elçiler, onları bozdukları muahedeyi yenilemeye davet ettiler.[144]

Benî Kurayza Yahudileri:

"Siz Benî Nadîr Yahudilerini Medine'den sürüp çıkarmakla bizim kanadımızı kırdınız![145]

Resûlullah da kim oluyormuş? Muhammed'le aramızda ne ahid vardır, ne de akid!" dediler.

Bunun üzerine, Sa'd b. Muaz, onlara ağır sözler söyledi.

Kendisi, celâlli bir zâttı.

Sa'd b. Ubâde, Sa'd b. Muaz'a:

"Bırak onlarla sövüşmeyi! Bizimle onlar arasındaki iş, sövüşmekten daha büyük ve önemlidir!" dedi.

Sa'd b. Muaz, Sa'd b. Ubâde ve arkadaşları, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndüler. Selam verdikten sonra, kısaca:

'Adal ve Kâre!' dediler.

Bununla, Benî Kurayza Yahudilerinin tutum ve davranışlarını Adal ve Kâre kabilelerinin irtikap ettikleri gaddarlık ve vefasızlığa benzetmek istediler.[146]

Benî Kurayza Yahudilerinden son haber geldiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, elbisesine bürünüp yatmış,[147] uzunca bir müddet öylece kalmıştı.

---

142 İbn İshak, İbn Hişam, 3/232.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/458.
144 İbn Kesîr, Bidâye, 4/104.
145 Vâkıdî, Megâzî, s. 294 (1367/1948 Kahire baskısı).
146 İbn İshak, İbn Hişam, 3/233, Vâkıdî, Megâzî, 2/459.
147 Sel' dağında Fetih Mescidinin bulunduğu yerde (Semhûdî, 3/835, 836).

Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın böyle yatıp kaldığını görünce, Benî Kurayza Yahudilerinden hayır gelmeyeceğini anlamışlardı.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, yattığı yerden başını kaldırıp:[148]

"Allahuekber! Ey Müslümanlar cemaati! Sevininiz!" buyurdu.[149]

Benî Kurayza Yahudilerinin Medine'ye Baskın Yapmak Üzere Kureyşîlerle Gatafanlardan Biner Kişi İstemeleri

Benî Kurayza Yahudilerinin Huyey b. Ahtab'ı müşriklere göndererek Medine'ye geceleyin baskın yapmak üzere Kureyşîlerle Gatafanlardan biner kişi istedikleri haberi alınınca, bela büsbütün büyümüştü.[150]

Seleme b. Eslem ile Zeyd b. Hârise'nin Medine Muhafızlığına Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, herhangi bir saldırıya karşı Medine'yi korumak üzere, Seleme b. Eslem'i 200, Zeyd b. Hârise'yi de 300 kişilik bir kuvvetle Medine'de görevlendirdi.

Bunların yanlarında da, Müslüman süvarilerinden bazıları bulunuyordu. Bu muhafızlar Medine'yi bekleyecekler ve yüksek sesle tekbir getirerek Medine sokaklarında devriye gezeceklerdi.[151]

Benî Kurayza Yahudilerinin baskınına uğramadan sabaha çıkıldığı zaman, geniş bir nefes alınmakta idi.

Hz. Ebu Bekir:

"Medine'de çoluk çocuklarımız hakkında Benî Kurayza Yahudilerinden duyduğumuz korku, Kureyş ve Gatafan ordularından duyduğumuz korkudan daha fazla idi.

Zaman zaman, Sel' dağının tepesine çıkıp Medine evlerine bakar, onları sükûnet ve esenlik içinde gördükçe, Allah'a hamd ve şükr ederdim!" demiştir.[152]

Sel' dağının cenub göğsündeki bir kaya üzerine eski Kûfî yazısıyla Hz. Ömer tarafından yazıldığı anlaşılan bir yazıda da:

"Ömer ve Ebu Bekir, akşam ve sabah, harbin her türlü mihnet ve meşakkatlerinden şikâyetlerini Allah'a arzederler.

---

148 Musa b. Ukbe'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 4/104.
149 İbn İshak, İbn Hişam, 3/233, Beyhakî, Delâil, 3/430, Zehebî, Târîh, s. 237, İbn Kesîr, Bidâye, 4/104.
150 Vâkıdî, Megâzî, 2/460.
151 Vâkıdî, Megâzî, 2/460, İbn Sa'd, 2/67.
152 Vâkıdî, Megâzî, 2/460.

Allah, Ömer'in duasını kabul etsin!

Allah, Ömer hakkında mağfiretle muamele buyursun!" denilmektedir.[153]

Bundan, Hz. Ömer'in de, Hz. Ebu Bekir gibi, endişesini gidermek için Medine'yi tarassut etmekten geri durmadığı anlaşılmaktadır.

Havvat b. Cübeyr'in Başına Gelenler

Havvat b. Cübeyr der ki:

"Hendekte kuşatılmış bulunduğumuz bir sırada, Resûlullah Aleyhisselam beni çağırdı ve:

'Benî Kurayzalara git de, bak, gör: Onlar, bir gece baskını yapmaya mı hazırlanıyorlar? Yoksa bir yerden, bir gedikten içeri sızmaya mı çalışıyorlar? Bana haberini getir!' buyurdu.

Güneş batacağı sırada, Resûlullah Aleyhisselamın yanından ayrıldım.

Sel' dağından aşağı doğru indim. Güneş batınca, akşam namazını kıldıktan sonra, hareket ettim. Ratic'i tuttum.

Sonra Abduleşhellerin, sonra Zührelerin mahallelerine, daha sonra da Buas mevkiine eriştim.

Benî Kurayzalara yaklaştığım zaman, kendi kendime 'Onlardan gizlenmeliyim' dedim, gizlendim.

Bir müddet kaleleri gözetledim.

Sonra beni uyku bürümüş, uyuyakalmışım!

Ben uyurken ve haberim yokken, bir adamın beni yüklendiğini, omuzlayıp yürüyüverdiğini görünce, korktum.

Anladım ki, bu adam, Benî Kurayza casuslarındandır.

O zaman, Resûlullah Aleyhisselamdan son derece utandım.

Çünkü, onun korkulu yerlerde, sınır kapılarında çok dikkatli, uyanık ve tetikte bulunmaklığım hususunda bana yapmış olduğu tenbih ve tavsiyelerine göre davranmayı ihmal etmiş bulunuyordum.

Adam beni alelacele kalelerinin önüne kadar götürdü. Kendisi Yahudice konuşuyordu.

Adamın:

'Boğazlanıp ölüsü kurtlara kuşlara sunulacak besili bir davarla müjdelerim sizi!' dediğini anladım.

Benî Kurayza Yahudilerinden hiçbirinin hiçbir zaman bellerinde baltaları bulunmadıkça bir yere gitmediklerini hatırladım.

---

153 İbrahim Rıfat Paşa, Mir'atü'l-Haremeyn, 1/389, Abdulkuddûs, Âsâru'l-Medîne, s. 146, 147.

Ellerimi yavaşça uzatıp, adamın belinden baltasını sezdirmeden aldım.

Adam kale üzerindekilerle konuşmakla meşgul iken, balta ile birden vurup adamın ciğerini söktüm, çıkardım!

Adamın:

'Canavar!' diye bağırmasıyla sesinin kesilmesi bir oldu!

Yahudiler kulelerinde hurma yaprak ve dallarını yakarak ortalığı aydınlattılar.

Adam ölü olarak yere düşmüştü.

Ben de hemen oradan uzaklaştım. Dahasını bilmiyorum.

Gelmiş olduğum yoluma yönelerek izim sıra geri döndüm.

Cebrail Aleyhisselam Resûlullah Aleyhisselama gelip bunu haber verince, Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Havvat! Muzaffer ve muvaffak oldun!' buyurmuş, sonra da ashabının yanına çıkarak, onlara:

'Havvat'ın başından şöyle şöyle işler geçti!' diyerek bütün olup bitenleri birer birer haber vermiş.

Ashabıyla oturduğu ve onların birbirleriyle konuştukları bir sırada, Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım.

Resûlullah Aleyhisselam, beni görünce:

'Kurtulduğun, yüzünden belli!' buyurdu.

'Senin yüzünden de belli yâ Rasûlallah!' dedim.

'Başından geçenleri haber ver!' buyurdu.

Ben de kendisine birer birer haber verdim.

Peygamber Aleyhisselam:

'Cebrail de bana bunları böylece haber vermişti' buyurdu.

Orada bulunanlar da:

'Resûlullah Aleyhisselam bize bunları böylece söylemişti' dediler."[154]

Benî Kurayza Yahudilerinden Nebbaş b. Kays ve Arkadaşlarının Medine'nin İçine Kadar Sokulmaları

Abdullah b. Ebu Bekir b. Haram'ın bildirdiğine göre; Benî Kurayza Yahudilerinin ileri gelenlerinden Nebbaş b. Kays, bir gece yanında Yahudilerin

154 Vâkıdî, Megâzî, 2/460, 461.

azılılarından ve azgınlarından on kişi olduğu halde, "Belki Müslümanlardan bazılarını ansızın avlamaya muvaffak oluruz!" diyerek kalelerinden çıkıp Medine'ye yönelmişler, Bakîu'l-Garkad'a erişmişlerdi.

Seleme b. Eslem'in arkadaşlarından bazılarıyla karşılaştılar ve birbirlerini oka tuttular.

Yahudiler dayanamadılar, bozuldular, dağıldılar ve geri çekildiler.

Seleme b. Eslem, Benî Hârise mahallesinde arkalarından yetişti. Arkadaşlarıyla birlikte, onları kalelerine kadar takip ettiler.

Benî Kurayzaların kalelerinin çevresinde dolaşmaya başlayınca, Yahudiler korktular. Kulelerinde ateşler, ışıklar yaktılar ve:

"Geceleyin belaya uğradık!" demeye başladılar.

Müslümanlar, Benî Kurayza Yahudilerine ait Karna kuyusunu ve kuyunun üzerindeki iki kuleyi yıktılar.

Benî Kurayza Yahudileri, kalelerinden dışarı çıkmak kudret ve cesaretini kendilerinde bulamadılar, şiddetli bir korkuya tutuldular.[155]

Hendekte Toplanan İslâm Ordusundaki Mü'min ve Münafıkların Müşrik Orduları Karşısındaki Tutum ve Davranışları

Kur'ân-ı Kerîm'in bu husustaki açıklaması şöyledir:

"Vaktâ ki onlar (müşrik orduları) hem üstünüzden (Medine'nin doğusundan), hem altınızdan (Medine'nin batısından) size gelmişlerdi.

O zaman, gözler çukurlarından fırlamış, yürekler gırtlaklara dayanmıştı.

Sizler Allah'a karşı türlü zanlarda bulunuyordunuz.

İşte orada mü'minler de sıkı bir imtihana çekilmiş, şiddetli bir sarsıntı ile sarsılmışlardı. (Mü'min münafıktan ayırt edilmiş, belli olmuştu).

O zaman, münafıklarla kalblerinde hastalık (itikad zayıflığı, şüphecilik) bulunanlar:

'Allah ve Resûlü, bize aldatıştan başka bir şey va'd etmemiştir!' diyorlardı."[156]

Medine'yi üst tarafından vuracak olan düşman Benî Kurayza Yahudileri; alt tarafından vuracak olan düşmanlar da Ebu Süfyan'ın kumandası altındaki Kureyş, Ehâbiş, Kinane, Gatafan, Esed ve Süleymlerden oluşan ordulardı.[157]

---

155 Vâkıdî, Megâzî, 2/460, 461.
156 Ahzâb: 10-12.
157 İbn İshak, İbn Hişam, 3/257, 230, 231, Vâkıdî, Megâzî, 2/494, Belâzurî, Ensâb, 1/344, Diyarbekrî, 1/484.

Benî Kurayza Yahudilerinin müşriklere yardım ettikleri, Kur'ân-ı Kerîm'de "Ehl-i Kitabdan, onlara müzaheret ve yardımda bulunanlar" (Ahzab: 26) denilerek açıklanmıştır.[158]

Bu müzaheret, Benî Kurayza Yahudilerinin Kureyş müşrikleriyle yaptıkları muahedede belirlenmişti.[159]

Hendekte toplanan İslâm ordusunu oluşturanların hepsi, Allah'ın ve Resûlünün buyruklarına sımsıkı bağlanmış, Allah yolunda her güçlüğe seve seve göğüs germe olgunluğuna ermiş kişiler değillerdi.

Kur'ân-ı Kerîm'de de açıklanmış olduğu üzere, Müslümanlar arasında münafıklar ile iman ve iradeleri zayıf birtakım insanlar da bulunuyordu.

Bunun için, müşrik ordularının çokluğu ve güçlülüğü, Müslümanlar arasındaki münafıklarla zayıf iradeli, zayıf imanlı olanların gözlerini korkutmuş, yüreklerini titretmişti.[160]

Münafıklarla kalbleri hastalıklı olanlar:

"Allah ve Resûlü, bize aldatıştan başka bir şey va'd etmemiştir! Muhammed bize Fars ve Rum diyarının fetholunacağını va'd ediyor! Halbuki biz şurada, düşmanlar tarafından kuşatılmış bulunuyor ve hiçbirimiz, abdest bozmak için bile, korkudan dışarı çıkamıyoruz!" diyorlardı.

Münafıklardan birisi de, ashabdan birisine:

"Ey filan! Resûlullah, 'Kayser öldükten sonra, yerine Kayser gelmeyecektir. Kisrâ öldükten sonra da, yerine Kisrâ gelmeyecektir. Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; bunların hazineleri de muhakkak Allah yolunda harcanacaktır!' diyormuş!

Hiçbirimiz korkudan abdest bozmaya bile çıkamıyoruz!

Allah ve Resûlü, bize aldatıştan başka bir şey va'd etmiyor!" demişti.

Sahabi:

"Sen yalan söylüyorsun! Ben seni Resûlullaha haber vereceğim" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelmiş ve münafıkın sözünü Peygamberimiz Aleyhisselama bildirmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam o münafıkı çağırtıp ona:

"Sen böyle mi söyledin?" diye sorunca, münafık:

"Yâ Rasûlallah! Bana iftira ediliyor! Ben böyle bir şey söylemedim! Şu ağzımdan hiçbir zaman böyle bir şey çıkmamıştır!" diyerek inkâr etmişti.[161]

---

158 Vâkıdî, Megâzî, 2/495, İbn Sa'd, 2/71.
159 Vâkıdî, Megâzî, s. 292, 293 (1367/1948 Kahire baskısı)
160 Ahzâb: 10-12.
161 Taberî, Tefsîr, 21/131, 132.

Münafıklar, İslâm ordugâhından bir tarafa savuşup gitmek yolunu tuttukları gibi, kendi kabilelerinden veya başka kabilelerden olup hendekte savaşacak olanları da türlü türlü fitne ve fesatlarla ayartmaya, dağıtmaya çalıştılar.

Kur'ân-ı Kerîm'de açıklandığına göre,[162] onlardan bir kısmı:

"Ey Yesrib (Medine) halkı! Sizin için, burada durmak imkânı yok! Hemen dönüp gidiniz!" demişlerdi.

Münafıklardan birtakımı da:

"Evlerimiz açık kalmıştır!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamdan izin istiyordu.

Halbuki, onların evleri açık değildi. Onlar kaçmaktan başka bir şey düşünmüyorlardı.[163]

Nitekim, Hârise oğulları kabilesinden Evs b. Kayzî, Peygamberimiz Aleyhisselama gelerek:

"Yâ Rasûlallah! Evlerimiz düşmana açık bir durumdadır. Medine dışındadır. Bize izin ver de, dönüp evlerimize gidelim!" demişti.[164]

Hârise oğulları da:

"Evlerimiz açıktır. Evlerimize hırsızların girmesinden korkuyoruz![165]

Yâ Rasûlallah! Ensar evlerinden hiçbiri, bizim evlerimiz gibi değildir. Gatafan ordusuyla bizim aramızda, onların şerrini bizden giderecek kimse yoktur.

İzin ver de, evlerimize dönelim, çocuklarımızı ve kadınlarımızı koruyalım!" demişlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onların dönüp gitmelerine izin vermişti.

Sa'd b. Muaz, Hârise oğullarının dönmek için hazırlandıklarını haber alınca, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

"Yâ Rasûlallah! İzin verme bunlara! Vallahi, biz ne zaman bir musibete uğrasak, daralsak, onlar hep böyle yaparlar!" dedikten sonra, Hârise oğullarının yanına vardı.

"Biz sizden temelli böyle hareketler mi göreceğiz?! Biz ne zaman bir musibete uğrasak, daralsak, siz hep böyle yapar durursunuz" diyerek onlara çıkıştı.

---

162 Ahzâb: 13.
163 Taberî, Tefsîr, 21/135.
164 İbn İshak, İbn Hişam, 3/233.
165 Taberî, Tefsîr, 21/135, 136.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam onların dileklerini kabulden vazgeçti.[166]

Münafıkların ne samimiyetleri, ne de İslâmiyete bağlılıkları vardı.

Kur'ân-ı Kerîm'de açıklandığına göre:

"Eğer Medine'nin etrafından üzerlerine girilmiş olup da İslâmiyetten şirke dönmeleri müşrikler tarafından istenilmiş olsaydı, muhakkak ki onlar bu isteği yerine getirmekte fazla gecikmezlerdi!

Halbuki, onlar düşmana arka çevirmeyecekleri hakkında daha önce Allah'a kesin söz vermiş de bulunuyorlardı.

Allah'a verilen sözden dolayı sorumluluk vardır."[167]

Gerçekten de, Hârise oğulları, Selime oğullarıyla birlikte, Uhud savaşından da kaçmak istemişler, fakat bundan vazgeçmişler, bir daha böyle bir harekette bulunmamaya yemin etmişlerdi.[168]

Bu iki kabileyi hendekte, ancak Allah, rahmetiyle tutmuştu.[169]

Hendek savaşında gerçek mü'minlerin tutum ve davranışlarına gelince, yine Kur'ân-ı Kerîm'de açıklandığına göre:

"Mü'minler, orduları gördükleri zaman, 'İşte bu, Allah'ın ve Resûlünün bize va'd ettiği şeydir! Allah ve Peygamberi doğru söylemiştir!' dediler.

Bu, onların imanlarını ve teslimiyetlerini arttırmaktan başka bir şey yapmadı.

Mü'minler içinde, Allah'a verdikleri sözde sadakat gösteren nice erler vardır ki, onların kimi adadığını ödedi (şehit oldu), kimi de bunu (yerine getirmeyi) bekliyor.

Onlar, hiçbir suretle ahidlerini değiştirmediler!"[170]

Yüce Allah'ın mü'minlere olan imtihanının, va'd'inin ne olduğu da Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklanmıştır:

"Ey mü'minler! Yoksa siz sizden önce gelip geçenlerin hali başınıza gelmeden Cennete girivereceğinizi mi sandınız?

Onlara öyle yoksulluklar, öyle sıkıntılar gelip çattı ve öyle belalarla sarsılmışlardı ki, hatta peygamberi, maiyyetindeki mü'minlerle birlikte 'Allah'ın yardımı ne zaman yetişecek?' diyordu.

---

166 Vâkıdî, Megâzî, 2/463.
167 Ahzâb: 15.
168 Taberî, Tefsîr, 21/137.
169 İbn Hazm, Cevâmi, s. 188.
170 Ahzâb: 22-23, İbn Sa'd, 4/84.

Gözünüzü açın, iyi bilin ki; Allah'ın yardımı muhakkak yakındır!"[171]

Bunun içindir ki, hendekte düşman ordularıyla sarıldıklarını görmeleri, mü'minlerin ancak Allah'a olan imanlarını, yani Allah'ın mü'minlere yardım edeceği hususundaki va'dine inançlarını, her türlü ibtilâya sarsılmadan göğüs germe azimlerini, Allah'ın takdirine teslimiyetlerini arttırmıştı.[172]

Münafıklar Medine'yi saran orduların Peygamberimiz Aleyhisselam ile ashabını ortadan kaldırıvereceklerini zanneder ve hatta umarlarken, mü'minler Allah'ın kendilerine yardım edeceği ve İslâmiyeti bütün dinlere üstün kılacağı va'dinin er geç gerçekleşeceği inancını taşıyor ve bu inançlarıyla da ağır bir imtihanda münafıklardan ve zayıf imanlılardan ayrılmış bulunuyorlardı.[173]

Benî Kurayza Yahudilerinin İkinci Baskın Denemesi ve Hz. Safiyye'nin Kahramanlığı

Peygamberimiz Aleyhisselamın halası ve Zübeyr b. Avvam'ın da annesi olan Hz. Safiyye, şair Hassân b. Sabit'in Fâri'deki köşkünde bulunuyordu.

Benî Kurayza Yahudilerinin ileri gelenlerinden Gazzal b. Semev'el'in kumandası altında on kişilik bir Yahudi birliği gelip köşkü oka tuttular ve içeriye girmeye çalıştılar.

İçlerinden birisi, köşkün kapısına kadar yaklaşıp içeri girmek istedi.[174]

Hz. Safiyye der ki:

"Hassân b. Sabit, köşkte bizim yanımızda idi. Bizimle birlikte kadınlar ve çocuklar da bulunuyordu.

Yahudilerden birisi, bulunduğumuz köşkün çevresinde dolaştı, bize doğru geldi.

Benî Kurayza Yahudileri bizimle harp halinde idiler. Resûlullah Aleyhisselamla aralarındaki muahedeyi bozmuşlardı. Hiç kimse, aramızdaki gerginliği gideremezdi.

Resûlullah Aleyhisselam ile ashabı, hendekte düşmanlarıyla uğraşıyordu. Düşmanlardan sıyrılıp, ayrılıp bize gelme gücüne ve imkânına sahip değillerdi. Bize ancak gelebilirlerse geleceklerdi.

Hassân b. Sabit'e:

'Ey Hassân, şu Yahudi gördüğün gibi köşkü dolaşıp duruyor!

---

171 Bakara: 214.
172 Taberî, Tefsîr, 21/144.
173 Taberî, Tefsîr, 21/132.
174 Vâkıdî, Megâzî, 2/462.

Vallahi, ben onun açık yerlerimizi öğrenip arkamızdaki Yahudilere kılavuzluk etmeyeceğinden emin değilim!

Düşmanla meşgul bulunan Resûlullah Aleyhisselam ile ashabının bizden pek haberleri de olmaz!

Sen in de öldür şunu!' dedim.

Hassân b. Sabit:

'Allah seni yarlıgasın ey Abdulmuttalib'in kızı! Vallahi, sen de iyi bilirsin ki, ben bu işin adamı değilim.[175]

Ben gücü dilinde olan kimselerdenim. Kılıç ve mızrak erlerinden değilim.[176]

Hayır! Vallahi dediğini yapamam! Eğer bende bunu yapabilecek cesaret ve kudret olsaydı, Resûlullah Aleyhisselamla birlikte savaşa çıkardım' dedi.[177]

Hassân bana böyle söyleyince ve onda bu işi başaracak güç göremeyince, başıma sıkıca bir tülbent bağladıktan sonra elime bir sırık aldım, köşkten aşağı indim.[178]

Köşkün kapısını açtım. Adamın arkasından yavaşça vardım.[179] Sırıkla vurup başını parçaladım, işini bitirdim![180] Başını kestim.

Hassân'a:

'Al şu başı da, aşağıdaki Yahudilere doğru fırlatıp at!' dedim.

Hassân:

'Bende bu güç ve cesaret nerde?' dedi.

Bunun üzerine, Yahudinin başını alıp Yahudilere doğru attım.

Yahudiler:

'Bize Müslümanların ailelerini yanlarında adam bulundurmaksızın kimsesiz ve yalnız bıraktıkları haber verilmişti!' diyerek dağılıp gittiler.[181]

'Ey Hassân! Haydi, öldürdüğüm Yahudinin yanına in de, elbisesini soy, al!' dedim.

Onun elbisesini soymaktan beni alıkoyan şey, kendisinin erkek oluşu idi.

Hassân:

'Ey Abdulmuttalib'in kızı! Onun elbisesini soymaya benim ihtiyacım yok! Onun soykası bana gerekmez!' diyerek bu işi yapmaktan da kaçındı."[182]

---

175 İbn İshak, İbn Hişam, 3/239.
176 İmam Muhammed, Siyer, 1/201.
177 Heysemî, 6/133, Semhûdî, 1/302, Diyarbekrî, 1/489.
178 Heysemî, 6/133, Semhûdî, 1/302.
179 Halebî, 2/639.
180 Vâkıdî, Megâzî, 2/463.
181 Heysemî, 6/133, 134, Semhûdî, 1/302, Diyarbekrî, 1/489.
182 İbn İshak, İbn Hişam, 3/239.

Müslüman Kadınlarını Tehdit Eden Necdan'ın Öldürülüşü

Râfi' b. Hadic'in bildirdiğine göre; Hendek Savaşı sırasında, Benî Hârise kalelerine yerleştirilen kadınlarla çocukların yanlarında kendilerini koruyabilecekleri silahları da yoktu.

Sa'lebe b. Sa'd oğulları kabilesinden Necdan adındaki kişi, bir gün at üzerinde hisarın dibine kadar gelip, kadınlara:

"Yanıma inin! Sizin için hayırlı olur" demeye ve kılıcını oynatmaya başladı.

Resûlullah Aleyhisselamın ashabından bir topluluk, onu görünce kuleye doğru koştular.

Hârise oğullarından Züheyr b. Râfi' adındaki zât da içlerinde idi.

Züheyr:

"Ey Necdan! Gel, çarpışalım!" dedi ve hemen üzerine saldırarak onu öldürdü.[183]

Münafıkların Hendekten Dağılmaları

Münafıkların evlerinin Medine dışında ve duvarlarının da alçak olup düşmana ve hırsıza açık bulunduğunu bahane ederek hendekten dağıldıkları gecede, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında 300 kişiden başka kimse kalmamıştı.[184]

Müşriklerin Baskın İçin Fırsat Kollamaları

Müşrikler, Peygamberimiz Aleyhisselam ile ashabını hendekte kuşattıkları müddetçe, baskın yapmak için her gece gözcüler salmaktan geri durmadılar.[185]

Peygamberimiz Aleyhisselam ile ashabı da, önce Allah'ın açıkladığı gibi, bu müddeti mihnet, meşakkat, düşmanlarının altlarından üstlerinden gelip baskın yapacakları endişesi içinde geçirdiler.[186]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Ferahlatıcı Müjdeler Verişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, halktaki sıkıntının günden güne arttığını ve büyüdüğünü gördükçe:

---

183 Heysemî, 6/133, Taberânî'den naklen Semhûdî, 1/301, 302, Diyarbekrî, 1/489.
184 İbn Kesîr, Bidâye, 4/114, Kastallânî, Mevâhib, 1/147, Halebî, 2/651.
185 İbn Sa'd, 2/69, Belâzurî, Ensâb, 1/345.
186 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240.

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; karşılaştığınız sıkıntılar sizlerden muhakkak kaldırılacak, sizler feraha çıkarılacaksınız.

Beyt-i Atîk olan Kâbe'yi de korkusuzca tavaf etmemi ve Yüce Allah'ın Kâbe anahtarlarını bana teslim etmesini umuyorum!

Muhakkak ki, Allah Kisrâ'yı ve Kayser'i yok edecek, onların hazineleri de Allah yolunda harcanacaktır!" buyurarak Müslümanları sevindirmekte idi.[187]

Hendeğin En Dar Yerinde Peygamberimiz Aleyhisselamın Yerine Sa'd b. Ebi Vakkas'ın Nöbet Tutup Beklemesi

Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam hendekteki gediği, dar yeri beklemek için gidip geldiği sırada, soğuk kendisini titretmiş, gelip ısınmak için yanıma sokulmak zorunda kalmıştı.

Biraz ısındıktan sonra, yine o gediği beklemeye gideceği sırada:

'Ben düşmanların oradan başka bir yerden geçip gelebileceklerinden korkmuyorum. Keşke bu gece iyi bir adam olsa, benim yerime orayı beklese!' buyurmuştu.

O sırada, bir silah ve demir âlet şıkırtısı işittim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Kim o?' diye sordu.

'Sa'd b. Ebi Vakkas!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Bu gediği sana havale ediyorum! Sen orayı bekle!' buyurdu ve kendisi de uyumaya başladı. Uyurken, nefesinin çıkardığı hışıltısını işittim."

Ebu Süfyan Kumandasındaki Süvari Birliğinin Bozguna Uğratılışı

Hz. Ümmü Seleme der ki:

"Hendekte Resûlullah Aleyhisselamla birlikte bulundum. Orada ve bulunduğu her yerde, kendisinden hiç ayrılmadım.

Resûlullah Aleyhisselam hendeği bizzat beklemekte idi. O sırada şiddetli bir soğuğa da tutulmuştuk.

Resûlullah Aleyhisselama bakıyordum. Resûlullah Aleyhisselam Allah'ın dilediği kadar namaz kılmak üzere namaza durmuştu. Sonra, gidip bir müddet hendeğe doğru baktı ve:

---

187 Vâkıdî, Megâzî, 2/459, 460, İbn Kesîr, Bidâye, 4/109.

'Şunlar herhalde müşriklerin süvarileridir, hendeği dolaşıyorlar! Onlara karşı koyacak kim var?' buyurduğunu işittim.

Sonra:

'Ey Abbâd b. Bişr!' diye seslendi.

Abbâd:

'Lebbeyk=Buyur!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Yanında kimse var mı?' diye sordu.

Abbâd b. Bişr:

'Evet! Ben ve ashabından bazıları senin çadırının çevresinde bulunuyoruz!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Arkadaşlarınla birlikte gidip hendek boyunca dolaş! Şu görünen süvariler herhalde düşman süvarilerindendir, sizin için dolaşıyorlar, gafletinizden yararlanarak ansızın baskın yapıp bazılarınızı öldürmeyi umuyorlar!' buyurdu ve:

'Ey Allah'ım! Onların şerlerini, kötülüklerini bizden uzaklaştır! Onlara karşı bize yardım et ve bizi onlara galip kıl! Senden başka, bizi onlara galip kılacak yoktur!' diyerek dua etti.

Abbâd b. Bişr, arkadaşlarıyla birlikte gitti.

O sırada, Ebu Süfyan, müşriklerin bir süvari birliğiyle hendeğin dar yerini dolaşıyordu.

Müslümanlar oraya yetiştiler, onları taşa ve oka tuttular. Ben de onlarla birlikte durdum, müşrik süvarilerine ok ve taş attık. Nihayet, attığımız ok ve taşlarla onları zayıflattık, yıprattık.

Onlar bozuldular, yerlerine dönmek zorunda kaldılar.

Resûlullah Aleyhisselamın yanına döndüğüm zaman, kendisini namazda buldum. Namazını bitirdikten sonra, durumu öğrenince uykuya yattı ve nefesinin hışıltısını duydum.

Tan yeri ağarıncaya ve Bilal-i Habeşî sabah ezanını okuyuncaya kadar, kendisini uyandırmadım.

Resûlullah Aleyhisselam çadırından çıkıp Müslümanlara sabah namazını kıldırdı.

Allah Abbâd b. Bişr'e rahmet etsin!

O her zaman Resûlullah Aleyhisselamın çadırını beklemeye devam eden ashabdandı."

Halid b. Velid ve Amr b. Âs Kumandasındaki Süvari Birliklerinin Püskürtülüşü

Useyd b. Hudayr, arkadaşlarıyla birlikte hendeği beklemekte idi.

Amr b. Âs'ın kumandası altında keşif ve tecessüsle vazifeli yüz kadar müşrik süvarisi, hendeğin sıçrayınca geçilebilecek yerine kadar gelip dayanmışlardı.

Bunlar, Müslümanlara ansızın baskın yapmak istiyorlardı.

Useyd b. Hudayr, arkasında arkadaşları olduğu halde onlara doğru ilerledi.

Onları taşa ve oka tutarak geri püskürttüler.

O gece savaşan Müslümanlar arasında bulunan Selman-ı Fârisî, Useyd b. Hudayr'a:

'Bu yer hendeğin en dar tutulmuş olan yeridir. Biz zaten müşriklerin süvarilerinin buradan sıçrayıp geçmelerinden korkuyorduk!' dedi.

Gerçekten de halk orayı kazmakta işi aceleye getirmişler, gerektiği gibi geniş ve derin kazamamışlardı. Müslümanlar nöbet tutup orayı bekliyorlar, şiddetli bir soğuk ve açlık içinde kıvranıyorlardı.

Cabir b. Abdullah der ki:

"Hendeği beklemekte olduğumuz sırada, müşrik süvarilerinin ansızın baskın yapmak için hendeğin dar bir yerini araştırıp oradan hücuma kalkmak istediklerini gördüm.

Bunu, Amr b. Âs ile Halid b. Velid idare ediyorlar, Müslümanların gaflet zamanlarını kolluyorlardı.

Biz Halid b. Velid'e yüz kişilik süvari birliğinin başında atını şaha kaldırıp süvarilerini geçirmek için hendeğin en dar yerini araştırdığı sırada rastlamıştık.

Onları hemen oka tuttuk ve geri püskürttük!"

Muhammed b. Mesleme de şöyle der:

"Halid b. Velid o gece yüz süvarinin başında geldi.

Onlar Akik vadisinden çıkıp geldiler, Mezad'da durakladılar.

Peygamber Aleyhisselamın çadırına yaklaştılar.

Peygamber Aleyhisselamın çadırını bekleyen ve o sırada ayakta durarak namaz kılmakta bulunan Abbâd b. Bişr'e hemen haber verdim.

Abbâd b. Bişr rükûa, sonra secdeye gitti.

Halid b. Velid yanında üç kişi olduğu halde geldi, dördüncüsü kendisi idi.

'İşte Muhammed'in çadırı! Oka tutunuz' dediklerini eşittim.

Çadıra ok atmaya başladılar.

Biz hendeğin bu kıyısında, onlar öbür kıyısında durup birbirimize oklar yağdırdık.

Biz arkadaşlarımızın yanına döndük, onlar da arkadaşlarının yanına döndüler.

Bizim aramızda da, onların arasında da, pek çok yaralananlar oldu.

Sonra, onlar hendek kıyılarını takip ederek gittiler, biz de onları takip ederek gittik.

Müslümanlar onların nöbet tutup gittikleri yere, ileri karakollarına kadar vardılar. Hangi karakola uğradıksa, orada bizimle çarpışmaya duran bir birlikle, direnen bir birlikle karşılaştık.

Ratic'e kadar vardık, dayandık.

Onlar orada uzunca bir müddet durakladılar.

Onlar Benî Kurayza Yahudilerinin gelmelerini bekliyorlar, Medine'ye ansızın bir baskın yapmak istiyorlardı.

Seleme b. Eslem b. Hureyş'in süvarilerinin Medine'de bulunduğunu ve Medine'yi beklemekte olduğunu biliyorduk.

O sırada, Seleme b. Eslem Ratic'in arkasından geliverdi.

Halid b. Valid'in süvari birliğiyle karşılaşıp çarpıştılar ve birbirlerine karıştılar.

Bir koyun sağılacak kadar vakit geçmiş geçmemişti ki, Halid b. Velid'in süvarilerinin dönüp kaçtıklarını gördüm!

Seleme b. Eslem, ardlarına düşüp onları çıkıp geldikleri yere kadar kovaladı."

Halid b. Velid sabaha çıkınca, Kureyş müşrikleriyle Gatafanlar kendisini ziyaret ettiler ve:

'Hendekte bulunanlara veya sana karşı koyanlara neler yaptın, söyle bakalım?' dediler.

Halid b. Velid:

'Ben bütün gece oturdum. Onlar birtakım süvariler gönderdiler, ne yapacaklar diye onları gözetledim durdum!' dedi.

Kureyşîlerle Gatafan Süvarilerinin Müşterek Hücumlarının Tekrar Tekrar Püskürtülüşü

Hz. Ümmü Seleme der ki:

"Vallahi, ben geceleyin Peygamber Aleyhisselamın çadırında bulunuyordum. O da uyuyordu.

O sırada korku verici bir ses işittim:

Birisi:

'Ey Allah'ın süvarileri!' diyerek sesleniyordu.

Resûlullah Aleyhisselam, Muhacirlerin parolalarını 'Ey Allah süvarileri' olarak tayin etmişti.

Resûlullah Aleyhisselam, onun sesinden hemen uyanıp çadırından dışarı çıktı. Çadırının yanında ashabından bazıları bulunuyor ve çadırını bekliyorlardı.

Abbâd b. Bişr, onlar arasında idi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Halk ne haldedir?' diye sordu.

Abbâd b. Bişr:

'Yâ Rasûlallah! Bu ses Ömer b. Hattab'ın sesidir! Bu gece, onun nöbeti ve sırasıdır. O 'Ey Allah süvarileri!' diyerek sesleniyor, halk da ona doğru sıçraşıyorlar (yöneliyorlar). Kendisi Hüseyke nahiyesindedir' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, Abbâd b. Bişr'e:

'Git, gör! İnşaallah, yanıma döner, gördüklerini bana haber verirsin!' buyurdu.

Çadırın kapısına dikilip, bütün konuşulanları dinledim.

Resûlullah Aleyhisselam ayaktaki duruşundan daha ayrılmamıştı ki, Abbâd b. Bişr geldi.

'Yâ Rasûlallah! Bu, Amr b. Abd'dir; müşriklerin süvarilerine kumanda ediyor.

Kendisinin yanında da Gatafan süvarilerinin başında Mes'ud b. Ruhayle vardır!

Müslümanlar onları oka ve taşa tutmaktadırlar!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam hemen çadırına girdi, zırh gömleğini ve miğferini giydi, atına bindi.

Yanında ashabı olduğu halde hareket etti, hendeğin o dar yerine, gediğe kadar gitti. Çok geçmeden geri döndü. Kendisi sevinçli idi:

'Allah onları yüz geri etti, içlerinden pek çok yaralananlar oldu!' buyurdu. Sonra uykuya yattı ve hatta nefesinin hışıltısını işittim.

Korku verici bir ses daha işittim.

Resûlullah Aleyhisselam hemen uyandı.

'Ey Abbâd b. Bişr!' diye seslendi.

Abbâd b. Bişr:

'Lebbeyk=Buyur!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bir bak, nedir bu ses?' buyurdu.

Abbâd b. Bişr gitti sonra dönüp geldi ve:

'Bu, Dırâr b. Hattab'dır! Kureyş süvarilerine kumanda ediyor! Gatafan süvarilerinin başında da Uyeyne b. Hısn vardır! Müslümanlar onları taşa ve oka tutuyorlar!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam tekrar zırhını giydi ve atına bindi. Ashabıyla birlikte hendeğin dar ve gedik yerine gitti.

Seher vaktine kadar, yanımıza gelemedi.

Seher vakti dönüp gelince:

'Düşmanlar sinmiş olarak geri döndüler. İçlerinde pek çok yaralananlar oldu!' buyurdu.

Sonra, ashabına sabah namazını kıldırıp oturdu.

Ben Resûlullah Aleyhisselamın yanında, içinde çarpışmalar ve korkular bulunan Müreysi', Hayber, Mekke'nin fethi, Huneyn gibi birçok gazalarda ve Hudeybiye'de de bulunmuşumdur.

Bizim katımızda bunların hiçbiri, Resûlullah Aleyhisselam için, Hendek'ten daha zahmetli ve daha korkulu olmamıştır.

Benî Kurayza Yahudilerinin çoluk çocuklarımıza baskın yapmayacaklarından emin değildik.

Medine sabahlara kadar bekleniyordu.

Orada korkudan sabahlara kadar Müslümanların getirdikleri tekbir sesleri işitiliyordu."

Müşriklerden Her Gün Birisinin Kumandasında Süvarilerin Hücuma Getirilişi

Müşrikler aralarında nöbet ve sıra ile hücuma geçiyorlardı.

Bir gün Ebu Süfyan b. Harb adamlarıyla birlikte hücuma kalkıyor,

Bir gün Hübeyre b. Ebu Vehb,

Bir gün İkrime b. Ebu Cehil,

Bir gün Dırâr b. Hattab,[188]

Bir gün Halid b. Velid,

Bir gün de Amr b. Âs... hücumu idare ediyordu.[189]

Bunlar, süvarilerini Mezad ile Ratic arasında gâh dağıtıyorlar, gâh toplayıp hücuma geçiyorlar ve böyle yapmaktan geri durmuyorlardı.

Hücumların Sıklaştırılışı ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Çadırının Oka Tutuluşu

Bela, ibtila büyümüş, herkesi büyük bir korku bürümüştü.

Müşriklerin Hıbban b. Arika, Ebu Üsâmetü'l-Cüşemî gibi ünlü, ve bunlardan başka, bilinmeyen daha birçok Arap okçuları da yanlarında gelmiş bulunuyordu.

Bir gün, hep birden Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırını nişan alarak, ok yağdırmaya başladılar.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerinde zırh gömlek ve başında da miğfer vardı. Kendisi ayakta dikiliyordu.[190]

Üç gün, gecenin geç saatlerine kadar şiddetli çarpışmalar oldu.[191]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sahabileri, her yetişilecek yere yetişmeye çalışmakta idiler.[192]

Çarpışmaktan İkindi Namazını Kılmaya İmkân ve Fırsat Bulunamayışı

Müşrikler, bir gün Peygamberimiz Aleyhisselamın bulunduğu yere olanca güçleriyle hücuma geçtiler.

O gün ne Peygamberimiz Aleyhisselam, ne de sahabilerinden hiçbiri, ikindi namazını kılmak fırsatını bulabildi.[193]

Fakat, Allah hendeği geçmek fırsatını müşriklere vermedi. Kahraman sahabiler yetişip yağdırdıkları oklar ve taşlarla onları geri püskürttüler.[194]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hendek günü, müşrikler hakkında:

188 Vâkıdî, Megâzî, 2/463, 467, 468.
189 İbn Sa'd, 2/67.
190 Vâkıdî, Megâzî, 2/468, 469.
191 Semhûdî, 1/303, 304.
192 Vâkıdî, Megâzî, s. 291 (1367/1948 Kahire baskısı)
193 Musa b. Ukbe'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 4/109.
194 Diyarbekrî, 1/484.

"Onlar nasıl güneş batıncaya kadar uğraştırıp bizi orta (ikindi) namazından alıkoydularsa (üzdülerse), Allah da onların evlerine, karınlarına, kabirlerine ateş doldursun (kendilerine azab etsin)!" diyerek beddua etti, ilendi.[195]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sa'd b. Habte'ye İltifatı ve Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, İslâm mücahidleri arasında Sa'd b. Habte'nin yaşının küçük olmasına rağmen müşriklerle şiddetle savaştığını görünce, onu yanına çağırdı ve:

"Sen kimsin ey genç?" diye sordu.

Sa'd:

"Sa'd b. Habte'yim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah seni mesut ve bahtiyar kılsın!" diyerek dua etti ve:

"Yaklaş yanıma!" buyurdu.

Sa'd b. Habte yaklaşınca, Peygamberimiz Aleyhisselam onun başını sığadı (okşadı).[196]

Sa'd b. Muaz'ın Kolundan Okla Vuruluşu

Hz. Âişe der ki:

"Hendek savaşı günü, savaşan halkın ardından gittim.

Arkamdan bir ses geldiğini işittim. Dönüp bakınca, Sa'd b. Muaz ile kardeşinin oğlu Hârise b. Evs'i gördüm.

Ben olduğum yere çöktüm.

Sa'd b. Muaz'ın sırtında dar bir zırh gömlek vardı. Kendisinin kolları zırhtan dışarı çıkmıştı.

Sa'd b. Muaz halkın en iri yapılısı ve uzunu idi.

Kendisi:

'Biraz bekle, çarpışmaya katıl Hamel!

Ölmek ne güzel, gelince ecel!' recezini söylüyordu.[197]

Sa'd b. Muaz'ın elinde harbe (kısa mızrak) vardı, acele gidiyordu.

---

195 Vâkıdî, Megâzî, 2/474, İbn Sa'd, 2/69, 72, Ahmed b. Hanbel, 1/126 Buhârî, Sahîh, 5/48, Müslim, 1/736, 737, Beyhakî, Sünen, 1/460.

196 İbn Abdilberr, 2/514, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/339.

197 İbn Sa'd, 3/421, Ahmed b. Hanbel, 6/141, Taberî, Târîh, 3/49.

Annesi ona:

'Ey oğulcağızım! Koş, Resûlullah Aleyhisselama kavuş! Geciktin vallahi!' diyordu.

Sa'd'ın annesine:

'Ey Sa'd'ın annesi! Ben Sa'd'ın zırh gömleğinin parmaklarına kadar vücudunu örtmesini arzu ederdim' dedim.

Vallahi, Sa'd'ın açık kalan kollarından, okla vurulur diye korkmuştum.[198]

Sa'd'ın annesi:

'Allah takdirini, hükmünü yerine getirir!' dedi.[199]

Ben bir bahçeye varıp girdim.

Orada Müslümanlardan birkaç kişi bulunuyordu. İçlerinde, Ömer b. Hattab ile gözlerinden başka bir yeri görünmeyen miğferli bir zât da vardı.

Ömer, bana:

'Sen ne diye geldin?! Vallahi, sen gerçekten çok cür'etli ve cesaretlisin! Sen bir felâkete uğramayacağından emin olabilir misin?' diyerek çıkıştı.

O beni böyle kınadığı zaman, yer yarılıp yerin dibine geçmeyi isterdim.

Miğferli zât, miğferini yüzünden yukarı doğru kaldırdı. Meğer Talha b. Ubeydullah imiş!

Talha:

'Ey Ömer! Allah senin iyiliğini versin! Sen bugün çok oldun! Doğru ve isabetli görüşlülük veya Yüce Allah'a doğru kaçış nerede kaldı?!' dedi.[200]

Nihayet, Sa'd b. Muaz açık kolundan bir okla vurulmuş, kolunun damarı kesilmişti.[201]

Bu, koldaki 'ekhal' dedikleri orta damardı ve hayat damarı idi."[202]

Böyle kol damarı kesilen kimsenin kanı durmadan akacağı için, ölümden kurtulması mümkün değildi.[203]

Sa'd b. Muaz'ı kolundan okla vuran, Kureyş müşriklerinden Hıbban b. Kays b. Arika idi.[204]

Ebu Üsâmetü'l-Cüşemî'nin vurduğu da rivayet edilir.[205]

Hıbban oku Sa'd b. Muaz'a atarken:

---

198 İbn İshak, İbn Hişam, 3/237, 238, Vâkıdî, Megâzî, 2/469.
199 Vâkıdî, Megâzî, 2/469.
200 İbn Sa'd, 3/422, Ahmed b. Hanbel, 6/141, Taberî, Târîh, 3/49, 50.
201 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238.
202 Kastallânî, Mevâhib, 1/146.
203 Taberî, Târîh, 3/50, İbn Esîr, Kâmil, 2/182.
204 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238.
205 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238, Vâkıdî, Megâzî, 2/469, İbn Sa'd, 2/67, Taberî, Târîh, 3/50.

'Al benden! Benim Arika'nın oğlu olduğumu bil!' demişti.

Sa'd b. Muaz, kolundan vurulunca, ona:

'Allah da Cehennemde senin yüzüne ter döktürsün!' diyerek ilenmişti.[206]

Bu bedduayı Peygamberimiz Aleyhisselamın yaptığı da rivayet edilir.[207]

Sa'd b. Muaz'ın Yüce Allah'tan Dilekleri

Sa'd b. Muaz, yarasının ağır ve öldürücü olduğunu anlayınca:

"Ey Allah'ım! Eğer Kureyş müşrikleriyle herhangi bir çarpışma daha bıraktınsa, beni de o çarpışmada bulunmak üzere sağ bırak!

Çünkü, Resûlüne işkence ve kötülük yapan, onu yalanlayan ve yurdundan çıkaran o Kureyş kavmiyle çarpışmayı özlediğim kadar, çarpışmak istediğim bir kavim daha yoktur.

Ey Allah'ım! Eğer bizimle onlar arasındaki çarpışma bu kadarla kalacaksa, aldığım yarayı benim için şehitliğe sebep kıl![208] Beni manevî huzuruna al![209]

Fakat, Benî Kurayza Yahudilerinin akıbetlerini, cezalandırılmalarını görüp gözüm aydın oluncaya ve sevininceye kadar da beni öldürme, yaşat![210]

Onların Sana, Senin Peygamberine ve Senin dostlarına olan düşmanlıklarının cezasını çektiklerini görmekle sevineyim!" diyerek dua etti.[211]

Sa'd b. Muaz dua eder etmez, kanı dindi, bir damla bile akmadı![212]

Müşriklerin Süvari Kumandanlarının Umumî Taarruz Keşifleri ve Denemeleri

Kureyş müşriklerinin namlı süvarilerinden:

- Amr b. Abd,
- İkrime b. Ebu Cehil,
- Hübeyre b. Ebu Vehb,
- Nevfel b. Abdullah,

---

206 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238.
207 Vâkıdî, Megâzî, 2/469, İbn Sa'd, 2/67, İbn Esîr, Kâmil, 2/182.
208 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238, Vâkıdî, Megâzî, 2/525, Taberî, Târîh, 3/49, İbn Hazm, Cevâmi, s. 189-190, İbn Esîr, Kâmil, 2/182.
209 İbn Sa'd, 3/423.
210 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238, Vâkıdî, Megâzî, 2/525, Taberî, Tarîh, 3/49, İbn Hazm, Cevâmi, s. 189, 190, İbn Esîr, Kâmil, 2/182.
211 Vâkıdî, Megâzî, 2/525.
212 Ahmed b. Hanbel, 3/350, Dârimî, 2/156, İbn Esîr, Kâmil, 2/182.

• Dırâr b. Hattab, çarpışmak için giyinip kuşandılar, atlarına bindiler, Kinane oğullarına uğradılar ve:

"Ey Kinane oğulları! Çarpışmak için hazırlanın! Bugün, süvarilerin kimler ve nasıl olduklarını öğreneceksiniz!" dediler.[213]

Düşman kumandanları, umumî taarruz için biraraya geldiler.

Sabahleyin, başlarında Ebu Süfyan olmak üzere, İkrime b. Ebu Cehil, Dırâr b. Hattab, Halid b. Velid, Amr b. Âs, Hübeyre b. Ebu Vehb, Nevfel b. Abdullah, Amr b. Abd, Nevfel b. Muaviye ve daha birçokları, yanlarına Gatafan liderlerinden Uyeyne b. Hısn'ı, Mes'ud b. Ruhayle'yi, Hâris b. Avf'ı, Süleymlerin liderlerini, Benî Esedlerin lideri Tulayha b. Huveylid'i aldılar ve yerlerine de adamlar bıraktılar.

Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabı üzerine bütün süvari birliklerinin bir uğurdan saldırıya geçebilecekleri dar bir yer araştırmak için hendek boyunca dolaşmaya başladılar.

Hendeğin en dar yerine, Müslümanların acele edip gereği gibi kazamadan dar bırakmış oldukları yere kadar geldiler. Oradan hücuma geçmeyi kararlaştırdılar.

Hendek, süvarilerin hiç de hoşlarına gitmedi.[214]

Müşriklerin askerleri de kumandanlarının ardısıra, hendeğin kıyısına kadar geldiler. Hendekle karşılaşınca, onlar da durakladılar ve şaşırdılar:

"Vallahi, bu, Arapların hiç yapmadığı, başvurmadığı bir harp hilesi, harp tedbiridir! Herhalde onun [Peygamberimiz Alayhisselamın demek isteniyor] yanındaki Farslı adam bunu onlara tavsiye etmiş olmalıdır!" dediler.

Hendeğin Dar Yerinden Beş Müşrik Süvarisinin Sıçrayıp Geçişi

Müşriklerin kumandanları:

"Hendeğin şu dar yerinden kim atlayıp geçebilir?" diye birbirlerine sordular.

1. İkrime b. Ebu Cehil,
2. Nevfel b. Abdullah,
3. Dırâr b. Hattab,
4. Hübeyre b. Ebu Vehb,
5. Amr b. Abd, atlayıp geçmeye hazırlandılar.[215]

---

213 İbn İshak, İbn Hişam, 3/238, Taberî, Târîh, 3/48, İbn Seyyid, 2/61.
214 Vâkıdî, Megâzî, 2/470.
215 Vâkıdî, Megâzî, 2/470, İbn Sa'd, 2/68.

Bunlar, hendekle Sel' dağı arasındaki çorak ve sert yerde hendeğin dar gediğine doğru atlarını dörtnala kaldırdılar.[216] Hendeğin o dar yerinden atlayıp geçmeye muvaffak oldular.[217]

Diğer müşrikler, geçemeyip hendeğin arkasında sıralandılar.

Geçenler, Ebu Süfyan'a;

"Sen ne için geçmiyorsun?" diye sordular.

Ebu Süfyan:

"Siz geçtiniz. Eğer bize ihtiyacınız olursa, bizler de geçeriz!" dedi.[218]

Müşriklerin geçtiğini görünce, Hz. Ali Müslümanlardan birkaç kişi ile acele gidip o gediği tuttu.

Amr b. Abd'in Müslümanlara Meydan Okuması

Hendeği geçenlerden Amr b. Abd, Bedir savaşında ağırca yaralanmış olduğundan Uhud savaşında bulunamamıştı.

Kendisinin kim olduğu bilinsin diye bir alâmet takınmıştı.[219]

O zaman, kendisi doksan yaşında idi.[220]

Peygamberimiz Aleyhisselamdan ve Peygamberimiz Aleyhisselamın ashabından öcünü almadıkça, koku sürünmeyi kendisine yasaklamıştı.[221]

Arapların namlı kahramanlarından, yiğitlerindendi.[222]

Tepeden tırnağa kadar demirlere, zırhlara bürünmüştü.[223]

Amr b. Abd, atının başını çekip:

"Benimle çarpışacak kim varsa, çıksın meydana!" diyerek seslendi.[224]

Müslümanlar, Amr b. Abd'in yaman bir adam olduğunu bildikleri için, başlarına kuş konmuş gibi, kımıldamadılar, susup kaldılar.[225]

Hz. Ali'nin Amr b. Abd'le Çarpışmak İçin Sabırsızlanması ve Çarpışması

Hz. Ali fırlayıp ayağa kalktı ve:

"Yâ Nebiyyallah! Ben çarpışayım onunla!" dedi.

---

216 İbn İshak, İbn Hişam, 3/235, İbn Seyyid, 2/61.
217 Vâkıdî, Megâzî, 2/470, İbn Sa'd, 2/68.
218 Vâkıdî, Megâzî, 2/470.
219 İbn İshak, İbn Hişam, 3/235.
220 Vâkıdî, Megâzî, 2/470, İbn Sa'd, 2/68.
221 Vâkıdî, Megâzî, 2/470.
222 İbn Kayyım, 2/131.
223 İbn Seyyid, 2/61.
224 İbn İshak, İbn Hişam, 3/236.
225 Vâkıdî, Megâzî, 2/470, 471, Diyarbekrî, 1/486.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen otur! O, Amr’dır” buyurdu.

Amr b. Abd:

“Hani sizden öldürülünce Cennete gireceğini iddia ettiğiniz kimseler nerede kaldılar?! İçinizden meydana çıkıp benimle çarpışacak bir kimse yok mu?” diye tekrar seslendi.

Hz. Ali yine fırlayıp kalktı ve:

“Yâ Rasûlallah! Ben çarpışayım onunla!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen otur! O, Amr’dır!” buyurdu.

Amr b. Abd, üçüncü kez seslenerek kendisiyle çarpışacak er diledi ve:

“‘O toplulukta benimle çarpışacak er var mı?’ diye bağıra bağıra kısıldı gitti sesim!” diye başlayan dört beyitlik bir kıt’a söyledi.

Yine Hz. Ali fırlayıp ayağa kalktı ve:

“Ben çarpışayım onunla yâ Rasûlallah!” dedi.

Peygamberimiz Alayhisselam:

“O, Amr’dır!” buyurdu.

Hz. Ali:

“Amr olursa olsun!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali’nin Amr’la çarpışmasına müsaade buyurdu.[226]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali’nin Amr b. Abd’le çarpışmasına müsaade buyurunca, kendi kılıcını (Zülfikar’ı) ona verdi. Zırh gömleğini ona giydirdi. Sarığını da onun başına sardı.[227]

“Allah’ım! Ona yardımını ihsan et!” diyerek dua etti.[228]

Abdullah b. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hendek günü altı kişinin; Muhacirlerden Talha, Zübeyr, Ali ve Sa’d b. Ebi Vakkas ile Ensardan Ebu Dücâne ve Hâris b. Sımme’nin üzerine titreyip durduğunu bildirmiştir.[229]

Hz. Ali, Amr b. Abd’e:

“Acele etme! Ben sesine, davetine icabetle, aciz olmayarak geliyorum sana!

---

226 Süheylî, 6/316, 317, İbn Seyyid, 2/61, 62.
227 Vâkıdî, Megâzî, 2/471.
228 Vâkıdî, Megâzî, 2/471, İbn Sa’d, 2/68, İbn Seyyid, 2/61.
229 Heysemî, 6/135.

Her iyiniyet, basiret ve sadakat sahibi kişi, muhakkak düşmanına galebe çalmış ve necata ermiştir!

Ben de seni Zülfikar'ın bir darbesiyle devirip cenazeler ağıtçısı gibi başucuna dikileceğimi umuyorum!" diyerek Amr b. Abd'a doğru vardı.

Amr b. Abd, ona:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Hz. Ali zırha bürünmüştü. Gözlerinden başka yeri görünmüyordu.

"Ben Ali'yim!" dedi.

Amr b. Abd:

"Abdi Menaf'ın oğlu Ali mi?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Ben Ebu Talib'in oğlu Ali'yim!" dedi.

Amr b. Abd:

"Ey kardeşimin oğlu! Amcalarından, senden başka, daha yaşlı bir kimse yok mu? Ben senin kanını dökmek istemem! Çünkü, senin baban benim dostumdu" dedi.

Hz. Ali:

"Vallahi, ben senin kanını dökmek isterim!" dedi.

Bunun üzerine Amr b. Abd kızdı, kılıcını sıyırarak atını Hz. Ali'nin üzerine sürdü.

Kılıcının yalını ateş gibi parlıyordu.

Hz. Ali:

"Ben seninle nasıl çarpışabileyim? Ben yayayım, sen atının üzerindesin! Atından, yanıma in!" dedi.[230]

Amr b. Abd hemen atından yere atladı.

Atının sinirlerini kılıçla vurup kesti ve yüzüne de çarptıktan sonra, Hz. Ali'nin karşısına gelip dikildi. Hz. Ali ona:

"Ey Amr! Ben senin Kureyş'ten bir kimse ile karşılaştığında onun iki veya üç dileğinden birisini kabul edip yerine getireceğin hakkında Allah'a söz verdiğini işittim, doğru mudur bu?" diye sordu.

Amr:

"Evet! Doğrudur!" dedi.

Hz. Ali:

"Öyleyse, ben seni Allah'a ve Resûlullaha imana ve İslâmiyeti kabule davet ediyorum!" dedi.[231]

---

230 Hâkim, 3/32, 33, Süheylî, 6/317, 319, İbn Seyyid, 2/61, 62, Diyarbekrî, 1/486, 487 Halebî, 2/641, 642.

231 İbn İshak, İbn Hişam, 3/236, Hâkim, 3/32, İbn Seyyid, 2/61, Diyarbekrî, 1/487, Halebî, 2/642.

Amr:

"Bu bana gerekmez!

Ey kardeşimin oğlu!

Geç bunu, benden böyle bir şey isteme!" dedi.[232]

Hz. Ali:

"Öyleyse, bizimle çarpışmayı bırak!

Yurduna dön, git!

Eğer Muhammed Aleyhisselamın işi yoluna girip kendisi düşmanlarına galebe çalarsa, sen bu hareketinle ona yardım etmiş olursun!

Şayet düşmanları onu ortadan kaldırırsa, senin arzun onunla çarpışmaksızın yerine gelmiş olur" dedi.

Amr:

"Bu sözü hiçbir zaman Kureyş kadınları bile söylemezler!

Ben adağımı yerine getirecek güçte olduğum halde, onu yerine getirmeden nasıl dönüp giderim?!

Ben adayacağımı adamış ve intikam almadıkça başıma yağ ve koku sürmeyi kendime yasaklamış bulunuyorum![233]

Sen üçüncü dileğini söyle!" dedi.

Hz. Ali:

"Öyleyse, seni benimle çarpışmaya davet ediyorum!" dedi.[234]

Amr b. Abd güldü ve:

"Doğrusu, ben bu haslette Araplar içinde benden korkmadan benimle çarpışmak isteyecek bir kimse bulunabileceğini sanmazdım![235]

Sen ne diye benimle çarpışmak istiyorsun ey kardeşimin oğlu?

Vallahi ben seni öldürmek istemiyorum! Senin baban benim dostumdu. Sen geri dön, git!

Sen genç bir yiğitsin!

Ben ancak Kureyş'in Ebu Bekir, Ömer gibi yaşlıca ve olgunca olanlarıyla çarpışmak isterim!" dedi.[236]

Hz. Ali:

"Fakat ben seni öldürmek isterim!" deyince, Amr'ın kan başına sıçradı! Birbirlerine saldırdılar.[237]

---

232 Vâkıdî, Megâzî, 2/471.
233 Diyarbekrî, 1/487, Halebî, 2/642.
234 Vâkıdî, Megâzî, 2/471, Hâkim, 3/32, İbn Seyyid, 2/61.
235 Vâkıdî, Megâzî, 2/471, Halebî, 2/642.
236 İbn İshak, İbn Hişam, 3/236.
237 İbn İshak, İbn Hişam, 3/236, İbn Seyyid, 2/61.

İlk saldıran Amr oldu. Hz. Ali'ye kılıçla şiddetli bir darbe indirdi.

Hz. Ali Amr'ın darbesini sığır derisinden yapılmış kalkanıyla karşıladı. Amr'ın kılıncı Hz. Ali'nin kalkanına saplandı ve kılıcın ucu Hz. Ali'nin başını yaraladı.

Sıra Hz. Ali'ye geldi.

Hz. Ali Amr'ın boyun köküne Zülfikar'la indirdiği şiddetli bir darbe ile kellesini uçurdu ve gövdesini yere düşürdü!

Çığlıklar koptu!

Hz. Ali "Allahuekber!" diyerek tekbir getirdi.[238]

Hz. Ali'nin tekbirine uyarak, Müslümanlar da tekbir getirdiler.[239]

Peygamberimiz Aleyhisselam, tekbir sesini işitince, Hz. Ali'nin Amr'ı öldürmüş olduğunu anladı.[240]

Hz. Ali Amr b. Abd'in işini bitirince, Dırâr b. Hattab'la Hübeyre b. Ebu Vehb Hz. Ali'nin üzerine yürür gibi olmuşlardı,

Hz. Ali onlara doğru yönelince; Dırâr, Hz. Ali'nin yüzüne bakar bakmaz, arkasını dönüp kaçmaya başladı.

Sonradan, Dırâr'a kaçmasının sebebi sorulduğu zaman:

"Ölüm hayali surete bürünmüş, bana görünmüştü!" demiştir.

Hübeyre b. Ebu Vehb Hz. Ali ile çarpışmaya yeltendi ise de, Hz. Ali'nin bir kılıç darbesi onun zırh gömleğinden tenine erişince, o da dönüp kaçtı.

Nevfel b. Abdullah da, kaçarken atıyla birlikte hendeğe düştü, boynu kırıldı.[241]

Müslümanlar onu hendeğin içinde taşa tuttular.

Nevfel:

"Ey Arap topluluğu! Beni bundan daha iyi bir öldürüşle öldürseniz olmaz mı?" diye seslendi.

Bunun üzerine, Hz. Ali hendeğin içine indi. Onu kılıçla vurup öldürdü.[242]

Nevfel b. Abdullah, Peygamberimiz Aleyhisselamın hayatına hâtime çekmek için and içen, diş bileyen azılı müşriklerdendi.

İkrime b. Ebu Cehil ise, mızrağını atarak kaçıp kurtulmuştu.[243]

---

238 İbn Sa'd, 2/68.
239 Halebî, 2/642.
240 Süheylî, 6/313, İbn Seyyid, 2/62, İbn Kesîr, Bidâye, 4/106, Diyarbekrî, 1/487, Halebî, 2/642.
241 Diyarbekrî, 1/487.
242 Taberî, Târîh, 3/49.
243 İbn İshak, İbn Hişam, 3/237.

Harp meydanlarından kaçıp canlarını kurtaranlar, ordugâhlarına kavuşunca, Amr b. Abd'le Nevfel b. Abdullah'ın öldürüldüklerini haber verdiler.

Bunun üzerine Kureyş müşrikleri gevşediler ve ümitsizliğe düştüler. Ebu Süfyan, Fezârelerin kaçmalarından ve Gatafanların da dağılmalarından korkmaya başladı[244] ve:

"Bugün, bizim için hiçbir faydası olmayan bir gün olmuştur! Yerlerinize dönünüz!" dedi, dağıldılar.

Kureyşîler Akik'e, Gatafanlar da karargâhlarına döndüler.[245]

Hz. Ali'nin Harp Meydanından Peygamberimiz Aleyhisselamın Yanına Dönüşü

Hz. Ali sağ kalan müşrik süvarilerini de hendeğe kadar kovaladı. Öldürdüklerinin soykalarını almaya tenezzül etmedi. "Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü.[246]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'ye:

"Amr b. Abd'i öldürdükten sonra kendini nasıl, ne durumda bulmuştun?" diye sordu:

Hz. Ali:

"Bütün Mekkeliler bir taraf olsalardı, ben de bir taraf olsaydım, kendimi onların hepsini yenebilecek güçte bulmuş, hissetmiştim!" dedi.[247]

Amr'ın kızkardeşi, Amr'ın ölüsünün soyulmamış olduğunu görünce:

"Onu ancak onun dengi ve eşiti olan şerefli bir kişi öldürmüştür!" dedikten sonra, kimin öldürdüğünü sordu.

"Ali b. Ebu Talib öldürdü!" dediler.

Bunun üzerine, kadın, söylediği beyitlerde:

"Eğer onu ondan [Hz. Ali'den] başkası öldürmüş olsaydı, ona temelli ağlar dururdum!" dedi.[248]

Nevfel b. Abdullah'ın Cesedinin Satın Alınmak İstenilmesi

Nevfel b. Abdullah'ın ölüsünün hendekte kalması müşriklere ağır geldi.

---

244 Diyarbekrî, 1/487.
245 Vâkıdî, Megâzî, 2/472.
246 Süheylî, 6/319, 320.
247 Râzî'nin Tefsîr'inden naklen Halebî, 2/643, A. Zeynî Dahlan, 2/7.
248 Diyarbekrî, 1/487.

Peygamberimiz Aleyhisselama adam göndererek:

“Nevfel’in ölüsünü, gömmek üzere bize ver de, sana diyetini ödeyelim?” dediler[249] ve 10.000 dirhem gönderdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Bize onun ne cesedi, ne de cesedinin bedeli lâzımdır![250] Biz ölü bedelini yemeyiz.[251] Onlara ölülerini veriniz! O habis bir ölüdür, onun diyeti de habistir” buyurdu.

Bu hususta onlardan hiçbir şey kabul etmedi.[252] Ölülerinin cesedini alıp götürmekte kendilerini serbest bıraktı.[253]

Düşmanların Süvari, Piyade Bütün Askerî Güçlerini Saldırıya Geçirmeleri

Kureyş orduları Akik’e, Gatafan orduları da karargâhlarına döndükten sonra, hiçbiri geri kalmamak ve hep birden hücuma kalkmak üzere hazırlıklara giriştiler.

Kureyşîler ve Gatafanlar, bütün geceyi adamlarını hazırlamak ve düzenlemek ile geçirdiler.

Askerî yığınaklarını Müslümanlara karşı kale gibi diktiler. Hendeği her taraftan tuttular.

Peygamberimiz Aleyhisselam da güneş doğmadan önce, hendeğin kıyısına geldi. Ashabını sıraladı ve savaş için hazırladı.

Sabır ve sebat eder, güçlüklere göğüs gererek katlanırlarsa, Allah’ın yardımına kavuşacaklarını va’d etti.[254]

Müşrik orduları, tek kişileri bile geri kalmamak üzere, hendeğin her tarafından hücuma geçtiler.

Müslümanlar da, hendek arkasında siperlenerek onlarla savaştılar.[255]

Cabir b. Abdullah der ki:

“Müşrikler o gün hiç durmadan bizimle çarpıştılar. Ordularını takım takım ayırdılar. Halid b. Velid kumandasındaki büyük ve ağır bir fırkalarını Resûlullah Aleyhisselama doğru yönelttiler. O gün gecenin geç saatlerine kadar çarpıştılar.

---

249 Vâkıdî, Megâzî, 2/474.
250 İbn İshak, İbn Hişam, 3/265, Taberî, Târîh, 3/49.
251 Beyhakî, Delâil, 3/438,.
252 Ahmed b. Hanbel, 1/248.
253 İbn İshak, İbn Hişam, 3/265, Taberî, Târîh, 3/49.
254 Vâkıdî, Megâzî, 2/472, 473.
255 Belâzurî, Ensâb, 1/345, Diyarbekrî, 1/487.

Ne Resûlullah Aleyhisselam, ne de Müslümanlardan herhangi birisi, yerlerinden ayrılmak; ne öğle, ne ikindi, ne akşam, ne de yatsı namazını kılmak imkân ve fırsatını bulabildi.

En sonunda, Yüce Allah düşmanları bozguna uğrattı, dağıldılar.

Kureyşîlerle Gatafanlar karargâhlarına döndüler, Müslümanlar da Resûlullah Aleyhisselamın çadırına doğru çekildiler.[256]

Tufeyl b. Numan'ın Şehit Oluşu

Useyd b. Hudayr, Müslümanlardan 200 kişilik bir kuvvetle hendek üzerinde nöbetçi kaldı.

Nöbetçiler, hendeğin kıyısında bulundukları sırada, Halid b. Velid'in kumandası altındaki süvari birliğinin ansızın hücumuna uğradılar.

Nöbetçiler, bir müddet onlara karşı koydular.

Bu çarpışmada, müşrikler arasında bulunan Vahşî, Selime oğullarından Tufeyl b. Numan'ı mızraklayıp şehit etti.[257]

Müşrikler bozuldular, geri çekildiler.[258]

Savaş Yüzünden Kılınamayan Namazların Geceleyin Kaza Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam çadırının bulunduğu yerde Bilal-i Habeşî'ye emretti, ezan okuttu.

Bir ezan ve kametle, önce kazaya kalan öğle namazını olduğu gibi güzelce kıldırdıktan sonra, her namaz için ayrı kamet getirterek, kazaya kalan öteki namazları da olduğu gibi güzelce kıldırdı.[259]

Korkuya Düşen Müslümanlara Tavsiye Buyurulan Dua

Ebu Saîd el-Hudrî der ki:

"Hendek günü:

'Yâ Rasûlallah! Yürekler korkudan gırtlaklara dayanmış bulunuyor! Okuyabileceğimiz bir dua var mı?' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet, var: 'Ey Allah'ım! Açık ve korkulu yerlerimizi kapa! Bizi bütün korktuklarımızdan emin kıl!' diyerek dua ediniz' buyurdu."[260]

---

256 Vâkıdî, Megâzî, 2/472, 473.
257 Vâkıdî, Megâzî, 2/472, İbn Sa'd, 2/68.
258 İbn Sa'd, 2/68.
259 Vâkıdî, Megâzî, 2/473, İbn Sa'd, 2/68, 69.
260 Ahmed b. Hanbel, 3/3, İbn Kesîr, Bidâye, 4/111.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ardarda Dua Edişi ve Duasının Kabul Buyuruluşu

Cabir b. Abdullah'ın bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam Ahzab Mescidinin yerinde ridâsını bırakıp ayağa kalktı. Ellerini kaldırdı. Toplanıp gelmiş bulunan müşrik kabileleri aleyhine dua etti.

Namaz kılmadan oradan ayrıldı.

Tekrar oraya vardı. Yine müşrikler aleyhine dua etti ve orada namaz kıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, orada Pazartesi, Salı ve Çarşamba gününde dua etti.

Çarşamba günü, öğle namazıyla ikindi namazı arasında, duasının kabul buyurulduğu kendisine vahyedildi.

Ashab bunu Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünde dalgalanan sevinçten anladılar.[261]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yaptığı dualarında:

"Ey Kitabı indiren, hesabı en çabuk gören, kabileleri hezimetlere, bozgunluklara uğratan Allah'ım! Sen şu kabileleri de hezimete uğrat, sars onları Allah'ım![262] Onlara karşı bize yardım et![263]

Ey Allah'ım! Ben Senden, bana olan ahdini ve va'dini yerine getirmeni diliyorum.

Sen şu bir avuç Müslümanların helâkini dilersen, artık hiç ibadet olunmazsın.[264]

Ey darda, tasalarda olanların imdatlarına yetişen! Ey muhtaç ve çaresiz kalmışların dualarına icabet eden Allah'ım! Üzüntümü, sıkıntımı kaldır artık! Benim halimi, ashabımın hallerini görüyor ve biliyorsun!" dedi.[265]

Gatafanları Kureyş Müşriklerinden Ayırma Denemesi

Peygamberimiz Aleyhisselam muhasaranın uzayıp gittiğini, soğuğun, kıtlığın ve açlığın günden güne arttığını görünce, Gatafanların kumandanları Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf'a; Müslümanları muhasaradan vazgeçerek

---

261 Vakıdî, Megâzî, 2/488, İbn Sa'd, 2/73.

262 Vâkıdî, Megâzî, 2/487, İbn Sa'd, 2/74, Ahmed b. Hanbel, 4/353, Buhârî, Sahîh, 5/49, Müslim, 3/1363, Tirmizî, Sünen, 3/195, Beyhakî, Sünen, 9/152, Zehebî, Târîh, s. 250, İbn Kesîr, Bidâye, 4/111.

263 Müslim, 3/1363, Ebu Davud, 3/42, Beyhakî, Sünen, 9/152, İbn Kesîr, Bidâye, 4/111.

264 İmam Muhammed, Siyer, 5/1693, Vâkıdî, Megâzî, 2/477, Abdurrezzak, 5/367, İbn Sa'd, 2/73.

265 Kastallânî, Mevâhib, 1/147, Semhûdî, 3/833, Diyarbekrî, 1/487.

askerleriyle birlikte dönüp yurtlarına giderlerse kendilerine Medine'nin yıllık hurma mahsulünün üçte birinin verilebileceğini bildirmişti.[266]

Uyeyne b. Hısn:

"Eğer bize Medine'nin bu yılki mahsulünü verirsen, biz aradan çıkar, seni kavminle başbaşa bırakarak dönüp gideriz!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır!" buyurdu.[267]

Hâris b. Avf:

"Yâ Muhammed! Ya Medine'nin hurmasını seninle yarı yarıya bölüşürüz, yahut üzerine süvarilerle piyadeleri yığar, doldururum!" dedi.[268]

Peygamberimiz Aleyhisselam üçte bir üzerine bir şey arttırmayınca, üçte bire razı oldular, on kişilik bir heyetle Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.[269]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Muaz ile Sa'd b. Ubâde'ye haber saldı.

Gatafan heyeti otururken, Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Muaz ve Sa'd b. Ubâde ile gizlice konuşup bir barışıklık meydana getirmek istediğini onlara açıkladı.[270]

Uyeyne b. Hısn, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Haydi, aramızdaki anlaşmamıza dair bir yazı yaz!" dedi.[271]

Sa'd b. Muaz ile Sa'd b. Ubâde:

"Yâ Rasûlallah! Bu, yapmamızı senin istediğin bir şey midir? Yoksa bu, Allah'ın sana emrettiği ve bizim de muhakkak yerine getirmemiz gereken bir şey midir? Yahut, yapılmasını bize bıraktığın bir şey midir?[272]

Bu sana semâdan verilmiş bir emir ise, hemen onu yerine getir!

Bu iş sana Allah tarafından buyurulmayan ve fakat senin bir görüşünden ibaret bir şey ise, yine de onu yerine getir, biz emrini dinler ve buyruğuna boyun eğeriz.[273]

Bu, kendin için yapmak istediğin bir şey midir?[274]

---

266 İbn İshak, İbn Hişam, 3/234.
267 İmam Muhammed, Siyer, 5/1693.
268 Zürkânî, 2/113.
269 Vâkıdî, Megâzî, 2/477.
270 Vâkıdî, Megâzî, 2/478.
271 İmam Muhammed, Siyer, 5/1694.
272 İbn İshak, İbn Hişam, 3/234.
273 Vâkıdî, Megâzî, 2/478.
274 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 30.

Yoksa, bununla bizim hayatımızı korumak, esirgemek mi istiyorsun?" dediler.[275]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer bunu yapmaya Allah tarafından emrolunsaydım, size danışmaz, gereğini hemen yerine getirirdim.

Bu, sizin kabul edip etmemekte serbest bulunduğunuz bir görüşten ibarettir![276] Evet! Bu, sırf sizin için yapmak istediğim bir şeydir! Vallahi, ben ancak bütün Arapların sizi tek yaydan oka tuttuğunu, her yandan üzerinize saldırdığını gördüğüm için böyle bir şey yapmayı düşünmüş, bununla da o birleşmiş Arapların bir müddet için kuvvetlerini kırmak istemiştim!" buyurdu.

Sa'd b. Muaz:

"Yâ Rasûlallah! Biz ve şu kavim (Gatafanlar), bir zamanlar Allah'a şerik koşar, putlara tapar, Allah'a ibadet etmez, onu tanımaz iken bile, bunlar -misafirlik veya bir şey satın alma dışında- Medine'den bir tek hurma yemeyi umamamışlardır.

Şimdi, Allah bizi İslâmiyetle şereflendirdiği, onunla doğru yolu bulդurduğu, seninle ve onunla bizi güçlendirdiği bir sırada mı mallarımızı bunlara (haraç olarak) vereceğiz?!

Vallahi, bizim için, böyle bir anlaşma yapmaya hâcet yoktur!

Vallahi, Yüce Allah aramızda hükmünü verinceye kadar, onlara kılıçtan başka bir şey sunmayacağız!" dedi.[277]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların sözlerine sevindi.

Hâris ile arkadaşlarına:

"Bunlar ne söylüyorlar, işittiniz ya?" buyurdu.

Hâris ve arkadaşları:

"Yâ Muhammed! Sen bize gadrettin" dediler.[278]

Sa'd b. Muaz, barış sahifesini alıp içinde yazılı şeyleri sildi.[279] Peygamberimiz Aleyhisselam da onu alıp yırttı.[280]

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf'a yüksek sesle:

"Dönüp gidiniz artık. Size kılıçtan başka bir şey sunmayacağız. Aramızdaki anlaşmazlığı kılıç halledecektir!" buyurdu.[281]

---

275 Heysemî, 6/132.
276 İbn Sa'd, 2/73, Ebu Ubeyd, s. 235, 236, Belâzurî, Ensâb, 1/346, İbn Abdilberr, 2/597.
277 İbn İshak, İbn Hişam, 3/234.
278 Heysemî, 6/132.
279 İbn İshak, İbn Hişam, 3/234.
280 İmam Muhammed, Siyer, 5/1694.
281 İmam Muhammed, Siyer, 5/1694, Vâkıdî, Megâzî, 2/479, İbn Abdilberr, 2/597.

Uyeyne b. Hısn:

"Vallahi, siz kendiniz için hayırlı olan bir şeyi geri bıraktınız! Sizin o kavme (Kureyşlilere) karşı dayanabilecek gücünüz yoktur!" diyerek ayağa kalktı.

Abbâd b. Bişr:

"Ey Uyeyne! Sen bizi kılıçla mı korkutuyorsun? Hangimizin korkak olduğunu öğreneceksin! Vallahi, Resûlullahın meclisinde olmasaydınız, kavminizin yanına sağ dönemezdiniz!" dedi.

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf, dönüp giderlerken, kendi kendilerine

"Vallahi, biz onlardan bir şey koparabileceğimizi sanmıyoruz! Onlar müşriklere karşı doğru bir yol tutmuşlar, çok basiretli ve uyanık bulunuyorlar!

Vallahi, ben ancak şu kavim (Kureyşliler) üzerime düştüğü ve beni tesir altında bıraktığı için, istemeyerek bu işe katılmış bulunuyordum! Biz onlarla birlikte bulunmakla, hiç de iyi bir yerde ve durumda bulunmuş olmadık.

Bununla beraber, Kureyşliler bizim Muhammed'le görüşüp konuştuğumuzu öğrenecek olurlarsa, bizi terkederler ve bize hiç yardım etmezler!" diye söyleniyorlardı.

Uyeyne b. Hısn:

"Vallahi, bu iş öyle olacaktır!" dedi.

Hâris b. Avf:

"Biz Kureyşlilere yardım için Muhammed'e saldırmakla bir şey elde edemeyeceğiz! Vallahi, eğer Kureyşliler Muhammed'e galebe çalacak olurlarsa, bu hususta kazanacak olan, Araplardan başkası, yani Yahudiler olacaktır.

Bununla beraber, ben Muhammed'in işinin açık ve üstün bir iş olduğunu görüyor ve sanıyorum. Vallahi, Hayber Yahudilerinin bilginleri, Harem halkından, Muhammed'in sıfatında bir peygamberi Kitablarında yazılı bulduklarını söyler dururlardı!" dedi.

Uyeyne b. Hısn da:

"Vallahi, biz Kureyş'ten yardım görelim diye gelmedik. Kureyş'ten yardım isteğinde bulunsaydık, onlar bize ne yardım ederlerdi, ne de Mekke Haremlerinden çıkıp bizimle birlikte gelirlerdi.

Fakat, ben bu hususta elimize ganimetten bir şey geçmeyecek olduğuna göre, bâri Medine hurmasını alalım diye umutlanmıştım.

Bununla beraber, bizi şuraya çekip getiren Yahudi müttefiklerimizden yardım görebileceğimizi umuyordum" dedi.

Hâris b. Avf:

"Vallahi, Evs ve Hazrec kabileleri, kılıçtan başka bir şeye yanaşmamaktadırlar. Vallahi, onlar değil hurma yüzünden, hatta şu hurma ağaçlarının dal, budak, yaprakları yüzünden bile, kendilerinden tek kişi kalmayıncaya kadar, yerimizde durdukça, bizimle çarpışacaklardır!

Halbuki, her tarafı kıtlık sarmış bulunuyor. Yaşlı develer, atlar da ölmeye başladılar" dedi.

Uyeyne b. Hısn:

"Bize hiçbir şey yok!" dedi.[282]

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf, son derece ümitsiz ve üzüntülü olarak karargâhlarına döndüler.

Ensarın ihlas ve samimiyetini ve Peygamberimiz Aleyhisselamın emirlerine göre hareket hususunda ittifak halinde bulunduklarını görüp, Medine'yi ele geçirmeye hiçbir suretle yol bulamayacaklarını anladılar. İşlerinde büyük bir ümitsizliğe düştüler ve sarsıldılar.[283]

Karargâhlarına geldikleri zaman, Gatafanlar, onlara:

"Gerinizden ne haber getirdiniz?" diye sordular.

"İş tamamlanamamıştır.

Biz son derecede basiretli, uyanık ve adamlarının [Peygamberimiz Aleyhisselam denilmek isteniliyor] önünde canlarını seve seve feda edecek bir kavim gördük!

Biz de mahvolduk, Kureyşîler de mahvoldular!

Kureyşîler Muhammed'e bir şey diyemeden, yapamadan geri dönüp gidecekler!

Muhammed de, Benî Kurayza Yahudilerinin üzerine düşecek!

Biz geri dönüp gidince, onların hepsini, ellerini uzatıp boyunlarına bağlattırıncaya kadar, kalelerinde kuşatacaktır!" dediler.

Hâris b. Avf:

"Gebersinler, Cehennem olsunlar! Muhammed bize Yahudilerden daha sevgilidir!" dedi.[284]

Peygamberimiz Aleyhisselamın düşündüğü ve başvurduğu tedbir, Gatafanlar üzerinde istenilen tesiri böylece göstermeye başlamış oldu.

---

282 Vâkıdî, Megâzî, 2/479, 480.
283 Diyarbekrî, 1/487.
284 Vâkıdî, Megâzî, 2/479, 480.

Nuaym b. Mes'ud'un Kureyş Müşrikleriyle Benî Kurayza Yahudileri Arasındaki Birliği Bozuşu

Nuaym b. Mes'ud der ki:

"Benî Kurayza Yahudileri, şeref ve servet sahibi idiler.

Biz Arap kavminin ise, ne hurma bahçesi, ne de üzüm bağı bulunurdu. Bizler ancak deve ve davar sahibi idik.[285]

Ben Ka'b b. Esed'in yanına gider, onların yanında günlerce kalırdım. İçkilerini içer, yemeklerini yerdim. Sonra onlar hayvanıma yanlarında bulunan hurmalardan yüklerlerdi, ev halkımın yanına dönerdim.

Kabileler Resûlullah Aleyhisselamın üzerine yürüdükleri sırada, ben de kavmimle birlikte gelmiştim.

O zaman, kavmimin dininde idim.

Resûlullah Aleyhisselam da beni tanırdı.

Kabileler Medine'de karargâhlarını kurup oturdular.

Nihayet, kıtlık etrafı sardı.

Yaşlı develer, atlar ölmeye başladı.

Yüce Allah kalbime İslâmiyet sevgisini düşürdü. Müslüman oldum. Müslüman olduğumu kavmimden gizli tuttum.

Akşamla yatsı arasında Resûlullah Aleyhisselamın yanına gittim. Kendisini namazda buldum.

Beni görünce, oturdu. Selam verdikten sonra, bana:

'Ey Nuaym! Ne haber getirdin?' diye sordu.

Kendisine:

'Ben seni tasdik, senin getirdiğin şeyin hak ve gerçek olduğuna şehadet edeyim diye geldim.

Yâ Rasûlallah! Sen ne istersen, bana emret![286]

Vallahi, benim emredeceğin şeyi muhakkak yerine getirdiğimi göreceksin![287]

Yâ Rasûlallah! Ben Müslüman oldum. Kavmim olan Gatafanlar benim Müslüman olduğumu bilmiyorlar' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

---

285 Vâkıdî, Megâzî, 2/480.
286 Vâkıdî, Megâzî, 2/480, İbn Sa'd, 4/277, 278.
287 Vâkıdî, Megâzî, 2/480.

‘Elinden gelirse, bizi kuşatmış olan kavimlerin arasına gir de, onları birbirlerinden ayırmaya çalış![288] Çünkü, harp aldatmaktan ibarettir!’ buyurdu.[289]

‘Ben bu işi yaparım. Fakat yâ Rasûlallah! Gerektiğinde gerçeğe aykırı bir şeyler söylememe izin vermelisin!’ dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘İstediğini söyle! Sana helâldir!’ buyurdu.[290]

Benim Uyeyne b. Hısn ve Ebu Süfyan’ın yanında bulunduğum sırada idi ki, onlara Benî Kurayzaların elçisi geldi de:

‘Siz sebat ediniz! Biz Müslümanlara arkalarından saldıracağız!’ dediklerini bildirdi.[291]

Bunun üzerine, ben Benî Kurayza Yahudilerinin yanına gittim.[292]

Onlar beni görünce:

‘Merhaba! Hoşgeldin!’ dediler.

Hal hatır sordular, önüme yiyecek içecek çıkardılar.

Onlara:

‘Ben size böyle yemek içmek gibi şeyler için gelmiş değilim. Ben ancak sizin hakkınızda korktuğum bir şey üzerindeki görüşümü size açıklayayım diye geldim.[293]

Ey Kurayza oğulları! Benim size olan sevgimi ve aramızdaki hususiyeti, dostluğu biliyorsunuzdur’ dedim.[294]

Kurayza oğulları:

‘Doğru söylüyorsun. Sen bizim katımızda, bize karşı kötü bir tutum ve davranışla suçlanmış bir kimse değilsin.[295] Biz seni böyle biliyoruz. Sen bizim katımızda doğruluğundan ve iyiliğinden dolayı sevilen bir kimsesin!’ dediler.[296]

Onlara:

‘Öyleyse, benden işiteceğiniz şeyleri gizli tutun, hiç kimseye bir şey sızdırmayın!’ dedim.

---

288 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240, Vâkıdî, Megâzî, 2/480, İbn Sa’d, 4/278.
289 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240.
290 Vâkıdî, Megâzî, 2/480, 481, İbn Sa’d, 4/278.
291 Zührî, Megâzî, s. 80.
292 Vâkıdî, Megâzî, 2/480, 481, İbn Sa’d, 4/278.
293 Vâkıdî, Megâzî, 2/481.
294 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240, Vâkıdî, Megâzî, 2/481.
295 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240.
296 Vâkıdî, Megâzî, 2/481.

'Öyle yaparız!' dediler.[297]

'Şu adamın [Peygamberimiz Aleyhisselam denilmek isteniliyor] işi hiç şüphesiz bir belâdır!

Onun Benî Kaynukalara, Benî Nadîrlere yaptıklarını görmüş bulunuyorsunuz. O, onların mallarını müsâdere ettikten sonra, kendilerini de yurtlarından sürüp çıkardı.

İbn Ebi Hukayk bize kadar gelmişti. Biz size yardım için onunla birlikte toplanıp geldik. Ben, sizin de gördüğünüz gibi işlerin uzayıp gittiğini gördüm.

Vallahi, siz Muhammed'e karşı Kureyşîler ve Gatafanlarla bir durumda değilsiniz.

Kureyşîler ve Gatafanlar, seyyar, konar göçer bir kavimdirler. Onların nereye gelip konduklarını da gördünüz.[298]

Kureyşîlerle Gatafanlar, sizin gibi değillerdir.

Bu yurt, sizin yurdunuzdur. Bütün mallarınız, mülkleriniz, çoluk çocuklarınız buradadır. Onları buradan başka bir yere nakletmeye de kâdir olamazsınız!

Kureyşîler ve Gatafanlar buraya Muhammed ve ashabıyla çarpışmak üzere gelmiş bulunuyorlar. Siz de Muhammed'e karşı onlara yardımcı oldunuz.

Halbuki, onların yurtları, malları mülkleri, çolukları çocukları sizin gibi burada değil, başka yerdedir.

Onlar sizin gibi değillerdir. Onlar fırsat ve imkân bulabilirlerse, yenerler, ganimetlerini toplarlar. Bunun aksi olursa, buradan savuşurlar, yurtlarına döner kavuşurlar. Sizi yurdunuzda o adamla başbaşa bırakıp aradan çekiliverirler.

Siz onunla başbaşa kalınca da sizde ona karşı koyacak güç, kuvvet yoktur.[299]

Muhammed tarafı, Kureyşîler ve Gatafanlar üzerine ağır basmaya başladı:

Onların ileri gelenlerinden Amr b. Abd'i öldürdüler, bazıları da yaralanarak kaçtılar.[300]

Siz onların eşrafından bazı kimseleri elinizde bulunmak üzere sağlam teminat ve rehine olarak almadıkça, sakın Kureyşîler ve Gatafanların yanlarında, Muhammed'le çarpışmayınız!

---

297 Vâkıdî, Megâzî, 2/481.
298 Vâkıdî, Megâzî, 2/481.
299 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240.
300 Vâkıdî, Megâzî, 2/481.

Rehineler elinizde bulunursa, onlar sizi yalnız bırakıp gidemezler, size yaptıkları taahhütlerini yerine getirirler!' dedim."[301]

Nuaym b. Mes'ud'un Kureyşîler ve Gatafanlarla Konuşması

Nuaym b. Mes'ud, Benî Kurayzalardan sonra Kureyşîlerin yanına gitti. Ebu Süfyan b. Harb'e ve Kureyş'in ileri gelenlerinden onunla birlikte olan adamlarına:

"Benim size olan dostluğumu ve Muhammed'e olan uzaklığımı ve ayrılığımı biliyorsunuz!

Benim aklıma bir fikir geldi ki, bunu size öğüt olmak üzere bildirmemi üzerime bir borç ve vazife biliyorum.

Yalnız, bu fikrin benden geldiğini gizli tutunuz!" dedi.

Kureyşîler:

"Öyle yaparız!" dediler.[302]

Nuaym b. Mes'ud:

"Siz de biliyorsunuz ki; Yahudi cemaati Muhammed'le aralarındaki musalaha üzerinde yaptıklarına, yani musalahalarını bozduklarına pişman olmuş bulunuyorlar.[303] Onu düzeltmek ve eski duruma dönmek istiyorlar.

Ben yanlarında bulunuyordum.[304] Onlar:

'Biz yaptığımıza pişman olduk. Şu iki kabilenin, Kureyşîlerle Gatafanların eşrafından senin için alacağımız kişileri,[305] boyunlarını vurmak üzere sana teslim etmemize, Kureyşîlerle Gatafanlardan geri kalanların köklerini kazımak üzere seninle birlikte savaşmamıza razı olur musun?[306]

Buna karşı sen de kesmiş olduğun kanadımızı, yani Benî Nadîr Yahudilerini yurtlarına geri çevirmelisin?' diye ona haber gönderdiler.[307]

O da, onlara 'Olur!' diye cevap verdi.[308]

Eğer Yahudiler size haber gönderir, sizin ileri gelen adamlarınızdan rehineler isteyecek olurlarsa, sakın onlara adamlarınızdan bir tek kişi bile göndermeyin![309] Eşrafınız hakkında onlardan sakının!

---

301 İbn İshak, İbn Hişam, 3/240, 241, Vâkıdî, Megâzî, 2/481, İbn Sa'd, 4/278.
302 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241.
303 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241, Vâkıdî, Megâzî, 2/481, 482, İbn Sa'd, 4/278.
304 Vâkıdî, Megâzî, 2/482, İbn Sa'd, 4/278.
305 Yetmiş kişiyi (Vâkıdî, Megâzî, 2/482, İbn Sa'd, 4/278).
306 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241.
307 Vâkıdî, Megâzî, 2/482, İbn Sa'd, 4/278.
308 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241.
309 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241, Vâkıdî, Megâzî, 2/482, İbn Sa'd, 4/278.

Fakat, benden işittiklerinizi gizli tutun, bunlardan hiç kimseye bir harf bile söylemeyin!” dedi.

Kureyşîler:

“Söylemeyiz!” dediler.[310]

Nuaym b. Mes’ud, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek:

“Kureyşîler, Kurayza oğullarına:

‘Burada oturmamız uzamış, kıtlık da bizi sarsmış bulunuyor. Muhammed’le ashabının işini bitirip bir an önce rahata kavuşmak istiyoruz!’ diye haber gönderdiler” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

“Kurayza oğulları, Nadîr oğullarını yurtlarına ve servetlerine iade ettiğim takdirde, beni barışa davet ettiler” buyurdu.[311]

Nuaym b. Mes’ud Gatafanların yanına vardı. Onlara:

“Ey Gatafan cemaati! Sizler benim köküm ve kabilemsiniz. Halkın bana en sevgili olanısınız!

Sanırım ki, sizler beni kötü bir tutum ve davranışta bulunmuş olmakla suçlayamazsınız” dedi.

Gatafanlar:

“Doğru söylüyorsun. Sen bizim katımızda, bize karşı herhangi bir kötülükle suçlanmış bir kimse değilsin” dediler.

Nuaym b. Mes’ud:

“Öyleyse, benden işiteceğiniz şeyleri gizli tutun, hiçbir kimseye bir şey çıtlatmayın!” dedi.

Gatafanlar:

“Sen ne emredersen yaparız!” dediler.

Bunun üzerine, Nuaym b. Mes’ud, Kureyşîlere söylediklerinin benzerini onlara söyledi.

Kureyşîleri kaçındırdığı, sakındırdığı şeylerden, Gatafanları da kaçındırdı, sakındırdı.[312]

“Ben sizin yardımcınızım. Yahudilerin sizlerle yaptıkları muahedelerini bozduklarını öğrendim. Muhammed hiçbir zaman yalan söylemez. Ben

---

310 Vâkıdî, Megâzî, 2/482.
311 Beyhakî, Delâil, 3/405, İbn Kesîr, Bidâye, 4/113, Suyutî, Hasâis, 1/578.
312 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241.

ondan işittim: Kurayza oğulları, kardeşleri olan Nadîr oğullarını yurtlarına ve mallarına iade ettiği takdirde, Muhammed'le barış yapacaklarmış!" dedi.[313]

Onlardan bir adam da, Nuaym b. Mes'ud'u doğruladı.[314]

Yahudilerin Karar ve İsteklerini Kureyşîlere Tebliğ Etmeleri

Benî Kurayza Yahudileri, Gazzal b. Semev'el'i Ebu Süfyan ile diğer Kureyş eşrafına gönderdiler.

Gazzal, onlara:

"Sizin burada oturmanız uzayıp gittiği halde, hiçbir şey yapamadınız. Sizin işiniz, görüşünüz yerinde değildir.

Siz bize Muhammed'in üzerine bir taraftan sizin yürüyeceğiniz, bir taraftan Gatafanların yürüyeceği günü belli etmiş olsaydınız, başka bir taraftan da, hiçbirimiz geri kalmaksızın, biz yürürdük.

Fakat siz bize eşrafınızdan yanımızda rehine olarak bulunmak üzere bazı kimseleri göndermedikçe, artık biz sizin yanınızda Muhammed'le çarpışmaya çıkamayacağız!

Çünkü, sizin istemediğiniz bir yenilgiye uğrayıp bizi yurdumuzun ortasında Muhammed'in düşmanlığıyla başbaşa bırakarak acele yurdunuza dönüp gitmenizden korkuyoruz!" dedi ve geri döndü.

Kureyşîlerle Gatafanlar, Benî Kurayza Yahudilerine, istedikleri rehinelerden bir tek kişi bile göndermediler.

Ebu Süfyan:

"Bu, herhalde Nuaym'ın söylemiş olduğu şeydir!" dedi.

Nuaym b. Mes'ud, Benî Kurayzaların yanına gitti. Onlara:

"Ey Benî Kurayza cemaati! Ben Ebu Süfyan'ın yanında iken, rehineler isteyen elçiniz gelmişti.

Dönerken, elçiye Ebu Süfyan tek kişi bile vermediği gibi; 'Onlar benden keçi oğlağı bile istemiş olsalardı, onlara rehine olarak onu da vermezdim! Demek ben onlara arkadaşlarımın üstünlerini rehine olarak vereceğim de, onlar da öldürsün diye onları Muhammed'e teslim edecekler ha!' dedi.

Siz rehine alma hususundaki görüşlerinizde durup direnin. Çünkü, siz Muhammed'le çarpışmayacak olursanız, Ebu Süfyan dönüp gider. Siz de ilk muahedenizin üzerinde durmuş olursunuz" dedi.

---

313 Beyhakî, Delâil, 3/305, Suyutî, Hasâis, 1/578.
314 Vâkıdî, Megâzî, 2/482, İbn Sa'd, 4/278.

Ka'b b. Esed:

"Biz Muhammed'le çarpışmazdık. Vallahi, ben zaten böyle olmasını istemiyordum. Fakat Huyey! Âh o uğursuz adam!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Eğer Kureyşîler ve Gatafanlar Muhammed'e yenilirlerse, bizim için kılıçtan başka bir şey kabul edilmez!" dedi.

Nuaym b. Mes'ud:

"Ey Ebu Abdurrahman! Sen böyle bir şeyden korkma!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Hayır! Tevrat'a andolsun ki; harp işinde Yahudilerin en yerinde görüşü, Kureyş'ten rehineler istemeksizin Muhammed'in üzerine yürümektir! Kureyşîler bize hiçbir zaman rehineler vermeyecektir!

Kureyşîler bize ne diye rehine verecekler? Onlar sayıca bizden daha çoktur. Onların yanlarında atlar var, bizim yanımızda at yok! Onlar kaçmak isterlerse kaçabilirler. Biz onları önlemeye kâdir olabilir miyiz?

Şu Gatafanlar, Evsîlerin hurmalarından bir kısmının kendilerine verilmesi için Muhammed'in yanına kadar gittiler ve geri döndüler. Muhammed kılıçtan başkasına yanaşmadı. Onlar, umduklarına eremeden, ellerine hiçbir şey geçmeden geri döndüler" dedi.

İkrime b. Ebu Cehil'in Benî Kurayza Yahudilerine Gönderilişi

Benî Kurayza Yahudilerinden beklemedikleri haberi alınca, Kureyşîler Ebu Süfyan'a:

"Yahudilerin haberi hakkında inceleme yap da, işin içyüzünü bir öğren bakalım?" dediler.

İkrime b. Ebu Cehil'i onlara gönderdiler.

İkrime, Cuma günü güneş batarken, Benî Kurayza Yahudilerinin yanına vardı.

"Ey Yahudi cemaati! Burada eğlenip durmamız uzadı. Develer, atlar ölmeye başladı. Her tarafı kıtlık sardı.[315]

Biz bu yerde böyle hep oturup duracak değiliz! Yarın sabah çarpışmaya hazırlanın!

Aramızdaki anlaşmazlığı bir sonuca erdirinceye kadar, Muhammed'le çarpışacağız!" dedi.

---

315 Vâkıdî, Megâzî, 2/483.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Yarınki gün Sebt (Cumartesi) günüdür. Biz Sebt gününde hiçbir iş tutmayız.[316] Bizden Sebt gününde iş tutmuş olan kimselerin felâkete uğradıkları sizce meçhul değildir.[317]

Bununla birlikte, Sebt günü çıktıktan sonra adamlarınızdan teminat olarak bize rehineler vermedikçe de sizin yanınızda Muhammed'le çarpışacak değiliz!

O rehineler yanımızda sağlam bir teminat olarak bulundukça, Muhammed'le çarpışabiliriz!" dediler.[318]

İkrime:

"Hangi rehineler?" diye sordu.

Ka'b b. Esed:

"Bize şart olarak vermeyi kabul ettiğiniz rehineler!" dedi.

İkrime:

"Sizin tarafınızdan, bunu şart koşan kimdir?" diye sordu.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Huyey b. Ahtab'dır![319]

Biz, çarpışmanın size zor ve ağır gelmesi halinde sizin bizi yalnız bırakarak acele memleketlerinize dönüp gitmenizden korkuyoruz!

Halbuki, (çarpışacağımız) adam [Peygamberimiz Aleyhisselam kasd ediliyor] bizim memleketimizdedir. Bizde ise, ona karşı koyabilecek güç ve kuvvet yoktur![320]

Bizim çocuklarımız, kadınlarımız ve mallarımız da yanımızda bulunuyor!" dediler.

İkrime b. Ebu Cehil, Ebu Süfyan'ın yanına dönünce:

"Geridekilerden ne haber getirdin?" diye sordular. İkrime:

"Allah'a yemin ederim ki; Nuaym'ın getirmiş olduğu haber doğru imiş! Allah düşmanları hainlik ettiler!" dedi.[321]

İkrime rehine meselesi hakkında Benî Kurayza Yahudileriyle konuştuklarını da Ebu Süfyan'a haber verince, Ebu Süfyan, Huyey b. Ahtab'a:

"Ey Yahudi! Biz sana şöyle şöyle söylemedik mi?" dedi.

---

316 İbn İshak, İbn Hişam, 3/241, 242, Vâkıdî, Megâzî, 2/483.
317 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242.
318 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242, Vâkıdî, Megâzî, 2/483.
319 Vâkıdî, Megâzî, 2/485, 486.
320 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242.
321 Vâkıdî, Megâzî, 2/483.

Huyey b. Ahtab:

"Hayır! Vallahi böyle söylemedin!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Evet! Bu, Huyey'den görülen bir vefasızlık ve hainliktir!" dedi.

Huyey b. Ahtab, Ebu Süfyan'ın kendisinin dediği gibi söylemiş olduğuna, Tevrat üzerine yemin etti.[322]

Mes'ud b. Ruhayle ve Arkadaşlarının Benî Kurayzalara Gönderilişi

Gatafanlar da, Ebu Süfyan'ın gönderdiği gibi, içlerinden bazı adamlarla birlikte Mes'ud b. Ruhayle'yi Benî Kurayza Yahudilerine gönderdiler.

Benî Kurayza Yahudileri, onlara da Ebu Süfyan'a verdikleri cevap gibi cevap verdiler.

Gatafanlar da, kendi kendilerine:

"Allah'a yemin ederiz ki; Nuaym'ın bize vermiş olduğu haber doğru imiş!" dediler.

Kureyşîlerin daha fazla duramayacaklarını, dönüp gideceklerini anlayınca da elleri yanlarına düştü.

Ebu Süfyan onları harekete geçirebilmek için uğraştı durdu.[323]

Kureyşîlerin Karar ve İsteklerini Benî Kurayzalara Bildirmeleri

Kureyşîler, Benî Kurayza Yahudilerine:

"Biz, vallahi size rehine olarak adamlarımızdan bir tek kişi bile vermeyiz. Siz kendiliğinizden çarpışmak isterseniz, çıkın, çarpışın![324]

Bizim yanımızda çarpışmaya gelirseniz, ne âlâ! Aksi takdirde, aramızdaki antlaşma hükümsüzdür!" diyerek haber gönderdiler.[325]

Benî Kurayza Yahudileri, birbirlerine:

"Demek Nuaym b. Mes'ud'un söylemiş olduğu şey doğru imiş! Kureyş ve Gatafan kavimleri Muhammed'le çarpışacaklar. Eğer onu yenmek imkân ve fırsatını bulabilirlerse, yenip ganimet alacaklar. Bunun aksi olursa, acele memleketlerine dönüp gidecekler, yurdumuzda bizi o adamla başbaşa bırakacaklar!" dediler ve Kureyşîlerle Gatafanlara:

---

322 Vâkıdî, Megâzî, 2/486.
323 Vâkıdî, Megâzî, 2/484.
324 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242.
325 İbn Seyyid, 2/65.

"Siz bize kendi adamlarınızdan rehineler vermedikçe, biz de vallahi sizin yanınızda Muhammed'le çarpışmayız!" diyerek haber gönderdiler.[326]

Müşriklerle Yahudilerin Birbirlerinden Yardım Görme Umutlarını Kesmeleri

Yahudiler de, Kureyşîler de, Gatafanlar da:

"Nuaym'ın dediği çıktı!" diyorlardı.

Bunlar onlardan, onlar da bunlardan yardım görme umutlarını kestiler. İşleri karıştı. Aralarında anlaşmazlığa düştüler.[327]

Ebu Süfyan, ayağa kalkarak, bütün arkadaşlarına şöyle seslendi:

"Ey Kureyş cemaati ve burada bulunan kişiler! Ben maymun ve domuzların kardeşleri olan Yahudilerden yardım beklemeyi uygun görmüyorum!

Ey Tanrı! Ben Kurayza oğullarının andlarından uzağım!"

Bunları söyledikten sonra da:

"Yarın sabah, hep birden, Muhammed'in üzerine saldırmaya hazırlanınız!

Hendekten geçmek imkân ve fırsatını elde edinceye kadar, bütün güçlük ve çetinlikleri yenmeye çalışacaksınız!" dedi.[328]

Ebu Süfyan'ın Huyey b. Ahtab'a Çatması

Benî Kurayza Yahudileri İkrime b. Ebu Cehil'e söyleyeceklerini söyledikten sonra, Ebu Süfyan, Huyey b. Ahtab'a:

"Kavminin, bize va'd etmiş olduğun yardımı nerede kaldı?!

Bak, şimdi onlar bize karşı ahdlerini yerine getirmemek, hainlik etmek maksadıyla bizden ayrılmış bulunuyorlar!?" dedi.

Huyey b. Ahtab:

"Hâşâ! Tevrat'a andolsun ki; böyle bir şey yoktur. Fakat, Sebt günü boş durma ve oturma günüdür. Biz Sebt yasağına saygısızlık etmeyiz. Sebt hükmünü çiğneyerek Muhammed'e karşı yaptığınız savaşta size nasıl yardım edebilirdik?

---

326 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242.
327 Vâkıdî, Megâzî, 2/484.
328 Vâkıdî, Megâzî, s. 296 (1367/1948 Kahire baskısı)

Pazar günü olunca, Muhammed ile ashabının üzerlerine yürüyüp ateş yakar gibi onların canlarını yakacağız!" dedi.

Huyey b. Ahtab'ın Benî Kurayza Yahudilerini Kandırmaya Çalışması

Huyey b. Ahtab, Ebu Süfyan'la konuştuktan sonra Benî Kurayza Yahudilerinin yanına gitti. Onlara:

"Babam, anam sizlere feda olsun!

Kureyşîler sizi ahde vefasızlık ve hainlikle suçladılar. Beni de sizinle birlikte suçladılar.

Düşmanımızla bir işiniz çıktığı zaman, sizin için Sebt yasağı yoktur, ona riayetsizlik etseniz de!" dedi.

Ka'b b. Esed kızdı ve:

"Muhammed onları tek kişi bırakmayıncaya kadar öldürse bile, biz Sebt yasağını bozmayız!" dedi.

Huyey b. Ahtab, Ebu Süfyan'ın yanına döndü.

Ebu Süfyan:

"Ey Yahudi! Kavminin ahde vefasızlık ve hainlik etmek istediklerini sen de öğrendin mi?" dedi.

Huyey b. Ahtab:

"Hayır! Vallahi onlar ahde vefasızlık yapmak istemiyor, belki Pazar günü çarpışmaya çıkmak istiyorlar" dedi.

Ebu Süfyan:

"Sebt ne demektir?" diye sordu.

Huyey:

"Yahudilerin içinde çarpışma yapmalarının ağır günah sayıldığı, günlerden bir gündür.

Biz Yahudi oğullarından bazıları, Sebt günü balık avlayıp yediler.

Allah da, onları maymunlara ve domuzlara çevirdi!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Öyleyse, ben maymunların, domuzların kardeşleri olanların yardımını istemeyi uygun görmüyorum!

Ben İkrime ile arkadaşlarını onlara göndermiştim.

Onlar:

'Bize eşrafınızdan rehineler göndermedikçe çarpışmayız!' dediler.

Bundan önce de, Gazzal b. Semev'el onların elçisi olarak bize gelmişti.

Lât'a yemin ederim ki; sizin bu tutumunuz vefasızlık ve hainlikten başka bir şey değildir!

Ben senin de o Yahudi cemaatinin vefasızlık ve hainliklerine dahil bulunduğunu sanıyorum!" dedi.

Huyey b. Ahtab:

"Tûr-u Sînâ'da Musa'ya indirilen Tevrat'a yemin ederim ki; ben vefasızlık ve hainlik etmedim!

Ben onların yanından ayrılıp senin yanına geldiğim zaman, onlar halkın Muhammed'e en çok düşmanı olanı ve onunla çarpışmaya da en isteklisi idiler.

Fakat Pazar gününe kadar burada bulunmayacaklar ve seninle birlikte çarpışmaya katılmayacaklar!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Hayır! Vallahi, sizin vefasızlığınızı ve hainliğinizi beklemek için, halkı artık bir saat bile durdurmam!" dedi.

Huyey b. Ahtab, Ebu Süfyan'ın bu sert çıkışından hayatı hakkında endişeye düştü.[329]

Medine'yi Kuşatan Düşmanların Aralarında Tefrikaya ve Anlaşmazlığa Düşmeleri

Medine'yi kuşatan düşman kabileler, aralarında tefrikaya ve ihtilafa düştüler.[330] Herkes birbirinden çekiniyor, sakınıyordu.[331]

Gatafanlar, Süleymler:

"Vallahi, Muhammed bize Yahudilerden daha sevgilidir ve bizce daha öncelik taşır!" demeye başladılar.[332]

Kıtlık etrafı sarmıştı. Kureyşîler de hendekte oturup durmaktan bıkmışlar, iyice sıkılmaya başlamışlardı.

Ebu Süfyan, ise, hep Medine'ye baskın yapmak umut ve arzusunu taşımakta idi.

329 Vâkıdî, Megâzî, 2/484, 485.
330 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242, Kastallânî, Mevâhib, 1/147.
331 İbn Sa'd, 2/69.
332 Belâzurî, Ensâb, 1/345.

Ebu Süfyan'ın Gönderdiği Ültimatom Yazısını Peygamberimiz Aleyhisselamın Cevaplayışı

Müşrik ordularının başkumandanı Ebu Süfyan b. Harb, emri altındaki o kadar güçlü ordularla haftalarca çabaladığı halde hendeği geçip Müslümanlarla meydan savaşı yapmadığına ve Müslümanları ortadan kaldıramadığına son derece sinirlenmekte idi.

O, bu kızgınlıkla Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı yazmış ve yazısında şöyle demişti:

"Ey Allah! Senin isminle başlarım!

Ben Lât'a, Uzzâ'ya[333] yemin ederim ki; senin kökünü kazıyalım da, bir daha seninle uğraşmayalım diye bütün topluluğumuzun, ordularımızın başında senin üzerine yürümüş, gelmiştim![334]

İyi bilirsin ki, ben Kureyşîlere ait bir ticaret kervanı üzerinde, Rabığ'da, Ahyâ suyunun başında senin ashabınla karşılaşmıştım.

Ashabın, çarpışmak için bizi kuşatmışlardı.

Yaptığımız savunma karşısında, oradan geçip gitmemize ister istemez razı olmuşlar, ben de Kureyş kervanının üzerinde kavmime varmış, kavuşmuştum.

Ashabın bize yetişememiş, kavuşamamışlardı.

Kavmimi yenilgiye uğrattığın vak'ada [Bedir'de] ben bulunamadım. Sonra, yurdunuzun ortasındaki Sevık'ta sizinle cenk etmeye gittim. Adamlar öldürdüm, bir hurmalığı, ekini ve iki evi yaktım.[335]

Ondan sonra, Uhud günü bütün topluluğumuzun, ordumuzun başında seninle cenk ettim. Sizin bizi Bedir'de yendiğiniz gibi, biz de orada sizi yenmiştik.

En sonra, bütün topluluğumuzun ve ordumuzun başında, üzerinize yürüdük. Hendek günlerinde topluca karşımıza kim çıktı?!

Siz hep kalelerde korunmak, hendeklerin ardında siperlenmek yolunu tuttunuz![336]

Senin bizimle karşılaşmak istemediğini, dar yerlere ve hendeklere sığındığını,[337] Arapların bilmedikleri tedbirlere başvurduğunu gördüm![338]

---

333 Lât'a, Uzzâ'ya, İsafe, Nâile ve Hübel'e (Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 15, Halebî, 2/657).
334 Vâkıdî, Megâzî, 2/492.
335 Hadisenin mahiyetini anlamak için eserimizin 4. cildine bakınız.
336 Vâkıdî, Megâzî, 2/493.
337 Vâkıdî, Megâzî, 2/492, Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 15, Halebî, 2/657.
338 Halebî, 2/657.

Ne olurdu, bunu sana kimin öğrettiğini de bir bilseydim?[339]

Arapların sığınak olarak bildikleri şey, ancak mızraklarının gölgesi ve kılıçlarının ağzıdır!

Senin bu tutum ve davranışın, kılıçlarımızdan ve bizimle karşılaşmaktan kaçmak yolunu tutmaktan başka bir şey değildir.[340]

Eğer size tekrar döner gelirsek, tarafımızdan size Uhud günü gibi acı bir gün daha hazırlanmış olduğunu ve o günde kadınların açıldığını, serbest kılındığını göreceksiniz!"

Ebu Süfyan, bu yazıyı Ebu Üsâmetü'l-Cüşemî ile göndermişti.

Yazı getirilince, Peygamberimiz Aleyhisselam ashabdan Übeyy b. Ka'b'ı çağırdı. Onunla birlikte çadırına girdi.

Übeyy b. Ka'b, Ebu Süfyan'ın yazısını Peygamberimiz Aleyhisselam'a okudu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Ebu Süfyan'ın yazısına şöyle cevap verdi:

"Muhammed Resûlullah'tan Ebu Süfyan b. Harb'e!

Emmâ bâd.[341]

Yazdığın yazı bize geldi.[342]

Seni nefsin eskiden beri Allah'a karşı hep aldatıp duruyor.[343]

Ey Galib oğullarının ahmağı ve onların beyinsizi![344]

Sen bütün topluluğunuzun ve ordunuzun başında bize geldiğini ve kökümüzü kazımadıkça da dönmek istemediğini hatırlatıyorsun![345]

Bu öyle bir iştir ki, Allah senin ile yapmak istediğin o iş arasına geriliyor ve bize de bir daha Lât ve Uzzâ adını ağzına alamayacağın kadar güzel bir akıbet ve sonuç hazırlıyor.

Yapmış olduğumuz hendek hakkındaki 'Bunu sana kim öğretti?' sözüne gelince; hiç şüphesiz, seni ve senin arkadaşlarını kızdırmak için, onu bana Yüce Allah ilham etti!

Elbette ve elbette, sana öyle bir gün gelecektir ki, o gün bana karşı savunmak, korunmak, bir tarafa savuşup gitmek imkân ve fırsatını bulamayacaksın.[346]

---

339 Vâkıdî, Megâzî, 2/492.
340 Halebî, 2/657.
341 Yani, Besmeleden sonra (Halebî, 2/657)..
342 Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 15, 16, Halebî, 2/657.
343 Vâkıdî, Megâzî, 2/492, Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 16.
344 Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 16.
345 Vâkıdî, Megâzî, 2/492, 493, Halebî, 2/657.
346 Vâkıdî, Megâzî, 2/493.

Elbette ve elbette, sana öyle bir gün gelecektir ki, o günde Lât'ı, Uzzâ'yı, İsaf'ı, Nâile'yi, Hübel'i kıracağım![347]

Ve o gün, ben bunları sana hatırlatacağım![348] Ey Galib oğullarının akılsız ve beyinsizi!"[349]

Dehşetli Bir Rüzgârın Esmeye Başlayıp Müşrikleri Tedirgin ve Perişan Edişi

Cebrail Aleyhisselamın Allah tarafından müşriklerin üzerine salınacağını ve onları perişan edeceğini Peygamberimiz Aleyhisselama önceden haber vermiş olduğu rüzgâr, kasırga,[350] Sebt (Cumartesi) gecesi gürlemeye başladı.[351]

Bu, en soğuk kış gecelerinde esen soğuk, dondurucu bir rüzgârdı.[352]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu rüzgâr hakkında:

"Ben, Allah tarafından, Sabâ, yani gündoğusu yeli ile yardım olundum!

Âd kavmi ise batı yeli ile helâk oldular!" buyurmuştur.[353]

Bu rüzgâr, tozları, toprakları müşriklerin gözlerine dolduruyordu.

Onları kendi başlarının derdine düşürmüş, ordugâhlarına çekilmek, sinmek zorunda bırakmıştı.[354]

Rüzgâr çadırların bezlerini, derilerini yırtıyor, direklerini söküyor, koparıyor, sergileri kumlara gömüyor, hiç kimse hiç kimsenin yanına gidemiyordu.[355]

Yakılan ateşler, ışıklar sönüyor; develer, atlar birbirlerine karışıyordu.[356]

Müşrikler ordugâhlarında tekbir ve silah sesleri de işitiyorlardı.[357]

Müşriklerin kalblerine büyük bir korku düşmüştü.[358]

Bu husus, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle hatırlatılır ve açıklanır:

"Ey mü'minler! Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayınız ki, o zaman size ordular saldırmışlardı da, Biz onlara karşı bir rüzgâr ve sizin

---

347 Vâkıdî, Megâzî, 2/493, Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 16.
348 Vâkıdî, Megâzî, 2/493, Halebî, 2/657.
349 Belâzurî, Ensâb, 1/344, Makrîzî, Nizâ, s. 16, Halebî, 2/657.
350 İbn Sa'd, 2/71.
351 Vâkıdî, Megâzî, 2/488, İbn Sa'd, 2/69.
352 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242.
353 Vâkıdî, Megâzî, 2/476, Ahmed b. Hanbel, 1/324, Buhârî, Sahîh, 2/22, Müslim, 2/617, Beyhakî, Sünen, 3/364.
354 Belâzurî, Ensâb, 1/35.
355 İbn Sa'd, 2/71.
356 Diyarbekrî, 1/491.
357 Kastallânî, Mevâhib, 1/148.
358 Diyarbekrî, 1/491.

görmediğiniz ordular (melekler) salmıştık. Allah ne işlerseniz hepsini hakkıyla görendir."[359]

Peygamberimiz Aleyhisselam Sel' dağındaki Feth Mescidinin yerinde bulunuyordu.[360]

Gecenin üçte biri geçince, namaz kılmaya kalktı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir sıkıntı ve üzüntüye uğradığı zaman, namaz kılmayı arttırırdı.[361]

Huzeyfe b. Yeman der ki:

"Ahzab gecesi, halk Resûlullah Aleyhisselamın başından dağıldılar, yanında oniki kişiden başka kimse kalmadı.[362]

Biz saf halinde oturmuştuk.

Ebu Süfyan ve onunla birlikte bulunan kuvvetler üst tarafımızda, Benî Kurayza Yahudileri aşağımızda idi. Çoluk çocukların üzerine baskın yapıverecekler diye korkup duruyorduk.

Bize öyle bir gece gelip çatmıştı ki, ondan daha karanlık bir gece görmemiştik.

Gökgürültülerini andıran gürültülerle, korkunç bir rüzgâr da gelip çatmıştı bize!

Öyle bir karanlık çökmüştü ki, hiçbirimiz uzattığı parmağını göremiyordu.[363]

Resûlullah Aleyhisselam müşriklerin aralarında anlaşmazlığa düştüklerini ve Allah'ın onların topluluklarını dağıttığını haber almıştı.[364]

Resûlullah Aleyhisselam, gecenin bir kısmını namaz kılarak geçirdikten sonra, bize doğru yöneldi ve:

'Bizim için şu kavmin ne yaptığını gördükten sonra benim yanıma dönecek bir kimse var mı ki, ben onun Cennette bana arkadaş olmasını Yüce Allah'tan dileyeyim?' buyurdu.

Orada bulunanlardan hiçbiri, duydukları şiddetli korku ve karşılaştıkları şiddetli açlık ve şiddetli soğuk yüzünden, ayağa kalkamadı.[365]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bana şu kavmin haberini getirecek bir adam yok mu ki, Allah onu Kıyamet günü benimle haşrede?' buyurdu.

---

359 Ahzâb: 9, İbn İshak, İbn Hişam, 3/257, İbn Sa'd, 2/71.
360 Semhûdî, 3/835.
361 Vâkıdî, Megâzî, 2/488.
362 Hâkim, 3/31, İbn Hacer, Metâlib, 4/226.
363 Beyhakî, Delâil, 3/451, 452.
364 İbn İshak, İbn Hişam, 3/242.
365 İbn İshak, İbn Hişam, 3/243, Ahmed b. Hanbel, 5/392.

Biz sustuk. Kendisine bizden hiçbir kimse cevap veremedi.

Sonra, tekrar:

'Bize şu kavmin haberini getirecek bir adam yok mu ki, Allah onu Kıyamet günü benimle birlikte haşrede?' buyurdu.

Biz yine sustuk. Kendisine bizden hiç kimse cevap veremedi.

Üçüncü kez:

'Bize şu kavmin haberini getirecek bir adam yok mu ki, Allah onu Kıyamet gününde benimle birlikte haşrede?' buyurdu.

Biz yine sustuk. Kendisine bizden hiç kimse cevap veremedi.[366]

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam benim yanıma geldi.

Üzerimde, ne düşmandan korunabileceğim kalkanım, ne de soğuktan korunabileceğim elbisem vardı.

Zevcemin entari üzerinden giydiği, boyu dizlerimi geçmeyen kısa bir ceketten başka bir şeyim yoktu.

Resûlullah Aleyhisselam yanıma gelince, dizlerimin üzerine çöküp büzüldüm. Benim için:

'Kim bu?' diye sordu.

'Huzeyfe!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Huzeyfe hâ?' buyurdu.

'Evet yâ Rasûlallah! Huzeyfe'yim!' dedim.[367]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sen geceden beri benim sesimi işitmedin mi? Ne için ayağa kalkmadın?' diye sordu.

'Seni hak din ile peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; ben kendimdeki açlıktan ve karşılaştığım soğuktan dolayı davetine icabet edemedim!' dedim.[368]

Ben oradaki halkın en çok korkanı, en çok da soğuktan üşüyeni idim.[369]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Git de, bana şu kavmin haberini getir!

Git, şu kavim ne yapıyor bir bak! Yanıma dönüp gelinceye kadar da, onlara ne ok, ne taş atacak, ne mızrak saplayacak, ne de kılıç vuracaksın!' buyurdu.[370]

366 Müslim, 3/1414, Beyhakî, Delâil, 3/449.
367 İbn Kesîr, Bidâye, 4/114.
368 Vâkıdî, Megâzî, 2/489.
369 İbn Kesîr, Bidâye, 4/114.
370 Vâkıdî, Megâzî, 2/489.

'Yâ Rasûlallah! Onlar beni öldürürler diye korkmuyorum. Fakat, beni esir edip keserler, biçerler diye korkuyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sen benim yanıma dönüp gelinceye kadar ne sıcaktan, ne de soğuktan zarar görmeyeceksin![371]

Senin için esir edilmek, kesilip biçilmek sakıncası da mevcut değildir' buyurdu.

Resûlullah Aleyhisselamın 'Senin için bir sakınca yoktur!' buyurmasından ilk anladığım şey, bana bir zarar gelmeyeceği oldu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Git, şu kavmin içine gir! Ne söylüyorlar bir bak![372] Bana şu kavmin haberini getir, ama onları aleyhime kaldıracak bir şeyi yapmaktan sakın!' buyurdu.[373]

'Allah'ım! Onu önünden, ardından, sağından, solundan, üstünden, altından koru!' diyerek dua etti.[374]

Kılıcımı, yayımı aldım. Üzerimdeki ötemi berimi sıkıladım.

Müşriklere doğru yürüyüp gitmeye başladım.[375] Sanki hamamda yürüyor gibi idim![376] Vallahi, içimde ne bir korku, ne de bir üşüme kalmış, hepsi içimden çekilip gitmişti! İçimde bunlardan hiçbir şey duymuyordum artık![377]

Nihayet, müşriklerin ordugâhının yanına vardım.

Ebu Süfyan'ı yanmış bir ateşin başında ve birtakım adamların içinde buldum.[378]

Ebu Süfyan, kara, iri yarı bir adamdı. İki elini ateşe tutup koltuklarına sürüyor ve:

'Göçüp gitmek gerek! Göçüp gitmek gerek!' diyordu.

Kendisini bundan önce hiç görmemiştim, tanımıyordum.[379]

Ebu Süfyan sırtını ateşe tutup ısıtmaya başladığı sırada idi ki,[380] kendi kendime:

---

371 Hâkim, 3/31, Beyhakî, Delâil, 3/451, Zehebî, Târîh, s. 249.
372 Vâkıdî, Megâzî, 2/489.
373 Müslim, 3/1414.
374 Vâkıdî, Megâzî, 2/489, Ebu Nuaym, Delâil, 2/501, İbn Seyyid, 2/65, 66, İbn Kesîr, Bidâye, 4/114, Diyarbekrî, 1/4 91, Halebî, 2/652.
375 Ebu Nuaym, Delâil, 2/501, Diyarbekrî, 1/491.
376 Müslim, 3/1414.
377 İbn Kesîr, Bidâye, 4/114, 115.
378 Hâkim, 3/31.
379 İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.
380 Müslim, 3/1414.

'Ben daha ne bekliyorum? Allah düşmanının yerini görmüş bulunuyorum!' dedim.[381]

Ok çantamdan bir ok çıkarıp, yayımın ortasına yerleştirdim. Ateşin ışığından yararlanarak onu atıp vurmak istedim.

Hemen, Resûlullah Aleyhisselamın:

'Benim yanıma dönüp gelinceye kadar bir hadise çıkarmayacaksın!' buyruğunu hatırlayınca geri durdum, okumu çantama koydum. Kendimde bir cesaret buldum.[382] Onların içlerine girdim.

Rüzgâr ve Allah'ın gözle görülmeyen ordusu onlara yapacağını yapıyor; onların tencere ve tavalarını deviriyor, ateş ve ışıklarını söndürüyor, çadırlarını başlarına yıkıyordu![383]

O sırada, ateşin başına kadar varmış, müşriklerin yanlarına oturmuştum.

Ebu Süfyan, ayağa kalkıp:

'İçinizde casuslar, gözcüler bulunmasından sakınınız! Her adam yanında bulunanın kim olduğuna baksın.[384] Sizden her biriniz, yanında oturanın elini tutsun![385] Kim olduğunu tanısın!'[386] dedi.[387]

Hemen sağ elimi uzatıp yanımda oturan kimsenin elini tuttum[388] ve ona:

'Sen kimsin?' dedim.[389]

'Amr b. Âs!' dedi.[390]

Hemen sol elimi de uzatıp sol yanımda oturan kimsenin elini tutarak[391] kendisine:

'Sen kimsin?' dedim.[392]

'Muaviye b. Ebu Süfyan!' dedi.[393]

Ben tanınırım diye korkumdan böyle yaptım.[394]

Bundan sonra, Ebu Süfyan:

381 İbn Hacer, Metâlib, 4/228.
382 İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.
383 İbn İshak, İbn Hişam, 3/243, Vâkıdî, Megâzî, 2/489, Ahmed b. Hanbel, 5/392.
384 Vâkıdî, Megâzî, 2/489.
385 Hâkim, 3/31, Heysemî, 6/136.
386 Ebu Süfyan, aralarına bir yabancının sızdığını sezmişti (İbn Hacer, Metâlib, 4/226).
387 Halebî, 2/652.
388 Hâkim, 3/31, Heysemî, 6/136.
389 İbn İshak, İbn Hişam, 3/243.
390 Vâkıdî, Megâzî, 2/489.
391 Hâkim, 3/31, Heysemî, 6/136.
392 İbn İshak, İbn Hişam, 3/243.
393 Vâkıdî, Megâzî, 2/489.
394 İbn Seyyid, 2/66, Halebî, 2/652.

'Ey Kureyş cemaati! Vallahi, siz durulacak bir yerde durup sabahlamadınız![395] Vallahi, siz durulacak gibi bir yerde değilsiniz![396]

Atlar, develer ölmeye başladı.[397] Kıtlık her tarafı sardı.[398] Benî Kurayza Yahudileri de bize karşı aksilik etmeye başladılar. Onlardan hoşumuza gitmeyecek haberler aldık.

Rüzgârlardan başımızı gelenleri görüyorsunuz! Ne tencerelerimizi, ne ateşimizi, ne de barınacağımız çadırlarımızı yerinde bırakıyor!

Hemen göç edip gidiniz! İşte, ben göç edip gidiyorum!' dedi.

Sonra da, devesine doğru vardı. Devenin bir dizi bağlı idi, üzerine oturdu, yürütmek için ona vurdu. Deve üç ayağı üzerine sıçrayıp kalktı. Vallahi, devenin ayak bağı ayakta iken çözüldü!

Eğer Resûlullah Aleyhisselamın:

'Bana dönüp gelinceye kadar bir hadise çıkarmayacaksın!' buyruğu olmasaydı ve isteseydim, onu okla vurup öldürmüş gitmiştim.[399]

Halkın en yakınında bulunanı, Âmir oğulları idiler.

Onlar da:

'Ey Âmir oğulları hanedanı! Buradan göç edip gidiniz! Buradan göç edip gidiniz! Burası sizin için durulacak gibi bir yer değildir!' diyorlardı.

Rüzgâr ordugâhlarını altüst ederken, onlar ordugâhlarından bir karış bile ileri geçecek durumda değillerdi.

Vallahi, onların büyük halıları ve döşekleri üzerine rüzgârın yağdırdığı taşların çıkardıkları sesleri işitiyordum.[400]

İkrime b. Ebu Cehil, Ebu Süfyan'a:

'Sen kavmin lideri ve orduların başkumandanı olduğun halde, halkı nasıl geride bırakıp gidiyorsun?!' deyince, Ebu Süfyan utandı.

Hemen devesini ıhdırdı ve yularını eliyle çekip durdu ve halka:

'Haydi, göç ediniz!' dedi.

Ebu Süfyan dikilip dururken, halk göç etmeye başladılar.

Ebu Süfyan, askerinin takip edilmesinden korkarak Amr b. Âs'a:

'Ebu Abdullah! Benim ve senin burada kalması gerekiyor. Muhammed'le ashabının takiplerinden gafil ve süvarilerimizin de himayesinden uzak bulu-

---

395 İbn İshak, İbn Hişam, 3/243.
396 Vâkıdî, Megâzî, 2/490, İbn Sa'd, 2/69.
397 Vâkıdî, Megâzî, 2/490.
398 Vâkıdî, Megâzî, 2/490, İbn Sa'd, 2/69.
399 İbn İshak, İbn Hişam, 3/243, Vâkıdî, Megâzî, 2/490, Ahmed b. Hanbel, 5/392.
400 İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.

nuyoruz. Askerimiz çekilip gidinceye kadar takip edilmeyeceğimizden de emin değiliz!' dedi.

Amr b. Âs:

'Peki, ben geride kalayım' dedi.

Ebu Süfyan, Halid b. Velid'e de:

'Ebu Süleyman! Sen ne dersin?' diye sordu.

Halid b. Velid:

'Ben de onun gibi geride kalayım' dedi.[401]

Böylece, takip edilmekten korktukları için, Amr b. Âs ile Halid b. Velid ardcı olarak ikiyüz atlı ile geride kaldılar."[402]

Bunlar, seher vaktine kadar ordugâhta beklediler.[403]

Kureyşîlerin orduları böylece Medine'den ayrılıp gittiler.

Medine'ye kuşatan diğer müşrik ordularına gelince, Tuleyha b. Huveylid:

"Muhammed size kötülük etmeye, sizi büyülemeye başladı! Hemen buradan savuşup kurtulmaktan başka çare yok! Hemen buradan savuşup kurtulmaktan başka çare yok!' diyerek kavmine sesleniyordu.

Her kabilenin lideri, kavmine:

"Ey filan oğulları! Yanıma geliniz!" diyerek sesleniyor ve kabileleri yanlarında toplandıkları zaman da:

"Hemen buradan savuşup kurtulmaktan, hemen buradan savuşup kurtulmaktan başka çare yok!" diyorlardı.[404]

Kureyşîlerin çekilip gittiklerini işitince, Fezâre ve Gatafanlar da yurtlarına döndüler.[405]

Huzeyfe b. Yeman, Gatafanların ordugâhlarına gittiği zaman, onları göçüp gitmiş, ordugâhlarını boşalmış buldu.

Gatafanlar göç edinceye kadar, Mes'ud b. Ruhayle ile süvari arkadaşları, Benî Süleymlerden de bazı kimseler, ardcı olarak geride kalmışlardı.[406]

Huzeyfe b. Yeman'ın Beyaz Sarıklı Süvarilere Rastlayışı

Huzeyfe b. Yeman der ki:

"Müşriklerin ordugâhından döndüğüm zamanda da yine, hamamda yürüyor gibi idim![407]

---

401 Vâkıdî, Megâzî, 2/490.
402 İbn Sa'd, 2/69.
403 Vâkıdî, Megâzî, 2/490.
404 Halebî, 2/653, 654.
405 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244.
406 Vâkıdî, Megâzî, 2/490.
407 Müslim, 3/1414.

Resûlullah Aleyhisselama doğru giderken, yolu yarıladığım veya yarıya yakın yol aldığım sırada gördüğüm yirmi kadar beyaz sarıklı süvari, bana:

'Sahibine haber ver: Allah, düşman askerlerine karşı ona kâfi gelmiştir!' dediler.[408]

Resûlullah Aleyhisselamın yanına döndüğüm zaman, kendisi zevcelerinden birisine ait Yemen işi bir kilim üzerinde namaz kılıyordu.[409]

Vallahi, döner dönmez, bütün üşümelerim gerisin geri bana gelmişti; tirtir titriyordum.[410]

Resûlullah Aleyhisselam yaklaşmamı eliyle işaret edince, yanına yaklaştım.

Yaklaşınca, kilimin bir ucunu benim üzerime sarkıtıp saldı.[411]

Namazını bitirince:

'Yeman'ın oğlu! Otur! Müşrikler hakkında ne haberin var?' diye sordu.

'Yâ Rasûlallah! Halk Ebu Süfyan'ın başından dağılmış, başında ancak bir cemaat kalmış! Ateş yakmışlar. Allah, bizim üzerimize boşalttığı soğuk gibi, onların üzerine de soğuk boşaltmaktadır!

Fakat, biz buna karşılık Allah'tan onların dilemedikleri ecri dileriz!' dedim.[412]

Kendisine müşriklerin bütün haberlerini verdim ve onları göçüp giderlerken geride bıraktığımı söyledim[413]

Peygamber Aleyhisselam, azı dişleri görününceye kadar güldü.[414]

Resûlullah Aleyhisselam beni iki ayağı arasına, ayak ucuna yatırdı. Örtünün bir ucunu üzerime bıraktı.[415] Örtünün içinde sabaha (sabah namazı vaktine) kadar uyumaktan ayrılamadım. Sabaha eriştiğim zaman, Resûlullah Aleyhisselam:

'Kalk artık ey uykucu!' buyurdu."[416]

***

408 İbn Kesîr, Bidâye, 4/115, Diyarbekrî, 1/492.
409 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244.
410 İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.
411 Hâkim, 3/31.
412 Hâkim, 3/31, Beyhakî, Delâil, 3/451.
413 İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.
414 Beyhakî, Delâil, 3/455, Diyarbekrî, 1/492.
415 İbn Esîr, Kâmil, 2/184.
416 Müslim, 3/1414, Beyhakî, Sünen, 9/149.

Peygamberimiz Aleyhisselam sabaha çıktığı zaman, oradaki düşman ordugâhlarında bir tek kişi bile geride kalmamıştı.[417] Müşrikler götüremedikleri bazı meta'larını da bırakıp gitmişlerdi.[418]

Müşrikler öğleye doğru Melel'e, ertesi gün de Seyyâle'ye vardılar.[419]

Ebu Süfyan'ın Kureyş ordularıyla Tihâme bölgesine kavuştuğu sırada, Uyeyne b. Hısn ile yanındaki Necdliler, Ebu Süfyan'ın arkasından yetiştiler.

Benî Kurayza Yahudileri de dönüp kalelerine sığındılar.[420]

Benî Nadîr Yahudilerinin başkanı Huyey b. Ahtab ise, Ebu Süfyan'la birlikte Revhâ'ya kadar korka korka gittikten sonra, Ka'b b. Esed'e vermiş olduğu sözü yerine getirmiş olmak için oradan ayrılarak, geceleyin Benî Kurayza Yahudileriyle birlikte kalelerine girdi.[421]

Benî Kurayza Yahudilerinden Nebbaş b. Kays'ın Karısının Rüyası ve Benî Kurayza Yahudilerinin Akıbetlerinden Korkmaya Başlamaları

Müslümanların hendekte müşrikler tarafından kuşatıldıkları sırada, Benî Kurayza Yahudilerinden Nebbaş b. Kays'ın karısı, hendeğin boşaldığını, hendekte hiç kimsenin kalmadığını ve Müslümanların Benî Kurayza Yahudilerini kalelerinde kuşatarak davar boğazlar gibi boğazladıklarını rüyasında görmüş; bu, Yahudi bilginlerinden Zebir b. Bata'ya anlatılınca, Zebir b. Bata:

"Onun gözleri bunu görmek için mi uyumuş?! Uyumaz olasıca!

Kureyşîler dönüp gidecekler, Muhammed de gelip bizi kuşatacak!

Tevrat'a yemin ederim ki; kuşatmadan sonraki şeyler, ondan daha şiddetli, daha ağır olacaktır!" diye yorumlamıştı.[422]

Benî Kurayza Yahudileri, Kureyş müşrikleri çekilip gittikten sonra:

"Muhammed üzerimize yürüyecektir!" dediler, son derecede korkmaya başladılar.[423]

---

417 Vâkıdî, Megâzî, 2/491, İbn Sa'd, 2/69, 70.
418 Kastallânî, Mevâhib, 1/148.
419 Vâkıdî, Megâzî, 2/485.
420 İbn Sa'd, 3/422.
421 Vâkıdî, Megâzî, 2/485.
422 Vâkıdî, Megâzî, 2/496, 497.
423 İbn İshak, İbn Hişam, 3/266.

Kur'ân-ı Kerîm'in ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Dağılan Müşrik Orduları Hakkındaki Açıklamaları

Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabının köklerini kazımak maksadıyla toplanıp Medine'yi kuşatan müşrik orduları, hiçbir şey yapamadan, olanca öfkeleriyle dönüp gitmek zorunda kalmışlardı.[424]

Bu vâkıa, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklanır:

"Allah, o kâfirleri (inkârcıları) hiçbir hayra eremedikleri halde, olanca öfkeleriyle red ve yüzgeri etti.

Allah, muharebe hususunda mü'minlere kâfi geldi.

Allah, Kavî'dir; her şeye galib ve üstündür."[425]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, hendekten dönecekleri sırada:

"Artık Kureyşîler bu yılınızdan sonra gelip sizinle çarpışamayacaklar, fakat siz onlarla çarpışacaksınız![426]

Artık bundan böyle müşriklerin üzerine biz yürüyüp onlarla çarpışacağız! Fakat onlar gelip bizimle çarpışamayacaklardır" buyurdu.[427]

Hendek Şehidleri

1. Sa'd b. Muaz (Hendekte yaralanmış, kısa bir müddet sonra, yarası deşilerek vefat etmiştir.)
2. Enes b. Evs b. Atîk,
3. Abdullah b. Sehl,
4. Tufeyl b. Numan,
5. Sa'lebe b. Ganeme,
6. Ka'b b. Zeyd.[428]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, hendekten Medine'ye dönünce, Mescidde Sa'd b. Muaz'ın üzerine bir çadır kurulmasını emir buyurdu.[429]

---

424 İbn İshak, İbn Hişam, 3/260, 261, Vâkıdî, Megâzî, 2/467, 468, Belâzurî, Ensâb, 1/345, Taberî, Tefsîr, 21/148, 149, İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.

425 Ahzâb: 25.

426 İbn İshak, İbn Hişam, 3/266.

427 Ahmed b. Hanbel, 4/262 Buhârî, Sahîh, 5/48, Beyhakî, Delâil, 3/457, İbn Esîr, Kâmil, 2/184, İbn Seyyid, 2/66, Zehebî, Târîh, s. 251, İbn Kesîr, Bidâye, 4/115.

428 İbn İshak, İbn Hişam, 3/264.

429 İbn Sa'd, 3/422, Heysemî, 6/13.

Hemen bir çadır kurulup Rüfeyde Hatun tarafından tedavisine başlandı.[430]

Hendek kuşatması ve savunması 23 gün sürmüştür.[431]

430 İbn İshak, İbn Hisam, 3/250, İbn Sa'd, 3/427, 428, Buhârî, Edeb, s. 289, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/110,111, İbn Hacer, İsâbe, 4/302, 303.

431 M. Apaydın, Resûlullah'ın Günlüğü, s. 122.

İkinci Bölüm

BENÎ KURAYZA GAZASI

BENÎ KURAYZA GAZASI

Benî Kurayza Gazası Niçin ve Nasıl Yapıldı?

1. Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'ye geldiği zaman, Müslümanlar ile Müslüman olmayanlar arasında umumî bir muahede ve mukavele yapmıştı.

Bu muahede hükümleri arasında: Yahudilerin de mü'minlerle bir topluluk teşkil ettikleri kabul olunmakta; Peygamberimiz Aleyhisselamın izin ve müsaadesi olmadıkça kendilerinin herhangi bir askerî harekâtta bulunamayacakları, ne Kureyşîleri, ne de onlara yardım edenleri hiçbir suretle korumayacakları, Medine'ye bir taarruz vukuunda da elbirliğiyle müdafaada bulunacakları hükmü yer almakta idi.[1]

2. Benî Nadîr Yahudileri, öteden beri, kendilerini Benî Kurayza Yahudilerinden üstün tutarlardı.

Benî Kurayza Yahudilerinden biri Benî Nadîr Yahudilerinden birini öldürdüğü zaman, katil kısas olarak öldürülürdü.

Fakat, Benî Nadîr Yahudilerinden biri Benî Kurayza Yahudilerinden birini öldürecek olursa, yüz vesk (deve yükü) hurma öderdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, nihâî merci sıfatıyla, aynı soydan gelen her iki cemaati eşit muameleye tâbi tutmak suretiyle aradaki imtiyazı kaldırmış, Benî Kurayza Yahudilerini Benî Nadîr Yahudilerinin seviyesine yükseltmişti.[2] Benî Kurayza Yahudileri, bu iyiliğe karşı nankörlük ettiler.

---

1 İbn İshak, İbn Hişam, 3/147, 150, Ebu Ubeyd, s. 290, 294.
2 Ebu Davud, 4/168.

3. Benî Nadîr Yahudileri sözü geçen muahede ve mukaveleyi bozarak Peygamberimiz Aleyhisselama karşı harbe kalkıştıkları zaman, Benî Kurayza Yahudileri de Benî Nadîr Yahudilerine katıldılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Benî Nadîr Yahudilerini muhasara ederek yurtlarından sürüp çıkardığı halde, Benî Kurayza Yahudilerini affetti ve yeni bir muahede ile onları yerlerinde bıraktı.[3]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Kurayza Yahudileriyle de, onların muahede yapmaya yetkili adamları olan Ka'b b. Esed'le de muahede yapmış bulunuyordu.[4]

4. Huyey b. Ahtab'ın Kureyş müşriklerine söylediğine göre; Benî Kurayza Yahudileri Peygamberimiz Aleyhisselama karşı fırsat kollamak ve Kureyş müşrikleriyle işbirliği yapmak üzere Medine'de oturmakta idiler.[5]

5. Müşrik orduları gelip Müslümanları kuşattıkları zaman, Benî Kurayza Yahudileri, müşterek vatanlarını koruyacakları, Müslümanlara yardım edecekleri yerde, aradaki muahedeyi bozmuşlar,[6] muahede yazısını yırtmışlar,[7] Amr b. Su'dâ gibi bazı insaflı kimselerin "Eğer ona yardım etmeyecekseniz, bâri kendisini düşmanlarıyla başbaşa bırakınız!" yollu öğütlerini de dinlememişlerdi.[8]

6. Peygamberimiz Aleyhisselamın göndermiş olduğu tahkik ve sulh heyeti, onları işitmiş olduklarından daha kötü ve azgın bir tutumda buldular.[9] İşler kızışıp harbe dönüşmeden önceki hallerine dönmeleri ve Huyey b. Ahtab'ın sözünü dinlememeleri için onlara and verdiler.

Ka'b b. Esed:

"Hiçbir zaman o barışıklık haline dönmeyeceğiz! Ben o barışıklığı şu ayağımdaki sandalın orta parmağıyla yanındaki parmak arasına geçen tasması gibi koparıp atmış bulunuyorum!" dedi.[10]

Benî Kurayza Yahudileri de:

"Resûlullah da kim oluyormuş?! Muhammed'le aramızda ne ahid vardır, ne de akid!" dediler.[11]

---

3 Zührî, Megâzî, s. 73, Abdurrezzak, 5/360, Buhârî, Sahîh, 5/22, Müslim, 3/1388, Ebu Davud, 3/157, Beyhakî, Sünen, 9/232, 233, Vâhidî, s. 279.
4 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231.
5 Vâkıdî, Megâzî, s. 290 (1367/1948 Kahire baskısı)
6 İbn İshak, İbn Hişam, 3/231, 232.
7 Vâkıdî, Megâzî, 2/457, İbn Kesîr, Bidâye, 4/103.
8 İbn Kesîr, Bidâye, 4/103.
9 İbn İshak, İbn Hişam, 3/232.
10 Vâkıdî, Megâzî, 2/458.
11 İbn İshak, İbn, Hişam, 3/232.

Peygamberimiz Aleyhisselama sövdüler:

"Muhammed, kendisine diş bileyenler birleşip çevresinde halkalandıkları zaman, bize adamlar salıp sulh ve muahede istiyor!

Hayır! Hayır!

Onun üzerine hep birden saldırıp kendisini avlamak için and içilmiştir!

Biz de, o kardeşlerimize muhakkak arka ve yardımcı olacağız!" dediler.[12]

Bu, Benî Kurayza Yahudilerinin muahedeyi ikinci bozuşları idi.

Onlar, muahedeyi bozmakla, Peygamberimiz Aleyhisselamı ve Müslümanları en nâzik ve tehlikeli bir sırada, ölüm kalım savaşlarında yardımsız ve yalnız bırakmış; müşterek vatanın düşmanların eline düşüp talan edilmesine rıza göstermiş oluyorlardı.

7. Benî Kurayza Yahudileri, bu kadarla da kalmadılar.

Medine'yi yağmalamak ve başta Peygamberimiz Aleyhisselam olmak üzere Müslümanları ve Müslümanlığı ortadan kaldırmak için Medine'ye gelen düşmanlarla anlaşma yaptılar.

Onlara yardım ettiler. Müslümanları bir taraftan da onlar kuşattılar.[13]

8. Mekke müşriklerine; Ebu Süfyan'a ve Uyeyne b. Hısn'a:

"Siz sebat ediniz! Biz Müslümanları şehirlerinde arkalarından vuracağız!" diyerek haber saldılar.[14]

9. Huyey b. Ahtab'ı müşriklere göndererek, Medine'ye geceleyin baskın yapmak üzere, Kureyşîler ile Gatafanlardan biner kişi istediler.[15]

10. Medine'ye, geceleri baskın yapmak üzere, keşif birlikleri göndermekten geri durmadılar.[16]

Benî Kurayza Yahudilerinin müşriklere yardım ettikleri Kur'ân-ı Kerîm'de de açıklanmış bulunmaktadır.[17]

Müslümanlar Hendekten dönüp Medine'ye, evlerine gelince, silahlarını çıkardılar.[18]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Hendekten Medine'ye döndüğü zaman Hz. Âişe'nin evine geldi.[19] Üzerinden silahını çıkarıp yere koydu.[20] Vakit

---

12 Vâkıdî, Megâzî, s. 295 (1367/1948 Kahire baskısı)

13 İbn İshak, İbn Hişam, 3/230, 231, 257, Vâkıdî, Megâzî, 2/494, İbn Sa'd, 2/71, Belâzurî, Ensâb, 1/344, Taberî, Tefsîr, 21/150, İbn Hazm, Cevâmi, s. 118.

14 Zührî, Megâzî, s. 80.

15 Vâkıdî, Megâzî, 2/460.

16 İbn İshak, İbn Hişam, 3/239, Vâkıdî, Megâzî, 2/462.

17 Ahzâb: 21, Vâkıdî, Megâzî, 2/495, İbn Sa'd, 2/71.

18 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244.

19 Vâkıdî, Megâzî, 2/497, İbn Sa'd, 2/74, 75.

20 Ahmed b. Hanbel, 6/56, Buhârî, Sahîh, 5/49.

öğle vakti idi.[21] Yıkanmak üzere, gusulhâneye girmişti.[22] Başını yıkadı.[23] Gusletti. Buhurlanmak için, buhurdanlığını getirtti.[24]

O sırada, başına beyaz bir sarık sarmış, eğerinin üzeri atlas örtülü bir katıra binmiş olduğu halde, Cebrail Aleyhisselam geldi.[25]

Cebrail Aleyhisselamın sarığının taylasanı iki omuzunun arasına salınmıştı. Sırtında da zırh gömlek vardı.[26]

Cebrail Aleyhisselam Mescidin kapısında, cenazelerin konulduğu yerin yanında durdu.[27] Başından tozları silkti[28] ve:

"A! Ey Allah'ın Resûlü! Sen silahını çıkardın mı?! dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet!" buyurdu.[29]

Cebrail Aleyhisselam:

"Vallahi, biz daha silahlarımızı çıkarmadık![30]

Düşman senin üzerine geleliden beri,[31] melekler silahlarını çıkarmadılar ve müşrikleri takip etmedikçe de dönmediler![32]

Kalk, silahını kuşan![33] Onların üzerine yürü!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nereye? Kimlerin üzerine?" diye sordu.

Cebrail Aleyhisselam:

"İşte, oraya!" dedi ve eliyle de Benî Kurayzalara doğru işaret etti.[34]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ashabım çok yorulmuşlardır! Birkaç gün onların dinlenmelerini beklesen olmaz mı?" dedi.[35]

Cebrail Aleyhisselam:

"Yâ Muhammed! Yüce Allah, Benî Kurayza üzerine hemen yürümeni sana emrediyor! Şimdi ben yanımdaki meleklerle onların kalelerine

---

21 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244.
22 Ahmed b. Hanbel, 6/280, Belâzurî, Fütûh, 1/23.
23 İbn Sa'd, 2/75.
24 Vâkıdî, Megâzî, 2/497.
25 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244.
26 Halebî, 2/657.
27 İbn Sa'd, 2/74, İbn Kesîr, Bidâye, 4/118.
28 Buhârî, Sahîh, 5/51, Belâzurî, Ensâb, 1/347, 348.
29 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244.
30 Buhârî, Sahîh, 5/49.
31 İbn Seyyid, 2/68.
32 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244, Vâkıdî, Megâzî, 2/497.
33 İbn Sa'd, 2/68.
34 Ahmed b. Hanbel, 6/56, Buhârî, Sahîh, 5/49.
35 İbn Sa'd, 2/77.

gidiyorum![36] Allah onları düz ve sert taş üzerine yumurtayı çarpar gibi çarpacaktır![37]

Ben binitimi onların kalelerinde üzerlerine sürüp kendilerini perişan ve darmadağın edeceğim!" diyerek dönüp gitti.[38]

Enes b. Malik der ki:

"Cebrail Aleyhisselamın kumandası altındaki melek süvarileri Ensardan Ganm oğullarının sokaklarından geçip giderlerken yerden kalkan tozları şimdi bile görür gibiyimdir!"[39]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Benî Kurayza Yurduna Hemen Hareket Etmelerini Emredişi ve Kendisinin de Onlarla Birlikte Yola Çıkışı

Cebrail Aleyhisselam gider gitmez, Peygamberimiz Aleyhisselam sıçrayıp ayağa kalktı[40] ve halka şöyle seslenmesini Bilal'e emir buyurdu:[41]

"İşiten ve itaat eden kişi, ikindi namazını Benî Kurayza yurdundan başka yerde kılmasın![42] Ey Allah süvarileri! Siz de atlarınıza bininiz!"[43]

Peygamberimiz Aleyhisselam takkesini, miğferini, zırhını getirtti. Takkesini ve miğferini başına geçirdi. Zırhını sırtına giydi. Kılıcını beline bağladı. Kalkanını arkasına çevirdi. Mızrağını eline aldı. Atına bindi.

Kendisinin yanında iki, üç atı bulunuyordu. Bindiği, Lahf veya Lühayf isimli atı idi.[44]

Hz. Ali'yi çağırdı.

Sancağı ona verdi ve önden onu yola çıkardı.[45]

Abdullah b. Ümmi Mektum'u Medine'de yerine vekil bıraktı.[46]

İslâm Mücahidlerinin Sayıları ve Yola Çıkışları

İslâm mücahidlerinin sayısı 3000 idi. 36 süvarileri vardı.[47]

---

36 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244, Vâkıdî, Megâzî, 2/497.
37 Vâkıdî, Megâzî, s. 297 (1367/1948 Kahire baskısı), İbn Seyyid, 2/68.
38 İbn Sa'd, 2/77.
39 İbn Sa'd, 2/76, Buhârî, Sahîh, 5/50.
40 İbn Kesîr, Bidâye, 4/117, Heysemî, 6/140.
41 Vâkıdî, Megâzî, 2/497, İbn Sa'd, 2/74.
42 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244, 245, Vâkıdî, Megâzî, 2/497.
43 İbn Seyyid, 2/68, Kastallânî, Mevâhib, 1/149.
44 Vâkıdî, Megâzî, 2/497, 498.
45 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
46 Vâkıdî, Megâzî, 2/496, İbn Sa'd, 2/74.
47 İbn Sa'd, 2/74.

İslâm mücahidlerinin Benî Kurayza gazası sırasındaki yiyeceklerini de, Sa'd b. Ubâde develere yüklediği hurmalarla karşıladı.[48]

Müslümanlar hemen silahlandılar, süvariler de atlarına bindiler.

Süvariler ve piyadeler, Peygamberimiz Aleyhisselamı aralarına aldılar.[49]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cebrail Aleyhisselamın izi sıra yola çıktı.[50]

Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Kurayza yurduna erişmeden önce Benî Kurayzaların yurdu üzerinde bulunan Savreyn'de ashabından bazı kişilere rastlamıştı.[51]

Mescidin komşusu Ganm oğulları idi.[52] Hârise b. Numan da onların içinde bulunuyordu. Hepsi silahlanmış ve dizilmişlerdi.[53]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Yanınızdan bir kimse geçip gitti mi?" diye sordu.

"Evet yâ Rasûlallah! Eğerinin üstüne atlas kadife örtülmüş ak bir katır üzerinde Dıhyetü'l-Kelbî yanımızdan geçip gitti.[54] Silahlanmamızı bize emretti. Silahlarımızı yanımıza aldırdı. Bizi de saf yaptı ve:

'Şimdi size Resûlullah Aleyhisselam gelecektir!' dedi" dediler.[55]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O, Cebrail Aleyhisselam idi!

Kalelerini sarsmak, kalblerine korku salmak için Benî Kurayzalara gönderilmişti" buyurdu.[56]

Bundan sonra, asıl Dıhyetü'l-Kelbî gelip onların yanlarından geçti.[57]

Dıhyetü'l-Kelbî sûretinde görülen Cebrail Aleyhisselamın yüzü ve sakalı tamamıyla Dıhyetü'l-Kelbî'nin yüzüne ve sakalına benziyordu.[58]

Hârise b. Numan:

"Hayatım boyunca Cebrail Aleyhisselamı iki kere görmüşümdür.

Biri Savreyn gününde, diğeri de Huneyn'den dönüşümüz gününde, cenazelerin konulduğu yerde idi" derdi.[59]

---

48 Vâkıdî, Megâzî, 2/500.
49 Vâkıdî, Megâzî, 2/497.
50 İbn Kesîr, Bidâye, 4/119.
51 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
52 Heysemî, 6/137.
53 Vâkıdî, Megâzî, 2/498.
54 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245, Vâkıdî, Megâzî, 2/498, 499.
55 Vâkıdî, Megâzî, 2/499.
56 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
57 İbn Hazm, Cevâmi, s. 191.
58 İbn Sa'd, 3/422, Taberî, Târîh, 3/53, Heysemî, 6/137.
59 Vâkıdî, Megâzî, 2/499.

Hz. Ali'nin Sancağını Benî Kurayza Yahudilerinin Kalelerinin Dibine Dikişi, Yahudilerin Peygamberimiz Aleyhisselama ve Mü'minlere Sövüşü

Hz. Ali, Benî Kurayza Yahudilerinin kalelerine yaklaştı.[60] Sancağını kalenin dibine dikti.[61]

Benî Kurayza Yahudileri, kalenin üzerinden, Peygamberimiz Aleyhisselama ve mü'minlere sövmeye başladılar.[62] Mü'minlere yalancılık ve sihirbazlık isnad ettiler. Peygamberimiz Aleyhisselama ve Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerine dil uzattılar.[63]

Ebu Katâde der ki:

"Biz onlara karşılık vermeyip sustuk.

'Onlarla aramızdakini kılıç halledecektir!' dedik.

Ali b. Ebu Talib, sancağı beklememi bana emretti."[64]

Hz. Ali, Benî Kurayza Yahudilerinin Peygamberimiz Aleyhisselama ve zevcelerine çirkin sözler söylediklerini işitince,[65] hemen geri dönüp:

"Yâ Rasûlallah! Şu pislerin, kötülerin yakınlarına kadar senin varman gerekmez!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ne için gerekmez?" diye sordu.[66]

Hz. Ali Yahudilerden işittiği çirkin sözleri tekrarlamaya utandı, sustu.[67]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sanırım ki; sen onlardan beni üzecek birtakım laflar işitmişsindir?" buyurdu.

Hz. Ali:

"Evet yâ Rasûlallah!" dedi.[68]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Musa Peygamber bundan daha ağırı ile karşılaşmış, daha çok üzülmüştü.

Git! O Allah düşmanları[69] beni görecek olurlarsa, söylemiş oldukları kötü şeylerden hiçbirini söyleyemeyeceklerdir!" buyurdu.

---

60 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
61 Vâkıdî, Megâzî, 2/499.
62 Vâkıdî, Megâzî, 2/499, İbn Hazm, Cevâmi, s. 192, Diyarbekrî, 1/493, 494.
63 Vâkıdî, Megâzî, s. 297 (1367/1948 Kahire baskısı).
64 Vâkıdî, Megâzî, 2/499.
65 İbn Kesîr, Bidâye, 4/119, Diyarbekrî, 1/494.
66 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
67 İbn Kesîr, Bidâye, 4/119.
68 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
69 İbn Sa'd, 2/77.

Benî Kurayza Yahudilerinin mallarının bulunduğu nahiyedeki kuyularından Üna veya Enna veya Enni diye anılan kuyunun başına indi.

Benî Kurayza Yahudilerinin kalelerine yaklaştı.[70]

Useyd b. Hudayr'ın Benî Kurayza Yahudilerine Çıkışması

Useyd b. Hudayr, Peygamberimiz Aleyhisselamdan önce davranıp:

"Ey Allah düşmanları! Sizler açlıktan ölünceye kadar, kalenizi kuşatmaktan ayrılmayacağız! Sizler ancak yuvalarına tıkılmış tilki hükmündesiniz!" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Ey Hudayr'ın oğlu! Biz Hazrecîlerin değil, sizin müttefikiniz bulunuyoruz!" dediler ve korktular.

Useyd b. Hudayr:

"Artık sizinle aramızda ne ahid, ne de antlaşma vardır!" dedi.[71]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Kurayza Yahudilerinin İleri Gelenlerine Seslenişi ve Karşılıklı Konuşmalar Yapılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, kale dibine kadar vardı. Sahabiler, Peygamberimiz Aleyhisselamı kalkanlarıyla korumakta idiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kaledeki Yahudilerin ileri gelenlerinden bazılarına -isimlerini anarak- seslendi. İsimleri anılan Yahudi eşrafı, kalenin burcuna çıkarak:

"Ey Ebu'l-Kasım! Ne var? Ne istiyorsun?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey maymunların kardeşleri! Allah sizi rahmetinden uzak kılsın![72]

Nihayet Allah sizi hor, hakîr kıldı mı? Belâsını, azabını üzerinize indirdi mi?[73]

Demek, siz bana sövüyorsunuz ha?!" buyurdu.[74]

Yahudiler:

"Musa'ya indirilmiş olan Tevrat üzerine yemin ederiz ki, biz sana böyle bir şey yapmadık!" diye karşılık verdiler.[75]

---

70 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
71 Vâkıdî, Megâzî, 2/499.
72 Vâkıdî, Megâzî, s. 298 (1367/1948 Kahire baskısı)
73 İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
74 İmam Muhammed, Siyer, 2/587, Vâkıdî, Megâzî, 2/500.
75 Vâkıdî, Megâzî, 2/500.

Birbirlerine de:

“Bu, Ebu’l-Kasım. O bize şimdiye kadar böyle ağır kelimelerle konuşmamıştı!” dediler.[76]

Peygamberimiz Aleyhisselama da:

“Ey Ebu’l-Kasım! Sen sözünü bilmezlerden değildin![77] Sen bundan önce hiç ağır kelime kullanmazdın!” dediler.[78]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yahudilerden bu sözleri işitince, onlara o kadarcık söylemiş olduğundan bile utandı. Asası elinden, ridası omuzundan düştü.[79] Bunun, kendisinin aleyhinde söylemiş oldukları çirkin ve üzücü sözlerinden ileri geldiğini onlara hatırlattı.[80] Kendilerini Müslümanlığa davet etti. Onlar yanaşmadılar.[81]

“Öyleyse, Allah’ın ve Resûlünün emrine boyun eğerek kaleden ininiz! Teslim olunuz!” buyurdu.

“Hayır ey Ebu’l-Kasım!” dediler. Bu teklifi de reddettiler.[82]

Bunun üzerine, çarpışma başladı.[83]

Peygamberimiz Aleyhisselam, sabahleyin okçuların yanına vardı. Onları savaş düzenine koydu. Okçular Benî Kurayza Yahudilerinin kalelerini sardılar. Mücahidler oklarını Yahudilere yetiştirebilecekleri yerde durarak ok ve taş yağdırmaya başladılar.

Benî Kurayza Yahudileri de, kalelerinden, mücahidlere en şiddetli şekilde ok ve taş yağdırdılar.

Münafıklar, Benî Kurayza Yahudilerine:

“Siz teslim olmayınız!

Medine’den çıkıp gitmenizi isterlerse, çıkıp gitmeyiniz!

Müslümanların isteklerine yanaşmayacak ve çarpışmakta devam edecek olursanız, biz size canımızla, silahlarımızla yardım ederiz!

Sizin yanınızda bulunur, malımızı ve canımızı sizden esirgemeyiz!

Size, hiçbirimiz hiçbir zaman aykırı davranmayız.

Eğer Medine’den çıkarılacak olursanız, sizden sonra Medine’de biz de kalmayız. Kısa bir müddet sonra, gelir, size kavuşuruz!” diyerek gizlice haber saldılar.[84]

---

76 İbn Sa’d, 2/77.
77 İbn İbn İshak, İbn Hişam, 3/245.
78 Vâkıdî, Megâzî, s. 298 (1367/1948 Kahire baskısı)
79 Diyarbekrî, 1/494.
80 Vâkıdî, Megâzî, s. 298 (1367/1948 Kahire baskısı)
81 Abdurrezzak, 5/216, 370.
82 İmam Muhammed, Siyer, 2/587.
83 Vâkıdî, Megâzî, s. 298 (1367/1948 Kahire baskısı), Abdurrezzak, 5/216, 370.
84 Vâkıdî, Megâzî, s. 298 (1367/1948 Kahire baskısı)

Benî Kurayza Yahudileri, kalelerinde 15 gün[85] veya 25 gece kuşatıldı.[86]

Kendilerini kalelerinde olanca sıkıntı ve üzüntü tuttu.[87]

Muhammed b. Mesleme der ki:

"Benî Kurayza Yahudilerini en sıkı bir şekilde kuşattık, kuş uçurmadık!

Bir gün, fecirden önce kalelerinin dibine kadar sokulup, akşama kadar hiç ayrılmadan, onlara oklar yağdırdık.

Resûlullah Aleyhisselam, bizi cihada ve güçlüklere katlanmaya teşvik etti durdu.

Geceyi bulunduğumuz yerde geçirdik. Bizimle çarpışmayı bırakmadıkça Benî Kurayza Yahudilerinden el çekmedik ve karargâhımıza dönmedik.

Benî Kurayza Yahudileri yok edileceklerine kanaat getirdiler.[88] Münafıkların va'd ettikleri yardımdan da umutlarını kestiler.[89]

Kuşatmanın uzaması, şiddetlendirilmesi onları iyice sıkmaya başladı. Allah da, kalblerine korku düşürdü."[90]

Benî Kurayza Yahudilerinin Barış İstemeleri

Benî Kurayza Yahudileri, çaresiz kalınca:

"Konuşalım!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur!" buyurdu.

Bunun üzerine, Benî Kurayza Yahudileri, Peygamberimiz Aleyhisselamla konuşmak üzere, Nebbaş b. Kays'ı kalelerinden aşağı indirdiler.

Nebbaş:

"Yâ Muhammed! Benî Nadîr Yahudilerinin teslim oldukları vechile, mallar ve silahlar senin olsun!

Kanımızı dökme, esirge!

Kadınlarımız ve çocuklarımızla birlikte memleketinden çıkıp gidelim.

Her çeşit silah hariç olmak üzere, her aile için, bir devenin taşıyabileceği gerekli şeyleri götürmemize müsaade et!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Nebbaş'ın bu teklifini kabul etmedi.

85 Vâkıdî, Megâzî, 2/496, İbn Habib, s. 113, Belâzurî, Fütûh, 1/23, Ebu't-Tayyib, 1/251.
86 İbn İshak, İbn Hişam, 3/246, Taberî, Târîh, 3/53, İbn Esîr, Kâmil, 2/185, İbn Seyyid, 2/69, İbn Kesîr, Bidâye, 4/130, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks, 2, s. 31, Ebu't-Tayyib, 1/251.
87 İbn Sa'd, 2/77.
88 Vâkıdî, Megâzî, 2/501.
89 Vâkıdî, Megâzî, s. 298 (1367/1948 Kahire baskısı)
90 İbn İshak, İbn Hişam, 3/246.

Nebbaş:

"Öyleyse, kanlarımızı esirge, dökme!

Kadınlarımızla çocuklarımızı bize teslim et.

Develere mal yükleyip götürmek de bize gerekmez" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Kayıtsız şartsız hükmüme boyun eğmekten, teslim olmaktan başka çareniz yok!" buyurdu.

Nebbaş, Peygamberimiz Aleyhisselamdan aldığı cevapla adamlarının yanına döndü.[91]

Benî Kurayza Lideri Ka'b b. Esed'in İtirafları ve Benî Kurayza Yahudilerine Teklifleri

Benî Kurayza Yahudilerinin liderlerinden Ka'b b. Esed:

"Ey Yahudi topluluğu! Şu gördüğünüz felâket başımıza gelip çatmış bulunuyor!

Ben size üç şey öneriyorum: Onlardan hangisini isterseniz, onu yapınız!" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Nedir onlar?" diye sordular.

Ka'b b. Esed:

"Üç önerimden birisi; şu adama [Peygamberimiz Aleyhisselam kasd ediliyor] tâbi olur, kendisinin peygamberliğini doğrularız.

Vallahi, belli olmuştur ki; o, sizin için gönderilmiş bir peygamberdir ve elbette Kitabınızda vasfını yazılı bulduğunuz zâttır.

Kendisine iman edecek olursanız, kanlarınızın, mallarınızın, çocuklarınızın, kadınlarınızın güvenliğini sağlamış olursunuz![92]

Bizi ona tâbi olmaktan alıkoyan, ancak Araplara karşı duyduğumuz kıskançlıktır ve onun İsrail oğullarından gelen bir peygamber olmayışındandır.

Halbuki, bu Allah'a ait bir iştir.

Ben onunla olan muahedeyi de istemeyerek bozdum.

Gerek bizim başımıza, gerek kendi kavminin başına gelen bütün belâlar, felâketler, ancak şu oturan adamın [Huyey b. Ahtab'ın demek istiyor] yüzündendir!

---

91 Vâkıdî, Megâzî, 2/501.

92 İbn İshak, İbn Hişam, 3/246.

Onun kavmi, bizden de düzgündü.

Muhammed, onlardan, kendisine tâbi olanlardan tek kişi bile bırakmadı, hepsini sürgün etti.

İbn Hıraş'ın yanınıza geldiği zaman size söylediği şeyler hatırınızda değil midir? O:

'Ben Şam gibi her türlü yiyeceği, içeceği getir diye istenilebilen bolluk bir yeri bırakıp su kırbasından, hurma ve arpadan başka bir şeyi bulunmayan bir yere geldim!' demişti.

Kendisine 'Bununla ne demek istiyorsun?' diye sorulunca, o:

'Şu kariyyeden (Mekke'den) bir peygamber çıkacaktır!

Eğer ben sağ iken çıkarsa, Ona tâbi olur, yardım ederim.

Eğer benden sonra çıkarsa, siz ona karşı hile ve aldatma yoluna gitmekten sakınınız! Ona tâbi olunuz!

Onun yardımcıları ve dostları olunuz!

Böylece, her iki Kitaba, hem önceki, hem sonraki Kelamlara iman etmiş olursunuz!' dememiş mi idi?

Gelin, Ona tâbi olalım. Getirip tebliğ ettiği şeyleri doğrulayalım da, kanlarımızı, çocuklarımızı, kadınlarımızı ve mallarımızı güvenliğe ve selâmete çıkaralım. Onun yanında, sahabileri mevkiinde bulunalım" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Biz, bizden başkasına tâbi olmayız!

Biz, Kitab ve peygamber sahibi bir topluluğuz.

Biz, bizden başkasına tâbi olmayız![93]

Biz hiçbir zaman ne Tevrat'ın hükmünden ayrılırız, ne de onu başka bir kitabla değiştiririz!" dediler.

Ka'b b. Esed:

"Madem benim bu önerimi kabul etmiyorsunuz, geliniz, çocuklarımızı ve kadınlarımızı öldürelim, arkamızda bir ağırlık bırakmayalım, sonra da kılıçlarımızı sıyırıp Muhammed ile ashabının üzerine yürüyelim. Allah aramızda hükmünü verinceye kadar Muhammed'le çarpışalım!

Ölürsek, arkamızda korkacağımız bir nesil bırakmamış olarak ölmüş oluruz.

Eğer galip olursak, vallahi, yeniden kadınlar edinebilir, evlatlar yetiştirebiliriz" dedi.

---

93 Vâkıdî, Megâzî, 2/501, 502.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Şu zavallıları ellerimizle öldüreceğiz ha?!

Onları öldürdükten sonra, bizim için yaşamanın ne hayrı, ne kıymeti kalır?" dediler.[94]

Huyey b. Ahtab, Ka'b b. Esed'in bu husustaki teklifine güldü ve:

"Şu zavallıların günahı nedir (ki öldürülecekler)!?" dedi.[95]

Ka'b b. Esed:

"Eğer bu öneriyi de kabul etmiyorsanız, bu gece Cumartesi gecesidir!

Bu gecede, Muhammed ile ashabı herhangi bir harekette bulunmayacağımızdan emin ve gafil, hazırlıksız bulundukları bir sırada, ansızın kaleden aşağı inerek Muhammed ile ashabı hakkındaki matlubumuza nail olabiliriz!" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Biz demek bu gece bir şeyler yapacağız, Cumartesi çalışma yasağımızı bozacağız ha?!

Sen de bilirsin ki: Bizden önce kim böyle bir şey yaptıysa, muhakkak mesh [hayvana çevrilme] felâketine uğramıştır!" dediler.

Bunun üzerine, Ka'b b. Esed:

"İçinizden hiçbir adam, anasından doğalı beri, zaman boyunca, bir gece bile gecelememiştir!" dedi.[96]

Huyey b. Ahtab:

"Ben seni buna, Kureyşîler ve Gatafanlarla birlikte çarpışmada bulunmak üzere davet etmiştim de, Cumartesi gününün yasaklığını bozmuş olmayı ileri sürerek yanaşmamıştın!? Eğer sen benim sözümü dinleseydin, Yahudiler de dinlerler ve bu işi yaparlardı" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Biz Sebt gününün yasaklığını bozamayız!" diyerek bağırıştılar.

Nebbaş b. Kays:

"Onları ansızın nasıl baskın yapıp öldürürüz? Sen onların her gün işlerinin şiddetlendiğini görmüyor musun? Onlar önceleri ancak çarpışmak için gündüzleri bizi kuşatıyor, geceleri dönüp karargâhlarına gidiyorlardı. O zaman, sen, 'Onlar bizi geceleri de kuşatacak olurlarsa, halimiz nice olur?!' diye bir söz söylemiştin.

---

94 İbn İshak, İbn Hişam, 3/246.
95 Vâkıdî, Megâzî, 2/502.
96 İbn İshak, İbn Hişam, 3/246, 247.

İşte, şimdi onlar gece ve gündüz bizden ayrılmıyorlar!

Nasıl ve ne gibi bir baskınla onları öldürebileceğiz?!

Bu, doğrusu, büyük ve çetin bir öldürülme hadisesidir! Bir belâ ve ibtilâdır ki, bize takdir ve hükmedilmiştir!" dedi.

Birbirlerine ileri geri sözler söylemeye başladılar. Elleri yanlarına düştü. Yaptıklarına son derece pişman oldular.

Sa'ye Oğullarının Benî Kurayza Yahudilerini Öğütlemeleri

Sa'ye'nin oğulları Sa'lebe ve Esîd ile bunların amcalarının oğlu Esed b. Ubeyd:

"Ey Benî Kurayza cemaati! Vallahi, siz iyi bilirsiniz ki; o, Resûlullah'tır. Kendisinin sıfatları da bizce mâlumdur.

O sıfatları bize hem kendi bilginlerimiz, hem Benî Nadîr bilginleri söylemişlerdir.

O bilginlerin ilki de, şu Huyey b. Ahtab ile bizim katımızda halkın en doğru sözlüsü olan İbn Heyyeban'dır.

O, öleceği sırada, bu peygamberin sıfatlarını bize haber vermişti" dedi.[97]

Benî Kurayza Yahudileri:

"Bu, o gelecek peygamber değildir!" dediler.

Sa'ye oğulları:

"Evet! Vallahi, bu, o gelecek olan peygamberin sıfatlarındadır![98] Allah'tan korkunuz! Ona iman ediniz!" dediler.[99]

Benî Kurayza Yahudileri:

"Biz Tevrat'tan ayrılmayız!" dediler.[100]

Sa'lebe ve Esîd'in Müslüman Olmaları

Âsım b. Ömer b. Katâde der ki:

"Bana Benî Kurayza halkının yaşlılarından bir adam:

'Sen Benî Kurayzaların kardeşi Benî Hedl'den Sa'lebe b. Sa'ye, Esîd b. Sa'ye ve Esed b. Ubeyd'in nasıl Müslüman olduğunu biliyor musun?' diye sordu.

Ben:

'Hayır! Vallahi bilmiyorum!' dedim.

---

97 Vâkıdî, Megâzî, 2/503.
98 İbn İshak, İbn Hişam, 3/228.
99 İbn Hacer, İsâbe, 1/33.
100 Vâkıdî, Megâzî, 2/503.

Benî Kurayzanın yaşlılarından olan zât dedi ki:

'Şamlı bir Yahudi vardı. Ona İbn Heyyeban denirdi.

İslâmiyetten iki yıl önce, bu zât bizim yanımıza geldi. Aramıza girdi, hepimizin üstünü oldu.

Hayır! Vallahi, beş vakit namaz kılmayanlar arasında, hiçbir zaman, ondan daha faziletli ve daha üstün bir adam görmedik!

O, yanımızda oturdu, kaldı.

Yağmursuzluktan kıtlığa uğradığımız zaman, ona:

'Ey İbn Heyyeban! Bizim için yağmur duasına çık!' derdik.

O da:

'Hayır! Vallahi, zekât ve sadakanızı getirip önüme koymadıkça, olmaz!' derdi.

Kendisine:

'Zekât ve sadaka ne kadardır?' diye sorardık.

O da:

'Hurmadan bir sa', yahut arpadan iki müd!' derdi.

Bunu kendisine götürürdük.

O da kayalığımızın üstüne çıkar, Allah'tan bizim için yağmur dilerdi.

Vallahi, bulunduğumuz yerden daha ayrılmadan, yağmura tutulur ve sulanırdık.

Bunu iki veya üç kere değil, defalarca yapmıştı.

Sonra, aramızda, o ölüm döşeğine düştü.

Öleceğini anlayınca:

'Ey Yahudi cemaati! Yemesi içmesi bol bir yerden, beni bu yoksulluk ve açlık yurduna getirenin ne olduğunu sanırsınız?' diye sordu.

'Sen daha iyi bilirsin!' dedik.

'Ben bu memlekete, ancak, gelme zamanı çok yaklaşmış bulunan ve buraya hicret edecek olan O Peygamberi gözlemek üzere geldim!

Onun yakında peygamber olarak gönderilmesini ve benim de ona tâbi olmamı umuyorum,

Onun gelme zamanı size çok yakındır.

Ey Yahudi cemaati! Ona tâbi olmakta sizi kimse geçmesin!

Çünkü, o, kendisine aykırı hareket edenlerin kanlarını dökmek, çocuklarını ve kadınlarını esir etmek yetkisiyle gönderilecektir!

Siz bu hususta ondan korunamazsınız!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam peygamber olarak gönderildiği ve Benî Kurayza Yahudilerini kuşattığı zaman, yetişmiş, delikanlılık çağında bulunan

bu gençler 'Ey Kurayza oğulları! Evet! Vallahi, bu, gelecek olan O Peygamberin sıfatındadır!' dediler, geceleyin kaleden inip Müslüman oldular, kanlarını, mallarını, çoluk çocuklarını kurtardılar.'"[101]

Bunlar, ne Kurayza, ne de Nadîr oğulları soyundandı.

Fakat, yukarı kuşaklarda, onların amcaoğulları soyundan gelmiş oluyorlardı.[102]

Bunlar da, Abdullah b. Selam gibi, Peygamberimiz Aleyhisselamın peygamberliğine inanan ve Yahudileri İslâmiyete teşvik eden Yahudi bilginlerinden idiler.[103]

Amr b. Su'dâ'nın Benî Kureyzeları Kınadıktan ve Öğütledikten Sonra Kaleden Ayrılışı

Amr b. Su'dâ, Benî Kurayza Yahudilerine:

"Ey Yahudi cemaati! Muhammed'in size vermiş olduğu söze karşı, siz de, onun düşmanlarından hiçbir kimseye yardım etmemek, kendisini ansızın gelip bastıracak ve kuşatacak olanlara karşı ona yardımda bulunmak üzere söz vermiştiniz!

Siz aranızdaki bu muahedeyi bozdunuz!

Ben sizin bu hainliğinize girmedim ve katılmadım.

Eğer onun dinine girmekten kaçınıyorsanız, Yahudilikte kalınız, ona cizye, haraç veriniz.

Fakat, o bunu kabul eder mi, yoksa etmez mi, orasını pek bilemem!" dedi.

Benî Kurayza Yahudileri:

"Biz Araplara haraç verme zilletini yüklenmeyiz, kabul etmeyiz. Ölmek, bize bundan daha hayırlıdır!" dediler.

Amr b. Su'dâ:

"Ben sizden, sizin tutum ve davranışınızdan uzağım!" dedi ve o gece Sa'ye oğulları ile birlikte kaleden indi.[104]

Kaleden indiği zaman, Muhammed b. Mesleme'nin kumandası altındaki devriye koluna rastladı. Muhammed b. Mesleme, onun karaltısını görünce:

"Kim o?" diye sordu.

---

101 İbn İshak, İbn Hişam, 3/227, 228, İbn Sa'd, 1/160, 161, Beyhakî, Sünen, 9/114.
102 İbn İshak, İbn Hişam, 3/249, Beyhakî, Sünen, 9/114.
103 İbn İshak, İbn Hişam, 3/206.
104 Vâkıdî, Megâzî, 2/503, 504.

Amr b. Su'dâ:

"Ben Amr b. Su'dâ'yım!" dedi.

Muhammed b. Mesleme:

"Ey Allah'ım! Beni kerîm olan kişilerin hatalarını gidermekten mahrum bırakma!" diyerek onun yolunu açtı, kendisini istediği yere gitmekte serbest bıraktı.

Amr b. Su'dâ da, o gece Medine'ye doğru yönelip gitti. Resûlullah Aleyhisselamın Mescidinin kapısına kadar geldi.[105]

Geceyi Mescidde geçirdi.[106] Sabaha çıkınca kendisinin yeryüzünden nereye yönelip gittiği, bugüne kadar bilinemedi.

Amr b. Su'dâ'nın hali Peygamberimiz Aleyhisselama anlatılınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ahde vefakârlığından dolayı Allah'ın kurtardığı bir adamdır o!" buyurdu.[107]

Benî Kurayza Yahudilerinin Konuşmak ve İşlerini Danışmak Üzere Ebu Lübâbe'yi İstemeleri

Kuşatma, son derecede şiddetlendirilmişti.[108]

Benî Kurayza Yahudileri:

"İşimizi konuşmak ve danışmak üzere, Amr b. Avf'ın kardeşi Ebu Lübâbe b. Abdulmünzir'i bize gönder!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselama haber saldılar.[109]

Ebu Lübâbe'nin malları, ailesi ve çocukları, Benî Kurayzaların yurdunda bulunuyordu.[110]

Ebu Lübâbe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam beni çağırdı.

'Müttefiklerinin yanına git! Onlar, Evsîler arasında seni istediler' buyurdu.

Kuşatma şiddetlendirildiği sırada, onların yanlarına vardım.[111]

Benî Kurayzanın erkekleri, beni görünce, kalkıp karşıladılar. Kadınlar ve çocuklar, ağlayarak benden yardım umdular.

105 İbn İshak, İbn Hişam, 3/249, Vâkıdî, Megâzî, 2/504.
106 Vâkıdî, Megâzî, 2/504, Taberî, Târîh, 3/55.
107 İbn İshak, İbn Hişam, 3/249, Vâkıdî, Megâzî, 2/504.
108 Vâkıdî, Megâzî, 2/505.
109 İbn İshak, İbn Hişam, 3/247.
110 Diyarbekrî, 1/495, Halebî, 1/663.
111 Vâkıdî, Megâzî, 2/506.

'Ebu Lübâbe! Biz, bütün halka karşı senin müttefikin bulunuyoruz!' dediler.

Ka'b b. Esed:

'Ebu Beşîr! Hadâik ve Buas günlerinde senden ve kavminden dolayı bize neler yapıldığını biliyorsun.

Siz her çarpışmada orada idiniz.

Kuşatma bize şiddetlendirildikçe şiddetlendirildi, mahvolduk!

Biz kendisinin hüküm ve emrine uyarak teslim olmadıkça, Muhammed kalemizden ayrılmamıza yanaşmayacaktır!

Ne olur, üzerimizden ayrılsa da, Şam'a veya Hayber'e çıkıp gitsek, yahut kendisinin toprağında bulunmasak ve kendisine karşı hiçbir zaman toplantı ve yığınak yapmasak olmaz mı?' dedi.

Huyey b. Ahtab'a işaret ederek:

'Bu sizin yanınızda bulundukça, helâket ve felâket sizi bırakmayacaktır!' dedim.

Ka'b b. Esed:

'Vallahi, o bana getireceğini getirdi, sonra da onu benden geri çevirmedi' dedi.

Huyey b. Ahtab:

'Ben ne yaptım? Nihayet, seni bu işe karışmaya isteklendirdim.

Seni kendim yanılttığım ve üzüntüye soktuğum için de, senin başına gelecek felâket benim başıma da gelecektir!' dedi."

Benî Kurayza Yahudileri:

"Ey Ebu Lübâbe! Senin görüşün nedir? Sen ne yapmamızı emredersin?

Bizde çarpışmaya takat ve güç yok!

Ey Ebu Lübâbe! Muhammed'in emrine, hükmüne boyun eğerek teslim olmamızı sen uygun görür müsün?" dediler.

Ebu Lübâbe:

"Evet!" dedi ve eliyle de boğazına işaret etti ve "Bu, boğazlanmaktır!" dedi.[112]

"Muhammed Aleyhisselamın hükmüne göre teslim olursanız, sizi boğazlar!" demek istedi.[113]

Ebu Lübâbe der ki:

---

112 İbn İshak, İbn Hişam, 3/247.
113 Kastallânî, Mevâhib, 1/151.

"Vallahi, onların yurdundan daha ayaklarım ayrılmamıştı ki, bu hareketimle Allah'a ve Allah'ın Resûlüne karşı hainlik etmiş olduğumu anladım![114] Çok nadim ve pişman oldum. 'İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn!' dedim.

Ka'b b. Esed, bana:

'Ey Ebu Lübâbe! Sana ne oldu?' dedi.

'Allah'a ve Allah'ın Resûlüne hainlik ettim!' dedim.

Gözlerimden akan yaşlar sakalımı ıslattı.

Kaleden aşağı indim.

Halk benim dönüşümü bekliyordu.

Ben kalenin arkasından başka bir yol tutup, Mescide kadar gittim. Mesciddeki direğe kendimi bağlattım![115]

'Allah kalbimi biliyor!' dedim.

'Allah bana nasuh bir tevbe ihsan edinceye kadar, vallahi ben Resûlullah Aleyhisselamın yüzüne de bakamam![116]

Allah işlediğim günahtan tevbemi kabul etmedikçe, bu yerimden ayrılmayacağım!

Artık ben bir daha ne Benî Kurayzalara yaklaşırım, ne de içinde Allah'a ve Allah'ın Resûlüne hainlik ettiğim bir memleketi görmek isterim!' dedim."

Yüce Allah, bu hususta indirdiği âyette şöyle buyurdu:

"Ey iman edenler! Allah'a ve Allah'ın Resûlüne hainlik etmeyiniz! Siz kendi emanetlerinize bile bile hainlik eder misiniz?!"[117]

Ebu Lübâbe'nin kendisini bağlattığı direk, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme'nin kapısının önünde idi.

Hava çok sıcaktı.

Ebu Lübâbe, geceli gündüzlü bir hafta, üzüntüsünden hiçbir şey yemedi ve içmedi.

Nihayet, kendisinin kulakları işitmez oldu.[118]

Benî Kurayza Yahudilerinin kalesinden karargâha dönmesi gecikince, Ebu Lübâbe'nin işini Peygamberimiz Aleyhisselama anlattılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer o doğruca benim yanıma gelmiş olsaydı, kendisinin bağışlanmasını Allah'tan dilerdim.

Madem ki o yapacağını yapmış, kendisini bağlatmış bulunmaktadır.

---

114 İbn İshak, İbn Hişam, 3/247.
115 Vâkıdî, Megâzî, 2/506, 507.
116 İbn Kesîr, Bidâye, 4/119.
117 Enfâl: 27, İbn İshak, İbn Hişam, 3/247, Taberî, Tefsîr, 9/221.
118 Vâkıdî, Megâzî, 2/507.

Artık, Allah tevbesini kabul edinceye kadar, ben onu bulunduğu yerden salıveremem!" buyurdu.

Ebu Lübâbe, altı gece, Mescidin hurma gövdesinden dikilmiş direğinde bağlı kaldı.

Her namaz vaktinde, zevcesi gelerek namaz için onun bağını çözer, namaz kıldıktan sonra da onu tekrar direğe bağlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ümmü Seleme'nin evinde bulunduğu sırada, Ebu Lübâbe'nin tevbesinin kabul olunduğu hakkında âyet indi.

İnen âyette şöyle buyuruldu:

"Onlardan diğer bir kısmı da, günahlarını itiraf ettiler.

Onlar iyi bir ameli başka bir kötü ile karıştırmışlardır.

Ola ki, Allah onların tevbelerini kabul eder.

Çünkü, Allah çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir."[119]

Hz. Ümmü Seleme der ki:

"Seher vakti, Resûlullah Aleyhisselamın güldüğünü işittim.

'Yâ Rasûlallah! Ne için gülüyorsun? Allah senin dişlerini güldürsün!' dedim.

'Ebu Lübâbe'nin tevbesi kabul olundu!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Müjdeleyeyim mi?' diye sordum.

'Olur! Müjdelemek istiyorsan, müjdele!' buyurdu."

Bunun üzerine, Hz. Ümmü Seleme, odasının kapısına dikilerek:

"Ey Ebu Lübâbe! Seni müjdelerim: Allah senin tevbeni kabul buyurdu!" dedi.

Halk, Ebu Lübâbe'yi bağlı bulunduğu direkten çözüp salıvermek için, ona doğru koşuştular.

Ebu Lübâbe:

"Hayır! Vallahi, beni Resûlullah Aleyhisselam salıvermedikçe, bağlandığım direkten ayrılmam!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sabah namazına giderken, yanına uğrayıp onu salıverdi.[120]

Ebu Lübâbe direğe kıldan iple bağlandığı için, ip onun iki kolunu kertmiş, kesmişti. Uzun müddet bunun tedavisiyle uğraşıldığı halde, ipin kertikleri geçmemiş, kollarında onun izi kalmıştı.[121]

119 Tevbe: 102.
120 İbn İshak, İbn Hişam, 3/248, 249.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/508.

Ebu Lübâbe'nin Malının Üçte Birini Keffaret Olarak Tasadduk Edişi

Ebu Lübâbe, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

"Ben o günahı içinde işlemek musibetine uğradığım kavmimin yurduna göçeceğim.[122] Halbuki 'İçinde Allah'a ve Allah'ın Resûlüne hainlik ettiğim bir memleketi hiçbir zaman görmek istemem!' diye de, Allah'a söz vermiş bulunuyorum.[123] Keffaret olarak malımdan ne kadar çıkarılmak gerekiyorsa çıkarılsın!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Üçte birini çıkarmak senin keffaretine yeter!" buyurdu.

Bunun üzerine, Ebu Lübâbe, malının üçte birini çıkarıp tasadduk etti ve kavminin yurduna göçtü, gitti.

Dünyadan ayrılıncaya kadar, kendisinden, hayırdan başka bir şey görülmedi.[124]

Hz. Ali'nin Benî Kurayza Yahudilerinin Kalelerini Fetih İçin Yemin Edişi

Hz. Ali, bir gün:

"Ey imanlılar ordusu!" diyerek Müslümanlara seslendikten sonra, Zübeyr b. Avvam'la birlikte ileri atıldı:

"Vallahi, ya ağzıma bir tane tadacak şey koyup tatmayacağım, ya da onların kalelerini fethedeceğim!" diye yemin etti.[125]

Bunun üzerine, Benî Kurayza Yahudileri, teslim olmaktan başka çare kalmadığını anladılar.[126]

Kendileri hakkında hüküm vermek ve onun vereceği hükme göre teslim olmak üzere, bir hakem tayinini istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ashabımdan, istediğiniz kimseyi hakem seçiniz!" buyurdu.

Benî Kurayza Yahudileri, Sa'd b. Muaz'ı hakem seçtiler[127] ve:

"Yâ Muhammed! Biz, Sa'd b. Muaz'ın hükmüne göre ineceğiz ve teslim olacağız!" dediler.[128]

---

122 Vâkıdî, Megâzî, 2/509.
123 İbn İshak, İbn Hişam, 3/247.
124 Vâkıdî, Megâzî, 2/509.
125 İbn İshak, İbn Hişam, 3/251.
126 Kastallânî, Mevâhib, 1/151, Semhûdî, 1/307.
127 Heysemî, 6/138.
128 Taberî, Târîh, 3/53, İbn Kesîr, Bidâye, 4/122.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Peki! Onun hükmüne göre ininiz, teslim olunuz” buyurdu.[129]

Kendisine ait bir yetkiyi, Sa’d b. Muaz’a bıraktı.[130]

Benî Kurayza Yahudilerinin, Bağışlanmaları İçin Evsîlerin Yardımını Dilemeleri

Benî Kurayza Yahudileri, Evsîlere:

“Hazrecîlerin müttefik kardeşleri olan Kaynuka oğullarını tutup kurtardıkları gibi, siz de, müttefik kardeşleriniz olan bizleri tutmaz, kurtarmaz mısınız?” diyerek haber saldılar.[131]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bir tarafa çekilip oturduğu sırada, Evsîler Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler ve Benî Kurayza Yahudileri hakkında:

“Yâ Rasûlallah! Bunlar Hazrecîlerin değil, bizim müttefiklerimizdir.

Abdullah b. Übeyy b. Selûl’ün müttefiki olan Benî Kaynuka Yahudileri hakkında bir akşam yaptığın muameleyi biliyorsun:

Onların 400 zırhlı, 300 de silahsız savaş erlerini, Abdullah b. Übeyy’e bağışlamıştın.[132]

Bu müttefiklerimiz, muahedelerini bozmak suretiyle yapmış oldukları şeylere pişman olmuşlardır.

Onları bize bağışlayıver!” dediler.[133]

Peygamberimiz Aleyhisselam susuyor, konuşmuyordu.

Evsîler bu husustaki isteklerini ısrar derecesine vardırdılar ve hepsi birden konuşmaya başladılar.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Evs topluluğu! İçinizden birisinin onlar hakkında hakem olup hüküm vermesine razı mısınız?” diye sordu.

Evsîler:

“Evet! Razıyız!” dediler.[134]

---

129 İbn Sa’d, 3/422.
130 İbn Sa’d, 3/426, Heysemî, 6/139.
131 Vâkıdî, Megâzî, s. 299 (1367/1948 Kahire baskısı)
132 Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Übeyy’in hatırı için değil, onun bıktırıcı ve kızdırıcı ısrarı üzerine, kendilerinin yurtlarından çıkıp gitmelerine, istemeyerek ‘evet’ demişti. (İbn İshak, İbn Hişam, 3/51, 52).
133 Vâkıdî, Megâzî, 2/510.
134 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250, Vâkıdî, Megâzî, 2/510.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu iş, Benî Kurayzaların istekleri üzerine, Sa'd b. Muaz'a havale edilmiş bulunmaktadır" buyurdu.[135]

Sa'd b. Muaz'ın Benî Kurayza Yahudileri Hakkında Hüküm Vermek Üzere Getirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslüman kadınlarından Rüfeyde (Küaybe) Hatun için Mescidde bir çadır kurdurmuştu.

Bu faziletli hatun, Yüce Allah'ın rızasını kazanmak için, orada kimsesiz, yaralı Müslümanların bakım ve tedavileri ile uğraşmakta idi.

Sa'd b. Muaz da Hendekte yaralandığı zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Muaz'ın kavmine:

"Onu Rüfeyde'nin çadırında bulundurunuz ki, yakından, sık sık ziyaret edebileyim" buyurmuştu.

Sa'd b. Muaz Benî Kurayza Yahudileri hakkında hüküm vermek üzere seçilince, kavmi onun yanına vardılar.

Merkebin üzerine deriden yatak serdikten sonra, onu merkebe bindirdiler.[136] Kendileri de onun çevresinde yürüyerek, Peygamberimiz Aleyhisselamın karargâhına doğru yollandılar.[137]

Evsîler, yolda Sa'd b. Muaz'a:

"Ey Ebu Amr! Müttefiklerin hakkında iyi davran!

Zaten, Resûlullah Aleyhisselam da seni bu işe onlar hakkında iyi davranasın diye memur etmiştir![138]

Abdullah b. Übeyy'in müttefiklerine nasıl iyilik ettiğini gördün!" diyorlardı.

Dahhâk b. Halife:

"Ey Ebu Amr! Onlar senin müttefiklerindir. Onlar seni her yerde korumuşlardır. Onlar seni hakemlikte başkalarına tercih etmekle sana sığınmışlar, senin affını ummuşlardır.

Onlarda senin için hazırlanmış [rüşvet] develer vardır![139]

Sen onları arzulamalısın, onların sağ kalmalarını ummalısın!

---

135 Vâkıdî, Megâzî, 2/510, Heysemî, 6/138, Semhûdî, 1/307.
136 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250.
137 İbn Hazm, Cevâmi, s. 194.
138 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250, Vâkıdî, Megâzî, 2/511.
139 Vâkıdî, Megâzî, 2/511.

Onlarda senin için hazırlanmış [rüşvet] develer var!" diyor ve sözlerini tekrarlamaktan ve:

"Sen bana bu hususta bir cevap vermeyecek misin?" diyerek sıkıştırmaktan geri durmuyordu.[140]

Seleme b. Selâme b. Vakş da:

"Ey Ebu Amr! Müttefiklerine ve dostlarına karşı iyi davran!

Şüphe yok ki, Resûlullah Aleyhisselam, temelli kalacak olan hayrı ve iyiliği sever.

Onlar sana Buas ve Hadâik günlerinde ve daha birçok yerlerde yardım etmişlerdir.

Kötülük yönünden, İbn Übeyy gibi olma!" diyordu.[141]

Sa'd b. Muaz, kavminin baskılarını arttırdığı zaman, kendi kendine:

"Vallahi, Sa'd'ın Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasına aldırış etmeyeceği an gelmiştir!" dedi.[142]

Dahhâk b. Halife:

"Vâh o kavmin başına geleceklere!" dedi ve Evsîlerin yanına dönüp, onlara Benî Kurayza Yahudilerinin ölüm haberlerini verdi.

Muattib b. Kuşeyr:

"Fena bir felâket haberi verdi!" dedi.

Hâtıb b. Ümeyyetü'z-Zaferî de:

"Kavmim, temelli gitti!" dedi.[143]

Sa'd b. Muaz Peygamberimiz Aleyhisselam ile ashabının yanına gelirken:

"Kalkınız, büyüğünüzü karşılayınız![144] İndiriniz onu!" buyurdu.[145]

Sa'd b. Muaz gelince, Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Şunlar (Benî Kurayza Yahudileri) senin hükmüne göre teslim olmayı kabul ettiler.[146]

Haydi, onlar hakkındaki hükmünü açıkla!" buyurdu.

Sa'd b. Muaz:

"Ben iyi biliyorum ki; Allah sana onlar hakkında bir emir vermiştir. Sen Allah'ın emrettiğini işle!" dedi.

---

140 Heysemî, 6/139.
141 Vâkıdî, Megâzî, 2/511.
142 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250, Vâkıdî, Megâzî, 2/511, İbn Sa'd, 3/423, İbn Hazm, Cevâmi, s. 194, İbn Esîr, Kâmil, 2/186, İbn Seyyid, 2/72, Zehebî, Târîh, s. 260, İbn Kesîr, Bidâye, 4/121, Semhûdî, 1/307.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/511.
144 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250, Ahmed b. Hanbel, 6/142.
145 İbn Sa'd, 3/423.
146 Ahmed b. Hanbel, 3/71, Buhârî, Sahîh, 7/135.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Öyledir!

Fakat, sen de onlar hakkındaki hükmünü bana açıkla!” buyurdu.[147]

Sa’d b. Muaz:

“Hüküm vermeye Allah ve Allah’ın Resûlü daha lâyıktır![148]

Yâ Rasûlallah! Onlar hakkında, Allah’ın hükmüne uygun hüküm verememekten korkuyorum!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen onlar hakkında hükmünü ver!” buyurdu.[149]

Bunun üzerine, Sa’d b. Muaz, Evsîlere:

“Onlar (Benî Kurayza Yahudileri) hakkında bir hüküm verdiğimde onu kabul edeceğinize dair, bu yolda Allah’ın ahd ve mîsakıyla bana söz veriyor musunuz?[150]

Benî Kurayza Yahudileri hakkında vereceğim hükme razı mısınız?” diye sordu.

Evsîler:

“Evet! Razıyız. Zaten, sen burada yok iken, senin hükmüne razı olduk.

Senden başkasının Benî Kaynukadan olan müttefiklerine yaptığı gibi iyilik yapacağın umularak aramızdan sen seçildin!

Sen yapacağın ikramı bize yapacaksın!

Biz sana bugün muhtaç olduğumuz kadar muhtaç olmadık!” dediler.

Sa’d b. Muaz:

“Siz, zahmet ve meşakkat vermekte acele etmeyiniz!” dedi.

Evsîler, Sa’d b. Muaz’a:

“Sen bu sözünle ne demek istiyorsun?” diye sordular.

Sa’d b. Muaz:

“Onlar (Benî Kurayza Yahudileri) hakkında bir hüküm verdiğimde, o hükmü kabul edeceğiniz hakkında bana Allah’ın ahd ve mîsakıyla söz veriyor musunuz?” diye tekrar sordu.

Evsîler:

“Evet! Söz veriyoruz!” dediler.

---

147 İbn Sa’d, 3/425.
148 Kastallânî, Mevâhib, 1/152, Halebî, 2/666.
149 İbn Sa’d, 3/424.
150 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250, Vâkıdî, Megâzî, 2/512.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, oraya yakın bir yerde, bazı sahabileriyle birlikte oturuyordu.

Sa'd b. Muaz, Peygamberimiz Aleyhisselama olan derin saygısından dolayı, yüzünü başka tarafa çevirerek:

"Şurada bulunan zât da, bu yolda vereceğim hükmü kabul buyuracağına dair, bana Allah'ın ahd ve mîsakıyla, sizin gibi, söz veriyor mu?" diye gaib sîgasıyla sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, yanındakilerle birlikte:

"Evet!" buyurdu.[151]

Sa'd b. Muaz vereceği hükme razı olacakları hakkında her iki taraftan da böylece kesin söz aldıktan sonra, Benî Kurayza Yahudilerinin kalelerinden inip teslim olmalarını ve silahlarını bırakmalarını emretti.

Benî Kurayza Yahudileri emri yerine getirdiler.[152]

Benî Kurayza Yahudileri Hakkında Sa'd b. Muaz Tarafından Verilen Hüküm

Sa'd b. Muaz:

"Ben, onlar (Benî Kurayza Yahudileri) hakkında:

1. (Ustura tutunan, ergenlik çağına eren) erkekler öldürülsün!

2. Malları (Müslümanlar arasında) bölüştürülsün!

3. Çocuklar ile kadınlar esir edilsinler, diye hükmettim!" dedi.[153]

Sa'd b. Muaz Benî Kurayza Yahudileri hakkında bu hükmü verince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen Yüce Allah'ın yedi kat gökler üstündeki (Levh-i Mahfuzdaki) hükmüne uygun hüküm verdin!

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; onlar hakkında bana açıkladığın hükmü, Allah bana emretmişti.[154]

Sen onlar hakkında Yüce Allah'ın ve Resûlünün hükmüne göre hüküm verdin!" buyurdu.[155]

Sa'd b. Muaz'ın Benî Kurayza Yahudileri hakkında verdiği hüküm, Musa Aleyhisselamın şeriatında yer alan hükme uygun bulunuyordu.

---

151 İbn İshak, İbn Hişam, 3/250, 251, Vâkıdî, Megâzî, 2/512, Diyarbekrî, 1/497.

152 Vâkıdî, Megâzî, s. 299 (1367/1948 Kahire baskısı)

153 İbn İshak, İbn Hişam, 3/251, Vâkıdî, Megâzî, 2/512, İbn Sa'd, 3/426, Ahmed b. Hanbel, 6/56, Buhârî, Sahîh, 5/51, Müslim, 3/1389, Taberî, Târîh, 3/56, İbn Hazm, Cevâmi, s. 195, İbn Esîr, Kâmil, 2/186, İbn Seyyid, 2/72, Zehebî, Târîh, s. 259, İbn Kesîr, Bidâye, 4/121, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 31, Heysemî, 6/138.

154 İbn Sa'd, 3/425, Zehebî, Siyer, 1/209.

155 Ahmed b. Hanbel, 6/56, 141.

Yahudilerin kutsal kitabı olan Tevrat'ta böyle azgınlık eden bir kavim hakkında uygulanacak ceza şöyle açıklanmaktadır:

"Bir şehre cenk içün yaklaştığında, anı, sulha davet edesün ve eğer sana sulh cevabını verüb sana kapularını açar ise, içinde bulunan kavmin kâffesi sana haracgüzar olup hizmet etsünler.

Lâkin, eğer, senün ile musaleha etmeyüp cenk eder ise, anı, muhâsara edesün. Ve Allah'ın Rab, anı, senün elüne teslim ettikte, erkeklerinin cümlesini kılıçtan geçüresün!

Amma nisvan ile çocukları ve hayvanları ve bütün ganimetü, yani ol şehirde bulunanun kâffesünü yağma edüp Allah'ın Rabbın sana verdüğü düşmanların ganimetünü yiyesün.

Bu taifelerin şehirlerinden olmayıp senden pek uzak olan şehirlerin cümlesüne böyle yapasın!

Amma Allah'ın Rabbın sana mîras olmak üzere verdüğü bu kavmların şehirlerinden hiçbir can sağ bırakmayasın!"[156]

Tevrat'tan, Tevrat'ın hükmünden hiçbir zaman ayrılmayacaklarını söyleyen Benî Kurayza Yahudileri, Sa'd b. Muaz'ın haklarında vermiş olduğu hükme itiraz edemediler.

Bu ceza ve âkıbetin onlar için mukadder bulunduğunu söylemelerinde de, onu hakettiklerini zımnen itiraf vardı.[157]

Benî Kurayza Yahudileri ve Malları Hakkında Yapılan İşlemler

1. Kalelerinden indirilen Benî Kurayza Yahudilerinin erkekleri, elleri boyunlarına bağlanarak, götürülecekleri yere götürüldüler.
2. Kadınlarla çocuklar, aynı bir yerde toplandılar.
3. Kalelerde 1500 kılıç, 300 zırh gömlek, 2000 mızrak, 1500 kalkan bulundu.
4. Ayrıca, pek çok ev eşyası, kap kacak,
5. Erzak,
6. Mal, koyun, sığır ve saka develeri de bulunup biraraya toplandı.

Küplerde, kaplarda bulunan bütün içkiler döküldü ve kapları kırıldı.[158] Alınan ganimet malları Remle binti Hâris'in evine taşındı.

Deve ve davarlar da, orada yayılmaya bırakıldı.[159]

156 Tevrat, Tesniye: Bâb 20:10-16.
157 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253, Vâkıdî, Megâzî, 2/503, 506, 514.
158 Vâkıdî, Megâzî, 2/509, 510.
159 Vâkıdî, Megâzî, 2/513.

Tutuklanan Erkeklerin Sayısı

Benî Kurayza Yahudilerinden elleri boyunlarına bağlananların sayısı 600 veya 700'dü.[160]

Cabir b. Abdullah'ın bildirdiğine göre, 400 kişi idiler.[161]

Benî Kurayza Erkekleriyle Kadın ve Çocuklarının Kaldıkları Yerler ve Kendilerine Yiyecek Dağıtılışı

Benî Kurayza Yahudilerinin erkekleri Üsâme b. Zeyd'in konağına, kadınları ve çocukları da Remle binti Hâris'in konağına götürüldüler.[162]

Peygamberimiz Aleyhisselamın emriyle -yemeleri için de- kendilerine yüklerle hurma dağıtıldı.[163]

Peygamberimiz Aleyhisselam, öldürülecek olanlara bile iyi ve güzel muamele edilmesini; kendilerine öğle vaktinde süt içirilmesini, su içirilmesini, onların üzerinde güneşin sıcaklığıyla kılıcın sıcaklığının birleştirilmemesini emir buyurdu.

Öğle vaktinde onlara süt içirtti, su içirtti ve yemek yedirtti.[164]

Huyey b. Ahtab'ın Boynu Vurulmak Üzere Getirilişi

Huyey b. Ahtab, elleri boynuna bağlı olarak, boynu vurulmaya getirildi.

Kendisinin üzerinde, kırmızı erişli, süslü bir elbise vardı.

Fakat, soykası hiç kimsenin işine yaramasın diye, onu her yanından didik didik etmişti.[165]

Huyey b. Ahtab, orada bulunan Peygamberimiz Aleyhisselama baktı.[166]

Huyey b. Ahtab'ın oğlu da birlikte getirilmişti.

Huyey b. Ahtab, evvelce Peygamberimiz Aleyhisselamla yapmış olduğu muahedede Peygamberimiz Aleyhisselamın düşmanlarından hiçbirine yardım etmemeyi taahhüt etmiş ve bu sözüne Allah'ı da şahit tutmuş bulunuyordu.

---

160 İbn İshak, İbn Hişam, 3/252, Vâkıdî, Megâzî, 2/518.
161 Ahmed b. Hanbel, 3/350, Tirmizî, Sünen, 4/145, Dârimî, 2/156.
162 Vâkıdî, Megâzî, 2/512, 513.
163 İmam Muhammed, Siyer, 3/1029, Vâkıdî, Megâzî, 2/512, 513.
164 Vâkıdî, Megâzî, 2/514.
165 İbn İshak, İbn Hişam, 3/252, Vâkıdî, Megâzî, 2/513.
166 İbn İshak, İbn Hişam, 3/252.

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

“Senin kefil ve şahit tuttuğun Allah, ahdini yerine getirdi![167]

Ey Allah düşmanı! Nasıl, Allah bana seni yenmek, ele geçirmek imkân ve fırsatını vermez mi imiş?!” buyurdu.

Huyey b. Ahtab:

“Evet, verdi![168] Vallahi, sana karşı duyduğum düşmanlıkta kendimi asla kınamıyor, kusurlu bulmuyorum![169]

Ben kendisinde kuvvet ve kudret bulunduğunu sandığım, umduğum her yere başvurdum.

Her yeri dolaşıp, her hareket edebilecek olanı hareket ettirdim ve ayaklandırdım![170]

Fakat Allah kabul etmedi. Beni yenmek ve ele geçirmek imkân ve fırsatını ancak sana verdi![171]

Allah’ın düşürdüğü, muhakkak düşer!” dedikten sonra, oradaki halka yönelerek.

“Ey insanlar! Allah’ın emrinde mahzur ve zarar yoktur!

Bu, bir yazgıdır, kaderdir. Büyük ve çetin bir öldürülme hadisesidir ki, Allah onu İsrail oğullarına yazmıştır!” dedi.

Oturunca, kendisinin boynu vuruldu.[172]

Huyey b. Ahtab’dan sonra, oğlunun da boynu vuruldu.[173]

Zebir b. Bata ile Aile Efradının Bağışlanışı

Ensardan Sabit b. Kays’a, Cahiliye devrinde, Buas günü, Zebir b. Bata’nın iyiliği dokunmuştu.

O zaman, Sabit b. Kays, yakalanıp alnının saçı kesildikten sonra serbest bırakılmıştı.

Zebir b. Bata, elleri boynuna bağlanan Benî Kurayza Yahudileri arasında bulunuyordu.

Kendisi çok yaşlı idi.[174] Hem de kördü.[175]

Sabit b. Kays, yanına vararak, ona:

---

167 Ebu Ubeyd, s. 243, Belâzurî, Fütûh, 1/23, 24.
168 Vâkıdî, Megâzî, 2/513, 514.
169 İbn İshak, İbn Hişam, 3/252, Vâkıdî, Megâzî, 2/514.
170 Vâkıdî, Megâzî, 2/514, Süheylî, 6/337.
171 Vâkıdî, Megâzî, 2/514.
172 İbn İshak, İbn Hişam, 3/252, Vâkıdî, Megâzî, 2/514.
173 Ebu Ubeyd, s. 243, Belâzurî, Fütûh, 1/24.
174 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253.
175 Heysemî, 6/141.

"Ey Ebu Abdurrahman! Beni tanıdın mı?" diye sordu.

Zebir b. Bata:

"Benim gibi bir adam senin gibi bir adamı tanımaz olur mu?[176] Sen Sabit'sin!" dedi.[177]

Sabit b. Kays:

"Ben senin vaktiyle bana uzatmış olduğun yardım eline şimdi mukabele etmek istiyorum" dedi.

Zebir b. Bata:

"Hiç şüphesiz, iyiler iyilere iyilikle mukabele ederler.[178] Ben bugün sendeki o iyiliğe son derecede muhtaç bulunuyorum" dedi.[179]

Bunun üzerine, Sabit b. Kays Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi ve:

"Yâ Rasûlallah! Zebir b. Bata'nın bana iyiliği dokunmuştur.[180] Buas günü esir olunca, alnımın saçını kesip beni salıvermişti.

O, bana, 'Senin üzerindeki bu iyiliği hatırla!' diyerek bunu bana hatırlattı.[181]

Ben onun minneti altında bulunduğum iyiliğine bugün mukabele etmek istiyorum.

Onun kanını bana bağışlayıver." dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O, sana bağışlanmıştır!" buyurdu.

Sabit b. Kays, Zebir b. Bata'nın yanına geldi ve:

"Resûlullah Aleyhisselam, 'O, sana bağışlanmıştır!' buyurarak senin kanını bana bağışladı!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Çok yaşlanmış bir ihtiyar, ailesiz, evlatsız, Yesrib (Medine)'de yaşayıp da ne yapacak?!" dedi.

Sabit b. Kays, dönüp Peygamberimiz Aleyhisselama geldi ve:

"Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Bana onun karısını ve oğlunu da bağışlayıver?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar da sana bağışlanmıştır" buyurdu.

---

176 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253.
177 Heysemî, 6/141.
178 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253.
179 Vâkıdî, Megâzî, 2/518.
180 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253.
181 Vâkıdî, Megâzî, 2/519.

Sabit b. Kays, Zebir b. Bata'nın yanına geldi ve:

"Resûlullah Aleyhisselam 'Onlar da sana bağışlanmıştır!' buyurarak aileni, oğlunu da sana bağışladı" dedi.

Zebir b. Bata:

"Malsız mülksüz bir ev halkı Hicaz'da bu hali ile kalabilir, yaşayabilir mi?" dedi.

Sabit b. Kays, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına tekrar geldi ve:

"Yâ Rasûlallah! Onun malını da, benim için, bağışlayıver?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O da senin için bağışlanmıştır!" buyurdu.

Sabit b. Kays, Zebir b. Bata'nın yanına vardı ve:

"Resûlullah Aleyhisselam 'O da senin için bağışlanmıştır' buyurarak, malını da sana bağışladı!" dedi.[182]

Zebir b. Bata:

"Ey Sabit! Çin aynasını andıran parlak yüzüne bakan kızların yüzünde kendilerini gördükleri Ka'b b. Esed'e ne yapıldı?" diye sordu.

Sabit b. Kays:

"O, öldürüldü!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Şehirliler ve kırlılar ulusu,[183] her iki kabilenin [Benî Nadîr ile Benî Kurayzanın] ulusu, harpte onları hücuma kaldıran, kıtlıklarda doyuran[184] Huyey b. Ahtab'a ne yapıldı?" diye sordu.

Sabit b. Kays:

"O da öldürüldü!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Hücuma geçişimiz zamanında öncümüz, kaçış zamanımızda ardcımız ve koruyucu olan Gazzal b. Semev'el'e ne yapıldı?" diye sordu.

Sabit b. Kays:

"O da öldürüldü!" dedi.[185]

Zebir b. Bata:

"Önüne düşmediği cemaatler dağılan, onsuz bağlanan düğümler çözülen yönetici, evirip çevirici Nebbaş b. Kays'a ne yapıldı?" diye sordu.

182 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253, 254.
183 İbn İshak, İbn Hişam, 3/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/519.
184 Vâkıdî, Megâzî, 2/519.
185 İbn İshak, İbn Hişam, 3/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/519.

Sabit b. Kays:

“O da öldürüldü!” dedi.

Zebir b. Bata:

“Harplerde Yahudilerin sancaktarı Vehb b. Zeyd’e ne yapıldı?” diye sordu.

Sabit b. Kays:

“O da öldürüldü!” dedi.

Zebir b. Bata:

“Tevrat okumaktan geri durmayan Amr’lara ne yapıldı?” diye sordu.

Sabit b. Kays:

“Onlar da öldürüldüler!” dedi.[186]

Zebir b. Bata:

“Çifte Meclislere [Ka’b b. Kurayza ve Amr b. Kurayza oğullarına] ne yapıldı?” diye sordu.

Sabit b. Kays:

“Onlar da gittiler, öldürüldüler!” dedi.[187]

Zebir b. Bata Benî Kurayza kavminin ileri gelenlerini vasıflarıyla anarak “Filana ne yapıldı? diye sormaya, Sabit b. Kays da “Öldürüldü!” diye cevap vermeye devam etti.[188]

Zebir b. Bata:

“Ey Sabit! Bunlardan sonra, yaşamakta hayır yoktur!

Ben onların içinde yaşamış oldukları yurda onlardan sonra kalmak üzere mi döneceğim?! Böyle olmak bana gerekmez![189]

Ey Sabit! Senin üzerinde bulunan iyiliğim hakkı için, beni o kavme hemen kavuşturmanı dilerim!

Vallahi, onlardan sonra, yaşamakta hayır yoktur!

Allah’a yemin ederim ki; sevdiklerime kavuşuncaya kadar, kuyuya kova salınıp su çıkarılmasını beklemeye bile benim sabrım yoktur![190] And vererek senden dilerim: Benî Kurayza esirlerini öldüren şu öldürücüler arasından, yanıma doğru gel!

186 Vâkıdî, Megâzî, 2/519.
187 İbn İshak, İbn Hişam, 3/254.
188 Diyarbekrî, 1/498.
189 Vâkıdî, Megâzî, 2/519.
190 İbn İshak, İbn Hişam, 3/254.

Sonra da, beni kavmimin boyunlarının vurulduğu yere götür!

Benim keskin kılıcımı bulup eline al! Onunla hızlı bir darbe indirip beni öldür! Ey Sabit! Artık, ben sevdiklerime kavuşuncaya kadar, kuyuya salınan kovanın suyunu boşaltmasını beklemeye bile sabredemeyeceğim!" dedi.[191]

Hz. Ebu Bekir, Zebir b. Bata'nın:

"Sevdiklerime kavuşuncaya kadar..." sözünü işitince:

"Vallahi, onlar Cehennem ateşine atılmışlardır ve orada temelli kalıcıdırlar![192]

Yazıklar olsun sana ey Bata'nın oğlu! O, kovanın su boşaltması değildir. Fakat, temelli azabdır!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Ey Sabit! Tez yanıma gel, öldür beni!" dedi.

Sabit b. Kays:

"Ben seni öldürmeyeceğim!" dedi.

Zebir b. Bata:

"Beni sen öldürmeyeceksin de, ya kim öldürecek?

Fakat ey Sabit! Karımı ve çocuğumu sen gör, gözet! Onlar ölümden korkuyorlar.

Arkadaşından [Peygamber Aleyhisselamdan demek istiyor] onları azadlamasını, mallarının mülklerinin başına çevirmesini dile!" dedi.

Bunun üzerine, Sabit b. Kays Zebir b. Bata'yı Zübeyr b. Avvam'ın yanına götürdü. Zübeyr b. Avvam da, onun boynunu vurdu.

Sabit b. Kays, Zebir b. Bata'nın karısını, malını ve oğlunu Peygamberimiz Aleyhisselamdan istedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onun karısını ve oğlunu esirler arasından çıkardı.

Onlara, silahlar hariç olmak üzere, hurmalıklarını, deve, davar ve sığır gibi hayvanlarıyla bütün eşya ve emtialarını geri verdi.

Zebir b. Bata ailesi, Sabit b. Kays hanedanıyla birlikte bulundular.[193]

---

191 Vâkıdî, Megâzî, 2/519, 520.
192 İbn İshak, İbn Hişam, 3/254.
193 Vâkıdî, Megâzî, 2/520.

Benî Kurayza Yahudileri Kadınlarından Nübâte'nin Boynunun Vuruluşu

Hz. Aişe der ki:

"Benî Kurayza kadınlarından ancak bir tek kadın öldürülmüştür.

Resûlullah Aleyhisselam çarşıda onların erkeklerinin boyunlarını vurdururken, vallahi, o kadın [Nübâte] yanımda bulunuyor, benimle konuşuyor, dışından ve içinden gülüp duruyor,[194] 'Benî Kurayza esirleri öldürülüyor!' diyordu.

Bir çağırıcı:

'Ey Nübâte![195] Filanca kadın nerede?' diyerek seslenince,[196] kadın:

'Vallahi, ben çağrılıyorum!' dedi.[197]

Ona:

'Yazıklar olsun sana! Senin neyin var? Seni ne için çağırıyorlar?' diye sordum.

Kadın:

'Öldürülmek için! Kocam beni öldürdü!' dedi.

Kadın tatlı dilli bir kadındı.

Kendisine:

'Kocan seni nasıl öldürdü?' diye sordum.

Kadın:

'Zebir b. Bata'nın hisarında idim. Kocam bana emretti, ben de Muhammed'in ashabının üzerine değirmen taşını bıraktım. Onlardan birisinin başı parçalandı ve kendisi hemen öldü!

Ben onun için öldürüleceğim!' dedi, kalkıp gitti.

Hallad b. Süveyd'e karşı, kadının boynu vuruldu.[198]

Vallahi, öldürüleceğini bildiği halde onda gördüğüm kaygısızlığa, bol bol gülüşe, hâlâ şaşmakta ve onu unutamamaktayım!"[199]

---

194 İbn İshak, İbn Hişam, 3/252, 253.
195 Vâkıdî, Megâzî, 2/517.
196 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253.
197 Vâkıdî, Megâzî, 2/517.
198 Vâkıdî, Megâzî, 2/517.
199 İbn İshak, İbn Hişam, 3/253, Vâkıdî, Megâzî, 2/517.

Benî Kurayza Yahudilerinden Alınan Ganimetlerin Bölüştürülüşü ve Ganimetten, Savaşacak Müslümanlar İçin Silahlar ve Atlar Satın Alınışı

Benî Kurayza savaşına katılan Müslümanların sayısı 3000 idi. 36 da at vardı.

Ganimet mallarının ilk önce beşte biri Allah yolundaki harcamalar için çıkarıldıktan sonra; kalan beşte dördü, 3072 hisseye bölünüp, atlıya ikişer, yayaya birer hisse verilmek suretiyle, Müslümanlara bölüştürüldü.[200] Ganimetten, savaşacak erler için silahlar ve atlar da satın alındı.[201]

Reyhâne Hatunun Peygamberimiz Aleyhisselamın Zevceliğine Nâil Oluşu

Reyhâne Hatun der ki:

"Esir kadın ve çocuklar Müslümanlara bölüştürüldükten sonra, Resûlullah Aleyhisselam yanıma geldi.

Kendisinden utandım.

Beni çağırıp önüne oturttu ve:

'Eğer sen Allah'ı ve Resûlünü tercih edersen, Resûlullah seni kendisine zevce olarak alacaktır!' buyurdu.

Kendisine:

'Ben Allah'ı ve Resûlünü tercih ediyorum!' dedim.

Müslüman olduğum zaman, Resûlullah Aleyhisselam beni azad edip zevceliğe kabul buyurdu ve, öteki kadınlarında olduğu gibi, bana da 12 ukıyye 1 neşş mehir verdi.

Ümmü'l-Münzir'in evinde benimle evlendi.

Öteki zevcelerinde olduğu gibi, bana da, yanıma gelme günü ayrıldı.

Ben de perde arkasına alındım."[202]

Benî Kurayza Yahudilerinin Başlarına Gelenlerin Medine'yi Kuşatan Müşriklere Yardımda Bulunmalarından İleri Geldiğinin Kur'ân-ı Kerîm'de Açıklanışı ve Mü'minlere Yeni Bir Fethin de Müjdelenişi

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'inde şöyle buyurur:

---

200 Vâkıdî, Megâzî, 2/522, İbn Sa'd, 2/74-75.
201 İbn İshak, İbn Hişam, 3/256.
202 İbn Sa'd, 8/129, 130.

"Allah, kendilerine Kitab verilmiş olanlardan (Benî Kurayza Yahudilerinden) onlara (Medine'yi kuşatan müşriklere) yardımda bulunanları da, yüreklerine korku düşürerek kalelerinden indirdi.

Siz onlardan bir kısmını (çarpışan erkeklerini) öldürüyordunuz, bir kısmını da (kadın ve çocuklarını da) esir ediyordunuz.

Onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve henüz ayak basmadığınız başka bir yere (Hayber'e) de sizi vâris kıldı.

Allah her şeye hakkıyla kâdirdir."[203]

Sa'd b. Muaz'ın Yarasının Birdenbire Deşilip Vefat Edişi

Sa'd b. Muaz Benî Kurayza Yahudileri hakkındaki hükmünü verdikten kısa bir müddet sonra, Hendekte aldığı yara deşiliverdi.[204]

Hz. Âişe der ki:

"Mescidde Sa'd b. Muaz'ın bulunduğu çadırın yanıbaşında, Gıfâr oğullarından bazı kişilere ait bir çadır daha vardı.

Onlar kendi hallerinde oturup dururlarken, bir de bakmışlar ki kendilerine doğru bir kan akıp geliyor!

'Sizin tarafınızdan bize doğru akıp gelen bu kan nedir?!' dediler.

Meğer Sa'd'ın yarası deşilmiş, kan akıp duruyormuş![205]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunu haber alınca, hemen onun yanına vardı, başını tutup dizinin üzerine koydu. Üzerine beyaz bir örtü örttürdü, ayakları açıkta kaldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

'Ey Allah'ım! Sa'd, Senin Resûlünü tasdik ve Senin yolunda cihad etti, bu yolda vazifesini yaptı.

Ruhlarını kolayca alıp manevî huzuruna kabul buyurduğun kulların arasında, onun da ruhunu kolayca al ve huzuruna kabul buyur!' diyerek dua etti.

Sa'd b. Muaz, Peygamberimiz Aleyhisselamın sözlerini işitince, gözlerini açtı ve:

'Selam sana yâ Rasûlallah! Ben senin Resûlullah olduğuna şehadet ediyorum!' deyip gözlerini kapadı!"

---

203 Ahzâb: 26-27, İbn İshak, İbn Hişam, 3/261, 262.
204 İbn İshak, İbn Hişam, 3/262.
205 İbn Sa'd, 3/426, Buhârî, Sahîh, 1/119.

Sa'd b. Muaz'ın ev halkı, Peygamberimiz Aleyhisselamın böyle Sa'd b. Muaz'ın başını dizine aldığını ve onun konuştuğunu görünce, korktular.[206]

Sa'd b. Muaz geceleyin ruhunu teslim ettiği zaman, Cebrail Aleyhisselam başına ak atlastan bir sarık sarmış olduğu halde Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek:

"Yâ Muhammed! Kimdir bu ölü ki, kendisi için gök kapıları açıldı ve Allahın Arş'ı titredi!" dedi.[207]

"Arş-ı Rahman'ın titremesi, Sa'd b. Muaz'ın vefatına sevincinden ve ona kavuşmaktan ileri geliyordu" denilmiştir.[208]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Geceleyin, Sa'd'dan daha ağır bir hasta bulunduğunu bilmiyorum. Acaba Sa'd ne yapıyor, nasıldır?" buyurunca, ashab:

"Yâ Rasûlallah! Herhalde, onun ruhu kabzolunmuştur! Kavmi gelip onu evlerine götürmüşler" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam sabah namazını kıldıktan sonra Müslümanlarla birlikte hızla yürüyüp gittiler.[209]

Mahmud b. Lebid der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte biz de gittik.

Resûlullah Aleyhisselam o kadar hızla yürüyordu ki, nihayet, ayakkabılarımızın tasmaları koptu, ridalarımız boyunlarımızdan düştü.

Ashabdan bazıları:

'Yâ Rasûlallah! Hızla yürümekten yorulduk artık!' diyerek şikâyetlendiler.[210]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

'Hanzale'yi yıkamada olduğu gibi, meleklerin yine bizi geçip Sa'd'ı yıkayıvereceklerinden korktum!" buyurdu.[211]

Resûlullah Aleyhisselam eve eriştiği zaman, Sa'd yıkanıyor, annesi de:

'Vay Sa'd'ın annesinin başına gelenlere!' diye başlayan ağıtını yakıyor; ağlıyordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

---

206 İbn Sa'd, 3/327.
207 İbn İshak, İbn Hişam, 3/262, Vâkıdî, Megâzî, 2/526.
208 İbn Sa'd, 3/434 Hâkim, 3/206.
209 İbn Sa'd, 3/423, 424.
210 Vâkıdî, Megâzî, 2/526, İbn Sa'd, 3/427, 428.
211 Vâkıdî, Megâzî, 2/528, İbn Sa'd, 3/428.

'Ölü üzerine ağlayan her kadın, olmadık iyilikler sayarak yalan söyler! Fakat, Sa'd b. Muaz'ın annesi bundan müstesnadır ki, o onun hakkında ne söylerse yalan söylemiş olmaz!' buyurdu."

Seleme de:

"Biz kapının önünde idik. Resûlullah Aleyhisselamın arkasından eve girmek istiyorduk.

Resûlullah Aleyhisselam içeri girdi.

Evde, üzerine kilim örtülmüş olan Sa'd'dan başka kimse yoktu.

Resûlullah Aleyhisselamın yaklaştığını görünce, durdum. Kendisi bana 'Dur!' diye işaret edince, geri döndüm.

İçeride bir müddet kaldıktan sonra, çıktı.

'Yâ Rasûlallah! Ben içeride kimse görmedim! Halbuki, senin yavaşladığını gördüm!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Oturmaya kâdir olamadım. Ancak meleklerden birisi kanatlarını benim için toplayıp bükünce oturabildim!' buyurdu ve Sa'd b. Muaz için de:

'Bu, sana ihsandır ey Ebu Amr!

Bu, sana ihsandır ey Ebu Amr!

Bu, sana ihsandır ey Ebu Amr!' buyurdu.[212]

Sa'd'ın annesine de:

'Artık gözyaşın akmayıp dinse ve üzüntün gitse olmaz mı?

Çünkü, senin oğluna ilk gülen Allah ve ilk titreyen de Arş olmuştur![213] Sa'd b. Muaz Rabbine kavuşmayı dünyadan ayrılıncaya kadar dilemiş, özlemiş durmuştur!' buyurdu."[214]

Sa'd b. Muaz'ın Yıkanışı ve Kefenlenişi, Cenazesinin Taşınışı, Cenaze Namazının Kılınışı

Sa'd b. Muaz yıkanırken, Peygamberimiz Aleyhisselam onun yanında bulunuyor, Hâris b. Evs b. Muaz ile Useyd b. Hudayr ve Seleme b. Selâme su döküyordu.

Önce su ile, sonra su ve sidr ile, üçüncüsünde su ve kâfurla yıkandı. Yıkandıktan sonra, kızıl boz, üzeri yollu üç parça beze sarıldı.

Sonra, üzerinde cenaze taşınan serir getirilerek, Sa'd b. Muaz onun üzerine konulup evden dışarı çıkarıldı.[215]

---

212 Vâkıdî, Megâzî, 2/526, 527, İbn Sa'd, 3/428, 429.
213 İbn Sa'd, 3/434, Hâkim, 3/206.
214 Zehebî, Siyer, 1/216.
215 Vâkıdî, Megâzî, 2/527, İbn Sa'd, 3/432.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Muaz'ın cenazesinde bulunmak üzere yeryüzüne yetmiş bin meleğin inmiş olduğunu haber verdi.[216]

Sa'd b. Muaz'ın cenazesi taşınırken, annesi kendisini tutamadı, yaktığı ağıtını tekrarladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Her ağıtçı yalan söyler -Sa'd'ın ağıtçısı müstesna!" buyurdu.[217]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Muaz'ın cenazesini, evinden dışarı çıkarıncaya kadar, otuz arşın taşıdıktan sonra, cenazenin önünde yürüdü.[218]

Sa'd b. Muaz iri gövdeli bir zât olduğu halde, halk, onu taşırken çok hafif buldular.

Hatta, münafıklardan bazıları da:

"Vücutlu olduğu halde, bundan daha hafif bir cenaze taşımadık![219] Biz bundan daha hafif bir cenaze görmedik!" diyerek, birbirlerine:

"Bunun neden ileri geldiğini biliyor musunuz?" diye sordular ve:

"Herhalde, Benî Kurayza Yahudileri hakkında verdiği hükümden dolayı olsa gerek!" dediler.[220]

Bu konuşulanlar Peygamberimiz Aleyhisselama bildirilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Öyle değildir.[221] Onu taşıyan, sizden başkalarıdır!

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; melekler Sa'd'ın ruhuyla sevindiler ve Arş da onun için titredi!" buyurdu.[222]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Muaz'ın cenaze namazını kıldırdı.[223]

Sa'd b. Muaz'ın Kabrinin Kazılışı ve Gömülüşü

Ebu Saîd el-Hudrî der ki:

"Bakiyy kabristanında Sa'd b. Muaz'ın kabrini kazanlar arasında ben de bulunuyordum.

216 İbn İshak, İbn Hişam, 3/429, 430, Zehebî, Siyer, 1/213, 214.
217 İbn İshak, İbn Hişam, 3/263, 264.
218 İbn Sa'd, 3/431.
219 İbn İshak, İbn Hişam, 3/263.
220 Vâkıdî, Megâzî, 2/528, İbn Sa'd, 3/430.
221 Hâkim, 3/207.
222 İbn İshak, İbn Hişam, 3/263.
223 İbn Sa'd, 3/433, Ahmed b. Hanbel, 3/360.

Kabri kazdığımız müddetçe, toprağın her damlasından, üzerimize misk püskürülüyordu![224]

Resûlullah Aleyhisselam da, başucumuzda bulunuyordu.

Kazı işinden boşalınca, kabrin yanına su ve kerpiç hazırladık.

Kabri, Akîl b. Ebu Talib'in evinin yanında kazdık.

Bakiyy kabristanının halk ile dolduğunu gördüm."[225]

Cabir b. Abdullah'ın bildirdiğine göre; kabrin içine Hâris b. Evs b. Muaz ile Useyd b. Hudayr, Ebu Nâile Silkân b. Selâme ve Seleme b. Selâme indi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ayakta dikilmekte idi.

Sa'd b. Muaz kabre konulunca, Peygamberimiz Aleyhisselamın benzi değişti ve üç kere "Sübhânallah!" dedi.

Müslümanlar da üç kere "Sübhânallah!" dediler.

Bakiyy kabristanı tesbih sesleriyle sarsıldı.

Bundan sonra, Resûlullah Aleyhisselam üç kere tekbir getirdi.

Ashab da üç kere tekbir getirdiler.

Bakiyy kabristanı, getirilen tekbirlerle sarsıldı.

"Yâ Rasûlallah! Yüzünüzün değiştiğini ve üç kere 'Sübhânallah!' dediğinizi gördük. Bunun sebebi nedir?" diye soruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Arkadaşınıza kabir darlaşmış, onu öyle bir sıkışla sıkmıştı ki, eğer bundan bir kimse kurtulabilseydi, elbette Sa'd kurtulurdu!

Nihayet, Allah onu bundan kurtardı" buyurdu.[226]

Bu hadiseyi İbn İshak'la Ahmed b. Hanbel'in de, biraz daha kısa olarak, kitaplarına kaydettikleri görülür.[227]

Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam o gün kabrin içine de inip kabrin genişlemesi için Allah'a dua etmişti.[228] Sa'd b. Muaz kabre konulurken, oraya gelen annesinin oğluna bakmasına engel olunmak istenilmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bırakınız onu!" buyurdu.

Anne hatun, kabre kerpiç örülüp üzerine toprak örtülünceye kadar baktı, durdu da:

---

224 Vâkıdî, Megâzî, 2/528, İbn Sa'd, 3/431, Zehebî, Siyer, 1/209, 214.
225 Vâkıdî, Megâzî, 2/528, İbn Sa'd, 3/431, 432.
226 Vâkıdî, Megâzî, 2/529, İbn Sa'd, 3/431, 432.
227 İbn İshak, İbn Hişam, 3/263, Ahmed b. Hanbel, 3/360.
228 İbn Sa'd, 3/433, Hâkim, 3/206.

“Allah katında ondan dolayı ecir dilerim!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, orada ona tâziyede bulundu.

Müslümanlar kabrin üzerine toprak ittiler, toprağı düzelttiler ve sonra su serptiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kabrin üzerinde durup dua ettikten sonra, oradan ayrıldı.[229]

Hz. Âişe:

“Resûlullah Aleyhisselam ile iki arkadaşından [Ebu Bekir ile Ömer’den] sonra, vefatı Müslümanlara Sa’d b. Muaz’ınkinden daha ağır gelen bir kimse yoktur![230]

Ebu Bekir ile Ömer’in ona ağladıklarını odamdan işittim!” demiştir.[231]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Hayber Yahudilerinin Telaşlanmaları ve Peygamberimiz Aleyhisselamla Çarpışmak İçin Hazırlanmaları

Benî Kurayza Yahudilerinin erkekleri öldürüldükleri zaman, Huseyl b. Nüveyretü’l-Eşcâî, iki günde Hayber’e varmıştı.

Benî Nadîr Yahudilerinden Sellâm b. Mişkem ve Kinane b. Rebi’ b. Ebi’l-Hukayk ile Hayber Yahudileri toplanıp oturmuşlar, Benî Kurayza Yahudileri hakkında bir haber almak istiyorlardı.

Çünkü, Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Kurayza Yahudilerini kalelerinde kuşattığını haber almışlardı, fakat sonucunun ne olduğunu bilmiyorlardı.

Huseyl’i görünce, ona:

“Arkanda bıraktıklarından ne haber getirdin?” diye sordular.

Huseyl:

“Şer getirdim. Benî Kurayzaların çarpışan bütün askerleri, esir edildikten sonra, kılıçla öldürüldüler!” dedi.

Kinane b. Rebi’:

“Huyey’e ne oldu?” diye sordu.

Huseyl:

“Esir edildikten sonra, boynu vuruldu!” dedi ve esir edilenlerden:

- Ka’b b. Esed’in,

229 Vâkıdî, Megâzî, 2/529, İbn Sa’d, 3/432, 433.
230 İbn Sa’d, 3/433, Zehebî, Siyer, 1/214.
231 İbn Esîr, Kâmil, 2/187.

• Gazzal b. Semev'el'in,

• Nebbaş b. Kays'ın ve sairlerinin getirilip Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde öldürüldüklerini haber verdi.

Sellâm b. Mişkem:

"Bunların hepsi Huyey b. Ahtab'ın işidir ve onun yüzündendir!

Onun bize ilk uğursuzluğu, görüşümüze aykırı davranışlarıyla başladı, bizi mallarımızdan ve şerefimizden mahrum etti.

Demek kardeşlerimiz öldürüldüler ha!

Çoluk çocukların esir edilmeleri ise, öldürülmekten de ağır ve çetindir!

Artık Yahudilik Hicaz'da hiçbir zaman tutunamaz!

Yahudilerin ne işe yarar azimleri, ne de görüşleri vardır!" dedi.

Hayber kadınları, Benî Kurayzaların haberini alınca, çığlıklar kopardılar, yakalarını yırttılar, saçlarını yoldular, yaslar tuttular.

Müşrik Arap kadınları da, haber sormak ve teselli vermek için onlara geldiler gittiler.

Hayber Yahudileri korktular. Sellâm b. Mişkem'e gidip, ona:

"Ey Ebu Amr! Ey Ebu'l-Hakem! Sen ne düşünüyorsun? Senin bu yoldaki görüşün nedir?" diye sordular.

Sellâm b. Mişkem:

"Siz ne görüşü tamamıyla yerine getirirsiniz, ne de ondan bir harf alırsınız" dedi.

Kinane b. Rebi':

"Şimdi azarlama, kınama zamanı değildir! Başa gelip çatan iş hakkındaki görüşün ne ise, sen onu söyle!" dedi.

Sellâm b. Mişkem:

"Muhammed, Yesrib (Medine) Yahudilerinden boşalınca, sizin üzerinize yürüyüp meydanınıza konacak, Benî Kurayzalara yaptığını size de yapacaktır!" dedi.

Hayber Yahudileri, ona:

"Pekâlâ! Sen bu yolda ne yapmamızı uygun görüyorsun?" diye sordular.

Sellâm b. Mişkem:

"O bizim üzerimize yürümeden, biz Hayber Yahudileriyle birlikte onun üzerine yürüyelim!

Onlar her ne kadar sayıca bizden çok iseler de, biz de Teymâ, Fedek ve Vâdi'l-kurâ Yahudilerini çekip yanımıza alalım, Araplardan hiç kimsenin yardımını istemeyelim.

Çünkü, Arapların size neler yaptıklarını; Hendek savaşında Hayber'in hurma mahsulünü almayı şart koştuktan sonra, bu yoldaki ahidlerini nasıl bozup sizi bıraktıklarını görmüş bulunuyorsunuz!

Onlar, ahidlerinden dönmek için, Evsî ve Hazrecîlerin bir kısım hurma mahsulünü de Muhammed'den istediler.

Bununla beraber, Nuaym b. Mes'ud da, hepsince belli bir kimse olduğu halde, Muhammed hesabına, onların hepsine hile etmiştir.

Biz, Muhammed'in üzerine yürüyüp, yurdunun ortasında, onunla eski yeni bütün hıncımızla çarpışalım!" dedi.

Hayber Yahudileri:

"İşte, yerinde görüş budur!" dediler.

Kinane b. Rebi':

"Benim haber aldığıma göre; Araplar da ona son derecede kızgın ve hınçlı imişler!

Orada (Medine) bizim bu kalelerimiz gibi kaleler yoktur.

Muhammed bizi ve kalelerimizi iyice bilmediği için, hiçbir zaman üzerimize yürüyemez!" dedi.

Sellâm b. Mişkem:

"O, kendisine boyun eğilmedikçe, bilinemeyen bir adamdır!" dedi.[232]

---

232 Vâkıdî, Megâzî, 2/530, 531.

Üçüncü Bölüm

BENÎ KURAYZA'DAN SONRA

BENÎ KURAYZA'DAN SONRA

Muğîre b. Şûbe'nin Müslüman Oluşu

Muğîre b. Şûbe, Sakîf kabilesindendir. Ebu İsa künyesini taşırdı.[1]

Kendisi, Arap dahilerinden sayılırdı.[2] En sıkışık durumlarda, bir çıkar yol bulurdu.[3]

Muğîre b. Şûbe, Hendek savaşı yılında Müslüman oldu.[4]

Muğîre b. Şûbe der ki:

"Biz, Araplar içinde, dinine son derecede bağlı ve Lât putunun bakıcısı bir kavim idik.

Kavmimizin Müslüman olduğunu görecek olsam bile, onlara tâbi olmayacağımı sanırdım.

Malik oğullarından bir heyet, Kral Mukavkıs'a gitmek ve hediye sunmak üzere derlenip toplanmışlardı.

Onlarla birlikte ben de gitmek üzere derlenmiştim.

Amcam Urve b. Mes'ud'a danıştım. Gitmekten beni men etti ve:

"Babanın oğullarından hiç kimse senin yanında değil!" dedi.

Ben onun sözünü dinlemedim, "İlle gideceğim!" dedim. Onlarla birlikte yola çıktım.

Malik oğullarının müttefiklerinden, yanlarında, benden başka kimse yoktu.

Nihayet, İskenderiye şehrine vardık.

O sırada, Mukavkıs deniz üzerinde bulunuyormuş.

---

1 İbn Sa'd, 4/284, 285, İbn Abdilberr, 4/1445, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/247.
2 İbn Abdilberr, 4/1445, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/248.
3 İbn Sa'd, 4/285.
4 İbn Abdilberr, 4/1445.

Küçük bir vapura binip, oturduğu yerin hizasına kadar vardım.

Mukavkıs bana baktı ve birisine emretti ki; ben kimim ve ne istiyorum, öğrenilsin.

Memur benden sordu. İşimizi ve kendisini görmeye geldiğimizi haber verdim.

Kiliseye indirilmemizi ve orada ağırlanmamızı emretti. Ağırlandık.

Sonra, bizi çağırdı, huzuruna girdik.

Mukavkıs, Malik oğullarının liderine baktı, onu yakınına getirtti.

Birlikte oturdular.

Sonra, ona:

'Bütün bunlar, Malik oğullarından mıdırlar?' diye sordu.

O da:

'Evet! Ancak bir tek kişi müttefiklerdendir' dedi ve beni ona tanıttı.

Oradaki cemaatin Mukavkıs'a en önemsiz olanı, bendim.

Malik oğulları hediyelerini Mukavkıs'ın önüne koydular.

Mukavkıs sevindi ve onların alınmasını ve kendilerine bahşişlerinin de verilmesini emretti.

Bahşiş verilirken, onların bazısını bazısına üstün tuttular.

Bana gelince; anmaya değmez, az ve önemsiz bir şey verdiler.

Mukavkıs'ın huzurundan çıktık.

Malik oğulları ailelerine hediyeler satın aldılar, sevinçli idiler.

Onlardan hiç kimse de, bana hiçbir fedâkârlıkta bulunmadılar.

Yola çıktılar ve yanlarına da içki aldılar, içki içmeye başladılar. Ben de onlarla birlikte içiyordum.

Ben içmeyi bıraktım.

'Taif'e dönünce, kavmime Mukavkıs'ın beni hor, hakîr gördüğünü haber verecekler!' diye, onları öldürmeyi tasarladım!

Irak'ta, Bassak nehri yanında bulunduğumuz sırada, yalandan hastalandım ve başımı bağladım.

Bana:

'Neyin var?' diye sordular.

Onlara:

'Başım ağrıyor!' dedim.

İçkilerini ortaya koydular ve beni çağırdılar.

Onlara:

'Başım ağrıyor, ben içemeyeceğim. Fakat sizinle oturur, size içirebilirim!' dedim.

Bana hiç itiraz etmediler.

Oturup onlara içki içirmeye başladım. Kadehten sonra kadeh içildi. Kadehler ardarda yetiştirilince, iştihalandılar. Kendilerine geri çevirdiğim boş kadehlerin bile farkına varamaz, düşünemez hale gelip sızakaldılar!

O zaman, ben de onların üzerlerine çöküp hepsini öldürdüm!

Yanlarında bulunan bütün malları alıp Peygamber Aleyhisselamın yanına geldim.

Kendisini, Mescidde ashabıyla birlikte otururken buldum.

Üzerimde yolcu elbisesi vardı.

Kendisine İslâm selamıyla selam verdim.

Ebu Bekir b. Ebi Kuhâfe, bakınca beni tanıdı ve:

'Sen Urve'nin kardeşinin oğlusun galiba?' dedi.

'Evet! Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Resûlullah olduğuna şehadet ediyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah'a hamd olsun ki, seni İslâmiyete hidayet etti' buyurdu.

Ebu Bekir, bana:

'İskenderiye şehrine emniyet ve selametle vardınız mı?' diye sordu.

'Evet!' dedim.

'Seninle birlikte bulunan Malikîlere ne oldu? Onlar nasıllar?' diye sordu.

'Onlarla bizim aramızda olan, bazı Araplar arasında olan şeydir. Biz şirk dinindeyizdir, onları öldürdüm! Elbiselerini soyup Resûlullaha getirdim. Beşte birini çıkarsın! Yahut onlar hakkında ne yapmayı uygun görürse, öyle yapsın! O, müşriklerden bir ganimettir! Ben Muhammed Aleyhisselamı tasdik eden bir Müslümanım!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Senin Müslümanlığını kabul ettim. Fakat, onların mallarından, ben ne bir şey, ne de beşte bir alırım! Çünkü, o bir gadrdir, gadrde ise hayır yoktur!' buyurunca, sanki yakında uzakta ne varsa, hepsi beni tuttu, tutulakaldım!

'Yâ Rasûlallah! Ben ancak kavmimin dininde bulunduğum sırada onları öldürmüş, sonra da Müslüman olup huzuruna gelmiş bulunuyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'İslâmiyet, kendisinden önce olup bitenleri düşürür, siler!' buyurdu.[5]

Malikîlerden öldürülenler 13 kişi olup, öldürüldükleri haberi Taif'te Sakîflere erişince, iki taraf çarpışmak için çağrıştılar.

Urve b. Mes'ud benim tarafımdan 13 diyet ödemeyi yüklenince, barıştılar. Peygamber Aleyhisselamın yanında Hudeybiye umresine kadar kaldım."[6]

Kays b. Nüşbe'nin Müslüman Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselamı ve Müslümanları Hendekte kuşatan müşrik orduları yurtlarına dönüp gittikten sonra, Süleym oğulları kabilesinden Kays b. Nüşbe, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelmişti.[7]

Kendisi, Cahiliye devrinde Allah'ı arayan, kitaplar okuyan bir adamdı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın zuhurunu haber alınca, onunla görüşmeye can attı.

Medine'ye geldiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Sen Allah'ın Resûlü müsün?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet!" buyurdu ve soyunu da ona haber verdi.

Kays:

"Demek, sen kavminin içinde şerefli bir mevkiye sahip ve peygamber ailesine mensupsun?!" dedikten sonra:

"Senin kabule davet ettiğin şeyler nelerdir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona İslâmiyeti açıkladı ve İslâmiyetin yapılmasını emrettiği veya yasakladığı şeyleri de anlattı.

Kays:

"Demek, sen ancak iyilikleri buyuruyor, kötülüklerden de sakındırıyorsun!

Ben gerimdeki kavmimin elçisiyim!

Onlar bana itaat ederler.

Ben sana bazı sorular soracağım ki; onları kendisine vahiy gelenden başkası bilemez!

Haydi, sen bana Kâh'ın ne olduğunu haber ver?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

5 İbn Sa'd, 4/285, 286.
6 Zehebî, Siyer, 3/17.
7 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/448.

"Semâdır!" buyurdu.

Kays:

"Sen bana Mahal'in ne olduğunu haber ver?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Arzdır!" buyurdu.

Kays:

"Bunlar kimindir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ındır!" buyurdu.

Kays yedi kat göklerden ve onlarda bulunanlardan, onların yedikleri, içtikleri şeylerden sordu.[8]

Peygamberimiz Aleyhisselam da ona yedi kat gökleri, melekleri, onların Allah'a nasıl ibadet ettiklerini, yeri ve yerdekileri anlattı.[9]

Kays Peygamberimiz Aleyhisselamın anlattıklarını can kulağı ile dinledi ve benimsedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onu İslâmiyete davet etti.[10]

Kays:

"Sen doğrusun! Ben senin Resûlullah olduğuna şehadet ediyorum!" diyerek[11] Müslüman oldu.

Kavmi olan Süleym oğullarının yanına döndü[12] ve onlara:

"Ey Süleym oğulları! Ben Rumların ve Farsların tercemelerini, Arapların, kâhinlerin şiirlerini, Himyerîlerin tekerlemelerini dinlemiş, işitmişimdir.

Fakat, onların kelamlarından hiçbirisi, Muhammed'den işitmiş olduğum Kelama benzememektedir.[13]

Siz bana Muhammed hakkında itaat edin![14] Ondan nasibinizi alın![15]

Çünkü, sizler onun dayısı sayılırsınız!

Eğer o muvaffak ve muzaffer olursa, bundan sizler de yararlanır ve mes'ud olursunuz![16]

Ben taştan daha katı olan kalbimle onun yanına girmiştim; sözlerini bitirmedikçe, yanından ayrılamadım!" dedi.

8 İbn Hacer, İsâbe, 3/260, 261.
9 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/448, İbn Hacer, İsâbe, 3/260.
10 İbn Sa'd, 1/307.
11 İbn Hacer, İsâbe, 3/261.
12 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/448.
13 İbn Sa'd, 1/307, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/448, İbn Hacer, İsâbe, 3/260.
14 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/448, İbn Hacer, İsâbe, 3/260.
15 İbn Sa'd, 1/307.
16 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/448, İbn Hacer, İsâbe, 3/260.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kays'a "Süleym oğullarının en bilgilisi" adını takmıştı.

Onu göremediği zaman:

"Ey Süleym oğulları! Sizin en bilgiliniz nerede?" diye sorardı.[17]

Allah ondan razı olsun!

Eşca' Kabilesinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları ve Peygamberimiz Aleyhisselamla Muahede Yapmaları

Benî Eşca'lar, Adnan'ın soyundan gelen Kahtan kabilelerinden olup babalarının adıyla Eşca' diye anılırlar, Medine çevresinde otururlardı.[18]

Hendek yılında Eşca' kabilesinden 400 kişilik bir savaş birliği, Mes'ud b. Ruhayle'nin kumandası altında gelip Peygamberimiz Aleyhisselama karşı Ebu Süfyan'ın ordusuna katılmıştı.[19]

Benî Kurayza savaşından sonra, başlarında yine Mes'ud b. Ruhayle olduğu halde, 100, diğer rivayetlere göre 700 kişilik bir kafile, Medine'ye gelerek Sel' dağının vadisine kondular.

Peygamberimiz Aleyhisselam onların yanlarına gitti. Onlar için hurma yükletilip getirilmesini ashabına emir buyurdu.

Eşca'lar:

"Ey Muhammed! Kavmimiz olan Araplar içinde yurtları sana bizden daha yakın, sayıları bizden daha az olan kimseler bulunduğunu bilmiyoruz.

Biz, seninle çarpışmaktan, senin kavminle çarpışmaktan sıkılıyoruz!

Bunun için, seninle anlaşma yapmaya geldik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlarla anlaşma yaptı.

Benî Eşca'lar, muahede yaptıktan sonra, Müslüman oldular.[20]

Allah onlardan razı olsun!

Kurata Seriyyesi

Kurataların Kimlikleri ve Yurtları

Kuratalar; Kurt, Karit, Kureyt oğulları, Abdullah b. Ebu Bekir b. Kilâb oğulları kabilesinden idiler.[21]

---

17 İbn Hacer, İsâbe, 3/260.
18 Kalkaşandî, s. 40.
19 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.
20 İbn Sa'd, 1/306.
21 İbn Sa'd, 2/78, Belâzurî, Ensâb, 1/376.

Kuratalar; Şerebbe diye anılan ve kendilerine ait bulunan Dariyye nahiyesindeki Bekerat suyunun başına konarlardı.[22]

Dariyye; Necd'de, Basra'dan Mekke'ye giden yol üzerinde olup,[23] Basra'ya 7 merhale uzaklıktadır.[24]

Medine'ye ise 7 geceliktir.[25]

Kurata Seferi Ne Zaman, Niçin ve Nasıl Yapıldı?

Kurata seferine, Hicretin altıncı yılında[26] Muharrem'in onuncu günü çıktıktan sonra çıkılmıştır.[27]

Kırk kişilik İslâm irşad birliğini Bi'r-i Maûne'de kuşatarak şehit eden Âmir b. Tufeyl,[28] Benî Kilâbların Cafer b. Kilâb oğulları kolundandı.[29]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan Muhammed b. Mesleme'nin kumandası altında, içlerinde Abbâd b. Bişr, Seleme b. Selâme b. Vakş ve Hâris b. Hazeme'nin de bulunduğu 30 kişilik askerî bir birliği, Bekr b. Kilâb oğulları üzerine gönderdi.[30]

Bu mücahidlerin hepsi binitli olup,[31] bir kısmı at, bir kısmı da deve üzerinde idiler.[32]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlere, gündüzleri gizlenip geceleri ilerlemelerini ve düşmana birdenbire ve her yandan baskın yapmalarını emir ve tavsiye buyurdu.[33]

Muhammed b. Mesleme ile arkadaşları, gündüzleri gizlenerek, geceleri ilerleyerek Şerebbe'ye ulaştılar.[34]

Mücahidler Şerebbe'ye, Dariyye'ye eriştikleri sırada idi ki, üzerlerinde çoluk çocuk taşınan hevdeçli develere rastladılar.

Muhammed b. Mesleme, göç sahiplerinin kimler olduklarını sorup öğrenmek üzere arkadaşlarından birisini onların yanına gönderdi.

---

22 İbn Sa'd, 2/78.
23 Yâkût, 3/457.
24 Diyarbekrî, 2/2.
25 Yâkût, 3/457.
26 İbn Sa'd, 2/78.
27 Vâkıdî, Megâzî, 2/534, İbn Sa'd, 2/78.
28 Vâkıdî, Megâzî, 1/348, İbn Sa'd, 2/52, Buhârî, Sahîh, 3/240.
29 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 1, s. 311.
30 Vâkıdî, Megâzî, 2/534.
31 İbn Sa'd, 2/78.
32 Zürkânî, 2/154.
33 Vâkıdî, Megâzî, 2/534, İbn Sa'd, 2/78.
34 Vâkıdî, Megâzî, 2/534.

Elçi gidip geri döndü ve:

“Onlar Muharib kabilesinden bir cemaat imiş!” dedi.[35]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretin 4. yılında Gatafan kabilelerinden Muharib ve Sa’lebe oğullarının[36] Müslümanlarla çarpışmak üzere yığınak yaptıklarını haber alınca üzerlerine yürümüş,[37] fakat onlar çarpışmaktan korkarak dağ başlarına kaçmışlardı.[38]

Muharibler, bu sefer Müslümanların yakınlarında konakladılar.

İslâm mücahidleri, onları, develerini salıp dinlendirinceye ve develerine çoluk çocuklarını bindirinceye kadar beklediler, sonra da onlara birdenbire baskın yaptılar.

Muhariblerden bazıları öldürüldü, sağ kalanları da kaçtılar. Kaçanlar takip edilmedi.

Mücahidler, Muhariblerin çoluk çocuklarına dokunmadılar. Ancak, deve ve davarlarını sürüp götürdüler.

Mücahidler, Benî Bekrlerin yurtlarına doğru ilerlediler.

Onların gözle görülebilecekleri bir mevkie ulaştıkları zaman, Muhammed b. Mesleme, onların tutum ve davranışlarını öğrenmek üzere Abbâd b. Bişr’i ileri gönderdi.

Abbâd b. Bişr, Benî Bekrlerin bulundukları yere kadar sokuldu.

O sırada Benî Bekrler hayvanlarını dinlendirmekte, sağmakta, develerini sulayıp ıhdırmakta idiler.

Abbâd b. Bişr, geri dönüp, gördüklerini Muhammed b. Mesleme’ye bildirdi.

Muhammed b. Mesleme ile arkadaşları hemen hareket ettiler, Benî Bekrlere birden ve her yandan baskın yaptılar. Benî Bekrlerden on kişi öldürdüler. İğtinam ettikleri davar ve develeri Medine’ye doğru sürdüler.

Bir iki gece yol alarak Dariyye’de sabahladılar.

Sabahleyin Dariyye’den ayrılıp Nahl vadisine indiler.

Müşrikler tarafından takip edilmekten korktukları için, davarları Adâse’ye kadar develerle birlikte at sürüsü gibi hızla sürüp akıttılar. Davarlar Rebeze’de yoruldular, yürüyemez hale geldiler.

---

35 Vâkıdî, Megâzî, 2/534.

36 İbn İshak, İbn Hişam, 3/214.

37 Vâkıdî, Megâzî, 1/396, İbn Sa’d, 2/61, Beyhakî, Delâil, 3/371 Zehebî, Târîh, s. 201, İbn Kesîr, Bidâye, 4/83.

38 Vâkıdî, Megâzî, 1/396, İbn Sa’d, 2/61.

Muhammed b. Mesleme, davarları yavaş yavaş sürüp götürmeleri için, arkadaşlarından bazılarını geride bıraktı.[39]

Nahl, Medine'ye iki merhalelik (konaklık) bir yerdir.[40]

Rebeze de, Hicaz yolu üzerinde ve Zât-i Irk'ın yakınında, Medine'ye üç günlük bir kariyyedir.[41]

Ganimet Mallarının Bölüştürülüşü ve Medine'ye Dönülüşü

Muhariblerle Benî Bekrlerden iğtinam edilen mallar; 150 deve ile 3000 davardı.

Muhammed b. Mesleme, bunların beşte birini Peygamberimiz Aleyhisselam için ayırıp, kalanlarını (beşte dördünü) arkadaşlarına bölüştürdü.

Bir deve, on koyuna denk sayıldı.

Mücahidlerden her biri, deve ve davarlardan hisselerine düşenleri aldılar.[42]

Kurata seferi 19 gün sürdü. Muharrem'in son gecesinde Medine'ye dönüldü.[43]

Sümâme b. Üsal'in Yakalanışı ve Müslüman Oluşu

Sümâme b. Üsal'in Kimliği ve Geçmişi

Benî Hanîfe kabilesinden Sümâme b. Üsal, Yemâme halkının seyyidi ve ulu kişisi idi.[44]

Kendisi, daha önce, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına uğrayarak canına kasdetmiş, amcası bu cinayete engel olmuştu.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam Sümâme'nin kanının dökülmesini mübah saymış,[45] onu ele geçirme imkânını elde etmesi için de, Allah'a dua etmişti.[46]

---

39 Vâkıdî, Megâzî, 2/534, 535.
40 Yâkût, 5/276, 277.
41 Yâkût, 3/24.
42 Vâkıdî, Megâzî, 2/535, İbn Sa'd, 2/78, İbn Seyyid, 2/78.
43 İbn Sa'd, 2/78, İbn Seyyid, 2/78.
44 Ahmed b. Hanbel, 2/452, Müslim, 3/1387, İbn Abdilberr, 1/213.
45 İbn Sa'd, 5/550.
46 İbn Hacer, İsâbe, 1/203.

Sümâme'nin Yakalanışı

Hicretin 6. yılı başlarında idi ki,[47] umre haccı yapmak maksadıyla Mekke'ye giderken, İslâm süvarileri Sümâme'yi Medine yakınlarında yakalayıp Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna getirdiler.[48]

Yakalayanlar, onun kim olduğunu bilmiyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Siz kimi yakalamış olduğunuzu biliyor musunuz?

Bu, Sümâme b. Üsalü'l-Hanefî'dir! Ona iyi muamele yapınız! Kendisini hoş tutunuz, incitmeyiniz!" buyurdu.[49]

Sümâme'yi Mescidin direklerinden bir direğe bağladılar.[50]

Peygamberimiz Aleyhisselam ev halkının yanına döndü ve onlara:

"Yanınızda bulunan yiyeceklerden toplayıp Sümâme'ye gönderiniz!" buyurdu.

Sağılan devenin sütünden sabah akşam içirilmesi için de emir verdi.

Sümâme'yi bağlı bulunduğu yerden ayırmadılar.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sümâme'ye İslâmiyeti Teklif Edişi ve Gönlünden Ne Geçirdiğini Soruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sümâme'nin yanına vardıkça;

"Ey Sümâme! Müslüman ol!" buyuruyor[51] ve:

Ey Sümâme! Gönlünde ne var? İçinden ne geçiriyorsun?" diye soruyor, Sümâme de:

"Ey Muhammed! Gönlümde hayr var!

Eğer sen beni öldürecek olursan, kanlı bir katili öldürmüş olursun!

Eğer sen bana iyilik eder, beni bağışlarsan, iyiliğe şükreden, iyilik bilen bir kimseye iyilik etmiş olursun!

Eğer kurtulmalık için benden mal istersen, dilediğin kadar iste, al!" diyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam onu kendi haline bırakıyor, ertesi gün olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam Sümâme'ye:

"Ey Sümâme! Gönlünde ne var? Neler düşünüyorsun?" diye soruyor, Sümâme de:

---

47 Semhûdî, 1/310.
48 İbn Sa'd, 5/550.
49 İbn İshak, İbn Hişam, 4/287.
50 Ahmed b. Hanbel, 2/452, Buhârî, Sahîh, 5/117.
51 İbn İshak, İbn Hişam, 4/287.

“Gönlümde, dün sana söylemiş olduğum şey var!

Eğer beni öldürecek olursan, kanlı bir katili öldürmüş olursun!

Eğer bana iyilik eder, beni bağışlarsan, iyiliğe şükreden, iyilik bilen bir kimseye iyilik etmiş olursun!

Eğer kurtulmalık için benden mal istersen, dilediğin kadar iste, al!” diyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yine onu kendi haline bırakıyor, ertesi gün Sümâme’ye:

“Ey Sümâme! Gönlünde ne var? Sen neler düşünüyorsun?” diye soruyor, Sümâme de:

“Gönlümde, dün sana söylemiş olduğum şey var!

Eğer beni öldürecek olursan, kanlı bir katili öldürmüş olursun!

Eğer bana iyilik edersen, iyiliğe şükreden, iyilik bilen bir kimseye iyilik etmiş olursun!

Eğer benden kurtulmalık mal istersen, istediğin kadar iste, al!” diyordu.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sümâme’yi salıveriniz!” buyurdu.[52]

Sümâme'nin Müslüman Oluşu

Sümâme bağlı bulunduğu direkten salıverilip serbest bırakılınca, Yüce Allah onun kalbine İslâm sevgisini düşürdü.[53]

“Şehadet ederim ki; Allah’tan başka ilah yoktur ve yine şehadet ederim ki; Muhammed Allah’ın Resûlüdür!” dedi.[54]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona, Ebu Talha’nın bahçesine gidip guslетmesini emretti.[55]

Sümâme hemen gidip güzelce guslettikten sonra, geldi. Peygamberimiz Aleyhisselama İslâmiyet üzerine bey’at edip Müslüman oldu. Allah ondan razı olsun!

Akşamleyin yemeğini getirdiler.

Sümâme o yemekten ancak az bir miktarını yedi. Sağılan devenin sütünden de az bir miktarını içti.

Müslümanlar buna hayret ettiler.

52 Ahmed b. Hanbel, 2/452, Buhârî, Sahîh, 5/117, 118, Müslim, 3/1386.
53 Ahmed b. Hanbel, 2/246.
54 Ahmed b. Hanbel, 2/452, Buhârî, Sahîh, 5/117, 118, Müslim, 3/1386.
55 Ahmed b. Hanbel, 2/483.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz gündüzün evvelinde kâfir midesiyle yiyen ve gündüzün sonunda Müslüman midesiyle yiyen bir adamdan mı hayrete düştünüz?[56] Kâfir yedi mide ile yer, Müslüman ise bir tek mide ile yer!" buyurdu.[57]

Sümâme'nin Kalbine İslâmiyet Sevgisinin Nasıl Düşürüldüğü

Sümâme b. Üsal demiştir ki:

"Ey Muhammed! Vallahi, akşamleyin yanına geldiğim zaman, yeryüzünde bana senin yüzünden daha sevimsiz gelen bir yüz yoktu!

Fakat, sabaha çıkınca, senin yüzün bana bütün yüzlerin en sevimlisi ve sevgilisi olmuştur!

Vallahi, akşamleyin yanına geldiğimde, bana senin dininden daha sevimsiz gelen bir din yoktu!

Fakat, sabaha çıkınca, senin dinin bana dinlerin en sevimlisi ve en sevgilisi olmuştur!

Vallahi, akşamleyin senin yanına geldiğimde, bana senin yurdundan daha sevimsiz gelen bir yurt yoktu!

Fakat, bu sabaha çıkınca, senin yurdun bana yurtların en sevimlisi ve sevgilisi olmuştur!"[58]

Sümâme b. Üsal'in Umre Yapmak Üzere Mekke'ye Gidişi

Sümâme b. Üsal:

"Yâ Rasûlallah! Ben umre yapmak istediğim sırada, senin süvarilerin beni yakalamışlardı.

Şimdi ne buyurursun? Ne yapayım?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Sümâme'yi selametle müjdeledi ve niyetlenmiş olduğu umreyi yapmasını kendisine emretti.[59]

Sümâme:

"Lebbeyk! Allâhümme lebbeyk! İnnel hamde ve'n-nimete leke vel mülke lâ şerîke lek!" diye telbiye ederek Mekke'ye girince, Kureyş müşrikleri onu yakaladılar ve:

---

56 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288.

57 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288, Ahmed b. Hanbel, 2/145, Buhârî, Sahîh, 6/200, 201, İbn Mâce, 2/1084, 1085, Dârimî, 2/25, 26, Heysemî, 5/31.

58 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288, Ahmed b. Hanbel, 2/246, 247, Buhârî, Sahîh, 5/118, Müslim, 3/1386, İbn Abdilberr, 1/215, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/294.

59 Ahmed b. Hanbel, 2/452, Buhârî, Sahîh, 5/118.

“Demek sen bize karşı davranmaya kalkışıyorsun ha!” dediler.

Sümâme’nin boynunu vuracakları sırada, içlerinden birisi:

“Bırakınız onu! Siz yiyecekleriniz hususunda Yemâme halkına muhtaçsınız!” dedi.

Bunun üzerine, Sümâme’yi serbest bıraktılar ve:

“Ey Sümâme! Demek sen dinden çıktın?!” dediler.

Sümâme:

“Hayır! Ben dinden çıkmadım. Fakat, ben dinin hayırlısı olan Muhammed’in dinine tâbi oldum.[60] Ben İslâmiyeti kabul, Muhammed’i tasdik ve ona iman ettim.[61]

Vallahi, Allah’ın Resûlü olan Muhammed izin vermedikçe, size Yemâme’den bir buğday tanesi bile gelemeyecek![62]

Ben, şu Beyt’in (Kâbe’nin) Rabbine and içmişimdir ki; son ferdinize kadar hepiniz Muhammed’e tâbi olmadıkça, size Yemâme’den yararlanacağınız hiçbir şey erişemeyecek!” dedi.

Kureyşîlerin her çeşit erzak ve menfaatleri hep Yemâme’den sağlanırdı.[63]

Sümâme b. Üsal, umre yaptıktan sonra, Yemâme’ye gitti. Yemâme halkını Mekke’ye herhangi bir şey yükleyip salmaktan men etti.[64]

Sümâme b. Üsal Mekkelilere Yemâme’den hububat yüklenmesine engel olunca, Kureyş müşrikleri son derecede daraldılar.[65] Kıtlık yüzünden, deve yününü kanla yoğurup yemeye başladılar![66]

Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı yazıp:

“Sen hem akraba hukukunu gözetmeyi emretmektesin! Hem de, bizimle akrabalık bağlarını koparıp babaları kılıçtan geçirmekte, çocukları açlıktan öldürmektesin!?[67]

Bak! Sümâme bizim yiyeceklerimizi kesti ve bizi zararlandırdı.

Eğer sen yiyeceklerimizle aramıza gerilmemesi için ona bir yazı yazmayı uygun görürsen, yazıver emi” dediler.[68]

Kureyş müşriklerinin lideri Ebu Süfyan da, kalkıp Medine’ye kadar geldi.

---

60 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288.
61 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 1/295.
62 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288, Ahmed b. Hanbel, 2/452, Buhârî Sahîh, 5/118, Müslim, 3/1387.
63 İbn Abdilberr, 1/214, 215.
64 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288.
65 İbn Sa’d, 5/550, İbn Abdilberr, 1/215.
66 Halebî, 3/172.
67 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288.
68 İbn Abdilberr, 1/215.

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olduğunu söyleyen sen değil misin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam "Evet!" buyurunca, Ebu Süfyan:

"Fakat, sen babaları kılıçla, bebeleri de açlıktan öldürmektesin!" diyerek çıkıp gitti.[69]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekkeli müşriklerin müracaatları ve ricaları üzerine, Yemâme'den Mekkelilere zahire satışına engel olmaması için Sümâme'ye yazı yazdı.[70] Yazısında:

"Kavmimle yiyecekleri arasından çekil! Kendilerinin Yemâme'den erzak yüklemelerine engel olma!" buyurdu.[71]

Sümâme de Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruğunu yerine getirdi.[72]

Behî Lihyan Seferi

Seferin Tarihi ve Sebepleri

Benî Lihyan seferi, Hicretin 6. yılında Rebiülevvel ayının başında vuku bulmuştur.[73]

Cumâdelûlâ ayında vuku bulduğu da rivayet edilir.[74]

Lihyan b. Hüzeyl b. Müdrike oğulları, Usfan nahiyesinde otururlardı.[75] Hicretin 4. yılında, Benî Lihyan, Rı'l, Zekvan ve Usayya kabileleri, Peygamberimiz Aleyhisselamdan, kendileri için din adamları ve yardımcıları istemişler; gönderilince de, onları Bi'r-i Maûne'de şehit etmişlerdi.[76]

Benî Lihyan kabilesi, ayrıca, Adal ve Kare kabilelerine yaşlı develer verip; buna karşılık, onlardan, Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşmelerini ve kendilerini İslâmiyete davet etmek üzere ashabından bazılarını göndermesini sağlamalarını istemişlerdi.

Onlar, bu suretle ashabdan ele geçirdiklerinden bir kısmını, öldürülmüş olan adamları Süfyan b. Halid el-Hüzelî'ye karşılık öldürecekler, geri kalanlarını da Mekke'ye götürüp Kureyş müşriklerine satacaklardı.

---

69 Zürkânî, 2/146.
70 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288.
71 İbn Abdilberr, 1/215.
72 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/295, Diyarbekrî, 2/3.
73 Vâkıdî, Megâzî, 2/535, İbn Sa'd, 2/78, İbn Seyyid, 2/83.
74 İbn İshak, İbn Hişam, 3/292, Taberî, Târîh, 3/59, İbn Hazm, Cevâmi, s. 200, İbn Esîr, Kâmil, 2/188, Zehebî, Târîh, s. 275, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 32.
75 Belâzurî, Ensâb, 1/348.
76 İbn Sa'd, 2/53.

Çünkü, Kureyş müşriklerinin ashabdan bazılarını ele geçirip Bedir'de öldürülen adamlarına karşılık işkencelerle öldürmeleri kadar, özledikleri bir şey yoktu.

Hicretin 4. yılında Adal ve Kare kabilelerinden yedi kişi gelip Müslüman olduklarını söylemişler ve:

"Aramızda İslâmiyet yayılmaya başladı. Ashabından bazılarını bizimle birlikte gönder de, onlar bize dini iyice anlatsınlar, Kur'ân okutsunlar ve İslâm şeriatını öğretsinler!" demişlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, zaten, Kureyş müşriklerinin askerî bir hazırlıkta bulunup bulunmadıklarından haberdar olmak ve ona göre tedbir almak üzere ashabından bazılarını görevlendirip Mekke'ye göndermeye hazırlanmış bulunuyordu. Bunun için, Adal ve Kare davetçilerinin isteğini müsait karşılamış, Asım b. Sabit ve Mersed b. Ebi Mersed'in kumandası altında yedi veya on kişilik bir birliği onlarla birlikte yollamıştı.

Reci' mevkiinde Benî Lihyan kabilesinden elleri kılıçlı 100 okçu tarafından bu İslâm irşad birliği kuşatılarak birçokları şehit edilmiş; birkaçı da esir edilip Kureyş müşriklerine satılmış, bir müddet sonra onlar da şehit edilmişlerdi.[77]

Bi'r-i Maûne fâciası haberinin Peygamberimiz Aleyhisselama geldiği gece, Reci' fâciası haberi de gelmişti.[78]

Asım b. Sabit'le arkadaşlarının başlarına gelenler, Peygamberimiz Aleyhisselamı son derecede üzmekte idi.[79]

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Lihyanlara ansızın bir baskın yapmayı tasarladı.[80]

Hemen sefere hazırlanmalarını ashabına emretti.[81]

Benî Lihyan seferi, aynı zamanda Kureyş müşriklerini korkutacak askerî bir gösteri idi.[82]

---

77 İbn İshak, İbn Hişam, 3/178, 193, Vâkıdî, Megâzî, 1/354, 355, İbn Sa'd, 2/55, 56, Ahmed b. Hanbel, 2/94, Buhârî, Sahîh, 5/40, İbn Kayyım, 1/367.

78 Vâkıdî, Megâzî, 1/355, İbn Sa'd, 2/53.

79 Vâkıdî, Megâzî, 2/535, İbn Sa'd, 2/78, 79.

80 İbn Hazm, Cevâmi, s. 200, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 32..

81 Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677.

82 İbn İshak, İbn Hişam, 3/392, Vâkıdî, Megâzî, 2/536, İbn Sa'd, 2/79, Taberî, Târîh, 3/59, İbn Seyyid, 2/83, Zehebî, Târîh, s. 275, Kastallânî, Mevâhib, 1/155.

Peygamberimiz Aleyhisselamın İslâm Mücahidleriyle Birlikte Yola Çıkışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de yerine İbn Ümmi Mektum'u vekil bırakarak, 200 kişilik bir kuvvetle yola çıktı.[83]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Lihyanlara gafil iken baskın yapmak için, Medine'den çıkışını, Şam'a doğru gitmek istiyormuş gibi gösterdi.[84]

Gündüzün başlangıcında Medine'nin Cürüf tarafında bulunan Madribu-'l-kubbe mevkiine indi.

Güneş batıp hava serinledikten sonra, hareket edip[85] Şam yolu üzerinde bulunan, Medine tarafına düşen Gurab dağı yolunu tuttu.

Sonra Mahisa, sonra Betra'ya vardı.

Sonra Zâtülyesar'a meyledip Medine yakınında bir vadi olan Bîn üzerine vardı.

Sonra, Suhayratü'l-Yemâme'ye vardı.

Sonra, Mekke yolundan geniş bir yol üzerine yönelip gidişlerini hızlandırdı.

Nihayet Guran'a vardı ve orada konakladı ki; Guran, Benî Lihyanların menzillerinden olup, Emec'le Usfan arasında bulunan ve Sâye diye anılan beldeye kadar uzanan bir vadidir.[86]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Reci' Şehitlerini Rahmet ve Mağfiretle Anışı

Asım b. Sabit'le arkadaşları Guran vadisinde şehit edilmişlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları rahmetle andı.[87] Kendilerinin yarlıganmaları için dua[88] ve şehitliklerini tebrik etti.[89]

83 İbn İshak, İbn Hişam, 3/292, İbn Sa'd, 2/79, İbn Seyyid, 2/83, Kastallânî, Mevâhib, 1/154.
84 İbn İshak, İbn Hişam, 2/292, Taberî, Târîh, 3/59, İbn Esîr, Kâmil, 2/188 İbn Seyyid, 2/83, Zehebî, Târîh, s. 275, İbn Kesîr, Bidâye, 4/149, Kastallânî, Mevâhib, 1/154, Diyarbekrî, 2/3, 4, Halebî, 2/677.
85 Vâkıdî, Megâzî, 2/536.
86 İbn İshak, İbn Hişam, 3/292, Taberî, Târîh, 3/59, Diyarbekrî, 2/3, 4.
87 Vâkıdî, Megâzî, 2/536, İbn Sa'd, 2/79, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/147.
88 İbn Sa'd, 2/79, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/147.
89 Vâkıdî, Megâzî, 2/536.

Benî Lihyanların Kaçıp Dağ Başlarına Sığınmaları

Benî Lihyanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın geldiğini işitince,[90] korktular,[91] dağ başlarına kaçtılar[92] ve orada korundular.[93]

Peygamberimiz Aleyhisselam, orada birkaç gün oturup her tarafa birlikler gönderdi[94] ise de, Benî Lihyanlardan hiç kimse ele geçirilemedi.[95]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer Usfan'a inseydik, Mekke halkı bizim Mekke'ye geldiğimizi sanırdı" buyurup, ashabından 200 binekli kişi ile Usfan'a indikten sonra, iki atlı kişiyi Kurâu'l-gamîm'e gönderdi. Onlar oraya gidip geri döndüler.[96]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Usfan'a kadar gidişi, Kureyş müşriklerini korkutmak içindi.[97] Hz. Ebu Bekir'e:

"Usfan'a gelişimin haberi Kureyş müşriklerine ulaşmış, onlar şimdi, üzerlerine yürüyeceğim diye korkuya düşmüşlerdir.

Sen de, hemen on süvariyle birlikte Gamîm'e kadar gidiver!" buyurdu.

Hz. Ebu Bekir de, on süvariyle birlikte Gamîm'e kadar gitti. Hiçbir kimseye rastlamadan, geri döndü.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu gelişimizi haber almaları, Kureyş müşriklerini çok korkutmuştur. Onlar, üzerlerine yürümemizden korkuyorlardır" buyurdu.[98]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye Dönüşü

Peygamberimiz Aleyhisselam, İslâm mücahidleriyle birlikte Medine'ye döndü ve dönerken de:

"Biz, Allah'a dönücüleriz!

İnşaallah, tevbe edicileriz.

Rabbimize ibadet ve hamd edicileriz.

---

90 Vâkıdî, Megâzî, 2/536, İbn Sa'd, 2/79, Belâzurî, Ensâb, 1/348, Ebu't-Tayyib, 1/251, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/147.

91 Vâkıdî, Megâzî, 2/536.

92 Vâkıdî, Megâzî, 2/536, İbn Sa'd, 2/79, İbn Esîr, Kâmil, 2/188, İbn Seyyid, 2/83, Zehebî, Târîh, s. 275, İbn Kesîr, Bidâye, 4/149, Ebu't-Tayyib, 1/251, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/147.

93 İbn İshak, İbn Hişam, 3/292, Taberî, Târîh, 3/59, İbn Hazm, Cevâmi, s. 201, İbn Esîr, Kâmil, 2/188, İbn Seyyid, 2/83, Zehebî, Târîh, s. 275, İbn Kesîr, Bidâye, 4/149, Diyarbekrî, 2/4.

94 Vâkıdî, Megâzî, 2/536, İbn Sa'd, 2/79, Ebu't-Tayyib, 1/251, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/147.

95 Vâkıdî, Megâzî, 2/546, İbn Sa'd, 2/79.

96 İbn İshak, İbn Hişam, 3/292, 293, Taberî, Târîh, 3/59, 60, İbn Seyyid, 2/83.

97 İbn Esîr, Kâmil, 2/188.

98 Vâkıdî, Megâzî, 2/536.

Seferin meşakkatlerinden, dönüşün üzüntüsünden, mal ve ev halkı hakkında da kötü görüntüden Allah'a sığınırım" diyerek Allah'a dua etti.[99]

Benî Lihyan seferi ondört gece sürdü.[100]

Gâbe (Zû Kared) Gazası

Gazanın Tarihi, İsmi ve Mevkii

Gâbe (Zû Kared) gazası, Hicretin 6. yılında, Rebiülâhir ayının dördünde vuku bulmuştur.[101]

Rebiülevvel ayında vuku bulduğu da rivayet edilir.[102]

Bu gazaya Gâbe gazası da, Zû Kared gazası da denir.[103]

Gâbe; Şam yolu üzerinde, Medine yakınında, Medine'ye bir beridlik, yani oniki millik,[104] Sel' dağına sekiz millik uzaklıktadır. Sık ağaçlı bir yerdir.[105] Bol suludur.[106]

Zû Kared de; Medine ile Hayber arasında, Medine'ye iki günlük uzaklıkta bir sudur.[107]

Talha b. Ubeydullah, bu suyu satın alıp, yoldan gelip geçenlerin içmeleri için vakfetmiştir.[108]

Gâbe (Zû Kared) Gazası Niçin ve Nasıl Yapıldı?

Peygamberimiz Aleyhisselamın sağmal 20 devesi vardı.[109] Bunlar, beşte bir ganimet mallarındandı. Beyzâ'da ve Beyzâ yakınında yayılıyorlardı.

O sırada Medine çevresinde kuraklık olduğundan, bu develer Gâbe ormanlığına kadar ilerlemişler, oralarda ılgın ve dikenli ağaçlarla, ekşili, acılı otlardan yayılmakta idiler.

---

99 İbn İshak, İbn Hişam, 3/293, Vâkıdî, Megâzî, 2/537, İbn Sa'd, 2/7 79, İbn Seyyid, 2/83, Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/147.

100 Vâkıdî, Megâzî, 2/537, İbn Sa'd, 2/79, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Diyarbekrî, 2/4, Halebî, 2/677, Zürkânî, 2/148.

101 Vâkıdî, Megâzî, 2/537.

102 İbn Sa'd, 2/80, Belâzurî, Ensâb, 1/349, İbn Cevzî, 2/696, Ebu't-Tayyib, 1/252, Kastallânî, Mevâhib, 1/155, Diyarbekrî, 2/5, Zürkânî, 2/148.

103 Belâzurî, Ensâb, 1/348,349, İbn Seyyid, 2/84, Semhûdî, 1/311.

104 İbn Sa'd, 2/80.

105 Yâkût, 4/182.

106 Semhûdî, 4/1276.

107 Yâkût, 4/321.

108 Semhûdî, 4/1288.

109 Vâkıdî, Megâzî, 2/538, İbn Sa'd, 1/492.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu develeri otlağa uşağı Rebah ile göndermişti.

Bu çoban, her akşam onları sağardı.[110] Sağılan sütler her gece iki büyük kırba ile Medine'ye getirilir, Peygamberimiz Aleyhisselamın ev halkı onunla geçinirdi.[111]

Ebu Zerri'l-Gıfârî, bu develerin yanına gitmek için, Peygamberimiz Aleyhisselamdan izin istedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben o taraflarda senin ansızın bir baskına uğramandan korkarım. Uyeyne b. Hısn ve adamlarına hiç güvenemeyiz. Orası, onun semtlerinden bir semttir" buyurdu.

Ebu Zerri'l-Gıfârî:

"Yâ Rasûlallah! Bana izin ver, oraya gideyim?" diyerek ısrar edince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben senin muhakkak oğlunun öldürüleceğini, kadınının yakalanıp götürüleceğini, senin de değneğine dayanarak yanıma dönüp geleceğini görür gibi oluyorum!" buyurdu.[112]

Ebu Zerri'l-Gıfârî; kendisine yapılan bu kadar açık uyarmaya rağmen, kadınını, oğlunu, gelinini yanına alarak, develerin yayıldığı Gâbe'ye gitmişti.[113]

Ebu Zerri'l-Gıfârî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam 'Oraya gidersen, başına şöyle şöyle işler geleceğini görür gibi oluyorum!' diyerek uyardığı halde benim 'İlle oraya gideyim!' diye direnişim, doğrusu, şaşılacak şeydi!

Nihayet, vallahi, Resûlullah Aleyhisselamın dediği oldu! Haber verdiği şey, başıma geldi![114]

Vallahi, biz yerlerimizde bulunuyorduk. Yatsılayın develer suvarılmış, ağıllarına alınmış, sağılmış, biz de uykuya dalmıştık ki; geceleyin, Uyeyne b. Hısn, kırk atlı ile gelip bizi kuşattı, başuçlarımızı dikilip bize seslendi.

Oğlum onların yanına varınca, onu öldürdüler.

Sağmal develerin diz bağlarını çözmeye uğraşırlarken, ben onların yanından bir köşeye sıvıştım.

---

110 Vâkıdî, Megâzî, 2/538.
111 İbn Sa'd, 1/494.
112 Vâkıdî, Megâzî, 2/539.
113 Zürkânî, 2/149.
114 Vâkıdî, Megâzî, 2/538.

Peygamber Aleyhisselamın yanına gelip olan bitenleri kendisine haber verdim.

Peygamber Aleyhisselam gülümsedi."[115]

Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin şehit edilen oğlu Zerr olup, develeri gütmekte idi.[116]

Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin baskıncılar tarafından yakalanıp götürülen kadınının ismi ise, Leylâ Hatundu.[117]

Baskından üç kişi kurtulmuştu.[118]

Ebu Zerri'l-Gıfârî ile gelini (şehit edilen Zerr'in zevcesi) kurtulanlar arasında idi.[119]

Seleme b. Ekvâ'nın Baskını Medine Halkına Duyuruşu

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Sabahleyin, Resûlullah Aleyhisselamın develerinin sütlerini Resûlullah Aleyhisselama getirmek üzere, Gâbe'ye doğru yola çıkmıştım.[120]

Gâbe dağının yokuşuna vardığım zaman, Abdurrahman b. Avf'ın uşağı bana kavuştu. Çok heyecanlı idi.

Ona:

'Allah iyiliğini versin, ne oldu sana?' dedim.

'Peygamber Aleyhisselamın sağmal develeri tutulup götürüldü!' dedi.

Ona:

'Kim tutup götürdü?' diye sordum.

'Gatafan ve Fezâreler!' dedi."[121]

Seleme b. Ekvâ, Abdurrahman b. Uyeyne b. Hısn ile yanındaki süvarilerin çobanı şehit ederek Peygamberimiz Aleyhisselamın develerini sürüp götürdüklerini haber alınca, Peygamberimiz Aleyhisselamın uşağına:

"Ey Rebah! Şu atı al! Hemen Talha b. Ubeydullah'a ulaştır! Resûlullah Aleyhisselama da, otlaktaki develerinin baskına uğrayarak sürülüp götürülmüş olduklarını haber ver!" dedi.[122]

Sonra da, Seniyyetü'l-vedâ'nın tepesine çıktı. Baskıncı müşriklerin atlılarına bakıp, bazılarını gördü.[123] Medine'ye yönelerek, üç kere:

---

115 Vâkıdî, Megâzî, 2/539.
116 İbn Hacer, İsâbe, 1/481.
117 Zürkânî, 2/149.
118 Vâkıdî, Megâzî, 2/539, Zürkânî, 2/149.
119 Zürkânî, 2/149.
120 Vâkıdî, Megâzî, 2/539.
121 Buhârî, Sahîh, 4/27.
122 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Müslim, 3/1436.
123 İbn İshak, İbn Hişam, 3/294.

"Yâ Sabâhâh! Baskına uğradık! Yetişiniz! Baskın var! Savaş var!" diyerek bağırdı.[124]

Sesini Medine'nin iki kara taşlığı arasındaki halka duyurdu.[125]

Seleme b. Ekvâ'nın Baskıncıları Tedirgin Edişi ve Develerden Bazısını Kurtarışı

Seleme b. Ekvâ'nın kılıcı ve yayı yanında bulunuyordu.

Baskıncı müşriklerin arkasından can alıcı, yırtıcı gibi koştu; onlara yetişti. Hemen yayına ok yerleştirip onlara ok yağdırmaya başladı.[126] Okları atarken de:

"Al bunu benden! Ben Ekvâ'nın oğluyum! Bugün, yaramazların öleceği gündür!" diyordu.[127]

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Onlardan, binitli bir adama yetişip:

'Al şunu benden! Ben Ekvâ'nın oğluyum! Bugün, yaramazların öleceği gündür!' diyerek bir ok attım. Okun demiri adamın omuzuna değdi! Vallahi, onlara hiç durmadan ok atıyor, onları öldürüyordum!

Ağaçlık bir yerde idim. Bir süvari dönüp bana doğru gelmeye başlayınca, bir ağacın dibine oturdum. Sonra da bir ok atıp onu öldürdüm.[128] Bana yönelip de kendisini öldürmediğim hiçbir atlı yoktu.[129]

Dağ yolu darlaşıp müşrikler boğazın dar, ok yetişmez yerine girdikleri zaman, ben de dağın üzerine çıktım ve onlara taş atmaya başladım!

Allah'ın yarattığı mahluklardan olup Resûlullah Aleyhisselama ait bulunan sağ develeri ellerinden kurtarıp gerime alıncaya kadar, onları oka ve taşa tutmaktan geri durmadım, arkalarını bırakmadım. Onlara ok, taş yağdırmaya devam ettim.

Baskıncı müşrikler hafifleyip kaçabilmek için otuzdan fazla mızraklarını ve otuzdan fazla kaftanlarını bırakmak zorunda kalmışlardı. Bıraktıkları her bir şeyi yol üzerinde toplayıp, Resûlullah Aleyhisselam ve ashabı tanısınlar diye üzerlerine taşlardan işaretler koymakta idim.

Müşrikler dağ yolunun dar bir yerine erişmiş bulunuyorlardı."[130]

---

124 Vâkıdî, Megâzî, 2/539, İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Müslim, 3/1436.
125 Vâkıdî, Megâzî, 2/539, Buhârî, Sahîh, 4/27, 5/71, Müslim, 3/1432.
126 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/52.
127 İbn İshak, İbn Hişam, 3/294, Vâkıdî, Megâzî, 2/540, Buhârî, Sahîh, 4/27, Müslim, 3/1436.
128 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Müslim, 3/1436.
129 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/52.
130 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/52-53, Müslim, 3/1436, 1437.

Uyeyne b. Hısn'ın Baskıncı Müşriklere İmdada Gelişi

"Kaba kuşluk vakti olmuştu ki, Uyeyne b. Hısn baskıncı müşriklere yardıma geldi.[131] Oturup, kuşluk yemeklerini yemeye başladılar.[132]

Ben de, onların üst taraflarındaki küçük bir dağın tepesine çıkıp oturdum.

Uyeyne:

'Sizde görmüş olduğum şu hal perişanlığı nedir?' diye sordu.

Onlar:

'Şu adam canımıza tak dedirtti. Vallahi, seherden, sabahın karanlığından beri arkamızdan hiç ayrılmadı! Ellerimizdeki her şeyi bıraktırıncaya kadar, bize ok yağdırdı durdu!' dediler.[133]

Uyeyne:

'Onun gerisinde bıraktıklarınızı araştırmış olsaydınız, iyi olurdu. İçinizden birkaç kişi kalkıp ona doğru varsın!' dedi.

Onlardan dört kişi, kalkıp bana yaklaşmak için dağa tırmandılar.

Sesimi, sözümü işitecekleri bir mesafeye yaklaştıkları zaman, onlara:

'Beni tanıyor musunuz?' diye sordum.

'Hayır! Tanıyamadık! Sen kimsin?' dediler.

Onlara:

'Ben Seleme b. Ekvâ'yım! Muhammed'in zâtını peygamberlikle şereflendiren Allah'a yemin ederim ki; ben sizden yakalamak istediğim kimseye muhakkak yetişirim! Sizden, beni yakalamak isteyen kimse ise, bana asla yetişemez!' dedim.

İçlerinden birisi, onlara:

'Ben de bunun böyle olduğunu sanıyorum' deyince, dönüp geri gittiler."[134]

Mücahidlerin Peygamberimiz Aleyhisselamın Yanında Toplanmaları

Seleme b. Ekvâ'nın "Yâ Sabâhâh!" diyerek bağırdığı Peygamberimiz Aleyhisselama haber verilince:

"Yetişiniz! Yetişiniz![135]

131 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/53.
132 Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1437.
133 İbn Sa'd, 2/82, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1437.
134 İbn Sa'd, 2/82, 83, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1437.
135 İbn İshak, İbn Hişam, 3/294.

Ey Allah'ın süvarileri! Atlarınıza atlayınız!" denilerek seslenildi.[136]

İslâm süvarileri, birbirleriyle yarışırcasına, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelmeye başladılar.

Savaş davetini işitir işitmez Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına koşa koşa gelen süvarilerin ilki, Mikdad b. Amr (Esved) idi.[137]

Mikdad b. Amr'ın üzerinde zırh gömlek, başında da miğfer vardı, kılıcını sıyırmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, mızrağına bir sancak bağlayarak, onun eline verdi.[138]

Baskıncı Müşrikleri Yakalamak İçin Harekete Geçen Öncü Süvari Bölüğü

Baskıncı müşrikleri yakalamak için harekete geçen öncü süvari bölüğünde;

Muhacirlerden:

1. Mikdad b. Amr (Esved),
2. Muhriz b. Nadle,
3. Ükkâşe b. Mıhsan.

Ensardan:

4. Sa'd b. Zeyd,
5. Ebu Ayyâş Ubeyd b. Zeydü'z-Zürakî,
6. Abbâd b. Bişr,
7. Useyd b. Hudayr,
8. Ebu Katâde Hâris b. Rib'î[139] bulunuyordu.

Süvariler gelip toplandıkları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam Sa'd b. Zeyd'i onlara kumandan tayin etti ve ona:

"Ben sana halk ile birlikte gelip kavuşuncaya kadar baskıncı müşriklerin arkalarından git!" buyurdu.

Ebu Ayyâş der ki:

"Atımın üzerinde geldiğim zaman, Resûlullah Aleyhisselam, bana:

---

136 İbn Sa'd, 2/80, Beyhakî, Delâil, 4/187.
137 İbn İshak, İbn Hişam, 3/294, Beyhakî, Delâil, 4/187.
138 Vâkıdî, Megâzî, 2/539, 540.
139 İbn İshak, İbn Hişam, 3/294, 295, Vâkıdî, Megâzî, 2/541, 542.

'Keşke, sen bu atı senden daha iyi binici bir kimseye versen de o, baskıncı müşriklere yetişiverse!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Ben halkın en iyi ata bineniyim!' diyerek atımı koşturmaya başladım.

Vallahi, daha 50 zira bile gitmemiştim ki, at beni sırtından yere atıvermişti!

Resûlullah Aleyhisselamın:

'Keşke, sen bu atı senden daha iyi binene vermiş olsaydın!' buyurmalarına karşı, benim:

'Ben halkın en iyi ata bineniyim!' diye cevap verişime şaştım![140]

Attan düşünce, ayağım kırıldı.

Kendi kendime:

'Allah ve Allah'ın Resûlü, elbette doğru söyler!' dedim.

Atıma amcamın oğlu Muaz b. Mâisü'z-Zürakî bindi."[141]

Ebu Katâde'nin Savaş Atında Gördüğü Şaşılacak Hal

Ebu Katâde, bir gün eteğine hurma yemi koyup atına götürünce, at başını kaldırdı, kulaklarını dikti!

Ebu Katâde:

"Allah'a yemin ederim ki; at, süvari atı kokusu almıştır!" dedi.

Annesi, ona:

"Vallahi, oğulcuğum! Biz Cahiliye devrinde bile kâhinlik etmez, gaibden yalan yanlış haber almaya ve vermeye kalkmazdık!

Muhammed Aleyhisselam geldikten sonra, böyle şeylerle nasıl uğraşırız?!" dedi.

At tekrar başını kaldırıp kulaklarını dikti.

Ebu Katâde:

"Allah'a yemin ederim ki; at, süvari atı kokusu almıştır!" dedi.[142]

Ebu Katâde der ki:

"Başımı, yıkıyordum. Başımın bir tarafını yıkadığım sırada idi ki, Cerve (Havze)'nin kişnediğini ve ayaklarını yere vurduğunu işittim.

'Bu, savaşa hazırlanma işaretidir!' dedim.

Başımın kalan yarısını yıkamaksızın kalktım, ata bindim.

---

140 İbn İshak, İbn Hişam, 3/295, Vâkıdî, Megâzî, 2/542, Taberî, Târîh, 3/62.
141 Heysemî, 6/143, 144.
142 Beyhakî, Delâil, 4/191, Suyutî, Hasâis, 2/48, 49.

Üzerimde kaftanım vardı.

O sırada, Resûlullah Aleyhisselamın seslenicisi:

'Yetişiniz! Yetişiniz!' diyerek seslenmekte idi.[143]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Ebu Katâde! Hemen hareket et! Allah yoldaşın olsun!' buyurdu."[144]

Muhriz b. Nadle'nin Züllimme İsimli At Üzerinde Savaşa Çıkışı

Mahmud b. Mesleme'nin atı, bahçede bir hurma ağacına urganla bağlanıp bakılmakta idi.

Züllimme, süvari atlarının kişnediklerini işitince, kişnemeye ve ayaklarını yere vurmaya başladı.

Abduleşhel oğullarından bir kadın, atın böyle bağlı bulunduğu yerde ayaklarını yere vurup durduğunu görünce:

"Ey Kumeyr (ey Ahrem)! Şu ata binsen, Resûlullah Aleyhisselam ve Müslümanlara katılsan da savaşsan olmaz mı?" dedi.

Muhriz b. Nadle:

"Olur!" deyince, kadın atı ona teslim etti.[145]

Atın sahibi Mahmud b. Mesleme, o sırada Medine dışında bulunuyordu.[146]

Muhriz b. Nadle, hiç durup dinlenmeksizin atı sürdü, baskıncı müşriklere yetişti, onların önlerini kesti ve:

"Durunuz ey yaramazların, kötülerin dölleri!" diyerek bağırdı.

Baskıncı müşriklere yetişen süvarilerin ilki, Muhriz b. Nadle idi.[147]

Baskıncı müşrikleri tek başına oklar ve taşlarla takip eden Seleme b. Ekvâ der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın imdada gelen süvarilerini görünceye kadar, bulunduğum yerden ayrılmadım.

Süvariler, ağaçların arasına girmeye başladılar. Onların ilki, Ahrem (Muhriz) idi. Onun arkasında, Resûlullah Aleyhisselamın süvarisi Ebu Katâde, Ebu Katâde'nin arkasında da Mikdad b. Esved vardı.

Baskıncı müşrikler, süvarileri görünce, dönüp kaçtılar.

Ben de, dağdan inip Ahrem'in önünü kestim ve atının gemini tuttum ve:

---

143 Vâkıdî, Megâzî, 2/544, Zehebî, Siyer, 2/321.
144 Beyhakî, Delâil, 4/191, Suyutî, Hasâis, 2/49.
145 İbn İshak, İbn Hişam, 3/295, Vâkıdî, Megâzî, 2/542, Taberî, Târîh, 3/63.
146 İbn Hazm, Cevâmi, s. 202.
147 İbn İshak, İbn Hişam, 3/297, 298.

'Ey Ahrem! Şu kavimden sakın! Resûlullah Aleyhisselamla sahabileri gelip kavuşuncaya kadar, onların seni kalbinden vurup şehit etmeyeceklerinden emin değilim!' dedim.

Ahrem:

'Ey Seleme! Eğer sen Allah'a ve ahiret gününe inanıyor, Cenneti hak ve gerçek, Cehennemi de hak ve gerçek tanıyorsan, benimle şehitlik arasına gerilme!' deyince, atının gemini bıraktım.

Ahrem baskıncı müşriklere yetişince, Abdurrahman b. Uyeyne b. Hısn, döndü.

Birbirlerine mızraklarla saldırdılar.

Ahrem onu mızraklayıp yaraladı. Abdurrahman b. Uyeyne de, onu[148] mızraklayarak şehit etti.[149] Muhriz b. Nadle atından yere düştü.[150] Muhriz yere düşünce, atı şahlandı.

Benî Abduleşhellerin mahallesindeki ahırına gelip duraklayıncaya kadar, hiç kimse onun ne önüne geçebildi, ne de durdurup üzerine binebildi!"[151]

Ümmü Âmir binti Yezid b. Seken der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın savaşına katılmak üzere Muhriz'i hazırlayanlar arasında bulunuyordum.

Vallahi, hisarımızdan Mahmud b. Mesleme'nin atı Züllimme'nin tozu dumana katarak ahırına kadar gelip kavuştuğunu görünce:

'Vallahi, Muhriz şehit olmuştur!' dedim."[152]

Muhriz b. Nadle şehit olunca, Ebu Katâde Abdurrahman b. Uyeyne b. Hısn ile karşılaştı.

Birbirlerine mızraklarla saldırdılar.

Abdurrahman, Ebu Katâde'yi yaraladı. Ebu Katâde de, onu mızraklayıp öldürdü.[153]

Abdurrahman'ın öldürülmesinde, Ebu Katâde'ye Mikdad b. Esved, yardımcı oldu.[154]

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Muhammed Aleyhisselamı peygamberlikle şereflendiren Allah'a yemin ederim ki; baskıncı müşrikleri yaya olarak tekrar takibe başladım.

---

148 Mes'ade b. Hakeme ve Evbar (Üsar)'ın yardımlarıyla (Zürkânî, 2/151).

149 İbn Sa'd, 2/83, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1437.

150 İbn Hacer, İsâbe, 3/368.

151 İbn İshak, İbn Hişam, 3/296.

152 Vâkıdî, Megâzî, 2/543.

153 İbn Sa'd, 2/83, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1438.

154 Zürkânî, 2/150.

O kadar ilerledim ki, artık arkamda ne Peygamber Aleyhisselamın ashabından, ne de onların yerden kaldırdıkları tozlardan hiçbir şey göremiyordum!

Güneş batmadan önce idi ki, baskıncı müşrikler Zû Kared denilen sulu bir vadiye saptılar. Çok susamışlardı. Su içmek istediler. Dönünce, benim arkalarında bulunduğumu gördüler.

Onları oradan da tedirgin ettim, uzaklaştırdım! Sudan bir damla bile tadamadılar!

Oradan ayrılarak Zî Bi'r tepesine hızla ilerlemeye başladılar.

Güneş batmıştı.

Onlardan birisinin arkasından yetişip:

'Al benden! Ben Ekvâ'nın oğluyum! Bugün, kötülerin öleceği gündür!' diyerek bir ok attım.

Onu kürek kemiğinin oynak yerinden vurdum.

Bana:

'Ey anası ağlayasıca! Yoksa, bu sabahın erkeninden beri bize göz açtırmayan, bizi tedirgin eden Ekvâî sen mi idin?!' dedi.

Ben de:

'Evet! Ey kendisinin düşmanı! Sabahın erkeninden beri sana ok yağdıran Ekvâî benim!' dedim, hemen bir ok daha atıp onun ardına düştüm, kendisine iki ok isabet ettirdim.

Baskıncı müşrikler, son derece yorup yürüyemez hale getirdikleri iki atı tepe üzerinde, arkalarında bırakarak gittiler."[155]

Mikdad b. Esved'in Mes'ade İle Çarpışması

Mikdad b. Esved'in anlattığına göre; kendisi, Yüce Allah'tan şehitlik dileyerek yola çıkmıştı.

Heyfâ mevkiinde, düşmanın hayvanları yorulup en arkada kalanlarına, sonra da Mes'adetü'l-Fezârî'ye yetişti, onu ucunda bayrak bağlı mızrağıyla mızrakladı, mızrak kaydı.

Mes'ade de dönüp Mikdad'ı mızrakladı, pazusundan yaraladı, kaçtı. Mikdad'ı kendisine yetişmekten âciz bıraktı.

Mikdad b. Esved, bayrağını, sancağını arkadaşları görsün diye oraya dikti. O sırada, Ebu Katâde de gelip kavuştu.

---

155 İbn Sa'd, 2/83, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1437.

Ebu Katâde, kendi atının üzerinde idi. Tanınmak için, başına sarı bir sarık sarmıştı.

Bir müddet, birlikte ilerlediler.

İkisi de Mes'ade'nin arkasından bakıyorlardı.[156]

Mikdad, Mes'ade'nin Muhriz b. Nadle'yi şehit ettiğini Ebu Katâde'ye haber verdi.[157]

Ebu Katâde, Mikdad b. Esved'e:

"Ey Ebu Ma'bed! Ben ya öleceğim, ya da Muhriz'i öldüreni öldüreceğim!" diyerek Mikdad'ı geçti.

Ebu Katâde'nin atı, Mikdad'ınkinden daha iyi ve yürügendi, Mikdad'ı gerilerde bıraktı.

Artık Mikdad onu göremez olmuştu.[158]

Ebu Katâde, Mes'ade ile nasıl karşılaştığını ve onu nasıl öldürdüğünü şöyle anlatır:

"Baskıncı müşriklere yetişip saldırdığım zaman, alnımdan, bir okla vuruldum. Oku alnımdan çekip çıkardım.

Güçlü ve yavuz bir atlı üzerime geldi. Kendisinin miğferi yüzünü kapatmıştı.

Bana:

'Ey Ebu Katâde! Allah beni sana kavuşturdu!' diyerek miğferini kaldırıp yüzünü açtı.

Meğer Mes'adetü'l-Fezârî imiş![159]

Bana:

'Sen çarpışmak mı, yahut mızraklaşmak mı, yoksa güreşmek mi; hangisini istersin?' diye sordu.

Ona:

'Ben bunu sana bırakıyorum!' dedim.

Bana:

'Öyleyse, güreş!' dedi, hemen atından inip kılıcını bir ağaca astı.

Ben de atımdan inip kılıcımı bir ağaca astım.

Sonra, sıçraştık.

Allah onu yenmemi bana nasip etti. Yere yıkıp göğsünün üzerine oturdum.

---

156 Vâkıdî, Megâzî, 2/540.
157 Zehebî, Siyer, 2/321.
158 Vâkıdî, Megâzî, 2/540.
159 Mes'ade, baskıncı müşriklerin başı ve kumandanı idi (İbn Seyyid, 2/86).

O sırada, başıma bir şey dokundu. Dokunan, Mes'ade'nin ağaçta asılı kılıcı imiş!

Hemen uzanıp kılıcı elime aldım ve sıyırdım.

Mes'ade, kılıcı elimde görünce, elime sarılıp:

'Ey Ebu Katâde! Beni sağ bırakmanı, öldürmemeni senden dilerim!' dedi.

Ben:

'Hayır! Vallahi, seni sağ bırakmayacağım!' dedim.

Mes'ade:

'Ya bizim küçükler kime kalacak?' dedi.

'Cehenneme!' dedim, sonra da onu öldürdüm. Kendi kaftanımı çıkarıp üzerine örttüm, atına bindim. Çünkü, bizim çarpışmaya tutuştuğumuz sırada, atım kaçıp karargâha dönmüş, onu tanımışlar.

Sonra, ilerledim. Mes'ade'nin kardeşinin oğlunun üzerine geliverdim.

Kendisi, 17 kişilik bir süvari birliğinin içinde bulunuyordu.

Mızrağımı onun sırt omurgasına sapladım!

Yanındaki süvariler bozulup dağıldılar."[160]

Mikdad b. Esved, Ebu Katâde'yi kaftansız görünce:

"Sen ne yaptın?" diye bağırdı.

Ebu Katâde:

"Hayır yaptım! Sana onun atla yaptığı gibi!" dedi.[161]

Mikdad b. Esved de, Faraka (yahud Karafa) b. Malik b. Huzafe'yi öldürdü.[162]

İslâm Süvarilerinin Baskıncı Müşrikleri Bozguna Uğratmaları

İslâm süvarileri, baskıncı müşriklere yetişerek onlarla en şiddetli şekilde çarpıştılar ve onları Allah'ın yardımıyla bozguna uğrattılar.[163]

Müşriklerin önderleri öldürüldü, sağ kalanlar da mızraklarını, kaftanlarını atarak kaçıp gittiler.[164]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'den Hareket Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de yerine İbn Ümmi Mektum'u vekil bıraktı.

160 Beyhakî, Delâil, 4/192, Suyutî, Hasâis, 2/49, Halebî, 2/683, 684.
161 Vâkıdî, Megâzî, 2/540.
162 Vâkıdî, Megâzî, 2/546, İbn Sa'd, 2/80, 81.
163 İbn Seyyid, 2/86.
164 A. Zeynî Dahlan, 2/70.

Sa'd b. Ubâde'yi de, Hazrecîlerden 300 kişilik bir kuvvetle, Medine'yi beklemek üzere görevlendirdi.

Çarşamba günü, zırhını sırtına giydi, miğferini başına geçirdi, silahlandı. 500 veya 700 kişilik bir kuvvetle yola çıktı.[165]

Müslümanlar, yolda Ebu Katâde'nin öldürdüğü Mes'ade'nin üzerine örttüğü kaftanını görünce, tanıdılar.

"Ebu Katâde öldürülmüş! İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Ebu Katâde öldürülmemiştir. Fakat, o ölü, onun öldürmüş olduğu bir müşriktir!

Ebu Katâde, onu kendisinin öldürdüğünü bilsinler diye kendisine ait kaftanı onun üzerine örtmüştür" buyurdu.[166]

Hz. Ömer veya Hz. Ebu Bekir, koşarak gitti, ölünün üzerindeki örtüyü açıp Mes'ade'nin yüzü meydana çıkınca:

"Allahuekber! Allah ve Allah'ın Resûlü doğru söyler!" dedi.[167]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zû Kared'de Tepe Üzerinde Karargâhını Kuruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zû Kared'e gelip, tepe üzerinde karargâhını kurdu.[168]

Savaş davetini işitir işitmez, Amr b. Avf oğullarının atlıları hemen yola çıktılar.

Onların arkasından da, yayaları yollandılar.

Bir cemaat de, develer, merkepler üzerinde gelip, Zû Kared'de Peygamberimiz Aleyhisselamın ordusuna katıldılar.[169]

Zû Kared'de Müslümanların parolaları "Emit! Emit!" idi.[170]

Ebu Katâde'nin Alnındaki Yarasının İyileştirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Katâde'ye:

"Mes'ade'yi sen mi öldürdün?" diye sordu.

Ebu Katâde:

"Evet!" dedi.[171]

---

165 Vâkıdî, Megâzî, 2/539, 546, 547, İbn Sa'd, 2/80, 81, 83.
166 İbn İshak, İbn Hişam, 3/297, Vâkıdî, Megâzî, 2/544, Zehebî, Siyer, 2/322.
167 Beyhakî, Delâil, 4/193, Suyutî, Hasâis, 2/50.
168 İbn İshak, İbn Hişam, 3/297.
169 Vâkıdî, Megâzî, 2/542, İbn Sa'd, 2/81.
170 Vâkıdî, Megâzî, 2/546.
171 Hâkim, 3/480, İbn Abdilberr, 4/1732.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Yüzüne ne oldu?” diye sordu.

Ebu Katâde:

“Bir okla vuruldum yâ Rasûlallah!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Yanıma yaklaş!” buyurdu.

Ebu Katâde yaklaşınca, Peygamberimiz Aleyhisselam onun yarasının üzerine püskürdü. Hiçbir ağrısı, sızısı kalmadı.[172]

Ebu Katâde’nin öldürdüğü Mes’ade’yi Sa’d b. Zeyd soymuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır! Onu Ebu Katâde öldürmüştür. Onun elbisesini ve silahını da Ebu Katâde’ye teslim et!” buyurduktan sonra, Mes’ade’nin atını da Ebu Katâde’ye verip:

“Allah sana bunları mübarek kılsın!” diyerek dua etti.[173]

Sa'd b. Ubâde'nin Peygamberimiz Aleyhisselamın Duasına ve İltifatına Nail Oluşu

Sa’d b. Ubâde, İslâm mücahidlerine erzak olmak üzere, Peygamberimiz Aleyhisselama on deve yükü hurma göndermişti.[174]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah’ım! Sa’d’ı ve Sa’d hanedanını rahmetinle esirge!” diyerek dua ettikten sonra:

“Sa’d b. Ubâde ne iyi adamdır!” buyurdu.

Hazrecîler:

“Yâ Rasûlallah! O, bizim aramızda büyüğümüzdür, büyüğümüzün de oğludur!

Onlar kıtlık yıllarında halkın karınlarını doyururlar; yolda belde kalan aileleri taşırlar; misafirleri ağırlarlar; musibet ve ihtiyaç zamanlarında verirler; kabileleri yurtlarına göçürürlerdi!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“İslâmiyet devrinde halkın hayırlıları, Cahiliye çağında da insanların hayırlısı idiler!” buyurdu.[175]

---

172 Vâkıdî, Megâzî, 2/55, Hâkim, 3/480, İbn Abdilberr, 4/1731, 1732, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 6/250, Zehebî, Siyer, 2/322.

173 Vâkıdî, Megâzî, 2/544, 545.

174 Vâkıdî, Megâzî, 2/547, İbn Sa’d, 2/81, İbn Seyyid, 2/50, 51.

175 Vâkıdî, Megâzî, 2/547.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Seleme ve Ebu Katâde Hakkındaki Takdir ve İltifatları

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Baskıncı müşriklerin, yorup tepede bıraktıkları iki atı önüme katıp Resûlullah Aleyhisselama getirirken, amcam Âmir de, bir tulum sulandırılmış süt ve bir tulum da su ile bana yetişti.

Su ile abdest aldım, sütten de içtim. Sonra, Resûlullah Aleyhisselamın yanına geldim.

Kendisi, baskıncı müşrikleri su içmekten men ettiğim suyun başında, Zû Kared'de idi. Yanında da 500 kişilik bir cemaat bulunuyordu.

Baskıncı müşriklerin elinden kurtarıp gerimde bıraktığım develer ile müşriklere bıraktırdığım her şeyi; bütün mızrakları, okları, kaftanları.. Resûlullah Aleyhisselamın almış olduğunu, Bilal'in de benim düşmandan kurtardığım develerden bir dişi deveyi boğazlayıp, onun ciğerinden, hörgücünden, Resûlullah Aleyhisselamın yemesi için kızartmakta olduğunu gördüm.[176]

'Yâ Rasûlallah! Yanıma yüz kişi versen de, onları sıkboğaz edip senin sağmal develerinden onların ellerinde kalanları da kurtarsaydım![177]

Yâ Rasûlallah! Bana müsaade buyur da, şu yanındaki cemaatten yüz adam seçeyim ve düşmanı takip edeyim de, onlardan, tepelemediğim hiçbir haberci kalmasın' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam güldü, hatta gündüzün ışığında yan dişleri göründü ve:

'Yâ Seleme! Seni bıraksam, acaba bir şey yapacağını sanır mısın?'[178] buyurdu.

'Evet!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Şüphesiz ki, onlara şimdi Gatafan toprağında ziyafet verilmektedir!

Gücün yetti mi, yumuşak davran, bağışlayıcı ol, sertliği bırak!' buyurdu.[179]

O sırada, Gatafan'dan bir adam gelerek:

---

176 İbn Sa'd, 2/83, 84, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1438, 1439.

177 İbn İshak, İbn Hişam, 3/297, Vâkıdî, Megâzî, 2/541, Taberî, Târîh, 3/63, İbn Seyyid, 2/86, Zehebî, Târîh, s. 277, İbn Kesîr, Bidâye, 4/151, 152, Kastallânî, Mevâhib, 1/156, Semhûdî, 1/311, Diyarbekrî, 2/7, Halebî, 2/684.

178 İbn Sa'd, 2/84, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1437, Taberî, Târîh, 3/61, İbn Esîr, Kâmil, 2/191.

179 Vâkıdî, Megâzî, 2/541, İbn Sa'd, 2/81, Buhârî, Sahîh, 4/28, 5/71, Müslim, 3/1433, İbn Esîr, Nihâye, 2/242, İbn Kesîr, Bidâye, 4/152, Kastallânî, Mevâhib, 1/156, Diyarbekrî, 2/7, Halebî, 2/685.

'Onlar için filan kişi bir deve boğazladı, amma derisini açtıkları, yüzdükleri zaman, uzaktan bir toz görüp; 'Müslüman cemaati sizi takip ederek geliyor!' dediler, hemen oradan kaçıp gittiler!' dedi.[180]

Sabaha çıktığımız zaman, Resûlullah Aleyhisselam:

'Bugün süvarilerimizin hayırlısı Ebu Katâde idi, yayalarımızın hayırlısı da Seleme olmuştur!' buyurduktan sonra, bana biri süvari, birisi de yaya hissesi olmak üzere iki hisse verdi ve ikisini benim için birleştirdi."[181]

Baskıncı müşriklerin sürüp götürdükleri yirmi deveden onu kurtarılmış, geri kalan onu ise kaçıp giden müşriklerin elinde kalmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, etrafı araştırmak ve haber almak için, Zû Kared'de bir gün bir gece oturdu.

Mücahidlerden her yüz kişiye de, boğazlanıp yenmek üzere birer deve verdi ki, mücahidlerin sayısı 500 veya 700 idi.[182]

Talha b. Ubeydullah'ın Na'man Kuyusunu Satın Alıp Vakfetmesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zû Kared'de Beysan diye anılan bir suya uğramış ve suyun adını sormuştu.

"Yâ Rasûlallah! Onun adı Beysan'dır ve o çok tuzlu ve acıdır!" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Onun adı Na'man'dır ve suyu da tatlıdır!" buyurdu.[183]

Peygamberimiz Aleyhisselam onun adını değiştirince, Yüce Allah tadını da değiştirdi, acılığını giderdi.

Talha b. Ubeydullah, bu kuyuyu da satın alarak vakfetti.[184]

Aynı zamanda, bir deve boğazlayarak halka ziyafet verdi.[185]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam;

"Ey Talha! Sen Talhatü'l-Feyyaz'sın!" buyurdu.

Bundan sonra, o, Talhatü'l-Feyyaz diye anıldı.[186]

---

180 İbn Sa'd, 2/84, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1439. Taberî, Târîh, 3/61, 62, İbn Esîr, Kâmil, 2/191, Zehebî, Târîh, s. 280, İbn Kesîr, Bidâye, 4/153.

181 İbn Sa'd, 2/84, Ahmed b. Hanbel, 4/53, Müslim, 3/1439, Taberî, Târîh, 3/61, 62, İbn Esîr, Kâmil, 2/191, İbn Seyyid, 2/88, Zehebî, Târîh, s. 281, İbn Kesîr, Bidâye, 4/153, Diyarbekrî, 2/8.

182 Vâkıdî, Megâzî, 2/542-546, İbn Sa'd, 2/81, İbn Seyyid, 2/87.

183 Kadı Iyaz, 1/277, Yâkût, 1/527, Semhûdî, 4/1153, 1159, Suyutî, Hasâis, 2/51, Diyarbekrî, 2/9.

184 Yâkût, 1/527, Zübeyr b. Bekkâr'dan naklen Suyutî, Hasâis, 2/9.

185 Zehebî, Siyer, 1/18.

186 Zehebî, Siyer, 1/18, Diyarbekrî, 2/9, Semhûdî, 4/1159.

Medine'ye Dönülürken Koşu Yapılışı

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam beni devesinin terkisine almıştı.

Medine'ye dönülüp girilmek üzere bulunulduğu sırada idi ki, Ensardan, koşuda önüne geçilemeyen bir zât:

'Medine'ye kadar benimle koşu yarışı yapabilecek yok mu bir yarışçı? Var mı bir yarışçı?' diye seslenmeye ve bunu tekrarlamaya başladı.

Onun sözlerini işitince, kendisine:

'Senin ne bir kerîme, ne de bir şerîfe ikramın yok mudur?' diye sordum.

Bana:

'Yoktur! Ancak, o Resûlullah Aleyhisselam olursa, o bundan müstesnadır!' dedi.

Bunun üzerine:

'Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Bana izin ver de, şu adamla koşuşarak yarışayım?' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Yarışmak istiyorsan, yarış!' buyurdu.

Adama:

'Haydi, sen Medine'ye doğru koş!' dedim.

Ben de hemen deveden atladım.

Ayaklarımı pekiştirerek koşmaya başladım.

Ona karşı, bir veya iki yüksekçe yerde soluğumu devamlı kılayım, soluyup kalmayayım diye soluğumu kestim, tuttum.

Sonra da, onun ardından koşmaya başladım.

Nihayet, ona yetiştim. Onun iki küreği arasına ellerimle vurup:

'Vallahi, senin önüne geçildi!' dedim.

O da, güldü ve:

'Ben de öyle olduğunu sanıyorum!' dedi.

Medine'ye kadar onun önünde koştum."[187]

Gâbe (Zû Kared) Seferinin Ne Kadar Sürdüğü?

Gabe (Zû Kared) seferi 5 gece sürmüş,[188] Pazartesi gecesi Medine'ye gelinmiştir.[189]

---

187 İbn Sa'd, 2/84, Ahmed b. Hanbel, 4/53-54, Müslim, 3/1439, 1440, Taberî, Târîh, 3/63, İbn Esîr, Kâmil, 2/191, Zehebî, Târîh, s. 281, İbn Kesîr, Bidâye, 4/153.

188 Vâkıdî, Megâzî, 2/537, İbn Seyyid, 2/87, Ebu't-Tayyib, 1/252.

189 Vâkıdî, Megâzî, 2/537, İbn Sa'd, 2/87.

Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin Zevcesinin Baskıncıların Yurdundan Kaçıp Kurtuluşu ve Bindiği Deveyi Kurban Etmeyi Adayışı

Peygamberimiz Aleyhisselamın Adbâ adıyla anılan devesi, baskıncı müşriklerin sürüp götürdükleri develer arasında bulunuyordu.[190]

Baskıncı müşrikler, Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin zevcesini de esir edip yanlarında götürmüşlerdi.[191]

Kadıncağız bağlı bulunmakta, baskıncılar da evlerinin önünde develeri dinlendirmekte idiler.[192]

Baskıncılar gece uykuya daldıkları sırada idi ki,[193] kadıncağız bağından kurtuldu ve hemen bir devenin yanına yaklaştı. Deve böğürünce, onu bıraktı.[194]

Binmek için hangi devenin yanına varıp üzerine elini koymuşsa, o deve böğürmeye başlamıştı.[195]

Nihayet, yanına vardığı Adbâ hiç böğürmemiş, sesini çıkarmamıştı.[196] Çünkü, o, yumuşak başlı, uysal bir dişi deve idi.[197]

Kadıncağız, Adbâ'nın üzerine oturdu, sonra onu kaldırdı.[198]

Başını, Medine cihetine yöneltti ve:

"Eğer," dedi, "Yüce Allah beni bu devenin üzerinde kurtaracak olursa, adıyorum ki, onu muhakkak boğazlayacağım![199] Ciğerinden ve hörgücünden de yiyeceğim!"[200]

Baskıncılar kadının deveye binip kaçtığını anladılar ve hemen onu aramaya koyuldularsa da, yakalamaktan âciz kaldılar.

Kadın da nihayet kurtulup Medine'ye geldiği ve halk onu Adbâ'nın üzerinde gördükleri zaman:

"Aaa! Resûlullah Aleyhisselamın devesi Adbâ!" dediler.

Kadın ise:

"O, adaktır! 'Allah onun üzerinde kurtaracak olursa, o muhakkak boğazlanacaktır!' diye adanmıştır!" dedi.

---

190 Ahmed b. Hanbel, 4/430, Ebu Davud, 3/239.
191 Zürkânî, 2/149.
192 Müslim, 3/1263.
193 Ahmed b. Hanbel, 4/430, Ebu Davud, 3/240.
194 Müslim, 3/1263.
195 Ebu Davud, 3/24.
196 Müslim, 3/1263.
197 Ahmed b. Hanbel, 4/430, Müslim, 3/1263, Ebu Davud, 3/240.
198 Müslim, 3/1263.
199 Ahmed b. Hanbel, 4/430.
200 Vâkıdî, Megâzî, 2/548, Dârekutnî, 4/163.

Onun bu sözünü Peygamberimiz Aleyhisselama duyurdukları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sübhânallah! Adbâ'ya ne fena bir mukabele! Bu nasıl adak?!

Allah onu Adbâ'nın üzerinde kurtaracak! O ise onu tutup boğazlayacak hâ?!" buyurdu.[201]

Hemen bir adam gönderip Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin zevcesini getirtti.[202]

Kadın başından geçenleri Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi ve arkasından da:

"Yâ Rasûlallah! Eğer Allah beni bu devenin üzerinde kurtarırsa onu boğazlamayı Allah'a adamış bulunuyorum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi, sonra da:

"Adbâ'ya ne fena bir mukabele bu!?

Allah seni onun üzerinde taşısın ve seni onunla kurtarsın, sen de tutup onu boğazlayasın!?

Ne Allah'a mâsiyet şeyde, ne maliki bulunmadığın şeyde adamak olur![203]

Sen maliki ve sahibi bulunmadığın bir deveyi boğazlayamazsın![204]

Senin bu adaman, adak değildir!

Adak, ancak Allah'ın rızasını onunla kazanmayı dilediğin şeydir![205]

Adbâ, benim develerimden dişi bir devedir.[206]

Ne Allah'a mâsiyet teşkil eden bir şey hakkında yapılan adama, ne de kulun, âdemoğlunun malik ve sahip bulunmadığı bir şey üzerinde yaptığı adama yerine getirilir.[207]

Haydi, sen Allah'ın bereketiyle ev halkının yanına dön!" buyurdu.[208]

Gamr (Gamre) Seferi

Seferin İsmi, Mevkii, Tarihi ve Sebepleri

Seferin ismi Gamr veya Gamre'dir. Gamr veya Gamre, Necd yolu üzerindedir.[209] Buna, Gamr-i Merzuk denilir.

---

201 Müslim, 3/1263.
202 Ebu Davud, 3/240.
203 İbn İshak, İbn Hişam, 3/297, 298, Vâkıdî, Megâzî, 2/548.
204 Abdurrezzak, 8/435.
205 Dârekutnî, 4/163.
206 İbn İshak, İbn Hişam, 3/297, 298, Vâkıdî, Megâzî, 2/548.
207 Abdurrezzak, 8/434, Müslim, 3/1263, Dârimî, 2/105, İbn Mâce, 1/686 Nesâî, 7/19.
208 İbn İshak, İbn Hişam, 3/298.
209 Yâkût, 4/212, Semhûdî, 4/1278.

Feyd'den Medine'ye giden ilk yol üzerinde, iki gecelik uzaklıkta, Esed oğullarına ait bir sudur.[210]

Gamr (Gamre) seferi, Hicretin 6. yılında Rebiülâhir ayında vuku bulmuştur.[211]

Bunun, Rebiülevvel ayında vuku bulduğu rivayeti de vardır.[212]

Esed oğulları, Uyeyne b. Hısn'ın mensup olduğu Gatafanlarla müttefik idiler.

Gatafanlar, Hicretin 5. yılında Hendek savaşından önceki günlerde Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya hazırlanmaları için Esed oğullarına yazı yazmışlardı.[213]

Kureyş müşriklerinin ordusu Merru'z-zahran'a gelip konduğu sırada, Esed oğulları da Tulayha b. Huveylid el-Esedî'nin kumandası altında gelip Kureyş ordusuna katılmışlardı.[214]

Esed oğulları, böylece, Müslümanlar ve Müslümanlık için bir ölüm kalım savaşı olan Hendek (Ahzab) savaşında müşrikler ve Benî Kurayza Yahudileriyle işbirliği yapmış bulunuyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, 40 kişilik askerî bir birliği Ükkâşe b. Mıhsan'ın kumandası altında Gamr'e yolladı.[215]

Esed oğulları, İslâm mücahidlerinin kendilerine doğru gelmekte olduklarını haber alınca, sularının başından kaçıp dağıldılar, yurtlarının yüksek kısımlarına, yaylalarına çekildiler.

İslâm mücahidleri, Esed oğullarının sularının başına geldikleri zaman, yurtlarını bomboş buldular.

Ükkâşe b. Mıhsan, Esed oğullarını araştırmak, soruşturmak veya onlar hakkında bir ize rastlamak maksadıyla, etrafa gözcüler saldı.

Etrafa salınanlardan Şüca' b. Vehb, izi sıra geri dönüp yakınlarında deve izleri gördüğünü haber verdi.

Hemen kalkıp oraya doğru gittiler.[216]

---

210 İbn Sa'd, 2/84.

211 Vâkıdî, Megâzî, 1/4, Belâzurî, Ensâb, 1/377, Taberî, Târîh, 3/82, İbn Esîr, Kâmil, 2/207, Zehebî, Târîh, s. 293, İbn Kesîr, Bidâye, 4/178.

212 İbn Sa'd, 2/84, 85, İbn Seyyid, 2/104, Zehebî, Târîh, s. 293, İbn Kesîr, 4/178, Ebu't-Tayyib, 1/252, Kastallânî, Mevâhib, 1/156.

213 Diyarbekrî, 1/480.

214 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.

215 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, İbn Sa'd, 2/85, Taberî, Târîh, 3/82, İbn Esîr, Kâmil, 2/206, 207, İbn Seyyid, 2/103-104, Zehebî, s. 293, İbn Kesîr, Bidâye, 4/178, Ebu't-Tayyib, 1/252, İbn Kayyım, 2/134, Kastallânî, Mevâhib, 1/156.

216 Vâkıdî, Megâzî, 2/550, İbn Sa'd, 2/85, Halebî, 3/174.

Mücahidler, Esed oğullarının geceleri ses dinlemekle görevlendirdikleri casusunu, uyurken yakaladılar.

Kendisine:

"Halk neredebir?" diye sordular.

Casus:

"Onlar şimdi yurtlarının yüksek yerlerine, yaylalarına erişmiş bulunuyorlar" dedi.

Ona:

"Esed oğullarının develeri neredebir?" diye sordular.

Casus:

"Yanlarındadır" dedi.

Mücahidlerden birisi elindeki kırbaçla dövmeye kalkınca, casus:

"Kanımı bağışla! Bana eman ver de, sana onların amca oğullarına ait develeri göstereyim?" dedi.

Mücahidler:

"Olur!" dediler.[217]

Casus tarafından gösterileceği bildirilen develer, Esed oğullarına aitti.[218]

Mücahidler, Esed oğullarının casusu ile bir hayli yol aldılar.

Adam araştırmayı uzatınca, casus tarafından tuzağa düşürüleceklerinden korkmaya başladılar.

Casusun yanına yaklaşarak:

"Vallahi, ya bize doğruyu söyleyeceksin, ya da boynunu vuracağız!" dediler.

Casus:

"Onları şu tepenin üzerinde göreceksiniz!" dedi.

Tepeye varınca, develerin orada yayılmakta olduklarını gördüler.

Mücahidler birden baskın yaptılar. Bedevî müşrikler bozulup etrafa kaçışmaya başladılar.

Ükkâşe b. Mıhsan, kaçanları takip ettirmedi.[219]

Esed oğullarının eman verilen casusu serbest bırakıldı.[220]

Esed oğulları yurdunda ele geçirilen 200 deve, sürülüp Medine'ye getirildi.[221]

---

217 Vâkıdî, Megâzî, 2/550.
218 Taberî, Târîh, 3/82, İbn Kayyım, 2/134, Diyarbekrî, 2/9, Halebî, 3/174.
219 Vâkıdî, Megâzî, 2/550.
220 Halebî, 3/174.
221 Vâkıdî, Megâzî, 2/550, 551, İbn Sa'd, 2/85, Taberî, Târîh, 3/82, İbn Seyyid, 2/104 Zehebî, Târîh, s. 293, İbn Kesîr, Bidâye, 4/178, İbn Kayyım, 2/134, Kastallânî, Mevâhib, 1/156.

Zülkassa Seferi

Seferin İsmi, Mevkii, Tarihi ve Sebebi

Muhammed b. Mesleme on arkadaşıyla birlikte Sa'lebe ve Uval oğullarının oturdukları Zülkassa'ya gittiği için, bu sefere Zülkassa seferi denilmiştir.[222]

Zülkassa, Rebeze yolu üzerinde olup, Medine'ye 24 mil uzaklıktadır.[223]

Zülkassa seferi, Hicretin 6. yılında Rebiülâhir ayında yapılmıştır.[224]

Rebiülevvel'de olduğunu söyleyenler de vardır.[225]

Sa'lebe ve Enmar oğullarının yurtlarında kuraklık hüküm sürüyor, Meraz'-dan Tâlemeyn'e kadar uzanan bölgeye ise yağmur düşmüş bulunuyordu.[226]

Benî Muharib b. Hasafa, Benî Sa'd b. Sa'd ve Benî Enmar b. Bagîz kabileleri, Meraz'dan Tâlemeyn'e kadar uzanan bölgeye gelmişler, orada toplanmışlardı.[227]

Bunlar, Medinelilerin yaylım hayvanlarını yağmalamak hususunda söz birliği etmişlerdi.

O sırada, Medinelilerin yaylım hayvanları, Heyka vadisi yaylımında yayılmakta idi.[228]

Heyka'nın Medine'ye uzaklığı 7 mildir.[229]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan Muhammed b. Mesleme'yi, yanına on kişi katarak, Zülkassa'da oturan Benî Sa'lebeler ile aynı kabileden Benî Uvallere saldı.

Bu keşif birliği, geceleyin onların üzerlerine vardılar.[230]

Sa'lebe ve Uval oğulları, İslâm keşif birliğinin yurtlarına geldiklerinin farkına vararak gizlendiler.

Muhammed b. Mesleme ile arkadaşlarını, uykuya daldıkları sırada, yüz kişi ile kuşattılar ve oka tuttular.

Muhammed b. Mesleme sıçrayıp kalktı, yayı üzerinde idi.

---

222 Vâkıdî, Megâzî, 2/511, İbn Sa'd, 2/85.
223 İbn Sa'd, 2/85, Yâkût, 4/366.
224 Vâkıdî, Megâzî, 1/4, 2/551, İbn Sa'd, 2/85.
225 Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/207, İbn Kayyım, 2/134, Kastallânî, Mevâhib, 1/158.
226 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/86.
227 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/86, Belâzurî, Ensâb, 1/377, İbn Seyyid, 2/105.
228 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/86, İbn Seyyid, 2/105.
229 İbn Sa'd, 2/86.
230 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, İbn Sa'd, 2/85.

Arkadaşlarına:

“Silah başına!” diyerek bağırdı.

Onlar da sıçrayıp kalktılar.[231]

Geceleyin, bir müddet birbirlerine ok yağdırdılar.

Bundan sonra, Sa’lebe ve Uval oğulları, İslâm keşif birliğinin üzerine mızraklarla saldırdılar.[232]

Üç kişiyi şehit ettiler.

Müslümanlar da, onlardan bir adam öldürdüler.

Sa’lebe ve Uval oğulları, tekrar mızraklarla saldırarak, geri kalanları da şehit ettiler.[233]

Muhammed b. Mesleme de ağır şekilde yaralanarak yere baygın düştü.[234]

Şehit olanlar arasında Müzeynelerden iki, Gatafanlardan da bir kişi vardı.[235]

Sa’lebe ve Uval oğulları, Muhammed b. Mesleme’nin topuğuna vurup, kımıldamadığını görünce, ölmüş sanarak elbisesini soydular, çekilip gittiler.

Müslümanlardan bir zât oradan geçerken, şehitlere rastladı.[236]

“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn=Bizler Allah içiniz ve O’na dönücüleriz” dedi.

O sırada ayılan Muhammed b. Mesleme, bunu işitince, onun Müslüman olduğunu anladı ve kendisinin sağ olduğunu ona anlatmak için kımıldadı.[237]

O da, gelip Muhammed b. Mesleme’ye yemek ve su ikram etti.[238] Sonra da, bindirip onu Medine’ye getirdi.[239]

Ebu Ubeyde b. Cerrah’ın Zülkassa’ya Gönderilişi

Hicretin 6. yılında, Rebiülâhir ayında, akşam namazı kılındıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam Ebu Ubeyde b. Cerrah’ı Müslümanlardan 40 kişilik bir kuvvetle Zülkassa’ya yolladı.[240]

---

231 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, Halebî, 3/174, Zürkânî, 2/154.
232 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, İbn Sa’d, 2/85, Halebî, 3/174, Zürkânî, 2/154.
233 Vâkıdî, Megâzî, 2/551.
234 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, İbn Sa’d, 2/85.
235 Vâkıdî, Megâzî, 2/551.
236 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, İbn Sa’d, 2/85, İbn Seyyid, 2/104, Halebî, 3/174, Zürkânî, 2/154.
237 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, Halebî, 3/174.
238 Vâkıdî, Megâzî, 2/551.
239 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, İbn Sa’d, 2/85, Halebî, 3/174, 175, Zürkânî, 2/154.
240 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa’d, 2/86.

Maksat hem Medinelilerin Heyka (Heyfa)'da yayılan hayvanlarına yapılması muhtemel bir baskını önlemek,[241] hem de Muhammed b. Mesleme'ye ve arkadaşlarına yaptıklarından dolayı Zülkassa topluluklarını cezalandırmaktı.[242]

Ebu Ubeyde ve arkadaşları, bütün gece yürüyüşe devam ederek, sabaha karşı Zülkassa'ya ulaştılar ve orada toplanmış bulunan müşrik Bedevîlere birden baskın yaptılar.

Bedevîler dağılıp dağ başlarına kaçtılar.

Muharib, Sa'lebe ve Enmar kabilelerinin kaçarlarken geride bıraktıkları develerle elbise ve ev eşyaları iğtinam edildi.[243]

İğtinam edilen mallar arasında davar da bulunuyordu.[244]

Zülkassa'da yakalanarak Medine'ye getirilen adam ise, Müslüman olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından serbest bırakıldı.[245]

Cemum Seferi

Seferin Adı, Mevkii, Tarihi ve Sebebi

Seferin adı Cemum'dur. Cemuh denildiği de vardır.[246]

Cemum; Süleym oğullarının yurdu olup,[247] Nahl ovası ile Nakre arasındadır.[248] Nahl ovasının solundadır.

Nahl ovasının Medine'ye uzaklığı 4 berid'dir.[249]

Cemum seferi, Hicretin 6. yılında, Rebiülâhir ayında vuku bulmuştur.[250]

Âmir b. Tufeyl'in davetine icabetle, kendi su başları olan Bi'r-i Maûne'de ashabdan 40 kişilik İslâm irşad heyetinin canlarına kıyan Usayya, Rı'l ve Zekvanlar, Süleym oğulları kabilesine mensup idiler.[251]

Müslümanlığı ve Müslümanları ortadan kaldırmak için Mekke'ye giden Yahudi propaganda heyetine, Süleym oğulları, Kureyşîler hare-

241 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/Belâzurî, Ensâb, 1/377, İbn Seyyid, 2/105.
242 Zürkânî, 2/154, 155.
243 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/86, Yakubî, 2/73, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Seyyid, 2/105.
244 Belâzurî, Ensâb, 1/377, Halebî, 3/175.
245 Vâkıdî, Megâzî, 2/252, İbn Sa'd, 2/86.
246 Semhûdî, 4/1178, Kastallânî, Mevâhib, 1/156.
247 Yâkût, 2/163.
248 Vâkıdî, Megâzî, 1/5.
249 *4 bürüd 16 fersahtır. 1 fersah 3 mildir. 1 mil de 4 bin zira'dır (İbn Esîr, Nihâye, 1/116), İbn Sa'd, 2/86.
250 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, İbn Sa'd, 2/86.
251 İbn İshak, İbn Hişam, 3/194, Vâkıdî, Megâzî, 1/347, 348, Abdurrezzak, 5/384, Yakubî, 2/72.

kete geçtiği zaman onlarla birlikte hareket edecekleri hakkında söz vermişlerdi.[252]

Kureyş ordusunun Merru'z-zahran'a geldiği sırada, Süleym oğulları da Ebu Âverü's-Sülemî'nin babası Süfyan b. Abduşşems'in kumandası altında 700 kişilik bir kuvvetle gelip Kureyş ordusuna katılmışlar ve Medine'yi onlarla birlikte kuşatmışlardı.[253]

Bunun için, Süleym oğullarına da bir darbe indirilmesi gerekmiş bulunuyordu.

Zeyd b. Hârise'nin Cemum'a Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zeyd b. Hârise'yi, askerî bir birliğin başında Süleym oğullarına saldı.

Zeyd b. Hârise Cemum'a vardığı zaman, orada Müzeynelerden Halime adında bir kadını bulup yakaladılar.

Halime, İslâm mücahidlerine, Süleym oğullarının konak yerlerinden birisini gösterdi.

İslâm mücahidleri de oraya birden baskın yapıp bir hayli deve, davar ve esir alarak Medine'ye döndüler.

Yakalanan Halime'nin kocası da, esir edilen müşrikler arasında bulunuyordu.

Zeyd b. Hârise, Medine'ye dönünce, her ikisini Peygamberimiz Aleyhisselama teslim etti.[254] Peygamberimiz Aleyhisselam da onları serbest bıraktı.[255]

Iys Seferi

Seferin Mevkii, Tarihi ve Sebebi

Iys; Süleym oğulları yurdunda bir yerdir.[256] Medine'ye dört gecelik, Zü'l-merve'ye bir geceliktir.[257] Ağaçlı bir vadidir.[258]

Iys seferi, Hicretin 6. yılında Cumâdelûlâ ayında vuku bulmuştur.[259]

---

252 Vâkıdî, Megâzî, 2/442, 443.
253 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.
254 İbn Sa'd, 2/86, Yakubî, 2/71, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/207, İbn Kayyım, 2/134, İbn Seyyid, 2/105, 106, İbn Kesîr, Bidâye, 4/178.
255 İbn Esîr, Kâmil, 2/207, İbn Kesîr, Bidâye, 4/178.
256 Yâkût, 4/173.
257 İbn Sa'd, 2/87.
258 Zürkânî, 2/156.
259 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/553, İbn Sa'd, 2/87, Belâzurî, Ensâb, 1/377.

Şam'dan Kureyş müşriklerinin bir ticaret kervanının gelmekte olduğu öğrenilmişti.[260]

Kureyş müşrikleri, daha önce de, Ebu Süfyan'ın idaresindeki büyük ticaret kervanının bağışlanan kazancıyla güçlenerek Uhud'a kadar gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmış bulunuyorlardı.[261] Kureyş müşrikleri iktisaden güçlü durumda bulundukça, Hendek savaşında olduğu gibi, kabileleri yanlarına alarak Medine'ye saldırmaktan;[262] bilakis, Sümame b. Üsal'in Yemâme'den Mekke'ye hububat yüklenmesinde[263] veya Ebu Basîr'in Şam ticaret yollarını kesmesinde[264] olduğu gibi, başları dara geldikçe de, Peygamberimiz Aleyhisselama yalvarmaktan geri durmuyorlardı.[265]

O halde, Kureyş müşriklerinden selamette kalabilmek için, zaman zaman onları iktisaden zayıflatmak, güç duruma düşürmek gerekiyordu.

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, Şam'dan gelmekte olan Kureyş ticaret kervanına elkoymak üzere, Zeyd b. Hârise'nin kumandası altında 170 kişilik bir süvari birliğini yola çıkardı.[266]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kızı Hz. Zeyneb'in kocası Ebu'l-Âs b. Rebi' de ticaret için Şam'a gitmişti.

Kendisi, henüz Müslüman olmamakla beraber, güvenilir bir kişi idi.

Ebu'l-Âs'ın yanında Kureyş müşriklerine ait pek çok mal bulunuyor ve kendisi de kafile ile Şam'dan dönüyordu.[267]

İslâm mücahidleri Kureyş ticaret kervanını yakaladılar, kervanda bulunan malları, bilhassa Safvan b. Ümeyye'ye ait pek çok gümüşleri ele geçirdiler.

Kervanda bulunan kimseleri de esir ettiler.[268]

Ebu'l-Âs b. Rebi' de esir edilenler arasında idi.[269]

İğtinam edilen mallar, mücahidler arasında bölüştürüldü.[270]

---

260 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 2/87.
261 İbn İshak, İbn Hişam, 3/64, Vâkıdî, Megâzî, 1/199, 200, İbn Sa'd, 2/37.
262 İbn İshak, İbn Hişam, 3/226, Vâkıdî, Megâzî, 2/442, 444, İbn Sa'd, 2/66.
263 İbn İshak, İbn Hişam, 4/288, İbn Sa'd, 5/550, İbn Abdilberr, 1/215.
264 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338.
265 İbn İshak, İbn Hişam, 4/388, İbn Sa'd, 5/550, İbn Abdilberr, 1/215.
266 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 2/87.
267 İbn Kayyım, 2/134.
268 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 2/87.
269 Vâkıdî, Megâzî, 2/553.
270 İbn Kayyım, 2/134.

Ebu'l-Âs'ın Himayeye Alınışı

Ebu'l-Âs, seher vakti, Peygamberimiz Aleyhisselamın kızı Hz. Zeyneb'e:[271]

"Babandan, benim için eman al!" diye haber gönderdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Müslümanlara sabah namazını kıldırdığı sırada, Hz. Zeyneb başını hücresinin kapısından çıkararak:

"Ey insanlar! Ben Resûlullah'ın kızı Zeyneb'im![272] Ben Ebu'l-Âs'ı himayeme aldım!" diyerek seslendi.[273]

Peygamberimiz Aleyhisselam, selam verince, yüzünü halka çevirdi ve:

"Ey insanlar! Benim işittiğimi siz de işittiniz, değil mi?" diye sordu.

Cemaat:

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; sizin şimdi işitmiş olduğunuz şeyi ben de şimdi işitinceye kadar, bu hususta hiçbir şey bilmiyordum.[274]

Mü'minler, birbirlerine karşı tek kişi, tek el hükmündedirler.

Bunun için, onlara, yakınlarını himaye etmeleri yaraşır.[275] Müslümanlara, yakınlarını himaye etmeleri düşer!" buyurdu.[276]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mescidden dönünce kızı Hz. Zeyneb'in yanına vardı[277] ve:

"Senin himayeye almış olduğun kişiyi biz de himayemize aldık!" buyurdu.[278]

Hz. Zeyneb, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Ebu'l-Âs akrabadır, amca oğludur. Hem de, çocuğumun babasıdır. Bunun için, onu himayeme aldım!" dedi.[279]

Hz. Zeyneb'in, Ebu'l-Âs'tan, Ali ve Ümame isimlerinde iki çocuğu vardı.[280]

---

271 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 5/33.
272 Hâkim, 4/45.
273 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 8/33, Hâkim, 4/45, İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185.
274 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 8/33, İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/85.
275 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 8/33, Halebî, 3/176.
276 Hâkim, 4/45, İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185.
277 İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, Halebî, 3/176.
278 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 8/33, Hâkim, 4/45, İbn Seyyid, 2/106, Kastallânî, Mevâhib, 1/157, Halebî, 3/176.
279 Zürkânî, 2/156.
280 Hâkim, 4/44.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Zeyneb'e Emri ve Ebu'l-Âs'a Mallarının Geri Verilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Zeyneb'e:

"Ey kızcağızım! Makamını şerefli tut, gözet! Ebu'l-Âs sana yaklaşmaya yol bulmasın!

Çünkü, sen ona helâl değilsin;[281] o müşriklikte devam ettiği müddetçe!" buyurdu.[282]

Hz. Zeyneb, Ebu'l-Âs'ın iğtinam edilmiş olan malını istemeye geldiğini söyledi[283] ve onların kendisine geri verilmesini diledi.[284]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlere haber saldı.

Gelip yanında toplandıkları zaman, onlara:

"Şu adamın (Ebu'l-Âs'ın) bizden olduğunu biliyorsunuzdur.

Siz onun ve ondan başkalarının mallarını iğtinam etmiş bulunuyorsunuz. O mallar size Allah'ın müşriklerden nasip ettiği ganimetlerdendir.[285]

Eğer ona malını geri vermenizi uygun görürseniz, geri veriniz![286]

Geri vermekten kaçınırsanız, zaten onlar sizin hakkınızdır!" buyurdu.

Mücahidler:

"Hayır yâ Rasûlallah! Biz o malları ona geri vereceğiz!" dediler.[287]

Her biri, almış oldukları şeylerin hepsini -küçük ve eski su kırbasına veya abdest matarasına veya ipe varıncaya kadar- yanlarında az veya çok hiçbir şey bırakmaksızın getirip ona verdiler.[288]

Ebu'l-Âs'ın Kureyş Müşriklerine Ait Malları Teslim Ettikten Sonra Müslüman Olup Medine'ye Dönüşü

Ebu'l-Âs, aldığı mallarla Mekke'ye döndü.

Her hak sahibine hakkını, mallarını teslim edip işini bitirdikten sonra:

"Ey Kureyş cemaati! Herhangi birinize, yanımdaki mallarından vermediğim bir şey kaldı mı?" diye sordu.[289]

"Hayır! Vallahi kalmadı!" dediler.[290]

---

281 İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, Halebî, 3/176, Zürkânî, 2/156.
282 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 8/33.
283 İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185.
284 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, İbn Sa'd, 8/33, Halebî, 3/176.
285 İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, İbn Kayyım, 2/134.
286 İbn Kayyım, 2/134.
287 İbn Abdilberr, 4/1702, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, İbn Kayyım, 2/134.
288 Vâkıdî, Megâzî, 2/553, 554, İbn Kayyım, 2/134.
289 Vâkıdî, Megâzî, 2/554, İbn Abdilberr, 4/1703.
290 Vâkıdî, Megâzî, 2/554, İbn Kayyım, 2/134.

Ebu'l-Âs:

"Size olan ahdimi yerine getirdim mi?" diye sordu.

"Evet! Vallahi yerine getirdin![291] Allah seni hayırla mükâfatlandırsın! Biz seni şerefli ve vefalı bulduk!" dediler.

Ebu'l-Âs:

"Vallahi, sizin yanınıza gelmeden önce Müslüman olmamı engelleyen şey; mallarınızı götürmek istediğim için Müslüman olduğumu sanmanız korkusundan başka bir şey değildir![292]

Ben şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur ve yine şehadet ederim ki; Muhammed Allah'ın kulu ve resûlüdür!" dedi.[293]

Ebu'l-Âs Mekke'den Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona Hz. Zeyneb'i eski nikâhı ile veya yeni bir nikâhla ve yeni bir mehirle verdi.[294]

Tarf Seferi

Seferin Mevkii, Tarihi ve Sebebi

Tarf; Mıraz yakınında, Nuhayl'ın arkasında, Medine'ye 36 mil uzaklıkta, Mahacca üzerindeki Bakara yolunda bir sudur.[295] Su kaynağıdır.[296]

Tarf'ta birçok kuyular ve su birikintileri de vardır.[297]

Tarf, Zülkassa gibi, Benî Sa'lebelerin konak yerlerindendir.[298]

Tarf seferi, Hicretin 6. yılında, Cumâdelâhir ayında vuku bulmuştur.[299]

Sa'lebe oğullarının Hicretin 4. yılında Enmar kabileleriyle birleşerek Müslümanlarla çarpışmaya hazırlandıkları haber alınıp Zâtü'r-rikâ'ya kadar gidilmişti.[300]

Medine yaylımındaki hayvanları yağmalamaya hazırlanan ve Muhammed b. Mesleme kumandasındaki on kişilik keşif birliğini Zülkassa'da

291 Halebî, 3/177, Zürkânî, 2/156.
292 İbn Abdilberr, 4/1703, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, İbn Kayyım, 2/134, Halebî, 3/177, Zürkânî, 2/156.
293 Vâkıdî, Megâzî, 2/554, İbn Abdilberr, 4/1703, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, İbn Kayyım, 2/134.
294 Vâkıdî, Megâzî, 2/554, İbn Sa'd, 8/32, 33, Hâkim, 3/638, 639, İbn Abdilberr, 4/1703, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/185, Zehebî, Siyer, 1/176, 177.
295 İbn Sa'd, 2/87.
296 Yâkût, 4/31.
297 Semhûdî, 4/1258.
298 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/85.
299 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, Belâzurî, Ensâb, 1/377, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/207.
300 Vâkıdî, Megâzî, 1/395, 396, İbn Sa'd, 2/61.

kuşatarak şehit eden Sa'lebe ve Uval oğullarına,[301] Ebu Ubeyde b. Cerrah, 40 kişilik bir kuvvetle Zülkassa'da ilk darbeyi indirmişti.[302]

Sa'lebe oğullarına ikinci darbeyi de, Tarf'ta Zeyd b. Hârise indirecekti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zeyd b. Hârise'yi, onbir kişilik bir kuvvetle Tarf'a, Benî Sa'lebelere saldı.[303]

Sa'lebe oğulları Zeyd b. Hârise'nin birliğini Tarf'ta görünce, Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerlerine yürüdüğünü sanarak korkup kaçtılar.[304]

Sa'lebe oğulları, Zeyd b. Hârise'nin birliğini, Peygamberimiz Aleyhisselamın öncü birliği sandılar.[305]

Zeyd b. Hârise birliğinin parolaları "Emit! Emit!" idi.

Zeyd b. Hârise, Sa'lebe oğullarının yirmi devesi ile ele geçirdikleri davarlarını sürüp bir sabah Medine'ye getirdi.[306]

Sâlebe oğulları, Zeyd b. Hârise'nin öncü birliği olmadığını ve kendilerine başkaca kuvvet gelmediğini, gelmeyeceğini anlayınca, Zeyd b. Hârise'yi ve birliğini takibe koyuldularsa da, onlara yetişemediler.[307]

Tarf'ta Sa'lebe oğullarıyla bir çarpışma olmamıştır.[308]

Tarf seferi dört gece sürmüştür.[309]

Zeyd b. Hârise'nin ve Arkadaşlarının Başlarına Gelenler

Hicretin 6. yılında, Recep ayında, Zeyd b. Hârise, ashabdan bazılarının ticaret mallarını Şam'a götürüp satmak için yola çıkmıştı.[310]

Zeyd b. Hârise ve arkadaşları atlı idiler.[311]

Zeyd b. Hârise ve arkadaşları, ticaret mallarıyla Vâdi'l-kurâ'ya yaklaştıkları sırada, Fezâre ve Bedr kabilesinden birtakım adamlar bunların önlerini kestiler, Zeyd b. Hârise ile arkadaşlarını kılıçtan geçirdiler.

Hepsinin öldüklerine kanaat getirerek, yanlarındaki bütün malları gasbedip gittiler.

---

301 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, 552, İbn Sa'd, 2/85.
302 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/86, Yakubî, 2/73, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Seyyid, 2/105.
303 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, Belâzurî, Ensâb, 1/377, Yakubî, 2/72, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/207.
304 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, Belâzurî, Ensâb, 1/377, Yakubî, 2/72, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Kayyım, 2/134, İbn Seyyid, 2/106.
305 Zürkânî, 2/158.
306 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, İbn Seyyid, 2/106.
307 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, Halebî, 3/178, Zürkânî, 2/158.
308 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, Yakubî, 2/72.
309 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, Taberî, Târîh, 3/83.
310 Vâkıdî, Megâzî, 2/564, İbn Sa'd, 2/90.
311 Yakubî, 2/71.

Zeyd b. Hârise ağır yaralı olarak baygın bir halde yere düştü, ölme derecesine geldi.

Bir müddet sonra ayılıp, şehit arkadaşları arasından kalkarak yavaş yavaş Medine'ye geldi.

Başlarına gelenleri Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[312]

Zeyd b. Hârise, Benî Fezârelerle çarpışmadıkça yıkanmayacağına,[313] koku sürünmeyeceğine yemin etti.[314]

Abdurrahman b. Avf'ın Dûmetü'l-Cendel'e Gönderilişi

Seferin Mevkii, Tarihi ve Sebebi

Dûmetü'l-Cendel; Şam yollarının ağzında olup, Dımaşk'a 5, Medine'ye 15 veya 16 gecelik uzaklıkta,[315] Şam'ın Medine'ye en yakın beldelerinden olup, Tebük yakınında,[316] akarsuları, hurmalık ve ekinlikleri bulunan bir yerdi.

Büyük bir panayır ve ticaret merkezi idi.[317]

Dûmetü'l-Cendel seferi, Hicretin 6. yılında, Şaban ayında vuku bulmuştur.[318]

Seferin sebebi, İslâmiyeti yaymaktı.[319]

Abdullah b. Ömer der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam Abdurrahman b. Avf'ı yanına çağırdı ve ona:

'Hazırlan! Ben seni inşaallah bugün veya yarın sabah askerî bir birliğin başında göndereceğim!' buyurdu.[320]

Ben bunu işitince, kendi kendime:

'Mescide gireceğim. Sabah namazını Peygamber Aleyhisselamla kılacağım. Peygamber Aleyhisselamın Abdurrahman b. Avf'a tavsiyelerini dinleyeceğim!' dedim.

Mescidde sabahladım, sabah namazını Mescidde kıldım.

Mescidde, Resûlullah Aleyhisselamın ashabından şu on kişilik cemaatinin:

312 İbn Sa'd, 2/90.
313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/265, Taberî, Târîh, 3/84, İbn Seyyid, 2/108.
314 Yakubî, 2/71.
315 İbn Sa'd, 2/62.
316 Halebî, 2/581.
317 Halebî, 2/581.
318 Vâkıdî, Megâzî, 2/560, İbn Sa'd, 2/89, Belâzurî, Ensâb, 1/378.
319 Vâkıdî, Megâzî, 2/560, İbn Sa'd, 3/129.
320 İbn İshak, İbn Hişam, 4/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/560, Hâkim, 4/540, Halebî, 3/183, Zürkânî, 2/161.

1. Ebu Bekir,
2. Ömer,
3. Osman,
4. Ali,
5. Abdurrahman b. Avf,
6. Abdullah b. Mes'ud,
7. Muaz b. Cebel,
8. Huzeyfe b. Yeman,
9. Ebu Saîd el-Hudrî,
10. Benim Resûlullah Aleyhisselamla birarada bulunduğumuz sırada, Ensardan bir zât gelip Resûlullah Aleyhisselama selam verdikten sonra, oturdu ve:

'Yâ Rasûlallah! Allah'ın salât ve selamı senin üzerine olsun! Mü'minlerin en üstünü hangisidir?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Onların, ahlâkı en güzel olanıdır!' buyurdu.

Ensarî:

'Mü'minlerin en zekisi, en akıllısı hangisidir?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Onların, ölümü en çok hatırlayanı, ölüm gelmeden önce ona en iyi, en çok hazırlananıdır! İşte, asıl akıllı kimseler onlardır!' buyurdu.[321]

Sonra da, bize yönelerek:

'Ey Muhacirler cemaati! Beş şey vardır ki; siz onlarla imtihan edilirseniz, onlar başınıza gelirse, haliniz yaman olur! Ben sizin onlara erişmenizden Allah'a sığınırım!

1. Bir kavimde fuhuş (zina) zuhur eder ve bu açıktan işlenecek derecede yayılırsa, muhakkak o kavimde veba, geçmişlerinde olmayan birtakım hastalıklar zuhur eder ve yaygınlaşır!

2. Bir kavim ölçüyü ve tartıyı eksik yaparsa, o kavim muhakkak kıtlığa, şiddetli geçim sıkıntısına ve hâkim zulmüne uğrar!

3. Bir kavim mallarının zekâtını vermekten kaçınırsa, o kavim muhakkak yağmurdan men edilir (kuraklığa uğrar). Hayvanları olmasa, onlara hiç yağmur da yağdırılmaz!

---

321 İbn İshak, İbn Hişam, 4/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/561, İbn Mâce, 2/1332, 1333, Hâkim, 4/540.

4. Bir kavim Allah'a ve Allah'ın Resûlüne verdikleri sözü bozarsa, Allah o kavme muhakkak kendilerinden olmayan düşmanı musallat kılar! Düşman da onların ellerindekinden bir kısmını çeker, alır!

5. İmamları Allah'ın Kitabıyla hükmetmez, Allah'ın indirdiklerine karşı kibirlenirse, Allah onları aralarında (çıkacak fitne ve fesatlarla) azaba uğratır!' buyurdu."[322]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Dûmetü'l-Cendel'e hareket ve ora halkını İslâmiyete davet etmesini Abdurrahman b. Avf'a emretti.

Dûmetü'l-Cendel'e gidecek mücahidlerin sayısı 700 idi.[323]

Bunlar, seher vakti Medine dışında Cürüf'teki karargâhlarında toplandılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdurrahman b. Avf'ın onlardan geri kaldığını görünce, ona:

"Sen arkadaşlarından ne için geri kaldın?" diye sordu.

Abdurrahman b. Avf:

"Yâ Rasûlallah! En son görüşmemin, konuşmamın seninle olmasını arzu ettim. Yolculuk elbisem üzerimdedir!" dedi.[324]

Abdurrahman b. Avf, sabahleyin başına siyah pamuklu bezden, gelişigüzel bir sarık sarmış bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam onu önüne oturttu.[325] Abdurrahman b. Avf'ın sarığını çözüp tekrar sardı. Sarığın bir ucunu, onun omuzunun arasından, dört parmak veya dört parmak kadar sarkıttı. Sonra da:

"Ey İbn Avf! Sarığı işte böyle sar![326] Çünkü, sarığın böyle sarılışı daha güzel, daha uygundur!" buyurdu.

Abdurrahman b. Avf'a verilmek üzere bir sancak getirilmesini Bilal-i Habeşî'ye emretti. Yüce Allah'a hamd ü senâda ve kendisine de salât ü selamda bulunduktan sonra, sancağı ona uzatıp:

"Al bunu ey İbn Avf! Hepiniz Allah yolunda cihad ediniz!

Allah'ı inkâr edenlerle çarpışınız!

Ganimet mallarına hıyanet etmeyiniz!

Öldürdüklerinizin burun-kulak gibi uzuvlarını kesmeyiniz!

---

322 İbn İshak, İbn Hişam, 4/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/561, İbn Mâce, 2/1332, 1333, Hâkim, 4/540, Deylemî, 5/288, Münzirî, 1/543, 544, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 16/80, 81, Halebî, 3/184, 185.

323 Vâkıdî, Megâzî, 2/560, İbn Sa'd, 3/129, Halebî, 3/183, Zürkânî, 2/161.

324 Vâkıdî, Megâzî, 2/560.

325 Vâkıdî, Megâzî, 2/560, İbn Sa'd, 2/89, İbn Seyyid, 2/108.

326 İbn İshak, İbn Hişam, 4/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/560-561, Hâkim, 4/540, Diyarbekrî, 2/11.

Küçük çocukları öldürmeyiniz!

Bunlar, size Allah'ın ahdi ve Peygamberinin sünnetidir!" buyurdu.[327]

"Eğer Allah sana fetih ve zafer ihsan eder,[328] onlar senin davetini kabul edip Müslüman olurlarsa,[329] onların krallarının, liderlerinin kızı ile evlen!" buyurdu.[330]

Abdurrahman b. Avf, askerlerinin başında Medine'den hareket etti.

Dûmetü'l-Cendel'e varınca, orada üç gün kaldı. Ora halkını İslâmiyete davet etti.[331]

Dûmetü'l-Cendel halkı:

"Biz kılıçtan başka bir şey vermeyiz!" dediler.[332]

İslâmiyeti kabulden kaçındılar.

Abdurrahman b. Avf'a ilk önce böyle kılıç gösterdiler. Üçüncü gün olunca, Asbağ b. Amr el-Kelbî Müslüman oldu.

Kendisi Hıristiyandı ve Dûmetü'l-Cendel halkının kralı idi.[333]

Asbağ Müslüman olunca, kavminden birçok kimse de Müslüman oldu.[334]

Abdurrahman b. Avf, durumu ve Dûmetü'l-Cendel'de evlenmek istediğini, Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı ile arzetti.

Yazıyı, Cüheynelerden Râfi' b. Mekis isminde birisiyle Medine'ye gönderdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdurrahman b. Avf'a gönderdiği cevabî yazısında, Asbağ'ın kızı Tümazır'la evlenmesini bildirdi.

Bunun üzerine, Abdurrahman b. Avf, Dumetü'l-Cendel'de Tümazır'la evlendi.[335]

Dumetü'l-Cendel halkından Müslüman olmayıp kendi dinlerinde kalmak isteyenler ise, her yıl seksen bin dirhemin sekizde birinin dörtte birini vergi olarak ödemek üzere, Abdurrahman b. Avf'la anlaşma yaptılar.[336]

Abdurrahman b. Avf, yeni hanımını yanına alarak, İslâm mücahidleriyle birlikte, Dûmetü'l-Cendel'den Medine'ye döndü.[337]

---

327 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, Hâkim, 4/540, Diyarbekrî, 2/12, Halebî, 3/183, 184, Zürkânî, 2/161.
328 Yakubî, 2/75, İbn Abdilberr, 2/845, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/480.
329 Vâkıdî, Megâzî, 2/561, İbn Sa'd, 2/89.
330 Vâkıdî, Megâzî, 2/561, İbn Sa'd, 2/89, Belâzurî, Ensâb, 1/378, İbn Abdilberr, 2/845, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/480.
331 Vâkıdî, Megâzî, 2/561, İbn Sa'd, 2/89.
332 Halebî, 3/184.
333 Vâkıdî, Megâzî, 2/561.
334 İbn Sa'd, 2/89.
335 Vâkıdî, Megâzî, 2/561, İbn Sa'd, 3/129, Halebî, 3/184.
336 Yakubî, 2/75.
337 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, İbn Sa'd, 2/89.

Hz. Ali'nin Fedek'te Toplanan Benî Sa'dlara Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Fedek seferi, Hicretin 6. yılında Şaban ayında vuku bulmuştur.[338]

Fedek; Hicaz'da bir kariyyedir. Medine'ye iki-üç günlüktür.[339]

Seferin sebebi: Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Bekr oğulları kabilesinin Hayber Yahudilerine yardım etmek üzere Fedek'te toplandıklarını haber almıştı.[340]

Sa'd b. Bekr oğulları kabilesi, bu yolda yapacakları yardıma karşılık, kendilerine Hayber'in hurma mahsulünü vermelerini Hayber Yahudilerinden istemişlerdi.[341]

Sa'd b. Bekir oğullarının yardıma gelmeleri boşuna değildi.

Hayber Yahudileri bir yıldan beri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışma hazırlığı içinde idiler.

Benî Kurayza Yahudileri cezalandırıldığı zaman, Hayber Yahudileri, toplanıp yapılacak işi aralarında konuşmuş; Teymâ, Fedek ve Vadi'l-kurâ Yahudilerini yanlarına alarak Medine üzerine yürümeye, eski yeni bütün hınçlarıyla çarpışmaya karar vermiş bulunuyorlardı.[342]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'yi 11 kişilik askerî bir birliğin başına geçirerek Fedek'te toplanan Benî Sa'd b. Bekrlere saldı.

Mücahidler geceleri gittiler, gündüzleri gizlendiler, Hemec'e ulaştılar.[343]

Hemec; Hayber'le Fedek arasında bir su kaynağıdır.

Mücahidler, Hemec'de bir adam yakaladılar.[344] Yakalanan adam, Benî Sa'dların casusu idi.[345]

Ona:

"Sen nesin? Arkandaki Benî Sa'dların toplantılarından malumatın var mı?" diye sordular.

Adam:

---

338 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/562, İbn Sa'd, 2/89, Belâzurî, Ensâb, 1/378, Taberî, Târîh, 3/83.

339 Yâkût, 4/238.

340 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, İbn Sa'd, 2/89, Belâzurî, Ensâb, 1/378, Yakubî, 2/73,74, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/209, İbn Seyyid, 2/109, Zehebî, Târîh, s. 295, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179, İbn Kayyım, 2/135, Kastallânî, Mevâhib, 1/158, Diyarbekrî, 2/12, Halebî, 3/185.

341 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/209, İbn Kayyım, 2/135, İbn Seyyid, 2/110, Zehebî, s. 295, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179.

342 Vâkıdî, Megâzî, 2/530, 531.

343 Vâkıdî, 2/562, İbn Sa'd, 2/90.

344 İbn Sa'd, 2/90, İbn Seyyid, 2/109.

345 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, İbn Esîr, Kâmil, 2/209, İbn Seyyid, 2/110, İbn Kayyım, 2/135, Zehebî, s. 295, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179, Halebî, 3/185, Zürkânî, 2/162.

"Bende bu hususta bilgi yok!" dedi.

Mücahidler onun üzerine yürüyünce, kendisinin Benî Sa'dların casusu olduğunu, Hayber Yahudilerine yardım karşılığında Hayber hurma mahsulünün Benî Sa'd'lara tahsisini istemek üzere kendisini göndermiş olduklarını ona söylettiler.

Kendisine:

"Benî Sa'dlar neredeler?" diye sordular.[346]

Casus:

"Bana eman verirseniz, onların yerlerini size haber veririm" dedi.

Eman verdiler.[347]

Casus:

"Onlardan 200 kişilik bir cemaati geride bırakmıştım. Onların liderleri de Veber b. Uleym'dir!" dedi.

Mücahidler:

"Önümüze düş, onların yerini bize göster!" dediler.

Casus:

"Eğer bana eman verirseniz, gösteririm!" dedi.

Mücahidler:

"Eğer sen bizi götürüp onların yerlerini ve yaylım hayvanlarını bize gösterirsen, sana eman veririz, aksi takdirde senin için eman yok!" dediler.

Casus, göstermeye razı oldu. Önlerine düşüp mücahidleri götürdü durdu. Öyle ki, casustan şüphelenecek, kendisinin bir kötülük düşündüğünü, tuzağa düşürmek istediğini sanacak kadar götürdü!

Dümdüz ve büyük çöllere, yüksek yüksek yerlere eriştirdi.

Sonra bir ovaya indirdi ki, orada pek çok develer, davarlar vardı.

"İşte, Benî Sa'dların develeri ve davarları bunlar!" dedi.

Mücahidler birden baskın yapıp develeri ve davarları ele geçirdiler.

Casus:

"Bırakınız beni artık!" dedi.

Mücahidler:

"Hayır! Onların arkamızdan gelmeyeceklerinden emin oluncaya kadar, seni bırakmayacağız!" dediler.

Develerin ve davarların çobanı ise, kaçarak, soluğu Benî Sa'dların toplandıkları yerde almış; Sa'd b. Bekr oğullarını uyarmış, korkutmuştu.

---

346 Vâkıdî, Megâzî, 2/562.
347 İbn Sa'd, 2/90, İbn Seyyid, 2/109, Halebî, 3/185.

Sa'd b. Bekr oğulları kaçıp etrafa dağıldılar.

Casus:

"Siz beni daha ne diye tutuyorsunuz? İşte, Bedevî Araplar darmadağın oldular! Çobanları onları uyardılar ve korkuttular" dedi.

Hz. Ali:

"Biz onların karargâhlarına daha ulaşmadık!" dedi.

Casus, mücahidleri oraya kadar da götürdü. Fakat, orada hiçbir kimse göremediler. Bunun üzerine, casusu serbest bıraktılar.[348]

Rivayete göre, İsa b. Alîle'nin dedesi demiş ki:

"Ben, Hemec'den Bedi'a kadar uzanan vadide Sa'd b. Bekr oğullarını, kadınlarını hayvanlara bindirip kaçarlarken görmüştüm.

Kendi kendime:

'Bugün onların başına bir felâket mi geldi ki?!' dedim.

Yanlarına yaklaştım. Liderleri Veber b. Uleym'le karşılaştım.

Ona:

'Nereye bu gidiş?!' diye sordum.

Veber:

'Şerre, kötülüğe! Muhammed'in cemaatleri üzerimize yürüdü! Ona karşı koymaya bizde güç yok! Daha çarpışmaya tutulmadan, rüzgârına tutulduk!

Hayber'e gönderdiğimiz elçimizi yakaladılar! O bizi onlara haber verdi, yapılmayacak şeyi bize yaptı!' dedi.

Kendisine:

'Kimdir o elçiniz?' diye sordum.

Veber:

'Kardeşimin oğludur! Biz Araplar içinde kalbi ondan daha sağlam, dayanıklı bir genç bulunmaz sanırdık!' dedi.

Ona:

'Ben görüyorum ki; Muhammed'in işi, güvenliğe eren ve büyüyen bir iş oldu.

O Kureyşîleri çökertti!

Onlara, yapılamayacak şeyi yaptı!

Daha sonra, sırasıyla Yesrib'deki kaleleri, yani Kaynukaları, Benî Nadîrleri, Benî Kurayzaları ve şu Hayber'dekilere kadar sairlerini de hep o çökertti, yerlere serdi!' dedim.

---

348 Vâkıdî, Megâzî, 2/563.

Veber, bana:

'Sen bundan korkma!

Hayber'de nice adamlar var!

Kendilerini saldıranlardan koruyucu kaleler, hiç kesilmeyen sular var!

Muhammed hiçbir zaman onlara yaklaşamaz!

Yurdunun ortasında bile, onlarla çarpışmak liyakatini kendisinde bulamaz' dedi.

Ona:

'Bu senin görüşün mü?' diye sordum.

Veber:

'Bu onların (Hayber Yahudilerinin) görüşleri ve mütalaalarıdır!' dedi."[349]

Benî Sa'd b. Bekrlerden iğtinam edilip Medine'ye getirilen, 500 deve ile 2000 davardı.[350]

Bunların beşte biri Beytü'l-mâl için çıkarıldıktan sonra, kalan beşte dördü mücahidler arasında bölüştürüldü.[351]

Zeyd b. Hârise'nin Vâdi'l-kurâ'ya Benî Fezârelere Gönderilişi

Seferin Mevkii, Tarihi ve Sebepleri

Seferin mevkii Vâdi'l-kurâ nahiyesi olup Medine'ye yedi geceliktir.[352]

Sefer, Hicretin 6. yılında, Ramazan ayında yapılmıştır.[353]

Seferin sebepleri

Peygamberimiz Aleyhisselamın Gâbe yaylımında yayılmakta bulunan yirmi devesini Uyeyne b. Hısn el-Fezârî, Gatafan ve Fezârelerden 40 atlı salarak baskın yaptırıp sürdürmüş, Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin oğlunu da şehit ettirmişti.[354]

Diğer rivayete göre; baskıncıları yollayan, Rebia b. Bedr'in kızı ve Malik b. Huzeyfe b. Bedr'in karısı Ümmü Kırfe idi.

Ümmü Kırfe, kendi kabilesinden 40 kişiyi "Medine'ye giriniz!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine salmıştı.[355]

---

349 Vâkıdî, Megâzî, 2/563.

350 Vâkıdî, Megâzî, 2/563, İbn Sa'd, 2/90, İbn Seyyid, 2/109, Kastallânî, Mevâhib, 1/158, Diyarbekrî, 2/12, Halebî, 3/186, Zürkânî, 2/162.

351 İbn Sa'd, 2/90, İbn Seyyid, 2/110, Halebî, 3/186, Zürkânî, 2/162.

352 İbn Sa'd, 2/90.

353 Vâkıdî, Megâzî, 2/564, İbn Sa'd, 2/90, Belâzurî, Ensâb, 1/378, Taberî, Târîh, 3/83.

354 İbn Sa'd, 2/80, Buhârî, Sahîh, 4/27, Belâzurî, Ensâb, 1/348, İbn Esîr, Kâmil, 2/188, 189, İbn Seyyid, 2/87, Kastallânî, Mevâhib, 1/155.

355 Yakubî, 2/71.

Bu Ümmü Kırfe; oğullarından ve oğullarının oğullarından 30 atlı hazırlayıp, onlara:

"Medine'ye gidiniz, Muhammed'i öldürünüz!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Oğullarını ona kaybettir!" diyerek onun aleyhinde dua etmişti.[356]

Ümmü Kırfe on oğlan doğurmuş, onların hepsi de lider olmuşlardı.[357]

Ümmü Kırfe'nin kavmi arasında şerefli bir mevkii vardı. Kavminin kraliçesi idi.[358]

Araplar arasında, dillere destandı. Araplar, "Ümmü Kırfe'den daha emniyette olanı, daha şereflisi yok!" derlerdi.

Ümmü Kırfe'nin evinde 50 kişinin kılıcı asılı dururdu ki; hepsi de Ümmü Kırfe'nin mahremi, ev halkı idiler.[359]

Zeyd b. Hârise ve arkadaşları Şam'a ticaret mallarıyla giderlerken, Vâdi'l-kurâ yakınlarında Fezârelerden bir cemaat tarafından kılıçtan geçirilmişler ve ticaret malları da yağmalanmıştı.

Zeyd b. Hârise şehitler arasında bir müddet baygın kaldıktan sonra kalkıp Medine'ye gelmiş,[360] Benî Fezârelerle çarpışmadıkça yıkanmamaya,[361] başına yağ ve koku sürünmemeye and içmiş, kendisini Benî Fezâreler üzerine göndermesini Peygamberimiz Aleyhisselamdan dilemişti.[362]

Zeyd b. Hârise'nin yaraları iyileşince, Peygamberimiz Aleyhisselam, onu askerî bir birlikle Benî Fezârelere gönderdi.[363]

Gönderilen birlik, büyükçe bir süvari birliği idi.[364]

Peygamberimiz Aleyhisselam, gönderirken, onlara:

"Gündüzleri gizleniniz, geceleri gidiniz!" buyurdu.[365]

Kılavuz, Zeyd b. Hârise ve arkadaşlarının önüne düşüp Benî Fezârelere doğru yollandı.

Bedir oğulları ise, kendilerine bir gözcü tayin etmişlerdi.

---

356 Ebu Nuaym, Delâil, 2/534, 535, Suyutî, Hasâis, 2/69.
357 Belâzurî, Ensâb, 1/378.
358 Kastallânî, Mevâhib, 1/158, Diyarbekrî, 2/13.
359 İbn Seyyid, 2/110, Diyarbekrî, 2/13.
360 Vâkıdî, Megâzî, 2/564, İbn Sa'd, 2/90.
361 İbn İshak, İbn Hişam, 4/265 Yakubî, 2/71, Taberî, Târîh, 3/84.
362 Yakubî, 2/71.
363 İbn İshak, İbn Hişam, 4/265, Vâkıdî, Megâzî, 2/564, İbn Sa'd, 2/90.
364 Yakubî, 2/71.
365 Vâkıdî, Megâzî, 2/564, İbn Sa'd, 2/90.

Her gün, sabaha çıktıkları zaman, gözcü kendilerine ait bir dağın tepesine çıkıp, yoldan kendilerine doğru gelenlere bakar, gelenleri bir günlük uzaklıktan haber verir ve:

"Rahatça uyuyunuz! Bu gecenizde size gelebilecek bir tehlike, bir zarar yok!" derdi.

Zeyd b. Hârise ve arkadaşları bir gece kadar gittikten sonra, kılavuz yanıldı, başka bir yola saptı. Akşama kadar o yanlış yola devam ettiler. Yanıldıklarını anladılar.[366]

Benî Fezâreler, İslâm mücahidlerinin geldiklerini haber aldılar.[367]

Zeyd b. Hârise ve arkadaşları, Benî Fezâreleri geceleyin gafil iken basmayı bekleyerek sabahladılar.

Sabaha çıktıkları zaman, Benî Fezâreleri yurtlarından dağılıp gitmiş buldular. O sırada, Benî Fezârelerden dağılmamış küçük bir topluluğa rastladılar ve onları kuşattılar.

Zeyd b. Hârise tekbir getirdi, arkadaşları da tekbir getirdiler.[368] Şiddetle çarpıştılar.

Benî Fezâreler bozguna uğradılar.[369]

Zeyd b. Hârise, Benî Fezâreleri araştırmak için ileri gitmekten, arkadaşlarını men etti.

Benî Fezârelerin belli başlı adamlarından Abdullah b. Mes'ade ile Kays b. Numan b. Mes'ade öldürüldü.[370]

Öldürülenlerin Mes'ade b. Hakeme'nin iki oğlu Numan'la Ubeydullah olduğu da rivayet edilir.[371]

Seleme b. Ekvâ da, Benî Fezârelerden birinin ardına düşüp onu öldürdükten sonra, araştırmaya devam ederek, Ümmü Kırfe Fâtıma binti Rebia'nın kızı Cariye binti Malik b. Huzeyfe b. Bedr'i, Fezâre oğullarının çadırlarından birisinde yakaladı.[372]

Seleme b. Ekvâ, içlerinde kadın ve çocukların da bulunduğu bir topluluğun dağa doğru seğirttiklerini görüp, ok atarak onlarla dağın arasını kesti. Kendilerinin dağa kaçmalarını engelledi.[373]

---

366 Vâkıdî, Megâzî, 2/564.
367 İbn Sa'd, 2/90.
368 Vâkıdî, Megâzî, 2/564, 565.
369 Yakubî, 2/71.
370 Vâkıdî, Megâzî, 2/565.
371 İbn Sa'd, 2/90, 91.
372 Vâkıdî, Megâzî, 2/565.
373 Taberî, Târîh, 3/84.

Mücahidlerden Kays b. Muhassir de, Ümmü Kırfe'nin ardına düşüp, onu yakaladı.[374]

Ümmü Kırfe, çok yaşlı, koca bir karı idi.[375]

Peygamberimiz Aleyhisselama sövüp saymaya başlayınca,[376] Zeyd b. Hârise onu öldürmesini Kays b. Muhassir'e emretti.[377] Kays b. Muhassir de onu öldürdü.[378]

Benî Fezârelerin ele geçirilebilen malları iğtinam edildi.[379]

Zeyd b. Hârise, Ümmü Kırfe'nin zırh gömleğini Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdi.[380] Seleme b. Ekvâ, Malik b. Huzeyfe b. Bedr'in kızı Cariye'yi esir edip Medine'ye getirmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Seleme! Demek sen bir kadın esir aldın?" buyurdu ve bunu birkaç kere tekrarlayınca, Seleme onu Peygamberimiz Aleyhisselamın istediğini sanarak, Peygamberimiz Aleyhisselama bağışladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onu, alır almaz, Hazn b. Ebi Vehb'e bağışladı ki;[381] Hazn, Ebu Seleme'nin dayısı idi.[382]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidde Yağmur Duası Yapışı

Hicretin 6. yılında, her yeri kuraklık ve kıtlık sardığından,[383] Ramazan ayında,[384] Cuma günü[385] Peygamberimiz Aleyhisselam Mescidde yağmur duası yaptı.[386]

Enes b. Malik der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın devrinde bir kıtlık yılı gelip çatmıştı.

Bir Cuma günü, Resûlullah Aleyhisselam ayakta hutbe irad buyururken, bir adam minberin karşısında Dârü'l-kaza tarafındaki eski kapıdan içeri girip Resûlullah Aleyhisselamın karşısında ayakta durdu[387] ve:

---

374 İbn Sa'd, 2/90, Kastallânî, Mevâhib, 1/158.
375 İbn İshak, İbn Hişam, 4/265, Vâkıdî, Megâzî, 2/565, İbn Sa'd, 2/90 Kastallânî, Mevâhib, 1/158.
376 İbn Seyyid, 2/110.
377 İbn İshak, İbn Hişam, 4/265, Taberî, Târîh, 3/84.
378 Vâkıdî, Megâzî, 2/565, İbn Sa'd, 2/90.
379 Vâkıdî, Megâzî, 2/565.
380 Ebu Nuaym, Delâil, 2/535.
381 Vâkıdî, Megâzî, 2/565, Halebî, 3/181.
382 Taberî, Târîh, 3/84.
383 Ahmed b. Hanbel, 3/104, Nesâî, 3/165.
384 Taberî, Târîh, 3/83, Mes'ûdî, Murûc, 2/296, İbn Esîr, Kâmil, 2/210, Kastallânî, Mevâhib, 1/171.
385 Mâlik, 1/191, Ahmed b. Hanbel, 3/104,187, Buhârî, Sahîh, 2/16.
386 Buhârî, Sahîh, 2/16,176, Müslim, 2/612, Nesâî, 3/161.
387 Buhârî, Sahîh, 2/16, Müslim, 2/612.

'Yâ Rasûlallah! Yağmur kıtaldı! Her yeri kuraklık ve kıtlık sardı![388] Mallar,[389] develer, sığırlar, davarlar,[390] atlar ve davar sürüleri kırıldı![391]

Çoluk çocuklar aç kaldılar![392] Çoluk çocuklar da, insanlar da helâk oldular![393]

Yollar kapandı![394] Memleketleri kıtlık sardı![395]

Allah'a dua et de, bize yağmur versin!' dedi.[396]

Mescidde bulunanlardan bazıları da, ayağa kalkarak seslendiler:

'Yâ Rasûlallah! Yağmurlar kıtaldı! Ağaçlar kurudu! Hayvanlar kırıldı![397] Her yeri kuraklık sardı![398]

Yâ Rasûlallah! Mallar helâk oldu!

Bizim için Allah'tan yağmur dile![399] Allah'a dua et de, bize yağmur yağdırsın!' dediler.[400]

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam ellerini kaldırdı.

Halk da, Resûlullah Aleyhisselamla birlikte ellerini kaldırdılar.

Resûlullah Aleyhisselam ellerini o kadar kaldırmıştı ki, koltuklarının altlarını görmüştüm.[401]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Allah'ım! Bize yağmur ver! Ey Allah'ım! Bize yağmur ver! Ey Allah'ım! Bize yağmur ver!' diyerek dua etti.[402]

Vallahi, o sırada biz gökyüzünde ne yoğun ne de ince hiçbir bulut, hiçbir şey görmüyorduk. Bizimle Sel' dağı arasında ne bir ev, ne de bir mahalle vardı.[403] Gökyüzü ayna gibi parlaktı.

Resûlullah Aleyhisselam dua edince, birden bir rüzgâr koptu.[404]

Sel' dağının arkasından, kalkan şeklinde bir bulut parçası belirdi, semanın ortasına gelince yayıldı.[405]

---

388 Ahmed b. Hanbel, 3/104, Nesâî, 3/165.
389 Ahmed b. Hanbel, 3/104, Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/17, Müslim, 2/612.
390 Mâlik, 1/191, Ahmed b. Hanbel, 3/194, Buhârî, Sahîh, 2/16.
391 Buhârî, Sahîh, 1/224, Ebu Davud, 1/305.
392 Ahmed b. Hanbel, 3/256, Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/614, Nesâî, 3/166.
393 Buhârî, Sahîh, 2/21.
394 Mâlik, 1/191, Buhârî, Sahîh, 2/16, Müslim, 2/612.
395 Nesâî, 3/159.
396 Ahmed b. Hanbel, 3/256, Buhârî, Sahîh, 2/16, Ebu Davud, 1/305.
397 Buhârî, Sahîh, 2/19, Müslim, 2/614, Nesâî, 3/160.
398 Ahmed b. Hanbel, 3/187.
399 Ahmed b. Hanbel, 3/271.
400 Nesâî, 3/160.
401 Buhârî, Sahîh, 2/21.
402 Buhârî, Sahîh, 2/17, Müslim, 2/613, Nesâî, 3/161.
403 Buhârî, Sahîh, 2/16, Müslim, 2/613.
404 Ebu Davud, 1/305.
405 Buhârî, Sahîh, 2/16, Müslim, 2/613.

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; bulutlar gökyüzünü kaplamadıkça, Resûlullah Aleyhisselam ellerini indirmedi![406]

Yağmurun yağmaya başladığını görünce de:

'Ey Allah'ım! Bu yağmuru bardaktan boşanırcasına yağdır ve hakkımızda hayırlı kıl!' diyerek dua etti.[407]

Toplanan bulutlardan, kırbadan boşanır gibi yağmurlar boşanmaya başladı.[408]

Yağmur damlalarının Resûlullah Aleyhisselamın sakalına doğru süzülüp yuvarlandıklarını gördüm![409]

Üzerimize öyle yağmur yağdı ki, neredeyse evlerimize gitmeye yol bulamayacaktık![410]

Evlerimize varıncaya kadar, sulara dala dala yürüdük.[411]

Öyle ki, güçlü kuvvetli veya evi yakın olan gençlere bile, ev halklarının yanına dönmek bir dert oldu.[412]

O gün, ertesi gün, daha ertesi gün, tâ öteki Cuma'ya kadar hep üzerimize yağmur yağdı durdu.[413]

Vallahi, yedi gün güneş yüzü görmedik![414]

Cuma günü, Resûlullah Aleyhisselamın ayakta hutbe irad ettiği sırada, aynı kapıdan bir kimse içeri girdi. Resûlullah Aleyhisselamın karşısında ayakta dikildi.[415]

'Yâ Rasûlallah! Evler yağmurdan yıkılmaya,[416] hayvanlar sularda boğulmaya başladı![417] Yollar kesildi.[418] Yolcular yollarından geri kaldılar, zararlandılar.[419] Allah'a dua et de, artık şu yağmuru dindirsin, bizden kessin!' dedi.[420]

Mescidde bulunan cemaat de seslendiler:[421]

'Yâ Rasûlallah! Evler yağmurdan yıkılmaya başladı! Yollar kapandı![422]

---

406 Buhârî, Sahîh, 1/234.
407 Buhârî, Sahîh, 2/21.
408 Ebu Davud, 1/305.
409 Ahmed b. Hanbel, 3/256, Buhârî, Sahîh, 1/224.
410 Buhârî, Sahîh, 2/17.
411 Ebu Davud, 1/305.
412 Ahmed b. Hanbel, 3/104, 271.
413 Buhârî, Sahîh, 2/22.
414 Buhârî, Sahîh, 2/16, 19, Müslim, 2/613.
415 Buhârî, Sahîh, 2/16,17.
416 Mâlik, 1/191, Ahmed b. Hanbel, 3/104, Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/18, 22, Ebu Dâvud, 1/305.
417 Buhârî, Sahîh, 1/24, 2/18, 22, Nesâî, 3/167.
418 Mâlik, 1/191, Buhârî, Sahîh, 2/16, 19, Müslim, 2/613.
419 Buhârî, Sahîh, 2/21.
420 Buhârî, Sahîh, 2/17.
421 Buhârî, Sahîh, 2/19, Nesâî, 3/161.
422 Ahmed b. Hanbel, 3/104, Buhârî, Sahîh, 2/19, Nesâî, 3/161, 166.

Yâ Rasûlallah! Yağmurdan duvarlar yıkılıyor! Suların içinde boğulmaktan korkuyoruz!

Yâ Rasûlallah! Sular içinde boğulmaya başladık![423]

Allah'a dua et de, şu yağmuru bizden kessin!' dediler.[424]

Resûlullah Aleyhisselam, âdemoğlunun bu kadar çabuk usanmasına gülümsedi.[425]

Yine ellerini kaldırdı ve:

'Ey Allah'ım! Çevremize yağdır, üzerimize değil![426]

Ey Allah'ım! Dağlara, tepelere, vadi içlerine ve ormanlara yağdır!' diyerek dua etti.[427]

Dua ederken de, eliyle semanın neresine, neredeki buluta işaret etti ise, orası açıldı ve Medine üstü açık bir meydan gibi oldu![428]

Bulutların sağa sola parçalandığını gördüm![429] Bulutlar, Medine'nin üzerinden, elbise sıyrılıp çıkarılır, dürülür gibi sıyrıldı![430] Medine'nin üzeri tamamıyla açıldı. Artık bulutlardan Medine'ye bir damla bile düşmüyordu!

Medine'ye baktım: Medine, taç giyinmiş gibi parıldıyordu![431]

Biz de güneşte yürümeye çıktık.[432]

Kanat vadisinin seli, bir ay durmadan aktı![433]

Hangi yandan kim geldiyse, bol yağmur yağdığını söylemekte, haber vermekteydi."[434]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yağmur Dualarının Sayısı ve Çeşitleri

Peygamberimiz Aleyhisselamın altı türlü yağmur duası yaptığı sabit olmuştur.[435]

423 Abdurrezzak, 3/91,92.
424 Ahmed b. Hanbel, 3/261, Buhârî, Sahîh, 2/19.
425 Ahmed b. Hanbel, 3/104, Nesâî, 3/166.
426 Abdurrezzak, 3/92, Ahmed b. Hanbel, 3/104, Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/17, Müslim, 2/613, 614, İbn Mâce, 1/404.
427 Mâlik, 1/191, Buhârî, Sahîh, 2/17, Müslim, 2/614, Nesâî, 3/162.
428 Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/22, Müslim, 2/613, 614, Nesâî, 3/167.
429 Buhârî, Sahîh, 2/18.
430 Mâlik, 1/191, Buhârî, Sahîh, 2/18.
431 Buhârî, Sahîh, 2/19-20.
432 Buhârî, Sahîh, 2/17, Nesâî, 3/162,163.
433 Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/22, Müslim, 3/614.
434 Buhârî, Sahîh, 1/224, 2/22, Müslim, 2/614, Nesâî, 3/167.
435 İbn Kayyım, 1/156.

1. Peygamberimiz Aleyhisselamın yapmış olduğu yağmur dualarının ilki, Hicretin 6. yılında Ramazan ayında -yukarıda anlattığımız- yağmur duası olup, Peygamberimiz Aleyhisselam bu duasına:

"Ey Allah'ım! Bize yağmur ver!" diyerek duaya başlayınca, Ebu Lübâbe b. Abdulmünzir:

"Yâ Rasûlallah! Hurmalar daha kurutma yerlerinde bulunuyor!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, duasına devamla:

"Ey Allah'ım! Ebu Lübâbe çırılçıplak koşup hurma kurutma yerinin su deliğini kendi fotasıyla tıkamak zorunda kalıncaya kadar, bize yağmur ver!" dedi.

O sırada, gökyüzünde hiçbir bulut görünmediği halde yağmur boşanmaya başlamış idi ki, Ensar Ebu Lübâbe'nin çevresinde toplanıp:

"Ey Ebu Lübâbe! Herhalde sen Resûlullah Aleyhisselamın dediğini yapmadıkça gökyüzü açılmayacak, yağmurun arkası kesilmeyecek!" dediler.

Bunun üzerine, Ebu Lübâbe kalkıp hurma kurutma yerine gitti. Hurma kurutma yerinin deliğini kendi fotasıyla tıkayınca, gökyüzü açıldı! Yağmur kesildi.[436]

2. Hz. Âişe'den rivayet edildiğine göre; halk Peygamberimiz Aleyhisselama yağmur kıtlığından şikâyetlendiler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam bir minber kurulmasını emretti. Namazgâhta kendisi için bir minber kuruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, halka yağmur duasına çıkacakları bir gün de tayin etti.

O gün, güneşin ziyası vurduğu zaman, namazgâha gitti.

Minberine oturup tekbir getirdi. Yüce Allah'a hamd ü sena etti.

Sonra da:

"Siz, yurtlarınızın kuraklık ve kıtlığından, yağmurun uzun zaman üzerinizden uzaklaşmış, gecikmiş olmasından şikâyetlendiniz.

Zaten, Allah da Kendisine duada bulunmanızı size emretmiş, duanızı kabul buyuracağını da va'd eylemiştir" buyurduktan sonra:

"Hamd, âlemlerin Rabbi, Rahman, Rahîm, Kıyamet gününün sahibi Allah'a mahsustur.

Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur.

O Allah, dilediğini yapar.

---

436 Ebu Nuaym, Delâil, 2/450, Beyhakî, Sünen, 3/354, İbn Kayyım, 1/156,157, Heysemî, 2/215.

Ey Allah'ım! Allah, yalnız Sensin!

Senden başka hiçbir ilah yoktur!

Ganî olan Sen'sin!

Bizler ise, fakîr ve yoksullarız!

Sen, bize yağmurunu indir!

İndirdiğini de, bizim için bir zamana kadar kuvvet kıl ve yetir!" dedi ve sonra da ellerini kaldırdı; tâ koltuklarının ak yeri görününceye kadar, ellerini kaldırmakta devam etti.

Sonra cemaate arkasını döndü. Ellerini kaldırmış olduğu halde cübbesini çevirdi, sonra cemaata döndü. Minberden inerek iki rekat namaz kıldı.

Derken, Allah bir bulut yarattı.

Gök gürlemeye, şimşek çakmaya başladı.

Allah'ın izniyle öyle yağmur yağdı ki, Resûlullah Aleyhisselam Mescidine gelemedi!

Sellerin aktığını, halkın siperlenecek yerlere koşuştuklarını görünce, azı dişleri görününceye kadar güldü ve:

"Şehadet ederim ki; Allah her şeye kâdirdir! Ben de, O'nun kulu ve Resûlüyümdür!" buyurdu.[437]

3. Peygamberimiz Aleyhisselam Cumadan başka bir günde de Medine'de yağmur duası yapmış, fakat bu dua sırasında namaz kıldığı rivayet edilmemiştir.[438]

Peygamberimiz Aleyhisselama bir çöl Arabı gelip:

"Yâ Rasûlallah! Ben senin yanına öyle bir kavmin yanından geliyorum ki; onların ne azığını koyacak çobanları kalmıştır, ne de yayılacak hayvanları!" demişti.[439]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Mudarları kuraklık ve kıtlık yılına uğratarak onlara karşı bana yardım et!" diyerek dua etmişti.[440]

Mudarlardan bir adam gelip:

"Yâ Rasûlallah! Kuraklık ve kıtlık yılına uğramaları için Mudarlar aleyhinde dua etmiştin.

Mudarlar mahvoldu!

---

437 Ebu Davud, 1/304, Hâkim, 3/328.
438 İbn Kayyım, 1/156.
439 İbn Mâce, 1/404, 405.
440 Abdurrezzak, 3/89.

Artık onların ne böğüren develeri, ne de bağıran küçük çocukları kaldı![441]

Ey Allah'ın Peygamberi! Aşırı dereceyi bulan kuraklık ve kıtlık yüzünden, bizde ne kulaklarını kımıldatacak deve, ne de azığını koyacağımız bir çoban kaldı!" dedi.

Adamcağız, bu sözünü tekrarladıktan sonra, dönüp bir müddet bekledi.[442]

Peygamberimiz Aleyhisselam onu çağırdı ve kendisine:

"Sen ne demiştin?" diye sordu.

Mudarî sözünü tekrarladı.[443]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam minbere çıktı,

Allah'a hamd ü sena etti.[444]

"Ey Allah'ım! Sana dua ediyorum, duamı kabul buyur!

Senden dilekte bulunuyorum. Dileğimi ver![445]

Ey Allah'ım! Sen bizi kıtlıktan kurtarıcı, güzel ve iyi sonuçlu, her yanı kaplayıcı, bol, iri damlalı,[446] hiç zarar vermeyen, yararlı,[447] sağanaklı bir yağmurla acele olarak sula!" diyerek dua etti.[448]

Daha yatsı vakti olmadan, gökyüzünü bulutlar kapladı, yağmur yağmaya başladı.

Hangi yandan kim geldi ise, "Ot ve su bolluğundan, hayat bulduk!" demekte; yağmur haberi vermekte idi.[449]

Yedi gün geçmeden, halk hayvanları için otlara ve sulara kanmış,[450] yeni bir hayata kavuşmuşlardı.

Gelenlere:

"Su ve ot bolluğundan, develer kulaklarını kımıldatmaya başladılar mı?" diye sordukları zaman, onlar:

"Onlar böğürmeye bile başladılar!" diyorlardı.[451]

4. Âbi'l-lahm oğullarının azadlısı Umeyr'in görüp bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, Zevrâ yakınında bulunan Ahcâru'z-zeyt yanında

---

441 Abdurrezzak, 3/91.
442 Abdurrezzak, 3/89.
443 Abdurrezzak, 3/91.
444 İbn Mâce, 1/405.
445 Abdurrezzak, 3/89.
446 Abdurrezzak, 3/89, 90, İbn Mâce, 1/405.
447 Abdurrezzak, 3/90.
448 Abdurrezzak, 3/90, İbn Mâce, 1/405.
449 İbn Mâce, 1/405.
450 Abdurrezzak, 3/91.
451 Abdurrezzak, 3/90.

ayakta dikilerek ellerini kaldırmış, yüzünü Kıbleye dönüp yağmur duası yapmıştır.[452]

Ahcâru'z-zeyt, Harre mevkiinde idi. Taşları kara ve parlak olduğundan, "Ahcâru'z-zeyt=Yağlı taşlık" adını almıştır.

Ahcâru'z-zeyt Medine çarşılarından birisi olup, Peygamberimiz Aleyhisselam orada yağmur duası yapardı.[453]

5. Halk kuraklık ve kıtlığa uğrayınca, Peygamberimiz Aleyhisselam, başına siyah bir sarık sarmış, sarığının bir ucunu arkasına salmış, omuzuna da Arapvâri bir yay asmış olduğu halde, Medine'den çıkıp Bakîu'l-Garkad'a kadar gitti.

Ayakta Kıbleye döndü, tekbir getirdi.

Açıktan okuyarak ashabına iki rekat namaz kıldırdı.

Birinci rekatta tekbir getirdi. İkinci rekatta Duhâ suresini okudu.

Sonra da, kıtlık yılının değişmesi için olmalı ki cübbesini tersine çevirdi.

Sonra, Yüce Allah'a hamd ve senada bulundu.

Daha sonra, ellerini kaldırdı ve:

"Ey Allah'ım! Memleketlerimiz boşaldı. Toprağımız küle döndü! Hayvanlarımız azaldı.

Ey bereketleri oldukları yerden indiren,

Rahmeti rahmet madenlerinden,

Yağmuru bulundukları yerlerinden çıkarıp yayan Allah'ım!

Küçük günahlardan bile mağfiret Senden dilenir.

Öyle ise, toptan günahlarımızın yarlıganmasını da Senden diler, büyük günahlarımızdan dolayı da Sana tevbe ederiz!

Ey Allah'ım! Bulutları akıntılı, bol, ve iri damlalı ve İlâhî Arşının altından bize yararlı olacak biçimde bereketlenmiş olarak üzerimize boşalt!

Yağdıracağın yağmur, bizim için kurtarıcı olan, sıkıntı vermeyen, tekrar tekrar gelen, eksilmeyen, mahsul yetiştiren, her yeri kaplayan, ucuzluk, bolluk veren bir yağmur olsun ki; otlar onunla çabukça bitip yetişsin, bizim için bereket çoğalsın, hayırların her çeşidi bizi karşılasın, geri kalmasın!

Ey Allah'ım! Sen, Kitabında, 'Biz, diri olan her şeyi sudan yarattık!' buyurdun.

Ey Allah'ım! Sudan yaratılmış olanların, sudan başka bir şeyle yaşaması mümkün değil.

---

452 Ahmed b. Hanbel, 5/223, Ebu Davud, 1/303, Tirmizî, Sünen, 2/443, Nesâî, 3/159, İbn Kayyım, 1/156.
453 Semhûdî, 4/1121, 1123.

Ey Allah'ım! İnsanlar ümitsizliğe düştüler.

Onlardan ancak ümitsizliğe düşenler düştüler ve kötü zanlar beslemeye başladılar.

Onların yaşlanmış hayvanları susuz kalmıştır.

Yavrusuz kalan ana yavruları için nasıl inlerse, onlar da öylece inlemekteler!

Gökten yağmur damlaları kesildi.

Bu yüzden, onların kemikleri inceldi, etleri gitti, yağları eridi!

Ey Allah'ım! İnleyenlerin iniltisine, güçsüzlükten sesi çıkmayanların ağlamasına, Senden başka rızkını verecek kimsesi bulunmayanlara acı!

Ey Allah'ım! Susuz yabanî hayvanlara, yaylım için salınmış ehlî hayvanlara, yemekten içmekten ağızları bağlanmış çocuklara acı!

Ey Allah'ım! Belleri bükülmüş yaşlılara, emzikteki yavrulara, otlak arayan hayvanlara acı!

Ey Allah'ım! Bize bağışladığın gücü, kuvveti, daha çok kuvvet vererek arttır. Bizi mahrum olarak geri çevirme!

Şüphe yok ki, dua ve dilekleri işitip rahmetinle karşılayacak ancak Sensin ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah!" diyerek dua etti.[454]

Resûlullah Aleyhisselam daha duasını bitirmeden, hava birden değişiverdi: Öyle yağmur yağmaya başladı ki, orada bulunan herkes, evlerine nasıl dönebileceklerini bilemediler![455] Peygamberimiz Aleyhisselam, yağmur duasına çıktığı zaman, genellikle:

"Ey Allah'ım! Kullarını, dilsiz hayvanlarını sula! Rahmetini yay! Ölmüş beldelerini ıslatıp dirilt!" diyerek dua ederdi.[456]

6. Tebük seferi sırasında, Müslümanlar, sabaha çıkınca, yanlarında su bulunmadığından, susuzluktan Peygamberimiz Aleyhisselama şikâyetlendiler.[457]

Müslümanlar arasında bulunan münafıklardan bazıları da:

"Eğer Muhammed bir peygamber olsaydı, Musa Peygamberin kavmine Allah'tan yağmur dileyip yağmur yağdırdığı gibi, o da Allah'tan yağmur diler, yağmur yağdırırdı!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunu işitince:

---

454 Hattâbî'den ve İbn Asâkir'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 7/734-735, Nebhânî, s. 635.
455 Nebhanî, s. 635.
456 Mâlik, 1/91, Abdurrezzak, 3/92, Ebu Davud, 3/305.
457 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Vâkıdî, Megâzî, 3/1008.

"Demek onlar böyle söylediler hâ?!

Rabbinizin sizi yağmurla sulayacağını umarım!" buyurdu.[458]

Hz. Ömer der ki:

"Konak yerlerinden bir yere konmuş ve orada dayanılmaz bir susuzluğa uğramıştık ki, susuzluktan boyunlarımız kopacak sanmıştık!

Adam çıkıp su aramaya gidiyor, su araya araya boynunun koptuğunu sanacak dereceye gelmedikçe, geri dönmüyordu!

Hatta, adam boğazladığı devesinin işkembesindeki tersini sıkıp suyunu bile içiyordu![459]

O sırada, Ebu Bekir:

'Yâ Rasûlallah! Hiç şüphesiz, Allah Senin duanı hayırla karşılar. Bizim için dua ediversen?' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sen benim dua etmemi istiyor musun?' diye sordu.

Ebu Bekir:

'Evet!' dedi.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam ellerini kaldırdı, daha ellerini indirmemişti ki gök eğildi, karardı, gökten yağmur boşanmaya başladı!

Halk, yanlarındaki bütün kaplarını doldurdu.

Gidip baktığımızda, yağan yağmuru, ordugâhın ötesine geçmiş bulmadık!"[460]

Abdullah b. Ebi Hadrad da bu yoldaki müşahedesini şöyle anlatır:

"Resûlullah Aleyhisselamın Kıbleye dönüp dua ettiğini gördüm:

Vallahi, gökte hiçbir bulut görmüyordum.

Resûlullah Aleyhisselam daha duasını bitirmemişti ki, her yandan kaynaşan bulutlara bakıyordum.

Resûlullah Aleyhisselam bulunduğu yerden daha ayrılmadan, gök, suyunu üzerimize boşalttı!

Resûlullah Aleyhisselamın, boşanan yağmur sırasında getirdiği tekbirini hâlâ işitiyor gibiyimdir!

Kendisinin, o sırada:

---

458 İbn Kayyım, 1/156.

459 Taberî, Tefsîr, 2/55, Ebu Nuaym, Delâil, 2/523, Beyhakî, Delâil, 5/231, Zehebî, Târîh, s. 526, 527, İbn Kesîr, Bidâye, 5/9, Heysemî, 6/194, 195.

460 Taberî, Tefsîr, 111/55, Ebu Nuaym, Delâil, 2/523, Beyhakî, Delâil, 5/231, Zehebî, Târîh, s. 527, İbn Kesîr, Bidâye, 5/9, Heysemî, 6/194, 195, İbn Huzeyme, İbn Hıbban, Hâkim ve Beyhakî'den naklen Suyutî, Hasâis, 2/105, 106.

'Şehadet ederim ki; ben Allah'ın Resûlüyümdür!' buyurduğunu da işitmişimdir.

Bir müddet sonra, Allah üzerimizden bulutları dağıttı.

Yağmur ancak yeryüzünden bir kısmına yağmıştı.

Halk en sonuncusuna kadar içti ve suya kandı."[461]

Yağmur Duası ile İlgili Bilgiler

Yağmur duası; istiğfar ve hamd ü sena ile Allah'tan yağmur dilemektir. Kitab ve sünnetle, icma ile meşrudur.[462]

Hz. Ali:

"Yağmur duasına çıktığınızda, Allah'a hamd ediniz, O'na lâyık olduğu üzere senada bulununuz!

Peygamber Aleyhisselama salât ü selam getiriniz!

Allah'tan yarlıganmak dileyiniz!

Çünkü, yağmur duasına çıkmak istiğfardır, Allah'tan yarlıganmak dilemektir" demiştir.[463]

Hz. Ömer, halifeliği sırasında, halkı namazgâha çıkardı. Orada, Allah'a dua ve istiğfarda bulundu. Fakat, namaz kıldırmadı. Böyle, istiğfar üzerine bir şey arttırmaksızın dönünce, kendisine:

"Ey mü'minler emîri! Biz senin yağmur duan gibisini görmedik!?" dediler.

Hz. Ömer, Nuh Aleyhisselamın:

"Artık Rabbinizden mağfiret dileyiniz ki, O çok yarlıgayıcıdır; böylelikle, gökten, üzerinize bol bol yağmur salıversin! Üstelik, sizin mallarınızı, oğullarınızı da çoğaltsın! Size bağlar, bostanlar versin, ırmaklar akıtsın!"[464]

"Ey kavmim! Rabbinizden mağfiret dileyiniz!

Sonra, O'na tevbe ve rücu' ediniz ki, üstünüze gökten bol bol feyzini göndersin, kuvvetinize daha fazla kuvvet katsın!" dediğini anlatan âyetleri okudu.[465]

Ömer b. Abdulaziz de, Meymun b. Mihran'a yazdığı yazıda şöyle demiştir:

"Ben, 'Filan ayda filan günde yağmur duasına çıksınlar! Oruç tutmaya gücü yeten kişiler oruç tutsunlar! Sadaka vermeye gücü yetenler de sadaka versinler!' diye, şehirler halkına yazı yazdım.

---

461 Vâkıdî, Megâzî, 3/1008, 1009.
462 Sürünbilâlî, Merâkı'l-felâh Şerhu Nûri'l-îzah, s. 449, 550.
463 Abdurrezzak, 3/88.
464 Nûh: 10-12.
465 Hûd: 52, Abdurrezzak, 3/88, İbn Ebi Şeybe, 2/474.

Çünkü, Yüce Allah, 'Gerçekten iyi temizlenen ve Rabbinin ismini zikredip de namaz kılan kimse, umduğuna ermiştir' [A'lâ: 14-15] buyuruyor.

Atanız Âdem ve ananız Havva'nın dediği gibi; 'Ey Rabbimiz! Biz kendimize yazık ettik. Eğer Sen bizi bağışlamazsan, muhakkak, biz hüsrana düşenlerden oluruz!' [A'râf: 23] deyiniz!

Nuh'un dediği gibi deyiniz ki; o, 'Ey Rabbim! Ben, bilmediğim şeyi senden istemekten Sana sığınırım! Eğer Sen beni yarlıgamazsan, hüsrana düşenlerden olurum!' [Hûd: 47] dedi.

Musa'nın dediği gibi de deyiniz ki; 'O, 'Ey Rabbim! Ben gerçekten kendime yazık ettim! Artık Sen beni yarlıga!' dedi. Bunun üzerine Allah da onu yarlıgadı. Çünkü, O çok yarlıgayıcı, çok esirgeciyidir.' [Kasas: 16]

Yunus'un dediği gibi de deyiniz ki; o, 'Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni her noksandan uzak tutarım. Ben gerçekten kendisine yazık edenlerden oldum!' [Enbiyâ: 87] dedi."[466]

Yağmur Duasına Nasıl Çıkılır ve Çıkılınca Neler Yapılır?

Yağmur duasına üç gün ardarda çıkılır. Çıkılmadan önce, yoksullara sadakalar verilir. Tevbeler yenilenir. Müslümanlar için, Allah'tan yarlıganmak dilenilir. Yapılagelen bütün zulümler, haksızlıklar bırakılır. Ehlî hayvanlar yavrularıyla birlikte götürülüp, duaya çıkılan yerde birbirlerinden ayrılarak aralarında meydana gelen meleşmeler, böğürüşlerle... ihtiyacın ağırlığı sergilenir, herkes rikkate, heyecana getirilir. Çok yaşlanmış ihtiyarlar ile küçük çocuklar da birlikte götürülür. Çünkü, rahmetin inmesi, zayıflar yüzündendir.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizler ancak zayıflarınız yüzünden geçindiriliyor, yardım olunuyor değil misiniz?" buyurmuştur (Buharî, Sahîh, 3/225).

Yağmur duasına yürünerek gidilir. Temiz ve fakat eski, hatta yamalı elbise giyilir. Başlar önlere eğilir, boyunlar bükülür. Tevâzulu, alçakgönüllü, huzû ve huşûlu olunur.

Yağmur duası için, kır olan yere çıkılır.

Ancak, Mekkeliler Mescid-i Haram'da, Medineliler Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidinde, Kudüslüler de Mescid-i Aksâ'da toplanırlar.

---

466 Abdurrezzak, 3/87, 88.

Şüphesiz ki, kutsal, şerefli mekânlar, rahmetin daha çabuk ve çok inmesine sebep olurlar.

Medine'de, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzurundan başka yerde yağmur ve rahmet istenilmez. Çünkü, onun hakkında Yüce Allah, "Biz seni âlemlere rahmet olarak gönderdik" [Enbiyâ: 107] buyurmuştur. O, günahkârların şefaatçısıdır.

Hayvanlar, Medine'de Mescidin kapısında durdurulur.

Yağmur duasında imam Kıbleye döner, ellerini kaldırır, dua eder; cemaat de oturmuş oldukları halde, imamın duasına "Amîn!" derler.

Yağmur duasına çıkılınca iki rekat namaz kılmak da caizdir (Şürünbilâlî, Merâkı'l-felâh, s. 451-453).

Peygamberimiz Aleyhisselamın, yağmur duasında, bayram namazlarında olduğu gibi, açıktan okuyarak iki rekat namaz kıldığı da olmuştur.[467]

İmam Malik bu husustaki bir soruyu cevaplarken der ki:

"İmam namaza hutbeden önce başlar. İki rekat namaz kılar. Sonra Kıbleye döner. Kıbleye dönerken, cübbesini çevirir. Cübbesinin sağını solunun üzerine, solunu da sağının üzerine koyar. (Cübbenin alttan sol eteği sağ elle, sağ eteği sol elle tutulur. Eller arkadan çevrilerek, sağ elle tutulan etek sol omuza, sol elle tutulan etek de sağ omuza atılır. Böylece, cübbenin aşağısı yukarıya, sağı sola, solu da sağa gelmiş olur). Cemaat de yönleri Kıbleye doğru olmak üzere oturmuş bulunurlar. İmam ayakta hutbe okur ve dua eder."[468]

İmam Ebu Yusuf'a göre; imam halkı yağmur duasına çıkarır. Onlara iki rekat da namaz kıldırır. Rekatların ikisinde de açıktan okur. Sonra, orada ayakta dikilerek halka yüzünü döndürür, hutbe okur. Hutbeye başlayacağı sırada, cübbesini çevirir. Bunu, cübbesinin yukarısını aşağıya, aşağısını yukarıya getirerek yapar. Çevrilecek sof elbise ise, onun sağ eteğini sol omuzuna, sol eteğini de sağ omuzuna koyar.

Halk imamın karşısında bulunur. Onlar, cübbelerini çevirmezler.

İmam hutbesinde Allah'a dua eder, boynunu büküp yalvarır, Allah'tan mü'minler için yarlıganmak diler.[469]

Hz. Ali; Ramazan ve Kurban bayramlarında ve yağmur duası namazında birinci rekatta yedi, ikinci rekatta beş tekbir alır, hutbeden önce namaz kılar, namazda okuyacağı sûreleri açıktan okurdu.

---

467 İbn Ebi Şeybe, 2/473, Buhârî, Sahîh, 2/16, Müslim, 2/611, Tirmizî, Sünen, 2/442, Nesâî, 3/163, 614.
468 Mâlik, 1/190.
469 Tahâvî, s. 39, 40.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Hz. Ebu Bekir de, Hz. Ömer ve Hz. Osman da böyle yapardı.[470]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kıldığı iki rekat yağmur duası namazının birinci rekatında Tekvir, ikinci rekatında Duhâ sûresini;[471] birinci rekatında Şems, ikinci rekatında Leyl sûresini;[472] birinci rekatında A'lâ, ikinci rekatında Hâşiye sûresini okuduğu da rivayet edilmiştir.[473]

Yağmur duası için ezen okunmadığı gibi, kamet de getirilmez.[474]

Kürz b. Cabir'in Ükl ve Uranîleri Yakalamaya Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Sefer, Hicretin 6. yılında, Şevval ayında idi.[475]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zû Kared'den dönüşünden sonra olduğu da rivayet edilir.[476]

Seferin mevkii olan Zülcedr, Kuba nahiyelerinden olup, Medine'ye uzaklığı, deve yürüyüşüyle altı mil kadardır, Ayr dağının yakınındadır.[477] Buthan vadisi, suyunu oradan alır.[478]

Başka rivayete göre; seferin mevkii Cemmâ idi.[479]

Cemmâ; Medine'ye, Akik nahiyesinden Cürüf'e kadar 3 mil uzaklıkta küçük bir dağdır. Oradaki iki küçük dağdan en küçüğüdür.[480]

Seferin Sebebi Olan Hadise

Benî Muharib ve Sa'lebelerle yapılan savaşta alınan esirlerden, Peygamberimiz Aleyhisselama Yesar adında bir köle düşmüştü.[481]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun gizlice namaz kılmakta olduğunu görünce, kendisini kölelikten azad etmişti.[482]

---

470 Abdurrezzak, 3/85.
471 Nebhânî, s. 635.
472 Abdurrezzak, 3/86.
473 Hâkim, 3/326.
474 İbn Ebi Şeybe, 2/473, Buhârî, Sahîh, 2/20.
475 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/568, İbn Sa'd, 2/93, Belâzurî, Ensâb, 1/378, Taberî, Târîh, 3/84.
476 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.
477 İbn Sa'd, 2/93 Yâkût, 2/114, Semhûdî, 4/1174.
478 Semhûdî, 4/1174.
479 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.
480 Yâkût, 2/158 Semhûdî, 4/1177.
481 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.
482 Kastallânî, Mevâhib, 1/161.

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam Yesar'ı Cemmâ nahiyesi yaylımındaki develerini görüp gözetmekle görevlendirmişti.[483]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Cemmâ yaylımında yayılan develeri 15 kadardı.[484]

Orada, yayılan zekât develeri de vardı.[485]

Müslüman halkın develeri de Cemmâ'da yayılmakta idi.[486]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına, Becîle kabilesinden,[487] Uraynelerden 8 kişi gelmişti.[488]

Bunların dördü Uranîlerden, üçü Ükllerden,[489] birisi de Süleym oğullarındandı.[490]

Uranîler, Kahtan; Üklller ise, Adnan soyundan idiler.[491]

Medine'ye gelen bu adamlar, açlıktan son derecede zayıflamışlar, arıklamışlar, neredeyse ölecek hale gelmişlerdi.[492]

Çok hastalıklı ve sıtmalı idiler, karınları da şişmişti.[493] Sararmış, solmuşlardı.[494]

Bunlar, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Sana İslâmiyet üzerine bey'at edeceğiz!" dediler, bey'at ederek Müslüman oldular,[495] kelime-i tevhidi söylediler.[496]

Halbuki, onlar yalancı idiler. Müslüman olmayı özlerinden istiyor değillerdi.[497]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidinin Suffasında oturdular.[498]

Medine'nin havasını kaldıramadılar, daha çok hastalandılar.[499] Vebaya,[500] dalak sancısına tutuldular.[501]

---

483 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.
484 Vâkıdî, Megâzî, 2/570, İbn Seyyid, 2/90, Kastallânî, Mevâhib, 1/161.
485 İbn Seyyid, 2/90, Kastallânî, Mevâhib, 1/161, Diyarbekrî, 2/12.
486 Müslim, 3/1296.
487 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.
488 Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa'd, 2/93, Ahmed b. Hanbel, 3/205, Müslim, 3/1296.
489 Ahmed b. Hanbel, 2/163, 233, Buhârî, Sahîh, 5/70, Müslim, 3/1297, 1298.
490 Taberî, Tefsîr, 6/207.
491 Kastallânî, Mevâhib, 1/162.
492 İbn Seyyid, 2/88.
493 Kastallânî, Mevâhib, 1/161.
494 Halebî, 3/180, Zürkânî, 2/173.
495 Ahmed b. Hanbel, 3/186, Buhârî, Sahîh, 8/43, Müslim, 3/1297.
496 Buhârî, Sahîh, 5/70, Zürkânî, 2/172.
497 Taberî, Tefsîr, 6/207.
498 Buhârî, Sahîh, 8/19.
499 Ahmed b. Hanbel, 3/186, Buhârî, Sahîh, 8/43, Müslim, 3/1297.
500 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa'd, 2/93.
501 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.

Rivayete göre; onların tutuldukları hastalık Medine humması (sıtması) idi.[502]

Onlar, Medine'den çıkıp gitmeyi istemeye başladılar:

Medine'nin yemekleri; abdest, gusül, cihad... kendilerinin hoşlarına gitmedi, işlerine gelmedi.

"Yâ Rasûlallah! Bizi barındır, yedir, geçindir![503] Yâ Rasûlallah! Bize süt bul!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz Resûlullahın develerinin yanına gitmedikçe, size burada içirecek süt bulamam!" buyurdu.[504]

"Yâ Rasûlallah! Şu ağrılar başımıza gelmiş bulunuyor. İzin versen de, biz develerin yanına gitsek?[505]

Yâ Rasûlallah! Bizler hayvan sahipleriyiz. Ekin ve arazi sahipleri değiliz.[506] Medine'nin havası bize ağır geldi!" dediler.[507]

Hallerinden şikâyetlendiler.[508] Medine'nin dışında bir yana gönderilip orada bakılmalarını istediler.[509]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"İsterseniz, siz zekât develerinin bulundukları yere kadar gidip onların sütlerinden ve sidiklerinden[510] içebilirsiniz!" buyurdu[511] ve:

"Develerin sütlerinden ve sidiklerinden nasiplenmeniz için çobanımızla gidebilir misiniz?" diye sordu.

"Evet!" dediler, çıkıp gittiler.[512]

Üç ay kadar, develerin yanında kaldılar.[513]

Develerin sütlerinden ve sidiklerinden içerek sıhhat buldular.[514] Benizleri yerine geldi.[515] Hastalıklarından kurtulup sıhhat buldukları zaman,

---

502 Ahmed b. Hanbel, 3/163, Zürkânî, 2/173.
503 Zürkânî, 2/173.
504 Buhârî, Sahîh, 8/19.
505 Ebu Avane'den naklen Zürkânî, 2/173.
506 Ahmed b. Hanbel, 3/170, Buhârî, Sahîh, 5/70, Taberî, Tefsîr, 6/206, İbn Kayyım, 2/135.
507 Ahmed b. Hanbel, 3/233, Taberî, Tefsîr, 6/206, İbn Kayyım, 2/135.
508 Ahmed b. Hanbel, 3/186, Buhârî, Sahîh, 8/43, Müslim, 3/1297.
509 İbn Seyyid, 2/88, 89, Halebî, 3/189.
510 Develer, çölde yavşan ve marsama otu yedikleri için onların sidikleri ve sütleri, içilecek ilaçların içine konulurdu (İbn Seyyid, 2/9), Deve sidiği, mide ishaline iyi gelirdi (Zürkânî, 2/173).
511 Müslim, 3/1296.
512 Ahmed b. Hanbel, 3/186, Buhârî, Sahîh, 8/43, Müslim, 3/1297.
513 Kastallânî, Mevâhib, 1/161.
514 Ahmed b. Hanbel, 3/186, Buhârî, Sahîh, 8/43, Müslim, 3/1297.
515 Zürkânî, 2/173.

çok semizlediler ve hatta, semizlemekten karınlarında büklümler bile meydana geldi.[516]

O sırada, Medine'de mum, yâni birsam denilen bir çeşit akıl bozukluğu hastalığı da zuhur etmişti.[517]

Mum; birsamla birlikte gelen humma hastalığı olup, bunun yüzde ve bedende çiçek sivilcelerinden daha küçük sivilceler çıkan bir hastalık olduğu da söylenmiştir.[518]

İyileşip Medine'ye gelen bu adamlar:

"Yâ Rasûlallah! Medine'de şu mum hastalığı zuhur etmiş bulunmaktadır. Bize izin verilse de, develerin yanına dönsek?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur! Gidiniz, orada bulununuz!" buyurdu.

Gittiler.[519]

Bu nankör adamlar, Harre nahiyesinde bulundukları sırada, kâfirlik yoluna saptılar.[520]

Sabahleyin, Peygamberimiz Aleyhisselamın develerinin yanına vardılar, onları sürüp götürdüler.[521]

Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlısı Yesar, yanına birkaç kişi alıp, onlara yetişti.[522]

Gaddar adamlar çobanların üzerlerine yürüdüler,[523] Yesar'ı yakaladılar,[524] boğazladılar.[525] Ellerini, ayaklarını kestiler. Son nefesini verinceye kadar onun diline ve gözlerine diken batırdılar, çekip gittiler.[526]

Amr b. Avf oğulları kadınlarından bir kadın, merkebinin üzerinde oradan geçerken, bir ağacın altında Yesar'ın cesedini gördü. Kavminin yanına dönünce, gördüğünü, onlara haber verdi.

Onlar da, Yesar'ın ölüsünün bulunduğu yere doğru gittiler, ölüsünü Kuba'ya getirdiler.[527] Kuba'da gömdüler.[528]

---

516 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290.
517 Müslim, 3/1297.
518 İbn Esîr, Nihâye, 4/373.
519 İbn Kesîr, Bidâye, 4/179.
520 Ahmed b. Hanbel, 3/163, 233, Buhârî, Sahîh, 5/70, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179, İbn Kayyım, 2/135, Kastallânî, Mevâhib, 1/161.
521 Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa'd, 2/93.
522 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa'd, 2/93.
523 Müslim, 3/1296.
524 Vâkıdî, Megâzî, 2/569.
525 Kastallânî, Mevâhib, 1/161, Zürkânî, 2/175.
526 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa'd, 2/93.
527 Vâkıdî, Megâzî, 2/93.
528 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/516.

Fâcianın habercisi “İmdad!” diye seslenerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi[529] ve:

“Çobanı öldürdüler, develeri sürüp götürdüler!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Allah’ın süvarileri! Hayvanlarınıza bininiz!” denilerek İslâm mücahidlerine seslenilmesini emretti.

Süvariler hemen atlandılar.[530]

Haber Peygamberimiz Aleyhisselama gündüzün başında erişmişti.[531]

Peygamberimiz Aleyhisselam, canileri yakalamak üzere, arkalarından acele 20 süvari saldı.[532]

Süvari birliğine Kürz b. Cabir’i kumandan tayin etti.[533]

Kumandanlığa Saîd b. Zeyd’in tayin edildiği de rivayet edilir.[534]

Canilerin izlerini sürmek üzere, süvarilerin yanlarına bir iz sürücü de katıldı.[535]

Peygamberimiz Aleyhisselam, süvari birliğini gönderirken, Ükl ve Uranîler aleyhinde:

“Ey Allah’ım! Onlara, yollarını kör et! Yollarını, tek deve yolundan daha dar ve çıkmaz et!” diyerek dua etti.[536]

Süvariler, Ükl ve Uranîlere, Münakka’nın üst tarafında yetiştiler.[537]

Münakka; Medine’nin doğusunda, Irak yolunda bir yerdir.[538]

Ükl ve Uranîler, Harre’de yattılar. Sabaha çıkınca, yemeklerini yediler.

İslâm süvarileri, onların ne tarafa savuşup gittiklerini bilemediler.

O sırada, deve küreği, kolu taşıyan bir kadına rastladılar, onu tuttular.

Kendisine:

“Yanında taşıdığın nedir?” diye sordular.

Kadın:

---

529 Taberî, Tefsîr, 6/207, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179.
530 Taberî, Tefsîr, 7/207.
531 İbn Sa’d, 2/93, Ahmed b. Hanbel, 3/163, Buhârî, Sahîh, 8/19, Müslim, 3/1296, Ebu Davud, 4/130.
532 Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa’d, 2/93, Taberî, Târîh, 3/84 İbn Esîr, Kâmil, 2/210, İbn Seyyid, 2/89, İbn Kayyım, 2/135, Zehebî, Târîh, s. 295, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179, Ebu’t-Tayyib, 1/254, Kastallânî, Mevâhib, 1/161.
533 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa’d, 2/93.
534 Vâkıdî, Megâzî, 2/570, İbn Seyyid, 2/89, Kastallânî, Mevâhib, 1/161, Semhûdî, 1/313.
535 Ahmed b. Hanbel, 3/198, Müslim, 3/1298, Ebu Davud, 4/131 Beyhakî, Delâil, 4/87, İbn Kesîr, Bidâye, 4/179.
536 Beyhakî, Delâil, 4/88, İbn Kayyım, 2/136, İbn Kesîr, Bidâye, 4/180, Suyutî, Hasâis, 2/22, Zürkânî, 2/174.
537 İbn Seyyid, 2/89.
538 Semhûdî, 4/1314.

“Bir cemaate rastlamıştım. Onlar bir deve kesmişlerdi, bunu bana onlar verdiler” dedi.

İslâm süvarileri:

“Şimdi onlar nerededir?” diye sordular.

Kadın:

“Onlar şuradaki çölün kara taşlığındadırlar.

Oraya doğru gittiğinizde, kendilerinin ateşlerinin tüttüğünü görürsünüz!” dedi.

İslâm süvarileri hemen oraya doğru gittiler.

Ükl ve Uranîlerin yemekten kalktıkları sırada onları kuşattılar, teslim olmalarını istediler.

Hiçbirini kaçırmadan, hepsini esir ettiler,[539] bağladılar, terkilerine alıp Medine’ye getirdiler.

O sırada Zegabe’de bulunan Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardılar.[540]

Ükl ve Uranîleri seyretmek üzere, Enes b. Malik ile bazı çocuklar da, süvarilerin arkasından, oraya geldiler.[541]

Gündüz epeyce ilerlemişti.[542]

Ükl ve Uranîlerin Suçları

Ükl ve Uranîler, Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlısı ve çobanı olan Yesar’ı ellerini, ayaklarını kesmek, gözlerine ve diline diken batırmak suretiyle şehit etmişlerdi.[543]

Bunlar, hem hırsızlık yapmışlar, hem adam öldürmüşler, hem de İslâm olduklarını söyledikten sonra kâfirlik yoluna sapmışlar,[544] irtidad etmişler,[545] Allah’a ve Resûlüne karşı harp açmışlardı.[546]

539 Vâkıdî, Megâzî, 2/569.
540 Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa’d, 2/93.
541 Vâkıdî, Megâzî, 2/570.
542 Buhârî, Sahîh, 8/20, Ebu Davud, 4/130.
543 Vâkıdî, Megâzî, 2/569, İbn Sa’d, 2/93.
544 Buhârî, Sahîh, 8/20, Ebu Davud, 4/130.
545 Ahmed b. Hanbel, 3/193.
546 Buhârî, Sahîh, 8/20, Ebu Davud, 4/130.

Ükl ve Uranîlere Uygulanan Ceza

Ükl ve Uranîlerin, ceza hukukunca, yaptıklarının aynı kendilerine yapılmak suretiyle cezalandırılmaları gerekiyordu.[547]

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, İslâm süvarilerine emretti: Ükl ve Uranîlerin elleri ve ayakları kesildi, gözlerine de mil çekildi.[548]

Enes b. Malik der ki:

"Onlar çobanın gözlerine diken batırdıkları için, Peygamber Aleyhisselam da buna karşılık, onların gözlerine mil çektirmişti.[549]

Mil çekilmeden önce, milleri kızdırdılar, onları canilerin gözlerine sürdüler.

El ve ayaklarının kesilen yerlerini de, kanlarının dinmesi için dağlamadılar.[550]

Sonra da teşhir için asıldılar.[551]

Öylece Harre'de bırakıldılar, ölüp gittiler.[552]

Ükl ve Uranîlerin Kısas Suretiyle Cezalandırılmalarının Sebebi ve Hikmeti

Ükl ve Uranîlerin böyle cezalandırılmaları, İslâm çobanını aynı şekilde öldürmüş olmalarından ileri gelmiş, kendileri de aynı şekilde cezalandırılmışlardı.[553]

Bu, bir kısas idi.[554] Kısasta ise hayat vardı.[555] Kötüleri, zalimleri yaptıklarının, yapacaklarının aynı ile cezalandırılacaklarını gözlerinin önüne sererek korkutmak; kendilerini bu kötü tutum ve davranışlarından alıkoymak; ve özellikle Müslümanların hayatını korumayı sağlamak vardı.[556]

Kur'ân-ı Kerîm'in bu husustaki hükmü de şöyledir:

"Allah'a ve Allah'ın Resûlüne harp açanların, yeryüzünde yol kesmek suretiyle fesatçılığa koşanların cezası ancak, öldürülmeleri, yahut

547 İbn Kayyım, 2/136.
548 İbn İshak, İbn Hişam, 4/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/570, İbn Sa'd, 2/93, Ahmed b. Hanbel, 3/186, Buhârî, Sahîh , 5/70-71, 8/19, Müslim, 3/1297, Ebu Davud, 4/130, Belâzurî, Ensâb, 1/378.
549 Müslim, 3/1298.
550 Buhârî, Sahîh, 8/19, Ebu Davud, 4/130.
551 Vâkıdî, Megâzî, 2/570, İbn Sa'd, 2/93.
552 Buhârî, Sahîh, 5/70, 71, Müslim, 3/1296.
553 İbn Esîr, Nihâye, 2/403.
554 Zürkânî, 2/177.
555 Bakara: 179.
556 Taberî, Tefsîr, 11/114, 115.

asılmaları, ya da sağ elleri ile sol ayaklarının çaprazvari kesilmesi, ya da bulundukları yerden sürülmeleridir.

Bu, onların dünyada rüsvaylığıdır. Âhirette ise, onlara pek büyük bir azap da vardır."[557]

Ükl ve Uranîlerden Kurtarılan Develerin Zülcedr Yaylımına Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Zegabe'den Medine'ye gelip Mescidinde oturduğu sırada, Seleme b. Ekvâ ile Ebu Rühm el-Gıfârî, canilerin ellerinden kurtardıkları 14 deveyi Mescidin kapısı önüne getirmişlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara doğru varıp baktı da, Hına diye anılan deveyi göremeyince:

"Ey Seleme! Hına nerede?" diye sordu.

Seleme:

"Ükl ve Uranîler onu boğazlamışlar, ondan başkasını boğazlayamamışlar!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Git, bak, bir yer bul; bunlar orada yayılsınlar!" buyurdu.

Seleme b. Ekvâ, onlar için Zülcedr kadar uygun bir yer bulunamayacağını söyledi.

Bunun üzerine, develer tekrar Zülcedr'e gönderildiler ve orada kaldılar.

Her gece develerin sütleri sağılıp Peygamberimiz Aleyhisselama getirilirdi.[558]

---

557 Mâide: 33.
558 Vâkıdî, Megâzî, 2/570, 571.

Dördüncü Bölüm

HUDEYBİYE SEFERİ

HUDEYBİYE SEFERİ

Seferin Tarihi, Mevkii, İsmi ve Sebebi

Sefer, Hicretin 6. yılında Zilkâde ayında vuku bulmuş,[1] Peygamberimiz Aleyhisselam, Zilkâde ayının başında, Pazartesi günü, devesi Kasvâ'ya binip Müslümanlarla birlikte yola çıkmıştır.[2]

Hudeybiye; ne büyük, ne de küçük, orta büyüklükte bir köy olup, altında Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at edilen ağaçtan[3] dolayı Şecere Mescidi diye anılan mescidin yanındaki kuyunun ismini almıştır.

Hudeybiye ile Mekke arası bir merhaleliktir. Medine ile arası ise dokuz merhaleliktir.

Hudeybiye'nin bir kısmı Harem, bir kısmı da Hıll'dir, yani Harem dışıdır.

Hudeybiye'nin Harem dışı kalan yerleri Beytullah'a daha uzaktır.[4]

Peygamberimiz Aleyhisselam; bir gece rüyasında ashabıyla birlikte korkusuzca girip Beytullah'ı (Kâbe'yi) tavaf ettiklerini, ashabdan bazılarının başlarının saçlarını kazıttıklarını, bazılarının da saçlarını kısalttıklarını görmüştü.[5]

Peygamberimiz Aleyhisselam, rüyasını ashabına:

"Ben rüyada gördüm ki; siz muhakkak Mescid-i Haram'a gireceksiniz, başlarınızı kazıtacak, saçlarınızı kısalttıracaksınız!" diyerek haber verdi.[6]

Peygamberimiz Aleyhisselam, gördüğü bu rüya üzerine, umreye, Kâbe'yi tavaf ve ziyaret etmeye niyetlendi.[7]

---

1 İbn İshak, İbn Hişam, 3/321, Vâkıdî, Megâzî, 1/5, İbn Sa'd, 2/95, Belâzurî, Ensâb, 1/349, Taberî, Târîh, 3/71 İbn Hazm, Cevâmi, s. 207, Beyhakî, Delâil, 4/91, İbn Esîr, Kâmil, 2/200.

2 Vâkıdî, Megâzî, 2/573, İbn Sa'd, 2/95.

3 Sakız ağacından veya dikenli ağaçtan (Zürkânî, 2/216).

4 Yâkût, 2/229.

5 İbn İshak, İbn Hişam, 3/336, Vâkıdî, Megâzî, 2/572, Taberî, Tefsîr, 26/107.

6 Taberî, Tefsîr, 26/107.

7 İbn İshak, İbn Hişam, 3/321, Vâkıdî, Megâzî, 2/573, İbn Sa'd, 2/95, Ahmed b. Hanbel, 4/323.

Ashab çok sevindiler. Hemen o yıl Mekke'ye gireceklerini sandılar ve umdular.[8]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu rüyası, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklanır:

"Andolsun ki; Allah, Resûlünün gördüğü rüyanın hak ve gerçek olduğunu doğrulamıştır.

İnşaallah, hepiniz, emniyet içinde, kiminiz başlarınızı kazıtarak, kiminiz de saçlarınızı kısaltarak, Mescid-i Haram'a korkusuzca muhakkak gireceksiniz..."[9]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, umre için hazırlanmalarını ashabından bazılarına söyledi.

Onlar da yola çıkmak üzere hemen hazırlandılar.

Ashabdan Bazılarının Medine'de Görevlendirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabdan İbn Ümmi Mektum'u Medine'de yerine vekil bıraktı.[10]

Nümeyle b. Abdullah el-Leysî'nin,[11] Ebu Rühm Külsûm b. Husayn el-Gıfârî'nin vekil bırakıldığı da rivayet edilir.

İbn Ümmi Mektum, namaz kıldırmakla görevlendirilmişti.

Her üçünün vekil bırakıldıkları da söylenmiştir.[12]

Sanıldığına göre; Nümeyle b. Abdullah ile Külsûm b. Husayn, Medine'nin korunma ve idare işlerine bakacaklardı.[13]

Medine'den Yola Çıkış ve Yola Çıkanların Sayısı

Peygamberimiz Aleyhisselam, guslettikten sonra, Yemen işi iki elbise giydi.[14]

Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte yola çıkanların sayısı 1400 idi.[15] 1500,[16] 1525 veya 1600[17] veya 1700 kişi oldukları da rivayet edilir.[18]

8 Zemahşerî, 3/549, Nesefî, 4/163.
9 Feth: 27.
10 Vâkıdî, Megâzî, 2/572, İbn Sa'd, 2/95.
11 İbn İshak, İbn Hişam, 3/321.
12 Belâzurî, Ensâb, 1/350.
13 Halebî, 2/689, Zürkânî, 2/180.
14 Vâkıdî, Megâzî, 2/573, İbn Sa'd, 2/95.
15 İbn İshak, İbn Hişam, 3/322, Vâkıdî, Megâzî, 2/574, İbn Sa'd, 2/95.
16 İbn Seyyid, 2/113.
17 Vâkıdî, Megâzî, 2/574, İbn Sa'd, 2/95.
18 Kastallânî, Mevâhib, 1/163.

Sanıldığına göre; 1400'den fazlası, Bedevî Arapların yolda gelip katılmalarından ileri gelmiştir.[19] Bunlardan 100 kişi, Eslem kabilesindendi. 70 kişi oldukları da rivayet edilmiştir.

Sefere, kadınlardan da:

1. Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme,
2. Ümmü Umâre,
3. Ümmü Meni',
4. Ümmü Âmirü'l-Eşheliyye de katılmış bulunuyordu.[20]

Hazırlanan Kurbanlık Develerin Sayısı

Kurban edilmek üzere 70 deve hazırlanmıştı.[21]

Ebu Cehil'in Bedir savaşı neticesinde ele geçirilen ve Zülcedr'de yayılan devesi de, kurban edilecek develer arasında bulunuyordu.

Hz. Ebu Bekir, Abdurrahman b. Avf, Hz. Osman, Talha b. Ubeydullah ve Sa'd b. Ubâde, kurbanlık develerini kendileri hazırlamış olan zengin sahabiler arasında idiler.

Zülcedr yaylımında yayılmakta bulunan develerin Medine'ye getirilip Zülhuleyfe'ye kadar sürülerek götürülmesi, Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından Nâciye b. Cündüb el-Eslemî'ye emredilmişti.[22]

Müslümanların Atlıları ve Yanlarında Taşıdıkları Silahlar

Yola çıkan Müslümanlardan 200'ü atlı idi.[23]

Müslümanların yanlarında, kınlarında sokulu olan kılıçlarından başka silahları da bulunmuyordu.[24]

Bu da yolcu silahı idi.[25]

Bir Süvari Birliğinin Öncü Olarak Yola Çıkarılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muhacir ve Ensardan 20 kişilik bir süvari birliğini, Sa'd b. Zeyd el-Eşhelî'nin kumandası altında öncü olarak yola çıkardı.

19 Zürkânî, 2/180.
20 Vâkıdî, Megâzî, 2/574.
21 İbn İshak, İbn Hişam, 3/322, Vâkıdî, Megâzî, 2/573, İbn Sa'd, 2/95.
22 Vâkıdî, Megâzî, 2/572, 573.
23 Halebî, 2/690, Zürkânî, 2/181.
24 Vâkıdî, Megâzî, 2/572, İbn Sa'd, 2/95.
25 Kastallânî, Mevâhib, 1/163.

1. Mikdad b. Amr,
2. Ebu Ayyâş ez-Zürakî,
3. Hubab b. Münzir,
4. Âmir b. Rebia,
5. Saîd b. Zeyd,
6. Ebu Katâde,
7. Muhammed b. Mesleme... yola çıkarılan süvari birliği arasında bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abbâd b. Bişr'i de, 20 kişilik süvari birliği içinde, Kureyş müşriklerinin tutum ve davranışlarını gözetlemek üzere gönderdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yola çıkardığı öncü süvari birliğinin arkasından, Nâciye b. Cündüb'ü de, yanına Eslemlerden bazı gençleri katarak, kurbanlık develerle birlikte yola çıkardı.[26]

Medine Çevresindeki Bedevî Arapların Sefere Katılmaktan Kaçınmaları

Medine çevresinde oturan Cüheyne ve Müzeyne bedevîlerinden, sefere katılmaları istenilmişti.[27]

Gerek bunlar, gerek Bekr oğulları, mallarını ve çoluk çocuklarını bahane ettiler ve aralarında da:

"Muhammed, bizi atlar ve silahlarla desteklenmiş düşman bir kuvvetle çarpıştırmak mı istiyor?!

Muhammed'le ashabı, boğazlanacak yemlik develer gibidirler! Onlardan hiçbirisi, bu seferlerinden sağ olarak dönemeyeceklerdir!

Çünkü, kendileri, yanlarında silahları bulunmayan, sayıca da çok olmayan bir cemaattirler.

Bedir'de öldürülmüş olan adamları için öç almaya and içmiş bir kavmin üzerine gidiyorlar!?" diye konuştular.[28]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına katılarak gitmekten kaçındılar.

Kureyş müşriklerinin, Peygamberimiz Aleyhisselama karşı, ya çarpışmaya, ya da onun Beytullah'ı ziyaretine engel olmaya kalkışacaklarından korktular; Peygamberimiz Aleyhisselamın bu yoldaki daveti karşısında hareketsiz kaldılar.[29]

---

26 Vâkıdî, Megâzî, 2/574, 575.
27 Taberî, Tefsîr, 26/77.
28 Vâkıdî, Megâzî, 2/374, 375.
29 İbn İshak, İbn Hişam, 3/322.

Yüce Allah, onların bu uygunsuz tutum ve davranışlarını Kur'ân-ı Kerîm'-de açıklayıp yerdi.[30]

Hz. Ömer'le Sa'd b. Ubâde'nin Endişeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zülhuleyfe'ye geldiği zaman, Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Seninle harp halinde bulunan bir kavmin üzerine silahsız ve atsız olarak varıp girecek misin?![31] Ebu Süfyan ve adamlarının bize saldırmalarından endişe etmiyor musun? Gerektiğinde onlarla çarpışmak için yanımıza silahlarımızı almayalım mı?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bilmiyorum! Ben, umreye niyetlenmiş iken silah taşımak istemem!" buyurdu.

Sa'd b. Ubâde de:

"Yâ Rasûlallah!

Keşke yanımızda silah taşısaydık, onların şüpheli bir hareketlerini görürsek, üzerlerine yürürdük!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben silah taşımam! Ben ancak umreye niyetlenerek yola çıkmışımdır!" buyurdu.[32]

Zülhuleyfe'de İhrama Girilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zülhuleyfe'de öğle namazını kıldı.[33] İhrama girdi.[34] İki rekat namaz kıldı.[35]

Kıbleye döndü ve:

"Lebbeyk! Allâhümme lebbeyk!

İnnel hamde ve'n-nîmete leke vel mülke lâ şerîke lek!" diyerek telbiye etti.

Müslümanlar da, orada ihrama girdiler.[36]

Zülhuleyfe'de ihrama girememiş olanlar ise, Cuhfe'de ihrama girdiler.[37]

---

30 Feth:11 , 12.
31 Taberî, Târîh, 3/72.
32 Vâkıdî, Megâzî, 2/573, Halebî, 2/689, 690.
33 Vâkıdî, Megâzî, 2/573.
34 Abdurrezzak, 5/330, Kastallânî, Mevâhib, 1/163.
35 Zürkânî, 2/182.
36 Vâkıdî, Megâzî, 2/574.
37 Vâkıdî, Megâzî, 2/574, Diyarbekrî, 2/18.

Kurbanlık Develerin Alâmetlenişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurbanlık develerden getirtip üzerlerine çul örttü.

Onlardan birisinin boynuna, kendisi için boğmuklarını taktı. Hörgücünü bıçakla çizip kanatarak nişanladı, kalanlarını da nişanlaması, alâmetlemesi için, Nâciye b. Cündüb'e emir buyurdu; nişanlandı.

Müslümanlar da kurbanlık develerini böylece nişanladılar.[38]

Büsr b. Süfyan'ın Tecessüs İçin Mekke'ye Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Büsr b. Süfyan'ı çağırdı. Gözcü olarak Mekke'ye gönderdi ve:

"Benim umre yapmak istediğimi Kureyşîlere ulaştır. Onlardan elde edebileceğin bilgileri de dönüp bana bildir!" buyurdu.[39]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zülhuleyfe'den İtibaren Uğradığı Yerler

Peygamberimiz Aleyhisselam; Zülhuleyfe'den ayrılıp Beydâ yolunu tuttu.[40]

Beydâ: Zülhuleyfe ile Zâtülceyş arasındadır. Beydâ'nın başlangıcı, Zülhuleyfe'nin sonudur.[41]

Zâtülceyş, Zülhuleyfe'ye 6 mildir. Medine'nin Akik vadisine 10-12 mil kadardır.

Nizar b. Maadd ile oğlu Rebia b. Nizar'ın kabirleri Zatülceyş'tedir.[42]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Salı günü Melel'de sabahladı. Akşam yemeğini Seyyâle'de yedi.[43]

Melel; Mekke yolunda bir vadidir. Melel'in Medine'ye uzaklığı 28 mildir.[44] Başka rivayete göre; 21-22 mildir.[45]

Seyyâle, sel vadisidir. Seyyâle'nin Medine'ye uzaklığı 30 mildir.[46]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Melel'den hareket ederek Revhâ'da sabahladı.[47]

---

38 Vâkıdî, Megâzî, 2/573.
39 Vâkıdî, Megâzî, 2/573.
40 Vâkıdî, Megâzî, 2/574.
41 Semhûdî, 4/1157, 1158.
42 Semhûdî, 4/1180.
43 Vâkıdî, Megâzî, 2/575.
44 Yâkût, 5/194, Semhûdî, 4/1312.
45 Semhûdî, 4/1312.
46 Semhûdî, 4/1240.
47 Vâkıdî, Megâzî, 2/575.

Revhâ; Medine'ye 36-40 mil kadar uzaklıkta bir vadi olup, Mudar b. Nizar'ın kabri buradadır.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Revhâ vadisi hakkında:

"Bu vadi, Cennet vadilerindendir!" buyurmuştur.

Musa Aleyhisselam, yetmiş bin kişi ile buraya uğramış, yetmiş peygamber gelip bu vadide namaz kılmıştır.[48]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Revhâ'da, Nehd oğulları aşiretinden bir cemaate rastladı, onları İslâmiyete davet etti.

Onlar İslâmiyeti kabul etmekten kaçındılar.

Nehd oğullarının yanlarında deve ve davarları da bulunuyordu.

Onlar, adamlarından birisiyle, Peygamberimiz Aleyhisselama hediye olarak süt gönderdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların hediyelerini kabul etmedi ve:

"Ben müşriklerin hediyesini kabul etmem!" buyurdu. Fakat, onlardan sütün satın alınmasını emretti.

Bunun üzerine, bedevî Müslümanlar, sütü satın aldılar.

Nehd oğulları, buna memnun oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Nehd oğullarından birisini yanına çağırdı ve ona:

"Siz nereye gitmek istiyorsunuz?" diye sordu.

O da:

"Yâ Muhammed! Bir aydan beri, Melel otlağına yağmur düştüğü bize haber verilmişti. Adamlarımızdan birisini gönderip yağmurlu ve otlu yerleri arattırdık. Adamımız yanımıza dönüp Melel'de davarların karınlarının doyduğunu, toplanmış su havuzlarından dolayı develerin yürümekte güçlük çektiklerini, sulama gölcüklerinin çokluğunu haber verdi. Oraya kavuşmak istiyoruz" dedi.[49]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Revhâ'dan sonra, Ebvâ'ya varıp kondu.[50]

Ebvâ, Füru' ile Cuhfe arasında bir karyedir.

Ebvâ'nın Medine'ye uzaklığı 23 mildir, yani 5 günlüktür.

Peygamberimiz Aleyhisselamın annesi Hz. Âmine'nin kabri Ebvâ'dadır.[51]

---

48 Semhûdî, 4/1222.
49 Vâkıdî, Megâzî, 2/575, 576.
50 Vâkıdî, Megâzî, 2/577.
51 Yâkût, 1/79, Semhûdî, 4/1118-1119.

Peygamberimiz Aleyhisselamın altı yaşında bulunduğu sırada, Hz. Âmine, Medine'ye gidip eşi Hz. Abdullah'ın kabrini ziyaret ettikten sonra Mekke'ye dönerken Ebvâ'da vefat etmiş ve oraya gömülmüştü.[52]

Ebvâ'da ve Veddan'da Peygamberimiz Aleyhisselama Getirilen Hediyeler

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebvâ'da bulunduğu sırada, İmâ b. Rahasa, iki deveye süt yükleyip, bir miktar deveyi ve yüz kadar da davarı hediye olarak oğlu Hufaf'la birlikte Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdi.

Hufaf gelince, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Babam şu develeri ve sütü sana gönderdi!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hufaf'a:

"Siz buralara ne zaman geldiniz?" diye sordu.

Hufaf:

"Yakında geldik! Bulunduğumuz yerde su vardır. Kuraklık olunca hayvanlarımızı oralardaki suya götürüp suluyoruz" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Oralardaki yerler nasıldır?" diye sordu.

Hufaf:

"Develerimizi besliyor; davarlara gelince, anmaya değmez!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hufaf'ın getirdiği hediyeleri kabul etti. Davarların ashabına dağılmasını emir buyurdu. Sütü de, tükeninceye kadar tas tas içtiler. Peygamberimiz Aleyhisselam, Hufaf'a:

"Allah, mallarınızı size mübarek ve hayırlı kılsın!" diyerek dua etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebvâ'dan sonra, Veddan'a geldi.[53]

Veddan; Damre, Gıfar ve Kinanelere ait Füru' nahiyelerinden bir karyedir. Veddan'ın Ebvâ'ya uzaklığı 8 mildir, Cuhfe'ye uzaklığı 1 merhaledir.[54]

Peygamberimiz Aleyhisselama, Veddan'da bulunduğu sırada, üç şey; ekmek, ıtr ve acur hediye edildi.[55]

Itr; dağınık biten, kökü kesilince süt gibi su çıkan bir nebattır.[56] Bu, belki de, cırtlık dediğimiz veya o cinsten bir yeşilliktir.

---

52 İbn İshak, İbn Hişam, 1/177, İbn Sa'd, 1/116-117, Belâzurî, Ensâb, 1/94, Taberî, Târîh, 2/131, İbn Cevzî, 1/117, İbn Esîr, Kâmil, 1/467, İbn Seyyid, 1/37, Zehebî, Târîh, s. 50, İbn Kesîr, Bidâye, 2/279.
53 Vâkıdî, Megâzî, 2/577.
54 Semhûdî, 4/1330.
55 Vâkıdî, Megâzî, 2/577.
56 İbn Esîr Nihâye, 3/177.

Peygamberimiz Aleyhisselam, o yeşillik ile acurdan yedi ve hoşlandı. Zevcesi Hz. Ümmü Seleme'ye de götürülmesini emretti. Kendisinin hoşuna giden bu turfanda hediyeyi ona da göstermek, tattırmak istedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Veddan'dan sonra Cuhfe'ye gelip konakladı.[57]

Cuhfe; ihrama girme yerlerindendir.

Cuhfe'nin Medine'ye uzaklığı 5 merhale ve 2 sülüs merhale kadardır.

Mekke'ye de dört buçuk merhaledir.[58]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cuhfe'de su bulamayınca, su kırbasıyla Harrar'a bir adam gönderdi.[59]

Harrar, Cuhfe yakınında bir sudur.[60]

Adam, gittikten biraz sonra, boş kırba ile geri döndü ve:

"Yâ Rasûlallah! Yürüyerek gitmeye güç yetiremedim, korktum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen otur!" buyurdu.

Suya başka bir adam gönderdi.

O adam da, su kırbasıyla gitti. İlk adamın erişip korkuya düştüğü yere varınca, o da geri döndü.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sana ne oldu?" diye sordu.

Adam:

"Seni hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; korktum da gitmeye güç yetiremedim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen de otur!" buyurdu.

Bundan sonra, başka bir adam gönderdi. O adam da, kendisinden önceki kişilerin erişip korktukları yerde korkuya düşerek geri döndü.

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabından birisini çağırarak onu su kırbasıyla gönderdi.

Bazı sucular da onunla birlikte gittiler.

Çünkü bunlar, daha önceki kişilerin gidip geri döndüklerini görmüşlerdi. Bunun da onlar gibi geri döneceğinden şüphe etmiyorlardı. Harrar'a vardılar. Su çektiler, kırbalarını doldurup geldiler.

---

57 Vâkıdî, Megâzî, 2/577, 578.
58 Semhûdî, 4/1174.
59 Vâkıdî, Megâzî, 2/579.
60 Yâkût, 2/350.

Kureyş Müşriklerinin Kararları ve Bir Süvari Birliğini Kurâu'l-Gamîm'e Göndermeleri

Kureyş müşrikleri, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'ye gelmek üzere bulunduğunu işitince, görüş sahibi olan adamlarını topladılar.

Durumu aralarında konuştular ve:

"Araplardan işitildiğine göre; o herhalde umre yapmak bahanesiyle askerlerini Mekke'ye sokmak istiyordur!

Mekke'ye sulhen girse de, onunla aramızda çarpışmaktan başka bir şey olmayacaktır!

Vallahi, kımıldayan gözlerimiz bulundukça buna imkân verilmeyecektir!

Haydi, reylerinizi, görüşlerinizi ortaya koyunuz!" dediler.

Nihayet, aralarında görüş birliğine vardılar.

Bu işi yönetmeyi de, rey ve görüş sahibi adamlarından Safvan b. Ümeyye, Süheyl b. Amr ve İkrime b. Ebu Cehil'e havale ettiler.

Safvan, Kureyş müşriklerine:

"Biz, size danışmadıkça hiçbir işi sonuçlandırmayacağız!

Biz, 200 atlıyı Kurâu'l-Gamîm'e göndermeyi ve üzerine de yavuz bir kişiyi kumandan tayin etmeyi uygun görüyoruz!" dedi.

Kureyş müşrikleri:

"Ne güzel görüşün var!" dediler.[61]

Başlarında Halid b. Velid veya İkrime b. Ebu Cehil olmak üzere, süvarileri acele Kurâu'l-Gamîm'e yolladılar.[62]

Kureyş Müşriklerinin Ehâbiş'ten Kendilerine Tâbi Olanlar ile Sakîfleri Yanlarına Almaları ve Ehâbiş'e Evlerinde Ziyafet Çekmeleri

Kureyş müşrikleri Ehâbiş'ten kendilerine tâbi olanları ve Sakîf kabilelerini yanlarına aldılar.

Ehâbiş'ten kendilerine katılan kabileleri, yedirip içirmek için topladılar.

Dârü'n-Nedve'de,

Safvan b. Ümeyye'nin evinde,

Süheyl b. Amr'ın evinde,

İkrime b. Ebu Cehil'in evinde,

---

61 Vâkıdî, Megâzî, 2/579.

62 Vâkıdî, Megâzî, 2/579, İbn Sa'd, 2/95.

Huvaytıb b. Abduluzzâ'nın evinde olmak üzere beş evde onlara ziyafet çektiler.[63]

Ehâbiş, Kinane b. Huzeymelerden bir koldur.

Hun b. Huzeyme oğulları ile Mustalık oğulları, Mekke'nin aşağısındaki Hubşi dağının dibinde toplanıp; gecenin karanlığı ve gündüzün aydınlığı devam ettiği ve Hubşi dağı yerinde durduğu müddetçe, düşmanlarına karşı el ve iş birliği yapmak üzere, Kureyş müşrikleriyle antlaşmışlardı.

Bunun için onlara, Hubşi dağına izâfetle, Ehâbiş adı verilmiştir.[64]

Hubşi dağının Mekke'ye uzaklığı 6 mildir.[65]

Kureyş Müşriklerinin Dağ Başlarına Gözcüler Dikmeleri ve Karargâhlarını Beldah'ta Kurmaları

Kureyş müşrikleri, Mekke dağlarından Vezer (Vir) ve Veza' dağlarına varıncaya kadar, dağ başlarına gözcüler diktiler.

Bunlar, on kişi idiler.

Gözcülerin başına Hakem b. Abdi Menaf'ı koydular.

Gözcüler:

"Muhammed şöyle şöyle yapıyor!" diye, gördüklerini birbirlerine fısıldamakta idiler.

Kureyş müşrikleri, Beldah'a kadar bu şekilde ilerlediler.

Beldah'a gelince, orada çadırlarını ve karargâhlarını kurdular. Kadınlarını ve çocuklarını da oraya götürdüler.[66]

Beldah, Mekke'nin batı tarafında bir vadidir.[67]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Gadîrü'l-Eştat'a Gelişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Gadîrü'l-Eştat'a kadar ilerleyip geldi.[68]

Gadîrü'l-Eştat, Usfan'a 3 mil uzaklıktadır.[69] Sel sularından kalma gölcükleri bulunan bir vadidir.[70] Hudeybiye hizasındadır.[71] Kuaykıan dağının yakınındadır.[72]

---

63 Vâkıdî, Megâzî, 2/579, 581, 582.
64 Yâkût, 2/214, Kalkaşandî, s. 164.
65 Yâkût, 2/214.
66 Vâkıdî, Megâzî, 2/579.
67 Yâkût, 1/480.
68 Buhârî, Sahîh, 5/67.
69 Semhûdî, 4/1277.
70 Yâkût, 4/188.
71 Zürkânî, 2/181.
72 Taberî, Tefsîr, 26/97.

Büsr b. Süfyan'ın Kureyş Müşrikleri Hakkında Edindiği Bilgiler

İslâm gözcüsü Büsr b. Süfyan, Mekke'ye girip Mekkelilerin konuştuklarını, görüşlerini dinledikten sonra, dönüp Usfan'ın arkasındaki Gadîrü'l-Eştat mevkiinde Peygamberimiz Aleyhisselama kavuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu görünce:

"Ey Büsr! Arkandakilerden ne haber var?" diye sordu.

Büsr:

"Yâ Rasûlallah! Senin kavmin olan Ka'b b. Lüeyy ile Âmir b. Lüeyy, senin geldiğini işitmişler.

Üzerlerine zorla gireceğinden korkarak, sana karşı, Ehâbiş ile kendilerine bağlı kabilelerin ittifaklarını sağlamış; Ehâbiş ile kendilerine katılanlara, develer keserek, yüksek binalarda ve evlerinde ziyafetler çekmiş; Halid b. Velid'in kumandası altında ikiyüz atlıyı ileri sürmüşler -ki, onlar şimdi Gamîm'deler.

Dağ başlarına gözcüler ve gözetleyiciler dikmiş; sütlerinden faydalanacakları sağmal ve yavrulu develerini.. hâsılı döllerini döşlerini yanlarına almış; seni Mescid-i Haram'dan men için kaplan postu giyinmiş; Beldah vadisine kadar gidip orada çadırlarını kurmuş oldukları halde, onları gerimde bırakmış bulunuyorum.[73]

Gerimde bıraktığım Ka'b b. Lüeyy ve Âmir b. Lüeyyler, senin için Ehâbiş'i toplamışlar. Beytullah'tan men etmek için seninle çarpışacaklar![74]

Müşrikler sana karşı pek çok yığınak yapmışlardır; muhakkak seninle çarpışacak, Beytullah'tan, Beytullah'ı ziyaretten seni men edeceklerdir.[75]

Seni Mekke'ye sokmamak için and içmişlerdir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eyvâh! Kureyş helâk oldu!

Zaten harp onları yiyip tüketmiştir.

Ne olurdu, kendileri benimle öteki Araplar arasından çekilseydiler, beni onlarla başbaşa bıraksaydılar!

Onlar beni yenecek olurlarsa, zaten kendilerinin de istedikleri bu olduğuna göre, istekleri gerçekleşmiş olurdu.

Eğer Allah beni onlara galip kılacak olursa, ya onlar akın akın İslâmiyete girerlerdi, yahut savaşırlardı.

Kureyş müşrikleri ne sanıyorlar?

---

73 Vâkıdî, Megâzî, 2/580.
74 Ahmet b. Hanbel, Müsned, 4/328.
75 Abdurrezzak, 5/330, Buhârî, Sahîh, 5/67.

Vallahi, Allah'ın yaymak üzere beni göndermiş olduğu din için çarpışmaya devamdan geri durmayacağım!

Allah ya bu dini galip ve üstün kılar, ya da bu yolda şu boynumun yanı gider!" buyurdu.[76]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanlara:

"Halid b. Velid, birtakım Kureyş süvarileriyle gözcü olarak Gamîm mevkiinde bulunuyor.

Siz şimdi yolun sağ tarafını tutup gidiniz!" buyurdu.

Halid b. Velid, Peygamberimiz Aleyhisselamla yanındakilerin orada olduklarını anlayamadı. Ancak, kalkan kara tozları görünce, ayağıyla tepip hayvanını koşturarak, Müslümanların geldiğini Kureyşîlere haber vermeye gitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam da Müslümanlarla birlikte yollarına devam etti.[77]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Gamîm'de Durup Ashabına Hitabda Bulunması ve Durum Hakkındaki Görüşlerini Sorması

Peygamberimiz Aleyhisselam, Gamîm mevkiine gelip kondu.[78]

Gamîm; Usfan'la Dacnan arasında, Usfan'ın önünde bir vadidir.

Kurâ da, vadinin Harre tarafında, vadi boyunca uzanan kara bir dağdır.

Gamîm'in Usfan'a uzaklığı 8 mildir.[79]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanların yanına varıp ayakta durdu.[80] Şehadet getirdi, Allah'a hamd etti,[81] O'na lâyık olduğu üzere senada bulundu.

"Emmâ ba'd=İmdi, bundan sonra[82] ey Müslümanlar cemaati!" diyerek söze başladı ve şöyle buyurdu:[83]

"Kureyş müşrikleri Ehâbiş'e (kabileler topluluğuna) tirit yedirerek Beytullah'ı tavaftan bizi alıkoymak istiyorlar?[84]

---

76 İbn İshak, İbn Hişam, 3/322, 323, Ahmed b. Hanbel, 4/323, Taberî, Târîh, 3/73, İbn Esîr, Kâmil, 2/200, İbn Seyyid, 2/114, İbn Kesîr, Bidâye, 4/165.
77 Abdurrezzak, 5/331, 332, Buhârî, Sahîh, 3/178.
78 Ebu Yusuf, s. 200.
79 Yâkût, 4/443, Semhûdî, 4/1279.
80 Vâkıdî, Megâzî, 2/580.
81 Ebu Yusuf, s. 208.
82 Ebu Yusuf, s. 208, Vâkıdî, Megâzî, 2/580.
83 Vâkıdî, Megâzî, 2/580.
84 Ebu Yusuf, s. 208, İbn Ebi Şeybe, 14/430.

Bu yoldaki görüşlerinizi bana söyleyiniz?[85]

Doğruca Beytullah'a yönelip ilerlememizi ve bizi ondan alıkoymak isteyenlerle çarpışmamızı mı uygun görüyorsunuz;[86] yoksa bu yolda bize karşı Kureyş'e yardımcı olanları gerimizde bırakıp müşriklerin çoluk çocuklarının üzerlerine mi yürüyelim?

Bu takdirde, onlar oldukları yerde oturup kalırlarsa, yağmalanmış, tasalanmış olarak oturup kalmış olurlar.

Eğer bizi takibe kalkarlarsa, zayıf ve bitkin olarak takibe kalkmış olurlar.

Allah da onları rezil ve rüsvay eder" buyurdu.[87]

Hz. Ebu Bekir:

"Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir.[88]

Yâ Rasûlallah! Sen şu Beyt-i Haram'ı tavaf, ziyaret maksadıyla yola çıktın.

Ne bir kimseyi öldürmek, ne bir kimse ile çarpışmak istemezsin.

Hal böyle olunca, sen Kâbe'ye doğru yürü![89]

Kim bizi Kâbe'den men etmeye kalkarsa, biz de onunla çarpışırız![90]

Yâ Rasûlallah! Biz Mekke'ye, Mekkelilere doğru yürümemizi uygun görüyoruz.

Şüphe yok ki, Yüce Allah sana yardım eder. O, senin yardımcındır" dedi.[91]

Diğer sahabiler de:

"Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir!

Ey Allah'ın Peygamberi! Biz ancak umre için ihrama girip buraya gelmiş bulunuyoruz. Yoksa, hiçbir kimse ile çarpışmaya gelmedik.

Fakat, Beytullah'la aramıza girecek, ziyaretimize engel olmaya kalkışacak olanlar olursa, onlarla çarpışırız!" dediler.[92]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Haydi, öyleyse Allah'ın ismiyle yürüyünüz!" buyurdu.[93]

Akşam olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

85 Ebu Yusuf, s. 208, İbn Ebi Şeybe, 14/430, Ahmed b. Hanbel, 4/328.
86 Vâkıdî, Megâzî, 2/580.
87 Ebu Yusuf, s. 208, Vâkıdî, 2/580, İbn Ebi Şeybe, 14/430.
88 Vâkıdî, Megâzî, 2/580, Ahmed b. Hanbel, 4/328.
89 Buhârî, Sahîh, 5/67.
90 Ahmed b. Hanbel, 4/328, Buhârî, Sahîh, 5/67.
91 Ebu Yusuf, s. 208.
92 Abdurrezzak, 5/331.
93 Buhârî, Sahîh, 5/67.

"Kureyşîlerin gözcüleri, casusları, Merru'z-zahran'da veya Dacnan'-dadırlar!" buyurdu ve:

"Zâtü'l-Hanzal seniyyesini hanginiz biliyor?" diye sordu.

Büreyde b. Husayb el-Eslemî:

"Yâ Rasûlallah! Ben biliyorum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Düş önümüze!" buyurdu.

Büreyde b. Husayb, akşamdan önce, süvari dağlarının önündeki Asal'ı tuttu.[94]

Biraz daha gidince, ayakları taştan yarıldı ve cerahatlandı. Kendisi, çalılara çırpılara takıldı kaldı.

Harâretten, hiçbir şeyi anlamaz hale geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun, böyle yürümekten kaldığını görünce:

"Haydi, sen hayvanına bin!" buyurdu.

Büreyde b. Husayb, hayvanına bindi.[95]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bizi müşriklerin bulunduğu yoldan başka bir yola çıkaracak kim var?[96] Bize Zâtü'l-Hanzal yolunu kim gösterir?" diye sordu.

Amr b. Abdi Nühm el-Eslemî, hayvanından inip:

"Yâ Rasûlallah! Orayı sana ben göstereyim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Haydi, önümüzden yürüyüp git!" buyurdu.

Amr öne düşüp gitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir tepecik görünce:

"Yoksa, Zâtü'l-Hanzal tepeciği bu mu?" diye sordu.

Amr:

"Evet, yâ Rasûlallah!" dedi.

Zâtü'l-Hanzal tepesini aşmak için bir müddet durup dinlendiler.

Kılavuz Amr, içinde yürünmesi güç olan dağlar arasında, çukurluklar arasında, yürüyenler için çok meşakkatli taşlık bir yoldan götürdü.

Vadinin kesintisinde bir düzlüğe indiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"'Allah'tan yarlıganmak dileriz ve O'na tevbe ederiz!' deyiniz" buyurdu.

---

94 Vâkıdî, Megâzî, 2/583.
95 Vâkıdî, Megâzî, 2/583, 584.
96 İbn İshak, İbn Hişam, 3/323.

Müslümanlar da bunu söylediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vallahi, bu söz Hıtta'dır ki, Allah tarafından İsrail oğullarına, "Ey Allah'ım! Bizden sâdır olan günahlarımızı bağışla' deyiniz' sözü olup, İsrail oğullarına teklif edildi de, onlar bunu söylememişlerdi" buyurdu.[97]

Zâtü'l-Hanzal Tepesinin Fazileti ve Kızıl Develiden Başkalarının Yarlıganışı

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Yüce Allah'ın İsrail oğullarına "...Kapıdan secde ederek giriniz ve 'Dileğimiz, günahlarımızın dökülüp düşmesidir' deyiniz!' [Bakara: 58] diye haber verdiği kapı müstesna olmak üzere, bu tepedeki gecenin bir benzeri daha yoktur! Bu gece bu tepeyi aşacak olan kimseyi, Allah muhakkak yarlıgayacaktır!" buyurdu.[98]

İsrail oğullarının secde ederek girecekleri kapı, Beytü'l-Makdis'in kapısı idi.[99]

Ebu Saîd el-Hudrî, tepenin üzerine dikilip:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Hiçbir kimse, yarlıganmadıkça bu tepeyi geçmeyecektir!' buyuruyor" diyerek seslendi.

Bunun üzerine, Müslümanlar seğirterek tepeden aşağı inmeye başladılar.

Tepeyi halkın en sonunda geçeni, Ebu Saîd el-Hudrî'nin ana bir kardeşi olan Katâde b. Numan idi.

Tepeden inince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kimin yanında yol azığı varsa, onu pişirsin!" buyurdu.

Hemen herkesin yol azığı hurma idi. Peygamberimiz Aleyhisselamın azıktan maksadı, un idi.

"Yâ Rasûlallah! Ateş yakarsak Kureyş müşrikleri tarafından görülmekten korkarız!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar sizi göremezler! Yüce Allah, onlara karşı size yardım edecektir!" buyurunca, beşyüzden fazla ateş yaktılar.

97 İbn İshak, İbn Hişam, 3/323, 324.
98 Vâkıdî, Megâzî, 2/584, 585, İbn Sa'd, 4/318, 319.
99 Vâkıdî, Megâzî, 2/585.

Ekmek, yemek yapmak isteyenler, istediklerini yaptılar.

Sabaha çıkılınca, Peygamberimiz Aleyhisselam sabah namazını kıldıktan sonra:

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Yüce Allah, kızıl develi tek kişi müstesna olmak üzere, bütün binitlileri yarlıgamıştır!" buyurdu.

İslâm cemaati arasında ve karargâhta böyle bir kişi arandı ise de, bulunamadı.

Zera nahiyesine varıldığı zaman, Sîfü'l-Bahr halkından Saîd b. Zeyd adında bir adama rastlandı.

Ona:

"Resûlullah Aleyhisselam şöyle şöyle buyurdu" denildi.

Saîd b. Zeyd, bunu kendisine söyleyene:

"Yazıklar olsun sana! Resûlullaha sen git de senin için yarlıganmak dilesin!

Benim devem, vallahi, benim için yarlıganmak dilenmesinden daha önemlidir!" dedi.

Meğer, adam devesini yitirmiş, onu oralara kadar aramaya gitmiş imiş!

Adam;

"Devem sizin karargâhınızda bulunuyordu. Onu bulup bana veriniz! Benim başıma gelenin, büyük bir felâketten başka bir şey olduğunu sanmıyor ve bilmiyorum!" dedi.

Karargâhta hâcetini giderdikten sonra, tekrar devesini aramaya gitti.

Sürâvi' dağlarında bulunduğu sırada, ayakkabısı kayarak yere düştü ve öldü.

Cesedi vahşi ve yırtıcı hayvanlar tarafından parçalanıp yenilinceye kadar, kendisi hakkında bilgi alınamadı.[100]

Cabir b. Abdullah da, bu hadiseyi şöyle anlatmıştır:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Kim şu Seniyyetü'l-mirar'a çıkarsa, İsrail oğullarından düşürülen günahlar, ondan da düşürülür!' buyurdu.

Bunun üzerine oraya ilk çıkanlar, bizim süvarilerimiz, yani Hazrec oğullarının süvarileri oldu.

Sonra, herkes çıkıp orada tamamlandılar.

Resûlullah Aleyhisselam:

---

[100] Vâkıdî, Megâzî, 2/584, 586.

‘Şu kızıl devenin sahibinden başka, hepiniz yarlıganmıştır!’ buyurdu.

Biz hemen o kızıl devenin sahibine gittik.

Kendisine:

‘Gel de, Resûlullah Aleyhisselam senin için yarlıganmak dilesin!’ dedik.

Adam:

‘Vallahi, benim yitirmiş olduğum devemi bulmaklığım, bana, sizin sahibinizin benim için yarlıganma dilemesinden daha sevimlidir!’ dedi.

Kendisi, bunu söylerken, yitirdiği devesini soruşturuyor ve arıyordu.”[101]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hamd’ın iki sırtı arasındaki sağ taraf yolunu tutmalarını emretti ki, bu yol Mekke’nin aşağı kısmından Hudeybiye’ye inen yer, Seniyyetü’l-mirar’a (Mirar’a) çıkan yoldur.[102]

Kasvâ'nın Çöküşü ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Kureyş Müşrikleri Hakkındaki Va'di

Mekke Haremi hududuna ve hudut taşlarına erişilmiş,[103] Seniyetü’l-mirar’a (Mirar’a) gelinmişti ki, oradan Kureyş müşriklerinin karargâhları üzerine inilirdi.

Orada, Peygamberimiz Aleyhisselamın bindiği Kasvâ adlı devesi çöktü!

Müslümanlar:

“Kasvâ harınlaştı! Kasvâ harınlaştı!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Kasvâ harınlaşmaz! Onun böyle çökme huyu da yoktur! Fakat, vaktiyle Fil’i (yaptırılmak istenilen şeyden) tutup alıkoyan, şimdi de Kasvâ’yı tutup alıkoydu!

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki; Kureyş müşrikleri Allah’ın Harem’inde[104] işlenmesini yasakladığı[105] şeylere tâzim maksadıyla benden ne kadar müşkil talepte bulunurlarsa, muhakkak, ben onu kabul edeceğim, onların bu yoldaki isteklerini yerine getireceğim!” buyurdu.[106]

Bundan sonra, Kasvâ kaldırılmak istenilince, sıçrayıp kalktı.[107] Sonra, geri dönüp başladığı yere kadar gitti.[108]

---

101 Müslim, 4/2144, 2145.
102 İbn İshak, İbn Hişam, 3/323, 324.
103 Ebu Yusuf, s. 208.
104 Çarpışmak ve kan dökmek gibi (Halebî, 2/693, Zürkânî, 2/2, 185).
105 Akrabalık haklarını gözetmemek gibi (İbn İshak, İbn Hişam, 3/324).
106 İbn İshak, İbn Hişam, 3/324 Ebu Yûsuf, s. 208, Vâkıdî, Megâzî, 2/587, Abdurrezzak, 5/332, İbn Sa’d, 2/96, Ahmed b. Hanbel, 4/323, Buhârî, Sahîh, 3/178.
107 Abdurrezzak, 5/332, Buhârî, Sahîh, 3/178.
108 Vâkıdî, Megâzî, 2/587.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu Kureyşîlerden başka yana doğru sürdü.[109]

Sahabilerine de gidecekleri yeri eliyle işaret ederek:

"Oraya geliniz!" buyurdu.[110]

Pek az sulu olan Semed çukuru yolu üzerindeki Hudeybiye'nin en son, en uzak noktasına indi.[111] Müslümanlara da:

"Siz de hayvanlarınızdan ininiz!" buyurdu.

"Yâ Rasûlallah! Susuz bir vadiye iniyoruz!?" denildi.[112]

Müslümanlar, Semed kuyusundaki birikmiş azıcık suyu da alıp tükettiler.[113]

Kasvâ'nın Çöküşündeki Hikmet

İlerlemeye devam edilip Mekke'ye zorla girilseydi, muhakkak Müslümanlarla müşrikler arasında çarpışmalar olacak, kanlar dökülecek, mallar yağmalanacaktı.[114]

Bundan başka, Mekke'de, Müslümanların henüz tanımadıkları, Müslümanlıklarını gizli tutan, erkek kadın birçok Müslüman da vardı. Onlardan birçokları, çarpışma sırasında, bilinmeden öldürüleceklerdi.[115] Bunun için, Yüce Allah, vaktiyle Fil'i çöktürüp Kâbe üzerine yürütmediği gibi, Kasvâ'yı da Mekke'ye girmekten alıkoymuştu.[116]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Namazlarını Hudeybiye'nin Harem Hududu İçine Giren Yerinde Kılışı

Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırı, Hudeybiye'de Mekke Haremi dışında kalan bir yerde kurulmuştu.

Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselam Hudeybiye'de bulunduğu müddetçe, bütün namazlarını, Mekke Haremi sınırlarının içine giren yere giderek orada kılardı.[117]

---

109 Vâkıdî, Megâzî, 2/587, Abdurrezzak, 5/332.
110 Ebu Yusuf, s. 208.
111 Vâkıdî, Megâzî, 2/587, Abdurrezzak, 5/332.
112 İbn İshak, İbn Hişam, 3/324, Ahmed b. Hanbel, 4/323, Beyhakî, Delâil, 4/112.
113 Vâkıdî, Megâzî, 2/587 Abdurrezzak, 5/332, Buhârî, Sahîh, 3/178.
114 Zürkânî, 2/184.
115 Feth: 25.
116 Zürkânî, 2/184.
117 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333, Vâkıdî, Megâzî, 2/614, Ahmed b. Hanbel, 4/326..

Susuz Kuyudan Su Fışkırtılması Mucizesi

Müslümanlar, Hudeybiye'de, Peygamberimiz Aleyhisselama su darlığından şikâyetlendiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ok çantasından bir ok çıkarıp onun Semed kuyusunun dibine saplanmasını emretti.[118]

Oku ashabdan birisi alıp kuyunun içine indi.[119] Ok kuyunun dibine saplanır saplanmaz, su fışkırmaya başladı![120]

Müslümanlar, kuyunun kıyısına oturarak, su kaplarını doldurdular.[121] Develerini de çöktürüp suvardılar.

Kuyunun içine okla inen sahabi, kurbanlık develerin sürücüsü Nâciye b. Cündüb idi.

Nâciye b. Cündüb'ün kuyunun içinde halkın salınan kovalarını doldurmakla uğraştığı sırada, bir kadın elinde bir kova ile kuyunun başına gelip:

"Ey kovaları dolduran kişi! Benim kovam öndedir. Onu da dolduruver! Görüyorum ki; halk seni övüyor, seni hayırla anıyor, sana tâzimde bulunuyor" demişti.

Nâciye b. Cündüb de, kuyunun içinde halkın kovalarını doldururken:

"Yemenli kadın, benim kovaları doldurduğumu ve adımın da Nâciye olduğunu öğrenmiştir.

Ben oku düşmanların göğüslerine hızla sapladığım gibi saplayıp su sızma yerini genişletmişimdir!" diyerek şiir söylemiştir.[122]

Berâ' b. Âzib'in,[123] Halid b. Abbâd el-Gıfârî'nin[124] de o gün kuyuya okla girmiş oldukları söylenmiştir.[125]

Bunların üçü de gerek bu kuyudan, gerek başka kuyulardan su çıkarma işinde bir tek kişi başa çıkamayacağına göre, herhalde, birbirlerine yardımcı olmuşlardır.[126]

Berâ' b. Âzib'in bildirdiğine göre; Hudeybiye kuyusunun suyu çekilmiş, içinde bir damla bile su kalmamıştı.

---

118 Vâkıdî, Megâzî, 2/587 Abdurrezzak, 5/332 İbn Sa'd, 2/96, İbn Ebi Şeybe, 4/430, 431.
119 İbn İshak, İbn Hişam, 3/324, Ahmed b. Hanbel, 4/323.
120 İbn İshak, İbn Hişam, 3/324, Vâkıdî, Megâzî, 2/587, İbn Sa'd, 4/314, 315, Ahmed b. Hanbel, 4/323.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/587, İbn Sa'd, 2/96.
122 İbn İshak, İbn Hişam, 3/324, Ebu Yusuf, s. 209, Vâkıdî, Megâzî, 2/587, Ahmed b. Hanbel, 4/323, Taberî, Târîh, 3/73, Beyhakî, Delâil, 4/112, İbn Esîr, Kâmil, 2/200, 201, İbn Seyyid, 2/15, İbn Kesîr, Bidâye, 4/165, Halebî, 2/693.
123 İbni, İshak, İbn Hişam, 3/324, Vâkıdî, Megâzî, 2/589.
124 Veya Abbâd b. Halid el-Gıfârî (İbn Sa'd, 4/315).
125 Vâkıdî, Megâzî, 2/589.
126 Zürkânî, 2/185.

Durum Peygamberimiz Aleyhisselama arzedildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kuyunun başına gelip oturdu. İçinde biraz su bulunan bir kab istedi. Getirilen su ile abdest aldıktan sonra, ağzını çalkaladı ve içinden, dua etti. Abdest aldığı ve ağzında çalkaladığı suyu kuyunun içine döktü.

Peygamberimiz Aleyhisselamın emriyle, kuyu biraz kendi haline bırakıldı.

Sonra, kuyu sulandı.

Müslümanlar da, Müslümanların hayvanları da, ondan kana kana içtiler.[127]

Kuyunun suyundan içenler, 1400 kişi idi.[128]

Seleme b. Ekvâ da der ki:

"Biz, Resûlullah Aleyhisselamın maiyyetinde Hudeybiye'ye geldik.

Biz, o gün, yüzer kişilik ondört bölüktük.

Kuyunun yanında, henüz suvarılacak elli koyun da vardı ki, kuyu onları bile sulayamıyor, suya kandıramıyordu.

Resûlullah Aleyhisselam, kuyunun kıyısına oturup dua etti ve ağzına alıp çalkaladığı suyu kuyuya bırakınca, kuyunun suyu yükseldi.

Biz ondan hem hayvanları suladık, hem de kendimiz su aldık."[129]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Parmağından Pınar Gibi Su Akıtması

Cabir b. Abdullah'ın bildirdiğine göre; Hudeybiye günü halk susuz kalmış, Resûlullah Aleyhisselamın önünde bulunan su ibriğinden abdest aldığı sırada ona doğru varmışlardı.

Resûlullah Aleyhisselam, onlara:

"Size ne oluyor!" diye sordu.[130]

"Mahvolduk yâ Rasûlallah! Mahvolduk yâ Rasûlallah!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben sizin aranızda iken, siz mahvolmayacaksınız!" buyurdu.[131]

"Yâ Rasûlallah! Yanımızda, senin ibriğindekinden başka, ne abdest alacağımız, ne de içeceğimiz su var!?" dediler.[132]

---

127 Ahmed b. Hanbel, 4/290, Buhârî, Sahîh, 5/62, 63.
128 Ebu Nuaym, Delâil, 2/409, 410.
129 Ahmed b. Hanbel, 4/48, Müslim, 3/433.
130 Buhârî, Sahîh, 5/63, Ebu Nuaym, Delâil, 2/407.
131 İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/475, 476.
132 Buhârî, Sahîh, 5/63, Ebu Nuaym, Delâil, 2/407.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam elini ibriğin üzerine koydu.[133]

“Alınız, Bismillah=Allah’ın ismiyle” buyurdu.[134]

Kaynaklardan kaynar gibi, hemen parmaklarının arasından su akmaya başladı!

Müslümanlar, ondan hem su içtiler, hem de abdest aldılar.[135]

Cabir b. Abdullah’a:

“O zaman siz kaç kişi idiniz?” diye soruldu.

Cabir:

“Binbeş yüz kişi idik!” dedi.[136]

Hudeybiye'de Peygamberimiz Aleyhisselamın Duasıyla Yağmur Yağması ve Yağmuru Yıldızın Yağdırdığını Söylemenin İmansızlık Oluşu

Müslümanlar, Hudeybiye’de Peygamberimiz Aleyhisselamın duasının bereketiyle, yağmura da kavuştular.[137]

Ebu’l-Müleyh el-Hüzelî’nin babası Üsâme’den rivayetine göre; Hudeybiye’de yağmura tutulunca, Resûlullah Aleyhisselamın emriyle, münadi:

“Namazlarınızı, ağırlığınızın yanında kılınız!” diyerek seslenmişti.[138]

“Hudeybiye’de bir gece üzerimize yağmur yağmış,[139] geceleyin yağmış olan yağmurdan sonra, Resûlullah Aleyhisselam bize sabah namazını kıldırmıştı.

Sonra, halka yüzünü döndürüp:

‘Bilir misiniz, Rabbiniz ne buyurdu?’ diye sordu.

‘Allah ve Allah’ın Resûlü daha iyi bilir!’ dediler.

Bunun üzerine, Resulullah Aleyhisselam:

‘Allah; ‘Kullarımdan kimisi bana iman etmiş, kimisi de kâfir olarak sabaha çıkmıştır! Kim ki, Allah’ın fazl ve rahmetiyle üzerimize yağmur yağdı, dediyse o Bana iman etmiş; kim de, şöyle şöyle oldu da bize yıldız sayesinde yağmur yağdı, dedi ise, işte o, Beni inkâr, yıldızlara iman etmiştir!’ buyurdu’ dedi.”[140]

---

133 Buhârî, Sahîh, 5/63, İbn Sa’d, 2/98, Ebu Nuaym, Delâil, 2/47.
134 Ahmed b. Hanbel, 3/153.
135 İbn Sa’d, 2/98, Buhârî, Sahîh, 5/63, Ebu Nuaym, Delâil, 2/407.
136 İbn Sa’d, 2/93, Buhârî, Sahîh, 5/63, Ebu Nuaym, Delâil, 2/407, Beyhakî, Delâil, 4/115, 116.
137 Vâkıdî, Megâzî, 2/589, İbn Sa’d, 2/96.
138 Vâkıdî, Megâzî, 2/589, İbn Sa’d, 2/105, Ahmed b. Hanbel, 5/74.
139 Buhârî, Sahîh, 5/62.
140 Mâlik, 1/192, Vâkıdî, Megâzî, 2/589, 590, Ahmed b. Hanbel, 4/117, Buhârî, Sahîh, 5/62, Müslim, 1/85, Beyhakî, Delâil, 4/131, 132.

Ebu Katâde de:

“Biz Hudeybiye’de bulunduğumuz ve üzerimize yağmur yağdığı sırada, Abdullah b. Übeyy’in, ‘Bu, güz mevsimi yıldızının işidir! Şi’râ yıldızından dolayı bize yağmur yağdı!’ dediğini işittim” demiştir.[141]

Büdeyl ile Arkadaşlarının Peygamberimiz Aleyhisselama Kureyş Müşriklerinin Hazırlıkları ve Maksatları Hakkında Bilgi Vermeleri ve Peygamberimizin Söylediklerini Müşriklere Aktarmaları

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hudeybiye’de bulunduğu sırada, Huzâa kabilesinden Büdeyl b. Verka’, Huzâalardan bazı adamlarla birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Mekke ve çevresindeki Tihâme kabileleri arasında, Huzâalar -Müslüman olsun, olmasın; hepsi- öteden beri, Mekke’de olup biten her şeyi Peygamberimiz Aleyhisselamdan saklamazlar, onları Peygamberimiz Aleyhisselama gizlice bildirirlerdi.[142]

Büdeyl ile arkadaşları, develerini ıhdırdıktan, çöktürdükten sonra, gelip Peygamberimiz Aleyhisselama selam verdiler.[143] Oturdular, Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştular.

Hudeybiye’ye ne için geldiğini sordular.[144]

Büdeyl:

“Biz, sana, kavmin olan Ka’b b. Lüeyy ile Âmir b. Lüeyy kabilelerinin yanlarından gelmiş bulunuyoruz.[145]

Onları; Ehâbiş ile kendilerine bağlı bulunan birçok kabileleri sana karşı çağırıp toplamış, sütlü ve yavrulu develeri, kadınları ve çocukları da yanlarında bulundukları,[146] Hudeybiye’nin hiç kesilmeyen sularının başlarına konmuş oldukları halde geride bıraktım, geliyorum![147]

Onlar, muhakkak, seninle çarpışacaklar![148]

141 Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
142 İbn İshak, İbn Hişam, 3/325, 326, Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Ahmed b. Hanbel, 4/323.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/593.
144 İbn İshak, İbn Hişam, 3/325.
145 Vâkıdî, Megâzî, 2/593.
146 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, İbn Sa’d, 2/96.
147 Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74, İbn Esîr, Kâmil, 2/2, 201.
148 Vâkıdî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, İbn Sa’d, 2/96.

Cemaatleri dağılıncaya kadar, Beytullah ile senin arana gerilmeye and içmişlerdir![149] Beytullah'ı ziyaretten seni alıkoyacaklardır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Biz, hiç kimse ile çarpışmak için gelmiş değiliz.

Ancak, umre yapmak, Beytullah'ı tavaf ve ziyaret etmek üzere gelmiş bulunuyoruz![150]

Bununla beraber, kim Beytullah'ı ziyaretten bizi men etmeye kalkışırsa, onunla çarpışırız![151]

Muhakkak ki, harpler Kureyşîleri çok yıpratmış, zayıflatmış, birçok zararlara uğratmıştır.

Eğer onlar isterlerse, yine de, taraflarca bir mütâreke, silahları bırakma müddeti belirleyeyim.[152]

Bu müddet içinde, kendileri benden emniyet ve selamette bulunsunlar.[153]

Kendileri, benimle sair halk arasına girmesinler, beni onlarla başbaşa bıraksınlar![154]

Benimle karşılaşacak olan insan toplulukları, kendilerinden daha kalabalıktırlar.[155]

Eğer ben o insan topluluklarına üstün gelir, kendilerini İslâm dinine sokarsam, eğer Kureyş müşrikleri de, halkın girdikleri dine girmeyi arzu ederlerse, girebilirler.[156]

Şayet ben, zannettikleri gibi insan topluluklarına üstün gelemez, yenilirsem, o halde, kendileri de rahata kavuşmuş, güçlenmiş bulunurlar, benimle çarpışırlar. Zaten, çarpışmak için toplanmışlardır.[157]

Eğer Kureyş müşrikleri böyle bir mütârekeden kaçınırlar, beni kendilerinin dışındaki insan topluluklarıyla başbaşa bırakmaya yanaşmazlar, benimle çarpışmaya kalkışırlarsa, varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; şu yaymaya çalıştığım din uğrunda, başım gövdemden ayrılıncaya kadar, onlarla çarpışacağım!

O zaman, Allah da bana yardım edeceği hakkındaki va'dini muhakkak yerine getirecektir!" buyurdu.[158]

149 Vâkıdî, 2/593, İbn Sa'd, 2/96.
150 Vâkıdî, 2/593 Abdurrezzak, 5/333, İbn Sa'd, 2/96, Buhârî, Sahîh, 3/179.
151 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, İbn Sa'd, 2/96.
152 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
153 Vâkıdî, Megâzî, 2/593.
154 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
155 Vâkıdî, Megâzî, 2/593.
156 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
157 Vâkıdî, Megâzî, 2/593.
158 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74, İbn Kayyım, 2/138.

Büdeyl b. Verka':

"Ben, senin söylediğin şeyleri onlara ulaştıracağım!" dedi.[159]

Kureyş Müşriklerinin Büdeyl ve Arkadaşlarına Karşı Kötü ve Sert Davranışları

Büdeyl b. Verka', Peygamberimiz Aleyhisselamın söylediklerini ezberleyip hayvanına bindi ve arkadaşlarıyla birlikte Kureyş müşriklerine doğru yollandılar.

Amr b. Sâlim de bunların yanlarında bulunuyor ve kendi kendine:

"Vallahi, bu zâtın üzerine yürüyecek olanlar, hiçbir zaman yardım göremezler ve başarıya eremezler!" diye söyleniyordu.

Bunlar, Kureyş müşriklerinin yanına vardılar.

Müşriklerden bazıları:

"Bu gelenler, Büdeyl ve adamlarıdır.

Onlar ancak sizden haber sormak, toplamak maksadıyla gelmişlerdir.

Siz, onlardan tek harf bile sormayınız!" dediler.

Büdeyl ile arkadaşları, Kureyş müşriklerinin kendilerinden bir şey sormak istemediklerini görünce, Büdeyl:

"Biz Muhammed'in yanından geldik. Size ondan haber vermemizi istemiyor musunuz?" diye sordu.

İkrime b. Ebu Cehil ile Hakem b. Âs:

"Hayır! Vallahi, senin ondan haber vermeni istemiyoruz! Bize ondan haber verilmesine bizim ihtiyacımız yoktur!

Fakat, sen bizden ona haber ver ki; o ne bu yıl, hatta ne de hiçbir zaman, bizden tek kişi sağ kalmayıncaya kadar, sakın yanımıza uğramasın! Mekke'ye girmesin!" dediler.

Urve b. Mes'ud:

"Vallahi, ben bugünkü kadar şaşılacak bir görüş görmedim!

Siz ne diye Büdeyl ve arkadaşlarını dinlemek istemiyorsunuz?

Onların söyleyecekleri şeyi, eğer hoşunuza gider, işinize gelirse, kabul edersiniz. Hoşunuza gitmez, işinize gelmezse, bırakırsınız!

Böyle dikkafalılık eden kavim, hiçbir zaman felah bulmaz!" dedi.[160]

Bunun üzerine, Büdeyl, Kureyş müşriklerine:

"Biz şimdi o zâtın yanından çıkıp sizin yanınıza geldik.

---

159 Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.

160 Vâkıdî, Megâzî, 2/594, Zürkânî, 2/188.

Onun söylediğini işittiğimiz sözünü size arzetmemizi isterseniz, arzedelim?" dedi.

Kureyşîlerin beyinsizleri tekrar atıldılar ve:

"Bizim ondan bir şey haber verilmesine ihtiyacımız yoktur!" dediler.

Fakat, içlerinden görüş sahibi olanlardan birisi:[161]

"Haydi, ondan işittiğin ne ise, söyle bakalım?" dedi.

Büdeyl:

"Onun şöyle şöyle söylediğini işittim" diyerek, Peygamberimiz Aleyhisselamın söylediklerini birer birer nakletti.[162] Kureyş müşriklerine, Peygamberimiz Aleyhisselamın bir müddet için mütâreke yapılması teklifini de anlattı.[163]

Urve b. Mes'ud'un Konuşması

Urve b. Mes'ud, ayağa kalktı ve:

"Ey kavmim! Ben sizin evladınız değil miyim?"[164] diye sordu.

Kureyş müşrikleri:

"Evet!" dediler.

"Ben sizin babanız yerinde değil miyim?" diye sordu.

"Evet" dediler.[165]

Urve b. Mes'ud:

"Ey kavmim! Siz benim babam (yerinde) değil misiniz?" diye sordu.

Müşrikler:

"Evet!" dediler.[166]

Urve b. Mes'ud:

"Siz beni herhangi bir kötülükle suçlar mısınız?" diye sordu.

Kureyş müşrikleri:

"Hayır!" dediler.

Urve b. Mes'ud:

"Ukâz panayırı halkını kitle halinde size yardıma çağırdığımı ve onların bundan kaçınmaları üzerine kendi ailem, çocuklarım ve sözümü dinleyenlerle birlikte size yardıma koşup geldiğimi de biliyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

---

161 Safvan b. Ümeyye ve Hâris b. Hişam gibi (Vâkıdî, Megâzî, 2/594).
162 Abdurrezzak, 5/334, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
163 Vâkıdî, Megâzî, 2/594.
164 Urve b. Mes'ud'un annesi Sübey'a binti Abduşşems idi (İbn İshak, İbn Hişam, 3/327).
165 Abdurrezzak, 5/334.
166 Vâkıdî, Megâzî, 2/594, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.

Kureyş müşrikleri:

“Evet! Öyle yapmıştın!” dediler.[167]

Bunun üzerine, Urve b. Mes’ud:

“Ben sizin için öğütçüyüm ve size çok şefkatliyimdir. Sizden, hiçbir öğüdü esirgememişimdir.

Doğrusu, Büdeyl size iyilik ve barış yolunu göstermek üzere gelmiştir ki, kötülük yolunu tutandan başka hiçbir kimse, hiçbir zaman onu reddetmez![168]

Siz onun tekliflerini kabul ediniz!

Beni de bırakınız, gidip onunla [Peygamberimiz Aleyhisselamla demek istiyor] bir konuşayım.[169]

Ey kavmim! Ben hükümdarlar görmüş ve onlarla konuşmuşumdur.

Siz beni Muhammed’e gönderiniz.[170]

Size onun yanından en doğru haberi getireyim.

Onun yanındakilere de bakayım.

Sizin için bir casus olup onun haberini size getireyim?” dedi.[171]

Kureyş müşrikleri Urve’ye, “Muhammed’e git! Fakat, kendi görüşünü bize haber verme!” dediler.[172]

Urve b. Mes’ud Peygamberimiz Aleyhisselamın Huzurunda

Urve b. Mes’ud, kalkıp Peygamberimiz Aleyhisselamın karargâhına doğru geldi. Devesini ıhdırdıktan, çöktürdükten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[173] Önüne oturdu.[174]

“Yâ Muhammed! Sen birtakım derme, devşirme insanları başına toplamış, sonra da onları kavim ve kabilenin yanına kadar getirmişsin!?[175]

Yâ Muhammed! Ben senin kavmin olan Ka’b b. Lüeyy ve Âmir b. Lüeyy kabilelerini, Hudeybiye’nin hiç kesilmeyen sularının başlarına konmuş; sütlü ve yavrulu develeri, kadın ve çocukları da yanlarında bulundurdukları, sana karşı Ehâbiş ile kendilerine bağlı bulunan birçok kabileleri de davet

167 Vâkıdî, Megâzî, 2/594, Abdurrezzak, 5/334, Buhârî, Sahîh, 3/179.
168 Vâkıdî, Megâzî, 2/594.
169 Abdurrezzak, 5/334, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
170 İbn Hacer, Metâlib, 4/235.
171 Vâkıdî, Megâzî, 2/594, 595.
172 Ebu Yusuf, s. 209.
173 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
174 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
175 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Ebu Yusuf, s. 209, Ahmed b. Hanbel, 4/324.

edip toplamış oldukları halde gerimde bıraktım geldim.[176] Onlar kaplan postu giymişler;[177] seninle Beytullah arasına gerilip ölmedikçe, seni oraya,[178] hiçbir zaman yanlarına sokmamak,[179] bırakmamak için and içmiş bulunuyorlar!" dedi.[180]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Urve'ye Cevabı ve Teklifleri

Urve b. Mes'ud, sözlerini söyleyip bitirince,[181] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Urve! Allah için söyle! Şu kurbanlık develerin kurban edilmelerine, şu Beytullah'ı ziyaret ve tavafa engel olunur mu?![182]

Biz savaşmak için gelmedik!

Biz ancak umremizi eda edip kurbanlarımızı kesmek için geldik.

Sen kavmine git! Onlar benim de kavim ve kabilemdir.

Harp onları korkutmuştur.

Onlar şunu iyi bilsinler ki, harpte bir hayır yoktur. Harp ancak onlardan yiyip tüketeceğini yiyip tüketir!

Onlarla benim aramda çarpışmayı bırakmak için bir müddet belirleyelim.

Böylelikle nesiller çoğalır, kötülüklerden de emniyet ve selamette kalınır.

Onlar benimle Beytullah arasından çekilsinler, umremizi eda edelim ve kurbanlık develerimizi keselim!

Sonra, onlar sair insanlarla benim arama girmekten de vazgeçsinler.

Eğer insanlar bana galip gelirlerse, zaten kendilerinin istedikleri de budur.

Eğer Allah beni insanlara galip kılarsa, o zaman, kendileri şu iki şeyden birisini seçerler: Ya hazırlanmış olarak benimle çarpışırlar, ya da toptan İslâmiyet dairesine katılırlar.

Vallahi, ben, bu din uğrunda, başım gövdemden ayrılıncaya (ölünceye), Allah'ın bu husustaki hükmü yerine gelinceye kadar, insanların aklarına, karalarına karşı savaşacağım!" buyurdu.[183]

---

176 Vâkıdî, Megâzî, 2/594, 595.
177 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Ebu Yusuf, s. 209, Ahmed b. Hanbel, 4/324, İbn Esîr, Kâmil, 2/201.
178 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
179 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327.
180 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
181 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
182 Yakubî, 2/54.
183 Ebu Yusuf, s. 209, 210.

Urve b. Mes'ud'un Tekrar Konuşmaya Başlaması

Urve b. Mes'ud:

"Sen onlarla çarpışmaya kalkışırsan, iki şey arasında bulunacak, muhakkak onlardan birisiyle karşılaşacaksın.[184]

Söyle bakayım:

Sen kendi kavmini yok etmeni uygun görür müsün?! Sen, senden önce, Araplardan böyle kendi aslını, kökünü kazıyan bir kimse çıktığını hiç işittin mi?[185] Biz işitmedik![186] Eğer ikinci durum ile karşılaşılacak olunursa,[187] yani senin yanında görünenlerin seni bırakıp dağılmaları gibi bir durumla karşılaşacak olursan,[188] hal nice olur?!

Gerçi, senin yanında Mekkeli ve Medineli bazı önemli kişiler görüyorum.

Fakat, her biri bir başka yerden gelmiş, derme, devşirme, karmakarışık, başları dara gelince başından dağılıp kaçışıverecek, seni yapayalnız bırakacak, ayaktakımı sayılabilecek insanlar da görüyorum[189] ki, ben onların ne eşraftan olduklarını, ne de soylarını biliyor değilim.[190]

Allah'a yemin ederim ki; bunlar yarın başından dağılacaklardır!" dedi.[191]

Urve b. Mes'ud konuşurken, Hz. Ebu Bekir Peygamberimiz Aleyhisselamın arkasında ayakta dikilmiş, duruyordu.[192] Urve'nin sözüne çok kızdı[193] ve ona:

"Ashaba dil uzatmayı bırak! Sen Lât putunun[194] bilmemneresini emmene bak!

Biz mi onun başından kaçıp dağılacak ve onu yapayalnız bırakacağız?!" diyerek Urve'ye çıkıştı.[195]

Urve b. Mes'ud:

"Yâ Muhammed! Bu da kim?!" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu, Ebu Kuhâfe'nin oğludur!" buyurdu.[196]

---

184 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
185 Abdurrezzak, 5/335, Buhârî, Sahîh, 3/179.
186 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
187 Abdurrezzak, 5/335, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
188 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
189 Abdurrezzak, 5/335, Buhârî, 3/179, Taberî, 3/74, 75.
190 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
191 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Ahmed b. Hanbel, 4/324, İbn Esîr, Kâmil, 2/201.
192 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
193 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
194 Lât putu Urve'nin ve kabilesinin taptığı puttu (Taberî, Târîh, 3/75).
195 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
196 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.

Orada bulunan sahabiler de:

"Bu, Ebu Bekir'dir!" dediler.

Urve b. Mes'ud:

"Varlığım Kudret Elinde Bulunana yemin ederim ki; eğer senin üzerimde bulunup da henüz ödeyemediğim yardım elin, iyiliğin olmasaydı,[197] elbette sana cevap verir, sözünün altında kalmaz,[198] bu hususta sana yeterdim!

Fakat, ne yapayım ki, o iyiliğin boynumu büküyor!" dedi.[199]

Urve b. Mes'ud'u Yeğeni Muğîre'nin Tehdit Edişi

Urve b. Mes'ud, Peygamberimiz Aleyhisselamla konuşmaya devam ettiği sırada eliyle Peygamberimiz Aleyhisselamın sakalını okşuyor,[200] Muğîre b. Şûbe de, yanında kılıç, başında miğfer bulunduğu halde, Peygamberimiz Aleyhisselamın başucunda dikilip nöbet tutuyordu.

Urve b. Mes'ud'un Peygamberimiz Aleyhisselamın sakalına her dokunuşunda, Muğîre hemen kılıç kınının ucu ile Urve'nın elini itip:

"Çek elini! Resûlullah'ın sakalından elin kesilip senden ayrılmadan önce![201] Müşrik elinin ona dokunması lâyık değildir" demekte idi.[202]

Urve b. Mes'ud ise, Muğîre'nin bu hareketine sinirlenip duruyordu.[203]

En sonunda, başını kaldırıp ona baktı[204] ve:

"Yazıklar olsun sana! Sen ne kötü huylu, ne kaba adamsın!" dedi.[205] Sonra da:

"Yâ Muhammed! Ashabının arasında beni incitip duran bu adam kim?! Vallahi, içinizde, ondan daha yergin, daha üzücü, ondan daha kötü bir kimse bulunabileceğini sanmıyorum![206] Onun kim olduğunu öğrenebilir miyim?" dedi.[207]

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi ve:

---

197 Urve'nin yüklendiği kan diyeti için ona on deve vermişti (Vâkıdî, Megâzî, 2/595).
198 Vâkıdî, Megâzî, 2/595, Abdurrezzak, 5/335, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/75.
199 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Ahmed b. Hanbel, 4/324, İbn Esîr, Kâmil, 2/201.
200 Böyle yapmak, Araplarda âdet idi ve samimiyet ifade ederdi (Zürkânî, 2/191).
201 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, Vâkıdî, Megâzî, 2/595, Abdurrezzak, 5/335, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Buhârî, Sahîh, 3/187, Ebu Davud, 3/85.
202 Halebî, 2/697, Zürkânî, 2/191.
203 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
204 Abdurrezzak, 5/335, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
205 İbn İshak, İbn Hişam, 3/327, 328, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
206 Diyarbekrî, 2/20, Halebî, 2/697, Zürkânî, 2/191.
207 Vâkıdî, Megâzî, 2/595, Halebî, 2/697.

“Bu, senin kardeşinin oğlu Muğîre b. Şûbe’dir!” buyurdu.[208]

Urve, Muğîre’nin babası Şûbe’nin amcası idi.[209]

Urve büsbütün sinirlendi ve Muğîre’ye:

“Sensin hâ bunu bana yapan?![210] Ey hain![211] Ben hâlâ senin işlediğin cinayetin zararını ödemeye çalışıp duruyor değil miyim?” dedi.[212]

Urve'nin Peygamberimiz ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Ashabı Hakkındaki Müşahedelerini Müşriklere Anlatışı

Urve b. Mes’ud; ashabın Peygamberimiz Aleyhisselama nasıl davrandıklarını, ne yaptıklarını gözucuyla süzmeye, inceleyip durmaya başladı.[213]

Ashabın Peygamberimiz Aleyhisselama bağlılıklarını, davranışlarını gözleriyle gördükten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrıldı,[214] hayvanına bindi,[215] Kureyş müşriklerinin yanına döndü ve onlara:

“Ey Kureyş cemaati![216] Bilirsiniz ki; sizler benim dayılarım ve kabilem olursunuz ve bana halkın en sevgili olanısınız.

Halkı toplantı yerlerinde sizin için toplamaya çalışmış, onlar yardıma gelmedikleri zaman da, ev halkımla yanınıza gelmiş, size yardım etmek arzusu ile aranızda oturmuş durmuşumdur. Bilirsiniz ki; siz öldükten sonra, ben de yaşamak istemem![217]

Ey kavmim! Vallahi, ben vaktiyle birçok hükümdarın; Kayser’in, Kisrâ’nın, Necaşî’nin huzurlarına elçi olarak çıkmışımdır.[218]

Vallahi, ben bunlardan hiçbir hükümdarın adamlarının onları Muhammed’in ashabının Muhammed’i saydıkları, ululadıkları gibi saydıklarını, ululadıklarını görmedim![219]

Vallahi, ben kavmi arasında Muhammed’in ashabı arasındaki itibarı gibi itibarlı olan hiçbir hükümdar görmedim![220]

---

208 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Vâkıdî, Megâzî, 2/595, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
209 Halebî, 2/698, Zürkânî, 2/191.
210 Vâkıdî, Megâzî, 2/595.
211 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Vâkıdî, Megâzî, 2/595, Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
212 Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
213 Aynı kaynaklar.
214 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
215 Vâkıdî, Megâzî, 2/598.
216 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
217 Ebu Yusuf, s. 210.
218 Vâkıdî, Megâzî, 2/598, Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
219 Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
220 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Ahmed b. Hanbel, 4/324.

Bilirsiniz ki; ben birçok ulu kişiler görmüş, hükümdarların yanlarına varmışımdır.

Allah'a yemin ederim ki; ashabı arasında Muhammed'den daha büyük sayılan ne bir hükümdar, ne de bir ulu kişi görmüşümdür!

Muhammed'in ashabından herhangi birisi, konuşacağı zaman ondan izin istemekte; kendisine izin verilirse konuşmakta, izin verilmezse susmaktadır.[221]

Vallahi, aksırır, öksürürken onun tükrüğü sıçrasa, ashabı hemen onu elleriyle yüzlerine ve derilerine sürüyorlar![222]

Muhammed'in başından bir kıl parçası düşse, hemen onu alıp saklıyorlar![223]

Muhammed onlara bir şey buyurduğu, işaret ettiği zaman, onlar hemen onu yerine getirmek için üşüşüyorlar!

Abdest aldığı zaman, abdest suyunu, birbirlerine girercesine, birbirleriyle yarışırcasına kapışıyorlar!

Ashabı, onun yanında konuşurlarken, seslerini yükseltmiyor, kısıyorlar. Ona besledikleri derin saygılarından dolayı, onun yüzüne dikkatlice bakmıyorlar, gözlerini önlerine eğiyorlar![224]

Ben bu kavmi iyice ölçtüm biçtim.

Siz isterseniz ona karşı kılıçlarınıza el atabilirsiniz.

Fakat, ben öyle bir kavim gördüm ki, ne yapılsa, onlar onu koruyacaklar ve ona hiçbir zararın erişmesine meydan vermeyeceklerdir![225] Ben öyle bir kavim gördüm ki, onlar hiçbir zaman onu bırakmayacaklar, onun bir kılını bile teslim etmeyecekler, kimseyi onun tenine dokundurmayacaklardır.

Artık siz iyice düşününüz![226]

Görüşlerinizde zaafa ve gevşekliğe düşmekten sakınınız![227]

Muhammed size güzel bir barış ve iyilik yolu, mütâreke teklif etmiş bulunuyor.

Siz bunu hemen kabul ediniz.[228]

Ey kavmim! Size yaptığım öğüdümü kabul ediniz!

---

221 Ebu Yusuf, s. 210.
222 Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
223 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
224 Vâkıdî, Megâzî, 2/598, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75, İbn Esîr, Kâmil, 2/202.
225 Vâkıdî, Megâzî, 2/598.
226 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Vâkıdî, Megâzî, 2/598, 599, Ahmed b. Hanbel, 4/24.
227 Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
228 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.

Ben sizin için hayırlı bir öğütçüyüm.

Bununla beraber, ben bu hususta halk tarafından size değil ona yardım olunacağından korkarım.

Adamcağız şu Beytullah'ı tâzim için gelmiştir, kendisinin yanındaki kurbanlık develeri kesecek ve dönecektir" dedi.[229]

Bütün gördüklerini ve Peygamberimiz Aleyhisselamın söylediklerini, onlara birer birer anlattı.[230]

Kureyş müşrikleri, Urve'ye:

"Sen bir daha böyle konuşma ey Ebu Yâfur!

Eğer bunu senden başkası söyleseydi, onu kınar, rezil ve rüsvay ederdik![231]

Biz onu bu yılımızda Beytullah'ı ziyaretten alıkoyacağız!

Gelecek yıl, dönebilir ve Mekke'ye girip Kâbe'yi tavaf edebilir" dediler.[232]

Urve b. Mes'ud, Kureyş müşriklerine:

"Benim görüşüme göre, siz felâketten başka bir şeye uğramayacaksınız!" dedi ve yanındakilerle birlikte dönüp Taif'e gitti.[233]

Hıraş b. Ümeyyetü'l-Huzâî'nin Müşriklere Elçi Olarak Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hıraş b. Ümeyyetü'l-Huzâî'yi, Sâleb adındaki devesine bindirip, ne için geldiklerini Kureyş eşrafına tebliğ etmek üzere elçi olarak gönderdi.

Hıraş, Peygamberimiz Aleyhisselamın Kureyş müşriklerine gönderdiği ilk elçi idi.[234]

Hıraş, Kureyş müşriklerinin yanına varıp:

"Biz buraya ancak umre yapmak maksadıyla ihrama girmiş olarak geldik.

Yanımızda da, kurban için alıkonulmuş develer bulunuyor.

Beytullah'ı tavaf edeceğiz, ihramdan çıkıp geri döneceğiz!" dedi.[235]

Kureyş müşrikleri, elçi Hıraş'ın bindiği deveyi boğazladılar.[236]

---

229 Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
230 İbn Esîr, Kâmil, 2/202.
231 Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
232 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, İbn Sa'd, 2/96.
233 İbn Hacer, Metâlib, 4/235, Halebî, 2/700, Zürkânî, 2/193.
234 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Vâkıdî, Megâzî, 2/600, İbn Sa'd, 2/96.
235 Vâkıdî, Megâzî, 2/600.
236 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Vâkıdî, Megâzî, 2/600, İbn Sa'd, 2/96, Ahmed b. Hanbel, 4/324.

Bunu yapan da, İkrime b. Ebu Cehil'di. Hıraş'ı da öldürmek istedi ise de, Hıraş'ın kavminden orada bulunan bir adam onu himayesine alarak serbest bıraktırdı.[237]

Başka rivayete göre; Hıraş'ı himayelerine alarak serbest bıraktıranlar, Ehâbiş idi.[238]

Hıraş, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına güçbela dönebildi ve başına gelenleri haber verip:

"Yâ Rasûlallah! Sen onlara oradaki koruyucuları benimkinden daha çok olan birisini gönder!" dedi.[239]

Huleys b. Alkame'nin Müşrikler Adına Peygamberimiz Aleyhisselamla Konuşmaya Gelişi

Kinanelerden Huleys b. Alkame, Kureyş müşriklerine:

"Bırakınız, onun yanına bir de ben gideyim!" dedi.

Kureyş müşrikleri:

"Haydi, kalk git!" dediler.[240]

Huleys, o zaman Ehâbiş'in başkanı idi.[241]

Huleys, Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabına doğru gelirken,[242] Peygamberimiz Aleyhisselam, onu görünce:[243]

"Bu gelen, filan kişidir!

Kendisi, kurbanlık develere saygı gösteren,[244] ibadete ve Allah'ın emirlerini yerine getirmeye özenen bir kavimdendir.[245]

Kurbanlık develerin hepsini ona doğru sürünüz de, görsün!" buyurdu.[246]

Müslümanlar, kurbanlık develeri ona doğru sürdüler. Huleys'i de:

"Lebbeyk! Allahümme lebbeyk!.." diyerek karşıladılar.[247]

Huleys, Harem'de kurban edilmek üzere nişan vurulmuş, boyunlarına boğmukları takılmış, uzun müddet tutulmaktan, yünlerini yiyip tüketmiş,

---

237 Vâkıdî, Megâzî, 2/600, İbn Sa'd, 2/96, Taberî, Târîh, 3/77.
238 İbn İshak, İbn Hişam, 3/328, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
239 Vâkıdî, Megâzî, 2/600.
240 Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
241 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
242 Abdurrezzak, 5/336, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
243 İbn İshak, İbn Hişam, 3/75.
244 Ebu Yusuf, s. 209, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
245 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Taberî, Târîh,3/75.
246 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Ebu Yusuf, s. 209, Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
247 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Abdurrezzak, 5/337, Buhârî, Sahîh, 3/180.

vadiye doğru akıp giden kurbanlık develere bakınca,[248] gözleri yaşardı[249] ve:

"Sübhânallah! Bunların Beytullah'ı tavaf ve ziyaretten alıkonulmaları hiç de lâyık ve yerinde bir hareket değildir![250]

Lahm, Cüzam, Kinde ve Himyer kabileleri halkının haccına engel olunmuyor da, Abdulmuttalib'in oğlunun haccına engel olunuyor!?[251]

Kâbe'nin Rabbine andolsun ki; Kureyşîler, bu uygunsuz tutum ve davranışlarıyla helâk olacaklardır!

Halbuki, bunlar umre yapmaktan başka bir maksatla gelmemişlerdir!" diyerek bağırmaktan kendisini alamadı.[252]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Huleys'in söylediği sözü uzaktan işitince:

"Evet! Öyledir ey Kinane oğullarından olan kardeş!" buyurdu.[253]

Huleys, bütün bunları gördükten sonra, duyduğu saygıdan dolayı, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar varmadı, varmaya gerek görmedi.[254]

Peygamberimiz Aleyhisselama ve ashabına tek kelime bile söylemedi.[255]

Olduğu yerden, adamlarının (Kureyş müşriklerinin) yanına döndü.[256]

Kureyş müşriklerine:

"Ey Kureyş cemaati! Ben onu Beytullah'tan alıkoymanın helâl olmadığı görüşündeyim![257]

Ben, kurban develerini, boyunlarına boğmuklar takılmış, hörgüçleri çizilip kanatılarak alâmetlenmiş,[258] kurban yerinde kurban edilmek üzere uzun müddet tutulmaktan yünlerini yiyip tüketmiş,[259] adamları da şu Beytullah'ı tavaf etmek maksadıyla koku sürünmeyi bırakmış, üstleri başları kirlenmiş bir halde gördüm" dedi.[260]

Huleys böyle konuşunca, Kureyş müşrikleri ona hakaret ettiler:

"Biz senden hoşnut değiliz! Seni tarafımızdan nereye gönderdikse, senden memnun olmadık![261]

---

248 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Vâkıdî, Megâzî, 2/599, İbn Sa'd, 2/96, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Taberî, Târîh, 3/75.
249 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Diyarbekrî, 2/19.
250 Abdurrezzak, 5/337, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
251 Halebî, 2/696, Zübeyr b. Bekkâr'dan naklen Zürkânî, 2/193.
252 Diyarbekrî, 2/19, Zürkânî, 2/193.
253 Zürkânî, 2/193.
254 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
255 Ebu Yusuf, s. 209.
256 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Ebu Yusuf, s. 209, Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
257 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
258 Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/75.
259 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
260 Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
261 Ebu Yusuf, s. 209.

Sen hele bir otur, yerinde dur! Sen nihayet bir çöl Arabısın! Cahilsin, bilgisizsin! Senin böyle şeylere aklın ermez!" dediler.[262]

Huleys kızdı ve:

"Ey Kureyş cemaati! Vallahi, biz, Beytullah'ın Haremliğini gözeterek ona tâzimde bulunmak ve onun hakkını yerine getirmek maksadıyla gelecek olanlara engel olalım diye sizinle ne antlaşmışızdır, ne de bu hususta bir bağlantı kurmuşuzdur!

Beytullah'a tâzimde bulunmak üzere gelen bir kimse nasıl ondan alıkonabilir?! Huleys'in varlığını Elinde Bulundurana yemin ederim ki; ya Muhammed'le yapmak için geldiği şey arasına girilmeyecek, kendisinin Beytullah'ı tavaf ve ziyaretine engel olunmayacaktır; ya da bütün Ehâbiş'i, tek kişi bırakmamak üzere, buradan dağıtacağım, alıp götüreceğim!" dedi.[263]

Bunun üzerine, Kureyş müşrikleri:

"Senin Muhammed'le ashabından görmüş oldukların, bir tuzaktan, bir aldatmadan başka bir şey değildir![264]

Ey Huleys! Sen şimdi böyle bir şey yapmaktan vazgeç!

Kendimiz için kabul edebileceğimiz bir anlaşma sağlayıncaya kadar, bizi kendi halimize bırak!" dediler.[265]

Müşriklerin Mikrez b. Hafs'ı Elçi Olarak Göndermeleri

Mikrez b. Hafs, Kureyş müşriklerine:

"Bırakınız, Muhammed'e bir de ben gideyim" dedi.

Müşrikler:

"Haydi, ona sen de git bakalım!" dediler,[266] Mikrez'i Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdiler.[267]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mikrez b. Hafs'ın geldiğini görünce:

"Bu, Mikrez'dir; kötü ve gaddar bir adamdır!" buyurdu.[268]

Mikrez gelince; Peygamberimiz Aleyhisselam, ona da, ötekilere söylediklerine benzer sözler söyledi.

---

262 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Taberî, Târîh, 3/75, İbn Esîr, Kâmil, 2/202.
263 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Vâkıdî, Megâzî, 2/599, 600, Taberî, Târîh, 3/75, 76, İbn Esîr, Kâmil, 2/302.
264 Vâkıdî, Megâzî, 2/600.
265 İbn İshak, İbn Hişam, 3/326, Vâkıdî, Megâzî, 2/600, İbn Sa'd, 2/96, Taberî, Târîh, 3/76, İbn Esîr, Kâmil, 2/202.
266 Abdurrezzak, 5/337, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/76.
267 Vâkıdî, Megâzî, 2/599.
268 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, Abdurrezzak, 5/337, Buhârî, Sahîh, 3/180, Taberî, Târîh, 3/76.

Mikrez kendisine söylenenleri müşriklere anlattı.[269]

Hz. Ömer'in Kureyş Müşriklerine Elçi Olarak Gönderilmek İstenilişi ve Onun Yerine Hz. Osman'ın Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekke'ye gelmekteki maksatlarının ne olduğunu Kureyş müşriklerine gidip eriştirsin, açıklasın diye, önce Hz. Ömer'i yanına çağırdı.[270]

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Ben hayatım hakkında Kureyş müşriklerinden korkarım.

Mekke'de, Adiyy b. Ka'b oğullarından olup beni koruyabilecek hiç kimsem yoktur.

Kureyş müşrikleri ise, benim kendilerine ne kadar düşman olduğumu,[271] ne kadar katı ve sert davrandığımı bilirler.[272]

Bununla beraber, yâ Rasûlallah! Muhakkak benim gitmemi istiyorsan, onların yanlarına gideyim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam hiçbir şey söylemedi, sustu.

Hz. Ömer:

"Bu işe, elçiliğe, Mekke'de benden daha sayılır, Mekkeliler yanında benden daha nüfuzlu, orada ailesi ve koruyucusu benden daha çok olan[273] bir kimseyi sana gösterebilirim ki; Osman b. Affan'dır!" dedi.

Hz. Ömer'in böyle mazeretini arz ve elçiliğe Hz. Osman'ı tavsiye etmesi üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Osman'ı yanına çağırttı, Ebu Süfyan'a ve Kureyş eşrafına elçi olarak onu gönderdi.

Gönderirken de:

"Kureyşîlere git! Onlara haber ver ki; biz buraya hiç kimse ile çarpışmak için gelmedik!

Biz ancak şu Beytullah'ı ziyaret ve onun Haremliğine riayet ve tâzim edici olarak gelmiş bulunuyoruz.[274]

Yanımızdaki kurbanlık develeri kesecek ve döneceğiz![275]

---

269 Vâkıdî, Megâzî, 2/599, İbn Sa'd, 2/96.
270 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, Vâkıdî, Megâzî, 2/600, Taberî, Târîh, 3/77.
271 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, Vâkıdî, Megâzî, 2/600, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Taberî, Târîh, 3/77.
272 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
273 Vâkıdî, Megâzî, 2/600.
274 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, Vâkıdî, Megâzî, 2/600, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/324, Taberî, Târîh, 3/77.
275 Vâkıdî, Megâzî, 2/600, İbn Sa'd, 2/97.

Sonra, onları İslâmiyete de davet et!" buyurdu.

Mekke'deki erkek kadın mü'minlerle görüşmesini, Mekke'nin yakında fethedileceğini kendilerine müjdelemesini, Yüce Allah'ın dinine yardımcı olduğunu, Mekke'de imanın gizlenmeyip açığa vurulacağı günün yakın olduğunu haber vermesini de emir buyurdu.[276]

Hz. Osman kalkıp Beldah'a kadar gitti. Kureyş müşriklerini orada buldu.

Kureyş müşrikleri, ona:

"Sen nereye gidiyor ve ne yapmak istiyorsun?" diye sordular.

Hz. Osman:

"Resûlullah Aleyhisselam beni size gönderdi. Sizi Allah'a ve İslâmiyete davet ediyor.

Hepiniz İslâm dinine gireceksiniz! Şüphe yok ki, Allah dinini yayacak, Peygamberini aziz kılacaktır!

Bu hususta ona karşı koyan siz olmayın, sizden başkası olsun.

Eğer sizden başkaları ona karşı koyar ve galebe çalarlarsa -zaten sizin istediğiniz de budur- istediğiniz yerine gelmiş olur.

Şayet Muhammed Aleyhisselam onlara galebe çalarsa, siz o zaman muhayyersiniz: Ya halkın girdiği dine siz de girersiniz ya da çarpışırsınız-ki, çarpışabilecek sayıda çokluksunuz.

Muhakkak ki, harpler sizi çok zayıflatmış ve zarara uğratmıştır. İçinizden, birçok seçkin kişileri silip süpürüp götürmüştür!

Bundan başka, Resûlullah Aleyhisselam size haber veriyor ki; kendisi buraya hiç kimse ile çarpışmak için gelmemiştir, ancak umre yapmak için gelmiştir.

Yanında da, boyunlarına boğmuklar takılmış, nişanlar vurulmuş kurbanlık develer bulunuyor. Onları kesecek ve dönüp geri gidecektir!" dedi.

Kureyş müşrikleri, Hz. Osman'ı dinledikten sonra:

"Söylediklerini işittik.

Bunlar hiçbir zaman olamayacaktır!

Kendisi, üzerimize gelip zorla Mekke'ye giremeyecektir!

Sahibinin katına dön, ona haber ver de, sakın bize yaklaşmasın!" dediler.

Eban b. Saîd b. Âs gelip Hz. Osman'a doğru vardı ve:

"Hoşgeldin" dedi, istediğini yapmakta ona yetki tanıdı ve:

---

[276] İbn Kayyım, 2/137.

"Dilediğini hiç kısma!" dedi.

Kendi atından inip, Hz. Osman'ı atın eğerine bindirdi. Kendisi ise, onun terkisine bindi. Mekke'ye girdiler.

Hz. Osman, gerek Beldah'ta, gerek Mekke'de, Ebu Süfyan, Safvan b. Ümeyye ve diğer Kureyş eşrafıyla birer birer buluşup konuştu.

Hepsi de Hz. Osman'ın tekliflerini reddettiler.

Hz. Osman, Mekke'de oturan zayıf ve koruyucusuz kadın erkek birçok mü'minin yanlarına vardı ve onlara:

"Resûlullah Aleyhisselam size Mekke'nin fethedileceğini müjdeliyor!

'Mekke'de imanın gizlenmeyeceği, açığa vurulacağı günün gölgesi üzerinize düşmüştür!' buyuruyor" dedi.

Hz. Osman der ki:

"Mekke'de görüştüğüm mü'minlerden bir erkekle bir kadına Resûlullah Aleyhisselamın müjdesini haber verdiğim zaman, onlar sevinçlerinden hüngür hüngür ağlamaya başladılar. O kadar ağladılar ki, ağlamaktan ölecekler sandım.

Onlar:

'Resûlullah Aleyhisselama bizden selam söyle! Onu Hudeybiye'ye indiren Allah, Mekke'nin içine girdirmeye de kâdirdir!" dediler.[277]

Hz. Osman'ın Kâbe'yi Yalnız Olarak Tavaf Teklifini Reddedip Müşrikleri Kızdırışı

Hz. Osman Kureyş müşriklerine Peygamberimiz Aleyhisselamın dilinden söylenilecek olanları söyledikten, elçilik vazifesini tamamıyla yerine getirdikten sonra, Kureyş müşriklerinin ululari ona:

"Sen Beytullah'ı tavaf etmek istersen, tavaf et!" dediler.

Hz. Osman:

"Resûlullah Aleyhisselam onu tavaf etmedikçe, ben tavaf etmem!" dedi.[278]

Kureyş müşrikleri Hz. Osman'a kızdılar.[279] Onu bir müddet yanlarında tuttular, bırakmadılar.[280]

Hz. Osman Mekke'de üç gün kaldı.[281]

---

277 Vâkıdî, Megâzî, 2/600, 601.
278 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, Ahmed b. Hanbel, 4/324.
279 Diyarbekrî, 2/20.
280 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329.
281 Vâkıdî, Megâzî, 2/602.

Hz. Osman'ın Kâbe'yi Herkesten Önce Tavaf Etmiş Olmasına Ashabın İmrenmeleri

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Osman (Mekke'ye girip) Beytullah'a kavuştu, onu tavaf etti, ne mutlu!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bizler tavaftan alıkonulmuş bir halde iken, sanmam ki Osman Beytullah'ı bizsiz tavaf etsin!" buyurdu.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Osman Beytullah'a varıp kavuşmuş iken, Kureyşîler ona ne diye engel olsunlar?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim bu husustaki zannıma göre, Beytullah'ı biz tavaf etmedikçe, Osman da tavaf etmez!" buyurdu.[282]

Hz. Osman'ın Öldürüldüğü Haberi Üzerine "Rıdvan Bey'atı"nın Yapılışı

Müslümanlar, müşriklerin Hz. Osman'ı Mekke'de tutup, bırakmamalarına çok kızdılar.[283]

Kureyş müşriklerine elçi olarak gönderilmiş bulunan Hz. Osman'ın Mekke'de Kureyşîlerce bir müddet tutulduktan sonra öldürüldüğü hakkında haberler gelince,[284] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hal böyleyse, bu kavimle (Kureyş müşrikleriyle) çarpışmadıkça, buradan ayrılmayacağız!" buyurdu.[285]

Ümmü Umâre der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla Kureyş müşrikleri arasında elçiler gelip gittiği sırada, bir gün, Resûlullah Aleyhisselam bizim bulunduğumuz yere uğradı.

Ben kendisinin bir iş için geldiğini sandım.

O sırada, Osman b. Affan'ın öldürüldüğü haberi de kendisine gelmiş bulunuyordu.

Resûlullah Aleyhisselam, yanımıza oturunca:

---

282 Vâkıdî, Megâzî, 2/601, 602, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/483 .
283 Kastallânî, Mevâhib, 1/170.
284 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, 330, Ahmed b. Hanbel, 4/325.
285 İbn İshak, İbn Hişam, 3/330, Taberî, Târîh, 3/77, İbn Esîr, Kâmil, 2/203.

'Yüce Allah bana bey'at yapılmasını emretti!' buyurdu.[286]

Halkı kendisine bey'at'a çağırdı.[287]

'Rûhu'l-Kudüs (Cebrail) Resûlullah Aleyhisselama indi ve bey'at yapılmasını emretti. Allah'ın ismiyle gidip bey'at ediniz!' diye seslenilmesini emir buyurdu."[288]

O sırada, Müslümanlar ağaçların altlarına dağılmışlar, gölgeleniyorlardı.[289]

Hz. Ömer zırh gömleğini giymiş;[290] Müslümanlar yanlarında bulunan, yolcu silahı olan kılıçlarını kuşanmışlardı.

Ümmü Umâre'nin kocası Gaziyye b. Amr kılıcı kuşanmış, Ümmü Umâre de çadır için kullandıkları sırığa doğru varıp onu eline almış, ev bıçağını beline bağlamış, kendi kendine:

"Kim bana yaklaşırsa, umarım ki, onu bunlarla öldürebilirim!" demişti.[291]

Abdullah b. Ömer der ki:

"Babam Ömer'le birlikte ben de gittim.

Kendisi bey'at için sesleniyor,[292] 'Ey insanlar! Bey'ata geliniz! Bey'ata geliniz!' diyordu.[293]

Seslenmesini bitirdiği zaman, bey'at işinin halka haber verildiğini arzedeyim diye, beni Peygamber Aleyhisselama gönderdi.

Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardığım zaman, halkı ona bey'at'a başlamış buldum.

Ben de, kendisine ikinci kez bey'at yaptım.[294]

O sırada, Resûlullah Aleyhisselam, semüre ağacının altında oturuyordu. Halk da ona doğru akın akın geliyordu.[295]

Bey'at için Resûlullah Aleyhisselamın çevresini sarmışlardı.[296]

Resûlullah Aleyhisselamın üzerinde pamukludan bir gömlek, içi astarlı bir cübbe, bir de aba vardı. Kendisi, kılıcını da kuşanmış bulunuyordu.[297]

---

286 Vâkıdî, Megâzî, 2/603.
287 İbn İshak, İbn Hişam, 3/330.
288 Vâkıdî, Megâzî, 2/604, İbn Ebi Şeybe ve İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/482.
289 Buhârî, Sahîh, 5/69.
290 Buhârî, Sahîh, 5/69
291 Vâkıdî, Megâzî, 2/603.
292 Vâkıdî, Megâzî, 2/604.
293 Taberî, Târîh, 3/78.
294 Vâkıdî, Megâzî, 2/604.
295 Taberî, Tefsîr, 26/86.
296 Buhârî, Sahîh, 5/69.
297 Heysemî, 6/146.

Resûlullah Aleyhisselama bey'at yapılırken, Numan b. Mukarrin el-Müzenî'nin Resûlullah Aleyhisselamın başucuna dikilerek, ağacın dalını başının üzerine kaldırıp gölgelediğini gördüm.

Halkın ağaç altında Resûlullah Aleyhisselama bey'atları sırasında, ben de ağacın dallarından bazısını tutup kendisini gölgelemişimdir."[298]

Ma'kıl b. Yesar'la Abdullah b. Mugaffel de, ağacın dallarından bazılarını tutup Peygamberimiz Aleyhisselamı gölgeleyen ve arkasına dokunan dalları yukarı kaldırmak suretiyle koruyan sahabiler arasında idi.[299]

Müslümanlar Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ederlerken, Hz. Ömer de Peygamberimiz Aleyhisselamın elini tutup desteklik etmekte idi.[300]

Yapılan Rıdvan Bey'atının Şekli

Peygamberimiz Aleyhisselam Hudeybiye günü ağaç altında halkı kendisine bey'ata davet ettiği zaman, Sinan b. Ebi Sinan:

"Yâ Muhammed![301] Yâ Rasûlallah![302] Uzat elini, bey'at edeyim sana?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen bana ne üzerine bey'at edeceksin?" diye sordu.[303]

Sinan b. Ebi Sinan:

"Yâ Rasûlallah! Senin gönlünde ne varsa, onun üzerine sana bey'at ediyorum!" diyerek bey'at etti.[304]

Diğer Müslümanlar da, Peygamberimiz Aleyhisselama, Sinan b. Ebi Sinan'ın bey'atı üzere bey'at ettiler.[305]

Bey'at ederken de:

"Biz de, Sinan'ın sana yaptığı bey'at üzere bey'at ediyoruz!" dediler.[306]

Buna göre; Müslümanlar, çarpışmaktan kaçmaksızın, ya fetih ve zaferi gerçekleştirecekler, ya da şehit olacaklardı.[307] Bu yolda and içmişlerdi.[308]

---

298 Aynı kaynak.
299 İbn Sa'd, , 2/99, Ahmed b. Hanbel, 5/25, 54, Müslim, 3/1485, Hâkim, 2/461.
300 Vâkıdî, Megâzî, 2/603, İbn Sa'd, 2/100, Ahmed b. Hanbel, 3/355, Müslim, 3/1485, Dârimî, 2/139.
301 İbn Abdilberr, 4/1685.
302 Heysemî, 6/146.
303 İbn Abdilberr, 4/1685, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/157.
304 Vâkıdî, Megâzî, 2/603, İbn Abdilberr, 4/1685, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/157, Zehebî, Târîh, s. 321.
305 Vâkıdî, Megâzî, 2/603, İbn Seyyid, 2/125.
306 İbn Seyyid, 2/125, Halebî, 2/704.
307 Halebî, 2/701.
308 İbn Hazm, Cevâmi, s. 209, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 34.

Müslümanlardan bir kısmı, Peygamberimiz Aleyhisselama bey'atlarında:

"Senin önünde, ölünceye kadar çarpışmaktan geri durmayacağız!"

Diğer bir kısmı da:

"Senin önünde, çarpışmaktan yüz çevirip kaçmayacağız!" demişlerdi.[309]

Münafık Cedd b. Kays'ın Bey'attan Kaçışı ve Kaçınışı

Hudeybiye'de bulunan herkes Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at etmiş, ancak Seleme oğullarından münafık Cedd b. Kays bey'at yapmaktan kaçmış, kaçınmıştı.

Cabir b. Abdullah der ki:

"Vallahi, ben onun devesinin karnının altında, halktan saklandığını gördüm! Sanki o devesinin karnına yapışmıştı!"[310] O sırada, Ebu Katâde de, bir arkadaşıyla birlikte Cedd'in yanına varmış ve:

"Yazıklar olsun sana! Seni buralara kadar sokan şey nedir?" diye sormuştu.

Cedd:

"Korkunç bir düşman sesi işittim de, korktum!" deyince, Ebu Katâde'nin arkadaşı, ona:

"Senden bu korku temelli ayrılmasın! Zaten sende hayır yoktur!" diyerek çıkışmıştır.[311]

Rıdvan Bey'at'ı üzerine, Kureyş müşrikleri, Peygamberimiz ile ashabının Hudeybiye'den üzerlerine ansızın inivereceklerinden korkmaya başladılar.[312]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Osman İçin Bey'at Yapışı

Peygamberimiz Aleyhisselama semüre (sakız) ağacının altında bey'at yapılırken, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Osman, Allah'ın işi, Allah'ın Resûlünün işi için gitmiştir.[313] Ben onun için de bey'at yapıyorum!" buyurdu.[314]

---

309 Tirmizî, Sünen, 4/15.
310 İbn İshak, İbn Hişam, 3/330.
311 Vâkıdî, Megâzî, 2/591.
312 Beyhakî, Delâil, 4/133, İbn Ebi Şeybe ve İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/481.
313 Vâkıdî, Megâzî, 2/605, İbn Sa'd, 2/97, Hâkim, 3/98, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/589.
314 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.

Bey'at yaparken de, sağ elini tutup "Bu, Osman'ın eli yerindedir!" buyurduktan sonra, sol eliyle onun üzerine vurup, "İşte, bu bey'at da Osman içindir!" buyurdu.[315]

Hz. Osman, müşrikler tarafından serbest bırakılınca, Hudeybiye'ye döndü.[316]

O zaman, bey'at tamamlanmış bulunuyordu.[317]

Hz. Osman, bey'at ağacının altında Peygamberimiz Aleyhisselama yalnız başına tekrar bey'at yaptı.[318] Abdullah b. Ömer:

"Resûlullah Aleyhisselamın Osman için uzattığı eli, Osman'ın kendisi için uzattığı elinden daha hayırlı idi!" demiştir.[319]

Hz. Osman'la Müslümanlar Arasında Geçen İbretli Bir Konuşma

Hz. Osman Mekke'den Hudeybiye'ye dönüp gelince, Müslümanlar ona:

"Ey Ebu Abdullah! Herhalde Beytullah'ı tavaf edip içini soğutmuş, yatıştırmışsındır?" dediler.

Hz. Osman:

"Siz benim hakkımda ne kadar kötü zanda bulunuyorsunuz!

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Mekke'de bir yıl kalsaydım ve Resûlullah Aleyhisselam da Hudeybiye'de oturur olsaydı, Resûlullah Aleyhisselam onu tavaf etmedikçe, yine de kendim yalnız başıma tavaf etmezdim!

Gerçi Kureyşîler Beytullah'ı tavaf etmekte beni serbest bırakmışlardı, fakat ben tavaftan kaçındım!" dedi.

Bunun üzerine, Müslümanlar:

"Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam bizden daha iyi bilendir ve bizden daha iyi zanlıdır!" dediler.[320]

Bey'atta Bulunan Müslümanların Sayıları ve Faziletleri

Abdullah b. Ebi Evfâ; Hudeybiye'de ağaç altında Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at eden ve "Ashâbü'ş-Şecere" diye anılan Müslümanların 1300 kişi olduklarını ve Eslem kabilesinden olanların da Muhacirlerin sekizde birini teşkil ettiklerini söylemiştir.[321]

---

315 Ahmed b. Hanbel, 2/120, Buhârî, Sahîh, 4/204, İbn Kayyım, 2/137.
316 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.
317 İbn Kayyım, 2/137.
318 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.
319 İbn Abdilberr, 3/1038.
320 Vâkıdî, Megâzî, 2/602, Beyhakî, Delâil, 4/134, 135, İbn Ebi Şeybe ve İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/483, İbn Kayyım, 2/137.
321 İbn Sa'd, 2/98, Buhârî, Sahîh, 5/63, Müslim, 3/1484.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ağaç altında bey'at yapanlardan hiçbiri Cehenneme girmeyecektir" buyurmuştur.[322]

Peygamberimiz Aleyhisselama Hudeybiye'de semüre ağacının altında bey'at yapan Müslümanlar hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulmuştur:

"Sana gerçekten bey'at yapmış olanlar, ancak Allah'a bey'at yapmış oluyorlar!

Allah'ın Eli, onların elleri üzerindedir!

Şu halde, kim bu bağı çözerse, kendi aleyhine çözmüş olur!

Kim de, Allah ile sözleştiği şeye vefa eder, onu yerine getirirse, O da ona büyük bir ecir verecektir."[323]

"Andolsun ki, Allah mü'minlerden -ağacın altında seninle bey'at yaparlarken- razı olmuştur da, kalblerindeki ihlas ve sadakati bilerek, üzerlerine sekîneti (sabır, sebat ve kalb rahatlığını) indirmiştir."[324]

Müşriklerin Muhtemel Bir Saldırılarına Karşı Tedbir Alınışı

Peygamberimiz Aleyhisselamla Kureyş müşrikleri arasında, elçiler birbiri ardınca gelip gidiyordu.[325]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan Evs b. Havlî, Abbâd b. Bişr ve Muhammed b. Mesleme'yi, Hudeybiye'de, geceleri sabaha kadar sıra ile nöbet tutup karargâh çevresinde dolaşmak üzere kumandan tayin etmişti.

Hz. Osman'ın Mekke'de müşriklerce tutulup serbest bırakılmadığı sıralarda, bir gece, Muhammed b. Mesleme, Peygamberimiz Aleyhisselamın atı üzerinde dolaşıyordu.

O gece, Kureyş müşrikleri, Mikrez b. Hafs'ın kumandası altında 50 kişi göndermişler,[326] bu baskın birliğini gönderirken de, onlara Peygamberimiz Aleyhisselamın karargâhının çevresinde dönüp dolaşmalarını, Müslümanlardan herhangi birini yakalamalarını,[327] veya ansızın baskın yapıp onlara zarar verdirmelerini emretmişlerdi.

322 Ahmed b. Hanbel, 3/350, Ebu Davud, 4/213, Tirmizî, Sünen, 5/695.
323 Feth: 10.
324 Feth: 18.
325 Vâkıdî, Megâzî, 2/603, İbn Sa'd, 2/97.
326 Vâkıdî, Megâzî, 2/602.
327 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329, Vâkıdî, Megâzî, 2/602.

Muhammed b. Mesleme ile arkadaşları, onları yakalayıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdiler.[328]

Mikrez b. Hafs kaçtı, yakalanamadı.

Kureyş müşriklerinin esirleri, İslâm karargâhında bir müddet tutuklandılar.[329]

Bunlar, İslâm karargâhını oka ve taşa tutmuşlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları affetti, serbest bıraktı.[330]

Adamlarının yakalanıp hapsedildiklerini haber alınca, Kureyş müşrikleri Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabının üzerine bir askerî birlik daha saldılar.

Taşlar ve oklarla çarpışıldı.[331]

Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabının sabah namazını kılmakta oldukları sırada, Mekkeli müşriklerden silahlı 80 kişi, ansızın baskın yapmak üzere, Ten'im dağından iniverdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları da, yakalattıktan sonra serbest bıraktı[332] ve kendilerine:

"Siz buraya herhangi bir kimsenin taahhüdü üzerine mi, yoksa emanı üzerine mi geldiniz?" diye sordu.

Onlar:

"Hayır!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları da serbest bıraktı.[333]

Ebu Cehil'in Bedir'de İğtinam Edilen Devesinin Mekke'ye Kaçışı

Ebu Cehil'in Bedir savaşında ganimet malları arasında ele geçirilen, burnu gümüş halkalı iyi cins devesi de, kurban edilecek olan develer arasında bulunuyordu.[334]

Bu deve, kurbanlık develerle yayıldığı sırada kaçıp hiç durmadan gitti, Ebu Cehil'in evine vardı, dayandı. Müşrikler, onu görünce, tanıdılar. Amr b. Ganemetü's-Sülemî de, devenin ardından gitti.

---

328 Vâkıdî, Megâzî, 2/602.
329 Halebî, 2/705.
330 İbn İshak, İbn Hişam, 3/329.
331 Vâkıdî, Megâzî, 2/602.
332 Ahmed b. Hanbel, 3/124, 125, Taberî, Tefsîr, 26/94.
333 Ahmed b. Hanbel, 4/87, Hâkim, 2/461.
334 İbn İshak, İbn Hişam, 3/334, Vâkıdî, Megâzî, 2/614, İbn Sa'd, 2/103.

Mekke'nin beyinsiz, kıt akıllı delikanlılarından birtakımları, deveyi Amr'a teslim etmekten kaçındılar. Süheyl b. Amr:

"Onu Amr'a teslim ediniz!" dedi.

Amr'a, bu deveye karşılık 100 deve vermeyi teklif ettiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer biz ona kurbanlık adını takmamış olsaydık, dileğinizi yerine getirirdik" buyurdu.[335]

Hudeybiye Muahede ve Mütârekesi

Müslümanların semüre (sakız) ağacının altında Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at için üşüştükleri, bey'at yapanların da çarpışmak için harıl harıl hazırlık yapmakta oldukları sırada, Kureyş müşriklerinin elçilerinden Süheyl b. Amr, Huvaytıb b. Abduluzzâ ve Mikrez b. Hafs da, Kureyş casuslarıyla birlikte Hudeybiye'ye gelmiş bulunuyorlardı.

Bunlar durumu gözleriyle görünce, korkuları arttı ve bir an önce anlaşmaya gayret ettiler.[336] Acele Kureyş müşriklerinin yanına döndüler. Sahabilerin Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at için nasıl üşüştüklerini, bey'at ettiklerini onlara haber verdiler.

Kureyş Müşriklerinin Süheyl b. Amr'a Yetki ve Direktif Vermeleri

Kureyş müşriklerinden rey ve görüş sahibi olanlar:

"Bu yıl hemen geri dönüp gitmek, gelecek yıl dönmek üzere Muhammed'le barış yapmamız, doğru değildir.

Fakat, o bu yıl Mekke'ye, yanımıza girmeksizin yurdumuzda üç gün kalsın, kurbanlık develerini oldukları yerde kessin, geri dönüp gitsin.[337] Gitsin de, Araplardan herkes, onun Kâbe'yi tavaf etmesine engel olduğumuzu işitsin!" dediler.[338]

Bunun üzerinde görüş birliğine vardılar.

Barış yapmak üzere, Süheyl b. Amr'ı, yanına Huvaytıb b. Abduluzzâ ile Mikrez b. Hafs'ı katarak Hudeybiye'ye gönderdiler.[339] Gönderirken de:

"Muhammed'e git! Onunla barış yap!

---

335 Vâkıdî, Megâzî, 2/614.
336 Vâkıdî, Megâzî, 2/604, 605, Halebî, 2/705.
337 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.
338 Ebu Yusuf, s. 210.
339 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.

Fakat, bu yılımızda buradan dönüp gitmedikçe de, onunla barış yapmak olamaz![340]

Yapacağın barışta, muhakkak, kendisinin bu yıl Mekke'ye girmeyeceği hükmü bulunsun![341]

Yoksa, vallahi, üzerimize yürünüp zorla boyun eğdirildik diye, Araplar bizi dillerine dolar, dedikodu ederler" dediler.[342]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Süheyl'in gelmekte olduğunu görünce, isminin kolaylık ifade edişini hayra yorarak:

"Artık işiniz bir dereceye kadar kolaylaştı![343] Kureyş müşrikleri, barış yapmak istedikleri zaman, hep bu adamı gönderirler!" buyurdu.[344]

Kureyş müşriklerinin elçisi Süheyl b. Amr, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar geldi.[345]

Süheyl b. Amr, Kureyş müşrikleri tarafından gelen elçilerin sonuncusu idi.[346]

Süheyl'in yanında, Huvaytıb b. Abduluzzâ ile Mikrez b. Hafs bulunuyordu.[347]

Süheyl b. Amr, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde iki dizinin üzerinde yere çöktü.

Müslümanlar da, Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresinde oturdular.[348] Hz. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde oturdu.[349] Peygamberimiz Aleyhisselam ise, bağdaş kurmuş olduğu halde oturmakta idi. Abbâd b. Bişr ile Seleme b. Eslem, silahlı olarak, Peygamberimiz Aleyhisselamın başucunda, ayakta dikilmiş duruyorlardı.[350]

Süheyl b. Amr'ın Konuşması

Süheyl b. Amr, konuşmaya başladı. Konuşurken, kendisinin üst dudağının yarığından, altlı üstlü sivri dişleri gözüküyordu.

340 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Beyhakî, Delâil, 4/145.
341 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.
342 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/605, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Beyhakî, Delâil, 4/145, İbn Kesîr, Bidâye, 4/168.
343 Zührî, Megâzî, s. 54, Vâkıdî, Megâzî, 2/603, Abdurrezzak, 5/337, Buhârî, Sahîh, 3/181, Beyhakî, Delâil, 4/145, İbn Kayyım, 2/138, Kastallânî, Mevâhib, 1/166, Diyarbekrî, 2/21.
344 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Taberî, Târîh, 3/78, İbn Kesîr, Bidâye, 4/168, Diyarbekrî, 2/21, Halebî, 2/705.
345 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Taberî, Târîh, 3/78, İbn Hazm, Cevâmi, s. 208, Beyhakî, Delâil, 4/105, İbn Esîr, Kâmil, 2/203, 204.
346 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 34.
347 Vâkıdî, Megâzî, 2/605.
348 Vâkıdî, Megâzî, 2/606, Halebî, 2/705, Zürkânî, 2/194.
349 Hâkim, 2/461.
350 Vâkıdî, Megâzî, 2/605, 606.

Süheyl sesini yükseltince, Abbâd b. Bişr ile Seleme b. Eslem, ona:

"Resûlullah Aleyhisselamın yanında sesini kıs!" diyerek ihtarda bulundular.[351]

Süheyl b. Amr:

"Hudeybiye'ye gelip seninle çarpışanlar; ne bizim rey, görüş sahiplerimizdendirler, ne de akıllı uslu kişilerimizdendirler!

Biz onların yaptıklarını benimsemedik, işitinceye kadar da, bundan haberimiz yoktu.

Onlar, bizim beyinsiz, akılsız olanlarımızdandır" dedi.[352]

Süheyl b. Amr, gelip gidip Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştu durdu.[353]

Uzun uzadıya konuşmalardan, geliş gidişlerden sonra,[354] aralarında anlaştılar, kararlaştırılan hususların yazılı hale getirilmesinden başka iş kalmadı.[355]

Süheyl b. Amr:

"Haydi, (hokka, kalem, kâğıt) getir! Bizimle sizin aranızda (yazılması gereken) bir yazı yaz!" dedi.[356]

Yazı malzemesi hazırlanınca, Peygamberimiz Aleyhisselam, aradaki anlaşmayı yazacak bir adam çağırmak istedi ve Evs b. Havlî'yi çağırdı.

Sühey b. Amr:

"Bunu iki kişiden; amcanın oğlu Ali'den veya Osman b. Affan'dan başkası yazmasın!" dedi.[357]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'yi çağırdı[358] ve ona:

"Yaz!" buyurdu: "Bismillâhirrahmânirrahîm!"[359]

Süheyl b. Amr hemen Hz. Ali'nin elini tuttu[360] ve:

"Ben bunu bilmiyorum![361] 'Bismillâh'ı anladık ama, 'Bismillâhirrahmânirrahîm' nedir? Bilmiyoruz![362]

---

351 Vâkıdî, Megâzî, 2/606.
352 Vâkıdî, Megâzî, 2/604.
353 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Ahmed b. Hanbel, 4/325.
354 Vâkıdî, Megâzî, 2/610.
355 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Taberî, Târîh, 3/78, Beyhakî, Delâil, 4/145, İbn Kesîr, Bidâye, 4/168.
356 Zührî, Megâzî, s. 54, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/181, Beyhakî, Delâil, 4/105, İbn Kayyım, 2/138, 139, Kastallânî, Mevâhib, 1/166, Diyarbekrî, 2/21.
357 Vâkıdî, Megâzî, 2/610.
358 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/610, Ahmed b. Hanbel, 4/325.
359 Zührî, Megâzî, s. 54, İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/610, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Buhârî, Sahîh, 3/181, Müslim, 3/1411, Beyhakî, Sünen, 9/226, 227.
360 Ahmed b. Hanbel, 4/86.
361 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Belâzurî, Ensâb, 1/349, Taberî, Târîh, 3/79.
362 Müslim, 3/1411.

Vallahi, ben Rahman sözünün mahiyeti nedir, bilmiyorum" dedi.[363]

Kureyş müşriklerinin öteki elçileri de:

"Hayır! Vallahi, biz sulh yazısının başına hiçbir zaman bu Besmeleyi yazmayız, yazdırmayız!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, nasıl yazalım?" diye sordu.[364]

Süheyl b. Amr:

"Sen, bizim bildiğimiz şeyi,[365] senin de yazılarında yazdığın, yazdırageldiğin gibi,[366] bizim de yazılarımızda yazdığımız gibi,[367] 'Bismikallâ hümme=Allah'ım! Senin İsminle başlarım!' diye yaz, yazdır!" dedi.[368]

Süheyl ve arkadaşlarının Besmeleye böyle itiraz etmeleri, Müslümanların canlarını sıktı.[369]

"Vallahi, biz Besmeleden başkasını yazmayız!" dediler.[370]

Süheyl b. Amr:

"Öyle ise, ben de, hiçbir şey üzerinde barış yapmam, işi olduğu yerde bırakırım!" dedi.[371]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu 'Bismikallâhümme' de güzeldir!" buyurduktan sonra,[372] Hz. Ali'ye:

"Haydi, yaz" buyurdu: "Bismikallâhümme."[373]

Hz. Ali öyle yazdı.[374]

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yaz[375] yâ Ali!" buyurdu:[376] "Bu, Muhammed Resûlullahın,[377] Süheyl b. Amr'la[378] üzerinde anlaşmaya varıp imzaladığı barış yazısıdır."[379]

---

363 Zührî, Megâzî, s. 54, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/181.
364 Ebu Yusuf, s. 210.
365 Müslim, 3/1411.
366 Zührî, Megâzî, s. 54, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî Sahîh, 3/181.
367 Vâkıdî, Megâzî, 2/610.
368 Zührî, Megâzî, s. 54, İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/610, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/181.
369 Vâkıdî, Megâzî, 2/610.
370 Zührî, Megâzî, s. 54, Abdurrezzak, 5/337, Buhârî, Sahîh, 3/181.
371 Vâkıdî, Megâzî, 2/610.
372 Ebu Yusuf, s. 210.
373 Zührî, Megâzî, s. 54, İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/610, Abdurrezzak, 5/337, Ahmed b. Hanbel, 4/86.
374 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Ahmed b. Hanbel, 4/86.
375 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Ahmed b. Hanbel, 1/342.
376 Ahmed b. Hanbel, 1/342.
377 Zührî, Megâzî, s. 55, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, Abdurrezzak, 5/337, 338, Ahmed b. Hanbel, 1/342.
378 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/311, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325.
379 Zührî, Megâzî, s. 55, İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Abdurrezzak, 5/337, 338, İbn Sa'd, 2/97, Buhârî, Sahîh, 3/181, Müslim, 3/1410, Ebu Davud, 3/85, Taberî, Târîh, 3/80.

Süheyl b. Amr, tekrar Hz. Ali'nin elini tuttu[380] ve Peygamberimiz Aleyhisselama:

"'Muhammed Resûlullah' yazma, yazdırma![381] Vallahi, biz senin Resûlullah olduğunu bilseydik, doğrulasaydık, seni Beytullah'ı, Kâbe'yi ziyaretten men etmez, seninle çarpışmaya kalkmazdık.[382]

En iyisi sen bildiğimiz şeyi yaz, yazdır!" dedi.[383]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Peki, nasıl yazalım?" diye sordu.[384]

Süheyl b. Amr:

"'Muhammed b. Abdullah' diye, kendi ismini ve babanın ismini yaz, yazdır!" dedi.[385]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu da güzeldir! Öyle yazınız![386]

Ben vallahi hem 'Muhammed b. Abdullah'ım! Ben vallahi hem de 'Resûlullah'ım![387]

Vallahi, siz beni ne kadar yalanlasanız da, ben hiç şüphesiz Resûlullahım.[388]

Barış belgesine kendi ismimi ve babamın ismini yazmak, yazdırmak, benim peygamberliğimi gidermez!" buyurdu.[389] Sonra da:

"Yâ Ali! Sil onu![390] 'Resûlullah' kelimesini sil de,[391] 'Muhammed b. Abdullah' yaz!" buyurdu.[392]

Müslümanlar kendilerini tutamadılar, seslerini yükselterek bağırıştılar.

Ashabdan bazıları, ayağa kalktılar ve:

"Biz 'Muhammed Resûlullah'tan başkasını yazmaz, yazdırmayız!' dediler.

Useyd b. Hudayr ile Sa'd b. Ubâde, Hz. Ali'nin elini tutarak:

"Sen 'Muhammed Resûlullah'tan başkasını yazma!

---

380 Ahmed b. Hanbel, 4/87.
381 Buhârî, Sahîh, 3/167.
382 Zührî, Megâzî, s. 55, Abdurrezzak, 5/338, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/181.
383 Ahmed b. Hanbel, 4/87, Taberî, Tefsîr, 26/94.
384 Ebu Yusuf, s. 20.
385 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Ebu Yusuf, s. 210, Vâkıdî, Megâzî, 2/610, Ahmed b. Hanbel, 3/268, Müslim, 3/1411.
386 Ebu Yusuf, s. 210.
387 Buhârî, Sahîh, 4/71.
388 Zührî, Megâzî, s.55, Abdurrezzak, 5/338, Buhârî, Sahîh, 4/71.
389 Yakubî, 2/54.
390 Ahmed b. Hanbel, 1/342.
391 Müslim, 3/1410.
392 Ahmed b. Hanbel, 1/342, Müslim, 3/1410.

Aksi takdirde, aramızı ancak kılıç halleder!

Biz ne diye dinimiz uğrunda, bu eksikliği, bu hakareti kabul ediyoruz?!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara seslerini kısmalarını ve susmalarını eliyle işaret buyurdu, sustular.[393]

Hz. Ali:

"Hayır! Vallahi, ben 'Resûlullah' kelimelerini silemem.[394]

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; ben onu silemeyeceğim![395]

Hayır! Vallahi, ben senin Resûlullah sıfatını hiçbir zaman silemem!" dedi.[396]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'nin yüzüne bakarak:

"Ey Ali! Senin de başına böyle bir şey gelecek,[397] muhakkak sen de bunun gibisine davet olunacak, istenileni kabullenmek zorunda kalacaksın!"[398] buyurdu.[399]

Hz. Ali "Resûlullah" kelimelerini silemeyeceğine yemin edince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bana onların yerini göster!" buyurdu.

Hz. Ali de gösterince,[400] Peygamberimiz Aleyhisselam onu eliyle sildi.[401]

Onun yerine "Muhammed b. Abdullah" yazıldıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'ye barış maddelerini şöyle yazdırmaya başladı:

"1. Halkın [Müslümanlarla müşriklerin] emniyet ve selamet içinde yaşamaları ve birbirlerini zararlandırmaktan el çekmeleri için, harp onlardan 10 yıl müddetle kaldırılmak üzere,

2. Bu anlaşma aramızda ağzı kilitli heybe gibi olup, anlaşma hükümleri herhangi bir suretle bozulmaktan veya geri bırakılmaktan korunmak; taraflar, birbirlerine karşı olan her türlü kinlerini, düşmanlıklarını heybede kilitlemek, onları açığa vurmaktan kaçınmak üzere,

393 Vâkıdî, Megâzî, 2/610, 611.
394 Müslim, 3/1410.
395 Ahmed b. Hanbel, 4/291, Müslim, 3/1409.
396 Dârimî, 2/155.
397 Diyarbekrî, 2/23, Halebî, 2/707-708.
398 Otuzbir yıl sonra, Hz. Ali, Muaviye b. Ebu Süfyan'ın elçisi Amr b. Âs'la aralarında yazdırdığı barış yazısındaki "Emîrü'l-mü'minîn" kelimelerinin silinerek kendi ismiyle babasının isminin yazılması isteğini kabullenmek zorunda kalınca, Hudeybiye hadisesini hatırlayıp "Allâhuekber!" diyerek hayretini açıklamaktan kendisini alamamıştır (İbn Esîr, Kâmil, 3/319, 32).
399 Beyhakî, Delâil, 4/147, İbn Esîr, Kâmil, 3/320, Suyutî, Hasâis, 2/40.
400 Müslim, 3/1411, Diyarbekrî, 2/21.
401 Ahmed b. Hanbel, 4/291.

3. Aramızda ne hırsızlık, ne de hainlik olmamak üzere,[402]

4. Muhammed ile ashabı bu yıl geri dönüp gitmek; gelecek yıl olunca, yanlarında yalnız yolcu silahı olarak kınlarında sokulu kılıçlar bulunduğu halde Mekke'ye girip orada üç gün kalmak üzere..."[403]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu 4. maddeyi, Süheyl b. Amr'a:

"Beytullah'ı bu yıl tavaf etmemiz için siz aradan çekilmek, onu tavafta bizi serbest bırakmak üzere" diye teklif etmişti.

Süheyl b. Amr:

"Vallahi, üzerimize yürünüp zorla boyun eğdirildik diye Araplar bizi dillerinden düşürmezler, temelli konuşur dururlar.

Fakat bu, gelecek yıl olur.[404]

Sen bu yılında yanımızdan geri dönüp gidecek, yanımıza uğramayacak, Mekke'ye girmeyeceksin!

Gelecek yıl girdiğinde, biz Mekke'den çıkacağız, sen ashabınla birlikte oraya girecek, orada üç gün kalacaksın.

Yanında da yolcu silahı olarak kınında sokulu kılıçlar bulunacak, oraya bundan başka silahla girmeyeceksin![405]

Kurban edilecekleri yere bırakmayıp, oldukları yerde tuttuğumuz şu kurbanlık develeri de Mekke'deki kurban yerine salmayacaksın!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları biz salarız, yüzlerini oradan siz geri çevirirsiniz!" buyurdu. Hz. Ali, maddeyi buna göre yazdı.[406]

"5. Muhammed, Mekkelilerden, kendisine tâbi ve Müslüman olmak isteyenlerden hiçbir kimseyi yanında götürmemek, Mekke'de oturmak isteyen ashabından hiçbirine de engel olmamak üzere,[407]

6. Muhammed'in ashabından olup da, hac veya umre yapmak niyetiyle veya Yemen'e yahut Taif'e geçmek veya Allah'ın fazlından kazanç sağlamak maksadıyla gelen kimsenin canı ve malı emniyet ve selamette bulunmak üzere,

7. Müşriklerden, Şam'a veya Maşrık'a, Mısır'a geçmek için Medine'ye gelen kimsenin de canı ve malı emniyet ve selamette bulunmak üzere,[408]

---

402 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Belâzurî, Ensâb, 1/350, Taberî, Târîh, 3/79, Beyhakî, Delâil, 4/145.

403 İbn Sa'd, 2/101, Belâzurî, Ensâb, 1/350, 351 Taberî, Tesir, 26/96.

404 Abdurrezzak, 5/338, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/181.

405 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, 612, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Ebu Ubeyd, s. 232. Belâzurî, Ensâb, 1/350, Taberî, Târîh, 3/79.

406 Taberî, Tefsîr, 26/97, İbn Ebi Şeybe'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/480.

407 Ebu Ubeyd, s. 233, Taberî, Târîh, 3/80.

408 Ebu Ubeyd, s. 231, Belâzurî, Ensâb, 1/351, Taberî Tefsîr, 26/96.

8. Muhammed'in akd ve ahdine girmek isteyen kimse, ona girmekte serbest olmak üzere,

9. Kureyş'in akd ve ahdine girmek isteyen kimse, ona girmekte serbest olmak üzere,[409]

10. Kureyşîlerden, velisinin izni ve haberi olmaksızın Muhammed'in yanına gelecek kimseler Kureyşîlere geri çevrilmek üzere,

11. Muhammed'in yanında bulunanlardan Kureyşîlere gelecek olanlar Muhammed'e geri çevrilmemek üzere, muahede ve musalaha yapılmıştır."

Süheyl b. Amr, 10 ve 11. maddeleri, Peygamberimiz Aleyhisselama şöyle teklif etmişti:

"Sana bizden gelecek olan kişiyi, senin dininde bile olsa, muhakkak bize geri çevireceksin![410]

Sizden bize gelecek olan kişiyi ise, biz geri çevirmeyeceğiz!"

Müslümanlar, Süheyl b. Amr'ın bu acayip teklifine şaştılar ve:

"Sübhânallah! Müslümanların yanına gelmiş olan bir Müslüman nasıl geri çevrilir?[411]

Yâ Rasûlallah! Bu şartı da kabul edecek misin?!" dediler.[412]

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Bu şartı da kabul edecek misin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, gülümsedi[413] ve:

"Evet! Bizden onlara gidecek olanları, Allah bizden ırak etsin.[414]

Onların yanından bize gelip geri vereceğimiz kimselere gelince; Allah kendilerini biliyordur ve onlar için elbette bir genişlik, bir çıkar yol yaratacaktır" buyurdu.[415]

Muahede Belgesine Yazılan Şahitler

Peygamberimiz Aleyhisselam, muahedeyi yazdırma işinden boşaldığı zaman, ona, Müslümanlarla müşriklerden şu kişileri şahit yazdırdı: Müslümanlardan:

---

409 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Belâzurî, Ensâb, 1/350.

410 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, Belâzurî, Ensâb, 1/350, Taberî, Târîh, 3/76.

411 Abdurrezzak, 5/338, Buhârî, Sahîh, 3/181.

412 Ahmed b. Hanbel, 3/268, Müslim, 3/1411.

413 Diyarbekrî, 2/21.

414 Ahmed b. Hanbel, 3/268, Müslim, 3/1411.

415 Ahmed b. Hanbel, 3/268, Müslim, 3/1411, Taberî, Tefsîr, 26/97, İbn Kayyım, 2/140, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/480.

1. Hz. Ebu Bekir,
2. Hz. Ömer,
3. Hz. Osman,
4. Hz. Ali,
5. Abdurrahman b. Avf,
6. Ebu Ubeyde b. Cerrah,
7. Sa'd b. Ebi Vakkas,
8. Muhammed b. Mesleme,

Müşriklerden de:

9. Mikrez b. Hafs,
10. Huvaytıb b. Abduluzzâ.[416]

Süheyl b. Amr'ın Oğlu Ebu Cendel'in Mekke'den Kaçıp Hudeybiye'de Peygamberimiz Aleyhisselama Sığınışı

Muahede maddeleri yazdırılıp bitirildiği sırada, Süheyl b. Amr'ın oğlu Ebu Cendel, ayaklarına bukağı, köstek vurulmuş bir halde, zincirini sürüyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar gelmişti.[417]

Ebu Cendel, Müslüman olduğu için zincire vurulmuş,[418] Mekke'nin aşağı tarafından ıssız bir yerden kaçmış,[419] Hudeybiye'ye kadar gelip kendisini Müslümanların arasına atmıştı.[420]

Kureyş müşriklerinin elçisi Süheyl b. Amr, başını kaldırıp bakınca, oğlu Ebu Cendel'i gördü. Hemen kalkıp ona doğru vardı. Ebu Cendel'in boynundan tuttu. Elindeki dikenli, budaklı ağaç dalını onun yüzüne çarptı.[421]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"İşte, ey Muhammed! Üzerinde seninle anlaştığım anlaşma gereğince bana geri çevireceğin kişilerin ilki!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Biz, barış ve anlaşma yazısını daha imzalamadık!" buyurdu.[422]

Süheyl b. Amr:

---

416 İbn İshak, İbn Hişam, 3/233, Vâkıdî, Megâzî, 2/612, İbn Sa'd, 2/97, Belâzurî, Ensâb, 1/350, Taberî, Târîh, 3/80.
417 Abdurrezzak, 5/338, Buhârî, Sahîh, 3/181.
418 Ebu Yusuf, s. 211.
419 Vâkıdî, Megâzî, 2/607.
420 Abdurrezzak, 5/338, Buhârî, Sahîh, 3/181.
421 Vâkıdî, Megâzî, 2/607, 608.
422 Vâkıdî, Megâzî, 2/608, Abdurrezak, 5/338, Buhârî, Sahîh, 3/181.

"Ey Muhammed! Aramızdaki muahede hükümleri, oğlum senin yanına gelmeden önce, kararlaşmış ve tamamlanmıştır.[423]

Vallahi, ben de, seninle hiçbir madde üzerinde barış yapmış olmam!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu benim için anlaşma hükmünün dışında tut ve yazıyı imza et!" buyurdu.

Süheyl b. Amr:

"Ben onu asla anlaşma dışında tutmam ve sana bırakmam!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Benim için bunu yapacaksın!" buyurdu.

Süheyl b. Amr:

"Yapamam!" dedi.[424]

Ebu Cendel'i Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bırakmaya yanaşmadı.[425]

Mikrez b. Hafs ise:

"Haydi, onu biz senin için anlaşma ve işkence dışında tutuyoruz!" dedi.[426]

Süheyl b. Amr, Ebu Cendel'i çeke çeke Kureyşîlerin yanına götürdü.[427]

Ebu Cendel, götürülürken:

"Ey Müslümanlar cemaati! Müslüman olarak yanınıza geldiğim halde, şimdi ben müşriklere iade mi ediliyor, geri çevriliyorum?!

Uğradığım işkenceleri görmüyor musunuz?![428]

Yâ Rasûlallah! Ey Müslümanlar cemaati! Siz bana işkence yapsınlar, beni dinimden döndürsünler diye mi müşriklere geri çeviriyorsunuz!?" diyerek feryad ediyordu.[429]

Ebu Cendel, Allah yolunda en ağır işkencelere uğratılmakta idi.[430]

Müslümanlar, Ebu Cendel'in feryadına, sözlerine dayanamayarak ağladılar.[431]

---

423 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333, Ebu Yusuf, s. 211, Ahmed b. Hanbel, 4/325.
424 Abdurrezzak, 5/338, 339, Buhârî, Sahîh, 3/181.
425 Vâkıdî, Megâzî, 2/608.
426 Abdurrezzak, 5/338, 339, Buhârî, Sahîh, 3/181.
427 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333.
428 Abdurrezzak, 5/339, Buhârî, Sahîh, 3/182.
429 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333, Ebu Yusuf, s. 211, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Taberî, Târîh, 3/79.
430 Abdurrezzak, 5/339, Buhârî, Sahîh, 3/182.
431 Vâkıdî, Megâzî, 2/608.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Cendel'i Teselli Edişi ve Öğütleyişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ebu Cendel! Şu kavimle (Kureyş müşrikleriyle) aramızda yazılan barış yazısı tamamlandı.[432]

Ey Ebu Cendel!

Sen biraz daha katlan! Allah'tan da bunun ecrini, mükâfatını dile!

Hiç şüphesiz, Yüce Allah senin için ve senin yanında bulunan zayıf Müslümanlar için bir genişlik ve çıkar yol yaratacaktır!

Biz şu kavim ile (müşriklerle) aramızda bir barış anlaşması yapmış ve bu yolda kendilerine Allah'ın ahdiyle söz vermiş bulunuyoruz.

Onlar da bize Allah'ın ahdiyle söz vermiş bulunuyorlar.

Biz onlara vermiş olduğumuz söze vefasızlık edemeyiz.[433] Verdiğimiz sözde durmamak, bize yaraşmaz!" buyurdu.

Süheyl b. Amr'a da:

"Gel, etme! Sen onu (Ebu Cendel'i) bana bağışlayıver!" diyerek dileğini tekrarladı ise de, Süheyl b. Amr:

"Hayır! Bağışlayamam!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyle ise, onu benim için himayene al!" diye rica etti.

Süheyl b. Amr:

"Hayır! Onu himayeme de alamam!" dedi.[434]

Süheyl b. Amr'ın, oğlu Ebu Cendel hakkındaki dilekleri kabul etmemekte direndiğini görünce, Mikrez b. Hafs ile Huvaytıb b. Abduluzzâ:

"Ey Muhammed! Senin hatırın için, onu biz himayemize alıyoruz! Ona işkence yaptırmayacağız!" dediler.[435]

Peygamberimiz Aleyhisselam, böylece, Huvaytıb'la Mikrez'in korumaları şartıyla, Ebu Cendel'i müşriklerle birlikte geri çevirmiş oldu.[436]

Onlar da, Ebu Cendel'i kıldan dokunmuş bir Türk çadırına kapatıp korudular.

---

432 İbn Sa'd, 2/97.
433 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333, Vâkıdî, Megâzî, 2/608.
434 Ebu Yusuf, s. 211.
435 Vâkıdî, Megâzî, 2/608.
436 Vâkıdî, Megâzî, 2/608, Belâzurî, Ensâb, 1/220.

Bunun üzerine, Süheyl b. Amr da ondan elini çekti, ona işkenceden vazgeçti.[437]

Huvaytıb'la Mikrez'in Peygamberimiz ve Ashabı Hakkındaki Görüşleri

Kureyş müşriklerinin elçi ve temsilcilerinden Huvaytıb b. Abduluzzâ, Mikrez b. Hafs'a:

"Muhammed'in ashabının Muhammed'e ve kendilerine tâbi olan Müslümanlara ve birbirlerine karşı gösterdikleri derin sevgi kadar sevgi gösteren hiçbir kavim görmedim!

Ben sana derim ki; artık bundan sonra, gelip Mekke'ye zorla girinceye kadar Muhammed'den hiçbir şey alamayacak, koparamayacaksın!" dedi.

Mikrez b. Hafs:

"Benim görüşüm de böyledir!" dedi.[438]

Hz. Ömer'le Ebu Cendel Arasında Geçen Konuşmalar

Ebu Cendel götürülürken, Hz. Ömer onun yanına sokulup onunla birlikte yürüyor ve ona:

"Sabret, katlan ey Ebu Cendel! Şüphe yok ki, onlar müşriklerdir ve onların her birinin kanı köpek kanı gibi değersizdir!" diyor, aynı zamanda, kılıcını Ebu Cendel'e doğru yaklaştırıyordu!

Hz. Ömer:

"Ben," diyor, "Ebu Cendel'in kılıca el atıp babasının boynunu uçuracağını ummuştum. Ne çare ki, adam babasına pintilik etti, kıyamadı!"[439]

Hz. Ömer, nihayet, açıkça:

"Ey Ebu Cendel! İnsan Allah yolunda babasını da öldürebilir![440]

Sen de öldür gitsin şu babanı?[441]

Vallahi, biz babalarımıza yetişseydik, Allah yolunda, onları öldürürdük!

O (baban) bir adamsa, sen de bir adamsın!

Yanında da kılıcın var!" dedi.

Ebu Cendel, Hz. Ömer'e dönerek:

"Onu sen ne diye öldürmüyorsun?" diye sordu.

---

437 Vâkıdî, Megâzî, 2/608, Belâzurî, Ensâb, 1/221.
438 Vâkıdî, Megâzî, 2/608.
439 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333, Vâkıdî, Megâzî, 2/608, 609, Ahmed b. Hanbel, 4/325, 326.
440 Vâkıdî, Megâzî, 2/609, Belâzurî, Ensâb, 1/221.
441 Belâzurî, Ensâb, 1/221.

Hz. Ömer:

"Resûlullah Aleyhisselam onu ve başkalarını öldürmekten beni men etti" dedi.

Ebu Cendel:

"Sen Resûlullah Aleyhisselama itaate herhalde benden daha lâyık ve müstahak değilsindir!" dedi.[442]

Ebu Cendel Kureyş müşriklerine teslim edilirken, Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Bunu Kureyşîlere ne için geri veriyoruz? Din işin hakkında bu hakarete ne diye razı oluyoruz?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Biz bu iş hakkında onlarla anlaşma yapmış bulunuyoruz. Dinimizde ahde vefasızlık yoktur!" buyurdu.[443]

Peygamberimiz Aleyhisselamla Kureyş Müşriklerinin Akit ve Ahitlerine Katılanlar

Hudeybiye muahede ve musalahasının yazdırma işi bittiği sırada idi ki,[444] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yanıma katılacak kişiler için de, bu yoldaki taahhüt ve şartlarımın tıpkısı vardır!" buyurunca,[445] Huzâalar ve Ka'b oğulları sıçraştılar ve:

"Biz Muhammed'in akdine ve ahdine girdik![446]

Yâ Rasûlallah! Biz senin yanındayız!

Bizim bu sözümüz, gerimizdeki kavmimizden olan kişilerin de adınadır!" dediler.[447]

Kureyş müşrikleri de:

"Yanımıza katılacak olan kişiler için de, bizim bu yoldaki taahhüt ve şartlarımızın tıpkısı vardır" dediler.[448]

Bunun üzerine, Bekir oğulları:

"Biz de, Kureyşîlerin akdine ve ahdine girdik![449] Biz de Kureyşîlerin yanındayız![450]

---

442 Vâkıdî, Megâzî, 2/609.
443 Belâzurî, Ensâb, 1/221.
444 Aynı kaynak.
445 Ebu Yusuf, s. 210.
446 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/612, Belâzurî Ensâb, 1/350.
447 Vâkıdî, Megâzî, 2/612.
448 Ebu Yusuf, s. 210.
449 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/612, Belâzurî, Ensâb, 1/350.
450 Ebu Yusuf, s. 210.

Bizim bu sözümüz, gerimizdeki kavmimizden olan kişilerin de adınadır!" dediler.

Huvaytıb b. Abduluzzâ, Süheyl b. Amr'a:

"Şu dayılarının bize düşmanlıklarına bak! Onlar bizim yanımıza hiç uğramamışlar, bizden saklanmışlardı da, şimdi Muhammed'in akit ve ahdine girdiler!?" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Senin dediğin kimseler, bunlar değildir, daha başkalarıdır.

Muhammed'in akit ve ahdine girmiş olan şu kişiler ise, bizim akrabalarımızdan ve kavimlerimizdendirler.

Bunlar kendileri için bir iş seçmişlerse, biz onlara ne diyebiliriz, ne yapabiliriz?" dedi.

Huvaytıb b. Abduluzzâ:

"Bunlara karşı, biz de müttefikimiz olan Bekir oğullarına yardım ederiz!" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Sakın! Bekir oğulları senden böyle bir şey işitmesinler! Çünkü, onlar uğursuz, yaramaz kişilerdir. Huzâalara musallat olurlar. Muhammed de müttefiki olan Huzâalara yapılandan kızar, aramızdaki muahedeyi bozar!" dedi.

Huvaytıb:

"Vallahi, sen zaten her zaman her yönden dayılarına bir pay çıkarırsın!" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Sen, dayılarımın bana Bekir oğullarından daha kıymetli, daha üstün olduğunu mu sanıyorsun?!

Vallahi, Kureyşîler ne zaman bir şey yapmışsa, ben de onu yapmışımdır.

Huzâalara karşı Bekir oğullarına bir yardım yapılacağı zaman, ben de ancak Kureyşîlerden bir kişiyimdir, o zaman, elimden geleni yaparım.

Kaldı ki, Bekir oğulları, bana dayı düşen şu kişilerden, soykütüğünce, daha yakındırlar. Bununla beraber, Bekir oğullarından senin de tanıdığın birtakım kimseler, her yerde ve bu cümleden olmak üzere Ukâz günü, bize hiç de iyilik etmiş değiller!" dedi.[451]

---

451 Vâkıdî, Megâzî, 2/612.

Muahede ve Musalaha Yazısından Bir Nüsha Daha Yazılarak Süheyl b. Amr'a Verilişi

Musalaha yazısı yazılınca, Süheyl b. Amr:

"Bu yazı benim yanımda bulunacak!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Benim yanımda bulunacaktır!" buyurdu, Süheyl b. Amr için de bir nüsha daha yazıldı.

İlk nüshayı Peygamberimiz Aleyhisselam, ikincisini de Süheyl b. Amr aldı.[452]

İkinci nüshayı, birincisine bakarak Muhammed b. Mesleme yazdı.[453]

Muahede ve musalaha sona erince, Süheyl b. Amr ile arkadaşları, Hudeybiye'den ayrıldılar.[454]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muvaffak ve Muzaffer Olacağına Huvaytıb'ın Kanaat Getirişi

Hudeybiye'den dönüp giderlerken, Huvaytıb b. Abduluzzâ:

"Muhammed'in muvaffak ve muzaffer olacağına iyice kanaat getirdim!" dedi.[455]

Hudeybiye Muahedesinin Ashabı Hayal Kırıklığına Uğratışı ve Hz. Ömer'in Peygamberimiz Aleyhisselama İtiraz Yollu Sorular Soruşu

Sahabiler, Peygamberimiz Aleyhisselamın görüp haber vermiş olduğu rüyaya bakarak, fetih ve zafer elde edeceklerinden hiç şüpheleri olmaksızın Hudeybiye'ye gelmişlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın, böyle, Beytullah'ı (Kâbe'yi) tavaf etmeden dönmek ve daha birtakım şartlar yüklenmek suretiyle muahede yapması gibi hiç beklemedikleri bir durumla karşılaşmaları, kendilerine çok ağır ve çetin geldi. Neredeyse helâk olacaklardı![456]

Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına varıp:

"Sen, Allah'ın hak ve gerçek peygamberi değil misin?" diye sordu.

---

452 Vâkıdî, Megâzî, 2/612.
453 Halebî, 2/709.
454 Vâkıdî, Megâzî, 2/613, İbn Sa'd, 2/98.
455 Vâkıdî, Megâzî, 2/701, Suyutî, Hasâis, 2/40.
456 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/607, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Taberî, Târîh, 3/79, İbn Esîr, Kâmil, 2/204.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Ben Allah’ın hak ve gerçek peygamberiyim!” buyurdu.

Hz. Ömer:

“Düşmanlarımız bâtıl üzerinde, biz ise hak üzerinde bulunuyor değil miyiz?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Biz hak üzerindeyiz, düşmanlarımız ise bâtıl üzerindedirler!” buyurdu.[457]

Hz. Ömer:

“Bizler Müslüman değil miyiz?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Biz Müslümanız!” buyurdu.[458]

Hz. Ömer:

“Karşımızdakiler müşrik değiller mi?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Müşriktirler!” buyurdu.[459]

Hz. Ömer:

“Bizim ölülerimiz Cennette, onların ölüleri Cehennemde değil midir?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Bizim ölülerimiz Cennette, onların ölüleri Cehennemdedir!” buyurdu.[460]

Hz. Ömer:

“Öyle ise, biz ne diye dinimizi aşağı düşürmeye meydan veriyoruz[461] da, Allah onlarla aramızda daha bir hüküm vermemişken geri dönüyoruz?!” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Hattab’ın oğlu![462] Ben Allah’ın kulu[463] ve resûlüyümdür.[464] Ben Allah’ın emrine aykırı hareket edemem!” buyurdu.[465]

---

457 Zührî, Megâzî, s. 55, Vâkıdî, Megâzî, 2/608, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/182.

458 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/606.

459 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331.

460 Ahmed b. Hanbel, 3/486, Buhârî, Sahîh, 5/45, Müslim, 3/1412.

461 Zührî, Megâzî, s. 55, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 3/486, Buhârî, Sahîh, 5/45, Müslim, 3/1412.

462 Ahmed b. Hanbel, 3/486.

463 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/606.

464 Zührî, Megâzî, s. 55, İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/606, Buhârî, Sahîh, 3/183.

465 Zührî, Megâzî, s. 55, İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/606.

Hz. Ömer:

"Biz ne diye dinimizi aşağı düşürecek şeylere meydan veriyoruz?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben Allah'ın Resûlüyüm!

Ben bu muahede hükümlerini kabul etmekle Allah'a isyan etmiş, karşı gelmiş değilim.[466] O, beni hiçbir zaman zayi etmez!" buyurdu.[467]

Hz. Ömer:

"Sen bize 'Beytullah'a varıp onu tavaf edeceğiz!' diye söylemiş değil miydin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet, söylemiştim. Ama sana 'Biz bu yıl gidip onu tavaf edeceğiz!' diye de haber verdim mi?" buyurdu.

Hz. Ömer:

"Hayır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yine de söylüyorum: Sen muhakkak Beytullah'a gidecek ve onu tavaf edeceksin!" buyurdu.[468]

Hz. Ömer'in Hz. Ebu Bekir'e Başvuruşu

Hz. Ömer, sabırsızlığını ve kızgınlığını yenemeyerek Hz. Ebu Bekir'in yanına vardı[469] ve ona:

"Ey Ebu Bekir! Bu zât (Peygamberimiz Aleyhisselam) Allah'ın hak ve gerçek peygamberi değil midir?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Evet! Öyledir!" dedi.[470]

Hz. Ömer:

"Biz hak üzerinde bulunuyor değil miyiz? Düşmanlarımız ise bâtıl üzerinde bulunuyor değiller mi?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Evet! Öyledir!" dedi.[471]

466 Zührî, Megâzî, s. 55, Vâkıdî, Megâzî, 2/608, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/182.
467 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331, Vâkıdî, Megâzî, 2/608, Ahmed b. Hanbel, 3/486, Buhârî, Sahîh, 5/46, Müslim, 3/1412.
468 Zührî, Megâzî, s. 55, 56, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/182.
469 Müslim, 3/1412.
470 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330.
471 Aynı kaynaklar.

Hz. Ömer:

“Bizim ölülerimiz Cennette, onların ölüleri Cehennemde değil mi?” diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

“Evet! Öyledir!” dedi.[472]

Hz. Ömer:

“Öyle ise, biz ne diye dinimizi aşağı düşürmeye meydan veriyoruz[473] da, Allah onlarla aramızda daha bir hüküm vermemişken geri dönüyoruz?!” dedi.[474]

Hz. Ebu Bekir:

“Be adam![475] Ey Hattab’ın oğlu![476] Ey Ömer![477] O, Allah’ın Resûlüdür! Kendisi, bu muahedeyi yapmakla Rabbine asi olmuş, karşı gelmiş değildir! Allah onun yardımcısıdır.[478] Sen ölünceye kadar[479] O’nun emrine sarıl!

Vallahi, Muhammed (Aleyhisselam) hak üzeredir![480] Ona emrolunan da haktır.

Biz, Allah’ın emrine karşı gelemeyiz!

Allah onu zayi etmez![481] Ben şehadet ederim ki; O, Resûlullah’tır!” dedi.

Hz. Ömer:

“Ben de Onun Resûlullah olduğuna şehadet ediyorum![482]

O, bize ‘Beytullah’a varacağız ve onu tavaf edeceğiz!’ diye söylemiş değil miydi?” dedi.

Hz. Ebu Bekir:

“Evet! Ama sana ‘Beytullah’a bu yıl gidecek ve tavaf edeceksin’ diye de haber vermiş miydi?” dedi.

Hz. Ömer:

“Hayır!” dedi.

---

472 Müslim, 3/1412.
473 Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/182, Müslim, 3/1412.
474 Ahmed b. Hanbel, 3/486, Müslim, 3/1412.
475 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330, Buhârî, Sahîh, 3/182.
476 Ahmed b. Hanbel, 3/486, Müslim, 3/1412.
477 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331.
478 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330.
479 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/339.
480 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/339, Ahmed b. Hanbel, 4/330.
481 Vâkıdî, Megâzî, 2/606.
482 İbn İshak, İbn Hişam, 3/331.

Hz. Ebu Bekir:

"Sen muhakkak Beytullah'a gidecek ve onu tavaf edeceksin!" dedi.[483]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ömer ve Arkadaşlarına Son Cevabı

Müşriklerle yapılan ve içinde Müslümanlar açısından bazı oldukça ağır şartlar da taşıyan muahede gereğince, tavaf edilmeden kurban kesip ihramdan çıkarak geri dönülecek olması ashaba çok güç ve ağır geliyor, bunu bir türlü içlerine sindiremiyorlardı.[484]

Peygamberimiz Aleyhisselama olanca bağlılıklarına ve saygılarına rağmen, Hz. Ömer, yanında bazı sahabilerle birlikte gelerek:

"Yâ Rasûlallah! Sen bize Mescid-i Haram'a girileceğini, Kâbe anahtarının ele alınacağını söylememiş miydin?

Halbuki, ne kurbanlık develerimiz Beytullah'a kavuştu, ne de biz kavuştuk!?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Ben size bunun bu seferiniz sırasında olacağını söyledim mi?" diye sordu.

Hz. Ömer "Hayır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yine de size söylüyorum: Beytullah'a girilecektir. Kâbe'nin anahtarını alacağım! Mekke'de başımı kazıttıracağım! Siz de başlarınızı kazıttıracaksınız!

Ben bunun olacağını, bilenlerle birlikte biliyorum!" buyurdu.[485]

Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Hz. Ömer'i Öğütleyişi ve Hz. Ömer'in Davranışlarına Tevbe ve Nedamet Edişi

Ebu Ubeyde b. Cerrah da, Hz. Ömer'e:

"Ey Hattab'ın oğlu! Resûlullah Aleyhisselamın söylediği sözü işitmiyor musun?!

Şeytandan Allah'a sığın, görüşünü kına!" diyerek öğütlüyordu.

Hz. Ömer der ki:

---

483 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/340, Ahmed b. Hanbel, 4/330, 331 Buhârî, Sahîh, 3/182.

484 Ebu Yusuf, s. 211.

485 Vâkıdî, Megâzî, 2/609.

"Utancımdan, 'Eûzu billâhi mineş şeytânir racîm!' diyerek Eûzu çektim. Ben hiçbir zaman o günkü gibi bir musibete uğramadım, sürçüp kaymadım!

Peygamber Aleyhisselama hiçbir zaman başvurmadığım biçimde, o gün başvurmuştum!

Vallahi, o gün düştüğüm şüphelerden dolayı, kendi kendime 'Eğer benim görüşümde yüz adam olsaydı, hiçbir zaman bu muahede ve musalahayı kabul etmezdik!' diyordum![486]

Müslüman olduğum günden beri hiç duymadığım şüpheyi, o gün duymuştum![487]

Nihayet, Yüce Allah işin sonunu hayır ve rahmet kıldı.

Resûlullah Aleyhisselam, böyle olacağını çok iyi biliyormuş.

Resûlullah Aleyhisselama karşı yapmış olduğum şeyi tenhalarda hatırladıkça, tasalarım büyüdü, arttı.[488]

O gün Resûlullah Aleyhisselama karşı sarfetmiş olduğum sözlerimden duyduğum korkudan dolayı, akıbetin hayrolmasını umarak oruçlar tutmaktan, sadakalar vermekten, nafile namazlar kılmaktan, köleler azad etmekten geri durmadım!"[489]

Çılgınlık Etmeye Kalkışıp Yakalanan Müşriklerin Serbest Bırakılışı

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Bizler Mekkelilerle anlaşma yaptığımız ve birbirlerimize karıştığımız sırada, bir ağacın yanına gidip dallarından dökülen dikenlerini süpürmüş ve altına uzanmıştım.

Mekkeli müşriklerden dört kişi yanıma geldiler, Resûlullah Aleyhisselama atıp tutmaya başladılar.

Onlara kızıp başka bir ağacın altına geçtim.

Onlar da silahlarını astılar ve ağacın altına uzandılar.

Böyle, uzanıp yattıkları sırada idi ki, vadinin aşağısında bir seslenici:

'Yetişiniz ey Muhacirler topluluğu! Züneym'in oğlu öldürüldü!' diyerek seslendi.

Hemen kılıcımı sıyırdım.

---

486 Vâkıdî, Megâzî, 2/606, 607.
487 Zührî, Megâzî, s. 55, Vâkıdî, Megâzî, 2/607, Abdurrezzak, 5/339, Süheylî, 6/490.
488 Vâkıdî, Megâzî, 2/607.
489 İbn Seyyid, 2/119.

Sonra da, uyumakta olan dört kişinin ağaçta asılı silahlarını alıp elimde demetledim ve:

'Muhammed Aleyhisselamı peygamberlikle şereflendiren Allah'a yemin ederim ki; eğer sizden birisi başını kaldıracak olursa, onun iki gözünün bulunduğu başına kılıcımı vururum!' dedikten sonra, onları Resûlullah Aleyhisselamın yanına götürdüm.

Amcam Âmir de, Kureyşîlerin Abele kolundan Mikrez'in oğlunu yetmiş kadar müşriğin başında, üzeri çullu bir at üzerinde bulunduğu halde, önüne katarak Resûlullah Aleyhisselamın yanına getirdi.

Resûlullah Aleyhisselam, onlara baktı da:

'Bırakınız onları! Varsın, kötülüğün başı da, sonu da onların olsun!' buyurdu, hepsini affetti."[490]

Kurbanlarını Kesip Tıraş Olmalarının Müslümanlara Emredilişi

Muahede ve musalaha işi bittikten ve Kureyş müşriklerinin elçileri çekilip gittikten sonra,[491] Peygamberimiz Aleyhisselam, Hudeybiye'de ayağa kalkarak:

"Ey insanlar![492] Kalkınız, kurbanlarınızı kesiniz! Sonra da, başlarınızı tıraş ediniz ve ihramdan çıkınız![493] diyerek ashabına seslendi.

Onlardan hiç kimse, yerinden kımıldamadı![494]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu emrini bir kez daha tekrarladı.

Yine kalkan olmadı!

Peygamberimiz Aleyhisselam, emrini üçüncü kez tekrarladı.

Yine kalkan olmadı!

Peygamberimiz Aleyhisselam, dönüp zevcesi Hz. Ümmü Seleme'nin yanına gitti.[495]

Hz. Ümmü Seleme:

"Yâ Rasûlallah! Senin neyin var?!" diye sordu.[496]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ümmü Seleme! Nedir halkın bu tutumu?![497] Şaşılacak şey doğrusu![498]

---

490 Ahmed b. Hanbel, 4/49, Müslim, 3/1434, 1435.
491 Vâkıdî, Megâzî, 2/613, İbn Sa'd, 2/98.
492 Ebu Yusuf, s. 211, Ahmed b. Hanbel, 4/326.
493 Ebu Yusuf, s. 211.
494 Zührî, Megâzî, s. 56, Abdurrezzak, 5/340, Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/182.
495 Vâkıdî, Megâzî, 2/613, Abdurrezzak, 5/340, Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/182.
496 Vâkıdî, Megâzî, 2/613.
497 Ahmed b. Hanbel, 4/326.
498 Vâkıdî, Megâzî, 2/613.

Onlara; 'Kurbanlarınızı kesiniz! Başlarınızı tıraş ediniz de ihramdan çıkınız!' diye tekrar tekrar söylüyorum.

Onlar sözlerimi işitiyor, yüzüme bakıyorlar da içlerinden hiçbiri benim emrimi yerine getirmeye kalkmıyor!?" buyurup şikâyetlendi.[499]

Hz. Ümmü Seleme:

"Yâ Rasûlallah! Görmüş olduğunuz hâl, halka, her nasılsa gelmiş çatmış bulunuyor.[500]

Ey Allah'ın Peygamberi! Sen bu işi yapmak istiyor musun?

Yapmak istiyorsan, hemen git, kurbanlık develerini kesinceye, berberini çağırıp tıraş oluncaya kadar ashabından hiçbir kimseye hiçbir şey söyleme![501]

Sen kurbanını kesecek, tıraş olacak olursan, halk da öyle yapar.[502] Muhakkak sana uyarlar!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, ihramını sağ koltuğu altından çıkarıp sol omuzuna attı. Eline bir harbe alıp yüksek sesle 'Bismillâhi Allahuekber!' diyerek kurbanlık develerini kesti.[503]

Ashab, Peygamberimiz Aleyhisselamın kurbanını kestiğini görür görmez, onlar da kalkıp develerini kesmeye koyuldular.[504]

Hz. Ümmü Seleme der ki:

"Müslümanlar kurbanlıklara doğru öyle sıçraştılar ve öyle yığıldılar ki, birbirlerini ezeceklerinden korktum!"[505]

Talha b. Ubeydullah, Abdurrahman b. Avf ve Hz. Osman da kendileri için Medine'den sürdürüp getirttikleri develeri kestiler.[506]

O gün yetmiş deve kurban edildi.[507]

Develer, Beytullah'ın yanında kurban edilmekten alıkonuldukları zaman, yavrularına böğürdükleri gibi böğürdüler![508]

Ebu Cehil'in Bedir savaşında ele geçirilen devesi de kurbanlıklar arasında bulunuyordu.[509] Onun kurban edilmesi Kureyş müşriklerini kızdırmıştı.[510]

---

499 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 35.
500 Ahmed b. Hanbel, 4/326.
501 Abdurrezzak, 5/340, Ahmed b. Hanbel, 4/331, Buhârî, Sahîh, 3/182, Taberî, Târîh, 3/80.
502 Ahmed b. Hanbel, 4/326.
503 Vâkıdî, Megâzî, 2/613.
504 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333, Vâkıdî, Megâzî, 2/613, Abdurrezzak, 5/340, Ahmed b. Hanbel, 4/331, Buhârî, Sahîh, 3/182.
505 Vâkıdî, Megâzî, 2/613.
506 Vâkıdî, Megâzî, 2/614.
507 Vâkıdî, Megâzî, 2/614, İbn Sa'd, 2/103.
508 İbn Kesîr, Tefsîr, 4/200, Suyutî, Hasâis, 2/40, Zürkânî, 2/209.
509 İbn İshak, İbn Hişam, 3/334, Vâkıdî, Megâzî, 2/614, İbn Sa'd 2/103.
510 İbn İshak, İbn Hişam, 3/334.

Her yedi kişi için bir deve kurban edilmiştir.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kesilen kurbanlara sizden her fert muhakkak ortak olsun, katılsın!" buyurdu.[511]

Kurbanlar, Hudeybiye kuyusunun üst tarafında kesildi.[512]

Peygamberimiz Aleyhisselam, o gün, kurbanların etlerinden istemek için oraya gelmiş olan genç dilencilere, kurban etlerini ve derilerini, kendileri istemeden verdi.

Müslümanlar, kestikleri kurbanların etlerinden hem kendileri yediler, hem de bulunan yoksullara yedirdiler.[513]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Merve yanında kurban edilmek üzere, Eslem kabilesinden Nâciye ismindeki zâtla Mekke'ye yirmi deve gönderdi. Nâciye onları Merve yanında kesti ve etlerini oradaki yoksullara dağıttı.[514]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Başını Kazıtması

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurbanlarını kestikten sonra, kırmızı meşinden yapılmış çadırına girdi.[515] Orada başının saçını kazıttı. O gün, Peygamberimiz Aleyhisselamın başının saçını kazıyan Hıraş b. Ümeyye b. Fadlu'l-Huzâî idi.[516]

Hıraş, Peygamberimiz Aleyhisselamın başının kazımış olduğu saçlarını yanıbaşlarındaki yeşil semüre ağacının üzerine attı.

Ümmü Umâre; ağacın başına atılan saçları halkın alıp bölüştüklerini ve kendisinin de halkın aralarına sokulup saçlardan bir demet almış olduğunu bildirmiştir.

Hz. Ümmü Seleme İle Ümmü Umâre'nin Saçlarını Kısaltmaları

Hz. Ümmü Seleme:

"O gün, ben de saçlarımı yanlarından kısalttım;"

Ümmü Umâre de:

"O gün, ben de yanımdaki makasla saçlarımı kısalttım" demiştir.[517]

---

511 İbn Sa'd, 2/103.
512 İbn Sa'd, 2/100.
513 Vâkıdî, Megâzî, 2/615, Diyarbekrî, 2/26, Zürkânî, 2/209.
514 Aynı kaynaklar.
515 Vâkıdî, Megâzî, 2/615.
516 İbn İshak, İbn Hişam, 3/233, Vâkıdî, Megâzî, 2/615, 616.
517 Vâkıdî, Megâzî, 2/615.

Müslümanların Başlarını Tıraş Ettirmeye Koyulmaları

Sahabiler, Peygamberimiz Aleyhisselamın başının saçlarını kazıttığını gördükleri zaman, onlar da başlarını tıraş ettirmeye koyuldular.[518] Kimisi kurban kesiyor, kimisi kurbanını kestikten sonra başını tıraş ettiriyordu. Bir ara öyle yığıldılar ki az kalsın birbirlerini ezivereceklerdi.[519]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Saçlarını Kazıtanlara Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabından kimisinin başını kazıtmakta, kimisinin saçlarını kırptırmakta, kısalttırmakta olduklarını görünce,[520] çadırından başını çıkarıp:[521]

"Allah, başlarını kazıttıranlara rahmet[522] etsin!" diyerek dua etti.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Saçlarını kırptıran, kısalttıranlara da!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah, başlarını kazıttıranlara rahmet etsin!" diyerek dua etti.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Saçlarını kırptıran, kısalttıranlara da!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah, başlarını kazıttıranlara rahmet etsin!" diyerek dua etti.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Saçlarını kırptıran, kısalttıranlara da!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah, saçlarını kırptıran, kısalttıranlara da rahmet etsin!" diyerek dua etti.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Ne için saçlarını kırptıran, kısalttıranları hariç tutup, kazıttıranlara rahmet dileyerek yardım ettin?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Çünkü, onlar (ötekiler gibi) şüpheye düşmediler!" buyurdu.[523]

---

518 İbn İshak, İbn Hişam, 3/333.
519 Abdurrezzak, 5/340, Ahmed b. Hanbel, 4/331, Buhârî, Sahîh, 3/182.
520 İbn İshak, İbn Hişam, 3/334.
521 Vâkıdî, Megâzî, 2/615.
522 Mağfiret (İbn Sa'd, 2/103, 104).
523 İbn İshak, İbn Hişam, 3/334, Taberî, Târîh, 3/81.

Kasırganın Kesilen Saçları Havalandırıp Harem İçine Savuruşu

Gerek Peygamberimiz Aleyhisselam, gerek sahabiler kurbanlarını kestikten, saçlarını kazıttırdıktan, kırptırdıktan sonra, Yüce Allah bir kasırga gönderdi. Ashabın Harem dışında kalan saçlarını havalandırıp Harem içine savurdu, ulaştırdı.[524]

Sahabiler, bunu, umrelerinin kabul olunduğuna işaret olarak birbirlerine müjdelediler.[525]

Bir Açıklama

Başta Ashab- Kirâm olmak üzere, bütün Müslümanlar Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruklarını yerine getirmek, yasakladıklarından da sakınmakla mükellef bulunduklarına göre, (Haşr: 7) Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruklarını Müslümanların dinlemeyecekleri düşünülemez.[526]

Verilen emri yerine getirmekte ağır davranmaları ise, nihayet, şartlarını ağır buldukları muahede hükümlerinin vahiy ile ortadan kaldırılacağını sanmalarından,[527] hiç değilse, bu yıl başladıkları umre amellerini tamamlayabilmek için Mekke'ye girmelerinin sağlanacağını ummalarından ve bunun gerçekleşmesi zamanını beklemelerinden ileri gelmekte idi.[528]

Bu husustaki ümitleri kesilince, Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruklarını yerine getirmeye girişivermeleri bunu göstermektedir.

Hz. Ebu Bekir'in Hudeybiye Muahedesi Hakkındaki Görüşü

Hz. Ebu Bekir der ki:

"İslâm'da, Hudeybiye fethinden daha büyük bir fetih olmamıştır.

Fakat, Muhammed Aleyhisselamla Rabbi arasındaki şey hakkında halkın görüşleri kısa ve dardı.

Kullar, acele ederler.

Yüce Allah ise, dilediği işi kıvamına gelip olgunlaşmadıkça yapmakta, kullar gibi acele etmez."[529]

---

524 İbn Sa'd, , 2/104, Süheylî, 6/493-494, Muğultay'dan naklen Kastallânî, Mevâhib, 1/170, Diyarbekrî, 2/26, Zürkânî, 2/209.
525 Süheylî, 6/494, Halebî, 2/713, Zürkânî, 2/209.
526 Halebî, 2/713, Zürkânî, 2/209.
527 İbn Kayyım, 2/144.
528 Zürkânî, 2/209.
529 Vâkıdî, Megâzî, 2/610, İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/472, Halebî, 2/721.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hudeybiye'den Ayrılışı ve Feth Sûresinin Nazil Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hudeybiye'de 19 gün kadar veya 20 gece oturduktan sonra, Medine'ye dönmek üzere oradan ayrıldı.

Merru'z-zahran'a, daha sonra Usfan'a gelip kondu.[530]

Usfan'dan ayrılıp Kurâu'l-Gamîm'e doğru ilerledi.

Kurâu'l-Gamîm'de bulunulduğu sırada Fetih sûresi nazil oldu.[531]

Hz. Ömer der ki:

"Hudeybiye'den dönerken, Resûlullah Aleyhisselamın yanında gidiyordum.[532]

Resûlullah Aleyhisselamdan bir şey sordum.

Resûlullah Aleyhisselam bana cevap vermedi.

Tekrar sordum. Yine cevap vermedi.

Üçüncü kez sordum, yine cevap vermedi.

Kendi kendime:

'Ey Hattab'ın oğlu Ömer! Anan kaybetsin de, sana ağlasın!

Bak! Resûlullah Aleyhisselama üç kez soru sordun durdun da, Resûlullah soruların hepsinde de sana cevap vermedi![533]

Sen aleyhinde nazil olmasını hakettin!' dedim.[534]

Aleyhimde Kur'ân nazil olmasından korkarak, devemi sürüp halkın tâ önüne geçtim.[535]

Yakın, uzak.. her şey beni tuttu, sıktı ve bunalttı.

Halkın en önünde, tasalı, üzüntülü olarak gidiyordum.[536] Çok beklememiştim ki,[537] münâdi (seslenici):

'Ey Ömer b. Hattab![538] Nerededir Ömer!' diyerek sesleniyordu![539]

Münâdinin bana seslendiğini işitince, kendi kendime:

'Ben zaten aleyhimde Kur'ân nazil olmasından korkmuştum!' dedim.[540]

Kalbime ne kadar korku düştüğünü, Allah çok iyi biliyor.[541]

---

530 Vâkıdî, Megâzî, 2/616.
531 Ahmed b. Hanbel, 3/420.
532 Vâkıdî, Megâzî, 2/617, Ahmed b. Hanbel, 1/31.
533 Vâkıdî, Megâzî, 2/617, Ahmed b. Hanbel, 1/31, Buhârî, Sahîh, 6/43, Tirmizî, Sünen, 5/385.
534 Tirmizî, Sünen, 5/385.
535 Vâkıdî, Megâzî, 2/617, Ahmed b. Hanbel, 1/31, Buhârî, Sahîh, 6/43, 44.
536 Vâkıdî, Megâzî, 2/617.
537 Buhârî, Sahîh, 6/44, Tirmizî, Sünen, 5/385.
538 Vâkıdî, Megâzî, 2/617.
539 Ahmed b. Hanbel, 1/31.
540 Buhârî, Sahîh, 6/44.
541 Vâkıdî, Megâzî, 2/617.

Hemen döndüm.

Hakkımda bir şey nazil olduğunu sanıyordum.[542]

Resûlullah Aleyhisselamın huzuruna vardım, Kendisine selam verdim.[543] O da selamımı karşılık verdi. Çok sevinçli idi.[544]

Bana:

'Ey Hattab'ın oğlu![545] Bana bu gece bir sûre indi ki, o, bana[546] üstüne güneş doğan her şeyden[547] daha sevgilidir!' buyurduktan sonra, onu, 'İnnâ fetahnâ leke fethan mübînen=Biz gerçekten sana apaçık bir fetih ve zafer kapısı açtık! Bu da, geçmiş ve gelecek günahını Allah'ın bağışlaması, senin üzerindeki nimetini tamamlaması, seni bu sayede doğru yola iletmesi içindir'[548] diyerek okudu."[549]

Müslümanların Tutum ve Davranışlarından Dolayı Azaba Uğramaktan Korkuya Düşmeleri

Mücemmi' b. Câriye de, Feth sûresinin inişi sırasında halkın nasıl korku geçirdiklerini şöyle anlatır:

"Halk, korka korka, develerinin yanlarına dağılmışlardı.

Birbirlerine:

'Halka ne oluyor?' diye soruyorlardı.

'Resûlullah Aleyhisselama vahiy gelmiş!' dediler.

Biz de, halk ile birlikte, korka korka Resûlullah Aleyhisselamın yanına doğru vardık.

Resûlullah Aleyhisselam, Kurâu'l-Gamîm'in yanında ayakta duruyordu.

Halk kendisinin yanında toplanınca, onlara:

'İnnâ fetahnâ leke fethan mübînen...' diyerek Feth sûresinin âyetlerini okudu.

Sahabilerden birisi:

'Yâ Rasûlallah! Bu muahede bir fetih midir?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

542 Ahmed b. Hanbel, 1/31.
543 Vâkıdî, Megâzî, 2/617, Buhârî, Sahîh, 6/44.
544 Vâkıdî, Megâzî, 2/617.
545 Tirmizî, Sünen, 5/385.
546 Vâkıdî, Megâzî, 2/617, Ahmed b. Hanbel, 1/31, Buhârî, Sahîh, 6/44, Tirmizî, Sünen, 5/385.
547 Ahmed b. Hanbel, 1/31.
548 Feth: 1-2, Ahmed b. Hanbel, 1/31.
549 Vâkıdî, Megâzî, 2/617, Buhârî, Sahîh, 6/44.

'Evet! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; bu muahede muhakkak bir fetihtir!' buyurdu."[550]

Cebrail Aleyhisselamla Sahabilerin Peygamberimiz Aleyhisselamı Tebrik Etmeleri

Cebrail Aleyhisselam, Feth sûresini indirdiği zaman:

"Yâ Rasûlallah! Sana mübarek ve kutlu olsun!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamı tebrik etti.[551]

Enes b. Malik'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, sahabilerine:

"Bana bir âyet indi ki, o bana yeryüzündekilerden daha sevgilidir!" buyurduktan sonra, onu okudu.

Sahabiler:

"Ey Allah'ın Peygamberi! Sana mübarek olsun!

Yüce Allah, senin için neler yapılacağını açıklamıştır. Acaba, bizlere ne yapacak?" diye sordular.

Bunun üzerine, Yüce Allah, Resûlullah Aleyhisselama:

"Bütün bu lutuflar, erkek mü'minlerle kadın mü'minleri, altlarından ırmaklar akan Cennetlere -içlerinde temelli olarak kalmak üzere- koymak, günahlarını da yarlıgamak içindir.

İşte bu, Allah katında en büyük kurtuluş ve saadettir! (Feth: 5) mealli âyeti indirdi.[552]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Eski Günlerini ve Hallerini Hatırlatışı

Müslümanlar arasında bulunan bir adam:

"Beytullah'ı tavaftan alıkonulmuşuz!

Kurbanlıklarımızın Harem'de kurban edilmelerine de engel olunmuş! Müslüman olarak bize gelip sığınan iki kişiyi de, Resûlullah onlara (müşriklere) geri çevirmiş!

Bu nasıl, ne biçim fetihtir?!" diyerek söylenmişti.

Onun bu sözleri Peygamberimiz Aleyhisselama haber verilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

550 İbn Sa'd, 2/105, Taberî, Tefsîr, 26/71, Beyhakî, Delâil, 4/156, 157.
551 Vâkıdî, Megâzî, 2/618, Taberî, Tefsîr, 26/70, İbn Seyyid, 2/123, Zürkânî, 2/210.
552 Tirmizî, Sünen, 5/385, Taberî, Tefsîr, 26/69, 70, Beyhakî, Delâil, 4/157, 159.

"Bu, ne kötü sözdür!

Evet! O [Hudeybiye muahedesi] en büyük fetihtir!

Müşrikler sizin kendi beldelerine gidip gelmenize ve işinizi görmenize razı olmuş, gidip gelirken de emniyet ve selamet içinde bulunmanızı istemiştir.

Onlar, şimdiye kadar istemedikleri, hoşlanmadıkları şeyi, İslâmiyeti de böylece sizlerde görecek, öğreneceklerdir.

Allah sizi onlara muzaffer kılacak, gittiğiniz yerden sağ salim, kazançlı olarak döndürecektir. Bu ise, fetihlerin en büyüğüdür![553]

Sizler, Uhud savaşı günü, savaş meydanından boyuna uzaklaştığınızı ve hiç kimseye dönüp bakmadığınızı ve o zaman benim de sizi arkanızdan çağırıp durduğumu unuttunuz mu?!

Ahzab (Hendek) savaşı günü de, onların (müşriklerin) hem üstünüzden, hem alt tarafınızdan size geldiklerini, o zaman gözlerin döndüğünü, yüreklerin gırtlaklara dayandığını ve sizlerin Allah'a karşı türlü zanlarda bulunmuş olduğunuzu unuttunuz mu?![554]

Sizler filan gün şöyle şöyle, filan gün şöyle şöyle yaptığınızı unuttunuz mu?" buyurarak, onlara, geçmişteki işlerini birer birer hütırlattı.[555]

Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamı dinledikten sonra:

"Allah ve Allah'ın Resûlü doğrudur.

O muahede, fetihlerin en büyüğüdür!

Vallahi, ey Allah'ın Peygamberi! Bizler, bunu senin düşündüğün gibi düşünmemiştik!

Muhakkak ki, sen Allah'ı ve Allah'ın emrini bizlerden daha iyi bilirsin!" dediler.[556]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hudeybiye muahede ve musalahasının, Müslümanlar aleyhine imiş gibi görünmesine rağmen, Müslümanlar için genişlik ve rahmet, İslâmiyet için de bir yayılma olacağını biliyordu ve bunu kendisine Rabbi bildirmişti.[557]

Hudeybiye'den dönülüp Medine'ye gelindiği zaman, Müslümanlardan birisi de:

---

553 Beyhakî, Delâil, 4/160, Musa b.Ukbe'den naklen İbn Seyyid, 2/13, Halebî, 2/715.
554 Vâkıdî, Megâzî, 2/609, Musa b. Ukbe'den naklen İbn Seyyid, 2/123, Beyhakî, Delâil, 4/165, Halebî, 2/715, Zürkânî, 2/211.
555 Vâkıdî, Megâzî, 2/609.
556 Vâkıdî, Megâzî, 2/609, İbn Seyyid, 2/123, Halebî, 2/715, Zürkânî, 2/211.
557 İbn Hazm, Cevâmi, s. 209, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 34.

“Yâ Rasûlallah! Sen bize ‘Mekke’ye korkusuzca gireceksiniz!’ dememiş miydin?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet, dedim. Ama, size ‘Bu yılımda gireceksiniz!’ dedim mi?” buyurdu.

Adam:

“Hayır! ‘Bu yıl gireceksiniz!’ demedin” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“O, Cebrail’in (Allah tarafından) bana dediği gibidir” diyerek,[558] şu âyetleri okudu:

“Andolsun ki, Allah, Resûlünün gördüğü rüyanın hak ve gerçek olduğunu doğrulamıştır. İnşaallah, hepiniz emniyet içinde, kiminiz başlarınızı kazıtarak, kiminiz saçlarınızı kısaltarak, korkusuzca, mutlaka Mescid-i Haram’a gireceksiniz.”[559]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye Gelişi ve Sefere Katılmayan Bazı Kabilelerin Özür Dilemeleri

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke’ye giderken kendileriyle birlikte gitmeye çağırdığı halde, şunu bunu bahane ederek gitmekten kaçınan Müzeyne, Cüheyne ve Benî Bekr kabileleri, Peygamberimiz Aleyhisselamın sağ salim olarak Medine’ye geldiğini görünce, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler ve:

“Seninle birlikte gitmekten kaçındığımız için yarlıganmamızı, Rabbinden dileyiver?” dediler.[560]

Yüce Allah, onların gelip böyle söyleyeceklerini ve fakat bunda samimi olmadıklarını, yolda indirmiş olduğu Feth sûresinde Peygamberimiz Aleyhisselama haber vermişti.[561]

Hudeybiye Muahedesi Üzerine Feth Sûresinin İnişi

Hudeybiye seferi ve muahedesi münasebetiyle nazil olan Feth sûresinde şöyle buyurulur:

1-3. “Muhakkak ki, Biz sana apaçık bir fetih yolu açtık.

Tâ ki, Allah senin günahından geçmişini ve geleceğini bağışlaya, senin üzerindeki nimetini tamamlaya ve seni dosdoğru bir yola ilete!

---

558 İbn İshak, İbn Hişam, 3/341, İbn Seyyid, 2/122.
559 Feth: 27.
560 Vâkıdî, Megâzî, 2/619.
561 Feth: 11.

4. Allah, imanlarına iman katsınlar diye, Müslümanların kalbine sekînet indirdi. Göklerin ve yerin orduları hep Allah'ındır! Allah her şeyi hakkıyla bilendir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

5. (Bütün bu lütuflar) erkek mü'minlerle kadın mü'minleri, altlarından ırmaklar akan Cennetlere -içlerinde temelli kalmak üzere- koymak, günahlarını yarlıgamak içindir.

İşte, Allah katında en büyük kurtuluş budur.

6. Allah, bu fethi, bundan hoşlanmayan; 'Allah şu peygambere ve mü'minlere yardım etmeyecek! Onlar evlerine de asla sağ dönemeyecekler!' diyerek Allah'a karşı kötü zanda bulunan erkek münafıklarla kadın münafıkları, erkek müşriklerle kadın müşrikleri azaba uğratmak için ihsan etti.

O kötülük girdabı, onların başlarına gelsin!

Allah, onlara gazab etmiş, lânet etmiş; kendilerine Cehennemi hazırlamıştır. Ne kötü bir varış yeridir orası!

7. Evet! Göklerin ve yerin (azab) orduları da Allah'ındır! Allah, kudretiyle her şeye üstün gelen Azîz, hikmetiyle her yaptığını yerli yerince yapan Hakîm'dir.

8. Hiç şüphesiz, Biz, seni (Allah'ın birliğine) şahit, o şehadeti kabul ve gereğince hareket edenleri (Cennetle) müjdeleyici, kabul ve gereğince hareket etmeyenleri de (Cehennem azabıyla) korkutucu, uyarıcı olarak gönderdik.

9. Ki, hepiniz (ey insanlar), Allah'a ve Allah'ın Peygamberine iman edesiniz, ona yardım edesiniz ve onu büyük tanıyasınız; sabah akşam da, Allah'ı tesbih edesiniz diye.

10. Muhakkak ki, sana bey'at edenler, ancak Allah'a bey'at etmişlerdir!

Allah'ın Kudret Eli, onların ellerinin üzerindedir!

Şu halde, kim (bu bey'attan) cayarsa, sırf kendi aleyhine caymış olur!

Her kim de Allah'a verdiği sözü yerine getirirse, Allah da ona büyük bir ecir verecektir.

11. Bedevîlerden olup da (Kureyş müşriklerinden korkarak) geride kalanlar; 'Bizleri mallarımız ve ailelerimiz oyaladı. Bunun için bize mağfiret dile!' diyeceklerdir.

Onlar, kalblerinde olmayan şeyi ağızlarıyla söylüyorlar.

Sen onlara de ki:

'Eğer Allah size bir zarar dilerse, yahut bir yarar dilerse, Allah'a karşı, kim bir şey yapabilir?

Muhakkak ki, Allah, yapmakta olduğunuz her şeyden haberdardır!

12. Doğrusu, siz Peygamberin de, mü'minlerin de ailelerine ebediyyen dönemeyeceklerini sandınız; bu, sizin kalblerinizde allandı pullandı da, kötü zanna düştünüz!

Bu yüzden, helâka mahkum bir kavim oldunuz!

13. Her kim Allah'a ve Allah'ın Resûlüne inanmazsa, iyi bilsin ki, Biz kâfirler için çılgın bir ateş hazırlamışızdır!

14. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Allah dilediğini bağışlar, dilediğine de azab eder. Allah çok yarlıgayıcıdır, çok merhametlidir.

15. Siz ganimetler almak için gittiğiniz vakit, o geride kalanlar diyecekler ki: 'Bırakınız bizi, arkanızdan gelelim.'

(Allah o ganimetleri Hayber savaşına katılanlara va'd etmiş iken) onlar, Allah'ın kelamını değiştirmek isterler.

Onlara de ki: 'Siz bizim arkamızdan asla gelemeyeceksiniz! Sizin hakkınızda Allah daha önce böyle buyurdu.'

Onlar: 'Hayır! Siz bizi kıskanıyorsunuz!' diyecekler.

Hayır! Onlar, ancak, pek az anlayan kimselerdir.

16. O (Hudeybiye'ye gelmeyip) geri kalan Bedevîlere de ki:

'Siz yakında çetin bir savaş ehli olan bir kavme -kendileriyle savaşmak, yahut çarpışmasız onların Müslüman olmalarını sağlamak üzere- davet olunacaksınız.

Eğer itaat ederseniz, Allah size güzel bir mükâfat verir.

Eğer bundan önce döndüğünüz gibi dönerseniz, Allah sizi elem verici bir azapla azaplandırır.

17. Âmâya, gözsüze, savaştan geri kalmak hususunda sakınca yok! Topala sakınca yok! Hastaya sakınca yok!

Kim Allah'a ve Allah'ın Resûlüne itaat ederse, Allah onu altından ırmaklar akan Cennetlere koyar.

Kim de yüz çevirirse, onu da elem verici bir azabla azablandırır.

18-19. Andolsun ki; Allah mü'minlerden -ağacın altında seninle bey'at ederlerken- razı ve hoşnut oldu da, kalblerindekini bilerek üzerlerine o sekîneti indirdi.

Onları yakın bir fetih ve zaferle ve daha birçok ganîmetlerle mükâfatlandırdı.

Allah kudretiyle her şeye üstün gelen Azîz, her yaptığını yerli yerince yapan Hakîm'dir.

20. Allah, size daha birçok ganimetler de va'd etti,

Şimdilik bunu (Hayber ganimetlerini) size peşin verdi, sizden insanların ellerini çekti; ki bu da, mü'minlere bir delil olması ve sizi dosdoğru bir yola hidayet buyurması içindir.

21. Allah, size daha başka (ganimetler de va'd etti ki), o henüz elinize geçmemiştir.

Allah, bütün bunları (ilmiyle) kesinlikle kuşatmıştır. Allah her şeye kâdirdir.

22. Eğer kâfirler sizinle (Hudeybiye'de) savaşsalardı, muhakkak, arkalarına dönüp kaçarlardı.

23. Allah'ın öteden beri cari olan sünneti (kanunu) budur.

Allah'ın sünnetinde (kanununda) bir değişiklik bulamazsın.

24. Allah Mekke vadisinde kâfirlere karşı size zafer verdikten sonra, onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çeken de O (Allah) idi.

Allah, ne yaparsanız hakkıyla görendir.

25. Onlar o kimselerdir ki, hakkı inkâr etmişlerdir ve sizi Mescid-i Haram'dan o bekletilen kurbanlıkları da (Mina) mevkiine varmaktan men ettiler.

Eğer onların arasında sizin bilmediğiniz iman etmiş erkekler ve iman etmiş kadınlar bulunmasaydı ve onları bilmeyerek çiğnemenizden dolayı size bir vebal gelecek olmasaydı, o mü'minler (kâfirlerin içinden) seçilip ayrılabilselerdi, veya savaşın olmamasıyla Allah'ın dilediğini rahmetine sokma durumu olmasaydı, Biz, onlardan kâfir olanları, muhakkak elem verici bir azaba uğratırdık.

26. O vakit ki, o kâfirlerin kalblerinde asabiyet, Cahiliye asabiyeti kaynadığı sırada; ona karşı, Allah gerek Resûlünün, gerek mü'minlerin üzerine sekînetini indirdi ve onları takva sözü üzerinde durdurdu.

Zaten, onlar buna lâyık ve ehil idiler.

Allah her şeyi hakkıyla bilendir.

27. Andolsun ki; Allah, Resûlünün gördüğü rüyasını doğru çıkardı.

İnşaallah, hepiniz Mescid-i Haram'a emniyet içinde, kiminiz başlarınızı kazıtarak, kiminiz saçlarınızı kısaltarak, korkusuzca, muhakkak gireceksiniz.

Allah sizin bilmediğinizi bildi de, size bundan önce yakın bir fetih verdi.

28. O Allah, Resûlünü hidayet ve hak din ile gönderdi ki, o dini bütün dinlerin üzerine çıkarsın.

Senin bu gönderildiğine şahit olarak da, Allah, yeter!

29. Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Onun yanında bulunanlar da, kâfirlere karşı çok sert, çetin, kendi aralarında ise pek merhametlidirler.

Onların, daima rükû ve secde ederek, Allah'tan, lutuf ve rızasını istediklerini görürsün.

Yüzlerinde secdelerin eserinden dolayı nuranîlik vardır.

Bu, onların Tevrat'taki vasıflarıdır.

Onların İncil'deki vasıfları da; filizini çıkarmış, gitgide onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, sonra da sapları üzerine doğrulup kalkmış bir ekine benzer ki; bu, ekincilerin de hoşuna gider.

Ashab hakkında bu temsiller, onlarla kâfirleri öfkelendirmek içindir.

Allah, onlardan, iman edip iyi amel işleyenlere, hem bir mağfiret, hem büyük bir ecir va'd buyurmuştur."[562]

Feth Sûresinin Bazı Âyetleri Hakkında Açıklama

Feth sûresinin 1. âyetinde geçen "feth" sözü; lügatta, kapalı şeyi açmak, kapalılığı gidermek demektir.[563]

Feth; hüküm ve kaza mânâsına da kullanılır ki, müşkil ve kapalı dâvâları halletmek demek olur.[564]

Kureyşîlerle yapılan anlaşma, nimetin en büyüğü olup, Peygamberimiz Aleyhisselama apaçık bir hüküm ve hükûmet yolunun açıldığını ifade eder.[565]

Gerçekten de müşrikler, Uhud'da ve Hendek'te kökünü kazımak istedikleri İslâm devlet ve hükûmetini ilk defa olarak Hudeybiye muahedesiyle, ister istemez kabul etmiş, tanımış bulunuyorlardı.

İmam Zührî, Hudeybiye muahede ve musalahasının sonucunu, Peygamberimiz Aleyhisselamın bu yoldaki hadislerinden[566] yararlanarak şu sözleriyle açıklar:

"İslâm'da, Hudeybiye musalahasından önce, ondan daha büyük bir fetih olmamıştır.

---

562 Feth: 1-29.
563 Fîruzâbâdî, 1/247, Râgıb, s. 370.
564 Râgıb, s. 370, 371.
565 Vâkıdî, Megâzî, 2/618.
566 İbn Seyyid, 2/123.

Müslümanlarla müşrikler nerede karşılaşırlarsa, aralarında ancak vuruşmalar, çarpışmalar olurdu.

Hudeybiye barışı olunca, harp ve çarpışma bırakıldı.

İki taraf, birbirlerinden emniyet ve selamette kaldılar. Birbirlerine kavuşup karıştılar. Sözde ve dâvâlarda birbirlerine yardım etmeye başladılar.

İslâmiyetten kime söz açılsa, o biraz düşünmekte ve hemen ona girmekte idi.

İki yıl içinde İslâmiyete girenler, bundan önce o güne dek Müslüman olanların sayısı kadardı ve daha da çoktu.[567]

İbn Hişam, buna şu sözleri ekler:

"Cabir b. Abdullah'ın söylediğine göre; Resûlullah Aleyhisselam, Hudeybiye'ye 1400 kişinin başında gitmişti.

Bundan iki yıl sonra, Mekke'nin fethi yılında ise, 10.000 kişinin başında gitmiştir ki, bu, Zührî'nin sözünün yerinde olduğunu gösterir.[568]

Bu müddet içinde İslâmiyet, Arabistan'ın her köşesine yayılmış ve açıklanmış, müşriklerin harpte ve şirkte en ileri gidenlerinden Amr b. Âs, Halid b. Velid ve benzerleri Müslüman olmuşlardı.[569]

Hudeybiye musalahası üzerine, Müslümanlar müşriklerle biraraya gelmeye ve onlara Kur'ân-ı Kerîm dinletmeye, İslâmiyet üzerinde onlarla açıktan açığa ve korkusuzca konuşmaya, Müslümanlıklarını gizleyenler de onu açığa vurmaya başlamışlardı.[570]

Halbuki, Hudeybiye barışından önce, iki taraf birbirine karışamıyordu. Barıştan sonra ise, müşrikler Medine'ye serbestçe geliyorlar, Müslümanlar da Mekke'ye serbestçe gidiyorlar; orada ev halkları, dostları ve başkalarıyla oturup kalkıyorlardı.

Artık, Peygamberimiz Aleyhisselamın hal ve hareketleri, mucizeleri, ahlâkı ve yolunun güzelliği hakkında Müslümanların verdikleri bilgiler ve öğütler dinlenir olmuş, müşriklerin kalbleri yumuşayıp İslâmiyete meyletmeye başlamıştı.

Bâdiyelerde, çöllerde oturan Araplar da, Müslüman olmak için, Kureyş müşriklerinin Müslüman olmalarını bekliyorlardı.[571]

---

567 İbn İshak, İbn Hişam, 3/336, 337, Vâkıdî, Megâzî, 2/624, Taberî, Târîh, 3/81.
568 İbn İshak, İbn Hişam, 3/336, 337, Vâkıdî, Megâzî, 2/624.
569 Vâkıdî, Megâzî, 2/624.
570 İbn Kayyım, 2/144.
571 Kastallânî, Mevâhib, 1/168.

Feth sûresinin 6. âyetinde anılan münafıklar ile, 11, 12, 15, 16. âyetlerinde sözü geçen bedevîler, Mekke ve Medine arasında oturan Müzeyne, Cüheyne ve Benî Bekr kabileleri halkı olup; Peygamberimiz Aleyhisselam onları Hudeybiye'ye doğru götürmek istediği zaman, onlar Kureyş müşriklerinden korkmuşlar, ev halklarını ve mallarını bahane ederek Hudeybiye seferinden geri kalmışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabının sağ salim döndüklerini görünce de:

"Seninle gidemediğimiz için Allah'tan yarlıganmamızı dile" diyerek dil ucuyla niyazda bulunmuşlardı.[572]

Hayber gazasına ise, ganimet almak için katılmak istemişlerdi.

16. âyette bahsi geçen sert ve çetin savaşçı kavim; Arap olmayan kavimler, veya Rumlar, yahut Hevâzin, ya da Benî Hanifelerdi.[573]

18. âyette sözü geçen yakın fetih, Hudeybiye musalahası;

20. âyette çabuk olarak verildiği bildirilen ganimet de Hayber ganimeti idi.[574]

26. âyette geçen, "kalbleri taassupla kaplanmış olan"lardan birisi de Kureyş müşriklerinin elçisi Süheyl b. Amr idi.

Besmeleyi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Resûlullah sıfatını yazdırmamak için, direnmiş durmuştu.

Âyette geçen takvâ sözü ise, "Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah" kelime-i tevhidi ve kelime-i şehadet idi.

27. âyetteki yakın bir fetih, Hudeybiye musalahası, barışı idi.[575]

29. âyette Ashab-ı Kiram için, İncil'de geçtiği açıklanan; "Filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerinde dimdik yükselmiş, ekincilerin hoşuna giden bir ekin gibidir!" mealli bir temsille, önce onların az olacakları, sonra artmaya başlayacakları, ondan sonra çoğalacakları, daha sonra da gövdeleşerek kuvvetlenecekleri anlatılmıştır.[576]

Bugün İncil tercemeleri olmak üzere ellerde dolaşan ve kutsal sayılan bazı kitaplarda da, şu temsiller görülmektedir:

"Anlara bir temsil daha irad edüp dedi ki: Semâ melekûtu, bir âdemin alup tarlasına ektiği hardal dânesine benzer.

---

572 Vâkıdî, Megâzî, 2/619.
573 İbn İshak, İbn Hişam, 3/335, Vâkıdî, Megâzî, 2/620.
574 Vâkıdî, Megâzî, 2/621.
575 İbn İshak, İbn Hişam, 3/336, Vâkıdî, Megâzî, 2/623.
576 Vâkıdî, Megâzî, 2/623.

Cümle tohumların en küçüğü ise de, büyüdüğü zaman, sebzevâtın hepsinden büyük olup ağaç olur. Şöyle ki; havâ kuşları gelüp anın dallarına konarlar."[577]

"Ve dedi ki; Allah'ın melekûtu böyledir:

Güya, bir âdem tohumu yere atar ve gece gündüz uyuyup kalkar ve tohum anın bilmediği sûrette biter ve büyür. Zira, yer kendiliğinden evvelâ otu, sonra başağı ve daha sonra, başakta mükemmel buğdayı husûle getürür ve mahsul kemale erdüğü gibi, orağı salar. Zira, hasad vakti yetişmiştir."[578]

"İsa dahi ânlara hitaben: 'Yapıcıların reddettikleri taş, köşe taşı oldu! Bu, Rabb tarafından olup gözlerimiz önünde acâibdir!' kelamını bir vakit kitaplarda okumadınız mı?

Bunun içün size derim ki: 'Melekûtullah, sizden alınıp mahsûlünü getüren bir ümmete verilecektir ve bu taş üzerine düşen, parçalanacaktır. Ol dahi, kimin üzerine düşerse, ânı ezecektir!' dedi.[579]

Ebu Basîr'in Mekke'den Kaçışı ve Kureyşîlerin Ticaret Yollarını Kesişi

Ebu Basîr'in İsmi, Soyu ve Kimliği

Ebu Basîr'in ismi ve soyu; Ubeyd (veya Utbe) b. Esîd b. Cariye olup Sakîf kabilesindendi.[580] Zühre oğullarının müttefiki idi.[581]

Mekke'de müşriklerce hapsedilmiş olan Müslümanlar arasında bulunuyordu.[582]

Ebu Basîr'in Medine'ye Kaçışı ve Müşriklere İade Edilişi

Ebu Basîr, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hudeybiye'den Medine'ye dönüşünden sonra,[583] bir fırsatını bulup, Mekke'den yaya olarak kaçtı.[584]

Ahnes b. Şerik es-Sakafî ile Ezher b. Avf ez-Zührî; Âmir b. Lüeyy oğullarından İbn Lebun Huneys b. Cabir'i, erkek bir deve vermek üzere kiraladılar.

---

577 Matta İncili, 13:31-33.
578 Markos İncili, 4:26-29.
579 Matta İncili, 21:42-44.
580 İbn Abdilberr, 4/1612.
581 Vâkıdî, Megâzî, 2/624.
582 İbn İshak, İbn Hişam, 3/337, İbn Esîr, Kâmil, 2/205.
583 İbn İshak, İbn Hişam, 3/337, Vâkıdî, Megâzî, 2/624.
584 Vâkıdî, Megâzî, 2/624.

Peygamberimiz Aleyhisselama da, aradaki musalaha ve muahedeyi hatırlatan ve Ebu Basîr'in kendilerine iadesini isteyen bir yazı yazdılar.

Huneys b. Cabir, azadlı kölesi Kevser'i devesinin terkisine alarak Medine yolunu tuttu.

Huneys ile Kevser, Medine'ye geldiler.

Huneys, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"İşte, sana yazı!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Übeyy b. Ka'b'ı çağırdı. Übeyy b. Ka'b, yazıyı Peygamberimizi Aleyhisselama okudu.

Yazıda:

"Adamlarımızdan, senin yanına gelecek olanların bize geri çevrilmesi hakkında sana ne şart koştuğumuzu ve aramızdaki anlaşmaya da şahitler tuttuğumuzu biliyorsundur.

Öyleyse, adamımızı bize gönder" deniliyordu.[585]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Basîr'i Öğütleyişi ve Teselli Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Basîr'e:

"Ey Ebu Basîr! Biliyorsun ki, biz şu Kureyş kavmiyle bir anlaşma yapmış ve onlara söz vermiş bulunuyoruz.

Dinimize göre; verdiğimiz sözde durmamak bize yaraşmaz!

Hiç şüphe yok ki, Yüce Allah, senin için ve seninle birlikte bulunan zayıf, koruyucusuz Müslümanlar için, bir genişlik, bir çıkar yol yaratacaktır!

Haydi, kavminin yanına git!" buyurdu.

Ebu Basîr:

"Yâ Rasûlallah! Bana işkence yapsınlar, beni dinimden döndürsünler diye mi müşriklere geri çeviriyorsun?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Git diyorum sana! Hiç şüphesiz, Yüce Allah, senin için, seninle birlikte bulunan zayıf, koruyucusuz Müslümanlar için bir genişlik, bir çıkar yol yaratacaktır!" buyurdu.[586]

Ebu Basîr'i Âmirî ile adamına teslim etti.

Ebu Basîr müşriklerin yanına düşüp giderken, Müslümanlar Ebu Basîr'in yanında yürüyor ve:

585 Vâkıdî, Megâzî, 2/624, 625.
586 İbn İshak, İbn Hişam, 3/337, Vâkıdî, Megâzî, 2/625.

"Ey Ebu Basîr! Sana müjdeler olsun! Hiç şüphesiz, Yüce Allah senin için bir çıkar yol yaratacaktır! Yerine göre, bir adam bin adamdan daha hayırlı olur! Sen de git, işini gör! Sen de git, işini gör!" diyorlar; sanki ona yanındakilerin bir çaresine bakmasını, ellerinden kurtulmasını duyuruyor, buyuruyorlardı.

Ebu Basîr'in Kendisini Götürenlerden Birisini Öldürüp Kurtuluşu

Zülhuleyfe'ye varıp kavuştukları zaman, öğle vakti olmuştu.

Ebu Basîr, Zülhuleyfe Mescidine girip iki rekat yolcu namazı kıldı. Mescidin duvarının dibine oturdu. Yanında taşıdığı hurma azığındaki hurmalardan yemeye başladı.

İki arkadaşına da:

"Yaklaşınız, siz de yiyiniz!" dedi.

Onlar:

"Senin yemeğin bize gerekmez!" dediler.

Ebu Basîr:

"Fakat, siz beni yemeğinize davet etmiş olsaydınız, ben davetinizi kabul eder, yemeğinizden sizinle birlikte yerdim" dedi.

Bunun üzerine, utandılar, yaklaştılar, Ebu Basîr'le birlikte hurmaya ellerini uzatmaya başladılar.

Kendilerine ait sofradaki az etli kemiği de, getirip ortaya koydular ve hep birlikte yediler.

Ebu Basîr onlara ısındı.

Âmirî de, boynunda taşıdığı kılıcını duvardaki taşın üzerine astı.

Ebu Basîr, Âmirî'ye:

"Ey Benî Âmirlerden olan kardeş! Senin ismin nedir?" diye sordu.

Âmirî:

"İsmim Huneys'tir!" dedi.

Ebu Basîr:

"Kimin oğlusun?" diye sordu.

Huneys:

"Cabir'in oğluyum!" dedi.[587]

Ebu Basîr:

"Ey Benî Âmirlerden Cabir'in oğlu kardeş! Bu kılıcın keskin midir?" diye sordu.

---

587 Vâkıdî, Megâzî, 2/625.

Huneys:

"Evet!" dedi.[588]

Ebu Basîr:

"Ey Huneys! Vallahi, ben de şu kılıcının çok iyi olduğunu sanıyorum!" dedi.

Kılıç sahibinin arkadaşı, kılıcı kınından sıyırarak:

"Vallahi, bu kılıç çok iyidir! Onu ben tekrar tekrar denemişimdir!" dedi.[589]

Ebu Basîr:

"Ben ona bir bakabilir miyim?" diye sordu.

Huneys:

"İstiyorsan, al, bak!" dedi.[590]

Kılıcın kabzasını Ebu Basîr, kınını da Huneys tutuyordu.[591]

Ebu Basîr birden Huneys'in üzerine yürüyüp işini bitirdi.[592]

Bunu gören Kevser, Medine'ye doğru hızla kaçmaya başladı.

Ebu Basîr Huneys'in elbisesini soyup onun ve Kevser'in eşyalarını deveye yükledikten sonra, Kevser'in ardına düştü. Fakat, Kevser onu kendisine yetişmekten âciz bıraktı.

Ebu Basîr:

"Vallahi, yetişebilseydim, onu da muhakkak adamının yoluna düşürürdüm!" demiştir.[593]

Kevser'in Medine'ye Gelip Durumu Peygamberimiz Aleyhisselama Haber Verişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın ikindiden sonra Mescidde ashabıyla oturduğu sırada, Kevser koşa koşa gelip Medine'ye kavuştu.[594] Koşarak Mescide girdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu görünce:

"Muhakkak, şu adam korkunç bir şey görmüştür!" buyurdu.

Kevser, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

---

588 İbn İshak, İbn Hişam, 3/337, Ebu Yusuf, s. 211, Vâkıdî, Megâzî, 2/625.
589 Abdurrezzak, 5/341, Buhârî, Sahîh, 3/183.
590 İbn İshak, İbn Hişam, 3/337.
591 Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
592 İbn İshak, İbn Hişam, 3/337, Vâkıdî, Megâzî, 2/625, 626.
593 Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
594 Aynı kaynak.

"Yazıklar olsun sana! Ne oldu sana?" diye sordu.

Kevser:

"Adamınız adamımı öldürdü![595] Ben ondan kaçtım![596] Vallahi, o, efendimi öldürdü! Ele geçirilseydim, ben de öldürülmüş, gitmiştim!" dedi.[597]

Ebu Basîr'in Medine'ye Gelişi ve Kendisini Savunuşu

Kevser ayakta dikildiği yerinden daha ayrılmamıştı ki, Ebu Basîr de çıkageldi.[598]

Devesini Mescidin kapısında çöktürdü. Huneys'in kılıcını kuşanmış olarak Mescide girdi.[599]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar ilerleyip ayakta durdu[600] ve:

"Yâ Rasûlallah! Vallahi, sen üzerine düşeni yerine getirdin!

Vermiş olduğun sözü sana Allah eda ettirdi: Beni düşman kavmin eline teslim ettin![601]

Ben de dinim hakkında işkencelere tutulup dinimden döndürülmekten dinimi korudum![602] Allah beni onlardan kurtardı!" dedi.[603]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Basîr'in cesaret ve atılganlığına şaştı da:[604]

"Ne adam yâhû! Sanki ateş kösegisi, savaş kışkırtıcısı, kızıştırıcısı!

Hele, yanında birtakım adamlar da bulunsa, elinden gelmeyecek şey yok!" buyurdu.[605]

Ebu Basîr, Peygamberimiz Aleyhisselamın bu sözlerini işitince, kendisini tekrar Kureyş müşriklerine teslim edeceğini sandı.[606]

Ebu Basîr, Huneys'in elbisesi, eşyası ve kılıcı hakkında:

"Yâ Rasûlallah! Bunların beşte birini ayır, al!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

595 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
596 Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
597 Abdurrezzak, 5/341, Buhârî, Sahîh, 3/183.
598 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
599 Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
600 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
601 Aynı kaynaklar.
602 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Ebu Yusuf, s. 211,Vâkıdî, Megâzî, 2/626.
603 Abdurrezzak, 5/s. 341, Buhârî, Sahîh, 3/183.
604 İbn Esîr, Nihâye, 5/236.
605 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Ebu Yusuf, s. 211, Vâkıdî, Megâzî, 2/626, Abdurrezzak, 5/341, Buhârî, Sahîh, 3/183.
606 Abdurrezzak, 5/341, Buhârî, Sahîh, 3/183.

"Ben bunun beşte birini ayırıp aldığım zaman, onlarla bu yolda yapmış olduğum muahedeye riayet etmemiş olurum.

Fakat, senin tutumun da, öldürdüğün adamın soykası ve eşyası da, seni ilgilendirir!" buyurduktan sonra, Kevser'e de:

"Haydi, sen de adamlarının yanına dön!" buyurdu.

Kevser:

"Yâ Muhammed! Ben hayatımı düşünüyorum. Bende Ebu Basîr'e karşı kendimi koruyacak ne bir güç, ne de eller var!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Basîr'e:

"Haydi, nereyi istersen, çık git oraya!" buyurdu.[607]

Ebu Basîr'in İys Sahilinde Üs Kurması

Peygamberimiz Aleyhisselam Ebu Basîr'i böyle istediği yere gitmekte serbest bırakınca, o da, Zülhuleyfe'ye indi.[608]

Oradan da, deniz sahilindeki Zülhuleyfe nahiyesinin İys vadisine kadar gitti.[609] Giderken, bir avuç hurma azığı ile üç gün idare etti.[610]

İys, Kureyş müşriklerinin Şam'a işleyen ticaret kervanlarının yolları üzerindedir.[611] Zülmerve'ye bir geceliktir.[612] Ağaçlık bir vadidir.[613]

Mekke'de Tutuklu Bulunan Müslümanların Kaçıp Ebu Basîr'in Yanında Toplanmaları

Mekke'de tutuklu bulunan Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın, Ebu Basîr hakkında:

"Ne adam yâhû! Sanki ateş kösegisi! Savaş kışkırtıcısı, kızıştırıcısı! Hele, yanında birtakım adamlar da bulunsa, artık onun elinden gelmeyecek şey yok!" buyurduğunu işitmişlerdi.[614]

Bunu onlara Hz. Ömer bir mektupla bildirmiş, Ebu Basîr'in deniz sahilinde, Kureyş kervanlarının yolları üzerinde bulunduğunu da salık vermişti.[615]

607 Vâkıdî, Megâzî, 2/626, 627.
608 Ebu Yusuf, s. 211.
609 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/267.
610 Vâkıdî, Megâzî, 2/267.
611 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/627, Yâkût, 4/173.
612 İbn Sa'd, 2/87.
613 Zürkânî, 2/156.
614 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/627.
615 Vâkıdî, Megâzî, 2/627.

Müşriklerin arasından, ilk önce Ebu Cendel, kaçarak Ebu Basîr'le buluştu.[616]

Mekke'deki Müslümanlar, birer birer kaçarak Ebu Basîr'in yanında toplandılar ve 70 kişi kadar oldular.[617]

Ebu Basîr'in arkadaşları, günden güne artmakta ve çoğalmakta idiler.[618]

Gıfâr, Eslem, Cüheyne ve sair kabile halkından birçok kimseler gelmişlerdi.[619]

Ebu Basîr'in başında toplananların sayısı 300'ü buldu.[620]

Ebu Basîr ve Arkadaşlarının Müşrikleri Tedirgin Etmeye Başlamaları

Ebu Basîr ve arkadaşları, Kureyş müşriklerini iyice sıkıştırmaya ve tedirgin etmeye başladılar.

Onlar, müşriklerden yakaladıklarını öldürüyorlar, müşriklerin oradan gelen ticaret kervanlarının hemen yollarını kesiyorlar,[621] mallarını iğtinam ediyorlardı.[622]

Ebu Basîr'le arkadaşlarının en son yollarını kesip mallarını iğtinam ettikleri, Kureyş müşriklerinin Şam'a gitmek isteyen ve yanlarında 30 deve bulunan ticaret kervanı idi.

Bu kervandan, her birinin hissesine otuzar dinar düşmüştü.

İçlerinden bazıları:

"Bunun beşte birini ayırıp Resûlullah Aleyhisselama gönderiniz!" demişlerdi.

Ebu Basîr:

"Resûlullah Aleyhisselam bunu kabul etmez. Öldürdüğüm Âmirî'nin soyduğum elbisesini vesairesini götürmüştüm de, kabul etmeye yanaşmamış ve 'Ben bunu yaparsam onlara karşı vermiş olduğum sözümü yerine getirmemiş olurum!' buyurdu" dedi.

---

616 Abdurrezzak, 5/342, Buhârî, Sahîh, 3/183.
617 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/627.
618 Süheylî, 6/493.
619 İbn Abdilberr, 4/1614, İbn Seyyid, 2/129.
620 İbn Abdilberr, 4/1614, Süheylî, 6/493.
621 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/627.
622 Abdurrezzak, 5/342, Buhârî, Sahîh, 3/183.

Ebu Basîr'in İys'te Toplananlara Başkan Oluşu

Deniz sahilinde, İys'te toplanmış bulunan Müslümanlar, Ebu Basîr'i kendilerine başkan ve kumandan seçtiler.

Ebu Basîr, onlara imam olup namazlarını kıldırıyor, şeriat hükümlerini uyguluyor, Cuma namazlarını kıldırıyordu.

Hepsi Ebu Basîr'i dinliyorlar, onun buyruklarına boyun eğiyorlardı.[623]

Süheyl b. Amr Ebu Basîr'in Huneys'i öldürdüğünü haber alınca; bu kendisinin son derecede ağırına gitti ve:

"Vallahi, biz Muhammed'le böyle musalaha yapmadık!" dedi.

Kureyşîlerin ileri gelenleri:

"Muhammed bunun sorumluluğundan uzaktır: O size adamınızı teslim etmiş, adamınız da onu öldürmüştür! Bunda Muhammed'e ne sorumluluk var?" dediler.[624]

Süheyl b. Amr, sırtını Kâbe'nin duvarına dayayarak:

"Vallahi, o adamın (Huneys'in) diyeti ödenmedikçe, sırtımı Kâbe'den ayırmayacağım!" diyerek yemin etti.

Ebu Süfyan b. Harb:

"Vallahi, bu, hiç şüphesiz, akılsızlıktır!

Vallahi, Müslümanlar diyeti ödemezler!

Vallahi, Müslümanlar diyeti ödemezler![625]

O diyeti ancak Kureyşîler öder.

Huneys'i Zühre oğulları göndermedi mi?" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Vallahi, doğru söyledin! Huneys'in diyetini ödemek, ancak Zühre oğullarına düşer. Onu onlar gönderdiler. Onun diyetini de, onlardan başkaları çıkarmazlar, ödemezler. Çünkü, katil onlardandır, diyet ödemek de onlara düşer" dedi.

Ahnes b. Şerik:

"Vallahi, biz diyeti ödemeyiz: Huneys'i ne biz öldürdük, ne de onun öldürülmesini emrettik.

Onu öldüren, dinimize muhalif bulunan ve Muhammed'e uyan bir kimsedir.

---

623 Vâkıdî, Megâzî, 2/627.
624 Vâkıdî, Megâzî, 2/627, 628.
625 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Vâkıdî, Megâzî, 2/628, Taberî, Târîh, 3/82.

Muhammed'e haber salınız! Onun diyetini o ödesin!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Hayır! Muhammed'e ne bir diyet, ne de ödeme düşer.

Muhammed bu işin sorumluluğundan uzaktır. Muhammed üzerine düşeni fazlasıyla yapmış, iki elçiye onu teslim etmiştir" dedi.

Ahnes b. Şerik:

"Eğer umumiyetle Kureyş diyeti ödemeyi üzerine alırsa, Zühre oğulları da, Kureyş soyundan bir kol olmaları hasebiyle, onlarla birlikte diyeti ödemeye katılırlar. Eğer Kureyş diyeti ödemezse, biz de onu hiçbir zaman ödemeyiz!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'yi fethe geldiği yıla kadar, Huneys'in diyeti ödenmedi.[626]

Kureyş Müşriklerinin Muahedede Bir Değişiklik Yapılması İçin Peygamberimiz Aleyhisselama Başvurmaları

Ebu Basîr'le arkadaşları Kureyş müşriklerini tedirgin ettikleri, canlarından bezdirdikleri zaman,[627] Kureyş müşrikleri Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı yazdılar.[628]

Yazdıkları yazıda şöyle dediler:

"Allah ve akrabalık aşkına! Sen onlara [Ebu Basîr'le arkadaşlarına] muhakkak haber sal ki, bundan böyle her kim Medine'ye, senin yanına gelirse, o emniyet ve selamettedir; onun için, geri çevrilme yoktur![629]

Biz, muahede şartlarından, iade şartını düşürdük!

Mekke'den Muhammed'in yanına gelen kimse, emniyet ve selamette olacak, geri çevrilmeyecektir![630]

Ebu Basîr'le arkadaşlarını Medine'ye alsan, koysan olmaz mı?[631]

Artık onların bize gereği yoktur!" dediler.[632]

Onların Medine'ye kabul edilmelerini,[633] Medine'de barındırılmalarını and vererek dilediler.[634]

---

626 Vâkıdî, Megâzî, 2/628.
627 Vâkıdî, Megâzî, 2/627.
628 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Ebu Yusuf, s. 212.
629 Abdurrezzak, 5/342, Buhârî, Sahîh, 3/183, İbn Abdilberr, 4/1613, İbn Esîr, Kâmil, 2/206.
630 Diyarbekrî, 2/28.
631 Vâkıdî, Megâzî, 2/629.
632 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, Ebu Yusuf, s. 212, Vâkıdî, Megâzî, 2/629.
633 Ebu Yusuf, s. 212, İbn Hazm, Cevâmi, s. 211, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 35.
634 İbn İshak, İbn Hişam, 3/338, İbn Esîr, Kâmil, 2/206, İbn Seyyid, 2/128.

Yazdıkları yazıyı da bir adamla gönderdiler.[635]

Rivayete göre; yazıyı Ebu Süfyan b. Harb getirmişti.[636]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Basîr'e Yazılı Emri

Kureyş müşriklerinin müracaatları ve ricaları üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Basîr ile Ebu Cendel'e ve Müslümanlardan yanlarında bulunanlara, artık memleketlerine, ailelerine dönmeleri,[637] Kureyşîlerden herhangi bir kimseye veya onlara ait bir kervana rastladıkları zaman dokunmamaları için yazı yazdırdı.[638]

Ebu Basîr'in Vefatı

Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısı, Ebu Basîr'e, ölüm döşeğinde iken gelmişti.

Ebu Basîr, mektubu eline alıp okurken ruhunu teslim etti.

Ebu Cendel ile arkadaşları, onun cenaze namazını kıldılar ve cenazesini oraya gömdüler.

Allah ondan razı olsun!

Ebu Basîr'in kabrinin üzerine bir mescid yapıldı.[639]

Ebu Cendel ile Arkadaşlarının Medine'ye Dönüşü

Ebu Cendel, yanındaki arkadaşlarıyla birlikte, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü.

Diğerleri de, ailelerinin yanlarına döndüler.[640]

Medine'ye dönenler, 70 kişi idi.[641]

Ümmü Külsûm Hatunun Mekke'den Medine'ye Kaçışı

Ümmü Külsûm Hatunun Kimliği ve Medine'ye Hicret Edişi

Ümmü Külsûm Hatun, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'deki azılı düşmanlarından Ukbe b. Ebi Muayt'ın kızıdır.

---

635 Vâkıdî, Megâzî, 2/629, Abdurrezzak, 5/342, Buhârî, Sahîh, 3/183.
636 Diyarbekrî, 2/27, Halebî, 2/720.
637 İbn Abdilberr, 2/1614 İbn Seyyid, 2/129.
638 Diyarbekrî, 2/20.
639 Vâkıdî, Megâzî, 2/629, İbn Sa'd, 4/134, İbn Abdilberr, 4/1614, İbn Seyyid, 2/129.
640 İbn Seyyid, 2/129.
641 Vâkıdî, Megâzî, 2/629, İbn Sa'd, 4/134.

Ümmü Külsûm Hatunun annesi Erva binti Küreyz olup,[642] Hz. Osman'ın da annesi idi.

Ümmü Külsûm Hatun Mekke'de Müslüman olmuş, Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at etmişti.[643]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Allah yolunda Müslüman ve Muhacir olarak ana baba ocağından çıkıp giden, Ümmü Külsûm Hatundan başka Kureyşî bir kadın yoktur.[644]

Ümmü Külsûm Hatun der ki:

"Ten'im veya Hashas nahiyesinde, kendimize ait olup ev halkımın bazısının oturduğu kıra sık sık gider, orada üç dört gün kalır ve ev halkımın yanına dönerdim.

Ev halkım benim oraya gidişimi yadırgamazlardı.

Oraya gidip gelmeyi sıklaştırdım.

Yine, bir gün, her zaman gitmekte olduğum kıra gitmek istiyormuşum gibi, Mekke'den çıkıp gittim.

Yolun en son noktasına vardığım zaman, Huzâalardan bir adam, bana:

'Sen nereye gitmek istiyorsun?' diye sordu.

Ona:

'Bir hâcetim var. Sana sorabilir miyim? Sen kimsin?' dedim.

'Ben Huzâalardan bir adamım!' dedi.

Huzâa adını anınca, ona içim ısındı.

Çünkü, Huzâalar Resûlullah Aleyhisselamın muahedesine katılmışlardı.

Ona:

'Ben Kureyşîlerden bir kadınım. Resûlullah Aleyhisselamın yanına gitmek istiyorum. Fakat yolu bilmiyorum!' dedim.

Huzâî:

'Biz gece, gündüz gidilecek yolları iyi bilen kimseleriz. Ben, seni Medine'ye eriştirinceye kadar, sana yoldaş olurum!' dedi.

Sonra, bana bir deve getirdi, ona bindim.

Devenin yularını tutup yola girdi.

Vallahi, adamcağız benimle tek kelime daha konuşmadı.

Deveyi ıhdırınca, hemen yanımdan uzaklaşıyor; deveden indiğimde, gelip deveyi ağaca bağladıktan sonra ağaçlar arasına çekiliyor, gidileceği

642 İbn Hacer, İsâbe, 4/491.
643 İbn Sa'd, 8/229, İbn Abdilberr, 4/1954, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/8, İbn Hacer, İsâbe, 4/491.
644 Vâkıdî, Megâzî, 2/629, İbn Sa'd, 8/230.

ve deve açlıktan böğürdüğü zaman, onun yanına gelip bana arkasını dönüyor; deveye bindiğimde, devenin yularını tutup ininceye kadar arkasına bakmadan gidiyordu.

O, böyle yapmaktan geri durmadı.

Nihayet, Medine'ye geldik.

Allah o yoldaşı hayırla mükâfatlandırsın!

Huzâa kabilesi ne iyi kabiledir!

Peygamber Aleyhisselamın zevcesi Ümmü Seleme'nin yanına vardım. Yüzüm örtülü olduğu için, beni tanıyamadı. Kim olduğumu söyleyip yüzümü açınca, beni tanıdı, bırakmadı.

Bana:

'Sen Allah'a ve Allah'ın Resûlüne hicret mi ettin?' diye sordu.

'Evet!' dedim ve ilave ettim:

'Resûlullah Aleyhisselam, erkeklerden Ebu Cendel b. Süheyl ile Ebu Basîr'i müşriklere geri gönderdiği gibi, beni de gönderir diye korkuyorum!

Ey Ümmü Seleme! Erkeklerin hali kadınların hali gibi değildir.

Mekkelilerin yanlarından ayrıldığım günden bu yana sekiz gün geçmiş, dönüşüm, bulunmayışım uzamıştır.

Şimdi, onlar nerede kaybolduğumu konuşacaklar, sonra da beni arayacaklar, bulamayınca da, bana doğru geleceklerdir!' dedim."

Ümmü Külsûm Hatunun Peygamberimiz Aleyhisselama Halini Arzedişi

Ümmü Külsûm Hatunun Hz. Ümmü Seleme'nin evinde bulunduğu sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam oraya geldi.

Hz. Ümmü Seleme, Ümmü Külsûm Hatunun işini, Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ümmü Külsûm Hatuna:

"Hoşgeldin!" dedi.

Ümmü Külsûm Hatun:

"Yâ Rasûlallah! Ben, dinim uğrunda, senin yanına kaçıp geldim. Beni koru! Müşriklere geri çevirme![645]

Beni kâfirlere geri çevirirsen, onlar bana işkence yaparlar ve beni dinimden döndürmeye uğraşırlar.

---

645 Vâkıdî, Megâzî, 2/629, 631.

Ben işkenceye dayanamam. Ben nihayet, bir kadınım!

İyi bilirsin ki; kadınların hali, zayıfların haline varır.[646]

Müşriklere iki kişi iade ettiğini ve onlardan birisinin kendisini koruduğunu gördüm.

Fakat, ben nihayet bir kadınım!" dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

"Şüphe yok ki, Yüce Allah, kadınlar hakkındaki ahdi bozar, hükümsüz bırakır!" buyurdu.[647]

Bunun üzerine, inen âyette şöyle buyuruldu:

"Ey iman edenler! Size mü'min kadınlar muhacir olarak geldikleri zaman, onların gerçekten iman edip etmediklerini deneyiniz.

Allah onların imanlarını çok iyi bilendir.

Fakat, siz onların mü'min kadınlar olduklarına bilgi edinirseniz, artık, onları kâfirlere geri çevirmeyiniz!

Bunlar onlara helâl değildir, onlar da bunlara helâl olamazlar.

Kâfir olan kocalarının bu kadınlara sarfettikleri mehri onlara (kâfirlere) veriniz!

Mehirlerini verdiğiniz takdirde, onları sizin almanızda size bir günah yoktur.

Artık, kâfir olan kadınlarınızı da, nikâhınız altında tutmayınız! Onlara sarfettiğiniz mehri de isteyiniz.

Kâfirler de, size hicret eden kadınlara harcadıkları mehri istesinler. Bu, Allah'ın hükmüdür. Aranızda, O hükmeder.

Allah, her şeyi hakkıyla bilen, her yaptığını yerli yerince yapandır."[648]

Kardeşlerinin Ümmü Külsum Hatûnu Götürmek İçin Medine'ye Gelişi

Bir sabah, Ümmü Külsûm Hatunun kardeşleri Velid b. Ukbe ile Umare b. Ukbe, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler ve:

"Yâ Muhammed! Muahedemizde, bizden senin yanına gelenleri bize geri vermek hususunda koşmuş olduğumuz şartımızı yerine getir!" dediler, Ümmü Külsûm Hatunu alıp götürmek istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

646 Vâkıdî, Megâzî, 2/631, İbn Sa'd, 8/231.
647 Vâkıdî, Megâzî, 2/631.
648 Mümtahine: 10.

"Muahededeki o şartın hükmünü, Allah kadınlar hakkında bozdu, ortadan kaldırdı!" buyurdu.

Ümmü Külsûm Hatunu onlara teslim etmedi.

Velid'le Umare de, Mekke'ye döndüler ve durumu Kureyş müşriklerine bildirdiler.[649]

Ümmü Külsum Hatunun Zeyd b. Hârise ile Evlenişi

Ümmü Külsûm Hatun Medine'ye gelince, Zübeyr b. Avvam, Zeyd b. Hârise ve Abdurrahman b. Avf ona talip oldular.

Ümmü Külsûm Hatun, bir anneden doğma kardeşi olan Hz. Osman'a danıştı.

Hz. Osman da, bunu Peygamberimiz Aleyhisselama danışmasını işaret etti.

Bunun üzerine Ümmü Külsûm Hatun, bunu Peygamberimiz Aleyhisselama gelip sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam da Zeyd b. Hârise ile evlenmesini ona tavsiye buyurunca, Ümmü Külsûm Hatun Zeyd b. Hârise ile evlendi.

Ümmü Külsûm Hatunun, Zeyd b. Hârise'den, Zeyd ve Rukayye isimlerinde bir oğlu ile bir kızı oldu.[650]

Ümmü Külsûm Hatunun Annesi Erva binti Küreyz Hatunun Medine'ye Hicret Edişi

Ümmü Külsûm Hatundan sonra, annesi Erva binti Küreyz de, Medine'ye hicret edip geldi.

Erva Hatunun annesi, Peygamberimiz Aleyhisselamın halası Beyzâ binti Abdulmuttalib'di.[651]

Erva Hatun, Mekke'de, ilk sıralarda; Talha, Ammar b. Yâsir, Hz. Ebu Bekir, Zübeyr b. Avvam ve Abdurrahman b. Avf'ın anneleriyle birlikte Müslüman olmuştu.[652]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Erva Hatun, ilk önce, Affan b. Ebi'l-Âs ile evlenmiş, ondan [Hz.] Osman ile Âmine isminde iki çocuğu;

Sonra, Ukbe b. Ebi Muayt'la evlenip, ondan da, Velid, Umare, Halid, Ümmü Külsûm, Ümmü Hakîm ve Hind adlarındaki oğulları ve kızları olmuştu.[653]

---

649 Vâkıdî, Megâzî, 2/631, 632.
650 İbn Sa'd, 3/45.
651 İbn Sa'd, 8/229.
652 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/8, İbn Hacer, İsâbe, 4/228.
653 İbn Sa'd, 8/229.

Cüzamların Müslüman Oluşu

Cüzamların Kimliği

Kahtan'ın soyundan gelen Cüzamların ata soyları şöyle sıralanır:

Cüzam Amr b. Adiy, b. Hâris, b. Mürre, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Ureyb, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.

Cüzam Amr'ın Haram ve Cüşem adlarında iki; Haram'ın da, Gatafan ve Efsa adlarında iki oğlu vardı.

Benî Dubeybler ile Benî Ba'celer ve daha başkaları da, Cüzam'a mensup oymaklardandır.

Rifâa b. Zeyd ile Arkadaşlarının Medine'ye Gelişi

Rifâa b. Zeyd el-Cüzamiyyü'd-Dübeybî, Hudeybiye barışından sonra, Hayber gazasından önce, kavminden bir cemaatle Medine'ye geldi. Peygamberimiz Aleyhisselama bir köle hediye etti ve Müslüman oldu. Kendisiyle gelen Cüzamîler de Müslüman oldular.

Allah hepsinden razı olsun!

Rifâa'nın hediye ettiği kölenin adı Mid'am (Med'am), doğum yeri Hısma idi. Künyesi Ebu Selam'dı. Kendisi, Zenci idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Rifâa b. Zeyd için bir sancak bağlayıp, onu kavmine başkan yaptı.

Rifâa b. Zeyd, bir müddet Medine'de oturdu.

Yurduna döneceği zaman, yanında götürmek üzere bir yazı yazmasını Peygamberimiz Aleyhisselamdan istedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onun dileğini yerine getirdi, yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm!

Bu, Muhammed Resûlullah'tan, Rifâa b. Zeyd için yazılan yazıdır:

Ben onu bütün kavmine gönderdim.

Onlar, aralarına girmiş, kendileriyle birlik kurmuş olanları, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne (Müslümanlığa) davet edeceklerdir.

Onların davetine yönelenler, Allah'ın ve Resûlünün cemaati arasına girmiş olurlar.

İslâmiyetten yüz çevirenlere, kaçınanlara ise, iki ay eman mühleti vardır."

Rifâa b. Zeyd Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısını kavmine götürüp okuyunca, Cüzamlar Müslüman oldular.

Allah onlardan razı olsun!

Cüzamlar, Harre'ye, Recla Harresine gidip orada oturdular.[654]

Cüzamlara zekât hakkında da yazı yazılıp; onda, hayvan zekâtının nasıl ve ne kadar verileceği bildirildi. Bu zekât ile beşte bir verginin Übey b. Anbese'ye veya onların gönderecekleri kişilere teslimi de emir buyuruldu.[655]

Ferve b. Amr el-Cüzamî'nin Müslüman Oluşu ve Şehit Edilişi

Ferve b. Amr'ın Kimliği ve Müslüman Oluşu

Ferve b. Amr el-Cüzamî; Rumların Arabistan'a doğru uzanan bölgelerinin valisi olup, Şam toprağından Muan ve çevresinde otururdu.

Müslüman oldu.[656] Müslüman olduğunu Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı ile bildirdi.[657]

Yazısında şöyle dedi:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Peygamber Muhammed Resûlullah'a!

Ben İslâmiyeti (İslâmiyetin hak ve gerçekliğini) ikrar etmiş ve kalbimle de onu doğrulamış bulunuyorum.

Ben şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur.

Ve yine şehadet ederim ki; Muhammed, Allah'ın kulu ve resûlüdür.

O, İsa b. Meryem (Aleyhisselam)ın kendisinden sonra geleceğini müjdelemiş olduğu peygamberdir!

Selam olsun sana!"[658]

Ferve b. Amr, bu mektubu, kavminden Mes'ud b. Sa'd adındaki bir adamla gönderdi.

Aynı zamanda, Peygamberimiz Aleyhisselama ak bir katır, bir at, bir merkep ile ince elbiseler ve altın sırmalı bir kaftan da hediye etti.[659]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ferve'nin mektubunu okuttu. Elçisinin ağırlanmasını Bilal-i Habeşî'ye emir buyurdu.

---

654 İbn İshak, İbn Hişam, 4/243.
655 İbn Sa'd, 1/270.
656 İbn İshak, İbn Hişam, 4/237, 238, İbn Sa'd, 1/355.
657 İbn Sa'd, 1/355.
658 Diyarbekrî, 2/147.
659 İbn, Sa'd, 1/281, İbn Cevzî, 2/740, Kastallânî, Mevâhib, 1/299, 300, Diyarbekrî, 2/147.

Elçi Mes'ud b. Sa'd dönmek istediği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, Ferve b. Amr'ın yazısına şöyle cevap yazdırdı:

"Muhammed Resûlullah'tan Ferve b. Amr'a!

Selam olsun sana!

Ben senden dolayı Allah'a hamd ederim -ki, O'ndan başka hiçbir ilah yoktur![660]

İmdi, gönderdiğin elçin yanımıza geldi. Kendisiyle göndermiş olduğun hediyeler de bize erişti.

Elçin, bize, tarafınızdan gereken bilgileri verdi ve İslâmiyet haberini getirdi. Yüce Allah seni o doğru yoluna[661] hidayet etmiş bulunmaktadır.

Eğer sen işini, gidişini düzeltirsen, Allah'ın ve Resûlünün buyruklarına boyun eğersen, namazı kılar, zekâtı verirsen,[662] Cennete girersin!

Selam olsun sana!"[663]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ferve b. Amr'ın elçisine oniki buçuk ukiyye gümüş bahşiş verilmesini de Bilal-i Habeşî'ye emir buyurdu.[664]

Ferve b. Amr'ın Hapis ve İdam Edilişi

Rum Hükümdarı (Kayser), Ferve b. Amr'ın Müslüman olduğunu haber alınca, onu huzuruna getirtti ve kendisine:

"Dininden dön, valiliğini sana geri verelim" dedi.

Ferve b. Amr:

"Muhammed'in dininden hiçbir zaman ayrılmam!

İsa'nın kendisinden sonra onun geleceğini müjdelediğini, sen de pekâlâ biliyorsun.

Fakat, sen hükümdarlığını esirgeyip bunu açıklayamıyorsun!" dedi.

Bunun üzerine, Kayser, Ferve b. Amr'ı hapsetti.[665]

Ferve b. Amr, boynu vurulmak üzere hapisten çıkarılıp götürülürken:

"Rabbim için varlığımdan ve makamımdan geçip selamete erdiğimi, Müslüman olduğumu, mü'minlerin en yücesine tebliğ et!" diyordu.[666]

Rumlar, Filistin'de Afra suyunun üzerinde toplandılar.

---

660 Diyarbekrî, 2/147.
661 İslâmiyete (Diyarbekrî, 2/147).
662 İbn Sa'd, 1/281, İbn Cevzî, 2/741, Diyarbekrî, 2/147.
663 Diyarbekrî, 2/147.
664 İbn Cevzî, 2/741, Kastallânî, Mevâhib, 1/300, Diyarbekrî, 2/147.
665 İbn Sa'd, 1/281, İbn Cevzî, 2/740, 741, Halebî, 3/263.
666 İbn İshak, İbn Hişam, 4/238, İbn Sa'd, 1/355, İbn Seyyid, 2/244, Diyarbekrî, 2/148.

Ferve b. Amr'ın orada boynunu vurup, cesedini Afra suyunun üzerine astılar.[667]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Zıhar Hakkında Âyet Nazil Oluşu

Zıharın Mânâları

Zıhar, lügatta, iki şeyin birbirine tatbik edilmesi, sırt sırta gelmesi;

Şeriatta da, kocanın, eşine "Sen bana anamın sırtı gibi ol!" diyerek yemin etmesi demektir.[668]

Cahiliye devrinde, bir kimse eşine "Sen bana anamın sırtı gibi ol!" dedi mi, artık eş ona haram olur, bu söz boşama sayılırdı.[669]

İslâm'da ilk zıharı yapan, Ubâde b. Sâmit'in kardeşi Evs b. Sâmit idi.[670]

Kendisi çok yaşlı ve hırçın huylu idi.[671] Kızdığı zaman, aklı başından gider, gelirdi.

Amcasının kızı Havle (Huveyle) binti Sa'lebe ile evli idi.[672]

Evs b. Sâmit bir gün Havle Hatundan bir istekte bulunmuş,[673] Havle Hatun onun isteğini yerine getirmeyince, Evs kızmış, aklı başından gitmiş,[674] Havle Hatuna "Sen bana anamın sırtı gibi ol!" demiş,[675] evden çıkıp gitmiş; biraz sonra eve gelip dileğini tekrarlamış, Havle Hatun da:

"Hayır! Havle'nin varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; senin söylediğin söz üzerine Allah ve Resûlü hakkımızda hükmünü verinceye kadar dileğin yerine getirilemez!" diyerek Evs'e karşı koymuş[676] ve:

"Vallahi, sen ağır bir söz söyledin. Bunun sonucunun nereye varacağını bilmiyorum" demişti.

Evs'in aklı başına gelip söylediğine pişman olunca:

"Zannetmem ki, sen bana haram olmuş olmayasın!" dedi.[677]

Havle Hatun:

---

667 İbn İshak, İbn Hişam, 4/238, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/357, İbn Seyyid, 2/244, Diyarbekrî, 2/147, 148.
668 İbn Esîr, Nihâye, 3/165, Fîruzâbâdî, 2/85.
669 İbn Sa'd, 8/379, Taberî, Tefsîr, 28/6, 8, İbn Esîr, Nihâye, 3/165.
670 Taberî, Tefsîr, 28/6.
671 Ahmed b. Hanbel, 6/410.
672 İbn Sa'd, 8/378, 379.
673 Ahmed b. Hanbel, 4/41.
674 İbn Sa'd, 8/379.
675 İbn Sa'd, 8/379, Ahmed b. Hanbel, 6/410.
676 Ahmed b. Hanbel, 6/410.
677 İbn Sa'd, 8/378, 379.

"Sen yine de böyle söyleme! Allah boşamayı sevmez![678]

Sen talaktan, boşamaktan hiç bahsetmedin ki!

Böyle bir yasaklama hükmü, ancak Yüce Allah'ın bize Resûlünü göndermesinden önceki zamanda idi.

Sen istersen git, yaptığın şeyi Resûlullah Aleyhisselama bir sor!" dedi. Evs b. Sâmit:

"Ben bunu ondan sormaya utanırım! Resûlullah Aleyhisselama sen git! Onun şu içine düştüğümüz şeyden bir çare bulup bize hayır kazandırması umulur. Bu işleri en iyi bilen odur!" dedi.[679]

Havle Hatunun Peygamberimiz Aleyhisselama Başvuruşu ve Yalvarıp Yakarışı

Havle Hatun, komşusundan emaneten bir elbise alıp giydi.[680]

Hz. Âişe'nin odasında bulunduğu sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardı.[681] Önüne oturdu[682] ve:

"Yâ Rasûlallah! İyi bilirsin ki, Evs oğlumun babasıdır. Amcamın oğludur. Halkın, bana en sevgili olanıdır.

Kendisinin akıl muvazenesizliğine uğradığını, güçten kuvvetten düştüğünü, dilinin ağırlaştığını, konuşurken de incitir olduğunu; benim onun yanına dönmem, onun da benim yanıma dönmesi kadar uygun bir şey olamayacağını da herkesten daha iyi bilirsin![683]

Yâ Rasûlallah! Evs b. Sâmit beni genç, zengin ve aile sahibi olduğum zaman aldı. Malımı,[684] gençliğimi yiyip bitirdi. Ben ona birçok çocuk da doğurdum.

Şimdi, kocayıp yaşlılar arasına girdim, çoluk çocuktan kesildim.[685] Kemiklerim inceldi.[686] Ailem dağıldı.[687]

Ben bu duruma düştüğüm zaman, o bana zıhar yaptı. 'Sen bana anamın sırtı gibisin!' dedi.

---

678 Taberî, Tefsîr, 28/4.
679 İbn Sa'd, 8/379.
680 Ahmed b. Hanbel, 6/411.
681 İbn Sa'd, 8/379.
682 Ahmed b. Hanbel, 6/411.
683 İbn Sa'd, 8/379.
684 Diyarbekrî, 2/26.
685 İbn Mâce, 1/666, Taberî, Tefsîr, 28/2.
686 Taberî, Tefsîr, 28/2.
687 Diyarbekrî, 2/26.

Sana Kitabı indiren Allah'a yemin ederim ki; o, boşama sözünü hiç anmadı" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Zannetmem ki, sen ona haram olmamış olasın!" buyurdu.[688]

Havle Hatun:

"Böyle söyleme ey Allah'ın Peygamberi! Vallahi, o, boşama sözünü hiç anmadı" dedi.[689]

Peygamberimiz Aleyhisselam cevabını tekrarladı ve:

"Ey Huveyle! Senin işin hakkında bize Allah tarafından henüz bir şey emrolunmadı. Sen şimdi evine dön! Eğer, inşaallah bir şey emrolunursa, onu sana açıklarım!" buyurdu.[690]

Havle Hatun:

"Yâ Rasûlallah! Kocamla birarada yaşamamı uzat![691] Biz, ayrılırsak mahvoluruz![692]

Yâ Rasûlallah! Benim için bir çare bulursan, beni onunla birarada yaşat!" dedi.[693]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen ona haram olmuşsundur!" buyurdu.[694]

Havle Hatunun Allah'a Yalvarışı ve Peygamberimiz Aleyhisselama Vahiy Gelişi

Bunun üzerine, Havle Hatun Yüce Allah'a yöneldi ve:

"Ey Allah'ım! Ben bugün halimin perişanlığını, üzüntülerimi, kocamdan ayrılmanın üzerimdeki zahmet ve meşakkatini.. Sana şikâyet ediyorum![695] Yoksulluğumu Sana şikâyet ediyorum![696]

Körpe çocuklarım var! Onları ona koysam, zayi olur, ölür giderler; kendi yanıma alsam, aç kalırlar.[697]

Ey Allah'ım! Şikâyetlerim ancak Sanadır![698]

688 İbn Sa'd, 8/379, Taberî, Tefsîr, 28/4.
689 Taberî, 28/4.
690 Taberî, Tefsîr, 28/3.
691 Taberî, Tefsîr, 28/1.
692 Taberî, Tefsîr, 28/6.
693 Taberî, Tefsîr, 28/3.
694 Taberî, Tefsîr, 28/1.
695 İbn Sa'd, 8/379, Taberî, Tefsîr, 28/4.
696 Taberî, Tefsîr, 28/2.
697 Diyarbekrî, 2/26.
698 Taberî, Tefsîr, 28/6.

Ey Allah'ım! Bu yolda bizim için genişlik, çıkar yol olacak şeyi, Peygamberinin diline indir!" diyerek ağlamaya başladı.

O sırada Hz. Âişe'nin odasında bulunanlar da, ona acıdıklarından, ağladılar.

Havle Hatunun, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde hem ağladığı,[699] hem de:

"Yâ Rasûlallah! Halime bak! Sana kurban olayım yâ Nebiyyallah! Bana bak! Allah beni sana feda etsin!" diyerek yalvarıp durduğu sırada,[700] vahiy hali Peygamberimiz Aleyhisselamı bürüdü.

Peygamberimiz Aleyhisselamın gözleri yumuldu. Alnından inci taneleri gibi terler dökülmeye başladı.[701]

Hz. Âişe, Havle Hatuna:

"Sus!" diye işaret etti.

Havle Hatun konuşmaya devam edince:

"Ey Havle! Konuşmanı ve hitaplarını kes artık! Görmüyor musun, Resûlullaha vahyolunuyor![702] Gelen vahiy herhalde senin hakkındadır" dedi.

Havle Hatun:

"Ey Allah'ım! Sen benim hakkımda hayırlı olanı ihsan et! Ben Senin peygamberinden ancak hayırlı olanı diler ve umarım" dedi.

Vahiy hali kendisinden sıyrılınca, Peygamberimiz Aleyhisselam gülümseyerek doğruldu ve:

"Ey Havle!" diye seslendi.

Havle Hatun:

"Lebbeyk!=Buyur, emrine âmâdeyim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yüce Allah, ikinizin (senin ve kocanın) hakkında vahiy indirdi.[703] Seni müjdelerim!" buyurdu.

Havle Hatun:

"Hayırlı olmasını dilerim!" dedi.[704]

Peygamberimiz Aleyhisselam inen âyetleri ona okudu -ki, inen âyetlerde şöyle buyurulmakta idi:

---

699 İbn Sa'd, 8/379.
700 Taberî, Tefsîr, 28/4.
701 İbn Sa'd, 8/379.
702 Taberî, Tefsîr, 28/4.
703 İbn Sa'd, 8/379, 380.
704 Taberî, Tefsîr, 28/3.

"Ey Resûlüm! Kocası hakkında seninle direşip duran, halinden Allah'a da şikâyet etmekte olan kadının sözünü, Allah işitmiştir.

Allah, sizin konuşmanızı zaten işitiyordu.

Çünkü, Allah hakkıyla işitici, hakkıyla görücüdür.

İçinizden zıhar yapmakta olanların karıları, onların anaları değildir. Onların anaları, kendilerini doğurandan başkası değildir.

Şüphe yok ki, zıhar yapmakla, onlar çirkin ve yalan bir söz söylemiş oluyorlar.

Elbette, Allah çok bağışlayıcı ve çok yarlıgayıcıdır.

Kadınlardan zıhar ile ayrılmak isteyip de, sonra, dediklerini geri alacaklar için, birbirleriyle temas etmezden önce, bir köle azad etmek gerekir.

İşte, size bununla öğüt veriliyor.

Allah, ne yaparsanız, hakkıyla haberdardır.

Fakat, kim bunu bulamazsa, yine, birbirleriyle temas etmezden önce, aralıksız olarak iki ay oruç tutsun!

Buna da güç yetiremezse, altmış yoksul doyursun!

Cezadaki bu hafifletme, Allah'a ve Allah'ın Peygamberine imanda sebat etmekte olduğunuz içindir.

Bu hükümler, Allah'ın koyduğu hadlerdir.

Bunları kabul etmeyen kâfirler için ise, elem verici bir azap vardır."[705]

Keffâretler Hakkında Havle'nin Kocası Evs b. Sâmit'le Konuşma Yapılması

Zıhar hakkındaki âyetlerin inmesi üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Havle Hatunun kocasına haber saldı.

Evs b. Sâmit gelince, ona:

"Sen Havle hakkında yapmış olduğun yeminini ne niyetle yapmıştın?" diye sordu.

Evs b. Sâmit:

"Onun için bir keffâret, bir kurtulmalık var mıdır?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bir köleyi azad edeceksin!" buyurdu.[706]

705 Mücâdele: 1-4.
706 Taberî, Tefsîr, 28/3.

Havle Hatun:

“Hangi köleyi azad edecek?!

Vallahi, o azad etmek için köle bulamaz!

Onun benden başka hizmet edicisi yok!” diyerek söze karıştı.[707]

Evs b. Sâmit de:

“Köle satın alıp azad etmek benim bütün servetimi götürür. Zaten, benim azıcık bir servetim var!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam; ona:

“Öyleyse, ardarda iki ay oruç tutmaya gücün yeter mi?” diye sordu.[708]

Havle Hatun:

“Vallahi, yâ Rasûlallah! O buna güç yetiremez!

O her gün filan filan vakitlerde birer kere yer, içer.

Eğer o zayıf bedeniyle iki ay oruç tutacak olursa, gözlerini kaybeder, kendisinin hurdası, kaburgası çıkar!” diyerek yine söze karıştı.[709]

Evs b. Sâmit:

“Hayır! Vallahi, yâ Rasûlallah! Tutamam!

Eğer ben günde üç öğün yemek yemeyecek olursam, gözlerimi kaybederim!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Öyleyse, altmış yoksulu doyurmaya gücün yeter mi?” diye sordu.[710]

Havle Hatun:

“Altmış yoksulu doyurmak buna mı kalmış?!

Bu, ancak düşkün bir yiyicidir!” dedi.

Evs b. Sâmit de:

“Vallahi, bunu da yapacak gücüm yok!

Sen beni ancak yardımınla, duanla destekleyip bundan kurtarabilirsin!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ben sana 15 sa’ hurma yardım edeceğim ve senin için bereket duası yapacağım!” buyurdu.[711]

Havle Hatuna da:

---

707 İbn Sa’d, 8/380.
708 Taberî, Tefsîr, 28/3.
709 İbn Sa’d, 8/300.
710 Taberî, Tefsîr, 28/3.
711 Taberî, Tefsîr, 28/3.

“Ümmü’l-Münzir binti Kays’a uğra! Ondan yarım vesk (15 sa’) hurma al! Onu 60 yoksula sadaka olarak ver.[712] Altmış yoksulu doyurunca, kocanın evine dönersin!” buyurdu.[713]

Havle Hatunun Ümmü'l-Münzir'e Başvuruşu

Havle Hatun, hemen Ümmü’l-Münzir Hatuna gitti. Onu, kapısının önünde oturmuş, kendisini bekler bir halde buldu. Ümmü’l-Münzir Hatun, ona:

“Ey Havle! Arkanda ne haber var?” diye, durumu sordu.

Havle Hatun, ona:

“Hayır var! Sen kırıkları sarıcı, yarıkları sıvayıcısın! Resûlullah Aleyhisselam, bana, ‘Ümmü’l-Münzir binti Kays’a git! Ondan yarım vesk hurma al. Onu 60 yoksula sadaka olarak dağıt!’ buyurdu” dedi.[714]

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara böyle yardımda bulununca, Yüce Allah kendilerini biraraya getirdi, araları düzeldi.[715]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Havle Hatuna:

“Ey Huveyle! Amcanın oğlu çok yaşlanmıştır. Onun hakkında Allah’tan kork! Ben sana amcanın oğluna karşı hayırlı olmanı, iyi davranmanı tavsiye ederim!” buyurdu.

Havle Hatun da:

“Öyle yapacağım!” diyerek söz verdi.[716]

Havle Hatunun Hz. Ömer'i Durdurup Onunla Uzun Uzun Konuşması

Hz. Ömer bir gün yanında bazı kişilerle birlikte giderken, yolda çok yaşlı bir kadına rastlamıştı.

Kadın Hz. Ömer’in durmasını istedi. Hz. Ömer durdu, onunla bir hayli konuştu.

Yanındaki adamlardan birisi, dayanamayarak, Hz. Ömer’e:

“Ey mü’minler emîri! Şu kocakarı için bu kadar halkı ayakta tuttun, beklettin!?” dedi.

---

712 İbn Sa’d, 8/380.
713 Taberî, Tefsîr, 28/3.
714 İbn Sa’d, 8/380.
715 Taberî, Tefsîr, 28/2,3.
716 Ahmed b. Hanbel, 6/411.

Hz. Ömer, ona:

"Yazıklar olsun sana! Kimdir bu kadın bilir misin?

Bu kadın, şikâyetlerini yedi kat göklerin üstünde Allah'a duyurmuş olan bir kadındır!

Bu Havle binti Sa'lebe'dir ki, onun hakkında, Yüce Allah, 'Ey Resûlüm! Kocası hakkında seninle direşip duran, halinden Allah'a da şikâyet etmekte olan kadının sözünü Allah işitmiştir..." buyurmuştur.

Vallahi, o, geceye kadar durup benimle konuşsaydı, namazdan başka bir şey için onun yanından ayrılmaz; namazı kıldıktan sonra, tekrar onun yanına dönerdim!" dedi.[717]

---

717 İbn Abdilberr, 4/1830, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/93, İbn Hacer, İsâbe, 4/290.

Beşinci Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ELÇİLERİ HÜKÜMDARLARI İSLÂMİYETE DAVET EDİYOR

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ELÇİLERİ HÜKÜMDARLARI İSLÂMİYETE DAVET EDİYOR

Elçilerin Gönderiliş Tarihi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 6. yılında, Zilhicce ayında, Hudeybiye'den Medine'ye döndükten sonra[1] veya Hicretin 7. yılı Muharrem ayında[2] bir gün, ashabının yanlarına varıp:

"Ey insanlar! Hiç şüphesiz, Yüce Allah, beni herkese rahmet olarak göndermiştir!

Havarilerin İsa b. Meryem'in emrinde ihtilaf ettikleri gibi, siz de benim emrimde ihtilaf etmeyiniz!" buyurdu.

Ashab:

"Yâ Rasûlallah! Havariler nasıl ihtilaf ettiler?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim sizi davet edeceğim şeye, o da havarileri davet etmişti.

Yakındaki bir yere gönderdiği kimseler razı oldular ve selameti buldular. Uzak bir yere gönderdiği kimseler ise, suratlarını astılar ve ağır davrandılar.

İsa da bunu Allah'a şikâyet etti.

Bunun üzerine, ağır davrananlar, gönderildikleri halkın diliyle konuşur oldukları halde sabaha çıktılar!" buyurdu.[3]

---

1 İbn Sa'd, 1/258, Taberî, Târîh, 3/84, İbn Kesîr, Bidâye, 4/180, Kastallânî, Mevâhib, 1/290.
2 İbn Sa'd, 1/258.
3 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, 255, Taberî, Târîh, 3/85.

İsa Aleyhisselamın Kimleri, Nerelere Gönderdiği

İsa Aleyhisselam, havarilerden ve etbaından uzak yerlere gönderdiği kişilerden;

1. Butrus'u, havari olmayan etbaından Bulus ile birlikte, Rûmiye'ye,
2. Enderais ile Menta'yı, halkı adam yiyen Yamyamîler diyarına,
3. Tomas'ı, Maşrık'ta Babil diyarına,
4. Flübüs'ü, Kartacanna'ya (Afrika'ya),
5. Yuhannes'i, Efsus'a (Ashab-ı Kehf gençlerinin karyesine),
6. Yakubüs'ü, Oraşalim'e (Beytü'l-Makdis karyesi İlya'ya),
7. İbn Selma'yı, göçebe Araplara (Hicaz toprağına),
8. Simun'u, Berber toprağına,
9. Havarilerden olmayan Yahuda'yı da, Yudis'in yerine, göndereceği yere göndermişti.[4]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ashabdan Kimleri, Kimlere Gönderdiği

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muhacir sahabileri, ayağa kalkarak:

"Sen bizi nereye göndermek istersen, oraya gönder! Biz senin emrini yerine getiririz![5] Vallahi, hiçbir şey hakkında sana muhalefet etmeyiz. Bize emret ve göndereceğin yere gönder bizi!" dediler.[6]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabından:

1. Dıhye b. Halîfe el-Kelbî'yi, Rum hükümdarı Kayser'e;
2. Abdullah b. Huzâfe es-Sehmî'yi, Acem şahı Kisrâ'ya,
3. Amr b. Ümeyye ed-Damrî'yi, Habeş hükümdarı Necaşî'ye,
4. Hâtıb b. Ebi Beltaa'yı, İskenderiye hükümdarı Mukavkıs'a,
5. Şüca' b. Vehb'i, Gassan hükümdarı Hevze b. Ali'ye gönderdi.[7]

Yola çıkarılan bu elçiler de, Peygamberimiz Aleyhisselamın bildirdikleri gibi, gönderildikleri milletlerin dillerini konuşur oldukları halde sabaha çıktılar.[8]

---

4 İbn İshak, İbn Hişam, 4/255.

5 Taberânî'den naklen Heysemî, 5/305, 306, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 11/444, Diyarbekrî, 2/30, Halebî, 3/283.

6 Zehebî, Târîh, s. 423.

7 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, İbn Sa'd, 1/258, 262, Ebu Ubeyd, s. 29, 32, 34, Belâzurî, Ensâb, 1/531, Yakubî, 2/77, 78, Taberî, Târîh, 3/84, 91, İbn Hazm, Cevâmi, s. 29, 31, İbn Cevzî, 2/717, 738, İbn Esîr, Kâmil, 2/210, 215, İbn Kayyım, 3/71, 74, İbn Seyyid, 2/259, 271, İbn Kesîr, Bidâye, 4/180, Kastallânî, Mevâhib, 1/289, 296, Diyarbekrî, 2/29, 40.

8 İbn Sa'd, 1/258, İbn Ebi Şeybe, 14/339.

Peygamberimiz Aleyhisselam, gönderdiği elçilerin yanlarına varacakları hükümdarlara da birer yazı yazdırdı.[9]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yazdırdığı Yazıları Mühürlemesi

Peygamberimiz Aleyhisselam Acem şahına, Rum Kayserine ve Habeş Necaşî'sine mektup yazdırmak istediği zaman:[10]

"Yâ Rasûlallah! Onlar, bir mektubu, mühürlü olmadıkça okumazlar!" denilmişti.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam gümüşten bir mühür yüzük edindi ki, kaşına, üç satır üzerine Allah Resûl Muhammed nakşedilmişti.[11]

Mühür yüzükteki yazı; aşağıdan yukarıya doğru, 'Muhammed' bir satır, 'Resûl' bir satır, 'Allah' da bir satır olmak üzere üç satır halinde idi.[12]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu mühür yüzüğü sol elinin serçe parmağına takardı.[13]

Sağ elinin parmağına taktığı da olurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun kaşlı tarafını avucunun içine çevirir, getirirdi.[14]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu mühür yüzük parmağında olduğu halde vefat etmiştir.[15]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu mühür yüzüğünü, Hz. Ebu Bekir, ondan sonra Hz. Ömer, Hz. Ömer'den sonra Hz. Osman parmağına takmıştır.

Hz. Osman bir gün Eris kuyusunun başında oturduğu sırada onu parmağından çıkarmış, elinde evirip çevirirken kuyunun içine düşürmüş, kuyunun bütün suyu çektirildiği, üç gün gidilip gelinip arandığı halde bu yüzük bulunamamıştır.[16]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hükümdarlara Elçiler Göndermesinin Sebebi

Hudeybiye'de Kureyş müşriklerine de açıklanmış olduğu üzere, Kureyş müşrikleri Peygamberimiz Aleyhisselamı uğraştırmadıkları takdirde, Pey-

9 İbn Sa'd, 1/259.
10 Müslim, 3/1657.
11 İbn Sa'd, 1/258, Ahmed b. Hanbel, 3/223, Buhârî, Sahîh, 1/24, 3/235, 7/53, Müslim, 3/1657, Ebu Davud, 4/88.
12 Buhârî, Sahîh, 7/54.
13 Müslim, 3/1659.
14 Müslim, 3/1655, 1656, İbn Mâce, 2/1202.
15 Hâkim, 3/250, İbn Abdilberr, 3/1178.
16 Buhârî, Sahîh, 7/54.

gamberimiz Aleyhisselam İslâmiyeti başka kavim ve kabileler arasında yaymaya çalışacaktı.[17]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hudeybiye'de Kureyş müşrikleriyle yaptığı muahede ile çarpışmayı bırakarak on yıl barış içinde yaşamayı sağlayınca;[18] Yüce Allah'ın:

"De ki: 'Ey İnsanlar! Ben Allah'ın hepinize gönderdiği peygamberim!'"[19] buyruğuna uyarak, en yakınından en uzağına kadar, komşu hükümdarlara ve kabile başkanlarına İslâmiyeti duyurmak, kendilerini İslâmiyete davet etmek sırası gelmişti.

Bunun için, ashabından bazılarını hükümdarlara gönderdi ve yazdırıp ellerine verdiği mektuplarla onları İslâmiyete davet etti.[20]

Amr b. Ümeyye'nin Habeş Necaşî'sine[21] Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi

Amr b. Ümeyye ed-Damrî'nin Habeş Necaşî'sine gönderilişi, Hicretin 7. yılı Muharrem ayında idi.[22] Amr b. Ümeyye, hükümdarlara gönderilen elçilerin ilki idi.[23]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Habeş Necaşî'sine gönderdiği, Muhammed Resûlullah mührü ile mühürlü mektubunda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Peygamber Muhammed'den, Habeşlerin ulusu Necaşî'ye yazılan yazıdır:

Doğru yola tâbi olanlara; Allah'a ve Allah'ın Resûlüne iman edenlere; Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, O'nun şeriksiz bir tek ilah olduğuna, kendisinin hiçbir eş ve oğul edinmediğine, Muhammed'in de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet getirenlere, selam olsun!

Ben seni Allah'ın dâvetiyle (İslâmiyete) davet ediyorum!

Ben O'nun Resûlüyüm!

---

17 İbn İshak, İbn Hişam, 3/321, Ebu Yusuf, s. 209, 210, Ahmed b. Hanbel, 3/323, Taberî, Târîh, 3/73, İbn Esîr, Kâmil, 2/200.

18 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Belâzurî, Ensâb, 1/350, Taberî, Târîh, 3/79, İbn Seyyid, 2/214, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37.

19 A'râf: 158.

20 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254.

21 Rum ülkesi krallarına Hrakl, Kayser; Fars (İran) krallarına Kisrâ, Mısır krallarına Firavun; Yemen krallarına Tübba'; Habeş krallarına Necaşî; Türk krallarına Hâkan denirdi. (İbn Kesîr, Bidâye, 3/78, Diyarbekrî, 2/3).

22 İbn Sa'd, 1/258, Belâzurî, Ensâb, 1/531.

23 İbn Sa'd, 1/258.

Sen Müslüman ol ki, selamete eresin!

'Ey Ehl-i Kitab! Geliniz: Bizim aramızla sizin aranızda eşit ve ortak bir sözde (kelime-i tevhidde) birleşelim de, Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi şerik koşmayalım!

Allah'ı bırakıp da, birbirimizi rabler edinmeyelim!

Eğer bu davetten yüz çevirirsen, Hıristiyan kavminin vebali senin üzerindedir!"[24]

İbn İshak'a ve daha başka kaynaklara göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın Necaşî'ye gönderdiği mektupta şöyle buyurdukları da rivayet edilir:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed'den, Habeş Kralı Necaşî Ashama'ya!

Selam olsun sana!

Senin temelli selamette olmanı diler,[25] sana olan nimetinden dolayı Allah'a hamd ü sena ederim -ki, O'ndan başka ilah yoktur! O Melik'tir, Kuddûs'tür, Selam'dır, Mü'min'dir, Müheymin'dir![26] Şehadet ederim ki; İsa b. Meryem, Allah'ın çok temiz, iffetli, dünyadan el etek çekmiş olan Meryem'e ilka ettiği Rûhu ve Kelimesidir ki, Meryem böylece ona gebe kalmış, Yüce Allah onu Rûhundan nefhedip yaratmıştır. Nasıl ki, Âdem'i de Kudret Eliyle ve nefhiyle öyle yaratmıştı.

Ben seni, Bir olan, eşi ortağı bulunmayan Allah'a ve O'na ibadet ve tâata, bana tâbi olmaya ve Allah'tan getirip tebliğ etmiş olduğum şeylere iman etmeye davet ediyorum.

Çünkü, ben Allah'ın Resûlüyüm!

Amcamın oğlu Cafer'i, bazı Müslümanlarla birlikte sana göndermiştim. Yanına geldikleri zaman, zulmü bırak, onları ağırlamaya bak!

Ben seni ve askerlerini Yüce Allah'a ibadet ve tâata davet ediyorum.

Sana gereken tebligatı yapmış, öğüdü vermiş bulunuyorum.

Öğüdümü kabul ediniz!

Doğru yola uyan gidenlere selam olsun!"[27]

---

24 İbn İshak, Kitâbu'l-mübtedâ, 4/210.

25 Taberî, Târîh, 3/89, İbn Seyyid, 2/264.

26 Taberî, Târîh, 3/89, İbn Cevzî, 2/735, İbn Seyyid, 2/264, İbn Kayyım, 2/71, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 36, Kastallânî, Mevâhib, 1/291, Diyarbekrî, 2/30, Halebî, 3/293.

27 İbn İshak'tan naklen Taberî, Târîh, 3/89, Vâkıdî'den naklen İbn Seyyid, 2/264, İbn Kayyım, 3/71, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 36, 37, Kastallânî, Mevâhib, 1/291, 292, Diyarbekrî, 2/30, Halebî, 3/293.

Amr b. Ümeyye'nin Necaşî'nin Huzuruna Küçük Kapıdan Girmekten Kaçınışı

Amr b. Ümeyye, Habeş ülkesine gittiğinde, adamların Necaşî'nin huzuruna küçük bir kapıdan eğilerek girdiklerini gördü. Kendisi de kapıya kadar vardı. Hemen oradan geri döndü.

Amr b. Ümeyye'nin bu davranışı oradakilerin ağırlarına gitti. Amr b. Ümeyye'yi hırpalamak, tartaklamak istediler.

Necaşî, Amr b. Ümeyye'ye:

"Seni küçük kapıdan içeri girmekten alıkoyan nedir?" diye sordu.

Amr b. Ümeyye:

"Bizler Peygamberimize böyle yapmayız! Onun yanına, eğilerek girmeyiz!" dedi.

Necaşî:

"Doğru söyledin!" dedi ve adamlarına da:

"Serbest bırakınız onu!" diye emir verdi.[28]

Amr b. Ümeyye'nin Necaşî'nin Huzurundaki Hitabesi

Amr b. Ümeyye, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Necaşî'ye sunduktan sonra, şöyle hitab etti:

"Ey Ashama! Bana düşen söylemek, sana düşen de dinlemektir:

Sen bize ne kadar şefkat ve nezaket gösterdinse, bizim de sana o derece güvenimiz olmuştur.

Biz senden hangi hayrı ve iyiliği ummuşsak, muhakkak ona kavuşmuşuzdur.

Biz senden hiçbir zaman hiçbir hususta hiçbir korku ve endişe duymamış; daima emniyet ve güvenç içinde bulunmuşuzdur.

Zaten, biz senden, 'Sizinle bizim aramızda, İncil, reddolunmaz bir şahit, haksızlık etmez, bu yolda kesip aralayıcı hüküm verir bir hâkim olsun! Şu kadar ki, Yahudilerin İsa b. Meryem hakkındaki davranışları gibi, sen de şu ümmî peygamber hakkında kötü davranmayasın!' diye bir hüccet ve teminat da almış bulunuyorduk.

Peygamber Aleyhisselam elçilerini ayırıp hükümdarlara yolladığı zaman, ben, o elçilerin kendileri için ummadıkları şeyi senden umduğum ve onların korktukları şey hakkında ben senden emniyet içinde bulunduğum

---

28 Zehebî, Siyer, 3/120, 121.

halde, geçmişteki hayır ve iyiliklere göre ecir ve mükâfat bekleyerek gelip huzuruna çıkmış bulunuyorum!" dedi.[29]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun Okunuşu ve Necaşî'nin Müslümanlığını Açıklayışı

Necaşî, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Amr b. Ümeyye'den alınca, gözlerine sürdü.[30] Öpüp başına koydu.[31] Hemen tahtından indi, tevazu göstererek yere oturdu ve Müslümanlığını açıkladı. Şehadet getirdi ve:

"Eğer yanına kadar gitmeye imkân bulsaydım, muhakkak giderdim![32]

Allah'ı şahit tutarak söylerim ki: O, Kitab Ehli olan Yahudilerle Nasrânîlerin [Hıristiyanların] geleceğini bekleyip durdukları ümmî peygamberdir!

Musa Peygamber, 'Merkebe biner!' diyerek İsa Peygamberin geleceğini müjdelediği gibi; İsa Peygamber de, 'Deveye biner!' diyerek Muhammed Peygamberin geleceğini öylece müjdelemiştir!

Gözle görmek, bu müjde haberinden daha tatmin edici, daha içe sindirici değildir![33]

Fakat, ne yapayım ki, Habeşlilerden pek az yardımcılarım vardır. Yardımcılarımın çoğalmasını ve kalblerin İslâmiyete ısınmasını bekliyorum" dedi.[34]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun Kutu İçinde Saklanışı

Necaşî, fil kemiğinden (dişinden) yapılmış bir kutu getirtip Peygamberimiz Aleyhisselamın mektuplarını onun içine koydu ve:

"Bu mektuplar aralarında bulundukça, Habeşlerde hayır ve bereket devam edecektir!" dedi.[35]

Rivayete göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın mektupları, Habeş Necaşî'lerinin ellerinde bulunmakta devam etmiş, Necaşîler tarafından bu mektuplara büyük saygı ve itina gösterilegelmiştir.[36]

---

29 İbn İshak'tan naklen İbn Kayyım, 3/71, İbn Seyyid, 2/264, Halebî, 3/294, Zürkânî, 3/344.
30 İbn Sa'd, 1/258, İbn Cevzî, 2/735, Kastallânî, Mevâhib, 1/299, Diyarbekrî, 2/30, Halebî, 3/293, Zürkânî, 3/344.
31 Halebî, 3/293.
32 İbn Sa'd, 1/258, İbn Cevzî, 2/735, 736, Kastallânî, Mevâhib, 1/299, Diyarbekrî, 2/30, Zürkânî, 3/344.
33 İbn İshak'tan naklen İbn Kayyım, 3/71, İbn Seyyid, 2/264, Halebî, 3/294, Zürkânî, 3/344.
34 Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Halebî, 3/294, Zürkânî, 3/344.
35 İbn Sa'd, 1/258, Kastallânî, Mevâhib, 1/299, Diyarbekrî, 2/31, Halebî, 3/293.
36 Diyarbekrî, 2/31.

Halen Şam'da Bulunan ve Peygamberimiz Aleyhisselama Ait Olduğu Sanılan Mektup

D. M. Dunlop'un verdiği bilgiye göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın Necaşî'ye göndermiş olduğu mektuba benzeyen bir mektup halen Şam'da bir şahsın elinde bulunmaktadır.

Sözü edilen şahıs; bunu birkaç yıl önce, bir Habeş pazarından aldığını söylemiştir.

Mektup, yaklaşık olarak 23x33 cm. eb'âdında bir deri üzerine kahverengi mürekkeple yazılmıştır.

Mektubun 17. satırının sonunda yuvarlak mühür izi vardır.

Bu mühür, 2/5 cm. çapındadır ve aşağıdan yukarıya doğru 'Muhammed' bir satır, 'Resûl' bir satır, 'Allah' da bir satır olmak üzere üç satır halindedir.[37]

Amr b. Ümeyye'nin Öldürülmek Üzere Necaşî'den İstenilişi

Kureyş müşriklerinden Amr b. Âs, Hendek savaşından sonra, bazı kafadarlarıyla birlikte, Habeş ülkesinde oturmayı, Peygamberimiz Aleyhisselamla müşriklerden hangi taraf kazanırsa o tarafa katılmayı kararlaştırmışlar; tabaklanmış bir hayli meşin toplayıp Habeş ülkesine gitmişlerdi.

Bunların Habeş ülkesinde bulundukları sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam da, Amr b. Ümeyye'yi elçi olarak oraya göndermişti. Amr b. Âs, Amr b. Ümeyye'nin Necaşî'nin yanına girip çıktığını görünce, arkadaşlarına:

"Bu, Amr b. Ümeyye'dir!

Eğer Necaşî'nin yanına girersem, onu bana teslim etmesini, Necaşî'den isteyeceğim! Bana verdiği zaman da, onun boynunu vuracağım!" diyerek Necaşî'nin yanına girdi.

Öteden beri yaptığı gibi, Necaşî'nin huzurunda yere kapandı.

Necaşî, ona:

"Hoşgeldin dostum! Memleketinden bana hediye olarak bir şeyler getirdin mi?" dedi.

Amr b. Âs:

"Evet! Ey hükümdar! Sana birçok meşin hediye edeceğim!" dedi, getirdiği meşinleri Necaşî'nin yanına yaklaştırdı.

Meşinler Necaşî'nin hoşuna gitti.

---

37 Prof. M. Hamidullah, İslâm Peygamberi, 1/201.

Bunun üzerine, Amr b. Âs:

"Ey hükümdar! Ben senin yanından bir adamın çıktığını gördüm ki, o, bize düşman bir adamın elçisidir!

Onu bana teslim et de, öldüreyim?

Çünkü, o, eşrafımızdan ve hayırlılarımızdan bazı kişileri öldürmüştür!" dedi.

Amr b. Âs der ki:

"Ben bunu söyler söylemez, Necaşî kızdı; sonra da, elini uzatıp burnuma öyle bir çarptı ki, burnumu kırdı sandım!

Eğer o sırada yer benim için yarılsaydı, korkumdan yerin dibine girerdim!"

Bundan sonra, Amr b. Âs:

"Ey hükümdar! Vallahi, bundan hoşlanmadığını bilseydim, onu senden dilemezdim" dedi.

Necaşî:

"Demek, sen Musa Peygambere gelmiş olan Nâmûs-u Ekber (Cebrail)'in kendisine gelip durduğu bir zâtın elçisini öldürmek üzere sana vermemi istiyorsun ha?" dedi.

Amr b. Âs:

"Ey hükümdar! O, gerçekten, böyle bir peygamber midir?" diye sordu.

Necaşî:

"Yazıklar olsun sana ey Amr! Sen benim sözümü dinle de, ona tâbi ol!

Çünkü, O, vallahi hak üzeredir! Kendisine karşı koyanlara galebe çalacaktır-Musa Peygamberin Firavuna ve ordusuna galebe çaldığı gibi!" dedi.

Amr b. Âs:

"Öyleyse, sen benim Ona İslâmiyet üzere bey'atımı alır mısın?" diye sordu.

Necaşî:

"Olur!" dedi ve elini uzattı.

Amr b. Âs da, ona İslâmiyet üzere bey'at ettikten sonra, arkadaşlarının yanına döndü ve Müslüman olduğunu onlardan gizli tuttu.[38]

Habeş Halkının Necaşî'ye Karşı Ayaklanışı

Habeş halkı toplanıp Necaşî'ye:

"Sen dinimizden ayrıldın!" diyerek ayaklandılar.

38 Aynı kaynaklar.

Necaşî, Hz. Cafer'le arkadaşlarına haber gönderdi, gemiler hazırlattı ve:

"Gemilere biner, bir müddet onların içinde bulunursunuz.

Eğer ben şu halka yenilirsem, siz istediğiniz yere kavuşmak üzere çıkıp gidersiniz.

Eğer ben onları sindirir, kendime boyun eğdirmeyi başarabilirsem, yine burada kalırsınız!" dedikten sonra yazılı bir kağıdı eline aldı.

Kağıttaki yazıda:

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muhammed Aleyhisselamın Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna, İsa b. Meryem Aleyhisselamın da Allah'ın kulu ve resûlü ve Allah'ın Meryem'e ilka eylediği Rûhu ve Kelimesi olmaktan başka bir vasfı bulunmadığına şehadet" ediliyordu.

Necaşî, bu yazıyı kaftanının içinden sağ omuzuna doğru yerleştirdikten sonra, Habeş halkının yanlarına doğru vardı.

Onlar, Necaşî için sıralanmışlardı.

Necaşî, onlara:

"Ey Habeş cemaati! Ben size insanların en yakını ve en lâyıkı değil miyim?" diye sordu.

"Evet! Öylesin!" dediler.

Necaşî:

"Siz, benim aranızdaki hal ve gidişatımı nasıl buluyorsunuz?" diye sordu.

Habeşliler:

"En hayırlı bir hal ve gidişat olarak görüyor ve buluyoruz!" dediler.

Necaşî:

"O halde, siz benden ne istiyorsunuz?" diye sordu.

Habeşliler:

"Sen dinimizden ayrıldın, İsa'nın bir kul olduğunu söyledin!" dediler.

Necaşî:

"Ya siz, İsa hakkında ne dersiniz?" diye sordu.

Habeşliler:

"'O, Allah'ın oğludur!' deriz" dediler.

Bunun üzerine, Necaşî elini göğsüne ve kaftanına bastırarak:

"Bu, şehadet eder ki; İsa b. Meryem, bundan [göğsümdeki yazıda olandan] başka bir şey değildir!" dedi.

Habeşliler, Necaşî'nin bu sözünden hoşnut oldular, karşısından çekilip gittiler.[39]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektuplarını Necaşî'nin Cevaplayışı

Necaşî, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektuplarını şöyle cevaplandırdı:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed'e Necaşî Ashama tarafındandır:

Ey Allah'ın Peygamberi![40*41]

Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan ve beni İslâmiyete hidayet eden Allah'ın selamı, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun![42]

Bundan sonra, arzederim ki yâ Rasûlallah! İçinde İsa'nın işi anılan mektubun bana erişti.

Göklerin ve yerin Rabbine yemin ederim ki; İsa da, kendisi hakkında, senin andığından zerre kadar fazla değildir.

O, ancak senin dediğin gibidir.

Senin bize neleri tebliğ etmek üzere gönderildiğini öğrenmiş, amcanın oğlu ve arkadaşlarıyla tanışmış, kendilerini ağırlamış bulunuyoruz.

Şehadet ederim ki; sen, muhakkak, sözlerinde doğru olan ve kendinden önceki peygamberleri de doğrulayıcı olarak gönderilmiş bulunan Resûlullahsın!

Ben sana bey'at için amcanın oğluna bey'at etmiş; âlemlerin Rabbi olan Allah'a, onun önünde boyun eğip Müslüman olmuşumdur.

Oğlum Erha b. Ashama b. Ebcer'i de sana gönderiyorum.

Ben, kendimden başkasına güç yetirememekte, söz geçirememekteyim.

Eğer benim de muhakkak yanına gelmemi istiyorsan, ben onu da yaparım yâ Rasûlallah!

Ben senin söylediğin şeylerin hak ve gerçek olduğuna şehadet ediyorum!

Selam olsun sana yâ Rasûlallah!"[43]

---

39 İbn İshak, İbn Hişam, 1/365, Zehebî, Siyer, 1/315, 316.

40 "Ey Allah'ın Resûlü!" İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/30.

41 Taberî, Târîh, 3/89, İbn Cevzî, 2/735, İbn Kayyım, 3/71, İbn Seyyid, 2/264, Halebî, 3/293.

42 Taberî, Târîh, 3/89, İbn Cevzî, 2/735, İbn Kayyım, 3/71, İbn Seyyid, 2/264, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/30, Halebî, 3/293.

43 İbn İshak'tan naklen Taberî, Târîh, 3/89, İbn Cevzî, 2/735, 736, İbn Kayyım, 3/71, 72, İbn Seyyid, 2/264, 265, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/30, Halebî, 3/293.

Necaşî'nin Muhacir Müslümanları Gemilere Bindirip Medine'ye Yollayışı

Necaşî; Muhacir Müslümanların yol hazırlıklarının görülmesini, düzenlenmesini ve Amr b. Ümeyye ile birlikte iki gemiye bindirilmelerini adamlarına emretti.[44]

Hemen, kaptanlarıyla birlikte, iki gemi tahsis edildi.[45]

Kureyş müşriklerinin liderlerinden Ebu Süfyan'ın kızı olup Habeşistan'da mürted kocası ölünce Peygamberimiz Aleyhisselama nikâhlanan Hz. Ümmü Habibe de, onlarla birlikte bu gemilere bindirildi.[46]

Necaşî, Hz. Cafer'le arkadaşlarının yanına 70 kişi de kattı ki, bunların 62'si Habeşli, 8'i Şamlı idi.[47]

Hepsinin üzerlerinde softan cübbeleri vardı.

Hepsi de, kilise ve din adamlarının iyilerinden ve yürekleri yufka, gözleri yaşlı olanlarındandılar.[48]

Hz. Ümmü Habibe'nin bildirdiğine göre;

Necaşî'nin gemicileri, Müslümanları Car limanına kadar getirip karaya çıkardılar.[49]

Car; Kulzum denizinin sahilinde bir şehirdir.

Car ile Medine arası, bir gün bir geceliktir.

Car ile Eyle arası üç merhale, Cuhfe sahiline doğru da üç merhale kadardır.

Car; Habeş, Mısır, Aden, Çin ve diğer Hind beldelerinden gelen gemilerin çıkış yeri, limanıdır.

Car'ın yarısı denizde, ada üzerindedir; yarısı da sahildedir.

Pek çok köşkleri ve yalıları olan bir yerdir.[50]

Yolcular, Car'a çıkınca, oradan develere binerek Medine'ye gittiler.[51]

Necaşî'nin Peygamberimiz Aleyhisselama Gönderdiği Bazı Hediyeler

Necaşî, Peygamberimiz Aleyhisselama, hediye olarak gömlekler, donlar, kaftanlar, iki çift ince ve yumuşak mest.. gönderdi.[52]

44 İbn Sa'd, 1/259.
45 Taberî, Târîh, 3/89, 90.
46 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37.
47 Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/30, Zürkânî, 3/345.
48 Taberî, Tefsîr, 7/4, Diyarbekrî, 2/31.
49 Taberî, Târîh, 3/90.
50 Yâkût, 2/92, 93.
51 Taberî, Târîh, 3/90.
52 Sevâtiu'l-envâr'dan naklen M. Hamidullah, Vesâiku's-siyâsiyye, s. 48.

Necaşî'nin Oğlu Erha ile Yanına Katılanların Gemilerinin Batıp Denizde Boğulmaları

Necaşî, Hz. Cafer'le arkadaşlarının arkasından, oğlu Erha'yı da, 60 Habeşli ile birlikte bir gemiye bindirip Peygamberimiz Aleyhisselama yollamıştı.

Denizin ortalarına geldikleri zaman, bunların gemileri battı, hepsi de suda boğularak öldüler.[53]

Dıhye b. Halife'nin Rum Kayseri Herakliyus'a Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi ve Gönderiliş Sebebi

Dıhye b. Halife'nin Rum Kayseri Herakliyus'a gönderilişi, Hicretin 7. yılı Muharrem ayında idi.[54]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kayser Herakliyus'u İslâmiyete davet etmek üzere, ashabından Dıhye b. Halife'yi bir mektupla ona gönderdi. Mektubu, Kayser'e sunması için, Busra emîrine teslim etmesini de Dıhye'ye emir buyurdu.[55]

Dıhye b. Halife, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu alıp Busra-'ya hareket etti.[56]

Kayser'in Adağı ve Adağını Yerine Getirişi

Kayser Herakliyus:

"Eğer Allah İranlıların askerlerini bozguna uğratırsa, Hıms'tan İlya'ya (Kudüs'e) kadar yaya olarak yürüyeyim!" diye adakta bulunmuş;[57] ülkesine giren Acem ordusunu yenip, onları toprağından çıkarmaya ve iğtinam ettikleri en büyük salibi, haçı da geri almaya muvaffak olmuştu.[58]

Herakliyus, adağını yerine getirmek üzere, Hıms'tan İlya'ya kadar yaya yürümeye kalkmış, kendisinin yoluna döşekler serilmiş,[59] yürüyüp giderken üzerine kokular serpilmiş durmuş, böylece Kudüs'e erişmiş, adağını yerine getirmişti.[60]

---

53 Taberî, Târîh, 3/89, İbn Cevzî, 2/735, İbn Esîr, Kâmil, 2/213, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/31.
54 İbn Sa'd, 1/258, 4/251, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/30.
55 İbn Sa'd, 1/259, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 4/2, Ebu Nuaym, Delâil, 2/343.
56 Diyarbekrî, 2/29.
57 Müslim, 3/1367.
58 Taberî, Târîh, 3/85.
59 Ahmed b. Hanbel, 1/262, Taberî, Târîh, 3/85, Beyhakî, Delâil, 4/381, 382.
60 Diyarbekrî, 2/31, 32 Halebî, 3/289, 290.

Dıhye'nin Gassan Emîrine Başvuruşu ve Kudüs'e Gönderilişi

Herakliyus'un Kudüs'te bulunduğu sıralarda, Dıhye b. Halife de, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Kayser'e sunmayı sağlamak üzere Busra'daki Gassan emîri Hâris'e başvurdu.[61]

O da, Dıhye'yi Herakliyus'a götürmesi için, Adiyy b. Hâtim'i vazifelendirdi.

Adiyy b. Hâtim de, Dıhye'yi alıp Kudüs'e götürdü.[62]

Dıhye'ye, kavim ve kabilesinden bazı kişiler:

"Kayser'in yanına vardığın ve kendisini gördüğün zaman, yere kapan! Kayser izin verinceye kadar da, başını secdeden kaldırma!" dediler.

Dıhye:

"Ben bunu hiçbir zaman yapmam ve Allah'tan başkasına hiçbir zaman tapmam!" dedi.

"Eğer sen böyle yaparsan, o ne mektubunu alır, ne de sana bir cevap yazar!" dediler.

Dıhye:

"İsterse almasın!" dedi.

İçlerinden bir adam:

"Ben sana bir şey daha salık vereyim mi ki, sen öyle yapınca hem mektubun alınsın, hem de ona secde etmek zorunda kalmayasın?" dedi.

Dıhye:

"Nedir o?" diye sordu.

Adam:

"Kayser'in her eşiğine oturacağı bir minberi vardır.

Sen gider, sahifeni minberin üzerine bırakırsın.

Kayser onu alınca sahibini çağırır; o zaman sen de Kayser'in yanına varırsın!" dedi.

Dıhye:

"Bak, işte bunu yapabilirim!" dedi.[63]

Kayser'in Tasalanışı

Kudüs'te oturan ve Şam Hıristiyanlarına piskopos tayin edilen İbn Nâtur'un bildirdiğine göre; Herakliyus, Kudüs'e geldiği sıralarda,[64] günün birinde, pek üzüntülü ve tasalı göründü.

---

61 Diyarbekrî, 2/31.
62 Halebî, 3/284.
63 İbn Arabî, Muhâdarât, 2/129, 130, Diyarbekrî, 2/32, Halebî, 3/284.
64 Buhârî, Sahîh, 1/6, Taberî, Târîh, 3/85, Beyhakî, Delâil, 4/382, İbn Kesîr, Bidâye, 4/362.

Meclisindeki devlet adamlarından bazıları, ona:

“Biz senin halini başka türlü görüyoruz!?” dediler.[65]

Herakliyus, yıldızlara bakar, kâhinlikten anlardı.

“Ben, bu gece yıldızlara baktığımda, Hıtan Melikini (Sünnetliler Hükümdarını) zuhur etmiş gördüm!

Bu ümmet içinde sünnet olanlar kimlerdir?” dedi.

“Yahudilerden başka, sünnet olan yoktur! Onlardan da, sakın endişelenme! Hükmün altındaki şehirlere yaz: Oradaki Yahudileri öldürsünler!” dediler.[66]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun Okutturuluşu

Kayser’in yıldızlara bakarak tasalandığı sırada, Dıhye gelip, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Kayser’in üzerinde oturup dinlendiği minberlerden birisinin üzerine bırakmıştı.

Kayser mektubu getirtti. Mektubun Arap dili ve yazısıyla yazıldığını görünce, Arapça yazıyı okumayı bilen bir tercüman çağırttı.

Mektuba:

“Allah’ın kulu ve resûlü Muhammed’den Rumların sahibi, büyüğü Herakliyus’a!” diye başlandığını görünce, Herakliyus’un kardeşinin oğlu kızdı, tercümanın göğsüne şiddetli bir yumruk indirip adamı yere oturttu ve mektubu da elinden çekip aldı.

Herakliyus, ona:

“Sana ne oluyor ki, mektubu çalıp kaçıyorsun?!” dedi.

Yennek:

“Adamın mektubunu görmüyor musun?! Mektubuna hem senin isminden önce kendi ismiyle başlamış; hem de senin hükümdar olduğunu anmayarak ‘Rumların sahibi, büyüğü Hrakl’a’ demiş!?

Neden ‘Rumların Hükümdarı!’ diye yazmamış ve senin isminle başlamamış!

Onun mektubu bugün okunamaz!” dedi.

Herakliyus:

“Vallahi, sen ya küçük bir akılsızsın ya da büyük bir delisin!

Ben senin böyle olduğunu bilmiyordum.

---

65 Zührî, Megâzî, s. 58, Buhârî, Sahîh, 1/6, Taberî, Târîh, 3/85, 86, Beyhakî, Delâil, 4/382, İbn Kesîr, Bidâye, 4/362.

66 Zührî, Megâzî, s. 58, Abdurrezzak, 5/343, Buhârî, Sahîh, 1/6,7 Taberî, Târîh, 3/85, 86, Beyhakî, Delâil, 4/382, İbn Kesîr, Bidâye, 4/362, 363.

Ben daha adamın mektubunun içindekine bakmadan, onu yırtıp atmak mı istiyorsun?!

Hayatıma yemin ederim ki; eğer o dediği gibi gerçekten Resûlullah ise, mektubuna benim ismimden önce kendi ismiyle başlamakta ve beni 'Rumların büyüğü ve sahibi' diye anmakta haklıdır.[67]

Ben ancak onların (Rumların) sahibiyimdir, hükümdarları değilimdir.

Fakat, Allah onları bana uysal kılmıştır.

Allah dileseydi Farsların Kisrâ üzerine yürüyüp onu öldürdükleri gibi, onları da benim üzerime yürütürdü!" dedi.[68]

Kardeşinin oğlu hakkında da:

"Dışarı çıkarınız bunu!" diye emretti.

Uskufu yanına çağırttı.

Uskuf; görüşü alınır, sözü dinlenir danışman kişi idi.[69]

Hıristiyan bilginlerinin ve Hıristiyanların başkanı idi.[70]

Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubu okunduğu zaman, uskuf Herakliyus'a:

"Vallahi, o, Musa ve İsa'nın bize geleceğini müjdelemiş olduğu peygamberdir. Zaten biz onun gelmesini bekleyip duruyorduk!" dedi.

Herakliyus:

"Sen bana bu yolda ne yapmamı tavsiye edersin?" diye sordu.

Uskuf:

"Benim görüşüm, ona tâbi olmanızdır!" dedi.

Herakliyus:

"Ben senin dediğin şeyi yapmanın gerekliliğini çok iyi biliyorum!

Fakat, ben ona tâbi olmaya güç yetiremeyeceğim!

Çünkü, hem hükümdarlığım elden gider, hem de Rumlar beni öldürürler!" dedi.[71]

Dıhye b. Halife'nin Sünnetli Olup Olmadığının Muayene Edilmesi

Herakliyus, adamlarına:

"Gidiniz de, bu adam sünnetli midir, değil midir; bir bakınız!" dedi.[72]

Dıhye'yi soyup baktıkları zaman, onun sünnetli olduğu görüldü.

67 İbn Arabî, Muhâdarât, 2/130, Diyarbekrî, 2/32, Halebî, 3/288, 289, Zürkânî, 3/339.
68 İbn.Arabî, Muhâdarâtu'l-ebrâr, 2/130.
69 Ebu Nuaym, Delâil, 2/347.
70 İbn Esîr, Nihâye, 2/279.
71 Ebu Nuaym, Delâil, 2/347, İbn Kesîr, Bidâye, 4/267, Heysemî, 5/306, Suyutî, Hasâis, 2/123.
72 Buhârî, Sahîh, 1/7, İbn Kesîr, Bidâye, 4/263.

Herakliyus:

"Vallahi, gördüm onu! Elbisesini veriniz de, giysin o!" dedi.[73]

Herakliyus, Arapların sünnetli olup olmadıklarını, Dıhye'den sorunca, Dıhye:

"Araplar sünnet olurlar!" dedi.

Bunun üzerine, Herakliyus:

"Bu ümmetin meliki, hükümdarı zuhur etmiş bulunuyor!" dedi.

Herakliyus'un Roma'daki Dostu Dagatır'a Peygamberimiz Aleyhisselam Hakkında Yazı Yazışı ve Şam Taraflarında Bulunan Ebu Süfyan'a Sorular Soruşu

Herakliyus Rûmiye'de (Roma'da) oturan ve bilgide kendisinin dengi olan bir dostuna (Dagatır'a) Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında yazı yazdı.[74]

Herakliyus'un bu dostu, İbranice okur, yazardı.[75]

Herakliyus, ayrıca:

"Peygamber olduğunu söyleyen şu kişinin kavminden, buralarda bir kimse var mıdır?" diye sormuştu.

"Vardır!" dediler.[76]

Herakliyus, Kudüs emniyet amirini çağırdı ve ona:

"Peygamber olduğunu söyleyen şu kişinin soyundan, kabilesinden Şam'da bir adam bulunuz ve onu muhakkak benim yanıma getiriniz!" diye emir verdi.[77] Kendisi, kalkıp Hıms'a gitti.

Daha Hıms'tan ayrılmadan, Roma'daki dostundan, Peygamberimiz Aleyhisselamın zuhuru ve gerçekten peygamber olduğu hakkındaki görüşüne uygun bir mektup geldi.[78]

O sırada, Ebu Süfyan b. Harb, ticaret için Şam'a giden bir Kureyş kafilesinin içinde, Herakliyus da Kudüs'te bulunuyordu.[79]

Ebu Süfyan'ın bildirdiğine göre; Gazze'de bulundukları sırada, Herakliyus'un emniyet amiri, üzerlerine saldırır gibi gelip:

"Siz, şu Hicaz'daki zâtın kavminden misiniz?" diye sordu.

---

73 Taberî, Târîh, 3/86, İbn Cevzî, 2/720.
74 Buhârî, Sahîh, 1/7, İbn Kesîr, Bidâye, 4/263.
75 Taberî, Târîh, 3/87.
76 Abdurrezzak, 5/344, Müslim, 3/1394.
77 Taberî, Târîh, 3/86, İbn Cevzî, 2/720.
78 Buhârî, Sahîh, 1/7, İbn Kesîr, Bidâye, 4/266.
79 Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 1/5.

Ebu Süfyan'la arkadaşları:

"Evet" deyince, emniyet amiri:

"Haydi, benimle birlikte hükümdarın yanına kadar gideceksiniz!" dedi.[80]

Herakliyus'un emniyet âmiri, Ebu Süfyan'la arkadaşlarını oradan Kudüs'e götürüp Herakliyus'un huzuruna çıkardı.

Herakliyus, çevresinde Rumların büyükleri olduğu halde oturmuş, başına da tâcını giymişti.[81]

Herakliyus, Ebu Süfyan'la 30 kişi olan Mekkelileri, İlya (Kudüs) Kilisesinin içinde kabul etti.[82]

Tercümanını çağırdı.[83]

Ebu Süfyan'la arkadaşlarına:

"Peygamber olduğunu söyleyen o zâta soyca en yakın olan hanginizdir?" diye sordu.

Ebu Süfyan der ki:

"'Onların soyca ona en yakın olanı benim' dedim.

Gerçekten de, kafile içinde, o zaman Abdi Menaf oğullarından benden başka kimse bulunmuyordu.

Bunun üzerine, Kayser:

'Onu benim yakınıma getiriniz.[84]

Onun arkadaşlarını da ona yaklaştırınız!

Onlar bunun arkasında dursunlar' dedi.[85]

Beni, Herakliyus'un önüne, arkadaşlarımı da benim arkama oturttular.[86]

Herakliyus:

'Aranızda zuhur edip peygamberlik davasında bulunan şu kişi hakkında bana bilgi ver' dedi.

Ben, onun işini ve gidişini küçültmek istedim de:

'Ey hükümdar! Sen onun işine pek o kadar önem verme! Onun hali, sana eriştirilmiş olandan düşük ve küçüktür!' dedim.

Herakliyus benim bu sözümü hiç umursamadı.

---

80 Taberî, Târîh, 3/86.
81 Ahmed b. Hanbel, 1/262,
82 İbn Kesîr, Bidâye, 4/266,
83 Abdurrezzak, 5/344, Buhârî, Sahîh, 4/3, Müslim, 3/1294
84 Ahmed b. Hanbel, 1/262, Ebu Nuaym, Delâil, 2/343-344.
85 Buhârî, Sahîh, 1/5.
86 Abdurrezzak, 5/344, Buhârî, Sahîh, 4/3, Müslim, 3/1294.

'Sen onun hakkında soracağım şeylere cevap ver!' dedi.

'İstediğini sor' dedim.[87]

Bundan sonra Herakliyus, tercümanına:

'Söyle onun arkadaşlarına: Peygamber olduğunu söyleyen o zât hakkında, ben bundan birtakım şeyler soracağım!

Eğer bu kişi, sorduğum şeyler hakkında bana yalan söylemeye kalkışırsa, kendisini yalanlasınlar!' dedi.

Vallahi, onun (Peygamber Aleyhisselamın) bana sorulacak şeyler üzerinde uyduracağım yalanımı, arkadaşlarımın orada burada anlatıp durmalarından utanmasaydım,[88] muhakkak yalan uydururdum!

Fakat, benim yalan söylediğimi anlatacaklarından utandığım için, Herakliyus'a doğrusunu söyledim![89]

Bundan sonra, Herakliyus'un bana onun hakkındaki ilk sorusu,[90] tercümanına:

'Söyle ona: Peygamber olduğunu söyleyen o kişinin içinizdeki soyu nasıldır?' diye sormak oldu.[91]

'O, aramızda en iyi soyludur.[92] Soy yönünden en seçkinimizdir' dedim.[93]

Herakliyus:

'Sizden, bu peygamberlik sözünü ondan önce söylemiş hiçbir kimse var mıydı?' diye sordu.

'Yoktu!' dedim.

Herakliyus:

'Onun ataları içinde hiçbir hükümdar gelmiş mi idi?' diye sordu.

'Hayır!' dedim.

Herakliyus:

'Ona halkın eşrafı mı, yoksa zayıf ve fakirleri mi tâbi oluyorlar?' diye sordu.

'Hayır! Ona halkın zayıf ve fakirleri,[94] gençler ve kadınlar tâbi oluyorlar! Kavminin yaşlılarından ve eşrafından ona tâbi olan yoktur!' dedim.[95]

---

87 Taberî, Târîh, 3/86
88 "Korkmasaydım" (Müslim, 3/1394).
89 Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 4/3, Ebu Nuaym, Delâil, 2/344, Beyhakî, Delâil, 4/378.
90 Buhârî, Sahîh, 1/5.
91 Abdurrezzak, 5/344, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 4/3, Müslim, 3/1394.
92 Abdurrezzak, 5/344, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 1/5, 4/3.
93 Taberî, Târîh, 3/86.
94 Abdurrezzak, 5/345, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, 1/5, 4/3.
95 Taberî, Târîh, 3/86.

Herakliyus:

'Ona tâbi olanlar artıyor mu, yoksa eksiliyor mu?' diye sordu.

'Evet! Artıyor!' dedim.

Herakliyus:

'Onlardan, Onun dinine girdikten sonra, beğenmeyerek, kızarak ondan dönen bir kimse var mı?' diye sordu.

'Yoktur!' dedim.

Herakliyus:

'Peygamberlik sözünü söylemeden önce, Onu hiç yalanla suçladığınız, kötülediğiniz olmuş mu idi?' diye sordu.

'Hayır!' dedim.

Herakliyus:

'Kendisinin hiç ahdini bozduğu, sözünde durmadığı var mıdır?' diye sordu.

'Hayır! Ancak, biz şimdi onunla bir müddet için çarpışmayı bırakarak anlaşma yapmış bulunuyoruz.[96] Kendisinin bu müddet içinde ne yapacağını bilmiyoruz![97] Bu yoldaki ahdini bozacağından korkuyoruz!' dedim.[98]

Vallahi, verdiğim cevaplara bu sözden başka bir şey katmak imkân ve fırsatını bulamadım![99]

Arkadaşlarımın yalanımı anlatıp yaymalarından korkmasaydım, yine de, onu başka şeylerle kusurlamaya çalışırdım!

Herakliyus:

'Siz onunla hiç çarpıştınız mı? Yahut, O sizinle hiç çarpıştı mı?' diye sordu.

'Evet!' dedim.

Herakliyus:

'Sizin onunla yaptığınız, Onun sizinle yaptığı harp nasıl sonuçlandı?' diye sordu.

'Yenme, aramızda sıra ve nöbetle sonuçlandı: Bir kez O bizi yendi, bir kez de biz Onu yendik!' dedim.

Herakliyus:

'O size ne emrediyor?' diye sordu.

---

96 Abdurrezzak, 5/344, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 1/5, 4/3.

97 Abdurrezzak, 5/345, Buhârî, Sahîh, 1/5, Müslim, 3/1394.

98 Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 4/3.

99 Abdurrezzak, 5/345, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Sahîh, 1/5, 4/3, Müslim, 3/1395, Ebu Nuaym, Delâil, 2/344.

'Yalnız bir Allah'a ibadet etmeyi ve O'na hiçbir şeyi eş, ortak tutmamayı bize emr, atalarımızın tapmış oldukları şeylerden de bizi nehy ediyor.

Namaz kılmayı, doğru olmayı, yoksullara sadaka vermeyi, haramlardan sakınmayı, verilen sözde durmayı, emaneti sahiplerine vermeyi, akraba ile ilgilenmeyi, onları görüp gözetmeyi emrediyor' dedim.[100]

Ben bunları Herakliyus'a söylediğim zaman, Herakliyus, tercümanına:

'Ona de ki: Ben senden onun içinizde soyunun nasıl olduğunu sordum. Sen kendisinin içinizde en soylu[101] olduğunu söyledin.

Zaten, peygamberler de böyle, kavimlerinin en soyluları içinden seçilip gönderilirler.

Ben sana 'Bu peygamberlik sözünü, ondan önce, içinizde söyleyen bir kimse var mı idi?' diye sordum. Sen 'Hayır! Yoktur' dedin.

Eğer ondan önce bu sözü söylemiş bir kimse olsaydı, 'Bu da belki, kendisinden önce söylenmiş bir söze uymak istemiş bir kimsedir' diye söyleyebilirdim. Ben sana, 'Onun atalarından bir melik, bir hükümdar var mı idi?' diye sordum. Sen 'Hayır! Yoktur!' dedin.

Eğer onun atalarından gelmiş bir melik, bir hükümdar olsaydı, 'Bu da, belki, babalarının saltanatını elde etmeye çalışan bir kimsedir' diye söyleyebilirdim.

Ben sana, 'Bu peygamberlik sözünü etmeden önce, onu hiç yalanla suçlamış mı idiniz?' diye sordum. Sen 'Hayır!' dedin.

Benim bildiğime göre; insanlara karşı hiç yalan söylememiş olan kişi, Allah'a karşı asla yalan söylemez!

Ben sana, 'Ona tâbi olanlar insanların eşrafı mıdır? Yoksa, zayıf ve fakir takımı mıdır?' diye sordum. Sen halkın zayıf ve fakir takımının ona tâbi olduklarını söyledin!

Zaten, Peygamberin tâbileri de onlardır.

Ben sana, 'Ona tâbi olanlar artıyor mu, yoksa eksiliyor mu?' diye sordum. Sen onların arttıklarını söyledin.

Zaten, iman işi de tamamlanıncaya kadar, hep böyle gider!

Ben sana, 'Onun dinine girdikten sonra, beğenmeyerek, kızarak dininden dönen oldu mu?' diye sordum. Sen 'Hayır!' dedin.

Zaten, iman işi de böyle olur; taşıdığı ferahlık ve neşe kalbe karışıp kökleşince, hiç kimse onu beğenmemezlik etmez.

---

100 Abdurrezzak, 5/346, Ahmed b. Hanbel, 1/262, Buhârî, Delâil, 1/5, Müslim, 3/1395.

101 Soy yönünden en seçkininiz (Taberî, Târîh, 3/86).

Ben sana, 'O hiç ahdini, sözünü bozar mı idi?' diye sordum. Sen 'Hayır!' dedin.

Zaten, peygamberler de böyle olur!

Ben sana, 'Siz onunla hiç çarpıştınız mı ve O sizinle hiç çarpıştı mı?' diye sordum. Sen, sizin Onunla çarpışma yaptığınızı, Onun da sizinle çarpışma yaptığını ve bir kez Onun sizi yendiğini, ikincisinde de sizin Onu yendiğinizi söyledin.

Zaten peygamberler de, böyledir: İbtilâlara uğratılırlar. Sonunda, güzel akıbet ve sonuç onların olur.

Ben sana, 'O neler emrediyor size?' diye sordum. Sen de, Onun Yüce Allah'a ibadet etmeyi ve Ona hiçbir şeyi eş ve ortak koşmamayı size emr, atalarınızın tapmış oldukları şeylerden de sizi nehy ettiğini; namaz kılmayı, sadaka vermeyi, doğru olmayı, haramlardan sakınmayı, verilen sözde durmayı, emaneti sahiplerine teslim etmeyi size emrettiğini söyledin.

Bunlar, peygamberde bulunan sıfatlardır.

Zaten, ben Onun zuhur edeceğini biliyordum. Fakat, sizden olacağını ummuyor, sanmıyordum.

Eğer Onun hakkında söylediklerin doğru ise, O, şu ayaklarımın bastığı yere yakında hâkim olacaktır!

Eğer Onun yanına varabileceğimi bilsem, kendisine kavuşmak için her zahmete katlanırdım!

Yanında olsaydım, ayaklarını yıkardım!' dedi.[102]

Vallahi, ben bu gılıflıdan (sünnetsiz Herakliyus) daha keskin görüşlü, daha zeki bir adam görmedim!"[103]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Herakliyus'a Hitaben Yazdırıp "Muhammed Resûlullah" Mührü ile Mühürlediği Mektubun Türkçe Tercemesi

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın kulu ve resûlü Muhammed'den Rumların büyüğü Herakliyus'a.

Hidayete uyan, doğru yolu tutanlara selam olsun!

Bundan sonra, derim ki: Ben seni İslâm davetiyle Müslümanlığa davet ediyorum.

---

102 Abdurrezzak, 5/345, 346, Ahmed b. Hanbel, 1/262, 263, Buhârî, Sahîh, 4/3, 4, Müslim, 3/1395, Ebu Nuaym, Delâil, 2/344, 345 Beyhakî, Delâil, 4/382.

103 Taberî, Târîh, 3/86, Beyhakî, Delâil, 4/382.

Müslüman ol, selameti bul da, Allah sana ecr ve mükâfatını iki kat versin!

Eğer bu davetimi kabul etmezsen, yoksul çiftçilerin, bütün tebaan olan halkın vebali senin boynuna olsun![104]

'De ki: Ey Ehl-i Kitab! Geliniz, bizim aramızla sizin aranızda eşit ve ortak bir sözde (kelime-i tevhidde) birleşelim de, Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi eş, ortak tutmayalım! Allah'ı bırakıp da, birbirimizi rabler edinmeyelim!

Eğer onlar bu davetten yüz çevirirlerse: Siz şahit olunuz ki, bizler muhakkak Müslümanlarız, deyin!'"[105]

Herakliyus'un Mektubu Saklayışı, Mektuba Rumların Tepkileri

Herakliyus:

"Ben, Süleyman Peygamberden sonra, böyle Besmele ile başlayan bir mektup görmemiştim!" dedi.[106] Mektubu okuttuktan sonra, dürüp beline soktu, sakladı.[107]

Ebu Süfyan der ki:

"Herakliyus diyeceğini dedikten ve mektubu okutma işini bitirdikten sonra, Herakliyus'un yanında gürültüler çoğaldı, sesler yükselmeye başladı.[108]

Fakat, ben ne söylediklerini anlayamadım.[109]

Herakliyus bizim dışarı çıkarılmamızı emretti, dışarıya çıkarıldık.

Dışarıya çıkınca, arkadaşlarıma:

'İbn Ebi Kebşe'nin[110] işi iyice büyümeye başladı! Baksanıza! Benî Asfarların hükümdarı bile ondan korkuyor!' dedim.[111]

104 Zührî, Megâzî, s. 60, Abdurrezzak, 5/346, Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 1/6, 4/4, 5, 5/169, Müslim, 3/1369, Yakubî, 2/77, Taberî, Târîh, 3/87, Ebu Nuaym, Delâil, 2/345, 346, Beyhakî, Delâil, 4/384, İbn Cevzî, 2/724 İbn Seyyid, 2/261, İbn Kayyım, 3/71, Zehebî, Târîh, s. 415, 416, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 36, Kastallânî, Mevâhib, 1/290, Diyarbekrî, 2/33.

105 Âl-i İmran: 64.

106 Ebu Ubeyd, s. 34.

107 Taberî, Târîh, 3/85.

108 Abdurrezzak, 5/347, Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 4/5, Müslim, 3/1397, Ebu Nuaym, Delâil, 2/346.

109 Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 4/5, Ebu Nuaym, Delâil, 2/346.

110 Ebu Kebşe Huzâa kabilesinden bir adam olup, putlara tapmakta Kureyş müşriklerinden ayrılarak Şi'râ yıldızına tapmıştı. Peygamberimiz Aleyhisselam ise halkı putlara tapmaktan alıkoymaya kalkınca, Kureyş müşrikleri, Peygamberimiz Aleyhisselamı ona benzeterek kendisine "İbn Ebi Kebşe=Ebu Kebşe'nin oğlu" künyesini takmışlardı. Başka bir rivayete göre de: Ebu Kebşe, Peygamberimiz Aleyhisselamın anneleri tarafından dedesi olup, Kureyş müşrikleri, Peygamberimiz Aleyhisselama böyle söylemekle, kendisinin baba tarafından dedesine değil de, anne tarafından dedesine çektiğini anlatmak isterlerdi (İbn Esîr, Nihâye, 4/144).

111 Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 4/5, Müslim, 3/1397, Ebu Nuaym, Delâil, 2/346, İbn Cevzî, 2/724.

Vallahi, hiç de istemediğim halde, Yüce Allah kalbime İslâmiyeti sokuncaya kadar, Onun dâvâsının zafer ve başarıyla sonuçlanacağına kesin olarak inanmakta devam ettim."[112]

Dıhye'nin Herakliyus'u Uyarışı ve İslâmiyete Davet Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın elçisi Dıhye b. Halife, Herakliyus'a:

"Ey Kayser! Beni sana Hıms'tan bir kimse gönderdi ki, O, senden hayırlıdır!

Allah'a yemin ederim ki; beni ona göndermiş olan zât ise, hem ondan, hem de senden daha hayırlıdır!

Sen benim sözlerimi tevâzuyla, alçakgönüllülükle dinleyip, verilen öğüdü kabul et!

Çünkü, sen tevazu gösterir, alçakgönüllülük edersen, öğütleri anlarsın. Öğüdü kabul etmezsen, insaflı olmazsın!" dedi.

Kayser Herakliyus:

"Devam et!" dedi.

Dıhye:

"Biliyor musun, Mesîh (İsa Aleyhisselam) namaz kılar mıydı?" diye sordu.

Kayser:

"Evet!" dedi.

Dıhye:

"Öyleyse, ben seni Mesîh'in Kendisi için namaz kılmış olduğu Allah'a davet ediyorum!

Ben seni, Mesîh daha annesinin karnında iken gökleri ve yeri yaratıp idare etmekte bulunan Allah'a davet ediyorum!

Ben seni, önceden Musa'nın, ondan sonra Meryem oğlu İsa'nın geleceğini müjdelediği, haber verdiği şu ümmî peygambere imana davet ediyorum!

Eğer sende bu hususta eskiden kalma biraz ilim varsa, eğer kendin için dünya ve ahiret mutluluğunu elde etmek istiyorsan, onları gözlerinin önüne getir, dök!

Aksi takdirde, ahiret mutluluğu elinden gider, dünyada küfür ve şirk içinde kalırsın!

---

112 Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 4/5, Ebu Nuaym, Delâil, 2/346.

Şunu da iyi bil ki, senin Rabbin olan Allah, cebbarları helâk edici ve nimetleri değiştiricidir!" dedi.

Kayser Herakliyus, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu öpüp gözlerine sürdü, başına koydu. Sonra da:

"Vallahi, ben ne elime geçen bir yazıyı okumadan, ne de yanıma gelen bir bilgini bilmediklerimi kendisine sorup öğrenmeden bırakırım!

Bunda da, ancak hayır ve iyilik görürüm.

Sen bana, Mesîh'in Kendisine namaz kılmış olduğu Zâtı düşünüp buluncaya kadar, mühlet ver!

Ben bugün senin davet ettiğin şeyi kabul etmeyi uygun bulmuyorum.

Yarın sabaha kadar, ondan daha iyisi var mı diye düşüneceğim!" dedi.[113]

Kayser'in İtirafları, Endişeleri ve Dıhye'yi Dagatır'a Gönderişi

Kayser Herakliyus, Dıhye'ye:

"Allah senin iyiliğini versin, rahmetine erdirsin!

Vallahi, ben çok iyi biliyorum ki; senin sahibin, Allah tarafından insanlara gönderilen peygamberdir!

Zaten, biz de Onun gelmesini bekleyip duruyorduk.

Kitablarımızda da, Onun ismini ve vasfını yazılı bulmuştuk.

Fakat, ben hayatım hakkında Rumlardan korkuyorum! Eğer korkmasaydım,[114] kendisi ülkemde bulunsaydı, Ona hemen tâbi olur ve yardım ederdim!" dedi.[115] Dıhye'yi Uskuf Dagatır'a gönderdi ve gönderirken de:

"Sahibinin işini ona anlat! Vallahi, O, Rumların içinde, benden daha ulu kişidir. Kendisinin sözü de, Rumlar katında, benim sözümden daha geçerlidir! O sana ne diyecek, bir bak!" dedi.[116]

Bu hususta yazdığı bir mektubu da, Dıhye'nin eline verdi.[117]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Uskuf Dagatır'a bir mektup yazdırıp Dıhye'ye teslim etmiş ve onda şöyle buyurmuş bulunuyordu:

"İman edenlere selam olsun!

---

113 Süheylî, 7/616, 617.
114 İbn İshak'tan naklen Taberî, Târîh, 3/87, 88, İbn Cevzî, 2/724, İbn Kesîr, Bidâye, 4/267.
115 İbn Habib, s. 76.
116 Taberî, Târîh, 3/88, İbn Kesîr, Bidâye, 4/267, Diyarbekrî, 2/34.
117 Diyarbekrî, 2/34.

Hiç şüphesiz, İsa b. Meryem, Allah'ın pâk ve nezih Meryem'e ilka eylediği Rûhu ve Kelimesidir.

Ben Allah'a ve Allah tarafından bize indirilenlere, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yâkub'a ve esbâta indirilenlere, Musa'ya ve İsa'ya verilmiş olanlara ve bütün peygamberlere Rableri tarafından verilenlere inanırım.

Biz, Onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırt etmeyiz; hepsinin peygamberliğine inanırız.

Biz, Allah'a boyun eğen Müslümanlarız!

Doğru yola tâbi olanlara selam olsun!"[118]

Dagatır'ın Müslüman Oluşu ve Şehit Edilişi

Dıhye, Kayser'in yanından ayrılıp Dagatır'a gitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından Herakliyus'a ne için geldiğini ona haber verdi ve kendisini de İslâmiyete davet etti.

Dıhye'nin bildirdiğine göre, Dagatır:

"Vallahi, senin sahibin, Allah tarafından gönderilmiş peygamberdir!

Biz, onun sıfatlarını tanıyoruz, ismini de Kitablarımızda yazılı bulmuşuzdur!" dedi.[119]

Nasrânîler, her Pazar toplanırlar; Uskuf Dagatır da, yanlarına varıp onlara öğütler verdikten, kıssalar anlattıktan sonra, öteki Pazara kadar evinde otururdu.

Pazar günü gelince, Nasranîler Dagatır'ın dışarı çıkmasını beklediler.

Dagatır, hastalığını bahane ederek çıkmadı.

Bunu birkaç kez yaptı.

En sonunda, Nasrânîler:

"Ya o bizim yanımıza çıkacaktır, ya da biz onun yanına gireceğiz!

Şu Arap geleliden beri, biz senin tutumundan hoşlanmıyoruz!" diyerek Dagatır'a haber saldılar.

Dıhye der ki:

"Uskuf Dagatır, bana:

'Sahibine (Resûlullah'a) git, benden selam söyle. Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muhammed'in Resûlullah olduğuna, İsa'nın da Allah'ın

---

118 İbn Sa'd, 1/276.
119 Taberî, Târîh, 3/88, İbn Esîr, Kâmil, 2/211, İbn Kesîr, Bidâye, 4/267.

kulu ve temiz, iffetli, dünyadan el etek çekmiş Meryem'e ilka eylediği Rûhu ve Kelimesi olduğuna şehadet ettiğimi haber ver!' dedi.[120]

Dagatır odasına girip üzerindeki siyah elbiseyi attı, üzerine beyaz bir elbise giydi. Sonra, asasını eline aldı. Kilisede toplanmış bulunan Rumların yanına vardı[121] ve:

'Ey Rum cemaati! Bize Ahmed Peygamberden bir mektup geldi.

Mektubunda, bizi Yüce Allah'a davet ediyor.

Ben şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Ahmed de, Allah'ın kulu ve resûlüdür!' dedi.

Dagatır bunu der demez, Rumlar hep birden onun üzerine atıldılar. Döve döve onu şehit ettiler!"[122]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Kayser Herakliyus'un Rumları İslâmiyete Davet Edişi

Kayser Herakliyus da, Hıms'taki köşküne Rum ulularını çağırıp, kapıların kapatılmasını emretti. Sonra, yüksek bir yere çıktı[123] ve:

"Ey Rum cemaati![124] Siz, temelli kurtuluşu ve doğru yola kavuşmayı, hâkimiyetinizin devamlı olmasını,[125] İsa b. Meryem'in söylediğine uymayı istemez misiniz?" dedi.

Rumlar:

"Ey hükümdar! Bunları elde etmek için ne yapalım?" diye sordular.

Herakliyus:

"Ey Rum cemaati! Ben sizi, hayırlı bir iş için topladım:

Bana O zâtın mektubu geldi. Beni dinine davet ediyor!

Vallahi, O, gelmesini bekleyip durduğumuz, Kitablarımızda kendisini yazılı bulduğumuz,[126] alâmetlerini ve zamanını bildiğimiz[127] peygamberdir!

Geliniz, Ona tâbi olalım da, dünyamız ve ahiretimiz bize selamet olsun!"[128] der demez, homurdanarak, dışarı çıkmak için kapılara doğru koşuştular. Fakat, kapıları kapalı buldular.[129]

120 Ebu Nuaym, Delâil, 2/347.
121 Taberî, Târîh, 3/86, İbn Kesîr, Bidâye, 4/267.
122 Taberî, Târîh, 3/88, İbn Esîr, Kâmil, 2/211, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/55, 56, İbn Kesîr, Bidâye, 4/267.
123 Buhârî, Sahîh, 1/7, Taberî, Târîh, 3/87.
124 Zührî, Megâzî, s. 61, İbn Sa'd, 1/259.
125 Zührî, Megâzî, s. 61, İbn Sa'd, 1/259, Buhârî, Sahîh, 1/7.
126 Taberî, Târîh, 3/87, İbn Cevzî, 2/725.
127 Beyhakî, Delâil, 4/384.
128 Taberî, 3/87, Beyhakî, Delâil, 4/384, İbn Cevzî, 2/725.
129 Zührî, Megâzî, s. 61, Taberî, Târîh, 3/87, Beyhakî, Delâil, 4/384, İbn Cevzî, 2/725.

Herakliyus, Rumların İslâmiyetten böyle tedirgin olduklarını görünce, iman etmelerinden ümidini kesti.[130] Kendi hayatı hakkında da, endişeye düştü.[131]

Adamlarına:

"Onları geri çeviriniz!" diye emretti.[132]

Rumlar geri dönüp gelince, onlara:

"Ey Rum cemaati![133] Ben size demin söylemiş olduğum sözlerimi, dininize bağlılığınızın sağlamlığını öğrenmek, sınamak için söylemiştim.[134]

Dininize bağlılığınızın sağlamlığını gösteren ve beni sevindiren halinizi, tutum ve davranışınızı,[135] sizden umduğum, beklediğim şeyi gözlerimle görmüş bulunuyorum!" dedi.[136]

Bunun üzerine, Rumlar Herakliyus'a secde ettiler ve kendisinden hoşnut oldular.[137]

Herakliyus emretti, köşkün kapıları açıldı, Rumlar köşkten çıkıp gittiler.[138]

Dagatır'ın Şehit Edilişinden Sonra Dıhye'nin Herakliyus'un Yanına Dönüşü

Dıhye b. Halife; Dagatır'ın Rumlar tarafından şehit edilmesi üzerine, oradan hemen dönüp Kayser Herakliyus'a durumu haber verdi. Herakliyus:

"Sana 'Biz hayatımız hakkında Rumlardan korkarız!' demiştim ya! İşte, dediğim çıktı!

Vallahi, Dagatır Rumlar katında benden daha ulu kişi idi ve onun sözü de benim sözümden daha geçerli idi!" dedi.[139]

Kayser Müslüman olmaya niyetlenmiş, fakat Rumların baskın çıkmaları üzerine bundan vazgeçmiş, Müslüman olmamıştır.[140]

---

130 Buhârî, Sahîh, 1/7.
131 İbn Sa'd, 1/259, Taberî, Târîh, 3/87, İbn Cevzî, 2/725.
132 Buhârî, Sahîh, 1/7.
133 Taberî, Târîh, 3/87, Beyhakî, Delâil, 4/384, İbn Cevzî, 2/725.
134 Zührî, Megâzî, s. 61, İbn Sa'd, 1/259, Buhârî, Sahîh, 1/7.
135 İbn Sa'd, 1/259, Taberî, Târîh, 3/87, Beyhakî, Delâil, 4/384, İbn Cevzî, 2/725.
136 Zührî, Megâzî, s. 61 Abdurrezzak, 5/347.
137 Zührî, Megâzî, s. 61 Buhârî, Sahîh, 1/7.
138 Taberî, Târîh, 3/87, Beyhakî, Delâil, 4/384, İbn Cevzî, 2/725.
139 Taberî, Târîh, 3/88, İbn Esîr, Kâmil, 2/211 İbn Kesîr, Bidâye, 4/267, Diyarbekrî, 2/34.
140 İbn Hazm, Cevâmi, s. 30.

Kayser Herakliyus'un Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubuna Cevap Yazışı

Herakliyus, Dıhye b. Halife'ye bahşişler, kıymetli hediyeler ve elbiseler verdi.[141]

Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubuna da, cevap yazdı.

Yazısında şöyle dedi:

"İsa'nın müjdelemiş olduğu Allah'ın Resûlü Muhammed'e Rum Hükümdarı Kayser tarafındandır:

Elçin, mektubunla birlikte bana geldi.

Ben şehadet ederim ki; sen Allah'ın Resûlüsün!

Biz zaten seni yanımızdaki İncil'de yazılı bulmuştuk. İsa b. Meryem, seni bize müjdelemişti.

Rumları sana iman etmeye davet ettimse de, yanaşmadılar, kaçındılar. Onlar beni dinleselerdi, kendileri için muhakkak ki hayırlı olurdu.

Ben senin yanında bulunup da sana hizmet etmeyi, senin ayaklarını yıkamayı ne kadar arzu ederdim!"[142]

Dıhye'nin Medine'ye Dönüşü ve Yolda Başına Gelenler

Dıhye b. Halife, Kayser Herakliyus'tan aldığı bahşişler, kıymetli hediyeler ve elbiselerle dönüp Hısma'ya geldi.[143] Cüzamlardan birtakım adamlar, üzerindeki eskimiş elbiseden başka, yanındaki her şeyi yağmaladılar.

Dıhye, Medine'ye gelince, daha evine girmeden, doğruca Peygamberimiz Aleyhisselamın kapısına kadar vardı, kapıyı çaldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kim o?" diye sordu.

Dıhye:

"Dıhyetü'l-Kelbî!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İçeri gir!" buyurdu.

Dıhye içeri girdi.

Bütün olan bitenleri, başından sonuna kadar, Peygamberimiz Aleyhisselama birer birer haber verdi.[144]

---

141 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/88, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Kayyım, 2/135.
142 Yakubî, 2/77, 78, Feridun Bey Münşeatından naklen M. Hamîdullah, el-Vesâiku's-siyâsiyye, s. 51, 52.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/88, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Kayyım, 2/135.
144 Vâkıdî, Megâzî, 2/555.

Kayser'in mektubu okununca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onun için, bir müddet daha kalmak vardır! Onlar bir müddet daha kalacaklardır![145] Onun saltanatı bir müddet daha devam edecektir![146]

Mektubum yanlarında bulundukça, onların saltanatları sürecek, devam edecektir!" buyurdu.[147]

Dıhye:

"Yâ Rasûlallah! Kayser'in yanından dönüp gelirken, Hısma'da bulunduğum sırada, Cüzamlardan bir cemaat beni baskına uğrattı. Hiçbir şey bırakmaksızın, yanımdaki şeyleri yağmaladılar. Nihayet, Medine'ye şu eski püskü elbisemle gelebildim!" dedi.[148]

Dıhye'yi soyanlar, Cüzamlardan Huneyd b. Us (Vâkıdî ve İbn Sa'd'a göre Ârız) ile oğlu Us (yahud Ârız)[149] ile aynı kabileden bazı kimselerdi.[150]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubunun Kayser ve Kayser Hanedanınca Korunuşu

Kayser Herakliyus; Peygamberimiz Aleyhisselamın gönderdiği mektubu atlas bir ipeğe sardı.[151] Altından bir kutunun içine koyup sakladı.

Kayser hanedanı katında nesilden nesile devredilegelen bu mübarek mektup, Alfons b. Ferdinand'ın Tulaytıla üzerine yürüyüp Endülüs memleketlerinden ele geçireceği yerleri ele geçirdiği tarihte (Hicrî 464) onun nezdinde idi.

Alfons'tan sonra da, kızının oğlunun nezdinde kaldı.[152]

Yine Süheylî'nin (doğumu H. 508, vefatı H. 581) bir arkadaşından, onun da mektubu gören tanınmış İslâm kumandanlarından Abdülmelik b. Saîd'den sorup öğrenmiş bulunan bir zâttan rivayetine göre; Abdülmelik demiştir ki:

"Mektubu, kral getirip bana gösterdi. Ben onu okumak ve öpmek isteyince, mektubu korumak için elimi tutup beni men etti, yapmak istediğim şeyi benden esirgedi."[153]

145 Ebu Ubeyd, s. 34.
146 Kastallânî, Mevâhib, 1/291.
147 Yakubî, 2/78.
148 Vâkıdî, Megâzî, 2/556.
149 İbn İshak, İbn Hişam, 4/260, Vâkıdî, Megâzî, 2/556, İbn Sa'd, 2/88.
150 İbn Sa'd, 2/88.
151 Ebu Nuaym, Delâil, 2/347, Zürkânî, 3/339.
152 Süheylî, 7/365, Aynî, 1/99, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 1/42.
153 Süheylî, 7/365 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 1/42, Kettânî, 1/157.

İbn Hacer el-Askalânî'ye (doğumu H. 773, ölümü H. 852) birçok kişinin Kadı Nûreddin b. Sâıgu'd-Dımaşkî'den rivayet ederek bildirdiklerine ve ona da Seyfeddin Kılıcu'l-Mansûrî'nin söylediğine göre;[154] Seyfeddin Kılıc demiştir ki:

"Melik Mansur Kılavunu's-Sâlihî (ölümü H. 689), beni bazı hediyelerle Mağrib ülkesi kralına gönderdi.

Mağrib kralı da, beni arabuluculuk için Efrenc (Avrupa) kralına yolladı.

Avrupa kralı, arabuluculuğumu kabul ve yanında kalmaklığımı bana teklif etti. Fakat, ben onun yanında kalmaktan kaçındım.

Bana:

'Ben sana yüce bir armağan sunacağım!' deyip, altından kaplamalı bir kutu ve kutunun içinden altından bir boru, borunun içinden de bir mektup çıkarıp gösterdi.[155]

Mektup, ipek bir beze yapıştırılmıştı.[156]

Mektubun, zamanla, birçok harfleri silinmiş bulunuyordu.

Kral:

'Bu, sizin peygamberinizin atam Kayser'e göndermiş olduğu mektubudur!

Biz ona bugüne kadar elden ele tevarüs etmekten geri kalmadık.

Bize ata ve babalarımızdan tavsiye ve tenbih edilmiştir ki; bu mektup yanımızda bulundukça, saltanat bizden gitmeyecektir!

Biz onu son derecede titizlikle korumakta ve ona saygı göstermekteyiz.

Saltanatımızın sürüp gitmesi ve yaşaması için, onun yanımızda bulunduğunu, Nasranîlerden de gizli tutmaktayız!' dedi."[157]

Abdullah b. Huzâfe'nin İran Şahı Kisrâ'ya Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi ve Sebebi

Hicretin 6. yılında Zilhicce ayında Hudeybiye'den dönüldükten sonra, Hicretin 7. yılında Muharrem ayında İslâmiyete davet etmek üzere birer

---

154 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 1/42, Kettânî, 1/157, Zürkânî, 3/342.

155 Aynî, 1/99, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 1/42, Kastallânî, Mevâhib, 1/291, Zürkânî, 3/342.

156 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 1/42, Kastallânî, Mevâhib, 1/291, Halebî, 3/2289, Zürkânî, 3/342, Kettânî, 1/157.

157 Aynî, 1/99, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 1/42, Kastallânî, Mevâhib, 1/291, Halebî, 3/289, Zürkânî, 3/343, Kettânî, 1/157.

mektupla hükümdarlara gönderilen altı zâttan birisi de Abdullah b. Huzâfe olup, Acem Şahı Kisrâ'ya gönderilmişti.[158]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mektubunu Kisrâ'ya sunmak üzere, Bahreyn valisine vermesini de, Abdullah b. Huzâfe'ye emir buyurdu.[159]

Peygamberimiz Aleyhisselam; yazdırdığı "Muhammed Resûlullah" mührüyle mektubunda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Farsların büyüğü Kisrâ'ya!

Hidayete uyan, doğru yolu tutanlara, Allah'a ve Resûlüne iman edenlere, Allah'tan başka hiçbir ilah ve mâbud olmadığına, O'nun eşi, ortağı bulunmadığına ve Muhammed'in de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet getirenlere selam olsun!

Ben seni Allah'a imana davet ediyorum!

Çünkü ben, Allah'ın kalbleri diri ve akılları başında olanları uyarmak, kâfirler hakkında da o azap sözü gerçekleşmek üzere bütün insanlara göndermiş olduğu peygamberiyim!

Öyleyse, Müslüman ol, selameti bul!

Davetimden yüz çevirirsen, kaçınırsan, bütün Mecusîlerin günahı senin boynuna olsun!"[160]

Abdullah b. Huzâfe; Peygamberimiz Aleyhisselamın bu mektubunu, Kisrâ'ya sunmak üzere, Bahreyn valisi Münzir b. Sâvâ'ya başvurdu. O da, onu Kisrâ'ya yolladı.[161]

Abdullah b. Huzâfe'nin bildirdiğine göre; kendisi Kisrâ'nın kapısına kadar vardı, yanına girmek için izin istedi.[162]

Kisrâ, önce köşk salonunun süslenmesini emretti. Sonra Fars devlet adamlarının, daha sonra da Peygamberimiz Aleyhisselamın elçisinin içeri alınmasına müsaade etti.[163]

Abdullah b. Huzâfe içeri girdi.[164]

Kisrâ, mektubun elçiden alınmasını emretti.

---

158 İbn Sa'd, 1/258, 259.

159 İbn Sa'd, 4/189, Ahmed b. Hanbel, 1/305, Buhârî, Sahîh, 5/136, İbn Arabî, Muhâdarât, 2/164.

160 Yakubi, Târîh, 2/77, İbn İshak'tan naklen Taberî, Târîh, 3/90, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Cevzî, 2/732, İbn Esîr, Kâmil, 2/2, 3, İbn Arabî, Muhâdarât, 2/184, İbn Seyyid, 2/262, 263, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, İbn Kayyım, 3/71, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Kastallânî, Mevâhib, 1/290, 291, Diyarbekrî, 2/34, 35, Halebî, 3/291, Zürkânî, 3/340, 341.

161 Zürkânî, 3/341.

162 İbn Seyyid, 2/263, Halebî, 3/291.

163 İbn Kesîr, Bidâye, 4/268, 269.

164 İbn Seyyid, 2/263.

Abdullah b. Huzâfe:

"Onu, Resûlullah Aleyhisselamın buyruğu üzere, sana kendim vereceğim!" dedi.

Kisrâ:

"Öyleyse, haydi, yanıma yaklaş!" dedi.

Abdullah b. Huzâfe, yaklaşıp Kisrâ'ya mektubu verdi.

Kisrâ, mektubu okutmak için Hîre'li kâtibini çağırdı, mektubu ona okuttu.

Kâtip, mektubu:

"Allah'ın Resûlü Muhammed'den, Farsların büyüğü Kisrâ'ya!" diyerek okumaya başlayınca, Kisrâ mektuba Resûlullah Aleyhisselamın ismiyle başlanmış olmasına son derecede kızdı, bağırdı, çağırdı.

Daha mektubun içinde ne denildiğini anlamadan,[165] mektubu alıp yırttı![166] ve:

"O, benim bir kölem durumunda bulunduğu halde, bana böyle yazıyor ha?!" dedi.[167]

Abdullah b. Huzâfe İle Kisrâ'nın Karşılıklı Konuşmaları

Abdullah b. Huzâfe, Kisrâ'nın huzurunda yaptığı konuşmasında:

"Ey Fars cemaati! Sizler, peygambersiz, Kitabsız ve yeryüzünden ancak ellerinizde bulunan bir kısmına hakim olarak sayılı günlerinizi geçiriyor, bir düş hayatı yaşıyorsunuz!

Halbuki, yeryüzünün hakim olamadığınız kısmı daha çoktur.

Ey Kisrâ! Senden önce, nice dünyalık ve ahiretlik hükümdarlar gelmiş ve hüküm sürmüşlerdir.

Onlardan, ahiretlik olanlar, dünyadan da nasiplerini almışlardır.

Dünyalık olanlar ise, ahiret nasiplerini yitirmişlerdir.

Sana getirip teklif ettiğimiz bu iş sence küçümseniyor; amma, vallahi, nerede olursan ol, küçümsediğin şey gelince, ondan korkacak ve korunamayacaksın!

Sen, vaktiyle girmiş olduğun yerden sürülüp çıkarıldığını da yalanlayamazsın!

Zikar vak'asındaki durum, bunun delilidir!" dedi.

---

165 İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, Halebî, 3/291.

166 İbn Sa'd, 1/260, Taberî, Târîh, 3/90, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, Süheylî, 6/590, İbn Esîr, Kâmil, 2/213, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, İbn Kayyım, 3/71, Diyarbekrî, 2/34.

167 Taberî, Târîh, 3/90, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Esîr, Kâmil, 2/213, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Diyarbekrî, 2/34.

Kisrâ da yaptığı konuşmasında, özet olarak:

“Mülk ve saltanat bana münhasırdır!

Benim bu hususta ne yenilgiye uğramaktan, ne de bana bir ortak çıkacağından korkum vardır!

Firavun, İsrail oğullarına hakim olmuştu.

Siz, onlardan daha iyi, daha güçlü değilsiniz!

Benim sizi hemen hakimiyetim altına alıvermeme ne engel var?

Ben Firavun’dan daha iyi ve daha güçlüyümdür![168]

Zikar vak’asına gelince, o, Şam vak’asıdır” dedi.[169]

Kisrâ, Abdullah b. Huzâfe’nin dışarı çıkarılmasını adamlarına emretti, Abdullah b. Huzâfe dışarı çıkarıldı.

Abdullah b. Huzâfe'nin Medine'ye Dönüşü

Abdullah b. Huzâfe, Kisrâ’nın huzurundan çıkar çıkmaz, hayvanının üzerine atlayıp Medine yolunu tuttu.

Kendi kendine:

“Vallahi, benim için, iki yoldan hangisi olursa, gam çekmem.

Resûlullahın mektubunu verilecek yere vermiş, vazifemi yapmış bulunuyorum ya!” dedi.

Kisrâ, öfkesi geçtikten sonra, elçinin içeri alınmasını emretti ve onu Hîre’ye kadar arattırdı ise de, bulduramadı.[170]

Abdullah b. Huzâfe, Medine’ye gelip, durumu Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[171]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kisrâ Aleyhindeki Duası

Abdullah b. Huzâfe Kisrâ’nın mektubu yırttığını söyleyince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onlar da parça parça olsunlar![172]

O benim mektubumu parçaladı ha?![173] Allah da onun mülk ve saltanatını parçalasın![174]

---

168 Süheylî, 6/589, 590, Diyarbekrî, 2/35.
169 Süheylî, 6/590.
170 İbn Kesîr, Bidâye, 4/269.
171 İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, Halebî, 3/291.
172 Ebu Ubeyd, s. 33, Buhârî, Sahîh, 1/24, 3/225, İbn Cevzî, 2/732.
173 Diyarbekrî, 2/35.
174 İbn Kayyım, 3/71, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, Diyarbekrî, 2/35.

O, kendi eliyle mülk ve saltanatını parçalamış oldu![175]

Allah'ım! Onun mülk ve saltanatını parçala!" dedi.[176]

Kisrâ'nın Peygamberimiz Aleyhisselam Hakkında Yemen Valisine Emir ve Direktif Verişi

Kisrâ, Yemen valisi Bâzân'a Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında bir yazı gönderdi ve yazısında şöyle dedi:

"Mekke'de, Kureyş'ten biri ortaya çıkmış! Kendisinin peygamber olduğunu söylüyormuş![177]

Ona söyle: Kendisi ya bu peygamberlik dâvâsından vazgeçer, ya da onu ve kavmini öldürecek adamları üzerlerine salarım![178]

Sen, yanındaki güçlü kuvvetli adamlarından ikisini ona sal![179] Kavminin dinine muhalefet etmiş olan kişiye, kavminin dinine dönmesini emret![180]

Dönmekten kaçınırsa, kendisinin başını kesip bana gönder!"[181]

Kisrâ'nın Yemen valisi Bâzân, Kisrâ'nın mektubunu alır almaz, yazıcı, muhasip ve Farsça okur yazar vekilharcı olan Bâbeveyh'i, yanına Farslılardan Hurre Hüsre adındaki bir adamı da katarak, Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdi.

Kisrâ'ya gitmesi için, Peygamberimiz Aleyhisselama yazdığı bir yazıyı da, ellerine verdi. Vekilharcı olan Bâbeveyh'e, Peygamberimiz Aleyhisselam için:

"Şu zâtın memleketine git![182] Haline, gidişatına bir bak![183] Kendisiyle konuş![184] Kendisini imtihan et![185] Onun haberini bana getir![186] İşin içyüzünü anla, bana anlat!" dedi.[187]

Bâbeveyh'le Hurre Hüsre, Mekke'ye doğru yollandılar.

İlk önce, Taif'e vardılar.

---

175 Taberî, Târîh, 3/90, İbn Seyyid, 2/263.
176 İbn Sa'd, 1/260.
177 Heysemî, 8/287, Diyarbekrî, 2/35.
178 Heysemî, 8/287, 288.
179 İbn Sa'd, 1/260, Taberî, Târîh, 3/80, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Cevzî, 2/732, İbn Esîr, Kâmil, 2/214.
180 İbn Seyyid, 2/263.
181 İbn Seyyid, 2/263, Diyarbekrî, 2/35, Halebî, 3/291.
182 Taberî, Târîh, 3/90, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269.
183 Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Cevzî, 2/732, Diyarbekrî, 2/35.
184 Taberî, Târîh, 3/90, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Cevzî, 2/732, Diyarbekrî, 2/35.
185 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37.
186 Taberî, Târîh, 3/90, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Cevzî, 2/732, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269.
187 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37.

Taif'in Nahb deresinde Kureyş müşriklerinden bazı adamlara rastladılar.[188]

Kureyş eşrafından Ebu Süfyan'la Safvan b. Ümeyye ve daha başkaları, rastladıkları kişiler arasında idi.[189]

Elçiler onlara Peygamberimiz Aleyhisselamın nerede bulunduğunu sordular.

Kureyşîler de;

"O, Medine'dedir!" dediler.

Kureyş müşrikleri, vali Bâzân'ın mektubunda yazılı olanı elçilerden sorup öğrenince, çok sevindiler ve birbirlerine:

"Sevininiz! Hükümdarlar Hükümdarı olan Kisrâ onun karşısına dikilince, artık siz onun hakkından kolayca gelebilirsiniz!" dediler.

Bâzân'ın elçileri, Taif'ten Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.[190]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların münasip bir yere kondurulup ağırlanmalarını ashaba emir buyurdu.

Onlar birkaç gün oturup dinlendikten sonra, haber salıp onları yanına çağırdı.[191]

Bâbeveyh'le Hurre Hüsre, gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Oturunuz!" buyurdu.

Onlar, dizlerinin üzerine çöktüler.[192]

Yemen valisi Bâzân'ın bu elçileri, sakallarını dibinden kazıtmışlar, bıyıklarını ise alabildiğine uzatmışlar, büyütmüşlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları böyle görünce, hoşlanmadı ve onlara:

"Yazıklar olsun size, bu kılığa girmenizi size kim emretti?" diye sordu.

Elçiler:

"Böyle yapmamızı Rabbimiz Kisrâ emretti bize!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

188 Taberî, Târîh, 3/90.
189 Diyarbekrî, 2/35.
190 Taberî, Târîh, 3/90, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, İbn Cevzî, 2/733, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, Diyarbekrî, 2/35, Halebî, 3/291, 292.
191 İbn Seyyid, 2/263.
192 Diyarbekrî, 2/35.

"Fakat, benim Rabbim bana sakalımı salmamı, bıyığımı ise kesmemi emretti" buyurdu.

Elçi Bâbeveyh, şöyle konuşmaya başladı:

"Şahlar Şahı, Hükümdarlar Hükümdarı Kisrâ, vali Bâzân'a yazı yazıp, seni kendisine getirmek üzere sana adam göndermesini emretti.

Bâzân da, yanıma düşüp gitmen için, beni sana yolladı!

Eğer benimle birlikte gidersen, Yemen valisi, Hükümdarlar Hükümdarına senin lehinde mektup yazar, seni bağışlatır!

Eğer benimle gelmekten kaçınırsan, sen de bilirsin ki, Kisrâ seni de senin kavmini de yok eder, memleketini de yıkar!" dedi[193] ve Bâzân'ın mektubunu Peygamberimiz Aleyhisselama sundu.[194]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Bâbeveyh'i dinledi, mektupta yazılanları da öğrendi.[195] Gülümsedi ve elçileri İslâmiyete davet etti.

Bâbeveyh'le Hurre Hüsre, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzurunda duydukları manevî heybetten hem titriyorlar,[196] hem de cesaretli cesaretli konuşmaktan geri durmuyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Eğer bizimle gelmeyeceksen, vali Bâzân'ın mektubuna cevap yaz!" dediler.[197]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer ben bu işi kendiliğimden yapmış olsaydım, vazgeçerdim!

Fakat, beni şânı yüce olan Allah gönderdi.[198]

Siz bugün yanımdan ayrılıp konutunuza dönünüz! Yarın sabahleyin yanıma geliniz!

Ne yapmak istediğimi, o zaman size haber vereyim!" buyurdu.[199]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kisrâ Hakkında Allah'tan Aldığı Haberi Elçilere Bildirişi

Peygamberimiz Aleyhisselama:

---

193 Taberî, Târîh, 3/90, 91, Ebu Nuaym, Delâil, 2/349, 450, İbn Cevzî, 2/733, İbn Esîr, Kâmil, 2/213, 214, İbn Kesîr, Bidâye, 4/269, 270, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 37, 38, Diyarbekrî, 2/35, Halebî, 3/292.
194 İbn Sa'd, 1/260, Diyarbekrî, 2/35.
195 Diyarbekrî, 2/35.
196 İbn Sa'd, 1/260.
197 Diyarbekrî, 2/35.
198 Heysemî, 8/288.
199 İbn Sa'd, 1/260.

"Yüce Allah, Kisrâ'ya oğlu Şîreveyh'i musallat kıldı: Şîreveyh onu filan ayda, filan gecede ve gecenin de filan filan saatleri geçince öldürdü!" diye vahiy geldi.

Ertesi gün, Peygamberimiz Aleyhisselam, elçileri yanına çağırıp, bunu onlara haber verdi[200] ve:

"Sahibinize (Bâzân'a) tebliğ ediniz ki; benim Rabbim olan Allah, onun rabbi Kisrâ'yı bu gece, geceden yedi saat geçince, gecenin yedinci saatinde öldürmüştür!" buyurdu.[201]

Bâbeveyh'le arkadaşı şaşırdılar[202] ve Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Sen ne söylediğini biliyor musun?!

Üzerine yürüyüp seni cezalandırmamız, bizim için, bu söylediğini vali Bâzân'a haber vermekten daha kolaydır!

Biz senden işittiğimiz bu sözü gerçekten ona yazalım ve hükümdara haber verelim mi?!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! Bunu benden işittiğinizi ona haber veriniz! Hem de ona deyiniz ki: 'Benim dinim ve hakimiyetim Kisrâ'nın mülk ve saltanatının ulaştığı yerlere kadar ulaşacak, atların ve develerin ayak basacakları en uzak yerlere kadar uzanacaktır!'

Yine ona deyiniz ki: 'Eğer sen Müslüman olursan, idaren altında bulunan yerleri sana vereceğim! Seni, Ebnâlardan, Yemen'deki Farslılardan olan kavmine hükümdar yapacağım!'" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam; elçilere söyleyeceklerini söyledikten sonra, Hurre Hüsre'ye altın ve gümüşle işlenmiş bir kemer verdi.

Bunu, Peygamberimiz Aleyhisselama, hükümdarlardan birisi hediye etmişti.

Hurre Hüsre'ye, bu kemerden dolayı, "Zülmaceze=Kemerli" derlerdi.

Hurre Hüsre'nin soyundan gelen oğulları ve torunları da bu adla anıldılar.

Elçilerin Gördüklerini ve Duyduklarını Vali Bâzân'a Anlatmaları

Bâbeveyh'le Hurre Hüsre, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrıldılar.

---

200 Taberî, Târîh, 3/91, Ebu Nuaym, Delâil, 2/350, İbn Cevzî, 2/733, İbn Esîr, Kâmil, 2/214, İbn Kesîr, Bidâye, 4/270, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 38, Diyarbekrî, 2/36.

201 İbn Sa'd, 1/260.

202 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 38.

Bir hayli yolculuktan sonra Bâzân'ın yanına geldiler ve ona, Peygamberimiz Aleyhisselamda gördüklerini ve kendisinden işittiklerini.. haber verdiler.

Bâzân:

"Vallahi, onun bu sözü hükümdar sözü değildir!

Ben öyle sanıyorum ki; bu zât, dediği gibi, bir peygamberdir!

Kendisinin Kisrâ hakkında söylemiş olduğu sözün neticesini bekleyelim.

Eğer kendisi bu husustaki sözünde doğru çıkacak olursa, o gerçekten Allah tarafından insanlara gönderilmiş bir peygamberdir.

Eğer onun söylediği doğru çıkmazsa, o zaman, hakkında gereğini düşünürüz!" dedi.[203]

Bâzân, Bâbeveyh'le Hurre Hüsre'ye:

"Siz onu nasıl buldunuz?" diye sordu.

Bâbeveyh'le Hurre Hüsre:

"Biz, ondan daha heybetli, onun kadar hiçbir şeyden korkmayan, muhafızları bulunmayan, ondan daha tevâzulu, alçakgönüllü, halk arasında yaya yürüyen bir hükümdar görmedik!

Ashabı, onun yanında seslerini yükseltmiyor, kısıyorlar..." dediler.[204]

Kisrâ Şîreveyh'in Vali Bâzân'a Mektubu, Bâzân'la Ebnâların Müslüman Olmaları

Aradan çok geçmemişti ki, Vali Bâzân'a, Kisrâ'nın oğlu Şîreveyh'ten bir yazı geldi.

Gelen yazıda şöyle deniliyordu:

"Bundan sonra, derim ki: Ben Kisrâ'yı öldürdüm!

Ben onu ancak, Fars eşrafından birçok kimseleri öldürmeyi, onları hudut boylarında toplayıp tutuklamayı mübah saymasına kızdığım için öldürdüm!

Bu mektubum sana gelince, halkın benim için bey'atını al!

Kisrâ'nın sana yazı yazmış olduğu zât hakkında da, buyruğum gelinceye kadar bekle, onun üzerine pek düşme!"

Şîreveyh'in mektubu okunup sona erince, Vali Bâzân, Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında:

---

203 İbn İshak'tan naklen Taberî, Târîh, 3/91, Ebu Nuaym, Delâil, 2/350, İbn Cevzî, 2/733, 734, İbn Esîr, Kâmil, 2/214, 215, İbn Kesîr, Bidâye, 4/270, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2 s. 38, Diyarbekrî, 2/37.

204 Ebu Nuaym, Delâil, 2/348, Heysemî, 5/309.

"Bu zât, muhakkak, Allah tarafından insanlara gönderilmiş bir peygamberdir!" diyerek Müslüman oldu.

Aslen Farslı olup Yemen'de oturan Ebnâlar da Müslüman oldular.[205]

Allah hepsinden razı olsun!

Kisrâ'nın öldürüldüğü haberi geldiği sırada, Bâzân hasta idi.

Süvarileri, Bâzân'ın başında toplandılar ve:

"Sen birisini bizim başımıza vali tayin et!" dediler.

Bâzân:

"Sizin için gelecek bir hükümdar, her işin önünü sonunu gören, gözeten bir hükümdar vardır: Siz şu zâta uyunuz, O'nun dinine giriniz, Müslüman olunuz!" dedi.

Bâzân öldükten sonra, Ebnâların başkanı, Peygamberimiz Aleyhisselama bir heyet göndererek, Müslüman olduklarını bildirdi.[206]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kisrâ'ya Gönderdiği Mektubun Ele Geçişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın İran Şahına göndermiş olduğu mektubun aslı, Lübnan Dışişleri Bakanlığında bulunmuş olan Mr. Henri Pharaon'un babası tarafından Birinci Dünya Savaşı sonunda Şam'da 150 altına satın alınmış olup; 1962 yılı Kasım'ının sonuna doğru Dr. Selahaddin el-Müneccid'e okutturulmak için başvurulması üzerine ortaya çıkmıştır.

Dr. Selahaddin Müneccid'in tarif ve tasvirine göre; parşümen üzerine yazılmış bulunan bu mübarek mektubun rengi zamanla değişmiş ve dokuması eskimiş yeşil bir kumaşa yapıştırılmıştır.

Mahfaza, ayrıca, camdan bir çerçeve tarafından muhafaza edilmiş olup parşümen oraya yapışık kalmıştır.

Parşümen eski ve yumuşaktır.

Parşümenin rengi, koyu kahverengidir.

Sahife kenarları, bu yüzden siyahlanmıştır.

Mektubun boyu 28 cm, eni 21,5 cm.dir.

Mektubun eb'âdı ince uzun ise de, üst kısmı alt kısmından geniştir.

Mektupta, yerine göre uzunlukları 21,2 cm.den 21,5 cm.ye kadar değişen 15 satır vardır.

---

205 Taberî, Târîh, 3/91, Ebu Nuaym, Delâil, 2/350, 351, İbn Cevzî, 2/734, İbn Esîr, Kâmil, 2/214, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 38.

206 İbn Seyyid, 2/263, 264, Diyarbekrî, 2/37.

Satırların en altında dairemsi bir mühür izi olup, bunun çapı 3 cm.dir.

Mektupta, yukarıdan aşağıya doğru akmış su izleri vardır.

Bunlar, bazı yerlerde harfleri veya kelimeleri silmiş, bazı yerlerde mürekkep izini hafifletmiş ve mührün ortasına doğru bulunan Resûl kelimesindeki R harfi hariç olmak üzere, mühürdeki yazıyı da silmiştir.

Denilebilir ki; mektup yırtılmak istenilmiştir.

Gerçekten de, yırtık, başlangıçtaki ufkî 3. satırdan, bu satırın ortasına kadar inmekte; böylece, yırtık izi, tersine bir L harfi manzarası arzetmektedir.

Yırtık, mektubun yazıldığı parşümenden ayırt edilebilen ve daha sonraki devre ait deriden yapılmış ince bir iplikle dikilmiştir.

Mektubun yazı karakteri, Hendek savaşı sırasında Sel' dağındaki grafit kaya üzerine yazılmış bulunan en eski yazı karakterine uymaktadır.[207]

Hâtıb b. Ebi Beltea'nın Mukavkıs'a Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi ve Sebebi

Peygamberimiz Aleyhisselamın İslâmiyete davet etmek üzere Hicretin 7. yılında[208] Muharrem ayında[209] hükümdarlara birer mektupla gönderdiği altı elçiden birisi de Hâtıb b. Ebi Beltea olup, Peygamberimiz Aleyhisselam onu İskenderiye hükümdarı, Kıbtîlerin büyüğü Mukavkıs'a göndermişti.[210]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu göndermeden önce:

"Ey insanlar! Ecir ve sevabını Allah ödemek üzere, şu mektubu Mısır hükümdarına hanginiz götürür?" diye sorunca, Hâtıb b. Ebi Beltea sıçrayıp ayağa kalktı ve Peygamberimiz Aleyhisselama doğru vardı ve:

"Yâ Rasûlallah! Ben götürürüm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Hâtıb! Allah bu vazifeni senin hakkında mübarek kılsın!" buyurdu.

Hâtıb b. Ebi Beltea mektubu Peygamberimiz Aleyhisselamdan aldı, vedalaşıp evine gitti. Hayvanının çulunu, kolanını sıkılaştırdı. Ailesiyle de vedalaştıktan sonra yola çıktı.

---

207 Beyrut el-Hayat gazetesinin Hicrî 27.12.1382, Mîladî 22.5.1963 tarihli ve 5242 numaralı 1, 7. nüshasından naklen M. Hamîdullah, İslâm Peygamberi, 1/237, 239.

208 İbn Sad, 1/258, Belâzurî, Ensâb, 1/448.

209 İbn Sa'd, 1/258.

210 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, İbn Sa'd, 1/258, 260.

Hâtıb, önce Mısır'a gitti. Mukavkıs'ı orada bulamayınca, İskenderiye'ye gitti.[211] Mukavkıs'ın saray kapıcısının yanına vardı. Ne için geldiğini ona haber verdi. Kapıcı, Hâtıb'a çok hürmet etti. Onu hiç bekletmedi.[212]

Mukavkıs, o sırada deniz üzerinde bir mecliste bulunuyordu.

Hâtıb, bir sandala binip Mukavkıs'ın meclisi hizasına kadar vardı; Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu, baş ve şehadet parmağı arasına alarak ona gösterdi.

Mukavkıs, mektubu görünce, Hâtıb b. Ebi Beltea'yı önüne getirmelerini adamlarına emretti.[213]

Mukavkıs, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Hâtıb'ın elinden aldı,[214] okuttu.

"Muhammed Resûlullah" mührü ile mühürlü mektupta şöyle buyuruluyordu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın kulu ve resûlü Muhammed'den Kıbtîlerin büyüğü Mukavkıs'a!

Hidayete uyan, doğru yolu tutanlara selam olsun

İmdi, ben seni İslâm davetiyle Müslümanlığa davet ediyorum.

Müslüman ol, selameti bul da, Allah sana ecir ve mükâfatını iki kat versin!

Eğer bu davetimi kabul etmez, kabul etmekten kaçınırsan, Kıbtîlerin günahı senin boynuna olsun!

'De ki: Ey Ehl-i Kitab! Geliniz! Bizim aramızla sizin aranızda eşit ve ortak bir Kelime'de birleşelim de, Allah'tan başkasına tapmayalım! Ona hiçbir şeyi eş, ortak tutmayalım! Allah'ı bırakıp da, birbirimizi rab diye tanımayalım!

Buna rağmen, onlar bu davetten yüz çevirirlerse, onlara: Siz şahit olunuz ki, bizler muhakkak Müslümanlarız, deyiniz.'"[215]

Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubu okununca, Mukavkıs, Hâtıb b. Ebi Beltea'ya "Hayırlı olsun!" dedi.[216]

---

211 Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Halebî, 3/295, 296.
212 Diyarbekrî, 2/37.
213 İbn Hacer, İsâbe, 3/530, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Halebî, 3/296.
214 Diyarbekrî, 2/37.
215 Âl-i İmran: 64, İbn Seyyid, 2/265, İbn Kayyım, 3/72, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, 293, Diyarbekrî, 2/37, Halebî, 3/295, 296, Zürkânî, 3/347.
216 İbn Sa'd, 1/260.

Mukavkıs'ın Hâtıb b. Ebi Beltea ile Konuşmaları ve Tartışmaları

Hâtıb b. Ebi Beltea der ki:

"İskenderiye hükümdarı Mukavkıs haber gönderip beni yanına getirtti. Patriklerini de yanına topladı.

Bana:

'Ben anlamak istediğim bazı şeyleri sana soracak ve seninle konuşacağım!' dedi.

Kendisine:

'Buyurunuz, konuşalım!' dedim.

Mukavkıs:

'Bana haber ver: Senin efendin bir peygamber değil midir?' diye sordu.

'Evet! O, Allah'ın Resûlüdür!' dedim.

Mukavkıs:

'O gerçekten böyle bir peygamber idi ise, kendisini öz yurdundan çıkarıp başka bir yurda sığınmak zorunda bırakan kavminin aleyhinde ne için Allah'a dua etmedi?' diye sordu.

Ona:

'Sen İsa b. Meryem'in Resûlullah olduğuna şehadet edersin değil mi?

O gerçekten peygamber olduğuna göre, kavmi onu yakalayıp asmak istedikleri zaman; kendisini dünya semasına kaldırıp yükselteceğine, kavmini helâk etmesi için Allah'a dua etse olmaz mı idi?' dedim.[217]

Mukavkıs söyleyecek söz bulamadı. Bir müddet sustuktan sonra:

'Sözünü tekrarla!' dedi.

Tekrarladım. Mukavkıs yine sustu.[218] Sonra da:

'Güzel söyledin! Sen bir hakîmsin, yerli yerince konuşuyorsun. Hakîm olan, yerli yerince konuşanın da yanından geliyorsun!' dedi."[219]

Bundan sonra, Hâtıb'la Mukavkıs, konuşmaya şöyle devam ettiler:

Hâtıb, Mukavkıs'a:

"Senden önce, burada bir adam, kendisinin en yüce Rab olduğunu iddia etmiş;[220] o Firavun, kavmine, 'Ben sizin en yüce Rabbinizim!' diyerek bağırmıştı.[221]

---

217 İbn Abdilberr, 1/315, İbn Kesîr, Bidâye, 4/272.
218 İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
219 İbn Abdilberr, 1/315, İbn Kesîr, Bidâye, 4/272.
220 İbn Seyyid, 2/265, İbn Kayyım, 3/72, İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
221 Nâziât: 23, 24.

Yüce Allah onu dünya ve ahiret azabıyla yakalayıp cezalandırdı, ondan intikam aldı.

Sen, senden başkasından ibret al da, başkasına ibret olma!" dedi.[222]

Mukavkıs:

"Bizim için, bir din vardır! Biz, bu dinimizi, ondan daha hayırlısı olmadıkça, bırakmayız!" dedi.[223]

Hâtıb:

"Senin bağlı bulunduğun ve daha hayırlısı olmadıkça bırakmayacağını söylediğin dininden daha hayırlı olan din, hiç şüphesiz İslâmiyettir![224] Biz seni İslâmiyete davet ediyoruz ki, Allah din olarak insanlara onu yeterli kılmıştır, dahası da yoktur![225]

Bu peygamber [Muhammed Aleyhisselam], İslâmiyete yalnız seni değil, bütün insanları davet etti.

Onlardan, kendisine karşı en katı, en sert ve kaba davrananlar, Kureyş müşrikleri oldu!

Ona karşı en azgın düşmanlığı da Yahudiler yaptılar!

İnsanlardan, ona en çok yakınlık gösterenler ise, Hıristiyanlar oldu.

Hayatım üzerine yemin ederim ki;[226] Musa Peygamber nasıl İsa Peygamberi haber vermiş ve onun geleceğini müjdelemiş ise, İsa Peygamber de Muhammed Aleyhisselamı öylece haber vermiş, geleceğini müjdelemiştir![227]

Bizim seni Kur'ân'ı kabule davet etmemiz, senin Tevrat'a bağlı olanları İncil'i kabule davet etmen gibidir.

Her peygamber bir kavme yetişmiş olup, o kavim o peygamberin ümmetinden sayılmış, o peygambere itaat edenler de o ümmete katılmıştır.

Sen ise, bu peygambere (Muhammed Aleyhisselama) yetişenlerdensin![228]

Biz, seni İslâm dinine davet etmekle, İsa Peygamberin dininden men ediyor değiliz! Bilakis, onunla, onun gerçek tebligatıyla amel ve hareket etmeni sana teklif etmiş oluyoruz" dedi.[229]

---

222 İbn Seyyid, 2/265, İbn Kayyım, 3/72, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Diyarbekrî, 2/37, Halebî, 3/296.
223 İbn Kayyım, 3/72, Kastallânî, Mevâhib, 1/293.
224 Süheylî, 7/517, İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
225 Süheylî, 7/517, İbn Kayyım, 3/72, Kastallânî, Mevâhib, 1/293.
226 Süheylî, 7/517, 518, İbn Kayyım, 3/72, İbn Seyyid, 2/265, Kastallânî, Mevâhib, 1/293.
227 Süheylî, 7/518, İbn Seyyid, 2/265, İbn Hacer, İsâbe, 1/531, Kastallânî, Mevâhib, 1/293.
228 Süheylî, 7/518, İbn Kayyım, 3/72, İbn Seyyid, 2/265, Kastallânî, Mevâhib, 1/293.
229 Süheylî, 7/518, İbn Seyyid, 2/265, İbn Kayyım, 3/72, İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Kastallânî, Mevâhib, 1/293.

Mukavkıs:

"Ben bu peygamberin işini, dinini inceledim. Gördüm ki, onda ne dünyadan el etek çekilmesi emrediliyor, ne de mergub ve makbul şeyler yasaklanıyor!

Kendisini de, ne yolunu şaşırmış bir sihirbaz, ne de gaibden haberler aldığını iddia eden yalancı bir kâhin olarak bulmuş değilim!

Fakat, kendisinde benim bulduğum; gaibi, gizli, kapalı şeyleri keşfedip haber vermek gibi peygamberlik alâmetleridir.

Bununla beraber, ben biraz daha düşünmek isterim!" dedi.[230]

Mukavkıs, bir gece haber salıp Hâtıb'ı huzuruna getirtti.

Mukavkıs'ın yanında, Arapça tercümanından başka kimse yoktu.

Mukavkıs, Hâtıb'a:

"Onun (Muhammed Aleyhisselamın) hakkında soracağım şeylere doğru cevap verir misin?

Ashabının arasından, sahibinin seni niçin seçip gönderdiğini biliyorum.[231]

Ben sana üç şey soracağım!" dedi.

Hâtıb:

"İstediğini sor! Ben sana ancak doğruyu söyleyeceğim!" dedi.[232]

Mukavkıs:

"Muhammed insanları nelere davet ediyor?" diye sordu.

Hâtıb:

"Yalnız Allah'a ibadet etmeye davet ediyor. Gece gündüz, beş vakitte namaz kılmayı emrediyor! Ramazan orucunu tutmayı, Beytullah'ı hacc ve ziyaret etmeyi, verilen sözde durmayı... emrediyor. Ölmüş hayvanın etini yemekten ve kandan men ediyor!" dedi.[233]

Mukavkıs:

"Onun (Muhammed Aleyhisselamın) şekil ve şemâilini (fizikî yapısını) bana tarif et, anlat!" dedi.

Hâtıb kısaca tarif etti.

Mukavkıs:

"Anlatmadığın daha bazı şeyler kaldı: Gözlerinde biraz kırmızılık, sırtında iki omuzu arasında da peygamberlik hâtemi (mührü) vardır.

---

230 Süheylî, 7/518, İbn Seyyid, 2/265, 266, İbn Kayyım, 3/72, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Halebî, 3/296.
231 Diyarbekrî, 2/37.
232 İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Diyarbekrî, 2/37, Zürkânî, 3/350.
233 İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Zürkânî, 3/350.

Merkebe biner, sırtına harmani giyer, hurma ve az etli kemikle geçinir, amcaları ve amca oğulları tarafından korunur!” dedi.

Hâtıb:

“Bunlar da onun sıfatıdır!” dedi.[234]

Mukavkıs:

“Ben, gelecek bir peygamber daha kaldığını biliyordum. Fakat, onun Şam’dan çıkacağını sanıyordum.[235] Çünkü, daha önceki peygamberler hep oradan çıkmışlardı.

Gerçi, son peygamberin Arabistan’da, sertlik, darlık, yoksulluk ülkesinden çıkacağını da Kitablarda görmüştüm.[236]

Allah’ın Kitabında sıfatlarını yazılı bulduğumuz peygamberin zuhuru zamanı da, tam bu zamandır!

Biz, onun vasfını, ‘İki kızkardeşi bir nikâh altında birleştirmez! Hediyeyi kabul eder, sadakayı kabul etmez! Fakirler, yoksullarla oturur kalkar!’ diye de, Kitabda yazılı bulmuştuk![237]

Ona uymak hususunda Kıbtîler beni dinlemezler![238]

Ben saltanatımdan da ayrılmaya kıyamayacağım! Bu hususta çok cimriyimdir![239]

Ben Kıbtîlere bundan ne bir kelime anarım, ne de hiç kimseye bu konuşmamı bildirmeyi, duyurmayı isterim!” dedi[240] ve Arapça yazı yazan bir yazıcı çağırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubuna şöyle cevap yazdırdı:

“Bismillâhirrahmânirrahîm

Muhammed b. Abdullah’a Kıbtîlerin büyüğü Mukavkıs’tan!

Selam olsun sana!

Bundan sonra, arzederim ki; mektubunu okudum.

Mektubunda andığın ve beni davet ettiğin şeyleri anladım.[241]

Gelecek bir peygamber daha kaldığını biliyor ve fakat onun Şam’dan çıkacağını sanıyordum.

---

234 İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Diyarbekrî, 2/37.
235 İbn Sa’d, 1/260, İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Diyarbekrî, 2/37, Zürkânî, 3/350.
236 İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Zürkânî, 3/350.
237 İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
238 İbn Seyyid, 2/266, İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Diyarbekrî, 2/37, Zürkânî, 3/350.
239 İbn Seyyid, 2/266, Diyarbekrî, 2/37, Zürkânî, 3/350.
240 İbn Seyyid, 2/266, İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Diyarbekrî, 2/37, Zürkânî, 3/350.
241 İbn Seyyid, 2/266, İbn Kayyım, 3/72, İbn Hacer, İsâbe, 3/531 Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Diyarbekrî, 2/37, Halebî, 3/296, 297, Zürkânî, 3/349.

Elçini ağırladım.

Sana Kıbtîler katında mevkileri yüksek iki cariye ile elbiseler gönderdim.

Binmen için, sana bir de katır hediye ettim.

Selam olsun sana!"

Mukavkıs, bundan fazla ne bir şey yaptı, ne de Müslüman oldu.[242]

Mukavkıs, Hâtıb'a:

"Sakın hâ! Kıbtîler senin ağzından tek kelime bile işitmesinler!" diye tenbihatta bulundu.[243]

Mukavkıs'ın Peygamberimiz Aleyhisselama Gönderdiği Hediyeler

1. İki cariye (Mâriye ile kızkardeşi Sîrîn),
2. Bin miskal altın,
3. İki binit hayvanı (bir katırla bir merkep),
4. Yirmi kat Mısır işi ince elbise,[244]
5. Bir adet billur kadeh,[245]
6. Kokulu bal,[246]
7. Sarık,
8. Kabâtî Mısır keten kumaşı,
9. Öd, misk gibi güzel koku,
10. Gülyağı,
11. Kutu içinde sürmelik,
12. Tarak,
13. Makas,
14. Misvak,
15. Ayna,
16. İğne,
17. İplik,
18. Baston.

Mukavkıs Hâtıb'a Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında:

"Sürme kullanır mı?" diye sormuştu.

---

242 İbn Sa'd, 1/260, İbn Seyyid, 2/266, İbn Kayyım, 3/72, İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Diyarbekrî, 2/37, Halebî, 3/296, 297, Zürkânî, 3/349, 350.

243 İbn Seyyid, 2/266, Diyarbekrî, 2/38.

244 Belâzurî, Ensâb, s. 449, İbn Seyyid, 2/266, Diyarbekrî, 2/38.

245 İbn Sa'd, 1/485, Süheylî, 7/519, İbn Seyyid, 2/266.

246 İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Diyarbekrî, 2/38, Zürkânî, 3/350.

Hâtıb:

“Evet! Aynaya bakar, saçını tarar; seferde ve hazerde, aynayı, sürmedanlığı, tarağı, misvağı yanından ayırmaz!” demişti.[247]

Mukavkıs’ın Peygamberimiz Aleyhisselama hediye ettiği iki cariyeye Hâtıb Müslüman olmalarını teklif etti, onlar da Müslüman oldular. Mâri-ye’yi Peygamberimiz Aleyhisselam zevceliğe kabul etti, Sîrîn’i de Hassân b. Sabit’e verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. İbrahim adındaki oğlu, Hz. Mariye-’den doğmuştur.[248]

Mukavkıs’ın hediye ettiği katır Düldül, merkep de Ufeyr, Yâfur diye anılırdı.[249] Bunlar, iyi cins binit hayvanlarındandı.[250] Her ikisi de gri tüylü idi.[251] O güne kadar, Arabistan’da ak tüylü katır görülmemişti. İslâm’da ilk görülen ak tüylü katır, Düldül oldu.[252]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hediye edilen billur kadehle de su içerdi.[253] Mukavkıs tarafından Hâtıb’a verilen hediye, 100 dinar (altın) ile 5 kat elbise idi.[254]

Hâtıb'ın Medine'ye Yollanışı

Hâtıb’ın bildirdiğine göre; kendisi, Mukavkıs’ın yanında, kısa bir müddet, beş gün kaldı ve son derecede ağırlandı.[255]

Yabancı heyetler ise, Mukavkıs’ın yanında bir ay ve bir aydan da fazla kalmakta idiler.[256]

Hâtıb, beş günden sonra, Mukavkıs’ın ülkesinden ayrıldı.[257]

Mukavkıs Hâtıb’ı Cezîretü’l-Arab’a muhafız askerlerle yolladı.

Bunlar Arabistan’a ayak bastıkları sırada, Şam’dan Medine’ye gitmekte olan bir kafileye rastladılar.

247 Halebî, 3/296, 297.
248 İbn Sa’d, 8/212, 214, Belâzurî, Ensâb, 1/449, Taberî, Târîh, 3/139, İbn Esîr, Kâmil, 2/225, 226.
249 İbn Sa’d, 1/492, 8/212, Belâzurî, Ensâb, 1/449, Taberî, Târîh, 3/99, İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
250 İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
251 İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
252 İbn Sa’d, 1/261, 491.
253 İbn Sa’d, 1/485, Süheylî, 7/519 Diyarbekrî, 2/38, Halebî, 3/297, Zürkânî, 3/350.
254 İbn Seyyid, 2/266, Diyarbekrî, 2/38.
255 İbn Sa’d, 1/261, İbn Seyyid, 2/266.
256 İbn Seyyid, 2/266, Diyarbekrî, 2/38.
257 İbn Seyyid, 2/266.

Hâtıb, Mukavkıs'ın askerlerini geri çevirip kafileye katıldı.[258] Medine'ye gelip kavuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mukavkıs'ın hediyelerini kabul etti.[259]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mukavkıs Hakkındaki Sözleri

Hâtıb b. Ebi Beltea Mukavkıs'ın sözlerini Peygamberimiz Aleyhisselama anlatınca,[260] Peygamberimiz Aleyhisselam: "Yaramaz adam saltanatına kıyamadı! Esirgediği saltanatı ise, kendisinde kalmayacaktır!" buyurdu.[261]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mukavkıs'a Gönderdiği Mektubunun Saklanışı ve Son Zamanlarda Ele Geçişi

Mukavkıs, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu fildişinden yapılmış bir kutu içine koyup kutuyu mühürledi ve cariyesine teslim etti.[262]

Hicretin 1267. yılında Mısır'ın Ahmim beldesinde eski bir manastırdaki Kıbt kitapları arasında bulunan ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Mukavkıs'a gönderdiği mektup olduğu anlaşılan mektup, Abdülmecid Han tarafından satın alınarak İstanbul Topkapı Sarayı Müzesinde Mukaddes Emanetler Bölümünde saklanmaktadır.

Mektup; 16x19 cm. eb'âdında, kahverengi bir deri üzerine siyah mürekkeple yazılmış olup, oniki satırdır.

Mektubun altında Peygamberimizin mührü bulunmaktadır.

Mektupta yer yer güve yenikleri vardır.[263]

Şüca' b. Vehb'in Hâris b. Ebi Şimr el-Gassanî'ye Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi ve Sebebi

Hicretin 7. yılında,[264] Muharrem ayında,[265] İslâmiyete davet etmek üzere hükümdarlara gönderilen altı elçiden birisi de Şüca' b. Ebi Vehb

258 Halebî, 3/299.
259 İbn Hacer, İsâbe, 3/531.
260 İbn Seyyid, 2/266, Halebî, 3/299.
261 İbn Sa'd, 1/260, 261, İbn Seyyid, 2/266, Diyarbekrî, 2/38, Halebî, 3/299, Zürkânî, 3/350.
262 İbn Sa'd, 1/260, 134, İbn Seyyid, 2/265, 266 İbn Kayyım, 3/72, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Halebî, 3/296, Zürkânî, 3/349.
263 Tahsin Öz, Hırka-i Saâdet Dairesi ve Emânât-ı Mübâreke, s. 29, 30.
264 İbn Sa'd, 1/258, Belâzurî, Ensâb, 1/351.
265 İbn Sa'd, 1/258.

olup, Peygamberimiz Aleyhisselam onu Şam sınırı hükümdarı Hâris b. Ebi Şimr el-Gassanî'ye göndermişti.[266]

Hâris b. Ebi Şimr, Hıristiyan Arapların hükümdarı idi.[267]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hâris b. Ebi Şimr'e gönderdiği "Muhammed Resûlullah" mührü ile mühürlü mektubunda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmâhirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Hâris b. Ebi Şimr'e!

Doğru yola uyan, tâbi olanlara, Allah'a iman eden ve Resûlünü doğrulayanlara selam olsun!

Ben seni eşi, ortağı olmayan Bir Allah'a imana davet ediyorum!

Davetimi kabul edersen, hüküm ve saltanatın yine sende kalacaktır."[268]

Şüca' b. Ebi Vehb, mühürlenip kendisine verilen bu mektupla yola çıktı.[269] Şüca' b. Ebi Vehb der ki:

"Hâris b. Ebi Şimr'e gittim.

Kendisi, o sırada Dımaşk'ın Gota bölgesinde* bulunuyor, Kayser Herakliyus'a yapılacak kondurma, ağırlama ve armağan hazırlıklarıyla uğraşıyordu.

Kayser Herakliyus, Hıms'tan İlya'ya (Kudüs'e) gelmişti.[270]

Hâris'in kapısında iki veya üç gün kadar oturup onu bekledim.

Hâris'in kapıcısına:

'Ben Resûlullah Aleyhisselamın Hâris'e gönderdiği elçisiyim!' dedim.

Kapıcı:

'Sen onunla buluşamazsın! O ancak filan gün, filan saatte çıkar!' dedi.

Kapıcı Rum'du ve kendisinin adı da Mira idi.

Mira, Resûlullah Aleyhisselamı benden sordu.

Ben de, Resûlullah Aleyhisselamın sıfatlarını ve Hâris b. Ebi Şimr'i nelere davet ettiğini anlatınca, içi kabardı, en sonunda kendisini tutamayarak ağlamaya başladı.

Ağlarken de;

---

266 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, İbn Sa'd, 1/261, 3/94 İbn Cevzî, 2/737, İbn Seyyid, 2/270.
267 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, İbn Kesîr, Bidâye, 4/268.
268 İbn Seyyid, 2/270, İbn Kayyım, 3/72, İbn Kesîr, Bidâye, 4/268, Kastallânî, Mevâhib, 1/296, Diyarbekrî, 2/38, 39, Halebî, 3/304, Zürkânî, 3/356.
269 Diyarbekrî, 2/39.
270 İbn Sa'd, 1/261, İbn Cevzî, 2/737, İbn Seyyid, 2/270, Diyarbekrî, 2/39.

'Ben İncil'i okudum. Bu peygamberin sıfatlarını[271] ve onun insanları nelere davet edeceğini[272] İncil'de aynen yazılı buldum![273]

Fakat, ben onun Şam'dan çıkacağını sanıyordum. Kurazîlerin yurdundan (Medine'den) çıktığını gördüm![274]

Ben Ona iman ve kendisinin peygamberliğini tasdik ediyorum. Fakat, Hâris beni öldürür diye, imanımı açıklamaktan korkuyorum!' diyor, ondan hayır gelmeyeceğini üzülerek haber veriyor, bana ikramda bulunuyor, beni en güzel şekilde ağırlıyordu.

En sonra, Hâris bir gün çıkıp tahtına oturdu, başına tacını koydu.

Kendisinin yanına girmeme izin verildi. Girip Resûlullah Aleyhisselamın mektubunu ona sundum.

Hâris, mektubu okuduktan sonra, yere attı ve:

'Saltanatımı benden kim sökebilecekmiş göreyim?!

O Yemen'de de olsa, halkla üzerime gelmeden, ben ona gideceğim!' dedi.

Gece gelip kavuşuncaya kadar, oturduğu yerden ayrılmadı. Sonra, kalkıp atların nallanmasını emretti.

Bana da:

'Sahibine, gördüğünü haber ver!' dedi.

Kayser'e bir mektup yazıp elçiliğimin haberini bildirdi ve Resûlullah Aleyhisselamın üzerine yürümeye hazırlandı.[275]

O sırada, Kayser Herakliyus Kudüs'te, Dıhyetü'l-Kelbî de Kayser'in yanında bulunuyordu.[276]

Kayser Herakliyus, Hâris'in mektubuna yazdığı karşılıkta:

'Sakın, onun üzerine varayım deme! İlya'da benimle buluş!' dedi.

Kayser'den mektubunun cevabı gelince, Hâris beni huzuruna çağırdı ve bana:

'Sahibinin yanına ne zaman gitmek istiyorsun?' diye sordu.

'Yarın!' dedim.

---

271 İbn Sa'd, 1/261, İbn Cevzî, 2/737, İbn Seyyid, 2/270, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305, Zürkânî, 3/357.

272 Diyarbekrî, 2/39, Zürkânî, 3/357.

273 İbn Sa'd, 1/261, İbn Cevzî, 2/737, İbn Seyyid, 2/270, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/405, Zürkânî, 3/357.

274 Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305 Zürkânî, 3/357.

275 İbn Sa'd, 1/261, İbn Cevzî, 2/737, 738, İbn Seyyid, 2/270, 271, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305, Zürkânî, 3/357.

276 Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305, Zürkânî, 3/357.

Bana yüz miskal altın bahşiş verilmesini emretti.

Hâris'in kapıcısı Mira da, bana yol için azık ve elbise yetiştirip:

'Resûlullah Aleyhisselama benden selam söyle![277] Dinine tâbi ve Müslüman olduğumu haber ver!' dedi.[278]

Medine'ye dönüp Hâris b. Ebi Şimr'in dediklerini ve davranışını Peygamber Aleyhisselama haber verdim.

Peygamber Aleyhisselam:

'Onun saltanatı yok olsun!' buyurdu.

Mira'nın selam söylediğini ve dediklerini de haber verdim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Doğrudur!' buyurdu."[279]

Hâris b. Ebi Şimr, Mekke'nin fethi (Hicretin 8.) yılında öldü.[280]

Onun ölümü ile Gassanî saltanatı Cebele b. Eyhem'e geçti ve onda da sona erdi.[281]

Salît b. Amr'ın Yemâme Hükümdarı Hevze b. Ali'ye Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi ve Sebebi

Hicretin 7. yılında[282] Muharrem ayında[283] İslâmiyete davet etmek üzere hükümdarlara gönderilen altı elçiden birisi de Salît b. Amr olup, Peygamberimiz Aleyhisselam onu Yemâme hükümdarı Hevze b. Ali'ye göndermişti.[284]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hevze b. Ali'ye gönderdiği, "Muhammed Resûlullah" mührü ile mühürlü mektubunda şöyle buyurmuştu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Hevze b. Ali'ye!

Doğru yola tâbi olan, uyanlara selam olsun!

İyi bil ki; benim dinim develerin ve atların ayak basacakları en uzak yerlere kadar uzanacak, bütün dinlere galip ve üstün gelecektir! Sen de Müslüman ol, selameti bul!

---

277 İbn Sa'd, 1/261, İbn Cevzî, 2/737, 738, İbn Seyyid, 2/270, 271, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305, Zürkânî, 3/357.
278 İbn Seyyid, 2/271, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305, Zürkânî, 3/357.
279 İbn Sa'd, 1/261, İbn Seyyid, 2/271, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/305, Zürkânî, 3/357.
280 İbn Sa'd, 1/261, İbn Cevzî, 2/738, Diyarbekrî, 2/39.
281 Halebî, 3/305.
282 İbn Sa'd, 1/258, Belâzurî, Ensâb, 1/351.
283 İbn Sa'd, 1/258.
284 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, İbn Sa'd, 1/262, İbn Cevzî, 2/738, İbn Seyyid, 2/270, 271.

Müslüman olursan, idaren altındaki yerlerin idaresini yine sana bırakırım!”[285]

Salît b. Amr Peygamberimiz Aleyhisselamın bu mühürlü mektubu ile vardığı zaman, Hevze b. Ali Salît’i konukladı ve ağırladı.

Mektup kendisine okununca, Peygamberimiz Aleyhisselamın davetini, redden başka türlü bir redle, yani kibarca reddetti.[286]

Salît b. Amr'ın Hevze b. Ali'yi Öğütleyişi

Salît b. Amr, Hevze b. Ali’ye:

“Ey Hevze! Şüphe yok ki, sen de kavminin ulu kişisisin!

Senin ulu sandığın, kendilerine yöneldiğin kimselerin cesetleri çürümüş, canları da Cehenneme girmiş bulunmaktadır!

Seyyid, ulu kişi, ancak imanla korunmuş, sonra da Allah’ın emirlerini yerine getirmeyi, yasaklarından sakınmayı kendisine ahiret azığı edinmiş olan kişidir.

Eğer bir kavim iman mutluluğuna ermişse, sakın onları kendi görüşünle doğru yoldan saptırayım deme!

Ben yapılması emrolunan hayrı sana emr, yapılması yasaklanan şerden de seni men ederim!

Yani, ben Bir olan Allah’a ibadeti sana emr, şeytana tapmaktan da seni men ederim!

Çünkü, Allah’a ibadet insanı Cennete, şeytana tapmak da Cehenneme götürür!

Eğer bu öğütlerimi kabul edersen, umduğuna erer, korktuğundan da kurtulursun!

Öğütlerimi kabul etmekten kaçınır, yüz çevirirsen, bizim aramızla senin arandaki perde kalkar, aramız açılır!” dedi.

Hevze b. Ali:

“Ey Salît! Sen beni seyyidlikle, ulu kişilikle şereflendirip yücelttin! Benim görüşüm; işleri önce inceleyip düşünmem, sonra da onu dilemem-dir. Şimdi, sen bana biraz mühlet ve genişlik ver. Ben düşünür, danışırım; inşaallah, davetini kabul ederim!” dedi.[287]

---

285 İbn Seyyid, 2/269, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/303, Zürkânî, 3/355.

286 İbn Sa’d, 1/262, İbn Seyyid, 2/269, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Diyarbekrî, 2/39, Halebî, 3/303, Zürkânî, 3/255, 256.

287 Süheylî, 6/590, 591, Halebî, 3/304, Zürkânî, 3/355.

Hevze b. Ali'nin Durumu Eregün'le Konuşması

Hevze b. Ali'nin yanına, Hıristiyan ulularından Dımaşk ulusu Eregün gelmişti.

Eregün, Hevze'den, Peygamberimiz Aleyhisselamı sordu.

Hevze:

"Onun bana mektubu gelmişti. Beni İslâmiyete davet ediyordu. Ben onun davetini kabul etmedim" dedi.

Eregün:

"Niçin kabul etmedin?" diye sordu.

Hevze:

"Dinimi esirgedim.

Bununla beraber, ben kavmimin hükümdarı bulunuyorum.

Ona tâbi olsaydım, hükümdarlık yapamayacaktım!" dedi.

Eregün:

"Hayır! Vallahi, sen Ona tâbi olsaydın, O sana yine hükümdarlık yaptırırdı.

Senin için hayırlı ve yararlı olan, Ona tâbi olmaktı.

Muhakkak ki, O, İsa b. Meryem'in geleceğini müjdelemiş olduğu Arap peygamberdir!

O, yanımızdaki İncil'de 'Muhammed Resûlullah' diye yazılı bulunmaktadır" dedi.[288]

Hevze:

"Anlattığın şeyi ben de İncil'de okumuştum" dedikten sonra, Eregün'e:

"Peki, sen Ona niçin tâbi olmuyorsun?" diye sordu.

Eregün:

"Ona kıskançlıktan ve içki içmekten vazgeçememekten!" dedi.

Hevze:

"Herakliyus bu hususta ne yaptı?" diye sordu.

Eregün:

"Kendi dininde kaldı, saltanattan ayrılmaya kıyamadı, cimrilik etti!" dedi.[289]

---

288 İbn Seyyid, 2/270, İbn Kayyım, 3/74, Diyarbekrî, 2/39, Zürkânî, 3/356.
289 Diyarbekrî, 2/355, 356.

Hevze b. Ali'nin Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubuna Cevap Yazışı

Hevze b. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubuna yazdığı karşılıkta:

"Davet ettiğin şey ne kadar güzel, ne kadar iyidir!

Ben kavmimin şairi ve hatîbiyim!

Araplar, benim kavmimden korkar ve titrerler!

Sen bana işinden bazı yetkiler ver de, sana tâbi olayım" dedi.

Hevze b. Ali, elçi Salît b. Amr'a bahşişler ve iyi dokunmuş kumaştan elbiseler verdi.

Salît b. Amr, Hevze'nin verdiği hediyeleri Peygamberimiz Aleyhisselama getirdi. Hevze'nin sözlerini haber verdi ve mektubunu da okudu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yerdeki bir hurma koruğunu bile dilese, ona vermem! Onun ellerindeki her şeyi yok olsun, yok!" diyerek dua etti.

Mekke'nin fethi yılında (Hicretin 8. yılında), Mekke'den dönerken, Cebrail Aleyhisselam Hevze b. Ali'nin öldüğünü Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[290]

---

290 İbn Sa'd, 1/262, İbn Cevzî, 2/738, 39, İbn Seyyid, 2/269, 270, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, 296, Diyarbekrî, 2/40, Halebî, 3/303. Zürkânî, 3/356.

Altıncı Bölüm

"APAÇIK BİR ZAFER"E DOĞRU

"APAÇIK BİR ZAFER"E DOĞRU

Zeyd b. Hârise'nin Cüzamları Te'dib İçin Hısma'ya Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Hısmâ seferi, Hicretin 7. yılı başlarında vuku bulmuştur.[1]

Hısmâ; Şam toprağında bir kırdır. Vâdi'l-kurâ'ya iki gecelik uzaklıktadır. Cüzamların konak yeridir.[2]

Peygamberimiz Aleyhisselamın elçisi Dıhye b. Halife Kayser Herakliyus'un yanından Medine'ye dönerken, Hısma'ya geldiği sırada, Cüzamlardan Huneyd ve Huneyd'in oğlu ile daha bazı adamlar, önünü keserek Kayser'in vermiş olduğu birçok kıymetli hediyeleri soymuşlar, Medine'ye ancak üzerindeki eski elbise ile gelebilmişti.[3]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Zeyd b. Hârise'yi, 500 kişilik askerî bir te'dib birliğinin başında Cüzamlara yolladı.

Dıhye b. Halife'yi de Zeyd b. Hârise'nin yanına kattı.

Benî Uzrelerden bir adam da, kılavuz olarak yanlarına katıldı.[4]

Zeyd b. Hârise ve askerleri, kılavuzlarıyla birlikte, geceleri yürüyorlar, gündüzleri gizleniyorlardı.[5]

İslâm mücahidlerinin Cüzamların yurtlarına geldikleri sırada, Cüzamların ileri gelenlerinden Rifâa b. Zeyd Müslüman olup Peygamberimiz

---

1 Belâzurî, Ensâb, 1/377.
2 Yâkût, 2/258, 259.
3 İbn İshak, İbn Hişam, 4/260, Vâkıdî, Megâzî, 2/555-556, İbn Sa'd, 2/88, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Kayyım, 2/135, Halebî, 3/179, Zürkânî, 2/158.
4 Vâkıdî, Megâzî, 2/557, İbn Sa'd, 2/88, İbn Seyyid, 2/107.
5 Vâkıdî, Megâzî, 2/557, İbn Sa'd, 2/88.

Aleyhisselamın mektubu ile kavminin yanına dönmüş, Cüzamlardan bütün Gatafanlar ve Vâiller ile Selaman ve Sa'd-ı Hüzeymlerden ve Behralardan birçok kişiler de, Harretü'r-Reclâ'ya gelip konmuşlardı.

Rifâa b. Zeyd de, Benî Dubayblardan bazı kişilerle birlikte Kurâ-i Rebbe'de, öteki Benî Dubayblar ise Harre nahiyesinin Medan vadisinde bulunuyorlardı.

Zeyd b. Hârise'nin gelip saldıracağından hiçbirinin haberi yoktu.

Kılavuz, İslâm mücahidlerini Harre'nin Evlac tarafından getirmişti.[6] İslâm mücahidleri sabahleyin, Huneyd ve oğlunun konak yerine ve onların yanında bulunanlara ansızın baskın yaptılar.

Huneyd ile oğlu öldürüldü.

Benî Ahnef veya Ecneflerden de iki kişi öldü.[7]

1000 deve ile 5000 davar iğtinam edildi.[8]

Rifâa b. Zeyd'in cemaatinden, Benî Dubayblardan yeni Müslüman olmuş bulunan bazı kişiler, Huneyd ile oğlunun Dıhye b. Halife'yi soyduklarını haber alır almaz toplanmış, onların üzerlerine yürüyüp çarpışmış, yağmaladıkları şeyleri -Dıhye'ye teslim etmek üzere- ellerinden kurtarmış bulunuyorlardı.[9]

Dubayb Oğulları Temsilcisinin Zeyd b. Hârise ile Konuşması

Dubayb oğulları, İslâm mücahidlerinin Medan çölünde bulunduklarını öğrenince, onlardan Hassân (Vâkıdî'ye göre Hıbbas) b. Melle Süveyd b. Zeyd'in Acace adındaki atına, Üneyf b. Melle ise Melle'nin Rıgal adındaki atına, Ebu Zeyd b. Amr da Şemr adlı kendi atına binip gittiler.

Bunlar İslâm mücahidlerine yaklaşınca, Ebu Zeyd'le Hassân, Üneyf b. Melle'ye:

"Sen bizden ayrıl, dönüp git! Çünkü, biz senin dilinden korkuyoruz!" dediler, onun üzerine dikildiler ve atının üzerinden ayrılmadıkça, yanından uzaklaşmadılar.

Üneyf ise:

"Ben de, iki atlının yaya yürüyücüsü olurum!" diyerek arkalarından koştu ve yetişti. Ona:

---

6 İbn İshak, İbn Hişam, 4/261, Vâkıdî, Megâzî, 2/557.
7 İbn İshak, İbn Hişam, 4/261.
8 İbn İshak, İbn Hişam, 4/260, 261, Vâkıdî, Megâzî, 2/556, 557, İbn Sa'd, 2/88.
9 İbn İshak, İbn Hişam, 4/260, 261, Vâkıdî, Megâzî, 2/556, 557, İbn Sa'd, 2/88.

"Sen bizimle gel, ama şimdiye kadar yapageldiğin şeyleri bugün sakın yapma! Biz konuşurken, sen dilini tut! Bugün bize bir uğursuzluk getirme!" dediler.

İçlerinden, yalnız Hassân b. Melle'nin konuşmasını kararlaştırdılar. Bunlar, Cahiliye çağında aralarında bazı kelimelerle (parolalarla) birbirlerini tanırlardı. "Kavedî" dedikleri de olurdu.[10]

Herhangi bir kimse kendilerine kılıçla vurmak istediği zaman "Bûrî" veya "Sûrî" parolasını kullanırlardı.[11]

Temsilciler İslâm mücahidlerinin yanlarına doğru varırlarken, onlar da bunlara doğru gelmeye başladılar.

Hassân, İslâm mücahidlerine:

"Biz, Müslüman bir cemaatiz!" dedi.

Siyah bir at üzerinde Müslümanların yanına götürülen, varan ilk kişi o oldu.

Üneyf:

"Bûrî"[12] veya "Kavedî" dedi.[13]

Hassân, ona:

"Sabırlı ol!" dedikten sonra, Zeyd b. Hârise'nin yanına kadar varıp durdu.

Zeyd b. Hârise:

"Öyleyse, Ümmü'l-Kitâbı [Fâtiha sûresini] okuyunuz bakayım?" dedi.

Hassân Fâtiha sûresini okuyunca, Zeyd b. Hârise:

"Askerlere sesleniniz ki; Yüce Allah, şu kavmin içinden çıkıp geldikleri yeri bize haram ve dokunulmaz kılmıştır. Ahdini bozan, bundan müstesnadır!" dedi.[14]

Zeyd b. Hârise, onlardan yalnız birisini Fâtiha sûresinden imtihan etti, başka bir şey yapmadı.[15]

Zeyd b. Hârise esirleri Dubayb oğullarına iade etmek istediği zaman, arkadaşlarından bazıları, onların işlerinde karışıklık bulunduğunu haber verdiler.

Bunun üzerine, Zeyd b. Hârise iade işini bir müddet için geri bıraktı ve:

---

10 İbn İshak, İbn Hişam, 4/261, 262.
11 Vâkıdî, Megâzî, 2/558.
12 İbn İshak, İbn Hişam, 4/262.
13 Vâkıdî, Megâzî, 2/558.
14 İbn İshak, İbn Hişam, 4/262.
15 Vâkıdî, Megâzî, 2/558.

"Onlar hakkında, Allah hüküm verecektir!" dedi.[16]

Hassân b. Melle'nin kızkardeşi de esirler arasında idi.

Zeyd b. Hârise, Hassân b. Melle'ye:

"Al, götür onu!" dedi.

Ümmü'l-Fezer ed-Dulaiye, Hassân b. Melle'ye:

"Kızlarınızı götürüyorsunuz da, analarınızı mı bırakıyorsunuz?!" dedi.

Hasib oğullarından birisi de:

"Onlar Dubayb oğullarındandır. Her zaman, onların dilleri büyülüdür!" diye mırıldandı.

Mücahidlerden bazısı bunu işitip Zeyd b. Hârise'ye haber verdiler.

Bunun üzerine, Zeyd b. Hârise emretti, Hassân'ın kızkardeşinin elindeki bağ çözüldü.

Zeyd, Hassân'a:

"Yüce Allah şu amcanın kızları hakkında hükmünü verinceye kadar, sen de onlarla birlikte burada otur!" dedi.

Elçiler dönmek istediler.

İslâm askerleri, onların gelmiş oldukları vadilerine inip gitmelerine engel oldular.

Onlar da ev halklarının yanında akşamladılar.[17]

Dubayb oğulları temsilcileri, Zeyd b. Hârise ile arkadaşlarını gözetlemeye başladılar; ve onların uyuduklarını anlayınca,[18] gecenin bir kısmını geçirdikten sonra, hayvanlarına binip Rifâa b. Zeyd'in yanına vardılar.

1. Ebu Zeyd b. Amr,
2. Ebu Şemmas b. Amr,
3. Süveyd b. Zeyd,
4. Ba'ce b. Zeyd,
5. Berza' b. Zeyd,
6. Muharribe b. Adiyy,
7. Üneyf b. Melle,
8. Hassân b. Melle, Leylâ Harresi kuyusunun üzerindeki Kurâ-i Rebbe'de Rifâa b. Zeyd'in yanında sabahladılar.[19]

Sabahleyin, Hassân b. Melle, Rifâa b. Zeyd'e:

"Sen oturup keçi sütü içmeyi düşünüyorsun! Cüzam kadınları ise, baskın yapılıp esir edilmiş bulunuyorlar!?

16 İbn Esîr, Kâmil, 2/208.
17 İbn İshak, İbn Hişam, 4/262.
18 Vâkıdî, Megâzî, 2/558.
19 İbn İshak, İbn Hişam, 4/262, 263.

Halbuki, senin elinde, Peygamberden getirmiş olduğun mektup da var!" dedi.[20]

Başlarına geleni ona haber verdi.[21]

Rifâa b. Zeyd, devesinin getirilmesini istedi, sıçrayıp onun üzerine bindi.

Baskın sırasında Hasiblerden öldürülmüş olanın kardeşi Ümeyye b. Zafere de yanlarında olduğu halde, üç gecede Medine'ye yetiştiler.

Rifâa b. Zeyd'le arkadaşları Mescide kadar vardılar.

Müslümanlardan birisi, onlara bakıp:

"Develerinizi ıhdırmayınız!" deyince, temsilcilerin elleri yanlarına düştü. Hayvanlarından indiler, hayvanlarını ıhdırmayıp ayakta durdurdular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları görünce:

"Halkın arka tarafına geliniz!" diye eliyle işaret buyurdu.

Rifâa b. Zeyd, söze başlamak istediği sırada, halktan birisi ayağa kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Bunlar, insanı ücretsiz olarak zorla çalıştıran bir kavimdir!" dedi.

Rifâa b. Zeyd, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Allah seni rahmetiyle esirgesin! Sen o gün bize hayırdan başkasını vermemiştin!" dedikten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisi için yazdırmış olduğu yazıyı Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne koydu ve:

"Yâ Rasûlallah! Önündeki, Rifâa b. Zeyd'e daha önce yazıp [yazdırıp] vermiş olduğun yazıdır.

Ona sonradan yapılan vefasızlık da ortadadır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Oku onu ey oğul! Dileğini de açıkla!" buyurdu.

Rifâa b. Zeyd yazıyı okuduğu zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam ondan haberi sordu.[22]

Temsilciler, Zeyd b. Hârise'nin yaptığını, Peygamberimiz Aleyhisselama anlattılar.[23]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ya öldürülmüş olanları ne yaparım?" buyurdu[24] ve bunu üç kere tekrarladı..

20 İbn İshak, İbn Hişam, 4/263, Vâkıdî, Megâzî, 2/559, İbn Esîr, Kâmil, 2/208.
21 Vâkıdî, Megâzî, 2/559.
22 İbn İshak, İbn Hişam, 4/263.
23 Vâkıdî, Megâzî, 2/559.
24 İbn İshak, İbn Hişam, 4/263, Vâkıdî, Megâzî, 2/559, İbn Sa'd, 2/88, İbn Esîr, Kâmil, 2/208.

Rifâa b. Zeyd:

"Yâ Rasûlallah! Sen daha iyi bilirsin: Sen kendine helâl olanı haram kılma! Kendine haram olanı da helâl kılma![25]

Sen bizim için de, helâl olanı haram kılma! Haram olanı da bize helâl kılma!" dedi.[26]

Temsilcilerden Ebu Zeyd b. Amr:

"Yâ Rasûlallah! Sen, bizden sağ olanları salıver! Öldürülmüş olanlara gelince; onlar şuracıkta ayaklarımın altında kalıversin gitsin! Onlardan dolayı hiçbir hak istenilmesin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ebu Zeyd doğru söyledi!" buyurdu.[27]

Temsilciler:

"Yâ Rasûlallah! Zeyd b. Hârise'ye bizimle birlikte bir adam gönder de, o, ailelerimizin ve mallarımızın arasından çekilsin!" dediler.[28]

Hz. Ali'nin Zeyd b. Hârise'ye Gönderilişi

Cüzam temsilcilerinin istekleri üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'ye:

"Haydi, yâ Ali! Bin de, onlarla birlikte git!" buyurdu.

Hz. Ali:

"Yâ Rasûlallah! Zeyd bana boyun eğmez!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Al şu kılıcımı!" buyurdu ve kılıcını Hz. Ali'ye verdi.[29]

Hz. Ali:

"Yâ Rasûlallah! Benim üzerine bineceğim bir hayvanım da yok!" dedi.

Temsilciler:

"İşte sana deve!" dediler.

Hz. Ali, temsilcilerden birisinin devesine bindi ve birlikte yola koyuldular.[30] Yolda, Zeyd b. Hârise tarafından Ebi Vebr'in Şemr adındaki hayvanına bindirilip Peygamberimiz Aleyhisselama gönderilmiş olan elçi[31] Râfi' b. Mıkyes'e rastladılar.[32]

---

25 İbn İshak, İbn Hişam, 4/263.
26 Vâkıdî, Megâzî, 2/559, İbn Sa'd, 2/88, İbn Seyyid, 2/107.
27 İbn İshak, İbn Hişam, 4/264, Vâkıdî, 2/559, İbn Sa'd, 2/88.
28 Vâkıdî, Megâzî, 2/559.
29 İbn İshak, İbn Hişam, 4/264, Vâkıdî, Megâzî, 2/559.
30 Vâkıdî, Megâzî, 2/559.
31 İbn İshak, İbn Hişam, 4/264.
32 Vâkıdî, Megâzî, 2/559, İbn Sa'd, 2/88.

Cüzam temsilcileri, Râfi'i devenin üzerinden indirdiler.

Râfi':

"Yâ Ali! Ya benim halim ne olacak? Ben neye bineceğim?" dedi.

Hz. Ali:

"O, onların malıdır. Onu görünce, tanıdılar ve aldılar" dedi.[33]

Râfi'i terkisine aldı.[34] Gittiler, Fahleteyn çölünde Zeyd b. Hârise ile askerlerine kavuştular.[35]

Hz. Ali, Zeyd b. Hârise'ye:

"Resûlullah Aleyhisselam, şu kavme, elinde bulunan esirlerin ve malların hepsini iade etmeni sana emrediyor!" dedi.

Zeyd b. Hârise:

"Resûlullah Aleyhisselam tarafından geldiğine bir alâmet, bir işaret var mıdır?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Bu kılıcıdır!" dedi.

Zeyd b. Hârise, Peygamberimiz Aleyhisselamın kılıcını görünce, tanıdı.

Hemen hayvanından inip askerlere seslendi:

Askerler kendisinin yanında toplanınca, onlara:

"Kimin elinde esirlerden veya maldan ne varsa, onu hemen Resûlullah Aleyhisselamın şu elçisine iade etsin!" dedi.[36]

Herkes, Cüzamlardan almış oldukları her şeyi geri verdiler.[37]

Sihir ve Kehanetin Mânâları, Çeşitleri, Tarihçeleri ve Yahudi Sihirbazı Lebid'in Peygamberimiz Aleyhisselamı Sihirle Öldürmeye Kalkışı

Sihrin Çeşitli Mânâları

Sihir sözü, Araplarca, bir şeyi yönünden çekip çevirmek, değiştirmek yerine de kullanılır.[38]

---

33 İbn İshak, İbn Hişam, 4/264.
34 Vâkıdî, Megâzî, 2/559.
35 İbn İshak, İbn Hişam, 4/264, Vâkıdî, Megâzî, 2/559, İbn Sa'd, 2/88.
36 Vâkıdî, Megâzî, 2/559, 560.
37 İbn İshak, İbn Hişam, 4/264, Vâkıdî, Megâzî, 2/560, İbn Sa'd, 2/88.
38 İbn Esîr, Nihâye, 2/346, Ebu'l-Beka, Külliyât, s. 208.

Sihir, lügatta, sebebi gizli ve ince olan şeye; şeriat teriminde de, sebebi gizli olan ve aslına uymayan, gözbağcılık, düzenbazlık, oyunculuk biçimindeki şeylere denir.[39]

Sihir, kötü kişilerde görülen, itiraz ve reddedilmesi güç olmayan olağanüstü işler diye de tarif edilir.[40]

Sihrin Türkçe'de karşılığı, büyü ve cadılıktır.

Sihir, aslında, insanın ciğerine vurarak sersemletmek mânâsına masdar olup; sonradan, cadılıkta kullanılmıştır.[41]

Sihrin üç türlü mânâsı vardır:

1. Aslı ve hakikatı olmayan zihnî hayallemeler, kuruntular, düzen ve oyunlardır ki; hokkabazların el çabukluğuyla gözlerden kaçırmak ve koğucuların da yaldızlı sözlerle kulakları avutmak suretiyle yaptıkları şeyler sihrin birinci bölümündendir.

Yüce Allah, bu çeşit sihir ve sihirbazlar hakkında:

"...Halkın gözlerini büyülediler ve onlara korku saldılar."[42]

"Onların ipleri ve değnekleri, sihirleri yüzünden, kendisine, gerçekten koşuyormuş hayalini verdi" buyurmuştur.[43]

O zaman, imansızlar Mûsâ Aleyhisselamı da böyle bir sihirbaz sandıkları için, ona:

"Ey sihirbaz! Bizim için Rabbine dua et!" diye[44] hitap etmişlerdi.

2. Sihrin ikinci mânâsı; herhangi bir suretle yaklaşıp şeytanın yardımını sağlamaktır ki, Yüce Allah bu hususta da:

"Şeytanın, kimlerin üzerine indiğini size haber vereyim mi? Onlar her günahkâr yalancının üzerine inerler.[45] Fakat, o şeytanlar, kâfirlerdir ki insanlara sihri (büyüyü) öğretiyorlardı"[46] buyurmuştur.[47]

Sihrin bu çeşidi, ikinci çeşit olarak hayırlı ve mü'min olan cinlerle kâfir şeytan olan cinlerden yardım biçiminde gösterilmiştir.[48]

3. Suret ve tabiatların değiştirilmesine güç yetirilebileceğine ve meselâ bir insanın merkep yapılabileceğine inanılan şeydir ki, bu çeşit sihrin ilim adamları katında aslı ve hakikatı yoktur.[49]

---

39 Fîruzâbâdî, 3/305.
40 Ebu'l-Beka, Külliyât, s. 208, Aynî, 1/277.
41 Mütercim Âsım Efendi, Kâmûs Tercemesi, 2/382.
42 A'râf: 116.
43 Tâhâ: 66.
44 Zuhruf: 49.
45 Şuarâ: 221, 222.
46 Bakara: 102.
47 Râgıb, s. 226.
48 Râzî, 3/206.
49 Râgıb, s. 226.

Böyle olmakla beraber, sihrin insanlar üzerinde etkili olduğu ve sihirlenen, büyülenen kişinin boş yere kendisini eşek sanarak eşeklenmeye yeltendiği de görülür.[50]

İbn Haldun da, bu hususta şu bilgiyi verir:

"Sihir ve tılsım bir ilim olup, insan ruhu bunlarla ya doğrudan doğruya, ya da dolayısıyla temel elemanlara tesir edebilir.

Doğrudan doğruya olanına sihir, dolayısıyla olanına tılsım denir.

İnsanlar ruhları itibarıyla bir cinsten iseler de taşıdıkları bazı özellikleri dolayısıyla sınıflara ayrılırlar ve her sınıf da ayrı bir özellik taşır.

İnsanlar üzerindeki tesirleri itibarıyla, sihirbazların ruhları üç gruba ayrılır:

1. İstediklerini doğrudan doğruya kalb ile etkilerler ki; filozofların sihir adını verdikleri budur.

2. Feleklerin tabiat ve mizaçlarından, yahut temel elemanlardan, ya da sayıların özelliklerinden birisiyle etki yaparlar ki; buna tılsım denir ve bu, tesir yönünden birinci gruptakine nisbetle çok zayıf ve düşük kalır.

3. Hariçte hiç aslı ve vücudu olmadığı halde, yapılan ruhî tesir ve telkinlerle birtakım suretler ve hayaller hissettirilir ki; filozoflar, buna da gözbağcılık adını verirler.

Sihirbazların ruhlarındaki özellik, sair beşerî özellikler, kendilerinde yaratılıştan mevcut olup, bunun fiil alanına çıkması ya riyâzâtla, ya da şeytanlara itaat ve tapmakla olabilir.

Peygamberlere gelince; onların ruhlarında öyle bir özellik vardır ki, onlar bu özellikleriyle Allah'ı marifet ederler, Allah tarafından gelen meleklerle görüşür ve konuşurlar. Allah'ın izni ve yardımıyla birtakım mucize ve harikalar gösterirler."[51]

Sihrin Peygamberlik Sıfatları ve Vazifeleri Üzerinde Tesirinin Olmadığı

Sihir; peygamberlerin ne peygamberlik sıfatlarına, ne de peygamberlik vazifelerine tesir edemez.

Ancak, peygamberlerin birer insan olmaları itibarıyla, hastalanmaları nasıl tabiî ise, sihrin de kısa bir müddet için kendilerinin bazı dış organları üzerinde az çok bir sarsıntı yapabileceği, bir donukluk, durgunluk meydana getirebileceği mümkün görülmüştür.[52]

---

50 Mütercim Âsım Efendi, Kâmûs Tercemesi, 2/382.
51 İbn Haldun, Mukaddime, 1/414, 415.
52 Kadı Iyaz, 2/197, 199.

Sihrin Keramet ve Mucize ile İlgisinin Bulunmadığı

Sihir, fâsık, dinle ilgisi kesilmiş kimselerde görülür. Böyle olan kişilerde keramet zuhur etmez.

Sihirbaz, yapmak istediği şeyi oluşturuncaya kadar, her türlü sözden ve işten yararlanmaya çalışır. Kerametté ise, böyle şeylere gerek ve ihtiyaç duyulmaz. Keramet, ancak şeriata son derecede bağlı, dince tehlikeli sayılan tutum ve davranışlardan son derecede çekingen olan Allah dostlarından, kendiliğinden zuhur eder.

Mucizeye gelince; peygamberlerin, peygamberliklerini isbatlamak üzere Allah'ın izniyle gösterip inkârcılara meydan okudukları birtakım olağanüstü işlerdir ki, bu vasıflarıyla kerametten de ayrılırlar ve üstünlük taşırlar.[53]

Sihrin İslâm'da Yasak Olması

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir gün:

"İnsanı helâka sürükleyen yedi şeyden çekininiz!" buyurmuştu.

"Yâ Rasûlallah! Nedir bu tehlikeli şeyler?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"1. Allah'a şerîk koşmak,

2. Sihir yapmak,

3. Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı nefsi haksız yere öldürmek,

4. Ribâ (faiz) yemek,

5. Yetim malı yemek,

6. Savaş meydanında dönüp kaçmak,

7. Zinadan korunan, böyle bir şey hatırından bile geçmeyen Müslüman kadınlarına zina isnad etmek!" buyurdu.[54]

Yine Peygamberimiz Aleyhisselamın buyurduklarına göre:

"Bir şeye düğüm vurup efsun yapan kişi sihir yapmış; sihir yapan da küfre sapmış (büyük bir günah işlemiş) olur!"[55]

"Muhabbet vesaire için efsun yapmak, iplik okumak veya nüsha yazmak suretiyle sihir yapmak, şirktir!"[56]

"Kim bir sihirbaza veya kâhine veya yıldızlara bakıp gaibden haber veren kimseye gider, ondan bir şeyler sorar ve onun söylediklerini de doğrularsa, Muhammed Aleyhisselama indirilmiş olanı inkâr etmiş olur!"[57]

---

53 Aynî, 21/277.
54 Buhârî, Sahîh, 3/195, Müslim, 1/92, Beyhakî, Sünen, 6/284.
55 Abdurrezzak, 11/17, Buhârî, Sahîh, 3/195, Müslim, 1/92, Aynî, 21/278, 279.
56 Ebu Davud, 4/9, 10.
57 Heysemî, 5/118.

"Sihre inanan kişi, Cennete giremez!"[58]

Sihrin ve Sihirbazlığın Tarihçesi

Sihir ve sihirbazlık, öteden beri, birçok milletlerde; Araplarda, Rumlarda, Hintlilerde, Acemlerde (İranlılarda),[59] Mısırlılarda... görülegelen tarihî bir vâkıadır.[60]

Nuh Aleyhisselamın torunu Erfahşed'in oğlu Kaynan, sihirbazdı.[61]

Dahhâk b. Ulvan b. Amlîk b. Âd, Babile taraflarına varıp orada yerleştikten sonra Babil'i kurmuş, etrafta ne kadar sihirbaz varsa hepsini Babil'de toplamış, sihri öğrenmiş ve hatta sihirbazlıkta önder olmuştu.[62]

Dahhâk'tan sonra, Babil'de Nemrud (Nümrud) b. Ken'an (Feridun) hüküm sürdü. Kendisi, hey'et ilmine vâkıftı. Her taraftaki hey'et bilginlerini Babil'de topladı. İbrahim Aleyhisselamı ateşe atan, bu idi.[63]

Musa Aleyhisselamın karşısına 72 sihirbaz çıkarılmıştı. Bunların 70'i İsrail oğullarındandı, ikisi de Farslı idi.[64]

İsrail oğullarından olan sihirbazlar, Musa Aleyhisselamın mucizesi karşısında Müslüman olmuşlar ve Firavun tarafından astırılmışlardı.[65] Farslı olan sihirbazlar ise, Müslüman olmamışlar ve kaçmışlardı.[66]

Süleyman Aleyhisselamın devrinde de sihirbazlık çok yaygındı. Süleyman Aleyhisselam, bu hususta yazılan kitapları toplattırıp bir sandık içinde, kürsüsünün altına gömdürmüştü.

Süleyman Aleyhisselamdan sonra, bu kitaplar ortaya çıkarılarak:

"Bu, Allah'ın Süleyman'a indirdiği, onun da halktan esirgediği, gizlediği ilimdir!" dediler ve onu din edindiler.

Yahudiler arasında sihirbazlık sürdü gitti.[67]

Sihirbazlıkla kâhinlik arasında sıkı bir münasebet vardı.

Musa Aleyhisselamın karşısına çıkarılan sihirbazlar, Mısır başkâhinleri idi.[68]

---

58 Ahmed b. Hanbel, 3/399.
59 Aynî, 21/277.
60 İbn Habib, s. 388.
61 İbn Esîr, Kâmil, 2/79.
62 Dineverî, s. 4.
63 Dineverî, s. 8.
64 İbn Habib, s. 288.
65 A'râf: 115, 117, 126, Tâhâ: 62, 69, İbn Habib, s. 388.
66 İbn Habib, s. 388.
67 Taberî, Tefsîr, 1/444, 446.
68 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 102.

İsa Aleyhisselamın devrinde de birçok başkâhinin bulunduğu ve hatta İsa Aleyhisselamın asılmasını en başta onların istedikleri ve bu hususta en çok direnenin de kâhin-i âzam olduğu görülür.[69]

Kehânet ve Çeşitleri

Kehânet; gaibden haber vermek, falcılık, bakıcılık etmek demektir.

Kişinin işlerini gözeten, yöneten kimseye de, kethudâ mânâsına olarak, kâhin denilir.[70]

Kâhin; gelecek zamanda olacak şeylerden haber veren ve kâinatın sırlarına, gayb ilmine vâkıf olduğunu iddia eden kimse demektir.[71]

Kâhinler; kendilerinin cinlerden tâbileri bulunduğunu, onların görünüp kendilerine haberler getirdiklerini söylerlerdi.

Kâhine arrâf ve müneccim de denilir.

Araplar, her ilim sahibine müneccim, tabîbe de kâhin ismini verirlerdi.

Arrâflar sözün gelişinden, işten, halden soruşturup bir şeyler anlarlar; bununla da, her şeye vâkıf olduklarını, çalınmış şeyleri, yitiklerin yerlerini vesâireyi bildiklerini iddia ederlerdi.

Medine Yahudilerinden Kurayza ve Nadîr kabilelerine de, kitab sahibi, anlayış ve bilgi sahibi oldukları için "Kâhinân=iki kâhin kabile" denirdi.[72]

Önceleri, cinler, şeytanlar göklere çıkmaktan men edilmedikleri için, göklerin ses dinleme yerlerine sinerek, yeryüzünde vuku bulacak ölüm, yağmur... gibi hadiseler hakkında meleklerin kelamlarından işitebildiklerini gelip kâhinlere haber verirler, onlar da bunları birtakım yalan dolanlarla doldurulmuş olarak halka söylerlerdi.[73]

Peygamberimiz Aleyhisselamın peygamber olarak gönderilmesi üzerine, cinler ve şeytanlar, göklere çıkmaktan, haber hırsızlığından men edildiler.[74]

Kehânetin Tarihçesi

Kehânetin tarihi de, Tûfan'dan çok öncelerine çıkar.

Nuh Aleyhisselamın devrinde kâhinlik çok yaygındı. Nuh Aleyhisselama muarız olan kral, çevre halkına yazı yazarak, tapılmakta olan

69 Markos İncili, 14:53-64.
70 Fîruzâbâdî, 4/266.
71 İbn Esîr, Nihâye, 4/214, Seyyid Şerif, Ta'rifât, s. 122.
72 İbn Esîr, Nihâye, 4/214, 215.
73 Taberî, Tefsîr, 1/444.
74 Cinn: 8-9.

putlardan başka ilahlar olduğunu bilip bilmediklerini sormuştu.[75] Nuh Aleyhisselamın öldürülmesini emreden de o zamanın kâhini idi.[76]

İdris Aleyhisselamın öldüğünü ortalığa yayan ilk kâhin de şeytandı.[77]

Kâhinlerin en büyükleri, Mısır'da bulunuyordu.

Kâhinlerin kehânetleri, yıldızlar üzerine idi. Kâhinler; bütün ilimlerin kendilerine yıldızlardan geldiğini ve gayb haberlerinin onlar tarafından verildiğini, tabiat sırlarının onlar tarafından öğretildiğini, bütün gizli ilimlerin onlar tarafından gösterildiğini iddia ederlerdi.

Kâhinler; türlü türlü tılsımlar düzerler, konuşur heykeller yaparlar, yürür suretler çizerler, yüksek yüksek binalar çatarlar, tıp ilimlerini taşların üzerine kazırlar, düşmanları yurtlarından men edecek birtakım şaşılacak şeyler yaparlardı.

Kâhinlerin Mısır'da 85 şehri olup, bunlardan 45'i yeraltında, 40'ı da yerüstünde idi. Her şehirde kâhinlerden bir başkan bulunmakta, kâhinlerin sayıları da binleri aşmakta idi.

Kâhinler; kâinatı yönettiğine inandıkları 7 yıldızdan birine yedi yıl taparlar ve Mâhir adını alırlardı.

Mâhir, yedi yıldızdan her birine yedişer yıl taptıktan sonra, Kaaatır diye anılırdı.

Kaaatırlık mertebesine erişen kâhin, kral ile oturur kalkardı.

Kral; kaaatırın görüşü ve reyi ile hükmeder, onu görünce ayağa kalkar, ona saygı gösterirdi.

Kaaatır, her gün, kralın yanında bulunmak üzere; giyinip kuşandıktan sonra, gider, kralın yanına otururdu.

Sonra, diğer kâhinler de, sanat ve hüner sahipleriyle birlikte içeri girerler ve kaaatırın hizasında dururlardı.

Kâhinlerden her biri, bir yıldıza hizmet eder ve Arapların Abduşşems diye ad taktıkları gibi, bunlara da Yıldız Kulu mânâsına gelen Abdulkevkeb adı verilirdi.

Kaaatır, mâhir adını taşıyan kâhinlerden birine:

"Sahibin nerede?" diye sorar, o da:

"Filan burçta, filan derecede, filan dakikada!" diye cevap verirdi.

Kaaatır, yıldızların bulundukları yeri öğreninceye kadar, hizasındaki mâhirlere sorusunu tekrarladıktan sonra, krala döner ve:

---

75 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 150.
76 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 59.
77 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 56.

"Kralın bugün şöyle şöyle yapması, şunu şunu yemesi, şu vakitte cinsel münasebette bulunması yararlı görünüyor ve bütün göreceği şeyler yararlı görünüyor!" derdi.

Kaaatırın önünde duran kâtip de, kaaatırın bütün söylediklerini yazardı.

Bundan sonra, kaaatır sanat ve hüner sahiplerine döner; birer birer, onlara:

"Sen taş üzerine şöyle bir sûreti şöylece çiz!" derdi.

Sanat sahipleri Dârü'l-Hikme merasimine gittikleri zaman da, o gün yapmaları yararlı olacak işler, kendilerinin önlerine konulurdu.

Kral da kaaatırın söylediklerine göre hareket ederdi.

Böyle, olan biten bütün şeyler, o gün bir sahifeye kaydedilir, sahife dürülüp bükülür, kralın mahzenine konulurdu.[78]

Tûfan'dan sonra, Mısır'da bir müddet Nuh Aleyhisselamın dini üzere kalındı. Kâhin adı ayıp sayıldı. Bunun yerine, buyruklarına karşı gelinmez mânâsına olarak hâkim adı taşındı.[79]

Araplarda ilk kâhin de, Şıkk b. Huveyl, b. İrem, b. Sam, b. Nuh idi.[80]

Arap kâhinleri arasında Satîh, erişilemeyecek bir dereceye erişmiş, kendisine "Kâhinler Kâhini" diye ad verilmişti.

Satîh gaibden haber verir, şaşılacak şeyler anlatırdı.[81]

Yemen kralı Rebia b. Nasr, bir rüya görmüş, ondan ürkmüştü.

Ülkesinde ne kadar kâhin, sihirbaz, falcı ve müneccim varsa, hepsini yanına toplamış ve onlara:

"Ben bir rüya gördüm, ondan ürktüm. Bunun yorumunu bana bildiriniz?" demişti.

Onlar:

"Rüyanı bize anlat da, sana yorumunu bildirelim?" dediler.

Kral:

"Ben rüyamı size anlatırsam, bildireceğiniz yorumun doğruluğuna emin ve mutmain olamam.

Rüyamı anlatmadan onu bilemeyen kimse, onun doğru yorumunu da bilemez!" dedi.

---

78 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 102, 103.
79 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 106.
80 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 97.
81 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 93.

İçlerinden birisi:

"Eğer kral böylesini istiyorsa, Satîh'a haber salsın!

Çünkü, ondan daha bilgili kimse yoktur![82] Bu hususta sözlerine inanılabilecek en bilgili kişi odur!" dedi.[83]

Satîh'ın muasırı olan Şıkk b. Yeşkür de, Araplar arasında yetişen İkinci Şıkk idi.

Kendisi, Arapların hakîmlerindendi.[84]

Yahudiler Peygamberimiz Aleyhisselamı Ne Zaman ve Nasıl Sihirle Öldürmeye Kalkıştılar?

Hicretin 7. yılında idi ki; Müslüman olduğunu açıkladığı halde münafıklıktan ayrılmayan ve sihirbazlıkta çok maharetli olan Yahudi Lebid b. A'sam'a, Yahudilerin elebaşıları:

"Ey Ebu'l-A'sam! Sen bizim en bilgili sihirbazımızsın!

Muhammed bizim erkeklerimizi ve kadınlarımızı sihirledi, büyüledi.

Biz ona karşı bir şey yapamadık!

Sen onun bize neler yaptığını, dinimize nasıl aykırı davrandığını, bizden kimleri öldürdüğünü veya sürgün ettiğini gördün!

Biz, bütün yaptıklarına karşı onu sihirleyip cezalandırmak üzere seni tutuyor, görevlendiriyoruz!" dediler ve Peygamberimiz Aleyhisselama sihir yapması için de üç dinar (altın) verdiler.

Lebid b. A'sam, Peygamberimiz Aleyhisselamın tarağıyla başından taranmış saçlarını elde etmeye girişti.[85]

Yahudilerden bir genç; gelir gider, Peygamberimiz Aleyhisselamın işini tutardı.

Yahudiler, Peygamberimiz Aleyhisselamın saç ve sakal tarantısıyla bazı tarak dişlerini elde edinceye kadar bu gencin üzerine düştüler.[86]

Yahudi genci, Peygamberimiz Aleyhisselamın saç tarantısıyla tarak dişlerini alıp Yahudilere verdi.[87]

Lebid b. A'sam, istediğini ele geçirince, ona birtakım düğümler dövdü ve üfledi.

---

82 İbn İshak, İbn Hişam, 1/15, 16.
83 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 94.
84 Mes'ûdî, Ahbâru'z-zamân, s. 98.
85 İbn Sa'd, 2/197.
86 İbn Kesîr, Tefsîr, 4/574, Diyarbekrî, 2/40, 41.
87 İbn Kesîr, Tefsîr, 4/574.

Bu düğümlenmiş ve üflenmiş saç tarantılarını, erkek hurmanın kurumuş çiçek kapçığının içine koydu. Sonra, onu götürüp kuyunun içindeki basamak taşının altına yerleştirdi.[88]

Bu kuyu, Zurayk oğullarına aitti.[89]

Lebid b. Asam sihir yaptıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam hastalandı.[90] Başının saçları dökülmeye başladı.[91] Peygamberimiz Aleyhisselam, yapmadığı bir işi yapmış;[92] zevcesine yaklaşmadığı halde, yaklaşmış gibi sanır oldu![93] Peygamberimiz Aleyhisselamın gözlerinin feri de azaldı.

Ashab-ı Kiram, hastalığını yoklamaya geldiler.[94]

Hastalığı günlerce sürdü.[95] Yemekten içmekten.. kaldı.[96]

Peygamberimiz Aleyhisselam hastalanınca, Lebid b. A'sam'ın kızkardeşlerinden birisi, Hz. Âişe'nin yanına gelmişti.

Kadın, Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalandığını öğrenince, dönüp bunu kızkardeşlerine ve Lebid'e haber verdi.

Onlardan birisi:

"Eğer o gerçekten peygamberse, kendisine bu iş haber verilir. Aksi takdirde, bu sihir kendisine nereden gösterilir? En sonunda, aklı başından gider. Böylece de, kavmimiz ve dindaşlarımız, umduklarına ermiş olur!" dedi.

A'sam'ın kızları, Lebid'den daha sihirbaz, daha beter idiler.

Yüce Allah, Peygamberine yapılan sihrin kim tarafından ve nasıl yapıldığını ve konulan yerini gösterdi.[97]

Hz. Âişe der ki:

"Nihayet, Resûlullah Aleyhisselam, günün birinde tekrar tekrar dua etti. Sonra da, bana:

'Ey Âişe! Yapmış olduğum duamı Allah'ın kabul buyurduğunu biliyor musun? Bana meleklerden iki melek geldi.[98] Onlardan birisi:

'Sihirlenmiştir!' dedi.

Biri, öbürüne:

'Kim sihir yapmış ona?' diye sordu.

---

88 İbn Sa'd, 2/197, Semhûdî, 4/1137.
89 Semhûdî, 4/1135.
90 İbn Ebi Şeybe'den naklen İbn Abdi Rabbih, 6/277, Diyarbekrî, 2/41.
91 İbn Kesîr, Tefsîr, 4/574.
92 İbn Sa'd, 2/197, Ahmed b. Hanbel, 6/75, Buhârî, Sahîh, 7/28, 29, Müslim, 4/1720, İbn Mâce, 2/1173.
93 Buhârî, Sahîh, 7/88.
94 İbn Sa'd, 2/196, 197.
95 Ahmed b. Hanbel, 4/367, İbn Abdi Rabbih, 6/277.
96 İbn Sa'd, 2/198.
97 İbn Sa'd, 2/197, 198.
98 İki melekten, soran İsrafil, cevaplayan da Cebrail Aleyhisselamdı (Aynî, 21/280).

Öbürü:

'Lebid b. A'sam!' dedi.

Biri, öbürüne:

'Sihir ne ile yapılmıştır?' diye sordu.

Öbürü:

'Erkek hurmanın kurumuş çiçek kapçığı, tarak, saç sakal tarantısıyla!' dedi.

Biri, öbürüne:

'Nerededir o?' diye sordu.

Öbürü:

'Zervan kuyusunda,[99] basamak taşının altındadır!' dedi.

Biri, öbürüne:

'Onun şifa bulması ne iledir?' diye sordu.

Öbürü:

'Kuyu suyunun tamamıyla çekilip içindeki basamak taşının kaldırılması ve altındaki kurumuş erkek hurma çiçeği kapçığının çıkarılması sûretiyledir!' dedi.

Bundan sonra, melekler havalanıp gittiler."

Yapılan Sihrin Zervan Kuyusundan Çıkarılışı ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Kurtuluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali ile Ammar b. Yâsir'i çağırdı. Meleklerden işittiği şeyleri onlara beyan ve Zervan kuyusuna hemen gitmelerini emir buyurunca, Hz. Ali ile Ammar b. Yâsir, Zervan kuyusuna gittiler. Kuyunun suyu kınaya boyanmış,[100] kuyunun başındaki hurma ağaçlarının başları da, şeytan başları gibi idi![101]

Hz. Ali ile Ammar b. Yâsir, kuyunun suyunu çekip boşalttılar, içindeki basamak taşını kaldırdılar.

Taşın altındaki hurma çiçeği kapçığı,[102] Peygamberimiz Aleyhisselamın tarağı, başının saç tarantısı, üzerine iğneler saplanmış mumdan bir heykeli, yine üzerine onbir düğüm vurulmuş ve iğneler saplanmış bir yay kirişi bulunup çıkarıldı.[103]

---

99 İbn Sa'd, 2/196, 198, Ahmed b. Hanbel, 6/57, Buhârî, Sahîh, 7/28, 29, Müslim, 4/1720, İbn Mâce, 2/1173.

100 İbn Sa'd, 2/198, 199, Semhûdî, 4/1138, Kastallânî, Mevâhib, 2/201.

101 Ahmed b. Hanbel, 6/57, Buhârî, Sahîh, 7/29.

102 İbn Sa'd, 2/198, Semhûdî, 4/1138, Kastallânî, Mevâhib, 2/201.

103 Aynî, 21/282, Kastallânî, Mevâhib, 2/201.

Yay kirişi üzerindeki düğümleri çözmeye güç yetirilemedi.[104]

Cebrail Aleyhisselam gelip Felak ve Nâs sûrelerinin âyetlerini okudukça, düğümler çözülmeye başladı!

Peygamberimiz Aleyhisselam, her düğüm çözüldükçe, önce elem, sonra rahatlık duymakta idi.[105]

En son düğüm çözüldüğü zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, diz bağından boşanmış, kurtulmuş gibi açılıverdi.[106]

Yemek yemeye, su içmeye başladı.[107]

Zervan Kuyusunun Kapatılışı ve Lebid b. A'sam'ın Sorguya Çekilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, emredip Zervan kuyusunu kapattırdı.[108] Lebid b. A'sam'a haber gönderdi ve:

"Allah bana senin yaptığın sihri haber verdi ve yerini de gösterdi. Sen bunu ne için yaptın?" diye sordu.

Lebid:

"Dinar (altın) sevgisinden dolayı!" dedi.[109]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Onu öldürsen!" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onun sonunda göreceği ilahî azab, daha şiddetlidir!" buyurdu.[110]

Bir daha onun ne yüzünü gördü, ne de bu suçunu anıp başına kaktı.[111]

Hayatına kasdetmiş olan Zurayk oğulları Yahudilerinden hiç kimseyi öldürmedi.[112]

Eban b. Saîd b. Âs'ın Müslüman Oluşu

Eban b. Saîd'in Kimliği

Eban b. Saîd b. Âs'ın soyu, Peygamberimiz Aleyhisselamın soyu ile Abdi Menaf'ta birleşir.[113]

---

104 Diyarbekrî, 2/41.
105 Aynî, 21/282, Kastallânî, Mevâhib, 2/201.
106 Ahmed b. Hanbel, 5/397, İbn Abdi Rabbih, 6/277, İbn Kesîr, Tefsîr, 4/574, Diyarbekrî, 2/41.
107 İbn Sa'd, 2/199.
108 Buhârî, Sahîh, 7/29, Müslim, 4/1721, İbn Mâce, 2/1173.
109 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 10/197, Semhûdî, 4/1137.
110 Aynî, 21/282.
111 İbn Sa'd, 2/199.
112 Abdurrezzak, 6/65, İbn Sa'd, 2/199.
113 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/46.

Eban'ın babası Ebu Uhayha Saîd b. Âs, Kureyş müşriklerinin ulularındandı. Ebu Uhayha'nın oğullarından Halid ile Amr, ilk sıralarda Müslüman olmuşlardı.[114]

Eban, Ebu Cehil'in halasının oğlu idi.[115] Ebu Cehil gibi, o da, Peygamberimiz Aleyhisselamın azılı düşmanlarındandı.[116]

Kardeşleri Halid'le Amr Müslüman oldukları zaman, onları söylediği bir şiirle kınamıştı.[117]

Eban'ın Müslüman Oluşunun Sebebi

Eban b. Saîd, Hudeybiye seferinden önce, ticaret için Şam'a gitmiş, orada bir Hıristiyan papazla karşılaşmıştı.

Eban, ona:

"Ben Kureyş kabilesinden bir adamım. İçimizden bir adam çıktı. Kendisinin Resûlullah olduğunu; Musa ve İsa gibi, kendisini de Allah'ın peygamber olarak gönderdiğini iddia ediyor! Sen buna ne dersin?" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselam hakkındaki görüşünü sorunca, papaz:

"O adamınızın adı nedir?" diye sordu.

Eban:

"Muhammed!" dedi.

Papaz:

"Ben Onu sana tarif edeyim!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın şekil ve şemâilini (fizikî yapısını), yaşını, babasını, dedesini, soyunu anlattı.

Eban:

"O da, aynen böyledir!" dedi.

Papaz:

"Öyleyse, vallahi, O, önce Araplara, sonra da bütün yeryüzüne galip ve hakim olacaktır! Sen O salih zâta benden selam söyle!" dedi.

Eban, Mekke'ye döndüğü zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam ve ashabı hakkında, bizatihî, bir şey söylemeden soruşturmalar yaptı. Aldığı bilgiler, papazın söylediği gibi idi.

Eban; Peygamberimiz Aleyhisselamın Hudeybiye'den dönüşünden sonra, Hudeybiye musâlahasıyla Hayber seferi arasında, yani Hicretin 6.

---

114 İbn Hacer, İsâbe, 1/13.
115 Zehebî, Siyer, 1/189.
116 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/46.
117 İbn İshak, İbn Hişam, 4/4, İbn Abdilberr, 1/62, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/46.

yılının sonu ile 7. yılı arasında Müslüman oldu ve Müslümanlığını güzel amellerle güzelleştirdi.[118]

Allah ondan razı olsun!

Haccac b. Ilâtu's-Sülemî'nin Müslüman Oluşu

Haccac'ın Kimliği ve Müslüman Oluşunun Sebebi

Haccac, Süleym oğulları kabilesindendi.[119] Kendisi çok zengindi. Süleym oğulları yurdundaki altın madenleri ona aitti.[120]

Haccac; Süleym oğulları kabilesinden bazı kimselerle birlikte, hayvanlarına binip Mekke'ye doğru yola çıkmışlardı.

Korkunç bir vadide bulundukları sırada, gece karanlığı basınca, orada oturakaldılar, yollarına devam edemediler.

Arkadaşları, Haccac'a:

"Ey Ebu Kilâb! Kalk da, kendin ve arkadaşların için bir eman ve selamet çaresine bak!" dediler.

Haccac, ayağa kalkıp arkadaşlarını korumak üzere, onların çevresinde dolaşmaya ve:

"Selametle dönünceye kadar, kendim ve arkadaşlarım ve binitlerimiz için şu vadideki her cinnîden Tanrı'ya sığınırım!" demeye başladı.

O sırada, birisinin:

"Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin bucaklarından geçip gitmeye gücünüz yeterse, haydi, geçip gidiniz! Allah'ın bahşedeceği bir kudretle olmadıkça, asla geçip gidemezsiniz!"[121] (Rahman: 33) diyerek seslendiğini işitti.

Haccac, Mekke'ye varınca, Kureyş müşriklerinin toplandıkları bir mec-liste, bunu onlara haber verdi.

Kureyş müşrikleri:

"Vallahi, ey Ebu Kilâb! Sen dinden çıktın, sapıttın.

Muhammed de, bu sözün kendisine vahyedildiğini söylüyordu" dediler.

Haccac:

"Vallahi, ben bu sözü kulaklarımla işitmişimdir! Bunu şu arkadaşlarım da işitmişlerdir" dedi.[122]

---

118 İbn Abdilberr, 1/62, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/46, Diyarbekrî, 2/41.
119 İbn Abdilberr, 1/325, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/456, İbn Hacer, İsâbe, 1/313.
120 Vâkıdî, Megâzî, 2/702, İbn Abdilberr, 1/326.
121 Rahmân: 33.
122 İbn Abdilberr, 1/325, 326, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/456, 457, İbn Hacer, İsâbe, 1/313.

Haccac, Peygamberimiz Aleyhisselamın nerede olduğunu sordu.

“Medine’dedir” denildi.[123]

Haccac; Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber’de bulunduğu sırada Müslüman oldu ve Hayber’in fethinde Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulundu.[124]

Haccac; Medine’ye hicret ederek, Ümeyye b. Zeyd oğulları yanında bir ev yapıp yerleşti ve orada bir mescid de yaptı.[125]

Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber Yahudilerini Allah'a ve Allah'ın Resûlüne İmana Davet Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber Yahudilerine bir yazı göndererek onları hakkı itiraf ve kabule davet etti.

Onlara gönderdiği yazısında şöyle buyurdu:

“Bismillâhirrahmânirrahîm

Musa’nın ve kardeşinin dostu ve Musa’nın getirdiklerinin doğrulayıcısı Muhammed Resûlullah tarafındandır.

Ey Tevrat ehli topluluğu!

Allah size Kitabınızda:

‘Muhammed, Allah’ın Resûlüdür! Onunla birlikte bulunanlar da, kâfirlere karşı çok şiddetli, kendi aralarında ise çok merhametlidirler. Onları, hep rükû ve sücud halinde, Allah’tan lutuf ve hoşnutluk dilerlerken görürsün. Onlar yüzlerindeki secde eserinden tanınırlar. Bu, onların Tevrat’taki tavsif ve temsilleridir.

Onların İncil’deki tavsif ve temsilleri de, filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerinde dimdik yükselmiş, ekincilerin hoşuna giden bir ekin gibidir. Onlar, kâfirleri kızdırmak için yetiştirilmişlerdir. Allah, onlardan iman eden, salih amellerde bulunanlara, hem yarlıganma, hem büyük mükâfat va’d etmiştir’[126] diye buyurmadı mı?

Siz bunu Kitabınızda muhakkak yazılı bulmuşsunuzdur.

Ben, size Allah hakkı için and veriyorum!

Üzerinize indirilmiş olanlar için and veriyorum!

---

123 İbn Hacer, İsâbe, 1/313.
124 Vâkıdî, Megâzî, 2/702, İbn Hacer, İsâbe, 1/313.
125 İbn Abdilberr, 1/325, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 1/456.
126 Feth: 29.

Sizden önceki torunlara kudret helvası, selva kuşu eti yediren Allah için and veriyorum!

Babalarınızı Firavun'dan ve onun yaptığı kötülüklerden kurtarıncaya kadar denizi kurutan Allah için and veriyorum!

Allah'ın size indirdiği Kitabda, Muhammed'e iman edeceğiniz hakkındaki âyetleri bulmadığınızı bana haber verebilir misiniz?![127]

Eğer bunu Kitabınızda bulmadınızsa, size zorlama yok![128]

'Artık iman ile küfür apaçık belli olmuştur...'[129]

Sizi Allah'a ve O'nun Peygamberine imana davet ediyorum!"[130]

---

127 İbn İshak, İbn Hişam, 2/193, Beyhakî, Sünen, 10/180, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/469.
128 Bakara: 256.
129 İbn İshak, İbn Hişam, 2/193, Beyhakî, Sünen, 10/180, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/469.
130 Aynı kaynaklar

Yedinci Bölüm

HAYBER GAZASI

HAYBER GAZASI

Gazanın Tarihi, Mevkii ve Sebepleri

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hudeybiye'den döndükten ve Zilhicce ayı ile Muharrem'in bir kısmını Medine'de geçirdikten sonra, Hicretin 7. yılında, Muharrem ayının sonuna doğru Hayber üzerine yürümüştür.[1]

Gazanın mevkii, Hayber'dir.

Hayber; Şam yolu üzerinde, Medine'ye sekiz beridlik,[2] yani 48 millik uzaklıkta,[3] birçok ekinlikleri ve hurma bahçeleri bulunan bir şehirdir.

Hayber; Yahudice kale demektir.[4]

Amâlik kavminden, Hayber b. Kaniye b. Mehlail adında bir adam Hayber'e gelip yerleştiği için şehre Hayber ismi verildiği ve, yine bunun gibi, Semûd kavminden Vatîh b. Mâzin adındaki kimseden dolayı da Vatîh kalesine Vatîh isminin verildiği rivayet edilir.[5]

Hayber şehri:

Natat,

Şıkk,

Ketibe diye üç bölgeye ayrılır ve her bölge de kalelerden meydana gelir.

Natat bölgesi:

1. Nâim,
2. Sa'b b. Muaz,
3. Zübeyr kalelerinden oluşur.

---

1 İbn İshak, İbn Hişam, 3/342, Vâkıdî, Megâzî, 2/634, İbn Habib, s. 115, İbn Esîr, Kâmil, 2/216.
2 Berid, 4 fersahtır. 1 fersah, 3 mildir. 1 mil, 4000 adımdır. 1 adım da, 3 ayaktır. (Diyarbekrî, 2/43).
3 İbn Sa'd, 2/106, Yâkût, 2/409.
4 Yâkût, 2/409.
5 Süheylî, 6/545.

Şıkk bölgesi:

1. Übeyy (Sümran),

2. Nizar (Beriyy) kalelerinden oluşur.

Ketibe bölgesi:

1. Kamus,

2. Vatîh,

3. Sülalim kalelerinden oluşur.[6]

Hayber gazasının birçok sebepleri vardır:

Benî Nadîr Yahudileri aradaki muahedeye rağmen Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine damdan kaya yuvarlamak suretiyle hayatına kasdettikleri için yurtlarından çıkarılıp sürüldükleri zaman, onlardan bir kısmı Şam'a, bir kısmı da Hayber'e gelip yerleşmişlerdi.

Sellâm b. Ebi'l-Hukayk'la Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk ve Huyey b. Ahtab, Hayber'deki akrabalarının evlerine inmişlerdi.[7]

Medine'den ayrılacakları sırada, Ebu Râfi' Sellâm b. Ebi'l-Hukayk hazinelerini içinde sakladıkları deve tulumunu kaldırarak:

"Bu, bizim dünyayı alçaltmak ve yükseltmek üzere hazırladığımız şeydir! Biz buradaki hurmalıklarımızı bırakıyorsak, Hayber'in hurmalıklarına varıyoruz!" diyerek bağırmıştı.[8]

Hayber'de, hazırlıklı, cesaretli sayıda Yahudi cemaati bulunuyordu.[9]

İçlerinde Benî Nadîr Yahudileri eşrafından Sellâm b. Mişkem ile[10] Benî Nadîr reisi Huyey b. Ahtab ve Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk, Vâil oğullarından Hevze b. Kays ve Ebu Ammar,[11] Vahvah b. Amr ve onun kabilesinden bazıları ile[12] Dubay'a oğullarından Ebu Âmir Abdi Amr b. Sayfî'nin de bulunduğu 19 kişilik bir heyet,[13] Mekke'ye giderek Kureyş müşriklerini ve onlara bağlı kabileleri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya davet etmişler ve Kureyş müşriklerine:

"Onun işini bitirinceye kadar, biz de sizin yanınızda bulunacak ve sizinle el ve iş birliği yapacağız![14] Muhammed'e düşmanlık ve onunla

6 İbn Sa'd, 2/106, Kastallânî, Mevâhib, 1/176.
7 İbn İshak, İbn Hişam, 3/201.
8 Vâkıdî, Megâzî, 1/375, Halebî, 2/565, 566.
9 Vâkıdî, Megâzî, 2/441.
10 İbn Hazm, Cevâmi, s. 186, İbn Kayyım, 2/130.
11 İbn İshak, İbn Hişam, 3/225.
12 Beyhakî, Sünen, 9/232.
13 Vâkıdî, Megâzî, 2/441.
14 İbn İshak, İbn Hişam, 3/225, Vâkıdî, Megâzî, 2/441.

çarpışmak hususunda sizinle antlaşma yapalım diye geldik!" demişler ve Kâbe'nin örtüsü arasına girerek antlaşmışlardı.[15]

Bu Yahudi propaganda heyeti; Kays b. Aylanlardan Gatafanlara gitmişler, onları da kendileriyle birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya davet ve kendilerine Hayber'in bir yıllık hurma mahsulünü vermeyi taahhüt etmişler,[16] çevredeki bütün Arap kabilelerine uğramışlar, hepsini ayaklandırmışlar,[17] en sonunda müşriklerin on bin kişilik ordular topluluğu ile Mekke'den gelip Medine'yi kuşatmalarını sağlamışlardı.[18]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hendek savaşından boşalır boşalmaz Benî Kurayza Yahudilerini cezalandırması üzerine, Hayber Yahudileri korkmuşlar ve Sellâm b. Mişkem'e gidip bu yolda ne düşündüğünü sormuşlardı.

Sellâm b. Mişkem:

"O bizim üzerimize yürümeden, bütün Hayber Yahudileriyle birlikte, biz onun üzerine yürüyelim! Teymâ, Fedek ve Vâdi'l-kurâ Yahudilerini de yanımıza alalım. Yurdunun ortasında, onunla, eski ve yeni bütün hıncımızla çarpışalım!" demiş, Hayber Yahudileri de:

"İşte, yerinde görüş budur!" demişlerdi.[19]

Ebu Râfi' öldürülünce, Yahudiler, kendilerine Üseyr b. Zarim'i (veya Büseyr b. Rizam'ı) lider seçmiş bulunuyorlardı.[20]

Üseyr (veya Büseyr), gözüpek, korkmak bilmez bir adamdı.

Bir gün, Yahudilerin meclisinde ayağa kalkarak:

"Vallahi, Muhammed ashabından her kimi Yahudilerden istediği her kime göndermişse, muhakkak onu öldürmüştür![21] Fakat, ben ona kendisinin adamlarıma yapamadığını yapacağım!" dedi.

Yahudiler:

"Onun senin adamlarına yapamadığı ve fakat senin ona yapmayı istediğin şey nedir?" diye sordular.

---

15 Vâkıdî, Megâzî, 2/441, 442.
16 Vâkıdî, Megâzî, 2/443.
17 Vâkıdî, Megâzî, 2/442, 443, Belâzurî, Ensâb, 1/343.
18 İbn İshak, İbn Hişam, 3/227, 230, 231, Vâkıdî, Megâzî, 2/444, 494, İbn Sa'd, 2/66, Belâzurî, Ensâb, 1/344, Diyarbekrî, 1/484.
19 Vâkıdî, Megâzî, 2/530, 531.
20 Vâkıdî, Megâzî, 2/566, İbn Sa'd, 2/92.
21 Vâkıdî, Megâzî, 2/566.

Üseyr:

"Gatafanların yanına gideceğim. Onları, Muhammed'le çarpışmak için toplayacağım!" dedi.[22]

Üseyr, dediğini yaptı.

Gatafanlara ve daha başkalarına başvurarak, onları Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmak üzere biraraya getirdi.[23]

Gatafanları Hayber'de topladı[24] ve Yahudilere:

"Ey Yahudi cemaati! Yurdunun ortasında bulunduğu bir sırada, Muhammed'in üzerine yürüyeceğiz!

Çünkü, hiç kimse yoktur ki, yurdunun ortasında çarpışılsın da, düşmanı umduklarından bir kısmını elde etmemiş, koparmamış olsun!" dedi.

Yahudiler:

"Ne güzel görüşün var!" diyerek Üseyr'i alkışladılar.[25]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber Yahudilerinin bu hazırlıklarını haber aldı.

Hicretin 6. yılında, Ramazan ayında[26] Abdullah b. Revâha'yı, üç kişinin başında,[27] gözcü olarak Hayber'e gönderdi.

Gönderirken de, Abdullah b. Revâha'ya:

"Hayber'i gözetle! Halkın içine gir. Onlar ne yapmak istiyorlar, neler konuşuyorlar, öğren!" buyurdu.

Abdullah b. Revâha, arkadaşlarıyla birlikte Hayber'e gitti.

Arkadaşlarından birini Natat, birini Şıkk, birini de Ketibe kalesine gönderdi.

Üseyr'den ve başkalarından işittikleri şeyleri ezberlediler.

Hayber'de üç gün kaldıktan sonra, Ramazan'ın son gecelerinde Medine'ye dönüp, bütün gördüklerini, işittiklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdiler.[28]

Daha sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Hârice b. Huseyl el-Eşcâî gelmişti.

Hârice:

---

22 Vâkıdî, Megâzî, 2/566, Halebî, 3/186.
23 İbn Sa'd, 2/92, Yakubî, 2/74, Taberî, Târîh, 3/171, Diyarbekrî, 2/15, Halebî, 3/186.
24 İbn İshak, İbn Hişam, 4/266.
25 Vâkıdî, Megâzî, 2/566.
26 Vâkıdî, Megâzî, 2/566, İbn Sa'd, 2/92, İbn Seyyid, 2/111, Kastallânî, Mevâhib, 1/160.
27 Vâkıdî, Megâzî, 2/566, İbn Sa'd, 2/92.
28 Vâkıdî, Megâzî, 2/566.

"Üseyr b. Zarim'i, Yahudilerin birçok askerî birlikleriyle birlikte senin üzerine yürür bir halde geride bırakmış bulunuyorum!" dedi.[29]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Üseyr'i Hayber'e vali yapmayı ve böylece çarpışmayı durdurup barışı sağlamayı tasarladı ise de,[30] Üseyr buna önce isteklenir gibi olmuş, fakat sonradan hainlik yoluna sapmıştır.[31]

Yine, Hicretin 6. yılında, Sa'd b. Bekr oğulları kabilesinin de Hayber Yahudilerine yardım için Fedek'e geldikleri ve yapacakları yardıma karşılık Hayber'in hurma mahsulünü Hayber Yahudilerinden istedikleri haber alınmış, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'yi yüz kişilik askerî bir birlikle Fedek'e gönderip onları dağıtmıştı.[32]

Hayber Yahudilerinin Peygamberimiz Aleyhisselamı ve Müslümanları ortadan kaldırmak üzere Mekkelilerle aralarında yapmış oldukları antlaşmalarına göre, Peygamberimiz Aleyhisselam Hayber Yahudilerinin üzerine yürüyecek olursa, Mekke müşrikleri Medine'ye baskın yapacaklar; Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke müşrikleri üzerine yürüyecek olursa, Hayber Yahudileri Medine'ye baskın yapacaklardı.[33]

Bütün bunlar, Hayber'in gün geçtikçe Müslümanlık ve Müslümanlar için önlenmesi güçleşen bir tehlike teşkil ettiğini gösteriyordu.

Bununla beraber, Kureyş müşrikleriyle barış yapmadan Hayber işini halletmeye kalkmak çok tehlikeli olabilirdi.

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam umre seferini düzenleyip Hudeybiye'ye kadar varmış ve Kureyş müşriklerine:

"Muhakkak ki, savaş Kureyşîleri çok yıpratmış, zayıflatmış, birçok zararlara uğratmıştır.

Eğer onlar isterlerse, yine de kendilerine bir mütareke müddeti belirleyeyim.[34]

Bu müddet içinde, kendileri benden emniyet ve selamette bulunsunlar.[35] Benimle sair halk arasına girmesinler. Beni onlarla başbaşa bıraksınlar.[36]

---

29 Vâkıdî, Megâzî, 2/566, 567.
30 Halebî, 3/187.
31 Vâkıdî, Megâzî, 2/567, İbn Sa'd, 2/92, İbn Seyyid, 2/111, Halebî, 3/187.
32 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, 563, İbn Sa'd, 2/89, 90, Belâzurî, Ensâb, 1/3 378, Yakubî, 2/73, 74, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/209, İbn Seyyid, 2/111, İbn Kayyım, 2/135.
33 İmam Muhammed, Siyer, 1/298, Serahsî, 10/86.
34 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
35 Vâkıdî, Megâzî, 2/593.
36 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.

Eğer insanlar beni yenerlerse, zaten kendilerinin istedikleri budur. Eğer Allah beni insanlara galip kılarsa, o zaman kendileri şu iki şeyden birisini seçerler: Ya hazırlanmış olarak benimle çarpışırlar, ya da topluca selamet dairesine girerler.

Yoksa, vallahi, Yüce Allah şu İslâm dinini yeryüzüne yayacağı hakkındaki va'dini yerine getirinceye ve benim de başım gövdemden ayrılıncaya kadar, onlarla çarpışıp duracağım!"[37] buyurması üzerine, müşriklerle Hudeybiye barışını sağlamıştı.[38]

İşte, Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekkeli müşriklerle muahede yapıp onlardan gelecek tehlikeyi önledikten sonradır ki, Hayber üzerine yürümüştür.[39]

Cihad Hazırlığına Girişilmesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber gazası için hazırlanmalarını ve hakkıyla çarpışacak olanları çevresinde toplamalarını ashabına emir buyurdu.[40]

Hudeybiye umresi seferine katılmaktan çekinerek, kaçınarak geri kalmış olanlar ise, Hayber'in yiyecek, yağ ürünü ve servet bakımından Hicaz'ın en verimli, bereketli ve ucuzluk bir şehri olduğunu bildikleri için, ganimet maksadıyla Hayber seferine katılmak istemişler ve:

"Hayber'e biz de sizinle birlikte gidelim!" demişlerdi.[41]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Cihad etmek, Allah yolunda çarpışmak isteyenlerden başkası, bizimle birlikte gidemeyecekler![42] Onlara ganimetten de bir şey verilmeyecektir!" buyurdu.

Medine içinde de:

"Allah yolunda çarpışmak isteyenden başkaları, bizimle birlikte gidemeyeceklerdir! Onlara ganimetten de hiçbir şey verilmeyecektir!" diyerek nida ettirildi.

---

37 Ebu Yusuf, s. 209, 210.

38 İbn İshak, İbn Hişam, 3/334, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Belâzurî, Ensâb, 1/351, Taberî, Târîh, 3/79.

39 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/298.

40 Vâkıdî, Megâzî, 2/634, İbn Sa'd, 2/106.

41 Vâkıdî, Megâzî, 2/634.

42 Vâkıdî, Megâzî, 2/634, İbn Sa'd, 2/106.

Medine Yahudilerinin Telaşlanmaları, Alacakları İçin Müslümanları Sıkıştırmaları

Müslümanların Hayber'e gitmek üzere hazırlanmaları, Peygamberimiz Aleyhisselamla antlaşmalı bulunan Medine Yahudilerini çok kaygılandırdı ve harekete geçirdi.

Bunlar; Peygamberimiz Aleyhisselamın Kaynuka, Nadîr ve Kurayza oğulları Yahudilerini silip süpürdüğü gibi Hayber Yahudilerini de silip süpüreceğini anladılar.

Müslümanlarda az çok alacağı olup da onu tahsil için Müslümanların yakasına sarılmayan Medineli Yahudi kalmadı.

Yahudi Ebu'ş-Şahm'ın, Abdullah b. Ebi Hadrad el-Eslemî'de beş dirhem alacağı vardı. Abdullah, ev halkı için bu Yahudiden arpa satın almıştı.

Ebu'ş-Şahm yakasına sarılınca, Abdullah:

"Bana biraz mühlet ver! Ben inşaallah yanına gelip alacağını sana ödeyeceğimi umuyorum.

Çünkü, Yüce Allah, Peygamberine Hayber ganimetini va'd buyurmuştur.

Ey Ebu'ş-Şahm! Biz, Hicaz'ın, yiyecek ve servetçe en zengin şehrine gidiyoruz" deyince, Ebu'ş-Şahm'ın kıskançlığı ve azgınlığı kabardı ve:

"Sen Hayber savaşını Araplardan karşılaştığınız gibi mi sanıyorsun?! Tevrat üzerine yemin ederim ki; orada savaşçı on bin kişi vardır!" dedi.

Abdullah b. Ebi Hadrad:

"Ey Allah düşmanı! Sen bizim himayemiz altında bulunuyorsun!

Vallahi, seni Resûlullahın huzuruna çıkaracağım!" dedi.

Onu tutup Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna getirdi ve:

"Yâ Rasûlallah! Bu Yahudi neler söylüyor, dinle!" dedi ve Ebu'ş-Şahm'ın söylediklerini haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, ona hiçbir şey söylemedi. Yalnız, dudaklarının kımıldadığı görüldü. Fakat, ne söylediği işitilemedi.

Yahudi:

"Ey Ebu'l-Kâsım! Bu, bana haksızlık etti. Yiyeceğimi aldı, hakkımı tuttu, ödemedi!" dedi.[43]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Ebi Hadrad'a:

---

43 Vâkıdî, Megâzî, 2/634, 635.

"Ver şunun hakkını!" buyurdu.[44]

Abdullah b. Ebi Hadrad:

"Seni hak din ve Kitab'la peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; onu ödeyecek güçte değilim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Ebi Hadrad'a tekrar:

"Ver şunun hakkını!" buyurdu.

Abdullah b. Ebi Hadrad:

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; onu ödeyecek güçte değilim!

Senin bizi Hayber'e götüreceğini, bize Hayber ganimetinden bir şeyler düşeceğini umduğumu ve dönünce borcumu ödeyeceğimi kendisine haber vermiştim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ver şunun hakkını!" buyurdu.

Bunun üzerine, Abdullah b. Ebi Hadrad, kalkıp çarşıya gitti.

Başından itibaren omuzuna aldığı atkıyı çıkardı. Omuz atkısının yerine, sarığına büründü.

Yahudiye:

"Şu omuz atkısını benden satın al!" dedi.

Yahudi, atkıyı Abdullah'tan dört dirheme satın aldı.[45]

Abdullah, kalan borcunu da bulup buluşturup Yahudiye ödedi.[46]

Sarığına bürünmüş olarak gelirken, yaşlı bir kadın Abdullah b. Ebi Hadrad'a rastladı ve:

"Ey Resûlullahın sahabisi! Bu ne hal?!" diye sordu.

Abdullah b. Ebi Hadrad da, ona durumu haber verdi.

Kadıncağız hemen üzerindeki atkısını çıkarıp ona verdi ve:

"İşte sana omuz atkısı!" dedi.[47]

Abdullah b. Ebi Hadrad'la Ebu Abs b. Cebr'in Hayber Gazasına Nasıl Katılabildikleri

Abdullah b. Ebi Hadrad, Hayber gazasına, Seleme b. Eslem'in verdiği elbise ile gidebildi.

44 Vâkıdî, Megâzî, 2/635, Ahmed b. Hanbel, 3/423.
45 Ahmed b. Hanbel, 3/423.
46 Vâkıdî, Megâzî, 2/635.
47 Ahmed b. Hanbel, 3/423.

Ebu Abs b. Cebr de, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Elimizde ne çoluk çocuklar için geçimlik, ne yol azığı, ne de yolculuk elbisesi var!?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona bir elbise verdi.

Ebu Abs elbiseyi sekiz dirheme satıp iki dirhemine yol azıklığı için hurma satın aldı. İki dirhemini, geçimlik için ev halkına bıraktı. Dört dirhemine de kendisine elbise satın aldı.[48]

Medine Yahudilerinin Müslümanların Maneviyatlarını Sarsmaya, Bozmaya Çalışmaları

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'e gitmeye hazırlandığı sırada, Medine'deki Yahudiler, Müslümanlara:

"Vallahi, Hayber'in kalelerini ve savaş erlerini görmüş olsaydınız, daha onların yanlarına varmadan, geri dönerdiniz!

Dağların tepelerinde yükselen kaleler, orada!

Hiç kesilmeyen, sürekli akan sular, orada!

Zırh gömlekli on bin savaş eri orada!

Esed ve Gatafan kabileleri de onları koruyorlar!

Siz Hayber'e nasıl dayanabileceksiniz?!" demekte;

Ashab-ı Kiram da:

"Yüce Allah, Peygamberine, Hayber ganimetini elde edeceğini va'd buyurmuştur" diyerek cevap vermekte idiler.[49]

Hayber Gazasına Katılan Mücahidlerin Sayısı ve İslâm Kadınlarının Adları

Hayber gazasına katılan Mücahidlerin 1400'ü piyâde, 200'ü de atlı idi.[50]

Hayber seferine katılan Müslüman kadınları da:

1. Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme,
2. Peygamberimiz Aleyhisselamın halası Hz. Safiyye binti Abdulmuttalib,

---

48 Vâkıdî, Megâzî, 2/635.

49 Vâkıdî, Megâzî, 2/637.

50 İbn İshak, İbn Hişam, 3/364, Vâkıdî, Megâzî, 2/689, İbn Sa'd, 2/107, Beyhakî, Delâil, 4/238, İbn Hazm, Cevâmi, s. 214, İbn Esîr, Kâmil, 2/216, İbn Seyyid, 2/139, İbn Kesîr, Bidâye, 4/202, İbn Kayyım, 2/153, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 38, Kastallânî, Mevâhib, 1/173, Diyarbekrî, 2/55.

3. Peygamberimiz Aleyhisselamın dadısı Ümmü Eymen Bereke,
4. Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlısı Ebu Râfi'in zevcesi Leyla,
5. Asım b. Adiyy'in zevcesi,
6. Ümmü Umâre Nesîbe binti Ka'b,
7. Ümmü Meni' (Ümmü Şübas),
8. Küaybe binti Sa'd el-Eslemiyye,
9. Ümmü Mutâ el-Eslemiyye,
10. Ümmü Süleym binti Milhan,
11. Ümmü Dahhâk binti Amr b. Haram,
12. Hind binti Amr b. Haram,
13. Ümmü'-A'lâ el-Ensariyye,
14. Ümmü Âmir el-Eşheliyye,
15. Ümmü Atiyye el-Ensariyye,
16. Ümmü Salît,
17. Ümeyye binti Kays,
18. Abdullah b. Uneys'in zevcesi Hubla,
19. Ümmü Sinan,
20. Hazrec b. Ziyad el-Eşcâî'nin babaannesi idi.[51]

Ümeyye binti Kays der ki:

"Gıfâr oğulları kadınlarının arasında, Resûlullah Aleyhisselamın yanına ben de gittim.

'Yâ Rasûlallah! Biz yaralıları tedavi edelim ve gücümüzün yettiği şeyle Müslüman erkeklere yardımcı olalım diye seninle birlikte bu sefere katılmak istiyoruz' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah'ın bereketi üzere gidiniz!' buyurdu."[52]

Sefere katılan bu Müslüman kadınları yanlarında götürdükleri ilaçlarla yaralıları tedavi etmekle kalmayacaklar, aynı zamanda mücahidlerin yemeklerini pişirecekler, ip eğirecekler... Allah yolunda ellerinden geleni yaparak onlara yardımcı olmaktan geri durmayacaklardı.[53]

---

51 Vâkıdî, Megâzî, 2/685, 687.
52 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357, Vâkıdî, Megâzî, 2/685.
53 Ahmed b. Hanbel, 5/271, İbn Kesîr, Bidâye, 4/205.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'de Yerine Siba' b. Urfuta'yı Vekil Bırakışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabdan Siba' b. Urfuta'yı, Medine'de yerine vekil bıraktı.[54]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Nümeyle b. Abdullah el-Leysî'yi vekil bıraktığı da rivayet edilir.[55]

Hayber Ordusunun Sancaktarı, Parolası ve Düzeni

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber gazasına çıkarken, beyaz sancağını Hz. Ali'ye verdi.[56]

Hayber gazasında kullanılacak parola "Yâ Mansur! Emit! Emit!" sözleri idi.[57]

Ukkâşe b. Mıhsan el-Esedî, ordu öncüsü olarak ileri sürüldü.

Hz. Ömer sağ kol kumandanlığına, ashabdan başka bir zât da sol kol kumandanlığına tayin edildi.[58]

Hayber yolculuğu için Eşca' kabilesinden Huseyl b. Hârice ile Abdullah b. Nuaym kılavuz tutuldu.[59]

Huseyl b. Hârice der ki:

"Davar satmak üzere Medine'ye gelmiştim. Davarları sattıktan sonra, Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sana yirmi sa' hurma vereyim de, ashabıma kılavuz olup Hayber yolunu göster!' buyurdu.

Öyle yaptım.

Resûlullah Aleyhisselam Hayber'e varıp onu fethettikten sonra da kendisinin yanına vardım. Bana yirmi sa' hurmayı verdikten sonra, Müslüman oldum."[60]

---

54 Vâkıdî, Megâzî, 2/636, İbn Sa'd, 2/106, Ahmed b. Hanbel, 2/345, Taberî, Târîh, 3/91, Hâkim, 3/36, 37, İbn Esîr, Kâmil, 2/216, İbn Kesîr, Bidâye, 4/181.

55 İbn İshak, İbn Hişam, 3/342, İbn Hazm, Cevâmi, s. 211, İbn Kesîr, Bidâye, 4/181.

56 İbn İshak, İbn Hişam, 3/342, Vâkıdî, Megâzî, 2/649, İbn Sa'd, 2/106, İbn Hazm, Cevâmi, s. 212, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 38.

57 İbn İshak, İbn Hişam, 3/347, Vâkıdî, Megâzî, 2/644, İbn Sa'd, 2/106.

58 Diyarbekrî, 2/43.

59 Vâkıdî, Megâzî, 2/638.

60 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/17, Heysemî, 6/148.

Baş Münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün Hayber Yahudilerine Haber Salışı

Baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl, Hayber Yahudilerine:

"Muhammed size doğru geliyor! Tedbirinizi alınız! Mallarınızı kalelerinize doldurunuz! Onunla çarpışmak için dışarı çıkarsınız.

Ondan hiç korkmayınız! Çünkü, sizin hazırlığınız da, sayınız da çoktur! Muhammed'in cemaati hem az, hem de silahsızdır. Silahları olsa bile, pek azdır!" diye haber saldı.[61]

Medine'den Sahbâ'ya Kadar Gidiş

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber'e gitmek üzere Medine'den yola çıktı.

Önce Seniyetü'l-Veda'ya vardı.

Sonra Zegabe üzerini tuttu.

Sonra Nakmâ'ya;

Nakmâ'dan sonra Müstenah'a;

Müstenah'tan sonra Asr'a (Asr veya Asar'a) vardı.[62]

Seniyetü'l-Veda; Medine'ye gelinirken giriş, Medine'den Mekke'ye gidilirken de yolcuların uğurlanış ve çıkış yolu olan yokuştur.[63]

Nakmâ; Medine'nin ağaçlık dere içlerindendir.[64] Uhud dağının yakınındadır.[65]

Isr, Medine ile Füru' arasında bir dağdır.[66]

Isr'ın Medine'ye uzaklığı bir merhaledir.[67]

Isr'da, Peygamberimiz Aleyhisselam için bir mescid yapıldı.[68]

Isr Mescidi, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'e giderken içinde namaz kıldıkları mescidlerin meşhurlarındandır.[69]

Hayber'e Götürecek En Uygun Yolun Araştırılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam kılavuzları çağırdı.[70]

---

61 Diyarbekrî, 2/43, Halebî, 2/730.
62 Vâkıdî, Megâzî, 2/640, 642.
63 Yâkût, 2/86.
64 Yâkût, 5/300.
65 Semhûdî, 4/1323.
66 Yâkût, 4/128, Semhûdî, 4/1267.
67 Semhûdî, 3/1027.
68 İbn İshak, İbn Hişam, 3/244, Vâkıdî, Megâzî, 2/638.
69 Semhûdî, 3/1028.
70 Semhûdî, 3/1028.

Huseyl b. Hârice ile Abdullah b. Nuaym gelince, Huseyl'e:

"Önümüze düş! Bizi öyle vadilere tutup götür ki, Hayber'le Şam arasındaki yoldan Hayber'e varalım; Hayber Yahudileriyle Şam arasına girmiş, onlarla müttefikleri olan Gatafanlar arasına gerilmiş olalım!" buyurdu.[71]

Huseyl:

"Ben seni öyle bir yere götüreceğim, ulaştıracağım ki, orada birçok yollar vardır. Yâ Rasûlallah! Orası yolların kavşağıdır. Bütün yollar oradan gelir geçer" dedi.[72]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O yolların isimlerini bana söyle!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam ismin güzelini arar, sever; kötüsünden ise hoşlanmaz, onu uğurlu saymazdı.[73]

Huseyl:

"Hayber'in bir yolu var ki, ona 'Hazen' denilir" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O yolu tutma!" buyurdu.

Huseyl:

"Hayber'in bir yolu daha var ki, ona 'Şaş' (Şe's) denilir" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O yolu da tutma!" buyurdu.

Huseyl:

"Hayber'in bir yolu daha var ki, ona 'Hâtıb' denilir" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O yolu da tutma!" buyurdu.

Hz. Ömer, Huseyl'e:

"Ben senin Resûlullah Aleyhisselama haber vermek için bu gecede olduğu kadar kötü isimler bulduğunu görmedim!" dedi.

Huseyl:

"Hayber'in bir yolu daha var ki, artık ondan başka yolu kalmamıştır!" deyince, Hz. Ömer:

"İsmini söyle!" dedi.

---

71 Semhûdî, 3/1028.
72 Vâkıdî, Megâzî, 2/639, 640.
73 Diyarbekrî, 2/44.

Huseyl:

"Onun ismi 'Merhab'dır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur! O yolu tut!" buyurdu.

Hz. Ömer, Huseyl'e:

"Bu yolun ismini önce söyleseydin ya!" dedi.[74]

Âmir b. Ekvâ'ya Recez Söylettirilişi

Seleme b. Ekvâ'nın bildirdiğine göre; Seleme'nin amcası Âmir b. Ekvâ (Sinan) da, Hayber seferine katılanlar arasında bulunuyordu.[75]

Kendisi şairdi.[76]

Bir gece, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte giderlerken,[77] İslâm mücahidlerinden birisi, ona:

"Ey Âmir! Bize recezlerinden [kısa vezinli şiirlerinden] bir parça dinletsen ya!" demişti.

Bunun üzerine, Âmir hayvanından indi[78] ve:

"Ey Allah'ım! Sen bize hidayet ve rahmet ihsan etmemiş olsaydın, biz muhakkak dalâlet ve sapkınlık içinde kalırdık!

Bizim üzerimize yürüyen kâfirler, bizim kaçındığımız fitne ve fesadı [dinden döndürme kötülüğünü] bize yapmak istedikleri ve bizimle karşılaştıkları zaman, kalblerimize sükûnet ve metanet indir, ayaklarımıza sebat ver![79]

Biz bağırışlarla çarpışmaktan korkutulmak istenilsek de, çarpışmaya çağırıldığımız zaman, gelir ve ondan geri kalmayız!

Düşmana arka çevirip kaçmaktan da kaçınırız!"[80] mealli kıt'asını okuyunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şiir okuyup develeri hızlandıran kimdir?" diye sordu.

Sahabiler:

"Âmir b. Ekvâ'dır!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah ona rahmet etsin!" diye dua etti.[81]

---

74 Vâkıdî, Megâzî, 2/639, 640, Diyarbekrî, 2/44.
75 İbn İshak, İbn Hişam, 3/342.
76 Ahmed b. Hanbel, 4/47, Buhârî, Sahîh, 5/72.
77 Buhârî, Sahîh, 5/72.
78 Ahmed b. Hanbel, 4/47, Buhârî, Sahîh, 5/72.
79 İbn İshak, İbn Hişam, 3/342, Vâkıdî, Megâzî, 2/638, İbn Sa'd, 2/111, Ahmed b. Hanbel, 3/431, Heysemî, 6/148.
80 Vâkıdî, Megâzî, 2/638, İbn Sa'd, 4/308, Ahmed b. Hanbel, 4/48, Buhârî, Sahîh, 5/72.
81 Ahmed b. Hanbel, 4/48, Buhârî, Sahîh, 5/72.

Peygamberimiz Aleyhisselam her kime rahmet ve mağfiretle dua ederse, o muhakkak şehit olurdu.

Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın Âmir için rahmet dileğini işitince:[82]

"Vallahi yâ Rasûlallah! Bu duanızla, Âmir'e cennetlik gerçekleşti! Keşke onu bize bağışlasaydın da, kendisinden bir müddet daha yararlansaydık!" dedi.

Gerçekten de, Âmir b. Ekvâ, Hayber'de şehit oldu.[83]

Keşif Birliği Tarafından Yakalanan Casusun Sorguya Çekilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; bazı süvarileri, Abbâd b. Bişr'in kumandası altında, keşif ve tecessüs için öncü olarak ileri sürmüştü.

Abbâd b. Bişr; Eşca' kabilesinden olup Yahudiler hesabına casusluk yapan bir bedevî (çöl Arabı) yakaladı ve ona:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Bedevî:

"Ben kaybettiğim devemi arayan bir arayıcıyım!" dedi.

Abbâd b. Bişr:

"Sende Hayber hakkında bir bilgi var mı?" diye sordu.[84]

Bedevî:

"Sen benden Hayber hakkında mı, yoksa Hayberliler hakkında mı; hangisinden bilgi istiyorsun?" dedi.

Abbâd b. Bişr:

"Yahudilerden!" dedi.

Bedevî:

"Olur!

Kinane b. Ebi'l-Hukayk ve Hevze b. Kays, Gatafan'dan olan müttefiklerinin yanına gitti. Onlardan asker toplayıp Hayber'in bir yıllık mahsulünü onlara vermeyi va'd ettiler.

Gatafanlar, Utbe b. Bedr'in kumandası altında, atları, silahları ve hazırlıklarıyla gelip Yahudilerin kalelerine girdiler.

Onlar şimdi Yahudilerle birlikte kalelerdedirler.

---

82 İbn Sa'd, 2/111.

83 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/111, 4/303, Ahmed b. Hanbel, 4/48, Buhârî, Sahîh, 5/72.

84 Vâkıdî, Megâzî, 2/640, Diyarbekrî, 2/44.

Kalelerde 10.000 savaş eri bulunuyor.[85] Onlar, Muhammed ve ashabı ile çarpışmak için bekliyorlar![86]

Onlar, oklarla vurulmaz, başa çıkılmaz kalelilerdir!

Kendilerinin yanlarında da, pek çok silahları ve yiyecekleri vardır.

Yıllarca kuşatılacak da olsalar, yine, bunlar kendilerine yeterlidir.

Onların kalelerinde içecekleri, devamlı akar suları da vardır.

Onlara hiç kimsenin dayanabileceğini sanmıyorum!" dedi.

Abbâd b. Bişr, kamçısını kaldırıp ona birkaç kamçı vurdu ve:

"Sen ancak onların bir casusundur! Bana doğrusunu söyle! Yoksa boynunu vururum!" dedi.

Bedevî:

"Sana doğrusunu söylersem, bana eman verir, kanımı bağışlar mısın?" diye sordu.

Abbâd b. Bişr:

"Evet!" dedi.

Bunun üzerine, Bedevî:

"Onlar, Yesrib Yahudilerine (Benî Kurayza ile Benî Nadîrlere) yapmış olduğunuz şeyden korkuya düşmüş bir cemaattirler.

Medine Yahudileri, Medine'ye emtia satın almaya giden amcamın oğlunu buldular. Sizin, atlarınızın ve silahlarınızın sayıca az olduğunu haber vermek üzere, onu Kinane b. Ebi'l-Hukayk'a göndermişler.

Ona:

'Muhammed, şimdiye kadar sizin gibi iyi çarpışan bir kavimle karşılaşmamıştır.

Muhammed'in; harp malzemelerinizin, sayınızın, silahınızın çokluğunu, kalelerinizin sarplığını bilemeyerek üzerinize yürümesine, Kureyşîler ve Araplar sevinmektedirler.

Kureyşîler ve başkaları, durumu dikkatle izliyorlar.

Kureyşîler:

"Hayber Yahudileri Muhammed'i yenecektir! Eğer Muhammed muzaffer olursa, bu temelli horluk olur!' diyorlar' demişler.

Ben bütün bunları işitmiş bulunuyorum.

Kinane b. Ebi'l-Hukayk, bana:

'Sen git de yolda onların önlerine geç!

---

85 Vâkıdî, Megâzî, 2/640.

86 Diyarbekrî, 2/44.

Onlar senin ne iş üzerinde bulunduğunu anlayamazlar.

Sen onları bizim hesabımıza korkut!

Bir dilenci gibi yanlarına sokul.

Onlara sayımızın ve yardımcılarımızın çokluğunu anlat!

Kendileri hakkında edineceğin haberlerle yanımıza dönmekte acele et!' dedi."[87]

Abbâd b. Bişr bedevîyi Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdi ve kendisinden aldığı bilgileri Peygamberimiz Aleyhisselama arzetti.

Hz. Ömer:

"Vurun onun boynunu" dedi.

Abbâd b. Bişr:

"Ben ona eman verdim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Abbâd! İş belli oluncaya kadar, sen onu yanında tut!" buyurdu.[88]

Bedevî bir iple bağlandı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber'e varınca, Bedevîye İslâmiyeti anlattı ve:

"Seni üç kere İslâmiyete davet edeceğim. Müslüman olmazsan, boynundan ip çıkarılmayacaktır!" buyurunca, bedevî Müslüman oldu.[89]

Hayber Yahudilerinin Gatafanların Desteğini Sağlamaları

Bedevînin dediği doğru idi:

Kinane b. Ebi'l-Hukayk ile Hevze b. Kays, yanlarına Yahudilerden 14 kişi alarak müttefikleri bulunan Gatafanlara gitmişler, Hayber'in bir yıllık hurma mahsulünün yarısını vermeyi taahhüt edip onların yardımını sağlamışlardı.

Gatafanlar, Utbe b. Bedr'in kumandası altında hazırlıklı ve atlı olarak Hayber'e gelip Yahudilerle birlikte kalelere girmişlerdi.[90]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hayber'e gelmeden üç gün önce, Uyeyne b. Hısn da, Yahudilere yardım etmek üzere, Gatafanlardan 4.000 kişi ile gelip Natat kalesine girmiş bulunuyordu.[91]

---

87 Vâkıdî, Megâzî, 2/640, 641.
88 Vâkıdî, Megâzî, 2/641, Diyarbekrî, 2/44.
89 Vâkıdî, Megâzî, 2/641.
90 Vâkıdî, Megâzî, 2/640, 642.
91 Vâkıdî, Megâzî, 2/650.

Mücahidlerin Yolda Yüksek Sesle Tekbir Getirmekten Men Edilmeleri

İslâm mücahidleri, bir vadiye erişince:

"Allahuekber! Allahuekber! Lâ ilâhe illallâhu vallâhu ekber!" diyerek hep birden yüksek sesle tekbir getirmeye başlamışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nefeslerinize acıyınız!

Çünkü, sizin dua ettiğiniz Allah ne sağırdır, ne de gaibdir!

Siz en çok işiten ve en yakın olan Allah'a dua ediyorsunuz"[92] buyurdu.[93]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Varışı ve Allah'a Dua Edişi

Kılavuz İslâm mücahidlerini Serir vadisine kadar götürdü.[94]

Serir Hayber yakınında bir vadidir.[95]

Karkara vadisine erişilince, namaz vakti girmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, vadiden çıkıncaya kadar namazı kılmadı.[96]

Karkara Hayber'e altı mildir.[97] İslâm mücahidleri, Karkara'ya ininceye kadar vadiyi takip ettiler.[98]

Pegyamberimiz Aleyhisselam, Şıkk ile Natat arasında konakladı.

Oradaki böğürtlen, sincan dikenlik ve çalılığı üzerinde namazını kıldı. Namaz kıldığı yer, çevresi taşla çevrilerek mescid haline getirildi.[99]

Sonra, doğrulup Şıkk kalesiyle Natat kalesi arasından, Hayber'e doğru ilerlediler.[100]

Peygamberimiz Aleyhisselam, o sırada "Durunuz!" buyurarak mücahidleri durdurdu ve Allah'a şöyle dua etti:

"Ey göklerin ve gölgelediklerinin Rabbi olan Allah'ım!

Ey yerlerin ve yüklenip taşıdıklarının Rabbi olan Allah'ım!

---

92 Kays b. Abbâd, "Resûlullah Aleyhisselamın ashabı, üç yerde, 1) çarpışma sırasında, 2) cenaze sırasında, 3) zikir sırasında sesi yükseltmekten hoşlanmazlardı" der. (İbn Ebi Şeybe, 12/462, Beyhakî, Sünen, 9/153).

93 Ahmed b. Hanbel, 4/394, Buhârî, Sahîh, 5/75.

94 Vâkıdî, Megâzî, 2/641.

95 Semhûdî, 4/1233.

96 Semhûdî, 3/1028.

97 Semhûdî, 4/1288.

98 Vâkıdî, Megâzî, 2/641.

99 Semhûdî, 3/1028.

100 Vâkıdî, Megâzî, 2/641, 642.

Ey şeytanların ve saptırdıklarının Rabbi olan Allah'ım!

Ey rüzgârların ve savurduklarının Rabbi olan Allah'ım!

Biz Senden bu kentin hayrını ve iyiliğini, bu kent halkının hayrını ve iyiliğini ve kentte bulunan her şeyin hayrını ve iyiliğini dileriz!

Bu kentin şerrinden, bu kent halkının şerrinden, bu kentte bulunan her şeyin şerrinden de Sana sığınırız!

Haydi ilerleyiniz, Bismillah!"[101]

Hayber Yahudilerinin Zanları, Görüşleri ve Savaşmaya Hazırlanıp Aralarında Anlaşmazlığa Düşmeleri

Hayber Yahudilerinin 10.000 kişilik savaş erleri[102] her gece tanyeri ağarmadan önce silahlarını kuşanıp savaş düzenine göre saf bağlarlar;[103] kalelerine, kalelerinin sarplığına, silahlarının ve sayılarının çokluğuna bakarak Peygamberimiz Aleyhisselamın kendileriyle çarpışamayacağını sanırlar ve:

"Muhammed mi bizimle çarpışacak?! Ne kadar uzak!" diyerek gururlanırlardı.[104]

Peygamberimiz Aleyhisselam geceleyin meydanlarına gelip konuncaya kadar, Hayber Yahudilerinin haberleri olmadı.

Hayber Yahudileri, aralarında anlaşmazlığa düştüler.

Hâris Ebu Zeyneb adındaki Yahudi kaleler dışında karargâh kurmalarını ve Peygamberimiz Aleyhisselamla kaleler dışında çarpışmalarını teklif ve tavsiye etmiş ve:

"Benim gördüğüm, Muhammed tarafından kuşatıldıktan sonra onun emrine boyun eğerek kalelerinden inmek zorunda kalanlar için hayat hakkı kalmamış, onlardan kimisi esir edilmiş, kimisi de sonradan öldürülmüştür!" demişti.

Yahudiler:

"Bizim bu kalelerimiz, senin o misal getirdiğin kalelere benzemez! Bu sarp kaleler, dağların tepeleri üzerindedir!" demişler, Hâris'in görüşünü benimsememişler ve kalelerine sığınmışlardı.[105]

---

101 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, Vâkıdî, Megâzî, 2/642, Beyhakî, Delâil, 4/203, 204, İbn Esîr, Kâmil, 2/217, İbn Seyyid, 2/131, Zehebî, Târîh, s. 217, İbn Kayyım, 2/148, İbn Kesîr, Bidâye, 4/183, Diyarbekrî, 2/45, Halebî, 3/729, Zürkânî, 2/221.

102 Vâkıdî, Megâzî, 2/637, Halebî, 2/730.

103 Vâkıdî, Megâzî, 2/642.

104 Vâkıdî, Megâzî, 2/637, Halebî, 2/730.

105 Vâkıdî, Megâzî, 2/737, 738.

Yahudilerin ileri gelenlerinden Sellâm b. Mişkem Hayber'in Sa'b b. Muaz kalesinde idi.

Yahudi casuslarından bir topluluk onun evine gittiler.

Ona, kaleden dışarı çıkıp da mı, yoksa kalelere sığınarak mı çarpışılmasının uygun olacağını danıştılar.

Sellâm, onları kaleden dışarı çıkarak çarpışmaya teşvik etti ve:

"Yerinde olan görüş; Abdullah b. Übeyy'in öğüt yoluyla size işaret eylediğidir!" dedi.

Fakat, Hayberliler kalelerden dışarı çıkmaya cesaret edemeyerek kalelerinde kaldılar.[106]

Peygamberimiz Aleyhisselamın İslâm mücahidleriyle birlikte Hayber'e geldiği gece Hayberliler hep uykuya dalmışlar, hiç kımıldamamışlar, horozları bile ötmemişti. Güneş doğunca, tarlalarına gitmek üzere kalelerinin kapılarını açmışlardı.[107]

Enes b. Malik der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam bir kavimle çarpışacağı zaman, sabah olmadıkça onlara ansızın baskın yapmaz, ezan sesi işitirse baskın yapmaktan vazgeçer, ezan sesi işitmezse baskın yapardı.

Hayber'e geceleyin inmiştik.

Resûlullah Aleyhisselam orada geceyi geçirdi.[108]

Sabah namazını Hayber'in yanıbaşında, daha karanlık iken kıldık.[109]

Sabah olup Hayber'den ezan sesi işitmeyince,[110] hayvanına bindi.

Bizler de hayvanlarımıza bindik.

Ben Ebu Talha'nın terkisine bindim.

Giderken, benim dizim Resûlullah Aleyhisselamın dizine değmekte idi.[111]

Sabahleyin, Hayber işçileriyle karşılaştık.[112]

İşçiler, kaleden çıkıp, araçları, zenbilleri, kovaları ile[113] tarlalarına gidiyorlardı.

Resûlullah Aleyhisselamla askerlerini görür görmez:

---

106 Diyarbekrî, 2/44, 45.
107 Vâkıdî, Megâzî, 2/642.
108 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, İbn Kesîr, Bidâye, 4/183.
109 İbn Sa'd, 2/109, Buhârî, Sahîh, 1/97.
110 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343.
111 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, İbn Sa'd, 2/109, Buhârî, Sahîh, 1/98, İbn Kesîr, Bidâye, 4/183.
112 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, İbn Kesîr, Bidâye, 4/183.
113 Baltaları ve kazmalarıyla (Vâkıdî, Megâzî, 2/642, İbn Sa'd, 2/106).

'İşte Muhammed ve Hamîs![114] İşte Muhammed ve Hamîs! Vallahi, Muhammed! İşte Muhammed ve Hamîs!'[115] diyerek bağırıştılar ve hemen arkalarına dönüp kaçtılar.[116]

Resûlullah Aleyhisselam, ellerini kaldırdı[117] ve:

'Allahuekber! Allahuekber! Harab olup gitti Hayber!

Biz düşman bir kavmin yurduna baskın yapıp girdik mi, uyarılmış olan o kâfirlerin hali yaman olur!' buyurdu[118] ve bunu üç kere tekrarladı."[119]

Hamîs; ordu,[120] büyük askerî birlik demektir.

Cahiliye çağında da, orduya hamîs denirdi.[121]

Orduya hamîs denilmesi de beş kısımdan; yani öncü, ardcı, orta, sağ ve sol yan birliklerinden oluştuğu içindir.[122]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Menzile mevkiine kadar ilerledi, hayvanından indi, yürüyerek oradaki bir kayaya doğru gitti.[123]

Hayvanın yularını çekmek istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayvanı kendi haline bırakınız!" buyurdu.

Hayvan kayanın yanına varıp çöktü.[124]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ağırlıklarının yanına bırakılmasını, mücahidlerin de oralara inmelerini emretti.[125]

Hayber'e, hurmaların koruk ve ham bulunduğu bir sırada gelinmişti.

Hava ise çok sıcak ve sıcaklık da tehlikeli derecede idi.[126]

Menzile karargâhında, Peygamberimiz Aleyhisselam için bir mescid yapıldı.[127]

Peygamberimiz Aleyhisselam nafile (teheccüd) namazını orada kıldı.

Menzile adını taşıyan bu mescid taştan yapılmıştı.[128]

---

114 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, Ahmed b. Hanbel, 3/111.
115 Mâlik, 2/468, İbn Sa'd, 2/108, Buhârî, Sahîh, 5/73.
116 İbn İshak, İbn Hişam, 3/343, Vâkıdî, Megâzî, 2/642, 643, İbn Sa'd, 2/108, 109.
117 Ahmed b. Hanbel, 3/111, Beyhakî, Sünen, 9/113.
118 İbn İshak, İbn Hişam, 3/344, Mâlik, 2/468, 469, Vâkıdî, Megâzî, 2/643, İbn Sa'd, 2/109, Buhârî, Sahîh, 1/98, 5/73, Tirmizî, Sünen, 4/121 Beyhakî, Sünen, 9/153, İbn Kayyım, 2/148.
119 Ahmed b. Hanbel, 3/111, Buhârî, Sahîh, 1/98.
120 Buhârî, Sahîh, 1/228, İbn Esîr, Nihâye, 2/79.
121 Süheylî, 6/551.
122 Süheylî, 6/551, İbn Esîr, Nihâye, 2/79, Aynî, 17/237, Kastallânî, Mevâhib, 1/175, Diyarbekrî, 2/45, Halebî, 2/730.
123 Vâkıdî, Megâzî, 2/643.
124 Vâkıdî, Megâzî, 2/643, Semhûdî, 3/1028.
125 Vâkıdî, Megâzî, 2/643.
126 Vâkıdî, Megâzî, 2/660.
127 Vâkıdî, Megâzî, 2/643, Semhûdî, 3/1028, Diyarbekrî, 2/45.
128 Semhûdî, 3/1028, Diyarbekrî, 2/45.

Menzile Mescidi, içinde bayram namazları da kılınan en büyük ve geniş mesciddir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın namaz kılarken yöneldiği kaya da bu mescidin içindedir.[129]

Hubab b. Münzir'in Karargâh Hakkında Arzettiği Görüşünü Peygamberimiz Aleyhisselamın Benimseyip Muhammed b. Mesleme'ye Karargâh İçin Elverişli Bir Yer Aratması

Hubab b. Münzir:

"Yâ Rasûlallah! Burası Natat kalesine çok yakındır. Hem de, Hayber'in bütün savaşçıları orada toplanmıştır.[130]

Ben Natat kalesi halkını çok iyi tanırım.

Onlar kadar uzaklara ok atabilen ve onlar kadar oklarını isabet ettiren bir kavim yoktur.

Bununla birlikte, onlar bizim üst tarafımızda da bulunuyorlar.[131]

Bizim bütün tutum ve davranışlarımızı görebilecek, öğrenebilecek bir mevkidedirler.

Biz ise, onların tutum ve davranışlarını görebilecek, öğrenebilecek mevkide değiliz![132]

Onların okları, yukarıdan aşağı doğru hızla iner,[133] bizim oklarımız ise onlara ulaşmaz![134]

Bununla birlikte, onların evlerinden sık sık çıkıp sık hurma ağaçları içinde siperlenmeyeceklerinden de emin değilim.[135]

Burası, hurma bahçeleri arasında tehlikeli bir yerdir.

Tehlikelerden, bozukluklardan uzak bir yeri karargâh edinmeyi emretseniz olmaz mı?[136]

Hiç değilse, şu kara taşlık, kayalık yeri aramızda bulunduralım.

Yahudilerin atacakları oklar bize erişemesin!" dedi.[137]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hubab b. Münzir'e:

---

129 Diyarbekrî, 2/45.
130 Diyarbekrî, 2/46.
131 Vâkıdî, Megâzî, 2/643, Halebî, 2/731.
132 Diyarbekrî, 2/46.
133 Vâkıdî, Megâzî, 2/643, Halebî, 2/731.
134 Diyarbekrî, 2/46.
135 Vâkıdî, Megâzî, 2/643, Halebî, 2/731.
136 Diyarbekrî, 2/46.
137 Vâkıdî, Megâzî, 2/643.

"İşaret ettiğin görüş yerindedir!" buyurdu[138] ve Muhammed b. Mesleme'yi yanına çağırarak, ona:

"Bak! Yahudilerin kalelerinden ve bataklık hastalığından uzak, Yahudi evlerinden yapılabilecek saldırılardan emniyet ve selamette kalabileceğimiz, karargâh edinmeye elverişli bir yer araştır!" buyurdu.

Muhammed b. Mesleme etrafı dolaşarak Reci'e kadar vardıktan sonra, geceleyin Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü ve:

"Senin için, karargâh edinmeye elverişli bir yer buldum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ın bereketi onun üzerinde olsun!" buyurdu.[139]

Sellâm b. Mişkem'in Teşviki Üzerine Yahudilerin Savaşmaya Karar Vermeleri

Hayber Yahudileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın ordusu ile birlikte Hayber'e geldiğini görünce, kalelere çekilmişler, Sellâm b. Mişkem'e gidip durumu haber vermişlerdi.

Sellâm b. Mişkem:

"Siz benim sözümü dinlemediniz! Muhammed'in üzerine yürümekte kusur ettiniz!

Bari burada onunla çarpışmakta kusur etmeyiniz!

Onunla çarpışa çarpışa ölmeniz, sizin için, tek başınıza kalmanızdan hayırlıdır" dedi.

Bunun üzerine, Yahudiler, sonuna kadar savaşmaya karar verdiler.

Mallarını, çoluk ve çocuklarını Ketibe kalesine götürdüler.

Erzak ve yiyeceklerini de Nâim kalesinde depoladılar.

Bütün savaş erlerini Natat kalesinde topladılar.

Sellâm b. Mişkem de, hasta olduğu halde, onlarla birlikte Natat'a geldi. Yahudileri savaşmaya kışkırttı durdu ve orada da öldü.[140]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Öğütleyişi ve Cihada Teşvik Buyuruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber Yahudilerinin savaşmaya hazırlandığını anlayınca, geceleyin mücahidleri Natat kalesinde toplanan Yahudilerle çarpışmak üzere hazırladı.

---

138 Diyarbekrî, 2/46, Halebî, 2/731.
139 Vâkıdî, Megâzî, 2/644, Halebî, 2/731.
140 Diyarbekrî, 2/45.

Sabır ve sebat ettikleri takdirde muhakkak zafere ve ganimete ereceklerini onlara müjdeledi ve kendilerini çarpışmaya teşvik etti.

Yahudiler İslâm karargâhına ok yağdırmaya başladılar.[141]

Yahudilerin attıkları oklar İslâm karargâhının gerisine düşmekte,[142] İslâm mücahidleri de bu okları toplayıp yaylarına yerleştirerek onlara atmakta idiler.[143]

İslâm mücahidleri o gün Natat'taki Yahudi topluluğu ile akşama kadar savaştılar.

İlk günde, Natat Yahudilerinin attıkları oklarla yaralanan mücahidlerin sayısı elliyi buldu.

Hubab b. Münzir:

"Yâ Rasûlallah! Karargâhı hemen değiştirsen iyi olur" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Akşam olunca, inşaallah değiştiririz!" buyurdu.

Akşamleyin, Peygamberimiz Aleyhisselam, yakınlarındaki evlerden gelebilecek tehlikelerden ashabını korumak için, karargâhın yeni yere değiştirilmesini emretti.

Mücahidler karargâhı Reci'e taşıdılar.

Hz. Osman da Reci' karargâhında görevlendirildi.

Natat ve Nâim Kaleleri Önünde Savaşa Devam Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; her gün sabahleyin silahlanarak İslâm mücahidleri ile birlikte bayraklarını çekip gelmekte, Natat'ın üst tarafında akşama kadar Yahudi kuvvetleriyle savaşmakta, akşam olunca da Reci' karargâhına dönmekte idi.

Yaralanan mücahidler, Reci' karargâhına götürülüp tedavi edilmekte idiler.

İlk günde yaralananlar da orada tedavi edilmişlerdi.[144]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hastalanışı ve Savaşa Bazı Sahabilerin Kumandası Altında Devam Edilişi

Büreyde b. Husayb'ın bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, tutulup bir-iki gün süren yarım baş ve yüz ağrısından dolayı Müslümanların

141 Diyarbekrî, 2/45, 46).
142 Vâkıdî, Megâzî, 2/644.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/644, Diyarbekrî, 2/46.
144 Vâkıdî, Megâzî, 2/644, 646.

yanına çıkamamış,[145] ak sancağını Hz. Ebu Bekir'e verip onu Yahudilerle çarpışmaya göndermişti.

Hz. Ebu Bekir mücahidlerle gitti, şiddetle çarpıştı. Fakat, kaleyi ele geçiremedi.[146] Bozguna uğradı, geri döndü.[147]

Ertesi günü, mücahidlerle birlikte Hz. Ömer gönderildi. O da, Hayber Yahudileriyle şiddetle çarpıştı. Fakat, ona da kaleyi fethetmek nasip olmadı.[148] Mücahidlerle birlikte bozulup geri döndüler ve birbirlerini korkaklıkla suçladılar.[149]

Hz. Ömer tekrar gitti. Yine zafer elde edemedi.[150]

Peygamberimiz Aleyhisselam, sancağını Ensardan bir zâta (Sa'd b. Ubâde'ye) verdi.

O da, gitti, bir iş yapamadan geri döndü.

Yahudilerin Saldırıya Geçişi ve Mücahidleri Bozguna Uğratışı

Yahudilerin hücum birlikleri, önlerinde Hâris Ebu Zeyneb olduğu halde, yerleri sarsa sarsa ilerlemeye başladılar.

Ensar sancaktarı, İslâm mücahidleriyle birlikte onları karşıladı, kalelerine girinceye kadar, onları geriletti.

Fakat, Merhab'ın kardeşi Üseyr, kaleden askerleriyle çıkıp Ensar sancaktarının kumandası altındaki Müslümanları bozguna uğrattı. Peygamberimiz Aleyhisselamın bulunduğu yere kadar gelip dayandılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlere kızdı, Allah'ın Müslümanlara dünyadaki ve ahiretteki vaadlerini hatırlattı. Üzgün olarak akşamladı.

Ensar sancaktarı Sa'd b. Ubâde de yaralandı.

Ensar ve Muhacir sancaktarlarıyla arkadaşları, birbirlerini geç ve ağır davranmakla suçlamakta ve:

"Hep sizin yüzünüzden!" demekte idiler.[151]

Yedi gün, Reci' karargâhından gelinip, Natat'a üst tarafından hücumlar yapıldı.[152]

---

145 Taberî, Târîh, 3/93, Hâkim, 3/37, İbn Esîr, Kâmil, 2/219.
146 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Ahmed b. Hanbel, 5/353, Hâkim, 3/37, Heysemî, 6/150.
147 Hâkim, 3/37.
148 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349 Ahmed b. Hanbel, 5/353, Hâkim, 3/37, Heysemî, 6/150.
149 Hâkim, 3/37.
150 Diyarbekrî, 2/48.
151 Vâkıdî, Megâzî, 2/653.
152 Vâkıdî, Megâzî, 2/645.

Mahmud b. Mesleme'nin Üzerine Bırakılan Taşla Şehit Edilişi

Yazın en sıcak bir günü idi. Mahmud b. Mesleme, hararetten ve çarpışmaktan yorgun ve bitkin düşmüştü. Silahlarının hepsi de üzerinde bulunuyordu. Gölgelenmek ve dinlenmek için Nâim kalesinin dibine oturmuştu.

Nâim kalesinde savaşçı bulunmadığını, orada ancak erzak ve eşya bulundurulduğunu sanıyordu.

Merhab,[153] yukarıdan Mahmud b. Mesleme'nin üzerine el değirmeni taşını bıraktı.

Taş, onun başına düşünce, miğferini ezdi, alnının derisini yüzüne kadar yüzüp indirdi.

Mahmud b. Mesleme, Reci'deki İslâm karargâhına götürüldü. Aldığı yaradan, üç gün sonra, Merhab'ın öldürüldüğü gün, dünyaya gözlerini yumdu.[154]

Âmir b. Ekvâ'nın Merhab'la Çarpışırken Kendi Kılıcıyla Yaralanıp Şehit Oluşu

Hayberli Yahudilerin kumandanlarından ve ünlü kahramanlarından Merhab, kılıcını sallaya sallaya kaleden dışarı çıktı.[155]

Merhab'ın kılıcında:

"Bu kılıç Merhab'ın kılıcıdır ki, onu kim tadarsa helâk olur!" diye yazılı idi.[156]

Merhab, dışarı çıkınca:

"Hayber halkı iyi bilir ki; ben gelip çatan harplerin tutuştuğu, kızıştığı zamanlarda, tepeden tırnağa kadar silahlanan, cesareti ve kahramanlığı denenip durmuş olan Merhab'ımdır!" diye övünerek, kendisiyle çarpışacak er diledi.

İslâm mücahidlerinden Âmir b. Ekvâ da, onunla çarpışmak için ortaya çıkıp:

"Hayber halkı iyi bilir ki; ben de, tepeden tırnağa kadar silahlı, kendisini savaşın dehşetleri ve şiddetleri içine atmaktan çekinmeyen Âmir'imdir!" dedi.

Hemen birbirleriyle vuruştular.[157]

---

153 Yahut, Kinane b. Ebi'l-Hukayk (İmam Muhammed, Siyer, 1/281, Diyarbekrî, 2/46).
154 Vâkıdî, Megâzî, 2/645, 648.
155 İbn Sa'd, 2/110, 111, Ahmed b. Hanbel, 4/51, 52, Müslim, 4/1440.
156 İmam Muhammed, Siyeru'l-kebîr [Serahsî Şerhi], 2/606.
157 İbn Sa'd, 2/110, 111, Ahmed b. Hanbel, 4/51, 52, Müslim, 4/1440.

Önce, Merhab Âmir'e kılıçla saldırdı.

Âmir kalkanı ile korundu.

Merhab'ın kılıcı kalkana saplandı.

Âmir kılıcını kaldırıp Merhab'ın bacağına, aşağıdan yukarıya doğru olanca hızıyla çaldı![158]

Âmir b. Ekvâ'nın kılıcı kısa idi.[159]

Âmir, Merhab'ın bacağına kılıcını hızla vurduğu zaman, kılıcın ağzı kendisine yönelip kendi bacağının orta damarını kesiverdi![160]

Bu yara, kendisinin şehit olmasına sebep oldu.[161]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Reci'den Menzile'ye döndüğü zaman, Âmir b. Ekvâ yaralanmış bulunuyordu.

Kendisi hemen Reci'e götürüldü.[162]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu Reci'deki bir mağaraya Mahmud b. Mesleme ile birlikte gömdü.[163]

Yüce Allah, ikisinden de razı olsun!

Hayber Yahudilerinin İslâmiyete Davet Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yahudilere bir şeytan gelmiş de:

'Muhammed, ancak, mallarınızı ele geçirmek için sizinle çarpışıyor!' demiş.

Onlara:

'Öyle ise, Lâ ilâhe illallah deyiniz de, mallarınızı, canlarınızı koruyunuz! Ahiretteki hesabınız ise Allah'a aittir!' diye sesleniniz!" buyurdu.

Yahudilere seslendiler.

Yahudiler:

"Musa'nın aramızdaki Kitabı olan Tevrat'a yemin ederiz ki; biz ne istediğiniz şeyi yaparız, ne de dinimizi bırakırız!" diyerek karşılık verdiler.[164]

---

158 İbn Sa'd, 2/111, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Diyarbekrî, 2/49.
159 Kastallânî, Mevâhib, 1/176, Diyarbekrî, 2/49.
160 İbn Sa'd, 2/111, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Kastallânî, Mevâhib, 1/176, Diyarbekrî, 2/49.
161 Vâkıdî, Megâzî, 2/658, Kastallânî, Mevâhib, 1/176, Diyarbekrî, 2/49, Halebî, 2/729.
162 Vâkıdî, Megâzî, 2/658.
163 Vâkıdî, Megâzî, 2/658, İbn Sa'd, 4/303.
164 Vâkıdî, Megâzî, 2/653.

Natat Çevresindeki Hurma Ağaçlarının Kesilişi

İslâm mücahidleriyle Yahudi kuvvetleri arasında sık ağaçlı hurma bahçeleri bulunuyor ve Yahudilerin bunlar arasında siperleneceklerinden endişe ediliyordu.[165]

Yahudilerin yegâne iktisadî güçleri de, Medine'de yitirip Hayber'de buldukları hurma bahçeleri idi.

Nitekim, Medine'den ayrıldıkları sırada, Sellâm b. Ebi'l-Hukayk:

"Biz, buradaki hurmalıklarımızı bırakıyorsak, Hayber'in hurmalıklarına varıyoruz!" diyerek bağırmıştı.[166]

Bunlar, onlara evlatlarından daha sevgili idi.[167]

Hayberliler Gatafanları ne zaman kendilerine yardıma çağırmışlarsa, onlara hep Hayber'in hurma mahsulünden vermeyi taahhüt etmişlerdi.[168]

Düşmanın iktisadî gücünü sarsmak, ona indirilecek darbenin en etkilisi ve en yenicisi idi.

Bunun için, Hubab b. Münzir Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Hurma ağaçları, Yahudilere evlatlarından daha sevgilidir. Onların hurma ağaçlarını kes de, ümitleri ve direnme güçleri kırılsın!" demişti.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, hurma ağaçlarının kesilmesini emretti.

Müslümanlar, Natat hurma bahçelerinden, dört yüz ağaçtan başka ağaç kesmediler.[169]

Yahudilerden Ayrılıp Gitmesi İçin Uyeyne b. Hısn'la Konuşulması

Gatafanların başkanı Uyeyne b. Hısn'ın Gatafan savaş erleriyle gelip Hayber kalesine girdiği ve Yahudilerin yanında bulunduğu sıralarda, Peygamberimiz Aleyhisselam ona Sa'd b. Ubâde'yi gönderdi.

Sa'd b. Ubâde, kalenin dibine kadar varıp:

"Ben Uyeyne b. Hısn'la konuşmak istiyorum!" diyerek onlara seslendi.

Uyeyne b. Hısn Sa'd b. Ubâde'yi içeri almak isteyince, Merhab:

"Onu içeri sokma!

165 Vâkıdî, Megâzî, 2/643, Halebî, 2/731.
166 Vâkıdî, Megâzî, 2/375, Halebî, 2/565, 566.
167 Vâkıdî, Megâzî, 2/644.
168 Vâkıdî, Megâzî, 2/640, 642, 643.
169 Vâkıdî, Megâzî, 2/644, 645.

O, kalemizin bozuk yerlerini görür, gelinecek köşelerini öğrenir!

Fakat, sen onun yanına git!" dedi.[170]

Merhab'ın köşkü ile kardeşi Yâsir'in konağı da Natat'ta idi.[171]

Uyeyne b. Hısn:

"Kalenin sarplığını, çetinliğini ve kaledeki savaş erlerinin çokluğunu görsün diye onu içeri sokmak isterdim" dedi.

Merhab, Sa'd b. Ubâde'nin içeri sokulmasına yanaşmadı.

Bunun üzerine, Uyeyne b. Hısn, kalenin kapısına vardı.

Sa'd b. Ubâde, ona:

"Resûlullah Aleyhisselam beni sana gönderdi.

'Yüce Allah bana Hayber'in fethini va'd buyurdu. Siz geri dönüp gidiniz! Hayber Yahudilerine galebe çaldığımız zaman, Hayber'in bir yıllık hurma mahsulü sizin olsun!' buyuruyor" dedi.

Uyeyne b. Hısn:

"Biz, vallahi müttefiklerimizi hiçbir şey için geri bırakmayız!

Biz, senin de, senin yanında bulunan kimselerin de şuracıktaki gücünün ne olduğunu çok iyi biliyoruz.

Şu Yahudi kavminin müstahkem kaleler halkı olduğunu, savaş erlerinin sayılarının ve silahlarının çokluğunu da biliyoruz.

Eğer sen ve yanındakiler burada daha fazla kalırsanız, mahvolacaksınız.

Eğer çarpışmak isterseniz, savaş erlerini ve silahlarını üzerinize çekmekte acele etmiş olacaksınız!

Hayır! Vallahi, şu Hayberliler ansızın baskın yapıp sizi mağlup etmek maksadıyla üzerinize yürümüş ve bunu başaramayarak geri dönüp gitmiş olan Kureyş kavmi gibi değillerdir.

Bunlar savaşta size öyle tuzaklar kuracaklar ve onu öyle uzatıp duracaklar ki, en sonunda onlara eğilmek zorunda kalacaksınız!" dedi.

Sa'd b. Ubâde:

"Ben şüphesiz olarak bilir ve sana da bildiririm ki; sana teklif ettiğimiz şeyi içinde bulunduğun şu kalede bir gün dilemek zorunda kalacaksın da, sana kılıçtan başka karşılık vermeyeceğiz.

---

170 Vâkıdî, Megâzî, 2/650.
171 Diyarbekrî, 2/48.

Ey Uyeyne! Yesrib Yahudilerinden yurtları yanıbaşımızda olanların neye uğradıklarını, nasıl darmadağın olduklarını görmüşsündür" dedi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına dönüp Uyeyne'nin söylediklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber vererek, şunları söyledi:

"Yâ Rasûlallah! Yüce Allah sana olan va'dini yerine getirecek ve sana yardım edecektir! Sen şu çöl Arabına bir tek hurma bile verme!

Yâ Rasûlallah! Onlar, kendilerine kılıçların sıyrıldığını görecek olurlarsa, daha önce Hendek'te yaptıkları gibi, yurtlarına kadar kaçarlar!" dedi.[172]

Gatafanlardan Benî Fezâre cemaatine de, Hayber Yahudilerine yardım etmekten vazgeçtikleri, dönüp yurtlarına gittikleri takdirde Hayber'in bir yıllık hurma mahsulünden verileceği teklif edilmiş, bunlar da Peygamberimiz Aleyhisselamın bu teklifine -Uyeyne b. Hısn gibi- yanaşmamışlardır.[173]

Gatafanların Acele Yurtlarına Dönüşü ve Yahudilerin Hayal Kırıklığına Uğrayışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlerin hücumlarını Gatafanların bulundukları kaleye yöneltmelerini emir buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu emri zeval vakti ile akşam vakti arasında ve Gatafanların Natat, Nâim kalesinde bulundukları sırada vermişti.

Peygamberimiz Aleyhisselamın seslenicisi:

"Gatafanların içinde bulundukları Nâim kalesi yanında bayraklarınızı çekip sabahlayacaksınız!" diyerek seslenince, Gatafanlar o gecelerini korku içinde geçirdiler.

Bu geceden sonra, gökten mi, yoksa yerden mi geldiğini pek anlayamadıkları bir bağırıcının:

"Ey Gatafan cemaati! Hayfâ'da bulunan ev halkınız! Ev halkınız! İmdad! İmdad! Ne dere kaldı, ne mal!" diyerek üç kere bağırdığını işittiler, acele Hayber'den ayrılıp yurtlarına gittiler.

Sabaha çıkılınca, Ketibe kalesinde bulunan Kinane b. Ebi'l-Hukayk'a, Gatafanların gittikleri haber verildi.

Kinane'nin elleri yanlarına düştü, zelil oldu. Yok olunacağını anladı ve:

"Biz, şu çöl Araplarıyla hep boşuna biraraya geldik durduk.

172 Vâkıdî, Megâzî, 2/650, 651.
173 Musa b. Ukbe'den naklen Yâkût, 2/172, İbn Kayyım, 2/154, Semhûdî, 4/1170, Diyarbekrî, 2/55.

Biz onların yanına vardık. Bize yardım va'd etmemiş olsalardı, biz Muhammed'le savaşıcı olmazdık.

Sellâm b. Ebi'l-Hukayk'ın:

'Şu çöl Araplarından hiçbir zaman yardım istemeyiniz!

Biz onları hep denemiş durmuşuzdur.

Onlar Benî Kurayzalara yardım için çağırılmışlardı. Onları aldattılar.

Biz onlarda bize karşı hiçbir vefakârlık göremedik.

Huyey b. Ahtab da onların yanına kadar gitmişti.

Fakat, onlar Muhammed'den barış dileğinde bulundular.

Sonra Muhammed Benî Kurayzalar üzerine yürüyünce, Gatafanlar dağılarak ev halklarının yanlarına döndüler' dediğini unutmamalı idik" dedi.[174]

Gatafanların Hayber'den Döndüklerine Üzülmeleri

Gatafanlar, Hayfâ'daki halklarına gelip kavuştukları zaman, onları eskiden oldukları durumda buldular ve onlara:

"Sizi herhangi bir sürükleyici oldu mu?" diye sordular.

"Hayır! Vallahi, biz sizin ganimet alıp getirdiğinizi sanmıştık.

Halbuki, yanınızda ne bir ganimet, ne de bir hayır görüyoruz!?" dediler.

Uyuyne b. Hısn, adamlarına:

"Vallahi, bu, Muhammed ve ashabının aldatmalarındandır!

Vallahi, biz aldatıldık!" dedi.

Hâris b. Avf:

"Siz hangi şeyle aldatıldınız?" diye sordu.

Uyeyne b. Hısn:

"Natat kalesinde iken, gecenin ilk üçte biri sıralarında, bir bağırıcının:

'Hayfâ'daki ev halkınız! Ev halkınız! Ne dere kaldı, ne mal!' diyerek üç kere bağırdığını işittik.

Sesin gökten mi, yoksa yerden mi geldiğini anlayamadık!" dedi.

Hâris b. Avf:

"Ey Uyeyne! Vallahi, sağlığında bundan yararlanabilirsin!

Vallahi, işitmiş olduğun ses, gökten gelmiştir!

---

174 Vâkıdî, Megâzî, 2/651, 652.

Vallahi, Muhammed herkesi yenecek; dağların başında olanlara bile, dilerse, erişecektir!" dedi.

Uyeyne b. Hısn, ev halkının yanında birkaç gün oturduktan sonra, adamlarını Yahudilerin yardımına gitmek için yanına çağırdı.

Hâris b. Avf, gelip:

"Ey Uyeyne! Sen beni dinle de, evinde otur! Yahudilere yardımı bırak!

Bununla birlikte, sanıyorum ki; Hayber'e döndüğünde, Muhammed orayı fethetmiş, ele geçirmiş bulunacaktır!

Senin bu tutum ve davranışınla, hakkında iyi davranılacağından emin değilim!" dedi.

Uyeyne, Hâris'in sözlerini kabulden kaçındı ve:

"Ben müttefiklerimi hiçbir şey için geri bırakmam!" dedi.[175]

İki Mülteci Yahudinin Hayber ve Hayberliler Hakkında Bilgiler Vermeleri

Ka'b b. Malik der ki:

"Reci'deki karargâhımızda bulunduğumuz sırada, Natat halkından Simâk adlı bir Yahudi:

'Eğer bana eman verirseniz, yanınıza geleyim' diyerek seslendi.

Biz:

'Olur!' dedik, hemen onun yanına koştuk.

Kendisinin yanına ilk varan, bendim.

Ona:

'Sen kimsin?' diye sordum.

'Yahudilerden bir adamım' dedi.

Kendisini alıp Resûlullah Aleyhisselamın yanına koyduk.

Yahudi:

'Ey Ebu'l-Kasım! Yahudilerin sakıncalı, gizli, önemli yerlerinden bazılarını sana göstermek şartıyla bana ve ev halkıma eman verir misin?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet!' buyurdu.

Yahudi Simâk, Yahudilerin kalelerini ele geçirmeye elverişli yerlerini Resûlullah Aleyhisselama haber verdi.

175 Vâkıdî, Megâzî, 2/652.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam ashabını yanına çağırdı, onları Yahudilerle çarpışmaya teşvik etti.

Yahudilerin aralarında anlaşmazlık çıktığını ve müttefikleri olan Gatafanların da kaçtıklarını bildirdi."[176]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Reci' karargâhında kaldığı yedi günde, geceleri ashabı arasında sıra ile karargâhı bekleme nöbeti tutturdu.

Altıncı gecede, nöbet sırası Hz. Ömer'de idi.

Hz. Ömer'in arkadaşlarıyla birlikte gece yarısı ordugâh çevresinde dolaştığı sırada, Yahudilerden bir adam bulunup getirildi.

Hz. Ömer, onun boynunun vurulmasını emretti.

Yahudi:

"Beni Peygamberinizin yanına götürünüz! Onunla konuşacağım!" deyince, Hz. Ömer onu öldürmekten vazgeçti.

Yahudi ile birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırına kadar gittiler. Peygamberimiz Aleyhisselamı namazda buldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'in geldiğini işitince, selam verdi.

Hz. Ömer, Yahudi ile birlikte içeri girdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yahudiye:

"Gerinde ne haber var ve sen kimsin?" diye sordu.

Yahudi:

"Ey Ebu'l-Kasım! Bana eman ver, sana doğrusunu söyleyeyim?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur!" buyurdu.

Yahudi:

"Ben Natat halkının yanından geliyorum. Onların hiç düzenleri kalmamıştır.

Onları bu gece kaleden çıkıyor oldukları halde geride bıraktım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar nereye gidiyorlar?" diye sordu.

Yahudi:

"Öteden beri içinde bulundukları Şıkk kalesine zelil olarak gidiyorlar!

Kendileri senden son derecede korkmuş bulunuyorlar!

Onların yürekleri, korkularından duracak gibi çarpıyor!

---

176 Vâkıdî, Megâzî, 2/646, 648.

Yahudilerin silah, erzak ve yağları bu kalede depolanmıştır.

Birbirleriyle çarpışırlarken kullanmış oldukları kale araçlarını içinde sakladıkları yeraltındaki ev de bu Natat kalelerindedir" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir o araçlar?" diye sordu.

Yahudi:

"Bir adet mancınık,[177]

İki aded debbabe (kale yapım ve yıkımında kullanılan araç),[178]

Birçok zırh gömlek,

Miğferler,

Kılıçlar.. gibi silahlardır.

Yarın, kaleye girdiğinde, oraya da girersin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İnşaallah!" buyurdu.

Yahudi:

"İnşaallah, seni onun üzerine kadar götürüp durduracağım.

Orayı, Yahudilerden, benden başka hiç kimse bilmez!

Dahası da var!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir o dahası da?" diye sordu.

Yahudi:

"Araçları çıkardıktan sonra, onu Şıkk kalesine dikmedir!

Debbabenin de altına adamlar girip kalenin dibini kazar ve delerler! Orayı bir günde fetheder, ele geçirirsin!

Ketibe kalesinde de böyle yaparsın!" dedi.

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Sanırım ki, bu adam doğru söylüyor" dedi.

Yahudi:

"Ey Ebu'l-Kasım! Bana eman verecek, kanımı dökmeyeceksin, değil mi?" dedi.

---

177 Mancınık; en eski savaş araçlarından büyük bir sapan idi ki, savaşlarda düşman tarafına, düşmanlara ve kalelerine büyük büyük taşlar atmak için kullanılırdı (M. Salahî, Kâmûs-u Osmânî, 4/383). Bugün, onun yerini top almıştır (Mütercim Âsım Efendi, Kâmûs Tercemesi, 3/80).

178 Debbâbe; kalın deri ve tahtalardan yapılmış, kale duvarlarını yükseltirken işçi ve ustaların içine girip çalışabilecekleri, üzeri kapalı seyyar iskeledir ki, savaşlarda da, kuşatılan kalelerin delinmesi, alınması için surlara yanaştırılır, içine askerler girer, onları üzerlerine atılacak taş ve oklardan korurdu. (İbn Esîr, Nihâye, 2/96).

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen emniyet ve selamettesin” buyurdu.

Yahudi:

“Nizar kalesindeki karımı da bana bağışla!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onu da sana bağışladım!” buyurdu ve ona:

“Yahudiler çoluk çocuklarını Natat kalesinden ne için ayırdılar?” diye sordu.

Yahudi:

“Serbestçe çarpışabilmek için onları yanlarından ayırdılar, çoluk çocukları Şıkk ve Ketibe kalelerine gönderdiler” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yahudiyi İslâmiyete davet etti.

Yahudi:

“Bana birkaç gün mühlet ver!” dedi.[179]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'in Fethedileceğini Müjdeleyişi ve Onu Fethedecek Yiğidin Vasıflarını Bildirişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına:

“Yarın sancağı öyle bir yiğide vereceğim ki, Allah ve Allah’ın Resûlü onu sever,[180] o da Allah’ı ve Allah’ın Resûlünü sever![181]

O, Hayber’i fethetmedikçe, arkasına dönmeyecektir![182]

O, Hayber’i zorla alacaktır![183] Allah, fethi onun eli ile gerçekleştirecektir.[184] Kendisi düşmandan yüz çevirici, kaçıcı kişi de değildir!” buyurdu.[185]

---

179 Vâkıdî, Megâzî, 2/647, 648, Halebî, 2/733.

180 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Vâkıdî, Megâzî, 2/653, İbn Sa’d, 2/111, Ahmed b. Hanbel, 5/553, Buhârî, Sahîh, 4/207, 5/77, Müslim, 3/1441, Yakubî, 2/56, Taberî, Târîh, 3/93, Beyhakî, Delâil, 4/205, 209, İbn Esîr, Kâmil, 2/219, Zehebî, Târîh, s. 339, İbn Kesîr, Bidâye, 4/186, İbn Kayyım, 2/149, Kastallânî, Mevâhib, 1/175, Diyarbekrî, 2/48, Halebî, 2/733, Zürkânî, 2/223.

181 İbn Sa’d, 2/111, Ahmed b. Hanbel, 5/353, Buhârî, Sahîh, 4/207, 5/77, Müslim, 3/144 Yakubî, 2/56, Beyhakî, Delâil, 4/205, 209, Heysemî, 6/150.

182 Ahmed b. Hanbel, 5/353.

183 Taberî, Târîh, 3/94, Beyhakî, Delâil, 4/211, İbn Esîr, Kâmil, 2/219 İbn Kesîr, Bidâye, 4/187.

184 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Vâkıdî, Megâzî, 2/653, Buhârî, Sahîh, 4/57, 5, 76, Müslim, 3/1872, Yakubî, 2/56, Hâkim, 3/38, İbn Seyyid, 2/132, İbn Hacer, Metâlib, 4/239.

185 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Vâkıdî, Megâzî, 2/653, Ahmed b. Hanbel, 1/99, Yakubî, 2/56, Beyhakî, Delâil, 4/209, Heysemî, 6/151.

Sancağın Kime Verileceğinin Ümit ve Merakla Beklenişi

Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre; sahabiler geceyi sancağın kime verileceğini konuşarak geçirmişler, hemen hepsi de sancağın kendilerine verileceğini ummuş durmuşlardı.[186]

Büreyde b. Husayb der ki:

"Yarın Hayber'in fethi nasip ve müyesser olacak diye geceyi gönül rahatlığı ve ferahlığı içinde geçirdik.

Sabah namazı vakti olunca, Resûlullah Aleyhisselam sabah namazını kıldırdıktan sonra ayağa kalktı ve sancağın getirilmesini istedi.

Mücahidler Resûlullah Aleyhisselamın karşısında saf bağlamışlardı.[187]

Resûlullah Aleyhisselam, getirilen sancağı eline alıp salladı, sonra da:

"Bunu, hakkını yerine getirmek üzere, kim alır?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve hemen bütün Kureyş Muhacirleri, sancağı almak için boyunlarını uzatıp durdular.

Sa'd b. Ebi Vakkas, önce, Peygamberimiz Aleyhisselamın hizasına çöktü. Sonra da, kalkıp önünde durdu.[188]

Büreyde b. Husayb da sancağa uzananlar arasında idi.[189]

Zübeyr b. Avvam, gelip:

"Sancağı ben alır, onun hakkını yerine getiririm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Geç!" buyurdu.

Sonra, başka birisi geldi ve:

"Ben alır, onun hakkını yerine getiririm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona da:

"Geç!" buyurdu.

Daha başka birisi kalkıp:

"Ben alır, onun hakkını yerine getiririm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona da:

"Geç!" buyurduktan sonra:

"Muhammed'in zâtını peygamberlikle şereflendiren Allah'a andolsun ki; ben bu sancağı öyle bir er kişiye vereceğim ki, o, düşmandan kaçmak nedir bilmez!" buyurdu.[190]

---

186 Buhârî, Sahîh, 4/207, 5/76.
187 Ahmed b. Hanbel, 5/553, 554.
188 Diyarbekrî, 2/48.
189 Ahmed b. Hanbel, 5/354, Heysemî, 6/151.
190 Ahmed b. Hanbel, 3/16, Beyhakî, Delâil, 4/209, Heysemî, 9/124.

Hz. Ömer;

"Benim, kumandanlığı o günkü kadar arzuladığım hiç olmamıştır!" demiştir.[191]

Hayber Fatihliğinin Hz. Ali Üzerinde Gerçekleşmesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir müddet bekledikten sonra:

"Ali nerededir?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah! Onun gözleri ağrıyor!" dediler.[192]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu bana çağırınız?" buyurdu.[193]

Seleme b. Ekvâ kalkıp gitti, Hz. Ali'yi elinden tutarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdi.[194]

Hayber'in tozundan, Hz. Ali'nin gözleri ağrımakta idi.[195]

Ashab-ı Kiram, onun gelebileceğini hiç beklemiyorlardı. Birdenbire onunla karşılaşınca:

"İşte, Ali geldi!" dediler.[196]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İşte, bununla fetih gerçekleşecek!" buyurdu.[197]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ali İçin Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'ye:

"Yanıma yaklaş!" buyurdu.[198]

Hz. Ali:

"Yâ Rasûlallah! Görüyorsun ki; ayaklarımın bastığı yeri bile göremeyecek bir haldeyim!" dedi.[199]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'nin ağrıyan gözlerine puf diyerek püskürdü.[200] Elleri ile de gözlerini meshedip sığadı.[201]

---

191 Müslim, 4/1872.
192 Buhârî, Sahîh, 5/76, 77, Müslim, 4/1872.
193 Müslim, 4/1871, Heysemî, 6/151.
194 Diyarbekrî, 2/49, Halebî, 2/734.
195 Heysemî, 6/153.
196 Müslim, 4/1873.
197 Halebî, 2/734.
198 İbn Esîr, Kâmil, 2/220, İbn Kesîr, Bidâye, 4/187.
199 Heysemî, 6/151, Halebî, 2/735.
200 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Vâkıdî, Megâzî, 2/654, İbn Sa'd, 2/111, Ahmed b. Hanbel, 1/99, 5/354.
201 Beyhakî, Sünen, 9/132.

Şifa vermesi için de, Yüce Allah'a dua etti.

Ağrı, sızı birden geçti!

Hz. Ali'nin gözleri, hiç ağrımamış gibi oluverdi![202]

Hz. Ali der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, gözlerim ağrıdığı ve adam salıp beni getirttiği zaman:

'Yâ Rasûlallah! Gözlerim ağrıyor!' dedim.

Gözlerime puf diyerek püskürdükten sonra:

'Ey Allah'ım! Sıcağın, soğuğun sıkıntısını bundan gider!' diyerek dua etti.

O günden beri, sıcaktan da, soğuktan da hiç rahatsız olmadım!"[203]

Gerçekten de, Hz. Ali en sıcak günde en kalın elbise giyer, sıcaktan bunalmazdı. En soğuk günde de en ince elbise giyer, soğuktan üşümezdi.

Bunun sebebi sorulunca, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'de kendisi için bu hususta dua etmiş olduğunu söylemiştir.[204]

Hz. Ali'nin Giydirilip Kuşattırılışı ve Görevinin Kendisine Bildirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'ye zırh gömlek giydirdi.

Zülfikar'ı onun beline bağladı.

Ak sancağını ona uzatarak:[205]

"Al bu sancağı![206]

Allah sana fethi nasip edinceye kadar[207] git, çarpış![208] Arkana bakınma!" buyurdu.[209]

Hz. Ali biraz gittikten sonra durdu, ama arkasına bakmadı ve:

"Yâ Rasûlallah! Ben insanlarla ne üzerine çarpışacağım?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar 'Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın kulu ve resûlüdür!' diye şehadet getirinceye kadar, onlarla çarpış!

202 Buhârî, Sahîh, 5/77, Müslim, 4/1872.
203 Ahmed b. Hanbel, 1/99, Heysemî, 6/124, Diyarbekrî, 2/49, Halebî, 2/735.
204 Süheylî, 6/560.
205 Diyarbekrî, 2/49, Halebî, 2/737.
206 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Beyhakî, Delâil, 4/210, İbn Seyyid, 2/135, İbn Kesîr, Bidâye, 4/186, İbn Hacer, Metâlib, 4/240, Halebî, 2/737.
207 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, İbn Sa'd, 2/110, Beyhakî, Delâil, 4/210, İbn Seyyid, 2/135, İbn Kesîr, Bidâye, 4/186, İbn Hacer, Metâlib, 4/240, Halebî, 2/737.
208 İbn Sa'd, 2/110, Beyhakî, Delâil, 4/206, Zehebî, Târîh, s. 340, İbn Kesîr, Bidâye, 4/185.
209 İbn Sa'd, 2/110, Müslim, 3/1872, Beyhakî, Delâil, 4/206, Zehebî, Târîh, s. 340, İbn Kesîr, Bidâye, 4/185, Diyarbekrî, 2/49.

Onlar bunu yaptılar mı, kanlarını ve mallarını senden korudular demektir!

Ancak, hakkıyla olursa o başka!

Kendilerinin hesapları da Allah'a kalmıştır!" buyurdu.[210]

Hz. Ali:

"Yâ Rasûlallah! Onlarla, bizim gibi Müslüman oluncaya kadar mı çarpışacağım?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"(Kalelerine) yavaşça gir! Tâ onların sahasına in! Sonra, kendilerini İslâmiyete davet et!

İslâm'da, kendilerine vâcib olan Allah hakkını, İslâmî umdeleri onlara haber ver!

Vallahi, senin sayende Allah'ın bir adama hidayet vermesi, senin için, kırmızı tüylü develerin [dünya nimetlerinin en kıymetlilerinin] sana bahşolunmasından daha hayırlıdır!" buyurdu.[211]

Hz. Ali'ye ve arkadaşlarına yardım etmesi için de, Allah'a yalvardı.[212]

Hz. Ali'nin Sancağı Kalenin Dibine Dikişi ve Yahudilerle Kale Dışında Çarpışılışı

Seleme b. Ekvâ der ki:

"Vallahi, Ali sancağı alınca, silkelene silkelene gitti.

Biz de onun ardına, izine düşüp gittik!

Ali b. Ebu Talib, sancağını kalenin dibindeki bir taş yığınına dikti.

Kalenin üzerinden bir Yahudi, ona:

'Sen kimsin?' diye sordu.

Ali b. Ebu Talib:

'Ben, Ali b. Ebu Talib'im!' dedi.

Bunun üzerine, Yahudi, Yahudilere:

'Musa'ya indirilmiş olanlara andolsun ki; siz yenilgiye uğrayacaksınız!' dedi."[213]

Natat kalesinin arkasına üç kat duvar örülmüştü.

---

210 İbn Sa'd, 2/110, Ahmed b. Hanbel, 2/384, 385, Müslim, 4/1872, Hâkim, 3/38, Beyhakî, Delâil, 4/4, 206, İbn Seyyid, 2/133, Zehebî, Târîh, s. 340.

211 Ahmed b. Hanbel, 5/333, Buhârî, Sahîh, 5/76, 77, Müslim, 4/1872, Beyhakî, Delâil, 4/205, Zehebî, Târîh, s. 339, İbn Kesîr, Bidâye, 4/185, İbn Kayyım, 2/149, Kastallânî, Mevâhib, 2/224.

212 Vâkıdî, Megâzî, 2/654, Halebî, 2/737.

213 İbn Esîr, Kâmil, 2/220, İbn Kesîr, Bidâye, 4/186, İbn Hacer, Metâlib, 4/240, Diyarbekrî, 2/49.

Yahudiler, Müslümanlarla çarpışmak için kaleden ve duvarlardan geçerek dışarı çıktılar.[214]

Hz. Ali ve arkadaşlarıyla çarpışmak için kaleden adamlarıyla birlikte ilk çıkan da, Merhab'ın kardeşi Hâris oldu.

Hâris, cesareti ve yavuzluğu ile tanınırdı.

Hz. Ali onunla çarpıştı ve vurup onu öldürdü.[215]

Başına kırmızı sarıkla tuğ yapmış bulunan Ebu Dücâne, Hayber süvarilerinden Hâris (Ebu Zeyneb) ile karşılaştı ve onu öldürdü.

Yahudi savaşçılarından Üseyr ve Âmir de, Hâris gibi başlarına tuğ yapmışlardı.[216]

"Benimle çarpışacak kim var?" diyerek haykırıyordu.

Muhammed b. Mesleme, ona doğru vardı.

Birbirlerine kılıç vuruştular.

Muhammed b. Mesleme, onu öldürdü.

Yâsir de, Yahudilerin yavuz savaşçılarındandı.

Müslümanlardan kaçacak olanları toplayıp götürmek için yanında kısa bir mızrak taşıyordu.

Hz. Ali hemen ona doğru vardı.

Zübeyr b. Avvam:

"Allah aşkına! Sen aramıza girme!" diye and verince, Hz. Ali geri durdu.[217]

Yâsir:

"Hayber halkı iyi bilir ki; ben tepeden tırnağa kadar silahlanıp er meydanlarında dolanan Yâsir'imdir!" diye recez söyleyerek övünüyordu.[218]

Zübeyr b. Avvam'ın annesi Hz. Safiyye binti Abdulmuttalib:

"Yâ Rasûlallah! Oğlumu öldürecek o!" diye feryad edince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Belki inşaallah oğlun onu öldürecektir!" buyurdu.[219]

Zübeyr b. Avvam da:

"Hayber halkı iyi bilir ki; ben de, güçlü, kuvvetli, hiçbir kavimden yüz çevirip kaçmaz, zaaf göstermez ulu bir kişiyimdir!

Şan ve şereflerini koruyanların, hayırlı kişilerin oğluyumdur!

---

214 İmam Muhammed, Siyer, 1/72, 73.
215 Vâkıdî, Megâzî, 2/654, Halebî, 2/737.
216 Vâkıdî, Megâzî, 2/654.
217 Vâkıdî, Megâzî, 2/657.
218 İbn Esîr, Kâmil, 2/219.
219 İbn İshak, İbn Hişam, 3/348, Vâkıdî, Megâzî, 2/657, Taberî, Târîh, 3/93, İbn Kesîr, Bidâye, 4/189.

Ey Yâsir! Kâfirlerin topluluğu seni aldatmasın!

Onların topluluğu ağır ağır çekilip giden serap gibidir!" recezini okuyarak ona doğru vardı.[220]

Çarpıştılar. Zübeyr b. Avvam, Yâsir'i vurup öldürdü.[221]

Hz. Ali'nin Âmir ve Merhab'la Karşılaşıp Onları Öldürüşü

Âmir; iri ve uzun boylu bir adamdı. Üzerine iki kat zırh gömlek giymiş, demirlere bürünmüş idi ve:

"Karşıma çıkacak kim var?" diyerek haykırıyor, kılıcını sallayıp duruyor ve Müslümanlara saldırmaya hazırlanıyordu.

Hz. Ali onu karşıladı. Bacaklarına Zülfikar'la vurup çökertti ve başını gövdesinden ayırdı.[222]

Merhab'a gelince; kendisi, Himyer Yahudilerindendi.[223]

Hayberliler içinde, Merhab'dan daha cesaretli kimse yoktu.[224]

Merhab, kendisine mahsus kalenin başkanı ve kumandanı idi.[225]

Merhab, kardeşi Yâsir'in öldürüldüğünü görünce, silahlanıp askerleriyle birlikte kaleden dışarı çıktı.

Üzerine iki kat zırh gömlek giymiş, iki kılıç kuşanmış, başına da iki kat sarık sarınmıştı.[226]

Başına aspur boyasıyla boyalı Yemen işi[227] bir miğfer, onun üzerine de yumurta biçiminde, taştan oyulmuş ikinci bir miğfer geçirmişti.[228]

Merhab'ın karşısında, benim diyen en babayiğit adam bile dayanamazdı.[229] Kendisi, kızmış, köpürmüş bir puğur deve gibi idi.[230] Kılıcını sallayarak:[231]

"Hayber halkı iyi bilir ki, ben, gelip çatan harplerin tutuştuğu, kızıştığı zamanlarda tepeden tırnağa kadar silahlanmış, cesaret ve kahramanlığı denenmiş Merhab'ımdır![232] Ben, kükreyerek geldikleri zaman, arslanları

---

220 Taberî, Târîh, 3/93.
221 Vâkıdî, Megâzî, 2/657, Taberî, Târîh, 3/93.
222 Vâkıdî, Megâzî, 2/657.
223 İbn İshak, İbn Hişam, 3/348.
224 Diyarbekrî, 2/50.
225 Müslim, 3/1440, Taberî, Târîh, 3/94, İbn Esîr, Kâmil, 2/220.
226 Diyarbekrî, 2/50, Halebî, 2/737.
227 Taberî, Târîh, 3/94.
228 Taberî, Târîh, 3/94, Diyarbekrî, 2/50, Halebî, 2/737.
229 Diyarbekrî, 2/50.
230 Vâkıdî, Megâzî, 2/655.
231 Ahmed b. Hanbel, 4/52.
232 İbn Sa'd, 2/112, Ahmed b. Hanbel, 2/52, Müslim, 3/1441, Hâkim, 3/39.

bile kâh mızrakla, kâh kılıçla vurup yere sermişimdir!" diyerek recez söylüyor ve övünüyordu.[233]

Hz. Ali de:

"Ben oyum ki, anam bana Haydar [Arslan] adını takmıştır.

Ben, ormanların heybetli görünüşlü arslanı gibiyimdir!

Sizi geniş ölçüde ve çarçabuk tepeleyici bir er kişiyimdir!" diye recez söyleyerek Merhab'ın karşısına dikildi.[234]

Merhab; o gece düşünde, kendisini bir arslanın parçaladığını görmüştü.[235]

Belki de, Yüce Allah, Merhab'a düşünü hatırlatmak ve kendisinin kalbine korku düşürmek için, Hz. Ali'ye recezini böyle söyletmişti.

"Korkanın elinde, silah taşımaya güç kalmaz" denilir.

Hz. Ali ile Merhab, karşılaşınca, birbirlerine kılıç vurdular.

Hz. Ali Merhab'ın tepesine kılıçla öyle bir darbe indirdi ki,[236] kılıç Merhab'ın siperlendiği kalkanını[237] ve demirden miğferini kesti.[238] Başını ikiye ayırdı![239] Dişlerine kadar işledi!

Karargâh halkı da kılıcın çıkardığı madenî, acı sesi işittiler.[240]

Hayber karargâhında bulunan Hz. Ümmü Seleme de:

"Merhab'ın dişlerine kadar inen kılıcın çıkardığı madenî acı sesi, ben de işittim!" demiştir.[241]

Merhab, cansız olarak yere düştü![242]

Merhab ve Yâsir öldürüldüğü zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sevininiz! Hayber işi artık rahatlaştı, kolaylaştı!" buyurdu.[243]

Hz. Ali, o gün, Yahudilerin ulu ve namlı kişilerinden sekizini öldürdü.

Müslümanlar da hücuma geçtiler. Yahudilerden, savaşan birçok kimseleri öldürdüler. Geride kalanlar da, bozguna uğrayarak kalelerine kaçıp sığındılar. Mücahidler de, kaçan Yahudileri takip ettiler.[244]

---

233 İbn İshak, İbn Hişam, 3/347, Ahmed b. Hanbel, 5/357, Taberî, Târîh, 3/93, Heysemî, 5/150, Diyarbekrî, 2/50, 51.
234 İbn Sa'd, 2/112, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Müslim, 3/1441, Taberî, Târîh, 3/94, Hâkim, 3/39, Süheylî, 6/566, İbn Abdilberr, 2/787, İbn Esîr, Kâmil, 2/220.
235 Diyarbekrî, 2/50, Halebî, 2/738.
236 İbn Sa'd, 2/112, Ahmed b. Hanbel, 5/358, Müslim, 3/1441, Heysemî, 6/150.
237 İbn Esîr, Kâmil, 2/220, Diyarbekrî, 2/50, Halebî, 2/738.
238 Taberî, Târîh, 3/94, Diyarbekrî, 2/50, Halebî, 2/738.
239 İbn Sa'd, 2/112, Ahmed b. Hanbel, 4/52, Hâkim, 3/39, Diyarbekrî, 2/50.
240 Ahmed b. Hanbel, 5/358, 359, Heysemî, 6/150, Diyarbekrî, 2/50.
241 Heysemî, 6/152.
242 İbn Esîr, Kâmil, 2/220.
243 Vâkıdî, Megâzî, 2/657.
244 Diyarbekrî, 2/51.

İslâm Mücahidlerinin Natat'a Girişi

Ümmü Sinan der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, her sabah, üzerinde zırh gömlek olduğu halde, çarpışmak, çarpışmayı yönetmek için, Reci' karargâhından ayrılır; akşamleyin yanımıza dönerdi. Böylece, yedi gün kalındı. Nihayet, Yüce Allah Natat'ın fethini nasip etti."[245]

Peygamberimiz Aleyhisselamın haber vermiş olduğu gibi, Yüce Allah, Hayber'in fethini Hz. Ali'nin eliyle gerçekleştirmişti.[246]

Hz. Ali başta olmak üzere, İslâm mücahidleri kaçışan Yahudilerin arkasından Natat'a daldılar.

Ka'b b. Malik'in bildirdiğine göre; Natat boşaltılmıştı. Natat sokaklarında, bir kısım çoluk çocuktan başka kimse bulamadılar.

Yahudiler, Natat'ı boşaltmışlardı.[247]

Natat'ta ilk olarak ele geçirilen Benî Kımme mahallesi olup, Merhab'ın kardeşi Yâsir'in konağı burada idi.[248]

Natat'ın üç kalesi vardı:

1. Nâim,
2. Sa'b b. Muaz,
3. Kulle (Zübeyr kalesi).[249]

Nâim Kalesinin Kuşatılışı ve Ele Geçirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam üzerine iki kat zırh gömlek giydi, başına miğfer geçirdi.

Yayı ile kalkanını eline aldı. Zarib adındaki atına bindi.

Ashab-ı Kiram da, Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresini sardılar.[250]

Peygamberimiz Aleyhisselam İslâm mücahidleriyle birlikte Natat'ın Nâim kalesine kadar ilerledi.

Nâim'in müteaddit kaleleri vardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidleri savaş düzeninde sıraladı.

Kendisi emir vermedikçe, çarpışma yapmayı yasakladı.

---

245 Vâkıdî, Megâzî, 2/687.
246 İbn İshak, İbn Hişam, 3/349, Vâkıdî, Megâzî, 2/653, Buhârî, Sahîh, 4/57, 5/36, Müslim, 4/1872, Yakubî, 2/56, İbn Hacer, Metâlib, 4/239.
247 Vâkıdî, Megâzî, 2/647.
248 Diyarbekrî, 2/48, Halebî, 2/740.
249 İbn Sa'd, 2/653, Halebî, 2/732.
250 Vâkıdî, Megâzî, 2/653, Halebî, 2/732.

Fakat, Eşca' kabilesinden birisi Yahudilere saldırmak istedi ve Yahudiler tarafından öldürüldü.

Mücahidler:

"Yâ Rasûlallah! Filan kişi şehit edildi!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben çarpışmayı yasaklamadım mı?" diye sordu.

"Evet! Yasakladın!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Cennet âsi olana helâl değildir!" diye ilan edilmesini emir buyurdu.[251]

Yahudiler, o gün mücahidlere ok yağdırdılar, mücahidler de kalkanlarıyla korundular.[252]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidleri çarpışmaya teşvik etti.[253] Şidddetle çarpışıldı. Yahudilerin en sabatlı, en cesaretli, en kahraman adamları, Nâim savaşında öldürüldü.[254]

Mücahidlerden de:

1. Evs b. Habib,[255]
2. Üneyf b. Vâil şehit oldu.[256]

Allah onlardan razı olsun!

Müslüman Olduktan Hemen Sonra Şehit Olan Çoban

Hayber Yahudilerinden Âmir'in Yesar adında Habeşli (Zenci) bir kölesi vardı ve onun davarını güderdi.[257]

Yesar; Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber kalelerinden bazısını kuşattığı sırada[258] Hayberlilerin silaha sarıldıklarını görünce, onlara:

"Siz ne yapmak istiyorsunuz?" diye sormuştu. Onlar da:

"Şu peygamber olduğunu söyleyen kişi ile çarpışacağız!" demişlerdi.

Peygamber sözü, kalbine işledi.

Davarını sürüp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[259]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

---

251 İmam Muhammed, Siyer, 1/63, 64, Vâkıdî, Megâzî, 2/648, 649.
252 Vâkıdî, Megâzî, 2/652.
253 Vâkıdî, Megâzî, 2/649.
254 Vâkıdî, Megâzî, 2/657, 658.
255 Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 4/377, İbn Abdilberr, 1/85.
256 Vâkıdî, Megâzî, 2/649, İbn Abdilberr, 1/85.
257 Aynı kaynaklar.
258 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, İbn Abdilberr, 1/85, Beyhakî Delâil, 4/220, İbn Seyyid, 2/142.
259 Vâkıdî, Megâzî, 2/649, Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Kayyım, 2/150, Zehebî, Târîh, s. 347, İbn Kesîr, Bidâye, 4/190.

"Ey Muhammed! Sen neler söylüyor ve nelere davet ediyorsun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İslâmiyete, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadete, Allah'tan başkasına ibadet etmemeye ve benim de Resûlullah olduğuma şehadete davet ediyorum!" buyurdu.[260]

Yesar:

"Ben böyle şehadet getirir ve Allah'a iman edersem, bana ne var?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu iman ve şehadet üzerine ölürsen, sana Cennet var!" buyurunca,[261] Yesar:

"Yâ Rasûlallah! Bana İslâmiyeti, nasıl Müslüman olacağımı anlat!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam İslâmiyeti anlatınca, Yesar Müslüman oldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam İslâmiyete davette hiç kimseyi hor görmez, küçümsemezdi.[262]

Yesar, Müslüman olunca:

"Yâ Rasûlallah! Ben şu davarların sahibinin işçisiyim. Bu davarlar benim yanımda bir emanettir.

Şimdi ben bunları ne yapayım?" diye sordu.[263]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları karargâhtan dışarı çıkar, onlara bağır ve ufak taşlar at!

Muhakkak ki, Yüce Allah sana emanetini eda ettirecek,[264] onlar sahipleri yanına döneceklerdir!" buyurdu.[265]

Yesar hemen kalkıp yerden bir avuç kum aldı, davarların yüzlerine attı ve:

"Sen sahibine dön! Vallahi, ben artık sana sahip olamayacağım!" dedi.[266]

---

260 Vâkıdî, Megâzî, 2/649, Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Kayyım, 2/150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/190, 191.

261 İmam Muhammed, Siyer, 1/287, 288, Beyhakî, 4/220, İbn Kayyım, 2/150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/190, 191.

262 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, İbn Abdilberr, 1/85, İbn Seyyid, 2/142.

263 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, İbn Abdilberr, 1/85, Beyhakî, Delâil, 4/220, Zehebî, Târîh, s. 347, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191.

264 Vâkıdî, Megâzî, 2/649, Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Kayyım, 2/150, Zehebî, Târîh, s. 347, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191.

265 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, İbn Abdilberr, 1/85, Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Seyyid, 2/142, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191.

266 Vâkıdî, Megâzî, 2/649, Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Seyyid, 2/142.

Davarlar, sanki çoban tarafından sürülüyorlarmış gibi, kaleye girinceye kadar, topluca gittiler, sahiplerinin yanına döndüler.[267]

Yesar'ın Müslüman olduğunu anladılar.[268]

Hz. Ali'nin sancağı çekip kaleye dalarak çarpıştığı sırada, Yesar da Hz. Ali'nin yanında çarpıştı.[269]

Daha Allah'a bir vakit bile namaz kılamadan, bir tek secde bile yapamadan şehit oldu![270]

Yesar, Yahudilerin attıkları taşla veya okla şehit oldu.

Yesar, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirilip arkasının üzerine yatırıldı, üzerine de bir örtü örtüldü.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona dönüp baktı.

Ashab-ı Kiram da dönüp baktılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ondan, hemen yüzünü başka tarafa çevirdi.

Ashab:

"Yâ Rasûlallah! Sen ondan ne için yüzünü çevirdin?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şimdi, onun yanında Cennet hurilerinden iki zevcesi bulunduğunu,[271] onların onun elbisesiyle vücudu arasına girmekte birbirleriyle nizalaştıklarını gördüm![272]

Allah, bu kuluna yardım edip, onu Hayber'e sevketti" buyurdu.[273]

Huriler, Yesar'ın yüzünden tozları silerlerken:

"Allah seni toza toprağa bulayanın yüzünü toza toprağa bulasın! Seni öldüreni öldürsün!" demekte idiler.[274]

Eslemlerin Peygamberimiz Aleyhisselama Açlıktan Şikâyetlenmeleri

İslâm ordusunun erzakı çoktan tükenmişti.

Mücahidler, günlerden beri aç olarak çarpışıyorlardı.

Eslem kabilesi mücahidleri, toplanarak Esmâ b. Hârise'ye:

267 Aynı kaynaklar.
268 Vâkıdî, Megâzî, 2/649, Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Kayyım, 2/150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191.
269 Vâkıdî, Megâzî, 2/649.
270 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, Zehebî, Târîh, s. 347, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191, İbn Kayyım, 2/150.
271 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, İbn Abdilberr, 1/85, 86, İbn Seyyid, 2/142.
272 Beyhakî, Delâil, 4/221, Zehebî, Târîh, s. 348, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191, İbn Kayyım, 2/150.
273 Beyhakî, Delâil, 4/220, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191, İbn Kayyım, 2/150.
274 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, İbn Seyyid, 2/142.

"Muhammed Resûlullaha git de; 'Eslemler sana selam söylüyorlar. Biz açlığa dayanamaz hale geldik, diyorlar' de!" dediler.

Büreyde b. Husayb:

"Vallahi, ben hiçbir zaman Araplar arasında bugünkü gibi yapılan bir şey görmedim!" dedi.

Hind b. Hârise:

"Vallahi, biz Resûlullah Aleyhisselama adam göndermenin hayır kapısını açacağını umuyoruz!" dedi.

Esmâ b. Hârise, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

"Yâ Rasûlallah! Eslemler, 'Biz açlığa ve zaafa dayanamaz hale geldik! Bizim için Allah'a dua et!' diyorlar" dedi.[275]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında, onlara verilecek bir şey yoktu.[276]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vallahi, benim elimde onlara yetecek kadar yiyecek yoktur!" buyurdu ve sonra da, herkese işittirecek kadar yüksek sesle:

"Ey Allah'ım! Sen onların halini, hiç yiyecekleri kalmadığını ve benim de elimde onlara verebileceğim hiçbir şey bulunmadığını biliyorsundur. Onlara genişlik verecek yiyeceği ve et yağı en çok olan kalelerden en büyüğünün fethini nasip et!" diyerek Allah'a dua etti.[277]

Açlıktan Eşek Eti Yemeye Kalkılışı

Ebu Rühm el-Gıfârî der ki:

"Hurmaların koruk ve ham olduğu zamanda Hayber'e varıp konmuştuk.

Hayber, çok sıcak ve sıcaklığı da tehlikeli bir yerdi.

Orada, son derecede açlığa uğramıştık.

Sa'b b. Muaz kalesini kuşattığımız sırada idi ki, kaleden yirmi veya otuz kadar ehlî eşek dışarı çıkmıştı.

Yahudiler, onları içeri sokamadılar.

Müslümanlar, onları tutup boğazladılar.

Yer yer ateş yakıp eşeklerin etlerini pişirmeye başladılar.[278]

275 Vâkıdî, Megâzî, 2/658, 659.
276 İbn İshak, İbn Hişam, 3/346.
277 İbn İshak, İbn Hişam, 3/346, Vâkıdî, Megâzî, 2/659.
278 Vâkıdî, Megâzî, 2/660, 661.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Bu ateşler nedir? Bunları ne için yakıyorlar?” diye sordu.

“Et pişirmek için!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hangi eti, ne etini pişirmek için?!” diye sordu.

“Ehlî eşeklerin etini pişirmek için!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Dökünüz onu! Onların kaplarını da kırınız!” buyurdu.

Ashabdan birisi:

“Yâ Rasûlallah! Etlerini döksek de, kaplarını yıkasak olmaz mı?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ya da öyle yapınız!” buyurdu.[279]

Enes b. Malik, Peygamberimiz Aleyhisselama gelip:

“Eşeklerin eti yeniyor!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu.

Enes b. Malik, ikinci kez gelip:

“Eşeklerin eti yeniyor!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yine sustu.

Enes b. Malik, üçüncü kez gelip:

“Eşeklerin eti yeniyor!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah ve Resûlü, sizi ehlî eşeklerin etini yemekten nehyeder.

Çünkü, o murdardır!

Onlardan hiç yemeyiniz. Onları dökünüz!” diyerek halka seslenilmesini emir buyurdu.

Et tencereleri döküldü.[280]

Seslenen zât, Ebu Talha idi.[281]

Sa’b b. Muaz Kalesinin Kuşatılışı ve Fethedilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hubab b. Münzir’e sancağı verdi, mücahidleri toplayıp savaşmaya hazırladı.

Sa’b b. Muaz kalesine varıp dayandılar.

---

279 Ahmed b. Hanbel, 4/50, Buhârî, Sahîh, 5/72, Müslim, 3/1429, 1540.
280 Buhârî, Sahîh, 5/73, Müslim, 3/1540.
281 İbn Sa’d, 2/113, Müslim, 3/1540.

Eslemler, kaleye kavuşanların ilki idiler.

Sa'b b. Muaz kalesinde Yahudilerin 500 savaşçısı bulunuyordu.

Onlardan, Yuşa' adındaki savaşçı, kaleden dışarı çıkıp kendisiyle çarpışacak er diledi.

Hubab b. Münzir, ona karşı vardı.

Birbirlerine kılıç vurdular. Hubab b. Münzir onu öldürdü.

Zeyyal adında başka bir Yahudi meydana çıktı.

Ona, Umâre b. Ukbetü'l-Gıfârî karşı vardı ve:

"Al bunu, benden! Ben Gıfârların uşağıyım!" diyerek Zeyyal'ın tepesine kılıçla bir darbe indirip işini bitirdi!

Müslümanlar:

"O, bu sözü söylemekle cihadı boşa giderdi!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların bu sözünü işitti ve:

"Onun öyle söylemesinde bir sakınca yoktur!

Kendisi ecre erer ve övülür!" buyurdu.

Sa'd b. Ubâde'nin kumandası altında çarpışıldığı gün, Müslümanlar bozguna uğradılar.[282]

Muhammed b. Mesleme der ki:

"Peygamber Aleyhisselamı kalkanlarıyla koruyanlar arasında bulunuyor, okla çarpışılırken, mücahidlere:

'Kalkanlarınızla koruyunuz!' diye bağırıyordum.

Mücahidler öyle yaptılar.

O gün öyle oka tutulduk ki, yerimizden sökülüp atılacağımızı sandım.

Ok atarken, Resûlullah Aleyhisselama bakıyordum. Resûlullah Aleyhisselam, attığı oklardan hiçbirini boşa gidermiyordu. Bana bakıp gülümsedi.

Nihayet, Yahudiler dağıldılar ve kalelerine girdiler."

İki gün, Hubab b. Münzir'in kumandası altında en şiddetli şekilde çarpıştılar.

Üçüncü gün olunca, tan yeri ağarırken, Peygamberimiz Aleyhisselam mücahidlerle birlikte Sa'b b. Muaz kalesi karşısında durdular.

Kaleden, gemi direği gibi bir Yahudi çıktı. Kendisinin elinde, mızrağı vardı.

---

[282] Vâkıdî, Megâzî, 2/659, 661, Halebî, 2/741.

Yahudi piyadeleri de onunla birlikte dışarı çıktılar ve çıkar çıkmaz Müslümanlara ok yağdırmaya giriştiler.

Ashab-ı Kiram, Peygamberimiz Aleyhisselamı kalkanlarıyla korudular.

Yahudiler, çekirgeler gibi oklar yağdırdıktan sonra Müslümanlara hep birden saldırdılar ve onları bozguna uğrattılar.

Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın bulunduğu yere kadar gerilediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam atından inmişti.

Atı, Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlı kölesi Mid'am tutuyordu.

Sancaktar Hubab b. Münzir ise, yerinde sebat etmekte idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidleri cihada teşvik etti.

Yüce Allah'ın Hayber fethini ve ganimetini kendilerine va'd buyurmuş olduğunu haber verdi.

Yanında toplanan mücahidleri sancaktarlarının yanına gönderdi.

Bunun üzerine, Hubab b. Münzir, mücahidlerle birlikte, Yahudilere azar azar yaklaşarak onları püskürttüler, kaçırdılar.

Yahudiler, kalelerine girip kapılarını kapattılar.

Kalenin kademeli duvarlarının üzerine çıktılar, oradan Müslümanlara taş yağdırdılar.

Müslümanlar, Hubab b. Münzir'in bulunduğu yere kadar gerilemek zorunda kaldılar.

Yahudiler, aralarında, kendi kendilerini kınıyorlar:

"Bizler ne diye sağ kalmak istedik?!" diyorlardı.

Çünkü, sebat ve cesaret sahipleri hep Nâim kalesi savaşında öldürülmüşlerdi.

Sa'b b. Muaz kalesi savaşçıları, ölüme susamış olarak kaleden dışarı çıktılar.

İslâm mücahidleri de, dönüp onlarla kale kapısında çok şiddetli bir şekilde çarpıştılar.

Yahudilerden birçok kimse öldürüldü.

Yahudiler, öldürülenleri kaleden içeri taşımakta idiler.

Hubab b. Münzir, mücahidlerle birlikte hücuma geçti.

Yahudiler, kalelerine girmek zorunda kaldılar.

İslâm mücahidleri, Yahudilerin arkalarını bırakmayarak kaleye girdiler.

Mücahidlerin kaleden içeri girdiklerini görünce, Yahudiler şaşkına döndüler, uysallaştılar.

Onlardan karşı koyanlar öldürüldü, bir kısmı da esir edildi.

Yahudiler, her tarafta, binit hayvanlarının iyilerine binip Kulle (Zübeyr) kalesine doğru kaçmak istiyorlardı.

Fakat, İslâm mücahidlerini görünce, oraya buraya kaçıştılar.

Mücahidler, duvarların üzerlerine çıkarak yüksek sesle tekbir getirmeye başladılar.

Tekbirler Yahudilerin kollarını kırdı.

Eslem ve Gıfâr kabilelerinin gençleri de, kalenin üzerine çıkıp tekbir getirdiler.

Sa'b b. Muaz kalesinin kuşatılması ve alınması üç gün sürdü.

Sa'b b. Muaz kalesi savaşında mücahidlerden Ebu Dayyah Numan b. Sabit ile Hâris b. Hâtıb ve Adiyy b. Mürre şehit oldular.[283]

Allah onlardan razı olsun!

Ebu Dayyah Numan b. Sabit'i, Yahudilerden birisi, kılıçla vurup tepesinden; Hâris b. Hâtıb'ı da, bir Yahudi kale üzerinden attığı okla tepesinden vurup şehit etmişti.[284]

Adiyy b. Mürre'yi ise, Yahudilerden birisi, göğsünden mızraklayarak şehit etmiştir.[285]

Yüce Allah, Peygamberimiz Aleyhisselamın duası bereketiyle,[286] Müslümanlara Sa'b b. Muaz kalesinin fethini nasip etti ki, Hayber kaleleri içinde, yiyeceği, et yağı bu kaleden daha bol olan bir kale yoktu.[287]

İslâm mücahidleri, Sa'b b. Muaz kalesinde pek çok miktarda arpa, hurma, tereyağı, bal, zeytinyağı ve etten sızdırılmış yağ buldular ki, orada bu kadar ganimet elde edebileceklerini ummuyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın münadisi:

"İstediğiniz kadar yiyiniz! Hayvanlarınızı da yemleyiniz! Fakat, memleketlerinize bir şey götürmeye kalkmayınız!" diyerek seslendi.

Mücahidler, orada bulundukları müddetçe, kendi yiyeceklerini ve hayvanlarının yemlerini aldılar.

Kalede çok miktarda, kumaş, elbise, kap kacak, taşınamayacak kadar büyük eşya ve içkiler de bulundu. İçki küplerinin kırılması emredildi. Küpler kırıldığı zaman, içkiler seller gibi aktı.

---

283 Vâkıdî, Megâzî, 2/663, 700.
284 Vâkıdî, Megâzî, 2/663, İbn Sa'd, 3/461.
285 Vâkıdî, Megâzî, 2/663, İbn Hacer, İsâbe, 2/471.
286 İbn İshak, İbn Hişam, 3/346, Vâkıdî, Megâzî, 2/659, Taberî, Târîh, 3/93.
287 İbn İshak, İbn Hişam, 3/346.

Mücahidler; Yahudilerin içinde yemek yedikleri bakır kaplar, su ve içki içtikleri toprak çanak ve bardaklar hakkında ne yapılacağını da Peygamberimiz Aleyhisselama sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları yıkayınız. İçlerinde yemeklerinizi pişiriniz, yiyiniz, içiniz!" buyurdu.

Sa'b b. Muaz kalesinden, çok sayıda davar, sığır, merkep gibi hayvanlardan başka; pek çok savaş araçları, mancınık, debbabe, mallardan ve silahlardan, gelecek için hazırlanıp depolanmış pek çok şeyler çıkarıldı.

Sa'b b. Muaz köşklerinden de, Yemen işi yirmi çuval kumaş ve elbise, 1500 kadife, on yük de kuru tahta çıkarıldı.

Yahudiler; kalenin zaman boyunca hep kendilerinde kalacağını ve kendilerinin malı olacağını sanmışlardı.[288]

Ganimet Malına Hıyanet Etmenin Cezası

Peygamberimiz Aleyhisselamın münadisi:

"Bölüşülmeden ganimet mallarından aldığınızı, bir iğne ve iplik bile olsa, geri veriniz!

Çünkü, ganimet mallarına hıyanet etmek çok ayıptır ve Kıyamet gününde ateştir" diyerek seslendi.

O gün, ganimet memuru Ferve b. Amr, emtia satışı yapmış, güneşten gölgelenmek için de, başına ganimet eşyasından bir şey bağlamış bulunuyordu.

Başına sardığı şeyle durak yerine döndüğü zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamın emri kendisine hatırlatılınca, o da hemen gidip başına sardığı şeyi ganimet eşyası arasına bıraktı.

Ferve'nin bu hareketi Peygamberimiz Aleyhisselama haber verilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Cehennem ateşinden bir bağı başına bağlamış!" buyurdu.[289]

Hz. Ömer der ki:

"Hayber günü, Resûlullah Aleyhisselamın ashabından bazıları gelip 'Filan kişi şehit oldu! Filan kişi şehit oldu!' dediler.

---

288 Vâkıdî, Megâzî, 2/664, 665.
289 Vâkıdî, Megâzî, 2/681.

Hatta, vurulup yere düşmüş bir adama rastladılar ki, onun hakkında, 'Filan da şehit oldu!' dediler.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'Hayır! Öyle söylemeyiniz! Ben onu, ganimet malından aşırdığı bir hırka veya aba yüzünden, Cehennem ateşinin içinde gördüm!' buyurdu. Sonra da:

'Ey Hattab'ın oğlu! Git de, halkın arasında:

'Cennete Müslümanlardan başka girmez, diye seslen!' buyurdu.

Ben de; Resûlullah Aleyhisselamın yanından ayrılıp:

'Haberiniz olsun ki; Cennete mü'minlerden başkası girmez!' diyerek seslendim."[290]

Abdullah b. Abbas'tan rivayet edilen hadis-i şerife göre:

"Bir kavimde ganimet mallarına hıyanet yaygınlaştı mı, muhakkak onların kalblerine korku düşürülür!

Bir kavimde zina yaygınlaştı mı, muhakkak onlarda ölüm çoğalır!

Bir kavim ölçeceklerini, tartacaklarını eksik ölçmeye, eksik tartmaya başladı mı, muhakkak onların rızıkları, geçimlikleri eksilir!

Bir kavim haksız hüküm verdi mi, muhakkak içlerinde kan dökülmesi yaygınlaşır!

Bir kavim verdikleri sözden döndü mü, muhakkak Allah da onların üzerine düşmanlarını musallat kılar!"[291]

Şehit Olmak İçin Müslüman Olan ve Şehit Olan Kişi

Bir çöl Arabı, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek iman edip Müslüman olmuş ve:

"Senin yanına hicret edeceğim!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onu kollamalarını bazı sahabilerine tavsiye buyurmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber gazasında ele geçirdiği ganimet hayvanlarını mücahidler arasında bölüştürürken, bu çöl Arabına da hisse ayırmıştı.

Bu zât ganimet hayvanlarını her gün karargâh arkasında gütmekte, yaymakta idi.

---

290 Aynı kaynaklar.
291 Mâlik, 2/460, Zürkânî, 3/322.

Karargâha geldiği, hissesini ona verdikleri zaman:

“Nedir bu?” diye sordu.

“Resûlullah Aleyhisselamın senin için ayırdığı hissedir!” dediler.

Onları alıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi ve:

“Yâ Rasûlallah! Nedir bu?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sana bölüştürdüğüm hissendir!” buyurunca:

“Yâ Rasûlallah! Ben sana bunun için iman ve ittiba etmedim!” dedikten sonra, boğazına işaret ederek:

“Şuramdan okla vurulayım da Cennete gireyim diye iman ve ittiba etmiştim!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen Allah’ı doğrularsan, Allah da seni doğrular” buyurdu.

Bunun üzerine, bu zât hemen hazırlandı, çarpışmaya gitti, çarpıştı. Çarpışma sırasında, kendi eliyle işaret ettiği yerden (boğazından) bir okla vurulup şehit edilmiş olarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Bu, o garib midir?” diye sordu.

“Evet!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Bu Allah’ı doğruladı, Allah da onu doğruladı!” buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu kendisinin cübbesine sardı. Cenaze namazını kıldıktan sonra:

“Allah’ım! Bu kulun, Senin yolunda muhâcir olarak geldi ve şehit olarak da öldürüldü!

Ben onun böyle olduğuna şehadet ediyorum!” buyurdu.[292]

Kulle (Zübeyr) Kalesinin Kuşatılıp Fethedilişi

Yahudiler; Nâim ve Sa’b b. Muaz kalesinden ve bütün Natat’tan Kulle kalesine geçtiler.

Natat kalelerinden bazılarının sarp yerlerinde ancak bir-iki Yahudi kalmıştı.

Onlar, üzerlerine varanları muhakkak vurup öldürüyorlardı.

---

292 Beyhakî, Sünen, 4/16, İbn Kayyım, 2/150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/191.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları gözetlemek üzere mücahidlerden bazılarını görevlendirdi.[293]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlerle birlikte yavaş yavaş ilerleyerek Kulle kalesine yaklaştı ve onu kuşattı.

Yahudiler, kalenin kapılarını kilitlediler.

Kulle kalesi, en sarp ve en sağlam bir kale idi.

Kaleye, bu sarplığından, en sağlamlığından dolayı, ne süvari, ne de piyade çıkabilirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kulle kalesini üç gün kuşattı.[294]

Yahudilerden, Gazzal adında birisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi ve:

"Ey Ebu'l-Kasım! Ben seni Natat'tan kaçan halk üzerine götürecek şeye kılavuzlasam ve sen Şıkk halkına gidecek olursan -ki, Şıkk halkı senden korkularından neredeyse helâk oluverecekler- bana eman verir, kanımı dökmez misin?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona ve onun ev halkına eman verince, Gazzal:

"Sen bir ay oturup kuşatacak olsan, bu kaleyi fethedemez, ele geçiremezsin. Fakat, onların yeraltında su kanal ve ırmakları vardır ki, geceleri gidip oradan su alır, içerler, sonra da kalelerine döner, senden korunurlar! Eğer onların sularını kesersen, susuzluktan, bağıra bağıra helâk olurlar!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, hemen gidip onların su yollarını kestirdi.

Suları kesilince, kale halkı, siperlendikleri yerde daha fazla kalmaya dayanamadılar, çıkıp şiddetle çarpıştılar.

O gün, Müslümanlardan bazıları şehit oldu.

Yahudilerden de, on kişi öldürüldü.

Natat kalelerinin sonuncusu olan Kulle kalesi de, böylece fethedilmiş oldu.[295]

Reci' Karargâhının İlk Karargâh Yeri Olan Menzile'ye Getirilişi ve Şıkk Kalelerinin Fethedilişi

Natat halkı, Yahudilerin en azılı ve en cesaretlilerinden oldukları için, İslâm karargâhı da Natat evlerinden ve hurma bahçelerinden uzakça bir yer olan Reci'e nakledilmek zorunda kalınmıştı.

293 Vâkıdî, Megâzî, 2/666.
294 Vâkıdî, Megâzî, 2/666, Halebî, 2/742.
295 Vâkıdî, Megâzî, 2/666, İbn Kesîr, Bidâye, 4/198, Halebî, 2/742, 743.

Natat kaleleri fethedilince, Peygamberimiz Aleyhisselam karargâhın Reci'den ilk yerine (Menzile'ye) taşınmasını emir buyurdu.[296]

Şıkk'ın:

1. Übeyy (Sümran),

2. Nizar (Beriyy) adıyla anılan iki kalesi vardı.[297]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kulle kalesini fethettikten sonra, Şıkk kalesine geçti.

Übeyy (Sümran) kalesi üzerinde durdu.

Sümran kalesi, Şıkk'ın ilk kalesi idi.[298]

Sümran, bir dağ olup; kale onun üzerinde kurulmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sümran dağının başında namaz kıldı.[299]

Sümran kalesi halkı ile de şiddetle çarpışıldı.

Sümran kalesinden, Gazzal adında bir Yahudi çıkıp, kendisiyle çarpışacak er diledi.

Hubab b. Münzir, ona doğru vardı. Vuruştular.

Hubab b. Münzir, vurup Gazzal'ın sağ elini -kolunun yarısından- kesti!

Gazzal'ın kılıcı, elinden yere düştü.

Silahsız kalan Gazzal, kaleye doğru kaçmaya başladı.

Hubab b. Münzir onun arkasını bırakmadı, kılıçla vurup ökçesini de kesti, yere yıkılınca da başını gövdesinden ayırdı!

Başka bir Yahudi de meydana çıkıp:

"Benimle kim çarpışır?" diyerek seslendi.

Cahş hanedanından bir Müslüman ona karşı vardı. Vurulup şehit oldu.

Yahudi, yerinde durarak kendisiyle çarpışacak er diledi.

Ebu Dücâne, hemen onun karşısına çıktı.[300]

Kendisi, miğferinin üzerine kırmızı bir sarık sarmıştı,

Başka bir tarafa gider gibi yaptı ve birden dönüp bir vuruşta Yahudinin bacaklarını biçti![301]

Yere yıkılan Yahudinin başını gövdesinden ayırdı!

Önlerinde Ebu Dücâne olduğu halde, mücahidler hep birden tekbir getirerek hücuma geçtiler ve kalenin içine daldılar.

---

296 Vâkıdî, Megâzî, 2/667.
297 Vâkıdî, Megâzî, 2/667, İbn Sa'd, 2/106.
298 Vâkıdî, Megâzî, 2/667, 669.
299 Semhûdî, 4/1236.
300 Vâkıdî, Megâzî, 2/667, 668, İbn Kesîr, Bidâye, 4/198, Halebî, 2/743.
301 Vâkıdî, Megâzî, 2/668.

Kalede çarpışan Yahudiler, geyikler, keler ve tilkiler gibi, duvarlara doğru olanca hızlarıyla kaçmaya başladılar. Soluklarını, Şıkk'ın Nizar kalesinde aldılar!

Natat kalelerinden kaçıp kurtulabilenler de, Nizar'a gelip sığınmışlardı.

İslâm mücahidleri, Sümran kalesinde bir hayli ev eşyası, yiyecek, giyecek şeyler ve davarlar iğtinam ettiler.

Sümran'dan kaçanlar, Şıkk'ın ikinci kalesi olan Nizar kalesinde üslendiler.

Orada, son derecede savundular ve korundular.[302]

Nizar Kalesine Mancınıkla Taş Yağdırılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'b b. Muaz kalesinde ele geçirilen[303] mancınığın onarıldıktan sonra dikilmesini ve Nizar kalesinin taşa tutulmasını emir buyurdu.

Mancınığı hazırladılar. Nizar kalesine mancınıkla taş yağdırmaya başladılar.[304]

Yahudiler de mücahidleri ok ve taş yağmuruna tuttular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, çarpışan Müslümanların yanında bulunuyordu.

Yahudilerin attıkları oklardan birisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın elbisesine değdi ve üzerine asılı kaldı.[305]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bir Avuç Kum Alıp Kaleye Doğru Savuruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, yerden bir avuç kum alıp kaleye doğru attı. Yahudiler sarsıldılar ve yere serildiler.[306]

Nizar Kalesinde Alınan Esirler ve Ganimetler

Nizar kalesinden başka, ne Natat'ta, ne de Şıkk'ta, Yahudilerin çoluk ve çocuklarından esir edilenler olmadı.

Yahudiler, Natat'tan çekilince, çok sarp ve sağlam olan Nizar kalesindekiler hariç olmak üzere, bütün çoluk ve çocuklarını Ketibe kalesine göndermişlerdi.

---

302 Vâkıdî, Megâzî, 2/668, İbn Kesîr, Bidâye, 4/198, Halebî, 2/743.
303 Vâkıdî, Megâzî, 2/664.
304 Vâkıdî, Megâzî, 2/648.
305 Vâkıdî, Megâzî, 2/668, Halebî, 2/753.
306 Vâkıdî, Megâzî, 2/668, İbn Kesîr, Bidâye, 4/198, Suyûtî, Hasâis, 2/56, Halebî, 2/743.

Nizar kalesinde bulunan çoluk ve çocuklar esir edildiler.[307]

Yahudi Simâk'a Karısının Teslim Edilişi ve Kendisinin Müslüman Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselama Hayber'in fethini çabuklaştırmaya ve gerçekleştirmeye yarayan bilgileri vermiş olan Yahudi Simâk'a, esirler arasında bulunan karısı Nüfeyle teslim edildi.

Vatîh ve Sülalim kaleleri fethedildiği zaman da Simâk Müslüman oldu. Hayber'den çıkıp gitti ve bir daha adı sanı duyulmadı.[308]

Bozguna Uğrayan Yahudilerin Ketibe Kalelerinde Üslenişleri

Natat ve Şıkk kalelerinde tutunamayan, yenilgiye uğrayan Yahudiler, Ketibe'de, Kamus, Vatîh ve Sülalim kalelerinde üslendiler, İslâm mücahidlerine karşı savundular, korundular.[309]

Ketibe; Kamus, Vatîh ve Sülalim kalelerinden müteşekkildi.[310]

Kamus Hayber'de bir dağ olup, Yahudi Ebi'l-Hukayk'ın kalesi bu dağın üzerinde bulunuyordu.[311]

Kamus kalesi, çok sarp ve sağlam bir kale idi[312] ve Hayber kalelerinin en büyüğü idi.[313]

Kinane b. Ebi'l-Hukayk, Vatîh ve Sülalim kalelerinde otururdu.

Bu kaleler, kapıları açılamaz, üzerlerinden aşılamaz kalelerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam bunların fethi için mancınık kurdurmak istedi ise de bunun tehlikeli olacağını anlayınca, vazgeçti. Ondört gün kuşatmakla yetindi.

Bu müddet içinde, kaleden hiç kimse çarpışmaya çıkmadı.[314]

Kamus kalesinin Yahudi savaşçıları, hazırlanıp kalenin kapısında dikildiler.

Kinane b. Ebi'l-Hukayk, ok atmaya hazırlandı.

Okun yayını çekmek isteyince, elleri titremeye başladı.

Ok atmaya hazırlanan okçulara da, "Atmayınız!" diye işaret etti.

Yüce Allah, Yahudilerin kalblerine korku düşürdü.[315]

---

307 Vâkıdî, Megâzî, 2/669.
308 Vâkıdî, Megâzî, 2/648.
309 Vâkıdî, Megâzî, 2/670, İbn Kayyım, 2/151, İbn Kesîr, Bidâye, 4/199.
310 İbn Sa'd, 2/106.
311 Yâkût, 4/398.
312 Vâkıdî, Megâzî, 2/670.
313 Diyarbekrî, 2/48, Halebî, 2/744.
314 Vâkıdî, Megâzî, 2/670, İbn Kesîr, Bidâye, 4/199.
315 Vâkıdî, Megâzî, 2/670.

Onlar, yok olacaklarını anladılar, kanlarının bağışlanıp sürgün edilmelerini istediler.[316]

Kinane b. Ebi'l-Hukayk, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yanına inip seninle konuşacağım!" diye, Şemmah adındaki Yahudi ile haber saldı.

Mücahidler Şemmah'ı Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdiler.

Şemmah, Kinane'nin elçisi olarak geldiğini haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kinane'nin dileğine, "Olur!" buyurdu.

Ebi'l-Hukayk hanedanından bir cemaat:

"Hep Yesrib (Medine) Yahudilerinin kötülük ve yaramazlıkları yüzünden!" diyerek yakınmakta idiler.[317]

Üzerlerinde Anlaşmaya Varılıp Kararlaştırılan Maddeler

Kinane b. Ebi'l-Hukayk, Yahudilerden bazı adamlarla birlikte kaleden indi ve:

1. Kalede çarpışma yapmış olan Yahudilerin kanları dökülmemek,

2. Yahudilerin çocukları kendilerine bırakılmak, Hayber'den ve Hayber arazisinden çocuklarıyla birlikte çıkıp gitmelerine müsaade olunmak,

3-5. Yanlarında birer hayvan yükünden başka bir şey götürmemek; safra ve beyzâ (altın, gümüş), menkul ve gayrimenkul bütün malları ile, yay, miğfer, at, cübbe, zırh gömlek... gibi askerî araç ve gereçleri ve -üzerlerindeki elbiselerinden başka- bütün elbiseler ile kumaşları Resûlullaha bırakmak,

6. Resûlullaha bırakılması gereken herhangi bir şeyi gizlememek ve gizleyecek olanlar Allah'ın ve Resûlullahın eman ve himaye taahhüdünün dışında kalmak... üzere anlaşma ve barış yapıldı.[318]

Kinane b. Ebi'l-Hukayk, bu maddelere bağlı kalacağına yemin etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer siz ganimet mallarından bana teslim etmeniz gereken herhangi bir şeyi benden gizleyecek, gaib edecek olursanız, Allah'ın ve Resûlullahın eman ve himaye taahhüdünden uzak kalırsınız!" buyurdu.[319]

---

316 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351, 352.

317 Vâkıdî, Megâzî, 2/670, 671.

318 İmam Muhammed, Siyer, 1/279, Vâkıdî, Megâzî, 2/671, İbn Sa'd, 2/110, Ebu Davud, 3/157, 158, Belâzurî, Fütûhu'l-buldân, 1/25, 26, Beyhakî, Delâil, 4/225-226, 231-232, İbn Kayyım, 2/251, İbn Kesîr, Bidâye, 4/199.

319 Vâkıdî, Megâzî, 2/671.

Vatîh ve Sülalim Kalelerinden Teslim Alınan Ganimet Malları

Peygamberimiz Aleyhisselamın adamlar göndererek Vatîh ve Sülalim Yahudilerinden teslim aldırdığı ganimet malları:

1. Canlı mallar ve gayrimenkuller,
2. Kumaşlar ve elbiseler,
3. Yüz adet zırh gömlek,
4. Dört yüz adet kılıç,
5. Bin adet mızrak,
6. On çantalı (500 adet) Arap işi yay,
7. Çeşitli silahlar vs.den ibaretti.[320]

Hayber'in Diğer Kalelerinden Teslim Alınan Ganimet Malları

Hayber'in Natat, Şıkk ve Ketibe bölgesindeki bütün ganimet malları toplandı.[321]

Bunlar:

1. Pek çok sayıda ev eşyası,
2. Kumaş ve elbiseler,
3. Saçaklı havlı kaftanlar,
4. Pek çok sayıda silahlar,
5. Davarlar,
6. Sığırlar,
7. Çeşitli yiyecekler,
8. Pek çok miktarda sahtiyan ve tabaklanmış deriler,
9. Hayvan yemleri,[322]
10. Develer,[323]
11. Müteaddit Tevrat nüshaları idi.

Yahudiler, Tevrat nüshalarının kendilerine verilmesini istediler. Peygamberimiz Aleyhisselam da, onları Yahudilere geri verdi.[324]

320 Vâkıdî, Megâzî, 2/671, Halebî, 2/680.
321 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Vâkıdî, Megâzî, 2/680.
322 Vâkıdî, Megâzî, 2/680.
323 Buhârî, Sahîh, 5/81.
324 Vâkıdî, Megâzî, 2/680, 681, Halebî, 2/745.

Mücahidlerin İhtiyaçlarının Ganimet Mallarından Karşılanışı

Ganimet malları bölüşülünceye, herkese hissesi verilinceye kadar mücahidlerin katık ve hayvan yemi ihtiyacı ganimet mallarından karşılandığı gibi, gerektiğinde, mücahidlere emanet olarak silahlar da verildi.[325]

Ebi'l-Hukayk Hanedanına Ait Hazine Hakkında Yapılan Soruşturma ve Hazinenin Gömülü Bulunduğu Yerden Çıkarılışı

Hayber fethedilince, birçok emtia ile sığır, deve, davar vesaire ele geçirildi. Fakat, Hayber'dekilerin ne altınlarına, ne de gümüşlerine rastlanabildi.[326]

Halbuki, Benî Nadîr Yahudileri Medine'deki yurtlarından çıkıp Hayber'e giderlerken, Ebu Râfî' Sellâm b. Ebi'l-Hukayk; içinde altın, gümüş ve kıymetli madenlerle zinet eşyası saklanılan deve tulumunu kaldırarak:

"Bu, bizim dünyayı alçaltmak ve yükseltmek için hazırladığımız şeydir!" diyerek bağırmıştı.[327]

Bu hazine; önce koyun tulumuna doldurulmuştu. Çoğalınca, öküz tulumuna, daha çoğalınca da deve tulumuna konulmuştu.[328]

Bu hazine; Ebi'l-Hukayk hanedanının büyüklerinden, büyüklerine devredile edile saklanmakta idi.

Mekke eşrafı, düğünleri olunca, Hayber'e gidip Ebi'l-Hukayk'ın büyüğüne başvurarak bu zinet eşyasından bazısını rehine karşılığında ondan bir ay süre ile emaneten alırdı.[329]

Hatta, bir kez, bu zinet eşyasından bir şey kaybolmuştu.

Onu kaybeden kişi, bedelini 10.000 dinar (altın) olarak ödemişti.

İbn Ebi'l-Hukayk; bu hazineyi ve daha pek çok malları Peygamberimiz Aleyhisselamdan saklamıştı.[330]

Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk ile Kinane'nin kardeşi ve amcasının oğlu Rebia, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna getirildiler.[331]

Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna getirilenler arasında Huyey b. Ahtab'ın amcası Sa'ye (Sa'lebe) b. Sellâm (Amr) b. Ebi'l-Hukayk da bulunuyordu.[332]

---

325 Vâkıdî, Megâzî, 2/680, 681.
326 Buhârî, Sahîh, 5/81.
327 Vâkıdî, Megâzî, 2/375. Halebî, 2/565, 566, 746.
328 Diyarbekrî, 2/46, Halebî, 2/746.
329 İmam Muhammed, Siyer, 1/279, Vâkıdî, Megâzî, 2/671, Diyarbekrî, 2/46, Halebî, 2/746.
330 İmam Muhammed, Siyer, 1/279.
331 İbn Sa'd, 2/112.
332 İbn Seyyid, 2/138, Halebî, 2/745.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Ey Ebi'l-Hukayk oğulları! Ben sizin Allah'a ve Allah'ın Resûlüne karşı duyduğunuz düşmanlığınızı biliyorum!

Bununla birlikte, sizin bu düşmanlığınız, adamlarınıza verdiğim eman ve himaye taahhüdünü size de vermeme engel olmamış; ganimet mallarından herhangi bir şeyi benden gizlememek, kaçırmamak şartıyla size eman vermişimdir!

Benden bir şey gizleyecek olursanız, kanlarınızı dökmek, bizim için helâl olur![333] Allah'ın ve Resûlünün eman ve himaye taahhüdünden uzak kalırsınız!" buyurdu[334] ve:

"Sizi Medine'den sürüp çıkardığım zaman, Medine'den getirdiğiniz,[335] Mekkelilere emaneten veregeldiğiniz zinet eşyasıyla nakitleri içinde sakladığınız hazine tulumlarınız neredegeldir?[336]

Filandaki, filandaki hazine tulumlarınızı ne yaptınız?" diye sordu.[337]

"Ey Ebu'l-Kasım! Biz onları savaşlarımızda harcadık!

Vallahi, elimizde onlardan hiçbir şey kalmadı![338]

Bizi Medine'den çıkardığın zaman, onlarla geçindik.[339]

Savaşlar ve geçimler, onların hepsini sürüp götürdü.[340]

Onlardan, elimizde hiçbir şey kalmadı!" dediler ve bu husustaki sözlerini de yeminler ederek pekiştirdiler.[341]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Söylediklerinize dikkat ediniz![342] (Aradan) geçen zaman az, (gizlenen) mal ise ondan çok fazladır!? (Az zamanda o kadar çok mal nasıl harcanıp tükenir?)[343] Ne dersiniz? Bu hazineyi, sizin yanınızda bulursam, sizi öldüreyim mi?" diye sordu.

"Evet! Öldür!" dediler.[344]

---

333 Ebu Ubeyd, s. 242, Belâzurî, Fütûhu'l-buldân, 1/30.
334 İmam, Muhammed, Siyeru'l-kebîr, 1/279, Vâkıdî, Megâzî, 2/671, İbn Kayyım, 2/151.
335 İmam Muhammed, Siyer, 1/279, İbn Kayyım, 2/151.
336 İbn Sa'd, 2/112, Halebî, 2/746.
337 Ebu Ubeyd, s. 242, Belâzurî, Fütûh, 1/30.
338 İmam Muhammed, Siyer, 1/279, Vâkıdî, Megâzî, 2/671, Ebu Ubeyd, s. 242, Belâzurî, Fütûh, 1/30.
339 Heysemî, 6/152.
340 Belâzurî, Fütûh, 1/26, Beyhakî, Sünen, 9/137, İbn Seyyid, 2/138, İbn Kayyım, 2/151, İbn Kesîr, Bidâye, 4/199, Halebî, 2/745.
341 İmam Muhammed, Siyer, 1/279, Vâkıdî, Megâzî, 2/671.
342 Heysemî, 6/152.
343 Belâzurî, Fütûh, 1/26, Beyhakî, Sünen, 9/137, İbn Kayyım, 2/151, İbn Kesîr, Bidâye, 4/199, Halebî, 2/746.
344 İmam Muhammed, Siyer, 1/279.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu hazine sizin yanınızda çıkacak olursa, Allah'ın ve Resûlünün hakkınızda vermiş olduğu eman ve himaye taahhüdü sizden uzak kalsın mı?" diye sordu.

"Evet! Uzak kalsın!" dediler.[345]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer benden bir şey sakladığınızı tesbit edersem, kanlarınızı dökmeyi ve çoluk ve çocuklarınızı esir etmeyi helâl sayarım![346]

Bütün mallarınızı almak, kanlarınızı dökmek, bana helâl olur.

Size vermiş olduğum eman ve himaye taahhüdü ortadan kalkar!" buyurdu.

"Olur! Eğer senden bir şey sakladığımız anlaşılırsa, bize verdiğin eman sözünü geri al ve kanlarımızı dök!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların bu sözlerine Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Ali ve Zübeyr b. Avvam ile Yahudilerden on kişiyi şahit tuttu.[347]

Yahudilerden bir adam, kalkıp Kinane b. Ebi'l-Hukayk'a doğru vardı ve yavaşça:

"Muhammed'in senden istediği şey senin yanında ise veya bunun hakkında bir şey biliyorsan ona bildir de, kanını, canını kurtar!

Aksi takdirde, vallahi, o muhakkak bunu elde etmeye muvaffak olacak, Allah onu bundan başkasına da, bizim bildirmediğimiz şeylere de vâkıf kılacaktır!" dedi.

Kinane b. Ebi'l-Hukayk azarlayınca, Yahudi bir köşeye çekilip oturdu.[348]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kinane b. Ebi'l-Hukayk'a:

"Ne dersin, hazineyi senin yanında bulacak olursak, senin boynunu vurayım mı?" diye tekrar sordu.

Kinane:

"Evet! Bulursan, vur!" dedi.[349]

Sa'ye b. Sellâm'ın Sıkıştırılınca Gerçeği Söylemesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kinane b. Ebi'l-Hukayk'tan sonra Sa'ye (Sa'lebe) b. Sellâm b. Ebi'l-Hukayk'a da:

---

345 İmam Muhammed, Siyer, 1/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/671, 672.
346 İbn Sa'd, 2/112, Heysemî, 6/152.
347 İmam Muhammed, Siyer, 1/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/672.
348 İmam Muhammed, Siyer, 1/280, Vâkıdî, Megâzî, 2/672, Diyarbekrî, 2/46.
349 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351, Taberî, Târîh, 3/93, Halebî, 2/746.

"Huyey b. Ahtab'ın tulum içinde saklanan hazinesi neredDuring?" diye sordu.

Sa'ye:

"Savaşlar ve geçimler, onu giderdi, eritti!" dedi.[350]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'ye'yi, sıkıştırması için, Zübeyr b. Avvam'a havale etti. Zübeyr b. Avvam onu sıkıştırdı.[351]

Sa'ye, zayıf, hafif akıllı bir adamdı.

Sıkıştırılınca, eliyle bir harabeye işaret ederek:

"Ben Kinane'nin her sabah şu harabede dolaştığını görüyordum! Benim bu hususta bundan başka bilgim yok! Eğer o oraya bir şeyler gömmüşse, o oradadır!" dedi.[352]

Gerçekten de Peygamberimiz Aleyhisselam, Natat kalelerini fethetmeye başladığı ve Natat halkının kalblerine korku düştüğü sırada, Kinane b. Ebi'l-Hukayk tehlikeyi sezmiş, deve tulumu içindeki hazineyi, zinet eşyasını, geceleyin Ketibe'ye götürüp kazdığı bir çukura kimse görmeden gömmüş ve üzerini toprakla kapatmıştı. Sa'ye (Sa'lebe) de, Kinane'nin her sabah o harabede dolaştığını görmüştü.[353]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'ye'yi, Zübeyr b. Avvam ve Müslümanlardan bazılarıyla birlikte, o harabeye gönderdi.

Sa'ye de, onlara, Kinane'nin dolaştığı yeri gösterdi.

Orası kazıldı.[354] Hazinenin bir kısmı oradan çıkarıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, hazinenin geri kalan kısmının da nerede olduğunu, Kinane b. Ebi'l-Hukayk'tan sordu.

Kinane onları da teslime yanaşmadı.[355]

Peygamberimiz Aleyhisselam; hazinenin geri kalanını getirip teslim etmesi için Kinane b. Ebi'l-Hukayk'ı sıkıştırmasını Zübeyr b. Avvam'a emretti.

O da Kinane'yi söyletmek için, göğsünde çakmak çakıp kıvılcım çıkararak söyletmeye zorladı ise de söyletemedi.[356]

Yüce Allah, Yahudilerin bu hazineyi nerede sakladıklarını Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[357]

---

350 Ebu Davud, 3/158, İbn Seyyid, 2/138.
351 İbn Seyyid, 2/138.
352 İmam Muhammed, Siyer, 1/280, 281, Vâkıdî, Megâzî, 2/672, Belâzurî, Fütûh, 2/26, İbn Kesîr, Bidâye, 4/197.
353 Vâkıdî, Megâzî, 2/672.
354 Vâkıdî, Megâzî, 2/672, Diyarbekrî, 2/47.
355 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351.
356 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351, Vâkıdî, Megâzî, 2/762.
357 Vâkıdî, Megâzî, 2/672, Halebî, 2/746.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan bir zâtı çağırıp, ona:

"Şu tarlaya doğru, şöyle şöyle git! Sonra, hurma ağacına doğru var! Sağındaki ve solundaki hurma ağacına bak! Orada göreceğin yüksek hurma ağacının dibinde bulacağın şeyleri çıkar, bana getir!" buyurdu.

Ensârî gitti, oradaki hazine tulumunu da bulup getirdi.[358]

Çıkarılan Hazinenin Cinsi ve Miktarı

İçinde hazine bulunan tulum, Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne getirilip açıldı.

Bunlar:

1. Altın bilezikler,
2. Altın pazubandlar,
3. Altın halhallar (ayak bilekleri için),
4. Altın küpeler,
5. Mücevher gerdanlıklar,
6. Zümrüt gerdanlıklar,
7. Kaşlı altın yüzükler,
8. Kaşsız halka yüzükler (Bunlar, bir hayvan çulunu dolduracak kadardı),
9. Altınlı Yemen gözboncuğundan gerdanlıklar,
10. İnci gerdanlıklar vs.den ibaretti.[359]
11. Yahudi cemaati tarafından ayrıca nakit olarak 10.000 dinar (altın) getirilip teslim edildi.[360]

Ebi'l-Hukayk Oğullarının Cezalandırılmaları

Ebi'l-Hukayk oğullarının sakladıkları hazine ortaya çıkarıldığı zaman,[361] Peygamberimiz Aleyhisselam, muahede gereğince cezalandırılmak ve Mahmud b. Mesleme'ye karşı boynunu vurmak üzere, Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk'ın Muhammed b. Mesleme'ye teslimini emretti.

Muhammed b. Mesleme de, onun boynunu vurdu.[362]

Ebi'l-Hukayk oğullarından diğerinin de, Bişr b. Berâ'nın velileri tarafından boynu vuruldu.[363]

---

358 İbn Sa'd, 2/112, Halebî, 2/746.
359 Diyarbekrî, 2/46, Halebî, 2/745.
360 Halebî, 2/746.
361 Belâzurî, Fütûh, 1/30.
362 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351, Vâkıdî, Megâzî, 2/672, 673.
363 Vâkıdî, Megâzî, 2/673.

Bunların çoluk çocukları da, esirler arasına katıldılar.[364]

Ebi'l-Hukayk'ın iki oğlu ile birlikte, aynı aileden daha bazıları da ahdi bozdukları için, boyunları vurularak cezalandırıldılar.[365]

Uyeyne b. Hısn İle Fezârelerin Hayber Ganimetinden Pay İstemeye Gelmeleri

Uyeyne b. Hısn, Gatafan askerleriyle birlikte Hayfâ'ya gidip ev halklarıyla görüştükten sonra, tekrar Hayber'e geldi.

Hayber yakınındaki Hatam mevkiinde, gecenin bir kısmını geçirdi.

Askerlerine:

"Size müjdelerim: Bu gece, düşümde Zü'r-Rukaybe'nin bana verildiğini gördüm!

Vallahi, Muhammed'in boynundan, yakasından tutacağım!" dedi.

Uyeyne b. Hısn Hayber'e geldiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam Hayber'i fethetmiş ve ganimetleri toplamış bulunuyordu.

Uyeyne b. Hısn:

"Yâ Muhammed! Müttefiklerimden aldığın ganimetlerden, bana da pay ver!

Çünkü, ben senden ve seninle çarpışmaktan vazgeçtim, müttefiklerimi yalnız bıraktım. Senin üzerine, askerlerimi yığmadım. Dört bin savaş eriyle geri dönüp gittim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yalan söylüyorsun!

Seni ancak işitmiş olduğun o bağırıcı, ürkütüp ev halkının yanına kadar götürdü!" buyurdu.

Uyeyne b. Hısn:

"Öyle ise, bana bir ihsanda bulun!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Haydi, Zü'r-Rukaybe senin olsun!" buyurdu.

Uyeyne b. Hısn:

"Zü'r-Rukaybe nedir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O bir dağdır ki, onu uykuda gördüğün düşünde almıştın!" buyurunca, Uyeyne eli boş olarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrıldı.[366]

---

364 Vâkıdî, 2/673, İbn Sa'd, 2/112, İbn Seyyid, 2/138, İbn Kayyım, 2/151.

365 İbn Kesîr, Bidâye, 4/199.

366 Vâkıdî, Megâzî, 2/675, İbn Kayyım, 2/154.

Gatafanların bir kolu olan Benî Fezâreler de Hayberlilere yardıma gelmişlerdi.

Yahudilere yardımdan vazgeçtikleri, yurtlarına dönüp gittikleri takdirde onlara da Hayber'in hurma mahsulünden verileceği hakkında haber salınmış, fakat Benî Fezâreler bu teklifi kabul etmekten kaçınmışlardı.[367]

Uyeyne'den sonra, Benî Fezârelerden bazı kişiler de, Peygamberimiz Aleyhisselama gelerek:

"Bize va'detmiş olduğun payımızı ver!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara da:

"Sizin payınız, Hayber dağlarından Zü'r-Rukaybe dağıdır!

Haydi, Zü'r-Rukaybe sizin olsun!" buyurdu.

Benî Fezârîler:

"Öyle ise, biz de sizinle çarpışırız!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bizimle çarpışmak için buluşma yeriniz Cenefâ olsun!" buyurdu.

Fezârîler, Peygamberimiz Aleyhisselamdan bunu işitir işitmez, kaçıp gittiler.[368]

Cenefâ, Benî Fezârelerin yurtlarından bir yer, sularından bir sudur.[369]

Uyeyne b. Hısn'ın Yahudileri Kışkırtmaya Çalışması

Kendisine Hayber ganimetinden bir pay verilmesi isteği reddedildikten sonra ve Ebi'l-Hukayk oğulları öldürülmezden önce, Uyeyne b. Hısn, Yahudilerin yanına varıp onları ayartmaya çalıştı ve:

"Ben bugünkü gibi bir iş daha görmedim. Vallahi, ben Muhammed'i sizden başkasının yere serebileceğini sanmaz ve kendi kendime:

'Bunlar, kalelere, askere, güce ve servetlere sahiptirler!' derdim.

Sizler, şu sarp ve aşılmaz kaleler içinde olduğunuz, şu bol yiyecek ve içecekler, hiç kesilmeyen sular önünüzde bulunduğu halde, demek ellerinizi ona teslim ettiniz, bağlattınız hâ?!" dedi.

Yahudiler:

"Biz, Zübeyr kalesinde korunmak ve direnmek istemiştik.

Fakat, su kanalımız kesildi.

---

367 Yâkût, 2/172.

368 Yâkût, 2/172, İbn Kayyım, 2/154, Semhûdî, 4/1179, Diyarbekrî, 2/55.

369 İbn Esîr, Nihâye, 1/307, Yâkût, 2/172, Semhûdî, 4/1179.

Hararet bastı. Orada tutunmak, yaşamak, bizim için mümkün olmadı!" dediler.

Uyeyne b. Hısn:

"Siz Nâim kalelerinden kaçıp Zübeyr kalesine gitmiştiniz. Orada kimler öldürüldü?" dedi.

Yahudiler, öldürülenleri haber verdiler.

Uyeyne b. Hısn:

"Vallahi, cesaret ve sebat sahipleri hep öldürülmüşler!

Artık, Hicaz'da Yahudiler için dirlik düzenlik yoktur!" dedi.

Sa'lebe b. Sellâm b. Ebi'l-Hukayk, Uyeyne'nin söylediklerini işitti.

Kendisinin akılca zayıf ve sözlerini birbirine karıştırır bir kimse olduğu sanılırdı.

Sa'lebe:

"Ey Uyeyne! Sen onları aldattın! Onlardan ayrıldın.

Muhammed'le yaptıkları çarpışmalarında onları yalnız bıraktın!

Sen bundan önce Benî Kurayzalara da böyle yapmıştın!" dedi.

Uyeyne b. Hısn:

"Muhammed ev halkımız hakkında bize tuzak kurdu: Biz, o bağırıcıyı işittiğimiz zaman, Muhammed'in ev halkımıza arkamızdan baskın yaptığını sanmış, hemen yanlarına dönmüştük. Fakat, kendilerinde böyle bir şey göremeyince, size yardım edelim diye tekrar gelmiştik!" dedi.

Sa'lebe:

"Kendilerine yardım edeceğin kim kaldı ki?! Öldürülenler öldürüldü, kalanlar da Muhammed'e köle oldu!

Muhammed hepimizi esir ve mallarımızı iğtinam etti!" dedi.[370]

Uyuyne b. Hısn; Müslümanların Sa'b b. Muaz kalesindeki yiyecekleri, hayvan yemlerini, kumaş ve elbiseleri taşıdıklarına bakıp:

"Ne diye hiç kimse hayvanlarımıza yem vermiyor ve bizler şu ele geçirilen yiyeceklerden yedirilmiyoruz?!

Halbuki, bu kale halkı, yanlarına gelenlere ikramda bulunurlardı!" dedi.

Müslümanlar:

"Resûlullah Aleyhisselam sana Zü'r-Rukaybe'yi ayırdı ya!" deyince, Uyeyne sustu, konuşmasını kesti.[371]

Yine, elleri boş olarak ev halkının yanına döndü.

---

370 Vâkıdî, Megâzî, 2/677.
371 Vâkıdî, Megâzî, 2/665, 666.

Uyeyne b. Hısn yurduna dönünce, Hâris b. Avf gelip:

“Ben sana ‘Eline bir şey geçmez!’ diye söylemedim mi?

Vallahi, Muhammed doğu ile batı arasındaki herkesi yenecektir!

Yahudiler bunu bize haber verir dururlardı.

Ebu Râfi’ Sellâm b. Ebi’l-Hukayk’ın:

‘Biz, peygamberlik hususunda, Muhammed’i, Hârun oğulları arasından çıkmamıştır diye kıskanıyoruz. Halbuki, o, insanlara gönderilmiş olan peygamberdir! Fakat, Yahudiler beni dinlemezler! Bizim için, iki kez boğazlanmak vardır! Biri Yesrib’de, diğeri Hayber’de!’ dediğini kulaklarımla işittiğime şehadet ederim!

O zaman, Sellâm’a:

‘O, yeryüzüne hakim olacak mı?’ diye sormuştum.

‘Musa’ya indirilmiş olan Tevrat üzerine yemin ederim ki; evet! Fakat, Yahudilerin bu hususta söylediğim şeyi öğrenmelerini istemem!’ demişti” dedi.[372]

Yahudilerin Peygamberimiz Aleyhisselamı Zehirlemeye Kalkışmaları

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber’i fethedip dinlenmekte bulunduğu sırada, Sellâm b. Mişkem’in karısı Zeyneb:

“Muhammed davar etinin neresini, hangi yerini yemeyi en çok sever?” diye sormuştu.

“Kol, kürek etini yemeyi çok sever!” denildi.[373]

Zeyneb, Merhab’ın da kızkardeşi idi.[374]

Zeyneb, Yahudilerle görüşüp konuştu.

Bir davar kızartılıp hepsinin zehirlenmesi hususunda söz birliği ettiler.[375]

Zeyneb, hemen dişi keçisinin yanına vardı. Onu kesti. Kızarttı, kebap yaptı.

Vakit geçirmeden, öldürücü zehirle zehirlemeye kalktı.[376]

Kebabın her yerine zehir sürdü. Kol ve küreklerini ise, daha çok zehirledi.

372 Vâkıdî, Megâzî, 2/677, İbn Kayyım, 2/154, 155, İbn Kesîr, Bidâye, 4/211, 212.
373 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Vâkıdî, Megâzî, 2/677, Taberî, Târîh, 3/95.
374 İmam Muhammed, Siyer, 4/1421, Ebu Davud, 4/673.
375 Vâkıdî, Megâzî, 2/677, Kastallânî, Mevâhib, 1/181.
376 Kastallânî, Mevâhib, 1/181.

Akşam olunca, Peygamberimiz Aleyhisselamın akşam namazını kıldıktan sonra konak yerine dönüp oturduğu sırada, Zeyneb geldi ve Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Ey Ebu'l-Kasım! Bunu sana hediye ediyorum!" dedi.[377]

Peygamberimiz Aleyhisselam; hediye edilen şeyi yer, sadaka olarak verilen şeyi yemezdi.[378]

Kendisine ev halkından başkası yiyecek bir şey getirdiklerinde sorar, eğer hediye olduğu söylenirse onu yer, "Sadakadır!" denilirse ashabına "Siz yiyiniz!" buyurur, kendisi ondan hiç yemezdi.[379]

Zeyneb, getirdiği keçi kebabını Peygamberimiz Aleyhisselamın[380] ve ashabından orada bulunanların önüne koydu.[381]

Bişr b. Berâ' b. Ma'rur da, orada bulunan sahabiler arasında idi.[382]

Peygamberimiz Aleyhisselam, davar kebabının kolundan bir parça koparıp ağzına aldı, fakat, onu yutmayarak hemen dışarı attı.

Bişr b. Berâ' b. Ma'rur da, Peygamberimiz Aleyhisselamınki gibi bir parça koparıp ağzına aldı.

Fakat, o, ağzına aldığı et parçasını çiğneyip yuttu.[383]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ağzına aldığı etin kürek eti olduğu da rivayet edilir.[384]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ağzına aldığı et parçasını ağzından hemen dışarı çıkarmakla beraber, sahabilerine de:

"Ellerinizi kebaptan çekiniz![385]

Şu kürek eti, zehirlenmiş olduğunu bana haber verdi!" buyurmuştu.[386]

Bişr b. Berâ', zehirlendikten bir yıl sonra, bu yüzden vefat etti.[387]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam ise, bu hadiseden sonra, üç yıl daha yaşadı.[388]

---

377 Vâkıdî, Megâzî, 2/677.
378 Vâkıdî, Megâzî, 2/677, Ebu Davud, 4/174.
379 Ahmed b. Hanbel, 2/338.
380 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Kastallânî, Mevâhib, 1/181.
381 Kastallânî, Mevâhib, 1/181.
382 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Kastallânî, Mevâhib, 1/181.
383 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Taberî, Târîh, 3/95, İbn Hazm, Cevâmi, s. 214.
384 Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/174.
385 Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/174, İbn Kesîr, Bidâye, 4/210, Heysemî, 6/153.
386 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/175, Taberî, Târîh, 3/95, İbn Hazm, Cevâmi, s. 214, İbn Esîr, Kâmil, 2/221, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 39, Heysemî, 6/398, 399, İbn Kesîr, Bidâye, 4/210, Kastallânî, Mevâhib, 1/181.
387 Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Heysemî, 6/153, Diyarbekrî, 2/52, Halebî, 2/767.
388 Vâkıdî, Megâzî, 2/678, İbn Kayyım, 2/155, İbn Kesîr, Bidâye, 4/310, Heysemî, 6/153, 154.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ağzına alıp çıkardığı zehirli etin tesirinden kurtulmak için, iki omuzunun arasından kan aldırdı.[389]

Bişr b. Berâ'nın annesi der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam vefatıyla sonuçlanan hastalığa tutulduğu zaman, yanına varmıştım. Kendisi, humma nöbeti geçiriyordu.

Alınlarına elimle dokundum ve:

'Yâ Rasûlallah! Seni hiç kimsenin tutulmadığı hummaya tutulmuş gördüm!?' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bize verilecek ecir ve mükâfat kat kat olduğu gibi, ibtilâlar da bize böyle kat kat olur!' buyurdu ve:

'Halk, benim hastalığıma ne diyor?' diye sordu.

Halk:

'Resûlullahtaki hastalık zâtülcenptir diyorlar' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah bana o hastalığı musallat etmiş değildir. Bu, ancak, şeytanın bir telkini ve vesvesesidir!' buyurdu.[390]

'Yâ Rasûlallah! Sen bu hastalığın neden ileri geldiğini sanıyorsun? Ben, oğlumun ölümünün, ancak Hayber'de yemiş olduğu zehirli davar kebabından ileri geldiğini sanıyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Ümmü Bişr! Ben de bu hastalığımın ancak ondan ileri geldiğini sanıyorum![391]

Hayber'de onunla birlikte tatmış olduğum zehirli etin acısından, şu anda kalb damarımın koptuğunu duymaktayım![392]

Zaman zaman onun ağrısını ve sızısını duyuyorum!' buyurdu."[393]

Hz. Âişe de; Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatıyla sonuçlanan hastalığı sırasında, Peygamberimiz Aleyhisselamın:

"Ey Âişe! Hayber'de tatmış olduğum zehirli etin sancısını zaman zaman duyuyorum!

Şu anda, kalbimin damarının koptuğunu duymaktayım!" buyurduğunu bildirir.[394]

---

389 Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/175, İbn Kesîr, Bidâye, 4/209.
390 Vâkıdî, Megâzî, 2/679, İbn Sa'd, 8/314.
391 Ebu Davud, 4/175, Hâkim, 3/219, Süheylî, 6/572.
392 İbn İshak, İbn Hişam, 3/353, Vâkıdî, Megâzî, 2/679, İbn Sa'd, 8/314, İbn Kesîr, Bidâye, 4/210.
393 Vâkıdî, Megâzî, 2/679, İbn Sa'd, 8/314, İbn Kayyım, 2/155.
394 Buhârî, Sahîh, 5/137.

Enes b. Malik de:

"Resûlullah Aleyhisselamın küçük dili üzerinde bu zehrin izini görür dururdum!" demiştir.[395]

Peygamberimiz Aleyhisselam; bu zehirlenme yüzünden şehit olarak vefat etmiş, kendisini peygamberlikle şereflendiren Yüce Allah, şehitlikle de şereflendirmiştir.[396]

Yahudi Kadını Zeyneb ile Hayber Yahudilerinin Sorguya Çekilmeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, adam gönderip, Yahudi kadını Zeyneb binti Hâris'i getirtti.[397]

Ona:

"Bu davar kebabını, şu küreği sen mi zehirledin?" diye sordu.

Zeyneb:

"Zehirlediğimi, sana kim haber verdi?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şu önümde bulunan kürek kemiği haber verdi" buyurdu.

Zeyneb:

"Evet! Ben zehirledim!" diyerek suçunu itiraf etti.[398]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen bunu ne için yapmak istedin?" diye sordu.[399]

Zeyneb:

"Sen benim babamı, amcamı ve kocamı öldürdün! Kavmime, senin yapmadığın kalmadı![400]

Senin için, kendi kendime:

'Eğer o gerçekten peygamberse, yaptığım şey, kendisine muhakkak Allah tarafından haber verilir.[401] Zehir ona zarar vermez!

Eğer o bir yalancı ise, bir hükümdarsa, bu zehirden ölür de, biz böylece kendisinden kurtulmuş, rahata ermiş oluruz!' dedim!" dedi.[402]

---

395 Müslim, 4/1721.

396 İbn İshak, İbn Hişam, 3/353, Taberî, Târîh, 3/95, İbn Esîr, Kâmil, 2/222, İbn Kayyım, 2/155, İbn Kesîr, Bidâye, 4/210, 211.

397 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/174, Taberî, Târîh, 3/95.

398 Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/174, İbn Esîr, Kâmil, 2/222, İbn Kesîr, Bidâye, 4/210.

399 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Davud, 4/174, İbn Kesîr, Bidâye, 4/210.

400 İmam Muhammed, Siyer, 4/1421, Vâkıdî, Megâzî, 2/678.

401 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, İmam Muhammed, Siyer, 4/1421, Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Taberî, Târîh, 3/95, İbn Esîr, Kâmil, 2/222.

402 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, İmam Muhammed, Siyer, 4/1421, Vâkıdî, Megâzî, 2/678, Ebu Dâvud, 4/174, Taberî, Târîh, 3/95, İbn Esîr, Kâmil, 2/222.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah, bunu bana yapacak gücü ve hakimiyeti sana vermemiştir!” buyurdu.[403]

Ashab-ı Kiram, Peygamberimiz Aleyhisselama, Yahudi kadını hakkında:

“Onu öldürelim mi?” diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır![404] Ona ne dokunulacak, ne de işkence yapılacaktır![405]

Şu Hayber’de bulunan Yahudileri de benim yanımda toplayınız!” buyurdu.

Yahudiler yanında toplanınca, Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Ben sizden bir şeyler soracağım. Bana doğru cevap verecek misiniz?” diye sordu.

Yahudiler:

“Evet, ey Ebu’l-Kasım! Doğru cevap vereceğiz!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Sizin babanız kimdir?” diye sordu.

Yahudiler:

“Babamız filan, filan!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Yalan söylediniz! Sizin babanız, filan, filan!” buyurdu.

Yahudiler:

“Doğru söyledin!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Ben sizden bir şey daha soracağım! Bana doğru cevap verecek misiniz?” diye sordu.

Yahudiler:

“Evet, yâ Ebe’l-Kasım! Sana doğru cevap vereceğiz!

Biz sana yalan söylesek bile, sen, babamızın kim olduğunu bildiğin gibi, yalan söylediğimizi de bilirsin!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Cehennemlikler kimlerdir?” diye sordu.

---

403 Müslim, 4/1721, Ebu Davud, 4/173, 174.
404 Ebu Davud, 4/173, İbn Kayyım, 2/155.
405 İbn Kayyım, 2/155.

Yahudiler:

"Kısa bir müddet, Cehennemde biz bulunacağız!

Sonra, oraya ardımız sıra giren sizler olacaksınız!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Haydi oradan! Vallahi, biz hiçbir zaman Cehennemde size halef olacak değiliz!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Ben sizden bir şey daha soracağım. Bana doğru cevap verecek misiniz?" diye sordu.

Yahudiler:

"Evet, yâ Ebe'l-Kasım! Sana doğru cevap vereceğiz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Şu davar kebabını zehirlediniz mi?" diye sordu.

Yahudiler:

"Evet! Zehirledik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Bunu yapmaya sizi sürükleyen nedir?" diye sordu.

Yahudiler:

"Eğer sen bir yalancı isen, zehirli kebabı yer, ölürsün, biz de senin elinden kurtulur, rahata ereriz!

Eğer gerçekten peygambersen, zehir sana zarar vermez diye düşündük!" dediler.[406]

Hz. Safiyye'nin Kimliği ve Başkumandan Hakkı Olarak Peygamberimiz Aleyhisselam Tarafından Seçilişi

Hayber'in Kamus kalesi fethedilince, esir edilen kadınlar arasında Hz. Safiyye ile amcasının kızı da bulunuyordu.[407]

Hz. Safiyye; Benî Nadîr Yahudilerinin reisi Huyey b. Ahtab'ın kızı olup, önce Sellâm b. Mişkem'le evlenmiş, ondan ayrılınca da Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk'la evlenmiş, Hayber savaşlarında esir düşmüş, Kinane b. Rebi' b. Ebi'l-Hukayk'ın öldürülmesiyle de, dul kalmıştı.[408]

---

406 İbn Sa'd, 2/115, 116, Ahmed b. Hanbel, 2/451, Buhârî, Sahîh, 7/32, İbn Kayyım, 2/155, Zehebî, Târîh, s. 362, İbn Kesîr, Bidâye, 4/208, 209.

407 İbn İshak, İbn Hişam, 3/350.

408 İbn Sa'd, 8/210.

İslâm mücahidlerinden Dıhye b. Halife, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

“Ey Allah’ın Peygamberi! Esir alınan kadınlardan, bana bir kadın ver” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, ona:

“Git, bir kadın al!” buyurdu.

Dıhye b. Halife de, Hz. Safiyye’yi aldı.

Mücahidlerden birisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek:

“Yâ Rasûlallah! Beni Kurayza ve Benî Nadîrlerin reisi Huyey’in kızı Safiyye’yi Dıhye’ye vermen, vallahi doğru olmaz! Onu ancak sen almalısın!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Dıhye’yi yanına çağırdı.

Ona:

“Safiyye’nin yerine, başka bir kadın al!” buyurdu[409] ve Hz. Safiyye’nin amcasının kızını ona verdi.[410]

Bilal-i Habeşî Hz. Safiyye ile amcasının kızını Yahudi erkeklerinden öldürülmüş iki kişinin yanından geçirirken, Hz. Safiyye’nin amcasının kızı onları görür görmez, çığlık kopardı, yüzünü yırttı, toprakları başına saçtı.[411]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Bilal! Senden acıma duygusu sökülüp atıldı mı ki, bu kadıncağızları ölülerinin yanından geçirdin?!” buyurdu.[412]

Hz. Safiyye’nin amcasının kızı için de:

“Bu, şeytandan başka bir şey değildir.[413] Onu yanımdan uzaklaştırın!” buyurdu ve Hz. Safiyye’yi arka tarafına almalarını emretti ve onun üzerine omuz atkısını örttü.

Bunun üzerine, Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın ganimet arasından başkumandan hakkı olarak Hz. Safiyye’yi seçtiğini anladılar.[414]

Peygamberimiz Aleyhisselam; ganimet içinden -geleneğe göre- başkumandan hakkı olarak, ya bir köle, ya bir cariye, ya da bir at alır ve buna Safiyy denirdi.[415]

---

409 Ahmed b. Hanbel, 3/102, Ebu Davud, 3/153.
410 Vâkıdî, Megâzî, 2/674.
411 İbn İshak, İbn Hişam, 3/350, İbn Esîr, Kâmil, 2/220, 221.
412 İbn İshak İbn Hişam, 3/350, 351, Vâkıdî, Megâzî, 2/673, İbn Esîr, Kâmil, 2/220, 221.
413 Vâkıdî, Megâzî, 2/674, 675.
414 İbn İshak, İbn Hişam, 3/350, 351.
415 Ebu Yusuf, s. 22, Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Davud, 3/152.

Hz. Safiyye'nin asıl adı Zeyneb olup, Peygamberimiz Aleyhisselam onu ganimet içinden seçip aldığı için Safiyye adıyla anıldı.[416]

Hz. Safiyye'nin Gerdek Gecesinde Gördüğü Rüyası ve Müslüman Oluşu

Hz. Safiyye; Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'e gelişinden birkaç gün önce Kinane b. Ebi'l-Hukayk ile nişanlanarak develer boğazlanıp Yahudilere ziyafetler çekilmiş ve Sülalim bölgesine gelin götürülmüştü.[417]

Hz. Safiyye, gerdek gecesinde, düşünde; bir ayın Medine tarafından gelip kucağına düştüğünü görmüş, bunu Kinane b. Ebi'l-Hukayk'a anlatınca, Kinane öfkelenmiş:

"Sen ancak Hicaz hükümdarı Muhammed'e varmak istiyorsun!" diyerek yüzüne bir tokat vurup gözünü gövertmiş, morartmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirildiği zaman, Hz. Safiyye'nin gözünde o tokatın izi duruyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir bu?" diye sorunca, Hz. Safiyye Peygamberimiz Aleyhisselama hadiseyi anlattı.[418]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona İslâmiyeti anlatıp:

"Biz seni kendi dininde bulunuyorsun diye zorlayacak veya senin bu halini hoş görmeyecek değiliz![419]

Eğer sen Müslümanlığı,[420] Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü tercih edersen,[421] ben seni kendime alıkoyacak, zevce edineceğim![422]

Eğer Yahudiliği tercih edecek olursan, ben seni azad ederim, sen de gider, kavmine kavuşursun!" buyurdu.[423]

Hz. Safiyye; böyle azad edilip Peygamber zevcesi olarak kalmak veya kavminin yanına dönmek hususlarından birini seçmekte serbest bırakılınca, azad edilip Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi olmayı tercih etti, seçti[424] ve:

---

416 Zürkânî, 2/230.
417 Vâkıdî, Megâzî, 2/674.
418 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351, Vâkıdî, Megâzî, 2/674, İbn Sa'd, 8/121, Belâzurî, Fütûh, 1/26, 27, İbn Esîr, Kâmil, 2/221, İbn Kayyım, 2/152.
419 Vâkıdî, Megâzî, 2/707.
420 İbn Sa'd, 8/123.
421 Vâkıdî, Megâzî, 2/707.
422 Vâkıdî, 2/707, İbn Sa'd, 8/123.
423 İbn Sa'd, 8/123.
424 Ahmed b. Hanbel, 3/138.

"Yâ Rasûlallah! Sen beni İslâmiyete davet etmeden önce, konak yerine geldiğim zaman, ben Müslüman olmayı özlemiş ve seni doğrulamış bulunuyordum.

Benim ne Yahudilikte bir emelim, ne de Hayber'de bir babam veya kardeşim var!

Sen beni küfür ile İslâmiyetten birini seçmekte serbest bırakıyorsun!

Allah ve Allah'ın Resûlü, bana, azadlanmamdan ve kavmimin yanına dönmemden daha sevgilidir![425]

Evet! Ben Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü tercih ediyorum!" dedi.[426]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam onu azad edip zevceliğe kabul buluyordu.[427]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'de Mücahidlere Yasakladığı Şeyler

Ensardan Rüveyfi' b. Sabit'in bildirdiğine göre; Hayber günü, Peygamberimiz Aleyhisselam ayakta dikilerek yaptıkları bir hitabelerinde şöyle buyurdular:

"Allah'a ve ahiret gününe inanan bir erkek için, dölsuyu ile yabancı bir tarlayı sulaması (yani esir kadınlarla temasta bulunması) helâl olmaz!

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir erkek için, esir bir kadına -hayızlı ise, hayızdan temizlenmedikçe, hamile ise doğurmadıkça- dokunmak da, helâl olmaz!

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir erkek için, bölüşülmedikçe, Müslümanların ganimet mallarından bir hayvana zayıflatıp iade edinceye kadar binmek helâl olmaz!

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir erkek için, Müslümanların ganimet mallardan bir elbiseyi, eskitip iade edinceye kadar giymek helâl olmaz!"[428]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber günü:

Ehlî eşeklerin etini yemeyi,

Her yırtıcı, azı dişli hayvanın etini yemeyi,

---

425 İbn Sa'd, 8/123.
426 Vâkıdî, Megâzî, 2/707, İbn Sa'd, 8/121.
427 Vâkıdî, Megâzî, 2/707, İbn Sa'd, 8/125, Ahmed b. Hanbel, 3/99.
428 İbn İshak, İbn Hişam, 3/345, 346, Vâkıdî, Megâzî, 2/682, İbn Sa'd, 2/115, Ahmed b. Hanbel, 4/108, 109.

Ganimet mallarını, bölüşülmeden, satmayı veya satın almayı da yasakladı.[429]

Hayber'de muahede yapıldıktan sonra, bazı Yahudilerin Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

"Bize ait bahçelere ashabından bazıları girerek oradan hububat ve sarımsak aldılar!?" diye şikâyetlenmeleri üzerine de, Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından Abdurrahman b. Avf'a emir verilip:

"Resûlullah Aleyhisselam, 'Muahede yapmış olanların mallarından, hakkınız olandan başka, hiçbir şey size helâl kılınmamıştır!' buyuruyor!" diyerek mücahidlere seslenildi.[430]

Hayber Şehitleri

Hayber savaşında İslâm mücahidlerinden şehit olanlar, yirmiden fazla idi[431]

1. Rebia b. Eslem b. Sahbere,[432]
2. Sakf (Sıkaf) b. Amr b. Sumeyt,[433]
3. Rifâa b. Mesruh,[434]
4. Abdullah b. Ebi Ümeyye b. Vehb (Hübeyb veya Hubeyb),[435]
5. Bişr b. Berâ' b. Ma'rur,[436]
6. Fudayl b. Numan,[437]
7. Mes'ud b. Sa'd,[438]
8. Mahmud b. Mesleme,[439]
9. Ebu Dayyah Sabit b. Numan,[440]
10. Hâris b. Hâtıb,[441]
11. Urve (veya Adiyy) b. Mürre b. Sürâka,[442]
12. Evs b. Fâid (veya Fâke veya Fâtik),

---

429 İbn İshak, İbn Hişam, 3/345, Beyhakî, Sünen, 9/125, İbn Seyyid, 2/133.
430 İmam Muhammed, Siyer, 1/133.
431 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 39.
432 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357, Vâkıdî, Megâzî, 2/699.
433 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357, Vâkıdî, Megâzî, 2/699, İbn Sa'd, 2/107.
434 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357, Vâkıdî, Megâzî, 2/699-700, İbn Sa'd, 2/107.
435 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357-358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700.
436 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700.
437 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700.
438 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700.
439 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358.
440 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700.
441 Aynı kaynaklar.
442 Aynı kaynaklar.

13. Evs b. Habib (veya Cebr el-Ensârî),

14. Üneyf veya Hubeyb b. Vâile,[443]

15. Sabit b. Esle,[444]

16. Talha,[445]

17. Umâre b. Ukbe b. Abbâd b. Müleyl,[446]

18. Âmir b. Ekvâ,[447]

Âmir, Hayber Nâim kalesinde Merhab'la çarpışmış, kısa olan kılıcı ile Merhab'ın bacağına aşağıdan yukarı doğru hızla vurunca kılıcın ağzı kendisine yönelip kendi kılıcıyla yaralanmış ve şehit olmuştu. Kendisinin bu biçimde ölüşü bazılarınca hayra yorulmamış, şehit sayılmayacağı sanılmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Hatta, ona iki ecir vardır!" buyurmuştur.[448]

19. Zenci köle çoban Yesar,[449]

20. Mes'ud b. Rebia,[450]

21. Evs b. Katâde,[451]

22. İsmi bilinmeyen bir bedevî.[452]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Hayber'de öldürülen Yahudilerin sayısı ise 93 idi.[453]

Hayber Ganimetlerini Toplamak ve Bölüştürmekle Görevlendirilenler

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hayber ganimetlerini toplamak ve korumak görevini Ferve b. Amr el-Beyâzî'ye vermiş, o da, Hayber ganimetlerini üç bölgede:

1. Natat,
2. Şıkk,
3. Ketibe kalelerinde toplamış bulunuyordu.[454]

---

443 Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/107.
444 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358.
445 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358.
446 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357, Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/107.
447 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/107.
448 İbn Sa'd, 2/111, Müslim, 3/1441.
449 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358, Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/107.
450 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358.
451 İbn İshak, İbn Hişam, 3/358.
452 Vâkıdî, Megâzî, 2/681, 700, İbn Sa'd, 2/107.
453 Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/107.
454 Vâkıdî, Megâzî, 2/680, İbn Sa'd, 2/107.

Mücahidler, emaneten aldıkları silahların hepsini Ferve b. Amr'a getirip teslim ettiler.[455]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zeyd b. Sabit'i de, Hayber gazasına katılan mücahidleri saymakla görevlendirdi.[456]

Hayber ganimetini hesaplamaya ve ayırmaya, Zeyd b. Sabit'ten başka, Selime oğullarından Cebbar b. Sahr'ın da görevlendirildiği de rivayet edilir.[457]

Hayber Ganimetinin Kimlere ve Nasıl Bölüştürüldüğü

Hayber ganimeti, Hayber'de bulunsun bulunmasın, Hudeybiye seferine katılmış olanlar arasında bölüştürüldü.[458]

Çünkü, Hayber ganimeti, Hudeybiye seferine katılan Müslümanlara Yüce Allah tarafından Feth sûresinde (âyet: 20) va'd edilmiş bulunuyordu.[459]

Onlar da, 1400 kişi idiler.[460] Ayrıca, 200 de atlı vardı.[461]

Menkul ganimet malları ilk önce beş parçaya ayrıldı.

Beş parçadan birisinin üzerine "Allah'a ait,"

Diğer parçaların üzerlerine de "Ağfal" sözleri yazıldı.

Allah'a ait olan beşte bir parça, Peygamberimiz Aleyhisselama teslim edildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, diğer dört parçanın satışa çıkarılmasını, satın almak istedikleri şeylerin mücahidlere arttırma yoluyla satılmasını emretti.

Ferve b. Amr el-Beyâzî'yi de, satış memuru yaptı.[462]

Satılacak mallar hakkında da:

"Allah'ım! Bunlara sürüm ihsan et!" diyerek dua etti.

Ferve b. Amr der ki:

"Halkın, başıma üşüşüp satılacak malları iki günde tükettiklerini gördüm!

"Halbuki, malın çokluğundan, başa çıkamayacağımızı, kolay kolay satıp kurtulamayacağımızı sanmıştım.

455 Vâkıdî, Megâzî, 2/680.
456 Vâkıdî, Megâzî, 2/680, İbn Sa'd, 2/107, Diyarbekrî, 2/55.
457 İbn Seyyid, 2/139, İbn Kesîr, Bidâye, 4/202.
458 İbn İshak, İbn Hişam, 3/364, Vâkıdî, Megâzî, 2/684.
459 Vâkıdî, Megâzî, 2/684.
460 İbn İhak, İbn Hişam, 3/322, Vâkıdî, Megâzî, 2/574, İbn Sa'd, 2/95, İbn Kesîr, Bidâye, 4/202.
461 Vâkıdî, Megâzî, 2/689, İbn Sa'd, 2/107 İbn Kesîr, Bidâye, 4/202, Diyarbekrî, 2/55, Halebî, 2/690, Zürkânî, 2/181.
462 Vâkıdî, Megâzî, 2/680, İbn Sa'd, 2/107.

Resûlullah Aleyhisselam da kendisine teslim edilen beşte bir hisseden ev halkı ile Abdulmuttalib oğulları hanedanının erkek ve kadınlarına, Müslümanların yetimlerine ve isteyenlerine elbise, boncuk ve ev eşyası verdi.[463]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ganimet mallarından satılanların paralarını mücahidler arasında bölüştürdü.[464]

Hayber'e gelen Devsîlerle Eş'arîlerin Hayber ganimetinden yararlandırılmalarını ashabıyla konuştuktan sonra, onlara da hisse verdi.[465]

Menkul ganimetten beşte dört parçası 1400 piyade ve 200 süvariye göre ve piyadelere birer; soy at ve develere de ikişer hisse verilmek üzere 1800 parçaya bölündü.

Bunlar da, yüzer hisselik 18 kümede toplandı.[466]

Peygamberimiz Aleyhisselam; savaşa iki atla katılanlara dördü iki at, biri de at sahibi olmak üzere beş hisse verdi.

İki attan fazlası için bir at hissesi verdi.

Süveyd b. Numan, at üzerinde geceleyin Hayber evlerini gözetlerken attan düşüp eli kırılmış, Hayber'in fethine kadar, karargâhtan çıkamamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona da süvari hissesi verdi.[467]

Medine Yahudilerinden olup Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte Hayber savaşına katılan on Yahudiye de, Hayber ganimetinden bir şeyler verildi.

Yahudi Ebu'l-Lahm'ın azadlı kölesi Umeyr:

"Bana Hayber ganimetinden hisse ayrıldı. Ancak, ev eşyası verildi. Ben Hayber'de köle olarak bulundum. Peygamber Aleyhisselam, Hayber'i fethettiği zaman, bana bir kılıç verdi ve 'Bunu kuşan!' buyurdu" demiştir.[468]

İslâm ordusuna katılan yirmi kadına da ganimetten hisse ayrılmamış, ancak kendilerine ganimetten bir şeyler verilmiştir.[469]

Bu cümleden olmak üzere;

---

463 Vâkıdî, Megâzî, 2/680.
464 Vâkıdî, Megâzî, 2/689, İbn Sa'd, 2/107.
465 İbn Sa'd, 2/108.
466 İbn İshak, İbn Hişam, 3/364, Vâkıdî, Megâzî, 2/689.
467 Vâkıdî, Megâzî, 2/688, 689.
468 Ebu Yusuf, s. 198.
469 İbn İshak, İbn Hişam, 3/356, Vâkıdî, Megâzî, 2/685, 686.

Ümeyye binti Kays'a bir gerdanlık,[470]

Ümmü'l-A'lâ'ya üç boncuk,

Başka birisine bir altın küpe,

Ümmü Sinan'a boncuktan ve gümüşten takılar,

Ümmü Umâre'ye kırmızı boncuk...

Hâsılı, yirmi kadından her birine boncuklar, kadife ve Yemen kumaşları ve ikişer dinar (altın) verildi.

Hayber'de bulunan veya orada doğan Müslüman çocuklarına da, Hayber ganimetinden az çok bir şeyler verildi.[471]

Gayrimenkul Ganimetlerin Bölüştürülmesi

Hayber arazisi ve varidatı; Şıkk, Natat ve Ketibe mülkleri olarak bölüştürüldü.

Şıkk ve Natat mülkleri, Müslümanların (beşte dört) hisselerine karşılık tutuldu.

Ketibe mülkleri ise, Allah'a ait (beşte bir) hisse olarak Peygamberimiz Aleyhisselama bırakıldı.[472]

Başka rivayete göre; batan Hayber mülkleri, ilk önce her biri yüzer hisselik 36 kümeye ayrıldı.

Bundan, Natat ve Şıkk mülkleri, yüzer hisselik 18 küme halinde Müslümanlar arasında bölüştürüldü.

Vatîh, Ketibe ve Sülalim mülklerini ise Peygamberimiz Aleyhisselam işletip; gelirlerinden, kendi ev halkının geçimleri ile karşılaşılacak önemli hadiseleri, musibet ve felaketleri, halkın umumî ihtiyaçlarını, Medine'ye gelecek heyetlerin masraflarını karşılamak üzere vakıf olarak elinde tuttu.[473]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bundan, akrabaları ile yetimlerin, yoksulların, yolcuların ve sulh için Medine'ye gidip gelmiş olanların yiyeceklerini de karşılamakta idi.

Nitekim, Muhayyısa b. Mes'ud'a verdiği otuz vesk (deve yükü) arpa ile otuz vesk hurma bu mülklerin gelirlerindendi.[474]

Ganimetin Allah'a ve Allah'ın Resûlüne ayrılan beşte bir parçası da, dörde bölünüp:

---

470 İbn İshak, İbn Hişam, 3/357, Vâkıdî, Megâzî, 2/686.

471 Vâkıdî, Megâzî, 2/686, 688.

472 İbn İshak, İbn Hişam, 3/363.

473 İbn Sa'd, 2/113, 114, Ebu Ubeyd, s. 79, Ebu Davud, 3/159, 160, Belâzurî, Fütûh, 1/28, 29.

474 İbn İshak, İbn Hişam, 3/363, 364, Taberî, Târîh, 3/97.

Dörtte biri Allah ve Resûlü ve Resûlullahın akrabaları için,

İkinci dörtte biri yetimler için,

Üçüncü dörtte biri miskinler, yoksullar için,

Dördüncü dörtte biri Müslümanların yanlarına gelen fakir konuklar için ayrılırdı.[475]

Natat mülkleri 5'e,

Şıkk mülkleri de 13'e bölündü.

Bunlar da, 1400 piyade ve 200 süvari hissesi olmak üzere yüzer hisselik 18 gruba ayrıldı.

Hisse sahiplerine hisselerini dağıtmak üzere, her yüz hisse için de birer başkan, yönetici tayin edildi.

Yüzer hisselik onsekiz grubun isimleri:

1. Hz. Ali grubunun hisseleri,
2. Zübeyr b. Avvam grubunun hisseleri,
3. Talha b. Ubeydullah grubunun hisseleri,
4. Hz. Ömer grubunun hisseleri,
5. Abdurrahman b. Avf grubunun hisseleri,
6. Asım b. Adiyy grubunun hisseleri,
7. Useyd b. Hudayr grubunun hisseleri,
8. Belharis b. Hazrec grubunun hisseleri,
9. Benî Beyâzâlar grubunun hisseleri,
10. Benî Ubeydler grubunun hisseleri,
11. Benî Selimelerden Benî Haramlar grubunun hisseleri,
12. Benî Hâriselerden Ubeyd es-Sehham b. Evs'in hissesi (rivayete göre; Ubeyd bu hisseyi Hayber ganimet hisselerinden satın almıştı),
13. Benî Sâideler grubunun hisseleri,
14. Benî Neccarlar grubunun hisseleri,
15. Hârise b. Hâriseler grubunun hisseleri,
16. Evsîler grubunun hisseleri,
17. Gıfâr ve Eslemler gruplarının hisseleri,[476]
18. Nâim'deki hisseler (Avf b. Hazrec oğulları ile Müzeynelere ve ortaklarına ait) idi.[477]

---

475 Ebu Ubeyd, s. 453.
476 İbn İshak, İbn Hişam, 3/364, 365, Vâkıdî, Megâzî, 2/689, 690.
477 İbn İshak, İbn Hişam, 3/365.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Natat'ta Hav ve Süreyr mevkiinde ilk önce Zübeyr b. Avvam'ın hissesini ayırdı.

İkinci olarak Beyâzâların,

Üçüncü olarak Useyd b. Hudayr'ın

Dördüncü olarak Benî Hâris b. Hazreclerin,

Beşinci olarak Benî Avf b. Hazreclerle Müzeyneler ve ortaklarının Nâim'deki hisselerini ayırdı.

Bundan sonra, Şıkk'a çıktılar.

Şıkk'ta ilk ayrılan hisse, Benî Aclanların kardeşi Asım b. Adiyy'in hissesi idi ki, Peygamberimiz Aleyhisselamın hissesi de onun yanında idi.

Sonra, Abdurrahman b. Avf'ın,

Sonra, Sâidelerin,

Sonra, Neccarların,

Sonra, Hz. Ali'nin,

Sonra, Talha b. Ubeydullah'ın,

Sonra, Gıfârlarla Eslemlerin,

Sonra, Hz. Ömer'in,

Sonra, Seleme b. Ubeyd ve Haram oğullarının,

Sonra, Hâriselerin hisselerini,

Sonra, Abdu's-Sehham'ın hissesini,

Sonra, Evslerin (ki, Ellefif diye anılan ve Cüheyneler ile sair Araplardan, Hayber savaşına katılanlara ait bulunan) hisseler topluluğunu ayırdı.

En sonra da, Peygamberimiz Aleyhisselamın onların sırasındaki hissesi ayrıldı ki, Asım b. Adiyy'in hissesi içine düşmüş bulunuyordu.

Hâs (veya Hals) Vadisi Mahsullerinin Bölüştürülmesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, mülkleri bölüştürdükten sonra, Ketibe'nin Hâs (veya Hals) vadisindeki mülklerin buğday, arpa, hurma ve hurma çekirdeği vesair mahsullerini, ihtiyaçlarına göre, akrabaları, zevceleri, Müslüman erkek ve kadınlar arasında şöyle bölüştürdü:

1. Hz. Fâtıma'ya 200 vesk (yük, yani 12.000 sa'),
2. Hz. Ali'ye 100 vesk (yük),
3. Üsâme b. Zeyd'e 200 vesk (yük),
4. Hz. Âişe'ye 200 vesk (yük),
5. Hz. Ebu Bekir'e 100 vesk (yük),
6. Akîl b. Ebu Talib'e 100 vesk (yük),

7. Hz. Cafer'in oğullarına 50 vesk (yük),

8. Rebia b. Hâris'e 100 vesk (yük),

9. Salt b. Mahreme ile iki oğluna 100 vesk (bunun 40 veski Salt'a aitti),

10. Ebu Benîk'a 50 vesk (yük),

11. Rükâne b. Abdi Yezid'e 50 vesk (yük),

12. Kays b. Mahreme'ye 30 vesk (yük),

13. Ebu'l-Kasım b. Mahreme'ye 40 vesk (yük),

14. Ubeyde b. Hâris'in kızlarına 40 vesk (yük),

15. Benî Ubeyd b. Abdi Yezid'e 60 vesk (yük),

16. Evs b. Mahreme'ye 30 vesk (yük),

17. Mıstah b. Üsâse'ye ve İbn İlyas'a 50 vesk (yük),

18. Ümmü Rümeyse'ye 40 vesk (yük),

19. Nuaym b. Hind'e 30 vesk (yük),

20. Buhayne binti Hâris'e 30 vesk (yük),

21. Uceyr b. Abdi Yezid'e 30 vesk (yük),

22. Ümmü Hakîm binti Abdi Yezid'e 30 vesk (yük),

23. Cümâne binti Ebu Talib'e 30 vesk (yük),

24. İbn Erkam veya Ümmü'l-Erkam'a 40 vesk (yük),

25. Abdurrahman b. Ebu Bekir'e 40 vesk (yük),

26. Hamne binti Cahş'a 30 vesk (yük),

27. Ümmü'z-Zübeyr'e 40 vesk (yük),

28. Dubâa binti Zübeyr'e 40 vesk (yük),

29. İbn Ebi Huneys'e 30 vesk (yük),

30. Ümmü Talib binti Ebu Talib'e 40 vesk (yük),

31. Ebu Basrâ'ya 20 vesk (yük),

32. Nümeyletü'l-Kelbî'ye 50 vesk (yük),

33. Abdullah b. Vehb'e ve iki kızına 90 vesk (yük) (bunun 40 veski iki oğluna aitti),

34. Ümmü Habibe binti Cahş'a 30 vesk (yük),

35. Melkü b. Abde'ye 30 vesk (yük),

36. Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Âişe'den başka olan bütün zevcelerine 700 vesk (yük),[478]

---

[478] İbn İshak, İbn Hişam, 3/365, 367.

37. Abbas b. Abdulmuttalib'e 200 vesk (yük),

38. Kasım b. Mahreme b. Muttalib'e 50 vesk (yük),

39. Hind b. Üsâse'ye 30 vesk (yük),

40. Safiyye binti Abdulmuttalib'e 40 vesk (yük),

41. Husayn, Hatice ve Hind b. Ubeyde b. Hâris'e 100 vesk (yük),

42. Ümmü Hani binti Ebu Talib'e 40 vesk (yük),

43. Muhayyısa b. Mes'ud'a 30 vesk (yük),

44. Ebu Süfyan b. Hâris b. Abdulmuttalib'e 100 vesk (yük),

45. Mikdad b. Amr'a 15 vesk (yük), (Mikdad b. Amr'ın her yıl Hayber'den aldığı bu 15 vesk arpa hakkı, Muaviye b. Ebu Süfyan tarafından 100.000 dirheme satın alınmıştır)

Hz. Fâtıma ile Hz. Ali'nin 300 vesk hissesinden 85 veski arpa idi.

Üsâme b. Zeyd'in hissesinden 40 veski arpa, 50 veski hurma çekirdeği idi.

Salt b. Mahreme'nin hissesi, Vâkıdî'ye göre 40 değil, 30 vesk idi.

Kays b. Mahreme'nin hissesi, Vâkıdî'ye göre, 30 vesk değil, 50 vesk idi.

Ümmü Rümeyse'nin hissesinden 5 veski arpa idi.

Ebu Basrâ'nın hissesi, 20 vesk değil, 40 vesk idi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerinden her birinin hissesine 80 vesk hurma, 20 vesk arpa düşmüştü.[479]

Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından yazdırılmış olan bir belgeye göre de; her yıl Hayber'in buğday mahsulünden:

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerine 180'er vesk,

Hz. Fâtıma'ya 85 vesk,

Üsâme'ye 40 vesk,

Mikdad b. Amr'a 15 vesk,

Ümmü Rümeyse'ye 5 vesk buğday verilmiştir.[480]

İhtimal ki, aradaki fark, arpa yerine buğday ekilmiş olmasından ileri gelmiştir.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Abdullah es-Sakafî'nin zevcesi Zeyneb'e de 50 vesk hurma, 20 vesk arpa vermiştir.[481]

---

479 Vâkıdî, Megâzî, 2/693, 695.
480 İbn İshak, İbn Hişam, 3/367.
481 Heysemi, 6/7.

Hisse Satışları

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Gıfârlardan, hissesini satmak isteyen bir kimsenin hissesini iki deveye satın aldı. Sonra, ona:

"Ben, senden alacağım hissenin sana vereceğimden hayırlı ve sana vereceğimin alacağım hisseden düşük olduğunu biliyorum.

Hal böyle olduğuna göre, sen istersen develeri alıp hisseni bana devret, istersen hisseni elinde tut, bana devretme!" buyurarak uyardı.

Gıfârî develeri aldı.

Hz. Ömer de, Peygamberimiz Aleyhisselamın ashabından satın almış olduğu Evsîlerin Lefif diye anılan 100 kişilik ganimet hissesini Peygamberimiz Aleyhisselamdan satın aldı.

Muhammed b. Mesleme de, Eslemlerle Gıfârların her ikisinin hisselerini kendilerinden satın aldı ki, Eslemler yetmiş küsur, Gıfarlar da, yirmi küsur kişi olup her ikisi yüz kişiyi bulmakta idiler.[482]

Hayber Yahudilerinin Hayber Topraklarını Yarıcı Olarak İşletmeleri

Hayber Yahudileri, hususan Vatîh ve Sülalim Yahudileri, kendilerine Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından verilen eman ve söz üzerine, bütün mallarını, mülklerini bırakarak Hayber'den çıkıp gideceklerdi.[483]

Peygamberimiz Aleyhisselamın onları Hayber'den sürüp çıkarmak istediği sırada, Yahudiler:

"Bizi Hayber'de bırak da, şu Hayber toprağında bulunalım, onları imar edelim, görüp gözetelim.[484]

Yâ Muhammed! Biz mal mülk sahipleriyiz.[485] Mülk bakımını, işletmesini, biz sizden daha iyi bilir ve başarırız.[486]

Sen bu mülkleri bize işlettir!" dediler.[487]

Hayber mülkleri üzerinde yarıcı olarak çalışmak istediler.[488]

Gerçekten de, ne Peygamberimiz Aleyhisselamın, ne de ashabının Hayber mülklerine bakabilecek işçileri bulunmadığı gibi, kendilerinin orayı bizzat görüp gözetmeye de vakitleri yoktu.[489]

---

482 Vâkıdî, Megâzî, 2/690.
483 İbn İshak, İbn Hişam, 3/351, 352, İmam Muhammed, Siyer, 1/279, Vâkıdî, Megâzî, 2/670, 671.
484 Belâzurî, Fütûh, 1/26, Beyhakî, Sünen, 9/137.
485 Ebu Yusuf, s. 50.
486 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Ebu Yusuf, s. 50.
487 Ebu Yusuf, s. 50.
488 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352.
489 Ebu Ubeyd, s. 79, Belâzurî, Fütûh, 1/26.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İstiyorsanız, şu malları işlemek üzere size vereyim, mahsul ve meyveler aramızda bölüşülsün!

Sizi bu mallar üzerinde Allah'ın durdurduğu müddetçe durdurayım!" buyurdu.

Hayber Yahudileri kabul ettiler.[490]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizi çıkarmak istediğimiz zaman, çıkarmamız şartıyla!" diyerek ve mahsulü yarı yarıya bölüşmek üzere, onlarla anlaşma yaptı.

Hayber arazisini, böylece, onlara işletti.[491]

Buna göre; Yahudiler çalışacaklar, ekecekler, dikecekler, elde edilecek ekin ve hurma mahsullerinin yarısını hizmetlerinin karşılığı olarak alacaklardı.[492]

Abdurrezzak'ın İmam Zührî'den rivayetine göre de; Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber Yahudilerini, Hayber'den çıkıp gidecekleri sırada yanına çağırdı.

Mahsulünü yarı yarıya bölüşmek üzere Hayber hurmalık ve ekinliklerini onlara teslim etti ve kendilerine:

"Allah sizi durdurdukça, bu iş üzerinde duracaksınız" buyurdu.

Hayber'de, ne Peygamberimiz Aleyhisselam, ne de ashabı hesabına, Yahudilerden başka işçi çalıştırılmamıştır.[493]

Ketibe'de yetişmiş 400.000 hurma ağacı vardı.[494]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mahsul zamanında Abdullah b. Revâha'yı, sonra da Cebbar b. Sahr'ı Hayber'e gönderir, mahsul ve meyveleri adalet ve hakkaniyet üzere tahminlettirip yarı yarıya bölüştürürdü.

Abdullah b. Revâha, mahsulü tahminleyip ikiye böldükten sonra, istedikleri bölüğü almakta Yahudileri serbest bırakır, yahut onlara:

"Siz tahminleyip bölünüz, birisini almakta beni serbest bırakınız" derdi.[495]

Buna rağmen, Yahudilerin Abdullah b. Revâha'ya:

"Bize haksızlık ettin!" diyecek kadar ileri gittikleri olur, Abdullah b. Revâha:

---

490 İbn İshak, İbn Hişam, 3/371, Ebu Ubeyd, s. 79.
491 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Ebu Yusuf, s. 50, 51.
492 Buhârî, Sahîh, 5/84, Belâzurî, Fütûh, 1/25, 26.
493 Abdurrezzak, 5/372, 373.
494 Ebu Davud, 3/161, İbn Kayyım, 2/162.
495 Ebu Yusuf, s. 50.

"İsterseniz, bize düşen sizin olsun! Size düşen de bizim olsun!" diyerek olgunluk gösterirdi.[496]

Yahudiler, kadınlarının zinet takıntılarını toplayıp Abdullah b. Revâha'ya:

"Bunlar senin olsun da, bize bölüştürmede iyilik et! Göz yum!" dediler.

Abdullah b. Revâha:

"Ey Yahudi cemaati! Vallahi, siz bana Allah'ın yaratıklarının en sevimsizi ve iğrencisinizdir!

Sizin bana teklif ettiğiniz ücret, bir rüşvettir. Rüşvet ise haramdır! Biz onu ağzımıza koymayız, yemeyiz!" dedi.[497]

Yahudiler:

"Gökler ve yer durdukça, hak ve gerçek olan da budur!" diyerek, rüşvetin kendilerince de haram olduğunu itiraf ettiler.[498]

Abdullah b. Revâha, mahsulü 40.000 vesk olarak tahminlemiş, her iki tarafa yirmişer bin vesk düşmüştü.[499]

Hayber Yahudileri, Abdullah b. Süheyl'i öldürünceye kadar, Müslümanlardan hiçbir sert muamele görmediler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından sonra, Hz. Ebu Bekir de, Hayber Yahudileri hakkında aynı şekilde hareket etti.

Hz. Ebu Bekir'in vefatından sonra da, Hz. Ömer, Hayber Yahudileri hakkında, onlar işi azıtıncaya kadar, böyle hareket etti.[500]

Hz. Ömer'in devrinde Müslümanların elinde işçiler çoğalmış, toprağı işlemek kolaylaşmış, Yahudilere pek ihtiyaç kalmamıştı.[501]

Ketibe'nin yıllık hurma mahsulü tahminen 8.000 vesk idi. Bunun yarısı olan 4.000 vesk hurma yarıcı olan Yahudilere bırakılıyordu.

Ketibe'de ekilen arpanın yıllık hasılatı 3.000 sa' idi. Bunun yarısı olan 1.500 sa' arpayı Peygamberimiz Aleyhisselam alıyor, 1.500 sa'ını da Yahudilere bırakıyordu.

1.000 sa' tutan hurma çekirdeğinin de yarısı Peygamberimiz Aleyhisselama aitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bütün bu arpa ve hurma mahsulleriyle hurma çekirdeğinden, Müslümanlara vermekte idi.[502]

---

496 İbn İshak, İbn Hişam, 3/369, Taberî, Târîh, 3/98.
497 Mâlik, 2/703, 704.
498 İbn İshak, İbn Hişam, 3/369, Mâlik, 4, 2/704, Beyhakî, Sünen, 9/138.
499 Ebu Ubeyd, s. 109.
500 İbn İshak, İbn Hişam, 3/369, 371, Taberî, Târîh, 3/98.
501 Ebu Ubeyd, s. 79, 80, 142.
502 Vâkıdî, Megâzî, 2/693.

Kureyş Müşriklerinin Hayber Savaşında Yahudilerin mi, Yoksa Müslümanların mı Kazanacağı Hakkında Birbirleriyle Bahse Girişmeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam Hayber üzerine yürüdüğü zaman, savaşın sonucu hakkında Kureyş müşrikleri aralarında bahse girişmişlerdi.

Huvaytıb b. Abduluzzâ der ki:

"Hudeybiye sulhundan Mekke'ye döndüğümde, Muhammed'in bütün halka galebe çalacağına kanaat getirmiştim.

Fakat, şeytan beni Muhammed'e tâbi olmaktan kaçındırdı ve dinime sarılttırdı!

Abbas b. Mirdas es-Sülemî Mekke'ye, yanımıza gelip Muhammed'in Hayberliler üzerine yürüdüğünü ve Hayberler halkının pek çok askerler topladığını ve Muhammed'in onların elinden kolay kolay kurtulamayacağını bize haber verdi ve:

'Kim isterse, Muhammed'in kurtulamayacağı hakkında, onunla bahse girerim!' dedi.

Ona:

'Ben de, seninle bahse girerim!' dedim.

Safvan b. Ümeyye ile Nevfel b. Muaviye:

'Ey Abbas! Ben senin yanında ve görüşündeyim!' dediler.

Kureyşîlerden bazıları, benim görüşüme meylettiler.

Aramızda, arttıra arttıra, 100 deveye kadar bahse giriştik!

Ben ve benim tarafımı tutanlar:

'Muhammed galebe çalacaktır!' diyorduk.

Abbas ve onun tarafını tutanlar ise:

'Yahudiler ve müttefiki Gatafanlar, galebe çalacaktır!' diyorlardı.

Sesler yükselmeye başladı.

Ebu Süfyan b. Harb:

'Lât üzerine yemin ederim ki; Abbas b. Mirdas tarafını tutanların bahsi kaybedeceklerinden korkuyorum!' dedi.

Safvan b. Ümeyye kızdı ve:

'Senin korkak olduğunu anladım!' dedi.

Ebu Süfyan sustu."

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayberlileri yendiği haberi gelince, Huvaytıb b. Abduluzzâ, kesiştiklerini,[503] yani 100 deveyi aldı.[504]

503 Vâkıdî, Megâzî, 2/701, 702.
504 Belâzurî, Ensâb, 1/352.

Haccac b. Ilâtü's-Sülemî'nin Peygamberimiz Aleyhisselamdan İzin Alıp Mekke'deki Mallarını Toplamaya Gidişi

Hayber'in fethedildiği sırada, Haccac b. Ilâtü's-Sülemî, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Benim gerek Mekke'deki karım Ümmü Şeybe binti Ebi Talha'nın yanında, gerek Mekkeli tüccarlarda dağınık bir halde mallarım var.[505]

Yâ Rasûlallah! Bana izin ver de,[506] gidip bu mallarımı alayım.

Eğer Müslüman olduğumu anlarlarsa, mallarımdan hiçbir şeyi ele geçiremem" dedi.[507]

Peygamberimiz Aleyhisselam ona izin verince, Haccac:

"Yâ Rasûlallah! Mallarımı kurtarabilmem için, senin hakkında uygunsuz bir şeyler söylemem de gerekecektir.[508]

Senin hakkında uygunsuz şeyler söylemem de bana helâl olur mu?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisi hakkında istediğini söylemesine de izin verdi.[509]

Haccac der ki:

"Mekke'ye gittim. Seniyetü'l-Beyzâ -ki, Ten'im'dedir- mevkiine erişince, orada Kureyş müşriklerinden bazı kişiler buldum ki, onlar Resûlullah Aleyhisselamın Hayber üzerine yürüdüğünü haber almışlardı.

Hayber'in Hicaz ülkesinde en mamur, en bol mahsul veren, ucuzluk, aynı zamanda sarp ve sağlam, savaş erleri çok olan bir yer olduğunu da biliyorlar; giden, gelen yolculardan, harekât sonucu hakkındaki haberleri işitmek ve öğrenmek istiyorlardı.

Hayber harekâtının sonucu hakkında aralarında mal koyup bahse de girişmiş bulunuyorlardı.

Onlar, beni görünce:

'Vallahi, haber bundadır!' dediler.

Bana:

'Ey Ilât'ın oğlu! Hoşgeldin! Şu akrabalık bağlarını kesen kişi hakkında sende bir haber var mı?' dediler.

---

505 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359.
506 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, Vâkıdî, Megâzî, 2/702.
507 Vâkıdî, Megâzî, 2/702.
508 İbn İshak, İbn Hişam, 3/359, Vâkıdî, Megâzî, 2/702.
509 Abdurrezzak, 5/566, Ahmed b. Hanbel, 3/138.

Onlara:

'Söyleyeceklerimi gizli tutmak şartıyla, evet!' deyince, gizli tutacaklarına söz verdiler ve:

'Yâ Ebâ Muhammed! Haydi, bize haber ver! Biz, o akrabalık bağlarını kesip atmış olan kişinin Hayber üzerine yürüdüğünü işittik.

Hayber bir Yahudi memleketidir ve Hicaz'ın en mamur ve mahsuldar bir yeridir' dediler.[510]

Onlar, benim Müslüman olduğumu bilmiyorlardı.[511]

Onlara:

'Muhammed'in Hayber üzerine yürüdüğünü, ben de işittim.[512] Bu hususta edindiğim, getirdiğim haber, sizi sevindirecek mahiyettedir!' der demez, devemin yanını sardılar, üzerime örüldüler, sabırsızlandılar:

'Ey Haccac! Haydi, ne olduğunu bize tezce söyleyiver! Bildiriver!' dediler.[513]

Kendilerine:

'Muhammed'le ashabı, şimdiye kadar, çarpışmayı, savaşmayı Hayberlilerden daha iyi bilen başka bir kavimle karşılaşmamıştı.

Hayberliler, asker toplamak üzere Arap kabilelerine de başvurmuşlar, on bin kişilik bir ordu toplamışlardı.[514]

Muhammed'le ashabı, hiçbir zaman bir benzerini daha işitmediğiniz bir bozguna, yenilgiye uğradı![515]

Muhammed'in ashabı, hiçbir zaman bir benzerini daha işitmediğiniz bir öldürülüşle öldürüldüler![516]

Muhammed de, esaretin en biçimsizi ile esir edildi![517]

Hayberliler:

'Muhammed'i biz öldürmeyelim, Mekkelilere gönderelim de, onu Mekkeliler, öldürülmüş olan adamlarına karşılık, kendileri, gözleri önünde öldürsünler![518]

Yahut, onu bizden ve onlardan öldürülenlere karşılık, Mekkelilerin gözleri önünde, biz öldürelim!

510 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
511 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360.
512 Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
513 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
514 Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
515 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
516 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360.
517 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
518 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360.

Onlar, eski hallerinin iadesi için kavim ve kabilelerine başvurarak sizden eman dileyecek olurlarsa, onların size yaptıklarını siz de onlara yapmadıkça, dileklerini kabul etmeyiniz!' dediler' dedim.[519]

Sonra, Mekke'ye geldik. Müşrikler, Mekke'de:

'Bu Haccac, size haber getirdi. Muhammed esir edilmiş![520] Onun yanınıza getirilmesini bekleyiniz! Mekke'ye getirilince, kendisi, gözlerinizin önünde öldürülecek!' diyerek bağırdılar."[521]

Haccac'ın Mekke'de Müşriklerdeki Alacağını Müşriklere Toplatışı

"Kureyş müşriklerine:

'Mekke'deki mallarımı, borçlulardaki alacaklarımı toplamak hususunda siz de bana yardım ediniz ki, hezimete uğrayan Muhammed ile ashabının satılacak ganimet mallarını satın almakta başka tüccarlar benden önce davranmadan Hayber'e kendim yetişmek istiyorum!' dedim.

Mekkeliler, hemen kalkıp Mekke'deki mallarımı (alacaklarımı) toplayıp verdiler.[522]

Müşrikler, sevine sevine içkiler içtiler.[523]

Sonra, karımın yanına vardım.

Onun yanında da, bana ait mallar bulunuyordu.[524]

Ona:

'Haydi, yanındaki mallarımı[525] toplayıp yanıma getiriver![526] Tüccarlar benden önce davranmadan Hayber'e yetişeceğim![527] Muhammed ile ashabının satılacak ganimetlerinden biraz şeyler satın almak istiyorum.

Çünkü, onlar Hayberliler tarafından yenilgiye uğratılarak kanları helâlleştirilmiş, malları da yağmalanmıştır!' dedim.

Bu acı haber, Mekke'de çabucak yayılmıştı.

Müslümanlar, tasalarından mahvoldular!

Müşrikler ise, sevinçlerinden kaplarına sığmadılar."[528]

---

519 Vâkıdî, Megâzî, 2/703.
520 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/382.
521 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/382.
522 İbn İshak, İbn Hişam, 3/260, Vâkıdî, Megâzî, 2/703, İbn Sa'd, 4/269.
523 Yakubî, 2/57.
524 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, Vâkıdî, 2/703, İbn Sa'd, 4/269.
525 Ziynet eşyasıyla birtakım emtiayı (Abdurrezzak, 5/468, Ahmed b. Hanbel, 3/138, 139).
526 Abdurrezzak, 5/466, Ahmed b. Hanbel, 3/138.
527 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, Vâkıdî, 2/703, İbn Sa'd, 4/270
528 Abdurrezzak, 5/466, 467, Ahmed b. Hanbel, 3/138.

Hz. Abbas'ın Üzüntüden Bayılışı

Hz. Abbas, bu haberi işitir işitmez, arkasının üzerine yıkıldı.[529] Evine güçlükle götürüldü.[530]

Hz. Abbas'ı, oğlu Kusem sedirine yatırdı.[531]

Hz. Abbas, kapısının açık tutulmasını emretti.

Kapının önünde toplanan kadın erkek Müslümanlar, işittikleri haberi doğru sanarak, küfür ve azgınlığın bu galebesinden mahvolmuş gibi idiler.

Hz. Abbas ise, üzüntüsünü, tasasını belli etmemek için, düşmanlara duyuracak derecede sesini yükselterek recez söylüyordu.

Müslümanlar Hz. Abbas'ın durumunun iyi olduğunu görünce, ferahladılar, zindeleştiler ve güçlendiler.[532]

Hz. Abbas'ın Acı Haberi Haccac'dan Soruşturması

Hz. Abbas, kölesi Ebu Zübeybe'yi[533] yanına çağırdı ve ona:

"Haccac'a git! Abbas, sana 'Şânı en yüksek, en yüce olan Allah aşkına! Senin ağzından verilmiş olan haber gerçek midir?[534] Senin getirdiğin haberin mahiyeti nedir? Senin söylediğin nedir? Allah'ın (Resûlüne ve Müslümanlara) va'd ettiği hayır, senin getirdiğin haber olamaz! (Getirdiğin haberle bağdaşamaz!)' diyor, de!" dedi.

Haccac, Hz. Abbas'ın kölesine:

Ebu'l-Fadl'a benden selam söyle!

Evlerinden, ıssız, tenha bir yer hazırlasın!

Ben kendisinin yanına geleceğim.

Vereceğim haber kendisini sevindirecektir.[535]

Yalnız, benden işittiklerini gizli tutsun!" dedi.[536]

Ebu Zübeybe, Hz. Abbas'ın kapısının önüne gelip kavuşunca:

"Müjde yâ Ebe'l-Fadl!" diyerek seslendi.

Hz. Abbas, sevincinden sıçrayıp kalktı ve Ebu Zübeybe'nin alnından öptü.

---

529 Vâkıdî, Megâzî, 2/703, 704, Abdurrezzak, 5/467, İbn Sa'd, 4/270, Ahmed b. Hanbel, 3/138.
530 Vâkıdî, Megâzî, 2/704.
531 Abdurrezzak, 5/467, Ahmed b. Hanbel, 3/138.
532 Vâkıdî, Megâzî, 2/704.
533 Vâkıdî'ye göre; Ebu Zübeyne.
534 Vâkıdî, Megâzî, 2/704, İbn Sa'd, 4/270.
535 Abdurrezzak, 5/467, Ahmed b. Hanbel, 3/138.
536 Vâkıdî, Megâzî, 2/704, Ahmed b. Hanbel, 4/270.

Ebu Zübeybe Haccac'ın söylediklerini bildirince, sevincinden, Ebu Zübeybe'yi azad etti[537] ve:

"On köle daha azad etmek boynuma borç olsun!" dedi.[538]

Haccac der ki:

"Tüccar çadırlarından bir çadırın içinde bulunduğum sırada, Abbas b. Abdulmuttalib gelip yanımda durdu ve:

'Ey Haccac! Senin şu getirmiş olduğun haberin içyüzü nedir?' diye sordu.

Kendisine:

'Sana onu emanet olarak söyleyecek olursam, gizli tutabilecek misin?' diye sordum.

'Evet! Gizli tutacağım!' dedi.

'Öyle ise, şimdi sen benden biraz geri dur! Ben seninle bir tenhada buluşurum!

Görüyorsun ki; şimdi ben halk üzerinde alacağım olan mallarımı toplamaya uğraşıyorum.

Ben bu işlerden boşalıncaya kadar, yanımdan ayrılıp git!' dedim.

Mekke'deki bütün mallarımı toplama işini bitirdikten ve yola çıkmak üzre derlenip toparlandıktan sonra Abbas'la buluştum."[539]

Haccac'ın Hz. Abbas'a Hayber'in Fethedilmiş Olduğunu Bildirişi

Haccac, bir gün, öğle vaktinde Hz. Abbas'ın yanına gelip, ona:

"Allah aşkına! Benden işiteceğin haberleri, üç gün, hiç kimseye söylemeyeceksin!" diye yemin verdi.

Hz. Abbas da, üç gün içinde bu hususta hiç kimseye hiçbir şey söylemeyeceğine yemin etti.[540]

Haccac:

"Yâ Ebe'l-Fadl! Sana söyleyeceklerimi muhakkak gizli tutmalısın. Üç gün içinde Mekkelilerin arkamdan gelip beni yakalamalarından korkarım.

Üç gün sonra, istediğini söyleyebilirsin" dedi.

---

537 Abdurrezzak, 5/467, Ahmed b. Hanbel, 3/138.
538 Vâkıdî, Megâzî, 2/704.
539 İbn İshak, İbn Hişam, 3/360, 361, Taberî, Târîh, 3/97.
540 Vâkıdî, Megâzî, 2/704, İbn Sa'd, 4/361.

Hz. Abbas:

"Öyle yaparım" diye söz verdi.[541]

Haccac:

"Ben Müslüman olmuşumdur.

Karımın yanında ve Mekke halkı üzerinde de bir hayli alacaklarım vardı.

Eğer Müslüman olduğumu anlasalardı, bana hiçbir şey vermezlerdi.[542]

Vallahi, ben Resûlullah Aleyhisselamı, o kardeşinin oğlunu, Hayber'i fethetmiş, orada Hayber ganimetinden Allah ve Resûlünün hisselerini ayırıp almış, sahabilerine hisselerini dağıtmış, Hayber hükümdarının kızı Safiyye ile de evlenmiş olarak gerimde bırakmış bulunuyorum!" dedi.[543]

Hz. Abbas:

"Ey Haccac! Sen neler söylüyorsun?![544]

Ben Hayber'i iyi bilirim. Orası, Hicaz'ın en mamur, en verimli, en ucuzluk ve bolluk bir yeridir.

Hayberliler ise sayıca çoklukturlar, savaş için çok hazırlıklı ve güçlüdürler!

Gerçek mi dersin bu söylediklerin?!" dedi.[545]

Haccac:

"Evet! Vallahi, iş böyledir![546]

Ebi'l-Hukayk'ın oğlu öldürüldü![547]

Resûlullah Aleyhisselam, Huyey'in kızı Safiyye'yi kendisine ayırdı ve azad edip zevceliğe kabul olunmak veya ev halkına iade edilmek arasında serbest bıraktı.

O da, azadlanıp zevce olmayı tercih etti.

Ben, buraya alacaklarımı toplayıp götürmek için gelmiş bulunuyorum.

Resûlullah Aleyhisselamdan izin istedim. İstediğimi söylemem için de, kendisi bana izin verdi.

Sen benden işittiklerini üç gün gizli tut, sonra istediğini söyle![548] İşini açıkla!

541 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.
542 Vâkıdî, Megâzî, 2/704, İbn Sa'd, 4/270.
543 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361, Vâkıdî, Megâzî, 2/704, İbn Sa'd, 4/270.
544 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.
545 Vâkıdî, Megâzî, 2/704.
546 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361, Vâkıdî, Megâzî, 2/704.
547 Vâkıdî, Megâzî, 2/704, İbn Sa'd, 4/270.
548 Abdurrezzak, 5/467, 468, Ahmed b. Hanbel, 3/138.

Vallahi, o, senin hoşuna gidecek bir halde ve durumdadır!" dedi.

Hz. Abbas, üç gün geçince, üzerine kaftanını giydi, koku süründü, asasını eline aldı.[549] Haccac b. Ilât'ın evine kadar gitti. Kapıyı çaldı ve:

"Haccac nerede?" diye sordu.

Haccac'ın karısı:

"Yahudilerin hezimete, yenilgiye uğrattıkları Muhammed ile ashabından aldıkları ganimet mallarını başka tüccarlardan önce davranıp satın almak üzere Hayber'e gitti.[550]

Ey Ebe'l-Fadl! Allah seni hor ve hakîr etmesin!

Sana erişmiş olan haber, bize de çok ağır ve çetin geldi!" dedi.

Hz. Abbas:

"Evet! Allah beni hor ve hakîr etmemiştir ve hamdolsun, vâki olan da ancak hoşlandığımız, arzuladığımız şeyden ibarettir:

Yüce Allah, Resûlüne Hayber'in fethini müyesser kılmış, onların ganimet malları Müslümanlar arasında bölüşülmüş, Resûlullah Aleyhisselam Safiyye'yi kendisine seçmiştir! Eğer sana kocan lâzımsa, git, ona kavuş![551] Kocan Haccac Müslüman olmuş ve Resûlullah Aleyhisselamla Hayber'in fethinde bulunmuştur.

Sen, onun dinini istemedikçe, karısı değilsindir!

O, buraya malını alıp götürmek için gelmiş, malını alınca da, senden ve senin ailenden kaçmıştır!" dedi.

Kadın:

"Yâ Ebe'l-Fadl! Gerçek mi söylüyorsun?!" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Evet! Vallahi, söylediklerim gerçektir!" dedi.[552]

Kadın:

"Vallahi, sanırım ki, sen herhalde doğru söylüyorsundur" dedi.

Hz. Abbas:

"Ben vallahi doğru söylüyorum! İş, sana haber verdiğim şekildedir" dedi.[553]

Kadın:

"Bunları sana kim haber verdi?" diye sordu.

---

549 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361, Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
550 Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
551 Abdurrezzak, 4/468, Ahmed b. Hanbel, 3/139, İbn Kayyım, 2/156.
552 Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
553 Abdurrezzak, 5/468, Ahmed b. Hanbel, 3/139, İbn Kayyım, 2/156.

Hz. Abbas:

"Sana acı haberi veren, haber verdi!" dedi.[554]

Kadın:

"Söylediklerin, inanılabilecek, güvenilebilecek şeylerdir. Sen herhalde doğrusundur, doğru söylüyorsundur!" dedi, kalkıp durumu ailesi halkına haber verdi.

Hz. Abbas'ın Kâbe'yi Tavaf Etmesi ve Kureyş Müşrikleriyle Konuşması

Hz. Abbas, Haccac b. Ilât'ın evinden dönüp Kâbe Mescidine kadar gitti.

Kureyş müşrikleri, o sırada, Haccac'ın işini konuşuyorlardı.[555]

Hz. Abbas, Kâbe'yi tavaf etti.[556]

Müşrikler Hz. Abbas'a ve onun haline bakıyorlar; kaşlarıyla, gözleriyle birbirlerine işaret ederek kendisinin felâket ve musibet karşısındaki soğukkanlılığına ve dayanıklığına şaşıyorlardı.

Beytullah'ı tavaf sırasında,[557] ona:

"Yâ Ebe'l-Fadl! Senin bu halin, vallahi, musibet ve felaket ateşine karşı son derecede bir dayanıklılık ve soğukkanlılıktır![558]

Sen üç günden beri hiç görünmedin, nerede idin?[559]

Sana, senin başına (bir daha) hayırdan başka bir şey gelmesin!" dediklerinde, Hz. Abbas:

"Evet! Allah'a hamdolsun ki, bana hayırdan başka bir şey de gelmemiştir.[560]

Hayır! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederek size bildiririm ki; Muhammed Aleyhisselam Hayber'i fethetmiş ve (fethi gerçekleştirmek üzere de) onların reisi Huyey b. Ahtab'ın kızı Safiyye ile orada evlenmiş, Hayber'deki mallara ve her şeye el koymuştur! Şimdi, Hayber'deki bütün mallar onun ve ashabınındır![561]

---

554 İbn Kayyım, 2/156.
555 Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
556 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.
557 Vâkıdî, Megâzî, 2/705.
558 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361, Vâkıdî, Megâzî, 2/705.
559 Vâkıdî, Megâzî, 2/705.
560 Abdurrezzak, 5/468, Ahmed b. Hanbel, 3/139, İbn Kayyım, 2/156.
561 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.

Yesrib ve Hayber'de Nadîr oğulları Yahudilerinin görmüş bulunduğunuz elebaşıları Ebi'l-Hukayk oğullarının boyunları vurulmuş,[562] Hayber ganimetleri Müslümanlar arasında bölüştürülmüştür!" dedi.[563]

Kureyş müşrikleri:

"Bunu sana kim haber verdi?[564] Bu haberi sana kim getirdi?" diye sordular.

Hz. Abbas:

"Size o haberi getirmiş olan kişi, bu haberi de getirmiş;[565] bunu üç gün gizli tutmamı, açıklamamaklığımı benden istemiştir.

Kendisi, buraya, Müslüman olarak ve buradaki mallarını alıp götürmek üzere gelmiştir.[566]

Malını alıp Muhammed Aleyhisselamla ashabına kavuşmak ve onun yanında bulunmak üzere, buradan savuşup gitmiştir.[567]

İsterseniz, karısına haber salar, gidip gitmediğini sorabilirsiniz!" dedi.

Kureyş müşrikleri, Haccac'ın karısına hemen bir adam saldılar.

Haccac'ı, karısının bile haberi olmadan, malını alıp gitmiş buldular.

Yaptıkları soruşturma neticesinde, Hz. Abbas'ın söylediklerinin hepsinin doğru olduğunu anladılar.

Aradan beş gün bile geçmemişti ki, bu hususta Kureyş müşriklerine haber geldi: Hayber'in gerçekten fethedildiği öğrenildi.[568]

Kureyş müşrikleri, Mekkelilere:

"Ey Allah'ın kulları! Allah düşmanı[569] Haccac bizi aldatmış![570] Mallarını toplayıp kaçmış!

Vallahi, biz bunun böyle olduğunu bilseydik, bizimle onun arasında iş olur biterdi!" dediler.[571]

Hz. Abbas Müslümanların yanlarına gitti, durumu onlara haber verdi.

Evlerinden tasalı ve kaygılı çıkan Müslümanların yüzlerini güldürdü, kendilerini sevince boğdu.

---

562 Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
563 Abdurrezzak, 5/468, Ahmed b. Hanbel, 3/130.
564 Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
565 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.
566 Abdurrezzak, 5/468, Ahmed b. Hanbel, 3/139.
567 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.
568 Vâkıdî, Megâzî, 2/705, İbn Sa'd, 4/270.
569 Müşrikler, "Allah düşmanı" yerine, "putlarımızın düşmanı" deseler, gerçeği söylemiş olurlardı.
570 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/458.
571 İbn İshak, İbn Hişam, 3/361.

Yüce Allah, Mekke'deki Müslümanların üzerlerindeki bütün tasaları, kaygıları müşriklerin üzerlerine itiverdi.[572]

[572] Abdurrezzak, 5/468, 469, Ahmed b. Hanbel, 3/139, İbn Kayyım, 2/156, Heysemî, 6/155.

Sekizinci Bölüm

HAYBER'DEN SONRA

HAYBER'DEN SONRA

Devsîlerin Medine'ye Gelişi ve Kendilerine Hayber Ganimetinden Hisse Verilişi

Devs kabilesinden ilk Müslüman olan kişi, Tufeyl b. Amr idi ve onun İslâm'la şereflenişi İslâm'ın ilk yıllarında gerçekleşmişti.

Hicretin 7. yılında, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'de bulunduğu sırada, Devs kabilesinden, Tufeyl b. Amr'a uyup Müslüman olan 70 veya 80 ev halkı, Medine'ye hicret edip geldi.[1]

Gelenlerin 80 veya 90 ev halkı oldukları da rivayet edilir.[2]

Devsîler, Hayber'e kadar giderek, orada Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştular.[3]

Devsîler:

"Yâ Rasûlallah! Bize savaşta sağ yanında yer ver ve 'Yâ Mebrûr!' sözünü de bize savaş parolası yap!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, öyle yaptı.[4]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Devsîlere, Hayber ganimetinden hisse verdi.[5]

Ebu Hureyre'nin ve Annesinin Müslüman Oluşu

Devs kabilesinden Tufeyl b. Amr'ın İslâmiyete davetine ilk icabet eden, Ebu Hureyre idi.[6] Ebu Hureyre, Devsîlerle Medine'ye gelirken, uzayıp

1 İbn İshak, İbn Hişam, 3/24, Vâkıdî, Megâzî, 2/636, İbn Sa'd, 4/239, 327, 1/353.
2 İbn Abdilberr, 2/761, Zehebî, Siyer, 1/250.
3 İbn Sa'd, 1/353.
4 İbn Sa'd, 4/239, 1/353, Hâkim, 3/259, 260.
5 İbn Sa'd, 1/353, 4/239.
6 İbn Hacer, İsâbe, 2/226.

giden gece yolculuğundan sıkılıyor, (Medine'ye bir an evvel kavuşmak için) sabırsızlanıyor ve:

"Ey yolculuk gecesi! Ben bıktım onun uzunluğundan ve sıkıntısından!

Fakat, kurtaran da odur beni küfür ve inkâr yurdundan!" mealli beyti okuyordu.[7]

Ebu Hureyre, Devsîlerle birlikte Hayber'e vardığı zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam Natat kalesini fethetmiş, Ketibe kalesini de kuşatmış bulunuyordu.[8]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Hureyre'yi görünce, ona:

"Sen kimlerdensin?" diye sordu.

Ebu Hureyre:

"Devs'tenim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben, Devs içinde kimi gördümse, onda hayır gördüm!" buyurdu.[9]

Ebu Hureyre gelirken, yolda kölesini kaybetmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselamla oturduğu sırada, köle oraya çıkageldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Hureyre'ye:

"İşte, kölen geldi!" buyurdu.

Ebu Hureyre:

"Sen şahit ol ki, o hürdür! Ben onu Allah rızası için azad ettim!" dedi.[10]

Ebu Hureyre'nin "Ebu Hureyre" Künyesiyle Anılışının Sebebi

Ebu Hureyre, "Kedicik Babası" demektir.

Kendisine:

"Sen ne için Ebu Hureyre künyesini aldın?" diye sorulmuştu.

Ebu Hureyre:

"Ben ev halkıma ait davarları güderdim.

Benim bir de kediciğim vardı. Onu geceleri otların içine koyardım. Gündüz olunca, onu yanımda taşır, onunla oynardım.

Beni 'Ebu Hureyre' diye bununla künyelediler.[11]

Medine'de de bir gün, kaftanımın yeninin içinde bir kedicik taşıyordum.

7 İbn Sa'd, 4/326, Ahmed b. Hanbel, 2/286, Buhârî, Sahîh, 3/119, 120, 5/123.
8 İbn Sa'd, 4/328.
9 Tirmizî, Sünen, 5/685, Zehebî, Siyer, 2/425.
10 İbn Sa'd, 4/326, Ahmed b. Hanbel, 2/286, Buhârî, Sahîh, 3/119, 120.
11 İbn Sa'd, 4/329, Tirmizî, Sünen, 5/689, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/319, 320.

Resûlullah Aleyhisselam beni gördü ve bana:

‘Nedir bu?’ diye sordu.

‘Bir kediciktir!’ dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam, bana:

‘Yâ Ebâ Hureyre! Ey Kedicik Babası!’ buyurdu” demiştir.

Bundan sonra, o hep Ebu Hureyre künyesiyle anılmış,[12] asıl adı unutulmuştur.

***

Ebu Hureyre der ki:

“Anam müşrik bir kadındı.

Kendisini İslâmiyete davet ettikçe, hep bundan kaçınır dururdu.

Yine, bir gün onu İslâmiyete davet etmiştim.

Bana, Resûlullah Aleyhisselam aleyhinde, hoşlanmayacağım sözler işittirdi.

Ağlayarak, Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım ve:

‘Yâ Rasûlallah! Ben anamı İslâmiyete davet edip duruyorum. O ise, hep bana karşı koyuyor.

Bugün, onu tekrar İslâmiyete davet etmiştim. Kendisi bana senin aleyhinde, hoşlanmayacağım şeyler söyledi.

Ebu Hureyre’nin anasını hidayete erdirmesi için Allaha dua et!’ dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

‘Allah’ım! Ebu Hureyre’nin anasına hidayet ver, doğru yolu göster!’ diyerek dua etti.

Ben hemen Allah’ın Peygamberinin bu duasını anama müjdelemek için gittim.

Kapının önüne geldiğim zaman, kapı kilitlenmiş bulunuyordu.

Anam, ayaklarımın sesini işitmişti. Bana:

‘Ey Ebu Hureyre! Dur olduğun yerde!’ diye seslendi.

İçeriden, su çağıltısı işittim.

Anam yıkanıp gömleğini giydi, başörtüsünü başına almadan kapıyı açtı ve:

‘Gir içeri ey Ebu Hureyre!’ dedi.

İçeri girdim. Anam:

12 İbn Abdilberr, 4/1770, 1771, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 6/319.

'Eşhedü en lâ ilâhe illallah! Ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve resûlüh=Ben şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Ve yine şehadet ederim ki; Muhammed, Allah'ın kulu ve resûlüdür!' dedi.

Hemen, dönüp Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım. Sevincimden ağlamakta idim.

'Yâ Rasûlallah! Müjde! Allah senin duanı kabul etmiş! Ebu Hureyre'nin anasını İslâmiyete hidayet buyurmuş!' dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam, Allah'a hamd ü sena etti ve:

'Hayırlı olsun!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Beni ve anamı bütün mü'min kullarına sevdirmesi, onları da bize sevdirmesi için Allah'a dua etsen!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah'ım! Şu kulcağızını ve anasını mü'min kullarına sevdir. Mü'minleri de onlara sevdir!' diyerek dua etti.

Artık, beni işiten ve gören hiçbir mü'min halk olunmadı ki, beni veya anamı sevmiş olmasın!"[13]

Hz. Cafer ve Arkadaşlarının ve Eş'arîlerin Habeşistan'dan Medine'ye Gelişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Cafer ile arkadaşlarının ve Eş'arîlerin Habeş ülkesinden Medine'ye gelişleri, Hudeybiye muahedesinden sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'de bulunduğu sırada,[14] Hicretin 7. yılında idi.[15]

Eş'arîler, 52 veya 53 kişi idiler.[16]

Ebu Mûsa el-Eş'arî der ki:

"Biz Eş'arîler Yemen'de iken, Peygamber Aleyhisselamın ortaya çıkışı haberi bize erişmişti.

Bunun üzerine, biz, ben ve iki kardeşim -ki, onların biri Ebu Bürde, diğer Ebu Rühm olup, ben onların en küçüğüyümdür- kavmimizden 53 veya 52 kişi ile birlikte, Resûlullah Aleyhisselam tarafına muhacir olarak yola çıktık, bir gemiye bindik.

---

13 İbn Sa'd, 4/328, Ahmed b. Hanbel, 2/320, Müslim, 4/938, 939, Zehebî, Siyer, 2/428.
14 İbn İshak, İbn Hişam, 4/3.
15 İbn Sa'd, 4/34, İbn Abdilberr, 1/242.
16 İbn Sa'd, 4/106, Buhârî, Sahîh, 5/80.

Gemimiz, bizi, havanın elverişsizliği yüzünden, Habeş Necaşîsinin ülkesine bıraktı.[17]

Cafer b. Ebu Talib'le arkadaşları, Necaşî'nin yanında idiler.[18]

Orada, Cafer b. Ebi Talib[19] ve yanındaki arkadaşlarıyla buluştuk.

Cafer:

'Resûlullah Aleyhisselam bizi buraya yolladı ve burada bir müddet oturmayı bize emretti.

Siz de bizimle birlikte burada bir müddet oturun!' dedi.[20]

Bunun üzerine, biz de orada, Cafer'in yanında oturduk.[21]

Nihayet, oradan gemiye bindirilerek Resûlullah Aleyhisselama gönderildik.[22]

Hep birlikte Medine'ye geldik.

Hayber'i fethettiği sırada, Resûlullah Aleyhisselama kavuştuk.[23]

Peygamber Aleyhisselam, bizlere de, Hayber ganimetinden pay ayırdı veya o ganimetten bir şeyler verdi.

Halbuki, Hayber fethinde bulunmayan hiçbir kimseye, ganimetten hiçbir şey vermedi, ancak Hayber'de kendisiyle birlikte olanlara pay verdi.

Bundan, Cafer ve arkadaşlarıyla birlikte gemimizde bulunanları müstesna tutup, Hayber mücahidleriyle birlikte onlara da bir pay verdi."[24]

Fedek Yahudileriyle Anlaşma Yapılması

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hayber üzerine yürüdüğü ve Hayber'e yaklaştığı sırada, Muhayyısa b. Mes'ud'u, Hayberlilerle olduğu gibi, Fedeklilerle de çarpışacağını bildirerek kendilerini korkutmak ve İslâmiyete davet etmek üzere, elçi olarak Fedek'e göndermişti.[25]

Muhayyısa'nın, Hayber'den dönüldüğü sırada gönderildiği de rivayet edilir.[26]

---

17 Buhârî, Sahîh, 5/80, Müslim, 4/1946, Zehebî, Siyer, 2/275.
18 İbn Sa'd, 4/106.
19 Buhârî, Sahîh, 5/80.
20 Müslim, 4/1946.
21 Buhârî, Sahîh, 5/80, Müslim, 4/106.
22 İbn Sa'd, 4/106.
23 Buhârî, Sahîh, 5/80, Müslim, 4/1946.
24 Müslim, 4/1946.
25 Vâkıdî, Megâzî, 2/706.
26 Belâzurî, Fütûh, 1/33.

Benî Kurayza Yahudileri Hendek savaşında görülen hıyanetleri üzerine cezalandırıldıkları zaman, Hayber Yahudileri; Fedek, Vâdi'l-kurâ ve Teymâ Yahudilerini yanlarına alarak Medine üzerine yürümeyi kararlaştırmışlardı.[27]

Hicretin 6. yılında, Sa'd b. Bekr oğulları kabilesi de, Peygamberimiz Aleyhisselama karşı girişecekleri askerî harekatta Hayber Yahudilerine yardım etmek üzere, Fedek'te toplanmışlardı.[28]

Fedek'in Mevkii ve Tarihçesi

Fedek, Şam'ın Hicaz bölgesinde ve Hayber tarafındadır.[29]

Fedek, Hicaz karyelerinden olup, Medine'ye iki veya üç günlüktür.

Fedek'te yerden fışkıran sular ve pek çok hurma bahçeleri vardır.

Buraya, Nuh Aleyhisselamın torunu Fedek b. Hâm gelip konan ilk kişi olduğu için, Fedek ismi verilmiştir.[30]

Fedekli Yahudilerin Direnişleri

Muhayyısa, Fedek'e varıp, Fedekli Yahudilere söyleyeceklerini söyledi.[31]

İki gün onların yanlarında oturdu.

Fedekliler durumu dikkatle gözetliyorlar ve:

"Natat'ta, Âmir, Yâsir, Umeyr, Hâris ve Yahudilerin seyyidi, ulu kişisi Merhab var!

Muhammed'in onlara yaklaşabilecek, dayanabilecek güçte olduğunu sanmıyoruz!

Çünkü, onların yanında 10.000 savaş eri bulunuyor!" diyorlardı.[32]

Muhayyısa, onlarda barış meyli göremeyince, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına dönmek istedi.

Fedek Yahudileri:

"Biraz sabırlı ol! Durumu kavmimizin büyükleriyle görüşüp konuşuncaya kadar buradan ayrılma![33]

---

27 Vâkıdî, Megâzî, 2/530.
28 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, İbn Sa'd, 2/89, Belâzurî, Ensâb, 1/378, Yakubî, 2/73, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/209, Diyarbekrî, 2/12, Halebî, 3/185.
29 İbn Kayyım, 2/163.
30 Semhûdî, 4/1281.
31 Diyarbekrî, 2/58.
32 Vâkıdî, Megâzî, 2/706.
33 Diyarbekrî, 2/58.

Bizim için barış sağlamak üzere, seninle bazı adamlar gönderelim" dediler.[34]

Fedekliler, Hayber Yahudilerinin Peygamberimiz Aleyhisselama karşı kolayca savunabileceklerini, korunabileceklerini sanıyorlardı.

Çok geçmeden, Fedeklilere, Nâim halkının ve onların en babayiğitlerinin öldürüldükleri,[35] Nâim kalesinin Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından fethedildiği[36] haberi geldi.

Fedeklilerin kolları kırıldı![37] Yüce Allah, onların kalblerine büyük korku düşürdü.[38]

Muhayyısa'ya:

"Sana söylemiş olduğumuz şeyleri bizden işitmemiş ol! Gizli tut! Şu takılar senin olsun!" diyerek, kadınlarından topladıkları birçok takıları vermek istediler!

Muhayyısa:

"Hayır! Sizden işitmiş olduğum sözler, Resûlullah Aleyhisselama haber verilecektir!" dedi.

Fedekli Yahudiler; yok edileceklerini anlayan Hayberli Yahudilerin, kanları bağışlanıp bütün mal ve mülklerini bırakarak yurtlarından çıkıp gitmeyi istediklerini işitince, bunlar da kanları bağışlanmak, bütün mal ve mülklerini bırakarak yurtlarından çıkıp gitmek üzere anlaşma yapmaya isteklendiler.[39]

Fedek Yahudilerinin başkanı Nun b. Yûşa, Fedekli Yahudilerden bazılarını yanına alarak, Muhayyısa ile birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Bütün gayrimenkul mallarının ürünlerini toplayıp yurtlarından gitmek, Peygamberimiz Aleyhisselama bir şey bırakmamak, geride bir kırık malları kalacak olsa gelip onu da almak şartıyla barış teklifinde bulundu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Fedekli Yahudilerin bu teklifini kabul etmedi.

Muhayyısa, onlara:

---

34 Vâkıdî, Megâzî, 2/706, Diyarbekrî, 2/58.
35 Vâkıdî, Megâzî, 2/706.
36 Diyarbekrî, 2/58.
37 Vâkıdî, Megâzî, 2/706.
38 İbn İshak, İbn Hişam, 3/368, Taberî, Târîh, 3/98, Diyarbekrî, 2/58.
39 İbn İshak, İbn Hişam, 3/352, Vâkıdî, Megâzî, 2/706, Belâzurî, Fütûh, 1/34, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 40.

"Sizin korunabilecek ne gücünüz, ne savaş erleriniz, ne de kaleleriniz var!

Resûlullah Aleyhisselam üzerinize yüz kişi gönderecek olsa, hepinizi kendisinin yanına sürer, getirirler!" dedi.[40]

Yahudiler, birçok konuşmalardan sonra,[41] Fedek arazisinin yarısı kendilerine bırakılmak, yarısı da Peygamberimiz Aleyhisselama ait olmak üzere anlaşma yapmaya razı oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam da bunu kabul etti ve buna göre anlaşma yaptı.[42]

Yapılan anlaşmaya göre; Fedek arazisinin ve hurmalıklarının yarısı Peygamberimiz Aleyhisselama ait oluyordu.[43]

Fedek; Haşr sûresinin 6. âyetine göre, hiçbir askerî harekat yapılmadan barış yoluyla fethedildiği için, Hayber'de olduğu gibi Müslümanlar arasında bölüştürülmeyip, Peygamberimiz Aleyhisselama ait olmak üzere kaldı.[44]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Fedek gelirlerinden konuklara harcardı.[45]

Hakem b. Saîd b. Âs'ın Fedek ve Çevreleri Valiliğine Atanışı

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hakem (Abdullah) b. Saîd b. Âs'ı, Fedek ve çevreleri valiliğine tayin etti.[46]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Fedek Yahudileriyle de anlaşma yaptıktan sonra, Hayber'den ayrılıp Vâdi'l-kurâ'ya doğru yollandı.[47]

Vâdi'l-kurâ Gazası

Seferin Tarihi, Mevkii, Tarihçesi ve Sebebi

Vâdi'l-kurâ seferi, Hicretin 7. yılında, Cumâde'l-âhire ayında, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'den dönüşü sırasında vuku bulmuştur.[48]

Vâdi'l-kurâ, Şam'la Medine arasında uzun bir vadidir.

---

40 Vâkıdî, Megâzî, 2/706, 707.
41 Diyarbekrî, 2/58.
42 İbn İshak, İbn Hişam, 3/368, Vâkıdî, Megâzî, 2/707, Belâzurî, Fütûh, 1/33, Diyarbekrî, 2/58.
43 Ebu Ubeyd, s. 16, Belâzurî, Fütûh, 1/33, Yâkût, 4/238.
44 İbn İshak, İbn Hişam, 3/368, Belâzurî, Fütûh, 1/33, 36, Yâkût, 4/238.
45 Belâzurî, Fütûh, 1/33, Yâkût, 4/239.
46 İbn Habib, s. 126, İbn Hazm, Cevâmi, s. 24.
47 Vâkıdî, Megâzî, 2/707.
48 Belâzurî, Ensâb, 1/352, Fütûh, 1/40, İbn Seyyid, 2/142.

Teymâ ile Hayber arasında bulunan Vâdi'l-kurâ'da birçok karyeler bulunduğu için, oraya Vâdi'l-kurâ adı verilmiştir.[49]

Vâdi'l-kurâ, Medine'ye 7 geceliktir.[50]

Vâdi'l-kurâ, Hıcr ve Cinab, önce Kudâaların, sonra da Cüheyne ve Uzrelerin konak yerlerinden olmuştu.

Şam hacıları, oradan gelir geçerler.

Vâdi'l-kurâ; eskiden Semûd ve Âd kavimlerinin konak yerleri idi.

Yüce Allah, onları yolsuzlukları yüzünden orada yok etmişti.

Vâdi'l-kurâ'da, hâlâ onların eserlerinin kalıntıları vardır.

Semûd ve Âd kavminden sonra, oraya Yahudiler gelip yerleştiler, kapanmış su kuyularının ağızlarını açtılar. Oraya hurma ağaçları diktiler.

Vâdi'l-kurâ'ya kabileler gelip konmaya başlayınca, Yahudiler onlarla aralarında anlaşma yaptılar.

Yapılan anlaşmaya göre; Yahudiler kabilelerin yıllık yiyeceklerini üzerlerine alacaklar, onlar da Araplara karşı Yahudileri koruyacaklardı.

Kudâa kabileleri, böylece, Yahudileri Arapların saldırılarından korumuşlardı.

Rivayete göre; Muaviye b. Ebu Süfyan, halifeliği devrinde Vâdi'l-kurâ'ya uğradığında, Yüce Allah'ın:

"Sizler, buradaki nimetlerin içinde, bağların, su kaynaklarının içinde, ekinlerin ve tomurcukları nazik, yumuşak hurma ağaçlarının içinde hep öyle emîn emîn bırakılacak mısınız?" (Şûrâ: 146-148) mealli âyetlerini okuduktan sonra:

"Bu âyetler, bu memleket halkı hakkında inmiştir. Burası da Semûd kavminin memleketlerindendir. Âyetlerde haber verilen su kaynakları, hani neredediler?" diye sormuştu.

Bir adam, ona:

"Allah, o sözünde doğrudur.

Su kaynaklarının ortaya çıkarılmasını istiyor musun?" dedi.

Muaviye b. Ebu Süfyan:

"Evet!" deyince, hemen kazıya başlanıp seksen tane su kaynağı ortaya çıkarıldı.

---

49 Yâkût, 4/238.
50 İbn Sa'd, 2/90.

Bunun üzerine, Muaviye b. Ebu Süfyan:

"Allah, Muaviye'den daha doğrudur!" dedi.[51]

***

Vâdi'l-kurâ seferinin sebebine gelince; Benî Kurayza Yahudileri, Hendek savaşında görülen hıyanetleri üzerine cezalandırıldıkları zaman, Hayber Yahudileri, Vâdi'l-kurâ, Fedek ve Teymâ Yahudilerini yanlarına alarak Medine üzerine yürümeyi kararlaştırmışlardı.[52]

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber dönüşünde Vâdi'l-kurâ Yahudileri üzerine de yürümeyi gerekli gördü ve yürüdü.[53]

Önce Sibar'da, sonra da, Sahbâ'da konakladı.[54]

Akşam üzeri, güneş batarken, Vâdi'l-kurâ'ya kavuşup orada konakladı.[55]

Vâdi'l-kurâ'da konakladığı sırada, Vâdi'l-kurâ Yahudilerinin yanında Araplardan bazı konuklar bulunuyordu.[56]

Vâdi'l-kurâ Yahudileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın geldiğini işitince, çarpışmak için hazırlandılar.[57]

Köşklerinin üzerlerinden, bağırmaya, çağırmaya başladılar ve Peygamberimiz Aleyhisselamı oklarla karşıladılar![58]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Savaş Düzenine Koyuşu ve Yahudileri İslâmiyete Davet Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Müslümanları çarpışmak için düzenledi, sıraladı.

Sa'd b. Ubâde'ye sancak, Sehl b. Huneyf ile Abbâd b. Bişr'e[59] ve Hubab b. Münzir'e de birer bayrak verdi.[60]

Sonra da Vâdi'l-kurâ Yahudilerini İslâmiyete davet etti.

---

51 Yâkût, 4/238.
52 Vâkıdî, Megâzî, 2/530.
53 İbn İshak, İbn Hişam, 3/353, Vâkıdî, Megâzî, 2/707, Belâzurî, Ensâb, 1/353, Fütûh, 1/39.
54 Vâkıdî, Megâzî, 2/709, İbn Sa'd, 8/121.
55 İbn İshak, İbn Hişam, 3/353, Taberî, Târîh, 3/96.
56 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, İbn Kayyım, 2/162.
57 Diyarbekrî, 2/58.
58 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, İbn Kayyım, 2/162, Semhûdî, 4/1328.
59 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, İbn Kayyım, 2/162.
60 İbn Kayyım, 2/162.

Müslüman oldukları takdirde, mallarını iğtinam edilmekten ve kanlarını dökülmekten koruyacaklarını, kalblerinde taşıdıklarının hesabının ise Allah'a ait olduğunu kendilerine bildirdi.[61]

Vâdi'l-kurâ Yahudilerinin Bir Müddet Çarpıştıktan Sonra Teslim Olmaları

Vâdi'l-kurâ Yahudileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın teklifini kabule yanaşmadılar, Peygamberimiz Aleyhisselamla savaşmaya kalktılar.[62]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları bir gün kuşattı, çember içine aldı.[63]

Vâdi'l-kurâlılardan bir adam, çarpışmak için meydana çıktı.

Zübeyr b. Avvam, onu karşılayıp öldürdü.

Yahudilerden başka birisi daha çarpışmaya çıktı, Zübeyr b. Avvam onu da öldürdü.

Yahudilerden çıkan üçüncüsünü ise, Hz. Ali öldürdü.[64]

Yahudilerden çarpışmaya çıkan dördüncüsünü ve beşincisini ise, Ebu Dücâne öldürdü.[65]

O gün, öldürülen Yahudilerin sayısı 11'i buldu.[66]

Namaz vakti girince, Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına namaz kıldırdı.

Vâdi'l-kurâ Yahudilerini tekrar Allah'a ve Resûlüne imana davet etti, sonra da onlarla akşama kadar çarpıştı.

Ertesi günü, erkenden, Vâdi'l-kurâ Yahudilerinin üzerlerine yürüdü.

Güneş daha bir mızrak boyu yükselmemişti ki, Vâdi'l-kurâlılar teslim olmak zorunda kaldılar.[67]

Vâdi'l-kurâ'dan, pek çok ev eşyası, mal, yiyecek ve giyecek şeyler iğtinam edildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, menkul ganimet mallarını beşe böldürüp, beşte dördünü mücahidler arasında bölüştürdü.

---

61 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, İbn Kayyım, 2/162.
62 Belâzurî, Fütûh, 1/39, Yâkût, 5/345, İbn Seyyid, 2/143, Diyarbekrî, 2/58.
63 İbn İshak, İbn Hişam, 3/353, İbn Seyyid, 2/144.
64 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, İbn Kayyım, 2/162.
65 Vâkıdî, Megâzî, 2/710.
66 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, İbn Kayyım, 2/162, Diyarbekrî, 2/58, Halebî, 2/775.
67 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, 711, İbn Kayyım, 2/162, 163.

Hurma bahçeleriyle arazileri ise, Hayberliler gibi işletip mahsulünü yarı yarıya bölüşmek üzere, Vâdi'l-kurâ Yahudilerinin ellerinde bıraktı.[68] Peygamberimiz Aleyhisselam, Vâdi'l-kurâ'da dört gün oturdu.[69]

Amr b. Saîd'in Vâdi'l-kurâ Valiliğine Atanışı

Peygamberimiz Aleyhisselam; Amr b. Saîd'i, Vâdi'l-kurâ valiliğine tayin etti, atadı.[70]

Vâdi'l-kurâ'da Peygamberimiz Aleyhisselama Sorulan Sorular ve Cevapları

Peygamberimiz Aleyhisselamın Vâdi'l-kurâ'da bulunduğu sırada, bir adam gelerek:

"Yâ Rasûlallah! Sen nelerle emrolundun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"'Allah'a, hiçbir şeyi şerik koşmaksızın ibadet edesiniz, namazı kılasınız, zekâtı veresiniz!' diye emrolundum" buyurdu.

Adam:

"Yâ Rasûlallah! Şunlar (Yahudiler), nasıl kişilerdir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gazaba uğramış kişilerdir!" buyurdu.

Adam:

"Ya şunlar (Hıristiyanlar) nasıl kişilerdir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar da doğru yoldan sapmış olanlardır!" buyurdu.

"Ganimet malları kimler içindir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bir hisse Allah için, dört hisse de şunlar, şu mücahidler içindir!" buyurdu.

"Ganimete bu kimselerden daha lâyık kimseler yok mudur?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Yoktur!" buyurdu.[71]

---

68 Vâkıdî, Megâzî, 2/710, 711, Belâzurî, Fütûh, 1/39, İbn Seyyid, 2/143, 144, İbn Kayyım, 2/162, 163.
69 Vâkıdî, Megâzî, 2/711.
70 İbn Habib, s. 126, Belâzurî, Fütûh, 1/40, İbn Hazm, Cevâmi, s. 24.
71 Belâzurî, Ensâb, 1/353.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Safiyye ile Evlenişi

Hz. Safiyye Hayber'de iken âdetinden temizlenmiş ve kendisiyle evlenilmesinde dinen bir engel kalmamış bulunuyordu.

Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselam Hayber'de onunla evlenmemiş;[72] bu evlenme işi, Hayber'den altı mil uzaklaşıldığı ve Sibar mevkiine gelindiği zaman da Hz. Safiyye istemediği için, geri kalmıştı.

Hayber'den bir berid (oniki mil) uzaklaşıldığı, Sahbâ mevkiine gelindiği zaman ise, Hz. Safiyye muvafakat etmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"İlk durak olan Sibar'da konmak istediğim zaman bana aykırı davranışının sebebi ne idi?" diye sordu.

Hz. Safiyye:

"Yâ Rasûlallah! Yahudilerin yakınında sana bir zarar gelebileceğinden korkmuştum. Onlardan uzaklaşınca, emniyete kavuştum!" dedi.

Kendisinin Peygamberimiz Aleyhisselama bağlılığı anlaşıldı, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında itibarı arttı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ümmü Süleym Hatuna:

"Arkadaşın Safiyye'nin yanına git! Onun saçını, başını tara!" buyurdu ve orada Hz. Safiyye ile evlenmek istedi.

Ümmü Süleym Hatun der ki:

"Yanımızda, ne çadır, ne de siperlenecek duvar dibi vardı.

İki elbise alıp, onları bir ağacın üzerine gererek kapattım.

Safiyye'nin saçını, başını orada taradım ve kendisine koku sürdüm."[73]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Safiyye için bir çadır kurdurdu.[74]

Ümmü Sinan el-Eslemiyye de, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Safiyye ile evlenmesi sırasında kendisinin de hazır bulunduğunu, Hz. Safiyye'yi birlikte tarayıp kokuladıklarını, onun süslendiği zaman son derecede güzelleştiğini, o gecedeki kadar da güzel bir koku koklamamış olduklarını ve Hz. Safiyye'yi hazırladıktan sonra Peygamberimiz Aleyhisselamın geldiğini ve ona doğru vardığını, yapılmış olan tavsiyeye uyarak Hz. Safiyye'nin Peygamberimiz Aleyhisselam için ayağa kalktığını ve o sırada yanlarından ayrılıp ikisini başbaşa bıraktıklarını bildirir.[75]

---

72 İbn Sa'd, 8/121.
73 Vâkıdî, Megâzî, 2/707, 708, İbn Sa'd, 8/121, 122.
74 İbn Sa'd, 8/123.
75 İbn Sa'd, 8/122.

Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd el-Ensârî'nin Peygamberimiz Aleyhisselamın Çadırını Bekleyişi

Benî Neccar oğullarının kardeşi Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd el-Ensârî ise, kılıcını kuşanıp, kendiliğinden, sabaha kadar Peygamberimiz Aleyhisselamı çadırının çevresinde dolaşarak bekledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam erkenden çadırından çıkınca, Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd el-Ensârî tekbir getirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu elinde kılıç olduğu halde çadırının yanında görünce:

"Ey Ebu Eyyûb! Nedir bu halin?" diye sordu.

Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd el-Ensârî:

"Yâ Rasûlallah! Şu yanına girdiğin kadından sana bir zarar gelebileceğinden korktum. Bu kadından ki, babasını, kardeşini, kocasını, amcasını ve bütün kavim ve kabilesini öldürmüştün!

Kendisi de biraz önce küfür üzere idi, yeni Müslüman olmuştu.

Bunun için, senin hakkında ondan korktum![76]

Sana ondan zarar gelmeyeceğinden emin olamadım!" dedi.[77]

Peygamberimiz Aleyhisselam, gülümsedi[78] ve:

"Allah seni hayra erdirsin![79] Ey Allah'ım! Beni koruyarak gecelediği gibi, sen de Ebu Eyyûb'u koru!" diyerek dua etti.[80]

Ümmü Süleym el-Eslemiyye'nin bildirdiğine göre; ertesi günü sabahleyin, erkenden, arkadaşlarıyla birlikte varıp Hz. Safiyye'ye guslettirdiler.

Kendisinin Peygamberimiz Aleyhisselamdan hoşnut olduğunu ve Peygamberimiz Aleyhisselamın bütün gece uyumayıp onunla konuşup durduğunu öğrendiler.

Sabaha çıkınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kimin yanında fazla yiyecek varsa, onu bize getirsin!" buyurdu.

Ashabdan birisi, yanında bulunan fazla un kavurmasıyla hurma ve tereyağını getirdi.

Başkaları da, yanlarındaki fazla yiyecekleri getirdiler. Bir hayli yiyecek toplandı.[81]

---

76 İbn İshak, İbn Hişam, 3/354, 355, Vâkıdî, Megâzî, 2/708.
77 İbn Sa'd, 8/126, Hâkim, 4/29.
78 Vâkıdî, Megâzî, 2/708, İbn Sa'd, 8/126, Hâkim, 4/29.
79 İbn Sa'd, 8/126, Hâkim, 4/29.
80 İbn İshak, İbn Hişam, 3/354, 355, Vâkıdî, Megâzî, 2/708.
81 İbn Sa'd, 8/122, 123.

Böylece, ashabdan kimi keş peyniri (çökelek), kimi tereyağı, kimisi de hurma getirince, bunlardan hays yapıldı.[82]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Safiyye için, küçük deri sofra üzerinde düğün yemeği hazırlattı ve Enes b. Malik'e:

"Çevredekilere haber ver!" buyurdu.[83]

Davetlilere, tereyağı, keş peyniri ve hurmanın birbirleriyle karıştırılarak yapılmasından meydana gelen hays ile un kavurması ve hurma ikram edildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da sofrada bulunup onlarla birlikte yemek yedi.[84]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sahbâ'da üç gün oturdu.[85]

Teymâ Yahudilerinin Haraca Bağlanışı

Teymâ Seferinin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Teymâ seferi, Vâdi'l-kurâ Yahudilerinin teslim oldukları tarihi müteakip vuku bulmuştur.[86]

Teymâ; Şam'la Vâdi'l-kurâ arasındadır.

Şam ve Dımaşk hacılarının yolları üzerindedir.

Teymâ arazisi, geniş ise de bol sulu değildir.[87]

Dağın dibinden çıkan bir tek su kaynağı vardır.[88]

Teymâ, Medine'ye sekiz merhale uzaklıkta ve Medine ile Şam arasında olup, sonradan Medine'ye bağlanmıştır.[89]

Teymâ Yahudileri de, Vâdi'l-kurâ ve Fedek Yahudileri gibi Hayber Yahudilerinin Medine'ye saldırmak için yanlarına almayı kararlaştırdıkları Yahudilerdendi.[90]

---

82 Ahmed b. Hanbel, 3/102.
83 Buhârî, Sahîh, 3/42.
84 Vâkıdî, Megâzî, 2/708, İbn Sa'd, 8/122.
85 İbn Kesîr, Bidâye, 4/196.
86 Vâkıdî, Megâzî, 2/530.
87 Yâkût, 2/67.
88 Vâkıdî, Megâzî, 2/713.
89 Semhûdî, 4/1164.
90 Vâkıdî, Megâzî, 2/530.

Teymâ Yahudilerinin Haraca Bağlanarak Yerlerinde Bırakılmaları

Teymâ Yahudileri; Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber, Fedek ve Vâdi'l-kurâ Yahudilerini hâkimiyeti altına aldığını işitince, cizye, haraç vermek üzere, Peygamberimiz Aleyhisselamla anlaşma yaptılar.

Böylece, yurtlarında oturmak ve topraklarını ellerinde tutmak imkânını buldular.[91]

Yezid b. Ebu Süfyan'ın Teymâ Valiliğine Atanışı

Peygamberimiz Aleyhisselam; Yezid b. Ebu Süfyan'ı, Mekke'nin fethinde Müslüman olunca, Teymâ valiliğine tayin etti.[92]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Çarpışmak İçin Benî Fezârelere Haber Salışı

Gatafanların bir kolu olan Benî Fezâreler de Gatafanlar gibi, Hayber Yahudilerine yardıma gelmiş bulunuyorlardı.

Yahudilere yardımdan vazgeçtikleri, yurtlarına dönüp gittikleri takdirde, kendilerine de Hayber'in hurma mahsulünden verileceği hakkında haber gönderilmiş, fakat Benî Fezâreler bu teklifi kabul etmekten kaçınmışlardı.

Gatafanların başkan ve kumandanı Uyeyne b. Hısn'dan sonra, bunlardan bazı kişiler de Peygamberimiz Aleyhisselama gelerek:

"Bize va'd etmiş olduğun payımızı ver!" demişlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunlara da Uyeyne b. Hısn'a dediği gibi:

"Sizin payınız, Hayber dağlarından Zü'r-Rukaybe dağıdır! Haydi, Zü'r-Rukaybe sizin olsun!" buyurmuştu.

Fezârîler:

"Öyle ise, biz de sizinle çarpışırız!" diye çıkışmak istemişler, Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Bizimle çarpışmak için buluşma yeriniz, Cenefâ olsun!" buyurmuştu.

Fezârîler, Peygamberimiz Aleyhisselamdan bu cevabı işitir işitmez, kaçıp gitmişlerdi.[93]

Cenefâ; Benî Fezârelerin yurtlarından ve sularındandır.[94]

---

91 Vâkıdî, Megâzî, 2/711, İbn Kayyım, 2/163, Halebî, 2/775.
92 İbn Habib, s. 126, Belâzurî, Fütûh, 1/40, İbn Hazm, Cevâmi, s. 23.
93 Yâkût, 2/172, İbn Kayyım, 2/154, Semhûdî, 4/1179, Diyarbekrî, 2/55.
94 İbn Esîr, Nihâye, 1/307, Yâkût, 2/172, Semhûdî, 4/1179.

Benî Fezâreler, Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmak istemişler ve bunun için de toplanmış bulunuyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber'den dönerken, çarpışmak için haber salınca, onlar birden tedirgin olmuşlar, her tutulacak yolu tutmuşlar, her kaçılacak yere kaçmışlardır.[95]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayber'den Medine'ye Yönelişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hayber, Fedek, Vâdi'l-kurâ ve Teymâ Yahudilerinin işlerinden boşaldıktan sonra, alınmış olan ganimetlerle Medine yolunu tuttu.[96]

Medine'ye yaklaştı. Sabah namazından biraz önceye kadar, bütün gece yola devam etti.

Dinlenmek için bir yerde konaklayıp:

"Sabah namazı vaktimizi gözleriyle -bizim için- kollayacak (uyumayacak) elverişli ve koruyucu kim var?[97] Belki biz uyuyup kalabiliriz" buyurdu.[98]

Bilal-i Habeşî:

"Ben varım yâ Rasûlallah!" dedi.[99]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam da, mücahidler de, başlarını yere koyup uyudular.[100]

Bilal-ı Habeşî, namaz kılmaya durup, Yüce Allah'ın dilediği kadar namaz kıldı. Sonra, çökmüş devesine dayanarak sabah namazı vaktini gözlemeye başladı.[101]

Hz. Ebu Bekir, vakit vakit:

"Ey Bilal! Gözlerine sahip ol! Sakın uyuyup kalma hâ!" diyordu.

Bilal-i Habeşî der ki:

"Abâma bürünmüş, dizlerimi dikmiş, iki elimi kavuşturup oturmuş, sabah namazı vaktini gözlemeye başlamıştım.

Yanımı ne zaman yere koyduğumu, nasıl uyukladığımı pek bilemiyorum!

Halkın:

---

95 İbn Kesîr, Bidâye, 4/212.
96 İbn İshak, İbn Hişam, 3/353 Vâkıdî, Megâzî, 2/711, Taberî, Târîh, 3/96, İbn Kayyım, 2/163.
97 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, Vâkıdî, Megâzî, 2/711.
98 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, Halebî, 2/711.
99 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355 Vâkıdî, Megâzî, 2/711.
100 Vâkıdî, Megâzî, 2/711.
101 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, Halebî, 2/775.

'İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn!' diye okuduklarını işitmedikçe,[102] güneşin sıcaklığını duymadıkça, uyanamadım![103]

İlk uyanan ve telaşlanan da Resûlullah Aleyhisselam oldu[104] ve:

'Ey Bilal! Nedir bu yaptığın bize?!' diye sitem etti.[105]

'Babam, anam sana fedâ olsun yâ Rasûlallah! Senin ruhunu tutan, bırakmayan Kudret, benim de ruhumu tuttu, bırakmadı!' dedim.[106]

Resûlullah Aleyhisselam gülümsedi[107] ve:

'Doğru söyledin!' buyurdu.[108]

Ashab, beni dillediler durdular.

Bu hususta onların bana en katı ve sert davrananı da Ebu Bekir'di.

Halkın beni en hafif kınayanı ise, Resûlullah Aleyhisselamdı.[109]

Uyukladığımız vadiden yürünerek çıkılınca, Resûlullah Aleyhisselam:

'Burası, şeytanların eğleştiği bir vadidir![110] Hâceti olanlar, hacetini gidersin!' buyurdu.

Halk, ağaçların altlarına dağıldılar.[111]

Resûlullah Aleyhisselam, devesini çöktürüp abdest aldı.

Halk da abdest aldılar.[112]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Bilal! İlk ezanı oku!' buyurdu.

Seferlerin hepsinde böyle yapardım.

Ezanı okuduğum zaman, halk toplandı.

Resûlullah Aleyhisselam, onlara:

'Sabah namazının sünnetini kılınız!' buyurdu.

Halk, sünneti kıldılar. Sonra bana:

'Ey Bilal! Kamet getir!' buyurdu.

Kamet getirdim.

Resûlullah Aleyhisselam, öne geçip halka namaz kıldırdı.

---

102 Vâkıdî, Megâzî, 2/711.
103 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, Vâkıdî, Megâzî, 2/711.
104 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, İbn Kayyım, 2/163, İbn Kesîr, Bidâye, 4/213, Halebî, 2/775.
105 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, İbn Kayyım, 2/163, İbn Kesîr, Bidâye, 4/213.
106 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, Vâkıdî, Megâzî, 2/712, İbn Kayyım, 2/163, İbn Kesîr, Bidâye, 4/213.
107 Vâkıdî, Megâzî, 2/712, Halebî, 2/776.
108 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, Halebî, 2/776.
109 Vâkıdî, Megâzî, 2/711, 712.
110 İbn Kayyım, 2/163.
111 Vâkıdî, Megâzî, 2/711, 712.
112 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355.

Namaz kılarken, insan, güneşin sıcağından, alnının terini silecek dereceye gelmişti.

Resûlullah Aleyhisselam, selam verince, cemaate yöneldi ve:

'Bizim ruhlarımız, Allah'ın Kudret avucundadır!

İsterse onu tutar, alıkor. Buna, bunu yapmaya, O en lâyıktır.

Ruhlarımızı bize geri çevirdiği zaman, bizim için, namazımızı kılmak mümkün olur.[113]

Herhangi biriniz uyur veya unutur da namazını geçirirse, onu nasıl vaktinde kılıyor idiyse, yine öylece kılsın, kazâ etsin![114] Çünkü, Yüce Allah 'Beni anmak için, namaz kıl!' buyurmuştur' dedi."[115]

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ebu Bekir'e dönüp:

"Şeytan Bilal'e geldi. O sırada, Bilal namaz kılıyordu.

Onu yanının üzerine yatırdı. Uyuyuncaya kadar, kendisini, çocuk tıpışlar gibi tıpışlamaktan geri durmadı!" buyurdu.

Sonra da Bilal-i Habeşî'yi yanına çağırdı.

Ona, başından geçeni sordu.

Bilal-i Habeşî de, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ebu Bekir'e haber verdiği gibi haber verdi.[116]

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Senin Resûlullah olduğuna şehadet ederim!" dedi.[117]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'ye girerken:

"Bizler, Rabbimize yönelici; günahlarımızdan tevbe, Rabbimize kulluk edici olarak dönüyoruz!" diyerek dua etti.

Müslümanlar da Medine'ye varıp ininceye kadar, bunu tekrarlamaktan geri durmadılar.[118]

Devsîlerin Deccac Harresine Yerleştirilişi

Devsîler, Hayber'in fethinden sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte Medine'ye geldiler.

Devsîlerin başkanı Tufeyl b. Amr:

---

113 Vâkıdî, Megâzî, 2/712.
114 İbn Kayyım, 2/163.
115 İbn İshak, İbn Hişam, 3/355, İbn Kesîr, Bidâye, 4/213.
116 İbn Kayyım, 2/163, Halebî, 2/776.
117 Halebî, 2/776.
118 İbn Sa'd, 8/123, 124, Diyarbekrî, 2/58.

"Yâ Rasûlallah! Benimle kavmimin arasını ayır: Onları, Deccac Harresine kondur!" dedi.

Devsîlerden Abdullah b. Üzeyhir de:

"Yâ Rasûlallah! Benim kavmim içinde soy sop ve mevkice bir üstünlüğüm vardır. Bunun için, beni onlara başkan yap!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Üzeyhir'e:

"Ey Devsli kardeş! İslâmiyet garib, yapayalnız ve yadırganır olarak başlamıştır. O, bir gün gelecek, yine başladığı gibi garib, yapayalnız ve yadırganır hale dönecektir! Cennet, o gariblere mahsustur.

Allah'ı tasdik eden kurtulmuş, bundan başkası ise helâk olmuştur!

Şüphe yok ki, senin kavminin sevab cihetinden büyüğü, iman ve sadakati büyük olandır!

Çok sürmeyecek, hakkın bâtıla galebesi gerçekleşecektir!" buyurdu.[119]

Gerçekten İslâmiyetin başlangıcında olduğu gibi, Müslümanlar, zamanın sonunda da az olacaklar, garib, yapayalnız kalacaklardır.

Cennete, mutluluğa ise, zamanın sonundaki Müslümanlar da müstahak olacaklardır.

Bu da onların, evvel ve âhir, imansızlara karşı koyup, karşılaştıkları işkence ve güçlüklere göğüs germelerinin ve İslâm dinine sarılmalarının mükâfatıdır.[120]

Devsîler içinde bulunan Ebu Hureyre, Medine'ye gelince, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidinin Suffasındaki Muhacirler arasına katılmıştır.[121]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Cafer'in Gelişine Sevinişi ve Ona Mescidin Yanında Ev Yaptırışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayber'den döndüğü zaman, Hz. Cafer'le karşılaşıp onun iki gözünün arasından, alnından öptü, kucakladı, bağrına bastı.

O kadar sevinç duydu ki:

"Ben hangisine; Hayber'in fethine mi, yoksa Cafer'in gelişine mi sevineceğimi bilemiyorum!" buyurdu.[122]

---

119 İbn Sa'd, 1/353.
120 İbn Esîr, Nihâye, 3/348.
121 İbn Hacer, İsâbe, 4/206.
122 İbn Sa'd, 4/34, 35, Yakubî, 2/56, Hâkim, 3/211, İbn Abdilberr, 1/242, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/342.

Mescidin yanında, onun için bir ev yaptırdı.[123]

Enes b. Malik'in bildirdiğine göre; Rum hükümdarı, Peygamberimiz Aleyhisselama, atlastan, altın sırmalı, uzun yenli bir kürk hediye etmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam onu sırtına giyince, halk:

"Yâ Rasûlallah! Bu, sana semadan mı indirildi?!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Pek mi hoşunuza gitti bu? Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Sa'd b. Muaz'in Cennetteki peşkirlerinden bir peşkir (havlu) bile bundan daha hayırlı, daha güzeldir!" buyurmuş; sonra da onu sırtından çıkarıp Hz. Cafer'e göndermiştir.

Hz. Cafer onu sırtına giyince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben bunu sana giyesin diye göndermemiştim!" buyurdu.

Hz. Cafer:

"Onu giymeyip de ne yapacağım?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kardeşin Necaşî'ye gönder!" buyurdu.[124]

Habeş Ülkesinden Gelen ve Müslüman Olan Din Adamları

Habeş Necaşîsi; Medine'ye Hz. Cafer'le birlikte 62'si Habeşli, 8'i de Şamlı 70 kişi yollamıştı.[125]

Onların hepsi de kilise ve din adamlarının en iyilerinden ve yürekleri yufka, gözleri yaşlı olanlarından idiler.[126]

Hepsinin üzerlerinde softan cübbeleri vardı.[127]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara Yâsîn sûresini okudu.[128]

Onlar, sûreyi sonuna kadar dinlediler.[129] Ağladılar.[130] Gerçeği anladılar.[131]

"Bu, İsa Aleyhisselama indirilenin en çok benzeridir!" dediler, iman ettiler, Müslüman oldular.[132]

---

123 İbn Abdilberr, 1/242, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/342.
124 Ahmed b. Hanbel, 3/229.
125 Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/31, Zürkânî, 3/345.
126 Taberî, Tefsîr, 7/4.
127 Taberî, Tefsîr, 7/4, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/31, Zürkânî, 3/345.
128 Taberî, Tefsîr, 7/4.
129 Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/31, Zürkânî, 3/345.
130 Taberî, Tefsîr, 7/4, Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/31, Zürkânî, 3/345.
131 Taberî, Tefsîr, 7/4.
132 Kastallânî, Mevâhib, 1/292, Diyarbekrî, 2/31, Zürkânî, 3/345.

Ensarın Muhacirlere Bağışladıkları Hurma Bahçeleri ve Ağaçların Ensara Geri Verilişi

Hayber ganimetinden Muhacirlerin hisselerine mal ve hurmalıklar düştüğü ve artık malî durumları oldukça düzeldiği için, Ensarın onlara önceden bağışlamış veya yararlanmak üzere emaneten vermiş oldukları hurma bahçeleri ve hurma ağaçlarını, Peygamberimiz Aleyhisselam Ensara geri verdi.

Enes b. Malik'in annesi Ümmü Süleym, Peygamberimiz Aleyhisselama hurma ağaçları vermiş, Peygamberimiz Aleyhisselam da onları dadısı ve Üsâme b. Zeyd'in annesi Ümmü Eymen'e bağışlamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu hurma ağaçlarını da Ümmü Süleym'e geri verip, Ümmü Eymen'e, kendi hissesine düşen hurma bahçesinden her on hurma ağacı yerine, hurma ağaçları verdi.[133]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sıkıntıya Düşen Mekkeli Müşriklere Yardımda Bulunuşu

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekkelilerin kuraklık, kıtlık ve ihtiyaç içinde kıvrandıklarını haber alınca, Mekke'ye Amr b. Ümeyye ile arpa, altın veya altınla hurma çekirdeği gönderdi.

Bunların, Ebu Süfyan b. Harb ile Safvan b. Ümeyye b. Halef ve Süheyl b. Amr'ın her üçüne teslim edilmesini emir buyurdu.

Safvan'la Süheyl b. Amr, bunları almaktan kaçındılar.

Fakat, Ebu Süfyan hepsini teslim alıp Kureyşîlerin fakirlerine dağıttı ve:

"Allah kardeşimin oğlunu hayırla mükâfatlandırsın! Çünkü, O, akrabalık hakkını gözetti!" diyerek, duyduğu memnunluğu dile getirdi.[134]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Süfyan'a da, yine Amr b. Ümeyye ile hediye olarak Acve hurması gönderip, buna karşılık kendisine meşin hediye etmesi için yazı yazdırmış; Ebu Süfyan da Peygamberimiz Aleyhisselamın istediği meşini hediye olarak göndermişti.[135]

133 İbn Kayyım, 2/164.
134 Yakubî, 2/56.
135 Ebu Ubeyd, s. 367.

Hz. Ömer'in Türebe'ye Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Türebe seferi, Hicretin 7. yılında, Şaban ayında yapılmıştır.[136]

Türebe; Mekke'ye dört gecelik uzaklıkta bir vadidir. Mekke'den San'â ve Necran'a giden yol üzerindedir.[137]

Türebe'nin Medine'ye uzaklığı altı mildir.[138]

Hilal oğulları ile Âmir b. Rebiaların ortaklaşa oturdukları bu vadi, Taif'teki Serat'tan başlayıp Necd'e kadar uzanan, yirmi günde gidilebilecek büyüklükte bir vadidir.

Türebe'nin çevresinde Yesum ve Ferkad dağları bulunmaktadır.

Türebe vadisinde hurma ve çeşitli meyve bahçeleri ile ekinlikler vardır.[139]

Hevâzinlerden dört oymak:

1. Cüşem b. Muaviye b. Bekr,
2. Nasr b. Muaviye b. Bekr,
3. Sa'd b. Bekr,
4. Sakf b. Münebbih b. Bekr b. Hevâzin oğulları[140] Türebe'de toplanmış bulunuyorlardı.[141]

Sa'd b. Bekr oğulları, Hicretin 6. yılında da Hayber Yahudilerinin Medine'ye yapacakları baskında onlara yardımcı olmak üzere Fedek'te toplanmışlar ve yardımlarına karşılık olarak da bir yıllık hurma mahsulünün kendilerine verilmesini istemişlerdi.[142]

Peygamberimiz Aleyhisselam; onların böyle Türebe'de toplanmış olduklarını haber alınca, Hz. Ömer'i 30 kişilik bir birliğin başına geçirerek Türebe'ye gönderdi.

Hz. Ömer, Hilal oğullarından bir kılavuzla yola çıktı.

Geceleri yürüdüler, gündüzleri gizlendiler.

İslâm birliğinin kendilerine doğru gelmekte olduğunu haber alınca, Hevâzinler kaçtılar.[143]

---

136 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/722, İbn Sa'd, 2/116, Belâzurî, Ensâb, 1/379.
137 İbn Sa'd, 2/117.
138 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, Halebî, 3/191.
139 Yâkût, 2/21.
140 Belâzurî, Ensâb, 1/379.
141 Vâkıdî, Megâzî, 2/722.
142 Vâkıdî, Megâzî, 2/562, İbn Sa'd, 2/89, Belâzurî, Ensâb, 1/378, Yakubî, 2/73, 74, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/209, İbn Seyyid, 2/110, İbn Kayyım, 2/135 Diyarbekrî, 2/12, Halebî, 3/185.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/722, İbn Sa'd, 2/117, Taberî, Târîh, 3/99 İbn Seyyid, 2/145.

Hz. Ömer, Hevâzinlerin yurtlarında hiç kimseye rastlayamadığından, Medine'ye dönmek üzere Necd yolunu tuttu.

Cedr nahiyesine eriştiği sırada kılavuz, Hz. Ömer'e:

"Has'am oğullarından başka bir topluluğu bırakıp gidecek misin -ki, onlar, yurtlarındaki kuraklık yüzünden, buralara kadar gelmiş bulunuyorlar?" dedi.

Hz. Ömer:

"Resûlullah Aleyhisselam onlarla çarpışmamı bana emretmemiş, ancak Türebe'de Hevâzinlerle çarpışmayı gaye edinmemi emretmiştir!" dedi ve Medine'ye döndü.[144]

Hz. Ebu Bekir'in Necd'deki Hevâzinlere Gönderilişi

Seferin Tarihi ve Sebebi

Hz. Ebu Bekr'in Necd seferi, Hicretin 7. yılında olup,[145] Hz. Ömer'in Türebe seferinin devamı sayılabilir.

Seleme b. Ekvâ'nın bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ebu Bekir'i de askerî bir birliğin başına geçirerek Necd'e doğru yola çıkardı.

Geceleri parolaları "Emit! Emit!" sözü idi.

Mücahidler, Hevâzinlerin yurduna geceleyin ansızın baskın yaptılar.

Hevâzinlerden bazılarını öldürdüler.[146] Bazılarını da esir aldılar.[147]

Hevâzinlerin mallarından ellerine geçirebildiklerini iğtinam ettiler.[148]

Beşir b. Sa'd'ın Fedek'te Benî Mürrelere Gönderilişi

Seferin Tarihi ve Sebebi

Sefer Hicretin 7. yılında Şaban ayında idi.[149]

Hicretin 5. yılında, Peygamberimiz Aleyhisselamı ve İslâmiyeti yok etmek üzere Kureyş müşriklerinden Ebu Süfyan b. Harb'in kumandası altında gelip Medine'yi kuşatan on bin kişilik askerî harekatın 400 kişisini, Hâris b. Avf'ın kumandası altındaki Mürre oğulları teşkil etmişlerdi.[150]

---

144 Vâkıdî, Megâzî, 2/722 İbn Kesîr, Bidâye, 4/221 İbn Kayyım, 2/164, Halebî, 3/191.
145 Vâkıdî, Megâzî, 2/5, 2/722, Belâzurî, Ensâb, 1/379, Taberî, Târîh, 3/99.
146 Vâkıdî, Megâzî, 2/722, Ahmed b. Hanbel, 4/46.
147 İbn Sa'd, 2/118, İbn Seyyid, 2/146, Diyarbekrî, 2/60, Halebî, 3/191.
148 Belâzurî, Ensâb, 1/379.
149 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/723, İbn Sa'd, 2/118, Belâzurî, Ensâb, 1/379.
150 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.

Peygamberimiz Aleyhisselam, otuz kişilik askerî bir birliği, Beşir b. Sa'd'ın kumandası altında Mürre oğullarına gönderdi.[151]

Mürre oğulları, Fedek'e komşu idiler. İşleri güçleri orası ile olurdu.[152]

Beşir b. Sa'd, rastladığı davar çobanlarına Mürre oğullarının nerede bulunduklarını sordu. Çobanlar:

"Onlar vadilerindedirler!" dediler.[153]

Gerçekten de o sırada, susuzluk yüzünden, Mürre oğulları kışlık vadilerine çekilmiş bulunuyorlardı.[154]

Mücahidler, Mürre oğullarının oralarda bulabildikleri davar, deve ve sığırlarını Medine'ye doğru sürüp yol almaya başladılar.

Çobanlardan birisi "İmdad! İmdad!" diye koşup giderek, durumu Mürre oğullarına haber verdi.

Mürre oğulları, Medine'ye yönelen İslâm birliğinin ardından, pek çok sayıda adamlarını koşturdular, geceleyin İslâm birliğine yetiştiler ve birden baskın yaptılar.

Sabah oluncaya ve Müslümanların okları tükeninceye kadar çarpıştılar.

Sabahleyin, hep birden Müslümanların üzerlerine saldırdılar.

Beşir b. Sa'd'ın arkadaşları şehit oldular.[155]

İçlerinden, kurtulup dönebilenler döndü.[156]

Beşir b. Sa'd, çarpışa çarpışa yere baygın düştü.

Canlı olup olmadığı anlaşılmak için ayak topuğuna vuruldu, kımıldamayınca "Ölmüştür!" denilip bırakıldı.

Mürre oğulları, davar, deve ve sığırlarını geri çevirip yurtlarına döndüler.

İslâm birliğinden, sağ olarak Medine'ye gelip başlarına geleni Peygamberimiz Aleyhisselama ilk haber veren, Ulbe b. Zeyd el-Hârisî oldu.[157]

Beşir b. Sa'd ise, şehitler arasında akşama kadar kaldı.[158]

---

151 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119, İbn Esîr, Kâmil, 2/226, İbn Kesîr, Bidâye, 4/221, 222.
152 Zürkânî, 2/250.
153 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119, İbn Seyyid, 2/146, İbn Kayyım, 2/164.
154 Vâkıdî, Megâzî, 2/723.
155 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119.
156 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119, İbn Kayyım, 2/164.
157 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119, Zürkânî, 3/250.
158 Vâkıdî, Megâzî, 2/723.

Akşam olunca, canını dişine takarak Fedek'e kadar gelip ulaştı. Orada, bir Yahudinin yanında günlerce kaldı.[159] Yaraları iyileşti.[160] Yola gidebilecek gücü kazandı.[161] Dönüp Medine'ye geldi.[162]

Galib b. Abdullah el-Leysî'nin Meyfaa'ya Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Meyfaa seferi, Hicretin 7. yılında, Ramazan ayında yapılmıştır.[163]

Meyfaa veya Minfaa; Necd taraflarında, Batn-ı Nahl'in arkasına düşen Nakra doğrultusunda bir yerdir.

Meyfaa'nın Medine'ye uzaklığı sekiz berid (merhale)dir.[164]

Uval ve Abdi Sa'lebe oğulları, Meyfaa'da otururlardı.[165]

Hicretin 4. yılında, Sa'lebe ve Enmar kabilelerinin Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmak üzere toplandıkları haber alınınca, Zâtü'r-rikâ'ya kadar gidilmişti.[166]

Medine yaylımındaki hayvanları yağmalamaya hazırlanan ve Muhammed b. Mesleme kumandasındaki on kişilik keşif birliğini Zülkassa'da kuşatarak şehit etmiş olan Sa'lebe ve Uval oğullarına[167] Hicretin 6. yılının Rebiü'l-âhir ayında Ebu Ubeyde b. Cerrah Zülkassa'da baskın yapmışsa da, onlar dağlara kaçmışlardı.[168]

Aynı yılda, Cumâde'l-âhire ayında Tarif'te Zeyd b. Hârise'nin onbeş kişilik keşif birliğini görünce Peygamberimiz Aleyhisselamın büyük bir kuvvetle geldiğini sanarak kaçışan Sa'lebe oğulları, işin böyle olmadığını anlayınca, Zeyd b. Hârise'nin arkasına düşmüşlerdi.[169]

Sa'lebe oğulları, Gatafanlardandı.[170]

Gatafanlar ise, Hayber Yahudilerinin yardımına koşmuşlar, yardımdan vazgeçmeleri için yapılan teklifi de reddetmişlerdi.[171]

---

159 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 3/532. İbn Kesîr, Bidâye, 4/222, İbn Kayyım, 2/164.
160 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Kayyım, 2/164, Diyarbekrî, 2/60, Zürkânî, 2/250.
161 Halebî, 2/192.
162 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119, 3/532, İbn Esîr, Kâmil, 2/226.
163 Vâkıdî, Megâzî, 2/5, 2/726, İbn Sa'd, 2/119, İbn Seyyid, 2/147.
164 İbn Sa'd, 2/119, İbn Seyyid, 2/147, Semhûdî, 4/1317.
165 İbn Sa'd, 2/119.
166 Vâkıdî, Megâzî, 2/395, İbn Sa'd, 2/61.
167 Vâkıdî, Megâzî, 2/551, 552, İbn Sa'd, 2/85.
168 Vâkıdî, Megâzî, 2/552, İbn Sa'd, 2/86, Yakubî, 2/73, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Seyyid, 2/105.
169 Vâkıdî, Megâzî, 2/555, İbn Sa'd, 2/87, Belâzurî, Ensâb, 1/377, Yakubî, 2/72, Taberî, Târîh, 3/83, İbn Esîr, Kâmil, 2/207, İbn Kayyım, 2/134, İbn Seyyid, 2/106.
170 Kalkaşandî, s. 370.
171 Vâkıdî, Megâzî, 2/640, 642, 650, 651, Diyarbekrî, 2/44.

Uval ve Abdi Sa'lebe oğullarına bir darbe indirmek sırası gelmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Galib b. Abdullah'ı 10 kişilik askerî bir birlikle Uval ve Abdi Sa'lebe oğullarının üzerine gönderdi.[172]

Çoban köle Yesar, Küdr gazvesinde esir alınmış ve Müslüman olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından azad edilmişti.[173] Yesar Habeşli idi.[174]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Ben Abdi Sa'lebe oğullarına ansızın saldırmanın yolunu bilirim. Beni, onlara göndereceğin birlikle birlikte yolla!" demişti.[175]

Yesar, böylece, Meyfaa seferinde mücahidlere kılavuz oldu.[176]

Yesar, mücahidleri başka bir yoldan götürdü.

Azıklar tükendi. Mücahidler açlık sıkıntısı çekmeye, hurmaları sayı ile bölüşmeye başladılar.

Bütün gece yola devam ettikten sonra, kılavuz Yesar hakkında yanlış zanna düştüler. Kendisinin gerçek ve sağlam Müslüman olmadığını sandılar.

Sellerin oyduğu bir yere eriştiler.

Yesar orayı görünce tekbir getirdi ve:

"Vallahi, umduğunuzu elde ettiniz! Şu çukuru geçinceye kadar yola devam ediniz!" dedi.

Mücahidler, gizli bir duygu ve sezgi ile hiç konuşmadan ve ses çıkarmadan, kara taşlık yerdeki tepeciğe kadar yürüdüler. Yesar, arkadaşlarına:

"Sesini o cemaate eriştirecek kadar gür sesli bir adam olsa da gidip bağırsa, uygun görür müsünüz?" diye sordu.

Galib b. Abdullah:

"Ey Yesar! Ben ve sen, ikimiz gidelim, gizlenmiş olarak onları çağıralım!" dedi.

Öyle yaptılar. Düşmanı gözleriyle görebilecekleri, halkın, çobanların ayaklarının takırtısını, sağılan sütlerin fışırtısını duyabilecekleri bir yere kadar sokuldular.

Acele, mücahidlerin yanına dönüp hep birlikte geldiler, düşmanın bir kabilesinin yakınına kadar ilerlediler.

---

172 İbn Sa'd, 2/119.
173 Vâkıdî, Megâzî, 2/138, İbn Sa'd, 2/31.
174 İbn Hacer, İsâbe, 3/667, Zürkânî, 2/250.
175 Vâkıdî, Megâzî, 2/726, Taberî, Târîh, 3/99.
176 İbn Sa'd, 2/119, İbn Seyyid, 2/147.

Birliğin kumandanı Galib b. Abdullah, mücahidleri öğütledi ve cihada teşvik etti. Kaçanları, yakalamak için izlemekten, araştırmaktan nehyetti.

Mücahidlerin aralarındaki anlaşmazlık ve kırgınlıkları giderdi ve:

"Ben tekbir getirince, siz de tekbir getiriniz!" dedi ve hemen tekbir getirdi.

Mücahidler de hep birlikte tekbir getirdiler.[177] Hep birlikte saldırdılar.[178] Meydanlarının ortasına vardılar. Düşmanların ileri gelenlerinden bazılarını öldürdüler. Ele geçirebildikleri davar, deve ve sığırları Medine'ye doğru sürdüler. Hiçbir esir alamadılar.[179]

Beşir b. Sa'd'ın Cinab'a Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Sefer, Hicretin 7. yılında Şevval ayında yapılmıştır.[180]

Cinab; Gatafanların topraklarından,[181] Fezâre oğullarının Medine ile Feyd arasındaki yurtlarındandır.[182]

Hayber seferi sırasında kılavuzluk yapmış olan Eşca' kabilesinden Huseyl b. Nüveyre, Medine'ye gelmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Arkanda bıraktığın yerlerden ne haber var?" diye sormuş, Huseyl de:

"Gatafanları Cinab'da toplanmış olarak bırakmış bulunuyorum![183]

Uyeyne b. Hısn, onlara:

'Siz mi bizim yanımıza gelirsiniz? Yoksa biz mi sizin yanınıza gelelim?' diye haber salmış!

Onlar da:

'Sen bizim yanımıza gel de, hep birlikte Muhammed'in üzerine yürüyelim!' diye haber salmışlar!

Onlar, ya seni, ya da senin yanındakilerden bazılarını öldürmek istiyorlar!" demişti.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'i yanına çağırdı. Aldığı haberi onlara anlattı.

---

177 Vâkıdî, Megâzî, 2/726, 727.
178 Vâkıdî, Megâzî, 2/727, İbn Sa'd, 2/119, İbn Seyyid, 2/147.
179 Vâkıdî, Megâzî, 2/727, İbn Sa'd, 2/119, İbn Seyyid, 2/147, Halebî, 2/192.
180 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, 2/727, İbn Sa'd, 2/120, Belâzurî, Ensâb, 1/379, Taberî, Târîh, 3/99.
181 İbn Seyyid, 2/148, Zürkânî, 2/252.
182 Yâkût, 2/164, 165.
183 Vâkıdî, Megâzî, 2/727, Taberî, Târîh, 3/99, İbn Kayyım, 2/165, 166.

Her ikisi de:

"Beşir b. Sa'd'ı yolla!" dediler.[184]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Beşir b. Sa'd'ı çağırdı.

Ona bir sancak bağladı.

Yanına 300 kişi katarak, onu hemen yola çıkardı.[185]

Huseyl b. Nüveyre'yi de, kılavuz olarak yanlarına kattı.[186]

Geceleri yürüyüp gündüzleri gizlenmelerini, kendilerine emretti.

Mücahidler, Hayber'in aşağılarına kadar ilerlediler.[187]

Cinab taraflarında Fedek'le Vâdi'l-kurâ arasındaki Yümn veya Cebar'a eriştiler.[188]

Cebar; Gatafanların Cenab tarafındaki topraklarındandır.[189]

Mücahidler, Selah mevkiinde konakladılar.[190]

Selah, Hayber'in aşağısında bir yerdir.[191]

Mücahidler, Selah'tan ayrılarak ilerlemeye devam ettiler, Gatafanlara yaklaştılar.

Kılavuz Huseyl:

"Gatafanlarla aranızdaki uzaklık, bir günün üçte biri veya yarısı kadardır.

İsterseniz siz gizlenin, ben sizin casusunuz olarak gidip edineceğim haberleri size getireyim, isterseniz hep birlikte gidelim" dedi.

Mücahidler:

"Hayır! Önce seni ileri gönderelim!" dediler, Huseyl'i gönderdiler.

Huseyl, bir müddet ortadan kaybolduktan sonra, geri döndü ve:

"Onların yaylım hayvanlarının ilk kısımları şuradadır. Baskın yapıp onları ele geçirmek ister misiniz?" dedi.

Mücahidler:

"Önce ganimet mallarını ele geçirelim, sonra da Gatafanları araştıralım." dediler.

Deve, sığır gibi büyükbaş yaylım hayvanlarına baskın yaptılar. Çobanlar, dağılarak hızla uzaklaştılar. Pek çok hayvan ele geçirildi. Mücahidlerin elleri, ganimet mallarından, dolup taştı.[192]

---

184 Vâkıdî, Megâzî, 2/727, 728, İbn Kayyım, 2/165, 166.
185 Vâkıdî, Megâzî, 2/728, İbn Sa'd, 2/120, İbn Kayyım, 2/166.
186 Vâkıdî, Megâzî, 2/278, Taberî, Târîh, 3/99.
187 Vâkıdî, Megâzî, 2/728, İbn Kayyım, 2/166.
188 İbn Sa'd, 2/120, 3/532, İbn Seyyid, 2/148.
189 Semhûdî, 4/1173.
190 Vâkıdî, Megâzî, 2/278, İbn Sa'd, 2/120, İbn Seyyid, 2/148.
191 Yâkût, 3/233.
192 Vâkıdî, Megâzî, 2/728.

Gatafan cemaatleri önce çarpışmaya hazırlandılar, sonra da dağıldılar.

Sonra, tekrar hazırlanıp yurtlarının yüksek yerlerine sığındılar.

Beşir b. Sa'd, mücahidlerle birlikte Gatafanların konak yerlerine gitti. Fakat, orada hiç kimse bulamadılar.

Ele geçirdikleri ganimet mallarıyla geri döndüler.[193]

Selah mevkiine geldikleri sırada, Uyeyne b. Hısn'ın casusuna rastladılar, onu tutup öldürdüler.

Sonra, Uyeyne b. Hısn'ın cemaatine rastladılar.

Uyeyne, mücahidlerin Gatafanları kaçırıp mallarını iğtinam ettiklerini bilmiyordu.

Mızrak ve kargılarla çarpışmaya giriştiler.

Uyeyne b. Hısn'ın cemaati bozuldu ve dağıldı.

Mücahidler onların arkalarına düştüler, iki kişi yakaladılar.[194]

Uyeyne b. Hısn ile adamları, her tarafa kaçışıp kurtuldular.[195]

Mücahidler, aldıkları esirleri Medine'ye getirdiler. Kendileri Müslüman olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam onları yurtlarına gönderdi.[196]

Hâris'in Uyeyne'yi Öğütlemesi ve Birlikte Müslüman Olmaya Niyetlenmeleri

Uyeyne b. Hısn; bozguna uğrayarak, yakalanmamak için Atîk adlı atının üzerinde hızla kaçıp giderken, Hâris b. Avf'la karşılaştı.[197]

Hâris b. Avf, ona:

"Dur!" dedi.[198] Onu durdurmak istedi.

Uyeyne:

"Hayır! Durmaya gücüm yetmez! Muhammed'in ashabı beni yakalamak için arkamdan geliyor!" diyor ve durmadan atını tepiyordu.[199]

Hâris b. Avf:

"Senin için, durum ve tutumunu gözönünde tutup düşünmek zamanı daha gelmedi mi?![200]

193 Vâkıdî, Megâzî, 2/728, İbn Sa'd, 2/120, İbn Kayyım, 2/166.
194 Vâkıdî, Megâzî, 2/278, İbn Kayyım, 2/166.
195 İbn Sa'd, 3/532.
196 Vâkıdî, Megâzî, 2/278, İbn Sa'd, 2/120, İbn Kayyım, 2/166, İbn Seyyid, 2/148.
197 Vâkıdî, Megâzî, 2/729.
198 İbn Kayyım, 2/166.
199 Vâkıdî, Megâzî, 2/729.
200 Vâkıdî, Megâzî, 2/729, İbn Kayyım, 2/166.

Ey Uyeyne! Sen bu kısa görüşlülüğünden daha vazgeçmeyecek misin?[201]

Muhammed memleketler fethedip duruyor, sen ise başka konular üzerinde bulunuyorsun!?" dedi.

Hâris b. Avf der ki:

"Muhammed'in süvarilerinin yolundan, öyle bir köşeye çekildim, sindim ki, ben onları görebiliyordum, onlar beni göremiyorlardı.[202]

Güneşin zevalinden geceye kadar, orada oturdum.

Ne bir kimseyi görebildim, ne de Uyeyne'yi yakalamak isteyeni!

Görebildiğim, ancak, onun kalbine dolmuş olan korku idi."[203]

Hâris b. Avf, Uyeyne'nin yanına varıp, ona:

"Seni arayan bir kimse gördün mü?" diye sordu.

Uyeyne:

"Benim bu kaçışım, şunun içindir: Ben esir düşmekten korktum!

Sen başka bir yerde benim nasıl tutulacağımı bilebilir misin?" dedi.

Hâris b. Avf:

"Be adam! Benî Nadîrlerin, Hendek günü Benî Kurayzaların, ondan önce de Benî Kaynukaların ve nihayet Hayberlilerin işlerini sen de açıkça gördün, biz de açıkça gördük!

Halbuki, bunların hepsi de Hicaz Yahudilerinin en şereflileri ve en güçlüleri idiler. Kendilerinin cesaret ve sehavetleri dillerde destandı.

Onlar, geçilmez, aşılmaz kalelere sahiptiler. Hurmalıklar sahipleri idiler.

Vallahi, bütün Araplar onlara sığınsalardı, kendileri Arapları koruyacak güçte idiler.

Hârise b. Evs, kavmiyle aralarında çıkan savaştan dolayı onlara sığınınca, onlar bütün halka karşı onları korumuşlardı.

Fakat, onlar kuşatılıp teslim oldukları zaman, bu yiğitlik ve kahramanlıklarının nasıl tükenip gittiğini, nasıl ağır şartlar yüklendiklerini görmüşsündür!" dedi.

Uyeyne b. Hısn:

"Evet! Bütün bunlar vallahi öyle oldu. Fakat, bir türlü içime sinmiyor" dedi.

---

201 Taberî, Târîh, 3/99.
202 Vâkıdî, Megâzî, 2/729.
203 Vâkıdî, Megâzî, 2/729, İbn Kayyım, 2/166.

Hâris b. Avf:

"Git, Muhammed'le birlikte bulun!" dedi.

Uyeyne:

"Ben ona tâbi olurum, ama ona benden önce tâbi olmuş bulunanlar, kendilerinden sonrakilere:

'Biz Bedir'de ve başka savaşlarda bulunmuşuzdur!' diyerek övünmeye kalkacaklardır!" dedi.

Hâris b. Avf:

"Bu, ancak senin görüşündür.

Eğer ona tâbi olmakta önce davranmış olsaydık, biz de muhakkak onun yüksek sahabilerinden olurduk.

Bununla birlikte, onlardan sonraya kalan, yalnız biz değiliz.

Onun kendi kavminden de, onlardan sonraya kalıp, muahede ile bulundukları hali devam ettirenler de vardır" dedi.

Uyeyne b. Hısn:

"Vallahi, bu görüşü benimsedim!" dedi.

Her ikisi, Medine'ye hicret etmeye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gitmeye hazırlandılar.

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf, yolda Ferve b. Hübeyretü'l-Kuşeyrî'ye rastladılar.

Ferve, umre yapmak için Mekke'ye gidiyordu.

Uyeyne ile Hâris, Ferve ile konuştular.

Üzerinde durdukları işi, yapmak istedikleri şeyi ona haber verdiler.

Ferve:

"Bence, şu Hudeybiye musalahası süresi içinde, kavminin ona ne yapacağını görünceye ve onlardan edineceğim haberi size getirinceye kadar, acele etmeseniz iyi olur!" dedi.

Bunun üzerine, Hâris b. Avf'la Uyeyne b. Hısn, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gitmeyi geri bıraktılar.

Ferve b. Hübeyre, Mekke'ye vardı.

Kureyşîlerin haberlerini araştırıp incelediği zaman, onların Peygamberimiz Aleyhisselama karşı son derecede düşmanlık beslediklerini, kendisine hiçbir zaman boyun eğmek istemediklerini gördü.

Onlara Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayberlileri nasıl yere serdiğini haber verdi ve:

"Oraların ileri gelenlerini de, sizin Muhammed'e karşı beslediğiniz düşmanlık kadar düşman olarak geride bıraktım!" dedi.

Kureyşîler:

"Ya senin görüşün nedir? Sen göçebe halkın ulususun!" dediler.

Ferve:

"Sizinle onun aranızdaki şu musalaha müddeti içinde dâvâmızı halledeceğiz. Bütün Arapları kendimize çekeceğiz! Sonra da yurdunun ortasında onunla çarpışacağız!" dedi.

Ferve, Mekke'de oturduğu müddetçe, Kureyşîlerin danışma meclislerine katıldı.

Nevfel b. Muaviye ed-Di'lî, Ferve'nin Mekke'ye geldiğini ve Kureyşîlerin meclislerine katıldığını işitince, Ferve'nin çölüne indi.

Ferve, Kureyşîlere neler söylediğini Nevfel'e haber verdi.

Nevfel:

"O halde, ben sizde muhakkak bir şeyler bulacağım demektir.

Bizim için düşman, yurdu yakın olandır! Onlar, Muhammed'in samimî heybesi gibidirler. İşlerimizden bir harf bile, onlara gizli kalmaz." dedi.

Ferve:

"Kimdir bunlar?" diye sordu.

Nevfel:

"Kim olacak? Huzâalar! Hayırsız, kötü Huzâalar, Muhammed'in sağ yanına oturdular." dedi.

Ferve:

"Bu da ne demek?" diye sordu.

Nevfel:

"Sen, Huzâalara karşı Kureyşîlerin bize yardım etmelerini sağla! Ötesine karışma!" dedi.

Ferve:

"Ben size bu hususta yeterim!" dedi ve Nevfel'e yardımlarını sağlamak için Kureyşîlerin Safvan b. Ümeyye, Abdullah b. Rebia ve Süheyl b. Amr gibi başkan ve liderleriyle buluştu.

Onlara:

"Başınıza neler geldiğini görüyor musunuz?

Siz, Muhammed'in selametle gelip gitmesini sağlamayı kabul ettiniz!" dedi.

Kureyşîlerin bu başkan ve liderleri:

“Bizler, böyle yapmasaydık, başka ne yapabilirdik? Ne yapabiliriz ki?” dediler.

Nevfel:

“Size düşman olan Huzâalara karşı, Nevfel b. Muaviye’ye pekâlâ yardım edebilirsiniz?” dedi.

Kureyşîlerin lider ve başkanları:

“O zaman, Muhammed bizimle çarpışır, bize galebe çalar. Çiğnenir ve onun hükmüne boyun eğmek zorunda kalırız!

Halbuki, biz şimdi barış süresi içinde ve dinimize bağlı bulunuyoruz!” dediler.

Ferve, Kureyşîlerle görüştükten, konuştuktan sonra Nevfel ile buluşup ona:

“Kureyş kavminde iş yok!” dedi ve obasına döndü.

Sonra, Uyeyne b. Hısn ve Hâris b. Avf’la buluştu. Onlara, Kureyş müşriklerinin durumunu bildirdi ve:

“Gördüm ki; Muhammed’in kavmi, onun muzaffer olacağına kesin olarak kanaat getirmişler, onun üzerine yürümeye yeltenir gibi oluyorlar, fakat işin sonucunu düşünüp geri duruyorlar! Ayaklarının birini ileri atarlarsa, diğerini geriye atıyorlar!” dedi.[204]

Abdullah b. Sehl’in Hayber’de Öldürülüşü

Ensardan Abdullah b. Sehl b. Zeyd ile Muhayyısa b. Mes’ud b. Zeyd Hayber’e gitmişlerdi.[205]

O sırada, Hayber Yahudileriyle barış yapılmış bulunuyordu.[206]

Peygamberimiz Aleyhisselamın, kazâ umresi için Mekke’ye gidişinden biraz önce idi.

Gerek Abdullah b. Sehl’in, gerek Muhayyısa’nın ev halkları, son derecede yoksulluğa düşmüşlerdi.[207]

Bunlar, ev halkları için Hayber’den hurma tedarik edeceklerdi.[208]

Muhayyısa b. Mes’ud der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam Hayber’i fethedip Medine’ye geldikten sonra, arkadaşlarıma:

---

204 Vâkıdî, Megâzî, 2/729, 731.
205 Mâlik, 2/577, 578, Buhârî, Sahîh, 5/119, Müslim, 3/1293.
206 Buhârî, Sahîh, 3/169, 4/17, Müslim, 3/1293.
207 Vâkıdî, Megâzî, 2/713, 714.
208 İbn İshak, İbn Hişam, 3/369, Ahmed b. Hanbel, 4/3.

'Siz ne diye Hayber'e gitmek ihtiyacını duymazsınız? Yoksulluğa, açlığa uğramış bulunuyoruz!' dedim.

Arkadaşlarım:

'Oralar, şimdi eskisi gibi değildir. Bizler, Müslüman cemaatindeniz. Bundan önce ise, bir şeye tapmazdık.

Şimdi gidersek, İslâmiyete ve Müslümanlara düşman olan, kin besleyen bir cemaatin yanına varacağız demektir!' dediler.

Biz yola çıktık, Hayber'e vardık.

Öyle bir kavmin yanına vardık ki, topraklar, hurmalıklar, eskiden olduğu gibi kendilerinin ellerinde değildi.

Resûlullah Aleyhisselam, toprak ve hurmalıkları, mahsulünü yarı yarıya bölüşmek üzere, onlara (Yahudilere) teslim etmişti.

Yahudilerin Ebi'l-Hukayk, Sellâm b. Mişkem, Ka'b b. Eşref gibi ululları ve zenginleri öldürülmüşlerdi.

Ancak, malsız, servetsiz, ellerinin emeğiyle geçinen işçi takımları kalmıştı.

Şıkk'ta bir gün, Natat'ta bir gün kaldık. Ketibe'de de bir gün kaldıktan sonra, orayı bizim için daha hayırlı ve yararlı gördüğümüzden, orada günlerce kaldık.

Arkadaşım Abdullah b. Sehl, Şıkk'a gitti. Orada, yanında ben olmaksızın geceledi.

Doğrusu, onun hakkında, Yahudilerden korkmaya başladım. Sabahleyin, hemen izine düştüm. Onu sora sora Şıkk'a kadar vardım.

Yahudilerin ev halkları:

'O, güneş battığı zaman bize uğramıştı. Natat'a gitmek istiyordu.' dediler.

Natat'a eriştim.

Yahudi uşaklarından birisi:

'Gel, sana arkadaşını göstereyim!' dedi.

Beni susuz bir kuyu başına kadar götürüp orada durdurdu.

Çukurdan kara sinekler çıkıp duruyordu.

Arkadaşım öldürülmüştü![209]

Boynu kırılmış,[210] kanlara bulanmış,[211] oradaki derin olmayan, ağzı geniş bir çukura bırakılmıştı.[212]

---

209 Vâkıdî, Megâzî, 2/713, 714.
210 İbn İshak, İbn Hişam, 3/369 Ahmed, b. Hanbel, Müsned, 4/3.
211 Buhârî, Sahîh, 4/68.
212 İbn İshak, İbn Hişam, 3/369, Mâlik, 2/877, Ahmed b. Hanbel, 4/3, Buhârî, Sahîh, 8/119.

Şıkk halkına:

'Onu siz öldürdünüz!' dedim.

'Hayır! Vallahi onu biz öldürmedik![213] Bizim bu hususta hiçbir bilgimiz de yok!' dediler.

Yahudilerden bazı kimselerin bana yardım etmelerini istedim.

Arkadaşım Abdullah b. Sehl'in cesedini oradan çıkardım. Kefenledim ve gömdüm.

Sonra, acele Medine'ye gelip onun başına geleni kavmime haber verdim.

O sırada, Resûlullah Aleyhisselamı Umretü'l-kazıyye (kazâ umresi) maksadıyla yola çıkmak üzere buldum.

Kalkıp Resûlullah Aleyhisselamın yanına gittik.

Bizim büyüğümüz, kardeşim Huvayyısa idi.

Öldürülen Abdullah b. Sehl'in kardeşi Abdurrahman da yanımızda bulunuyordu.

Abdurrahman, benden daha gençti.

Kendisi Resûlullah Aleyhisselamın önünde diz çöktü. Biz de çevresinde oturduk.

Resûlullah Aleyhisselam, cinayet haberini işitmiş bulunuyordu.

Abdurrahman:

'Yâ Rasûlallah! Kardeşim öldürüldü!' dedi[214] ve amcalarının oğullarından önce konuşmaya başladı.[215]

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Sözü, ilk önce yaşı büyük olana bırak!' buyurdu.[216]

Abdurrahman sustu, geri durdu.[217]

Ben konuşmak istedim. Bana da:

'Sözü, ilk önce büyük olana bırak!' buyurdu.

Ben de sustum. Büyük kardeşim Huvayyısa konuştu."[218]

Huvayyısa:

"Yâ Rasûlallah! Biz, Abdullah'ı, Hayber'in kör kuyularından bir kuyuda, çukurda, öldürülmüş olarak bulduk!" dedikten sonra, Yahudileri ve onların kötülüklerini, düşmanlıklarını anlattı.[219]

---

213 Mâlik, 2/877, Vâkıdî, Megâzî, 2/714, Buhârî, Sahîh, 8/119, Müslim, 3/1294.
214 Vâkıdî, Megâzî, 2/714.
215 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Ahmed b. Hanbel, 4/3.
216 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370.
217 Ahmed b. Hanbel, 4/2, Müslim, 3/1291.
218 Mâlik, 2/877, Vâkıdî, Megâzî, 2/714.
219 Ahmed b. Hanbel, 4/2.

Huvayyısa'dan sonra, Muhayyısa konuştu,[220] hadiseyi anlattı.[221] En sonra, Abdurrahman konuştu:[222]

"Yâ Rasûlallah! Adamımız Hayber'de saldırıya uğramış ve öldürülmüştür!

Hayber'de ise Yahudilerden başka bir düşman yoktur!" dedi.[223]

Diyet Hakkında Kasâme Usûlüne Göre Hüküm Verilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Adamınızı kimin öldürdüğü hakkında açık bir delil getirebilir misiniz?" diye sordu.

"Bizim elimizde hiçbir delil yok!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Katilinizin ismini bildiriniz, sonra adamınızı onun öldürdüğüne de elli defa yemin ediniz!

Bundan sonra, onu, kısas edilmek üzere size teslim edeyim!" buyurdu.[224]

"Yâ Rasûlallah! Biz iyice bilmediğimiz,[225] hazır bulunmadığımız ve gözlerimizle görmediğimiz bir şey hakkında nasıl yemin edebiliriz?" dediler.[226]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyle ise, Yahudiler, adamınızı öldürmedikleri ve öldüreni de bilmedikleri hakkında elli defa yemin eder, iddianızdan beraat ederler!" buyurdu.[227]

"Yâ Rasûlallah! Onlar (Yahudiler) Müslüman değiller ki![228]

Yâ Rasûlallah! Kâfir olan bir cemaatin yeminlerini nasıl kabul ederiz?[229] Ki, günah üzerine yemin edip en büyük küfrü işlemekten çekinmeyenler, onlar arasındadır!" dediler.[230]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

220 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Mâlik, 2/877, Vâkıdî, Megâzî, 2/714, Ahmed b. Hanbel, 4/3, Buhârî, Sahîh, 8/120.
221 Vâkıdî, Megâzî, 2/714.
222 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Ahmed b. Hanbel, 4/3.
223 Ahmed b. Hanbel, 4/3.
224 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Ahmed b. Hanbel, 4/3.
225 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370.
226 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Vâkıdî, Megâzî, 2/714, 715, Ahmed b. Hanbel, 4/2, 3, Buhârî, Sahîh, 4/68, Müslim, 3/1292.
227 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370 Mâlik, 2/877.
228 Mâlik, 2/878, Vâkıdî, Megâzî, 2/714, Ahmed b. Hanbel, 4/3, Buhârî, Sahîh, 8/120, Müslim, 3/1295.
229 Mâlik, 2/878, Buhârî, Sahîh, 4/68, Müslim, 3/1292, 1293 .
230 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Ahmed b. Hanbel, 4/3.

"Adamınızı öldürdükleri sabit olursa, onlar ya onun kan bedeli olan diyetini öderler, ya da hükmünüze boyun eğmekten kaçınmış, ahidlerini bozmuş, bize karşı savaş açmış sayılacakları kendilerine bildirilir!" buyurdu ve bunu Hayber Yahudilerine de böylece yazdı, yazdırdı.[231]

Yazılan yazıya:

"Öldürülen kişinin cesedi, sizin evlerinizin arasında bulunmuştur!" cümlesi de eklendi.[232]

Hayber Yahudileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısına:

"Biz vallahi onu öldürmedik![233] Onu öldüreni de bilmiyoruz!" diye cevap yazdılar.[234]

Kasâme Ne Demektir ve Nasıl Olur?

Bu cinayet dâvâsında, İslâmiyetten önceki çağlarda uygulanmakta olan ve kasâme diye anılan muhakeme usulüne başvurulmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu usulü olduğu gibi bıraktı.[235]

Kasâme; lügatta, güzel olmak, Müslümanlarla düşmanları arasında barış yapılmak mânâlarına geldiği gibi, bir şey hakkında yemin edip onu almak, veya o şey hakkında tanıklık etmek mânâsına da gelir.[236]

Şeriat teriminde; sadece belli sebeple belli sayıdaki belli kişilerin usulüne göre yaptıkları yeminde kullanılmıştır.[237]

Buna da, ya öldürülenin velileri tarafından kan bedeline hak kazanılmak için, ya da kendilerinin talepleri üzerine, karşı taraftan, içlerinde çocuk, kadın, deli ve köle bulunmamak şartıyla seçilecek elli kişiye yemin ettirilip kan bedelinden kurtulmak için başvurulur.

Meselâ; öldürülen kişinin cesedi bir kavmin yurdunda bulunur ve onu kimin öldürdüğü bilinmez ve fakat o kavmin öldürdüğü iddia edilir ve elli kişi de bu hususta yemin ederse, diyet almaya hak kazanılır.

Eğer dâvacı karşı taraftan elli kişi seçerek onları yemin etmeye davet eder, onlar da öldürülenin kendileri tarafından öldürülmediğine ve öldüreni de bilmediklerine yemin edecek olurlarsa, diyet ödemekten kurtulurlar.

---

231 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, 371, Mâlik, 2/877, Vâkıdî, Megâzî, 2/714, Buhârî, Sahîh, 8/120, Müslim, 3/1295.
232 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370.
233 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370, Vâkıdî, Megâzî, 2/714, Mâlik, 2/877 Buhârî, Sahîh, 8/120, Müslim, 3/1295.
234 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370.
235 Vâkıdî, Megâzî, 2/715, Müslim, 3/1295, İbn Esîr, Nihâye, 4/62.
236 Fîruzâbâdî, 4/166.
237 Kâsânî, 7/286.

Yemin edecek tam elli kişi bulunmazsa, mevcut kişiler yeminlerinin sayısını elliye doldururlar.[238]

Abdullah b. Sehl'in Diyetinin Zekât Develeriyle Ödenişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Abdullah b. Sehl'in kanının boşa gitmesini uygun görmedi.[239]

Onun kan bedelini, zekât develerinden yüz deve vererek ödedi.[240]

Bu yüz devenin

25'i beş yaşına,

25'i dört yaşına,

25'i üç yaşına basmış;

25'i de bir yaşını doldurmuştu.

Sehl b. Ebi Hasme der ki:

"Abdullah b. Sehl'in vereselerine yüz devenin teslim edildiğini görmüşümdür.

Ben o zaman gençtim.[241] Vallahi, içlerinden, kızıl tüylü bir devenin beni teptiğini de daha unutmamışımdır!"[242]

Abdullah b. Sehl'in diyetini Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisinin ödemesi; gerginliği gidermek, arayı bulmak,[243] çıkacak karışıklığı önlemek, barışıklığı sağlamak hususundaki ince siyasetinden ileri geliyordu.[244]

238 İbn Esîr, Nihâye, 4/62.
239 Buhârî, Sahîh, 4/42, 43.
240 Serahsî, 26/107.
241 Vâkıdî, Megâzî, 2/715.
242 İbn İshak, İbn Hişam, 3/370.
243 Aynî, 24/59.
244 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 12/206.

Dokuzuncu Bölüm

UMRETÜ'L-KAZÂ SEFERİ

UMRETÜ'L-KAZÂ SEFERİ

Umrenin Mânâları, Hükmü ve Fazileti

Umre; lügatta, ziyaret mânâsına gelir.[1]

Şeriat teriminde, Beytü'l-Haram olan Kâbe'yi, hususî şartlarına ve usulüne göre ziyaret etmek demektir.[2]

Umre, sünnettir.[3]

Peygamberimiz Aleyhisselam; umrenin yoksulluğu ve günahları gidereceğini,[4] bir umrenin, gelecek umreye kadar, aralarında işlenmiş günahlara keffâret olacağını haber vermiştir.[5]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yaptığı Umrelerin Sayısı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'ye hicretten sonra, dört umre yapmıştır:

1. Hudeybiye umresi,

2. Hudeybiye muahedesine göre, ertesi (7.) yılda yapılması kararlaştırılmış ve yapılmış olan umretü'l-kazâ,

3. Huneyn ganimetinin taksiminden sonra, Ci'râne'den gelip yaptığı umre,

4. Veda Haccıyla birlikte yaptığı umre.

Veda Haccıyla birlikte yapılan umre hariç olmak üzere, diğer umrelerin hepsi Zilkâde ayında yapılmıştır.[6]

---

1 Fîruzâbâdî, 2/99.
2 İbn Esîr, Nihâye, 3/297.
3 Mâlik, 1/347, Ahmed b. Hanbel, 3/316, Tirmizî, Sünen, 3/270.
4 Ahmed b. Hanbel, 1/387, Tirmizî, Sünen, 3/15, Nesâî, 5/115.
5 Mâlik, 1/346, Ahmed b. Hanbel, 2/246, Müslim, 2/983, Tirmizî, Sünen, 3/272, Nesâî, 5/115.
6 İbn Sa'd, 2/170, 171, Ahmed b. Hanbel, 3/134, Müslim, 2/916, Ebu Davud, 2/205, 206, Tirmizî, 3/180, İbn Mâce, 2/999, Hâkim, 3/50.

Umretü'l-Kâza Seferi Ne Zaman ve Nasıl Hazırlandı ve Yapıldı?

Hicretin 6. yılında, Hudeybiye'de Kureyş müşrikleriyle yapılan muahede uyarınca, ertesi yılda yapılacak umrenin zamanı gelmişti.

Hicretin 7. yılı Zilkâde ayı girince, Peygamberimiz Aleyhisselam, Hudeybiye seferine katılanlardan, şehit olan veya ölenler hariç, hiçbiri geri kalmaksızın umreye hazırlanmalarını ashabına emretti.[7]

Umreye hazırlanmaları için de halka seslenildi.[8]

Çevrelerden gelip de o sırada Medine'de bulunan Araplar:

"Vallahi, yâ Rasûlallah! Bizim ne azığımız, ne de bizi doyuracak bir adamımız var!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ihtiyacı olanlara Allah için sadaka vermelerini, yardım etmelerini Medine halkına duyurdu.[9]

Umre için hazırlanan Müslümanların sayısı 2.000'i bulmuştu.[10]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'de Kimleri Vekil Bıraktığı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de yerine Uveyf b. Azbetü'd-Dî'lî'yi vekil bıraktı.[11]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'de yerine Ebu Rühm el-Gıfârî'yi[12] veya Ebu Zerri'l-Gıfârî'yi vekil bıraktığı da rivayet edilir.[13]

Hazırlanan Kurbanlık Develer ve Sürücüleri

Kurban edilmek üzere 60 deve hazırlandı.[14]

Nâciye b. Cündüb el-Eslemî de, kurbanlık develeri yayarak sürüp götürmekle görevlendirildi.[15]

Nâciye'nin yanına da, Eslemlerden dört genç yardımcı olarak verildi.

Ubeyd b. Ebu Rühm ile Ebu Hureyre de, sürücü yardımcıları arasında idi.

---

7 Vâkıdî, Megâzî, 2/731, İbn Sa'd, 2/120.
8 İbn Kayyım, 2/168, İbn Kesîr, Bidâye, 4/227, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 7/383.
9 Vâkıdî, Megâzî, 2/732, Zürkânî, 2/254.
10 Vâkıdî, Megâzî, 2/731, İbn Sa'd, 2/120, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 7/383, Kastallânî, Mevâhib, 1/184, Diyarbekrî, 2/62.
11 İbn İshak, İbn Hişam, 4/12, Belâzurî, Ensâb, 1/353.
12 İbn Sa'd, 2/120, İbn Seyyid, 2/149.
13 Belâzurî, Ensâb, 1/353.
14 Vâkıdî, Megâzî, 2/732, İbn Sa'd, 2/121, Belâzurî, Ensâb, 1/353, Taberî, Târîh, 3/101.
15 Vâkıdî, 2/732, İbn Sa'd, 2/120, 121, Belâzurî, Ensâb, 1/353.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurbanlık devesine kendi eli ile nişan vurdu.[16]

Hazırlanan Silahlar ve Süvarilerle Yola Çıkılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam; yanlarına miğfer, zırh gömlek ve mızrak... gibi askerî silahlarla yüz de at aldı.

Yüz atlı süvariyi önceden yola çıkardı ve onların başına da Muhammed b. Mesleme'yi kumandan tayin etti.

Beşir b. Sa'd'ı da, silah kafilesiyle görevlendirdi.

"Yâ Rasûlallah! Kureyşîler, yolcu silahı olan, kınlarında sokulu kılıçlardan başka silahlarla yanlarına girmemekliğimizi bize şart koşmuşlardı. Halbuki, sen silah taşımaktasın?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Biz, o silahları Harem'de Kureyşîlerin yanlarına sokacak değiliz.

Fakat, onlar yakınımızda, elimizin altında olacak!

Kureyş cemaatinden, bize yapılabilecek bir saldırıya karşı, silahlar yakınımızda bulunacaktır!" buyurdu.

"Yâ Rasûlallah! Bu hususta Kureyşîlerden korkuyor musun?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam cevap vermedi, sustu.

Zü'l-huleyfe'ye gelindiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam süvarileri ileri sürdü.

Silah yükleriyle kurbanlık develeri de ileri gönderdi.[17]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zü'l-huleyfe'de, mescidin kapısında ihrama girdi[18] ve telbiyeye başladı.[19]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanlarla birlikte telbiye ederek Zü'l-huleyfe'den ayrılıp yollarına devam ettiler.

Kureyş Müşriklerinin Korkuya ve Telaşa Düşmeleri

Muhammed b. Mesleme, kumandası altındaki süvari birliğiyle Merru'z-zahran'a vardı. Orada, Kureyş müşriklerinden bazı adamlara rastladı.[20] Onlar, süvarilerle gelişinin sebebini Muhammed b. Mesleme'ye sordular.[21]

---

16 Vâkıdî, Megâzî, 2/732,733.
17 Vâkıdî, Megâzî, 2/733, İbn Sa'd, 2/121.
18 Vâkıdî, Megâzî, 2/733, İbn Sa'd, 2/121, Diyarbekrî, 2/62.
19 Buhârî, Sahîh, 2/145.
20 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Sa'd, 2/121.
21 Zürkânî, 2/255.

Muhammed b. Mesleme:

"Bunlar, Resûlullah Aleyhisselamın süvarileridir.

İnşaallah, kendileri de yarın sabah burada, bu yerde bulunacaklardır!" dedi.[22]

Onlar, Beşir b. Sa'd'ın yanında da pek çok silahlar bulunduğunu görünce, acele Mekke'ye gittiler, gördükleri süvarileri ve silahları Kureyş müşriklerine haber verdiler.

Kureyş müşrikleri çok korktular ve birbirlerine:

"Vallahi, biz hiçbir hadise çıkarmadık ki!

Yazımıza ve anlaşmamıza bağlı bulunuyoruz da!

Hal böyle iken, Muhammed ne diye ashabıyla gelip bizimle çarpışacak?! Anlayamadık!" dediler.[23]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Merru'z-zahran'a gelince, bütün silahları, Batn-ı Ye'cec'e (veya Ye'cic'e) gönderdi.[24]

Batn-ı Ye'cec'e konulan silahlar arasında oklar, yaylar ve kalkanlar da bulunuyordu.[25]

Batn-ı Ye'cec; Mekke'ye 3 mil yakınlıkta bir yer olup,[26] onun neresinden bakılsa Mekke Hareminin dikili taşları görünür.

Peygamberimiz Aleyhisselam silahlara sahip olmak üzere, 200 kişiyi de orada bıraktı ve başlarına da Ensardan Evs b. Havlî'yi dikti.[27]

Peygamberimiz Aleyhisselam Merru'z-zahran'a gelip konduğu zaman, sahabiler, kendileri hakkında müşriklerin "Onlar, zayıflıktan, geceleri hiç uyuyamıyorlarmış!" dediklerini işittikleri için:

"Keşke yük develerimizden bazısını kesseydik, etinden yiyip çorbasından içseydik de, yarın sabah o Kureyş cemaatinin yanına olanca gücümüz ve zindeliğimizle varsaydık!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Böyle yapmayınız! Azıklarınızdan, kalanları, benim yanımda toplayınız!" buyurdu.

Azıkları topladılar ve deriden sofralar üzerine yaydılar ve yediler.

Her biri, dağarcıklarında kalanları da kurtlara, kuşlara bıraktılar.[28]

---

22 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Sa'd, 2/121, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231.
23 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231, Halebî, 2/780, Zürkânî, 2/255.
24 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Sa'd, 2/121, İbn Kesîr, Bidâye 4/231, Diyarbekrî, 2/62, Zürkânî, 2/255.
25 İbn Kayyım, 2/168.
26 İbn Esîr, Nihâye, 5/291.
27 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, 735, İbn Sa'd, 2/121, Diyarbekrî, 2/62, Zürkânî, 2/255.
28 Ahmed b. Hanbel, 1/305, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kureyş Temsilcileriyle Konuşması

Peygamberimiz Aleyhisselam, Batn-ı Ye'cec'de ashabıyla birlikte bulunduğu ve kurbanlık develerle silah yüklerinin oraya gelip kavuştukları sırada idi ki, Kureyş müşrikleri, Mikrez b. Hafs'ı, yanına Kureyşîlerden bazılarını katarak, Peygamberimiz Aleyhisselama göndermişlerdi.

Kureyş temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselamla buluşunca;

"Yâ Muhammed! Herhalde, bizim sana küçük veya büyük herhangi bir hıyanetimiz, vefasızlığımız haber verilmiş değildir.

Buna rağmen, Harem'e, kavminin yanına böyle silahla mı gireceksin?!

Halbuki, oraya, yolcu silahı olan, kınlarına sokulu kılıçlardan başkasıyla girmemek şartını kabullenmiş bulunuyordun!?" dediler.[29]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yine de öyledir! Biz oraya kınlarına sokulu kılıçlardan başkasıyla girecek değiliz![30]

Onların (kavmimin) yanına da silahla girmeyeceğim![31]

Ben çocukluğumda da, olgunluğumda da ancak vefakârlıkla tanınmışımdır.

Onların (kavmimin) yanına silah sokmak istiyor da değilim!

Fakat, silahların bana yakın bir yerde bulunmasını isterim!" buyurdu.[32]

Mikrez b. Hafs:

"Zaten, senden beklenen, sana yaraşan da budur; iyilik ve vefakârlıktır!" dedi.[33]

Mikrez b. Hafs'ın Durumu Müşriklere Duyuruşu ve Kâbe Tavafı İçin Mekke'nin Boşaltılışı

Mikrez b. Hafs, acele Mekke'ye, adamlarının yanına döndü[34] ve:

"Muhammed, Mekke'ye silahla girmeyecektir.

O, bize vermiş olduğu söz ve şart üzerinde duruyor!" dedi.[35]

---

29 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231, Halebî, 2/780, Zürkânî, 2/255.
30 Vâkıdî, Megâzî, 2/734.
31 İbn Kesîr, Bidâye 4/231, Halebî, 2/780, Zürkânî, 2/255.
32 Taberî, Târîh, 3/101.
33 İbn Kesîr, Bidâye, 4/231, Halebî, 2/780, Zürkânî, 2/255.
34 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231, Halebî, 2/780, Zürkânî, 2/255.
35 Vâkıdî, Megâzî, 2/734.

Mikrez Peygamberimiz Aleyhisselamdan bu haberi getirince, Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri Mekke'yi boşalttılar, dağ başlarına çıkıp gittiler[36] ve:

"Ne onu, ne de onun ashabını görmeyelim!" dediler.[37] Müşrik ulularının, böyle Mekke'den çıkıp gitmeleri, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne karşı besledikleri düşmanlıktan; Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabının Beytullah'ı tavaflarını görmeye katlanamamalarından; kin, kızgınlık ve kıskançlıklarından ileri geliyordu.[38]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muhacir Sahabilerine Emir ve Tavsiyeleri ve Mekke'ye Girişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekke'ye girmek için hazırlandığı sırada, Muhacir sahabilerine:

"Kavminiz olan Kureyş müşrikleri, yarın sizi görmek isteyeceklerdir. Onlar sizi muhakkak güçlü ve dayanıklı görmelidirler" buyurdu[39] ve kurbanlık develerin de öne geçirilip Zî Tuvâ'ya götürülmesini ve orada bırakılmasını emretti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, devesi Kasvâ'nın üzerinde, sahabileri de kılıçlarını kuşanmış, Peygamberimiz Aleyhisselamı ortalarına almış oldukları halde, yüksek sesle:

"Lebbeyk! Allâhümme lebbeyk! Lebbeyk! Lâ şerîke leke lebbeyk! İnnel hamde ve'n nîmete leke vel mülke lâ şerîke lek!" diye telbiye ederek Zî Tuvâ'ya kadar ilerlediler.[40]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zî Tuvâ'ya gelince, durdu.

Sonra, yine, kendisi devesi Kasvâ'nın üzerinde bulunduğu ve Kasvâ'nın yuları Abdullah b. Revâha'nın elinde olduğu, Müslümanlar da çevresinde yürüdükleri halde, Hacun tepeciği üzerine çıkılan Seniye'den, yokuştan Mekke'ye girdiler.[41]

Zaten, Mekke'ye giriş, Mekke'nin yukarısındaki Bathâ'daki Seniyetü'l-ulyâ'dan; Mekke'den çıkış da, Mekke'nin aşağı tarafındaki Seniyetü's-süflâ'dan yapılır.[42]

---

36 Vâkıdî, 2/734, İbn Sa'd, 2/121, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231 Zürkânî, 2/255.
37 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, İbn Kesîr, Bidâye, 4/231.
38 İbn Seyyid, 2/148, Zürkânî, 2/255.
39 Diyarbekrî, 2/62, Halebî, 2/780, 781, Zürkânî, 2/255.
40 Vâkıdî, Megâzî, 2/734, 735, İbn Sa'd, 2/121, İbn Kesîr, Bidâye, 4/23, Diyarbekrî, 2/62, 63, Zürkânî, 2/255.
41 Vâkıdî, Megâzî, 2/735, İbn Sa'd, 2/121, Kastallânî, Mevâhib, 1/184.
42 Ahmed b. Hanbel, 2/142, Buhârî, Sahîh, 4/111.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'nin gölgelik barakalarına gelinceye kadar telbiyeye devam etti.[43] Umrede, Mescid-i Haram'a girilince, telbiye kesilir.[44]

Abdullah b. Revâha'nın Recez Söyleyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın Önünde Yürümesi ve Hâşim Oğulları Çocuklarının Sevinçlerinden Koşuşmaları

Abdullah b. Revâha; Peygamberimiz Aleyhisselamın devesi Kasvâ'nın yularını çekerek Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde yürümekte ve:

"Ey kâfirlerin dölleri! Onun (Resûlullahın) yolundan çekiliniz! Çekiliniz ki, Rahman olan Allah ona Kur'ân'ı indirmiştir.

Her hayır ve iyilik, Resûlullah'ta ve onun yolundadır!

En hayırlı ölüm de, onun yolunda çarpışarak ölmektir!

Ben, onun gerçekten Resûlullah olduğuna şehadet etmişimdir.

Yâ Rab! Ben onun sözlerine, buyruğun üzere, inanmış; onun sözlerini kabul etmenin ilahî bir gerçek olduğunu anlamışımdır!

Kur'ân'ın Allah tarafından indirildiğini inkâr ettiğinizde, başları boyun ve gövdelerden ayıran, dosta dostunu unutturan darbeleri size indirdiğimiz gibi, onun mânâsını inkâr ettiğinizde de, size darbeler indiririz!" diyerek recez söylemekte idi.[45]

Peygamberimiz Aleyhisselamı sevinçle karşılayan Haşim oğullarının küçük çocukları ise, Peygamberimiz Aleyhisselamın gâh önünden, gâh arkasından koşuşmakta idiler.[46]

Müşriklerin Peygamberimiz Aleyhisselam ve Ashabı Hakkındaki Konuşmaları

Kureyş müşrikleri, geçen yıl Hudeybiye'de muahede yapıldığı sıralarda, birbirlerine:

"Burunları kurtlanıp ölesiye kadar, Muhammed'i de, ashabını da kendi hallerine bırakınız![47]

---

43 Vâkıdî, Megâzî, 2/735, İbn Sa'd, 2/121.
44 Mâlik, 1/343.
45 İbn İshak, İbn Hişam, 4/13, Vâkıdî, Megâzî, 2/736, İbn Sa'd, 2/121, Nesâî, 5/212, Taberî, Târîh, 3/106, İbn Esîr, Kâmil, 2/227, İbn Kesîr, Bidâye, 4/228, 229, 231, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 7/383, 384, Kastallânî, Mevâhib, 1/184, 185, Diyarbekrî, 2/63, Halebî, 2/783, 784, Zürkânî, 2/255, 257.
46 Buhârî, Sahîh, 2/204, Nesâî, 5/212.
47 İbn Kesîr, Bidâye, 4/232.

Yanımızdan çıkıp gittikten sonra, Muhammed'in ashabı yoksulluğa ve hastalığa uğramışlar![48]

Muhammed ve ashabı, darlık, yokluk ve sıkıntı içinde imişler![49]

Yanınıza bir cemaat gelecek ki, Yesrib'in (Medine'nin) humması (sıtması) onları çok zayıf düşürmüş![50]

Yesrib'in humması, Muhammed'i de, ashabını da çok zayıflatmış![51] Onlar, zayıflıktan, geceleri hiç uyuyamıyorlarmış!"[52] diyerek konuşmaktan geri durmamakta idiler.

Yüce Allah, müşriklerin bütün bu konuşmalarını Peygamberimiz Aleyhisselama bildirmiştir![53]

Müşriklerin ileri gelenleri, Peygamberimiz Aleyhisselamla Müslümanları görmemek için dağ başlarına çıkmışlardı.[54]

Mekkeli halkın erkek, kadın, çoluk çocukları ise, Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabını seyretmek için Dârü'n-Nedve'de sıralanmışlardı.[55]

Bazıları da, Hicr (Hatîm)'in bir tarafında oturmakta idiler.[56]

Beytullah'ın Silkelene Silkelene Çalımlıca Tavaf Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mescid-i Haram'a girince, omuz ihramının bir ucunu sağ koltuğunun altından alıp sol omuzunun üzerine attı ve sağ omuzunu açtı. Sonra da:

"Bugün kendisini şu müşriklere güçlü ve zinde gösterecek olan er kişileri Allah rahmetiyle yarlıgasın, esirgesin![57]

Sakın Kureyş cemaati sizde bir gevşeklik ve eksiklik görmesinler![58]

Müşriklerin gücünüzü görmeleri için, Beytullah'ı tavafın ilk üç devresinde remel yapınız!" buyurdu.[59]

---

48 Belâzurî, Ensâb, 1/353.
49 İbn İshak, İbn Hişam, 4/12, İbn Esîr, Kâmil, 2/227, İbn Kesîr, Bidâye, 4/232.
50 İbn Sa'd, 2/123, Buhârî, Sahîh, 5/86, Müslim, 2/923, Ebu Davud, 2/178, Nesâî, 5/230, Kastallânî, Mevâhib, 1/185.
51 Ahmed b. Hanbel, 1/306.
52 Ahmed b. Hanbel, 1/305.
53 Ebu Davud, 2/178, Nesâî, 5/230, 231.
54 İbn Kesîr, Bidâye, 4/231.
55 İbn İshak, İbn Hişam, 4/12, Taberî, Târîh, 3/100, İbn Esîr, Kâmil, 2/227, İbn Kesîr, Bidâye, 4/227.
56 İbn Sa'd, 2/123, Müslim, 2/923, Nesâî, 5/231.
57 İbn İshak, İbn Hişam, 4/12, 13, Taberî, Târîh, 3/100, İbn Esîr, Kâmil, 2/227.
58 Ahmed b. Hanbel, 1/305.
59 İbn Sa'd, 2/123, Ahmed b. Hanbel, 1/306, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229, 231, Kastallânî, Mevâhib, 1/185.

Yani, tavafın ilk üç devresinde omuzlarını açık bulundurmalarını;[60] adımlarını kısaltıp omuzlarını silkeleyerek hızlıca ve çalımlıca,[61] iki rükün arasında ise ağır ağır yürümelerini ashabına emir buyurdu.[62]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kasvâ'ya bindi.

Abdullah b. Revâha, Kasvâ'nın yularından tuttu.

Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselam gibi, sağ omuzlarını açtılar, tavaf için sıralandılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hacerü'l-Esved'e yaklaştı. Elindeki değneğin ucuyla ona dokunarak istilam etti[63] ve değneğin ucunu öptü.[64]

Sahabiler de, Hacerü'l-Esved'e ellerini ve yüzlerini sürdüler.[65]

Kâbe'yi tavafa, silkelene silkelene, hızlıca ve çalımlıca dolaşmaya başladılar.[66]

Kabe'nin Yemen köşesine eriştiler; oradan, Hacerü'l-Esved köşesine kadar ağır ağır yürüdüler.

Sonra, tekrar, Yemen köşesine kadar, silkelene silkelene, çalımlıca ve hızlıca; oradan, Hacerü'l-Esved köşesine kadar ağır ağır yürüdüler. Üç tavafı böylece yaptılar.[67]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mecsid-i Haram'a yürüyerek girdiği, tavaf ve koşmaları yaya olarak yaptığı da rivayet edilir.[68]

Abdullah b. Revâha, tavafta da recez okumaya başlayınca, Hz. Ömer, ona:

"Sen Resûlullah Aleyhisselamın önünde, Allah'ın Hareminde bu şiiri söyleyip duracak mısın?!" dedi.[69]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'e:

"Ona engel olma! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; onun sözleri, bu Kureyş müşriklerine ok yağdırmaktan daha çabuk, daha çok tesirlidir![70] İbn Revâha! Devam et!" buyurduktan sonra,[71] Abdullah b. Revâha'ya:

---

60 İbn Kesîr, Bidâye, 4/229, 231, İbn Kayyım, 2/168.
61 İbn Sa'd, 2/123, Buhârî, Sahîh, 4/161, 5/86, Müslim, 2/923, Ebu Davud, 2/178, Nesâî, 5/231, İbn Kayyım, 2/168, İbn Seyyid, 2/148, Kastallânî, Mevâhib, 1/185.
62 Nesâî, 5/231.
63 Vâkıdî, Megâzî, 2/735, İbn Sa'd, 2/121.
64 İbn Mâce, 2/983.
65 Vâkıdî, Megâzî, 2/735, 736, İbn Sa'd, 2/121.
66 İbn İshak, İbn Hişam, 4/13.
67 İbn Mâce, 2/984.
68 İbn İshak, İbn Hişam, 4/12, 13.
69 Nesâî, 5/212, Diyarbekrî, 2/63, Halebî, 2/784.
70 Nesâî, 5/212, Diyarbekrî, 2/63, Halebî, 2/784.
71 İbn Sa'd, 2/122.

"'Allah'tan başka hiçbir ilah ve mabud yoktur! Bir olan O'dur!

Va'dini gerçekleştiren O'dur!

Bu kuluna yardım eden O'dur!

Askerlerini güçlendiren O'dur!

Toplanmış olan kabileleri bozguna uğratan da yalnız O'dur!' de!" buyurdu.

Abdullah b. Revâha bunu söylemeye başlayınca, Müslümanlar da onun söylediği gibi söylemeye başladılar.[72]

Müslümanların Tavafta Yaptıkları Remellerin Müşrikleri Hayal Kırıklığına Uğratması

Müslümanlar tavafın üç dolaşımında remel yaptıkları, silkelene silkelene, çalımlıca ve hızlıca yürüdükleri zaman, müşrikler:

"Demek, Medine'nin humması onları hiç de zayıflatmamış![73] Demek, bunlar hâlâ zinde, sapasağlam imişler![74] Size, bunların sıtmadan zayıf düştükleri anlatılmıştı. Halbuki, bunlar, bizden daha zinde, daha diridirler![75] Baksanıza! Bunlar, yürümeye razı olmuyorlar, kanaat etmiyorlar da, geyiklerin sıçrayışı, zıplayışı gibi sıçrıyorlar!" dediler.[76]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tavafta Okudukları ve Okunmasını Tavsiye Buyurdukları Dualar

Tavafın geri kalan dört dolaşımı ise, ağır ağır yürünerek yapıldı.[77]

Peygamberimiz Aleyhisselam tavafta Hacerü'l-Esved köşesine geldikçe, orada durup Hacerü'l-Esved'e elindeki değnekle işaret etmekte ve tekbir getirmekte idi.[78]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kâbe'yi tavaf ederken, Yemen köşesinde 'Allâhümme innî es'elüke'l-afve vel âfiyete fid dünyâ vel âhire! Rabbenâ âtinâ fid dünyâ ve fil âhireti haseneten ve kınâ azâbennâr!' diye dua eden kişiye, vazifeli yetmiş melek 'Amîn' derler" buyurdu.[79]

---

72 İbn Sa'd, 2/122, Halebî, 2/784, Zürkânî, 2/257.
73 İbn Sa'd, 2/123, Ahmed b. Hanbel, 1/306.
74 Nesâî, 5/231.
75 Müslim, 2/923, Ebû Davud, 2/178.
76 Ahmed b. Hanbel, 1/305.
77 İbn İshak, İbn Hişam, 4/13, İbn Mâce, 2/984.
78 Buhârî, Sahîh, 2/162, 163, 166.
79 İbn Mâce, 2/985.

Peygamberimiz Aleyhisselamın, tavaf sırasında, Hacerü'l-Esved'le Hatîm arasında:

"Rabbenâ âtinâ fid dünyâ ve fil âhireti haseneten ve kınâ azâbennâr!" diyerek dua ettiği de işitilmiştir.[80]

Tavaf Namazı Kılınışı ve Sa'y Yapılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe'yi yedi defa tavaf ettikten ve iki rekat namazı kıldıktan sonra, sa'y yapmak üzere Safâ tepeciğine gitti.[81]

Safâ tepeciği ile Merve tepeciği arasında, yine, Kasvâ'nın üzerinde olduğu halde, yedi kere sa'y yaptı.

Yedincisinde, Merve üzerinde sa'yini tamamladı.[82]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Safâ ile Merve arasında sa'y yaparken Kasvâ'yı hızlandırması, Kureyş müşriklerine, güçlülüğünü ve zindeliğini -ashabı gibi- göstermek içindi.[83]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Safâ ve Merve Tepeciklerindeki Tekbir, Tehlil ve Duaları

Peygamberimiz Aleyhisselam, Safâ ve Merve tepeciklerinde durdukları zaman üç kere tekbir getirmiş, üç kere "Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîke leh. Lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr" demiş ve dua etmiştir.[84]

Ashabdan Abdullah b. Ebi Evfâ der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte umre yaptığımız zaman, kendisi, Kâbe'yi tavaf etti. Onun yanında, biz de tavaf ettik.

O Makam-ı İbrahim'in arkasında namaz kıldı. Biz de, onun yanında (tavaf namazı) kıldık.[85]

O, Safâ ile Merve arasında sa'y yaptı.[86] Biz, onu Mekkeli müşriklerin ve onların akılsız delikanlılarının herhangi bir şeyle rahatsız etmelerinden koruduk![87]

Ona hiçbir kimse bir şey yapamadı."[88]

---

80 İbn Ebi Şeybe, 4/108.
81 Buhârî, Sahîh, 2/160, 163, 165-166, İbn Mâce, 2/996.
82 Vâkıdî, Megâzî, 2/736, İbn Sa'd, 2/122.
83 Buhârî, Sahîh, 2/171, 5/86, Müslim, 2/923, Tirmizî, Sünen, 2/217, Nesâî, 5/243.
84 Nesâî, 5/240.
85 Ahmed b. Hanbel, 4/355, İbn Mâce, 2/995,996.
86 Ahmed b. Hanbel, 4/355.
87 Ahmed b. Hanbel, 4/355, Buhârî, Sahîh, 5/86, Zürkânî, 2/257.
88 Ahmed b. Hanbel, 4/311, İbn Mâce, 2/96.

Kurbanların Kesilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, sa'y'ini Merve'de tamamladığı zaman, kurban kesmek için orada durdu ve:

"Burası, kurban kesim yeridir. Mekke'nin her caddesi de, kurban kesim yeridir" buyurdu ve kurbanını orada, Merve'de kesti.[89]

Müslümanlara da, kurbanlarını kesmelerini emretti.

Deve bulan, deve kesti. Bulamayanların da, sığır kesmelerine müsaade edildi.[90] O sırada, bir adam, Mekke'ye sığır getirmişti. Sığır kesecek olanlar da, ondan sığır alıp kestiler.[91]

Hudeybiye'de bulunmuş olanlar, kesilen kurbanlara ortak oldular. Hudeybiye seferine katılmamış olanlar ise, kurban kesmediler.[92]

Kurban Kesiminden Sonra Tıraş Olunuşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Merve'de kurbanını kestikten sonra, orada saçını kazıttı.[93]

Peygamberimiz Aleyhisselamın saçını kazıyan, Hıraş b. Ümeyye idi.

Bu işi yapanın Ma'mer b. Abdullah el-Adevî olduğu da rivayet edilir.[94]

Müslümanlar da tıraş oldular.

Ye'cec'deki Sahabilerin Umrelerini Yapmak Üzere Getirilip Yerlerine Başkalarının Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ye'cec vadisinde bulunan sahabilerinin de gelip umrelerini yapmaları için, Müslümanlardan bazılarının Ye'cec'deki silahları beklemeye gitmelerini emretti.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu emri hemen yerine getirildi.[95]

Kâbe Üzerinde Okunan Ezanın Müşrikleri Tedirgin Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Bilal-i Habeşî'ye emretti, Kâbe'nin üzerinde öğle ezanını okuttu.[96]

---

89 Vâkıdî, Megâzî, 2/736, İbn Sa'd, 2/122, Kastallânî, Mevâhib, 1/181, Diyarbekrî, 2/63.
90 Vâkıdî, Megâzî, 2/737.
91 Vâkıdî, Megâzî, 2/737, Halebî, 2/785.
92 Vâkıdî, Megâzî, 2/736, Zürkânî, 2/259.
93 İbn Sa'd, 2/122.
94 Vâkıdî, Megâzî, 2/737.
95 Vâkıdî, 2/740, İbn Sa'd, 2/122, Kastallânî, 1/195, Diyarbekrî, 2/63.
96 Vâkıdî, Megâzî, 2/738, İbn Sa'd, 2/122.

Bilal-i Habeşî'nin ezanını işitince, Kureyş müşriklerinden İkrime b. Ebu Cehil:

"Allah, Ebu'l-Hakem'e [Ebu Cehil'e], bu kölenin söylediğini işittirmemek lütfunda bulunmuştur!" dedi.

Safvan b. Ümeyye:

"Allah'a şükürler olsun ki; bunları görmeden önce, babamı alıp götürdü!" dedi.

Halid b. Esîd de:

"Allah'a şükürler olsun ki; babamı öldürdü de, o bugünü, Ümmü Bilal'in oğlu Bilal'in Kâbe'nin üzerine dikilip anırdığı (hâşâ) zamanı görmedi!" dedi.

Süheyl b. Amr ile yanında bulunan kişiler ise, bu ezanı işittikleri zaman, yüzlerini kapadılar![97]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de Bulunduğu Müddetçe Çadırdan Başka Yerde Oturmayışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'de üç gün oturdu.[98]

Mekke evlerinden hiçbir evin çatısı altına girmedi.

Zaten, seferlerinde evlerde oturmazdı.

Bu umre seferinde de, Mekke'den ayrılıncaya kadar, Ebtah'ta kendisi için kurulmuş bulunan deri çadırda kaldı.[99]

Hz. Abbas'ın Tavsiye ve Teklif Ettiği Hz. Meymûne'yi Peygamberimiz Aleyhisselamın Zevceliğe Kabul Edişi

Hz. Meymûne; Hz. Abbas'ın zevcesi Ümmü'l-Fadl ile Hz. Cafer'in zevcesi Esmâ binti Umeys'in kızkardeşi olup,[100] İslâmiyetten önce Mes'ud b. Amr es-Sakafî ile evli iken ondan ayrılıp Ebu Rühm b. Abduluzzâ ile evlenmiş; Ebu Rühm'ün ölümü ile de dul kalmıştı.[101]

Hz. Abbas, Hz. Meymûne'yi Peygamberimiz Aleyhisselama övmüş;[102] Peygamberimiz Aleyhisselam da umre için Medine'den yola çıkmadan önce, Ebu Râfi' ile Ensardan bir zâtı (Evs. b. Havlî'yi) dünürlük etmek üzere Mekke'ye göndermiş bulunuyordu.[103]

---

97 Vâkıdî, Megâzî, 2/737, 738, İbn Kesîr, Bidâye, 4/232.
98 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, İbn Sa'd, 2/122, Taberî, Târîh, 3/100, İbn Esîr, Kâmil, 2/227.
99 Vâkıdî, Megâzî, 2/740.
100 İbn Abdilberr, 4/1915, 1916.
101 İbn Sa'd, 8/132, Hâkim, 4/30.
102 İbn Hacer, İsâbe, 4/142.
103 İbn Sa'd, 8/132, 133, Zehebî, Siyer, 2/170.

Peygamberimiz Aleyhisselam umre için yola çıkıp Cuhfe'de bulunduğu sırada da, Hz. Abbas'la buluşunca, Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Meymune binti Hâris dul kaldı. Onu kendine zevceliğe alsana" demişti.[104]

Hz. Meymûne, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisiyle evlenmek istediği haberini deve üzerinde bulunduğu sırada alınca:

"Deve de, üzerindeki de Resûlullah Aleyhisselamındır!" dedi.[105]

Kendisini Peygamberimiz Aleyhisselama bağışladı[106] ve gereğinin yapılmasını da, kızkardeşi Ümmü'l-Fadl'a, o da zevci Hz. Abbas'a bıraktı. Bunun üzerine, Hz. Abbas, Peygamberimiz Aleyhisselamdan 400 dirhem mehir alarak Hz. Meymûne'yi Peygamberimiz Aleyhisselama nikâhladı.[107]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de Üç Gün Daha Kalma Teklifinin Müşriklerce Kabul Edilmeyişi

Hudeybiye anlaşmasına göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de kalacağı üç günlük müddet dolmuş bulunuyordu.[108]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kureyş müşriklerine:

"İsterseniz, zevcemle evlenme törenini yapmak üzere burada üç gün daha oturayım ve çekeceğim düğün ziyafetine sizi de çağırayım" diye Hz. Osman'la haber saldı.[109]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu vesile ile onları kendisine ısındırmak istemişti.

Kureyş müşrikleri, Hz. Ali'nin yanına geldiler ve:

"'Artık yanımızdan ayrılıp git! Müddet dolmuştur!' diye sahibine söyle!" dediler.[110] Peygamberimiz Aleyhisselama Hz. Ali ile haber saldılar.[111]

Kureyş müşrikleri, Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabını Mekke'den çıkarma işini Huvaytıb b. Abduluzzâ'ya havale etmişlerdi.[112]

Huvaytıb b. Abduluzzâ ile Süheyl b. Amr, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.[113]

---

104 İbn Abdilberr, 4/1916, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/273, Diyarbekrî, 2/64.
105 Süheylî, 7/29, İbn Kesîr, Bidâye, 4/233.
106 İbn Sa'd, 8/132, Hâkim, 4/33, İbn Abdilberr, 4/1916 İbn Kesîr, Bidâye, 4/233.
107 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, İbn Sa'd, 2/122.
108 Hâkim, 4/31, İbn Kesîr, Bidâye, 4/234.
109 Diyarbekrî, 2/64.
110 İbn Kesîr, Bidâye, 4/234.
111 İbn Esîr, Kâmil, 2/227.
112 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14.
113 Vâkıdî, Megâzî, 2/739, İbn Sa'd, 2/122.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, Medineli Müslümanların meclislerinden bir mecliste oturup konuşuyor ve yanında da Sa'd b. Ubâde bulunuyordu.[114]

Kureyş temsilcileri:

"Yâ Muhammed![115] Müddetin dolmuştur! Çık, git artık yanımızdan!" dediler.[116]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben sizden bir kadını nikâhlamıştım. Onunla evlenme törenini yapıncaya kadar bırakılmamdan size ne zarar gelirdi?[117]

Ne olurdu, beni bıraksaydınız da, evlenme törenimi aranızda yapsaydım, sizin için yapacağımız düğün yemeğimizde de bulunsaydınız?

Böyle yapmak, size düşmez, yaraşmaz mıydı?" dedi.

Kureyş temsilcileri:

"Senin düğün yemeğinde bulunmak, bize gerekmez![118]

Bize ne sen, ne de düğün yemeğin gerek![119]

Hemen çık git artık yanımızdan![120]

Yâ Muhammed! Allah aşkına söyle! 'Toprağımızdan muhakkak çıkıp gideceksin!' diye aramızda seninle muahede yapmadık mı?

İşte, o üç günlük müddet de dolmuştur!" dediler.

Sa'd b. Ubâde, onların Peygamberimiz Aleyhisselama karşı böyle kaba ve sert konuştuklarını görünce, son derecede kızdı[121] ve Süheyl b. Amr'a:

"Ey anasının bilmem nesini yiyesice![122] Sen yalan söylüyorsun! Burası ne senin toprağındır, ne de senin babanın toprağıdır![123] Resûlullah Aleyhisselam, buradan, kendisi istemedikçe çıkmaz![124] Vallahi, o buradan ancak muahedeye uyarak rızasıyla çıkar gider. Yoksa, zorla çıkıp gitmez!" dedi.

Sa'd b. Ubâde'nin bu sözleri üzerine, Huvaytıb b. Abduluzzâ ile Süheyl b. Amr sustular ve sindiler.

---

114 Vâkıdî, Megâzî, 2/739, İbn Kayyım, 2/169, Diyarbekrî, 2/63,64.
115 İbn Abdilberr, 4/1917.
116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, Vâkıdî, Megâzî, 2/739, İbn Sa'd, 2/122, Taberî, Târîh, 3/100, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229.
117 İbn Kayyım, 2/169, Diyarbekrî, 2/64.
118 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, Vâkıdî, Megâzî, 2/739, 740, Taberî, Târîh, 3/100, Hâkim, 4/31.
119 İbn Abdilberr, 4/1917.
120 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, Vâkıdî, Megâzî, 2/740, Taberî, Târîh, 3/100, Hâkim, 4/31, İbn Abdilberr, 4/1917, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/740, Halebî, 2/33.
122 İbn Abdilberr, 4/1917, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229, Diyarbekrî, 2/64.
123 Vâkıdî, Megâzî, 2/740, İbn Kayyım, 2/169, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229, Diyarbekrî, 2/64, Halebî, 2/783, Zürkânî, 2/262.
124 İbn Abdilberr, 4/1917-1918, Diyarbekrî, 2/64.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi, sonra da:

"Ey Sa'd! Konak yerimizde, kavmimizden bizi ziyarete gelenleri incitme!" buyurdu.[125]

Akşama Kadar Mekke'yi Terketmelerinin Müslümanlara Duyuruluşu ve Yola Çıkılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Müslümanlardan hiç kimse burada akşamlamayacak, yola çıkacaktır!" diyerek göç halkına seslenmesini Ebu Râfi'e emir buyurdu.[126]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, hemen devesine bindi. Derlenip toparlanabilen Müslümanlarla birlikte Mekke'den ayrılarak Serif mevkiinde konakladı.

Arkadan gelen Müslümanlar da orada toplandılar, tamamlandılar.[127]

Hz. Meymûne'nin Mekke'den Çıkarılıp Serif'e Getirilişi ve Evlenme Töreninin Serif'te Yapılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'den ayrılmadan önce, Ebu Râfi'i Hz. Meymûne'nin göç hazırlığını görüp Serif'e getirmekle görevlendirmişti.[128]

Ebu Râfi' akşama kadar Hz. Meymûne'nin işiyle uğraştı. Akşamleyin, Peygamberimiz Aleyhisselamın arkasından, Hz. Meymûne ve yanındakiler de yola çıktılar.

Yolda, Anâ' mevkiinde, müşriklerin ayaktakımlarıyla karşılaştılar. Onlar, Peygamberimiz Aleyhisselama[129] ve Hz. Meymûne'ye[130] dil uzatmaya başladılar.

Ebu Râfi', onlara:

"Siz bizden ne istiyorsunuz?!

İşte, vallahi, süvariler ve silahlar, Batn-ı Ye'cec'de bekliyor![131]

Siz anlaşmayı bozmak mı istiyorsunuz?!" deyince, müşrikler başlarını önlerine eğdiler, hemen dönüp gittiler.[132]

---

125 Vâkıdî, 2/740, Diyarbekrî, 2/64, Halebî, 2/783, Zürkânî, 2/242.
126 Vâkıdî, 2/740, İbn Sa'd, 2/122, Halebî, 2/783.
127 Vâkıdî, Megâzî, 2/740, İbn Sa'd, 2/122.
128 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14.
129 Vâkıdî, Megâzî, 2/740, İbn Kayyım, 2/169, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229.
130 Halebî, 2/783.
131 Vâkıdî, Megâzî, 2/740, Halebî, 2/783.
132 Halebî, 2/783.

Ebu Râfî' ve yanında bulunanlar Batn-ı Ye'cec'e vardılar. Oradaki süvarilerle birlikte, bütün gece yola devam ederek Serif'e geldiler.[133]

Hz. Meymûne'nin Mekke'de yapılamayan evlenme töreni Serif'te yapıldı.[134]

Fetih ve Umre Hakkındaki İlahî Vaadlerin Gerçekleşmesi

Yüce Allah, Hudeybiye muahedesinden sonra indirdiği âyette (Feth: 27) vaad buyurduğu fethi Hayber'i fethettirmek sûretiyle yerine getirdiği gibi, Resûlünün umre hakkında gördüğü rüyayı da yaptırdığı bu umre ile doğru çıkarmıştır.[135]

Hz. Hamza'nın Kızı Ümâme'nin Medine'ye Getirilişi

Hz. Hamza'nın kızı Ümâme, Mekke'de bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'ye vardığı sırada, Hz. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Amcamızın biricik yetim kızını müşriklerin arasında ne diye bırakalım?" demiş, Peygamberimiz Aleyhisselam da bu teklifi olumsuz karşılamamıştı.[136]

Hz. Ali, Ümâme'yi erkeklerin arasında Kâbe'yi tavaf ederken görüp elinden tutarak Hz. Fâtıma'nın yanına getirmiş:[137]

"Amcanın kızı senin yanında dursun!" demiş,[138] Hz. Fâtıma'nın hevdecine koymuştu.[139]

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'den ayrılırken de, Ümâme:

"Amca! Amca!" diye seslenerek Peygamberimiz Aleyhisselamın arkasından koşmuştu.[140]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onu Mekke'den Medine'ye getirmişti.[141]

---

133 Vâkıdî, Megâzî, 2/740.
134 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, Vâkıdî, Megâzî, 2/741, İbn Sa'd, 2/122.
135 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, İbn Kesîr, Bidâye, 4/89.
136 Vâkıdî, Megâzî, 2/738, İbn Sa'd, 8/158, 159.
137 İbn Sa'd, 4/35.
138 Ahmed b. Hanbel, 1/98, İbn Kayyım, 2/171, İbn Kesîr, Bidâye, 4/234.
139 İbn Sa'd, 4/35.
140 Ahmed b. Hanbel, 1/98, İbn Kayyım, 2/171, İbn Kesîr, Bidâye, 4/235 Kastallânî, Mevâhib, 1/185, Diyarbekrî, 2/63, 64, Halebî, 2/785.
141 Ahmed b. Hanbel, 1/98.

Ümâme'ye Kimin Bakması Gerekeceğinin Belirlenişi

Zeyd b. Hârise ile Hz. Cafer ve Hz. Ali, Ümâme'ye bakmak için isteklendiler.

Aralarında tartışmaya başladılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu hususta, aralarında kendisinin hüküm vereceğini bildirdi ve:

"Ey Cafer! Ümâme'yi görüp gözetmeye, sen daha lâyıksın! Çünkü, onun teyzesiyle evli bulunuyorsun! Kadın, ne teyzesi, ne de halası üzerine nikâhlanıp gelemez!" buyurdu, Ümâme'yi Hz. Cafer'in görüp gözetmesine hüküm verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu hükmü verince, Hz. Cafer sevincinden ayağa kalkıp, Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresinde, tek ayağı üzerinde seke seke yürümeye başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Cafer! Nedir bu?!" diye sordu.[142]

Hz. Cafer:

"Bu, Habeşlilerin sevinçlerinden krallarına yaptıklarını gördüğüm bir şeydir.[143]

Yâ Rasûlallah! Necaşî de bir kimseden hoşlandı mı, kalkar, onun çevresinde, tek ayağı üzerinde seke seke yürürdü!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ümâme'yi, Hz. Ümmü Seleme'nin oğlu Seleme b. Ebu Seleme ile evlendirmiştir.[144]

***

Peygamberimiz Aleyhisselam, Umre seferinden Zilhicce ayında Medine'ye dönmüştür.[145]

142 Vâkıdî, Megâzî, 2/738, 739, İbn Sa'd, 8/159, 160.
143 İbn Sa'd, 4/35, 36.
144 Vâkıdî, Megâzî, 2/739, İbn Sa'd, 8/160.
145 İbn İshak, İbn Hişam, 4/14, İbn Kesîr, Bidâye, 4/234.

Onuncu Bölüm

YENİ SEFERLER, YENİ İHTİDALAR

YENİ SEFERLER, YENİ İHTİDALAR

Ahrem b. Ebi'l-Avcâ'ın Süleym Oğullarına Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Ahrem b. Ebi'l-Avcâ'ın Süleym oğullarına gönderilişi, Hicretin 7. yılında, Zilhicce ayında, umre yapılarak Medine'ye dönüşten sonra idi.[1]

Süleym oğullarının yurtları; Hayber yakınında ve Necd'in yukarılarında idi.

Süleym oğulları, Süleym ve Nar harreleri ile Vâdi'l-kurâ ve Teymâ'da otururlardı.[2]

Nahl ovası ile Nakra arasındaki Cemum da, Süleym oğullarının yurtlarındandı[3]

Seferin sebebi; Süleym oğullarını İslâmiyete davet idi.[4]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Süleym oğullarından Ahrem b. Ebi'l-Avcâ'ı, 50 kişilik askerî bir birliğin başına geçirerek İslâmiyete davet etmek üzere Süleym oğullarına yolladı.

Süleym oğulları hesabına casusluk yapan bir adam da, bu askerî birliğe katılmış bulunuyordu.

Mücahidler Medine'den ayrıldıkları zaman, Süleym oğullarının casusu, kavminin yanına bunlardan önce yetişip, 50 kişilik askerî bir birliğin kendilerinin üzerine gelmekte olduğunu haber verdi ve onları uyardı.

Süleym oğulları, çok sayıda asker topladılar ve çarpışmak için hazırlandılar.

---

1 Vâkıdî, Megâzî, 2/741, İbn Sa'd, 2/123, Belâzurî, Ensâb, 1/379.
2 Kalkaşandî, s. 295.
3 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, Yâkût, 2/163.
4 Vâkıdî, 2/741, İbn Sa'd, 2/123, İbn Seyyid, 2/140.

İslâm mücahidleri onları, onlar da İslâm mücahidlerini gördüler.

Ahrem b. Ebi'l-Avca', gidip Süleym oğullarını İslâmiyete davet etti.

Süleym oğulları:

"Senin davet ettiğin şey bize gerekmez!" dediler.

Ahrem'in sözlerini dinlemediler. Müslümanlara ok yağdırmaya başladılar.

Bir müddet oklarla çarpışıldı.

Kendilerine yeni yardımcılar gelince, Süleym oğulları Müslümanları her taraftan kuşattılar, ortalarına aldılar, Müslümanlarla en şiddetli bir şekilde çarpıştılar.

İslâm mücahidlerinin hemen hepsi şehit oldu.

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Birlik kumandanı Ahrem de, ağır yaralar alarak şehitler arasına düştü.[5] Süleym oğulları, onu öldü sanarak bıraktılar.[6]

Ahrem, ayılıp şehitler arasından kalktı, yavaş yavaş Medine yolunu tuttu.[7]

Arkadaşlarından sağ kalabilenler de, onunla birlikte Medine'ye girdiler.[8]

Ahrem'in sağ kalan arkadaşları iki veya ikiden fazla olup, Medine'ye gelirken Ahrem'e yardım ettiler.[9]

Ahrem'in Medine'ye gelişi, Hicretin 8. yılında Safer'in ilk gününde idi.[10]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kızı Hz. Zeyneb'in Vefatı

Peygamberimiz Aleyhisselamın kızı Hz. Zeyneb, Hicretin 8. yılının başında vefat etti.[11]

Yüce Allah, ondan razı olsun!

Hz. Zeyneb'in vefatının sebebi; deve üzerinde hevdeç içinde Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında, Kureyş müşriklerinden Hebbar b. Esved'le Fihrî bir arkadaşının Zî Tuvâ'da mızrakla vurup devesinden kaya üzerine düşürmesiyle karnındaki çocuğunun düşerek kendisinin hastalanmış olması idi.[12]

---

5 Vâkıdî, Megâzî, 2/741, İbn Sa'd, 2/123, İbn Seyyid, 2/149, 150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/235, 236.
6 Zürkânî, 2/263.
7 Vâkıdî, Megâzî, 2/741, İbn Sa'd, 2/123, İbn Seyyid, 2/150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/236.
8 İbn Kesîr, Bidâye, 4/236.
9 Zürkânî, 2/263.
10 İbn Sa'd, 2/123, İbn Seyyid, 2/150, İbn Kesîr, Bidâye, 4/236 Kastallânî, Mevâhib, 1/186.
11 İbn Sa'd, 8/23, Zehebî, Siyer, 2/177, İbn Hacer, İsâbe, 4/312.
12 İbn İshak, İbn Hişam, 2/309, Vâkıdî, Megâzî, 2/837, İbn Abdilberr, 4/1854, İbn Kayyım, 2/185, İbn Seyyid, 2/177, 178.

Hz. Zeyneb akan kan yüzünden hastalandı ve vefatına kadar da bu hastalıktan kurtulamadı.[13]

Hz. Zeyneb'in Yıkanışı, Kefenlenişi, Cenaze Namazının Kılınışı ve Kabre Konuluşu

Hz. Zeyneb'i, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerinden Hz. Sevde ve Hz. Ümmü Seleme ile Peygamberimiz Aleyhisselamın dadısı Ümmü Eymen Bereke ve Ensar kadınlarından Ümmü Atiyye yıkadı.[14]

Hz. Zeyneb'i yıkarlarken, Peygamberimiz Aleyhisselam, onların yanlarına varıp:

"Onu yıkamaya, sağ tarafından ve abdest âzâlarından başlayınız!

Su ve sidrle tek sayıda; üç veya beş, ya da yedi kere, hatta gerekli görürseniz, bundan da fazla yıkayınız!

Sonuncusunda, suya kâfur, yahut kâfurdan biraz koku koyunuz!

Yıkama işini bitirip boşalınca, bana bildiriniz!" buyurdu.

Yıkayıcılar, Hz. Zeyneb'in saçlarını taradılar, üçe ayırıp her birini bir bukle yaptılar.

Buklelerden ikisi, Hz. Zeyneb'in yan taraflarındaki, biri de ön tarafındaki saçlarındandı.

Yıkayıcılar, yıkama işini bitirdiklerini bildirince, Peygamberimiz Aleyhisselam onlara hıkvesini (beline bağladığı fotasını) verip:

"Bunu Zeyneb'e iç gömleği yapınız!" buyurdu.[15]

Sonra, Hz. Zeyneb'in cenaze namazını kıldı.[16] Düşünceli ve üzüntülü olarak onun kabrinin içinde indi ve biraz durduktan sonra, sevinerek dışarı çıktı ve:

"Zeyneb'in zayıflığını düşünüp, ona kabir sıkıntısını ve hararetini hafifletmesini Yüce Allah'tan diledim. Yüce Allah da, bu dileğimi kabul buyurup, ona bunları hafifletti" buyurdu.[17]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Zeyneb'i ilk defa olarak üzerinde taşındığı serirle kabre koydu. Kabre de, damadı, Hz. Zeyneb'in zevci Ebu'l-Âs'ın yardımıyla indirdi.[18]

---

13 İbn Abdilberr, 4/1854, İbn Seyyid, 2/177, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9, Diyarbekrî, 2/93.
14 İbn Sa'd, 8/34, 36.
15 İbn Sa'd, 8/34, 36, Ahmed b. Hanbel, 5/84, 85, 6/407, 408, Buhârî, Sahîh, 2/73, 75, Müslim, 2/647, 648.
16 Zürkânî, 3/195.
17 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/131.
18 Zürkânî, 3/195.

Amr b. Âs'ın Müslüman Oluşu

Amr b. Âs'ın Soyu, Künyesi ve Kişiliği

Amr b. Âs'ın soyu, Peygamberimiz Aleyhisselamın soyu ile Ka'b b. Lüeyy'de birleşir.

Amr b. Âs'ın künyesi, Ebu Abdullah, Ebu Muhammed'dir.

Annesi, Nâbiga Selma binti Harmele'dir.[19]

Babası Âs b. Vâil, Kureyşîlerin eşrafındandı.[20]

İmam Şa'bî'ye göre; Amr b. Âs Arapların dört dahisinden, cin fikirlisinden birisi olup, karışık ve içinden çıkılmaz sorunları çözmekte mahаretli idi.[21] Hz. Ömer, bir kimsenin aklını ve görüşünü zayıf gördüğü ve beğenmediği zaman:

"Ben seni de, Amr b. Âs'ı da yaratanın Bir olduğuna şehadet ederim!" der ve bununla, Allah'ın zıtlar yaratıcılığını anlatmak isterdi.[22]

Amr b. Âs, şairdi ve Kureyşîlerin Cahiliye devrinde süvarilerindendi.[23]

Kendisi, kısa boylu idi.[24]

Amr b. Âs der ki:

"Ben, Müslümanlıktan inatla yüz çevirici bir kimse idim.

Bedir savaşında müşriklerle birlikte bulundum ve kurtuldum.

Sonra, Uhud savaşında bulundum ve kurtuldum.

Kendi kendime:

'Vallahi, Muhammed Kureyşîleri yenecektir!' dedim.

Halk ile düşüp kalkmayı azalttım.

Vaht mevkiindeki mallarımın başına döndüm, onlarla uğraşmaya başladım.

Bunun için, ne Hudeybiye'de, ne de Hudeybiye'de yapılan anlaşmada bulundum.

Resûlullah Aleyhisselam anlaşma yapıp Medine'ye, Kureyşîler de Mekke'ye döndüler.

Ve yine, kendi kendime:

'Gelecek yıl, Muhammed ashabıyla birlikte gelip Mekke'ye girecektir! Artık, ne Mekke, ne de Taif, benim için, oturulacak bir yer değildir. Buralardan çıkıp gitmekten daha iyisi yoktur!' dedim.

---

19 İbn Abdilberr, 3/1184, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/244.
20 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 408.
21 İbn Abdilberr, 4/1446, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/248, Zehebî, Siyer, 3/39.
22 İbn Abdilberr, 3/1188.
23 İbn Abdilberr, 4/1188, Zehebî, Siyer, 3/39.
24 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/248, Zehebî, Siyer, 3/37.

İslâmiyete büsbütün düşman kesildim! Bütün Kureyşîler Müslüman olacak olsalar, ben hiçbir zaman Müslüman olmam sanıyordum.[25]

O zaman, insanlardan Resûlullah Aleyhisselama olduğu kadar kin ve hınç beslediğim bir kimse bulunmadığı gibi, bir fırsatını bulup onu öldürmemden daha makbulü de yoktu![26]

Hendek savaşından kabilelerle birlikte döndüğümüz sıralarda idi ki, Kureyşîlerden, kavmimden bazı adamları topladım. Ki, onlar benim her husustaki görüşümü benimserler, sözlerimi dinlerlerdi.[27]

Onlara:

'Aranızda benim mevkiim, yerim nasıldır?' diye sordum.[28]

'Sen bizim görüş sahibi, koruyucu, uğurlu ve işi bereketli bir adamımızsın!' dediler.[29]

Onlara:

'İyi biliniz ki; vallahi, ben Muhammed'in işinin muhakkak her işten üstün gelen bir işe dönüşeceğini görüyor ve bu yolda bir şey düşünmüş bulunuyorum!' dedim.

Bana:

'Nedir o düşündüğün şey?' diye sordular.

Onlara:

'Düşündüm ki; Necaşî'nin yanına gidip onun yanında bulunalım.

Eğer biz Necaşî'nin yanında bulunduğumuz sırada Muhammed, kavmimiz olan Kureyşîlere galip gelirse, Muhammed'in eli altında bulunmamızdan, Necaşî'nin eli altında bulunmamız, bizim için daha iyi, daha yeğdir!

Şayet kavmimiz olan Kureyşîler Muhammed'e galip gelecek olurlarsa,[30] hemen yanlarına döneriz.[31] Onlardan da, bize ancak hayır ve iyilik gelir!' dedim.[32]

'İşte, yerinde olan görüş budur!' dediler.

Onlara:

'Öyle ise, Necaşî'ye hediye edilecek şeyi yanımıza toplayınız!' dedim.

---

25 Vâkıdî, Megâzî, 2/741, 742, Beyhakî, Delâil, 4/343, Zehebî, Târîh, s. 393, İbn Kesîr, Bidâye, 4/236.

26 İbn Sa'd, 4/258, 259.

27 İbn İshak, İbn Hişam, 3/289, Vâkıdî, Megâzî, 2/742, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/343, Zehebî, Târîh, s. 393.

28 Vâkıdî, Megâzî, 2/742, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Beyhakî, 4/343, İbn Kesîr, Bidâye, 4/236, Heysemî, 9/350.

29 Vâkıdî, 2/742, Beyhakî, Delâil, 4/343, İbn Kesîr, Bidâye, 4/236.

30 İbn İshak, İbn Hişam, 3/289, Vâkıdî, Megâzî, 2/742, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/393, Zehebî, Târîh, s. 393, İbn Kesîr, Bidâye, 4/236, 237.

31 Zehebî, Siyer, 3/40.

32 İbn İshak, İbn Hişam, 3/289, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Heysemî, 9/351.

Necaşî'ye yapılacak hediyenin en makbulü ve sevimlisi, yurdumuzda çıkan meşindi.

Pek çok meşin toplayıp yükledikten sonra, yola çıktık.

Nihayet, Necaşî'nin yanına vardık.

Vallahi, bizim Necaşî'nin yanına vardığımız sırada, Amr b. Ümeyye ed-Damrî de oraya çıkageldi.[33]

Resûlullah Aleyhisselam, onu Cafer ve arkadaşlarının işi[34] ve Ümmü Habibe binti Ebu Süfyan'ı kendisine nikâhlaması için, yazdığı bir mektupla göndermişti.[35]

Amr b. Ümeyye Necaşî'nin yanına girdi. Sonra, yanından dışarı çıktı.

Arkadaşlarıma:

'Bu, Amr b. Ümeyye'dir! Eğer Necaşî'nin yanına girersem, onu kendisinden isterim. Bana teslim ederse, öldürürüm!

Bunu yaptığımı, Muhammed'in elçisini öldürmeyi başardığımı Kureyşîler işitirlerse, sevinirler!' dedim.

Necaşî'nin yanına girdim. Her zaman yaptığım gibi, önünde yere kapandım.

Necaşî, bana:

'Merhaba, hoşgeldin dostum!' dedi ve:

'Bana memleketinden bir şeyler hediye edecek misin?' diye sordu.

'Evet, ey hükümdar! Sana birçok meşin hediye edeceğim!' dedim ve sonra da, hediye edilecek meşinleri kendisine yaklaştırdım.

Meşinler, Necaşî'nin çok hoşuna gitti.[36]

Necaşî, meşinlerden bir kısmını ayırıp devlet adamları ve kumandanları arasında bölüştürdü.

Geri kalanının belli bir yere konulmasını, yazılıp saklanmasını emretti.

Necaşî'nin neşelendiğini görünce:[37]

'Ey hükümdar! Ben senin yanından bir adamın çıktığını gördüm ki, o bize düşman bir adamın elçisidir! Onu bana teslim et de, öldüreyim!

Çünkü, o eşrafımızdan ve hayırlılarımızdan bazı kişileri öldürmüştür![38]

33 İbn İshak, İbn Hişam, 3/289, Vâkıdî, Megâzî, 2/42, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/344, Zehebî, s. 393, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.

34 İbn İshak, İbn Hişam, 3/289, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, İbn Esîr, Kâmil, 2/231, Zehebî, Siyer, 3/40.

35 Vâkıdî, Megâzî, 2/742, Beyhakî, Delâil, 4/344, Zehebî, Târîh, s. 393.

36 İbn İshak, İbn Hişam, 3/289, 290, Vâkıdî, Megâzî, 2/742, 743, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/344, Zehebî, Târîh, s. 393, 394.

37 Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Beyhakî, Delâil, 4/344, Zehebî, Târîh, s. 394, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.

38 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, 4/344, İbn Esîr, Kâmil, 2/231, Zehebî, Târîh, s. 394.

Ben, ona rastlayınca, boğazını sıkıp dayak attım!' dedim.[39]

Necaşî, benden bu sözleri işitince,[40] kızdı.

Sonra, elini uzatıp burnuma öyle bir çarptı ki, burnum kırıldı sandım![41]

Burnumun deliklerinden fışkıran kan, elbiseme sıçradı! Üzerime zillet ve mahcubiyet çöktü![42]

Eğer o sırada yer benim için yarılsaydı, korkumdan, yerin dibine girerdim!

Sonra, kendimi toparladım ve:

'Ey hükümdar! Vallahi, bundan hoşlanmayacağını bilseydim, onu senden istemezdim!' dedim.

Necaşî:

'Ey Amr! Demek, sen Musa ve İsa Peygambere gelmiş olan Nâmûs-u Ekber (Cebrail)'in kendisine gelip durduğu bir zâtın elçisini, öldürmek üzere sana vermemi istiyorsun hâ?![43]

Vallahi, eğer onu öldürmüş olsaydın, sizden sağ bir kimse bırakmazdım!

Resûlullahın elçisi öldürülür mü hiç?!' dedi.[44]

Allah, kalbimi, üzerinde bulunduğum hali birden değiştirdi.[45] Kalbimi İslâmiyete açtı.[46]

Kendi kendime:

'Araplar da, Arap olmayanlar da İslâmiyet gerçeğini tanımaktalar! Sen ise hâlâ ona muhalefet edip durmakta ve karşı koymaktasın!?' dedim.[47] Kendimi kınadım.[48]

Necaşî'ye:

'Ey hükümdar! O gerçekten böyle bir peygamber midir?

Sen, onun böyle Resûlullah olduğuna şehadet ediyor musun?' diye sordum.[49]

---

39 Zehebî, Siyer, 2/41.
40 İbn Esîr, Kâmil, 2/231.
41 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/344, Zehebî, Târîh, s. 394, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.
42 Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Beyhakî, Delâil, 4/344, Zehebî, Târîh, s. 394, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.
43 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Ahmed b. Hanbel, 4/198 Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/344, 347, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.
44 Zehebî, Siyer, 3/41.
45 Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Beyhakî, Delâil, 4/344, 345, Zehebî, Târîh, s. 394.
46 İbn Sa'd, 4/259.
47 Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Zehebî, Târîh, s. 394.
48 Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Beyhakî, Delâil, 4/35, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.
49 Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Beyhakî, Delâil, 4/35, 347, Zehebî, Siyer, 3/41, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.

Necaşî:

'Yazıklar olsun sana ey Amr![50]

Evet! Ben onun Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğuna şehadet ediyorum!

Sen benim sözümü dinle de, Ona tâbi ol!

Çünkü, vallahi O muhakkak hak üzeredir ve kendisine karşı koyan herkese galip gelecektir! Musa Peygamberin Firavun'a galip geldiği gibi!' dedi.

'Öyleyse, sen benim Ona İslâmiyet üzerine bey'atımı alır mısın?' dedim.

Necaşî:

'Olur!' dedi ve elini uzattı.

Ona İslâmiyet üzerine bey'at ettim.[51]

Necaşî, benim için büyük bir tas (leğençe) getirtti. Burnumun kanını yıkattı. Bana yeni bir elbise giydirdi.

Çünkü, burnuma dolan kanı silerek elbisemi kirletmiştim.

Bundan sonra, Necaşî'nin yanından ayrılıp arkadaşlarımın yanına vardım.

Arkadaşlarım, Necaşî'nin bana verdiği elbiseyi görünce, çok sevindiler ve:

'Dostun Necaşî'den istediğin şeyi de koparabildin mi?' diye sordular.

Onlara:

'Kendisiyle daha ilk buluşmada dileğimi dile getirmeyi uygun bulmadım. Yanına tekrar varacak, dileğimi söyleyeceğim!' dedim.[52]

'Yerinde olan, senin görüşündür' dediler.[53]

Müslüman olduğumu sakladım, arkadaşlarıma açmadım.[54]

Amr b. Ümeyye'nin yanına gittim, boynuna sarılıp onu kucakladım, o da boynuma sarılıp beni kucakladı.[55]

Bir işim için ayrılıyormuşum gibi, arkadaşlarımın yanından ayrıldım. Doğruca, gemilerin bulunduğu yere, iskeleye vardım.

Orada, ağaç (kereste) yüklenmiş bir gemi buldum. Ona bindim.

---

50 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Ahmed b. Hanbel, 4/198, Taberî, Târîh, 3/104, Beyhakî, Delâil, 4/347, İbn Esîr, Kâmil, 2/231.

51 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/743, Ahmed b. Hanbel, 4/198 Taberî, Târîh, 3/103, Beyhakî, Delâil, 4/345, İbn Esîr, Kâmil, 2/231, Zehebî, Târîh, s. 394.

52 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, Beyhakî, Delâil, 4/345, Zehebî, Târîh, s. 394.

53 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, Beyhakî, Delâil, 4/35, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.

54 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Taberî, Târîh, 3/104 İbn Esîr, Kâmil, 2/231.

55 Zehebî, Siyer, 3/41.

Şuaybe'ye varınca, ağaçları (keresteleri) orada boşalttılar.

Ben de, Şuaybe'den ayrıldım.

Yanımda bir miktar harçlığım vardı. Bir deve satın alıp Medine'ye gitmek üzere yola çıktım. Merru'z-zahran'ı geçtim.

Hedde'de bulunduğum sırada idi ki, iki kişinin, benden biraz önce geçip bir konak yeri aradıklarını gördüm.

Onlardan birisi çadırın içinde bulunuyor, diğeri ise ayakta durarak binit hayvanlarını tutuyordu.

Dikkatlice baktığımda, bir de ne göreyim? Halid b. Velid![56]

'Ebu Süleyman hâ?!' dedim.

'Evet!' dedi.[57]

Kendisine:

'Ey Ebu Süleyman! Sen nereye ve ne için gitmek istiyorsun?' diye sordum.[58]

Halid:

'Vallahi, tutulacak yol belli oldu, iş aydınlandı: Bu zât, muhakkak peygamberdir!

Vallahi, ben hemen gidip Müslüman olacağım!

Daha ne zamana kadar ve ne diye bekleyip duracağım?![59]

Aklı başında olan kimselerden, Müslümanlığa girmeyen kalmadı. Vallahi, biz böyle oturup duracak olursak, sırtlanların inlerinde yakalandıkları gibi, Muhammed de bizi boyunlarımızdan yakalayacaktır!' dedi.

Ona:

'Vallahi, ben de Muhammed'in yanına gitmek ve Müslüman olmak istiyorum' dedim.

O sırada, Osman b. Talha çadırdan dışarı çıktı ve bana:

'Merhaba=Hoşgeldin!' dedi.

Üçümüz, bir yerde konakladık.

Sonra, birlikte yoldaşlık ederek Medine'ye geldik.

Ebu İnebe kuyusunda bir adamın bize rastladığı sırada 'Yâ Rebah! Yâ Rebah!' diyerek bağırdığını hâlâ unutmamışımdır.

---

56 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, Beyhakî, Delâil, 4/345, Zehebî, Târîh, s. 394, 395, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237.

57 Beyhakî, Delâil, 4/35, Zehebî, Târîh, s. 395.

58 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Vâkıdî, Megâzî, 2/744, Taberî, Târîh, 3/104, Hâkim, 3/454, Beyhakî, Delâil, 4/35, Zehebî, Târîh, s. 395.

59 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Hâkim, 3/454, Zehebî, Siyer, 3/41, Diyarbekrî, 2/66, Halebî, 2/777, 778.

Adamın bu sözünü hayra yorduk ve yolumuza devam ettik.

Adamın bize tekrar bakıp:

'Mekke, artık şu ikisinden sonra, yakasını, idaresini bize vermiştir!' dediğini işittim.

Sanırım ki; o bu sözüyle beni ve Halid b. Velid'i kasdetmişti.

Adam hemen ardına dönüp koşarak Mescide kadar gitti. Zannımca, bizim geldiğimizi Resûlullah Aleyhisselama müjdelemeye gitmişti. Zan ve tahmin ettiğim gibi de olmuş.

Harre mevkiinde develerimizi ıhdırdık. Üzerimize temiz elbiselerimizi giydik. Sonra, ikindi ezanı okundu.

Kalkıp Resûlullahın yanına vardık. Resûlullahın yüzü parıl parıl parlıyordu.

Müslümanlar çevresini sarmışlardı.

Bizim Müslüman olmamıza sevinmekte idiler.[60]

Resûlullah Aleyhisselam, bizleri görünce:

'Mekke, ciğerpârelerini kucağınıza attı!' buyurdu.[61]

Önce, Halid b. Velid bey'at etti, Müslüman oldu.

Sonra, Osman b. Talha bey'at etti, Müslüman oldu.

Sonra da ben vardım. Vallahi, kendimi birden Resûlullahın önüne oturmuş buldum! Kendisine karşı utancımdan dolayı, başımı kaldırıp yüzüne bakamadım![62]

'Yâ Rasûlallah! Sağ elini aç da, sana bey'at edeyim' dedim.

Resûlullah elini açınca, ben elimi geri çektim!

Resûlullah:

'Sana ne oldu ey Amr?!' diye sordu.

'Bey'at için şart koşmak istiyorum?' dedim.

Resûlullah:

'Nedir şartın?' diye sordu.

'Şartım; geçmişteki günahlarımın bağışlanıp yarlıganmasıdır![63]

Yâ Rasûlallah! Ben, geçmişte olan günahlarım bağışlanmak, yarlıganmak üzere sana bey'at edeceğim!' dedim.[64]

---

60 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, 745, Beyhakî, Delâil, 4/345, 346, Zehebî, Târîh, s. 395, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237, 238.

61 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 251, 320, 409, İbn Abdilberr, 3/1185, 2/428, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/109, 3/579, Ebu't-Tayyib, 6/22, Diyarbekrî, 2/67.

62 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, 745, Zehebî, s. 395, İbn Kesîr, Bidâye, 4/238.

63 İbn Sa'd, 4/259, Müslim, 1/112, Beyhakî, Delâil, 9/98.

64 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Taberî, Târîh, 3/104, İbn Seyyid, 2/82, 83, Zehebî, Siyer, 3/41, Heysemî, 9/351.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Ey Amr! Bey’at et![65] Şüphe yok ki, İslâmiyet daha önce olanları siler, yok eder. Hicret de daha önce olanları siler, yok eder![66]

Hacc da daha önce işlenmiş günahları yıkar, yok eder!’ buyurdu.[67]

Ben, geçmişte işlediğim ve gelecekte işleyeceğim günahlarım bağışlanıp yarlıganmak üzere bey’at etmeyi içimden geçirmiştim.

Halbuki, bey’at ettiğim zaman:

‘Geçmişte işlediğim günahlarım bağışlanmak üzere’ dedim de, ‘gelecekte işleyeceğim günahlarım’ demeyi unuttum.[68] Aklıma gelmedi.[69]

İnsanlardan hiçbiri, bana, Resûlullah Aleyhisselamdan daha sevgili ve ondan daha yüce olmamıştır![70]

Vallahi, Müslüman oluşumuzdan beri, mühim işlerde Resûlullah Aleyhisselam beni ve Halid b. Velid’i ashabının hiçbirinden ayırmadı.[71]

Bey’attan sonra, ben Mekke’ye döndüm.[72]

Amr b. Âs'ın Müslümanlığı Kabulde Gecikmesinin Sebebi

Amr b. Âs’a:

“Sen akıllı, aklı başında bir adamdın. İslâmiyeti kabulde seni geciktiren ne idi?” diye sorulmuştu.

Amr b. Âs şu cevabı verdi:

“Biz, bizden önceki kuşaktan, yaşlı başlı, bize hakim bir toplulukla birarada bulunuyorduk.

Onlar karşılıklı dağlar arasındaki bir dağ yolunu tutup gittiler.

Biz de ovaya çıkıncaya kadar, onlara uyduk:

Onlar Peygamber Aleyhisselamı inkâr ettiler. Onlarla birlikte, biz de inkâr ettik!

O zaman, işimiz üzerinde hiç düşünmedik. Sadece onları taklit ettik.

Onlar ölüp gidince, iş bizlere kaldı.

---

65 İbn İshak, İbn Hişam, 3/291, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Taberî, Târîh, 3/104, Beyhakî, Delâil, 4/348, Heysemî, 9/351.

66 İbn İshak, İbn Hişam, 3/291, Vâkıdî, Megâzî, 2/745, İbn Sa’d, 4/259, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Müslim, 1/112, Taberî, Târîh, 3/104, Beyhakî, Delâil, 4/348, Zehebî, Târîh, s. 395, Heysemî, 9/351.

67 İbn Sa’d, 4/259, Müslim, 1/112, Beyhakî, Sünen, 9/98.

68 İbn Seyyid, 2/83.

69 Vâkıdî, Megâzî, 2/745.

70 İbn Sa’d, 4/259, Müslim, 1/112, Beyhakî, Sünen, 9/98.

71 Vâkıdî, Megâzî, 2/745.

72 İbn İshak, İbn Hişam, 4/291, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Taberî, Târîh, 3/104.

Peygamber Aleyhisselamın işine bakıp gerçekliği belli olunca, İslâmiyet sevgisi kalbime düştü.

Herkes Kureyşîlerin işleri hakkında yardımlarına koşup dururken, onlar benim ağırdan almaya, geri kalmaya başladığımın farkına vardılar, kendilerinden, bir genci bana gönderdiler.

Genç, bana:

'Yâ Ebâ Abdillah! Kavmin, senin Muhammed'e meylettiğini sanıyor' dedi.

Ona:

'Ey kardeşimin oğlu! Eğer bende ne olduğunu öğrenmek istiyorsan, Hira dağının dibinde seninle buluşup konuşalım!' dedim.

Orada buluştuk.

Ona:

'Senin Rabbin, senden öncekilerin Rabbi ve senden sonrakilerin Rabbi olan Allah aşkına doğru söyle! Biz mi daha doğru yoldayız? Yoksa, Farslar ve Rumlar mı daha doğru yoldadırlar?' dedim.

Genç:

'Elbette, biz daha doğru yoldayızdır!' dedi.

Ona:

'Geçim hususunda biz mi daha genişiz? Yoksa, onlar mı daha geniştirler?' diye sordum.

Genç:

'Onlar daha geniştirler!' dedi.

Ona:

'Şu dünyada bir yararı olmayacaksa, doğru yolda onlara üstün olmamızın bize ne yararı vardır?

Kaldı ki, onlar dünyada bu ve diğer hususlarda bizden daha ileri ve üstündürler!

Bunun içindir ki, iyinin iyiliğinin karşılığını, kötünün de kötülüğünün karşılığını görmek üzere öldükten sonra dirilecekleri hakkında Muhammed'-in söylemiş olduğu şeyin gerçekliği, içime, kalbime sinmiş bulunmaktadır.

İşte ey kardeşimin oğlu! Benim içime sinen, kalbime sinen bu gerçekten sonra, herhalde boş şeyler üzerinde direnip durmakta hayır yoktur!' dedim."[73]

---

73 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 410, 411, İbn Hacer, İsâbe, 3/2.

Halid b. Velid ile Osman b. Talha'nın Müslüman Oluşu

Halid b. Velid'in Soyu, Künyesi ve Kişiliği

Halid b. Velid'in soyu, Peygamberimiz Aleyhisselamın soyu ile Mürre b. Ka'b'da birleşir.[74]

Halid b. Velid'in künyesi Ebu Süleyman ve Ebu'l-Velid'dir.

Annesi; Lübâbetü's-suğra binti Hâris olup, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Meymûne ile Hz. Abbas'ın zevcesi Ümmü'l-Fadl, Lübâbe'nin kızkardeşi idi.

Halid b. Velid, Cahiliye çağında, Kureyşîlerin eşrafındandı.

Savaşlarda, askerî araç ve gereçlerle ilgilenme, ordunun çadırlarını kurdurma ve süvari birliği kumandanlığı gibi önemli görevler kendisine verilmişti.[75]

Kureyşîlerin babayiğitlerindendi.[76]

Osman b. Talha'nın Soyu ve Kişiliği

Osman b. Talha'nın soyu da, Peygamberimiz Aleyhisselamın soyu ile Kusayy'da birleşir.[77]

Osman b. Talha'nın annesi Sülâfe binti Sa'd b. Şüheyd'dir.[78]

Osman b. Talha, Kureyş müşriklerinin eşrafındandı.[79]

Hicâbe (Kâbe'nin kapıcılığı, Kâbe'nin anahtarlarını taşıma ve saklama) görevi, Osman b. Talha'larda idi.[80]

Osman b. Talha der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam Umretü'l-kazâ için Mekke'ye gelip girdiği zaman, Allah, kalbimin öteden beri bulunduğu hali değiştirdi. Bulunduğum o hali ki, işitmez, görmez, yarar veya zarar vermez, taştan yontulmuş putlara nasıl tapıp durduğumuzu düşündüm.

Bir de, Resûlullah Aleyhisselamla ashabına ve onların gidişatlarına ve kendilerini dünyadan nasıl alıkoyduklarına baktım da, bunun te'siri altında kaldım ve kendi kendime:

---

74 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 300,320, İbn Abdilberr, 2/427, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/109, Heysemî, 9/348.
75 İbn Abdilberr, 2/427, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/109, İbn Hacer, İsâbe, 1/413.
76 İbn Sa'd, 7/394.
77 İbn Sa'd, 5/448, İbn Abdilberr, 3/1034, Hâkim, 3/107, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/578, Diyarbekrî, 2/67.
78 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 251.
79 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 251, İbn Abdilberr, 3/1034, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/579, Diyarbekrî, 2/67.
80 Zehebî, Siyer, 1/8, İbn Hacer, İsâbe, 2/460.

'Şu kavmin amelinin karşılığı, öldükten sonra, muhakkak, sevab ve mükâfat olacaktır!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselamı Ebtah'taki konak yerine gitmek üzere Benî Şeybe kapısından çıkarken gördüğüm zaman, yanına varmayı ve elini tutup Müslüman olmayı istedimse de, bu benim için mümkün olmadı. Resûlullah Aleyhisselam Medine'ye dönmek üzere Mekke'den ayrıldıktan sonra ona gitmeyi tasarladım..."[81]

Halid b. Velid de der ki:

"Yüce Allah, benim hayrımı dilediği zaman, kalbime İslâmiyet sevgisini düşürdü. Beni, hayır ve şerri anlayacak hale getirdi.

Kendi kendime:

"Ben," dedim, "Muhammed'e karşı, her savaş yerinde bulundum.

Bulunduğum savaş yerinden hiçbirisi yoktu ki, dönerken, aykırı ve yanlış bir iş üzerinde bulunduğumu ve Muhammed'in muhakkak galip geleceğini içimde sezmiş olmayayım!

Resûlullah Aleyhisselam Hudeybiye'ye çıkıp geldiği zaman, ben de, müşrik süvarilerinin başında yola çıktım. Usfan'da, Resûlullah Aleyhisselamla ashabına yaklaşıp gözüktüm.

Resûlullah Aleyhisselam bizden emin bir surette, ashabına öğle namazını kıldırıyordu.

Üzerlerine birden baskın yapmayı düşündükse de, gerçekleşmedi. Böyle olması da, hayırlı oldu.

Resûlullah Aleyhisselam kalbimizden geçenleri sezmiş olmalı ki, ikindi namazını salât-ı havf (korku halinde namaz) olarak kıldırdı.

Bu, beni çok etkiledi.

Kendi kendime:

'Bu zât herhalde Allah tarafından korunuyordur!' dedim.

Birbirimizden ayrıldık.

Resûlullah, süvarilerimizin bulunduğu taraftan sağa yöneldi, sağ taraftaki yolu tutup gitti.

Hudeybiye'de Kureyşîlerle barış yapıp Kureyşîler onu öğle vaktinden geceye kadar olan vakitte geri çevirince:

'Geride ne ve hangi şey kaldı ki?!

---

81 Diyarbekrî, 2/66.

Nereye; Necaşî'ye mi gideceğim? Halbuki, o da Muhammed'e bağlanmış bulunuyor! Ashabı da, Onun yanında emniyet ve selamet içinde barınıp duruyor!

Yoksa, Herakliyus'un yanına gideyim de, dinimi bırakıp Hıristiyan mı olayım? Ya da Yahudiliğe mi gireyim?! Yahut, kendilerine tâbi olarak, İranlılar, Acemlerle birlikte mi oturayım?!

Yoksa, kavmimden sağ kalanlar arasında evimde mi oturayım?!' diye kendi kendime söylendim, düşündüm durdum!

Ben bu düşünceler ve tereddütler içinde bulunduğum sırada Resûlullah Aleyhisselam Umretü'l-kazıyye için Mekke'ye gelip girince, ondan gizlendim.

Kendisinin Mekke'ye girişini görmedim.

Kardeşim Velid b. Velid, Peygamber Aleyhisselamla birlikte, Umretü'l-kazıyye için Mekke'ye girmişti.

Beni arayıp bulamayınca, bana bir mektup yazmış ve mektubunda şöyle demişti:

'Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'a hamd ü sena ve Resûlullaha salât ve selamdan sonra, derim ki:

Doğrusu ben, senin İslâmiyetten böyle tedirgin olmak ve yüz çevirip gitmekteki görüşün kadar şaşılacak bir görüş görmedim!

Halbuki, eğri yola gitmekten seni alıkoyacak bir aklın da var! Aklını kullansana!

İslâmiyet gibi bir dini kim bilmez, tanımaz olur?!

Resûlullah Aleyhisselam seni bana sordu:

'Halid nerededir?' dedi.

Ben de:

'Allah onu getirir!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Onun gibi bir adam, İslâmiyeti bilmez ve tanımaz olabilir mi?

Keşke o bütün savaş ve çabalarını, Müslümanların yanında, müşriklere karşı gösterseydi, kendisi için ne kadar hayırlı olurdu!

Biz, kendisini başkalarına tercih eder, üstün tutardık' buyurdu.

Ey kardeşim! En elverişli, en yararlı yerlerde kaçırmış bulunduğun fırsatlara acele yetiş!'

Bana kardeşimin bu mektubu gelince, Medine'ye gitmek için acele ettim.

İslâmiyete olan isteğim de arttı.

Resûlullah Aleyhisselamın söyledikleri ise, beni çok ferahlattı.

Uyurken, rüyamda da çok dar, sıkıntılı ve kurak yerlerden, yemyeşil ve geniş bir yere çıktığımı görmüştüm.

Kendi kendime:

'Bu rüya herhalde boş değil! Medine'ye varınca, bunu Ebu Bekir'e anlatır, yordururum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselamın yanına gitmek için derlenip toparlandığım zaman, kendi kendime:

'Acaba Resûlullaha kadar, bana kim arkadaş ve yoldaş olur?' dedim.

Safvan b. Ümeyye'ye rastladım. Ona:

'Yâ Ebâ Vehb! Sen bizim içinde bulunduğumuz durumu şöyle bir gözönüne getirsen ya?

Biz, ancak, bir azınlık ve yiyinti halindeyiz!

Muhammed ise, Araplara ve Arap olmayanlara galip gelmiş bulunuyor!

Muhammed'in yanına gitsek de, ona tâbi olsak olmaz mı?

Çünkü, Muhammed'in şerefi, bizim için de bir şeref teşkil eder!' dedim.

Safvan, bu teklifime, karşı koymanın en ağırı ile karşı koydu ve:

'Kureyşîlerden, benden başka hiç kimse kalmasa, yine de ben ona hiçbir zaman tâbi olmam!' dedi.

Birbirimizden ayrıldık.

Kendi kendime:

'Bu, kinci bir adamdır; kin güdüyor. Babası ve kardeşi Bedir savaşında öldürülmüş bulunuyor!' dedim.

İkrime b. Ebu Cehil'e rastladım. Ona da Safvan'a söylediklerimin tıpkısını söyledim.

O da bana Safvan'ın söylediği gibi söyleyince, ona:

'Bâri, sana açtığım şeyi gizli tut, açığa vurma!' dedim.

İkrime:

'Onu kimseye anmam!' dedi.

Evime gittim. Hayvanımı dışarı çıkarmalarını emrettim. Hayvanıma bindim. Osman b. Talha ile buluşmak üzere yola çıktım.

Kendi kendime:

'İşte bu, muhakkak bana yoldaş ve arkadaş olur!

Keşke maksadımı daha önce ona açsaydım!' dedim.

Sonra da, baba soylarından (Uhud savaşında) öldürülmüş olanları hatırlayarak, maksadımı kendisine açıklamayı uygun görmedim.

Yine, kendi kendime:

'Şu saatte hayvanımın üzerinde yola çıkmış iken, böyle şeyleri düşünmek, benim ne üstüme gerek!' dedim. Olan biten işi ona söyledim ve:

'Biz, ancak, deliğinde sıkışıp kalan ve üzerine yukarıdan kova ile su dökülünce dışarı fırlamak zorunda kalan bir tilki durumundayız!' dedim.

Ona da, iki dostuma söylemiş olduklarımın tıpkısını söyledim.

Osman b. Talha, teklifimi tereddütsüz kabul ediverdi. Ona:

'Sen bugün dur! Yarın, sabah vaktini kolla! Ben de yarın sabah vaktini kollayacağım. Şu hayvanım Mekke'nin Fahh vadisinde bulunacaktır' dedim.

Kendisiyle Ye'cec'de buluşmaya söz verdim.

Eğer o benden önce gelirse, orada durup beni bekleyecekti. Ben ondan önce gelirsem, orada durup onu bekleyecektim.[82]

Ertesi gün, seher vakti yola çıktık. Tan yeri ağarmadan Ye'cec'de buluştuk.

Kuşluk vakti Hedde'ye ulaştık.

Amr b. Âs'ı orada bulduk.

O, bize:

'Hoşgeldiniz kavmim!" dedi.

Biz de, ona:

'Sen de hoşgeldin!' dedik.

O, bize:

'Siz, nereye ve ne için gidiyorsunuz?' diye sordu.

Biz de, ona:

'Sen, ne için ve nereye çıkıp gidiyorsun?' diye sorduk ve:

'Biz İslâmiyete girmeye, Muhammed'e tâbi olmaya gidiyoruz!' dedik.

Amr b. Âs da:

'Beni getiren de budur![83] Ben de ancak Müslüman olmak için geldim.[84]

Vallahi, artık tutulacak yol belli oldu. İş iyice aydınlandı. Bu zât, muhakkak peygamberdir!

---

82 Vâkıdî, Megâzî, 2/745, 748, Beyhakî, Delâil, 4/349, 351, Zehebî, Târîh, s. 396, 398, İbn Kesîr, Bidâye, 4/238, 239.

83 Vâkıdî, Megâzî, 2/748, İbn Sa'd, 4/252, 7/394, Beyhakî, Delâil, 4/351, İbn Kesîr, Bidâye, 4/239, Halebî, 2/777.

84 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Ahmed b. Hanbel, 4/1999.

Vallahi, ben gidip Müslüman olacağım. Daha ne zamana kadar bekleyip duracağım?[85]

Aklı başında olanlardan, Müslüman olmayan kimse kalmadı.

Vallahi, biz böyle oturup duracak olursak, sırtlanların inlerinde yakalandıkları gibi, Muhammed de bizi boyunlarımızdan tutup yakalayacaktır!' dedi."[86]

Hep birlikte yoldaşlık ve arkadaşlık ederek Medine'ye geldiler.

Harre mevkiinin arkasında develerini ıhdırdılar.

Geldikleri Peygamberimiz Aleyhisselama haber verilince, Peygamberimiz Aleyhisselam çok sevindi.

Üç arkadaş, elbiselerinin en iyilerini giydikten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşmeye hazırlandılar.

O sırada, Halid b. Velid'in kardeşi Velid, gelip Halid b. Velid'e:

"Acele et! Çünkü, senin geldiğin Resûlullah Aleyhisselama haber verilmiş, gelişin kendisini çok sevindirmiştir.

O şimdi sizleri bekliyor!" deyince, hareketlerini hızlandırdılar.[87]

Resûlullah Aleyhisselam, onları görünce, ashabına:

'Mekke, ciğerpârelerini kucağınıza attı!" buyurdu.[88]

Halid b. Velid, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına varırken, Peygamberimiz Aleyhisselam ona gülümseyip duruyordu.

Halid b. Velid, Peygamberimiz Aleyhisselama peygamberlik selamıyla selam verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onun selamına mukabele etti.

Halid b. Velid:

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, senin de Resûlullah olduğuna şehadet ediyorum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'e "Beri gel!" buyurduktan sonra:

"Sana hidayet eden, doğru yolu gösteren Allah'a hamd olsun!

Ben senin akıllı olduğunu biliyor, bunun er geç seni selamet ve hayra erdireceğini umuyordum!" buyurdu.

---

85 İbn İshak, İbn Hişam, 3/290, Ahmed b. Hanbel, 4/199, Taberî, Târîh, 3/104 Hâkim, 3/454, Diyarbekrî, 2/66, Halebî, 2/777, 778.

86 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, Zehebî, Târîh, s. 395, İbn Kesîr, Bidâye, 4/237, 238, Halebî, 2/777, 778.

87 Vâkıdî, Megâzî, 2/744, İbn Kesîr, Bidâye, 4/239, 240, Halebî, 2/777, 778.

88 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 251, 320, 409, İbn Abdilberr, 3/1034,1185, 2/428, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/109, 3/579, Ebu't-Tayyib, 6/22, Diyarbekrî, 2/67, Halebî, 2/778.

Halid b. Velid:

"Yâ Rasûlallah! Sen benim sana karşı açılan savaşların hepsinde -haktan inatla uzaklaşmış olarak- hazır bulunduğumu biliyorsun.

Benim bu yoldaki günahlarımı bağışlaması, yarlıgaması için Allah'a dua et!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İslâmiyet, kendisinden önce işlenmiş günahları keser atar!" buyurdu.

Halid b. Velid:

"Yâ Rasûlallah! Sen benim için böylece de dua etsen?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Halid'in, kullarını Senin yolundan çevirmek için gösterdiği bütün çabalarından ileri gelen günahlarını bağışla!" diyerek dua etti.

Halid b. Velid:

"Vallahi, Müslüman olduğum günden beri, Resûlullah Aleyhisselam, beni önemli işlerde ashabının hiçbirinden ayırmadı" demiştir.[89]

Hicretin 8. yılında, Safer ayının ilk gününde,

Önce Halid b. Velid,

Sonra Osman b. Talha,

Ondan sonra da Amr b. Âs, Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at edip Müslüman olmuşlardır.[90]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'e, evinin yanında bir yer verdi.[91]

Savaşlarda da, kendisini süvari birliği kumandanlığında bulundurdu ve bu görevden hiç ayırmadı.[92]

Osman b. Talha da, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatına kadar, Medine'de oturdu.[93]

---

89 Vâkıdî, 2/748-749, İbn Sa'd, 7/394-395, Beyhakî, Delâil, 4/351, 352, İbn Kesîr, Bidâye, 4/240, Halebî, 2/778.

90 Vâkıdî, Megâzî, 2/745, İbn Sa'd, 4/252, Taberî, Târîh, 3/103, Zehebî, Siyer, 3/37.

91 İbn Sa'd, 4/253.

92 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/110.

93 İbn Abdilberr, 3/1034, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/579, Diyarbekrî, 2/67.

Galib b. Abdullah'ın Benî Mülevvahlara Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Kedid seferi, Hicretin 8. yılında Safer ayında idi.[94]

Kedid; Mekke ile Medine arasında, bir suyu bulunan sert topraklı bir vadidir.[95]

Mekke'ye, Medine'den daha yakındır. Mekke'ye 42 mildir, Usfan'la Emec arasındadır.[96]

Hicretin 5. yılında, Peygamberimiz Aleyhisselamı ve İslâmiyeti ortadan kaldırmak maksadıyla toplanıp Medine'yi kuşatan Arap kabileleri arasında Sakîf ve sair kabilelerle birlikte Kinane kabilelerinden de birçok aile toplulukları bulunuyordu.[97]

- Abdi Menat b. Kinane oğulları: Leys, Di'l, Damrâ, Urebe kollarına;
- Leys b. Bekr b. Abdi Menat kabilesi: Âmir, Cünda', Sa'd kollarına;
- Âmir b. Leys kabilesi de: Ka'b, Şicc, Kays, Utvâre kollarına ayrılır.

İşte, Benî Mülevvah b. Ya'merler de; Benî Ka'b b. Âmir b. Leys b. Bekr b. Abdi Menat b. Kinanelerdendi.[98]

Demek ki, Benî Mülevvahlar Benî Leyslere,[99] Benî Leysler de Bekr b. Abdi Menat b. Kinanelere mensuptu.[100]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hudeybiye'de kendisini sair Arap kabileleriyle başbaşa bırakmaları için Kureyş müşriklerine teklifte bulunmuş;[101] on yıllık bir mütareke yapmıştı.[102]

Hudeybiye musalahası sırasında, Kureyş müşrikleri temsilcileri:

"Bizim bu yoldaki taahhüt ve şartlarımız, bize katılacak olanlar için de aynen cari ve muteberdir!"[103] dedikleri zaman, Kinanelerden Bekr oğulları:

"Biz Kureyşîlerin akdine ve ahdine girdik![104] Biz Kureyşîlerin yanındayız!"[105] diyerek Kureyşîlere sığınmışlar, emniyetlerini sağlamışlardı.

94 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, 2/750, İbn Sa'd, 2/124, Belâzurî, Ensâb, 1/379.
95 Fîruzâbâdî, 1/344, 345, Kastallânî, Mevâhib, 1/186.
96 Yâkût, 4/442.
97 Belâzurî, Ensâb, 1/343.
98 İbn Hazm, Cemhere, s. 180.
99 Vâkıdî, Megâzî, 2/750, İbn Sa'd, 2/124.
100 Kalkaşandî, s. 412.
101 Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh, 3/74.
102 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/593, Abdurrezzak, 5/333, Buhârî, Sahîh, 3/179, Taberî, Târîh 3/74.
103 Ebu Yusuf, s. 210.
104 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/612, Belâzurî, Ensâb, 1/350.
105 Ebu Yusuf, s. 210.

Kinanelerden Benî Leyslere mensup Mülevvah oğulları ise, muahede dışında kalmışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, büyük küçük, Arap olan olmayan İslâm düşmanlarını, önem derecelerine göre, te'dib hareketlerine başlamış bulunuyor; Benî Mülevvahlara da bir darbe indirip, İslâmiyete karşı direnişlerini kırmak gerekiyordu.

Cündüb b. Mekîs el-Cühenî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, Benî Kelb b. Avflardan biri olan Galib b. Abdullah el-Leysî'yi, bir askerî birliğin başında Benî Mülevvahlara gönderdi.

Ben de, gidenlerin içinde idim.

Resûlullah Aleyhisselam, Kedid'de oturan ve Benî Leyslerden olan Benî Mülevvahlar üzerine her taraftan ve birden baskın yapmasını ona emir buyurdu."[106]

Benî Mülevvahlar üzerine gönderilen birliğin mevcudu 19 kişi kadardı.[107]

Cündüb b. Mekîs, anlatmaya devam ederek der ki:

"Yola çıktık.

Kudeyd'de bulunduğumuz sırada Hâris b. Malik b. Bersâ el-Leysî'ye rastladık, kendisini yakaladık.

'Ben Müslüman olmak istiyorum ve Resûlullah Aleyhisselama gitmekten başka bir maksatla da yola çıkmadım!' dedi.

Ona:

'Eğer sen gerçekten Müslüman isen, bir gece bir gündüz iple bağlanmak sana zarar vermez.

Eğer bundan başka türlü isen, senden emniyette kalmış bulunuruz!' dedik.

Kendisini bir iple sıkıca bağladık. Sonra, arkadaşlarımızdan birisini (Süveyd b. Sahr'ı) onu beklemek üzere arkamızda bıraktık ve kendisine:

'Eğer sana düşmanlığa ve galebe çalmaya kalkarsa, başını kes!' dedik.[108]

'Dönülüp sana uğrayıncaya kadar da, burada onunla birlikte otur!' diye emir verdik.[109]

---

106 İbn İshak, İbn Hişam, 4/257, 258 Vâkıdî, Megâzî, 2/750, İbn Sa'd, 2/124, Ahmed b. Hanbel, 3/467, 468, Taberî, Târîh, 3/101.

107 Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Taberî, Târîh, 3/102, İbn Esîr, Kâmil, 2/230.

108 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, Vâkıdî, Megâzî, 2/750, 751, İbn Sa'd, 2/14, Ahmed b. Hanbel, 3/468, Taberî, Târîh, 3/102, Zehebî, Târîh, s. 375.

109 Taberî, Târîh, 3/102, İbn Esîr, Kâmil, 2/229.

Sonra, yolumuza devam edip, güneş battığı sırada Kedid'e vardık. Vadinin bir köşesine sindik.

Arkadaşlarım beni gözcü (casus) olarak Benî Mülevvahlara gönderdi.

Gittim, su başlarında oturan cemaatin üzerine çıkaran tepeciğe kadar ilerledim.

Orada, bir müddet etrafa göz gezdirdim. Tepeciğin en yüksek noktasına kadar yükseldim. Tepe üzerinde yüzükoyun yatıp su başlarındaki cemaati gözetlemeye başladım ki, vallahi, Benî Mülevvahlardan bir adam, gölgeliğinden çıkıp, karısına:

'Ben şu tepeciğin üzerinde bir karaltı görüyorum ki, bu günümün başında, ben bunu hiç görmemiştim.

Bir de sen bak ona! Gözlerinle araştır bakalım, bir şeyler görebilir misin?

Orada köpekler bazı şeyler tutup çekiştiriyor olmasın?' dedi.

Kadın baktı ve:

'Hayır! Vallahi, ben gözlerimle bir şey göremiyorum!' deyince, adam:

'Bana yayımı, iki okla getir, ver!' dedi.

Kadın yayı iki okla birlikte ona götürüp verdi.

Adam bir ok attı. Vallahi, hiç şaşmadan, böğrüme saplandı.

Oku böğrümden yavaşça çıkarıp yere bıraktım. Yerimden hiç kımıldamadım.

Adam ikinci oku attı. Ok omuzumun başına saplandı!

Onu da yavaşça çıkarıp yere bıraktım. Yine, yerimden hiç kımıldamadım.[110]

Adam:

'Eğer canlı, kımıldar bir hayvan[111] veya yabancı bir kavmin gözcüsü (casusu) olsaydı,[112] muhakkak kımıldardı.

Oklarım onu karıştırdı, altüst etti.

Sen, başarabilirsen, sabaha çıkınca, oklarımı orada bul, al, bana getir!

Köpeklerin etini çiğnemek bana gerekmez!' dedi, sonra çadırına girdi.[113]

---

110 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, Vâkıdî, Megâzî, 2/751, İbn Sa'd, 2/124, Ahmed b. Hanbel, 3/468, Taberî, Târîh, 3/102, İbn Esîr, Kâmil, 2/229, Zehebî, Târîh, s. 376.

111 Vâkıdî, Megâzî, 2/751, Ahmed b. Hanbel, 4/468.

112 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, İbn Sa'd, 2/124, Taberî, Târîh, 3/102.

113 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, Vâkıdî, Megâzî, 2/751, İbn Sa'd, 2/124-125, Ahmed b. Hanbel, 3/468, Zehebî, Târîh, s. 376.

Benî Mülevvahların deve ve davar gibi yaylım hayvanları, yaylımdan döndüler.

Benî Mülevvahlar, sütlü davarları sağdılar, develeri suvarıp su başına ıhdırdılar.[114]

Onları bir müddet kendi hallerine bıraktık.[115] Sükûnete erince, uykuya daldılar.[116]

Seher vakti girmişti.[117]

Süvarilerimizi dağıtıp her taraftan onlara birden baskın yaptık.[118]

Benî Mülevvahlardan, çarpışanları öldürdük.[119]

Develeri,[120] davarları[121] iğtinam ederek sürdük,[122] acele, geri döndük.[123]

Medine'ye doğru inip gidiyorduk.[124]

Benî Mülevvahların 'İmdad!' diye bağırıcısı onlara doğru koşarak gitti.

Benî Mülevvahlardan büyük bir topluluk, bize doğru gelmeye başladı.

Hâris b. Bersâ el-Leysî'ye ve arkadaşlarına uğrayıp onu ve arkadaşlarımızı yanımıza aldık.

Benî Mülevvahlar bize yetiştiler,[125] çok yaklaştılar.[126]

Onlarla aramızda, ancak Kudeyd vadisi vardı.[127]

Bize doğru baktılar ve yöneldiler.

Yüce Allah, Kudeyd vadisinde Müslümanların imdadına yetişti.[128] Vadiye, hiç görmediğimiz, bulutsuz, yağmursuz bir sel gönderdi.[129]

Vallahi, o gün, selden önce ne bir bulut, ne de yağmur gördük!

Vadinin iki yanı, sel suyu ile doldu![130]

---

114 Vâkıdî, Megâzî, 2/751, İbn Sa'd, 2/125, Zehebî, Târîh, s. 376.
115 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, Ahmed b. Hanbel, 3/468, İbn Esîr, Kâmil, 2/229.
116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468.
117 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, Ahmed b. Hanbel, 3/468.
118 İbn İshak, İbn Hişam, 4/258, 259, Vâkıdî, Megâzî, 2/751, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468.
119 Vâkıdî, Megâzî, 2/751, Taberî, 3/102, İbn Kayyım, 2/165.
120 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/751, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/751, Halebî, 2/196.
122 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/751, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468.
123 Ahmed b. Hanbel, 3/468, Taberî, Târîh, 3/102, İbn Esîr, 2/229, İbn Kayyım, 2/165.
124 Vâkıdî, Megâzî, 2/751.
125 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468.
126 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259.
127 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468, Taberî, Târîh, 3/102, İbn Esîr, Kâmil, 2/229, İbn Kayyım, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 376.
128 Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125.
129 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Zehebî, Târîh, s. 376.
130 Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125.

Sel onlarla bizim aramıza gerildi, engel oldu.[131]

Hiçbirinin seli geçip yanımıza gelmeye gücü yetmedi.[132]

Benî Mülevvahların sadece durup bize bakıştıklarını gördüm.[133]

O sırada, biz Kudeyd vadisinin üzerindeki Müşellel tepesine sığınmıştık.[134]

Benî Mülevvahlardan hiçbiri seli geçip bizi takip etmeye imkân bulamadı. Onları geride bırakıp[135] Medine'ye geldik."[136]

Galib b. Abdullah'ın Fedek Çevresindeki Benî Mürrelere Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Benî Mürre seferi, Hicretin 8. yılında Safer ayında yapılmıştır.[137]

Benî Mürrelerin yurdu, Fedek yakınında idi.

Benî Mürrelerin işleri güçleri, Fedek ile olurdu.[138]

Hicretin 5. yılında, Peygamberimiz Aleyhisselamı ve İslâmiyeti yok etmek için Kureyş müşriklerinden Ebu Süfyan b. Harb'in kumandası altında gelip Medine'yi kuşatan 10.000 kişilik ordular birliğinin 400 kişisi, Hâris b. Avf'ın kumandası altındaki Mürre oğulları idiler.[139]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 7. yılında, Şaban ayında,[140] 30 kişilik askerî bir birliği Beşir b. Sa'd'ın kumandası altında Mürre oğullarına göndermişti.[141]

O sırada, Mürre oğulları, susuzluk yüzünden kışlık vadilerine çekilmiş bulunuyorlardı.[142]

Beşir b. Sa'd, Mürre oğullarının orada bulabildikleri davar, deve ve sığırlarını iğtinam ederek onlara bir darbe indirmek istemiş, Medine'ye doğru yol almaya başlamıştı.

---

131 Ahmed b. Hanbel Müsned, 3/468.

132 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Zehebî, Târîh, s. 376.

133 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468, Zehebî, s. 376.

134 Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Ahmed b. Hanbel, 3/468, Zehebî, Târîh, s. 376.

135 İbn İshak, İbn Hişam, 4/259, Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Sa'd, 2/125, Zehebî, Târîh, s. 376.

136 Vâkıdî, Megâzî, 2/752, İbn Esîr, Kâmil, 2/230.

137 İbn Sa'd, 2/126, İbn Seyyid, 2/151, Kastallânî, Mevâhib, 1/186, Diyarbekrî, 2/67.

138 Zürkânî, 2/250.

139 Vâkıdî, Megâzî, 2/443, İbn Sa'd, 2/66.

140 Vâkıdî, Megâzî, 1/5, 2/723, İbn Sa'd, 2/118, Belâzurî, Ensâb, 1/379.

141 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119, İbn Esîr, Kâmil, 2/126.

142 Vâkıdî, Megâzî, 2/723.

Bunu haber alan Mürre oğulları, Medine'ye yönelen İslâm birliğinin arkasından çok sayıda adamlar koşturmuşlar, geceleyin İslâm birliğine baskın yapmışlar, sabaha kadar çarpışıp Beşir b. Sa'd'ın arkadaşlarını şehit etmişler, içlerinden yalnız Ulbe ile şehitler arasında baygın bir halde bulunan Beşir b. Sa'd kurtulabilmişti.[143]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Mürreleri te'dib için, 200 kişilik askerî bir birlik hazırlayıp Zübeyr b. Avvam'ı göndereceği sırada Galib b. Abdullah el-Leysî Medine'ye gelince, Peygamberimiz Aleyhisselam, Zübeyr b. Avvam'a:

"Sen burada otur, kal!" buyurdu[144] ve Zübeyr b. Avvam için bağladığı bayrağı Galip b. Abdullah'a verdi.[145] Onu, 200 kişilik birliğin başında, Fedek'te oturan Benî Mürrelere yolladı.

Üsâme b. Zeyd, Ebu Mes'ud es-Sakafî, Ukbe b. Amr, Ucre, Huvayyısa b. Mes'ud ile Fedek'te Benî Mürrelerin elinden canını kurtarmış bulunan Ulbe b. Zeyd de, gönderilen bu birliğin içinde idiler.[146]

İslâm mücahidlerinin parolaları "Emit! Emit!" sözü idi.[147]

İslâm mücahidleri, Fedek'te Beşir b. Sa'd'ın ve arkadaşlarının vurulup şehid oldukları yere kadar vardılar.[148]

Benî Mürrelere yaklaştılar.

Galib b. Abdullah, Benî Mürrelerin konak yerlerini keşfetmek üzere, Ulbe b. Zeyd'i, on kişilik bir gözcü birliğinin başında öncü olarak ileri gönderdi.

Bunlar, Benî Mürrelerden bir cemaatin konak yerlerini keşfe muvaffak olduktan sonra, dönüp gördüklerini Galib b. Abdullah'a bildirdiler.

Galib b. Abdullah, Benî Mürreleri geceleyin gözle görebilecekleri bir yere kadar mücahidlerle birlikte ilerleyip, orada durdu.

Benî Mürreler davarlarını sağdılar, develerini suvarıp su başına ıhdırdılar. Kendileri de istirahata geçtiler.

Galib b. Abdullah, ayağa kalkıp, Cenab-ı Hakk'a lâyık olduğu şekilde hamd ü senâda bulunduktan sonra, şöyle dedi:

"Ben size Bir olan, şerîki ve nazîri olmayan Allah'ın emirlerini yerine getirmeyi, yasakladıklarından da sakınmayı, bana da itaat etmenizi ve

143 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/119.
144 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, İbn Sa'd, 2/126, İbn Seyyid, 2/151.
145 Diyarbekrî, 2/67.
146 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, 725, İbn Sa'd, 2/126, İbn Seyyid, 2/151.
147 Vâkıdî, Megâzî, 2/724.
148 Vâkıdî, Megâzî, 2/723, 724, İbn Sa'd, 2/126.

karşı gelmemenizi, hiçbir işte bana aykırı davranmamanızı tavsiye ederim. Çünkü, ancak, rey ve görüş sahibi olmayan kişiye itaat olunmaz.

Bana itaatsizlik etmeyiniz.

Çünkü, Resûlullah Aleyhisselam:

'Benim kumandanıma itaat eden, bana itaat etmiş; ona itaatsizlik eden de, bana itaatsizlik etmiş olur!' buyurmuştur.

Binâenaleyh, siz ne zaman bana itaatsizlik ederseniz, Peygamberinize itaatsizlik etmiş olursunuz!"[149]

Galib b. Abdullah, konuşmasını bitirdikten sonra, mücahidleri:

"Ey filan! Sen, filanla. Ey filan! Sen, filanla... arkadaş ve kardeşsin!

Herkes, arkadaşından ayrılmayacaktır!

Sizden biriniz yanıma dönünce, ona:

'Arkadaşın filan kişi, nerededir?' diye soracağım.

Sakın, bana:

'Ben onun nerede olduğunu bilmiyorum!' diye cevap vermeyesiniz!" diyerek birbirlerine kardeş ve arkadaş yaptı.[150]

Benî Mürrelere Baskın Yapılışı

Mücahidler, Benî Mürrelere baskın yapmak üzere hazırlandılar.[151]

Benî Mürrelerin konak yerlerini iyice gördüler.

Benî Mürreler, deve ve sığırlarını sulayıp, dinlenmeye başlamışlardı.

Galib b. Abdullah, mücahidlere:

"Ben tekbir aldığım zaman, siz de tekbir alınız!" dedi[152] ve hemen tekbir aldı.

Mücahidler de tekbir aldılar, kılıçlarını sıyırdılar, sabahleyin erkenden baskın yaptılar.[153]

Benî Mürrelerin erkekleri, mücahidleri karşıladılar.

Mücahidler onları kılıçtan geçirdiler.[154]

Orada bulunan Benî Mürrelerin birçokları öldürüldü.[155]

---

149 İbn Sa'd, 2/126.
150 Vâkıdî, Megâzî, 2/724.
151 İbn Sa'd, 2/126, İbn Seyyid, 2/151, Diyarbekrî, 2/67.
152 Vâkıdî, Megâzî, 2/724, Zehebî, Târîh, s. 374.
153 İbn Sa'd, 2/126, İbn Seyyid, 2/151, Zehebî, Târîh, s. 376.
154 Vâkıdî, Megâzî, 2/724, Zehebî, Târîh, s. 374.
155 Diyarbekrî, 2/67.

Mirdas b. Nehik'in Üsâme Tarafından Öldürülüşü

Birlik kumandanı Galib b. Abdullah:

"Üsâme b. Zeyd nerede kaldı?" diye sordu.

Geceden bir kısmı geçtikten sonra, Üsâme b. Zeyd geldi.

Galib b. Abdullah onu en ağır bir şekilde kınadı ve:

"Sana ne dediğimi bilmiyor musun?!" dedi.

Üsâme:

"Ben bana son derecede kızan bir adamın ardına düştüm. Kendisine yaklaşıp kılıcımı kaldırdığım zaman, 'Lâ ilâhe illallah' diyerek kelime-i tevhidi söyledi" dedi.

Galib b. Abdullah:

"O zaman, kılıcını kınına soktun mu?" diye sordu.

Üsâme b. Zeyd:

"Hayır! Vallahi, onun boyun damarını kesmedikçe, geri durmadım!" dedi.

Kumandan ve mücahidler:

"Vallahi, sen, buyurulmadığın kötü bir iş yaptın!?" dediler.

Üsâme, yaptığına çok pişman oldu, elleri yanlarına düştü![156]

Üsâme'nin müşrik sanarak öldürdüğü kimse, Cüheynelerin Hurka kolundan Mirdas b. Nehik idi.[157]

Kendisi, Benî Mürrelerin müttefiki idi.[158]

Fedek halkından, bundan başkası Müslüman olmamıştı.

Galib b. Abdullah İslâm mücahidleriyle oraya gelince, Fedekliler hep kaçışmışlar, Mirdas b. Nehik ise, Müslümanlığına güvenerek kaçmamıştı.[159]

Üsâme'nin Yaptığına Son Derecede Üzülüşü

Üsâme, adamı öldürünce, içinde son derecede üzüntü duydu.

Medine'ye gelinceye kadar, üzüntüsünden, yemek yiyemedi.[160]

Hadise Peygamberimiz Aleyhisselama haber verilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Üsâme! 'Lâ ilâhe illallah!' demiş olan bir adamı, öldürdün ha?![161]

---

156 Vâkıdî, Megâzî, 2/724-725, Halebî, 3/197.
157 İbn İshak, İbn Hişam, 4/271, Vâkıdî, Megâzî, 2/724.
158 İbn İshak, İbn Hişam, 4/271.
159 Zemahşerî, 1/555.
160 Vâkıdî, Megâzî, 2/725.
161 İbn İshak, İbn Hişam, 4/271, Vâkıdî, Megâzî, 2/725.

Demek, o 'Lâ ilâhe illallah!' dedi. Sen de onu öldürdün ha?![162]

Demek, o 'Lâ ilâhe illallah!' dedikten sonra, onu öldürdün ha?!" buyurdu.[163]

Üsâme:

"Yâ Rasûlallah! O bunu ancak silahtan korktuğu için söylemiştir![164] O buna öldürülmekten kurtulmak için sığınmıştır!" dedi.[165]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bâri, adamın kalbini yarsaydın da, bu sözü doğru mu, yalandan mı söylediğini de öğrenseydin ya?!" buyurdu.[166]

Peygamberimiz Aleyhisselam Üsâme'ye bunları o kadar tekrarlayıp durdu ki, Üsâme'ye:

"Keşke bugünden önce Müslüman olmamış olsaydım da, Resûlullah Aleyhisselamın bu itablarına uğramasaydım!" dedirtti.[167]

Üsâme:

"Yâ Rasûlallah! Ben artık hiçbir zaman 'Lâ ilâhe illallah!' diyen kimseyi öldürmemek üzere Allah'a yemin ediyorum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Üsâme! 'Benden işittikten sonra' diyeceksin!" buyurdu.

Üsâme de:

"Senden işittikten sonra!" dedi.[168]

Peygamberimiz Aleyhisselamın, Üsâme'ye:

"Onun kalbini yarıp da içine baktın mı?!" diye sorduğu zaman, Üsâme'nin:

"Yâ Rasûlallah! Onun kalbi, ancak cesedinden bir et parçasıdır! Onu yarıp da, içinden geçeni nasıl anlayayım?!" dediği de rivayet edilir.[169]

Şüca' b. Vehb'in Benî Âmirlere Gönderilişi

Seferin İsmi, Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Siyy seferi, Hicretin 8. yılında Rebiülevvel ayında yapılmıştır.[170]

---

162 Müslim, 1/96.
163 Ahmed b. Hanbel, 5/200, Buhârî, Sahîh, 5/88, Müslim, 1/97.
164 Müslim, 1/96.
165 İbn İshak, İbn Hişam, 4/271, Vâkıdî, Megâzî, 2/725, Ahmed b. Hanbel, 5/200, Buhârî, Sahîh, 5/88, Müslim, 1/97.
166 Vâkıdî, Megâzî, 2/725, Müslim, 1/96.
167 İbn İshak, İbn Hişam, 4/271, Vâkıdî, Megâzî, 2/725, Ahmed b. Hanbel, 5/200. Buhârî, Sahîh, 5/88, Müslim, 1/97.
168 İbn İshak, İbn Hişam, 4/271, İbn Asâkîr, 2/398.
169 Taberî, Tefsîr, 5/224.
170 Vâkıdî, Megâzî, 1/66, 2/753, İbn Sa'd, 2/127, Belâzurî, Ensâb, 1/380, Taberî, Târîh, 3/301.

Siyy; Mekke'den Basra'ya giden büyük yol üzerinde, üç merhale uzaklıktadır.[171] Siyy'in Mâdin arkasına düşen Rükbe nahiyesi, Hevâzinlerden Benî Âmir cemaatinin yurdu olup, burası da, Medine'ye beş geceliktir.[172] Benî Âmirler, burada otururlardı.[173]

Hicretin 4. yılında, kırk kişilik İslâm irşad birliğinin imhası için Âmir b. Tufeyl tarafından yapılan davete icabetten kaçınır görünmelerine rağmen,[174] Benî Âmirlerden kalabalık bir kabile, Müslümanları kuşatarak şehit eden kabileler arasında bulunuyordu.[175]

Onları te'dib etmek sırası gelmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Şüca' b. Vehb el-Esedî'yi 24 kişilik bir birliğin başında, Siyy'de bulunan Hevâzinlerden Benî Âmirlere baskın yapmak, bir darbe indirmek üzere gönderdi.

Benî Âmirler, Siyy'in Rükbe nahiyesinde bulunmakta idiler.

Mücahidler geceleri yürüdüler, gündüzleri gizlendiler. Nihayet, varacakları yere vardılar.[176]

Şüca' b. Vehb; baskından önce, mücahidlerin önüne geçti[177] ve kaçanların arkasına düşüp birliklerinden uzaklaşmamalarını onlara sıkı sıkı tenbih etti.[178]

Mücahidler; Benî Âmirlere, sabahleyin, konak yerlerinde gafil bulundukları bir sırada, her taraftan, birden baskın yaptılar.[179] Benî Âmirlerin pek çok deve ve davarlarını ele geçirdiler.

Mücahidlerden her birinin hissesine ya 15 deve, ya da bir deveye on koyun hesabıyla 150 koyun düştü.

Bu askerî harekatın gidiş ve dönüşü 15 gece sürdü.[180]

Esir edilip Medine'ye getirilen Benî Amir kadınları hakkında konuşmak üzere Benî Âmirlerden Medine'ye Müslüman bir heyet gelip, esir kadınlar hakkında Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştular.

---

171 Yâkût, 3/267.
172 İbn Sa'd, 2/127, İbn Seyyid, 2/152.
173 Halebî, 3/198, Zürkânî, 2/267.
174 İbn İshak, İbn Hişam, 3/194, Vâkıdî, Megâzî, 1/347.
175 Vâkıdî, Megâzî, 1/348.
176 Vâkıdî, Megâzî, 2/753, İbn Sa'd, 2/127, Beyhakî, Delâil, 4/353.
177 İbn Seyyid, 2/152, Zehebî, Târîh, s. 399.
178 Vâkıdî, Megâzî, 2/753, Halebî, 3/198.
179 Vâkıdî, Megâzî, 2/753, İbn Sa'd, 2/127, Taberî, Târîh, 3/103, İbn Seyyid, 2/152, Zehebî, Târîh, s. 399.
180 Vâkıdî, Megâzî, 2/753, 754, İbn Sa'd, 2/127, Beyhakî, Delâil, 4/353, İbn Seyyid, 2/152, Zehebî, Târîh, s. 399.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onların yurtlarına geri çevirilmeleri için Şüca' b. Vehb ve arkadaşlarıyla konuştu.

Kadınlar Müslüman oldular ve adamlarına iade edildiler.

Yalnız, Şüca' b. Vehb'in kendisi için ayırmış olduğu kızı, Benî Âmir heyeti, Şüca' b. Vehb'in yanında kalıp kalmamakta serbest bıraktılar. Kız da kalmayı tercih etti.[181]

---

181 Vâkıdî, Megâzî, 2/754, Zehebî, Târîh, s. 399, İbn Kesîr, Bidâye, 4/240.

On Birinci Bölüm

MU'TE GAZASI

MU'TE GAZASI

Gazanın Tarihi, İsmi ve Sebebi

Mu'te gazası, Hicretin 8. yılında Cumâdelûlâ ayında vuku bulmuştur.[1]

Bu gaza, Mu'te gazası, Ceyşü'l-ümerâ (Kumandanlar ordusu) gazası diye de anılır.[2]

Bu da, ya orduya müteaddit kumandanların katılışından veya orduya katılan mücahidlerin başka gaza ve seriyyelere nazaran daha çok sayıda oluşundan, ya da, düşmanlarla karşılaşınca, son derecede çarpışma yapılışından dolayı idi.[3]

Mu'te; Şam sınırlarından Belka' köylerinden bir köy, Şam yaylalarından bir yayla olup, kılıçların en iyisi orada yapılır ve ora kılıçlarına da, oraya izâfetle, Meşârif yapısı kılıç denilirdi.[4]

Meşârif; Belka' köylerindendir.[5]

Mu'te; Belka' yakınındadır. Beytü'l-Makdis (Kudüs)'e iki merhaleliktir.[6]

Belka' ise; Dımaşk nahiyelerinden olup Şam'la Vâdi'l-kurâ arasındadır. Amman'ın kasabasıdır.

Belka'da, birçok köyler ve geniş ekinlikler vardır. Buğdayının iyiliği, dillere destandır.[7]

---

1 İbn İshak, İbn Hişam, 4/15, İbn Sa'd, 2/128, Belâzurî, Ensâb, 1/380, Taberî, Târîh, 3/107, İbn Hazm, Cevâmi, s. 220, Beyhakî, Delâil, 4/359, İbn Esîr, Kâmil, 2/234, İbn Seyyid, 2/153, Zehebî, Târîh, s. 401, Heysemî, 6/157.

2 İbn Sa'd, 3/46, Ahmed b. Hanbel, 5/299, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 40.

3 Zürkânî, 2/267.

4 Yâkût, 5/220.

5 İbn İshak, İbn Hişam, 4/19.

6 Zürkânî, 2/268.

7 Yâkût, 1/489.

Mu'te halkı, Gassanlarla Rumlardan karışıktı.[8]

Mu'te gazâsının sebebine gelince; Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Lehblerden Hâris b. Umeyr el-Ezdî'yi, Busrâ hükümdarına bir mektupla göndermişti.[9]

Rivayete göre; Hâris b. Umeyr, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Şam'a, Rum Kayserine götürmekte idi.[10]

Hâris b. Umeyr, Mu'te'ye varınca, durdurulup Şurahbil b. Amr el-Gassânî'nin huzuruna çıkarıldı.[11]

Şurahbil b. Amr, Kayser'in Şam ülkesi valilerindendi.[12]

Şurahbil, Hâris b. Umeyr'e:

"Sen nereye gitmek istiyorsun?" diye sordu.

Hâris b. Umeyr:

"Şam'a!" dedi.

Şurahbil:

"Sen Muhammed'in elçilerinden olmayasın (olabilirsin)?" dedi.

Hâris b. Umeyr:

"Evet! Ben Resûlullahın elçisiyim!" dedi.[13]

Şurahbil emretti; Hâris b. Umeyr bir iple bağlandıktan sonra, götürülüp boynu vuruldu![14]

O güne kadar, Hâris'in şehit edilişi, Peygamberimiz Aleyhisselama çok ağır geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, hemen Müslümanları topladı.[15] Onlara, Hâris b. Umeyr'in şehit edildiği yeri ve kendisini kimin şehit ettiğini haber verdi.[16] Kendilerini, Cürüf ordugâhında toplanmaya davet etti.[17]

Müslümanlar, hemen Cürüf ordugâhında toplandılar.[18]

---

8 Vâkıdî, Megâzî, s. 322 (1367/1948 Kahire baskısı)

9 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, İbn Sa'd, 2/128, İbn Abdilberr, 1/227, 228, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/408, İbn Seyyid, 2/153, İbn Kayyım, 2/172, Kastallânî, Mevâhib, 1/187, Diyarbekrî, 2/70.

10 İbn Abdilberr, 1/298, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/408, İbn Seyyid, 2/153, İbn Kayyım, 2/173, Halebî, 2/786.

11 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, İbn Sa'd, 2/128, İbn Abdilberr, 1/298, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/408, İbn Seyyid, 2/153, İbn Kayyım, 2/173.

12 Diyarbekrî, 2/70, Halebî, 2/786, Zürkânî, 2/268.

13 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, Zehebî, Târîh, s. 41, Halebî, 2/786.

14 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, İbn Abdilberr, 1/298, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/408, İbn Seyyid, 2/153, İbn Kayyım, 2/173.

15 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, İbn Sa'd, 2/128, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Seyyid, 2/153, Zehebî, Târîh, s. 401, İbn Kayyım, 2/173.

16 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, İbn Asâkîr, 1/94, Diyarbekrî, 2/70.

17 İbn Asâkîr, 1/94, Diyarbekrî, 2/70.

18 Vâkıdî, Megâzî, 2/755, İbn Sa'd, 2/128, İbn Asâkîr, 1/94, Diyarbekrî, 2/70.

Peygamberimiz Aleyhisselam, daha önce, Ka'b b. Umeyr'in kumandası altında 15 kişilik İslâm propaganda heyetini Şam'ın Zât-ı Atlah nahiyesinde şehit edenlere askerî bir birlik göndermeye niyetlenmiş ise de, oradaki halkın başka bir yere çekip gittiklerini haber alınca, bundan vazgeçmiş bulunuyordu.[19]

Zât-ı Atlah halkı, Kudâalardan olup, Sedus adında bir liderin idaresi altında idiler.[20]

Mu'te Mücahidlerinin Sayısı ve Orduya Kumanda Edeceklerin Belirlenişi

Silahlanıp yola çıkmaya hazırlanan İslâm mücahidlerinin sayısı 3.000 idi.[21]

Peygamberimiz Aleyhisselam, öğle namazını kıldırdıktan sonra, oturdu. Ashab da, çevresinde, kendisiyle birlikte oturdular.

O sırada, Numan b. Funhus (Mahs) adındaki Yahudi de, gelip halk ile birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamın başucunda durdu.[22]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Cihada çıkacak olan şu insanlara, Zeyd b. Hârise kumandandır!

Zeyd b. Hârise öldürülürse, Cafer b. Ebu Talib kumandandır!

Cafer b. Ebu Talib öldürülürse, Abdullah b. Revâha kumandandır![23]

Abdullah b. Revâha da öldürülürse, Müslümanlar, aralarından münasip birini seçsinler ve onu kendilerine kumandan yapsınlar!" buyurdu.[24]

Peygamberimiz Aleyhisselam ordunun kumandanlığına Zeyd b. Hârise'yi tayin buyurduğu zaman, Hz. Cafer sıçrayıp kalktı ve:

"Anam, babam sana feda olsun ey Allah'ın Peygamberi! Zeyd'i benim üzerime kumandan tayin edeceğini sanmamıştım!?" dedi.

---

19 Vâkıdî, Megâzî, 2/753, İbn Sa'd, 2/127, 128, İbn Seyyid, 2/152, Zehebî, s. 400, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241, İbn Hacer, İsâbe, 3/301.

20 Taberî, Târîh, 3/103, İbn Esîr, Kâmil, 2/230.

21 İbn İshak, İbn Hişam, 4/15, Vâkıdî, Megâzî, 2/756, İbn Sa'd, 2/128, Taberî, Târîh, 3/107, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Esîr, Kâmil, 2/23, İbn Seyyid, 2/153, Zehebî, Târîh, s. 403, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 40, Ebu't-Tayyib, 1/259, Heysemî, 6/157.

22 Vâkıdî, Megâzî, 2/756, Ebu Nuaym, Delâil, 2/528, 529, Beyhakî, Delâil, 4/361, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241.

23 İbn İshak, İbn Hişam, 4/15, Vâkıdî, Megâzî, 2/756, İbn Sa'd, 2/128, Ahmed b. Hanbel, 1/204, Buhârî, Sahîh, 5/86, 87, Ebu Nuaym, Delâil, 2/528, Beyhakî, Delâil, 4/361, 362, İbn Asâkîr, 1/993, İbn Esîr, Kâmil, 2/23, İbn Seyyid, 2/152, Zehebî, Târîh, s. 401, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 40, Heysemî, 6/157, Kastallânî, Mevâhib, 1/187, Diyarbekrî, 2/70, Halebî, 2/77.

24 Vâkıdî, Megâzî, 2/756, İbn Sa'd, 2/128, Ahmed b. Hanbel, 1/204, Buhârî, Sahîh, 5/86, 87, İbn Asâkîr, 1/93, Zehebî, Târîh, s. 401, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 40, Ebu't-Tayyib, Ikdu's-semîn, 1/259, Kastallânî, Mevâhib, 1/187, Suyutî, Hasâis, 2/70, Diyarbekrî, 2/70, Halebî, 2/787, Zürkânî, 2/269.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen emre göre hareket et! Hangisinin hakkında daha hayırlı olduğunu bilmezsin!" buyurdu.[25]

Bunun üzerine, Müslümanlar ağlamaya başladılar ve:

"Yâ Rasûlallah! Keşke sağ kalsalar da, kendilerinden yararlansaydık!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, cevap vermeyip sustu.[26]

Yahudi Numan b. Funhus:

"Ey Ebu'l-Kasım! Eğer sen gerçekten peygambersen, az veya çok adlarını andığın kişilerin hepsi ölürler.

Çünkü, İsrail oğulları içinde zuhur eden peygamberler bir adamı bir cemaat üzerine kumandan tayin ettikleri ve 'Filan, filan öldürülecek!' dedikleri zaman, yüz kişinin bile adını anmış olsalar, onların hepsi ölürler, sağ kalmazlardı!" dedi.

Sonra da, Zeyd b. Hârise'ye dönüp:

"Vedanı, vasiyetini yap!

Eğer Muhammed gerçekten peygamberse, artık sen hiçbir zaman onun yanına geri dönemeyeceksin!" dedi.

Zeyd b. Hârise ise:

"Ben şehadet ederim ki; O, hiç şüphesiz, gerçek peygamberdir!" dedi.[27]

Mücahidlerin Medine'den yola çıkacakları sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam beyaz bir sancak, bayrak bağlayıp Zeyd b. Hârise'ye verdi.[28]

Hâris b. Umeyr'in öldürüldüğü yere kadar gitmesini ve orada bulunanları İslâmiyete davet etmesini, Müslümanlığı kabul ederlerse, ne âlâ; kabul etmedikleri takdirde, Allah'ın yardımına güvenerek onlarla çarpışmasını emir buyurdu.

Uğurlamak üzere, Veda yokuşuna kadar, mücahidlerle birlikte gitti ve orada durdu[29] ve:

"Ben size Allah'ın buyurduklarını yerine getirmenizi, yasakladıklarından sakınmanızı, Müslümanlardan yanınızda bulunanlara karşı hayırlı olmanızı, iyi davranmanızı tavsiye ederim!

---

25 İbn Sa'd, 3/46, 47, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Beyhakî, Delâil, 4/367, İbn Esîr, Kâmil, 2/234, Zehebî, Târîh, s. 406, Heysemî, 6/156.

26 İbn Esîr Kâmil, 2/234.

27 Vâkıdî, Megâzî, 2/756, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/361, 362, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241, Diyarbekrî, 2/70, Suyutî, Hasâis, 2/70, Halebî, 2/787, Zürkânî, 2/269.

28 Vâkıdî, Megâzî, 2/756, İbn Sa'd, 2/128, İbn Asâkîr, 1/94.

29 İbn Sa'd, 2/128, İbn Asâkir, 1/95, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241, Diyarbekrî, 2/70, Kastallânî, Mevâhib, 1/187, Halebî, 2/787, Zürkânî, 2/269.

Allah yolunda ve Allah'ın ismiyle gaza ediniz. Allah'ı tanımayanlarla çarpışınız!

Ganimet mallarına hıyanet etmeyiniz!

Ahde vefasızlık göstermeyiniz!

Küçük çocukları öldürmeyiniz!

Müşriklerden, düşmanınla karşılaştığın zaman, onları üç husustan birisine davet et! Onlardan hangisine icabet ederlerse, icabetlerini kabul et, onlardan elini çek!

Sonra, onları, Muhacirler yurdu olan Medine'ye, yurtlarını değiştirmeye davet et!

Onlar davetine icabet eder, senin dediğini yaparlarsa, Muhacirlerin sahip oldukları haklara kendilerinin de sahip olacaklarını ve onların mükellef bulundukları vazifelerle kendilerinin de mükellef olacaklarını bildir!

Eğer Müslüman olup yurtlarında oturmayı tercih ederlerse, Müslümanlardan, göçebe Araplar gibi olacaklarını ve onlar hakkında uygulanan ilahî hükmün kendileri hakkında da uygulanacağını, harp ganimetinden kendilerine bir şey verilemeyeceğini ve ganimetten ancak Müslümanların yanında savaşmış olanların yararlanacağını haber ver!

Eğer Müslüman olmaya yanaşmazlarsa, onları cizye vermeye davet et! Onlardan, bunu yapanlardan elini çek!

Cizye vermeye de yanaşmazlarsa, Allah'ın yardımına sığınarak onlarla çarpış.

Eğer kuşattığın kale veya şehir halkı, senden, kendileri için Allah'ın ve Resulünün emanını isterlerse, sen onlara Allah ve Resûlü adına eman verme! Fakat, kendi emanını, babanın emanını ve arkadaşlarının emanını ver!

Çünkü, siz kendinizin ve babalarınızın vermiş olduğunuz eman sözünü bozacak olursanız, bu, Allah ve Resûlü adına vermiş olduğunuz eman sözünü bozmanızdan, sizin için, vebal bakımından daha hafiftir!" buyurdu.[30]

Birçok halk da, ordugâha kadar gelip, kumandanlarla vedalaştılar ve onlara dua ettiler.

Mücahidlerden bazıları da, halktan bazılarıyla vedalaştılar.[31]

Ordu karargâhtan hareket ettiği zaman, Müslümanlar:

"Allah sizleri her tehlikeden korusun! Yine, sağ salim ve ganimetler elde etmiş olarak geri çevirsin!" diyerek seslendiler.[32]

---

30 Vâkıdî, Megâzî, 2/757-758, Ahmed b. Hanbel, 5/358, Müslim, 3/1357-1358, Ebu Davud, 3/37, Tirmizî, Sünen, 4/162, 163, İbn Mâce, 2/953, 954.

31 Vâkıdî, Megâzî, 2/756.

32 Vâkıdî, Megâzî, 2/756, İbn Sa'd, 2/128.

Abdullah b. Revâha'nın Vedalaşırken Ağlaması ve Ağlamasının Sebebi

Abdullah b. Revâha, yanındaki kumandan arkadaşlarıyla birlikte vedalaştıkları sırada ağladı.

Ona:

"Ey Revâha'nın oğlu! Ne için ağlıyorsun?" diye sordular.

Abdullah b. Revâha:

"Vallahi, ben ne dünya sevgisinden, ne de sizleri özleyeceğimden ağlıyor değilim!

Fakat, ben, Yüce Allah'ın Kitabından, içinde Cehennem ateşi anılan; 'İçinizden, Cehenneme uğramayacak yoktur! Bu, Rabbinin yapmayı üzerine vacib kıldığı bir gerçektir!' [Meryem: 71] âyetini okurken, Resûlullah Aleyhisselamdan işitmişimdir.

Cehenneme uğradıktan sonra, oradan selametle nasıl geri dönebileceğimi bilmiyorum ve bunun için ağlıyorum!" dedi.

Müslümanlar:

"Allah sizin yardımcınız olsun! Sizleri her tehlikeden korusun! Sizi sağ salim geri çevirsin!" dediler.

Abdullah b. Revâha, onlara:

"Fakat, ben, Rahman olan Allah'tan, yarlıganmak, kanları fışkırtıp köpürten bir kılıç darbesiyle, yahut ciğer ve barsakları kasıp kavuran bir kargı saplamasıyla şehit olmak isterim ki; kabrime uğrayanlar, 'Allah, bu savaşçıya doğru yolu göstermiş, o da doğru yolu bulmuştur!' desinler" mealli beyitleri okudu.

Ordunun gitmeye hazırlandığı sırada, Abdullah b. Revâha Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına varıp Peygamberimiz Aleyhisselamla vedalaştıktan sonra:

"Allah, Musa'ya olduğu gibi, sana olan ihsanlarını da sabit ve devamlı kılsın! Yardım olunan ve zafere kavuşturulanlar gibi, sana da yardımını ihsan buyursun!

Ben, sana Allah tarafından hayır (peygamberlik) ihsan olunduğunu hemen anlamışımdır. Allah bilir ki, ben keskin görüşlüyümdür. Sen, hiç şüphesiz, Allah'ın Resûlüsün!" mealli beyitleri okudu.[33]

---

33 İbn İshak, İbn Hişam, 4/15, 16, Taberî, Târîh, 3/107, İbn Abdilberr, 3/898, 900, Beyhakî, Delâil, 4/359, İbn Asâkîr, 1/93, İbn Esîr, Kâmil, 2/234, 235, Zehebî, Târîh, s. 401, 402, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241, 242, İbn Kayyım, 2/173, Heysemî, 6/157, Diyarbekrî, 2/70.

Abdullah b. Revâha:

"Allah sana olan ihsanını sabit ve devamlı kılsın!" dediği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam da, ona:

"Ey Revâha'nın oğlu! Allah seni de iyilikte en güzel şekilde sabit ve devamlı kılsın!" diyerek cevap verdi.[34]

Abdullah b. Revâha:

"Yâ Rasûlallah! Bana nasihatını arttır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ı daima zikret! Çünkü, Allah'ı zikr, umduğuna ermende sana yardımcı olur!" buyurdu.[35]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Seniyetü'l-Veda'da mücahidlerle vedalaştı.[36]

Onlara:

"Haydi, Allah'ın ismiyle gaza ediniz!

Allah'ın ve sizin Şam'da olan düşmanlarınızla çarpışınız!

Orada, Nasranîlerin kiliselerinde, halktan ayrılmış, kendilerini ibadete vermiş birtakım kimseler bulacaksınız. Sakın onlara dokunmayınız!

Onların dışında, başlarında şeytanların yuvalandıkları daha birtakım kimseler de bulacaksınız. Onların başlarını kılıçla koparınız!

Siz, ne bir kadını, ne süt emen bir çocuğu, ne yaşlanmış bir pîr-i fânîyi öldürecek; ne bir ağaç yakacak veya kesecek, ne de bir ev yıkacaksınız!" buyurdu[37] ve kendilerini sis bürüdüğü ve hiçbir yeri göremez bir halde bulundukları sırada, sabahlamadıkça, Mu'te'ye girmekten de nehyetti.[38]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlerle vedalaşıp Medine'ye dönerken, Abdullah b. Revâha Peygamberimiz Aleyhisselamı şu beyitle selamladı:

"Geride kalan hurmalıkta kendisine veda ettiğim zâta, o en hayırlı uğurlayıcıya, en hayırlı dosta selam olsun!"[39]

İslam mücahidleri Medine'den ayrıldılar.[40]

---

34 Süheylî, 7/40, Beyhakî, Delâil, 4/359, 360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/225.
35 Vâkıdî, Megâzî, 2/758.
36 İbn İshak, İbn Hişam, 4/16, İbn Sa'd, 2/128.
37 Vâkıdî, Megâzî, 2/758, İbn Asâkîr, 1/95, Halebî, 2/787.
38 Halebî, 2/787.
39 İbn İshak,İbn Hişam, 4/16, Taberî, Târîh, 3/107, İbn Esîr, Kâmil, 2/235, İbn Kesîr, Bidâye, 4/242.
40 Vâkıdî, Megâzî, 2/759.

Şurahbil'in Savaşmaya Hazırlanışı

Şurahbil b. Amr, İslâm mücahidlerinin kendisine doğru gelmekte olduklarını haber alınca, pek çok asker topladı.[41]

Topladığı askerlerin sayısı 100.000'i aşkındı.[42]

Şurahbil, Müslümanların geleceği yollara gözcüler (casuslar) çıkardı.[43]

İslâm mücahidleri, Vâdi'l-kurâ'ya gelip konakladılar ve orada günlerce oturdular.

Şurahbil b. Amr, kardeşi Sedus'u veya Vebr b. Amr'ı, ileri birliği olarak ileri sürmüştü.[44]

Mücahidler, Sedus'un 50 kişilik birliğini bozguna uğrattılar.[45]

Sedus öldürülünce, Şurahbil korktu, kalesine sığındı.[46]

Mücahidler, yollarının üzerindeki bir köye uğramışlardı.

Kale halkı, mücahidlerden birini vurup şehit ettiler.[47]

Mücahidlerin Maan'da Durup Durumu Gözden Geçirmeleri

İslâm mücahidleri yollarına devam ederek Şam topraklarından Maan (Muan)'a vardılar.

Kayser Herakliyus'un 100.000 askerle Belka' topraklarından Meab'a gelip konduğunu ve Beliyy kabilesinden Malik b. Zafile adında birinin kumandası altında Lahm, Cüzam, Kayn, Behra', Vâil, Bekr ve Beliyy Hıristiyan Araplarından 100.000 kişilik bir kuvvetin de gelip onlara katıldığını haber aldılar.[48]

Başka rivayete göre; toplanan düşmanların sayısı 150.000 veya 200.000'i Rumlardan ve 50.000'i Hıristiyan Araplardan olmak üzere 250.000 idi. Bunların yanlarında atlar ve silahlar da bulunuyordu. Müslümanlar ise, bunlardan mahrumdu.[49]

Lahm ve Cüzam, çöl Arapları olup Hıristiyandılar.

Behra', Beliyy ve Kayn da, Kudâa kabilelerinden idiler.[50]

---

41 Vâkıdî, Megâzî, 2/759, 760, İbn Sa'd, 2/128, 129.
42 İbn Sa'd, 2/129.
43 Vâkıdî, Megâzî, 2/760, İbn Sa'd, 2/129.
44 Vâkıdî, Megâzî, 2/760.
45 İbn Asâkîr, 1/97, Zürkânî, 2/270.
46 Vâkıdî, Megâzî, 2/760 İbn Asâkîr, 1/97.
47 Diyarbekrî, 2/72, Zürkânî, 2/274.
48 İbn İshak, İbn Hişam, 4/16, 17, Vâkıdî, Megâzî, 2/760, İbn Sa'd, 2/129, Taberî, Târîh, 3/107, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Esîr, Kâmil, 2/235 İbn Seyyid, 2/153, İbn Kesîr, Bidâye, 4/242, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 41, Heysemî, 6/157, Diyarbekrî, 2/71.
49 Süheylî, 7/41, Halebî, 2/787.
50 İbn Haldun Târîh, c. 2, ks. 2, s. 41.

Kudâa kabileleri; Benî Mehre, Benî Behra', Benî Beliyy, Benî Cüheyne, Benî Selaman, Benî Selih ve Benî Huşeyş kabileleridir.[51]

Benî Ganmlerden Rum Ordularına Katılmayanların Çoğalmaları, Katılanların Azalıp Küçülerek Yoksul Düşmeleri

Rumlara katılan Arap kabilelerinden Lahmlar:

Beni'd-Dârlar, Benî Nadrlar, Benî Râşideler, Benî Hadesler ve Benî Zu'rlar gibi dallara ayrılmakta idiler.[52]

Benî Hadeslerin kâhin bir kadınları vardı.

Kadın, Peygamberimiz Aleyhisselamın askerinin gelmekte olduğunu işitince, Benî Hadeslerden olan kavmi Benî Ganmlere:

"Ben sizi gözlerinin ucuyla, hınçla bakan, atlarını yedeklerinde taşıyan ve kanlar döken bir kavme karşı koymaktan sakındırırım!" diyerek onları uyardı.

Benî Ganmler de, onun sözünü tutup Lahmlerden ayrıldılar.

Benî Hadeslerden bir kol olup o zaman Müslümanlarla savaşan Benî Sa'lebeler ise, bundan sonra gitgide azaldılar, küçüldüler, küçüldüler ve yoksul düştüler.[53]

İslâm Mücahidlerinin Maan'da Durum Değerlendirmesi Yapmaları

İslâm mücahidleri, durumu gözden geçirmek üzere Maan'da iki gece (iki gün) oturdular.[54]

Zeyd b. Hârise; Rumların İslâm mücahidleriyle çarpışmak için pek çok asker toplamış olduklarını haber verip, bu yolda ne yapmak gerektiğini mücahidlere sordu.

Mücahidler:

"Rumlarla karşılaşmaktan vazgeçip memleketlere akın yap! Halklarını esir al, Medine'ye dön!" dediler.

Abdullah b. Revâha susuyor, konuşmuyordu.

Zeyd b. Hârise, ona bu hususta ne düşündüğünü sordu.

---

51 İbn Hazm, Cemhere, s. 485, 486.

52 İbn Hazm, Cemhere, s. 477.

53 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24, Taberî, Târîh, 3/110.

54 İbn İshak, İbn Hişam, 4/16, 17, Vâkıdî, Megâzî, 2/760, İbn Sa'd, 2/129, Taberî, Târîh, 3/107, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119, Beyhakî, Delâil, 4/360, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Esîr, Kâmil, 2/236, İbn Seyyid, 2/153.

Abdullah b. Revâha:

"Biz, ganimetler elde etmek için yola çıkmadık. Fakat, Rumlarla karşılaşmak için yola çıktık!" dedi.[55]

Diğer mücahidler ise:

"Resûlullah Aleyhisselama yazı yazıp düşmanımızın sayısını bildirelim. Bize savaş erleri yetiştirmesini, ya da bu yolda yapmak istediği şeyi bize emretmesini isteyelim" dediler.

Bu hususta söz ve görüş birliğine vardılar.[56]

Abdullah b. Revâha:

"Ey kavmim! Vallahi, sizin şimdi istememiş olduğunuz şey, arzulayıp elde etmek için sefere çıktığınız şehitliktir![57]

Biz, insanlarla ne sayıca, ne silahça, ne de at ve süvarice çok olduğumuz için değil, Allah'ın bizi şereflendirdiği şu din kuvvetiyle savaşıyoruz!

Gidiniz, çarpışınız! Bunda muhakkak iki iyilikten biri; ya zafer, ya da şehitlik vardır![58]

Vallahi, Bedir savaşı gününde yanımızda iki at, Uhud savaşı gününde de bir tek at bulunuyordu.

Eğer bu seferimizde düşmana galip gelmek kaderde varsa, zaten Allah'ın ve Peygamberimizin bize va'di de böyledir, Allah va'dinden cayar değildir.

Eğer kaderde şehitlik varsa (şehit olur, daha önce şehit olan) kardeşlerimize böylece Cennetlerde kavuşmuş oluruz!" dedi.

Abdullah b. Revâha'nın bu sözleri, mücahidleri cesaretlendirdi:[59]

"Vallahi, Revâha'nın oğlu doğru söyledi!" dediler, yollarına hızla devam ettiler.[60]

Abdullah b. Revâha'nın Şehitlik Özlemi

Zeyd b. Erkam der ki:

---

55 İbn Asâkîr, 1/99, Zehebî, Siyer, 1/173.

56 İbn İshak, İbn Hişam, 4/17, Vâkıdî, Megâzî, 2/760, İbn Sa'd, 2/129, Taberî, Târîh, 3/107, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119.

57 İbn İshak, İbn Hişam, 4/17, Taberî, Târîh, 3/107, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119, İbn Hazm, Cevâmi, s. 221, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Esîr, Kâmil, 2/235 İbn Seyyid, 2/153, 154, Zehebî, Târîh, s. 402, İbn Kesîr, Bidâye, 4/243, İbn Kayyım, 2/173, Heysemî, 6/158.

58 İbn İshak, İbn Hişam, 4/17, Vâkıdî, Megâzî, 2/760, Taberî, Târîh, 3/107, 108, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119, İbn Hazm, Cevâmi, s. 221, İbn Asâkîr, 1/94, İbn Esîr, Kâmil, 2/235, İbn Seyyid, 2/154, Zehebî, Târîh, s. 402, İbn Kesîr, Bidâye, 4/243, İbn Kayyım, 2/173, Heysemî, 6/158, Diyarbekrî, 2/71, Halebî, 2/787.

59 Vâkıdî, Megâzî, 2/760.

60 İbn İshak, İbn Hişam, 4/17, Taberî, Târîh, 3/108, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119, Beyhakî, Delâil, 4/360, İbn Asâkîr, 1/94.

"Ben, Abdullah b. Revâha'nın terbiyesi altında bir yetimdim.

Kendisi Mu'te seferine çıktığında, beni de devesinin terkisine bindirmişti.

Vallahi, geceleyin biraz gidince, onun şu beyitleri okuduğunu işittim:

'Ey devem! Beni ve yükümü, Kumluktaki kuyuya vardıktan sonra dört konak daha götürsen, artık seni başka sefere çıkarmayacağım!

Sen sahipsiz, kendi başına, serbest kalacaksın!

Ben herhalde geriye, ailemin yanına dönmeyeceğim!

Umarım ki, şehit olacağım!

Müslümanlar geldiler, beni kalmaya iştiyaklı olarak Şam topraklarında bıraktılar.

Artık, ne hurması zâhir olmuş, yağmur suyu ile sulanan ağaçlar, ne de suya kanmış, diplerinden sulanan hurma ağaçları umurumda değildir!'

Kendisinden bunları işitince, ağladım.

Abdullah b. Revâha, bana kamçısıyla dokunarak:

'Ey yaramaz! Allah'ın bana şehitlik nasip etmesinden ve senin de hayvan üzerinde, yolculuk eşyalarının iki yanı arasında geri dönüp gitmenden sana ne zarar olur?[61]

Ben, böylece, şu dünyanın dert ve tasalarından, üzüntülerinden, hadiselerinden kurtulmuş, rahata kavuşmuş olurum!' dedi.

Geceleyin inip iki rekat namaz kıldı. Namazının sonunda uzunca bir dua etti ve bana:

'Ey çocuk!' diye seslendi.

'Buyur!' dedim.

'Bu seferde, inşaallah, bana şehitlik nasip olacak!' dedi."[62]

İbn Ebi Sebre'nin Mu'te'de Kalesini İslâm Mücahidlerine Açışı ve Mücahidlerin Meşârif Köyünde Düşman Ordularıyla Karşılaşmaları ve Savaş Düzenine Girmeleri

İslâm mücahidleri, Mu'te'de İbn Ebi Sebretü'l-Gassânî ile buluştular.

İbn Ebi Sebre, kalesini üç gün Müslümanlardan başkasına kapalı tutup, içeriye kimse almadı.[63]

---

61 İbn İshak, İbn Hişam, 4/18, 19, Taberî, Târîh, 3/108, Ebu Nuaym, Hilye, 1/119, 120, İbn Esîr, Kâmil, 2/235, 236, İbn Seyyid, 2/154.

62 Vâkıdî, Megâzî, 2/759.

63 Beyhakî, Delâil, 4/364, 365, İbn Asâkîr, 1/95, Heysemî, 6/160.

Mücahidler, ilerleyerek Belka' sınırlarına varıp dayandıkları zaman, Belka' köylerinden, Meşârif diye anılan köyde, Herakliyus'un Rum ve Hıristiyan Araplardan mürekkep ordularıyla karşılaştılar. Düşmanlar, mücahidlere doğru yaklaşmaya başladılar.

İslâm mücahidleri de, Mu'te köyüne doğru yönelip, onun yanında, düşmanlarla çarpışmak için hazırlandılar.

Sağ kol, Benî Uzrelerden Kutbe b. Katâde'nin;

Sol kol da, Ensardan Ubâye (Ubâde) b. Malik'in kumandası altında idi.[64]

Düşman Ordularının Göz Kamaştıran Güçleriyle Çarpışmaya Başlanılışı

Ashabdan Ebu Hureyre der ki:

"Mu'te savaşında ben de bulundum.

Müşrikleri gördüğümüz zaman, sayı, silah, at... (gibi askerî), atlas, ipek ve altın gibi (malî güç) bakımından, bizimle karşılaştırılamayacak, karşılarında hiç kimse dayanamayacak derecede olduklarını gördük! Gözüm kamaştı!

Sabit b. Erkam, bana:

'Ey Ebu Hureyre! Sana ne oldu? Sen, galiba, pek çok orduların toplandığını görünce, şaşırmış gibisin?' dedi.

'Evet!' dedim.

Sabit b. Erkam:

'Bizi Bedir'de görmedin mi? Biz orada çokluk sebebiyle mansur ve muzaffer olmuş değildik!' dedi."[65]

Düşman Ordularıyla Çarpışmaya Girişilmesi ve Zeyd b. Hârise'nin Şehit Oluşu

İki taraf askerleri, başlarında kumandanları olduğu halde,[66] şiddetle çarpışmaya başladılar![67]

64 İbn İshak, İbn Hişam, 4/19, Taberî, Târîh, 3/118, Beyhakî, Delâil, 4/360, İbn Esîr, Kâmil, 2/236, İbn Seyyid, 2/154, Zehebî, Târîh, s. 402, 403, İbn Kesîr, Bidâye, 4/244, Diyarbekrî, 2/70 Halebî, 2/788.

65 Vâkıdî, Megâzî, 2/760, Beyhakî, Delâil, 4/362, İbn Asâkîr, 1/98, Zehebî, Târîh, s. 402-403, İbn Kesîr, Bidâye, 4/244, Suyutî, Hasâis, 2/71.

66 Beyhakî, Delâil, 4/365, İbn Asâkîr, 1/95, Heysemî, 6/160.

67 İbn İshak, İbn Hişam, 4/19, Vâkıdî, Megâzî, 2/761, İbn Sa'd, 2/129, Taberî, Târîh, 3/108, Beyhakî, Delâil, 4/367, İbn Asâkîr, 1/97, İbn Esîr, Kâmil, 2/236, İbn Seyyid, 2/154, İbn Kesîr, Bidâye, 4/244.

Peygamberimiz Aleyhisselamın haber verdiğine göre; şeytan hemen gelip Zeyd b. Hârise'ye hayatı ve dünyayı sevdirmek, ölümü çirkin ve sevimsiz göstermek istedi.

Zeyd b. Hârise:

"Bu an, mü'minlerin kalblerinde imanı pekiştirmek zamanıdır!

Halbuki, sen bana dünyayı sevdirmek istiyorsun!?" dedi[68] ve sırtında zırh gömleği, altında atı, Peygamberimiz Aleyhisselamın bayrağı elinde olduğu halde, çarpışmaya girişti.[69]

Vücudu Rumların mızraklarıyla delik deşik edilip kanları saçılıncaya kadar, çarpışmaktan geri durmadı.[70]

En sonunda, cansız olarak yere düştü, şehit oldu.[71]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Zeyd b. Hârise, şehit olduğu zaman, ellibeş yaşında idi.[72]

Hz. Cafer'in Kumandayı Ele Alışı ve Şehit Oluşu

Zeyd b. Hârise şehit olunca, sancağı Hz. Cafer aldı.[73]

Zeyd b. Harise'nin zırh gömleğini sırtına giydi ve atına bindi.[74]

Şeytan gelip ona da hayatı ve dünyayı sevdirmek, ölümü çirkin ve sevimsiz göstermek istedi.

Hz. Cafer:

"Bu an, mü'minlerin kalblerinde imanı pekiştirmek zamanıdır!

Halbuki, sen bana dünyayı sevdirmek istiyorsun!?" dedi,[75] ilerledi. Düşmanlar:

"Bunu arkadaşının yanına ulaştıracak kim var?" diye birbirlerine seslendiler.

İçlerinden birisi:

"Ben ulaştırırım!" dedi.[76]

Hz. Cafer, çarpışa çarpışa, düşmanların ortalarına kadar dalmış bulunuyordu.

---

68 Vâkıdî, Megâzî, 2/761, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/368, 369 İbn Asâkîr, 1/98.
69 İbn Asâkîr, 1/97.
70 İbn İshak, İbn Hişam, 4/19, Taberî, Târîh, 3/108, Hâkim, 3/215, İbn Esîr, Kâmil, 2/236.
71 İbn Kayyım, 2/173.
72 İbn Sa'd, 3/46.
73 İbn İshak, İbn Hişam, 4/20, Vâkıdî, Megâzî, 2/761, İbn Sa'd, 2/129.
74 İbn Asâkîr, 1/97.
75 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 4/37, 38, Beyhakî, Delâil, 4/369.
76 Heysemî, 6/160, 161.

Kurtuluş yolu olmadığını görünce, atından yere atladı ve onu sinirlendirdikten sonra, son nefesine kadar çarpıştı.[77]

"Cennet kokusundan daha güzel koku yoktur!" diyerek[78] çarpışırken, düşmanlar tarafından vurulup bir eli kesildi. Sancağı öbür eline aldı.

O eli de vurulup kesilince, sancağı koltuğunun altına kıstırdı.[79]

O sırada, Rumlardan bir adam, varıp mızrağını sapladı.[80]

Sonra da, kılıçla vurarak onu ikiye ayırdı.[81]

Hz. Cafer, cansız olarak yere düştü, şehit oldu.[82]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Abdullah b. Ömer der ki:

"Cafer b. Ebu Talib'i ölüler arasında aradık, kendisinin vücudunda doksandan fazla mızrak, ok, kılıç yarası bulduk!"[83]

Hz. Cafer, şehit olduğu zaman, otuzüç yaşında idi.[84]

Abdullah b. Revâha'nın Kumandayı Ele Alışı ve Şehit Oluşu

Hz. Cafer şehit olunca, Ebu'l-Yeser Amr el-Ensârî, bayrağı (sancağı) alıp Abdullah b. Revâha'ya verdi.[85]

Abdullah b. Revâha, sancağı alınca, atının üzerinde olduğu halde, düşmanlara doğru ilerledi.

İlerlerken de, nefsini kendisine boyun eğdirmeye ve bazı tereddütlerini gidermeye uğraşıyor ve şöyle diyordu:

"Ey nefis! Ben seni indirmeye (kendime boyun eğdirmeye) yemin ettim!

Sen ya kendiliğinden ineceksin, ya da zorla inersin!

İnsanlar, toplanmış, bağırıyor ve ağlamaklı olarak terci' ediyor ('İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciun=Bizler Allah'ın [kullarıy]ız ve O'na dönücüleriz!' diyor) iken, sana ne oluyor ki, seni Cennetten pek hoşlanmıyor görüyorum?!

---

77 İbn İshak, İbn Hişam, 4/20, İbn Sa'd, 2/129, Taberî, Târîh, 3/108, 109, İbn Esîr, Kâmil, 2/236.
78 Heysemî, 6/160.
79 İbn İshak, İbn Hişam, 4/20, İbn Seyyid, 2/154.
80 Zehebî, Siyer, 1/154.
81 İbn İshak, İbn Hişam, 4/20, Vâkıdî, Megâzî, 2/761, İbn Sa'd, 2/129.
82 Vâkıdî, Megâzî, 2/761, İbn Sa'd, 4/38.
83 İbn Sa'd, 4/38, Buhârî, Sahîh, 5/87, Ebu Nuaym, Hilye, 1/117, 118, Beyhakî, Delâil, 4/361, İbn Abdilberr, 1/243, Zehebî, Siyer, 1/153, 154, İbn Kesîr, Bidâye, 4/256, İbn Kayyım, 2/174, Kastallânî, Mevâhib, 1/188.
84 İbn İshak, İbn Hişam, 4/20, İbn Seyyid, 2/154, Zehebî, Târîh, s. 411, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 41, Diyarbekrî, 2/71.
85 Heysemî, 6/157.

İtmi'nanlı, huzurlu zamanların epey oldu.

Sen, eski bir su kırbasında azıcık safi bir su damlasından başka nesin ki?

Ey nefis! Sen şimdi öldürülmesen, er geç öleceksin ya!

Bu öyle bir ölüm ateşidir ki; sen ona girmiş bulunmaktasın!

İşte, özleyip durduğun şey sana verilmiş bulunmaktadır!

Eğer sen o iki kişinin (Zeyd b. Hârise ile Cafer b. Ebu Talib'in) yaptıkların yapar (şehitliği tercih eder)sen, doğru bir iş yapmış (muradına ermiş) olursun![86]

Eğer gecikirsen, bedbaht olursun!"[87]

Abdullah b. Revâha, nefsinin tereddüdünü hâlâ giderememiş olmalı ki, ona:

"Ey nefis! Şehitlikten seni çekindiren, sakındıran hangi şeylerdir?

Eğer çekinmen zevcem filanca hatundan mahrum kalmaktan ileri geliyorsa, o üç talakla boşanmıştır!

Eğer çekinmen filan filan kölelerimden mahrum kalmaktan ileri geliyorsa, onlar zaten azad edilmişler, hürriyetlerine kavuşturulmuşlardır.

Yok eğer çekinmen bakımsız, verimsiz hale gelmiş bulunan bahçemden, bostanımdan mahrum kalmaktan ileri geliyorsa, o, Allah'a ve Resûlullaha bırakılmış (vakfedilmiş) bulunuyor!" dedi.[88]

Abdullah b. Revâha, çarpıştıktan sonra, iki dostunun yaptığı gibi, atından indiği, zırh gömleğini sırtından çıkardığı sırada,[89] amcasının oğlu, ona üzeri kurumuş etli bir kemik getirdi ve:

"Al, bunu ye de, biraz güçlen!

Çünkü, sen, hayatında hiç karşılaşmadığın şeyle bugün karşılaştın!" dedi.[90]

Abdullah b. Revâha, üç günden beri hiçbir şey yememişti.[91]

Kurumuş etli kemiği amcasının oğlundan alıp ondan azıcık ısırmıştı ki, o sırada, Müslümanların bulundukları köşede bir kargaşa koptu, sınma ve bozulma oldu.

Abdullah b. Revâha, kendi kendine:

---

86 İbn İshak, İbn Hişam, 4/20, 21, Taberî, Târîh, 3/109, Ebu Nuaym, Hilye, 1/120, Beyhakî, Delâil, 4/363, 364, İbn Esîr, Kâmil, 2/236, 237, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/237, 238, Zehebî, Târîh, s. 405, İbn Kesîr, Bidâye, 4/244, 245, Heysemî, 6/159.

87 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/237, Zehebî, Târîh, s. 405, Siyer, 1/172, Diyarbekrî, 2/72.

88 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/237, Diyarbekrî, 2/71.

89 İbn Asâkîr, 1/97.

90 İbn İshak, İbn Hişam, 4/21, Taberî, Târîh, 3/109, Ebu Nuaym, Hilye, 1/120, Beyhakî, Delâil, 4/364, İbn Esîr, Kâmil, 2/237, Zehebî, Târîh, s. 405, İbn Kesîr, Bidâye, 4/245.

91 Diyarbekrî, 2/71.

"Sen hâlâ dünyadasın! Dünyada yiyip içmekle uğraşıyorsun!?" diyerek kendisini kınadı ve hemen elindeki etli kemiği yere attı. Kılıçla, çarpışmaya girişti.[92]

Vücuduna saplanan mızraklarla yaralandı.

Müslümanlarla düşmanların safları arasında yere yıkıldı ve:

"Ey Müslümanlar topluluğu! Kardeşinizin cesedini (düşmanlar tarafından kesilip biçilerek) oyuncak ettirmeyin!" dedi ve çok geçmeden de, kaldırıldığı yerde can verdi.[93]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Abdullah b. Revâha şehit olup sancak yere düşünce, Müslümanlar, müşrikler birbirlerine karıştılar![94]

Müslümanlar görülmedik bir bozguna uğradılar, darmadağın oldular.[95]

İki kişi birarada görülmez oldu.[96]

Müşrikler Müslümanların arkalarına düştüler. Müslümanlardan bazıları şehit oldular.[97]

Kutbe b. Âmir'in Müslümanları Öğütleyişi ve Sabit b. Akrem'in Sancağı ve Kumandayı Halid b. Velid'e Tevdi Edişi

Kutbe b. Âmir:

"Ey kavmim! İnsanın yüzyüze öldürülmesi, arkasından vurulup öldürülmesinden daha iyidir!" diyerek arkadaşlarına sesleniyor, fakat hiçbir dinleyen, onun davetine icabet eden olmuyordu.[98]

Abdullah b. Revâha şehit olunca,[99] Ebu'l-Yeser Ka'b b. Umeyr, sancağı alıp Benî Aclanlardan Sabit b. Akrem'e vermişti.[100]

Sabit b. Akrem, sancağı alır almaz[101] koştu ve mücahidlerin önüne geçti. Sancağı yere dikti[102] ve:

"Ey insanlar! Ey Ensar hanedanı! Bana doğru geliniz!" diyerek seslenmeye başladı.

---

92 İbn İshak, İbn Hişam, 4/21, Taberî, Târîh, 3/109, Ebu Nuaym, Hilye, 1/120, Beyhakî, Delâil, 4/364, İbn Esîr, Kâmil, 2/237, İbn Seyyid, 2/154, 155, İbn Kayyım, 2/173, Zehebî, Târîh, s. 405, İbn Kesîr, Bidâye, 4/245.

93 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/238, Zehebî, Târîh, s. 415.

94 Vakıdî, Megâzî, 2/763.

95 Vakıdî, Megâzî, 2/763, İbn Sa'd, 2/130.

96 İbn Sa'd, 2/130.

97 Vakıdî, Megâzî, 2/763, İbn Sa'd, 2/129, 130.

98 Vakıdî, Megâzî, 2/763, Diyarbekrî, 2/72.

99 Heysemî, 6/157.

100 İbn İshak İbn Hişam, 4/21, Vakıdî, Megâzî, 2/764.

101 İbn Sa'd, 2/130.

102 Vakıdî, Megâzî, 2/763, İbn Sa'd, 2/130, 4/253, İbn Asâkîr, 1/98.

Müslümanlar, her taraftan gelip Sabit b. Akrem'in başında toplandılar.[103] Sabit b. Akrem:

"Ey Müslümanlar topluluğu! Siz, içinizden birini kendinize kumandan olarak seçiniz ve onun çevresinde toplanınız!" dedi.

Mücahidler:

"Biz seni kumandan seçtik. Biz sana razıyız!" dediler.

Sabit b. Akrem:

"Ben bu işi yapamam!" dedi.[104]

Halid b. Velid'e bakıp:

"Ey Ebu Süleyman! Al sen şu sancağı!" dedi.

Halid b. Velid:

"Ben bu sancağı senden alamam. Sen buna benden daha lâyıksın! Çünkü, daha yaşlısın ve Bedir savaşında da bulundun!" dedi.

Sabit b. Akrem:

"Al şunu be adam! Vallahi, ben onu ancak sana vermek için aldım!" dedi.[105]

Halid b. Velid:

"Gel, sen bunu bana verme!" dedi.

Sabit b. Akrem:

"Sen çarpışma usulünü benden daha iyi bilirsin!" dedi ve Müslümanlara da:

"Halid'i kumandan seçme hususunda görüş ve söz birliği ediyor musunuz?" diye sordu.

Müslümanlar, hep birden, "evet!" dediler.[106]

Müslümanlar Halid b. Velid'in kumandanlığı üzerinde böyle söz ve görüş birliğine varınca,[107] Halid b. Velid sancağı aldı.[108]

Müslümanların Saldırıya Geçip Düşmanlardan Bir Kısmını Bozguna Uğratmaları

Halid b. Velid, sancağı alır almaz saldırıya geçti.

---

103 İbn İshak, İbn Hişam, 4/21, Taberî, Târîh, 3/109, İbn Hazm, Cevâmi, s. 221, İbn Esîr, Kâmil, 2/238, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Seyyid, 2/155, Zehebî, Târîh, s. 405, İbn Kayyım, 2/173, Heysemî, 6/159, Diyarbekrî, 2/72.

104 Vâkıdî, Megâzî, 2/763, İbn Sa'd, 2/130, 4/253, İbn Asâkîr, 1/98, 99, Diyarbekrî, 2/72.

105 Heysemî, 6/157.

106 Vâkıdî, Megâzî, 2/764, İbn Sa'd, 4/253.

107 İbn İshak, İbn Hişam, 4/21, İbn Sa'd, 2/129.

108 Vâkıdî, Megâzî, 2/763, İbn Sa'd, 2/130, 4/253, İbn Asâkîr, 1/99.

Düşmanlar da saldırıya geçtiler. Halid b. Velid'in yerinden kımıldamadığını görünce, şaşırdılar.

Saldırıya geçen Müslümanlar ise, Rumların topluluklarından bir topluluğu bozguna uğrattılar ve dağıttılar.[109]

Sağ kol kumandanı Kutbe b. Katâde, Hıristiyan Arapların kumandanı Malik b. Zafile'yi mızrakla yaraladıktan sonra, boynuna kılıçla vurup başını gövdesinden ayırdı.[110]

Halid b. Velid'in Düşmanları Şaşırtan ve Maneviyatlarını Sarsan Bir Tedbire Başvuruşu

Halid b. Velid; geceyi geçirip sabaha çıkınca, mücahidlerin önde bulunanlarını arkaya, arkada bulunanlarını öne, sağ yandakilerini sol yana, sol yandakilerini de sağ yana geçirdi.

Rumlar, sabahleyin, daha önce tanıdıkları o bayraklı, şekil ve kıyafetli Müslümanlardan başkalarıyla karşılaşınca, hoşlanmadılar ve:

"Herhalde, bunlara yardımcı kuvvetler gelmiş!" dediler.

Yüreklerine korku düştü.[111]

Halid b. Velid:

"O gün, benim elimde yedi kılıç parçalandı! Elimde, ağzı enli Yemen yapısı kılıçtan başka dayanan kalmadı!" demiştir.[112]

Müslümanlar, bozguna uğrattıkları düşmanlardan, az çok ganimet de aldılar.[113]

Nitekim, Huzeyme b. Sabit'in Rumlardan kendisiyle çarpışan bir adamı öldürünce onun miğferinden aldığı yakutu Hz. Ömer'in (veya Hz. Osman'ın) halifeliği devrinde 100 dinara satıp bir hurma bahçesi satın aldığı;[114]

Himyerîlerden bir mücahidin de, Rumlarla Kudâaların Hıristiyan Araplarından karışık bir toplulukla çarpışıldığı sırada, eğeri altın sırmalı bir at üzerinde bulunan ve kını altın sırmalı kılıçlı bir Rumu öldürüp atını ve silahını aldığı bildirilmektedir.[115]

---

109 Vâkıdî, Megâzî, 2/763, İbn Sa'd, 4/23.
110 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/407.
111 Vâkıdî, Megâzî, 2/764, İbn Sa'd, 3/467, 469, Beyhakî, Delâil, 4/370, İbn Asâkîr, 1/99, Zehebî, Târîh, s. 407.
112 İbn Sa'd, 4/253, Buhârî, Sahîh, 5/87, 88, Beyhakî, Delâil, 4/373, İbn Abdilberr, 2/429, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/110, Zehebî, Siyer, 1/269, İbn Kesîr, Bidâye, 4/246, 249.
113 Vâkıdî, Megâzî, 2/768, Hâkim'den naklen Kastallânî, Mevâhib, 1/188, Diyarbekrî, 2/72, Zürkânî, 2/273.
114 Vâkıdî, Megâzî, 2/769, Beyhakî, Delâil, 4/374, Zehebî, Târîh, s. 410.
115 Vâkıdî, Megâzî, 2/768, Ahmed b. Hanbel, 6/26, Beyhakî, Delâil, 4/373, 374, İbn Asâkîr, 1/100, Zehebî, Târîh, s. 409, İbn Kesîr, Bidâye, 4/229, Zürkânî, 2/273.

Mu'te'de Kaç Gün ve Ne Kadar Düşmanla Çarpışıldığı ve Halid b. Velid'in Bir Avuç Mücahidi Savaş Yerinden Nasıl Bir Ustalıkla Geri Çekmeyi Başardığı

3.000 İslâm mücahidi, Mu'te'de 200.000[116] veya 250.000[117] kişilik mücehhez düşman ordularıyla yedi gün çarpıştılar.[118]

Gerek sayı, gerek savaş araç ve gereçleri bakımından yetmiş seksen kat fazla güce sahip bulunan düşman orduları, her an, umumî bir saldırıyla Müslümanları kuşatıp son neferlerine kadar hepsini yok edebilirlerdi.[119]

İşte, Halid b. Velid, böyle bir avuç İslâm mücahidi için, çok nazik ve tehlikeli bir sırada, önce İslâm mücahidlerinin savaş düzenindeki yerlerini birbirleriyle değiştirip düşmanların karşısına yeni şahıslar çıkarmak suretiyle takviye kuvvetleri alındığı hissini verdirerek gözlerini yıldırdıktan, korkuttuktan, maneviyatlarını sarstıktan[120] ve ardarda yaptığı hücumlarla da onları arkalarına düşmeyi göze alamayacak derecede şaşkına çevirdikten sonra, mücahidleri, tereyağdan kıl çeker gibi, savaş alanından geri çekmek ve İslâm'ın biricik savaş gücü ve varlığı olan bir avuç ordusunu topluca yok olmaktan kurtarmak becerikliliğini göstermiştir ki; bu, zafer kadar büyük ve önemli bir başarı idi.

İşte, Yüce Allah, Mu'te'de ona ve Müslümanlara böyle bir fetih ihsan etti.[121] O kadar güçlü olmalarına rağmen, düşmanları, bozguna uğramanın en kötüsüyle, hiç görülmedik bir bozguna uğrattı.[122]

Mu'te savaşında, yedi günde, mücahidlerden ancak ondört kişi şehit oldu.[123]

Düşmanlardan öldürülenler ise, pek çoktu.[124]

Müslümanlardan sonra, düşmanlar da savaş alanından ayrıldılar.[125]

---

116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/17, Vâkıdî, Megâzî, 2/760, İbn Sa'd, 2/129.
117 Süheylî, 7/41, Halebî, 2/788, Zürkânî, 2/273.
118 Halebî, 2/788, Zürkânî, 2/273.
119 Zürkânî, 2/273.
120 Vâkıdî, Megâzî, 2/764, İbn Sa'd, 3/467, 469, Beyhakî, Delâil, 4/370, İbn Asâkîr, 1/99, Zehebî, Târîh, s. 407, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247, Diyarbekrî, 2/72, Halebî, 2/788, Zürkânî, 2/273.
121 İbn İshak, İbn Hişam, 4/25, Ahmed b. Hanbel, 1/204, 3/113 İbn Sa'd, 4/37, Buhârî, Sahîh, 5/87, Hâkim, 3/298, Heysemî, 6/160.
122 İbn Sa'd, 2/130, Diyarbekrî, 2/72, Halebî, 2/788.
123 İbn İshak, İbn Hişam, 4/30, Vâkıdî, Megâzî, 2/769, İbn Sa'd, 3/407, İbn Hazm, Cevâmi, s. 222, 223, İbn Abdilberr, 2/679, 4/1560, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/492, 5/459, İbn Seyyid, 2/156, Zehebî, Târîh, s. 416, İbn Kesîr, Bidâye, 4/259, İbn Kayyım, 2/174, Zürkânî, 2/273.
124 Vâkıdî, Megâzî, 2/764, Beyhakî, Delâil, 4/370, İbn Asâkîr, 1/99, Zehebî, Târîh, s. 407, İbn Kesîr, 4/247, Halebî, 2/788, Zürkânî, 2/273.
125 İbn İshak, İbn Hişam, 4/21, 22, Taberî, Târîh, 3/109, İbn Asâkîr, 1/99, İbn Seyyid, 2/155, İbn Kayyım, 2/173, 174, Halebî, 2/788.

Mu'te Savaşında Şehit Olan Mücahidler

1. Zeyd b. Hârise,
2. Hz. Cafer b. Ebu Talib,
3. Abdullah b. Revâha,
4. Vehb b. Sa'd b. Ebi Serh,
5. Abbâd (veya Ubâde) b. Kays,
6. Hâris b. Numan b. İsaf (veya Yesaf),
7. Sürâka b. Amr b. Atiyye b. Hasnâ,
8. Ebu Küleyb (veya Kilâb) b. Amr b. Zeyd b. Avf,
9. Cabir b. Amr b. Zeyd b. Avf,
10. Amr b. Sa'd b. Hâris b. Abbâd,
11. Âmir b. Sa'd b. Hâris b. Abbâd,[126]
12. Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh,[127]
13. Süveyd b. Amr,[128]
14. Mes'ud b. Süveyd b. Hârise b. Nadle.[129]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mu'te'de Kumandanların Nasıl Şehit Olduklarını Medine'de Müslümanlara Bildirişi

İslâm kumandanlarının Mu'te'de şehit oldukları saatte Peygamberimiz Aleyhisselama haber gelmiş, bu da kendilerini son derecede üzmüş bulunuyordu.[130]

Ashab-ı Kiram, Peygamberimiz Aleyhisselamı üzgün görünce:

"Ey Allah'ın Peygamberi! Sende olan üzüntüyü gördüğümüzden beri duyduğumuz üzüntünün derecesini ancak Allah bilir!?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bende görmüş olduğunuz, beni hüzün içinde bırakan şey, ashabımın şehit düşmeleri idi.

Bu hal, onları Cennette karşılıklı tahtlar üzerinde oturmuş kardeşler olarak görünceye kadar sürdü!" buyurdu.[131]

---

126 İbn İshak, İbn Hişam, 4/30, Vâkıdî, Megâzî, 2/769, İbn Hazm, Cevâmi, s. 222, 223, İbn Kesîr, Bidâye, 4/259, İbn Kayyım, 2/174.
127 İbn Sa'd, 2/407, İbn Abdilberr, 4/1560, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/459.
128 İbn Sa'd, 3/407, İbn Abdilberr, 2/679, 4/1560, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/492, 5/459.
129 İbn Sa'd, 4/141, İbn Abdilberr, 3/1390, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/163.
130 İbn Esîr, Kâmil, 2/237.
131 İbn Sa'd, 2/130.

Peygamberimiz Aleyhisselam, minbere çıkıp oturdu. Namaz için toplanılmak üzere seslenilmesini, ezan okunmasını emir buyurdu.[132]

Şam'la aradaki uzaklıklar, engeller kalkmıştı: Peygamberimiz Aleyhisselam, Mu'te savaş meydanına bakıyordu![133] Müslümanlar Mescidde toplanınca,[134] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'tan, onlara hayır ve sevab kapısının açılmasını dilerim![135]

Allah'tan, onlara hayır ve sevab kapısının açılmasını dilerim!

Allah'tan, onlara hayır ve sevab kapısının açılmasını dilerim![136]

Şu gazaya çıkan ordunuzdan size haber vereyim![137]

Onlar gittiler, düşmanla karşılaştılar.[138]

Zeyd b. Hârise bayrağı eline aldı. Şeytan, hemen onun yanına geldi. Ona hayatı ve dünyayı sevdirmek, ölümü çirkin ve sevimsiz göstermek istedi.

Zeyd ise:

'Bu an, mü'minlerin kalblerinde imanı pekiştirecek zamandır!

Sen ise bana dünyayı sevdirmek istiyorsun!' dedi ve ilerledi.[139]

Çarpıştı ve nihayet şehit olarak öldürüldü![140] Onun için, Allah'tan mağfiret dileyiniz!" buyurdu.[141]

Müslümanlar, ona Allah'tan mağfiret dilediler.[142]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O şimdi Cennete girdi. Orada koşup duruyordur.[143]

"Sonra, bayrağı Cafer b. Ebu Talib aldı.[144] Şeytan hemen onun yanına vardı. Ona da hayatı ve dünyayı sevdirmek ve ölümü çirkin ve sevimsiz göstermek istedi.

---

132 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/109, Beyhakî, Delâil, 4/367, Zehebî, Târîh, s. 406.
133 Vâkıdî, Megâzî, 2/761, Ebû Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Kesîr, Bidâye, 4/246, 247.
134 Taberî, Târîh, 3/109, Beyhakî, Delâil, 4/367, İbn Esîr, Kâmil, 2/237, Zehebî, Târîh, s. 406.
135 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/109, İbn Esîr, Kâmil, 2/237.
136 Taberî, Târîh, 3/109, İbn Esîr, Kâmil, 2/237, İbn Kesîr, Bidâye, 4/246.
137 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/109, Beyhakî, Delâil, 4/367, İbn Esîr, Kâmil, 2/237.
138 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/109, Beyhakî, Delâil, 4/367, İbn Esîr, Kâmil, 2/237, Zehebî, Târîh, s. 406, İbn Kesîr, Bidâye, 4/246.
139 Vâkıdî, Megâzî, 2/761, 762, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/368, 369, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.
140 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Beyhakî, Delâil, 4/368.
141 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 3/46, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110.
142 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110.
143 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 3/46, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98.
144 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Vâkıdî, Megâzî, 2/762, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Delâil, 4/368, İbn Asâkîr, 1/98, Zehebî, Târîh, s. 407, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.

Cafer ise:

'Bu an, mü'minlerin kalblerinde imanı pekiştirmek zamanıdır!' dedi ve ilerledi,[145] çarpıştı ve nihayet şehit olarak öldürüldü.[146]

Kardeşiniz için, Allah'tan mağfiret dileyiniz![147]

O, şehit olarak Cennete girdi. Şimdi o Cennette yâkuttan iki kanadıyla dilediği gibi uçup duruyordur.[148]

Cafer'i Cennette meleklerle birlikte iki kanadıyla uçuyor gördüm!" buyurdu.[149]

Müslümanlar, onun için de Allah'tan mağfiret dilediler.[150]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Cafer'den sonra, bayrağı Abdullah b. Revâha aldı!" buyurdu.[151]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir müddet sustu.

Ensarın (Medineli Müslümanların) yüzleri değişti, sarardı. Abdullah b. Revâha'nın, hoşlarına gitmeyen bazı işler yaptığını sandılar.[152]

Peygamberimiz Aleyhisselam, sözlerine şöyle devam etti:

"Abdullah b. Revâha iki ayağını berkiştirdi.[153] Elinde bayrak olduğu halde düşmanlarla çarpıştı, şehit olarak öldürüldü.[154]

Tereddütlü olarak Cennete girdi.[155]

Onun için de, Allah'tan mağfiret dileyiniz!" buyurdu.[156]

Abdullah b. Revâha'nın Cennete tereddütlü olarak girişi, Ensarın ağırlarına gitti.[157]

"Yâ Rasûlallah! Onun tereddüdü ne idi?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

145 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 4/37, 38, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98, Zehebî, Târîh, s. 407, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.

146 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Esîr, Kâmil, 2/237.

147 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98.

148 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 4/38, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Zehebî, Târîh, s. 407, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.

149 İbn Sa'd, 4/39, Tirmizî, Sünen, 5/654.

150 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110.

151 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110.

152 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, İbn Esîr, Kâmil, 2/237.

153 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110, Zehebî, Târîh, s. 406.

154 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110, İbn Esîr, Kâmil, 2/237.

155 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 3/530, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.

156 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110.

157 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 3/530, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.

"Kendisi yaralandığı zaman, düşmanla çarpışmaktan çekindi. Sonra nefsini kınadı. Cesaretlendi ve şehit oldu.[158] Cennete girdi" buyurunca, Ensar sevindiler.[159]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar, Cennette altın tahtlar üzerinde oturur oldukları halde bana gösterildi!

Abdullah b. Revâha'nın tahtının arkadaşlarınınkinden engin ve eğri olduğunu gördüm.

'Bununki neden böyledir?' diye sordum.

'Abdullah çarpışmaya giderken bazı tereddütler geçirmiş, sonra da çarpışmaya gitmiştir!' denildi.[160]

Rüyada Cennete girdiğimde, Cafer'i kana boyanmış iki kanatlı, Zeyd'i de onun karşısında gördüm. Revâha'nın oğlu da onların yanında bulunuyordu. Kendisinin, onlardan yüz çevirir gibi bir hali vardı.

Bunun sebebini de, size haber vereyim:

Cafer, savaş meydanına ilerlediği ve ölümü gördüğü zaman, ondan hiç çekinmedi ve yüz çevirmedi.

Zeyd de öyle yaptı.

Revâha'nın oğlu ise, ölümden çekingen davrandı.[161]

Kendisinin kılıçtan hoşlanmıyor gibi bir hali vardı" buyurdu.[162]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bu Şehitler Hakkındaki Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zeyd b. Hârise, Cafer b. Ebu Talib ve Abdullah b. Revâha'nın şehit olduklarını böylece haber verdikten sonra:

"Ey Allah'ım! Zeyd'i yarlıga! Ey Allah'ım! Zeyd'i yarlıga! Ey Allah'ım! Zeyd'i yarlıga! Ey Allah'ım! Cafer'i ve Abdullah b. Revâha'yı da yarlıga!" diyerek dua etti.[163]

158 Vâkıdî, 2/762, İbn Sa'd, 3/530, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, 4/369.
159 Vâkıdî, Megâzî, 2/762, İbn Sa'd, 3/530, Ebu Nuaym, Delâil, 2/529, Beyhakî, Delâil, 4/369, İbn Asâkîr, 1/98, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.
160 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Beyhakî, Delâil, 4/368, İbn Kayyım, 2/174.
161 Heysemî, 6/161.
162 İbn Sa'd, 2/130.
163 İbn Sa'd, 3/46.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Halid b. Velid Hakkındaki Takdiri ve Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam; Müslümanlara, Mu'te'de şehit olan üç kumandan hakkındaki müşahedelerini gözleri yaşararak haber verdikten sonra:

"Nihayet, bayrağı[164] Allah'ın kılıçlarından bir kılıç,[165] Halid b. Velid aldı.[166] İşte, şimdi tandır tutuştu, savaş kızıştı![167] Allah, mücahidlere fethi müyesser kıldı!" buyurdu.[168]

"Allah'ım! Halid senin kılıçlarından bir kılıçtır! Sen ona nusret ihsan buyur!" diyerek dua etti.[169]

Ya'lâ b. Ümeyye'nin Mu'te Haberini Medine'ye Getirişi

Musa b. Ukbe'nin Megâzî'sinde bildirildiğine göre; Mu'te haberini Peygamberimiz Aleyhisselama ilk getiren zât, Ya'lâ b. Ümeyye idi.

Ya'lâ b. Ümeyye, Mu'te savaşını ve sonucunu daha anlatmaya başlamadan, Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"İstersen onu sen bana haber ver, istersen onu ben sana haber vereyim?" buyurdu.

Ya'lâ:

"Yâ Rasûlallah! Sen bana haber ver!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Mu'te'de mücahidlerin başlarından geçenlerin hepsini Ya'lâ'ya vasıflarıyla birer birer haber verince, Ya'lâ:

"Seni hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; sen mücahidlerin hadiselerinden anlatmadık bir harf bile bırakmadın! Onların işini size ben anlatsaydım, ben de bu kadar anlatırdım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah benim için yeryüzünü aradan kaldırdı da, onların savaş meydanlarını gözlerimle gördüm!" buyurdu.[170]

---

164 Ahmed b. Hanbel, 3/113, 117, 118, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Sünen, 8/154.
165 Ahmed b. Hanbel, 1/204, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Sünen, 8/154.
166 Ahmed b. Hanbel, 1/204, 3/113, Beyhakî, Sünen, 8/154.
167 Vâkıdî, Megâzî, 2/764, İbn Sa'd, 2/129, 4/253, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247.
168 Ahmed b. Hanbel, 1/204, 3/113, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Sünen, 4/367.
169 Ahmed b. Hanbel, 5/299, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Sünen, 4/367, 368, İbn Asâkîr, 1/100, Zehebî, Târîh, s. 406, Heysemî, 6/156.
170 Beyhakî, Delâil, 4/365, İbn Asâkîr, 1/97, Musa b. Ukbe'den naklen İbn Seyyid, 2/155, 156, Musa b. Ukbe'den naklen İbn Kayyım, 2/174, İbn Kesîr, Bidâye, 4/247, Kastallânî, Mevâhib, 1/189, Diyarbekrî, 2/73, Zürkânî, 2/276.

Hz. Cafer'in Şehitlik Haberinin Ev Halkına Duyuruluşu

Hz. Cafer'in zevcesi Esmâ binti Umeys der ki:

"Cafer ve arkadaşları şehit oldukları zaman, Resûlullah Aleyhisselam yanıma geldi.

O gün kırk deri dabaklamıştım.

Ekmeklik hamurumu yoğurduktan sonra, çocuklarımın yüzlerini yıkamış, başlarını tarayıp yağlamıştım.[171]

Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey Esmâ! Cafer'in çocukları nerede?[172] Beni Cafer'in oğullarının yanına götür!' buyurdu.[173]

Ben de, kendisini onların yanına götürdüm. Onları bağrına basıp öptü ve kokladı.

Gözlerinden yaşlar akmaya başladı.

'Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Seni ağlatan nedir?[174]

Sen, ne için, oğullarıma, yetimlere yaptığın gibi yapıyorsun?![175]

Yoksa, Cafer ve arkadaşlarından sana acı bir haber mi erişti?[176]

Herhalde, Cafer'den sana bir şey erişmiş olmalı?' dedim.[177]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet! Onlar bugün şehit oldular!' buyurdu.[178]

'Vâh efendim! Vâh Cafer'im!' diyerek feryad etmeye başladım.[179] Kadınlar başıma toplandılar.[180]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Esmâ! Sakın ağzından kaba ve uygunsuz sözler kaçırma ve göğsünü de dövme!' buyurdu."[181]

Abdullah b. Cafer de der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, benim ve kardeşimin başımızı okşarken, ben onun yüzüne bakıyordum: Gözlerinden süzülen yaşlar sakalından damlıyordu.[182]

---

171 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Vâkıdî, Megâzî, 2/766, İbn Sa'd, 8/282.
172 Vâkıdî, Megâzî, 2/766, İbn Sa'd, 8/282.
173 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22.
174 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Heysemî, 6/161.
175 Yakubî, 2/65.
176 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Heysemî, 6/161.
177 Vâkıdî, Megâzî, 2/766, İbn Sa'd, 8/282.
178 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Vâkıdî, Megâzî, 2/766, İbn Sa'd, 8/282.
179 Yakubî, 2/65.
180 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22, Vâkıdî, Megâzî, 2/766, İbn Sa'd, 8/282.
181 Vâkıdî, Megâzî, 2/766, İbn Sa'd, 8/282.
182 Vâkıdî, Megâzî, 2/767, Zehebî, Târîh, s. 409.

'Ey Allah'ım! Cafer hiç şüphesiz sevabın en güzeline doğru ilerleyip vardı, kavuştu.

Sen iyi kullarından olanların zürriyetlerine halef olduğun en güzel şeylerle onun zürriyetine de halef ol!' diyerek dua etti."[183]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Cafer'in Ev Halkı İçin Yemek Hazırlatışı

Esmâ binti Umeys der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam kalkıp evine gitti.[184] Kızı Fâtıma'nın yanına vardı.

Fâtımâ:

'Vâh amcacığım!' diyerek ağlıyordu.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Sen, ağıtçı olarak Cafer üzerine, Cafer gibisine ağla!' buyurdu.[185]

Sonra da:

'Cafer ailesi için yemek yapmayı ihmal etmeyin![186] Onlar için yemek yapın![187]

Onlar bugün başlarının derdiyle, kaybettikleri aile büyüklerinin acısıyla uğraşıyorlar.[188]

Onların başına, kendilerine bakamayacak hal geldi!' buyurdu."[189]

Üç gün, Hz. Cafer'in ev halkına yemek yapılıp yedirildi.

Bu, Hâşim oğulları hanedanı arasında sünnet, âdet oldu.[190]

Bu, İslâm'da, ölünün ev halkı için yapılan ilk yemekti.[191]

Abdullah b. Cafer de, o günlere ait hatıralarını şöyle anlatır:

"Resûlullah Aleyhisselam evine girdi ve beni de içeri aldı ve emretti, benim ve ev halkım için yemek yapıldı.

Adam gönderip kardeşimi de getirtti.

Kendisinin yanında yemek yedik.

Vallahi, yediğimiz, tatlı ve mübarek bir yemekti.

---

183 Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa'd, 4/39, 40, Beyhakî, Delâil, 4/371, Zehebî, Târîh, s. 409.
184 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22.
185 Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa'd, 8/282, Yakubî, 2/66, İbn Abdilberr, 1/243, Beyhakî, Delâil, 4/370.
186 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22.
187 Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa'd, 8/282.
188 İbn İshak, İbn Hişam, 4/22.
189 Ahmed b. Hanbel, 1/205.
190 Yakubî, 2/66.
191 İbn Esîr, Kâmil, 2/238.

Hizmetçisi Selma hemen arpa kabının yanına vardı. Onu öğütüp kepeğinden ayırdı, pişirdi. Zeytinyağı kattıktan sonra, üzerine biber ekti.

Onu, ben ve kardeşim, Resûlullah Aleyhisselamla birlikte yedik.

Resûlullah Aleyhisselamın evinde üç gün oturduk.

Resûlullah Aleyhisselamın kadınlarının evlerinden her birinde kendisiyle birlikte kalıyorduk.

Sonra, evimize döndük.

Resûlullah Aleyhisselam, benim ve kardeşim için bir davar işaretleyip gönderdi ve onun üzerine bereket duası yaptı. Ben, o davar kadar bereketli ve verimli ne bir şey sattım, ne de satın aldım.[192]

Resûlullah Aleyhisselam, Cafer'in ev halkının yanına üç gün uğramadı, onları kendi hallerine bıraktı.

Sonra, onların yanına vardı ve:

'Kardeşime ağlamayınız artık! Bugünden ve yarından sonra, kardeşimin iki oğluna bakmak da, bana aittir!' buyurdu.

Bizi, kuş yavrusu gibi, evine getirtti ve:

'Bana bir berber çağırın!' buyurdu.

Berber çağrıldı. Berber, gelip başımızı tıraş etti.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Muhammed, amcamız Ebu Talib'e daha çok benziyor!

Abdullah ise, yaratıldığı fizikî yapıca ve huyca, bana daha çok benziyor' buyurduktan sonra, ellerini kaldırdı ve:

'Ey Allah'ım! Cafer'in ev halkına hayırla halef ol!

Abdullah'ın sağ elini, alışverişte mübarek ve verimli kıl!' diyerek dua etti ve bunu üç kere tekrarladı.

Annemiz gelince, ona bunu anlattım, çok sevindi.

Resûlullah Aleyhisselam da, kendisine:

'Sen bu çocukların geçim ve bakımları hakkında hiç endişelenme! Dünyada ve ahirette onların velîsi benim![193]

Sen de bugünden sonra kardeşime ağlama!' buyurdu."[194]

---

192 Vâkıdî, Megâzî, 2/767, Beyhakî, Delâil, 4/371, Halebî, 2/790.
193 İbn Sa'd, 4/37, Ahmed b. Hanbel, 1/204, 205.
194 İbn Sa'd, 4/37.

Hz. Cafer'e Ağlamanın Yasaklanışı

Hz. Âişe der ki:

“Cafer’in şehit edildiği haberi geldiği zaman, Resûlullah Aleyhisselamın çok üzüntülü olduğunu yüzünden anladık.[195]

Resûlullah Aleyhisselam Mescidinde oturuyor, ben de kapının Resûlullah Aleyhisselamı görebileceğim bir aralığından kendisine bakıyordum.[196]

O sırada, Resûlullah Aleyhisselamın yanına bir adam geldi ve:

‘Yâ Rasûlallah![197] Cafer’e kadınlar ağlayıp duruyorlar![198] Bizi fitneye düşürdüler!’ dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Yanlarına dön de, sustur onları!’ buyurdu.

Adam gitti ve geri dönüp geldi.[199]

Onları çığlık koparmaktan nehyettiğini ve fakat kendisini dinlemediklerini söyledi.[200]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Dön de, sustur onları’ buyurdu.[201]

Adamcağız tekrar gitti. İzi sıra geri dönüp geldi ve:

‘Vallahi, kadınlar galebe çaldılar!’ dedi.[202]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Dön de sustur onları! Susmaktan kaçınırlarsa,[203] onların ağızlarına doğru toprak saç!’ buyurdu.

Kendi kendime, o adama:

‘Allah cezanı versin![204]

Yüzünü, burnunu yere sürtsün![205] Sen, vallahi, böyle yapmakla Resûlullah Aleyhisselamın buyruğuna boyun eğmeyi terkettin!?’ diyerek söylendim.[206]

---

195 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa’d, 4/40.

196 İbn Sa’d, 4/40, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372.

197 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa’d, 4/40, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372.

198 İbn Sa’d, 4/40, Beyhakî, Delâil, 4/372, Zehebî, Târîh, s. 408.

199 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa’d, 4/40, Beyhakî, Delâil, 4/372, Zehebî, Târîh, s. 408.

200 İbn Sa’d, 4/40, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372, Zehebî, Târîh, s. 408.

201 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, Beyhakî, Delâil, 4/372, Zehebî, Târîh, s. 408.

202 İbn Sa’d, 4/40, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372, Zehebî, Târîh, s. 407.

203 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, Beyhakî, Delâil, 4/372.

204 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa’d, 4/40, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372.

205 İbn Sa’d, 4/40, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372.

206 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, Vâkıdî, Megâzî, 2/767, İbn Sa’d, 4/40, 41, Buhârî, Sahîh, 5/87, Beyhakî, Delâil, 4/372, Zehebî, s. 408, İbn Kesîr, Bidâye, 4/251.

Anladım ki, adam onların ağızlarına toprak saçacak güçte değil!”[207]

Mu'te Mücahidlerinin Medine'de Nasıl Karşılandıkları

Mu’te mücahidleri, Medine’nin yakınına gelmişlerdi.[208]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine’deki Müslümanlara:

“Toplanınız da, kardeşlerinizi karşılayınız!” buyurunca, çok sıcak bir gün olmasına rağmen, geride hemen hiç kimse kalmaksızın, Medine’deki Müslümanlar toplandılar.[209]

Peygamberimiz Aleyhisselam da hayvanına binip, onlarla birlikte mücahidleri karşılamaya gitti. Çocuklar arkalarından gelip karşılayıcılara kavuşunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Çocukları da binitlerinize alınız! Cafer’in oğlunu bana veriniz!” buyurdu.

Abdullah b. Cafer getirilince, Peygamberimiz Aleyhisselam onu alıp önüne bindirdi.[210]

Mu’te’den dönen orduya Medine’nin Cürüf mevkiinde kavuştular.[211] Halktan bazıları, gazilerin üzerlerine toprak saçarak:

“Ey kaçaklar! Demek siz Allah yolunda savaşmaktan kaçtınız ha?!” diyerek kınamaya başladılar.[212]

Mücahidler, halkın bu davranışından, Peygamberimiz Aleyhisselama şikâyetlendiler[213] ve:

“Yâ Rasûlallah! Biz kaçaklar mıyız?” dediler.[214]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sizler Allah yolunda savaşmaktan kaçanlar değil, dönüp dönüp vuruşanlarsınız!” buyurdu[215] ve halka da:

“Onlar, Allah yolunda savaşmaktan kaçanlar değil, belki, inşaallah, döne döne çarpışanlardır!” buyurdu.[216]

---

207 İbn İshak, İbn Hişam, 4/23, İbn Kesîr, Bidâye, 4/251.
208 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24.
209 Ahmed b. Hanbel, 5/299.
210 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24, Taberî, Târîh, 3/110, İbn Kesîr, Bidâye, 4/253.
211 Vâkıdî, Megâzî, 2/765, İbn Sa’d, 2/129.
212 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24, Vâkıdî, Megâzî 2/765, İbn Sa’d, 2/129, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Delâil, 4/374, İbn Esîr, Kâmil, 2/238, Zehebî, Târîh, s. 410.
213 Mus’abu’z-Zübeyrî, s. 320.
214 Halebî, 2/792.
215 Mus’abu’z-Zübeyrî, s. 320, Halebî, 2/792.
216 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24, Vâkıdî, Megâzî 2/765, İbn Sa’d, 2/129, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Delâil, 4/374, İbn Esîr, Kâmil, 2/238, Zehebî, Târîh, s. 410.

Bunun üzerine, halk mücahidleri kınamaktan vazgeçtiler.[217]

Mu'te gazilerinden, evine, ev halkına dönüp kapılarını çaldıkları halde, ev halkı tarafından:

"Demek sen arkadaşlarınla birlikte ilerleyip şehit olmadın ha?!" diye kınanarak kapıları açılmayan, içeri alınmayanlar bile olmuştu. Büyük sahabilerden bazıları utandıklarından dolayı dışarı çıkamayıp evlerinde oturdukları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Sizler Allah yolunda döne döne çarpışanlarsınız!" diye haber göndermişti.[218]

Seleme b. Hişam b. Muğîre'nin hanımı, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme'yi ziyarete gelmişti.[219]

Hz. Ümmü Seleme, ona:

"Ben Seleme b. Hişam'ın Resûlullah Aleyhisselam ve Müslümanlarla birlikte namaz kıldığını göremiyorum!

Bana bu hususta verebileceğin bir bilgi var mı?[220]

Yoksa, bir rahatsızlığı mı var?" diye sordu.

Seleme'nin hanımı:

"Hayır! Vallahi bir hastalığı yok![221] Fakat, o dışarı çıkamıyor.

Dışarı çıktığı zaman, ona ve arkadaşlarına, halk:

'Ey kaçaklar! Demek, siz Allah yolunda çarpışmaktan kaçtınız ha?!' diyerek bağırıyorlar! Bunun için, o evinde oturuyor, oturmak zorunda kalıyor" dedi.[222]

Hz. Ümmü Seleme, bunu Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi. Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Onlar, Allah yolunda döne döne çarpışanlardır! Evinden dışarı çıksın!" buyurdu.[223]

---

217 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 320.
218 Vâkıdî, Megâzî, 2/765, Halebî, 2/793.
219 Vâkıdî, Megâzî, 2/765.
220 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Delâil, 4/374, 375, Zehebî, Târîh, s. 411.
221 Vâkıdî, Megâzî, 2/765.
222 İbn İshak, İbn Hişam, 4/24, 25, Vâkıdî, Megâzî, 2/765, Taberî, Târîh, 3/110, Beyhakî, Delâil, 4/375, Zehebî, Târîh, s. 411.
223 Vâkıdî, Megâzî, 2/765.

On İkinci Bölüm

EN BÜYÜK FETHİN AREFESİNDE

EN BÜYÜK FETHİN AREFESİNDE

Amr b. Âs'ın Zâtü's-Selâsil'e Gönderilişi

Seferin Tarihi, İsmi, Mevkii ve Sebebi

Zâtü's-Selâsil seferi, Hicretin 8. yılında Cumâde'l-âhire ayında vuku bulmuştur.[1]

Selsil veya Sülsil, Cüzamların toprağındaki bir suyun ismidir.[2] Suya Selsil veya Silsal ismi de, içimi tatlı ve hoş olup boğazdan kolayca geçtiği için verilmiştir.

Kum yığınlarının birbirleri üzerine zincir gibi sıralanmış bulunmalarının o yere bu ismin verilmesine sebep olduğu da rivayet edilir.[3]

Bu sefere de, müşrikler kaçmaktan korkup birbirlerine bağlandıkları için Zâtü's-Selâsil ismi verilmiştir.[4]

Lahm ve Cüzam gazvesi denildiği de vardır.

Zâtü's-Selâsil; Beliyy, Uzre ve Benî Kaynların beldelerindendir.[5] Zâtü's-Selâsil, Uzrelerin topraklarından olup,[6] Vâdi'l-kurâ'nın gerisinde, Medine'ye on günlük uzaklıktadır.[7]

Peygamberimiz Aleyhisselam;

Kudâa,[8]

---

1 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, İbn Sa'd, 2/131, Belâzurî, Ensâb, 1/380.
2 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Taberî, Târîh, 3/104, İbn Esîr, Kâmil, 2/232.
3 Halebî, 3/198, 199, Zürkânî, 2/278.
4 Diyarbekrî, 2/75, Halebî, 3/199, Zürkânî, 2/278.
5 Buhârî, Sahîh, 5/113.
6 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272. İbn Hazm, Cevâmi, s. 20.
7 İbn Sa'd, 2/131, İbn Kayyım, 2/174, İbn Seyyid, 2/157.
8 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, İbn Asâkîr, 1/103.

Beliyy,[9]

Cüzam,[10]

Benî Uzre ve Yemen kabilelerinin[11] Medine'yi kuşatmak maksadıyla toplandıklarını haber aldı. Bunun üzerine, Amr b. Âs'ı yanına çağırdı.[12]

Ona:

"Ey Amr! Silahını kuşan, yolculuk elbiseni üzerine giy ve hemen yanıma gel!" buyurdu.

Amr b. Âs der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın emrini yerine getirdim ve yanına vardım. O sırada, kendisi gölge bir yere çıkmış, abdest alıyordu. Sonra aşağı indi ve:

'Ey Amr! Allah seni selamete ve ganimete erdirsin diye askerî bir birliğin başında bir yere göndermek istiyor, en iyi dileğimle, senin için ganimet diliyorum!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Ben ganimet için Müslüman olmadım. Ancak, Müslüman olmayı, cihadlara katılmayı ve senin yanında bulunmayı arzulayarak Müslüman oldum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Amr! Ganimetin yararlısı, insanın yararlısına ne güzel yaraşır!' buyurdu."[13]

Beliyy oğulları, Âs b. Vâil'in dayıları oluyordu.[14] Amr b. Âs'ın babaannesi, Beliyy kabilesindendi. Peygamberimiz Aleyhisselam, bunun için, göndereceği birliğin başına Amr b. Âs'ı komutan yapmak suretiyle Benî Beliyy kabilesini ısındırmak, yumuşatmak istemişti.[15]

Giderken de, Beliyy, Uzre ve Belkayn kabilelerine uğrayıp, aradaki akrabalıktan, yardımlarını sağlamaya çalışmasını,[16] aynı zamanda, kendilerini İslâmiyete davet etmesini de Amr b. Âs'a emir buyurdu.[17]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Amr b. Âs için beyaz bir sancak bağladı. Kendisine, bir de siyah bayrak verdi.[18]

---

9 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, Yakubî, 2/75, İbn Asâkîr, 1/103.
10 Belâzurî, Ensâb, 1/381.
11 Yakubî, 2/75.
12 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, İbn Asâkîr, 1/103.
13 Ahmed b. Hanbel, 4/197, 202, Zehebî, Târîh, s. 429, 430, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
14 Beyhakî, Delâil, 4/398, İbn Asâkîr, 1/104, Zehebî, Târîh, s. 428, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
15 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Vâkıdî, Megâzî, 2/770, Beyhakî, Delâil, 4/399, 400, İbn Asâkîr, 1/104, Zehebî, Târîh, s. 429.
16 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, İbn Asâkîr, 1/103, İbn Seyyid, 2/157, İbn Kayyım, 2/174, 175.
17 İbn Esîr, Kâmil, 2/232.
18 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, Taberî, Târîh, 3/104, İbn Asâkîr, 1/103.

Kendisini; içlerinde Muhacir ve Ensarın ileri gelenleri ve seçkinleri de bulunan 300 kişinin başına geçirdi. Yanlarında 30 at da bulunuyordu.[19]

Mücahidler, Amr b. Âs'ın kumandası altında yola çıktılar. Gündüzleri gizleniyorlar, geceleri yürüyorlardı.

Aradıkları kavme yaklaştıkları zaman, onların kendileri için büyük bir yığınak yaptıklarını haber aldılar.[20]

Akşamleyin, onların yakınlarına varıp kondular.[21] Cüzamların yurdundaki Selsil suyunun üzerinde bulunuyorlardı.

Düşmanların çokluğu, Amr b. Âs'ın gözünü korkuttu.[22]

Amr b. Âs'a Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Kumandası Altında Takviye Birliği Gelişi

Amr b. Âs, Râfi' b. Mekîs el-Cühenî'yi Peygamberimiz Aleyhisselama gönderip,[23] acele yardım istedi.[24]

Râfi' b. Mekîs Medine'ye gelip düşmanların büyük bir yığınak yapmış olduklarını ve bunun için yardım istediklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[25]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, ilk Muhacirlerden Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı içlerinde Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in de bulunduğu,[26] Muhacir ve Ensarın ileri gelenlerinden ve seçkinlerinden 200 kişinin başına geçirip, yardımcı savaş birliği olarak yola çıkardı.

Amr b. Âs'la buluşup hep birlikte hareket etmelerini ve aralarında anlaşmazlığa düşmemelerini de sıkı sıkı emir ve tenbih etti.[27]

Ebu Ubeyde b. Cerrah Amr b. Âs'ın karargâhına varınca, Amr b. Âs, ona:

Sizin de kumandanınız benim! Çünkü, Resûlullah Aleyhisselama haber salıp bana yardım etmenizi kendisinden ben istedim.[28] Sen bana ancak yardımcı olmak üzere geldin!" dedi.

---

19 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Asâkîr, 1/103.
20 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, Taberî, Târîh, 3/104, İbn Asâkîr, 1/104, İbn Seyyid, 2/157, İbn Kayyım, 2/174.
21 Vâkıdî, Megâzî, 2/770.
22 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Taberî, Târîh, 3/104, Beyhakî, Delâil, 4/399, 400, İbn Asâkîr, 1/104, İbn Esîr, Kâmil, 2/232, Zehebî, Târîh, s. 429, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
23 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, İbn Asâkîr, 1/104, İbn Seyyid, 2/157, İbn Kayyım, 2/175.
24 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Vâkıdî, Megâzî, 2/700, İbn Sa'd, 2/131.
25 Vâkıdî, Megâzî, 2/770.
26 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, İbn Asâkîr, 1/104.
27 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Sa'd, 2/131, İbn Asâkîr, 1/104, İbn Seyyid, 2/157, İbn Kayyım, 2/175.
28 Musa b. Ukbe'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Hayır! İş öyle değildir. Ben kumandanı bulunduğum birliğin kumandanıyım, sen de kumandanı bulunduğun birliğin kumandanısın!" dedi.[29]

Muhacirler de, Amr b. Âs'a:

"Sen ancak maiyyetindeki arkadaşlarının kumandanısın! Ebu Ubeyde de maiyyetindeki Muhacirlerin kumandanıdır!" diyerek, Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı desteklediler.

Amr b. Âs, onlara da:

"Siz ancak bana yardım etmelerini istediğim bir yardım birliğisiniz!" dedi.[30]

Ebu Ubeyde b. Cerrah imam olup halka namaz kıldırmak istediği zaman da, Amr b. Âs, ona:

"Sen benim yanıma ancak yardım için gelmiş bulunuyorsun. Peygamber Aleyhisselam seni bana sadece yardım etmek üzere gönderdi. Başkumandan benim! Sen bana imamlık yapmaya yetkili değilsin!" dedi.

Muhacirler:

"Hayır! Sen ancak maiyyetindeki arkadaşlarının kumandanısın! O da (Ebu Ubeyde de), kendi maiyyetindeki arkadaşlarının kumandanıdır!" dediler.

Amr b. Âs:

"Hayır! Sizler ancak bize yardımcılarsınız!" diyerek direndi.[31]

Ebu Ubeyde b. Cerrah; güzel, yumuşak huylu,[32] dünya işlerinde uysallık gösteren, güçlük çıkarmayan bir zât idi. Amr b. Âs'ın "Sen ancak benim yardımcımsın!" diyerek direndiğini görünce:[33]

"Ey Amr! Bilesin ki, Resûlullah Aleyhisselamın bana en son sözü:

'Arkadaşının yanına varınca, birbirinize karşı itaatli olunuz! Aranızda anlaşmazlığa düşmeyiniz!' emir ve tavsiyesi olmuştur.[34]

Eğer sen bana itaat etmezsen, ben sana itaat eder, boyun eğerim!" dedi.[35]

29 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, İbn Abdilberr, 3/1186, Beyhakî, Delâil, 4/400, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/245, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
30 İbn Asâkîr, 1/104, Zehebî, Siyer, 1/5, Musa b. Ukbe'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
31 Vâkıdî, Megâzî, 2/771, Beyhakî, Delâil, 4/399, İbn Asâkîr, 1/104).
32 Vâkıdî, Megâzî, 2/771, Beyhakî, Delâil, 4/399, İbn Asâkîr, 1/104, Zehebî, Târîh, s. 428, Siyer, 1/5, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
33 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/245, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
34 Vâkıdî, Megâzî, 2/771, Beyhakî, Delâil, 4/399, Zehebî, Târîh, s. 428, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
35 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Taberî, Târîh, 3/104, Beyhakî, Delâil, 4/399, İbn Asâkîr, 1/105, İbn Esîr, Kâmil, 2/232.

Amr b. Âs:

"Öyleyse, ben senin de kumandanınım! Sen benim yardımcımsın!" dedi.

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Peki!" dedi,[36] kumandanlığı Amr b. Âs'a bıraktı.[37]

Bunun üzerine, namazı da Amr b. Âs kıldırdı.[38]

Amr b. Âs'ın arkasında namaz kılanların sayısı 500 idi.[39]

Ebu Ubeyde'nin Amr b. Âs'a Uyuşundan Dolayışı İtirazlara Uğrayışı

Muğîre b. Şûbe, Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın yanına vararak:

"Resûlullah Aleyhisselam bize seni kumandan yaptı.

Yanında sana karşı hiçbir yetki bulunmayan filanın oğluna, halkın işi ne diye bırakılıyor?!" dedi.

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Resûlullah Aleyhisselam, bize birbirimize karşı itaatli olmayı emretmiştir.

Ben Resûlullah Aleyhisselamın emrine itaat ederim. Amr ona âsi olsa da!" dedi.[40]

Amr b. Âs her iki birliğin kumandanı olunca, Hz. Ömer'in de buna canı sıkıldı.

Ebu Ubeyde b. Cerrah'a:

"Demek, sen Nâbiga'nın oğluna itaatla, onu hem kendine, hem Ebu Bekir'e, hem de bizlere kumandan yaptın hâ?!

Bu ne biçim görüş?!" dedi.

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Ey anamın oğlu! Resûlullah Aleyhisselam, bana ve ona, birbirimize itaatsizlik etmemeyi emir ve tavsiye buyurdu.

Ben eğer Amr b. Âs'a itaat etmeyecek olursam, Resûlullah Aleyhisselama âsi olmuş olacağımdan korktum!" dedi.[41]

---

36 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Taberî, Târîh, 3/104, İbn Esîr, Kâmil, 2/232.
37 Beyhakî, Delâil, 4/399, Zehebî, Târîh, s. 428, İbn Kesîr, Bidâye, 4/273.
38 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272, Vâkıdî, Megâzî, 2/771, Taberî, Târîh, 3/104 Beyhakî, Delâil, 4/400, İbn Esîr, Kâmil, 2/232, İbn Seyyid, 2/157, 158, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
39 İbn Abdilberr, 3/1187, İbn Asâkîr, 1/104.
40 Ahmed b. Hanbel, 1/196, İbn Asâkîr, 1/105, İbn Seyyid, 2/158, İbn Kayyım, 2/175.
41 Zührî, Megâzî, s. 150, Abdurrezzak, 5/453, İbn Asâkîr, 1/105.

Amr b. Âs'ın Bazı Emir ve Tedbirlerinin Tepkiyle Karşılanışı

İslâm mücahidlerinin vardıkları yer soğuk olduğu için, mücahidler odun toplayarak ateş yakıp ısınmak istediler.

Amr b. Âs onlara engel oldu[42] ve:

"Hiç kimse ateş yakmayacaktır![43] Her kim ateş yakarsa, onu yaktığı ateşin içine atacağım!" dedi.[44]

Amr b. Âs'ın bu davranışı, mücahidlerin çok ağırına gitti.[45]

Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir'e:

"Amr b. Âs halkın ateş yakmalarına izin vermiyor!

Onun halka yaptığı şeyi göremiyor musun? Halkın ateşten yararlanmalarına nasıl engel oluyor?!" dedi.

Hz. Ebu Bekir, gidip Amr b. Âs'la konuştu.[46]

Amr b. Âs:

"Sen beni dinlemek ve bana itaat etmekle emrolundun, değil mi?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Evet!" dedi.[47]

Amr b. Âs:

"Öyle ise, emrolunduğunu işle!" dedi.[48]

Hz. Ömer bunu işitince çok kızdı, hemen yanına varıp ona çatmak istedi.[49]

Hz. Ebu Bekir engel oldu ve:

"Bırak onu kendi haline! Resûlullah Aleyhisselam, onu ancak savaştaki üstün bilgisi yüzünden başımıza kumandan dikti!" dedi.[50]

Hz. Ömer sustu.[51]

Mücahidlerin Düşman Yurtlarına Akın ve Baskın Yapmaları

Amr b. Âs, 500 kişilik ordusuyla, gece gündüz ilerleyip Beliyylerin yurtlarına akın ve baskın yaptı.

---

42 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Asâkîr, 1/104.
43 Zehebî, Târîh, s. 430, Siyer, 3/44.
44 İbn Asâkîr, 1/106, Halebî, 3/200, Zürkânî, 2/279.
45 Vâkıdî, Megâzî, 2/770.
46 Zürkânî, 2/279.
47 Halebî, 3/200.
48 Vâkıdî, Megâzî, 2/770, İbn Asâkîr, 1/104, Halebî, 3/200.
49 Halebî, 3/200, Zürkânî, 2/279.
50 Zehebî, Siyer, 3/44, Halebî, 3/200, Zürkânî, 2/279.
51 Halebî, 3/200, Zürkânî, 2/279.

Fakat, her nereye erişseler, oradaki cemaati dağılmış ve kaçmış buldular.

Beliyy, Uzre ve Belkaynların yurtlarının sonuna kadar varıp dayandılar.

Orada az bir düşman topluluğuna rastladılar.[52]

Onlarla bir müddet çarpıştılar, ok atıştılar.

O çarpışmada, Âmir b. Rebia, kolundan okla vuruldu.

Müslümanlar hep birden hücuma kalkınca, düşmanlar dağılıp her tarafa hızla kaçışmaya başladılar.[53]

Mücahidler kaçışan halkı takip etmek istedilerse de, Amr b. Âs engel oldu.[54]

Amr b. Âs orada günlerce oturdu.

Düşmanların ne topluluklarından, ne de bulundukları yerlerden haber alabildi.

Ancak, etrafa gönderdiği süvariler, bulabildikleri davar ve develeri sürüp getirmekte idiler.

Getirilen deve ve davarlar da, kesilip yenilmekte idi.[55]

Kudâa, Âmile, Lahm ve Cüzamlardan biraraya toplanmış olanlardan, çarpışma sırasında pek çoklarının öldürüldüğü ve mallarının iğtinam edildiği,[56] ayrıca, kadın erkek pek çok esirler alındığı ve bundan dolayı bu gazveye Zâtü's-Selâsil denildiği bildirilmektedir.[57]

Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'in Yedikleri Etten Telaşa ve Korkuya Düşmeleri

Avf b. Malik el-Eşcaî, bu gazada Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'e arkadaş olmuş,[58] konak yerlerinde onlarla birlikte bulunmuştu.

Avf b. Malik, bir gün ordugâha gitmiş, orada deve kesmek ve etlerini on parçaya ayırıp bölüşmek isteyen ve fakat bunu bir türlü beceremeyen bir cemaate rastlamıştı.

Kendisi bu işin ustası idi.

---

52 Vâkıdî, Megâzî, 2/771, İbn Sa'd, 2/131, Beyhakî, Delâil, 4/401, İbn Asâkîr, 1/104, İbn Seyyid, 2/158, Zehebî, Târîh, s. 430, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.

53 Vâkıdî, Megâzî, 2/771, Beyhakî, Delâil, 4/401, İbn Asâkîr, 1/104, Zehebî, Târîh, s. 430, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.

54 Halebi, 3/199, Zürkânî, 2/279.

55 Vâkıdî, Megâzî, 3/771, Beyhakî, Delâil, 4/401, İbn Asâkîr, 1/104, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.

56 Belâzurî, Ensâb, 1/381.

57 Zührî, Megâzî, s. 150, 151, Abdurrezzak, 5/453, 454.

58 İbn İshak, İbn Hişam, 4/274, Vâkıdî, Megâzî, 2/773.

Onlara:

"Bu devenin etini on parçaya ayırıp aranızda bölüştürmek üzere, bana bundan bir parçasını verir misiniz?" dedi.

Onlar:

"Olur! Sana ondan bir parçasını verelim" dediler.

Avf b. Malik eline iki büyük bıçak aldı. Deveyi kesti, parçaladı ve aralarında bölüştürdü. Ondan bir parçasını da kendisi alıp, arkadaşlarının yanına getirdi. Pişirdiler ve yediler.

Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer, eti yedikten sonra:

"Ey Avf! Bu et sana nereden geldi?" diye sordular.

Avf b. Malik hadiseyi anlatınca:

"Vallahi, sen bize bunu yedirdiğine iyi etmedin!" dediler ve karınlarına girenden dolayı, korka korka ayağa kalktılar.[59]

Hz. Ebu Bekir'in Râfi' b. Ebi Râfi'e Öğütleri

Zâtü's-Selâsil seferine katılan mücahidler arasında bulunan Rafi' b. Ebi Râfi' et-Tâî der ki:

"Ben Hıristiyan dininde bulunan bir adamdım, Sercis adıyla anılırdım.

Halka kılavuzluk eder, onlara, şu kum yığınlarının yerlerini gösterirdim.

Cahiliye devrinde, devekuşu yumurtalarının içine su koyar, kum yığınlarının bir köşesine saklardım.

Sonra, halkın develerini yağmalar, kum yığınlarına sokardım. Beni arayıp bulmaya kimse güç yetiremezdi.

Devekuşu yumurtalarının içine koyduğum sulara uğrar, onları çıkarır, içerdim.

Müslüman olduğum zaman, Resûlullah Aleyhisselamın Amr b. Âs'ı gönderdiği Zâtü's-Selâsil seferine ben de katılmıştım.

Kendi kendime:

'Vallahi, ben kendime bir arkadaş seçeceğim!' dedim.

Ebu Bekir'i arkadaş edindim. Hep onun yanında bulunuyordum.

Kendisinin üzerinde, Fedek işi kalın bir harmanisi, abası vardı.

İnip konakladığımız yere onu serer, hayvanımıza bineceğimiz zaman, onun uçlarını dikenle iliştirip, elbise yerine üzerine onu giyerdi.

Bunun için, kendisine 'Zâtü'l-Abâet=Abalı' denirdi.

---

59 İbn İshak, İbn Hişam, 4/274, Vâkıdî, Megâzî, 2/773, Beyhakî, Delâil, 4/404, 405, İbn Kesîr, Bidâye, 4/275.

Kafile ile Medine'ye yaklaştığımız sırada:

'Yâ Ebâ Bekr! Allah'ın senin arkadaşlığını bana yararlı kılması için bana bazı öğütler ve bilgiler versen ya?' dedim.

Ebu Bekir:

'Benden sormamış olsan bile, sen şunları muhakkak yapmalısın:

1. Kendisine hiçbir şeyi şerik koşmaksızın Allah'ı tevhid etmeni, bir bilmeni,
2. Namazı kılmanı,
3. Zekâtı vermeni,
4. Ramazan orucunu tutmanı,
5. Şu Beytullah'ı hacc ve ziyaret etmeni,
6. Cünüplükten gusledip yıkanmanı,
7. Müslümanlardan iki kişinin bile başına geçmek arzusunda bulunmamanı sana emir ve tavsiye ederim!' dedi.

Kendisine:

'Ey Ebu Bekir! Vallahi, ben hiçbir zaman Allah'a kimseyi şerik koşmayacağımı umarım.

İnşaallah, namazı da hiçbir zaman bırakmayacağım.

Malım olursa, inşaallah, onun zekâtını da öderim.

İnşaallah, Ramazan orucunu da tutacak, hiç bırakmayacağım.

Haccı da, gücüm yeterse, inşaallahu teâlâ yapacağım.

Cünüplük oldukça, inşaallah yıkanıp ondan arınacağım.

İnsanların başına geçmeye gelince; ey Ebu Bekir! Görüyorum ki, halk, Resûlullah Aleyhisselam yanında da, insanlar yanında da, ancak bununla şerefleniyorlar!

Sen ise beni ondan nehyediyorsun!?' dedim.

Ebu Bekir:

'Sen benden görüşümü sordun, öğüt istedin. Ben de sana görüşümü anlatmaya çalıştım.

Sana şunu da haber vereyim ki; Yüce Allah, Muhammed Aleyhisselamı, şu İslâm dini ile peygamber gönderdi.

O da, bu din uğrunda, olanca gücü ile çalıştı.

Nihayet, halk ister istemez ona girdiler. Girince de, Allah'a sığınmış, O'nun komşuluğuna ve himayesine girmiş oldular.

Sakın, Allah'ın komşuları hakkındaki ahdini bozayım deme!

Allah ahdini bozanları ukûbete uğratır!

Allah'ın, komşuluğundan dolayı gazabı ise çok şiddetlidir!' dedi.

Yanından ayrıldım.

Resûlullah Aleyhisselam vefat edip Ebu Bekir halkın başına getirildiği zaman, yanına vardım ve ona:

'Ey Ebu Bekir! Sen beni Müslümanlardan iki kişinin bile başına geçmekten nehyetmemiş miydin?!' diye sordum.

Ebu Bekir:

'Evet! Ben bu sözümün üzerinde duruyor, seni şimdi bile ondan nehyediyorum' dedi.

Kendisine:

'Ya seni halkın işini üzerine alıp yürütmeye sürükleyen şey ne ola?' diye sordum.

Ebu Bekir:

'Muhammed ümmetinin ihtilaf ve tefrikaya düşüp helâk olmalarından korktum. Bunun için, bana tevdi ve emanet ettikleri vazifeden kaçmak, kurtulmak yolunu bulamadım!' dedi."[60]

Amr b. Âs'ın Zâtü's-Selâsil'den Dönerken İhtilam Oluşu ve Gusül Yerine Teyemmümle Namaz Kıldırışı

Mücahidler Zâtü's-Selâsil'den Medine'ye dönerlerken, yolda, çok soğuk bir gecede, Amr b. Âs ihtilam oldu.

Arkadaşlarına:

"Siz bana ne dersiniz? Vallahi, ihtilam oldum, düşüm azdı!

Eğer bu soğukta gusleder, yıkanırsam, helâk olurum!" dedi.

Su getirtip taharetlendi, abdest aldı. Gusül yerine de, teyemmüm yaptı.[61] Kalkıp arkadaşlarına sabah namazını kıldırdı.[62]

Avf b. Malik el-Eşcâî'yi de, selametle dönüşlerini ve gazaları sırasında olup bitenleri Peygamberimiz Aleyhisselama haber vermek üzere, postacı olarak önden gönderdi.[63]

Avf b. Malik der ki:

"Halkın bu seferden dönüşlerinde, Resûlullah Aleyhisselamın yanına ilk varan ben oldum.[64] Seher vakti idi.[65] Resûlullah Aleyhisselam evinde namaz kılıyordu.

---

60 İbn İshak, İbn Hişam, 4/274, Vâkıdî, Megâzî, 2/771, 773.
61 Vâkıdî, Megâzî, 2/773, Beyhakî, Delâil, 4/402.
62 Vâkıdî, Megâzî, 2/773, Ahmed b. Hanbel, 4/203, Ebu Davud, 1/92, Beyhakî, Delâil, 4/402, Zehebî, Târîh, s. 431, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
63 İbn Sa'd, 2/131, Beyhakî, Delâil, 4/402, İbn Kayyım, 2/175.
64 İbn İshak, İbn Hişam, 4/272.
65 Vâkıdî, Megâzî, 2/773, Beyhakî, Delâil, 4/402, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.

'Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh' diyerek selam verdim.

Selam verince, Resûlullah Aleyhisselam:

'Sen, Avf b. Malik hâ?' buyurdu.[66]

'Evet! Babam, anam sana feda olsun! Benim, Avf b. Malik yâ Rasûlallah!' dedim.[67]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sahibü'l-cezur=Deveyi kesip etini bölüştüren deveci hâ?' buyurdu.[68]

'Evet!' dedim.[69]

Resûlullah Aleyhisselam, selamımı alıp, bana daha fazla bir şey söylemedi.[70]

'Olan bitenleri bana haber ver!' buyurdu.

Ben de, giderken bütün olan bitenleri, Ebu Ubeyde b. Cerrah'la Amr b. Âs arasında geçenleri ve Ebu Ubeyde'nin ona itaat edişini, uysal davranışını birer birer haber verdim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah, Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı rahmetiyle esirgesin!' buyurdu.

Sonra, Amr b. Âs'ın, cünüb olduğu halde, yanında edeb yerlerini yıkamaya yetecek miktardan fazla su bulunmadığı için bize teyemmümle namaz kıldırdığını;[71] Müslümanları ateş yakmaktan ve düşmanları takipten men ettiğini haber verdim.[72]

Resûlullah Aleyhisselam sustu.[73]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Amr b. Âs'ı Sorguya Çekişi

Medine'ye döndükleri, geldikleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına:

"Amr'ı nasıl buldunuz?" diye sordu.

Sahabiler, onu hayırla andıktan sonra:

"Yâ Rasûlallah! O, cünüb olduğu halde bize namaz kıldırdı!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, haber salıp Amr b. Âs'ı yanına çağırttı.[74]

---

66 İbn İshak, İbn Hişam, 4/274, Vâkıdî, Megâzî, 2/773, Beyhakî, Delâil, 4/402, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
67 Vâkıdî, Megâzî, 2/773, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
68 İbn İshak, İbn Hişam, 4/274, Vâkıdî, Megâzî, 2/773, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
69 Vâkıdî, Megâzî, 2/773, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
70 İbn İshak, İbn Hişam, 4/274, Vâkıdî, Megâzî, 2/773, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274.
71 Vâkıdî, Megâzî, 2/773, 774, Beyhakî, Delâil, 4/404, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274, 275.
72 Halebî, 3/200.
73 Abdurrezzak, 1/227, Vâkıdî, Megâzî, 2/774, Beyhakî, Delâil, 4/402, İbn Kesîr, Bidâye, 4/275.
74 Zehebî, Siyer, 3/45.

Gelince, ona, Zâtü's-Selâsil seferi sırasında cünüb olduğu halde teyemmümle kıldırmış olduğu namazı sordu.

Amr b. Âs:

"Seni hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; gusletseydim, ölürdüm.

Ben hiçbir zaman soğuğun öylesini görmemişimdir!

Yüce Allah, 'Kendinizi öldürmeyiniz! Şüphe yok ki, Allah sizi çok esirgeyici bulunuyor' (Nisâ: 29) buyuruyor" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam güldü.

Başka bir şey söylemedi.[75]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Amr b. Âs'ın yaptığını yerinde gördüğünden, kıldırmış olduğu namazı ne iade ettirdi, ne de kendisinden daha fazla izahat istedi.[76]

Amr b. Âs, Müslümanlara ateş yaktırmadığı ve düşmanları takip ettirmediği hakkında yapılan şikâyet üzerine de:

"Ey Allah'ın Peygamberi! Müslümanlar azlık idiler. Düşmanın onları az görmelerinden korktum.

Düşmanları takip etmekten de, onları nehyettim. Çünkü, onlar için pusu kurulmuş olmasından, kendilerinin pusuya düşürülmelerinden korktum!" dedi.

Amr b. Âs'ın bu davranışı da Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gitti[77] ve Amr b. Âs'tan şikâyetlenenlere:

"Görüyor musunuz, arkadaşınız hem kendisini, hem sizi nasıl düşünüyor?" buyurdu.[78]

Amr b. Âs da, namaz kıldırma hadisesini ve Peygamberimiz Aleyhisselamın bu husustaki sorusunu nasıl cevapladığını şöyle anlatır:

"Zâtü's-Selâsil Gazvesinde soğuğu pek şiddetli olan soğuk bir gecede ihtilam olmuştum.

Gusledersem ölürüm diye korktum. Teyemmüm ettim. Sonra, arkadaşlarıma sabah namazını kıldırdım.

Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardığım zaman:

'Ey Amr! Sen arkadaşlarına cünüb iken namaz mı kıldırdın?' diye sordu.

---

75 Vâkıdî, Megâzî, 2/774, Beyhakî, Delâil, 4/402, Zehebî, Târîh, s. 431, İbn Kesîr, Bidâye, 4/275, Halebî, 3/200.

76 Kâsânî, 1/48.

77 Zehebî, Târîh, s. 430, Siyer, 3/45.

78 Kâsânî, 1/48.

'Evet yâ Rasûlallah! Ben soğuğu pek şiddetli olan bir gecede ihtilam oldum. Eğer gusledersem ölürüm diye korktum.

Yüce Allah'ın, 'Kendinizi öldürmeyiniz. Şüphe yok ki, Allah, sizi çok esirgeyici bulunuyor' [Nisâ: 29] buyurduğunu hatırladım, teyemmüm ettim. Sonra, namaz kıldırdım!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam güldü, başka bir şey söylemedi."[79]

Amr b. Âs'ın Peygamberimiz Aleyhisselama En Çok Kimi Sevdiğini Soruşu

Yine Amr b. Âs der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam beni askerî bir birliğin başında Zâtü's-Selâsil'e göndermişti. Askerî birliğin içinde Ebu Bekir ve Ömer de bulunuyordu.

'Resûlullah Aleyhisselamın katında benim yerim daha üstün olmasa, herhalde Ebu Bekir ve Ömer'in başına beni kumandan dikerek göndermezdi!' diye içime doğdu.[80]

Hemen Resûlullah Aleyhisselamın yanına varıp:

'Yâ Rasûlallah! Halkın sana en sevgilisi hangisidir?' diye sordum.

'Âişe'dir!' buyurdu.

'Erkeklerden kimdir?' diye sordum.

'Âişe'nin babasıdır!' buyurdu.

'Ondan sonra kimdir?' diye sordum.

'Ondan sonra Ömer'dir!' buyurdu.

Birtakım erkeklerin isimlerini daha saydı.[81]

Kendi kendime:

'Artık bu sorumu tekrarlamayayım' dedim.[82]

Beni en sonraya bırakmasından korkup sustum."[83]

Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Sîfu'l-Bahr'e (Habat'a) Gönderilişi

Seferin Tarihi, İsmi, Mevkii ve Sebebi

Sefer, Hicretin 8. yılında Recep ayında vuku bulmuştur.[84]

---

79 Ahmed b. Hanbel, 4/203, 204, Ebu Davud, 1/82, Beyhakî, Delâil, 4/402, Zehebî, Târîh, s. 430, 431, İbn Kesîr, Bidâye, 4/274, İbn Kayyım, 2/175.

80 Beyhakî, Delâil, 4/400, 401.

81 Ahmed b. Hanbel, 4/203, Buhârî, Sahîh, 5/113, Müslim, 4/1856, Beyhakî, Delâil, 4/401, Zehebî, Târîh, s. 429, Zürkânî, 1/280.

82 Beyhakî, Delâil, 4/401, İbn Asâkîr, 1/106, Zehebî, Târîh, s. 429, Zürkânî, 1/280.

83 Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Kesîr, Bidâye, 4/276, Zürkânî, 2/280.

84 İbn Sa'd, 2/132, Belâzurî, Ensâb, 1/381, Taberî, Târîh, 3/104.

Bu sefere, Sîfu'l-Bahr=Deniz Sahili ve Habat gazvesi denilir.[85]

Sefer sırasında askerler açlıktan ağaç yaprakları yedikleri için, Ceyşü'l-habat=Yaprak Askerleri seferi denildiği de vardır.[86]

Habat; lugatta, silkilmiş yapraklar demektir ki, kurutup un gibi inceltikten veya başka bir şeyle karıştırılarak su katıldıktan sonra devenin ağzına dökülür.[87]

Habat, deniz sahilinde, Kabeliyye nahiyesinde Cüheynelere ait bir yer olup, Medine'ye beş günlüktür.[88]

Kabeliyye de, Cüheynelerin Benî Arek kabilesine ait bir dağdır.[89]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Ka'b b. Umeyr'in başkanlığı altında 15 kişilik bir irşad birliğini, Şam topraklarından Zât-i Atlah'a göndermişti.[90]

Zât-ı Atlah'ta oturan halk Kudâalardandı ve Sedus adındaki liderin idaresi altında idiler.

İslâm irşad birliği, Zât-ı Atlah'a vardıkları zaman, orada pek çok halkı toplanmış bulmuşlardı.[91]

Benî Kudâalar atlar üzerinde gelerek Müslümanları ok yağmuruna tutmuşlar ve hepsini yerlere sermişlerdi.

Benî Kudâaların bu tutum ve davranışları Peygamberimiz Aleyhisselama çok ağır gelmiş, onlara askerî bir birlik göndermeye niyetlenmiş ise de, başka bir yere çekip gittiklerini haber alınca, onları kendi hallerine bırakmıştı.[92]

Cüheyneler, Kudâa kabilelerinden bir kabile idi.[93]

Mu'te savaşında düşmanın 200.000 kişilik ordular topluluğunun yarısını teşkil eden yardımcı Arap askerleri arasındaki Behra, Beliyy, Belkayn gibi kabileler de Kudâalardan idiler.[94]

Amr b. Âs'ın Zâtü's-Selâsil'e geldiğini işitince, bunlar da etrafa dağılmışlar, ele geçirilememişlerdi.[95]

---

85 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, İbn Sa'd, 3/411, Buhârî, Sahîh, 5/113, 114, Taberî, Târîh, 3/105.
86 İbn Sa'd, 3/411, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1536, İbn Esîr, Nihâye, 2/7.
87 Fîruzâbâdî, 2/369.
88 İbn Sa'd, 2/132, Yâkût, 2/344.
89 Yâkût, 4/307.
90 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, 2/752, İbn Sa'd, 2/127, Taberî, Târîh, 3/103.
91 Taberî, Târîh, 3/103, İbn Esîr, Kâmil, 2/231.
92 Vâkıdî, Megâzî, 2/753, İbn Sa'd, 2/127, 128, İbn Seyyid, 2/152 İbn Hacer, İsâbe, 3/301.
93 Kalkaşandî, s. 221.
94 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2 s. 41.
95 Vâkıdî, Megâzî, 2/771, İbn Sa'd, 2/131, İbn Seyyid, 2/158, İbn Kesîr, Bidâye, 4/241.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sîfu'l-Bahr'e göndereceği askerî birliğe Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı kumandan tayin etti.[96]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muhacir ve Ensarla karışık olan 300 kişilik birliği, deniz sahilinde Cüheynelerden bir kabileye doğru yola çıkardı.[97]

Bunların 310'dan fazla olduğu da rivayet edilir.[98]

Bunların içinde Hz. Ömer de bulunuyordu.[99]

Mücahidlere Yol Azıklarının Bölüştürülüşü

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlere yol azığı olmak üzere bir dağarcık dolusu hurma verdi.[100]

Yola devam edildiği sırada azık tükenmeye başlayınca, Ebu Ubeyde b. Cerrah, askerlere, yanlarında ne kadar azık varsa getirmelerini emretti.

Getirilen azıkları bir iki kapta topladı.[101]

Onları mücahidlere her gün, azar azar,[102] o da tükenmeye yüz tutunca, birer birer dağıtmaya başladı.[103]

Mücahidler her gün aldıkları birer hurmayı küçük çocuğun emişi gibi emiyor, sonra da üzerlerine su içiyorlar, bu da onlara geceye kadar günlük gıdalarının yerine geçiyordu.[104]

Sonra, bir tek hurma da bölüştürülmeye başlandı.[105]

Nihayet, o da bitti.[106] Onun yokluğunun da acısını çektiler.[107]

Abdullah b. Âmir'in bildirdiğine göre; babası Âmir b. Rebia:

"Yavrucuğum!" demiş, "Resûlullah Aleyhisselam bizi askerî bir birlik içinde göndermişti.

Bizim bir dağarcık hurmadan başka azığımız da yoktu.

Kumandanımız, bu hurmaları aramızda birer avuç birer avuç bölüştürüyordu. Sonra, birer birer bölüştürür oldu!"

96 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, Vâkıdî, Megâzî, 2/774, İbn Sa'd, 2/132.
97 Vâkıdî, Megâzî, 2/774, İbn Sa'd, 2/132, Taberî, Târîh, 3/104.
98 İbn Sa'd, 3/411.
99 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, İbn Sa'd, 2/132, İbn Seyyid, 2/158.
100 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, İbn Sa'd, 3/411, Müslim, 3/1535, Taberî, Târîh, 3/105, Beyhakî, Delâil, 4/407, İbn Esîr, Kâmil, 2/232, Zehebî, Târîh, s. 433, İbn Kesîr, Bidâye, 4/276.
101 Ahmed b. Hanbel, 3/306, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1537.
102 Buhârî, Sahîh, 5/114.
103 Ahmed b. Hanbel, 3/306, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1537.
104 Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1535.
105 Vâkıdî, Megâzî, 2/774.
106 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, İbn Sa'd, 3/311.
107 Vâkıdî, Megâzî, 2/774, İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/306, Buhârî, 5/114.

Abdullah b. Âmir:

“Babacığım! Bir tek hurmanın size ne yararı olabilir?” deyince, Âmir b. Rebia:

“Böyle söyleme yavrucuğum! Tükendikten sonra, ona da ihtiyaç duyduk!” demiştir.[108]

Mücahidlerin Açlıktan, Ağaç Yaprakları Yemeye Başlamaları

Mücahidler yolda son derecede açlık sıkıntısı çektiler.[109] Hatta habat (develerin yedikleri selem ağacının yapraklarını) düşürerek su ile ıslatıp yemeye başladılar.[110]

Bundan dolayı, kendilerine “Ceyşü'l-habat” adı verildi.[111]

Mücahidlerin avurtları, diken yiyen develerin avurtlarına döndü.[112]

Ağızları ve diş etleri cerahatlandı ve iltihaplandı.[113]

Mücahidlerden Kays b. Sa'd b. Ubâde'nin Borçla Develer Satın Alarak Mücahidleri Doyuruşu

Mücahidler açlıktan sıkışık duruma düşünce, Kays b. Sa'd b. Ubâde:

“Benden deve karşılığında hurma satın alacak kim var ki, kendisi şuradaki develerinden bana versin de, ben ona Medine'de hurma vereyim?” dedi.[114]

Hz. Ömer:

“Ne kadar şaşılır şu gence ki, kendisinin hiçbir malı yok iken, başkasının malı üzerinde tasarrufa ve ihsana yeltenmektedir?!” dedi.

Kays b. Sa'd, Cüheynelerden bir adam buldu.[115] Adam, sahil halkındandı.[116] Kays, ona:

“Bana deve sat! Bedelini Medine'de sana yüklerle hurma vererek ödeyeyim!” dedi.[117]

Cühenî:

---

108 Ahmed b. Hanbel, 3/446, Ebu Nuaym, Hilye, 1/179.
109 Vâkıdî, Megâzî, 2/774, İbn Sa'd, 2/132, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1536, Taberî, Târîh, 3/105.
110 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1535, Aynî, 18/16, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/82.
111 İbn Sa'd, 3/411, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1536, İbn Esîr, Nihâye, 2/7.
112 Vâkıdî, Megâzî, 2/774, Taberî, Târîh, 3/105.
113 Diyarbekrî, 2/75, Halebî, 3/201.
114 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, İbn Seyyid, 2/159, Halebî, 3/201.
115 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, İbn Seyyid, 2/159.
116 Halebî, 3/201.
117 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, İbn Seyyid, 2/159.

“Ben bu alışverişi yaparım,[118] ama vallahi ben seni hiç tanımıyorum. Sen kimsin?” dedi.

Kays:

“Ben Kays b. Sa’d b. Ubâde b. Düleym’im” dedi.

Cühenî:

“Sen bana nesebini, Sa’d b. Ubâde’nin oğlu olduğunu ne diye önceden bildirmedin.

Yesrib halkının ulusu olan o Sa’d’la aramızda dostluk, kardeşlik vardır!” dedi.

Bunun üzerine, Kays her deveye iki vesk (deve yükü) hurma vermek üzere beş deve satın aldı.

Cühenî, hurmaların Düleym hanedanına ait depolanmış kuru hurmalardan olmasını şart koştu.

Kays:

“Olur!” dedi.[119]

Cühenî:

“Sen bunları kabul ettiğine ve yerine getireceğine dair, bana şahit de göster!” dedi.

Kays’ın yanında, Ensardan ve Muhacirlerden bazı zâtlar vardı. Hz. Ömer, onların arasında bulunuyordu.

Kays:

“Bunlardan, istediğini şahit tut!” dedi.

Hz. Ömer:

“Ben bu muameleye şahit olmam! Çünkü, bunun ne ödeme gücü, ne de malı vardır. Mal ancak babasına aittir” dedi.

Cühenî:

“Vallahi, Sa’d b. Ubâde, oğlunun taahhüt ettiği on deve yükü hurma hakkında herhalde bana karşı ahdini yerine getirmezlik etmez![120] Ben, karşımdakinde güzel bir yüz ve şerefli işler görüyorum!” dedi.[121]

Hz. Ömer ile Kays arasında ileri geri sözler söylendi. Kays, Hz. Ömer’e karşı, sert ve ağır konuştu.

Kays, Cühenî’den aldığı develerden, üç yerde üç gün kesip, etini askerlere dağıttı.

---

118 Halebî, 3/201.
119 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, İbn Seyyid, 2/159.
120 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, İbn Seyyid, 2/159, Halebî, 3/201, 202.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/775.

Dördüncü gün, yine, develerden kesip etini askerlere dağıtmak istediği zaman, kumandan Ebu Ubeyde b. Cerrah, Hz. Ömer'le birlikte Kays'ın yanına varıp:

"Artık bunları kesmemeni sana tavsiye ederim. Senin ödeyecek şahsî bir malın bulunmadığına göre, sen taahhüdünü yerine getirmemek mi istiyorsun?!" dedi.

Kays b. Sa'd:

"Ey Ebu Ubeyde! Babam Ebu Sabit halkın borcunu öder, yorulanların yük ve ağırlıklarını taşır, açlık zamanlarında yemekler yedirir dururken, Allah yolunda cihada çıkmış bir cemaat için borçlanılmış olan on deve yükü hurmayı ödemeyeceğini mi sanırsın?!" dedi.[122]

Ebu Ubeyde b. Cerrah yumuşayıp onu kendi haline bırakmak üzere iken, Hz. Ömer:

"Onun üzerine düş! Develeri kesmekten vazgeçir!" dedi.

Ebu Ubeyde b. Cerrah ısrar edince, Kays da kalan develeri kesmekten vazgeçti.[123] Kays b. Sa'd'ın Cühenîden aldığı develerin beş değil, daha çok olduğu anlaşılmaktadır.[124] Çünkü, üç defada üçerden dokuz deve kesildiğine ve kesim işi dördüncüde durdurulduğuna[125] ve Kays da Medine'ye iki deve ile döndüğüne göre, Cühenîden satın alınmış olan develerin onbir olması gerekmektedir.[126]

Mücahidlere İkram Edilen Dev Balık

Mücahidler Sîfu'l-Bahr'e, deniz sahiline eriştikleri zaman,[127] orada Yüce Allah mücahidler için denizden dalgalarla bir hayvan çıkarıp sahile attı.[128]

Bu, kum tepesi gibi, kocaman bir balık idi.[129]

Yanına varınca, onun anber diye anılan kocaman bir deniz hayvanı olduğunu gördüler.[130]

Mücahidler, balığın böylesini hiç görmemişlerdi.[131]

---

122 Vâkıdî, Megâzî, 2/775, 776, İbn Seyyid, 2/159, Halebî, 3/202, Zürkânî, 2/282.
123 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/159, Zürkânî, 2/282.
124 Zürkânî, 2/282, 283.
125 Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1536, Zehebî, Târîh, s. 432, İbn Kesîr, Bidâye, 4/276, İbn Kayyım, 2/176.
126 Vâkıdî, Megâzî, 2/776.
127 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1535.
128 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1535, Taberî, Târîh, 3/105.
129 Vâkıdî, Megâzî, 2/777, İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1535.
130 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1535.
131 Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114.

Bu, karnı yuttuğu balıklarla dolu, bâle denilen balina balığı olup, 50 zirâ (arşın) uzunluğunda idi.[132]

Anber, deniz balıklarının en büyüğü idi. Derisinden kalkan yapılırdı.[133]

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Bu, bir hayvan ölüsüdür.[134] Yemeyiniz!" dedi.[135]

Sonra da:

"Hayır! Muhakkak ki, biz Resûlullah Aleyhisselamın elçileriyiz.[136] Resûlullah Aleyhisselamın askerleriyiz. Allah yolunda cihada çıkmış ve açlıktan güç duruma düşmüş bulunuyoruz.[137] Bundan yeyiniz!" dedi.[138]

Orada kaldıkları sürece, yarım ay[139] veya onsekiz gece[140] veya yirmi gece,[141] ondan öküz büyüklüğünde parçalar kestiler,[142] yediler, karınlarını doyurdular. Açlıklarını giderdiler. Yağından da yararlandılar. Bedenleri semizleyip, güçleri yerine geldi.[143]

Balığın etinden bir kısmı da, yol azığı olmak üzere, su ile haşlanıp güneşte kurutuldu.[144]

Kumandan Ebu Ubeyde b. Cerrah, balığın kaburga kemiklerinden ikisini alıp diklemesine birbirine çattı.[145] Sonra da, en uzun boylu deveye baktı ve onu semerledi. Askerler içinde bulunan en uzun boylu adamı da[146] o en uzun boylu devenin üzerine bindirdi.[147]

Deve üzerindeki adam, dikili kaburga kemiğinin altından geçip gittiği halde, başı dikili kaburga kemiğine dokunmadı![148]

Ebu Ubeyde b. Cerrah, balığın göz çukuruna da, onüç kişi oturtmuştu.[149]

132 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/83.
133 İbn Esîr, Nihâye, 3/306.
134 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1535.
135 İbn Sa'd, 3/411.
136 Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1535.
137 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/31, Müslim, 3/1535.
138 Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1535.
139 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1536.
140 Ahmed b. Hanbel, 3/311, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1537.
141 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, İbn Sa'd, 3/411.
142 Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1535.
143 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1535.
144 Müslim, 3/1536.
145 Ahmed b. Hanbel, 3/306, Buhârî, Sahîh, 5/114.
146 Kays b. Sa'd b. Ubâde (Halebî, 3/202).
147 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281, Buhârî, Sahîh, 5/114, Müslim, 3/1536.
148 İbn İshak, İbn Hişam, 4/821, Vâkıdî, Megâzî, 2/777, Ahmed b. Hanbel, 3/306, Buhârî, Sahîh, 5/114.
149 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, Müslim, 3/1536.

Mücahidlerin Yedikleri Balık Hakkındaki Hükmün Ne Olduğunu Peygamberimiz Aleyhisselamdan Sormaları

Mücahidler, Sîfu'l-Bahr'de deniz dalgalarının sahile attığı balığı ve ondan kumandanın emriyle yiyip yararlandıklarını anlatarak,[150] onu yediklerinden dolayı ne yapmak gerektiğini Peygamberimiz Aleyhisselamdan sordular.[151]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yiyiniz! O, Allah'ın sizin için denizden çıkardığı bir rızıktır. Yanınızda onun etinden az çok bir şey varsa, bize de yedirseniz olmaz mı?" buyurdu.[152] "Olur!" dediler.[153] Bir parça getirdiler. Ondan Peygamberimiz Aleyhisselam da yedi.[154]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kays b. Sa'd'ı ve Onun Hanedanının Cömertliğini Övüşü

Mücahidler, Kays b. Sa'd'ın açlıkla karşılaşan askerler için develer satın alıp boğazladığını anlattıkları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Cömertlik, zaten bu hanedanın haslet ve âdetlerindendir!" buyurdu.[155]

Gerçekten de, Kays, babası Sa'd, onun babası Ubâde, onun babası Düleym, onun babası Hârise, onun babası Ebu Huzeyme, onun babası Sa'lebe, onun babası Tarif de çok cömert idiler.[156]

Bunlar, Cahiliye çağında, her gün, köşklerinin kulesine çıkıp:

"Et yağı ve et isteyen buraya gelsin!" diyerek seslenirlerdi.

Urve b. Zübeyr der ki:

"Ben Sa'd b. Ubâde'ye yetiştim ki, o, köşkünün üzerinde:

'Et yağı ve et isteyen, Sa'd b. Ubâde'ye gelsin!' diyerek sesleniyordu.

Ben, ondan sonra, oğluna da yetiştim. O da, aynen babası gibi, halkı et yağına ve ete davet ediyordu.

Ben gençtim. Medine'de yolda yürüyüp gittiğim sırada, Abdullah b. Ömer, Âliye mevkiindeki arazisine giderken, bana rastladı ve:

150 İbn Sa'd, 3/41.
151 İbn İshak, İbn Hişam, 4/281.
152 İbn Sa'd, 3/411, Ahmed b. Hanbel, 3/311, 312, Buhârî, Sahîh, 5/115, Müslim, 3/1536.
153 İbn Sa'd, 3/411.
154 Ahmed b. Hanbel, 3/312, Buhârî, Sahîh, 5/115, Müslim, 3/1536.
155 Taberî, Târîh, 3/105, İbn Abdilberr, 3/1290, İbn Esîr, Kâmil, 2/233, Halebî, 3/203.
156 İbn Habib, s. 155.

'Ey delikanlı! Gel, bak bakalım: Sa'd b. Ubâde'nin köşkünün üzerinde bir kimsenin seslendiğini görebiliyor musun?' dedi.

'Hayır! Göremiyorum!' dedim.

'Doğru söyledin!' dedi."[157]

Sa'd b. Ubâde'nin Oğlundan İzahat Alarak Ona Dört Hurma Bahçesi Bağışlaması

Sa'd b. Ubâde, mücahidlerin yolda açlıkla karşılaştıklarını haber aldığı zaman:

"Eğer Kays benim bildiğim Kays ise, onlara muhakkak deve bulup boğazlar!" demişti.

Kays b. Sa'd, yolda kesip mücahidlere yediremediği iki deveyi Medine'ye getirmişti.

Kays babası Sa'd'ın yanına varınca, Sa'd b. Ubâde, ona:

"Askerler açlığa uğradıklarında, onların açlıklarını gidermek için sen ne yaptın?" diye sordu.[158]

Kays b. Sa'd:

"Develer boğazladım!" dedi.[159]

Sa'd b. Ubâde:

"Develer boğazladığına iyi etmişsin!" dedi.[160]

Kays b. Sa'd:

"Sonra, yine açlığa uğradılar!" dedi.[161]

Sa'd b. Ubâde:

"Peki! Sen ne yaptın?[162] Yine develer boğazlasaydın ya!" dedi.[163]

Kays b. Sa'd:

"Boğazladım!" dedi.[164]

Sa'd b. Ubâde:

"Boğazladığına iyi etmişsin!" dedi.[165]

---

157 İbn Sa'd, 3/613, 614.
158 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Sa'd, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
159 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, Buhârî, Sahîh, 5/114, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
160 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
161 Buhârî, Sahîh, 5/114.
162 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 3/282.
163 Buhârî, Sahîh, 5/114.
164 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, Buhârî, Sahîh, 5/114, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
165 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/203.

Kays b. Sa'd:

"Sonra, yine açlığa uğradılar" dedi.[166]

Sa'd b. Ubâde:

"Peki! Sen ne yaptın?[167] Yine develer boğazlasaydın ya!" dedi.[168]

Kays b. Sa'd:

"Boğazladım!" dedi.[169]

Sa'd b. Ubâde:

"Boğazladığına iyi etmişsin!" dedi.[170]

Kays b. Sa'd:

"Tekrar açlığa uğradılar!" dedi.[171]

Sa'd b. Ubâde:

"Peki, sen ne yaptın?[172] Yine develer boğazlasaydın ya!" dedi.

Kays b. Sa'd:

"Develer boğazlamaktan men edildim!" dedi.[173]

Sa'd b. Ubâde:

"Seni bundan kim men etti?" diye sordu.

Kays b. Sa'd:

"Kumandan Ebu Ubeyde b. Cerrah!" dedi.

Sa'd b. Ubâde:

"Niçin men etti?" diye sordu.

Kays b. Sa'd:

"Benim malım bulunmadığını söyledi ve 'Mal ancak babana aittir' dedi. Ben de:

'Babam, kendisine en uzak olanların bile borçlarını öder, yorulanların yüklerini taşır, açlığa uğrayanları yedirir dururken, bana gelince mi, bunu yapmayacak?' dedim" dedi.

Sa'd b. Ubâde:

"Dört hurma bahçesi senindir!" dedi.

Bu hususta, Kays için bir de tapu senedi yazdı.

---

166 Buhârî, Sahîh, 5/114.
167 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
168 Buhârî, Sahîh, 5/114.
169 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, Buhârî, Sahîh, 5/114, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
170 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
171 Buhârî, Sahîh, 5/114.
172 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203 Zürkânî, 2/282.
173 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, Buhârî, Sahîh, 5/114, İbn Seyyid, 2/160, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.

Senedi Ebu Ubeyde b. Cerrah'a götürdü ve onu senede şahit yazdı.

Hz. Ömer'e de gitti.

Hz. Ömer şahit yazılmaktan kaçındı.

Bu bahçe ve bostanlardan en az 50 deve yükü hurma çıkardı.

Cühenî, Kays'la birlikte Medine'ye gelmişti. Kays, ona borçlu bulunduğu hurma yüklerini yükledi ve sırtına bir de elbise giydirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kays'ın bu tutum ve davranışını işitince:[174]

"Muhakkak ki, onun kalbinde ve onun ev halkında[175] cömertlik vardır!" buyurdu.[176]

Kays b. Sa'd hastalanıp, ziyaretine gelenlerin gelmekte geciktikleri ve 'Onlar, sana olan borçlarından dolayı yanına gelmeye utanıyorlar!" denildiği zaman:

"Kays'ın her kimde alacağı varsa, Kays o borcu ona helâl kılmış, bağışlamıştır!" diye nida ettirmiş; bunun üzerine, gelen giden ziyaretçilerin çokluğundan, merdiveninin basamakları kırılmıştır![177]

Yüce Allah ondan da, onun babasından da razı olsun!

Ebu Katâde'nin Hadıra'ya Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Hadıra seferi, Hicretin 8. yılında Şaban ayında vuku bulmuştur.[178] Hadıra; Necd'de Muhariblerin yurtlarındandır.[179] İbn Âmir'in bostanının yanındadır ve Medine'ye uzaklığı yirmi mildir.[180]

Benî Gatafanlar, Necd'de Muhariblerin yurdu olan Hadıra'da oturmakta idiler.[181] Hicretin 7. yılında, Benî Fezârelerle Cinab'da toplanıp Medine'ye baskın yapmak istedikleri haber alınınca, Beşir b. Sa'd 30 kişilik bir birlikle üzerlerine gönderilmişse de, onların etrafa dağıldıkları görülmüştü.[182]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Katâde'yi de, 15 kişilik bir birliğin başında, Hadıra'ya gönderdi.[183]

---

174 Vâkıdî, Megâzî, 2/776.
175 İbn Seyyid, 2/160, Zürkânî, 2/282.
176 Vâkıdî, Megâzî, 2/776, Halebî, 3/203, Zürkânî, 2/282.
177 İbn Habib, s. 155.
178 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, İbn Sa'd, 2/132, Belâzurî, Ensâb, 1/381.
179 İbn Sa'd, 2/132, Yâkût, 2/377.
180 Vâkıdî, Megâzî, 1/6.
181 İbn Sa'd, 2/132, Belâzurî, Ensâb, 1/381.
182 Vâkıdî, Megâzî, 2/728, İbn Sa'd, 2/120, İbn Kayyım, 2/166.
183 İbn Sa'd, 2/132, İbn Seyyid, 2/161, Zehebî, Târîh, s. 434, Kastallânî, Mevâhib, 1/191, Diyarbekrî, 2/76, Halebî, 3/204, Zürkânî, 2/284.

Abdullah b. Ebi Hadrad'ın bildirdiğine göre, gönderirken de:

"Geceleri yürüyünüz, gündüzleri gizleniniz! Dağınık düzenle dört taraftan kuşatarak Gatafanlara birden baskın yapınız. Kadınları ve çocukları öldürmeyiniz!" buyurdu.

Gatafanların nahiyesine varınca, Ebu Katâde, Allah'ın buyruklarını yerine getirmelerini, yasakladıklarından sakınmalarını mücahidlere tavsiye etti.[184]

Herkesi, ikişer ikişer arkadaş yaptı.[185]

Kumandanın verdiği direktife göre, ölmedikçe, hiç kimse arkadaşından ayrılmayacak, dönünce, arkadaşı hakkında kumandanına bilgi verecek, "Onun hakkında bir bilgim yok!" diyemeyecekti.[186]

Kumandan tekbir getirdiği zaman bütün mücahidler tekbir getirecekler, kumandan hücuma geçtiği zaman da, bütün mücahidler hücuma geçeceklerdi. Kaçan düşmanları yakalamak için arkalarına düşülüp birlikten uzaklaşılmayacaktı.[187]

Gatafanların yurduna geceleyin varıldı.

Birliğin kumandanı Ebu Katâde, mücahidleri ikişer ikişer keşfe gönderdi. Gönderirken:

"Birbirinizden hiç ayrılmayacaksınız!

Herhangi birinizin yanında arkadaşını göremediğim zaman, ona, arkadaşının ne olduğunu soracağım!

Sakın, kaçanı yakalamak için ardına düşüp birbirinizden uzaklaşmayınız!" dedi.[188]

Mücahidler, Gatafanların konak yerini öğrendiler.[189]

Yatsı vakti olunca, kumandan[190] Ebu Katâde kılıcını sıyırdı. Mücahidler de kılıçlarını sıyırdılar.[191]

Kumandan tekbir getirdi. Mücahidler de tekbir getirdiler.[192]

Kumandan hücuma geçti. Mücahidler de hücuma geçtiler.[193]

Benî Gatafanların konak yerindeki büyük bir topluluğa saldırdılar.

Gatafanların savaş erleri mücahidlerle çarpışmaya başladılar.

Gatafanların en şerefli kişileri öldürüldüler.[194]

---

184 Vâkıdî, Megâzî, 2/778.
185 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, Ahmed b. Hanbel, 6/11.
186 Vâkıdî, Megâzî, 2/778.
187 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, Ahmed b. Hanbel, 6/11.
188 Ahmed b. Hanbel, 6/11.
189 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, Ahmed b. Hanbel, 6/11.
190 Ahmed b. Hanbel, 6/11.
191 Vâkıdî, Megâzî, 2/778.
192 Vâkıdî, Megâzî, 2/778 Ahmed b. Hanbel, 6/11.
193 Ahmed b. Hanbel, 6/11.
194 Vâkıdî, Megâzî, 2/779, İbn Sa'd, 2/132, İbn Seyyid, 2/161, Kastallânî, Mevâhib, 1/191, Halebî, 3/204.

Benî Gatafanlardan, uzun boylu bir adam, kılıcını sıyırıp parlatarak geri geri gidiyor ve:

"Ey Müslüman! Cennete gel! Cennete!" diyordu.[195]

Abdullah b. Ebi Hadrad, onun ardına düştü.[196]

Abdullah'a, arkadaşı:

"Kumandanımız, kaçanı yakalamak için arkasından gitmeyeceğimiz hakkında bize tenbihatta bulunmuştu. Geri dön!" dedi.

Arkadaşı, Abdullah'ın düşmanın arkasını bırakmadığını görünce de:

"Vallahi, ya geri döneceksin, ya da seni kumandana haber vereceğim!" dedi.

Abdullah, arkadaşının tavsiyesine yanaşmadı ve:

"Vallahi, ben onu takip edeceğim!" dedi ve takip etmeye devam etti.[197]

Adam, yine:

"Cennete gel, Cennete!" diyor, mücahidlere hakaret ediyordu.[198]

Arkadaşı, Abdullah'a:

"Uzaklaşma! Kumandanımız, kaçanı kovalamaktan bizi men etti!?

Yâhû! Nereye gidiyorsun?!

Vallahi, Ebu Katâde'nin yanına gittiğim ve seni benden sorduğu zaman, bu yaptığını ona haber vereceğim!" diyerek seslenmekte idi.[199]

Abdullah, adama yaklaştı, yetişti ve bir ok atıp onu kafasından vurdu.

Adam, yine:

"Ey Müslüman! Cennete yaklaş!" dedi.[200]

Abdullah ona yaklaşmadı. Bir ok daha attı, adamı ölü olarak yere düşürdü. Adamın kılıcını aldı.[201] Başını gövdesinden ayırdı.

Pek çok deve ve davar iğtinam edildi.[202]

Abdullah b. Ebi Hadrad, Ebu Katâde'nin yanına varmadan önce, arkadaşıyla buluşup, ona:

"Kumandanım beni senden sordu mu?" diye sordu.

Arkadaşı:

"Evet! Bana ve sana çok kızdı!" dedi ve ganimetlerin biraraya toplandığını, Benî Gatafanların ileri gelenlerinin öldürüldüğünü haber verdi.

---

195 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, Zürkânî, 2/288.
196 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, Ahmed b. Hanbel, 6/11, Zürkânî, 2/288.
197 Ahmed b. Hanbel, 6/11.
198 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, 779, Zürkânî, 2/288.
199 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, 779.
200 Vâkıdî, Megâzî, 2/778, 779, Ahmed b. Hanbel, 6/11.
201 Vâkıdî, Megâzî, 2/779, Ahmed b. Hanbel, 6/11.
202 Ahmed b. Hanbel, 6/11.

Ebu Katâde, Abdullah'ı çok kınadı.

Abdullah; bir adamın ardına nasıl ve niçin düşüp gittiğini, onun söylediklerini, kendisini nasıl öldürdüğünü Ebu Katâde'ye birer birer haber verdi.

Esir alınan kadınları hayvanlara bindirdiler. Kınlarına sokulu kılıçları devenin semerine astılar.[203] Medine'ye yöneldiler.[204]

İğtinam edilen deve ve davarlar sürülüp Medine'ye getirildi. Mücahidler arasında bölüştürüldü.[205] İğtinam edilen mallar, 200 deve ile[206] 1.000[207] veya 2.000 davardı.[208]

Ganimetin beşte biri ayrıldıktan sonra, kalan beşte dördü mücahidler arasında bölüştürüldü.

Her hisseye ya 12'şer deve veya bir devenin karşılığı olarak 10 davar hesabıyla tutarları olan davarlar düşmüştü.[209]

Benî Gatafanlardan, ayrıca esirler de alınmıştı.[210]

Esirler arasında dört de kadın vardı.[211] Bunlar, Benî Gatafanların eşraf ve ileri gelenlerinin kadınları idiler.[212]

Esirler mücahidler arasında bölüştürüldüğü zaman, Ebu Katâde'nin hissesine bir kadın düşmüştü.[213]

Mahmiyye b. Cez, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek:

"Ebu Katâde'nin hissesine bir kadın düşmüş... Allah'ın nasip edeceği ilk ganimetten bana bir kadın vermeyi vaad buyurmuştun!" dedi.[214]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Katâde'ye haber gönderip:

"Senin hissene bir kadın mı düştü?" diye sordu.

Ebu Katâde de:

"Esir kadınlardan bir kadını, ganimetin beşte biri çıkarıldıktan sonra, kendim için almıştım!" dedi.[215]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu bana bağışla!" buyurdu.

---

203 Vâkıdî, Megâzî, 2/779.
204 Ahmed b. Hanbel, 6/11.
205 Vâkıdî, Megâzî, 2/779, 780.
206 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, İbn Sa'd, 2/132, İbn Seyyid, 2/161, Kastallânî, Mevâhib, 1/191, Diyarbekrî, 2/76, Halebî, 3/204.
207 Vâkıdî, Megâzî, 2/780.
208 İbn Sa'd, 2/132, İbn Seyyid, 2/161, Kastallânî, Mevâhib, 1/191, Diyarbekrî, 2/76, Halebî, 3/204.
209 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, İbn Sa'd, 2/132, 133, Taberî, Târîh, 3/106, İbn Seyyid, 2/161, Halebî, 3/204.
210 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, İbn Sa'd, 2/132.
211 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, Taberî, Târîh, 3/106, Zürkânî, 2/285.
212 Taberî, Târîh, 3/106.
213 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, İbn Sa'd, 2/133, Taberî, Târîh, 3/106.
214 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, Halebî, 3/204, Zürkânî, 2/285.
215 Vâkıdî, Megâzî, 2/780.

Ebu Katâde de:

“Olur yâ Rasûlallah!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, o kadını Ebu Katâde’den alıp Mahmiyye b. Cez’e verdi.[216]

Abdullah b. Ebi Hadrad'ın Gâbe'ye Gönderilişi

Seferin Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Gâbe seferi, Hicretin 8. yılında Şaban ayında vuku bulmuştur.[217]

Gâbe; Şam yolu üzerinde, Medine yakınında, Medine’ye bir beridlik, 12 millik uzaklıktadır.[218]

Sel’ dağına uzaklığı 8 mil olup, Medinelilerin mallarının bulunduğu, sık ağaçlı bir yerdir.

Hz. Abbas gecenin sonuna doğru Sel’ dağına çıkıp Gâbe’deki uşaklarına seslenir, sesini onlara duyururdu.[219]

Gâbe, bol suludur.[220]

Abdullah b. Ebi Hadrad der ki:

“Benî Cüşem[221] kabilesinden büyük bir oymağa mensup bulunan Rifaâ b. Kays (veya Kays b. Rifâa) adındaki kişi, kavmi ve kendi adamlarıyla birlikte gelip Gâbe’ye konmuştu. Kaysları,[222] Resûlullah Aleyhisselamla savaştırmak istiyordu. Kendisi, Cüşem kabilesi içinde ad ve şan sahibi idi.

Resûlullah Aleyhisselam beni çağırdı. Yanıma da Müslümanlardan iki kişi[223] kattı ve:

‘Şu adamın yanına kadar gidiniz! Ya onu, ya da ondan bana bir haber ve bilgi getiriniz!’ buyurdu.

Bize yaşlı ve arık bir deve verip, birimizi onun üzerine bindirdi.

Vallahi, adamlar arkasından elleriyle itmedikçe, deve ayağa kalkamadı, ayağa da güçlükle kalkabildi.

216 Vâkıdî, Megâzî, 2/780, İbn Sa’d, 2/133, Taberî, Târîh, 3/106.
217 İbn Esîr, Kâmil, 2/233.
218 İbn Sa’d, 2/80.
219 Yâkût, 4/182.
220 Semhûdî, 4/1276.
221 Benî Cüşem b. Muaviye b. Bekr b. Hevâzinler, Kays b. Aylanlardan idiler (İbn Hazm, Cemhere, s. 270, Kalkaşandî, s. 214).
222 Kays b. Aylanlar, Mudar kabilelerinden olup, bunlardan pek çok kabileler türemiştir (İbn Hazm, Cemhere, s. 468, 469, Kalkaşandî, s. 403, 404).
223 Katılanlardan birisi Ebu Katâde idi (İbn Esîr, Kâmil, 2/233).

Bundan sonra, Resûlullah Aleyhisselam:

‘Bunun üzerine nöbetleşe bininiz ve o (adam)a erişiniz!’ buyurdu.

Hemen yola çıktık.

Yay, ok ve kılıç gibi silahlarımız da yanımızda idi.

Güneş batarken, Benî Cüşemlerin konak yerlerinin yakınında hayvan otlattıkları bir yere vardık.

Ben orada bir köşeye sindim.

İki arkadaşıma da, Benî Cüşemlerin konak yerine yakın bir köşeye sinmelerini emrettim ve:

“Benim konak yerine hücuma geçip tekbir getirdiğimi işittiğiniz zaman, ikiniz de tekbir getiriniz ve benimle birlikte hücum ediniz!’ dedim.

Vallahi, biz böylece Benî Cüşemlerin uykuya dalma veya onlardan bazılarını ele geçirme fırsatını, gece karanlığı bizi bürüyüp açılıncaya kadar bekledik durduk.

Benî Cüşemlerin bu bölgede hayvanlarını otlatan bir çobanları vardı.

Çobanları yanlarına dönmekte gecikince, onun hakkında endişelenmeye başladılar.

Benî Cüşemlerin başkanı olan Rifâa b. Kays kalktı, kılıcını alıp boynuna astıktan sonra:

‘Vallahi, ben bu çobanımızın izini izleyeceğim! Muhakkak, onun başına bir felâket gelmiştir!’ dedi.

Yanında bulunan kimselerden bazıları:

‘Vallahi, onu izlemeye sen gitme! Senin yerine bizim gitmemiz yeter!’ dediler.

Rifâa b. Kays:

‘Vallahi, onu izlemeye benden başkası gitmeyecektir!’ dedi.

‘Öyleyse, seninle birlikte biz de gelelim!’ dediler.

Rifâa b. Kays:

‘Vallahi, sizden hiç kimse de benim izimden gelmesin!’ dedi ve benim bulunduğum yerden kendisine atacağım okumu yetiştirebileceğim bir yere kadar geldi.

Geçeceği sırada, oku atıp kalbine sapladım.

Vallahi, hiç konuşturmadan üzerine atıldım ve başını kestim.

Konak yerine saldırdım ve tekbir getirdim.

İki arkadaşım da saldırdılar ve tekbir getirdiler.

Vallahi, konak yeri halkı ancak kadınları ve çocuklarıyla yanlarındaki mallarından binecek veya taşınabilecek hafiflikte olanlarını alarak kaçıp kurtulabildiler.

Kendilerinin pek çok deve ve davarlarını sürüp Resûlullah Aleyhisselamın yanına getirdik.

Resûlullah Aleyhisselam, bu develerin onüçünü bana verdi."[224]

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf'ın Müslüman Olmak Üzere Yola Çıkışları

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf; Müslüman olmaya karar vererek, Medine'ye gitmek üzere hazırlanıp yola çıkmışlardı.

Yolda Ferve b. Hübeyretü'l-Kuşeyrî'ye rastladılar.

Ferve, umre yapmak üzere Mekke'ye gitmekte idi.

Uyeyne b. Hısn ile Hâris b. Avf, Ferve ile konuştular. Üzerinde durdukları işi, yapmak istedikleri şeyi ona haber verdiler.

Ferve:

"Bence, şu Hudeybiye musalahası içinde, kavminin ona (Muhammed Aleyhisselama) ne yapacağını görünceye ve Kureyşîlerden edineceğim haberi size getirinceye kadar, acele etmeseniz, ağırdan alsanız iyi olur" deyince, Medine'ye gitmeyi geri bıraktılar.

Ferve b. Hübeyre; Kureyş müşrikleriyle görüşüp konuştuktan sonra, Mekke'den dönüşünde, Uyeyne b. Hısn ve Hâris b. Avf'la buluştu. Onlara Kureyş müşriklerinin durum ve tutumunu bildirdi:

"Gördüm ki; Muhammed'in kavmi, onun muzaffer olacağına kesin olarak kanaat getirmişler!

Onun üzerine yürümeye yeltenir gibi oluyorlar. Fakat, işin sonucunu düşünüp geri duruyorlar! Ayaklarının birini ileriye atarlarsa, diğerini geriye atıyorlar!" dedi.[225]

Uyeyne b. Hısn, Ferve ile konuştuktan sonra, Hicretin 8. yılında, Mekke'nin fethinden biraz önce, Medine'ye gelip Müslüman oldu.[226]

Benî Süleymlerden Medine'ye Gelip Müslüman Olanlar

Benî Süleymlerden Kays b. Nuseybe, Medine'ye gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın konuşmasını dinledi.

---

224 İbn İshak, İbn Hişam, 4/278, 279, Taberî, Târîh, 3/105, 106, Beyhakî, Delâil, 4/303, 304, İbn Seyyid, 2/162, 163 İbn Kesîr, Bidâye, 4/223, 224, İbn Kayyım, 2/166, Diyarbekrî, 2/76, Halebî, 3/205, Zürkânî, 2/287.

225 Vâkıdî, Megâzî, 2/730, 731.

226 İbn Abdilberr, 3/249, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/331.

Peygamberimiz Aleyhisselama bazı şeyler sordu. Aldığı cevapları ezberledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından İslâmiyete davet edilince de, Müslüman oldu.

Kays b. Nuseybe, kavmi olan Benî Süleymlerin yanına döndüğü zaman:

"Ben, Rumların tercemelerini, Farsların fısıltı ve mırıltılarını. Arapların şiirlerini, kâhinlerin kehânetlerini, Himyer dilbazlarının sözlerini dinlemişimdir.

Onların sözlerinden, Muhammed'in söylediklerine hiçbir uyanı, benzeyeni yoktur!

Siz beni dinleyiniz de ondan nasibinizi, payınızı alınız!" diyerek onları İslâmiyete davet ve teşvik etti.

Râşid b. Abdi Rabbih de, Süleymlerin putlarının bakıcısı idi.

Bir gün, iki tilkinin gelip putun üzerine işediğini görünce:

"Üzerine tilkilerin işeyerek horlamış olduğu bir şey nasıl Tanrı olabilir?" dedi ve onu kırıp attıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"İsmin nedir?" diye sordu.

"Gavî b. Abduluzzâ'dır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Senin ismin Râşid b. Abdi Rabbih'tir" buyurdu.

Râşid, Müslüman oldu. Müslümanlığını İslâm amelleriyle güzelleştirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun hakkında:

"Râşid, Benî Süleymlerin hayırlısıdır!" buyurdu ve onu Benî Süleymlerin sancaktarı yaptı.

Süleymlerin Şerid oğullarından Kıdr b. Ammar da, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman oldu.

Kavminden 1.000 atlı getirmek üzere, Peygamberimiz Aleyhisselama söz verdi.

Kavminin yanına dönünce, durumu onlara anlattı. Kavminden yüz kişi geri kaldı. Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gitmek maksadıyla 900 kişiyi yanına alarak yola çıktı. Yolda ölüm döşeğine düştü.

Kavminden üç kişiye vasiyette bulundu:

Abbas b. Mirdas'ı 300 kişinin başına geçirdi.

Cebbar b. Hakem'i 300 kişinin başına geçirdi.

Ahnes b. Yezid'i 300 kişinin başına geçirdi ve:

"Boynumdaki va'di yerine getirmek üzere, şu zâtın (Muhammed Aleyhisselamın) yanına gidiniz!" dedikten sonra öldü.

Yüce Allah ondan razı olsun.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'nin fethine gittiği ve Kudeyd'de bulunduğu sırada, Süleym oğulları, aralarında Abbas b. Mirdas, Enes b. Iyaz ve Raşid b. Abdi Rabbih de olduğu halde, 900 kişilik bir kafile halinde Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler ve Müslüman oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Güzel yüzlü, tatlı dilli, doğru yeminli, imanlı zât nerede?" diye sordu.

Benî Süleymler:

"Yâ Rasûlallah! Allah onu katına davet, o da Allah'ın davetine icabet etti" dediler ve onun hakkında Peygamberimiz Aleyhisselama bilgi verdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bini tamamlayacak olan ve haklarında bana söz verilmiş bulunan o kişiler nerede?" diye sordu.

"Kabileden yüz kişi Kinanelerle aramızda çıkacak savaştan korkarak geri kaldılar!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"'Bu yılınızda size Kinanelerden hoşlanmayacağınız hiçbir şey, hiçbir zarar gelmeyecektir!' diye onlara haber salınız!" buyurdu.

Münakka b. Malik'in kumandası altında, yüz kişi olarak, onlar da Hedde'ye geldiler.

Atların kişnemelerini işitince, Süleym oğulları:

"Yâ Rasûlallah! Bize mi geldiler?!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Gelenler lehinizedir, aleyhinize değil! Süleym b. Mansur geldi!" buyurdu.

Süleym oğulları, Abbas b. Mirdas'ın kumandası altında, Mekke'nin fethinde ve Huneyn savaşında bulundular.[227]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

---

227 İbn Sa'd, 1/307, 309.

On Üçüncü Bölüm

MEKKE'NİN FETHİ

MEKKE'NİN FETHİ

Fetih Seferinin Tarihi ve Mevkii

Mekke'nin fethi seferi, Hicretin 8. yılında Ramazan ayında vuku bulmuştur.[1]

Mekke; Arap yarımadasının Hicaz bölgesinde olup, Batlamyus'a göre, Mağrib tarafından 78 derece tul, 23 veya 21 derece arz dairesinde, Seratan Burcunun alt noktasında ve ikinci iklimde bulunmaktadır.[2]

Mekke; her taraftan yükselen dağlarla çevrili bir vadide kurulmuştur.

Mekke'nin akarsuları yoktur, suyu gökten gelir.

Kuyu suları içinde devamlı olarak içilen Zemzem'den daha tatlısı yoktur.

Mekke'de, çöl ağaçlarıyla tek tük hurma ağacından başka, meyve ağaçlarına da pek rastlanmaz.

Fakat, Mekke Hareminin sınırı dışına çıkılınca, birçok akarsuları, bahçe, bostan ve ekinlikleri bulunan vadilerle karşılaşılır.[3]

İbrahim Aleyhisselam, zevcesi Hz. Hacer'le süt emen oğlu İsmail Aleyhisselamı Şam'dan alıp Mekke şehrinin bulunduğu vadiye getirdi.

Onları bugün Mescid-i Haram'ın bulunduğu yerde, Zemzem kuyusunun yukarısındaki büyükçe bir ağacın yanına bıraktı.

O tarihte Mekke'de ne bir kimse, ne de içecek su vardı.

İbrahim Aleyhisselam, Yüce Allah'ın emriyle getirdiği Mekke'nin bu ilk sakinlerine, bir kırba su ile bir dağarcık hurma bıraktı.

---

1 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, Abdurrezzak, 5/373, İbn Sa'd, 2/134, 138, Ahmed b. Hanbel, 1/3, 87, Belâzurî, Ensâb, 1/353, Yakubî, 2/58, Taberî, Târîh, 3/125, Beyhakî, Delâil, 5/24, İbn Hazm, Cevâmi, s. 235, İbn Esîr, Kâmil, 2/242, İbn Seyyid, 2/163, Zehebî, Târîh, s. 449, İbn Kesîr, Bidâye, 4/286, Kastallânî, Mevâhib, 1/194, Diyarbekrî, 2/79, Halebî, 3/3, Zürkânî, 2/296.

2 Yâkût, 5/181.

3 Yâkût, 5/187.

Kendisi, dönüp Şam'a gitti.

Gideceği sırada, ellerini kaldırarak:

"Ey Rabbim! Zürriyetimden bir kısmını, ekin bitmez bir vadide, Senin dokunulmaz Beyt'inin yanında yerleştirdim.

İnsanlardan bir kısmını, namaz kılmak için, zürriyetimin bulunduğu bu yere meylettir, heveslendir!

Onları her çeşit meyvelerden rızıklandır! Umulur ki, Sana şükrederler"[4] diyerek dua etti.

Onlara Yüce Allah tarafından gönderilen melek (Cebrail Aleyhisselam), Zemzem kuyusunun suyunu meydana çıkardı.

Bu ana oğul orada yaşayıp dururlarken, günün birinde, yurt edinmeye çıkan Cürhümîlerden bir cemaat, Kedâ yolu ile gelip Mekke'nin alt tarafına kondular.

Onlar, oraya bir kuşun gelip gittiğini görünce:

"Herhalde, şu kuş, su başında dönüp dolaşıyordur. Halbuki, biz bu vadide su bulunmadığını biliyorduk" dediler.

Durumu öğrenmek üzere, ayağına çevik bir-iki kişi gönderdiler.

Bunlar dönüp suyun bulunduğunu topluluklarına haber verdiler.

Bunun üzerine, Cürhümîler, Hz. Hacer'i Zemzem'in başında görünce:

"Bizim de gelip şuraya, senin çevrene konmamıza izin verir misin?" diye sordular.

Hz. Hacer:

"Evet! Konabilir ve bir hak iddia etmemek şartıyla bu sudan da yararlanabilirsiniz!" dedi.

Cürhümîler bu şartla oraya kondular.

Hz. Hacer de, böylece, ıssızlıktan kurtulmuş oldu.

Cürhümîlerin geride kalan cemaatleri de geldiler, Mekke şehir haline gelmeye başladı.

İsmail Aleyhisselam, büyüyüp yiğitlik çağına basınca, Cürhümîlerden bir kızla evlendi.

Daha sonra, İbrahim Aleyhisselam Şam'dan geldi. Oğlu ile birlikte, Kâbe'yi eski temeli üzerine yeniden çattı. Yüce Allah'ın emriyle, insanları hacca çağırdı.[5]

---

4 İbrahim: 27.

5 Abdurrezzak, 5/105, 111, Buhârî, Sahîh, 4/113, 117, Ezrakî, 1/54, 59.

Cürhümîler, Yemen Kahtanlarından idiler.

Bunlar, Amalika'dan Katura oğullarıyla birlikte Hicaz'a gelmişler, onları hakimiyetleri altına almışlardı.[6]

Cürhümîler, o zaman, Mekke'ye yakın bir vadide,[7] Amalika'dan olan bir kısım halk da yine Mekke çevresinde oturmakta idiler.

O zaman, Mekke; selem ve semüre denilen dikenli ağaçların, çalıların bittiği bir yerdi.

Beytullah'ın yeri ise, kırmızı kesekli, tepemsi bir yer halinde idi.[8]

***

Fethin tek sebebi, Hudeybiye muahede ve musalahasının Kureyş müşriklerince ihlal edilişi, bozuluşu idi.

Hicretin 6. yılında Hudeybiye'de Peygamberimiz Aleyhisselamla Kureyş müşrikleri arasında yapılmış olan muahedenin 8 ve 9. maddelerine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın da, Kureyş müşriklerinin de akd ve ahdlerine girmek isteyenler, serbest bırakılmışlardı.[9]

Muahede ve musâlahayı yazdırma işi bittiği sırada:[10]

"Resûlullah Aleyhisselamın akd ve ahdine girmek isteyen, girsin!"[11] denilince:

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu yoldaki taahhüt ve şartlarım, yanıma katılacak olan kişiler hakkında da caridir!" buyurmuştu.[12]

Bunun üzerine, Huzâalar, Ka'b oğulları sıçraşmışlar:

"Biz, Muhammed'in akdine ve ahdine girdik![13] Yâ Rasûlallah! Biz senin yanındayız![14]

Bizim bu sözümüz, gerimizdeki kavmimizden olan kişilerin de adınadır!" demişlerdi.[15]

Kureyş müşrikleri de:

6 Kalkaşandî, s. 211.
7 Aynî, 15/1257.
8 Ezhakî, Ahbâru Mekke, 1/54.
9 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/611, İbn Sa'd, 2/97, Ahmed b. Hanbel, 4/325, Belâzurî, Ensâb, 1/350.
10 Belâzurî, Ensâb, 1/350.
11 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Taberî, Târîh, 3/79.
12 Ebu Yusuf, s. 210.
13 İbn İshak, İbn Hişam, 3/322, Vâkıdî, Megâzî, 2/612, Belâzurî, Ensâb, 1/350.
14 Ebu Yusuf, s. 210.
15 Vâkıdî, Megâzî, 2/612.

"Bizim bu yoldaki taahhüt ve şartlarımız, yanımıza katılacak olan kişiler için de caridir, geçerlidir!" demişlerdi.[16]

Bunun üzerine, Bekr oğulları sıçraşıp:

"Biz de, Kureyşîlerin akdine ve ahdine girdik![17] Bizim bu sözümüz, gerimizdeki kavmimizden olan kişilerin de adınadır!" demişler;[18] böylece, Bekr oğulları Kureyş müşriklerinin, Huzâalar da Peygamberimiz Aleyhisselamın akd ve ahdine girmişlerdi.[19]

Huzâalar; Peygamberimiz Aleyhisselamın dedesi Abdulmuttalib b. Hâşim'in antlaşmalısı, müttefiki idiler.

Abdulmuttalib b. Hâşim'in bu hususta yazdığı yazı, Huzâaların elinde bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu, Hudeybiye günü Übeyy b. Ka'b'a okutturmuştu.[20]

Abdulmuttalib'in Mekke'deki biricik yardımcısı, savunucusu ve işlerinin görüp gözeticisi olan amcası Muttalib b. Abdi Menaf ölünce, öteki amcası Nevfel b. Abdi Menaf, Abdulmuttalib'in dağ eteklerindeki mülklerini gaspetmiş, Abdulmuttalib bundan dolayı çok bunalmıştı.[21]

Abdulmuttalib, Kureyş kavminin ileri gelenlerine gidip, amcasının gasbına karşı kendisine yardım etmelerini istemişse de,[22] onlar:

"Biz seninle amcanın arasına girici değiliz! (Bu, sizin iç işiniz!)" demişlerdi.[23]

Bunun üzerine, Abdulmuttalib, Medine'deki Hazrecîlerden, dayıları olan Neccar oğullarına yazdığı bir manzume ile durumu anlatmıştı. Ebu Es'ad en-Neccârî, hemen, 80 süvari ile birlikte yola çıkıp Ebtah'a geldi.

Abdulmuttalib, onun yanına vardı ve:

"Ey dayı! Evime in!" dedi.

Ebu Es'ad:

"Nevfel ile hesaplaşmadıkça, olmaz!" dedi.[24]

Kâbe'nin yakınında, develerini ıhdırdılar.[25]

---

16 Ebu Yusuf, s. 210.
17 İbn İshak, İbn Hişam, 3/332, Vâkıdî, Megâzî, 2/612, Belâzurî, Ensâb, 1/350, Taberî, Târîh, 3/79.
18 Vâkıdî, Megâzî, 2/612.
19 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32.
20 Vâkıdî, Megâzî, 2/781, 782.
21 Belâzurî, Ensâb, 1/69, Taberî, Târîh, 2/177, 179.
22 Taberî, Târîh, 2/177, 178, Halebî, 3/3.
23 Belâzurî, Ensâb, 1/69, 70, Taberî, Târîh, 2/178, 179.
24 Taberî, Târîh, 2/178.
25 Belâzurî, Ensâb, 1/70, Taberî, Târîh, 2/179.

Kalkanlarını astılar, sırmalı elbiselerini tersine çevirdiler.[26]

Nevfel b. Abdi Menaf, o sırada, Hicr'de Kureyşlilerin yaşlılarıyla birlikte oturuyordu.[27]

Onları görünce:

"Herhalde bunlar bir kötülük için gelmişlerdir!" dedi.[28]

Ebu Es'ad gidip onun başucuna dikildi, kılıcını sıyırdı[29] ve:

"Şu Beyt'in Rabbine andolsun ki; ya Abdulmuttalib'e dağ eteklerindeki mülkünü geri vereceksin, ya da seni kılıçtan geçireceğim!" dedi.[30]

Nevfel korktu[31] ve:

"Şu Beyt'in Rabbine andolsun ki; Abdulmuttalib'e, dağ eteklerindeki mülkünü geri verdim!" dedi. Orada bulunanları da buna şahit tuttu.[32] Yapmış olduğu işten dolayı da özür diledi. Abdulmuttalib'e karşı iyi davranmaya başladı.[33]

Bunun üzerine, Ebu Es'ad, Abdulmuttalib'e:

"Haydi, kızkardeşimin oğlu! Evine gidelim!" dedi.

Abdulmuttalib'in evinde üç gün oturdu ve umre yaptı.[34]

Huzâalar, Hazrec oğullarının Medine'den gelip Abdulmuttalib'e yardım ettiklerini görünce:

"Vallahi, şu vadide ondan daha güzel, daha nazik, uslu ve yumuşak huylu olan; insanları bozup helâk eden kötülüklerin her çeşidinden ondan daha uzak duran bir kimse görmedik.

Hazrecîlerden olan dayıları ona yardım ettiler.

O, onların oğlu olduğu gibi, bizim de oğlumuz bulunuyor. Çünkü, onun dedesi Abdi Menaf, Huzâaların ulu kişisi Huleyl b. Hubşiyye'nin kızı Hubban'ın oğludur.

Keşke ona biz yardım etmiş, kendisiyle ittifak yapmış olsaydık da, biz ondan yararlansaydık, o da bizden yaralansaydı!" dediler.

Huzâaların ileri gelenleri, Abdulmuttalib'in yanına vardılar ve:

"Ey Ebu Hâris! Sen, Neccar oğulları cemaatinin oğlu olduğun gibi, bizim de oğlumuzsun![35]

---

26 Belâzurî, Ensâb, 1/70.
27 Taberî, Târîh, 2/178.
28 Belâzurî, Ensâb, 1/70.
29 Taberî, Târîh, 2/178.
30 Taberî, Târîh, 2/178.
31 Belâzurî, Ensâb, 1/70, Taberî, Târîh, 2/179.
32 Taberî, Târîh, 2/178, 179.
33 Belâzurî, Ensâb, 1/70.
34 Taberî, Târîh, 2/178.
35 Belâzurî, Ensâb, 1/71.

Bizler, bu yerde komşularız.[36]

Kureyşîlere karşı kalblerde olan hınç ve kinleri, geçen günler öldürmüş, yok etmiş bulunuyor.[37]

Gel, seninle ittifak ve antlaşma yapalım" dediler.[38]

Bu teklif Abdulmuttalib'in hoşuna gitti.[39] Huzâaların davetini hemen kabul etti.[40]

Abdulmuttalib'le Huzâalar Arasında İttifak Antlaşması Yapılışı

Benî Mâzin b. Adiyy b. Amr b. Luhayy'lardan:

Verka' b. Abduluzzâ,

Süfyan b. Amr el-Kumeyrî,

Ebu Bişr,

Hacer b. Umeyr el-Kumeyrî,

Hacer b. Abdi Menaf b. Dâtır,

Abduluzzâ b. Kutm el-Mustalakî, ve daha başka ileri gelenlerle birlikte geldiler.[41]

Abdulmuttalib de, yanında Muttalib oğullarından bazıları ile birlikte,

Erkam b. Nadle b. Hâşim ve

Ebu Sayfî b. Hâşim'in iki oğlu Dahhâk ve Amr olduğu halde, 7 kişilik bir heyetle[42] Dârü'n-Nedve'ye girdiler.[43]

Birbirlerine yardım ve iyilik yapmak hususunda antlaştılar.[44]

Bu antlaşmada ne Abduşşems oğullarından bir kimse bulundu, ne de Nevfel!

Abdulmuttalib ile Huzâalar, aralarında bir de yazı yazıp, Kâbe'nin duvarına astılar.[45]

Yazıyı yazan, Ebu Kays b. Abdi Menaf b. Zühre b. Kilâb idi.[46]

Nevfel b. Abdi Menaf, bunu görünce; o da, bütün Hâşim oğullarına karşı Abduşşems oğullarıyla ittifak ve antlaşma yaptı.[47]

36 İbn Sa'd, 1/85, Belâzurî, Ensâb, 1/71.
37 Belâzurî, Ensâb, 1/71.
38 İbn Sa'd, 1/85, Belâzurî, Ensâb, 1/71.
39 Belâzurî, Ensâb, 1/71.
40 İbn Sa'd, 1/85, Belâzurî, Ensâb, 1/71.
41 Belâzurî, Ensâb, 1/71.
42 İbn Sa'd, 1/85.
43 İbn Sa'd, 1/85, Belâzurî, Ensâb, 1/71.
44 İbn Sa'd, 1/85.
45 İbn Sa'd, 1/85, Belâzurî, Ensâb, 1/71.
46 Belâzurî, Ensâb, 1/71.
47 Taberî, Târîh, 2/178, Halebî, 3/3.

Abdulmuttalib; Huzâalarla yaptığı bu antlaşmaya riayet edilmesini, oğlu Zübeyr'e, söylediği bir manzume ile sıkı sıkı vasiyet etti.

Zübeyr de bunu Ebu Talib'e, Ebu Talib de Hz. Abbas'a öylece vasiyet etti.[48]

Sözü geçen antlaşma yazısı, kaynaklarımızdan bazılarında kısmen veya tamamen yazılı bulunmaktadır.[49]

Benî Bekrlerle Huzâalar Arasındaki Düşmanlık

Kureyş müşriklerinin müttefiki olan Benî Bekrlerin, öteden beri Huzâalarla aralarında düşmanlık vardı.

Esved b. Rezn ed-Di'lî'nin müttefiki olan Benî Hadramîlerden Malik b. Abbâd adındaki adam, ticaret maksadıyla yola çıkıp Huzâaların yurtlarının ortasına geldiği sırada Huzâalar tarafından baskına uğratılarak öldürülmüş ve malı da alınmıştı.

Bekr oğulları da, buna karşı, Huzâalardan bir adamı öldürmüşlerdi.

İslâmiyetin Mekke'de zuhurundan biraz önce, Huzâalar da, Benî Kinanelerin eşrafından, Benî Esved b. Rezn ed-Di'lîlerden Selma, Külsûm, Züeyb adlarındaki üç kardeşi Arafat yanındaki harem hudut belliklerinin yanında öldürmüşlerdi.

Cahiliye çağında Benî Bekrlerden Esved b. Reznlere -başkalarına üstün tutulmaları sebebiyle- kan bedelinin iki katı ödenirdi. Kendileri ise bunu bir kat olarak öderlerdi.

Benî Bekrlerle Huzâalar birbirlerine karşı böyle kinli ve hınçlı bir tutum içindelerken, İslâmiyet araya girdi, onları ister istemez Hudeybiye musalahasına kadar[50] oyaladı.

Benî Bekrlerden Benî Di'llerin Huzâalardan Öç Almaya Niyetlenmeleri

Benî Bekr kabilesinden Benî Di'ller; Hudeybiye musalahasıyla birbirlerine karşı güven içinde yaşamalarını fırsat bilerek, Benî Esved b. Reznlerden vaktiyle öldürülmüş olan adamlarının öcünü Huzâalardan almak istediler.[51]

---

48 İbn Sa'd, 1/85, 86, Belâzurî, Ensâb, 1/71, 72.

49 Vâkıdî, Megâzî, 2/781, 782, Belâzurî, Ensâb, 1/71, 72, Halebî, 3/3, İmta'dan naklen Halebî, 3/4, Zürkânî, 2/288, 289.

50 İbn İshak, İbn Hişam, 4/31, 32, Vâkıdî, Megâzî, 2/781, Taberî, Târîh, 3/110, 111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 223, İbn Esîr, Kâmil, 2/239.

51 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 223, İbn Esîr, Kâmil, 2/239.

Benî Di'llerin başkanı ve kumandanı Nevfel b. Muaviye, bu yolda bazı girişimlerde bulundu.

Ferve b. Hübeyretü'l-Kuşeyrî, Hicretin 7. yılında umre yapmak üzere Mekke'ye gidince Kureyş müşrikleriyle düşüp kalkmış, onların Peygamberimiz Aleyhisselama karşı son derecede düşmanlık beslediklerini görmüş, Kureyş müşrikleri ona:

"Ya senin görüşün nedir? Sen göçebe halkın ulususun" diye sordukları zaman:

"Sizinle onun arasındaki şu musalaha müddeti içinde dâvâmızı halledeceğiz. Bütün Arapları kendimize çekeceğiz, sonra da, yurdunun ortasında onunla çarpışacağız!" demiş, Mekke'de bulunduğu müddetçe, Kureyş müşriklerinin danışma meclislerine katılmıştı.

Nevfel b. Muaviye, Ferve'nin Mekke'den geldiğini ve Kureyş müşriklerinin meclislerine katılmış olduğunu işitince, Ferve'nin çölüne indi.

Ferve, Kureyş müşriklerine neler söylediğini, ona haber verdi.

Nevfel:

"O halde, ben sizde muhakkak bir şeyler bulacağım demektir.

Bizim için düşman, yurdu yakın olandır.

Onlar, Muhammed'in heybesi gibidir! İşlerimizden bir harf bile onlara gizli kalmaz!" dedi.

Ferve:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Nevfel:

"Kim olacak? Huzâalardır. Hayırsız, kötü Huzâalar! Muhammed'in sağ yanına oturdular!" dedi.

Ferve:

"Bu da ne demek?" diye sordu.

Nevfel:

"Sen Kureyşîlerin Huzâalara karşı bize yardım etmelerini iste ve sağla! Ötesine karışma!" dedi.

Ferve:

"Ben size bu hususta yeterim!" diye söz verdikten ve Nevfel'e yardımlarını sağlamak için Kureyş müşriklerinin Safvan b. Ümeyye, Abdullah b. Rebia ve Süheyl b. Amr gibi ileri gelenleriyle buluştuktan ve onların aradaki muahedeyi bozmanın akıbetinden korktuklarını gördükten sonra, "Kureyş kavminde iş yok!" dedi.[52]

---

52 Vâkıdî, Megâzî, 2/730, 731.

Huzâalara Saldırmak İçin Bahane Edilen Son Hadise

Huzâalarla Kinaneler arasında en son olarak şöyle bir hadise vuku buldu:

Kinanelerden Enes b. Züneym ed-Di'lî, bir gün, söylediği bir şiirle Peygamberimiz Aleyhisselamı hiciv ve tahkir edince, Huzâalardan bir genç kızmış, vurup Enes'in başını yarmıştı.

Benî Bekrler, Enes'in başının yarılmasını da, Huzâalardan öç almak için bahane etmişlerdir.[53]

Kureyş Müşriklerinin Nüfâseleri Gizlice Destekleyerek Huzâaları Öldürtmeleri

Şaban ayının başında Benî Bekrlerden Nüfâse oğulları, Kureyş müşriklerinin eşrafının yanlarına gittiler.

Müdlic oğulları ise, Hudeybiye muahedesi hükmünü bozmuş olmaktan sakındıkları için, Benî Nüfâselerden uzak durdular.

Nüfâse oğulları, düşmanları olan Huzâalara karşı, kendilerine adam ve silah vererek yardım etmelerini Kureyş müşriklerinden istediler.

Huzâaların vaktiyle adamlarını nasıl öldürmüş olduklarını anlattılar.

Kureyş müşriklerine, aralarındaki akrabalığı ve Hudeybiye muahedesinde nasıl kendilerinin tarafını tutup akd ve ahdlerine girdiklerini, Huzâaların ise Muhammed (Aleyhisselam)ın akd ve ahdine girdiğini hatırlattılar.

Bütün Kureyş müşriklerini bu işe seğirtir ve çok istekli buldular.

Ebu Süfyan'a bu hususta danışılmamıştı. Onun bu işten haberi yoktu.

Kureyş müşrikleri, Nüfâse ve Bekr oğullarına, silah, at ve adamlar vererek yardım edeceklerini söylediler.

Yaptıkları yardımı, Huzâalar yüzünden doğabilecek sorumluluktan sakındıkları için, gizli gizli yaptılar.

Huzâalar ise, muahede halinin gereği olarak, herhangi bir topluluğun baskınına uğramak endişesinden uzak ve gafil bulunuyorlardı.

Öyle olmasaydı, düşmanlarına karşı, hazırlıklı ve tetikte bulunurlardı.[54]

---

53 Vâkıdî, Megâzî, 2/782, 783, Belâzurî, Ensâb, 1/353, Fütûh, 1/41, İbn Esîr, Kâmil, 2/239, İmta'dan naklen Halebî, 3/4.

54 Vâkıdî, Megâzî, 2/783.

Huzâalar, Mekke'nin aşağı tarafında Vetir diye anılan mevkide kendilerine ait bir suyun başında oturmakta idiler.[55]

Vetir; Arafat dağı ile Edam arasındadır.[56]

Edam da, Mekke'nin en meşhur vadilerindendir.[57]

Benî Bekr kabilesinden Benî Di'llerin başkanı ve kumandanı Nevfel b. Muaviye idi.

Benî Bekrlerin hepsi ona tâbi değillerdi.

Nevfel b. Muaviye; Benî Di'llerle Benî Bekrlerden kendisine tâbi olanları yanına alarak Vetir'de suları başında oturan Huzâalara geceleyin birden baskın yaptı. Huzâalardan birisini yakalayıp öldürdü.

İki taraf birbirleriyle çarpışmaya başladılar.

Kureyş müşrikleri de, Benî Bekrleri silahlarla,[58] atlarla,[59] kölelerle[60] ve su ihtiyaçlarını karşılamakla desteklediler.[61]

İçlerinden bazıları da:

"Bizi şu gece karanlığında hiç kimse görmez. Muhammed, bizim yaptığımızı bilmez!" diyerek,[62] geceleyin gizlice Benî Bekrlerin yanında çarpışmaya katıldılar.[63]

Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden olup, kendilerini bildirmemek için yüzlerini örterek[64] gizlice çarpışmaya katılanlar arasında:

Safvan b. Ümeyye,[65]

Mikrez b. Hafs,

Huvaytıb b. Abduluzzâ,[66]

İkrime b. Ebu Cehil,

Süheyl b. Amr,[67]

---

55 İbn İshak, İbn Hişam, 4/31, 32.
56 Yâkût, 2/361, Fîruzâbâdî, 2/158.
57 Yâkût, 1/125.
58 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 224, İbn Seyyid, 2/164, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/279.
59 Vâkıdî, Megâzî, 2/783, İbn Esîr, Kâmil, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 4/278.
60 Beyhakî, Sünen, 9/120.
61 Belâzurî, Fütûh, 1/42.
62 Beyhakî, Sünen, 9/233, İbn Kesîr, Bidâye, 4/278.
63 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 224, İbn Esîr, Kâmil, 2/239, İbn Seyyid, 2/164, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/279.
64 Vâkıdî, Megâzî, 2/783, İbn Sa'd, 2/134.
65 Vâkıdî, Megâzî, 2/783, İbn Sa'd, 2/134, Beyhakî, Sünen, 9/234, İbn Seyyid, 2/164, Zürkânî, 2/289.
66 Vâkıdî, Megâzî, 2/783, İbn Sa'd, 2/134, İbn Seyyid, 2/164, Zürkânî, 2/289, 290.
67 Beyhakî, Sünen, 9/234.

Şeybe b. Osman... gibi kişiler ve köleleri de bulunuyordu.[68]

Benî Bekrlerin baskın gecesinde Huzâalardan ilk yakalayıp öldürdükleri kişi Münebbih adındaki kimse olup,[69] kendisi çok korkak, yüreksiz bir kimse idi.

Benî Nüfâselerin baskına geldiklerini, Münebbih ile onun Temim adındaki arkadaşı görmüşlerdi.

Münebbih, arkadaşıyla birlikte Huzâaları uyarmaya giderlerken, ona:

“Ey Temim! Sen kendini kurtarmaya bak!

Bana gelince, vallahi, ben bir ölü gibiyimdir!

Beni öldürseler de, bıraksalar da birdir. Kalbim neredeyse duracak!” dedi.

Temim hemen kaçıp kurtuldu. Münebbih yakalanıp öldürüldü.[70]

Benî Bekrler, Kureyş müşriklerinin yardımlarıyla çarpışmaya devam ederek Huzâaları yerlerinden ayırdılar ve Harem’e kadar sürdüler.[71]

Harem sınırını işaretleyen dikilmiş taşlara kadar çarpışmaktan, onları öldürmekten geri durmadılar.[72]

Harem sınırına varıp dayanınca, Benî Bekrler, kumandanlarına:

“Ey Nevfel! Biz Harem dahiline girmiş bulunuyoruz!

Allah’ından kork! Allah’ından kork![73]

Sen Harem dahiline girdin![74] Harem’i helâlleştirme!” dediler.[75]

Nevfel:

“Ağır bir söz amma, bugün benim için ilah yoktur!

Ey Bekr oğulları! Öcünüzü almaya bakınız!

Vallahi, siz Harem’de hırsızlık yaptığınız (bunda bir sakınca görmediğiniz) halde, orada öcünüzü almak için Huzâaları ne diye öldüremeyesiniz!” dedi.[76]

Huzâalar geri çekile çekile Mekke’ye girdiler ve Huzâalardan Büdeyl b. Verkâ ile köle Râfi’in evlerine sığındılar.[77]

---

68 Beyhakî, Sünen, 9/234, Zürkânî, 2/289.
69 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32.
70 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, 33.
71 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 244, İbn Seyyid, 2/164, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/279.
72 Vâkıdî, Megâzî, 2/783.
73 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Vâkıdî, Megâzî, 2/783, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 224, İbn Esîr, Kâmil, 2/239, İbn Seyyid, 2/164, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/279.
74 Vâkıdî, Megâzî, 2/783.
75 Zehebî, Târîh, s. 437.
76 İbn İshak, İbn Hişam, 4/32, Vâkıdî, Megâzî, 2/783, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 224, İbn Esîr, Kâmil, 2/239, İbn Seyyid, 2/164, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/279.
77 İbn İshak, İbn Hişam, 4/33, Vâkıdî, Megâzî, 2/783, Taberî, Târîh, 3/111, İbn Hazm, Cevâmi, s. 224, İbn Seyyid, 2/164, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/279.

Büdeyl b. Verkâ'nın evine sığınanlar, Huzâalardan kadınlar, çocuklar ve zayıf kimselerdi.

Benî Bekrler, onları Büdeyl b. Verkâ'nın evine sığınmak zorunda bıraktılar.

Oraya sokuluncaya kadar da, onları öldürmekten geri durmadılar.[78] Bu hadise, Hudeybiye muahedesinden onyedi-onsekiz ay sonra idi.[79]

Kureyş Müşriklerinin Yaptıkları İşin Sonucunu Düşünerek Korkuya Düşmeleri

Benî Bekrleri geceleri gizlice desteklemiş olan Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri, sabah karanlığında gelip evlerine girmişlerdi.[80]

Onlar, geceleyin yaptıkları yardımı hiç kimsenin görmediğini, bunu Peygamberimiz Aleyhisselamın bilmediğini, bilemeyeceğini sanıyorlardı.[81]

Sabaha çıkıp da, Râfi' ile Büdeyl'in evine sığınmış olan Huzâalardan yirmi erkeğin sığındıkları evin kapılarının önünde boğazlanmış olduklarını görünce, Kureyş müşriklerinin akılları başlarından gitti, yüreklerine korku düştü. Yaptıklarına çok pişman oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselamla aralarındaki mütareke ve muahedeyi bu tutum ve davranışlarıyla bozmuş olduklarının anlaşılacağını anladılar.[82]

İbn Lût ed-Dî'lî, söylediği bir şiirde; Huzâaları Râfi' ve Büdeyl'in evlerine sokup onlara uzun günler geçirttiklerini, kendilerini koç boğazlar gibi boğazladıklarını övünerek dile getirir.[83]

Beni Bekrler, Huzâaları Budeyl ile Râfi'in evlerinde üç gün hapsettiler.[84]

Nevfel b. Muaviye'ye gizlice yardım eden Kureyş müşriklerinden Süheyl b. Amr:

"Sana ve senin adamlarına yaptığımız yardımı gördün!

Huzâalardan sağ kalıp da öldürmek istediğin kimseleri öldürme artık!

Biz onlar hakkında senin bu arzuna uyucu değiliz! Onları bizim için serbest bırak!" dedi.

Nevfel:

"Olur!" dedi ve serbest bıraktı.

78 Musa b. Ukbe'den naklen Beyhakî, Sünen, 9/234, İbn Kesîr, Bidâye, 4/281.
79 Beyhakî, Delâil, 5/6.
80 Vâkıdî, Megâzî, 2/783.
81 Vâkıdî, Megâzî, 2/783, 784, Beyhakî, Delâil, 5/6, Halebî, 3/4, Zürkânî, 2/290.
82 Vâkıdî, Megâzî, 2/783, 784.
83 İbn İshak, İbn Hişam, 4/34, Vâkıdî, Megâzî, 2/792.
84 Vâkıdî, Megâzî, 2/792.

Huzâalar çıkıp gittiler.

Kureyş müşriklerinden Hâris b. Hişam'la Abdullah b. Ebi Rebia; Safvan b. Ümeyye'ye, Süheyl b. Amr'a ve İkrime b. Ebu Cehil'e gidip:

"Sizin bu yaptığınız şey o mütareke ve muahedeyi bozmaktır!" diyerek, onları Benî Bekrlere yapmış oldukları yardımdan dolayı kınadıktan sonra, Ebu Süfyan'ın yanına vardılar.[85]

Ebu Süfyan, o sırada, Şam'dan gelmiş bulunuyordu.[86]

Hâris b. Hişam'la Abdullah b. Ebi Rebia, ona:

"Bu, düzeltilmesi gereken bir iştir.

Vallahi, bu iş düzeltilmezse, muhakkak, Muhammed ashabıyla birlikte gelip bizi Mekke'den zorla sürer, çıkarır!" dediler.

Ebu Süfyan, karısı Hind binti Utbe'nin bir rüya gördüğünü söyledi ve:

"Doğrusu, o rüya benim hiç hoşuma gitmedi. Ben onu korkunç buldum: Onun başımıza bir kötülük getirmesinden korktum!" dedi.

Kendisine:

"Nasıl bir rüya imiş bu?" diye sordular.

Ebu Süfyan:

"Hind, rüyasında Hacun'dan bir kanın uzun müddet akıp Handeme dağında durduğunu, sonra da bu kanın yok olup gittiğini görmüş!" dedi.

Onlar da bu rüyadan hoşlanmadılar ve:

"Kötü bir şey!" dediler.

Ebu Süfyan, işin kendileri için hiç de iyilik getirmeyeceğini anlayınca:

"Bu iş, vallahi, ne içinde bulunduğum, ne de bir müddet bulunup bıraktığım bir iştir. Bunun sorumluluğu, benim üzerime yüklenemez!

Vallahi, bu iş ne bana danışılmıştır, ne de vukuunu işittiğim zaman onu benimsemişimdir!

Vallahi, Muhammed bize savaş açar ve bütün bu işleri benden sanırsa, hakkı vardır!

Herhalde, bu işi haber almadan önce Muhammed'in yanına varıp mütarekenin müddetini arttırmak, muahedeyi yenilemek hususunda kendisiyle görüşmem gerekecek" dedi.[87]

Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh, onlara:

85 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, Zürkânî, 2/290.
86 Abdurrezzak, 5/374.
87 Vâkıdî, Megâzî, 2/785.

"Benim bu hususta bir görüşüm ve kanaatim vardır ki, ona göre; Muhammed sizin için savaştan daha kolay olan üç şeyden birini seçmekte sizi serbest bırakacak, onlardan birini seçtiğiniz takdirde özrünüzü kabul edecek, size savaş açmayacaktır" dedi.

Müşrikler:

"Nedir bu şeyler?" diye sordular.

Abdullah b. Sa'd:

"Ya Huzâalardan, öldürülen yirmiüç kişinin kan bedellerinin gönderilmesini, yahut aramızdaki muahedeyi bozan kimselerle ittifak ve ilişkinin kesilmesini, ya da size karşı savaşılmasını kabul edersiniz!

Bunlardan hangisi elinizden gelir?" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Benî Nüfâseler hakkındaki ahd ve akdden geri durmak, bize hepsinden kolay gelir!" dedi.

Şeybe b. Osman:

"Benî Nüfâselere kızdın da, dayıların olan Huzâaları korudun!

Onları öldürmek bizim için daha hayırlı, daha kolaydır!" dedi.

Kurata b. Abdi Amr:

"Hayır! Vallahi, biz ne kan bedeli öderiz, ne de Nüfâseler hakkındaki ahd ve akdimizden el çekeriz!

Fakat, biz onunla [Muhammed Aleyhisselamla demek istiyor!] savaşırız!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Bu görüş, hiçbir şey değildir!

Bizim için yerinde ve uygun olan görüş; 'Kureyşîler ahdi bozmak veya mütareke süresini kesmekle suçlanıyorsa, bunu bizim rıza ve muvafakatımızı almadan, bize danışmadan bir cemaat yapmışsa, bundan bize ne?' diyerek inkâr yolunu tutmaktır!" dedi.

Kureyş müşrikleri:

"Yerinde olan görüş işte budur! Daha başkası yok!" dediler.[88]

Bütün olan bitenleri inkâr yoluna saptılar.

Ebu Süfyan:

"Ben bu işte hiç bulunmadım. Bu hususta benimle bir görüşme de yapılmadı.

---

88 Vâkıdî, Megâzî, 2/787, 788, Zürkânî, 2/290.

Doğrusu, yaptığınız bu işi ben hiç beğenmedim! Size bundan dolayı karanlık bir gün geleceğini sanıyorum!" dedi.

Kureyş müşrikleri, Ebu Süfyan'a:

"Sen Muhammed'e git![89] Muahedeyi yenile! Halkın arasını bul![90]

Vallahi, biz muahedeyi bozmadık! Çarpışma yapmadık! Ancak, onlara yardım ettik: Onların su ihtiyaçlarını karşıladık!" dediler.[91]

Bununla beraber, Huzâalara karşı Benî Bekrlere yaptıkları yardımla muahede hükmünü bozmuş olmaktan da korktular durdular.[92] Çok pişman oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselamın, savaşmadıkça, kendilerini bırakmayacağını anladılar.[93]

Huzâaların Yardım Dileklerini Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'den Cevaplayışı

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Meymûne binti Hâris'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, onun evinde gecelediği ve namaz için kalkıp abdest aldığı sırada, üç kere:

"Lebbeyk! Lebbeyk! Lebbeyk! (Davetine icabet ediyorum! Davetine icabet ediyorum! Davetine icabet ediyorum!)"

Üç kere de:

"Nusirte! Nusirte! Nusirte! (Sen yardım olundun gitti! Sen yardım olundun gitti! Sen yardım olundun gitti!)" buyurdu.

Hz. Meymûne:

"Sen sanki bir insanla konuşuyorsun! Yanında bir kimse mi var?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şu Ka'b oğullarının recez okuyucusu, feryad ederek bana sesleniyor ve imdatlarına yetişmemi istiyor! Kendilerine karşı Kureyşîlerin Benî Bekrlere yardım ettiklerini söylüyor!" buyurdu.[94]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hadisenin vuku bulduğu gecenin sabahında da, Hz. Âişe'ye:

---

89 Vâkıdî, Megâzî, 2/788.
90 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/44.
91 Belâzurî, Fütûh, 1/44.
92 Ebu Yusuf, s. 212.
93 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, 785.
94 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, 785.

"Huzâalarda bir hadise çıktı!" buyurdu.[95]

Hz. Âişe:

"Yâ Rasûlallah! Kılıç kendilerini yok etmişken, Kureyşîler, seninle aralarındaki muahedeyi bozmaya mı kalkıştılar dersin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar, Allah'ın olmasını dilediği iş için, muahedeyi bozdular!" buyurdu.

Hz. Âişe:

"Yâ Rasûlallah! Bu iş hayırlı mıdır, yoksa zararlı mıdır?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayırlıdır!" buyurdu.[96]

Huzâaların Medine'ye Gelişi

Aradan üç gün geçmiş, Peygamberimiz Aleyhisselam halka sabah namazını kıldırmıştı.[97]

Arkası halka dönük olarak Mescidde oturuyordu.

Kureyş müşriklerinin Benî Bekrleri gizlice desteklemesi ile Benî Bekrler Huzâaları yenip onlardan öldüreceklerini öldürdükleri ve böylece Peygamberimiz Aleyhisselamla aralarındaki ahd ve misakı bozdukları zaman, Amr b. Sâlim el-Huzâî,[98] yanına Huzâalardan kırk süvari alarak, başlarına gelenleri anlatmak ve yardımını dilemek üzere[99] Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi ve başucunda durdu.[100]

Amr b. Sâlim, şairdi.[101]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelince, söylemiş olduğu şiirini okumasına izin istedi. Peygamberimiz Aleyhisselam izin verince, şiirini okudu.

Okuduğu şiirinde meal olarak şöyle diyordu:

"Ey Rabbim! Ben, bizim babamızla onun babası arasındaki eski ittifakı anıyor ve yardımını diliyorum!

O zaman, biz doğurucu (ana) mevkiinde idik. Sen ise oğul mevkiinde idin (bizden doğdun).[102]

95 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, 785.
96 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, 785.
97 Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/192, Diyarbekrî, 2/77.
98 İbn İshak, İbn Hişam, 4/36.
99 Vâkıdî, Megâzî, 2/789, İbn Sa'd, 2/134.
100 İbn İshak, İbn Hişam, 4/36.
101 İbn Sa'd, 4/293.
102 Abdi Menaf oğullarının annesi de, Kusayy'ın annesi de Huzâalardandı.

Sonra, Müslüman olduk ve sana yardımdan el çekmedik!

Öyleyse, Allah'ın sana hazırlamış olduğu yardımla, bize yardım et, destek ol!

Allah'ın kullarını çağır, acele gelip imdadımıza yetişsinler!

İçlerinde Allah'ın Resûlü de olduğu; yapılan zulme öfkesinden renkten renge girdiği, savaşmaya hazırlandığı ve büyük bir ordunun başına geçmiş bulunduğu halde, denizler gibi köpükler saçarak akıp gelsinler!

Çünkü, Kureyşîler sana verdikleri sözde durmadılar; seninle yaptıkları en sağlam misakı bozdular: Bizi Mekke'nin aşağı tarafındaki yerimizde gözetlediler, gafil avladılar. Halbuki, onlar hem çok zayıf ve önemsiz, hem de sayıca çok az idiler.

Benim kimseyi yardıma çağırmayacağımı, çağıramayacağımı sandılar.[103]

Bizi Vetir'de, geceleyin uykuda iken, birden baskına uğrattılar.

Bizi, Müslüman olduğumuz halde, rükû ve sücud halinde iken öldürdüler!"[104]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz bu hususta kimi suçluyor, suçlu buluyorsunuz?" diye konuştu.

Amr b. Sâlim:

"Benî Bekrleri!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hepsini mi?" diye sordu.

Amr b. Sâlim ve yanındakiler:

"Hayır! Suçladığımız, onların amca oğulları Benî Nüfâselerdir! Kavmin başkanı da, Nevfel b. Muaviyetü'd-Di'lîdir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu, Benî Bekrlerden bir kabiledir.

Ben Mekkelilere adam gönderip bu işi onlara soracak, kendilerini bazı hususları seçmekte muhayyer kılacağım!" buyurdu.[105]

Şair Hassân b. Sabit de, söylediği bir şiirde, Benî Ka'blardan (Huzâalardan) birçok kişilerin kılıçları kınlarına sokulu olduğu halde Mekke Bathâ'sında öldürülüp bırakıldıklarını açıklar.[106]

---

103 Yahut: "Sen kimseyi yardıma çağıramayacaksın sandılar" (Ebu Yusuf, s. 213).

104 İbn İshak, İbn Hişam, 4/36, 37, Ebu Yusuf, s. 213, Vâkıdî, Megâzî, 2/789, Belâzurî, Ensâb, 1/353, 354, Taberî, Târîh, 3/111, Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/74, Beyhakî, Delâil, 5/6, 7, İbn Abdilberr, 3/1175, 1176, İbn Esîr, Kâmil, 2/240, İbn Seyyid, 2/164, 165, Zehebî, Târîh, s. 437, İbn Kesîr, Bidâye, 4/278, İbn Kayyım, 2/178, 179.

105 Vâkıdî, Megâzî, 2/786, Zürkânî, 2/292.

106 İbn İshak, İbn Hişam, 4/40, Taberî, Târîh, 3/113, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283.

Öldürülenler, yirmi[107] veya yirmiüç kişi idi.[108]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Amr b. Sâlim'in şiirini dinledikten sonra, ridasının eteğini toplayarak ayağa kalktı ve kalkarken de:

"Eğer kendime yardım ettiğim şeylerle Benî Ka'blara yardım etmezsem, ben de yardım görmeyeyim![109]

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a andolsun ki; kendimi ve ev halkımı koruduğum şeylerle, bunları da koruyacağım![110]

Huzâalar bendendir, ben de Huzâalardanım![111]

Ey Amr b. Sâlim! Sen yardım olundun gitti!" buyurdu.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselama, gökte bir bulut göründü.[112] Gök, gürlemeğe başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu gök gürlemesi, Benî Ka'blara (Huzâalara) yardıma işarettir.[113] Bu bulut, yağmur yağdırırcasına Benî Ka'blara yardım olunacağına işarettir" buyurdu.[114]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Ka'blara (Huzâalara) yapılana o kadar kızmıştı ki, o güne kadar, hiç bu kadar kızdığı görülmemişti.[115]

Kureyş Müşriklerine Mektup Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kureyş müşriklerine bir yazı gönderdi.

Gönderdiği yazısında şöyle buyurdu:

"...Bundan sonra derim ki; siz ya Benî Bekrlerle olan ittifakınızdan vazgeçersiniz, ya da Huzâalardan öldürülmüş olanların diyetlerini (kan bedellerini) ödersiniz!

Bunlardan birini yerine getirmeyecek olursanız, sizinle çarpışacağımı bildiririm!"[116]

---

107 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, Halebî, 3/4.
108 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, Halebî, 3/4, Zürkânî, 2/290.
109 Vâkıdî, Megâzî, 2/791, İbn Sa'd, 2/134.
110 Abdurrezzak, 5/374.
111 Halebî, 3/5.
112 İbn İshak, İbn Hişam, 4/37, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/7, İbn Esîr, Kâmil, 2/240, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 437 İbn Kesîr, Bidâye, 4/279, İbn Kayyım, 2/179.
113 Ebu Yusuf, s. 213.
114 İbn İshak, İbn Hişam, 4/37, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/7, İbn Esîr, Kâmil, 2/240, İbn Seyyid, 2/165.
115 Heysemî, 6/161, İbn Hacer, Metâlib, 4/240, 241.
116 İbn Hacer, Metâlib, 4/243.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu mektubunu, Kureyş müşriklerine, ashabdan Damrâ götürdü.

Damrâ, Kureyş müşriklerine, kendilerinin üç şeyden birini seçmekte muhayyer bırakıldıklarını; ya öldürülen Huzâaların kan bedellerini ödemek veya Benî Bekr ve Benî Nüfâselerle olan ittifak, ahd ilişkilerini kesmek zorunda bulunduklarını, ya da Hudeybiye muahedesini bozan kötülükleri yüzünden kendileriyle çarpışılacağını kendilerine tebliğ etti.[117]

Kurata b. Abdi Amr b. Nevfel b. Abdi Menaf:

"Benî Bekrler, uğursuz, yaramaz bir kavimdir.[118]

Benî Bekrlerden Nüfâseler de, yoksulluk ve darlık içindedirler.[119]

Huzâalardan öldürülenlerin kan bedellerini biz ödeyemeyiz. Bunu ödemeye kalkmak, bizde tüy tozak bırakmaz![120]

Nüfâselerle ittifak ve ahd ilişkilerimizi kesmemize gelince; Araplar içinde, Nüfâseler kadar şu Beytullah'ı hac ve ziyaret eden, Beytullah'ı tâzime onlar kadar özenen bir kavim yoktur.

Onlar, bizim müttefiklerimizdir.[121]

Biz, onlarla olan ittifak ve ilişkilerimizi kesmeyiz.[122]

Fakat, biz onunla [Muhammed Aleyhisselamla demek istiyor] savaşacağımızı bildirelim!" dedi.

Damrâ, hemen geri dönüp, Kureyş müşriklerinin söylediklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.

Kureyş müşrikleri, elçiyi bu biçimde reddettiklerine pişman oldular.

Hudeybiye muahedesini yenilemek üzere, Ebu Süfyan b. Harb'i Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdiler.[123]

Ebu Süfyan'a:

"Muahedeyi yenile. Mütareke süresini de uzat" dediler.[124]

Ebu Süfyan Medine Yolunda

Ebu Süfyan, azadlısıyla birlikte iki hayvana binip Medine'ye doğru hızla yol almaya başladı.

117 Vâkıdî, Megâzî, 2/786, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, s. 8, s. 40, Zürkânî, 2/292.
118 İbn Hacer, Metâlib, 4/243.
119 Vâkıdî, Megâzî, 2/786, Zürkânî, 2/292.
120 Vâkıdî, Megâzî, 2/786, İbn Hacer, Metâlib, 4/243, Zürkânî, 2/292.
121 Vâkıdî, Megâzî, 2/786, 787, Zürkânî, 2/292.
122 Vâkıdî, Megâzî, 2/787, İbn Hacer, Metâlib, 4/243, Zürkânî, 2/292.
123 Vâkıdî, Megâzî, 2/787, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/44, Zürkânî, 2/292.
124 Vâkıdî, Megâzî, 2/791.

Mekke'den yola çıkıp Peygamberimiz Aleyhisselama doğru gidenlerin ilkinin kendisi olduğunu sanıyordu.[125]

Amr b. Sâlim ve arkadaşlarından sonra, Büdeyl b. Verkâ da, Huzâalardan bazılarıyla birlikte, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler[126] ve Peygamberimiz Aleyhisselama seslendiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam o sırada yıkanıyordu. Onlara:

"Sizin davetinize icabet ediyorum!" buyurdu.[127]

Büdeyl b. Verkâ, Kureyş müşriklerinin yardımlarıyla Benî Bekrlerin Huzâaları nasıl öldürdüklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdikten sonra, Mekke'ye dönmek üzere Medine'den ayrıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına:

"Ebu Süfyan, Hudeybiye muahedesini sağlamlaştırmak ve mütareke süresini uzatmak için yanınıza gelmek üzere bulunuyor gibidir![128] Fakat, istediğini elde edemeden, öfke ile geri dönüp gidecektir!" buyurdu[129]

Amr b. Sâlim ile arkadaşları, Ebvâ'ya gelince, dağılıp yoldan sapmışlar, sahile doğru gitmişlerdi.

Büdeyl ile arkadaşları ise, yola devam ettiler.[130]

Usfan'da Ebu Süfyan'la karşılaştılar.

Ebu Süfyan, onun Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından geldiğini sanıyordu ve kendisine:

"Ey Büdeyl! Nereden geliyorsun?" diye sordu.[131]

Sorusunu Büdeyl'in yanındakilere de yöneltti ve:

"Bana Yesrib'den (Medine'den) haber veriniz?" dedi.

Onlar:

"Bu hususta bizde bilgi yok!" dediler.

Ebu Süfyan, onların bu işi gizli tuttuklarını anladı.

Kendilerine:

"Yesrib hurmasından, yanınızda var mı? Biraz da bize yedirseniz olmaz mı?" diye sordu.

---

125 Vâkıdî, Megâzî, 2/784, 786.
126 Beyhakî, Delâil, 5/7, 8, İbn Esîr, Kâmil, 2/240, Zehebî, Târîh, s. 437, 438.
127 İbn Esîr, Kâmil, 2/241.
128 İbn İshak, İbn Hişam, 4/37, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Hazm, Cevâmi, s. 224, Beyhakî, Delâil, 5/7, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280.
129 Vâkıdî, Megâzî, 2/791, Halebî, 3/6.
130 Vâkıdî, Megâzî, 2/791.
131 İbn İshak, İbn Hişam, 4/37, 38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280.

“Hayır!” dediler.[132]

Ebu Süfyan, daha açık olarak:

“Ey Büdeyl! Muhammed’in yanına vardın mı?” diye sordu.

Büdeyl:

“Hayır![133] Şu vadinin içindeki Huzâaların yanına gitmiştim.[134]

Oradaki Huzâa ve Ka’blar arasında bir kıtâl hadisesi üzerine çıkan anlaşmazlığı düzeltip giderdim!” dedi.

Ebu Süfyan:

“Vallahi, ben senin iyi bir arabulucu olduğunu bilmiyordum!” dedi.

Sonra, onlarla birlikte öğle sohbeti ve dinlenmesi yaptı.

Büdeyl ile arkadaşları kalkıp Mekke’ye doğru yol almaya başladılar.[135] Ebu Süfyan:

“Eğer Büdeyl Medine’den geliyorsa, muhakkak, hayvanı hurma çekirdeği yemi yemiştir” dedi.[136]

Kalkıp onların konak yerlerine,[137] Büdeyl’in devesinin çöktüğü yere vardı. Devesinin dışkısını alıp ezdi. İçinde, hurma çekirdeği yemi bulunduğunu gördü.[138]

Konak yerlerinde de, Medine’nin kuş gagalarına benzeyen meşhur hurmasının çekirdeklerini buldu.[139]

“Allah’a yemin ederim ki; Büdeyl, Muhammed’in yanından geliyor!” dedi.[140]

Büdeyl ile arkadaşları, hadise gününün sabahında Mekke’den çıkıp Medine’ye gitmişlerdi.[141]

Ebu Süfyan'ın İşlenilen Cinayeti Gözardı Etmeye Çabalayışı

Ebu Süfyan Medine’ye gelip kızı Ümmü Habibe’nin evine girdi. Ki, Ümmü Habibe, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi idi.

---

132 Vâkıdî, Megâzî, 2/791, 792.
133 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Vâkıdî, Megâzî, 2/792, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Seyyid, 2/165.
134 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112.
135 Vâkıdî, Megâzî, 2/792.
136 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165.
137 Vâkıdî, Megâzî, 2/792.
138 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280.
139 Vâkıdî, Megâzî, 2/792.
140 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280.
141 Vâkıdî, Megâzî, 2/792.

Ebu Süfyan Peygamberimiz Aleyhisselamın döşeğine oturmak isteyince, Hz. Ümmü Habibe döşeği hemen dürüp babasını onun üzerine oturtmadı.

Ebu Süfyan:

"Ey kızcağızım! Sen bu döşeği mi benden esirgedin, yoksa beni mi bu döşekten esirgedin; anlayamadım!" dedi.

Hz. Ümmü Habibe:

"Hayır! Bu, Resûlullah Aleyhisselamın döşeğidir![142] Müşrik onun üzerine oturamaz![143]

Sen müşriksin! Necissin! Bunun için, seni onun döşeğine oturtmak istemedim!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Vallahi, ey kızcağızım! Benim evimden ayrıldıktan sonra sana kötülük gelmiş! Sen kötüleşmişsin!" dedi.[144]

Hz. Ümmü Habibe:

"Hayır! Allah bana kötülüğü değil, İslâmiyeti nasip etti!

Sen ise, işitmez, görmez, taştan yontulmuş puta hâlâ tapıp duruyorsun!?

Babacığım!

Senin gibi, Kureyşîlerin ulusu ve yaşlısı olan kişi[145] nasıl olur da İslâmiyete uzak kalır?!" dedi.[146]

Ebu Süfyan:

"Yazıklar olsun sana! Demek, ben senden bunu da (bu azarı da) mı işitecektim ha?!

Ben atalarımın tapageldiklerini bırakacağım da, Muhammed'in dinine mi tâbi olacağım?!" dedi.[147]

Hz. Ümmü Habibe'nin evinden çıkıp gitti.[148]

Doğruca Mescide, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardı.[149]

Ebu Süfyan, kızı Hz. Ümmü Habibe'nin yaptıklarını ve kendisinin de ona:

"Sen o bıraktığım gibi kalmamışsın. Araplığı bırakmışsın!" dediğini anlattı.

---

142 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Vâkıdî, Megâzî, 2/792, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280.

143 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2 s. 42.

144 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Vâkıdî, Megâzî, 2/791, 793, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280, İbn Kayyım, 2/179.

145 Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.

146 Zürkânî, 2/293.

147 Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Halebî, 3/7.

148 Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.

149 İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42, Zürkânî, 2/293.

Peygamberimiz Aleyhisselam, gülümseyerek, ona:

“Yâ Ebâ Hanzale! Sen demek ona böyle söyledin hâ?” buyurmakla yetindi.[150]

Ebu Süfyan:

“Yâ Muhammed! Ben Hudeybiye barışında bulunamamıştım.

O muahedeyi berkiştir ve mütareke müddetimizi de uzat![151]

Gel! Aramızdaki muahedeyi bir yazı ile yenileyelim?” dedi.[152]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Ebu Süfyan! Sen bunun için mi geldin?” diye sordu.

Ebu Süfyan:

“Evet!” dedi.[153]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

Biz, o aramızdaki ahd üzerinde duruyoruz![154] Yoksa, siz bir hadise çıkarıp onu bozdunuz mu?” buyurdu.[155]

Ebu Süfyan:

“Allah korusun![156] Hayır! Öyle bir şey olmamıştır![157]

Biz, ahdimizin ve barışımızın üzerinde duruyoruz. Biz, ona ne aykırı davranışta bulunuruz, ne de onu değiştiririz” dedi.[158]

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

“Biz de, Hudeybiye gününde yaptığımız mütareke ve musalahanın üzerinde duruyoruz! Ona ne aykırı davranışta bulunuruz, ne de onu değiştiririz!” buyurdu.[159]

Ebu Süfyan muahedeyi yenilemek hususundaki dileğini tekrarladı.[160]

Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselam ona hiçbir cevap vermedi.[161]

Bundan sonra, Ebu Süfyan, Hz. Ebu Bekir’in yanına gitti ve Peygamberimiz Aleyhisselamla konuşmasını istedi[162] ve:

---

150 Mus’abu’z-Zübeyrî, s. 122.
151 Vâkıdî, Megâzî, 2/792, Beyhakî, Delâil, 5/10, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
152 Zührî, Megâzî, s. 87, Abdurrezzak, 5/374.
153 İbn Kesîr, Bidâye, 4/281.
154 Zührî, Megâzî, s. 87, Abdurrezzak, 5/374.
155 Zührî, Megâzî, s. 87, Vâkıdî, Megâzî, 2/792, Abdurrezzak, 5/374, Beyhakî, Delâil, 5/10, İbn Kesîr, Bidâye, 4/281.
156 Vâkıdî, Megâzî, 2/792, İbn Kesîr, Bidâye, 4/281, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
157 Abdurrezzak, 5/374.
158 İbn Kesîr, Bidâye, 4/281, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
159 Vâkıdî, Megâzî, 2/792, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
160 Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
161 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kayyım, 2/179.
162 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/165, 166, Zehebî, Târîh, s. 438.

"Ey Ebu Bekir![163] Aramızdaki muahedeyi yenile![164] Mütareke müddetimizi uzat![165] Halkın arasını bul!" dedi.[166]

Hz. Ebu Bekir:

"Ben bu işi yapamam![167] Bu, bana ait bir iş değildir. Allah'a ve Allah'ın Resûlüne ait bir iştir.[168]

Sen Ömer'le de buluş!" dedi.[169]

Ebu Süfyan:

"Öyleyse, beni himayeye alır ve bunu halkın içinde açıklar mısın?" diye sordu.[170]

Hz. Ebu Bekir:

"Biz, ancak Resûlullah Aleyhisselamın himaye ettiğini himaye edebiliriz!" dedi.[171]

Ebu Süfyan, Hz. Ebu Bekir'den sonra, Hz. Ömer'e gitti.[172]

Ona da, Hz. Ebu Bekir'e söylediği gibi söyledi:[173]

"Muahedeyi yenile, halkın arasını düzelt!" dedi.[174]

Hz. Ömer:

"Demek muahedeyi bozdunuz hâ?[175]

Eğer ondan yeni bir şey kalmışsa, Allah onu da yok etsin![176]

Onun sağlam,[177] bitişik[178] olan tarafı varsa, Allah onu da kesip atsın.[179]

Ben sizin için mi Resûlullah Aleyhisselama gidip şefaat dileyeceğim?[180] Ben mi bu işi yapacağım?![181]

---

163 Ebu Yusuf, s. 212.
164 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/42.
165 Belâzurî, Fütûh, 1/42, Halebî, 3/7.
166 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/42.
167 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kayyım, 2/179.
168 Ebu Yusuf, s. 212.
169 Belâzurî, Fütûh, 1/42.
170 Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
171 Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Beyhakî, Delâil, 5/10, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.
172 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Taberî, Târîh, 3/112.
173 Ebu Yusuf, s. 212, Vâkıdî, Megâzî, 2/793.
174 Belâzurî, Fütûh, 1/42.
175 Ebu Yusuf, s. 212.
176 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/42, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282.
177 Ebu Yusuf, s. 212.
178 Belâzurî, Fütûh, 1/42, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282.
179 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/42, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282.
180 Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280, İbn Kayyım, 2/179.
181 İbn Hazm, Cevâmi, s. 225.

Vallahi, ben küçücük bir karıncadan başkasını bile bulamasam, yine, ondan yararlanmaya çalışır, sizinle çarpışırım!” dedi.[182]

Ebu Süfyan, Hz. Ömer’den bu sözleri işitince:

“Sen de akrabalarından kötülükle cezalanasın![183]

Vallahi, kavmine karşı senin kadar katı ve kötü davranan görmedim!” dedi.[184]

Kendi kendine de:

“Ben bugünkü gibi çetin bir gün görmedim!

Bir kavim bir kavme karşı başka bir kavmi silah ve yiyeceklerle destekleyecek olursa, muahedeyi bozmuş olacakları tabiîdir!” diyerek söylendi.[185]

Ebu Süfyan, Hz. Osman’a gitti ve:

“Şu cemaat içinde, bana akrabalık yönünden senden daha yakın bir kimse yoktur.

Sen şu mütarekeyi uzat ve muahedeyi yenile! Çünkü, sahibin seni hiçbir zaman reddetmez!

Vallahi, ben Muhammed’in ashabına yaptığı kadar çok ikram yapan hiçbir kimse görmemişimdir” dedi.

Hz. Osman:

“Ben ancak Resûlullah Aleyhisselamın himayesinde bulunanı himaye edebilirim!” dedi.[186]

Ebu Süfyan, Ensarın ileri gelenlerinden Sa’d b. Ubâde’nin yanına vardı ve:

“Ey Ebu Sabit! Sen ikimizin arasındaki dostluğu biliyorsun!

Ben senin için Mekke Haremimizde bir himayeciyim!

Sen şu memleketin (Medine’nin) ulu kişisisin!

İki taraf halkını himayene al, mütareke müddetini uzat!” dedi.

Sa’d b. Ubâde:

“Ey Ebu Süfyan! Ben ancak Resûlullah Aleyhisselamın himayesinde olanları himaye edebilirim.

Resûlullah Aleyhisselama karşı hiç kimse himayeye alınamaz!” dedi.[187]

Ebu Süfyan, bundan sonra, Hz. Ali’nin evine gitti.

---

182 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, 10, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280, İbn Kayyım, 2/179.

183 Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Beyhakî, Delâil, 5/10, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.

184 Belâzurî, Fütûh, 1/42.

185 Ebu Yusuf, s. 212.

186 Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Beyhakî, Delâil, 5/10, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, Halebî, 3/7, Zürkânî, 2/293.

187 Vâkıdî, Megâzî, 2/794, Zürkânî, 2/293.

O sırada, Hz. Fâtıma Hz. Ali'nin yanında bulunuyor ve henüz bir çocuk olan Hz. Hasan da önlerinde gezip duruyordu.[188]

Ebu Süfyan:

"Ey Ali! Şu cemaat içinde akrabalık yönünden bana en yakın olan sensin! Ben bir iş için gelmiştim.

Umduğumu elde edemeden, geldiğim gibi geri dönüp gideceğim.

Resûlullaha gidip benim için şefaatçi ol![189] Araya girip, kavmine karşı himayeci ol. Onlar için, muahede ve mütareke yazısını yenilet![190]

İki taraf arasında himayeci, arabulucu ol da, Muhammed'le mütareke müddetinin uzatılmasını konuşup sağla!" dedi.[191]

Hz. Ali:

"Bu, bana ait bir iş değildir. Allah'a ve Allah'ın Resûlüne ait bir iştir.[192]

Allah senin iyiliğini versin ey Ebu Süfyan! Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam bir işe karar verdi mi,[193] onu muhakkak yapar.[194]

Resûlullah Aleyhisselama ait bir iş hakkında ben hüküm veremem![195]

Biz bu iş hakkında onunla da konuşamayız.[196]

Hiç kimse, onun istemediği şeyi konuşamaz!" dedi.[197]

Ebu Süfyan, Hz. Fâtıma'ya dönerek:

"Ey Fâtıma! Sen, kavminin kadınları arasında büyüklüğünü gösterecek bir iş yapmak istemez misin?" dedikten sonra, ona da Hz. Ali'ye söylediği gibi söyledi[198] ve:

"Sen iki taraf halkını himayene alıp uzlaştırsan da, Araplar içinde büyük kadınların hayırlısı olsan olmaz mı?" dedi.[199]

Hz. Fatıma:

"Ben ancak bir kadınım!" dedi.

---

188 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Kayyım, 2/179.

189 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280, İbn Kayyım, 2/179.

190 Zührî, Megâzî, s. 87, Abdurrezzak, 5/375.

191 Vâkıdî, Megâzî, 2/794.

192 Ebu Yusuf, s. 212.

193 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Vâkıdî, Megâzî, 2/794, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241.

194 Vâkıdî, Megâzî, 2/794.

195 Zührî, Megâzî, s. 87, Abdurrezzak, 5/375.

196 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, Beyhakî, Delâil, 5/8, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 438, İbn Kesîr, Bidâye, 4/280.

197 Vâkıdî, Megâzî, 2/794.

198 Ebu Yusuf, s. 212.

199 Zührî, Megâzî, s. 87, Abdurrezzak, 5/375.

Ebu Süfyan:

"Senin himayeci olman caizdir.[200] Nitekim, kızkardeşin (Zeyneb), Ebu'l-Âs b. Rebi'i himayesine almıştı.[201] Bunu Muhammed de caiz görmüştü.[202] Buna aykırı davranılmamıştır" dedi.[203]

Hz. Fâtıma:

"Bu, bana ait bir iş değildir. Allah'a ve Allah'ın Resûlüne ait bir iştir.[204]

Ben Resûlullah Aleyhisselama ait bir iş hakkında hüküm veremem" dedi.[205]

Bunun üzerine, Ebu Süfyan:

"Ey Muhammed'in kızı! Şu yavrucuğuna emretsen de, iki taraf halk arasında himayeci olduğunu söylese olmaz mı?

O, böyle yaparsa, kendisi, zamanın sonuna kadar Arapların ulusu olur!" dedi.

Hz. Fâtıma:

"Vallahi, benim bu yavrum ne halk arasında himayeci olacak yaşa gelmiştir, ne de Resûlullah Aleyhisselama karşı bir kimse himayeye alınabilir!" dedi.[206]

Ebu Süfyan, Hz. Ali'ye dönerek:

"Ey Hasan'ın babası! Bana karşı, işlerin çok zorlaşmış olduğunu görüyorum.

Sen bana bir öğüt ver![207] Senin bu husustaki görüşün nedir? Zorlaşmış bulunan şu işimi bir kolaylaştır!

Sence, benim için yararlı olabilecek işi, çareyi bana emret!" dedi.[208]

Hz. Ali:

"Ben şu gündeki kadar, senin gibi, ne yapacağını şaşırmış bir adam görmedim.[209]

Vallahi, ben senin için yararlı olabilecek bir şey bilmiyorum.

---

200 Vâkıdî, Megâzî, 2/793.
201 Zührî, Megâzî, s. 87, 88, Vâkıdî, Megâzî, 2/793, Abdurrezzak, 5/375.
202 Vâkıdî, Megâzî, 2/793.
203 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/375.
204 Ebu Yusuf, s. 212.
205 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/375.
206 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, 39, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/8, 9, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 438.
207 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, 39, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/9, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kayyım, 2/179.
208 Vâkıdî, Megâzî, 2/794.
209 Ebu Yusuf, s. 212.

Fakat, sen Benî Kinanelerin ulu kişisisin!

Kalk, iki taraf halkını uzlaştırmak için himayene aldığını ilân et! Sonra da yurduna çek git![210] Halkın arasını bul!" dedi.[211]

Ebu Süfyan:

"Bunun benim için bir yarar sağlayacağını sanıyor musun?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Hayır! Vallahi, yarar sağlayacağını pek sanmıyorum.

Fakat, senin için, bundan başka, yapılacak bir şey de bulamıyorum!" dedi.[212]

Ebu Süfyan:

"Sen doğru söyledin! Ben bunu yapmalıyım!" dedi.[213]

Bunun üzerine, Ebu Süfyan, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidine gidip ayakta dikilerek:

"Ey insanlar! Ben iki taraf halkını ahd ve emanım altına aldım![214]

Vallahi, benim bu ahdime hiç kimsenin muhalefet edeceğini sanmıyorum.[215]

Muahedeyi yeniledim, halkın arasını bulacağım!" dedi.[216]

Böyle derken de, sağ elini sol elinin üzerine koydu.[217]

Sonra da, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardı ve:

"Ey Muhammed! Sen benim bu eman ve himaye taahhüdümü zannetmem ki reddedesin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ebu Süfyan! Bunu sen söylüyorsun! (Bu, senin sözündür!)" buyurdu.[218]

Ebu Süfyan, devesine binip Mekke'ye döndü.[219]

Ebu Süfyan'ın Mekke'ye dönüşü gecikince, Kureyş müşrikleri:

---

210 İbn İshak, İbn Hişam, 4/38, 39, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/9, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kayyım, 2/179.

211 Ebu Yusuf, s. 212.

212 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/794, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/9, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kayyım, 2/179.

213 İbn Kesîr, Bidâye, 4/282.

214 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/794, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/11, İbn Esîr, Kâmil, 2/241, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, İbn Kayyım, 2/179.

215 Beyhakî, Delâil, 5/11, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, Halebî, 3/8, Zürkânî, 2/293.

216 Belâzurî, Fütûh, 1/42.

217 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/42.

218 Vâkıdî, Megâzî, 2/794, İbn Sa'd, 2/134.

219 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/795, Taberî, Târîh, 3/113, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Esîr, Kâmil, 2/242, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282.

"Vallahi, onun Muhammed'e gizlice tâbi olduğunu ve Müslümanlığını gizli tuttuğunu sanıyoruz!" diyerek, onu suçlamaya başlamışlardı.

Ebu Süfyan, geceleyin Mekke'ye varıp evine girince, karısı Hind:

"Kavmin seni Müslüman oldu diye suçlayıncaya kadar, orada tutuldun kaldın.

Kalışını kavminin yanına başarıyla dönmek için uzattınsa, değer!" dedi.

Ebu Süfyan, olan bitenleri haber verip:

"Ali'nin dediğini yapmaktan başkasına yol bulamadım!" deyince, Hind ona:

"Sen Kureyş kavminin iyilikten uzaklaştırılmış, kötüleşmiş bir elçisi oldun" diyerek hakaret etti.

Ebu Süfyan, sabaha çıkınca, İsaf ve Nâile putlarının yanında başını kazıtıp onlara kurban kestikten sonra:

"Ben, babamın üzerinde öldüğü şeyden, ölünceye kadar sizinle birlikte bulunmaktan ayrılmayacağım" diyerek kurbanın kanını putların başlarına sürdü.

Bunun üzerine, Kureyş müşrikleri onun Müslüman olmadığını anladılar, kendisini suçlamaktan vazgeçtiler.[220]

Kureyş müşrikleri, Ebu Süfyan'a:

"Gerinde ne haber var?[221] Muhammed'den bize bir yazı getirdin mi? Yahut mütareke müddetini uzatabildin mi? Ya da, onun bize savaş açmamasını sağlayabildin mi?[222] Ne getirdin bize?" diye sordular.

Ebu Süfyan:

"Ben, kalbleri bir tek kalb haline gelmiş bir kavmin yanından geliyorum.

Vallahi, onlardan yarar umduğum, küçük büyük, kadın erkek hiçbirini bırakmaksızın, hepsiyle konuştum.

Onlardan bir şey koparmayı başaramadım![223]

Muhammed'in yanına vardım, kendisiyle konuştum. Vallahi, bana hiçbir cevap vermedi.

Sonra, Ebu Kuhâfe'nin oğluna (Ebu Bekir'e) gittim. Onda da bir hayır bulmadım.

---

220 Vâkıdî, Megâzî, 2/795, Zürkânî, 2/293.
221 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/795, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/11, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282.
222 Vâkıdî, Megâzî, 2/795, Zürkânî, 2/293.
223 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/375.

Sonra, Hattab'ın oğluna (Ömer'e) gittim. Onu düşmandan daha düşman buldum!

Sonra, Ali'nin yanına vardım. Kendisini kavmin en yumuşağı buldum.

Ali bana bir şey işaret etti. Ben de onu yaptım.

Vallahi, o yaptığım şeyin bana bir yararı olur mu, yoksa olmaz mı, bilmiyorum" dedi.

Kureyş müşrikleri:

"O sana neyi emretti?" diye sordular.

Ebu Süfyan:

"Bana insanların arasında ahd ve eman vermemi emretti. Ben de onu yaptım" dedi.

Kureyş müşrikleri:

"Muhammed buna icazet, izin verdi mi?" diye sordular.

Ebu Süfyan:

"Hayır![224]

Ben, bunu yaptıktan sonra Muhammed'in yanına vardım ve:

'Ben iki taraf halkını, uzlaştırmak için, himayeme aldım. Zannetmem ki, sen bu himayeye alışımı reddedesin!' dedim.

Bana:

'Ey Ebu Süfyan! Ey Hanzale'nin babası! Bunu sen söylüyorsun "Bu, senin sözündür!" dedi ve bundan başka bir şey söylemedi" dedi.[225]

Kureyş müşrikleri:

"Yazıklar olsun sana! Vallahi, adam (Ali) sana oyun etmiş, seninle eğlenmekten başka bir şey yapmamış!

Yaptığın şey sana bir yarar sağladı, bir işine yaradı mı?" dediler.

Ebu Süfyan:

"Hayır! Bir yarar sağlamadı. Fakat, vallahi, bundan başka da, yapacak bir şey bulamadım" dedi.[226]

Kureyş müşrikleri:

"Demek, sen hiçbir şey yapamamışsın![227] Bize hiçbir şey getirememişsin.[228]

---

224 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/9, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kayyım, 2/179, 180.

225 Vâkıdî, Megâzî, 2/795, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, Diyarbekrî, 2/78, Halebî, 3/8, Zürkânî, 2/293.

226 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/795, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/9, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kayyım, 2/180.

227 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/375.

228 İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42.

Vallahi, biz bugün dönen elçi gibi başarısız hiçbir elçi görmedik.[229]

Sen bize ne savaş haberi getirdin ki savaşa hazırlanalım, ne barış haberi getirdin ki güvenlik içinde bulunalım!" dediler.[230]

Acele Sefer Hazırlığına Girişilişi ve Bunun Gizli Tutuluşu

Ebu Süfyan, dönüp Mekke'ye gittikten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisinin sefer hazırlığını görmesi için Hz. Âişe'ye emir verdi.[231]

"Sefer hazırlığımı yap! Bunu hiç kimseye söyleme![232] İşini gizli tut!" buyurdu.[233]

Hiç kimse, ne için hazırlanıldığını bilmiyordu.[234]

Hz. Ebu Bekir, kızı Hz. Âişe'nin evine gitmişti.

O sırada, Hz. Âişe, Peygamberimiz Aleyhisselam için sevık, un ve hurmadan yol azığı hazırlamakla uğraşıyordu.[235]

Hz. Ebu Bekir:

"Ey kızcağızım! Resûlullah Aleyhisselam sefer hazırlıklarını görmenizi mi size emretti?" diye sordu

Hz. Âişe:

"Evet![236] Resûlullah Aleyhisselam, kendisi için yol, sefer hazırlığı yapmamı bana emretti" dedi.[237]

Hz. Ebu Bekir:

"Sence, nereye gitmek istiyor olabilir?" diye sordu.[238]

Hz. Âişe:

"Vallahi, bilmiyorum!" dedi.[239]

Hz. Ebu Bekir, kendi kendine:

"Vallahi, şu Benî Asfarlar (Rumlar)la savaş zamanında Resûlullah Aleyhisselam nereye gitmek istiyor ola?![240]

229 Ebu Yusuf, s. 212.
230 Ebu Yusuf, s. 212, Belâzurî, Fütûh, 1/42.
231 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/796, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/11, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, İbn Kayyım, 2/180.
232 Ebu Yusuf, s. 212.
233 Vâkıdî, Megâzî, 2/796.
234 Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/192, Diyarbekrî, 2/77.
235 Vâkıdî, Megâzî, 2/796.
236 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/796.
237 Ebu Yusuf, s. 213.
238 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Taberî, Târîh, 3/113.
239 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/796, Taberî, Târîh, 3/113, Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/73, İbn Kayyım, 2/180, Kastallânî, Mevâhib, 1/192.
240 Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/73, Heysemî, 6/163, Diyarbekrî, 2/78.

Resûlullah Aleyhisselam, bir sefere niyetlenseydi, bizim de hazırlanmamızı bildirirdi” dedi.

Hz. Âişe:

“Bilmiyorum. Belki Benî Süleymlere gitmek istiyor, belki Sakîflere gitmek istiyor, belki de Hevâzinlere gitmek istiyor olabilir” dedi.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam içeri girdi.

Hz. Ebu Bekir:

“Yâ Rasûlallah! Sefere mi çıkmak istiyorsun?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet!” buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

“Ben de hazırlanayım mı?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet!” buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

“Nereye gitmek istiyorsun yâ Rasûlallah?[241] Sanırım ki; Benî Asfarların (Rumların) üzerine gitmek istiyorsundur” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır!” buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

“Yoksa, Necd halkının üzerine mi gitmek istiyorsun?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır!” buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

“Öyleyse, Kureyşîlerin üzerine gitmek istiyorsundur” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet![242] Kureyşîlerin üzerine gideceğim ey Ebu Bekir! Bunu gizli tut!” buyurdu ve hemen hazırlanmasını emretti.

Hz. Ebu Bekir:

“Yâ Rasûlallah! Onlarla senin aranda bir mütareke müddeti belirlenmiş değil miydi?” dedi.[243]

---

241 Vâkıdî, Megâzî, 2/796.

242 Musa b. Ukbe’den naklen Beyhakî, Sünen, 9/234, İbn Kesîr, Bidâye, 4/282, Halebî, 3/10.

243 Vâkıdî, Megâzî, 2/796, Beyhakî, Sünen, 9/234, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen onların Benî Ka'blara (Huzâalara) yaptıklarını işitmedin mi?[244]

Hudeybiye muahede ve mütarekesinin hükmüne riayetsizlik edenlerin ilki onlar oldu.[245] Onlar ahdlerine vefasızlık ettiler ve muahedelerini bozdular.

Ben de onlarla savaşacağım!

Sana söylediğim şeyi gizli tut, açığa vurma!" buyurdu.

Kimi Peygamberimiz Aleyhisselamın Şam'a gitmek istediğini, kimi Sakîflere gitmek istediğini, kimisi de Hevâzinlere gitmek istediğini sanıyordu.[246]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına sefer için hazırlanmalarını emretti ve fakat, önce, nereye gidileceğini gizli tuttu, açıklamadı.[247]

Sonra, Mekke'ye doğru gidileceğini bildirdi.[248]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'ye giden dağ yollarını ve geçitleri nöbetçilerle tuttu.[249] Hz. Ömer'i de, nöbetçiler üzerinde denetçi olarak görevlendirdi.

Hz. Ömer, dağ yolları ve geçitler üzerinde dönüp dolaşmakta[250] ve nöbetçilere:

"Rastlayacağınız, gizlice Mekke'ye geçip gitmek isteyen hiçbir kimseyi bırakmayacaksınız! Onları geri çevireceksiniz!" demekte, hiç kimsenin Mekke'ye gitmesine meydan vermemekte idi.[251]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Yurtlarına ansızın varıp kavuşuncaya kadar, Kureyşîlerin casus ve habercilerini tut, görmez ve işitmez et! Kureyşîlerin gözlerini bağla! Beni birdenbire görsünler!" diyerek dua etti.[252]

Peygamberimiz Aleyhisselam, çöl halkına, Medine çevresindeki Müslümanlara ve her tarafa davetçiler gönderip:

"Allah'a ve ahiret gününe imanı olan, Ramazan'da Medine'de hazır bulunsun!" diyerek, onları sefere katılmaya davet etti.

---

244 Beyhakî, Sünen, 9/234, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283.
245 Ebu Yusuf, s. 213.
246 Vâkıdî, Megâzî, 2/796.
247 İbn Sa'd, 2/134.
248 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/797, Taberî, Târîh, 3/113, İbn Hazm, Cevâmi, s. 225, Beyhakî, Delâil, 5/12, İbn Kayyım, 2/180, Diyarbekrî, 2/78 Halebî, 3/79.
249 Ebu Yusuf, s. 213, Vâkıdî, Megâzî, 2/796, İbn Sa'd, 2/134, Halebî, 3/10.
250 Vâkıdî, Megâzî, 2/796.
251 Vâkıdî, Megâzî, 2/796, Halebî, 3/10.
252 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, 40, Vâkıdî, Megâzî, 2/796, Taberî, Târîh, 3/112, İbn Esîr, Kâmil, 2/244, İbn Seyyid, 2/166, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283.

Esmâ b. Hârise ile Hind b. Hârise'yi Eslemlere gönderdi. Bunlar, Eslemlere:

"Resûlullah Aleyhisselam, Ramazan'da Medine'de bulunmanızı size emrediyor!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cündüb b. Mekîs ile Râfi' b. Mekîs'i Cüheynelere gönderdi.

Bunlar, Ramazan'da Medine'de hazır bulunmalarını Cüheynelere emrettiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, İmâ' b. Rahasa ile Ebu Rühm Külsûm b. Husayn'ı Benî Husaynlara, Benî Gıfârlara, Benî Damrâlara;

Ma'kıl b. Sinan ile Nuaym b. Mes'ud'u Eşca'lara;

Bilal b. Hâris ile Abdullah b. Amr el-Müzenî'yi Müzeynelere;

Haccac b. Ilâtü's-Sülemî ile Irbaz b. Sâriye'yi Benî Süleymlere;

Bişr b. Süfyan ile Büdeyl b. Verkâ'yı Benî Ka'blara (Huzâalara) gönderdi.[253]

Huzâî b. Abdi Nühm, Müzeyneleri yanına alarak Revhâ'da;

Abdullah b. Malik, Gıfârîleri yanına alarak Sukyâ'da;

Kudâme b. Sümâme, Benî Süleymleri yanına alarak Kudeyd'de;

Sa'd b. Cessâme, Benî Leysleri yanına alarak Kedid'de;[254]

Benî Ka'blar da Kudeyd'de; gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın ordularına katılacaklardı.

Eslemler, Cüheyneler, Eşca'lar ve daha başka Arap kabileleri Medine'ye geldiler.

Ebu İnebe kuyusunda ordugâh kuruldu, toplanıldı.[255]

Toplananların mevcudu 10.000 idi.[256]

Mevcudun 12.000 kişi olduğu rivayeti de vardır.[257]

Medine'den 10.000 kişi ile çıkılmış, 2.000'i yolda gelip katılmıştı.[258]

Muhacirlerlerle Ensardan, sefere katılmayan kimse yoktu.[259]

Muhacirlerin sayısı 700 idi, yanlarında da 300 at vardı.

Ensarın sayısı 4.000 idi, yanlarında da 500 at vardı.[260]

---

253 Vâkıdî, Megâzî, 2/799.

254 Yakubî, 2/58.

255 Vâkıdî, Megâzî, 2/799, 800.

256 Zührî, Megâzî, s. 86, İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Vâkıdî, Megâzî, 2/801, İbn Sa'd, 2/135, Buhârî, Sahîh, 5/90, Taberî, Târîh, 3/114, 122 Beyhakî, Delâil, 5/21, İbn Hazm, Cevâmi, s. 226, İbn Esîr, Kâmil, 2/244, İbn Seyyid, 2/167, İbn Kesîr, Bidâye, 4/285, İbn Kayyım, 2/180, Heysemî, 6/164, Kastallânî, Mevâhib, 1/194, 195, Diyarbekrî, 2/80.

257 Beyhakî, Delâil, 5/26, Zehebî, Târîh, s. 433, İbn Kesîr, Bidâye, 4/285, Heysemî, 6/170, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/3, Kastallânî, Mevâhib, 1/194, Halebî, 3/13, Zürkânî, 2/298.

258 Kastallânî, Mevâhib, 1/194, Zürkânî, 2/298.

259 Diyarbekrî, 2/80, Halebî, 3/13.

260 Vâkıdî, Megâzî, 2/800, Halebî, 3/13.

Müzeynelerin sayısı 1.000 idi[261] veya sayıları 1.300 olup,[262] yanlarında 100 at vardı.[263]

Eslemlerin sayısı 400 idi,[264] yanlarında 30 at vardı.[265]

Cüheynelerin sayısı 800 idi[266] veya 700[267] veya 1.000 idi[268] veya 1400 idi.[269] Yanlarında da, 50 at vardı.[270]

Gıfârîlerin sayısı 400 idi.[271]

Süleymlerin sayısı 900[272] veya 1.000[273] veya 1.400[274] veya 1.800 idi.[275]

Diğerleri, Muhacirlerden ve Ensardandı.

Kays, Esed, Temim ve başka kabilelerden de, gelip mücahidler arasına katılanlar vardı.[276]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de yerine Ebu Rühm Külsûm b. Husayn'ı vekil bıraktı.[277]

Abdullah b. Ümmi Mektum'un vekil bırakıldığı da rivayet edilir.[278] Sanıldığına göre; Abdullah b. Ümmi Mektum imamlıkla, Ebu Rühm de idarî işlerle görevlendirilmişti.[279]

Hâtıb'ın Kureyş Müşriklerine Harekât Durumunu Bir Yazı İle Bildirmeye Yeltenişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke üzerine yürüyeceği sırada, ashabdan Hâtıb b. Ebi Beltea, Mekkeli müşriklere bir yazı yazarak,

261 Vâkıdî, Megâzî, 2/800, Taberî, Târîh, 3/122, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42 Halebî, 3/13.
262 İbn İshak, İbn Hişam, 4/63, Taberî, Târîh, 3/122, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227.
263 Vâkıdî, Megâzî, 2/800, Halebî, 3/13.
264 Vâkıdî, Megâzî, 2/800, Taberî, Târîh, 3/122, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42, Halebî, 3/13.
265 Vâkıdî, Megâzî, 2/800, Halebî, 3/13.
266 Vâkıdî, Megâzî, 2/800.
267 İbn İshak, İbn Hişam, 4/63, Taberî, Târîh, 3/122, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227.
268 İbn İshak, İbn Hişam, 4/63.
269 Taberî, Târîh, 3/122.
270 Vâkıdî, Megâzî, 2/800, Halebî, 3/13.
271 Taberî, 3/122, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227, İbn Esîr, Kâmil, 2/244, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42.
272 Vâkıdî, Megâzî, 2/812.
273 Vâkıdî, Megâzî, 2/812, 813, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227.
274 İbn Esîr, Kâmil, 2/244.
275 Heysemî, 6/177.
276 Taberî, Târîh, 3/122, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227, İbn Esîr, Kâmil, 2/244, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42.
277 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Taberî, Târîh, 3/114, Beyhakî, Delâil, 5/20, İbn Hazm, Cevâmi, s. 226, İbn Esîr, Kâmil, 2/242, İbn Seyyid, 2/167, Zehebî, Târîh, s. 441, İbn Kesîr, Bidâye, 4/285.
278 İbn Sa'd, 2/135.
279 İbn Hacer'den naklen Zürkânî, 2/298.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu husustaki kararını bildirmek istedi.[280]

Hâtıb; yazısını, Safvan b. Ümeyye, Süheyl b. Amr ve İkrime b. Ebu Cehil'e verilmek üzere yazdı ve yazısında şöyle dedi:

"Resûlullah Aleyhisselam; gazaya çıkacağını halka bildirdi.

Kendisinin sizden başkasına gitmek isteyeceğini sanmıyorum.

Size gönderdiğim yazımla, yanınızda benim bir iyilik ve minnet elimin bulunmasını arzu ettim."[281]

Başka rivayetlere göre, Hâtıb mektubunda şöyle dedi:

"Peygamber (Aleyhisselam); geceler gibi karaltılı, seller gibi akan askerleri ile size doğru yönelmiş geliyor!

Allah' a yemin ederim ki; o size yalnız başına bile gelecek olsa, Allah, muhakkak yardım edip onu size galip kılacaktır.

Çünkü, Allah ona yaptığı va'dini yerine getiricidir!

Hiç şüphesiz, Allah onun dostu ve yardımcısıdır."

"Muhammed Peygamber (Aleyhisselam), amma size karşı, amma sizden başkasına karşı, savaşmaya hazırlanmış bulunuyor.

Hazırlıklı ve uyanık olunuz!"[282]

"Hâtıb b. Ebi Beltea'dan:

Resûlullah (Aleyhisselam), sizin üzerinize yürümek istiyor!

Tedbirinizi alınız!"[283]

"Muhammed Aleyhisselam, kesin olarak sizin üzerinize yürümek üzeredir!"[284]

"Bundan sonra, derim ki:

Muhammed (Aleyhisselam) kesin olarak sizin üzerinize yürümek istiyor.

Tedbirinizi alınız! Hazırlanınız!"[285]

Bazı ravilerin bu yazı muhtevasını kısaltarak nakletmiş oldukları gözönünde tutulunca, yukarıdaki yazılarda geçen sözlerin hepsinin Hâtıb'ın yazısında yer almış olduğu kabul edilebilir.[286]

---

280 İbn İshak, İbn Hişam, 4/40, Vâkıdî, Megâzî, 2/797, Ahmed b. Hanbel, 1/79, Buhârî, Sahîh, 5/89, Belâzurî, Ensâb, 1/354, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/16, İbn Hazm, Cevâmi, s. 226, İbn Esîr, Kâmil, 2/242, İbn Seyyid, 2/167, Zehebî, Târîh, s. 439, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283, İbn Kayyım, 2/180, Heysemî, 6/162, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 42.

281 Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Aynî, 14/255, Kastallânî, Mevâhib, 1/194, Halebî, 3/11, Zürkânî, 2/298.

282 Süheylî, 7/86, Kurtubî, 18/50, İbn Kesîr, Bidâye, 4/284, Aynî, 14/255, Kastallânî, Mevâhib, 1/194, Diyarbekrî, 2/79, Halebî, 3/11.

283 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/88, Nesefî, 4/245, Aynî, 14/255.

284 Ebu Davud, 3/48.

285 Beyhakî, Sünen, 9/147.

286 Halebî, 3/11, 12.

Mektubun Kureyş Müşriklerine Bir Kadınla Gönderilişi

Hâtıb b. Ebi Beltea, Kureyş müşriklerine yazdığı mektubu bir kadına vermişti.

Rivayete göre; kadın, Müzeynelerdendi.[287] Müzeynelerin de Arc halkından, Kenud adında bir kadındı.[288]

Kendisi, Ebu Amr b. Sayfî b. Hişam (Hâşim) b. Abdi Menaf'ın[289] yahut Ebu Leheb'in[290] azadlı cariyesi olup, Sâre diye anılırdı.

Sâre Medine'ye geldiği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'yi fetih hazırlığıyla uğraşıyordu.[291]

Sâre'ye:

"Sen Müslüman olarak mı geldin?" diye sordu.

Sâre:

"Hayır!" dedi.[292]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, sen ne için geldin?" diye sordu.

Sâre:

"Sizler köle azadlayıcılarsınız, aşiret sahibisiniz![293]

Köle azadlayıcılar Bedir günü ölüp gittiler.[294]

Ben son derecede muhtaç duruma düştüm. Bana yiyecek ve binecek veresiniz, beni giydirip kuşatasınız diye yanınıza geldim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Tagannilerin, şarkı söylemelerin, ağıt yakmaların seni ihtiyaçtan kurtarmadı mı?" diye sordu.

Sâre:

"Yâ Muhammed! Kureyşliler, kendilerinden birçok kimseler öldürüldüğünden beri, şarkı dinlemeyi bıraktılar.[295] Bedir vak'asından sonra, benden bir şey söylememi isteyen olmadı.[296] Ben de şarkı söylemeyi, ağıt yakmayı bıraktım" dedi.[297]

---

287 İbn İshak, İbn Hişam, 4/40, Vâkıdî, Megâzî, 2/797, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/16, İbn Esîr, Kâmil, 2/242, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283, Diyarbekrî, 2/79.
288 Vâkıdî, Megâzî, 2/798, İbn Esîr, Kâmil, 2/242, Aynî, 14/255, Diyarbekrî, 2/79.
289 Zemahşerî, 4/88, Vâhidî, s. 281, Kurtubî, 18/51, Nesefî, 4/245, Aynî, 14/255.
290 Yakubî, 2/58.
291 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Nesefî, 4/245, Aynî, 14/255.
292 Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Nesefî, 4/245, Aynî, 14/255.
293 Zemahşerî, 4/88, Vâhidî, s. 282, Kurtubî, 18/51.
294 Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Aynî, 14/245.
295 Vâkıdî, Megâzî, 2/860.
296 Diyarbekrî, 2/78.
297 Belâzurî, Ensâb, 1/361.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdulmuttalib oğullarını, Sâre'ye yardıma teşvik etti.

Onlar da hemen onu giydirip kuşattılar. Bir de hayvan bulup kendisini bindirdiler, yol azığını da koydular.

Hâtıb b. Ebi Beltea, Sâre'nin yanına vardı. Ona on dinar (altın lira) ile bir elbise verdi.[298] Bunlar, Kureyş müşriklerine yazdığı mektubu onlara ulaştırma ücreti idi.

Hâtıb, Sâre'ye:

"Bunu, elinden geldiği kadar gizli tut! Mekke'ye giderken de anayoldan gitme! Çünkü yol üzerinde bekçiler, nöbetçiler var!

Sen dağ yolları ve geçitlerinden başka bir yol tutup, Mahacce'nin solundan Fuluk içine, Akik yoluna doğru git!" dedi.[299]

Sâre, mektubu başına yerleştirdikten sonra, üzerinden, saçlarını bölükler halinde örerek gizledi, Kureyş müşriklerine teslim etmek üzere yola çıktı.

Hâtıb'ın bu uygunsuz tutum ve davranışı hakkında gökten haber geldi.[300]

Hâtıb'ın Sorguya Çekilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hz. Ali ile Zübeyr b. Avvam ve Mikdad b. Esved'e:[301]

"Acele gidiniz! Hâh bahçesine vardığınızda, orada, hayvan üzerinde giden ve yanında bir mektup bulunan bir kadın bulacaksınız!

Mektubu ondan alınız ve bana getiriniz![302] Kendisini serbest bırakınız![303]

Mektubu vermek istemezse, boynunu vurunuz!" buyurdu.[304]

Hz. Ali ve arkadaşları, atlarını koştura koştura Hâh bahçesine varıp kavuştular. Orada, yolcu bir kadına rastladılar.[305]

298 Zemahşerî, 4/88, Vâhidî, s. 282, Nesefî, 4/245, Aynî, 14/245.
299 Vâkıdî, Megâzî, 2/798, 799, Zürkânî, 2/294.
300 İbn İshak, İbn Hişam, 4/40, 41, Vâkıdî, Megâzî, 2/797, Taberî, Târîh, 3/113, Beyhakî, Delâil, 5/16, İbn Seyyid, 2/167, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283, İbn Kayyım, 2/180, Halebî, 3/11, Zürkânî, 2/294.
301 Başka rivayette Mikdad yerine Ebu Mersed el-Ganevî zikredilmiştir (Ahmed b. Hanbel, 1/105, Müslim, 4/1942).
302 Ahmed b. Hanbel, 1/79, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Davud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/409.
303 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Aynî, 14/255, Diyarbekrî, 2/79, Halebî, 3/11, Zürkânî, 2/295.
304 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Nesefî, 4/245, Diyarbekrî, 2/79, Halebî, 3/11, Zürkânî, 2/295.
305 Ahmed b. Hanbel, 1/79, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Dâvud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/409.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hz. Ali ve arkadaşlarına, devesinin üzerinde giden bir kadının Hâtıb b. Ebi Beltea tarafından müşriklere yazılan ve Resûlullahın kendilerine doğru gelmekte olduğunu haber veren bir sahifeyi yanında taşıdığını haber vermişti.

Hz. Ali ve arkadaşları, kadına:

"Yanında götürmekte olduğun mektup nerede?" diye sordular.[306]

Kadın:

"Benim yanımda mektup falan yok!" dedi.[307]

Bunun üzerine, kadının devesini ıhdırdılar.[308] Kadını devenin üzerinden indirdiler. Eşyasını aradılar. Mektup olarak hiçbir şey bulamadılar.[309]

Kadın yemin ederek inkârda bulununca, geri dönecek oldular.[310]

Hz. Ali:

"Allah'a yemin ederim ki; ne Resûlullah Aleyhisselam yanılır, ne de biz yanılırız!

Sen bu mektubu bize ya kendiliğinden çıkarırsın, ya da seni soyar, ararız!" dedi.[311]

Kadın:

"Siz Müslüman değil misiniz?! (Bunu bana nasıl yaparsınız?)" dedi.[312]

Hz. Ali:

"Elbette Müslümanız! Resûlullah Aleyhisselam bize senin yanında mektup bulunduğunu söyledi" dedi,[313] kılıcını sıyırdı ve:

"Ya mektubu çıkarırsın, ya da kılıcı tepene indiririm!" dedi.[314]

Kadın, işin sıkı tutulduğunu görünce, Hz. Ali'ye:

"Yüzünü benden başka yana çevir!" dedi.

Hz. Ali yüzünü başka tarafa çevirince, kadın örgülü saçlarını çözdü, mektubu çıkarıp Hz. Ali'ye verdi.[315]

Mektubu Peygamberimiz Aleyhisselama getirdiler.

---

306 Ahmed b. Hanbel, 1/105.
307 Ahmed b. Hanbel, 1/79, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Dâvud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/409.
308 Ahmed b. Hanbel, 1/105, İbn Hazm, Cevâmi, s. 226.
309 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Taberî, Târîh, 3/114, İbn Hazm, Cevâmi, s. 226, Vâhidî, s. 282, Kurtubî, 18/51, İbn Seyyid, 2/167, İbn Kesîr, Bidâye, 4/283, İbn Kayyım, 2/180.
310 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Nesefî, 4/245.
311 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Ahmed b. Hanbel, 1/79, Ebu Dâvud, 3/47.
312 Hâkim, 3/301.
313 Taberî, Tefsîr, 28/60, Hâkim, 3/301.
314 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/88, Kurtubî, 18/51, Nesefî, 4/245.
315 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Taberî, Târîh, 3/114 .

Mektubun müşriklerden bazı kişilere Hâtıb b. Ebi Beltea tarafından yazılıp gönderilmiş ve içinde Peygamber Aleyhisselamın savaş işinin onlara bildirilmiş olduğu görüldü.[316]

"Yâ Rasûlallah! Hâtıb, Allah'a, Resûlullaha ve mü'minlere hainlik etmiştir!?" dediler.[317]

Peygamberimiz Aleyhisselam haber saldı, Hâtıb'ı yanına çağırttı.[318]

Hâtıb gelince, mektup kendisine okundu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Bunu sen mi yazdın?" diye sordu.

Hâtıb:

"Evet!" dedi.[319]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Hâtıb! Bu ne biçim iş?![320] Sen bunu ne için yaptın?!" diye sordu.[321]

Hâtıb:

"Yâ Rasûlallah! Bu hususta hakkımda hüküm vermekte acele etme!

Ben, Kureyşîler içinde, yanaşma bir kişiyim. Asıl Kureyşîlerden değilim.

Senin yanındaki Muhacirlerin Mekke'de ailelerini ve mallarını koruyacak akrabaları var.[322]

Ben ise, Kureyş cemaati içinde ne soyu, ne de kabilesi olmayan bir kişiyim.

Üstelik, çoluk çocuklarım da onların aralarında bulunuyor.[323]

Ben bunu onlara bir iyilik edeyim, kendilerini minnet altında bırakayım da oradaki ev halkımı korusunlar diye yaptım.

Yoksa, bunu küfre saptığım veya dinimden döndüğüm veya İslâmiyetten sonra küfre rıza gösterdiğim için yapmış değilim![324]

Yâ Rasûlallah! Vallahi, ben Allah'a ve Allah'ın Resûlüne iman etmişim ve dinimi de asla değiştirmemişimdir![325]

---

316 Ahmed b. Hanbel, 1/79, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Dâvud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/410.

317 Ahmed b. Hanbel, 1/105.

318 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Taberî, Târîh, 3/114.

319 Hâkim, 3/301.

320 Ahmed b. Hanbel, 1/79, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Davud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/410.

321 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Ahmed b. Hanbel, 1/105.

322 Ahmed b. Hanbel, 1/79, 80, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Dâvud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/410.

323 İbn İshak, İbn Hişam, 4/414, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Taberî, Târîh, 3/114, Kurtubî, 18/51.

324 Ahmed b. Hanbel, 1/80, Buhârî, Sahîh, 6/60 Müslim, 4/1941, Ebu Dâvud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/410.

325 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Taberî, Târîh, 3/114.

Ben, Müslüman olduğumdan beri, Allah hakkında hiçbir şüpheye düşmemiş,[326] küfür yoluna sapmamışımdır!

Müşriklerden ayrıldığımdan beri, kendilerine hiçbir sevgi de beslememişimdir.

Fakat, ev halkım hakkında endişe duyduğum için, onların yanında bir iyiliğimi bulundurmak istedim.

İyi biliyorum ki; Yüce Allah'ın onlara indireceği azap karşısında benim bu mektubum kendilerine hiçbir yarar sağlamayacak, gelebilecek azaptan onları kurtarmayacaktır.[327]

Yâ Rasûlallah! Ben, bu iyiliği, çoluk çocuğumla malıma onlardan gelebilecek zararlardan Allah belki korur diye yapmak istedim!

Muhacir ashabından hiçbiri yoktur ki, orada kavim ve kabilesinden bazı kimseler bulunsun da, Yüce Allah, onun ev halkını ve malını onlarla korumamış olsun!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söyledin!" buyurdu[328] ve yanındaki ashabına da:

"O size doğru söyledi.[329]

Kendisi hakkında, hayırdan başka bir şey söylemeyiniz!" buyurdu.[330]

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Bu adam Allah'a, Allah'ın Resûlüne ve mü'minlere hainlik etmiştir.[331]

Yâ Rasûlallah! Bırak beni de, şu münafığın boynunu vurayım?" dedi.[332]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İzin verecek olursam, onu öldürür müsün?" diye sordu.

Hz. Ömer:

"Evet! Bana izin verirsen, onu öldürürüm!" dedi.[333]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır![334] Bu kişi Bedir savaşında bulunanlardan değil midir?[335] O Bedir savaşında bulunmuştur.[336]

---

326 Taberî, Tefsîr, 28/60.
327 Vâhidî, s. 282, Zemahşerî, 4/89, Kurtubî, 18/50.
328 Ahmed b. Hanbel, 1/105.
329 Buhârî, Sahîh, 5/89, İbn Kesîr, Bidâye, 4/284.
330 Ahmed b. Hanbel, 1/105, Taberî, Tefsîr, 28/59.
331 Ahmed b. Hanbel, 1/105.
332 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Vâkıdî, Megâzî, 2/798, Ahmed b. Hanbel, 1/80, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Davud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/410, Belâzurî, Ensâb, 1/354.
333 Ahmed b. Hanbel, 2/109.
334 Hakim, 3/302.
335 Ahmed b. Hanbel, 1/105, Belâzurî, Ensâb, 2/354, Taberî, Tefsîr, 28/59.
336 Ahmed b. Hanbel, 1/80, Buhârî, Sahîh, 6/60, Müslim, 4/1941, Ebu Dâvud, 3/47, Tirmizî, Sünen, 5/410.

Ne bilirsin? Belki de Yüce Allah, Bedir savaşına katılmış olanlara, Bedir gününde bakıp, 'Siz istediğinizi yapın! Ben sizi bağışlamışımdır! Cennet size vâcip olmuş, siz Cennete girmeyi haketmişsinizdir!' buyurmuştur" buyurunca, Hz. Ömer'in gözleri yaşla doldu ve:

"Yüce Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dedi.[337]

Hâtıb'ın bu husustaki tutum ve davranışı üzerine indirilen âyetlerde[338] şöyle buyuruldu:

"Ey iman edenler! Benim de, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyiniz.

Kendileriyle aranızdaki sevgi yüzünden, onlara Peygamberin maksadını ulaştırırsınız, değil mi?!

Halbuki, onlar haktan size gelene (İslâm dinine ve Kur'ân'a) küfretmişlerdir.

Onlar, Peygamberi de, sizi de, Rabbiniz olan Allah'a iman ediyorsunuz diye yurtlarınızdan çıkarıyorlardı.

Eğer siz Benim yolumda savaşmak, rızamı aramak için çıkmışsanız (onları dost edinmeyiniz)!

Siz onlara hâlâ muhabbet mi besleyecek (sırlarımı ifşa mı edecek) siniz?!

Halbuki, ben sizin gizlediğinizi de, açıkladığınızı da çok iyi bilenim!

İçinizden kim bunu yapar (Resûlullahın sırlarını açıklar)sa, muhakkak ki, o, yolun ta ortasından sapmıştır!

Eğer onlar size bir tırnak tuttururlar (sizi ele geçirirler)se, hepinizin düşmanları olacaklar; ellerini, dillerini kötülükle size uzatacaklardır.

Zaten, onlar, (ah bir dininizden dönüp) kâfir olsanız diye temenni de etmişlerdir.

Ne hısımlarınız, ne evladlarınız, ahiret azabına karşı size asla yarar veremezler. Kıyamet gününde, Allah onlarla aranızı ayıracaktır.

Allah, ne yaparsanız, hakkıyla görendir.

İbrahim'de ve onun maiyyetinde bulunan (Müslüman)larda (onların sözlerinde ve işlerinde) sizin için gerçekten uyulacak güzel bir örnek vardı.

Hani onlar kavimlerine:

'Biz sizden ve Allah'ı bırakıp tapmakta olduğumuz şeylerden kesin olarak uzağız!

---

337 Ahmed b. Hanbel, 1/105, Taberî, Tefsîr, 28/60.
338 İbn İshak, İbn Hişam, 4/41, Taberî, Tefsîr, 28/60.

Sizi inkâr ettik.

Siz Allah'a bir olarak iman edinceye kadar, bizimle aranızda temelli düşmanlık ve buğz belirmiştir!' demişlerdi.

Yalnız, İbrahim'in, babasına:

'Her halde, senin yarlıganmanı dileyeceğim!

Fakat, senin için Allah'tan gelecek herhangi bir şeyi celb veya def etmeye gücüm yetmez!' demesi müstesnadır.

(Siz şöyle deyiniz):

'Ey Rabbimiz! Biz ancak Sana güvenip dayandık! Ve Sana yöneldik! Son dönüş de ancak Sanadır!

Ey Rabbimiz! Bizi, o küfredenler için bir fitne (konusu) yapma! (Onları bize musallat etme)!

Ey Rabbimiz! Bizi yarlıga!

Çünkü, Azîz ve Hakîm Sensin Sen!'"[339]

Medine'den Mekke'ye Doğru Yola Çıkış

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 8. yılında[340] Ramazan ayında Müslümanlardan 10.000 kişilik askerî bir topluluğun başında, Medine'den Mekke'ye doğru yola çıktı.[341]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, mücahidler de hep oruçlu idiler.[342]

Yola çıkılırken, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Orucunu tutmak isteyen, tutsun. Orucunu açmak isteyen de, açsın!" diyerek nida ettirdi.[343]

Peygamberimiz Aleyhisselam orucunu açmadı, tuttu. Mücahidler de açmadılar, tuttular.[344]

Sulsul mevkiine eriştiler.[345]

Sulsul; Medine nahiyelerinden olup, Medine'ye uzaklığı yedi mildir.[346]

---

339 Mümtahine: 1, 5.

340 İbn İshak, İbn Hişam, 4/31, Vâkıdî, Megâzî, 2/801, İbn Sa'd, 2/135.

341 Zührî, Megâzî, s. 86, İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Vâkıdî, Megâzî, 2/801, Buhârî, Sahîh, 5/90, Beyhakî, Delâil, 5/21, 24, İbn Kesîr, Bidâye, 4/268.

342 Zührî, s. 86, İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Vâkıdî, Megâzî, 2/801, İbn Sa'd, 2/135, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 5/90, Taberî, Târîh, 3/114, Beyhakî, Delâil, 5/21, 22, İbn Seyyid, 2/167, Zehebî, Târîh, s. 441, İbn Kesîr, Bidâye, 4/286, 287, İbn Kayyım, 2/180, Heysemî, 6/165.

343 Vâkıdî, Megâzî, 2/801, İbn Sa'd, 2/135.

344 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Taberî, Târîh, 3/114.

345 Vâkıdî, Megâzî, 2/801, İbn Sa'd, 2/135.

346 Yâkût, 3/421, Semhûdî, 4/1253.

Zübeyr b. Avvam'ın Bir Süvari Birliğinin Başında Öncü Olarak İleri Sürülüşü ve Hevâzin Casusunun Yakalanıp Sorguya Çekilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Zübeyr b. Avvam'ı, 200 kişilik bir süvari birliğinin başında, öncü ve gözcü olarak ileri sürmüştü.[347]

Bunlar; Arc'la Talub arasında Hevâzin casuslarından birini yakalayıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdiler ve:

"Yâ Rasûlallah! Hayvanının üzerinde gördük: Çukur yerlerde bizden saklanmaya çalışıyordu. Sonra, yüksek bir yere çıkıp oturdu. Atları ona doğru koşturmaya başlayınca, kaçmak istedi.

Kendisine:

'Sen kimsin?' diye sorduk.

'Benî Gıfârlardan bir adamım!' dedi.

'Bu memleket halkından, Benî Gıfârların hangilerindensin?' diye sorduk.

Aykırı cevap verdi, bize soyunu anlatamadı, şüphemizi arttırdı, kendisi hakkında bizi suizanna düşürdü.

'Senin ev halkın neredDuring?' diye sorduk.

Eliyle bir tarafa işaret ederek:

'Yakındadır!' dedi.

Kendisinin işi karıştırdığını, gerçeği sakladığını görünce:

'Ya bize doğrusunu söyleyeceksin, ya da boynunu vuracağız!' dedik.

'Ben size doğrusunu söylersem, bu, bana, sizin katınızda bir yarar sağlar mı?' dedi.

'Evet!' dedik.

Bunun üzerine, bize:

'Ben Benî Nadrlardan, Hevâzinlerden bir adamım.

Beni Hevâzinler casus olarak gönderdiler ve:

'Medine'ye git, Muhammed'le buluş! Müttefiklerinin (Huzâaların) işi hakkında ne yapmak istediğini, bizim için öğrenmeye çalış!

O, Kureyşîlere askerî bir birlik mi gönderiyor? Yoksa, kendisi mi gidip onlarla savaşacaktır? Biz onun Kureyşîlere büyük bir ordu ile baskın yapacağını sanıyoruz.

İster kendisi gitsin, ister askerî bir birlik göndersin, sen de onlarla birlikte Batn-ı Serif'e kadar git!

347 Vâkıdî, Megâzî, 2/801, İbn Sa'd, 2/135.

Eğer onlar önce bizim üzerimize yürümek isterlerse, Batn-ı Serif yolunu tutar, bizim yanımıza çıkarlar. Eğer Kureyşîlerin üzerine yürümek isterlerse, yollarına devam ederler!' dediler' dedi."

Peygamberimiz Aleyhisselam, casusa:

"Hevâzinler neredeler?" diye sordu.

Casus:

"Onları Buk'â'da pek çok yığınak yapmış oldukları halde geride bıraktım.

Onlar bütün Arapları kendilerine yardıma çağırdılar, Sakîflere de haber saldılar. Onlar da yapılan davete icabet ettiler.

Sakîfleri de, savaşmak üzere pek çok yığınak yapmış oldukları halde geride bıraktım.

Onlar, debbabe ve mancınık yapma işini öğrenmeleri için, Cüreş'e adamlar gönderdiler. Kendileri de, Hevâzinlerin topluluklarıyla birlikte bulunmak üzere gidiyorlar!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hevâzinler işlerini yürütmeyi kime havale ettiler?" diye sordu.

Casus:

"Eşraf gençlerinden Malik b. Avf'a havale ettiler!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hevâzinlerin hepsi, Malik'e ve onun davet ettiği işe icabet ettiler mi?" diye sordu.

Casus:

"Güçlülük ve dayanıklılıklarıyla tanınmış olan Benî Âmirler, davete aldırış etmediler" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar, Benî Âmirlerden hangileridir?" diye sordu.

Casus:

"Ka'blar ve Kilablar!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hilaller ne yaptı?" diye sordu.

Casus:

"Hevâzinlere onlardan pek azı katıldı.

Akşamleyin, senin kavmine uğramıştım.

Ebu Süfyan, yanlarına gelmişti.

Medine'den getirdiği haberden dolayı, Kureyşîlerin Ebu Süfyan'a çok kızmış olduklarını gördüm.

Onlar çok korkuyor ve ürperiyorlardı" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah bize yeter. O, ne güzel Vekîl'dir!

Sanırım ki, sen bana ancak doğru olanı söyledin!" buyurdu.

Casus:

"Bu, bana yarar sağlayacak, beni ölümden kurtaracak mıdır?" dedi.

Casusun gidip halkı uyarmasından korkuldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu tutuklamasını, Halid b. Velid'e emretti.

İslâm ordusu Merru'z-zahran'a vardığı zaman, casus kaçtı.

Halid b. Velid, ardına düşüp onu aradı, Erâk[348] yanında yakaladı ve:

"Eğer senin için söz vermiş olmasaydım, boynunu vururdum!" dedi. Durumu Peygamberimiz Aleyhisselama arzetti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'ye girinceye kadar onu tutuklu bulundurmasını Halid b. Velid'e emretti.[349]

Uyeyne b. Hısn'ın Arc'da Gelip Mücahidlere Katılışı

Uyeyne b. Hısn; Necd'de ev halkının yanında bulunduğu sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına birçok Arap kabilelerinin toplanarak bir yana doğru gitmek istediklerini haber alınca, kavminden bazı kimselerle birlikte Medine'ye gelip, Peygamberimiz Aleyhisselamı iki gün önce gitmiş buldu ve hızla Arc'a doğru gitti. Orada, Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştu ve:

"Yâ Rasûlallah! Senin bir tarafa gideceğini haber aldım, geldim.

Ben sizde savaş hali görmüyorum: Ne çekilmiş sancaklar görüyorum, ne de bayraklar! Yoksa, umreye mi gitmek istiyorsunuz?

Halbuki, sizde ihram hali de görmüyorum!?

Yâ Rasûlallah! Siz nereye yönelmiş gidiyorsunuz?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah her nereye gitmemizi dilerse oraya gideceğiz!" buyurdu.

Uyeyne b. Hısn, mücahidlere katılıp Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte gitti.[350]

---

348 Erâk; Mekke yakınında, Arafat'ta, Nemire'de bir yerdir (Yâkût, 1/135).
349 Vâkıdî, Megâzî, 2/804, 805.
350 Vâkıdî, Megâzî, 2/802, 804.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Orucunu Açışı ve Mücahidlere Oruçlarını Açmalarını Emredişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Arc'a geldiği zaman, çok susamıştı.

Susuzluğunu gidermek için, başına su döktü. Yüzünü yıkadı.[351]

Müslümanlar, yaya ve binitli olarak, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte Kurâu'l-Gamîm'e vardılar.

"Yâ Rasûlallah! Oruçluluk halka çok ağır gelmeye başladı.

Halk, senin ne yapacağına bakıyorlar!" dediler.[352]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Usfan ile Emec arasındaki Kudeyd[353] mevkiine gelince,[354] ikindi namazından sonra, hayvan üzerinde iken[355] bir bardak su[356] getirtti. Bardağı herkesin göreceği şekilde kaldırıp onu içti,[357] orucunu açtı.[358] Müslümanların da oruçlarını açmalarını emretti.[359]

Müslümanlardan bazısının orucunu açtığı, bazısının ise oruçlarını açmayıp tutmaya devam ettikleri haber verilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar âsilerdir (Emre karşı gelenlerdir)![360]

Onlar âsilerdir! (Emre karşı gelenlerdir)![361]

Siz, sabahleyin düşmanlarınızla karşılaşacaksınız! Orucu açmak sizin için zindeliktir!" buyurdu.[362]

Düşmanla karşılaşacakları haber verilince, hepsi Merru'z-zahran'da oruçlarını açtılar.[363]

Medine'ye Gelmek Üzere Yola Çıkan Hz. Abbas'ın Yolda Peygamberimiz Aleyhisselamla Buluşması

Hz. Abbas, ailesiyle birlikte gelirken, Cuhfe'de veya Zülhuleyfe'de Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştu.[364]

351 Vâkıdî, Megâzî, 2/801, 802.
352 Beyhakî, Delâil, 5/25, İbn Kesîr, Bidâye, 4/286.
353 Halkın buraya Kudeyd dedi€i de bildirilir (İbn Kayyım, 2/180).
354 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Vâkıdî, Megâzî, 2/802, Buhârî, Sahîh, 5/90.
355 İbn Hazm, Cevâmi, s. 226, 227.
356 Su yerine süt rivayeti de vardır (İbn Sa'd, 2/139 Ahmed b. Hanbel, 1/344, Buhârî, Sahîh, 5/90).
357 Buhârî, Sahîh, 5/90, Müslim, 2/785, Beyhakî, Delâil, 4/25, İbn Kesîr, Bidâye, 4/286.
358 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Vâkıdî, Megâzî, 2/802, Buhârî, Sahîh, 5/90, Müslim, 2/785, Ebu Davud, 2/316.
359 İbn Sa'd, 2/139, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227.
360 Vâkıdî, Megâzî, 2/802, Müslim, 2/785, Beyhakî, Delâil, 5/25, İbn Hazm, Cevâmi, s. 227, İbn Kesîr, Bidâye, 4/286, 287.
361 Müslim, 2/785.
362 Vâkıdî, Megâzî, 2/802, Halebî, 3/15, Zürkânî, 2/300.
363 Ahmed b. Hanbel, 3/29, Buhârî, Sahîh, 5/90, Tirmizî, Sünen, 4/198.
364 İbn Esîr, Kâmil, 2/242, İbn Seyyid, 2/167.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona, yanındaki ağırlıklarını Medine'ye göndermesini emretti.[365]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Savaş Düzenine Koyuşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kudeyd'e gelince, orada konakladı. Sancaklar ve bayraklar bağladı.[366]

Bağladığı sancak ve bayrakları kabilelere, kabilelerin bayraktar ve sancaktarlarına verdi.[367]

Uyeyne b. Hısn, kabilelerin sancak ve bayraklar aldıklarını görünce, canının sıkıntısından, parmaklarını ısırmaya başladı.

Hz. Ebu Bekir, ona:

"Yoksa, geldiğine pişmanlık mı duyuyorsun?" diye sordu.

Uyeyne b. Hısn:

"Ben kavmimin Muhammed'le birlikte bulunmadığına üzülüyorum!" dedi ve

"Ey Ebu Bekir! Muhammed nereye gitmek istiyor?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Allah her nereye gitmesini isterse, o oraya gidecektir!" dedi.[368]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kudeyd'de bulunduğu sırada, Süleymler 900 veya 1.000 atlı olarak geldiler.

Onların zırhları sırtlarında, mızrakları ve silahları yanlarında bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın onlara gönderdiği iki elçisi Peygamber Aleyhisselamın yanına gelmekte acele etmelerini söyleyince, derlenip toparlanarak geldiler ve:

"Yâ Rasûlallah! Biz, senin dayıların oluruz.

Bizim savaş zamanında nasıl sebatlı, seninle buluştuğumuz zaman nasıl sadakatli olduğumuzu göreceksin" dediler.

Süleymlerin yanlarında dürülmüş iki sancak ve beş bayrak bulunuyordu. Bayraklar siyahtı.

"Yâ Rasûlallah! Bizim bayraklarımızı da bağla ve istediğine ver!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

365 İbn Esîr, Kâmil, 2/242.

366 Vâkıdî, Megâzî, 2/804, İbn Sa'd, 2/135.

367 İbn Sa'd, 2/135.

368 Vâkıdî, Megâzî, 2/801, 804.

"Cahiliye çağında bayraklarınızı taşıyan, bugün de taşısın! Evvelce yanıma hepinizle birlikte gelen o güzel yüzlü, tatlı dilli kişi ne yapıyor? Siz gidiniz! Ordunun önüne geçiniz!" buyurdu.

Onları öncü birliği yaptı.

Benî Süleymlerle buluşuluncaya kadar, bu görevi Halid b. Velid yapmıştı.[369]

Muhacirlerin bayraktarları:

1. Hz. Ali,
2. Zübeyr b. Avvam,
3. Sa'd b. Ebi Vakkas,

Ensarın bayraktarları:

1. Evsîlerin Abduleşhel oğullarından Ebu Nâile,
2. Evsîlerin Zafer oğullarından Katâde b. Numan,
3. Hârise oğullarından Ebu Bürde b. Niyar,
4. Muaviye oğullarından Cebr b. Atîk,
5. Hatma oğullarından Ebu Lübâbe b. Abdulmünzir,
6. Ümeyye oğullarından Mübeyyaz,
7. Sâide oğullarından Ebu Useydü's-Sâidî,
8. Benî Hâris b. Hazreclerden Abdullah b. Zeyd,
9. Selime oğullarından Kutbe b. Âmir b. Hadîd,
10. Malik b. Neccar oğullarından Umâre b. Hazm,
11. Mâzin oğullarından Salît b. Kays,
12. Dinar oğulları,

Müzeynelerin sancaktarları:

1. Numan b. Mukarrin,
2. Bilal b. Hâris,
3. Abdullah b. Amr,

Eslemlerin sancaktarları:

1. Büreyde b. Husayb,
2. Nâciye b. A'cem,

---

369 Vâkıdî, Megâzî, 2/812, 813.

Cüheynelerin sancaktarları:

1. Süveyd b. Sahr,
2. Rafi' b. Mekîs,
3. Ebu Ker'a,
4. Abdullah b. Bedr,

Benî Amr b. Ka'bların sancaktarı:

Büsr b. Süfyan,

Benî Gıfârların bayraktarı:

Ebu Zerri'l-Gıfârî veya İmâ' b. Rahasa,
Kinane, Benî Leys, Damrâ ve Sa'd b. Bekrlerin sancaktarı:
Ebu Vâkıd el-Leysî,

Eşca'ların sancaktarları:

1. Ma'kıl b. Sinan,
2. Nuaym b. Mes'ud idi.[370]

Ebu Süfyan b. Hâris'le Abdullah b. Ebi Ümeyye'nin Peygamberimiz Aleyhisselamla Buluşmaları ve Müslüman Olmaları

Peygamberimiz Aleyhisselamın amcası Hâris b. Abdulmuttalib'in oğlu Ebu Süfyan ile Abdullah b. Ebi Ümeyye, Mekke ile Medine arasında, Nîku-'l-akab mevkiinde Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştular, Müslüman olmak istediler.[371]

Bunların, Sukyâ ile Arc arasında[372] veya Ebvâ'da buluştukları da rivayet edilir.[373]

Ebu Süfyan b. Hâris, Peygamberimiz Aleyhisselamın süt kardeşi ve yaşıtı idi. Hz. Halime onu da emdirmişti.

Ebu Süfyan, eskiden Peygamberimiz Aleyhisselama dost ve arkadaş idi. Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselama peygamberlik gelince, düşman kesilmişti.[374]

370 Vâkıdî, Megâzî, 2/819, 820.
371 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Zehebî, Târîh, s. 448.
372 İbn Abdilberr, 4/1674.
373 Vâkıdî, Megâzî, 2/807, İbn Sa'd, 4/50.
374 Vâkıdî, Megâzî, 2/806, İbn Sa'd, 4/50.

Hiçbir düşmanın yapmadığı düşmanlığı yapardı. Şı'b'a varıp da, Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabını hicv ve tahkir etmediği gün yoktu.[375]

Yirmi yıl, hicv ve tahkir etmekten geri durmadı.

Müşriklerin Peygamberimiz Aleyhisselamla yaptıkları çarpışmaların hiçbirinden geri kalmadı.[376]

En sonunda, Yüce Allah, Ebu Süfyan b. Hâris'in kalbine İslâm sevgisini düşürdü.

Bir gün Rum Kayseri ile görüşmüş olan Ebu Süfyan b. Hâris der ki:

"Rum Kayserinin yanında ne İslâmiyetten kaçıldığını, ne de Muhammed'den başkasının tanındığını gördüm. Bunun üzerine, kalbime İslâmiyet sevgisi girdi. İçinde bulunduğum müşrikliğin bâtıl ve boş olduğunu anladım.

Ne çare ki, biz akılları başlarında bir kavimle birlikte bulunuyorduk.

İnsanların akıllarına ve görüşlerine göre yaşadıklarını sanıyordum.

Onlar bir yol tutup gittiler, biz de o yolu tutup gittik.

Şerefli, yaşlı kişiler putlarından yardım dileyerek Muhammed'e karşı ayaklandıkları ve ataları yüzünden ona kızdıkları zaman, onlara uyduk.[377]

Bir gün, kendi kendime:

'Ben kimlere arkadaş oluyorum?! Kimlerin yanında bulunuyorum?! İslâm yolu belli olmuş ve kararlaşmış bulunuyor!' dedim ve zevcemle oğlumun yanına vardım ve:

'Yola çıkmak için hazırlanınız! Muhammed'in yanınıza gelmesi çok yaklaşmıştır!' dedim.[378]

Zevcem ve oğlum:

'Canımız sana feda olsun![379]

Arapların ve Arap olmayanların Muhammed'e tâbi olduğunu görüyorsun da, hâlâ ona karşı düşmanlık mevkiinde bulunuyor, düşmanlıkta direnip duruyorsun!?

Halbuki, ona yardım etmek herkesten çok sana düşerdi! Ona yardım edenlerin ilki sen olmalı idin!?' dediler.

Uşağım Mezkûr'a:

'Bir deve ile atımı acele yanıma getir!' dedim.[380]

---

375 Vâkıdî, Megâzî, 2/806.
376 Vâkıdî, Megâzî, 2/807, İbn Sa'd, 4/50.
377 Vâkıdî, Megâzî, 2/807, 811, 812.
378 Vâkıdî, Megâzî, 2/807, İbn Sa'd, 4/50.
379 İbn Sa'd, 4/50.
380 Vâkıdî, Megâzî, 2/807, İbn Sa'd, 4/50.

Resûlullah ile buluşmak üzere Mekke'den yola çıktık.[381]

Ebvâ'ya varıp indiğimiz zaman, Resûlullah Aleyhisselamın öncü birliği oraya gelmiş bulunuyor ve Mekke'ye gitmek istiyordu.

Resûlullah Aleyhisselam, benim kanımın dökülmesini helâl ve gerekli kılmıştı.

Bunun için, öldürülmemden korktum ve gizlendim.

Oğlum Cafer'in elinden tutup yaya olarak bir mil kadar gittik.

Sabahleyin Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardık.[382]

Halk, takım takım geliyordu. Onlardan gizlendim.

Resûlullah Aleyhisselam hayvanına bineceği zaman, kendisiyle görüşmek istedim.[383] Resûlullah Aleyhisselam, bizden yüzünü başka tarafa çevirdi.

Yüzünü çevirdiği tarafa geçtim. Tekrar tekrar, benden yüzünü çevirdi.

Bütün yakın-uzak her şey beni tuttu, sıktı! Ona erişemedikçe, ben bir ölüyümdür!

Onun iyiliğini, merhametini ve bana olan yakınlığını düşünmüş, bu yüzden beni tutar diye ummuştum.

Resûlullah Aleyhisselamın akrabası olduğum için, benim Müslüman olmama sevineceklerini sanıyor ve bunda şüphe etmiyordum.[384]

Resûlullah Aleyhisselamın benden yüzünü çevirdiğini görünce, bütün Müslümanlar da benden yüz çevirdiler.

Ebu Kuhâfe'nin oğlu (Hz. Ebu Bekir) bana rastladı ve benden yüzünü çevirdi.

Ensardan biri, beni kandırarak Ömer'in yanına yanaştırdı. Ömer, bana bakınca:

'Ey Allah düşmanı! Resûlullah Aleyhisselamı ve ashabını inciten sensin hâ!?

Sen ona düşmanlığını yeryüzünün doğularına, batılarına kadar ulaştırdın!" dedi.

Hemen onun yanından ayrılıp amcam Abbas'ın yanına vardım ve:

'Ey Abbas! Ben Resûlullahın yakını ve asâletli oluşum dolayısıyla Müslümanlığımın Resûlullahı sevindireceğini ummuştum.

Kendisinden umduğum iltifatı göremedim!

381 İbn Sa'd, 4/50.
382 Vâkıdî, 2/807, İbn Sa'd, 4/50.
383 Vâkıdî, Megâzî, 2/807.
384 Vâkıdî, Megâzî, 2/807, 88 İbn Sa'd, 4/50.

Beni kabul etmesi için onunla konuş!' dedim.

Abbas:

'Hayır! Vallahi, onun senden yüz çevirdiğini gördükten sonra, kendisiyle bir tek kelime bile konuşamam! Resûlullah Aleyhisselamı celâllendirmiş olmaktan korkarım!' dedi.

'Ey amca! Bâri, gidip başvuracağım bir kimseyi bana söyle!' dedim.

Amcam, Ali'yi göstererek:

'İşte o!' dedi.

Ali ile buluşup konuştum.

O da, bana Abbas'ın söylediğinin tıpkısını söyledi.

Abbas'ın yanına döndüm ve:

'Ey amca! Bana sövüp sayan adamı bu davranışından vazgeçir!' dedim.

Abbas:

'Bana onu tarif et!' dedi.

'O, çok esmer tenli, kısa boylu, iki gözünün arası yaralıdır!' dedim.

Amcam:

'O, Numan b. Hâris en-Neccârîdir!' dedi.

Ona:

'Ey Numan! Ebu Süfyan, Resûlullah Aleyhisselamın amcasının oğludur ve benim de kardeşimin oğludur.

Resûlullah Aleyhisselam her ne kadar ona kızmış bulunuyorsa da, ileride ondan hoşnut da olacaktır.

Bundan sonra, kendisine herhangi bir suretle hakaret etmekten vazgeç!' diye haber gönderdi."[385]

Ebu Süfyan b. Hâris ile Abdullah b. Ebi Ümeyye, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna girme çarelerini araştırdıkları ve kendilerinden yüz çevirildiği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme de, onlar hakkında Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştu:

"Biri amcanın oğlu ve süt kardeşindir. Öbürü de halanın oğludur ve hısımındır.[386]

Allah, bunları sana Müslüman olarak getirdi.[387]

Bunlar, senin katında halkın en yaramazı olamazlar!" dedi.[388]

---

385 Vâkıdî, Megâzî, 2/808.
386 İbn İshak, İbn Hişam, 4/43, Vâkıdî, Megâzî, 2/810, Taberî, Târîh, 3/114, Beyhakî, Delâil, 5/27, İbn Seyyid, 2/167.
387 Vâkıdî, Megâzî, 2/810.
388 Vâkıdî, Megâzî, 2/810, İbn Abdilberr, 4/1674, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/165, İbn Seyyid, 2/180.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Bana onların ikisi de gerekmez!

Amcamın oğlu benim haysiyet ve şerefimi dili ile lekelemek istedi!

Halamın oğlu ve hısmım olan kişi ise, Mekke’de bana söylememesi gereken sözleri söylemiştir!” buyurdu.[389]

Ebu Süfyan b. Hâris der ki:

“Gidip Resûlullahın kapısına oturdum.

Cuhfe’ye varıncaya kadar, oturmaktan ayrılmadım!

Ne kendisi, ne de Müslümanlardan hiçbirisi benimle konuşuyordu.

Her konakladığı yerde, gidip Resûlullahın kapısında duruyordum. Oğlum da, ayakta dikiliyordu.

Resûlullah, beni gördükçe, yüzünü benden çeviriyordu.

Ezâhir yokuşundan Mekke’nin Ebtah vadisine inince, Resûlullahın çadırının kapısına yaklaştım.

Resûlullah bana baktı! Bu bakış, onun bana ilk yumuşak bakışı idi. Kendisinin bana gülümseyeceğini de ummaya başladım.”[390]

Hz. Ali, Ebu Süfyan b. Hâris’e:

“Resûlullah Aleyhisselama arka tarafından varıp, Yusuf’un kardeşlerinin Yusuf Aleyhisselama söylediği sözü söyle ki, onlar:

‘Allah’a yemin ederiz ki; Allah seni gerçekten bizden üstün kılmıştır! Biz, doğrusu, sana karşı yaptıklarımızda suçlu idik!’ dediler [Yusuf: 91].

Bundan daha güzel bir söz bulunabileceği kabul edilemez!” dedi.

Ebu Süfyan b. Hâris böyle yapınca, Peygamberimiz Aleyhisselam, Yusuf Aleyhisselamın kardeşlerine verdiği cevabı bildiren:

“Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur! Allah sizi yarlıgasın! O, Esirgeyenlerin en Esirgeyicisidir!” (Yusuf: 92) mealli âyeti okudu.[391]

Ebu Süfyan b. Hâris, Peygamberimiz Aleyhisselamın:

“Bana, onların ikisi de gerekmez!” buyurduğunu haber aldığı zaman:

“Vallahi, ya yanına girmeme izin verecektir, ya da şu oğlumun elinden tutup yeryüzünde açlıktan, susuzluktan ölünceye kadar çekip gideceğiz![392]

---

389 İbn İshak, İbn Hişam, 4/43, Taberî, Târîh, 3/114, Zehebî, Târîh, s. 448.
390 Vâkıdî, Megâzî, 2/808, 809.
391 İbn Abdilberr, 4/1674, İbn Seyyid, 2/167, 168, İbn Kayyım, 2/181.
392 İbn İshak, İbn Hişam, 4/43, Vâkıdî, Megâzî, 2/811, Beyhakî, Delâil, 5/28.

Sen ki, benim hem akrabam, hem de halkın en uslusu, yumuşak huylusu, en iyilik severi ve cömerdi bulunuyorsun!" demişti.[393]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Süfyan'ın bu sözlerini işitince, her ikisine de acıdı ve kendilerinin huzuruna girmelerine izin verdi.

Girdiler ve Müslüman oldular.[394]

Ebu Süfyan b. Hâris, Müslüman olduktan sonra, utancından, başını kaldırıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzüne bakamazdı.[395]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Merru'z-zahran'da Konaklayışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlerle birlikte Merru'z-zahran'a gelip konakladı.[396]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Merru'z-zahran'a gelişi, yatsı vaktine rastlamıştı.

Mücahidler Merru'z-zahran'da toplandılar.[397]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Merru'z-zahran'da geceleyin ashabına:

"Mekke'de Kureyşîlerin aklı erenlerinden dördü, müşriklikten sıyrılıp İslâmiyete girmek istiyor!" buyurdu.

"Yâ Rasûlallah! Kimdir onlar?" diye sorulunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"1. Attâb b. Esîd,

2. Cübeyr b. Mut'im,

3. Hakîm b. Hizam,

4. Süheyl b. Amr'dır!" buyurdu.[398]

Peygamberimiz Aleyhisselam Merru'z-zahran'a gelinceye kadar, Kureyş müşriklerine bütün haberler gizli kalmıştı.

Onlar Peygamberimiz Aleyhisselamın ne yapacağını bilmiyorlar,[399] fakat kendilerine savaş açacağından korkup duruyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Merru'z-zahran'a gelince, geceleyin, ateş yakmalarını mücahidlere emretmiş, 10.000 ateş yakılmıştı.[400]

393 Vâkıdî, Megâzî, 2/811.
394 İbn İshak, İbn Hişam, 4/43, Vâkıdî, Megâzî, 2/811, Taberî, Târîh, 3/114.
395 İbn Abdilberr, 4/1674, İbn Esîr, Kâmil, 2/244, İbn Kayyım, 2/181.
396 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Taberî, Târîh, 3/114.
397 Vâkıdî, Megâzî, 2/814, İbn Sa'd, 2/135.
398 İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 11/359, Ebu't-Tayyib, 6/4.
399 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Taberî, Târîh, 3/114, Beyhakî, Delâil, 5/39.
400 Vâkıdî, Megâzî, 2/814, İbn Sa'd, 2/135, Beyhakî, Delâil, 5/39.

Kureyş Müşriklerinin Ebu Süfyan b. Harb'i Denetçi ve Elçi Olarak Göndermeyi Kararlaştırmaları

Kureyş müşrikleri, Ebu Süfyan b. Harb'i, haberler araştırmak üzere göndermekte sözbirliği ettiler ve:

"Muhammed'le buluşursan, ondan bizim için eman sözü al![401]

Ancak, onun ashabını gevşek görürsen,[402] savaşılacağını kendilerine bildir![403]

Biz sizin arkanızdan hazırlanıp gelmeyeceğiz.

Çünkü, Muhammed'in kiminle; bizimle mi, yahut Hevâzinlerle mi, ya da Sakîflerle mi savaşmak istediğini bilmiyoruz" dediler.[404]

Bir gece, Ebu Süfyan b. Harb ile Hakîm b. Hizam, Mekke'den çıkıp gittiler.[405]

Yolda, Büdeyl b. Verkâ'ya rastladılar. Onun da kendileriyle birlikte gelmesini sağladılar.[406]

Bunlar; Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında haber araştıracaklar, toplayacaklar, işittikleri haberleri gözden geçirecekler, değerlendireceklerdi.[407]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan bazılarına:

"Ebu Süfyan'a göz kulak olunuz! Siz muhakkak onu bulacaksınız!" buyurmuştu.[408]

Casuslar; Merru'z-zahran'da Erâk mevkiine eriştikleri zaman, pek çok çadırlar, askerler ve yanmış ateşler gördüler, at kişnemeleri, deve böğürmeleri işittiler.

Bunlar onları ürküttü, son derecede korkuttu.[409]

Vakit, yatsı vakti idi.[410]

Arefe gecesinde yakılan ateşler gibi yanan ateşleri görünce, Ebu Süfyan:

"Bu ne kadar çok ateş? Sanki, arefe gecesi ateşlerini andırıyor!?

Ey Büdeyl! Yoksa bu ateşler, senin kavmin olan Benî Ka'bların mıdır?" diye sordu.

---

401 Vâkıdî, Megâzî, 2/814, İbn Sa'd, 2/135, Halebî, 3/16.
402 Vâkıdî, Megâzî, 2/814.
403 Vâkıdî, Megâzî, 2/814, Heysemî, 6/170.
404 Taberî, Târîh, 3/117.
405 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Beyhakî, Delâil, 5/36.
406 Vâkıdî, Megâzî, 2/814, Beyhakî, Delâil, 5/36.
407 İbn İshak, İbn Hişam, 4/42, Beyhakî, Delâil, 5/36, Heysemî, 6/165.
408 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/375.
409 Vâkıdî, Megâzî, 2/814, Beyhakî, Delâil, 5/36.
410 Heysemî, 5/170.

Büdeyl b. Verkâ:

"Bunlar, Benî Amrların ateşleri olsa gerek!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Benî Amrların ateşi bundan az olur, onların bu kadar çok ateşleri olamaz!" dedi.[411]

Büdeyl b. Verkâ:

"Belki de seninle çarpışmak üzere toplanmışlardır. Müzeyneleri de, bu gece kendilerine bekleyici tutmuşlardır" dedi.[412]

"Bunlar, herhalde, Benî Ka'blar (Huzâalar)'dır. Savaş için toplanmışlardır" dediler.

Ebu Süfyan:

"Evet! Ama bunlar Benî Ka'blardan daha kalabalık görünüyorlar!" dedi.

"Belki de, Hevâzinler, yağmur düşen yerlerdeki otlardan hayvanlarını otlatmak için topraklarımıza kadar gelmişlerdir. Vallahi, bunların kimler olduklarını pek anlayamadık!" dediler.[413]

Peygamberimiz Aleyhisselam, casusları yakalamak için, atlılardan bir birliği ileri göndermişti.

Huzâalar da yolu kesmişler, arkaya kimseyi bırakmıyorlardı.[414]

Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam ve Büdeyl b. Verkâ'nın Müslüman Olmaları

Mücahidler Merru'z-zahran'a gelip konunca, Hz. Abbas, kendi kendine:

"Vâh Kureyşîlerin başlarına geleceklere!

Vallahi, onlar gelip Resûlullah Aleyhisselamdan eman dilemeden önce Resûlullah Aleyhisselam Mekke'ye harple girecek olursa, bu Kureyşîlerin temelli helâkları olur!" demiş, Peygamberimiz Aleyhisselamın boz katırına binip Erâk mevkiine kadar gitmişti.

"Orada ben muhakkak bir oduncu veya bir sütçü ya da bir iş güç sahibi bulup Mekke'ye göndermeliyim ki; önce, üzerlerine Resûlullah Aleyhisselamın gelmekte olduğunu Mekkelilere bildirsin de, Mekkeliler Resûlullah Aleyhisselam üzerlerine harple girmeden önce gelip ondan eman dilesinler" dedi.

---

411 Buhârî, Sahîh, 5/91.
412 Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/74.
413 Vâkıdî, Megâzî, 2/814.
414 İbn Kesîr, Bidâye, 4/288.

Hz. Abbas bu maksatla gider ve maksadını gerçekleştirmek üzere bir adam ararken, Ebu Süfyan'la Büdeyl b. Verkâ'nın seslerini işitti.[415] Ebu Süfyan'ı sesinden tanıdı. Ona:

"Ebu Hanzale!" dedi.

O da, Hz. Abbas'ı sesinden tanıdı ve:

"Ebu'l-Fadl! Sensin ha!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Babam, anam sana feda olsun! Ne var?[416] Arkandakilerden, ne haber var?" diye sordu.[417]

Hz. Abbas:

"Yazıklar olsun sana ey Ebu Süfyan![418] Arkamdaki, Resûlullah Aleyhisselamdır ve Müslümanlardan 10.000 kişilik, karşı koyamayacağınız askerlerin başında size doğru yönelmiş, geliyor![419]

Vallahi, vay Kureyşîlerin başlarına geleceklere!" dedi.[420]

Ebu Süfyan:

"Babam, anam sana feda olsun! Buna bir çare, bir tedbir var mı?" diye sordu.[421]

Hz. Abbas:

"Evet! Vardır!" dedi.

"Sen, ne yapmamı bana emir ve tavsiye edersin?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Vallahi, Resûlullah Aleyhisselamdan başkası tarafından ele geçirilecek olursan, muhakkak öldürülürsün![422]

Sen, haydi şu katırın sırtına bin de, seni Resûlullah Aleyhisselamın yanına kadar götüreyim.[423] Kendisinden senin için eman dileyeyim!" dedi.[424]

Ebu Süfyan:

"Vallahi, benim görüşüm de böyledir!" dedi.[425]

Hz. Abbas, Ebu Süfyan'ı süvarilerin ellerine düşmekten kurtardı.[426]

---

415 İbn İshak, İbn Hişam, 4/44, Vâkıdî, Megâzî, 2/815, 816, Taberî, Târîh, 3/115, Beyhakî, Delâil, 5/33.
416 İbn İshak, İbn Hişam, 4/44, Vâkıdî, Megâzî, 2/816, 817.
417 İbn Sa'd, 2/135, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/33.
418 İbn İshak, İbn Hişam, 4/44, Vâkıdî, Megâzî, 2/817.
419 Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/33.
420 İbn İshak, İbn Hişam, 4/44.
421 İbn İshak, İbn Hişam, 4/44, Vâkıdî, Megâzî, 2/817, Beyhakî, Delâil, 5/33, Zehebî, Târîh, s. 451.
422 Vâkıdî, Megâzî, 2/817.
423 İbn İshak, İbn Hişam, 4/44, 45, Vâkıdî, Megâzî, 2/817, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/33.
424 İbn İshak, İbn Hişam, 4/45, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/33.
425 Vâkıdî, Megâzî, 2/817.
426 Heysemî, 6/171.

Ebu Süfyan, hemen Hz. Abbas'ın terkisine bindi.

Hz. Abbas Peygamberimiz Aleyhisselamın boz katırının üzerinde, Ebu Süfyan da terkisinde olduğu halde, mücahidlerin ateşlerinden her bir ateşin yanından geçerken, "Kim bu?" diye soruyorlar; Peygamberimiz Aleyhisselamın katırını ve Hz. Abbas'ın da onun üzerinde bulunduğunu görünce:

"Resûlullah Aleyhisselamın amcası, Resûlullahın katırına binmiş!" diyorlardı.

Hz. Ömer'in ateşinin yanından geçerken, Hz. Ömer:

"Kim bu?" dedi ve hemen ayağa kalktı.[427]

Hz. Abbas:

"Abbas'ım!" dedi ve geçip giderken, Hz. Ömer ona bakıyordu. Terkisinde Ebu Süfyan'ı gördü.[428] Görür görmez:

"Allah düşmanı Ebu Süfyan hâ!

Seni ahdsiz ve akidsiz olarak ele geçirmeye fırsat ve imkân veren Allah'a hamd olsun!" dedi ve hemen Peygamberimiz Aleyhisselama doğru hızla gitti.

Hz. Abbas da, katırı tepip yürümesini hızlandırdı.

Yavaş yürüyen hayvanın yavaş yürüyen adamı geçebileceği nisbette, Hz. Ömer'i geçti ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardı.

Hz. Ömer de, onun izince gelip içeri girdi ve:

"Yâ Rasûlallah! Bu Ebu Süfyan'ı, Allah, akidsiz ve ahdsiz olarak ele geçirmek imkân ve fırsatını verdi. Bırak beni de, onun boynunu vurayım!" dedi.

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Ben ona eman vermiş bulunuyorum!" dedi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına oturdu.[429]

Resûlullah Aleyhisselamın başını tutup:

"Vallahi, bu gece benden başka hiç kimse Ebu Süfyan'la başbaşa kalmayacak!" diye yemin etti.

Hz. Ömer Ebu Süfyan'ın boynunu vurmak hakkındaki dileğinde direnip durunca, Hz. Abbas:

"Yeter ey Ömer! Vallahi, Ebu Süfyan Adiyy b. Ka'b oğullarından bir kimse olsaydı, böyle söylemezdin! Fakat, sen bunun Abdi Menaf oğullarının erkeklerinden olduğunu bildiğin için boynunu vurmak istiyorsun!" dedi.

---

427 İbn İshak, İbn Hişam, 4/4, Vâkıdî, Megâzî, 2/817.
428 Vâkıdî, Megâzî, 2/817.
429 İbn İshak, İbn Hişam, 4/45, Vâkıdî, Megâzî 2/817, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/33.

Hz. Ömer:

“Sus ey Abbas! Vallahi, babam Hattab sağ olup da Müslüman olsaydı, ona, senin Müslüman olduğun gün sevindiğim kadar sevinmezdim!” dedi.[430]

Hz. Abbas:

“Yâ Rasûlallah! Hakîm b. Hizam ve Büdeyl b. Verkâ’ya da eman vermiş bulunuyorum! Onlar huzuruna girecekler!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onları içeri al!” buyurdu.

İçeri girdiler. Onlar, gecenin geç vakitlerine kadar, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında kaldılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlardan Mekkeliler hakkında bilgi aldı ve kendilerini İslâmiyete davet etti:

“Allah’tan başka ilah olmadığına ve benim de Allah’ın Resûlü olduğuma şehadet ediniz!” buyurdu.

Hakîm b. Hizam’la Büdeyl b. Verkâ hemen şehadet getirdiler ve Müslüman oldular.[431]

Allah onlardan razı olsun!

Ebu Süfyan ise:

“Vallahi, ey Muhammed! Senin Resûlullah olup olmadığın hakkında kalbimde azıcık bir kuşku var! Bana biraz mühlet versen olmaz mı?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Abbas’a:

“Biz bunlara eman verdik! Kendilerini artık yerine götür!”[432]

Ebu Süfyan hakkında da:

“Ey Abbas! Onu da sen konak yerine götür, sabahleyin yanıma getir!” buyurdu.

Hz. Abbas, onu alıp konak yerine götürdü.

Ebu Süfyan geceyi Hz. Abbas’ın yanında geçirdi.[433]

Sabah namazı vakti olup da müezzin ezan okuyunca, Müslümanlar silkinip kalkmaya başladılar.

Ebu Süfyan, onların kendisi için kalktıklarını sandı.[434] Çok korktu ve:

“Bunlar ne yapmak istiyorlar?[435] Ey Abbas! Halkın bu halleri nedir? Yoksa, beni mi öldürmek istiyorlar?” diye sordu.[436]

---

430 İbn İshak, İbn Hişam, 4/45, Vâkıdî, Megâzî, 2/817, 818, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 4/33, 34.
431 Vâkıdî, Megâzî, 2/815, Taberî, Târîh, 3/117, Halebî, 3/18.
432 Vâkıdî, Megâzî, 2/815.
433 İbn İshak, İbn Hişam, 4/45, Vâkıdî, Megâzî, 2/817, 818, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/32.
434 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/76.
435 Vâkıdî, Megâzî, 2/815, Beyhakî, Delâil, 5/40, Heysemî, 6/171.
436 Belâzurî, Fütûh, 1/43.

Hz. Abbas:

"Hayır! Namaza kalkıyorlar!" dedi.[437]

Ebu Süfyan:

"Muhammed'in münâdîsi (müezzini) bunların hepsini kaldıracak mı?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Evet!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Bunların hepsi, kalkınca ne yapacaklar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Onlar Müslümandırlar, Resûlullah Aleyhisselamın yanına gidecekler!" dedi.[438]

Kendisi de Ebu Süfyan'ı yanına alıp gitti.[439]

Peygamberimiz Aleyhisselam abdest almaya kalktı.

Abdest alırken, Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın abdest suyunu yüzlerine sürmek için üşüştüler.[440]

Ebu Süfyan, bunu görünce:

"Ey Fadl'ın babası! Ben şimdiye kadar ne Kisrâ'da, ne de Benî Asfarların (Rumların) hükümdarlarında, hakimiyet ve saltanatın böylesini görmedim![441] Kardeşinin oğlu kadar büyük saltanatlısını görmedim!" dedi.

Hz. Abbas:

"Bu saltanat değildir, fakat peygamberliktir! Bunun içindir ki, onun üzerine düşüyorlar![442]

Yazıklar olsun sana! Sen de iman et ona![443]

Eğer Müslüman olmaz ve Muhammed'in Resûlullah olduğuna şehadette bulunmazsan, muhakkak, öldürülürsün!" dedi.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'ın istediği şeyleri söylemek istiyor, fakat onlara bir türlü dili dönmüyor, düzgün söyleyemiyordu![444]

Peygamberimiz Aleyhisselam namaza başlama tekbirini aldı, Müslümanlar da tekbir aldılar.

---

437 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Belâzurî, Fütûh, 1/43.
438 Zührî, Megâzî, s. 88, Abdurrezzak, 5/376.
439 Heysemî, 6/171.
440 Vâkıdî, Megâzî, 2/815, Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/75, Heysemî, 6/164.
441 Vâkıdî, Megâzî, 2/816, Beyhakî, Delâil, 5/40, Heysemî, 6/170.
442 Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/75, Heysemî, 6/164.
443 Vâkıdî, Megâzî, 2/816.
444 Beyhakî, Delâil, 5/37, Zehebî, Târîh, s. 443, Heysemî, 6/171.

Peygamberimiz Aleyhisselam rükûa gitti. Müslümanlar da hep birlikte rükûa gittiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam rükûdan doğruldu. Müslümanlar da hep birlikte rükûdan doğruldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam secdeye vardı. Müslümanlar da, hep birlikte secdeye vardılar.[445]

Namaz kılındıktan sonra, Ebu Süfyan:

"Ey Abbas! Muhammed onlara (Müslümanlara) bir şey emretse, onlar o emri hemen yapar, yerine getirirler mi?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Evet! Vallahi, onlara yemeyi, içmeyi bırakmalarını da emredecek olsa, yine ona itaat ederler, onun emrini yerine getirirler!" dedi.[446]

Ebu Süfyan:

"Müslümanlar bir gün bir gecede kaç kere namaz kılarlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Beş kere!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Vallahi, çoktur!" dedi.[447]

Hz. Abbas, sabahleyin, Ebu Süfyan'ı alıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına götürdü.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu görünce:

"Yazıklar olsun sana ey Ebu Süfyan! Senin için, Allah'tan başka ilah olmadığını öğrenmen zamanı daha gelmedi mi?![448]

Yazıklar olsun sana ey Ebu Süfyan! Ben size dünya mutluluğunu da, ahiret mutluluğunu da sağlayacak bir din getirmişimdir.

Müslüman olunuz da, selamete eriniz!" buyurdu.[449]

Ebu Süfyan:

"İyi amma, Uzzâ'yı ne yaparım, ondan nasıl vazgeçerim?!" dedi.

O sırada, Hz. Ömer çadırın arkasında bulunuyordu.

Ebu Süfyan'ın söylediği sözü işitince:

"Sen onun üzerine işe! Tersle!" dedi.

---

445 Belâzurî, Fütûh, 1/43, Beyhakî, Delâil, 5/37, Zürkânî, 2/312.
446 Beyhakî, Delâil, 5/37, Zehebî, Târîh, s. 444, Heysemî, 6/171.
447 Vâkıdî, Megâzî, 2/815.
448 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/817, 818, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/34, Zehebî, Târîh, s. 452, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 43.
449 Heysemî, 6/170.

Ebu Süfyan:

“Senin baban sert ve kaba sözlü idi, sen de sert ve kaba sözlüsün!

Ey Hattab’ın oğlu! Ben sana gelmedim! Ben amcamın oğluna geldim. Onunla konuşuyorum!

Beni bırak da, ben amcamın oğlu ile konuşayım!” dedi.[450]

Sonra da Peygamberimiz Aleyhisselama:

“Babam, anam sana feda olsun! Usluluk ve yumuşak huylulukta, şereflilikte, akrabalık hakkını gözetirlikte... senden daha üstünü yoktur!

Vallahi, sanırım ki, Allah’tan başka ilah olmasa gerek!

Çünkü, Allah ile birlikte başka ilah bulunmuş olsaydı, elbette, beni zararlardan korur, yararlardan yararlandırırdı![451]

Ey Muhammed! Ben İlahımdan yardım diledim. Sen de Allah’ından yardım diledin.

Vallahi, ben ne zaman seninle karşılaştımsa, senin bana galip geldiğini gördüm!

Eğer benim İlahım gerçek, senin Allah’ın bâtıl ve boş olsaydı, ben sana galip gelirdim!” dedi.[452]

Nihayet, Ebu Süfyan da hakka şehadet getirip Müslüman oldu.[453]

Allah ondan da razı olsun!

Hz. Abbas, Peygamberimiz Aleyhisselama:

“Yâ Rasûlallah! Ebu Süfyan kavmimizin eşrafından ve yaşlılarındandır.[454] Ona, kavminin içinde övüneceği bir şey lutfetsen olmaz mı?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Olur! Kim Ebu Süfyan’ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!” buyurdu.[455]

Ebu Süfyan:

“Benim evime mi??! Benim evime mi?!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet!” buyurdu.[456]

---

450 Zührî, Megâzî, s. 88, 89, Abdurrezzak, 5/376, Zehebî, Târîh, s. 451, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 87/6, Halebî, 3/18.

451 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/818, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/34, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 43.

452 Vâkıdî, Megâzî, 2/816, Beyhakî, Delâil, 5/37, 40, Heysemî, 6/6, s. 171, Diyarbekrî, 2/81.

453 İbn İshak, İbn Hişam, 4/45, 46, Vâkıdî, Megâzî, 2/817, 818, Taberî, Târîh, 3/116, Beyhakî, Delâil, 5/37.

454 Zührî, s. 89, Abdurrezzak, 5/376.

455 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/818, Taberî, Târîh, 3/117, Beyhakî, Delâil, 5/34, Zehebî, Târîh, s. 450.

456 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/376.

Ebu Süfyan:

"Benim evimin ne genişliği var ki?" dedi.[457]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kim Kâbe'ye girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!" buyurdu.[458]

Ebu Süfyan:

"Kâbe'nin ne genişliği var ki?" dedi.[459]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kim Mescid-i Haram'a girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir" buyurdu.[460]

Ebu Süfyan:

"Mescid-i Haram'ın ne genişliği var ki?" dedi.[461]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kim silahını elinden bırakırsa, ona eman verilmiştir![462]

Kim kapısını üzerine kapayıp evinde oturursa, ona eman verilmiştir!" buyurdu.[463]

Ebu Süfyan:

"İşte, bu geniştir!" dedi.[464]

Ebu Süfyan'a Dar Geçitte Mücahidlerin Geçişinin Seyrettirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Abbas'ı, Mekke'ye gitmek üzere, boz katırına bindirdi.

O da, Ebu Süfyan'ı terkisine alıp yola çıktı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Abbas'ın arkasından adam salıp:

"Abbas'a yetişiniz! Kendisini bana geri çeviriniz!" buyurdu.

Elçi Hz. Abbas'a yetişti. Fakat Hz. Abbas geri dönmek istemedi ve:

"Resûlullah Aleyhisselam, acaba Ebu Süfyan'ın Müslüman olduktan sonra, Mekke'ye varınca, oradaki Müslümanların azlığından yararlanarak küfre dönmesinden mi korkuyor ola?" dedi.

---

457 Beyhakî, Delâil, 5/32, Zehebî, Târîh, s. 450, İbn Kesîr, Bidâye, 4/921.
458 İbn Abdilberr, 4/1679, Zehebî, Târîh, s. 450, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291.
459 Beyhakî, Delâil, 5/32, Zehebî, Târîh, s. 450, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291.
460 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Yakubî, 2/59, Taberî, Târîh, 3/116, İbn Hazm, Cevâmi, s. 229, Beyhakî, Delâil, 5/32, 34, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 43.
461 Beyhakî, Delâil, 5/32, Zehebî, Târîh, s. 450, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291.
462 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/818, Taberî, Târîh, 3/116, İbn Abdilberr, 4/1679, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 43.
463 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/376, Belâzurî, Ensâb, 1/355, İbn Abdilberr, 4/1679, Beyhakî, Delâil, 5/34, Halebî, 3/19.
464 Beyhakî, Delâil, 5/32, Zehebî, Târîh, s. 450, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291.

Elçi:

“Öyleyse, onu burada tut, bırakma!” dedi.

Hz. Abbas da öyle yaptı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Abbas! Onu vadinin daraldığı, atların sıkışa sıkışa geçtiği dağ boğazının yanında tut da, Müslümanların, Allah ordusunun ihtişamını görsün!” buyurdu.

Hz. Abbas; Peygamberimiz Aleyhisselamın emri üzere, Ebu Süfyan’ı alıp vadinin daraldığı, atların sıkışı sıkışa geçtiği dağ boğazına doğru götürdü.[465]

Hakîm b. Hizam’la Büdeyl b. Verkâ da yanlarında bulunuyordu.[466]

Hz. Abbas, Müslümanların Ebu Süfyan’ı birden vurup öldüreceklerinden korktuğu için, onu bir tepeciğin üzerine oturttu.[467]

Ebu Süfyan, kendisinin durdurulup tutulmakla öldürüleceğini sanarak:

“Ey Hâşim oğulları! Bu, bir gadr (ahde vefasızlık, verilen eman sözünde durmamazlık) değil midir?” dedi.[468]

Hz. Abbas:

“Biz, gadreder (ahde vefasızlık gösterir, sözünde durmaz) değiliz.[469] Peygamber sülâlesinde ahde vefasızlık olmaz![470]

Hayır![471] Benim tarafımdan yapılacak, seninle ilgili işler var!” dedi.[472]

Ebu Süfyan:

“O iş ne ise, haydi, önce, ondan başlasana?” dedi.

Hz. Abbas:

“Halid b. Velid’le Zübeyr b. Avvam yanına geldikleri zaman anlarsın.[473]

Eğer sen şu yolu tutup gitmiş olsaydın, ben seni bir daha göremeyecektim!” dedi.[474]

Ebu Süfyan, Erâk yakınındaki dar boğazda durup da oradan geçenleri gördüğü zaman, Hz. Abbas’ın sözünün mânâsını anladı.[475]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

465 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/818, Buhârî, Sahîh, 5/91.
466 İbn Kesîr, Bidâye, 4/290.
467 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/376.
468 Vâkıdî, Megâzî, 2/818, Heysemî, 6/172, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 8/6.
469 Heysemî, 6/172.
470 Vâkıdî, Megâzî, 2/818.
471 İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 8/6.
472 Vâkıdî, Megâzî, 2/819, Heysemî, 6/172, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 8/6.
473 Heysemî, 6/172.
474 Vâkıdî, Megâzî, 2/818.
475 Heysemî, 6/172.

"Bütün kabileler yanlarındaki silah ve teçhizatlarını kuşanacaklardır" diyerek mücahidlere nida ettirdi.[476]

Mücahidleri savaş düzenine koydu.

Kabileler, başlarında başkan ve kumandanları olduğu halde,[477] bayraklarını çekerek geçmeye başladılar.[478]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ilk önce, başlarında Halid b. Velid olduğu halde, Benî Süleymleri gönderdi.

Onlar 1.000 kişi idiler.

İki sancaklarından birini Abbas b. Mirdas es-Sülemî, diğerini Hufaf b. Nüdbe, bayraklarını da Haccac b. Ilât taşıyordu.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Halid b. Velid'dir!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Şu bizim delikanlı mı?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Evet!" dedi.[479]

"Onun yanındaki kimlerdir?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Benî Süleymlerdir!" dedi.[480]

Ebu Süfyan:

"Benimle Süleym oğulları arasında ne geçmiş, ne münasebet var ki? Onlar ne diye buraya gelmişler?!" dedi.[481]

Halid b. Velid Hz. Abbas'la Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler ve geçtiler.

Halid b. Velid'in arkasından, Muhacirlerle kim oldukları pek bilinmeyen Araplardan 500 kişilik askerî birliğin başında Zübeyr b. Avvam geçti.

Zübeyr b. Avvam'da siyah bir bayrak vardı.

Zübeyr b. Avvam, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdi, arkadaşları da tekbir getirdiler.

---

476 Beyhakî, Delâil, 5/41, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/6.
477 Vâkıdî, Megâzî, 2/818.
478 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/818.
479 Vâkıdî, Megâzî, 2/818, 819, Zürkânî, 2/304.
480 Halebî, 3/20.
481 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Buhârî, Sahîh, 5/91, Taberî, Târîh, 3/116, İbn Seyyid, 2/170, Zehebî, Târîh, s. 452, İbn Kesîr, Bidâye, 4/292, İbn Kayyım, 2/184.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kimdir bu?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Zübeyr b. Avvam'dır!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Senin kızkardeşinin oğlu mu?" diye sordu.

"Evet!" dedi.

Sonra, 300 kişilik askerî birlik halinde Benî Gıfârlar geçti.

Bayraklarını Ebu Zerri'l-Gıfârî veya İmâ' b. Rahasa taşıyordu.

Bunlar, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince üç kere tekbir getirdiler.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Ey Fadl'ın babası![482] Ey Abbas![483] Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Bunlar, Benî Gıfârlardır!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Benimle Beni Gıfârlar arasında ne münasebet, geçmiş ne var ki? Onlar buraya ne diye gelmişler?!" dedi.[484]

Sonra, 400 kişilik bir askerî birlik halinde Eslemler geçti.

Kendilerinin iki sancakları bulunuyor, onlardan birini Büreyde b. Husayb, diğerini Nâciye b. A'cemü'l-Eslemî taşıyordu.

Bunlar, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Eslemler!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Ey Fadl'ın babası! Benimle Eslemler arasında ne münasebet, geçmiş ne var ki? Onlar buraya ne diye gelmişler?!" dedi.[485]

Hz. Abbas:

"Onlar İslâmiyete girmiş, Müslüman olmuş bir cemaattirler" dedi.[486]

Sonra, 500 kişilik askerî bir birlik halinde Benî Ka'b b. Amrlar geçti.

Onların bayrağını, Büsr b. Süfyan taşıyordu.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

---

482 Vâkıdî, Megâzî, 2/819, Zürkânî, 2/304.
483 Buhârî, Sahîh, 5/91.
484 Vâkıdî, Megâzî, 2/819, Buhârî, Sahîh, 5/91, Zürkânî, 2/304, 305.
485 Vâkıdî, Megâzî, 2/819, Zürkânî, 2/305.
486 Vâkıdî, Megâzî, 2/819.

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Benî Ka'b b. Amrlardır!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Evet! Onlar Muhammed'in müttefikleri ve antlaşmalılarıdır.[487] Eslemlerin kardeşleridir" dedi.[488]

Sonra, 1.000 kişilik askerî bir birlik halinde Müzeyneler geçti.

Yanlarında üç sancak ve 100 at bulunuyordu.

Sancakları Numan b. Mukarrin, Bilal b. Hâris ve Abdullah b. Amr taşıyordu.

Müzeyneler, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Müzeyneler!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Benimle Müzeyneler arasında ne münasebet, geçmiş ne var ki? Onlar buraya ne diye gelmişler? Onların silah sesleri, dağlarının başından, bana gelir dururdu!" dedi.

Sonra, 800 kişilik askerî bir birlik halinde Cüheyneler geçti.

Onların başlarında kumandanları ve yanlarında sancakları vardı.

Sancağın birini Ebu Rev'a b. Ma'bed b. Halid, ikincisini Süveyd b. Sahr, üçüncüsünü Rafi' b. Mekîs, dördüncüsünü de Abdullah b. Bedr taşıyordu.

Bunlar, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler.[489]

Ebu Süfyan Hz. Abbas'a:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Cüheyneler!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Benimle Cüheyneler arasında ne münasebet, geçmiş ne var ki? Onlar buraya ne diye gelmişler?" dedi.[490]

Sonra, 200 kişilik askerî bir birlik halinde Kinanelerle Damrâlar ve Sa'd b. Bekrler geçti.

---

487 Vâkıdî, Megâzî, 2/819, Zürkânî, 2/305.
488 Zürkânî, 2/305.
489 Vâkıdî, Megâzî, 2/820, Zürkânî, 2/305.
490 Zürkânî, 2/305.

Bunların sancağını Ebu Vâkıd el-Leysî taşıyordu.

Bunlar, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler.

Ebu Süfyan:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Benî Bekrler!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Evet! Vallahi, onlar uğursuz bir halktır. Muhammed bize onların yüzünden savaş açtı.

Amma, vallahi, bu hususta ne bana danışıldı, ne de benim bundan haberim vardı.

Ben, bunu haber aldığım zaman, hiç de hoş karşılamadım. Fakat bu mukadder bir şeymiş, başımıza geldi!" dedi.

Hz. Abbas:

"Muhammed Aleyhisselamın savaş açmasını, Allah senin için hayırlı kılmıştır. Bu yüzden, hepiniz İslâmiyete girmek fırsatını kazandınız!" dedi.

Sonra, Benî Leysler, 200 kişilik askerî bir birlik halinde yalnız başlarına geçtiler.

Onların sancağını Sa'd b. Cessâme taşıyordu.

Onlar, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Benî Leysler!" dedi.

Sonra, Eşca'lar geçti.

Onlar 300 kişi idiler. Kendilerinin yanlarında iki sancak vardı.

Sancağın birini Ma'kıl b. Sinan, diğerini de Nuaym b. Mes'ud taşıyordu. Bunlar, Ebu Süfyan'ın hizasına gelince, üç kere tekbir getirdiler.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Eşca'lar!" dedi.[491]

Ebu Süfyan:

---

491 Zürkânî, 2/305.

"Bunlar, Arapların, Muhammed'e karşı en amansız davrananı idiler!" dedi.

Hz. Abbas:

"Allah onların kalblerine İslâmiyet sevgisini düşürdü. Bu da, Yüce Allah'ın lutuf ve kereminin bir eseridir!" deyince, Ebu Süfyan sustu.

Sonra da:

"Muhammed niye geçmedi ki?" dedi.

Hz. Abbas:

"O daha geçmedi.

Eğer Muhammed Aleyhisselamın içinde bulunduğu askerî birliği görmüş olsaydın, kendini, karşısında hiç kimsenin dayanamayacağı kadar silahlar, erler, atlardan ibaret bir manzara karşısında bulurdun!" dedi.

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Vallahi, ey Fadl'ın babası! Sanırım ki öyledir!

Bunca insan topluluklarına sahip ve hakim iken, ona kimin gücü yetebilir ki?" dedi.[492]

Peygamberimiz Aleyhisselamın içinde bulunduğu birlik gelip geçinceye kadar hiçbir kabile geçmedi ki, Ebu Süfyan onların kim olduğunu sormamış, Hz. Abbas da onları haber verdikçe:

"Benimle filan oğulları arasında ne münasebet, ne geçmiş var ki? Onlar buraya niye gelmişler?!" dememiş olsun.[493]

Ebu Süfyan, hemen her alayın, her taburun, her bölüğün geçişinde:

"Muhammed daha geçmedi mi?" diye soruyor, Hz. Abbas da:

"Hayır!" diye cevap veriyordu.[494]

Nihayet, Peygamberimiz Aleyhisselamın o tepeden tırnağa kadar silahlanmış cihad ordusu oraya doğru gelirken, atların ayaklarından kalkan tozlar ortalığı karartmakta idi.

Muhacirlerle Ensar mücahidlerinden oluşan bu alayda 1.000[495] veya 2.000[496] zırh gömlekli vardı.[497] Hepsi de miğferli idi.[498]

---

492 Vâkıdî, Megâzî, 2/820, 821, Zürkânî, 2/305.
493 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Buhârî, Sahîh, 5/91, Taberî, Târîh, 3/116, 117, Beyhakî, Delâil, 5/35, Heysemî, 6/167.
494 Vâkıdî, Megâzî, 2/821, Zürkânî, 2/305.
495 Vâkıdî, Megâzî, 2/821.
496 Halebî, 3/21, Zürkânî, 2/307.
497 Vâkıdî, Megâzî, 2/821, Halebî, 3/21, Zürkânî, 2/307.
498 İbn Hazm, Cevâmi, s. 230.

Peygamberimiz Aleyhisselam bayrağını Sa'd b. Ubâde'ye vermiş ve onu alayının önüne geçirmişti. Ensarın her kabilesine bayraklar, sancaklar verilmiş, her biri zırh gömleklere bürünmüştü. Gözlerinden başka bir yerleri görünmüyordu.

Hz. Ömer de sırtına zırh gömlek giyinmişti. Peygamberimiz Aleyhisselamın alayını o yönetmekte idi.[499]

Peygamberimiz Aleyhisselam, devesi Kasvâ'nın üzerinde ve Hz. Ebu Bekir'le Useyd b. Hudayr'ın arasında bulunuyor,[500] yanındakilerle konuşuyordu.[501]

Ebu Süfyan, bir benzerini daha görmediği bu mücahidler alayı önünden geçerken:[502]

"Kim bunlar ey Abbas![503] Bu, hangi kabile alayı?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Ensardır!" dedi.

Ensarın başında Sa'd b. Ubâde bulunuyor ve onların bayrağını taşıyordu. Ebu Süfyan'a:

"Ey Ebu Süfyan! Bu gün, en büyük harp günüdür! Bu gün, Kâbe'de kan dökmenin helâl kılındığı bir gündür![504] Allah bugün Kureyş müşriklerini hor ve hakîr kılacaktır!" diyerek bağırdı.[505]

Muhacir mücahidlerin başında Hz. Ali gelip geçti.

Ebu Süfyan:

"Ey Abbas! Kim bunlar?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Muhacirlerdir. Başlarındaki de, Ali b. Ebu Talib'dir!" dedi.[506]

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, Muhacirlerle Ensar arasında göründü. Hz. Abbas:

"İşte, Resûlullah Aleyhisselam da geldi!" dedi.[507]

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

---

499 Vâkıdî, Megâzî, 2/821.
500 Vâkıdî, Megâzî, 2/821, İbn Sa'd, 2/135.
501 Vâkıdî, Megâzî, 2/821.
502 Buhârî, Sahîh, 5/91, Beyhakî, Sünen, 9/119.
503 Abdurrezzak, 5/377, Buhârî, Sahîh, 5/91.
504 Vâkıdî, Megâzî, 2/821, Buhârî, Sahîh, 5/91, Beyhakî, Sünen, 9/119, İbn Kayyım, 2/182.
505 Vâkıdî, Megâzî, 2/821, İbn Kayyım, 2/128.
506 Heysemî, 6/170.
507 Vâkıdî, Megâzî, 2/821.

"Ey Abbas! Bu gün, senin Kâbe'yi ve Mekke halkını ve beni himaye edeceğin ne iyi bir gündür!" dedi.[508]

Mücahidler, tepelerinden tırnaklarına kadar silahlara bürünmüşlerdi. Kendilerinin yalnız gözleri görünmekte idi.

Onlar geçerken, Ebu Süfyan şaşırdı, "Sübhânallah!" dedi ve:

"Ey Abbas! Kim bunlar?!" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Bu, Resûlullah Aleyhisselamın aralarında bulunduğu Muhacirlerle Ensar alayıdır![509]

Bunlar, Allah yolunda ölüme susamış Muhacirlerle Ensardırlar!" dedi.[510]

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Kardeşinin oğluna pek büyük bir saltanat verilmiş![511]

Bunlara, hiç kimse dayanamaz ve güç yetiremez!

Vallahi, Fadl'ın babası! Kardeşinin oğlunun saltanatı pek büyümüş!" dedi.

Hz. Abbas:

"Ey Ebu Süfyan! Bu (saltanat değil) peygamberliktir!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Evet!" dedi.[512]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sancağını Zübeyr b. Avvam taşıyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Ebu Süfyan'ın önünden geçerken, Ebu Süfyan:

"Yâ Rasûlallah! Sa'd b. Ubâde'nin ne söylediğini bilmiyor musun?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ne söyledi o?" diye sordu.

Ebu Süfyan:

"Şöyle şöyle söyledi" diyerek Sa'd b. Ubâde'nin söylediklerini haber verdi.[513]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

508 Buhârî, Sahîh, 5/91, Beyhakî, Sünen, 9/119, Kastallânî, Mevâhib, 1/195.
509 Buhârî, Sahîh, 5/91, Beyhakî, Sünen, 9/119, Kastallânî, Mevâhib, 1/195.
510 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/376.
511 Heysemî, 6/175.
512 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, Vâkıdî, Megâzî, 2/822, İbn Sa'd, 2/135, Taberî, Târîh, 3/117, Beyhakî, Delâil, 5/35, İbn Esîr, Kâmil, 2/246, İbn Seyyid, 2/170, Zehebî, Târîh, s. 452, İbn Kesîr, Bidâye, 4/290, İbn Kayyım, 2/182.
513 Buhârî, Sahîh, 5/91, Beyhakî, Sünen, 9/119, Kastallânî, Mevâhib, 1/196.

"Sa'd, yanlış söylemiş!

Bu gün, Allah'ın, ezan sesleriyle Kâbe'nin şanını yükselteceği bir gündür!

Bu gün, Kâbe'nin tevhid örtüsüyle örtüneceği bir gündür!" buyurdu.[514]

Ebu Süfyan:

"Allah aşkına, sen kavmini bağışla!

Sen insanların en iyisi, en uslusu, en yumuşak huylusu, en merhametlisi, akrabalık hakkını en çok gözetenisindir![515]

Yâ Rasûlallah! Sen kavmini öldürmeyi mi emrettin?" dedi.[516]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Ben öyle emretmedim![517] Bu gün, merhamet günüdür!

Bu gün, Yüce Allah'ın Kureyşîleri (İslâmiyetle) güçlendireceği, üstünleştireceği bir gündür!" buyurdu.[518]

Peygamberimiz Aleyhisselamın alayı hareket halinde iken, Hz. Ömer saf düzenini, sırasını bozdurmamak için bağırıyor[519] ve:

"Ahiriniz evvelinize gelip kavuşuncaya kadar yavaş yürüyünüz!" diyerek emirler veriyor, alay çavuşluğu yapıyordu.[520]

Ebu Süfyan, Hz. Abbas'a:

"Ey Fadl'ın babası! Kim bu konuşan?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Ömer b. Hattab!" dedi.

Ebu Süfyan:

"Çok az ve önemsiz olan Adiyy oğullarının, vallahi bundan sonra işi iş!" dedi.

Hz. Abbas:

"Ey Ebu Süfyan! Şüphe yok ki, Allah, dilediği kimseyi dilediği şeyle yükseltir.

Muhakkak ki, Ömer de İslâmiyetin yükselttiği kişilerdendir" dedi.[521]

Ebu Süfyan:

"Gidiver ey Abbas! Ben hiçbir zaman bugünkü gibi ne bir ordu, ne de bir topluluk gördüm!" dedi.[522]

---

514 Buhârî, Sahîh, 5/91, Beyhakî, Sünen, 9/119, Delâil, 5/38, İbn Kesîr, Bidâye, 4/291, İbn Kayyım, 2/182, Kastallânî, Mevâhib, 1/196, Zürkânî, 2/308.

515 Vâkıdî, Megâzî, 2/821, İbn Seyyid, 2/171, 172, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/7.

516 Beyhakî, Delâil, 5/44, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 7/6-7, Kastallânî, Mevâhib, 1/196.

517 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/6-7, Kastallânî, Mevâhib, 1/196.

518 Vâkıdî, Megâzî, 2/822, İbn Kayyım, 2/182.

519 Vâkıdî, Megâzî, 2/821.

520 Halebî, 3/21, Zürkânî, 2/307.

521 Vâkıdî, Megâzî, 2/821.

522 Heysemî, 6/172.

İslâm Mücahidlerinin Tamamıyla Gelip Zî Tuvâ'da[523] Toplanışı

Mücahid birlikleri, Zî Tuvâ'ya varınca, orada durdular ve Peygamberimiz Aleyhisselamın oraya gelmesini beklediler.[524]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zî Tuvâ'ya geldi ve orada durdu.[525]

Süvariler her yandan gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresinde toplandılar ve Peygamberimiz Aleyhisselamı ortalarına aldılar.[526]

Kureyş müşrikleri Peygamberimiz Aleyhisselamı sekiz yıl önce Mekke'den ayrılmak zorunda bırakıp, Peygamberimiz Aleyhisselam oradan ayrılırken:

"Vallahi, biliyorum ki, sen Allah'ın yarattığı yerlerin en hayırlısı ve Yüce Allah'a da, bana da en sevgilisi olanısın!

Senden zorla çıkarılmamış olsaydım, senin halkın beni senden zorla çıkarmamış olsalardı, senden çıkmaz, ayrılmazdım!" diyerek, duyduğu üzüntüyü açıklamıştı.[527]

O zaman, Yüce Allah, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Her halde, Kur'an'ın tebliğini sana farz kılan Allah, seni yine döneceğin yere (Mekke'ye) döndürecektir" buyurmuştu.[528]

Yüce Allah sekiz yıl içinde, Kureyş müşriklerini Bedir'de ağır bir hezimete uğratmış; bütün kabilelerden topladıkları 10.000 kişilik ordular birliğiyle bir ay gece gündüz uğraştıkları Medine muhasarasında, Hendek savaşında hiçbir şey yapamadan elleri boş olarak geri çevirmiş; Benî Kaynuka, Benî Nadîr, Benî Kurayza ve Hayber Yahudileri gibi güçlü ve azılı İslâm düşmanlarını da ortadan kaldırmış ve en sonunda Mekke'yi fethettirip kendisini sevdiği yurduna döndüreceği hakkında yapmış olduğu va'dini de yerine getirmek üzere Peygamberini Mekke'nin başucuna getirmiş; ve Peygamberimiz Aleyhisselamın mübarek gönlü bütün bunlardan dolayı Yüce Allah'a karşı minnet ve şükran duygularıyla dolup taşmış bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zî Tuvâ'da, hayvanının üzerinde, başını Allah'a karşı tevâzu ile önüne doğru eğdi.

---

523 Zî Tuvâ; Mekke yakınında bir vadidir (Fîruzâbâdî, 4/360, Zürkânî, 2/255).
524 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.
525 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
526 Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Zürkânî, 2/320.
527 Ahmed b. Hanbel, 4/305 Ezrakî, 2/294, 295, İbn Mâce, 2/1037, Dârimî, 2/156.
528 Kasas: 85.

O derecede eğdi ki, sakalının ucu devenin semerine değiyor[529] ve:

"Ey Allah'ım! Hayat, ancak ahiret hayatıdır!" diyordu.[530]

Mekkeli Müşriklerin İslâm Mücahidlerine Karşı Koymaya ve Çarpışmaya Hazırlanmaları

Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden Safvan b. Ümeyye, İkrime b. Ebu Cehil ve Süheyl b. Amr, bütün Mekke halkını Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya davet ettiler.[531]

Kureyşîlerle Benî Bekrler ve Huzeyllerden de birçok kimseler, bunların davetine icabet ederek silahlandılar.

Peygamberimiz Aleyhisselamı Mekke'ye harple sokmayacaklarına yemin ettiler[532] ve:

"Muhammed'i, Mekke'ye asla sokmayacağız!" dediler.[533]

Yanlarına Ehâbîş[534] ile Benî Hâris b. Abdi Menatları ve Huzeylleri de aldılar.[535]

Çarpışmak üzere, Handeme mevkiinde[536] toplandılar.[537]

Mücahidlerin Savaş ve Mekke'yi Fetih Düzenine Konulması ve Kumandanlara Harekât Hakkında Talimat Verilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekkelilerin savaşmaya hazırlandıklarını haber alınca, İslâm mücahidlerini savaş düzenine koydu.[538]

Mücahidleri:

Sağ kol, sol kol, kalb ve öncü birliği olmak üzere, dörde ayırdı.[539]

Zübeyr b. Avvam'ı sol kol birliklerinin başına geçirdi.[540]

Bunlar, Muhacirlerle onların süvarilerinden oluşan birliklerdi.[541]

---

529 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Beyhakî, Delâil, 5/68, 69, İbn Esîr, Kâmil, 2/246, 247, Diyarbekrî, 2/82.

530 Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Halebî, 3/27, Zürkânî, 2/321.

531 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Taberî, Târîh, 3/118.

532 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.

533 Belâzurî, Ensâb, 1/357.

534 Handeme, Mekke dağlarındandır (Yâkût, 2/392).

535 Taberî, Târîh, 3/117, 118, İbn Esîr, Kâmil, 2/247, Kastallânî, Mevâhib, 1/197.

536 Ehâbiş; Mustalıklar ile Hevn b. Huzeyme oğulları, Mekke'nin aşağısındaki Hubşa dağı eteğinde toplanıp düşmanlarına karşı birlikte hareket edecekleri hakkında Kureyş müşrikleriyle antlaşmış oldukları için, toplantı yerlerine izafetle bu kabilelere Ehâbiş denilmiştir (İbn Seyyid, 2/25, Kalkaşandî, s. 164).

537 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Taberî, Târîh, 3/118, İbn Esîr, Kâmil, 2/247.

538 İbn Hazm, Cevâmi, s. 231.

539 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Müslim, 3/1407.

540 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Müslim, 3/1407, Taberî, Târîh, 3/118.

541 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/8, Kastallânî, Mevâhib, 1/197.

Zübeyr b. Avvam'a; Mekke'ye Küdâ mevkiinden[542] girmesini,[543] bayrağını Mekke'nin yukarısındaki Hacun[544] mevkiine dikmesini emretti.[545] Kendisine:

"Bayrağı dikmeni emrettiğim yerden, ben gelinceye kadar ayrılma!" buyurdu.[546]

Peygamberimiz Aleyhisselam Halid b. Velid'i sol kol birliklerinin kumandanlığına tayin etti.[547]

Bu birlikler; Eslemler, Süleymler, Gıfârlar, Müzeyneler ve Cüheynelerle diğer Arap kabileleri cemaatlerinden kurulmuştu.[548]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'e, Mekke'ye aşağı taraftan, Ellît'tan girmesini,[549] bayrağını evlerin yakınına dikmesini emretti.[550]

Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı da, zırhsızların başında, kumandan olarak gönderdi. Bunlar Mekke vadisinin ortasını tuttular.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, bir askerî birliğin içinde idi.

Ebu Hureyre'yi görünce:

"Ebu Hureyre! Bana Ensarı çağır!" buyurdu.

Ensar, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına koşarak geldiler.[551]

Kureyş müşrikleri, kendilerine muhtelif kabilelerden birtakım serseriler ve tâbiler toplamışlar ve:

"Bunları ileri sürelim. Şayet ellerine bir şey geçerse, onlarla beraber oluruz. İsabet alırlar, ölürlerse, bizden istenileni veririz!" demişlerdi.[552]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ensar topluluğu! Kureyşîlerin evbaşını görüyor musunuz?" diye sordu.

Ensar:

"Evet!" dediler.

---

542 Küdâ, Zî Tuvâ'da Kuaykıan dağının yanında, Mekke'nin yukarısına düşen bir yer olup, Akabe'ye oradan çıkılır (Yâkût, 4/440).

543 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/135, 136.

544 Hacun; Mekke'nin yukarısında, Mekkelilerin kabirlerinin yanında bir tepecik olup, Beytullah'a uzaklığı bir buçuk mil veya bir fersah ve bir fersahın da üçte biri kadardır (Yâkût, 4/225). Bey'at Mescidinin hizasındadır (Ezrakî, 2/273).

545 Buhârî, Sahîh, 5/91, Taberî, Târîh, 3/117.

546 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/8.

547 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Müslim, 3/1407, Taberî, Târîh, 3/118.

548 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Taberî, Târîh, 3/118.

549 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136.

550 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/8, Halebî, 3/24.

551 Müslim, 3/1407.

552 Müslim, 3/1405.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bakınız! Yarın onlarla karşılaştığınızda, onları ekin biçer gibi biçmelisiniz!" buyurdu ve eliyle işaret etti de, sağ elini sol elinin üzerine koydu.

Kumandanlara da:

"Benimle buluşma yeriniz, Safâ tepeciğidir!" buyurdu.[553]

Peygamberimiz Aleyhisselam kumandanlarına Mekke'ye girme emrini verdiği sırada, kendileriyle çarpışmaya kalkışmadıkça, hiç kimse ile çarpışmamalarını;[554] ancak, aşağıda isimleri yazılı bazı erkeklerle kadınların[555] -Kâbe'nin örtüsü altına sığınmış olarak bulunsalar bile- öldürülmelerini emretmişti:[556]

1. İkrime b. Ebu Cehil,
2. Hebbar b. Esved b. Muttalib,
3. Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh,
4. Mikyas b. Subabetü'l-Leysî,
5. Huveyris b. Nükayz (Nüfeyl),
6. Abdullah b. Hilâl b. Hatal,
7. Hind binti Utbe b. Rebia,
8. Sâre (Amr b. Hâşim oğullarının azadlısı),

9-10. Ebu Hatal'ın şarkıcı cariyeleri Kurayna ve Kurayba veya Fertana ve Ernebe,[557]

11. Safvan b. Ümeyye,
12. Abdullah b. Zibârâ,
13. Vahşî b. Harb,[558]
14. Hâris b. Tulaytıla,[559]
15. Enes b. Züleym ed-Di'lî.[560]

Üsâme b. Zeyd'in Mekke'de Nereye İnileceğini Soruşu ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Hayf'a İnileceğini Bildirişi

Üsâme b. Zeyd b. Hârise:

553 Müslim, 3/1407.
554 İbn İshak, İbn Hişam, 4/51, Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136, Taberî, Târîh, 3/119, İbn Esîr, Kâmil, 2/247.
555 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136, Taberî, Târîh, 3/120.
556 İbn İshak, İbn Hişam, 4/51, Taberî, Târîh, 3/119.
557 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136.
558 İbn Esîr, Kâmil, 2/251.
559 İbn Kayyım, 2/185, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/10.
560 Vâkıdî, Megâzî, 2/789.

"Yâ Rasûlallah! Yarın Mekke'de nereye ineceğiz?[561] Mekke'de nereye, evine mi ineceksin?" diye sordu.[562]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Akîl bize orada evden barktan bir şey mi bıraktı ki?[563]

İnşaallah, Allah fethi nasib edince ineceğimiz yer Hayf'tır ki, orada Benî Kinanelerle Kureyşîler; Hâşim oğullarıyla Muttalib oğullarına karşı küfür üzerine antlaşmışlardı" buyurdu.[564]

Ebu Kuhâfe'nin İslâm Mücahidlerini Ebu Kubeys Dağından Kızına Gözetletişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Zî Tuvâ'da bulunduğu ve Mekke'ye harekete hazırlandığı sırada, Hz. Ebu Bekir'in babası Ebu Kuhâfe, çocuklarının en küçüğü olan kızına[565] -ki, adı Kuraybe idi-:[566]

"Ey kızcağızım! Beni Ebu Kubeys dağının üzerine çıkar!" dedi.[567]

Ebu Kuhâfe'nin gözleri görmezdi. Kuraybe onu Ebu Kubeys dağının üzerine çıkardığı zaman, Ebu Kuhâfe:

"Ey kızcağızım! Bak, neler görüyorsun?" diye sordu.[568]

Kız:

"Kapkara bir topluluk görüyorum!" dedi.

Ebu Kuhâfe:

"Onlar, süvarilerdir!" dedi.[569]

Kız:

"O karaltının önünde giden bir adam görüyorum!" dedi.

Ebu Kuhâfe:

"O, orduyu saf düzenine koyan, düzelten alay çavuşudur!" dedi[570] ve:

"Ey kızcağızım! Sen bir daha bak! Neler görüyorsun?" diye sordu.[571]

Kız:

"Vallahi, karaltı dağıldı!" dedi.[572]

---

561 Buhârî, Sahîh, 5/92.
562 Buhârî, Sahîh, 2/157.
563 Buhârî, Sahîh, 2/157, 5/92.
564 Buhârî, Sahîh, 5/92.
565 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Heysemî, 6/173.
566 Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
567 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Heysemî, 6/173.
568 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Heysemî, 6/173.
569 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Heysemî, 6/173.
570 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Heysemî, 6/173.
571 Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
572 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Heysemî, 6/173.

Ebu Kuhâfe:

“Askerler bölüklere ayrıldı.[573] Biliyorum, vallahi,[574] süvarilere emir verildi.[575] Hemen eve! Eve dönelim.[576] Beni acele evime ulaştır!” dedi.[577]

Kuraybe, gördüğü şeylerden korkmaya başlamıştı.

Ebu Kuhâfe:

“Ey kızcağızım! Korkma! Vallahi, kardeşin Atîk [Hz. Ebu Bekir] Muhammed’in yanındaki ashabının seçkinlerindendir!” diyerek onu teselli ediyordu.[578]

Ebu Kuhâfe daha evine ulaşamadan, süvariler gelip kavuştular.[579] Süvarilerden birisi, kızın boğazındaki gümüş gerdanlığı koparıp aldı.[580]

Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam'ın Kureyşlileri Uyarmak ve İslâmiyete Davet Etmek Üzere Önden Gönderilişi

Hz. Abbas, Ebu Süfyan’a:

“Yazıklar olsun sana! Resûlullah Aleyhisselam senin kavminin yanına varıp girmeden önce,[581] sen kavmine yetiş![582] Onları uyar!” dedi.

Ebu Süfyan, acele Mekke’ye gitti.[583] Ebu Süfyan’ın yanında da, Hakîm b. Hizam bulunuyordu.[584] Kendilerinin önden gönderilmeleri, Kureyşlileri uyarıp İslâmiyete davet etmek içindi.[585]

Gönderilirlerken, Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Kim Ebu Süfyan’ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!

Kim Hakîm b. Hizam’ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!

Kim kapısını üzerine kapatır ve elinden silahını bırakırsa, ona eman verilmiştir!” buyurdu.

Ebu Süfyan’ın evi Mekke’nin yukarı semtinde, Hakîm b. Hizam’ın evi Mekke’nin aşağı semtinde bulunuyordu.[586]

---

573 Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
574 Heysemî, 6/173.
575 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Heysemî, 6/173.
576 Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
577 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Heysemî, 6/173.
578 Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
579 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Heysemî, 6/173.
580 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Heysemî, 6/173.
581 Vâkıdî, Megâzî, 2/822.
582 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, Vâkıdî, Megâzî, 2/822.
583 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Hazm, Cevâmi, s. 230, İbn Esîr, Kâmil, 2/246, İbn Seyyid, 2/10.
584 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Esîr, Kâmil, 2/246, İbn Seyyid, 2/170.
585 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Seyyid, 2/170.
586 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Seyyid, 2/170, Heysemî, 6/170, 171.

Ebu Süfyan, Mekke'ye varıp evine girmek istediği zaman, karısı Hind:

"Arkanda ne haber var? Allah seni iyilikten ırak etsin! Sen en kötü bir elçi oldun!?" diyerek ona hakaret etti[587]

Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam, Mescid-i Haram'a vardılar.

Ebu Süfyan:

"Ey Kureyş topluluğu![588] Ey Galib hanedanı!

Müslüman olunuz da,[589] selamete eriniz![590] Allah sizi onlardan Abbas sayesinde korudu!" diyerek avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı.[591]

Kureyş müşrikleri, Ebu Süfyan'a:

"Sus![592] Kavmine senin gibi kötü elçilik yapanı, Allah iyilikten uzaklaştırsın!" dediler.[593]

Ebu Süfyan'ın karısı Hind binti Utbe, kocası Ebu Süfyan'ın yanına varıp sakalından tuttu.[594]

"Ey Galib hanedanı! Şu kocamış ahmağı,[595] şu elçinizi[596] öldürünüz![597] Çünkü, o dininden dönmüştür! Kavminin ne kötü bir gözeticisidir o![598] Allah, Kureyşîlerin senin gibi elçisini hayırdan uzaklaştırsın!" dedi.[599]

Ebu Süfyan, Hind'e:

"Sakalımı bırak![600] Varlığım Kudret Elinde bulunana andolsun ki; sen ya Müslüman olursun, ya da boynun vurulur![601] Sen hemen evine gir!" dedi.

Bunun üzerine, Hind, Ebu Süfyan'ın sakalını bıraktı.[602]

Ebu Süfyan, Kureyş müşriklerine de:

"Yazıklar olsun size! Siz bu tutum ve davranışlarınızla kendi kendinizi aldatmayınız!

O (Muhammed Aleyhisselam), karşısında duramayacağınız, dayanamayacağınız ordular birliğiyle başucunuza gelmiş bulunuyor![603]

---

587 Belâzurî, Ensâb, 1/355.
588 İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
589 Zührî, Megâzî, s. 89, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Abdurrezzak, 5/377, İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
590 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/377, İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
591 Heysemî, 6/173.
592 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
593 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.
594 Zührî, Megâzî, s. 89, İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, Abdurrezzak, 5/377.
595 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/377, İbn Esîr, Kâmil, 2/246, Heysemî, 6/16.
596 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.
597 Zührî, Megâzî, s. 89, İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Abdurrezzak, 5/377, İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
598 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47.
599 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.
600 İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
601 Zührî, Megâzî, s. 89, Abdurrezzak, 5/377, İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
602 İbn Esîr, Kâmil, 2/246.
603 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Heysemî, 6/167.

Ben, sizin görmediklerinizi, hiç göremeyeceklerinizi gördüm: Sayısız erler, atlar, silahlar... gördüm ki, onlara hiç kimsenin gücü yeter değildir![604]

Kim Ebu Süfyan'ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!" dedi.

Kureyş müşrikleri:

"Allah seni kahretsin! Senin evin bizim için ne kadar yararlı olabilir, hangimizi alabilir?!" dediler.

Ebu Süfyan:

"Kim evine girip kapısını üzerine kaparsa, ona da eman verilmiştir!

Kim Mescid-i Haram'a girer, sığınırsa, ona da eman verilmiştir!" dedi.[605]

Bunun üzerine, Mekkeliler, evlerine ve Mescid-i Haram'a dağıldılar.[606]

Hz. Abbas'ın Peygamberimiz Aleyhisselamdan İzin Alarak Mekke'ye Gidişi

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Kavmin Kureyşîlerin yanına varıp onları uyarmak, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne davet etmek üzere bana da izin vermeni istiyorum" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam izin verince, Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Onlara bu hususta neleri ve nasıl söyleyeceğimi, kendilerini tatmin edecek, gönüllerini yatıştıracak emanın da ne biçimde verileceğini bana açıkla!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen, onlara:

'Kim Allah'tan başka ilah olmadığına ve O'nun Bir olup eşi, ortağı olmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederse, kendisine eman verilmiştir.

Kim silahını elinden bırakıp Kâbe'nin yanında oturursa, ona da eman verilmiştir.

Kim kapısını üzerine kapayıp evinde oturursa, ona da eman verilmiştir!' dersin!" buyurdu.[607]

---

604 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.
605 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, İbn Seyyid, 2/170, İbn Kayyım, 2/182, Heysemî, 6/167.
606 İbn İshak, İbn Hişam, 4/47, İbn Seyyid, 2/170, İbn Kayyım, 2/182, Heysemî, 6/167.
607 Heysemî, 6/171.

Hz. Abbas Peygamberimiz Aleyhisselamın boz katırına binip Mekke'ye gidince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Babamı benim yanıma geri çeviriniz, babamı benim yanıma geri çeviriniz! İnsanın amcası babası gibidir.

Ben ona Kureyşlilerin yapılmayacak şeyi yapmalarından korkarım!

Vallahi, ona bir şey yapacak olurlarsa, üzerlerinde ateş yakarım!" buyurdu.

Hz. Abbas, Mekke'ye vardı ve:

"Ey Mekkeliler! Müslüman olunuz da, selamete eriniz!

Siz, karşı durmaya güç yetiremeyeceğiniz ordular birliği karşısındasınızdır.

İşte Zübeyr! Mekke'nin yukarı tarafından geliyor!

İşte Halid! Mekke'nin aşağı tarafından geliyor!

Kim silahını elinden bırakırsa, ona eman verilmiştir!" dedi.[608]

Halid b. Velid'in Ellît Mevkiinden Mekke'ye Girişi

Halid b. Velid, Mekke'ye Ellît'tan, Mekke'nin aşağısındaki yoldan girdi.[609]

Kureyş müşrikleri; Benî Bekrlerle Benî Hâris b. Abdi Menatları, Huzeylleri ve Ehâbiş'i orada toplamışlar, onlara Mekke'nin aşağısında bulunmalarını ve kendilerine yardımcı olmalarını emretmişlerdi.[610]

Halid b. Velid, Handeme dağının dibinde, Safvan b. Ümeyye, İkrime b. Ebu Cehil ve Süheyl b. Amr'ın Müslümanlarla çarpışmak üzere topladıkları bu cemaatle karşılaştı.[611] Bunlar, Halid b. Velid'in Mekke'ye girmesine engel olmak istediler, silah çektiler.[612] Ok yağdırmaya başladılar ve:

"Mekke'ye hiçbir zaman harple giremeyeceksin!" dediler.[613]

Halid b. Velid'e karşı koyanlar, bilhassa, Benî Bekrlerle evbaşlardı.[614]

Halid b. Velid, askerlerine bağırdı:

"Onlarla çarpışınız![615]

Öldürülebilenler öldürülecek!

608 Aynı kaynaklar.
609 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136, Kastallânî, Mevâhib, 1/197.
610 Taberî, Târîh, 3/117, 118, Kastallânî, Mevâhib, 1/197.
611 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50, İbn Sa'd, 2/136, Yâkût, 2/392, 393.
612 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136.
613 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, Halebî, 3/24.
614 Heysemî, 6/172.
615 Vâkıdî, Megâzî, 2/825.

Bozguna uğrayıp kaçan, öldürülmeyecek!" dedi.[616]

Kaçanların ardlarına düşülüp araştırılmalarını yasakladı.[617]

Onlar, develerin iki sağım süresi arasında, bozgunun en kötüsüyle bozguna uğratıldılar.[618]

Benî Bekrlerden yirmiye yakın, Huzeyllerden de üç veya dört kişi öldürüldü.[619]

Bozguna uğrayanlar, Hazvere çarşısına kadar takip edilerek öldürüldüler.[620] Pek çokları,[621] oraya buraya kaçıştılar. Bir kısmı da, dağbaşlarına kaçtı.[622] Handeme dağına at üzerinde kaçanlar,[623] evlerine sokulanlar da vardı.[624]

Müslümanlar, kaçanları takip ettiler.[625]

Safvan b. Ümeyye, İkrime b. Ebu Cehil ve Süheyl b. Amr gibi Kureyş müşriklerinin ileri gelenleri de, kaçanlar arasında idi.[626]

Silahlarını Peygamberimiz Aleyhisselam ve ashabı için onarıp Handeme'de Müslümanları yenerek onlardan alacağı esiri karısına hizmetçi yapacağını söyleyen Hımas da, kaça kaça evine cansız düşmüştü![627]

Karısı:

"Bana söylemiş olduğun,[628] va'dettiğin hizmetçi[629] nerede kaldı?[630] Senin bana getireceğin hizmetçiyi beklemekten geri durmadım!"[631] diyerek onunla alay etti.

Hımas:

"Sen şimdi alay etmeyi bırak da,[632] kapıyı benim üzerime sıkıca kapat![633] Çünkü, kim kapısını kapar, evinde oturursa, ona eman verilmiştir!" dedi.

616 Halebî, 3/24.
617 Vâkıdî, Megâzî, 2/839.
618 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136.
619 İbn Sa'd, 2/136, Beyhakî, Delâil, 5/44.
620 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, Beyhakî, Delâil, 5/44, Heysemî, 6/172, Halebî, 3/25.
621 Belâzurî, Ensâb, 1/355.
622 Vâkıdî, Megâzî, 2/826, Belâzurî, Ensâb, 1/355, Beyhakî, Delâil, 5/44.
623 Heysemî, 6/173.
624 Beyhakî, Delâil, 5/44, Heysemî, 6/173.
625 Vâkıdî, Megâzî, 2/826, Heysemî, 6/173.
626 İbn İshak, İbn Hişam, 4/51, Belâzurî, Ensâb, 1/356, Taberî, Târîh, 3/119.
627 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50, Vâkıdî, Megâzî, 2/823 Beyhakî, Delâil, 5/47.
628 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50.
629 Vâkıdî, Megâzî, 2/827, Belâzurî, Ensâb, 1/356.
630 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50, Vâkıdî, Megâzî, 2/827, Belâzurî, Ensâb, 1/356.
631 Vâkıdî, Megâzî, 2/827, Belâzurî, Ensâb, 1/356.
632 Vâkıdî, Megâzî, 2/827.
633 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50, Vâkıdî, Megâzî, 2/827.

Karısı:

"Yazıklar olsun sana! Ben seni Muhammed'le çarpışmaktan alıkoymak istememiş miydim?!

Ben sana kaç kere:

'Onunla ne zaman çarpışmışsanız, muhakkak, onun size galebe çaldığını gördüm!' dememiş miydim?

Kapamamı istediğin kapımız nedir?" dedi.

Hımas:

"O, hiç kimseye açılmayacak kapıdır!

Eğer sen Handeme'de bizim halimizi; Safvan'ın nasıl kaçtığını, İkrime'nin nasıl kaçtığını, Ebu Yezid Süheyl b. Amr'ın nasıl kocası öldürülmüş ve yetimlerle ayakta kalmış bir kadına döndüğünü, kılıçlarla nasıl karşılanıp vurulduğumuzu, bacak ve kafataslarının nasıl biçildiklerini, onların arkamızdan nasıl homurdandıklarını, haykırdıklarını.. görmüş olsaydın, beni kınayacak en küçük söz bile söylemezdin!" dedi.[634]

Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam'ın Müşriklere Öğüt ve Tavsiyeleri

Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam, Kureyş müşriklerine şöyle seslendiler:

"Ey Kureyş topluluğu! Siz ne diye kendinizi boş yere öldürüyorsunuz?!

Kim Ebu Süfyan'ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!

Kim Hakîm b. Hizam'ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir!

Kim silahını elinden bırakırsa, ona da eman verilmiştir!" diyerek bağırıyorlardı.

Bunun üzerine, halk, evlerine girmek için koşuşup; kapılarını üzerlerine kapamaya, silahlarını yollara atmaya, Müslümanlar da atılan silahları almaya başladılar.[635]

Zübeyr b. Avvam'ın Mekke'ye Yukarı Tarafından Girişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Ebu Süfyan'la Hakîm b. Hizam'ı Mekke'ye gönderdikten sonra, hemen arkalarından, Zübeyr b. Avvam'ı hareket ettirmişti.[636]

---

634 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50, 51, Vâkıdî, Megâzî, 2/828, Ezrakî, 2/269, Belâzurî, Ensâb, 1/356, 357, Beyhakî, Delâil, 5/47, Yâkût, 2/393, İbn Kesîr, Bidâye, 4/296, 297.

635 Vâkıdî, Megâzî, 2/826.

636 Taberî, Târîh, 3/117, İbn Esîr, Kâmil, 2/246.

Zübeyr b. Avvam; Muhacir süvarileriyle birlikte, Mekke'nin üst tarafından Hacun'a kadar ilerleyip bayrağını oraya,[637] Feth Mescidinin bulunduğu yere dikti.[638]

Mekke'nin yukarı tarafındaki müşriklerden mücahidlere karşı koyan olmadığı için, Zübeyr b. Avvam, çarpışmak zorunda kalmadı.[639]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'ye Girişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 8. yılında Ramazan ayından 13 gece geçtikten sonra,[640] Cuma günü,[641] başına siyah bir sarık sardı.[642] Sarığının bir ucunu, iki omuzunun arasından, arkasına saldı.[643]

Peygamberimiz Aleyhisselamın o gün başına miğfer geçirmiş olduğu da rivayet edilir.[644]

Buna göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, ya sarığını miğferiyle birlikte sarmış, ya da Zî Tuvâ'da sarığını çıkararak miğferini giymiş, Mekke'ye girdikten sonra, miğferini çıkarıp sarığını sarmış demekti.[645]

Peygamberimiz Aleyhisselam; tepelerinden tırnaklarına kadar silahlanmış mücahidlerin ortasında,[646] Hz. Ebu Bekir'le Useyd b. Hudayr'ın arasında[647] Zî Tuvâ'dan hareket edip Ezahir yolundan Mekke'nin üst tarafına doğru ilerledi.[648]

Ezâhir; Ahnes hanedanının Hira dağı ile Sakar dağı arasındaki mahallesi ile geniş yol arasında kalan yokuştur.[649]

Peygamberimiz Aleyhisselamın taşınan sancağı beyazdı.[650]

Peygamberimiz Aleyhisselam devesinin üzerinde bulunduğu halde Mekke'ye girerken Feth sûresini yüksek sesle okuyor,[651] Allah'a şükür ve tevâzuundan, başını önüne eğmiş bulunuyordu.[652]

---

637 Vâkıdî, Megâzî, 2/828, İbn Sa'd, 2/136.
638 İbn Kayyım, 2/183.
639 Taberî, Târîh, 3/118.
640 Zührî, Megâzî, s. 86, Vâkıdî, Megâzî, 1/6, Abdurrezzak, 5/374, Ahmed b. Hanbel, 6/342.
641 Ahmed b. Hanbel, 6/342.
642 Vâkıdî, Megâzî, 2/824, İbn Sa'd, 1/455, 2/140, Ahmed b. Hanbel, 2/387, Müslim, 2/990, Ebu Davud, 4/54, Tirmizî, Sünen, 4/225, Nesâî, 5/201, İbn Mâce, 2/1186, Belâzurî, Ensâb, 1/507, Beyhakî, Delâil, 5/67, 68, İbn Esîr, Kâmil, 2/252, Zehebî, Târîh, s. 457, 458, İbn Kesîr, Bidâye, 4/293, Halebî, 3/27, Zürkânî, 2/319.
643 Beyhakî, 5/68, Zehebî, Târîh, s. 458, İbn Kesîr, Bidâye, 4/293, Halebî, 3/27, Zürkânî, 2/319.
644 Zührî, Megâzî, s. 91, Abdurrezzak, 5/379, Buhârî, Sahîh, 5/191.
645 Kastallânî, Mevâhib, 1/201, Zürkânî, 2/324.
646 Vâkıdî, Megâzî, 2/823.
647 Diyarbekrî, 2/84.
648 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49.
649 Ezrakî, 2/287, 288.
650 Ebu Davud, 3/32, Tirmizî, Sünen, 4/195, İbn Mâce, 2/941, Nesâî, 5/200.
651 Buhârî, Sahîh, 5/92, Beyhakî, Delâil, 5/70.
652 İbn Kesîr, Bidâye, 4/293, Diyarbekrî, 2/83.

Ezâhir yokuşuna çıkınca, kılıç parıltıları gördü ve:

"Nedir bu parıltılar? Halid b. Velid çarpışmaktan men edilmemiş mi idi?![653] Ben çarpışmayı yasaklamamış mı idim?" diye sordu.[654]

"Yâ Rasûlallah! Sanırız ki; müşrikler Halid b. Velid'le çarpışmaya kalkmışlardır!

Onlar çarpışmayı başlatmamış olsalardı, Halid onlarla çarpışmazdı!" dediler.[655]

O sırada, Kureyşîlerden birisi gelip:

"Yâ Rasûlallah! İşte, Halid b. Velid, adam öldürmeye hızla girişti!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan, yanında bulunan birisine:

"Kalk, Halid b. Velid'e git! Kendisine, 'Resûlullah sana Mekke'de hiç kimseyi öldürmemeni emrediyor![656] Ellerini adam öldürmekten çeksin diyor' de!" buyurdu.[657]

Adam, gidince, Halid b. Velid'e:

"Ey Halid! Resûlullah Aleyhisselam, 'Karşılaştığın, kavuştuğun kimseyi öldürmeni sana emrediyor![658] Gücünün yettiğini öldür!' buyuruyor!" dedi.[659]

Bunun üzerine, Halid b. Velid, çarpışmaya ve müşrikleri öldürmeye girişti.[660] Yetmiş kişi öldürdü.[661]

Ebu Süfyan gelip:

"Yâ Rasûlallah! Kureyş cemaati mahvoldu! Bundan sonra, Kureyş yok olmuş demektir!" dedi.[662]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Niçin yok olmuş?!" diye sordu.

Ebu Süfyan:

"İşte Halid! Halktan, bulduğunu öldürüyor!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Halid'i bana çağırınız!" buyurdu.[663]

---

653 Vâkıdî, Megâzî, 2/826, İbn Sa'd, 2/136, Diyarbekrî, 2/83.
654 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9, Kastallânî, Mevâhib, 1/197, Zürkânî, 2/311.
655 Vâkıdî, Megâzî, 2/826, İbn Sa'd, 2/136, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9, Kastallânî, Mevâhib, 1/197, Diyarbekrî, 2/83.
656 Diyarbekrî, 2/83, 84, Halebî, 3/26.
657 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297, Zürkânî, 2/311.
658 Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26, Zürkânî, 2/311.
659 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297, İbn Hacer, Fethu'l-bârî,8/9, Zürkânî, 2/311.
660 Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26.
661 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9, Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26, Zürkânî, 2/311.
662 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1407-1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45, İbn Seyyid, 2/174.
663 Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26.

Halid b. Velid'i çağırdılar.[664]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Seni çarpışmaktan men etmiş olduğum halde, sen niçin çarpıştın?!" diye sordu.

Halid b. Velid:

"Yâ Rasûlallah! Önce onlar bizi oka tuttular, bize silah çektiler. Bizimle çarpışmaya başladılar. Onlarla çarpışmaktan ellerimi çekmeye imkân bulamadım.[665]

Kendilerini İslâmiyete, halkın gireceği şeye girmeye davet ettim. Kabul etmediler. Onlarla çarpışmaktan başka çare bulamadım.

Sonunda, Allah bizi onlara muzaffer kıldı. Onlar her yere kaçışmaya başladılar" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Halid! Hiç kimseyi öldürmeyesin diye sana haber salmadım mı?[666] Adam öldürmekten seni men etmedim mi?" diye sordu.

Halid b. Velid:

"Hayır! Öyle değil. Gücümün yettiğini, ele geçirebildiğimi öldüreyim diye bana haber saldın![667]

Senin tarafından, filan adam gelip gücümün yettiğini öldürmemi bana emretti!" dedi.[668]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ensarîyi bana çağır!" buyurdu. Çağırdılar.

Ona:

"Hiç kimseyi öldürmeyeceksin diye Halid'e emretmeni sana emretmemiş mi idim?" diye sordu.

Ensarî:

"Evet! Öyle emretmiştin.

Ben senin emrini yerine getirmek istedim, fakat Allah başka türlü olmasını diledi! Allah'ın dilediği oldu![669]

Sen bir işin olmasını istedin, Allah da başka bir işin olmasını istedi.

Allah'ın olmasını istediği iş, senin olmasını istediğin işten üstün ve baskın geldi.

---

664 Halebî, 3/26.
665 Vâkıdî, Megâzî, 2/838, 839, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9.
666 Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26.
667 Aynı kaynaklar.
668 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297.
669 Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26.

Olanı önlemeye güç yetiremedim!" dedi.[670]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ın hüküm ve takdir ettiğinde hayır vardır" buyurdu.[671]

Ensarîye bir şey söylemedi.[672] Sustu.[673]

Sonra da:

"Ey Halid! Artık, hiç kimseyi öldürmeyeceksin değil mi?" buyurdu.

Halid b. Velid:

"Evet! Öldürmeyeceğim!" dedi.[674]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Müşrikleri takipten, araştırmaktan da vazgeç!" buyurdu.

Halid b. Velid:

"Öyle yapayım!" dedi.[675]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekkelilere Eman Verdiğini İlân Ettirişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Her kim Ebu Süfyan'ın evine girer, sığınırsa, ona eman verilmiştir! Her kim silahını elinden bırakırsa, ona eman verilmiştir! Her kim evine girip kapısını üzerine kapatırsa, ona da eman verilmiştir![676]

Ey Müslümanlar topluluğu![677] Artık silah kullanmaktan vazgeçiniz!

Ancak, Huzâalara, Benî Bekrlerin yaptıkları şeydan dolayı, ikindi namazına kadar çarpışmaya müsaade edilmiş, izin verilmiştir!" buyurdu.[678]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselamın münâdîsi:

"Mekke'de her kim evinin kapısını üzerine kapatır, silah kullanmaktan el çekerse, ona eman verilmiştir!" diyerek seslendi.[679]

Peygamberimiz Aleyhisselam, aynı zamanda:

"Yaralı öldürülmeyecektir!

---

670 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297.
671 Vâkıdî, Megâzî, 2/826, 839, İbn Sa'd, 2/136.
672 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297, Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26.
673 İbn Kesîr, Bidâye, 4/297, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9, Diyarbekrî, 2/84, Halebî, 3/26.
674 Diyarbekrî, 2/84.
675 Halebî, 3/26.
676 Müslim, 3/1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45.
677 Vâkıdî, Megâzî, 2/839.
678 Vâkıdî, Megâzî, 2/839, Ahmed b. Hanbel, 2/207, Heysemî, 6/177.
679 Heysemî, 6/173.

Arkasına dönüp kaçan takip edilmeyecektir!

Esir alınan da öldürülmeyecektir!" buyurdu[680] ve:

Savaşanlar dışındaki bütün Mekke halkına, onların canlarına, mallarına, çoluk çocuklarına dokunulmamak üzere de eman verdi.[681]

Ensarın Duydukları Endişelerin Giderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın Safâ tepeciğinde Yüce Allah'a dua ile meşgul bulunduğu sırada, Ensardan bazıları:

"Allah Resûlullah Aleyhisselama yurdunun fethini nasip etti.

Artık kendileri burada kalır, oturur mu dersiniz?" diyerek aralarında konuştular.[682] Mekke'de kalacağını sandılar.[683]

Bazıları da, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekkelilerin canlarına ve mallarına dokunulmaması hakkında emir vermesine bakarak:

"Adamın(!) kavmine acıması ve yurduna rağbeti ve özlemi tuttu!" diye mırıldandılar.[684]

Peygamberimiz Aleyhisselam, duasını bitirince, onlara:

"Ne konuşuyordunuz?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah! Bir şey yok!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam sorusunu tekrarladı durdu.[685]

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselama vahiy geldi, onların ne konuştukları kendisine haber verildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, vahiyden başını kaldırıp:

"Ey Ensar cemaati! Siz, benim için, 'Adamın kavmine acıması, yurduna rağbeti, özlemi tuttu!' diyerek konuştunuz, değil mi?" diye sordu.[686]

"Evet yâ Rasûlallah! Böyle söylemiştik!" dediler.[687]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim ismim nedir?! (Bilmiyor musunuz?!)

Benim ismim nedir?! (Bilmiyor musunuz?!)

---

680 Belâzurî, Fütûh, 1/46.
681 İbn Hazm, Cevâmi, s. 230.
682 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59.
683 İbn Hazm, Cevâmi, s. 234.
684 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/56.
685 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59.
686 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1408.
687 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/57, İbn Seyyid, 2/175.

Benim ismim nedir?! (Bilmiyor musunuz?!)

Ben, Muhammed'im! Allahın kulu ve resûlüyüm![688]

Ben, Allah'a ve sizlere hicret ettim![689]

(Benim için) hayat, sizin hayatınızdır!

(Benim için) memat da, sizin mematınızdır!" buyurdu.[690]

Ben (sizinle birlikte olma sözümden dönmekten) Allah'a sığınırım!" buyurdu.[691]

Bunun üzerine, Ensar ağlayıp,[692] "Vallahi, biz, o söylediğimiz sözü sana kıyamadığımız, senden uzak kalmak istemediğimiz için söyledik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah ve Resûlü de sizi doğruluyor ve sizi mâzur görüyor!" buyurdu.[693]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hacun'da Kurulan Çadıra İnişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ezâhir'e çıkınca, orada durup Mekke evlerine baktı. Allah'a hamd ü sena etti.

Çadırının bulunduğu yere bakınca da:

"Ey Cabir! İşte, bizim konaklayacağımız orasıdır ki, Kureyşîler orada bizim aleyhimizde, küfür üzerinde antlaşmışlardı!" buyurdu.[694]

Gerçekten de, Benî Kinanelerin Mina'da, Hayf Muhassab diye anılan yurdunda, vaktiyle, Kureyşîlerle Kinane oğulları; Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları aleyhinde ve onlarla kız alıp vermemek, alışveriş etmemek üzere aralarında antlaşma yapmışlardı.

Bu boykot, Peygamberimiz Aleyhisselamı kendilerine boyun eğdirinceye kadar sürecekti![695]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hâşim ve Muttalib oğullarıyla birlikte, Şı'b-ı Ebu Talib'de üç yıl muhasara altında tutulmuştu.[696]

---

688 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/57, İbn Seyyid, 2/175.

689 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/56, İbn Seyyid, 2/175, Zehebî, s. 456, İbn Kesîr, Bidâye, 4/307.

690 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/56, İbn Seyyid, 2/175, Zehebî, Târîh, s. 456, İbn Kesîr, Bidâye, 4/307.

691 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, İbn Kesîr, Bidâye, 4/306.

692 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/56, İbn Seyyid, 2/175, Zehebî, s. 456, İbn Kesîr, Bidâye, 4/307.

693 Ahmed b. Hanbel, 2/538, Müslim, 3/1408, Belâzurî, Fütûh, 1/45, Beyhakî, Delâil, 5/56, İbn Seyyid, 2/175, Zehebî, Târîh, s. 456, İbn Kesîr, Bidâye, 4/307.

694 Vâkıdî, Megâzî, 2/828, Halebî, 3/28.

695 Buhârî, Sahîh, 5/92.

696 Vâkıdî, Megâzî, 2/828.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'nin yukarısına gelince, orada konakladı.[697]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'ye gelirken yukarı tarafından girer, Mekke'den çıkarken de aşağı tarafından çıkardı.[698]

Mekke'nin yukarı tarafı, İbrahim Aleyhisselamın Mekke Hareminde zürriyeti için dua ettiği ve duasının kabul olunduğu, insanları hacca çağırdığı yerdi. Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'ye gireceği zaman, yukarı tarafından girmeyi severdi.[699]

Peygamberimiz Aleyhisselama, Hacun'da, deriden bir çadır kurulmuştu.[700] Peygamberimiz Aleyhisselam, yanında zevceleri Hz. Ümmü Seleme ve Hz. Meymûne olduğu halde Hacun'a geldi.[701] Çadırına girdi.[702]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Şı'b-ı Ebu Talib'deki[703] evine inmeyecek misin?" diye sorulmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Akîl bize bir ev bark mı bıraktı ki!" buyurmuştu.[704]

Akîl b. Ebu Talib; Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'deki evi ile kendisinin erkek ve kızkardeşlerinin ve Hâşim oğullarından hicret edenlerin hepsinin evlerini, hicret ettikleri zaman satmıştı.[705]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'de iki evi vardı. Birisi, içinde doğduğu Şı'b-ı Benî Ali'de bulunan ve annesi Hz. Âmine'den kalan evdi.

Diğeri de, zevcesi Hz. Hatice'nin Safâ ile Merve arasında, Attar çarşısının arkasındaki evi idi.

Akîl b. Ebu Talib, Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye hicretinden sonra, bu iki eve elkoymuştu.[706]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Öyleyse, evinin dışında, Mekke evlerinden birine in!" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam bundan da çekindi ve:

"Ben evlere girmeyeceğim!" buyurdu.[707]

---

697 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Taberî, Târîh, 3/118.
698 İbn Sa'd, 2/140, Ahmed b. Hanbel, 6/40, Buhârî, Sahîh, 2/154, Ebu Davud, 2/174, Tirmizî, Sünen, 3/209.
699 Süheylî, 7/98, 99.
700 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, İbn Sa'd, 2/136, Halebî, 3/27.
701 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, Halebî, 3/28.
702 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, İbn Sa'd, 2/135.
703 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, Ezrakî, 2/161.
704 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, İbn Sa'd, 2/136, Ezrakî, 2/161, Belâzurî, Ensâb, 1/356.
705 Ezrakî, 2/161, Belâzurî, Ensâb, 1/356.
706 Mâverdî, Ahkâmu's-sultâniye, s. 171.
707 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, Ezrakî, 2/161.

Abdullah b. Hatal'ın Suçu ve Öldürülüşü

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına bir adam gelip:

"Yâ Rasûlallah! Şu İbn Hatal adındaki kişi, Kâbe'nin örtüsüne yapışmış, sığınmış!" dedi.[708]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öldürünüz onu![709] Nerede bulursanız bulunuz, öldürünüz!" buyurdu.[710]

İbn Hatal, Kâbe'nin örtüsü altına sığınmış olarak bulunsalar bile öldürülmeleri emir ve kanları heder edilen kişiler arasında idi.[711]

Devlet başkanınca kanı heder edilip öldürülen kimse için, ne kısas, ne de diyet gerekir.[712]

İbn Hatal, Benî Teym b. Edrem b. Galiblerdendi.[713]

Kendisi, Müslüman olmuş,[714] Medine'ye hicret etmişti.[715]

Peygamberimiz Aleyhisselam onu zekât ve sadaka tahsildarlığı vazifesine tayin etmişti.[716]

İbn Hatal'ın hizmetini gören Müslüman bir kölesi vardı.[717] Huzâalardandı.[718] Peygamberimiz Aleyhisselam, bu köleyi de yanına katarak, İbn Hatal'ı tahsilata göndermişti.[719]

Köle, İbn Hatal'ın hizmetini görüyor, yemeğini yapıyordu.[720]

Bunlar, bir konak yerinde konakladılar.

İbn Hatal; kendisi için erkek bir davar kesip yemek yapmasını köleye emretti.[721]

Öğle vakti,[722] yatıp uyudu.

Uyandığı zaman, kölenin kendisi için yemek yapmadığını gördü.[723] Köle de uyuyakalmıştı.

---

708 Mâlik, 1/423 İbn Sa'd, 2/139, 140, Ahmed b. Hanbel, 3/164, Buhârî, Sahîh, 5/92.
709 Mâlik, 1/423, İbn Sa'd, 2/139, 140, Ahmed b. Hanbel, 3/164, Buhârî, Sahîh, 5/92, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
710 İbn Sa'd, 2/140.
711 İbn İshak, İbn Hişam, 4/51, 52, Belâzurî, Ensâb, 1/360, Taberî, Târîh, 3/119.
712 İbn Esîr, Nihâye, 5/250.
713 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, İbn Hazm, Cevâmi, s. 237.
714 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/359.
715 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/359.
716 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/829, Belâzurî, Ensâb, 1/359, Taberî, Târîh, 3/119.
717 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119.
718 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/359.
719 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
720 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
721 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119.
722 Vâkıdî, Megâzî, 2/859.
723 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Taberî, Târîh, 3/119.

İbn Hatal, köleye son derecede kızdı.[724] Üzerine atılıp,[725] onu döve döve[726] öldürdü.[727] Öldürdüğü zaman, kendi kendine:

"Vallahi, Muhammed'in yanına varırsam, bu suçumdan dolayı beni öldürür!" dedi.[728] İrtidad etti. İslâmiyetten, müşrikliğe döndü.[729]

Topladığı zekât ve sadaka mallarını da sürerek Mekke'ye kaçtı.[730]

Mekkeli müşrikler, İbn Hatal'a:

"Seni bizim yanımıza geri çeviren nedir?" diye sordukları zaman,[731] İbn Hatal:

"Sizin dininizden daha iyisini bulamadım!" dedi,[732] müşrik olarak kalmakta devam etti.[733]

İbn Hatal tepeden tırnağa kadar silahlanmış, uzun kuyruklu bir at üzerinde ve mızrağı elinde olduğu halde Mekke'nin yukarısından çıkıp gelirken, Saîd b. Âs'ın kızları, başörtülerini süvari atlarının yüzlerine sürdüklerini ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'ye girdiğini İbn Hatal'a haber verdiler.

İbn Hatal, onlara:

"Fakat, vallahi, göreceksiniz ki, vücutlar kılıç darbelerinden su tutmayan tulumların ağızlarına benzemedikçe, onlar Mekke'ye giremeyeceklerdir!" demiş ve Handeme'ye kadar çıkıp gitmişti.

Orada İslâm süvarilerini ve çarpışmalarını görünce içine korku düşmüş, titremeye başlamış, Kâbe'ye kadar gidip atından inerek silahlarını çıkarmış, Kâbe'nin örtüleri arasına girmişti.

Benî Ka'blardan birisi, İbn Hatal'ın zırhını, zırh altına giydiği gömleğini, miğferini, tulgasını, kılıcını aldı, atına da binip Hacun'a, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[734]

İbn Hatal'ı, Ebu Berzetü'l-Eslemî ile Saîd b. Hureysü'l-Mahzûmî'nin elbirliğiyle öldürdüklerinin bildirildiği gibi,[735] yalnız Ebu Berze'nin

724 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
725 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119.
726 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
727 İbn İshak, İbn.Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360, Taberî, Târîh, 3/119.
728 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
729 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360, Taberî, Târîh, 3/119.
730 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
731 Vâkıdî, Megâzî, 2/859.
732 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, 860, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
733 Vâkıdî, Megâzî, 2/860.
734 Vâkıdî, Megâzî, 2/826, 827.
735 İbn İshak, İbn Hişam, 4/53, Taberî, Târîh, 3/120.

öldürdüğü de bildirilmiş;[736] Ebu Berzetü'l-Eslemî ise, onu kendisinin öldürdüğünü açıklamış:[737]

"İbn Hatal'ı Kâbe'nin örtüsüne asılmış olduğu halde çıkarıp, Rükünle Makam arasında boynunu vurdum!" demiştir.[738]

Kanları heder edilip öldürülmeleri emredilenler arasında, İbn Hatal'ın şarkıcı iki kadın kölesi de bulunuyordu.

Bunlardan birinin adı Fertana[739] veya Kureyna, diğerinin adı Kuraybe veya Ernebe, Erneb idi.[740]

İbn Hatal içki içer, Peygamberimiz Aleyhisselamı hicv ve tahkir eden şiirler söyler, onları bunlara okutturdu.

Kureyş müşrikleri de, İbn Hatal'ın ve bu şarkıcı kadınların yanlarına gelirler, içki içerler; İbn Hatal'ın söylediği hiciv şiirleri okutulur, dinlenirdi.[741]

Bu şarkıcı kadınların işleri güçleri, Peygamberimiz Aleyhisselam aleyhinde söylenilen hiciv şiirlerini okumaktı.[742]

Fetih günü, bunlardan birisi, yani Erneb yakalanıp öldürüldü.[743]

Diğeri ise kaçtı. Sonradan eman dileyip Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından eman verilinceye kadar görünmedi.[744]

Eman verilince, Fertana, kılık kıyafet değiştirerek gelip Müslüman oldu.[745]

Hâris b. Tulaytıla'nın Öldürülüşü

Benî Huzâalardan Hâris b. Tulaytıla da, kanı heder edilip öldürülmesi emrolunanlar arasında idi.[746]

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'de İslâmiyeti yayarken, Hâris b. Tulaytıla, Peygamberimiz Aleyhisselama ezâ, istihza ve tekzipte en ileri giden ve haklarında:

"Şimdi, sen ne ile emrolunuyorsan, kafalarını çatlatırcasına, apaçık bildir! Müşriklere aldırış etme! Allah'ın yanında başka bir ilah daha tanıyan o

736 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
737 Ahmed b. Hanbel, 4/424, Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
738 Vâkıdî, Megâzî, 2/859, Belâzurî, Ensâb, 1/360.
739 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/825.
740 Vâkıdî, Megâzî, 2/825.
741 Vâkıdî, Megâzî, 2/860.
742 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9.
743 İbn İshak, İbn Hişam, 4/53, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/10.
744 İbn İshak, İbn Hişam, 4/53.
745 Belâzurî, Ensâb, 1/361, Fütûh, 1/46.
746 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/10, Diyarbekrî, 2/94.

alaycılara muhakkak ki Biz yeteriz! Onlar yakında uğrayacakları âkıbetleri öğreneceklerdir! (Hicr: 94-96) mealli âyetler inen azılı müşriklerdendi.[747] Kendisi, Fetih günü Hz. Ali tarafından öldürülmüştür.[748]

Huveyris b. Nukayz'ın Öldürülüşü

Kanı heder edilip öldürülen müşriklerden birisi de, Huveyris b. Nukayz b. Vehb b. Kusayy idi.

Kendisi, Mekke'de Peygamberimiz Aleyhisselama işkence yapan müşriklerdendi.[749]

Huveyris'in sözleri, Peygamberimiz Aleyhisselamın çok ağırına giderdi.[750]

Peygamberimiz Aleyhisselam aleyhinde söylenmiş olan hiciv şiirlerini okur dururdu.[751]

Hz. Abbas Peygamberimiz Aleyhisselamın kızları Hz. Fâtıma ile Ümmü Külsûm'u Mekke'den Medine'ye yollarken, Huveyris onları vurup yere düşürmüştü.[752]

Huveyris Mekke'nin fethi gününde evine kapanmış, kapısını kilitlemişti.

Hz. Ali varıp sorduğu zaman:

"O çöldedir!" denildi.

Kendisinin aranmakta olduğu da haber verildi.

Hz. Ali Huveyris'in kapısından uzaklaşınca[753] Huveyris evinden çıkıp başka bir eve kaçmak isterken, Hz. Ali arkasından yetişti ve onu vurup öldürdü.[754]

Mıkyes b. Subâbe'nin Öldürülüşü

Kanı heder edilip öldürülmesi emrolunan müşriklerden birisi de, Mıkyes b. Subâbe idi.[755] Mıkyes'in kardeşi Hâşim b. Subâbe, Müslüman olup Müreysi' gazasına katılmıştı.[756]

747 İbn İshak, İbn Hişam, 4/50, 51.
748 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/10, Diyarbekrî, 2/94.
749 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/857.
750 Belâzurî, Ensâb, 1/359.
751 Belâzurî, Ensâb, 1/359, İbn Esîr, Kâmil, 2/250.
752 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52.
753 Vâkıdî, Megâzî, 2/857.
754 Vâkıdî, Megâzî, 2/857, Belâzurî, Ensâb, 1/359, İbn Esîr, Kâmil, 2/250.
755 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52.
756 Belâzurî, Ensâb, 1/358.

Amr b. Avf oğullarından Ubâde b. Sâmit'in âilesinden Evs b. Sabit, onu müşrik sanarak yanlışlıkla vurup öldürmüştü.[757]

Mıkyes b. Subâbe, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman olmuş ve kardeşinin diyetini istemişti.

Diyet kendisine ödendikten sonra, kardeşini yanlışlıkla öldürmüş bulunan Müslümanı öldürerek müşrikliğe dönmüş ve Mekke'ye kaçmıştı.[758]

Müşrikler, ona:

"Sen Muhammed'e tâbi olmuştun. Seni bize geri çeviren nedir?" diye sordukları zaman, Mıkyes, iki putun yanına gidip başını kazıtmış ve:

"Ben sizin dininizden daha iyi, daha eski bir din bulamadım!" demiş, sonra da, neler yaptığını, kardeşini yanlışlıkla öldüren Müslümanı nasıl öldürdüğünü Kureyş müşriklerine övünerek haber vermişti.[759]

Fetih günü Mekkeli müşrikler bozguna uğradıkları zaman, Mıkyes b. Subâbe bazı arkadaşlarıyla birlikte bir yerde gizlice oturup içki içmekte idi.[760]

Nümeyle b. Abdullah el-Kinânî onun yerini öğrendi, gidip kendisini dışarı çağırdı. Dışarı çıkınca, kılıçla vurup onu öldürdü.[761]

Nümeyle, Mıkyes b. Subâbe'nin amcasının oğlu idi.[762]

Safvan b. Ümeyye'nin Cidde'ye Kaçışı

Safvan b. Ümeyye; kanlarının dökülmesi helâl sayılan müşriklerden ve Peygamberimiz Aleyhisselamın azılı düşmanlarındandı.[763]

Hudeybiye muahedesinin hükmünü çiğneyerek yüzlerini örtüp Benî Bekrlerle birlikte Huzâaları uyurlarken kılıçtan geçiren Kureyşliler arasında idi.[764]

Mekkelileri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya ayaklandırıp Handeme'de Halid b. Velid'e karşı koyan üç Kureyşliden biri idi.[765]

---

757 Vâkıdî, Megâzî, 2/861.
758 Vâkıdî, Megâzî, 2/861, Belâzurî, Ensâb, 1/358, 359.
759 Vâkıdî, Megâzî, 2/862.
760 Belâzurî, Ensâb, 1/359, İbn Esîr, Kâmil, 2/250.
761 Vâkıdî, Megâzî, 2/860, 861 Belâzurî, Ensâb, 1/359.
762 İbn Seyyid, 2/176.
763 İbn Esîr, Kâmil, 2/248.
764 Vâkıdî, Megâzî, 2/783.
765 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Taberî, Târîh, 3/118.

Savunma birlikleri Halid b. Velid tarafından bozguna uğratılınca,[766] Safvan b. Ümeyye, Peygamberimiz Aleyhisselamdan korkarak Cidde'ye kaçmıştı.[767] Oradan gemiye binip Yemen'e gidecekti.[768]

İkrime b. Ebu Cehil'in Yemen'e Kaçışı

İkrime b. Ebu Cehil de, kanlarının dökülmesi helâl sayılan müşriklerdendi.[769]

İkrime ve babası Ebu Cehil, Peygamberimiz Aleyhisselamın en katı ve azılı düşmanı idi.[770]

İkrime, Peygamberimiz Aleyhisselama işkencede, düşmanlıkta ve ona karşı açılan kavgaları malî gücü ile desteklemekte babasına benzerdi.[771]

Kendisi, müşriklerin ünlü süvarilerindendi.[772]

Mekkelileri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya ayaklandırıp Handeme'de Halid b. Velid kuvvetlerine karşı koyan üç Kureyşîden birisiydi.[773]

Hudeybiye muahedesi hükmünü çiğneyerek yüzlerini örtüp Benî Bekrlerle birlikte Huzâaları uyurlarken kılıçtan geçiren Kureyş müşrikleri arasındaydı.[774]

Müşriklerin savunma birlikleri Halid b. Velid tarafından bozguna uğratılınca,[775] İkrime b. Ebu Cehil de, öldürüleceğinden korkarak Yemen'e kaçtı.[776]

Hebbar b. Esved'in Kaçıp İzini Kaybedişi

Kanının dökülmesi helâl sayılan müşriklerden Hebbar b. Esved b. Muttalib,[777] Mekke'de Müslümanlara en ağır işkenceleri yapardı.[778]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kızı Hz. Zeyneb'i Medine'ye hicreti sırasında Zî Tuvâ'da yakalamış, hevdeç içinde mızrakla vurarak deve-

766 Vâkıdî, Megâzî, 2/825.
767 İbn Esîr, Kâmil, 2/248.
768 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60.
769 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136.
770 İbn Abdilberr, 3/1082.
771 İbn Esîr, Kâmil, 2/248.
772 İbn Abdilberr, 3/1082.
773 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Taberî, Târîh, 3/118.
774 İbn Esîr, Kâmil, 2/239, Diyarbekrî, 2/77, Halebî, 3/4.
775 Aynı kaynaklar.
776 Vâkıdî, Megâzî, 2/851, İbn Esîr, Kâmil, 2/248.
777 Vâkıdî, Megâzî, 2/857.
778 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/9.

sinden kayanın üzerine düşürmüş, karnındaki çocuğunun düşmesine sebep olmuştu.[779] Hz. Zeyneb hastalanmış, vefatına kadar hastalıktan kurtulamamıştı.[780]

Mekke fethedilince Hebbar kaçmış, ele geçirilememiştir.[781]

Abdullah b. Zibârâ İle Hübeyre b. Ebi Vehb'in Necran'a Kaçmaları

Abdullah b. Zibârâ da öldürülmesi emredilen müşrikler arasında idi[782] ve halkın Peygamberimiz Aleyhisselama ve ashabına dili ile ve eli ile en sert ve katı davrananı idi.[783]

Müşrikleri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya kışkırtır dururdu.[784]

Peygamberimiz Aleyhisselam aleyhinde söylediği hiciv şiirleri müşriklerce üstün tutulan güçlü bir şairdi.

Fetih günü, Ümmü Hani'nin kocası Hübeyre b. Ebi Vehb el-Mahzûmî ile birlikte Necran'a kaçmışlardır.[785]

Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'in Öldürülmek İçin Aranılışı

Kâbe'nin örtüsü altında bile bulunsa öldürülmesi emredilen[786] ve kanının dökülmesi helâl sayılan[787] Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh, Müslümandı.[788]

Mekke'nin fethinden önce, Medine'ye hicret etmişti.[789]

Peygamberimiz Aleyhisselama inen vahiyleri yazanlar arasında idi.[790]

Abdullah b. Sa'd; Peygamberimiz Aleyhisselama inen vahyi yazdığı sırada:

---

779 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, Vâkıdî, Megâzî, 2/857, İbn Abdilberr, 4/1854, İbn Seyyid, 2/176, 177, İbn Kayyım, 2/185.
780 İbn Abdilberr, 4/1854, İbn Seyyid, 2/177.
781 Vâkıdî, Megâzî, 2/857, Belâzurî, Ensâb, 1/357.
782 İbn Esîr, Kâmil, 2/250.
783 İbn Abdilberr, 3/901, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/239.
784 Diyarbekrî, 2/94.
785 İbn Esîr, Kâmil, 2/250.
786 İbn İşhak, İbn Hişam, 4/51, 52, Taberî, Târîh, 3/118, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
787 Vâkıdî, Megâzî, 2/855.
788 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Belâzurî, Ensâb, 1/358.
789 İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
790 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Belâzurî, Ensâb, 1/358.

‘El-Kâfirîn’ yerine ‘ez-zâlimîn,’ ‘Azîzün Hakîmün’ yerine ‘Alîmün Hakîmün’ diye yazmış[791] ve:

“Ben de Muhammed’in söylediği gibi söyleyebilirim![792]

Muhammed’e gelen şeyin benzeri bana da geliyor![793]

Muhammed peygamberse ve kendisine vahyolunuyorsa, ben de peygamberim! Bana da vahyolunuyor![794]

Allah ona Kur’ân indiriyorsa, ben de, Allah’ın indirdiğinin benzerini indirebilirim!

Muhammed ‘Semîan Alîmen’ dedi. Ben de ‘Alîmen Hakîmen’ dedim!” demeye başladı.[795]

Yaptığı bu ve benzeri sinsice yaygara ve hainliklerin yayılacağını, Medine’de daha fazla kalamayacağını anlayan Abdullah b. Sa’d,[796] Müslümanlıktan müşrikliğe, küfre dönerek Mekke’ye kaçtı.[797]

Kureyş müşriklerine:

“Kendisi bana Kur’ân’ı yazdırırken ‘Azîzün Hakîmün’ derdi. Ben:

‘Yoksa ‘Alîmün Hakîmün’ mü?’ diye sorardım.

‘Evet! Hepsi de doğrudur’ derdi.

Sizin dininiz, onun dininden daha iyidir!” dedi.[798]

Abdullah b. Sa’d, bu iddialarında samimî olsaydı; Peygamberimiz Aleyhisselamın Kurrâ ashabından Übeyy b. Ka’b’a Kur’ân-ı Kerîm’in yedi lehçeye kadar okunmasına melek tarafından müsaade edildiğini bildirdikten sonra, “‘Gafûren Rahîmen’ desen de olur, ‘Semîan Alîmen’ desen de olur!” buyurduğunu;[799] Kur’ân-ı Kerîm’in Kendisine bütün kâinatın hamd ettiği yegâne hüküm ve hikmet sahibi olan Allah tarafından indirildiği gerçeğini; ve ona hiçbir bâtılın, ne önünden, ne ardından yaklaşamayacağı,[800] hatta Peygamberimiz Aleyhisselamın bile ona kendiliğinden bir şey karıştıramayacağı, böyle bir şeye teşebbüs edecek olsa bir anda kalb

791 Belâzurî, Ensâb, 1/358, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 3/259.
792 Belâzurî, Ensâb, 1/358, Taberî, Tefsîr, 7/274.
793 Belâzurî, Ensâb, 1/358.
794 Taberî, Tefsîr, 7/273, Halebî, 3/36.
795 Taberî, Tefsîr, 7/273.
796 Diyarbekrî, 2/90, Halebî, 3/36.
797 Vâkıdî, Megâzî, 2/855, Belâzurî, Ensâb, 1/358, Halebî, 3/36.
798 İbn Esîr, Kâmil, 2/249.
799 Ahmed b. Hanbel, 5/124.
800 Fussilet: 42.

damarının koparılarak helâk edileceği hakkındaki ilahî teminatı[801] gözönünde tutsaydı, şeytana uyup bu vartaya düşmezdi!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescid-i Haram'a Gelişi ve Kâbe'yi Tavaf Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, çadırında yıkandıktan ve halk da sükûnet bulup yatıştıktan sonra, devesi Kasvâ'yı çadırının kapısına getirterek onun üzerine bindi.[802]

Üsâme b. Zeyd'i yine terkisine aldı.[803]

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın sağ yanında bulunuyor ve Peygamberimiz Aleyhisselamla konuşuyordu.[804]

Muhacirlerle Ensar, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünü, arkasını ve çevresini sarmışlardı.[805] Bu şekilde ilerlemeye başladılar.

Ebtah'ta, Ebu Uhayha'nın evinin hizasında, Ebu Uhayha'nın kızlarına rastladılar. Kızlar, başörtülerini çıkarıp, onlarla süvari atlarının yüzlerindeki tozları siliyorlardı![806]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları görünce, Hz. Ebu Bekir'e bakıp gülümsedi.[807] Hassân b. Sabit'in Kureyş şairlerinden Ebu Süfyan b. Hâris'e karşı söylediği ve bir gün İslâm süvarilerinin doludizgin Mekke'ye gireceklerini dile getiren şiirindeki;[808] kadınların başlarındaki başörtülerini çıkarıp onlarla atların yüzlerindeki tozları sileceklerini anlatan beytini hatırladı[809] ve Hz. Ebu Bekir'e:

"Hassân b. Sabit nasıl söylemiş, ne demişti?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir de, Peygamberimiz Aleyhisselama o beyti okudu.[810]

Nihayet, Müslümanlarla birlikte Kâbe'ye gelip kavuştular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, devesinin üzerinde, Hacerü'l-Esved rüknüne kadar vardı.

Elinde bulunan ucu eğri değnekle işaret ederek Hacerü'l-Esved'i istilam etti ve tekbir getirdi.

801 Hâkka: 44, 46.
802 Vâkıdî, Megâzî, 2/831.
803 Buhârî, Sahîh, 5/93.
804 Vâkıdî, Megâzî, 2/831.
805 İbn Kayyım, 2/138.
806 Vâkıdî, Megâzî, 2/831.
807 İbn İshak, İbn Hişam, 4/66, Vâkıdî, Megâzî, 2/831, Belâzurî, Ensâb, 1/356.
808 Müslim, 4/1936, 1938.
809 Vâkıdî, Megâzî, 2/831.
810 Belâzurî, Ensâb, 1/356.

Müslümanlar da, hep birlikte tekbir getirmeye başladılar.

Mekke tekbir sesleriyle sarsıldı!

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Susunuz!” diye işaret etti.

O sırada, müşrikler dağların başlarına çıkmış, bakıyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kasvâ’nın üzerinde bulunduğu ve Muhammed b. Mesleme de Kasvâ’nın yularından tutmuş olduğu halde, Kâbe’yi tavafa başladı.[811]

Tavafın yedi devresini yaptı.

Her devrede, Hacerü’l-Esved rüknüne geldikçe, elindeki değnekle işaret ederek onu istilam etti.[812]

Tavafın yedinci devresini yapıp tavafı tamamlayınca, Kasvâ’dan indi.

Ma’mer b. Abdullah b. Nadle, gelip Kasvâ’yı dışarı çıkardı.

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam, Makam-ı İbrahim’e vardı. Orada iki rekat tavaf namazı kılıp Zemzem kuyusuna geldi[813] ve:

“Eğer bana uyulmayacak ve Abdulmuttalib oğullarının Zemzem suyunu çekme hizmetine üşüşülüp kendileri bu hizmetten alıkonulmuş olmayacak olsaydı, Zemzem kuyusundan bir kova da kendim çekerdim!” buyurdu.[814]

Hz. Abbas, Zemzem kuyusundan bir kova çekti, Peygamberimiz Aleyhisselam ondan içti.

Bunu Ebu Süfyan’ın (b. Hâris) çektiği de rivayet edilir.[815]

Peygamberimiz Aleyhisselam, o kovadan içtiği gibi, abdest de aldı.

Abdest alırken, Müslümanlar üşüşüp dökülen abdest suyunu yüzlerine sürüyorlar, yere bir damla bile düşürmüyorlardı.

Müşrikler, bunu görünce:

“Biz hiçbir zaman böyle bir hükümdar ne gördük, ne de işittik!” dediler, şaşıp kaldılar.[816]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bundan sonra, Safâ tepeceğine gidip Kâbe’yi görünceye kadar onun üzerine çıktı. Ellerini kaldırdı. Allah’a hamd ü sena ve istediği dualarla dua etmeye başladı.[817]

---

811 Vâkıdî, Megâzî, 2/831, 832.
812 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Vâkıdî, Megâzî, 2/832.
813 Vâkıdî, Megâzî, 2/832.
814 Vâkıdî, Megâzî, 2/832, Aynî, 9/276, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 3/393, Halebî, 3/32.
815 Vâkıdî, Megâzî, 2/832.
816 Diyarbekrî, 2/85, Halebî, 3/32.
817 Müslim, 3/1407.

Fadâle'nin Kötü Niyetini Değiştiren ve İmanını Pekiştiren Bir Hadise

Peygamberimiz Aleyhisselam Kâbe'yi tavaf ederken Fadâle b. Umeyr b. Mülevvah el-Leysî öldürmek maksadıyla Peygamberimiz Aleyhisselama yaklaşınca, Peygamberimiz Aleyhisselam ona doğru vardı ve:

"Sen Fadâle misin?" diye sordu.

Fadâle:

"Evet! Fadâle'yim yâ Rasûlallah!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen içinden ne geçiriyordun?" diye sordu.

Fadâle:

"Hiçbir şey düşünmüyordum! Allah'ı zikirle meşgul oluyordum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, güldü ve:

"Allah'tan af ve yarlıganmak dile!" buyurdu.

Sonra, elini onun göğsüne koyunca, kalbi yatıştı, imanı berkişti.

Fadâle:

"Vallahi, göğsümden elini kaldırdığı zaman, Allah'ın yarattıklarından, bana ondan daha sevgili olan bir şey yoktu!" demiştir.[818]

Ebu Süfyan b. Harb'in İçinden Geçirdiği Bir Kuruntudan Dolayı Uyarılışı

Ebu Süfyan b. Harb Mescid-i Haram'da oturuyorken, Peygamberimiz Aleyhisselamın önde, Müslümanların da arkasından Peygamberimiz Aleyhisselamın izince yürüdüklerini görünce:

"Muhammed için askerler toplasam mı, şu adamla yine çarpışmaya dönsem mi, ne yapsam ki?!" diye içinden kurmaya başlamıştı.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam gelip onun başucuna dikildi ve iki küreği arasına eliyle vurarak:

"Allah o zaman da yine seni hor, hakîr kılar!" buyurdu.

Ebu Süfyan, başını kaldırıp, başucuna Peygamberimiz Aleyhisselamın dikildiğini görünce:

"Şu ana kadar, senin gerçekten peygamber olduğuna kanaat getirememiştim.

---

818 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, İbn Seyyid, 2/180, İbn Kesîr, Bidâye, 4/308, İbn Kayyım, 2/185.

İçimden geçirdiğim kuruntulardan dolayı Allah'a tevbe ediyor, O'ndan yarlıganmak diliyorum!" dedi.[819]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kâbe'nin Anahtarını Getirtmesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mescid-i Haram'ın bir köşesinde oturdu. Mücahidler de, Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresinde oturdular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe'nin anahtarını getirmesi için, Bilal-i Habeşî'yi Osman b. Talha'ya gönderdi.

Bilal-i Habeşî, Osman'a gidip:

"Resûlullah Aleyhisselam Kâbe'nin anahtarını getirmeni sana emrediyor" dedi.

Osman b. Talha, "Olur!" diyerek, anası Sülâfe binti Sa'd'ın yanına gitti.

Bilal-i Habeşî, dönüp onun "Olur!" dediğini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi ve oradaki mücahidlerin yanına oturdu.

Osman b. Talha, anasına -ki, o zaman anahtar onun yanında bulunuyordu-

"Ey anacığım! Anahtarı bana ver! Resûlullah Aleyhisselam bana adam gönderdi ve onu kendisine getirmemi emretti" dedi.

Sülâfe:

"Kavminin şereflendiği, övündüğü bir şeyi götürüp elinle teslim etmenden Allah'a sığınırım![820] O, bu anahtarı sizden alınca, hiçbir zaman size vermeyecektir!" dedi.[821]

Osman b. Talha:

"Vallahi, ya onu bana verirsin, ya da başka biri gelip onu senden zorla alır!" dedi.

Bunun üzerine Sülâfe, anahtarı belindeki uçkurunun içine sokup:

"Hangi adam buraya elini sokacak, onu alabilecek?![822]

Hayır! Lât ve Uzzâ'ya andolsun ki; anahtarı ona hiçbir zaman vermeyeceğim!" dedi.

Osman b. Talha:

"Eğer sen bana emrolunan şeyi yapmaz, anahtarı vermezsen, ben de, kardeşim de öldürülürüm!" dedi.[823]

---

819 İbn Sa'd ve Beyhakî'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 4/304, İbn Sa'd, Beyhakî ve İbn Asâkîr'den naklen Suyutî, Hasâis, 2/85.
820 Vâkıdî, Megâzî, 2/833, Ezraki, Ahbâru Mekke, 1/266.
821 Heysemî, 6/177.
822 Vâkıdî, Megâzî, 2/833, Ezrakî, 1/266.
823 Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/535.

Onların böylece konuştukları sırada, dışarıdan Hz. Ebu Bekir'le Hz. Ömer'in sesi duyuldu.

Osman b. Talha'nın geciktiğini görünce, Hz. Ömer:

"Ey Osman! Yanıma çık!" diyerek seslendi.

Bunun üzerine, Osman'ın anası:

"Ey oğulcuğum! Al anahtarı! Çünkü, onu benden senin alman, Teym oğullarından Ebu Bekir'in ve Adiyy oğullarından Ömer'in almasından daha iyi gelir!" dedi.[824]

Osman b. Talha'nın gelmesi gecikince, Peygamberimiz Aleyhisselam ayağa kalkıp beklemeye ve sıkıntısından terlemeye başladı ve: "Osman'ın anasının, 'O sizden bu anahtarı alınca, artık hiçbir zaman onu size vermeyecektir!' dediğini sanıyorum" buyurdu.[825]

Osman b. Talha anahtarı anasından alıp Peygamberimiz Aleyhisselama getirdi.[826]

Onu uzatırken, Hz. Abbas ayağa kalktı ve:

"Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Bunu, benim üzerimde, sikâye hizmetiyle birleştir!" deyince, Osman b. Talha elini geri çekti.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Osman! Anahtarı bana getir, ver!" buyurdu.

Osman b. Talha:

"Bunu sana Allah emaneti olarak veriyorum!" dedi.[827]

Kâbe Çevresindeki Putların Yıktırılışı

Kâbe'nin çevresinde, tapılmak üzere dikilmiş, kurşunla berkitilmiş[828] 360 put bulunuyordu.[829]

Bunlar, Arap kabilelerine ait olup, zaman zaman gelinir, ziyaret edilir, kendileri için kurbanlar kesilirdi.[830]

Cebrail Aleyhisselam, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Asânı eline alıp dokun onlara!" dedi.[831]

Peygamberimiz Aleyhisselam, elindeki asa ile putlara birer birer dokunuyor ve:

---

824 Vâkıdî, Megâzî, 2/833, Ezrakî, 1/266.
825 Heysemî, 6/177, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/15.
826 Vâkıdî, Megâzî, 2/833, Ezrakî, 1/266.
827 İbn Merduye'den naklen Suyutî, Esbâbu'n-nüzûl s. 66.
828 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, Ezrakî, 1/266, Buhârî, Sahîh, 5/92.
829 İbn Sa'd, 2/136, Ezrakî, 1/120, 212 Buhârî, Sahîh, 5/92, Beyhakî, Delâil, 5/72.
830 Kastallânî, Mevâhib, 1/204, Halebî, 3/30.
831 Kastallânî, Mevâhib, 1/204.

"Hak geldi, bâtıl yok olup gitti![832]

Hak geldi. Yok olan bâtıl, ne yoktan bir şey var edebilir, ne de yok olanı diriltebilir!" buyuruyordu.[833]

Peygamberimiz Aleyhisselam asâ ile dokundukça, putlar yüzlerinin ve arkalarının üzerlerine düşüyorlardı![834]

Onlardan; Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzüne işaret ettiği put kafasının üzerine, kafasına dokunduğu da yüzünün üzerine yıkılıyordu!

Dokunulup da yere yıkılmadık put kalmadı.[835]

Bilal-i Habeşî'nin Kâbe Üzerinde Ezan Okumasından Müşriklerin Tedirgin Olmaları

Peygamberimiz Aleyhisselam; öğle vakti girince, Kâbe'nin üzerine çıkıp ezan okumasını, Bilal-i Habeşî'ye emretti.

Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden birçokları, öldürülmelerinden korkarak dağların başlarına kaçmışlar ve gizlenmişlerdi.

Onlardan, eman dileyen bazılarına da eman verilmiş bulunuyordu.[836]

Ezan okunduğu sırada, Ebu Süfyan b. Harb, Attâb b. Esîd, Hâris b. Hişam ve daha başkaları, Kâbe'nin yanında oturuyorlardı.[837]

Bilal-i Habeşî sesini olanca gücüyle yükselterek ezan okumaya başladı.[838]

Kureyşlilerden bazıları:

"Ey Allah'ın kulları! Kâbe'nin üzerinde ezan okumak, bu kara köleye mi düştü?!" dediler.

Bazısı da, Allah'ın ona gazab edeceğini ve bu işi değiştireceğini söylediler.[839]

"Eşhedü enne Muhammederresûlullah=Şehâdet ederim ki, Muhammed Allah'ın resûlüdür!" şehadeti üzerine, Ebu Cehil'in kızı Cüveyriyye:

"Hayatıma yemin ederim ki; senin adın, sanın yükseldi!

Namazı kılarız, amma, vallahi, sevdiklerimizi öldürenleri hiçbir zaman sevmeyeceğiz![840] Muhammed'e gelen peygamberlik, babama da gelmişti!

---

832 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, İbn Sa'd, 2/136, Ebu'l-Münzir, s. 31, Buhârî, Sahîh, 5/92, 93, Ezrakî, 1/121, Heysemî, 6/176.
833 Buhârî, Sahîh, 5/93, Müslim, 3/1408, Ezrakî, 1/121, İbn Kayyım, 2/183.
834 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, İbn Sa'd, 2/136, Ezrakî, 1/121, Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 1/77, 78, İbn Hazm, Cevâmi, s. 234, İbn Kayyım, 2/183, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 44.
835 İbn İshak, İbn Hişam, 4/59, Ezrakî, 1/121, İbn Kesîr, Bidâye, 4/302.
836 Vâkıdî, Megâzî, 2/846, Ezrakî, 1/274.
837 İbn İshak, İbn Hişam, 4/56, İbn Kayyım, 2/184.
838 Vâkıdî, Megâzî, 2/846, Ezrakî, 1/274.
839 Ezrakî, 1/274.
840 Vâkıdî, Megâzî, 2/846, Ezrakî, 1/274, 275, Belâzurî, Ensâb, 1/356.

Fakat, o bunu reddetmiş, kavmine aykırı davranmak istememişti!" dedi.[841]

Halid b. Esîd:

"Kim bu seslenen?" diye sordu.

"Bilal b. Rebah!" dediler.

Halid b. Esîd:

"Ebu Bekir'in Habeşli kölesi mi?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Halid b. Esîd:

"Nerede sesleniyor?" diye sordu.

"Kâbe'nin üzerinde!" dediler.

Halid b. Esîd:

"Onu Kâbe'nin üzerine Ebu Talha oğulları mı çıkardı?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Halid b. Esîd:

"O neler söylüyor?" diye sordu.

"'Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden resûlullah=Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Yine şehadet ederim ki; Muhammed Allah'ın kulu ve resûlüdür!' diyor" dediler.[842]

Halid b. Esîd:

"Allah'a şükürler olsun ki; babam Üseyd'i [Esîd'i] öldürdü de, ona bu günü göstermemek, şu hoşlanmayacağı sesi işittirmemek lutfunda bulundu!" dedi.[843]

Esîd, Mekke'nin fethinden bir gün önce ölmüştü.[844]

Hâris b. Hişam:

"Vallahi, onun gerçekten peygamber olduğunu bilseydim, muhakkak, kendisine tâbi olurdum!" dedi.[845]

Haris b. Hişam'a:

"Muhammed'in putları adamlara nasıl kırdırdığını ve şu kara köleyi Kâbe'nin üzerinde nasıl bağırttığını görmüyor musun?" denildiği zaman da:

"Eğer Allah böyle olmasını istemeseydi, elbette onu değiştirirdi!" dedi.[846]

---

841 Vâkıdî, Megâzî, 2/846, Ezrakî, 1/275, Belâzurî, Ensâb, 1/359, Süheylî, 7/138.
842 İbn Ebi Şeybe'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/536.
843 Vâkıdî, Megâzî, 2/846, Ezrakî, 1/275, Belâzurî, Ensâb, 1/359, İbn Esîr, Kâmil, 2/254.
844 Ezrakî, 1/275.
845 İbn İshak, İbn Hişam, 4/56, İbn Kayyım, 2/184.
846 Süheylî, 7/137.

Hakem b. Ebi'l-Âs:

"Vallahi, bu, büyük bir hadisedir: Benî Cumahların kölesi çıksın da, Ebu Talhalara ait Beytullah üzerinde anırsın!? Olur şey değil!" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Eğer Allah buna gazaplanırsa, muhakkak, onu değiştirir![847]

Eğer buna razı olursa, onu yerleştirir!" dedi.[848]

Ebu Süfyan b. Harb ise:

"Ben bir şey söylemeyeceğim! Eğer bir şey söyleyecek olursam, şu kumlar, söylediğimi Muhammed'e haber verirler!" dedi.[849]

Cebrail Aleyhisselam, gelip, bunların söylediklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[850]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların yanına varıp üzerlerine dikildi[851] ve:

"Ben sizin söylediklerinizi biliyorum.[852]

Ey filan! Sen şöyle söyledin!

Ey filan! Sen şöyle söyledin!

Ey filan! Sen de şöyle söyledin!"[853] buyurarak, onların söylediklerini kendilerine birer birer haber verdi.[854]

Ebu Süfyan:

"Yâ Rasûlallah! İyi ki, ben bir şey söylemedim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi.[855]

Hâris b. Hişam ile Attâb b. Esîd:

"Biz şehadet ederiz ki; sen Allah'ın Resûlüsün!

Çünkü, vallahi, bu söylediklerimize, yanımızdakilerden başka hiç kimse vâkıf değildi!

Söylediklerimiz, sana her halde Allah tarafından haber verilmiştir!" dediler.[856]

---

847 Vâkıdî, Megâzî, 2/46, Ezrakî, 1/275.
848 Vâkıdî, Megâzî, 2/846.
849 İbn İshak, İbn Hişam, 4/46, Vâkıdî, Megâzî, 2/46, Ezrakî, 1/275, İbn Kayyım, 2/184.
850 Vâkıdî, Megâzî, 2/846,, Ezrakî, 1/275.
851 İbn İshak, İbn Hişam, 4/56, Ezrakî, 1/275, İbn Kayyım, 2/184.
852 İbn İshak, İbn Hişam, 4/İbn Kayyım, 2/184.
853 Ezrakî, 1/275.
854 İbn İshak, İbn Hişam, 4/56, İbn Kayyım, 2/184.
855 Ezrakî, 1/275.
856 İbn İshak, İbn Hişam, 4/56, İbn Kayyım,, 2/184.

Yıkılan Putların Kırılacaklarının Kırılışı ve Yakılacaklarının Yakılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam; öğle namazını kıldıktan sonra, Kâbe çevresindeki bütün putların biraraya toplanarak yakılacak olanlarının yakılmasını, kırılacak olanların kırılmasını emretti, emri yerine getirildi.

Bu hususta söylenen bir şiirde:

"Sen Mekke'nin fethinde putları kırdıkları gün, Muhammed (Aleyhisselam)ı ve ordusunu bir görseydin, Allah'ın nurunun nasıl parıldadığını, şirkin, küfrün yüzünü karanlıkların nasıl bürüdüğünü görürdün!" denilmiştir.[857]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmü Hani'nin Evinde Fetih Namazı Kılışı

Putların yıkılışı, kırılışı sırasında, Peygamberimiz Aleyhisselamın saçı, sakalı çok tozlanmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, amcası Ebu Talib'in kızı Ümmü Hani'nin evine gitti. Orada, Hz. Fâtıma'nın getirdiği örtü ile siperlenerek yıkandı.[858]

Ümmü Hani de; Peygamberimiz Aleyhisselamın, Fetih günü olan Cuma günü evine gelip guslettikten sonra sekiz rekat namaz kıldığını bildirmiştir.[859]

Bu namaz, fetih namazı idi.

Kumandanlar bir memleketi, bir kaleyi fethettikleri zaman, bu namazı kılarlardı.[860]

Sa'd b. Ebi Vakkas da, Medâin'i fethettiği ve Kisrâ'nın eyvânına girdiği zaman, orada bu namazı kılmıştı.[861]

Fetih namazı sekiz rekat olup, bunda ne selamla aralarını ayırma, ne imamla birlikte (cemaatla) kılma, ne de açıktan kıraat vardır.

Taberî'ye göre, bu namaz sünnettir.[862]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kıldığı sekiz rekattan ikisi, Mekke'nin fethine şükür içindi.

---

857 Ebu'l-Münzir, s. 31, Ezrakî, 1/121.
858 İbn Sa'd, 2/144, 145.
859 Ahmed b. Hanbel, 6/342.
860 Süheylî, 7/108, İbn Kayyım, 2/184.
861 Süheylî, 7/108, İbn Kesîr, Bidâye, 4/300.
862 Süheylî, 7/108.

İkisi, kuşluk namazına başlangıçtı.

Dördü de, öteden beri kılageldiği kuşluk namazı idi.[863]

Peygamberimiz Aleyhisselam Ümmü Hani'nin evine vardığı zaman, Ümmü Hani:

"Yâ Rasûlallah! Kocamdan, akrabam olan bazı kimseler, bana sığınmış bulunuyorlar.

Ali b. Ebu Talib ise, Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasına kulak asmayacağını söylemiştir.

Ali'nin bunların yerini öğrenip kendilerini öldüreceğinden korkuyorum.

Ümmü Hani'nin evine girenlere, sığınanlara, Allah'ın Kelamını dinleyip Resûlüne iman edinceye kadar eman verildiğini açıklasan?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ümmü Hani'nin eman verdiğine, biz de eman verdik!" buyurdu.

Sonra da, Ümmü Hani'ye:

"Senin yanında, yiyebileceğimiz bir şey var mı?" diye sordu.

Ümmü Hani:

"Yanımda kuru ekmek kırıntılarından başka bir şey yok! Onu da sana sunmaya utanırım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu getir, suyun içine ufala! Tuz da getir!" buyurdu ve:

"Biraz da katık var mı?" diye sordu.

Ümmü Hani:

"Yâ Rasûlallah! Yanımda sirkeden başka bir şey yok!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Getir onu!" buyurdu, yemeğinin üzerine döküp yedikten sonra, Yüce Allah'a şükretti.

Ümmü Hani'ye de:

"Ne güzel katıktır sirke!

Ey Ümmü Hani! Sirke bulunan ev yoksul olmaz!" buyurdu.[864]

Mücahidlerin Fetih Gecesini Zikir ve İbadetle Geçirmeleri

Mücahidler, Mekke'yi fethettikleri günün gecesinde, sabaha kadar tekbir, tehlil getirmekten, Kâbe'yi tavaftan geri durmadılar.

---

863 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/255.

864 Taberânî, Mu'cemu's-sagîr, 2/67, 68, Heysemî, 6/175, 176.

Bunu gören Ebu Süfyan, karısı Hind'e:

"Sen bunun Allah'tan olduğu kanaatinde misin?" diye sordu.

Hind:

"Evet! Bu, Allah tarafından olan bir iştir!" dedi.

Ertesi günü, sabaha çıkınca, Ebu Süfyan erkenden Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen Hind'e, 'Bunun Allah'tan olduğu kanaatinde misin?' diye sordun. O da, 'Evet! Bu, Allah tarafından olan bir iştir!' dedi" buyurdu.

Ebu Süfyan:

"Şehadet ederim ki; Sen Allah'ın Resûlüsün!

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a andolsun ki; bu sözümü Allah ile, Hind'den başka, insanlardan hiçbir kimse işitmemiştir!" dedi.[865]

Kâbe'nin İçindekiler ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Kâbe'ye Girişi

Müşriklerin nazarında, putların en büyüğü olan Hübel putu,[866] Kâbe'ye hediye edilen şeylerin konulduğu kuyunun başında dikili bulunuyordu.[867]

Bu put, kırmızı akikten yapılmıştı ve insan şeklinde idi.

Sağ eli kırılmış olarak elde edilmiş olup, Kureyşîler ona altından bir el yaptırmışlardı.[868]

Hübel; Benî Bekrlerin, Maliklerin, Milkânların, Kinanelerle Kureyşîlerin putu idi.[869]

Seferden dönen bir kimse, Kâbe'yi tavaf edip Hübel'in yanında tıraş olduktan sonra ev halkının yanına varırdı.[870]

Rivayete göre; Amr b. Luhayy, bazı işleri için Mekke'den çıkıp Şam'a gitmişti.

O zaman, Amalikaların oturduğu Belka' ülkesindeki Meâb'a uğradı. Amalikaların putlara taptıklarını görünce:

"Sizin taptığınızı gördüğüm bu putlara ne için tapıyorsunuz?" diye sordu.

---

865 İbn Kesîr, Bidâye, 4/304, Zürkânî, 2/320.
866 İbn İshak, İbn Hişam, 1/155, Ebu'l-Münzir, s. 27, 28.
867 İbn İshak, İbn Hişam, 1/160, Ezrakî, 1/119.
868 Ebu'l-Münzir, s. 28, 103, Ezrakî, 1/119.
869 İbn Hazm, Cemhere, s. 492.
870 Ezrakî, 1/117.

Onlar da:

"Bu taptığımız putlardan yağmur dileriz, yağmura kavuşuruz.

Yardım dileriz, yardım olunuruz!" dediler.

Amr b. Luhayy:

"Arap ülkesine götürmek ve Arapları taptırmak için bu putlardan birini bana verir misiniz?" dedi.

Onlar da, ona Hübel putunu verdiler.

Amr b. Luhayy, Hübel'i Mekke'ye getirip dikti ve ona tapmalarını, tazimde bulunmalarını halka emretti.

Kader ve nasip oklarının çekim işi de, Hübel'in yanında, görevlisi tarafından yapılırdı.[871]

Kureyş eşrafından Safvan b. Ümeyye, bu işe bakardı.[872]

Kâbe'nin içinde, Hübel putundan başka, hurma ağacından yapılmış iki güvercin heykeli ile,[873] İbrahim Aleyhisselamın kestiği koçun iki boynuzu da bulunuyordu.[874]

O zaman, Kâbe'nin altı direği vardı.[875] Bunlar iki sıra halinde idi.[876] Direkler yaldızla süslenmişti.

Kapıya doğru olan direkte Hz. Meryem'le kucağında İsa Aleyhisselamın sureti;

Öteki direklerde de, peygamberlerin, meleklerin ve oklarla fal çeken ihtiyar bir adam şeklinde İbrahim Aleyhisselamın sureti, bir koç veya bir koç başı ile ağaçlar çizilmiş bulunuyordu.[877]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe anahtarcısı Osman b. Talha'dan anahtarı eline alıp Kâbe'yi açtı.[878]

Kâbe'nin içinde putları;[879] meleklerin ve meleklerden başkalarının,[880] İbrahim Aleyhisselamın,[881] İsmail Aleyhisselamın[882] eliyle fal çeker bir şekilde tasvir edilmiş olduğunu görünce:[883]

---

871 İbn İshak, İbn Hişam, 1/79, 155.
872 İbn Abdilberr, 3/721, Zehebî, Siyer, 2/408.
873 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Ezrakî, 1/169.
874 Ezrakî, 1/166, 167.
875 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Ezrakî, 1/266.
876 Aynî, 9/244.
877 Ezrakî, 1/165, 167, 169.
878 Aynî, 9/243, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 3/371, Kastallânî, Mevâhib, 1/204.
879 Buhârî, Sahîh, 2/160.
880 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, Vâkıdî, Megâzî, 2/834.
881 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, Vâkıdî, Megâzî, 2/834, Buhârî, Sahîh, 2/160.
882 Buhârî, Sahîh, 2/160.
883 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, Vâkıdî, Megâzî, 2/834.

“Allah bunları yapanları kahretsin![884]

Büyüğümüzü fal oku çeker bir halde tasvir etmişler!

İbrahim’in hal ve şanında fal okları çekmek yoktur![885]

Vallahi, o puta tapanlar da bilirlerdi ki, bu iki peygamber hiçbir zaman fal okları çekmemişlerdir!” buyurdu ve:

“İbrahim, ne bir Yahudi, ne de bir Hıristiyandı. Fakat, o, Allah’ı bir tanıyan, dosdoğru bir Müslümandı. Müşriklerden değildi o!” (Âl-i İmran: 67) mealli âyeti okudu.[886]

Kâbe’nin içindeki putları çıkarmasını[887] ve suretleri gidermesini Hz. Ömer’e emretti.[888]

Hz. Ömer, Kâbe’ye girip, silmedik suret, kırmadık heykel bırakmadı.

Ancak, İbrahim Aleyhisselamın suretine dokunmadı.

İbrahim Aleyhisselam, çok yaşlı ve fal oku çeker bir biçimde çizilmişti.[889]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe’nin içine girip İbrahim Aleyhisselamın çizilmiş resminin çizilmediğini görünce:

“Ey Ömer! Ben sana, ‘Hiçbir suret bırakmayacaksın! Hepsini silip yok edeceksin!’ diye emir vermedim mi?!” buyurdu.[890]

Hz. Ömer:

“O, İbrahim’in sureti idi!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sil onu da!” buyurdu.[891]

Hz. Ömer, Kâbe’de, bezle silip yok etmedik suret bırakmadı.[892]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe’nin kapısının üzerlerine kapatılmasını emretti; kapatıldı.

Kâbe’nin içinde, uzunca bir müddet kaldılar.[893]

Kâbe’nin, Abdullah b. Zübeyr zamanında yıkılıp yaptırılmasından önceki durumuna göre;[894] Peygamberimiz Aleyhisselam Kâbe’nin altı direğinden

884 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55.
885 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55.
886 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55.
887 Buhârî, Sahîh, 2/160.
888 İbn Sa’d, 2/142, Ahmed b. Hanbel, 3/336.
889 Vâkıdî, Megâzî, 2/834.
890 Vâkıdî, Megâzî, 2/834, Halebî, 3/30.
891 Vâkıdî, Megâzî, 2/834.
892 İbn Sa’d, 2/142, Ahmed b. Hanbel, 3/396.
893 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Ezrakî, 1/266, Buhârî, Sahîh, 2/160.
894 Aynî, 9/244, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 3/372, 373.

ikisi sağında, biri solunda, üçü de arkasında kalacak[895] ve Kâbe'nin kapısı arkasına gelecek şekilde, ön sıradaki iki direk arasında, yeşil mermerin bulunduğu[896] yamacındaki duvarla aralarında üç zirâ kadar aralık kalan yerde durup[897] iki rekat namaz kıldı.[898]

Abdullah b. Ömer de, Kâbe'ye girince, Kâbe'nin kapısı arkasına gelmek üzere, yamacındaki duvara üç zirâ kalıncaya kadar ilerleyip, Bilal-i Habeşî'nin:

"Resûlullah Aleyhisselam burada kıldı" diye gösterdiği yerde kılardı.[899]

Kâbe'nin içine girmek ve iki rekat namaz kılmak, müstehabdır.[900]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe'nin içinde namaz kıldıktan,[901] Kâbe'nin her köşesini dolaşarak tekbir getirdikten,[902] tesbih ve dua ettikten,[903] içeride uzunca bir müddet kaldıktan sonra, kapı açıldı.

Bilal-i Habeşî, kapının arkasında, ayakta durmakta idi.[904]

İçeriye ilk dalan, Abdullah b. Ömer oldu. Bilal-i Habeşî'yi kapının arkasında bulup, ona Peygamberimiz Aleyhisselamın nerede namaz kıldığını sordu, fakat kaç rekat kıldığını sormayı unuttu.

Bilal-i Habeşî, Peygamberimiz Aleyhisselamın namaz kıldığı yeri ona haber verdi.[905]

O sırada, Kureyşîler Mescid-i Haram'a dolmuşlar,[906] Kâbe'nin çevresinde oturmuşlardı.[907]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ne yapacağını merakla bekliyorlardı.[908]

Peygamberimiz Aleyhisselam Kâbe'nin kapısının eşiğinde ayakta duruyor,[909] kapının sövelerine iki eliyle tutunuyordu.[910]

Gün, fethin ikinci günü idi.[911]

---

895 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Ezrakî, 1/266, 272.
896 Aynî, 9/244, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 3/373.
897 Ahmed b. Hanbel, 6/13, İbn Kayyım, 2/183.
898 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, İbn Sa'd, 2/137, Ezrakî, 1/269.
899 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55-56, Buhârî, Sahîh, 2/160, Ezrakî, 1/268, 269.
900 Aynî, 9/244, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 3/373.
901 Vâkıdî, Megâzî, 2/835.
902 İbn Sa'd, 2/142, Buhârî, Sahîh, 5/93.
903 İbn Sa'd, 2/142.
904 Buhârî, Sahîh, 5/93.
905 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, 56, Buhârî, Sahîh, 5/93, Ezrakî, 1/268.
906 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, İbn Kayyım, 2/183.
907 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, İbn Sa'd, 2/137.
908 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, İbn Kayyım, 2/183.
909 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Ezrakî, 1/267, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 44.
910 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, İbn Sa'd, 2/137, Ebu Ubeyd, s. 159, Ezrakî, 1/267, İbn Kayyım, 2/183.
911 İbn Hazm, Cevâmi, s. 234, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 44.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Birinci Fetih Hutbesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, üç kere tekbir getirdikten sonra:[912]

"Hamd, Allah'a mahsustur.[913] Allah'tan başka ilah yoktur. Yalnız O vardır. O'nun hiçbir eşi, ortağı yoktur![914]

O, va'dini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. Toplanan düşmanları, tek başına bozguna uğrattı!

İyi biliniz ki;[915] Cahiliye çağına ait olup,[916] övünme vesilesi edinilegelen her şey, kan, mal dâvâları... bunların hepsi, şu ayaklarımın altında kalmış, kaldırılmıştır!

Ancak, Beytullah perdedarlığı (hicâbe) hizmeti ile hacılara su dağıtma (sikâye) hizmeti, bunun dışındadır.[917]

Eski kan dâvâları kaldırılmış olmakla birlikte, bundan sonra bir cinayet vuku bulacak olursa, bilesiniz ki:

Kamçı ve sopa ile yapılan ve yarı kasıtlı sayılan hata cinayetine ağır diyet ödenmesi gerekir ki, bu da, içlerinden kırkının karınlarında yavruları bulunmak şartıyla, yüz devedir.[918]

Ey Kureyş cemaati![919] Muhakkak ki, Allah, Cahiliye gururunu, Cahiliye atalarıyla (soy soplarıyla) övünüp büyüklenmeyi sizden kaldırmıştır!

Bütün insanlar[920] Âdem'den,[921] Âdem de topraktan yaratılmıştır.[922]

İnsanlar iki kısım, iki sınıftır.

Bir kısmı mü'min ve müttakîdir; Allah katında değerli ve şereflidir.

Diğer kısmı ise azgındır, yaramazdır. Bunlar, Allah katında da değersiz ve şerefsizdir![923]

---

912 Ebu Davud, 4/185.

913 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Abdurrezzak, 9/281, Ebu Ubeyd, s. 160, Ahmed b. Hanbel, 2/11, 3/410, Ezrakî, 2/121, İbn Mâce, 2/878, Nesâî, 8/42.

914 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Abdurrezzak, 9/282, Ebu Ubeyd, s. 159, Ahmed b. Hanbel, 3/410, Ebu Dâvud, 4/185, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Esîr, Kâmil, 2/252.

915 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Abdurrezzak, 9/281, Ebu Ubeyd, s. 159, 160, Ezrakî, 2/121, Ahmed b. Hanbel, 2/11, 3/410, Ebu Dâvud, 4/185, İbn Mâce, 2/878, Nesâî, 8/41, 42, Taberî, Târîh, 3/120.

916 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Abdurrezzak, 9/281, Ebu Ubeyd, s. 159, Ezrakî, 1/114, Ahmed b. Hanbel, 2/11, 3/410, İbn Mâce, 2/8785.

917 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Vâkıdî, Megâzî, 2/835, 836, Abdurrezzak, 9/282, Ezrakî, 1/114, 2/121, Ebu Ubeyd, s. 159, 160, Ahmed b. Hanbel, 2/11, 3/410, İbn Mâce, 2/878, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

918 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Abdurrezzak, 9/282, Ebu Ubeyd, s. 160, Ahmed b. Hanbel, 2/11, 3/410, Ezrakî, 2/121, Ebu Dâvud, 4/185, 195, İbn Mâce, 2/877, 878, Nesâî, 8/41, 42.

919 "Ey insanlar!" diye de rivayet edilmiştir (Tirmizî, Sünen, 5/389).

920 "Hepiniz," diye de rivayet edilmiştir (Vâkıdî, Megâzî, 2/836).

921 Âdem oǥullarıdır (İbn Sa'd, 2/143, Tirmizî, Sünen, 5/389).

922 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, İbn Sa'd, 2/143, Ezrakî, 2/121, Tirmizî, Sünen, 5/389, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Kayyım, 2/184, İbn Kesîr, Bidâye, 4/301, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

923 Tirmizî, Sünen, 5/389, Zemahşerî, 3/569, Nesefî, 4/173.

Nitekim, Yüce Allah:[924]

'Ey insanlar! Gerçekten, Biz, sizi bir erkekle bir kadından yarattık.

Birbirinizle tanışasınız diye, sizi büyük büyük topluluklara, küçük küçük kabilelere ayırdık.

Şüphe yok ki, sizin Allah katında en değerliniz, en şerefliniz, Allah'tan en çok sakınanınızdır.

Allah her şeyi hakkıyla bilen, her şeyden haberdar olandır!'[925] buyuruyor.

Ey Kureyş cemaati![926] Ey Mekkeliler![927] Ne dersiniz?[928]

Şimdi, hakkınızda benim ne yapacağımı sanırsınız?" diye sordu.

Kureyşîler:

"Biz, senin hayır ve iyilik yapacağını sanır ve 'Sen hayır yapacaksın!' deriz.

Sen, kerem ve iyilik sahibi bir kardeş; kerem ve iyilik sahibi bir kardeş oğlusun![929]

Gücün yetti, iyi davran!" dediler.[930]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim halimle sizin haliniz, Yusuf (Aleyhisselam)ın kardeşlerine dediği gibi olacaktır.[931]

Yusuf (Aleyhisselam)ın kardeşlerine dediği gibi, ben de:

'Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur! Allah sizi yarlıgasın! O, Esirgeyicilerin En Esirgeyicisidir!' [Yusuf: 92] diyorum.[932] Gidiniz! Sizler, azad ve serbestsiniz!" buyurdu.[933]

Yüce Allah o Kureyş müşriklerini eline düşürmüş, kendisine boyun eğdirmiş iken Peygamberimiz Aleyhisselam böylece onları bağışlamış, azadlamış, serbest bırakmıştır.

---

924 Tirmizî, Sünen, 5/389, İbn Kesîr, Tefsîr, 4/218.

925 Hucurât: 14, İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, 55, Tirmizî, Sünen, 5/389, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Kesîr, Bidâye, 4/301, İbn Kayyım, 2/184, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

926 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Esîr, Kâmil, 2/252, İbn Kesîr, Bidâye, 4/301, İbn Kayyım, 2/184, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

927 Taberî, Târîh, 3/120, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

928 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Ezrakî, 2/121.

929 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, Vâkıdî, Megâzî, 2/835, Ezrakî, 2/121, Belâzurî, Fütûh, 1/47, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Esîr, Kâmil, 2/252, İbn Kayyım, 2/184, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

930 Aynı kaynaklar.

931 İbn Sa'd, 2/142.

932 Vâkıdî, Megâzî, 2/835, İbn Sa'd, 2/142, Ezrakî, 2/121, Belâzurî, Fütûh, 1/47, İbn Kayyım, 2/184.

933 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, Taberî, Târîh, 3/120, İbn Seyyid, 2/178, Kastallânî, Mevâhib, 1/201.

Bunun içindir ki, Mekkelilere "Tulekâ=Azadlanmışlar" adı verilmiştir.[934]

Mekke fethedilip Peygamberimiz Aleyhisselam Kureyşîlerden Safvan b. Ümeyye'ye, Ebu Süfyan b. Harb'e, Hâris b. Hişam'a haber saldığı gün, Hz. Ömer, kendi kendine:

"Allah onlara hakim olma fırsatını bize vermiş bulunuyor. Onların yapmış oldukları kötülükleri anlatayım, başlarına kakayım!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara söylediklerini söyleyince, Hz. Ömer:

"Benden istemeyerek sâdır olan sözden pişmanlık duydum ve Resûlullah Aleyhisselamdan utandım!" demiştir.[935]

Peygamberimiz Aleyhisselamın İkinci Fetih Hutbesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, yine Fethin ikinci günü,[936] öğle namazından sonra,[937] Kâbe'nin merdiveninde,[938] arkası Kâbe'ye dayalı olarak[939] Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra,[940] halka şöyle hitab etti:

"Ey insanlar! Şüphe yok ki, Allah, göklerle yeri, güneş ile ayı yarattığı gün, Mekke'yi de haram ve dokunulmaz kılmıştır![941]

Burası, Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı bir bölgedir.[942]

Kıyamet gününe kadar da, haram ve dokunulmaz olarak kalacaktır![943]

Mekke'yi haram ve dokunulmaz kılan, Allah'tır.

Onu insanlar Harem kılmamışlardır.[944]

Mekke'nin ganimetlerinden hiçbir şey bize helâl olmamıştır.[945]

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir kimse için, Mekke Hareminde kan dökmek, ağaç kesmek helâl olmaz![946]

---

934 Taberî, Târîh, 3/120, İbn Esîr, Kâmil, 2/252.
935 İbn Sa'd, 2/141, 142.
936 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, İbn Sa'd, 2/137, Ahmed b. Hanbel, 4/31, 32, Ezrakî, 2/123, Buhârî, Sahîh, 1/35, Nesâî, 5/205.
937 Vâkıdî, Megâzî, 2/844, İbn Sa'd, 2/137, Ahmed b. Hanbel, 4/32.
938 Ahmed b. Hanbel, 2/11.
939 Ahmed b. Hanbel, 2/179.
940 Ahmed b. Hanbel, 6/385.
941 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, İbn Sa'd, 2/137, Ahmed b. Hanbel, 4/32, Buhârî, Sahîh, 5/98, Nesâî, 5/203.
942 Ahmed b. Hanbel, 1/259, 315, 316, Nesâî, 5/203.
943 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, İbn Sa'd, 2/137, Ahmed b. Hanbel, 4/32, Buhârî, Sahîh, 5/98, Nesâî, 5/203.
944 Ahmed b. Hanbel, 4/31, 32, 6/385, Buhârî, Sahîh, 1/35.
945 İbn Sa'd, 2/137.
946 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, Ahmed b. Hanbel, 4/31, 6/385, Buhârî, Sahîh, 1/35.

Mekke'de kan dökmek benden önce hiçbir kimse için helâl olmadığı gibi, benden sonra da, hiçbir kimse için helâl olmayacaktır.

Bana da, ancak, gündüzün belli bir saatinde helâl kılınmıştır.[947] Ki, bu da, Mekkelilerin ilahî gazabı haketmiş olmalarından ileri gelmiştir.[948]

Şüphe yok ki, Fil'i Mekke'ye girmekten alıkoyan, tutan, Allah'tır.

Mekkeliler üzerine, Resûlullah ile mü'minler de, ancak bir kez salınmışlardır. İyi bilin ki; şu saatte Mekke benim için bile haramdır![949]

Mekke'nin bugünkü haramlığı, dünkü haramlığı haline dönmüştür![950]

Bu söylediklerimi, burada bulunanlar, burada bulunmayanlara ulaştırsın!

Şayet size biri çıkıp:

'Resûlullah burada çarpışma yapmıştı!' diyerek ruhsat yoluna kaçacak olursa, ona:

'Yüce Allah yalnız Resûlüne helâl kılmış, izin vermişti. Size helâl kılmamış, izin vermemiştir!' deyiniz![951]

Mekke'nin av hayvanları ürkütülmez, kaçırılmaz!

Mekke'nin dikeni bile kesilmez!

Mekke'nin ağacına balta vurulmaz!

Yerdeki yitiği, uzanılıp alınmaz! Meğer ki, sahibini aramak için ola.

Mekke'nin yeşil otları biçilmez!"[952] buyurdu.

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! 'Izhırdan başka!' buyur! Onu yasak dışında tut! Çünkü, o, evlerimiz ve kabirlerimiz için gereklidir" dedi.[953]

Peygamberimiz Aleyhisselam, kısa bir müddet sustuktan sonra:[954]

---

947 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/836-844, Ezrakî, 2/122, Ahmed b. Hanbel, 4/31, Buhârî, Sahîh, 1/36, 5/98, Belâzurî, Fütûh, 1/48, Nesâî, 5/204.
948 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Ahmed b. Hanbel, 4/32.
949 Ahmed b. Hanbel, 2/238, Buhârî, Sahîh, 1/36, 8/38.
950 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, İbn Sa'd, 2/137, Ahmed b. Hanbel, 4/31, 31, Buhârî, Sahîh, 1/35, Nesâî, 5/206.
951 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, Ahmed b. Hanbel, 4/31, Buhârî, Sahîh, 1/35, Nesâî, 5/206.
952 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/121, Ahmed b. Hanbel, 1/259, 316, Buhârî, Sahîh, 1/36, 5/98, Nesâî, 5/203, 204.
953 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/121, Ahmed b. Hanbel, 1/259, Buhârî, Sahîh, 1/36, 5/98, Belâzurî, Fütûh, 1/48.
954 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/121, Buhârî, Sahîh, 5/98.

"Izhırdan başka![955] Çünkü, onu biçmek helâldir.[956]

Ey Huzâa cemaati! Siz de artık adam öldürmekten ellerinizi çekiniz! Ne yararı varsa, pek çok adam öldürülmüştür!

Üstelik, Hüzeyllerin adamını da siz öldürdünüz!

Vallahi, onun diyetini (siz ödemezseniz), ben ödeyeceğim![957]

Şu bulunduğum yerdeki andan sonra, kim öldürülürse, öldürülenin ailesi için, iki şeyden birini seçmek vardır:

Ya öldürenin kısas olarak öldürülmesini,

Ya da öldürülenin diyetini (kan bedelini) ister![958]

Hiç şüphesiz, insanların Allah'a karşı en saygısızı, en taşkını, Allah'ın Hareminde adam öldüren, yahut kendi katilinden başkasını öldüren, ya da Cahiliye çağındaki öcünü almak için adam öldürendir!" buyurdu.

O sırada, adamın birisi ayağa kalktı ve:

"Filan, benim oğlumdur. Onun anası ile yatıp kalkmıştım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, hitabesine şöyle devam etti:

"İslâmiyette insanın babasından veya baba tarafından akrabasından başkasına intisap etmesi diye bir şey yoktur!

Cahiliye çağının kötü işleri silinip gitmiştir![959]

Doğan çocuk, döşeğin sahibine aittir!

Zânîye, esleb vardır!" buyurdu.[960]

"Esleb nedir?" diye sorulunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Mahrumluk demektir" buyurdu[961] ve hitabesine şöyle devam etti:

"İddiasını isbatlamak için delil getirmek dâvâcıya, yemin de inkâr edene düşer.[962]

Ey insanlar! Cahiliye çağında birtakım antlaşmalar yapılırdı. Cahiliye çağında yapılmış olan antlaşmalara riayet ediniz![963]

İslâmiyet ona kuvvetten başka bir şey eklemez.[964]

---

955 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/121, Buhârî, Sahîh, 5/98.
956 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/121, Buhârî, Sahîh, 5/98.
957 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/846, Ahmed b. Hanbel, 4/32.
958 İbn İshak, İbn Hişam, 4/58, Vâkıdî, Megâzî, 2/844, Ahmed b. Hanbel, 4/32, Buhârî, 1/36, 8/38.
959 Ahmed b. Hanbel, 2/207.
960 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/122, Ahmed b. Hanbel, 2/179.
961 Ahmed b. Hanbel, 2/207.
962 Vâkıdî, Megâzî, 2/837.
963 Ahmed b. Hanbel Müsned, 2/215.
964 Ahmed b. Hanbel Müsned, 2/207, 215.

İslâmiyette ne Cahiliye antlaşması vardır, ne de fetihten sonra hicret![965]

Fakat, cihad ve cihada niyet vardır.

Seferber edilmek istendiğiniz vakit, hemen seferber olunuz![966]

İslâmiyette Cahiliye çağı antlaşması ihdas etmeyiniz![967]

Müslüman Müslümanın kardeşidir. Bütün Müslümanlar kardeştirler.[968]

Müslümanlar, kendilerinden olmayanlara (düşmanlara) karşı bir eldirler; elbirliğiyle, topluca hareket ederler.

Müslümanların kanları birbirine eşittir.

Zimmetlerini, onların en hafifleri, en uzaktakileri bile yerine getirmeye gayret ederler.[969]

İyi biliniz ki; ne bir kâfir için bir mü'min ve Müslüman öldürülür, ne de onlardan taahhüt sahibi olanların taahhütlerinden dolayı, harbî olan kâfirler için öldürülürler.[970]

Kâfirin diyeti, Müslüman diyetinin yarısıdır.

İyi biliniz ki; İslâmiyette değiş-tokuş yolu ile evlenme yoktur![971]

Kadın ne halasının, ne de teyzesinin üzerine nikâhlanıp biraraya getirilebilir.[972]

Kocasının izni olmadıkça onun malından bir şey vermesi, kadın için helâl, caiz değildir.[973]

Kadın, yanında bir mahremi bulunmadıkça, üç günlük yola gidemez.[974]

İyi bilesiniz ki; vâris için, vasiyyete gerek yoktur![975]

Ayrı din sahipleri, birbirlerine vâris olamazlar.[976]

Parmakların her birisinde diyet, onar onar devedir.

Kemiği görünen derin yaralardan her birisinde diyet, beşer beşer devedir.

Sabah namazından sonra, güneş doğuncaya kadar, namaz yoktur.[977]

---

965 Ahmed b. Hanbel, 2/215.
966 Ahmed b. Hanbel, 1/66, Tirmizî, Sünen, 4/148, 149, Dârimî, 2/156.
967 Ahmed b. Hanbel, 2/207.
968 Vâkıdî, Megâzî, 2/836.
969 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/252, Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ahmed b. Hanbel, 2/207, 211.
970 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ahmed b. Hanbel, 2/215.
971 Ahmed b. Hanbel, 2/215.
972 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ahmed b. Hanbel, 2/207.
973 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ahmed b. Hanbel, 2/207, Ezrakî, 2/122.
974 Vâkıdî, Megâzî, 2/837.
975 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ezrakî, 2/122.
976 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, Ahmed b. Hanbel, 2/195.
977 Ahmed b. Hanbel, 2/207.

Zekât ve sadakaları teslim almak için, hayvanları bir yerden başka bir yere sürdürüp götürtmek yoktur.

Zekât ve sadakalar, ancak, mal sahiplerinin yurtlarında teslim alınacaktır.[978]

Sizi iki günün orucundan nehyederim: Biri Kurban Bayramı günü, diğeri de Ramazan Bayramı günü orucudur.

Sizi iki biçim giyimden de men ederim: Hiçbiriniz, ne ud, edeb yerleri açıkta kalacak biçimde sırt ve baldırlarını sarık ve benzeri bir bez parçasıyla sarsın, sarınsın! Ne de, iki yanı kaldırılıp omuzlara atılınca ud, edeb yerleri açılacak biçimde bir atkıya bürünsün!

Ben size ancak anlayacağınız, tutacağınız yolu gösterdim!" buyurdu.[979]

Yemen halkından Ebu Şah adında bir zât kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Bunları, benim için, yazınız!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına:

"Onun için, yazınız!" buyurdu.[980]

"Ebu Şah için yazdıkları nelerdi?" diye sorulunca, Evzâî:

"Onun için, dinlemiş olduğu hutbe yazıldı" demiştir.[981]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hicâbe ve Sikâye Hizmetlerini Eski Görevlilerine Vermesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, hutbesini bitirdikten sonra, Mescid-i Haram'ın bir köşesine varıp oturdu. Kâbe'nin anahtarını elinde tutuyordu.[982]

Hicâbe (Kâbe'nin kayyımlığı) hizmetini Osman b. Talha'dan, sikâye (hacılara su dağıtıcılığı) hizmetini de Hz. Abbas'tan geri almış bulunuyordu.[983]

Hz. Abbas, Peygamberimiz Aleyhisselama elini uzatarak:

"Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun!

Hicâbe ile sikâye vazifelerini bizim üzerimizde birleştir!" dedi.[984]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben size halkın Beytullah'a göndereceği örtü gibi şeylerden geçiminizi sağlayacağınız şeyi değil, hacıların su ihtiyaçlarını karşılamak üzere serve-

---

978 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, 837, Ahmed b. Hanbel, 2/215.
979 Vâkıdî, Megâzî, 2/836, 837.
980 Ahmed b. Hanbel, 2/238, Buhârî, Sahîh, 8/38.
981 Ahmed b. Hanbel, 2/238.
982 Vâkıdî, Megâzî, 2/837, Ezrakî, 2/267.
983 Ezrakî, 1/114.
984 Ezrakî, 1/114, 267.

tinizden harcayarak bu yüzden hayra ereceğiniz zahmetli şeyi veriyorum!" buyurdu[985] ve sikâye vazifesini Hz. Abbas'a yeniden verdi.

Hz. Abbas'ın Taif'te üzüm bağı vardı.

Gerek İslâmiyetten önce, gerek sonra, oradan kuru üzüm taşır, sunulacak Zemzemlerin içine ondan atılarak, hacılara ikram edilirdi.

Hz. Abbas'tan sonra, İbn Abbas da, onun oğlu da, ondan sonrakiler de, hep böyle yaparlardı.[986]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Osman nerede?" diye sordu.[987] "Bana Osman'ı çağırınız!" buyurdu.[988]

Hz. Osman (b. Affan), ayağa kalktı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bana Osman'ı çağırınız!" buyurarak emrini tekrarladı.

Bunun üzerine, Osman b. Talha ayağa kalktı.[989]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şüphe yok ki, Allah, emanetleri ehil olanlara vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman, adaletle hükmetmenizi emreder" (Nisâ: 58) mealli âyeti okuyarak:[990]

"Ey Ebu Talha oğulları! Yüce Allah'ın emanetini, sizde temelli kalmak ve dürüst hareket etmek üzere alınız!

Onu, zalim olmadıkça, hiç kimse elinizden alamaz![991]

Ey Osman! Yüce Allah size Beytini (Kâbe'sini) emanet ediyor!

Yüce Allah'ın emânetini alınız![992] Ey Osman! İşte, anahtarını al!

Bu gün, iyilik ve ahde vefa günüdür!" buyurdu.[993]

Osman b. Talha anahtarı alıp gittiği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam arkasından ona seslendi.

Osman b. Talha dönüp gelince:

"Sana vaktiyle söylemiş olduğum şey vuku bulmadı mı?" diye sordu.[994]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretten önce, Mekke'de bulunduğu sırada Osman b. Talha'yı İslâmiyete davet etmişti.

O zaman, Osman b. Talha:

---

985 İbn Sa'd, 2/137, Ezrakî, 1/114, 267, Diyarbekrî, 2/85.
986 Vâkıdî, Megâzî, 2/838.
987 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55.
988 Vâkıdî, Megâzî, 2/837, Ezrakî, 1/267.
989 Ezrakî, 1/267.
990 Ezrakî, 1/265.
991 Vâkıdî, Megâzî, 2/838, İbn Sa'd, 2/137, Ezrakî, 1/111, 265.
992 Vâkıdî, Megâzî, 2/838, Ezrakî, 1/267, 268.
993 İbn İshak, İbn Hişam, 4/55, İbn Seyyid, 2/178, İbn Kayyım, 2/184.
994 Vâkıdî, Megâzî, 2/838, Ezrakî, 1/268, İbn Kayyım, 2/184.

"Yâ Muhammed! Sen kavminin dinine aykırı davranmış ve ortaya yeni bir din çıkarmış bulunuyorsun! Doğrusu, benim sana tâbi olacağımı umman, şaşılacak şeydir!" demiş; Peygamberimiz Aleyhisselam bir gün de halk ile birlikte Kâbe'nin içine girmek isteyince, Kâbe'nin kayyımı olan Osman b. Talha Peygamberimiz Aleyhisselama karşı çok kaba ve katı davranmış, Kâbe'ye girmesine engel olmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam onun bu uygunsuz davranışını sükûnetle karşılamış ve:

"Ey Osman![995] Umarım ki; bir gün sen beni bu anahtarı nereye istersem koyacağım, kime istersem vereceğim bir mevkide de göreceksin!" buyurmuştu.

Osman b. Talha:

"O zaman Kureyş mahvolmuş, kıymetten düşmüş olur!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bilakis, asıl o zaman Kureyş yaşayacak ve kıymetlenecektir!" buyurmuştu.[996]

Osman b. Talha, vaktiyle kendisinin Peygamberimiz Aleyhisselama söylemiş olduğu sözünü ve Peygamberimiz Aleyhisselamın da kendisine söylemiş olduğu sözü hatırladı ve:

"Şehadet ederim ki; sen, hiç şüphesiz, Allah'ın Resûlüsün!" dedi.[997]

Ebu Ahmed'in Müşrikler Tarafından Gaspedilen Evleri Karşılığında Cennette Verilecek Köşke Razı Oluşu

Ebu Ahmed b. Cahş, Ebu Süfyan b. Harb'in damadı idi.[998]

Kadın erkek bütün Cahş ailesi Mekke'deki evlerini barklarını bırakıp Medine'ye hicret ettikleri zaman, Ebu Süfyan -onların antlaşmalıları olmasına rağmen- evlerine elkoymuştu.[999]

Ebu Süfyan, damadı Ebu Ahmed'in evini Amr b. Alkame'ye dört yüz dinara satmıştı.[1000]

Ebu Ahmed, bunu haber alınca, söylediği bir şiirle Ebu Süfyan'ı kınamıştı.[1001]

---

995 İbn Seyyid, 2/178, İbn Kayyım, 2/184, Kastallânî, Mevâhib, 1/204, Zürkânî, 2/338.
996 Vâkıdî, Megâzî, 2/837, 838, Ezrakî, 1/267, İbn Seyyid, 2/178, İbn Kayyım, 2/184, Kastallânî, 1/204, Zürkânî, 2/338.
997 Vâkıdî, Megâzî, 2/838 Ezrakî, 1/268, İbn Kayyım, 2/184.
998 Ezrakî, 2/244.
999 İbn Sa'd, 4/102, Ezrakî, 2/244.
1000 İbn İshak, İbn Hişam, 2/145, İbn Sa'd, 4/103, Ezrakî, 2/244.
1001 İbn İshak, İbn Hişam, 2/145, Ezrakî, 2/244, 245.

Peygamberimiz Aleyhisselam Fetih hutbesini irad edip bitirdiği zaman, Ebu Ahmed, Mescid-i Haram'ın kapısında, devesinin üzerinde:

"Allah aşkına ey Abdi Menaf oğulları! Sizinle olan andımıza riayet ediniz.

Allah aşkına ey Abdi Menaf oğulları! Evimi bana geri veriniz!" diyerek bağırmaya başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, hemen Hz. Osman'ı yanına çağırdı. Bir şey söyleyip onu sevindirdi.

Hz. Osman da Ebu Ahmed'in yanına vardı, onu sevindirdi.

Ebu Ahmed devesinden indi, halk ile oturdu.

Kendisinin, Allah'a kavuşuncaya kadar, bu evden bahsettiği duyulmadı.[1002]

Ebu Ahmed'e:

"Sana Resûlullah Aleyhisselam ne söyledi?" diye sorduklarında:

'Sabredersen, senin için hayırlı olur: Bu evine karşılık, sana Cennette bir köşk var!' buyurdu.

Ben de:

'Sabrederim!' dedim" demiştir.[1003]

Ebu Ahmed'in ev halkı da:

"Resûlullah Aleyhisselam, Ebu Ahmed'e:

'Evine karşılık, sana Cennette bir köşk var!' buyurdu" demişlerdir.[1004]

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından sonra, Hz. Osman'a da:

"Fetih günü, Ebu Ahmed'in sözü üzerine Resûlullah Aleyhisselam sana ne söylemişti?" diye sorulmuştu.

Hz. Osman:

"Resûlullah Aleyhisselamın sağlığında ondan söz etmedim. Vefatından sonra söz eder miyim hiç?" demiştir.[1005]

Peygamberimiz Aleyhisselamın, Karşısında Titremeye Başlayan Adamı Teskin Edişi

Fetih günü, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına bir adam gelip konuşurken, kendisini birden bir titreme tutmuş, titremeye başlamıştı.

[1002] Vâkıdî, Megâzî, 2/840, İbn Sa'd, 4/102.
[1003] Ezrakî, 2/245.
[1004] Vâkıdî, Megâzî, 2/840, İbn Sa'd, 4/102.
[1005] Vâkıdî, Megâzî, 2/840.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sakin ve ebsem ol![1006]

Ben bir hükümdar, bir kral değilim![1007]

Ben, ancak, güneşte kurutulmuş et parçaları yiyerek geçinmiş olan Kureyşîlerden bir kadının oğluyumdur" buyurdu.[1008]

Mekkelilerin Peygamberimiz Aleyhisselama İslâmiyet Üzerine Bey'atları

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekkelileri İslâmiyet üzerine bey'at yapmaya davet etti.[1009]

Mekkeliler Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at için toplanınca, Peygamberimiz Aleyhisselam Safâ tepeciğinin üzerinde oturdu.

Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın berisinde durdu ve halkın ellerini tutup, güçleri yettiği kadar Allah'ın ve Allah'ın Resûlünün buyruklarını dinleyecekleri ve itaat edecekleri hakkında, Peygamberimiz Aleyhisselama birer birer bey'atlarını aldı.[1010]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bey'at almak üzere Mekke'nin yukarısındaki Sûku'l-Ganm'de,[1011] Karn-ı Müskala yanında oturduğu da rivayet edilir.[1012] Erkek kadın, büyük küçük bütün Mekkeliler, bey'at için geldiler.[1013] Allah'a iman, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed Aleyhisselamın Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet etmek suretiyle, Peygamberimiz Aleyhisselama İslâmiyet üzerine bey'at ettiler.[1014]

Yüce Allah, hepsinden razı olsun!

Bey'at alınırken, Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruklarını bey'at edeceklere ulaştırmakta ve duyurmakta idi.[1015]

Bu bey'at, erkeklerin bey'atı idi.[1016]

Mücaşi' b. Mes'ud der ki:

1006 Hâkim, 3/47, 48, Beyhakî, Delâil, 5/69.
1007 Beyhakî, Delâil, 5/69, Suyutî, Hasâis, 3/43, Halebî, 3/43.
1008 Hâkim, 3/48, Beyhakî, Delâil, 5/69, İbn Kesîr, Bidâye, 4/293, Suyutî, Hasâis, 2/80.
1009 İbn Kesîr, Bidâye, 4/318.
1010 Taberî, Târîh, 3/121, Zemahşerî, 4/95, İbn Esîr, Kâmil, 2/252, Nesefî, 4/250, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45, Diyarbekrî, 2/89.
1011 Ezrakî, 2/270, 271.
1012 Ahmed b. Hanbel, 3/415, 4/168.
1013 Ezrakî, 2/201, Halebî, 3/43.
1014 Ahmed b. Hanbel, 3/415, 4/168, Ezrakî, 2/201.
1015 Zemahşerî, 4/85, Nesefî, 4/250.
1016 İbn Esîr, Kâmil, 2/252.

“Mekke fethedildikten sonra, kardeşimle birlikte, Peygamber Aleyhisselamın yanına gittim ve:

‘Yâ Rasûlallah! Medine’ye hicret etmek üzere bey’at için kardeşimi sana getirdim!’ dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Artık, hicretin hükmü -daha önce hicret edenlere ait olarak- geçti.[1017] Mekke’nin fethinden sonra, hicret yoktur!’ buyurdu.[1018]

Kendisine:

‘Öyleyse, hangi şey üzerine bey’atımı alacaksın?’ diye sordum.

‘İslâmiyet, iman ve cihad üzerine!’ buyurdu.”[1019]

Ebu Kuhâfe'nin Peygamberimiz Aleyhisselama Getirilip Bey'at Ettirilişi

Hz. Ebu Bekir, babası Ebu Kuhâfe’nin elinden tutup yederek Mescid-i Haram’a getirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu görünce:

“Şeyhi evinde bıraksaydın, buraya kadar emendirmeseydin de (yormasaydın), kendisinin yanına ben varsaydım olmaz mıydı?” buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

“Yâ Rasûlallah! Senin ona kadar yürümenden, onun sana kadar yürüyüp gelmesi, daha lâyık, daha uygundur!” dedi.

Ebu Kuhâfe gelince, Peygamberimiz Aleyhisselam, önüne oturtup onun göğsünü sığadı.[1020]

Sonra da, ona:

“Ey Ebu Kuhâfe! Müslüman ol, selamete er!” buyurdu.

Ebu Kuhâfe hemen Müslüman oldu, şehadet getirdi.[1021]

Allah ondan razı olsun!

Hz. Ebu Bekir'in, Bacısına, Alınan Gerdanlığı Hakkındaki Tavsiyesi

Bir süvari, Mekke’ye girince, Hz. Ebu Bekir’in bacısının boğazındaki gerdanlığı almıştı.

1017 Ahmed b. Hanbel, 3/469, Ezrakî, 2/201.
1018 Ahmed b. Hanbel, 3/469.
1019 Ahmed b. Hanbel, 3/469, Buhârî, Sahîh, 5/97.
1020 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, İbn Sa’d, 5/451, Ahmed b. Hanbel, 5/349.
1021 İbn Sa’d, 5/451.

Hz. Ebu Bekir, bacısının elinden tutup:[1022]

"Allah ve İslâmiyet aşkına! Bacımın gerdanlığını geri veriniz!" diyerek orada seslendi.

Hiç kimseden ses çıkmayınca da, bacısına:

"Ey bacıcığım! Gerdanlığının karşılığını Allah'tan dile![1023]

Vallahi, bugün insanlarda emanet duygusu pek azdır!" dedi.[1024]

Ebu Leheb'in Oğulları Utbe ve Muattib'in Getirtilip Bey'at Ettirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, amcası Hz. Abbas'a:

"Kardeşin Ebu Leheb'in iki oğlu Utbe ve Muattib nerede kaldılar? Onları göremedim!?" diye sordu.

Hz. Abbas:

"Herhalde, Kureyş müşriklerinden uzaklara çekip gidenlerle birlikte onlar da gidip uzaklaşmışlardır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları bulup bana getir!" buyurdu.

Hz. Abbas, hayvanına binip onları getirmeye gitti ve getirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları Müslümanlığa davet edince, onlar Müslüman oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların Müslüman olmalarına çok sevindi. Ellerinden tutup onları Mültezem'e götürdü. Onlar için Allah'a dua ettikten sonra döndü.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünde sevinç görünüyordu.

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Allah seni sevindirsin! Yüzünde sevinç görüyorum?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! Amcamın şu oğullarını benim için bağışlamasını Rabbimden diledim. O da bağışladı!" buyurdu.[1025]

1022 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Ahmed b. Hanbel, 6/349.
1023 İbn İshak, İbn Hişam, 4/48, Vâkıdî, Megâzî, 2/824, Ahmed b. Hanbel, 6/349, 350.
1024 İbn İshak, İbn Hişam, 4/485, Vâkıdî, Megâzî, 2/824.
1025 İbn Sa'd, 4/60, Suyutî, Hasâis, 2/82, Halebî, 3/48.

Mekkeli Kadınların Peygamberimiz Aleyhisselama Bey'at Ettirilişi

Kureyş erkeklerinin bey'atları bitince, Kureyş kadınları takım takım gelip Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ettiler.[1026]

Ümmü Hani binti Ebu Talib, Ümmü Habib binti Âs b. Ümeyye, Ervâ binti Ebi'l-Iys (Âs), Âtike binti Ebi'l-Iys ile, Affan b. Ebi'l-Iys'ın kızı, gelip ilk bey'at eden kadınlar arasındaydı.[1027]

Ebu Süfyan b. Harb'in karısı Hind binti Utbe, İkrime b. Ebu Cehil'in karısı Ümmü Hakîm binti Hâris b. Hişam, Safvan b. Ümeyye'nin karısı Begüm binti Muazzel, Fâhite binti Velid b. Mugîre, Hind Reyta binti Münebbih b. Haccac ve daha bazı Kureyş kadınları da, toplanarak, on kişilik bir takım halinde bey'at için Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında, zevcesi ile, kızı Hz. Fâtıma ve Abdulmuttalib oğulları kadınlarından bazıları da bulunuyordu.[1028]

Hz. Ömer; erkeklerin bey'atlarında olduğu gibi, Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruklarını kadınlara tebliğ edip ulaştırarak, onların da bey'atlarını aldı.[1029]

Ebu Süfyan b. Harb'in karısı Hind binti Utbe'nin de dediği gibi, bey'at sırasında Peygamberimiz Aleyhisselam Safâ tepeciği üzerinde, Hz. Ömer de Peygamberimiz Aleyhisselamın berisinde bulunuyor, bey'at için buyurduklarını kadınlara ulaştırıyor, duyuruyordu.[1030]

Hind ve Kızkardeşinin Peygamberimiz Aleyhisselamla Konuşmaları

Hind binti Utbe, kocası Ebu Süfyan'a:

"Ben gidip Muhammed'e bey'at etmek istiyorum!" deyince, Ebu Süfyan:

"Ben senin dün bu sözünü yalanlar davranışta bulunduğunu görmüştüm!?" dedi.

Hind:

"Vallahi, şu Mescidde, bu geceden öncesine kadar, (Müslümanların yaptıkları gibi) Allah'a hakkıyla ibadet yapıldığını görmedim! Vallahi, onlar geceyi namaz kılarak geçiriyorlar!" dedi.

1026 Taberî, Târîh, 3/120, İbn Esîr, Kâmil, 2/252, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.
1027 İbn Esîr, Kâmil, 2/252, 253.
1028 Vâkıdî, Megâzî, 2/850.
1029 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1030 Süheylî, 7/139.

Ebu Süfyan:

"Sen yapacağın şeyi muhakkak yaparsın! Kavminden bir adamı yanına al da, bey'at etmeye onunla birlikte git!" dedi.[1031]

Hind, tanınmamak için peçelenmiş,[1032] kılık kıyafet değiştirmişti.[1033] Tanınacağından, tanınırsa öldürüleceğinden korkuyor, Peygamberimiz Aleyhisselamdan uzakça duruyor,[1034] kendisini tanıtmamaya çalışıyordu.[1035]

Hind, kanının dökülmesi mübah sayılanlar arasında idi.[1036]

Hind:

"Yâ Rasûlallah! El tutuşup sana bey'at edelim mi?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben kadınlarla el tutuşmam!

Benim yüz kadına birden hitab etmem, her kadına ayrı ayrı hitab etmem gibidir" buyurdu.[1037]

Peygamberimiz Aleyhisselam kadınlarla ancak sözle bey'at yapardı.[1038]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'e:

"Söyle onlara: 'Allah'a hiçbir şeyi eş, ortak tutmamak üzere Resûlullaha bey'at edecekler!'" buyurdu.

Hind'in yanındaki Kureyş kadınları sustular, konuşmaktan kaçındılar.

Hind:

"Vallahi, biz, kadın erkek bizler, putlara tapıp duruyorduk.

Senin erkeklerden almadığını gördüğümüz bir taahhüdü sen bizden alıyorsun![1039]

Erkeklerden istemediğin bir taahhüdü kadınlardan ne diye istiyorsun?[1040]

Her ne ise, biz, söylememizi istediğin şeyi de söyleyeceğiz![1041]

Ben iyice anlamışımdır ki; Allah ile birlikte başka mabudlar da olsaydı, başımıza gelenlerden bizi korurlardı!" dedi.[1042]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hind'e baktı ve Hz. Ömer'e:

1031 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/293.
1032 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1033 Taberî, Tefsîr, 28/78, Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1034 Taberî, Tefsîr, 28/78.
1035 Taberî, Tefsîr, 28/78, Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1036 Vâkıdî, Megâzî, 2/825, İbn Sa'd, 2/136.
1037 Vâkıdî, Megâzî, 2/850, 851, İbn Sa'd, 8/236, 237, Taberî, Tefsîr, 28/80.
1038 Halebî, 3/47.
1039 Zemahşerî, 4/95.
1040 Taberî, Tefsîr, 28/78.
1041 İbn Sa'd, 8/237.
1042 Süheylî, 7/139.

"Söyle onlara: Hırsızlık da etmeyecekler!" buyurdu[1043]

Hind:

'Yâ Rasûlallah! (Kocam) Ebu Süfyan, pinti ve cimri bir adamdır![1044]

Vallahi, ben, onun haberi olmadan malından bir şeyler çalıyordum!

Bu, benim için helâl midir, değil midir; bilmiyorum.[1045]

Ebu Süfyan ne bana, ne de oğluma yeteri kadar bir şey vermiyor!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onun malından, kendine ve oğluna yetecek kadar bir şey alabilirsin!" buyurdu.[1046]

Ebu Süfyan:

"Senin geçmişteki çaldığın, geçti gitti. Gelecekte çalacağın da, sana helâl olsun!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi,[1047] Hind'i yanına çağırdı[1048] ve:

"Demek, sen Hind binti Utbe'sin hâ?!" buyurdu.

Hind:

"Evet![1049] Allah'a şükürler olsun ki; kendisi için seçip beğendiği dinini üstün kılmıştır.

Ey Muhammed! Muhakkak ki, bana rahmetin dokunacaktır! Ben şimdi Allah'a inanmış bir kadınım!" dedi ve yüzünden peçesini açtı.

"Ben Hind binti Utbe'yim![1050]

Allah geçmişleri bağışlar.[1051] Sen de benim geçmişlerimi bağışla ki, Allah da seni bağışlasın!" dedi.[1052]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hind'e:

"Hoşgeldin!" buyurdu.

Hind:

"Vallahi yâ Rasûlallah! Dün, yeryüzünde senin çadırındakiler kadar zillete ve hakarete uğramasını özlediğim bir çadır halkı yoktu!

1043 Taberî, Tefsîr, 28/78.
1044 İbn Sa'd, 8/237, Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250, Diyarbekrî, 2/89.
1045 Taberî, Tefsîr, 28/78, Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1046 İbn Sa'd, 8/237, İbn Abdilberr, 4/1923, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/293.
1047 Taberî, Tefsîr, 28/78, Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1048 Taberî, Tefsîr, 28/78.
1049 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250, Diyarbekrî, 2/89.
1050 Vâkıdî, Megâzî, 2/850.
1051 Taberî, Tefsîr, 28/78.
1052 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250, Diyarbekrî, 2/89.

Bugün, sabaha çıkınca, senin çadırındakiler kadar izzet ve şerefe ermesini özlediğim bir çadır halkı yoktur!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu hal sende daha da çoğalsa gerektir!" buyurdu.[1053]

Fâtıma binti Utbe de:

"Senin çadırın ve içindekiler kadar kin duyduğum ve Allah'ın yağmalatmasını arzuladığım bir çadır yoktu! Fakat, şimdi bana senin çadırın ve içindekiler kadar sevdiğim ve Allah'ın mamur ve mübarek kılmasını özlediğim bir çadır yoktur!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyledir! Vallahi, ben kendisine çocuklarından, ana ve babalarından daha sevgili olmadıkça, hiçbiriniz, gerçekten iman etmiş olmazsınız!" buyurdu.[1054]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'e döndü ve:

"Söyle onlara: Zina etmeyecekler!" buyurdu.

Hind:

"Yâ Rasûlallah! Hür kadın zina eder mi hiç?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Vallahi, hür bir kadın zina edemez!" buyurduktan sonra, Hz. Ömer'e:

"Söyle onlara: Çocuklarını da öldürmeyecekler!" buyurdu.[1055]

Hind:

"Vallahi, küçük iken, onları biz büyüttük, yetiştirdik. Büyük iken, onları siz öldürdünüz![1056]

Sen bize Bedir günü öldürmedik çocuk bıraktın mı ki[1057] onları öldürelim?![1058]

Her ne ise, bu, sizin ve onların bileceği bir iş!" dedi.[1059]

Hz. Ömer, Hind'in:

"Sen bize Bedir günü öldürmedik çocuk bıraktın mı ki?" sözüne o kadar güldü ki, az kalsın arkasına devrilecekti!

1053 Vâkıdî, Megâzî, 2/850.
1054 Hâkim, 2/486.
1055 Taberî, Tefsîr, 28/78.
1056 İbn Abdilberr, 4/1923, Zemahşerî, 4/95, Süheylî, 7/140.
1057 İbn Sa'd, 8/237, Halebî, 3/46.
1058 Heysemî, 6/37.
1059 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250, Diyarbekrî, 2/89.

Peygamberimiz Aleyhisselam ise, sadece gülümsedi.[1060]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'e:

"Söyle onlara: Elleriyle ayakları arasından bir iftira düzüp getirmeyecekler!" buyurdu.

Hind:

"Vallahi, iftira çok kötü bir şeydir.

Bize ancak doğru yol ve ahlâkî faziletler emrolunuyor! dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'e:

"Söyle onlara: Allah'a tâat ve kulluk sayılan işlerde Resûlullaha muhalefet ve itaatsizlik etmeyeceklerdir!" buyurdu.

Hind:

"Vallahi, şu meclisimizde, hakkımızdaki herhangi bir şeyde sana itaatsizlik ve muhalefet edelim diye oturmadık![1061]

Babam, anam sana feda olsun! Sen bizi ne kadar şerefli, ne kadar güzel şeylere davet ettin!" dedi.[1062]

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara Kur'ân-ı Kerîm okudu.[1063]

Hind'in Peygamberimiz Aleyhisselama Oğlak Kebabı Hediye Edişi ve Koyunlarının ve Kuzulayıcılarının Bereketlenişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebtah'ta bulunduğu sırada, Hind binti Utbe, kestirdiği iki körpe oğlağını ateş veya güneşte iyice ısıtılmış taş üzerinde kebap yaparak Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdi.

Hizmetçi kadın Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırına vardı, selam verdi. İçeri girmek için izin istedi. İzin verilince, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdi.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında, zevcesi Hz. Ümmü Seleme ile Hz. Meymûne ve Abdulmuttalib oğulları kadınlarından da bazıları bulunuyordu.

Hind'in azadlısı kadın:

"Hanımım bu hediyeyi sana gönderdi. Kendisi 'Bugünlerde, bu yıllarda, koyunlarımız çok az kuzuluyor' diyor ve kebabı kuzudan yapamadığı için özür diliyor" dedi.

1060 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250, Diyarbekrî, 2/89.
1061 Zemahşerî, 4/95, Nesefî, 4/250.
1062 Süheylî, 7/139.
1063 Vâkıdî, Megâzî, 2/850, İbn Sa'd, 8/236.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah sizin koyunlarınızı bereketlendirsin ve kuzulayıcılarını çoğaltsın!" diyerek dua etti.

Hizmetçi kadın Hind'in yanına dönüp Peygamberimiz Aleyhisselamın duasını haber verince, Hind buna çok sevindi.

Hizmetçi kadın:

"Koyunlarımızın ve kuzulayıcılarımızın öylesine çoğaldıklarını gördük ki, ne bundan önce, ne de yakın zamanlarda böylesini hiç görmemiştik!" derdi.

Hind de:

"Bu, Resûlullah Aleyhisselamın duası bereketi yüzündendir!

Hamd olsun o Allah'a ki, bizi İslâmiyete hidayet etti.

Bir gece rüyamda kendimi güneşin altında devamlı olarak ayakta duruyor, yakınımda bulunan gölgeye gitmeye bir türlü güç yetiremiyor bir halde görmüştüm!

Resûlullah Aleyhisselam bize yaklaşınca, sanki gölgeye girivermiştim!" derdi.[1064]

Hind, Müslüman olunca, evindeki putu keserle vurup parça parça etmiş ve:

"Biz senden dolayı ne kadar gurur, aldanış içinde idik!" demiştir.[1065]

Mekke Evlerindeki Putların Kırılışı ve Bazı Şeylerin Yasaklanışı

Mekke'de, umumî putlardan başka, her ailenin kendi evinde taptığı özel bir putu da vardı.

Bir kimse, yola çıkmak istediği ve hayvanına bineceği zaman, puta el yüz sürer; bu, onun yola çıkmadan önce yapacağı iş olurdu.

Yoldan döndüğü zaman da, yine, puta el yüz sürer; bu, onun döndükten sonra, daha ailesini görmeden yaptığı ilk iş olurdu.

Yüce Allah, Muhammed Aleyhisselamı tevhid akidesiyle peygamber olarak gönderdiği zaman, Kureyşliler:

"Bütün ilahları bir tek ilah mı yapıyor?! Doğrusu, bu, şaşılacak şey!" demişlerdi.[1066]

Cübeyr b. Mut'im der ki:

"Mekke'nin fethedildiği günlerde, Resûlullah Aleyhisselamın münâdîsi (seslenicisi):

1064 Vâkıdî, Megâzî, 2/868, 869.
1065 Vâkıdî, Megâzî, 2/871, Ezrakî, 1/123.
1066 İbn İshak, İbn Hişam, 1/85.

'Allah'a iman eden kişi, evinde kırmadık, yakmadık put bırakmasın! Putların parası da haramdır!' diyerek seslendi.

Bundan önce, Mekke'de, onlara tapıldığını, çöl Araplarının onları satın alıp çadırlarına götürdüklerini görürdüm.

Kureyşîlerden, evlerinde bir putu bulunmayan, evlerine girerken, evlerinden çıkarken ona teberrüken el sürmeyen kimse yoktu.

Mekke'de nida edildikten sonra, yeni Müslümanlar evlerindeki putları kırdılar."[1067]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'de içkileri de döktürdü. İçki küplerini kırdırdı.

İçki ve put alım satımını,[1068] içki ve put, domuz, ölmüş hayvan eti bedelini yemeyi, kâhinlere ücret vermeyi... de yasakladı.[1069]

Mekkeli Çocuklar İçin Peygamberimiz Aleyhisselama Dua Ettirilişi

Velid b. Ukbe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam Mekke'yi fethettiği zaman, Mekkeliler çocuklarını Resûlullaha götürüyor, Resûlullah Aleyhisselam da onların başlarını sıvazlıyor, okşuyor, kendilerine dua ediyordu.

Beni de Resûlullaha götürdüler.

Başıma bol zaferanla diğer kokulardan yapılan ağır bir koku sürülmüştü.

Resûlullah Aleyhisselam benim başımı sığamadı. Kendisini bundan alıkoyan, ancak, anamın beni bu ağır koku ile kokulamış olması idi. Resûlullah Aleyhisselam, sırf bunun için, benim başımı sığamadı."[1070]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Süheyl b. Amr'a Eman Verişi

Mekkelileri Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaya ayaklandırıp Handeme'de Halid b. Velid'e karşı koyan üç Kureyşliden birisi Süheyl b. Amr idi.[1071]

Kendisi; yaptıkları muahede hükmünü çiğneyerek yüzlerini örtüp Benî Bekrlerle birlikte Huzâaları uyurken kılıçtan geçiren Kureyşliler arasında idi.[1072]

1067 Vâkıdî, Megâzî, 2/870, 871, Ezrakî, 1/123.
1068 Ahmed b. Hanbel, 3/340.
1069 Vâkıdî, Megâzî, 2/864.
1070 Ahmed b. Hanbel, 4/32.
1071 İbn İshak, İbn Hişam, 4/49, Vâkıdî, Megâzî, 2/823, Taberî, Târîh, 3/118.
1072 İbn Esîr, Kâmil, 2/239, Diyarbekrî, 2/77, Halebî, 3/4.

Süheyl b. Amr der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam Mekke'ye girip hakim olduğu zaman, kendimi evime attım, kapımı üzerime kapattım!

Benim için Muhammed'den eman istesin diye, oğluma haber saldım. Öldürülmeyeceğimden emin değildim: Muhammed'le ashabına karşı olan tutum ve davranışlarımı hatırladım. Onlar katındaki durumumu düşündüm.

Benden daha kötü davranışlı bir kimse yoktu:

Resûlullah Aleyhisselamla hiç kimse karşılaşmazken, Hudeybiye günü ben karşılaşmış, muahedenameyi de zorlayıp istediğim biçimde yazdırmıştım.

Bedir ve Uhud savaşlarına ve Kureyşlilerin ona karşı olan her hareketine katılmıştım!..."

Abdullah b. Süheyl, babası için, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi ve:

"Yâ Rasûlallah! Ona eman verecek misin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! Ona Allah'ın emanı ile eman verilmiştir! Evinden dışarı çıksın!" buyurduktan sonra, çevresinde bulunanlara:

"Kim Süheyl b. Amr'a rastlarsa, ona dokunmasın! Ona sert bakışla da bakmasın ki, o dışarı çıkabilsin!

Andolsun ki; Süheyl, aklı ve şerefi olan bir adamdır.

Süheyl gibi kişiler, İslâmiyeti tanımaz ve takdir etmez olamazlar.

O, şimdiye kadar üzerinde durduğu şeylerin kendisi için hiç de yararlı olmadığını görmüş ve anlamış bulunuyordur!" buyurdu.

Abdullah b. Süheyl, babasının yanına gidip, Peygamberimiz Aleyhisselamın söylediklerini ona haber verdi.

Süheyl b. Amr:

"Vallahi, o küçükken de, büyükken de, iyi, dürüst ve yararlı idi" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gidip gelmeye başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte, Huneyn gazâsına gitti ve Ci'râne'ye gelince Müslüman oldu.[1073] Allah ondan razı olsun!

1073 Vâkıdî, Megâzî, 2/846, 847.

Huvaytıb b. Abduluzzâ'nın Müslüman Oluşu

Huvaytıb b. Abduluzzâ, Hudeybiye muahede ve musalahası yazısına şahit olduğu ve imzasını koyduğu halde, bu muahede hükmünü çiğneyerek yüzünü kapatıp Benî Bekrlerle birlikte Huzâaları uyurken kılıçtan geçiren Kureyşliler arasında idi.[1074]

Huvaytıb b. Abduluzzâ der ki:

"...Fetih yılı, Resûlullah Aleyhisselam Mekke'ye girince, son derecede korktum. Hemen evimden dışarı çıktım.

Ev halkımı, içinde emniyette olabilecekleri yerlere dağıttım.

Kendim de, Avf'ın bahçesine kadar gittim.

Bahçeye girdiğim zaman, orada Ebu Zerri'l-Gıfârî ile karşılaştım.

Kendisiyle aramızda dostluk vardı. Dostluk ise, tabiî ki, temelli olarak birbirlerini korumayı gerektirir.

Onu görür görmez, kaçtım.

Bana:

'Ebu Muhammed!' diyerek seslendi.

'Buyur!' dedim.

Bana:

'Senin neyin var? Sen ne için kaçıyorsun?' diye sordu.

Ona:

'Korkum var!' dedim.

Bana:

'Senin için korku yok! Yüce Allah'ın emanıyla, sana eman verilmiştir![1075] Gel!' dedi.[1076]

Hemen, dönüp yanına vardım, selam verdim.[1077]

'Sana eman verilmiştir. İstersen seni Resûlullah Aleyhisselamın huzuruna çıkarayım, istersen[1078] evine kadar git!' dedi.

Kendisine:

'Benim için, evime kadar gitmeye imkân var mı ki? Vallahi, evime sağ olarak kavuşacağımı sanmıyorum! Ya yolda yakalanır, öldürülürüm, ya

---

1074 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/480.
1075 Hâkim, 3/492, 493.
1076 Vâkıdî, Megâzî, 2/849.
1077 Hâkim, 3/493.
1078 Vâkıdî, Megâzî, 2/849.

da evimde iken yanıma girilir, öldürülürüm![1079] Ev halkım da dağınık yerlerdedir' dedim.

Bana:

'Haydi, sen ev halkını bir yerde topla![1080]

Seni evine ulaştırıncaya kadar, seninle birlikte geleceğim!' dedi ve benimle birlikte geldi.

Gelirken de:

'Huvaytıb'a eman verilmiştir! Ona saldırılmayacak, dokunulmayacaktır!' diyerek sesleniyordu.

Ebu Zer, beni evime ulaştırdıktan sonra, dönüp Resûlullah Aleyhisselama gitti. Durumu kendisine arzetti.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Mekkelilerden, öldürülmelerini emrettiğim kimseler dışındaki herkese eman vermiş değil miydik?!' buyurdu.[1081]

Bunun üzerine, öldürülmeyeceğime iyice kanaat getirdim.

Ev halkımı da evlerine geri çevirdim.

Ebu Zer yanıma tekrar geldi ve bana:

'Ebu Muhammed! Sen her yerde geçip gittin! Daha ne zamana kadar ve nereye kadar geçip gideceksin?!

Sen hayırlardan birçoğunu kaçırdın! Geride kalan daha birçok hayır var!

Hemen Resûlullah Aleyhisselama git, Müslüman ol, selamete er!

Resûlullah Aleyhisselam insanların en iyisi, insanların akrabalık haklarını en çok gözeteni, insanların en hayırlısı, en ağırbaşlısı, en uslusu, en yumuşak huylusudur.

Onun şerefi, senin de şerefindir. Onun güçlülüğü, üstünlüğü, senin de güçlülüğün, üstünlüğündür!' dedi.

Ebu Zer'e:

'Öyleyse, ben seninle birlikte çıkar, ona giderim' dedim.

Hemen, onunla birlikte yola çıkıp Ebtah'ta bulunan Resûlullahın yanına vardım.

Ebu Bekir ve Ömer de, onun yanında bulunuyordu.

Resûlullah Aleyhisselamın başucunda durdum.

Ebu Zer'e:

1079 Vâkıdî, Megâzî, 2/849, Hâkim, 3/493.
1080 Vâkıdî, Megâzî, 2/849, 850, Hâkim, 3/493.
1081 Vâkıdî, Megâzî, 2/849, 850, Hâkim, 3/493.

'Ona selam verileceği zaman ne söylenir?' diye sordum.

Ebu Zer:

'Esselâmu aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullâhi ve berekâtüh=Allah'ın selamı, rahmet ve bereketleri üzerine olsun ey peygamber, de!' dedi.

Resûlullaha böyle söyleyerek selam verdim.

Resûlullah da:

'Ve aleykesselâm Huvaytıb!=Senin üzerine de olsun Huvaytıb!' buyurdu.

Hemen:

'Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve enneke Resûlullah=Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Hiç şüphesiz, sen de Allah'ın Resûlüsün!' dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'Hamd olsun o Allah'a ki, seni hidayete, doğru yola erdirdi!' buyurdu ve Müslüman olmama sevindi."[1082]

Allah ondan razı olsun!

İkrime b. Ebu Cehil'e Eman Verilişi ve Kendisinin Müslüman Oluşu

İkrime b. Ebu Cehil'in zevcesi Ümmü Hakîm binti Hâris, akıllı bir kadındı.[1083]

Mekke fethedildiği zaman, içlerinde Hind binti Utbe'nin de bulunduğu, Kureyş kadınlarından on kişilik bir topluluk halinde gelip Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ederek Müslüman olduktan sonra:

"Yâ Rasûlallah! İkrime senden korkarak kaçtı. Kendisini senin öldüreceğinden korkuyor. Ona eman versen?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ona eman verilmiştir!" buyurdu.[1084]

Ümmü Hakîm Hatun, kocası için Peygamberimiz Aleyhisselamdan eman alınca, onu aramaya gidip getirmek için de izin istedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam izin verdi.[1085]

Ümmü Hakîm, Rumî uşağını yanına alarak yola çıktı.

Yolda uşağı ona sarkıntılığa yeltendi.

1082 Hâkim, 3/493.
1083 Hâkim, 3/241.
1084 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.
1085 Hâkim, 3/241.

Ümmü Hakîm, Âkke halkından bir cemaatin yanına varıncaya kadar onu oyaladı. Orada, uşağına karşı onlardan yardım istedi. Onlar da uşağı iple sımsıkı bağladılar.

Ümmü Hakîm, İkrime'ye, Tihâme sahillerinden bir sahilde, gemiye bindiği bir sırada yetişti.[1086]

İkrime der ki:

"Gemiye binip Habeşe'ye kavuşmak istiyordum. Binmek için, geminin yanına vardım.

Gemici, bana:

'Ey Allah'ın kulu! Allah'a şerik koşulan şeyleri bırakıp Allah'ı bir tanımadıkça gemime binme! Bunu yapmazsan, geminin içinde helâk olacağımızdan korkarım!' dedi.

Kendisine:

'Allah'a şerik koşulan şeyleri bırakıp Allah'ı bir tanımayan hiç kimse gemiye binemez mi?' diye sordum.

Gemici:

'Evet! Allah'a karşı ihlaslı olmadıkça, hiç kimse gemiye binemez!' dedi."[1087]

İkrime gemide oturduğu yerden seslice Lât ve Uzzâ adını anınca, gemici:

"Şurada hiç kimsenin Allah'tan başka hiçbir şeye dua etmesi caiz ve doğru olamaz![1088]

Allah'a karşı ihlaslı ol! Başkasını araya karıştırma!" dedi.

İkrime:

"Peki! Ne diyeyim?" diye sordu.

Gemici:

"'Allah'tan başka ilah yoktur!' de![1089]

Çünkü, burada Allah'tan başkası yarar vermez!" dedi.

İkrime:

"Galiba, bu, Muhammed'in bizi imana davet ettiği İlah olsa gerek![1090]

Halbuki, ben bu yüzden kaçmıştım![1091]

1086 Vâkıdî, Megâzî, 2/851, Hâkim, 3/241.
1087 Taberî, Târîh, 3/120.
1088 Hâkim, 3/241.
1089 Vâkıdî, Megâzî, 2/851, Diyarbekrî, 2/91.
1090 Diyarbekrî, 2/91.
1091 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.

Muhammed'in getirip kabul etmeye bizi davet ettiği ve üzerinde anlaşamayarak kendisinden ayrıldığım şey de budur!

Vallahi, o denizde İlahımız ise, muhakkak, karada da İlahımızdır![1092]

Vallahi, o denizde bir olursa, her halde, karada da birdir!" dedi.[1093]

O sırada, çıkan fırtına gemiyi altüst ediyordu!

Gemici, gemi halkına:

"İlahınıza ihlaslı olunuz: O'ndan başka hiçbir şey, felâketi başımızdan savamaz!" dedi.[1094]

İkrime, gemi halkının Allah'a dua ve birliğini ikrar ettiklerini görünce, onlara:

"Bunu ne için yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Burada Allah'tan başkası yarar vermez!" dediler.[1095]

İkrime:

"Denizde Allah'a ihlaslı olmadıkça beni hiçbir şey kurtaramazsa, karada da ondan başkası kurtaramaz!

Ey Allah'ım! Boynumun borcu olsun: Eğer sen beni içinde bulunduğum tehlikeden kurtarırsan, Muhammed'e gidip elimi onun eline koyarak bey'at edeyim![1096]

Beni geri çeviriniz![1097]

Allah'a yemin ederim ki; ben artık Muhammed'in yanına döneceğim!" dedi.[1098]

İkrime der ki:

"İşte bunun üzerinedir ki, İslâmiyeti anlamaya başladım ve İslâmiyet sevgisi kalbime düştü!"[1099]

Ümmü Hakîm de, o sırada yanlarına varmış bulunuyordu.[1100]

İkrime'ye:

"Ey amcamın oğlu! Ben sana insanların akraba haklarını en çok gözeteni, insanların en iyisi ve en hayırlısı olan zâtın yanından geldim![1101]

Kendini boş yere helâk etme! Sen bunun üzerinde dur!

1092 Taberî, Târîh, 3/120.
1093 Hâkim, 3/241.
1094 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/71.
1095 Diyarbekrî, 2/91.
1096 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/71.
1097 Diyarbekrî, 2/91.
1098 Hâkim, 3/241.
1099 Taberî, Târîh, 3/120.
1100 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.
1101 Vâkıdî, Megâzî, 2/851, Hâkim, 3/241.

Sonunda gerçeği kavrayacak ve anlayacaksın![1102]

Hem, ben senin için[1103] Muhammed Resûlullah Aleyhisselamdan[1104] eman da almış bulunuyorum![1105] Sen emniyettesin!" dedi.[1106]

İkrime:

"Sen bu işi yapabildin mi?" diye sordu.

Ümmü Hakîm:

"Evet! Ben kendisiyle konuştum. Sana eman verdi" dedi.

İkrime:

"Rumî uşağının bir kötülüğü ile karşılaştın mı?" diye sordu.

Ümmü Hakîm onun kendisine yapmak istediği kötülüğü haber verince, İkrime vurup onu öldürdü.

Ümmü Hakîm, İkrime'nin temas isteğini:

"Sen kâfirsin! Ben Müslüman bir kadınım!" diyerek reddetti.

İkrime:

"Seni benden geri durduran şey, her halde, büyük bir şey olsa gerek!" dedi.[1107]

İkrime, Ümmü Hakîm ile birlikte Mekke'ye döndü.

Mekke'ye yaklaştıkları sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabına:

"İkrime, sizin yanınıza, mü'min ve muhacir olarak geliyor!

Sakın, onun babasına kötü söz söylemeyiniz!

Çünkü, ölüye kötü söz söylemek diriyi üzer, ölüye bir şey erişmez!" buyurdu.[1108]

İkrime Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırının kapısına gelip eriştiği,[1109] Peygamberimiz Aleyhisselam onu gördüğü zaman,[1110] onun gelişine sevincinden dolayı hemen sıçrayıp ayağa kalktı ve yanına doğru vardı[1111] Onu kucakladı.[1112]

Ona üç kere:[1113]

1102 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.
1103 Aynı kaynaklar.
1104 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.
1105 Vâkıdî, Megâzî, 2/851, Hâkim, 3/241.
1106 Hâkim, 3/241.
1107 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.
1108 Vâkıdî, Megâzî, 2/851, Hâkim, 3/241.
1109 Hâkim, 3/241.
1110 Vâkıdî, Megâzî, 2/851.
1111 Vâkıdî, 2/852, Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 311, Hâkim, 3/241.
1112 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/71.
1113 Hâkim, 3/242.

“Hoşgeldin süvari muhacir!” buyurdu.[1114]

Sonra, oturdu.

İkrime ile Ümmü Hakîm de, Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne oturdular.

Ümmü Hakîm’in yüzü peçeli idi.[1115]

İkrime:

“Yâ Muhammed! Bu zevcem senin bana eman verdiğini söyledi!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Doğru söylemiş![1116] Sana eman verilmiştir!” buyurdu.[1117]

İkrime:

“Yâ Muhammed! Sen beni nelere davet ediyorsun?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ben seni Allah’tan başka hiçbir ilah olmadığına ve benim de Resûlullah olduğuma şehadet etmeye,

Namaz kılmaya,

Zekât vermeye,

Oruç tutmaya,

Haccetmeye,

Ve şöyle şöyle yapmaya davet ediyorum!” buyurup, İslâmiyet esaslarını ve İslâm ahlâkını saydı.

İkrime:

“Vallahi, sen ancak hak ve gerçek olana, güzel ve iyi bir şeye davet ediyorsun!

Vallahi, davet ettiğin şeylere davete başlamadan önce de, sen içimizde sözü en doğru olanımız, iyilik yönünden de en iyimizdin![1118]

Ben şehadet ederim ki; Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur.[1119] O’nun eşi, ortağı da yoktur![1120]

Yine şehadet ederim ki; Muhammed Allah’ın kulu ve resûlüdür![1121]

Sen ki, Allah’ın kulu ve resûlüsün! İnsanların en iyisi, en doğrusu ve en vefalısısın!” dedi.

1114 Mus’abu’z-Zübeyrî, s. 311, Hâkim, 3/242, İbn Abdilberr, 3/1082.
1115 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1116 Vâkıdî, Megâzî, 2/852, Hâkim, 3/242.
1117 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1118 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1119 Vâkıdî, Megâzî, 2/852, Hâkim, 3/242.
1120 Hâkim, 3/242.
1121 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.

İkrime, bunları söylerken, Peygamberimiz Aleyhisselamdan utandığından dolayı, başını önüne eğmiş bulunuyordu.[1122]

İkrime'nin Müslüman oluşu Peygamberimiz Aleyhisselamı sevindirdi.[1123]

İkrime:

"Yâ Rasûlallah! Bildiğinin hayırlısını bana öğret, işlememi de emret![1124] Sen bana hayırlı olan şeyi öğret de, ben onu söyleyeyim" dedi.[1125]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"'Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Ve yine şehadet ederim ki; Muhammed Allah'ın kulu ve resûlüdür!' dersin![1126] Allah yolunda cihad edersin!" buyurdu.[1127]

İkrime:

"Bundan sonra, ne diyeyim?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"'Allah'ı şahit tutarım ve burada bulunanları da şahit tutarım ki; ben Müslümanım, muhacirim ve mücahidim' dersin!" buyurdu.

İkrime de, öyle söyledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben, bugün benden dilediğin şeyi, senden başka kimseye vermediğim şeyi sana vereceğim!" buyurdu.[1128]

İkrime:

"Yâ Rasûlallah![1129] Sana karşı yaptığım bütün düşmanlıklar,[1130] müşrikliğin yayılması ve üstün gelmesi arzusuyla[1131] sana karşı attığım bütün adımlar, sana karşı geldiğim bütün yerler, senin yüzüne karşı veya arkandan sarfettiğim bütün sözler için bana Allah'tan mağfiret dilemeni istiyorum!" dedi.[1132]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Onun bana karşı yaptığı bütün düşmanlıklardan,[1133] Senin yolundan çevirmek maksadıyla[1134] gittiği, içinde erişeceği yere

1122 Hâkim, 3/242.
1123 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1124 Hâkim, 3/242.
1125 Vâkıdî, Megâzî, 2/852, İbn Abdilberr, 3/1083.
1126 Vâkıdî, Megâzî, 2/852, Hâkim, 3/242.
1127 Hâkim, 3/242.
1128 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1129 Hâkim, 3/242.
1130 Vâkıdî, Megâzî, 2/852, Hâkim, 3/242.
1131 Hâkim, 3/242.
1132 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1133 Vâkıdî, Megâzî, 2/852, Hâkim, 3/242.
1134 Hâkim, 3/242.

kadar adım attığı ve bununla da Senin nurunu söndürmeyi arzuladığı her yerdeki tutum ve davranışlarından doğan günahlarını bağışla! Onun, aleyhimde, yüzüme karşı veya arkamdan işlediği bütün kötülükleri de bağışla!" diyerek dua etti.

İkrime:

"Razı oldum yâ Rasûlallah![1135]

Amma, vallahi, yâ Rasûlallah! Allah'ın kullarını Allah'ın yolundan çevirmek için harcadığımın iki katını Allah yolunda harcamadıkça, Allah yolundan çevirmek için yaptığım savaşların iki katını da Allah yolunda yapmadıkça, geri durmayacağım!" dedi.[1136]

Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Uyurken rüyamda Ebu Cehil'in yanıma gelip bana bey'at ettiğini görür gibi oldum!' buyurmuştu.

(Ebu Cehil'in yeğeni) Halid b. Velid, Müslüman olunca:

'Yâ Rasûlallah! Halid'in Müslüman olmasıyla, Allah senin rüyanı doğruladı' denildi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Muhakkak ki, ondan başkası Müslüman olacaktır!' buyurdu.

Nihayet, İkrime b. Ebu Cehil Müslüman oldu ve bu, Resûlullah Aleyhisselamın rüyasını doğruladı."[1137]

Başka bir rivayette de; Peygamberimiz Aleyhisselam rüyasında Cennete girince, orada hoşuna giden bir hurma ağacı görmüştü.

"Bu kimindir?" diye sorup da;

"Ebu Cehil'indir!" denilince, bu çok ağırına gitmiş, kendi kendine:

"Cennette Ebu Cehil'in hurma ağacı nasıl olabilir?

Vallahi, o hiçbir zaman Cennete giremez!" demişti.[1138]

Hz. Ümmü Seleme de:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Cennette Ebu Cehil'e ait (olduğu söylenen) bir hurma ağacı gördüm!' buyurmuştu.

İkrime b. Ebu Cehil Müslüman olunca da, bana:

1135 Vâkıdî, Megâzî, 2/852.
1136 Vâkıdî, 2/852, 853, Hâkim, 3/242, İbn Abdilberr, 3/1038.
1137 Hâkim, 3/242, 243.
1138 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 311.

'Ey Ümmü Seleme! Ebu Cehil'e ait (olduğu söylenen) Cennette gördüğüm o hurma ağacı, işte budur!' buyurdu" demişti.[1139]

İkrime, Müslüman olduktan sonra, Mekke'de Kureyşîlerin evlerinden hangi evde put bulunduğunu işitirse, hemen gider, onu kırardı. Halbuki, daha önce Cahiliye çağında put yapıp satanların başı idi.[1140]

İkrime iyi bir Müslümandı.[1141] Müslümanların iyilerindendi.[1142]

Mushafı eline alır, yüzüne gözüne sürer ve:

"Rabbimin Kelamı, Rabbimin Kitabı!" diyerek ağlardı.[1143]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Hâris b. Hişam'ın Müslüman Oluşu

Hâris b. Hişam, Ebu Cehil'in kardeşi ve Halid b. Velid'in de amcasının oğlu idi.[1144]

Kureyşîlerin eşrafındandı.[1145]

Peygamberimiz Aleyhisselam onun Cahiliye çağında konukları ağırladığını, halka yemekler yedirdiğini anar ve:

"Allah'ın onu İslâmiyete hidayet etmesini ne kadar arzu ederdim!" buyururdu.[1146]

Peygamberimiz Aleyhisselamın amcası Ebu Talib'in kızı ve Hz. Ali'nin kızkardeşi (ablası) Ümmü Hani, Hübeyre b. Ebi Vehb el-Mahzumî'nin nikâhlısı idi.

Akrabasından dolayı kendisine akraba olan Hâris b. Hişam ile Züheyr b. Ebi Ümeyye, Mekke'nin fethi günü, Ümmü Hani'nin evine geldiler[1147] ve:

"Biz senin himayene giriyoruz!" dediler.

Ümmü Hani, onlara:

"Olur!" dedi.

O sırada, Hz. Ali atlı ve tepeden tırnağa kadar silahlanmış olarak Ümmü Hani'nin evine geldi.

Ümmü Hani, Hz. Ali'yi tanıyamadı.

1139 Hâkim, 3/243, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/73.
1140 Ezrakî, 1/123.
1141 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/71, İbn Abdilberr, 3/1082.
1142 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/71.
1143 Hâkim, 3/243.
1144 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/420.
1145 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 301.
1146 İbn Abdilberr, 1/302, 303.
1147 İbn İshak, İbn Hişam, 4/53, 54, Vâkıdî, Megâzî, 2/829.

Ona:

“Ben Resûlullah Aleyhisselamın amcasının kızıyım!” dedi.

Hz. Ali miğferini yukarı kaldırıp yüzünü açınca, Ümmü Hani “Kardeşim!” diyerek onu kucakladı, selamladı.[1148]

Hz. Ali, Ümmü Hani’nin yanındaki müşrikleri görünce, öldürmek için kılıcını sıyırıp onların üzerlerine yürüdü[1149] ve:

“Öldüreceğim onları!” dedi.[1150]

Ümmü Hani:

“Ey kardeşim![1151] Sen bana bu işi yapar mısın?!” dedi[1152] ve hemen onların üzerlerine bir örtü örttü.[1153]

Hz. Ali:

“Sen iki müşriği mi koruyorsun?![1154] Çekil onların yanından!” dedi.[1155]

Ümmü Hani:

“Vallahi, sen onları öldüremezsin![1156] Öldürmeye benden başlamadıkça!” dedi.[1157]

Bunun üzerine, Hz. Ali bir şey yapmadan çıkıp gitti.

Ümmü Hani de onların üzerlerine kapısını kilitledi ve:

“Hiç korkmayınız!” dedi.[1158]

Durumu arzetmek üzere, Mekke’nin yukarısındaki Bathâ’ya, Hacun’a kadar gitti.[1159]

Peygamberimiz Aleyhisselamı orada bulamadı. Hz. Fâtıma’yı buldu.[1160]

Ona:

“Anamın oğlu Ali’nin elinden ne çektiğimi bir bilsen!

Bana kocamdan akraba olan müşriklerden iki kişiyi himayeme almıştım. Ali öldürmek için kılıcını sıyırıp onların üzerlerine yürüdü!” dedi.[1161]

1148 Vâkıdî, Megâzî, 2/829, 830.
1149 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/829.
1150 İbn Sa’d, 2/144.
1151 Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1152 Vâkıdî, Megâzî, 2/830, Hâkim, 3/277.
1153 Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1154 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/830, Hâkim, 3/277.
1155 Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1156 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254.
1157 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1158 Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1159 Ahmed b. Hanbel, 6/423, 424, Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1160 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/830, Ahmed b. Hanbel, 6/423, 424, 343.
1161 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/830.

Hz. Fâtıma:

"Demek, sen iki müşriği himayene aldın hâ?" dedi.[1162]

Hz. Fâtıma'nın bu sözü, Ümmü Hani'ye, Hz. Ali'nin davranışından daha ağır geldi.

O sırada Peygamberimiz Aleyhisselam oraya çıkageldi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın üstü başı tozlanmıştı.[1163]

Peygamberimiz Aleyhisselam, çadırında, bir leğenin içinde yıkandı.

Yıkanıncaya kadar, Hz. Fâtıma da elbisesini Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresinde tutarak Peygamberimiz Aleyhisselamı siperledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam elbisesini giydi ve sekiz rekat kuşluk namazı kıldı.[1164]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ümmü Hani'yi görünce:

"Kim bu?" diye sordu.

Ümmü Hani:

"Yâ Rasûlallah! Ben Ümmü Hani'yim!" dedi.[1165]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ümmü Hani Fâhite! Hoşgeldin!" dedi[1166] ve:

"Sen ne için geldin?" diye sordu.[1167]

Ümmü Hani:

"Yâ Rasûlallah! Anamın oğlu Ali'nin elinden ne çektiğimi bir bilsen! Az kalsın elinden kurtulamayacaktım!

Kocamdan akrabam ve müşrik olan iki kişiye eman vermiş, kendilerini himayeme almıştım.

Anamın oğlu Ali, üzerlerine yürüyüp onları öldürmek istedi!" dedi.[1168]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onun böyle davranması, uygun olmamış![1169]

Senin himayene aldığın, bizim de himayemizdedir![1170] Senin eman verdiğine, biz de eman vermişizdir![1171]

1162 Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1163 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/830, Ahmed b. Hanbel, 6/343, 424.
1164 İbn İshak, İbn Hişam, 4/53, İbn Sa'd, 2/145, Ahmed b. Hanbel, 6/343, 423, 424, 425, Diyarbekrî, 2/84.
1165 Ahmed b. Hanbel, 6/343, 423.
1166 İbn İshak, İbn Hişam, 4/53, Serahsî, Siyer Şerhi, 1/454, Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1167 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, İbn Sa'd, 2/144.
1168 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/254, Vâkıdî, Megâzî, 2/830, İbn Sa'd, 2/144, 45, Ahmed b. Hanbel, 6/424.
1169 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/255, Vâkıdî, Megâzî, 2/830, Hâkim, 3/278.
1170 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Serahsî, Siyer Şerhi, 1/255, Vâkıdî, Megâzî, 2/330, İbn Sa'd, 2/145, Ahmed b. Hanbel, 6/341, 342, 343.
1171 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54, Vâkıdî, Megâzî, 2/830, Ahmed b. Hanbel, 6/341, 342, Hâkim, 3/278.

Onlar öldürülmeyeceklerdir!" buyurdu.[1172]

Bunun üzerine, Ümmü Hani hemen evine dönüp durumu onlara bildirdi ve:

"İsterseniz burada oturun, isterseniz evlerinize dönün!" dedi.

Onlar, Ümmü Hani'nin evinde iki gün oturduktan sonra, kendi evlerine döndüler.[1173]

Hâris b. Hişam der ki:

"Müşriklerin kendisine karşı koydukları her yerde Resûlullah Aleyhisselamın beni de görmüş bulunmasına rağmen bana gösterdiği iyiliği ve merhameti hatırladıkça, beni görmesinden utanır olmuştum.

Mescid-i Haram'a girdiği sırada, kendisine rastladım.

Beni güleryüzle karşıladı. Yanına varıncaya kadar ayakta durdu.

Selam verdim ve hemen Cenab-ı Hakk'ın birliğine şehadet getirip Müslüman oldum.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam;

'Hamd olsun O Allah'a ki, sana doğru yolu gösterdi. İslâmiyeti nasip etti. Senin gibi bir adam İslâmiyeti tanımaz ve takdir etmez olamaz! Vallahi, zannetmem ki, İslâmiyet gibi bir din, tanınmaz ve takdir edilmez olsun!' buyurdu."[1174]

Hâris b. Hişam; kalbleri İslâmiyete ısındırılmak için kollanılan kişiler arasında iken, Müslümanlığını güzelleştirmiş, ashabın üstünlerinden ve hayırlılarından olmuştur.[1175]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Hâris b. Hişam'ın oğlu Abdurrahman der ki:

"Hâris b. Hişam:

'Yâ Rasûlallah! Bana bir şey haber ver ki, ona sımsıkı sarılayım?' demişti.

Resûlullah Aleyhisselam, diline eliyle işaret ederek:

'Buna sahip ol!' buyurdu.

Aradan çok geçmeden, onun en az konuşan bir adam olduğunu gördüm.

Halbuki, ondan daha zeki ve anlayışlısı, atıp tutmaya başladığı zaman da ondan şiddetlisi, hiddetlisi yoktu!"[1176]

1172 İbn İshak, İbn Hişam, 4/54.
1173 Vâkıdî, Megâzî, 2/830.
1174 Hâkim, 3/278.
1175 İbn Abdilberr, 1/302.
1176 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/421.

Şair Abdullah b. Zibârâ'nın Necran'dan Gelip Müslüman Oluşu

Mekke fethedilince, Abdullah b. Zibârâ, öldürüleceğinden korkarak, Ümmü Hani'nin kocası Hübeyre b. Ebi Vehb ile birlikte Necran'a kadar kaçtı ve Necran kalesine girdi.

Orada, kendilerine:

"Arkanızdakilerden ne haber var?" diye sordukları zaman:

"Kureyşîleri soruyorsanız, Muhammed Mekke'ye girdi. Kureyşîler de öldürüldüler!

Vallahi, öyle sanıyoruz ki, Muhammed bu kalenize kadar da ilerleyip gelecektir!" dediler.

Belharisler ile Kilablar, kalelerinin bozuk, yıkık yerlerini onardılar ve yaylım hayvanlarını topladılar.[1177]

Şair Hassân b. Sabit'in söylemiş olduğu bir tek beyit, Abdullah b. Zibârâ'yı uyarmaya, umutlandırmaya ve Mekke'ye geri çevirmeye yetti.[1178]

Abdullah b. Zibârâ, Hassân b. Sabit'in beytini alıp da Mekke'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gitmeye hazırlanınca, Hübeyre b. Ebi Vehb:

"Ey amcamın oğlu! Sen nereye gitmek istiyorsun?" diye sordu.

Abdullah b. Zibârâ:

"Vallahi, Muhammed'in yanına gitmek istiyorum!" dedi.

Hübeyre b. Ebi Vehb:

"Ona tâbi olmayı mı istiyorsun?" diye sordu.

Abdullah b. Zibârâ:

"Evet! Vallahi!" dedi.

Hübeyre b. Ebi Vehb:

"Keşke ben senden başkasını yoldaş edinmiş olsaydım!

Vallahi, zannetmem ki, sen Muhammed'e temelli bağlı kalasın!" dedi.

Abdullah b. Zibârâ:

"Bu, senin görüşündür!

İnsanların en hayırlısı ve en iyisi olan amcamın oğlunu bırakıp da, ne için Benî Hâris b. Ka'bların yanlarında oturalım?!" dedi.

Necran'dan ayrılıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

[1177] Vâkıdî, Megâzî, 2/847.
[1178] İbn İshak, İbn Hişam, 4/61, Vâkıdî, Megâzî, 2/847.

Abdullah b. Zibârâ gelirken, Peygamberimiz Aleyhisselam ashabıyla birlikte oturuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu görünce:

"İşte İbn Zibârâ! Yüzünde İslâmiyet nuru parlıyor!" buyurdu.

Abdullah b. Zibârâ, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip ayakta durdu ve:

"Selam olsun sana ey Allah'ın Resûlü!

Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!

Şüşhesiz ki, sen de O'nun kulu ve resûlüsün!

Hamd olsun O Allah'a ki, beni İslâmiyete hidayet edip kavuşturdu.

Ben, sana karşı ata, deveye binerek veya yürüyerek düşmanlık yapmaktan geri durmamış; sonra da, senden korkup Necran'a kaçmıştım.

İslâmiyete hiçbir zaman yaklaşmamak istiyordum.

Yüce Allah ise, benim için, istediğimden daha hayırlısını diledi ve onun sevgisini gönlüme düşürünce, içinde yuvarlandığım dalâlet ve sapkınlıkları; hiçbir yarar vermez, kendisine kimin taptığını, kimin tapmadığını bilmez bir taş parçası karşısında akıl sahibinin tapınmasındaki ve ona kurbanlar kesmesindeki mânâsızlığı ve boşluğu düşünebildim!" dedi[1179] ve yapmış olduğu bütün kötülüklerden dolayı Peygamberimiz Aleyhisselamdan özür ve af diledi, özrü kabul edildi.[1180]

Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hamd olsun O Allah'a ki, sana İslâmiyeti bahşetti.

Şüphe yok ki, İslâmiyet kendisinden önce yapılanları siler!" buyurdu.[1181]

Abdullah b. Zibârâ, İslâm amelleriyle Müslümanlığını güzelleştirdi.[1182]

Abdullah b. Zibârâ'nın arkadaşı Hübeyre b. Ebi Vehb ise, Necran'da oturdu. Orada müşrik olarak ölüp gitti.[1183]

1179 Vâkıdî, Megâzî, 2/847, 848.
1180 İbn Abdilberr, 3/902.
1181 Vâkıdî, Megâzî, 2/848.
1182 İbn Abdilberr, 3/902.
1183 Vâkıdî, Megâzî, 2/848, 849.

Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'in Özür Dileyişi ve Müslümanlığa Dönüşü

Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh de, Kâbe'nin örtüsü altında bile olsa öldürülmesi emredilenler,[1184] kanı helâl sayılanlar arasında idi.[1185]

Mekke fethedilince, kaçıp Hz. Osman'a sığınmıştı.[1186]

Abdullah b. Sa'd'ın annesi, Hz. Osman'ı emzirmişti.[1187]

Bunun için, Abdullah b. Sa'd, Hz. Osman'ın sütkardeşi idi.[1188]

Abdullah b. Sa'd, Hz. Osman'a:

"Ben vallahi seni seçtim. Beni şurada tut! Muhammed'e git, benim hakkımda kendisiyle konuş!

Muhammed beni görürse gözlerimi oyar!

Çünkü, benim suçum suçların en büyüğüdür!

İşlemiş bulunduğum suçtan pişmanlık duymuş, tevbe etmiş bulunuyorum!" dedi.

Hz. Osman:

"Hayır! Ben seni yanıma alır, giderim" dedi.

Abdullah b. Sa'd:

"Vallahi, o, beni görecek olursa, muhakkak boynumu vurdurur! Benim yüzüme bakmaz!

O, benim kanımın dökülmesini helâl saymıştı.

Onun ashabı da, beni öldürmek için her yerde arıyorlar!" dedi.[1189]

Gerçekten de, o her yerde sıkı sıkı aranılıp duruyordu.[1190]

Hz. Osman, olağanüstü durum yatışıncaya kadar, Abdullah b. Sa'd'ı sakladı.[1191] Sonra, ona:

"Haydi, gel! Sen benim yanımda git! İnşaallah, Resûlullah Aleyhisselam seni öldürmez!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Osman'ın hiçbir dileğini dinlememezlik etmezdi

---

1184 İbn İshak, İbn Hişam, 4/51, 52, Taberî, Târîh, 3/119, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/259.
1185 Vâkıdî, Megâzî, 2/855.
1186 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Hâkim, 3/46, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1187 İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1188 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/855, Belâzurî, Ensâb, 1/358, Hâkim, 3/46.
1189 Vâkıdî, Megâzî, 2/855.
1190 Belâzurî, Ensâb, 1/358.
1191 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Hâkim, 3/46, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.

Hz. Osman, elinden tutup Abdullah b. Sa'd'ı Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına götürdü, önünde durdular ve:

"Yâ Rasûlallah! Bunun anası bunu yürütür, beni sırtında taşırdı.

Bunun sütünü keser, beni emzirirdi.

Bunu bırakır, bana iyilik eder, hediye verirdi.

Bunu, anasının benim üzerimdeki iyilikleri için, bana bağışla![1192]

Yâ Rasûlallah! Halka verdiğin genişliği, emanı, İbn Ebi Serh'e de ver!" dedi ve Abdullah b. Sa'd'ın elini tutup Peygamberimiz Aleyhisselama uzattı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, boynunu ve yüzünü ondan başka tarafa çevirdi.

Hz. Osman İbn Ebi Serh'in elini tekrar Peygamberimiz Aleyhisselama uzattı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yine, yüzünü ondan başka tarafa çevirdi.

Hz. Osman İbn Ebi Serh'in elini tekrar Peygamberimiz Aleyhisselama uzattı.[1193]

Peygamberimiz Aleyhisselam ondan yüzünü başka tarafa çevirdikçe, Hz. Osman o yana varıp karşısında duruyor ve dileğini tekrarlıyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam İbn Ebi Serh'ten tekrar tekrar yüz çevirmek, ona eman vermemekle, birisinin hemen kalkıp onun boynunu vurmasını istiyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu iş için hiç kimsenin kalkmadığını gördü.

Hz. Osman ise, Peygamberimiz Aleyhisselamın başını öptü ve:

"Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Şunun bey'atını al!" diyerek, üzerine düştükçe düştü.[1194] Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh için af ve eman diledi.[1195]

Peygamberimiz Aleyhisselam, uzunca bir müddet sustuktan sonra:[1196]

"Olur!" buyurdu.[1197]

Başını kaldırıp Abdullah b. Sa'd'a üç kere baktı.[1198] Sonra, bey'atını aldı.[1199]

1192 Vâkıdî, Megâzî, 2/855, 856.
1193 İbn Asâkîr'den naklen Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/498, 499.
1194 Vâkıdî, Megâzî, 2/855, 856.
1195 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119.
1196 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1197 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Vâkıdî, Megâzî, 2/856, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1198 Hâkim, 3/45.
1199 Vâkıdî, Megâzî, 2/856.

Hz. Osman Abdullah b. Sa'd'la dönüp gittikten sonra,[1200] Peygamberimiz Aleyhisselam, çevrelerindeki sahabilerine dönüp:[1201]

"Ben ancak bazınız kalkıp onun yanına varsın da boynunu vursun diye sustum.[1202]

Bey'atını almaktan ellerimi çektiğimi görünce, eman vermeden, kalkıp o fâsıkı öldürecek, içinizde anlayışlı bir kimse yok mu idi?![1203]

Bunu yapmaktan sizi alıkoyan ne idi?!" buyurdu.[1204]

Bir Ensarî, İbn Ebi Serh'i, görürse, öldürmeyi adamıştı.

İbn Ebi Serh Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Hz. Osman'la geldiği zaman, Ensarî kılıcı elinde, ayakta duruyor; İbn Ebi Serh'i öldürmesi için Peygamberimiz Aleyhisselamın işaretini bekliyordu.

Hz. Osman'ın kayırmasıyla İbn Ebi Serh kurtulup gidince, Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensarîye:

"Adağını yerine getirsen olmaz mı idi?!" buyurdu.

Ensarî:

"Yâ Rasûlallah! İki elim kılıcımda, ayak üzeri duruyor, onu öldürmek için bana ne zaman işaret edeceksiniz diye bekliyordum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İşaret, hıyânettir! Peygamber için, işaret etmek yoktur!" buyurdu.[1205]

Daha başkaları da:

"Yâ Rasûlallah! Biz, senin kalbinde olanı bilmiyorduk ki?[1206]

Keşke bize gözünle işaret ediverseydin,[1207] onu öldürdük!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben işaretle kimseyi öldürtmem![1208]

Peygamber işaretle adam öldürtmez![1209]

Gözucuyla işaret etmek hiçbir peygambere yaraşmaz!" buyurdu.[1210]

1200 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1201 Vâkıdî, Megâzî, 2/856, Hâkim, 3/45, İbn Abdilberr, 3/918, Beyhakî, Delâil, 5/60, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1202 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.
1203 Vâkıdî, Megâzî, 2/856, Belâzurî, Ensâb, 1/258, Hâkim, 3/45, Beyhakî, Delâil, 5/60.
1204 Vâkıdî, Megâzî, 2/856.
1205 İbn Sa'd, 2/141.
1206 Hâkim, 3/45.
1207 Belâzurî, Ensâb, 1/358, Hâkim, 3/45.
1208 Vâkıdî, Megâzî, 2/856, Belâzurî, Ensâb, 1/358.
1209 İbn İshak, İbn Hişam, 4/52, Taberî, Târîh, 3/119.
1210 Vâkıdî, Megâzî, 2/856, Belâzurî, Ensâb, 1/358, Hâkim, 3/45, İbn Abdilberr, 3/918, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/259.

Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh, Peygamberimiz Aleyhisselamı gördükçe, utancından kaçar dururdu.

Hz. Osman, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Babam, anam sana feda olsun! Anasının oğlu Abdullah'ın seni her görüşünde senden nasıl kaçtığını bir görseydin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi ve:

"Onun bey'atını almadım mı? Kendisine eman vermedim mi?" diye sordu.

Hz. Osman:

"Evet yâ Rasûlallah! Fakat, o, Müslüman olduğu zaman işlediği suçun büyüklüğünü düşünüyor da, senin yüzüne bakmaktan utanıyor!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İslâmiyet kendinden önce işlenmiş olan kötülükleri siler!" buyurdu.

Hz. Osman hemen dönüp bunu Abdullah b. Sa'd'a haber verdi.[1211]

Bunun üzerine, Abdullah b. Sa'd, halk ile birlikte Peygamberimiz Aleyhisselama gider, gelir, selam verirdi.[1212]

Abdullah b. Sa'd, yeniden Müslüman olduktan sonra, İslâmiyet amelleri ile Müslümanlığını güzelleştirmiş; ölünceye kadar, kendisinde kötü bir tutum ve davranış görülmemiş,[1213] sadece hayır ve fazilet, iyi hallilik ve dindarlık görülmüş,[1214] fitneden, daima kaçınır olmuş ve:

"Ey Allah'ım! Benim en son amelimi sabah namazı yap!" diyerek dua etmiş durmuştur.

Bir gün, abdest alıp sabah namazına durmuş, birinci rekatta Fâtiha ile Adiyât sûresini okumuş, ikinci rekatın sonunda sağ tarafına selam vermiş, sol tarafına selam verirken ruhu kabzolunmuştur.[1215]

Allah ondan razı olsun.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Safvan b. Ümeyye'ye Eman Verişi

Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerinden Safvan b. Ümeyye; Cidde'den gemiye binip Yemen'e gitmek üzere Mekke'den kaçmış,[1216] Şuaybe'ye ulaşmıştı.[1217]

1211 Vâkıdî, Megâzî, 2/856, 857.
1212 Vâkıdî, Megâzî, 2/856, 857, Belâzurî, Ensâb, 1/358.
1213 İbn Abdilberr, 3/920, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/260, İbn Seyyid, 2/175.
1214 İbn Hazm, Cevâmi, s. 232.
1215 İbn Abdilberr, 3/920, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/260, İbn Seyyid, 2/175, 176.
1216 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/121.
1217 Vâkıdî, Megâzî, 2/853.

Ashabdan Umeyr b. Vehb, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Ey Allah'ın Peygamberi![1218] Safvan b. Ümeyye benim kavmimin seyyididir. Kendisini denize atmak için kaçıp gitmiş bulunuyor.[1219] Senin kendisine eman vermeyeceğinden korkuyor.

Babam, anam sana feda olsun![1220] Ha ona da eman ver, ne olur?[1221]

Allah'ın salât ü selamı senin üzerine olsun!" dedi.[1222]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ona eman verilmiştir!" buyurdu.

Umeyr b. Vehb, Safvan'ın izi sıra yola çıktı ve kendisine yetişti.[1223]

Safvan'ın yanında Yesar adındaki uşağından başka kimse yoktu.

Safvan, uşağına:

"Yazıklar olsun sana! Bak, kimi görüyorsun?" diye sordu.

Uşak:

"Bu, Umeyr b. Vehb'dir!" dedi.

Safvan:

"Ben Umeyr'i ne yapayım? Vallahi, o ancak beni öldürmek maksadıyla gelmiştir. Kendisi bana karşı Muhammed'e yardım etmiş, onun peşine takılmış bulunuyor!" dedikten sonra, Umeyr'e:

"Ey Umeyr! Bana yaptıkların daha yetmedi mi?

Hem borcunu ve ailenin geçimini bana yükledin, hem de gelip beni öldürmek istiyorsun!?" dedi.[1224]

Umeyr b. Vehb:

"Babam, anam sana feda olsun!

Allah'tan kork, Allah'tan kork da, kendini helâk etmekten sakın!

İşte, sana Resûlullah Aleyhisselamdan eman da getirmiş bulunuyorum!" dedi.

Safvan:

"Yazıklar olsun sana! Sen benden uzak dur! Benimle konuşma!

Çünkü, sen yalancısın! Olmayacak şeyi uyduruyorsun!" dedi.

Umeyr b. Vehb:

"Ey Safvan! Babam, anam sana feda olsun![1225]

1218 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/121.
1219 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Vâkıdî, Megâzî, 2/853, Taberî, Târîh, 3/121.
1220 Vâkıdî, Megâzî, 2/853.
1221 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Vâkıdî, 2/853, Taberî, Târîh, 3/121.
1222 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/121, 122.
1223 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Vâkıdî, 2/853, Taberî, Târîh, 3/120.
1224 Vâkıdî, Megâzî, 2/853, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/504.
1225 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/122.

Ben, sana, insanların en iyisinin ve akraba haklarını en çok gözeteninin yanından geliyorum!

Resûlullah Aleyhisselam sana eman verdi!" dedi.

Safvan:

"Hayır! Vallahi, bana ondan tanıyacağım bir alâmet getirmedikçe, seninle birlikte dönmem!" dedi.

Bunun üzerine, Umeyr b. Vehb, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü ve:

"Yâ Rasûlallah! Safvan'a gittim. O senden kaçıyor ve kendisini öldürmek istiyordu.

Ona senin eman verdiğini söyledim.

'Bana, ondan, tanıyacağım bir alâmet getirmedikçe, geri dönmem!' dedi.[1226]

Yâ Rasûlallah! Kendisine eman verdiğini anlayacağı bir alâmet ver bana!" dedi.[1227]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Al sarığımı!" buyurdu.[1228]

Peygamberimiz Aleyhisselamın verdiği sarık, Mekke'ye girerken başına sarmış olduğu, Yemen bezinden sarığı idi.[1229]

Umeyr b. Vehb, Safvan'a Peygamberimiz Aleyhisselamının sarığını götürdü.[1230]

Ona:

"Ey Safvan! Babam, anam sana feda olsun![1231]

Ben, sana, insanların en hayırlısının, akraba haklarını en çok gözeteninin, insanların en iyisinin, insanların en sabırlısı, en uslusunun yanından geliyorum.

Amcanın oğlunun şerefi senin şerefindir!

Onun üstünlüğü senin üstünlüğündür.

Onun hükümranlığı senin hükümranlığındır.[1232]

O, senin atalarının, babalarının oğludur.

1226 Vâkıdî, Megâzî, 2/853, İbn Asâkîr, 6/432, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/504.
1227 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/122.
1228 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, İbn Asâkîr, 6/432, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/504.
1229 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Vâkıdî, Megâzî, 2/853, Beyhakî, Delâil, 5/46.
1230 Vâkıdî, Megâzî, 2/853, 854.
1231 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/122.
1232 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Vâkıdî, Megâzî, 2/854, Taberî, Târîh, 3/122, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/505.

Kendisi hakkındaki tutum ve davranışlarında Allah'tan korkmanı sana hatırlatırım!" dedi.[1233]

Safvan:

"Ben öldürülmekten korkuyorum!" dedi.[1234]

Umeyr b. Vehb:

"O seni İslâmiyete davet ediyor. Kabul edersen ne âlâ!

Kabul etmezsen, sana iki ay mühlet vermiş, tercih hakkı tanımıştır.

O, insanların en vefalısı ve en iyisidir.

Mekke'ye girerken sarınıp bir ucunu arkasına salmış olduğu sarığını sana göndermiştir" dedi ve:

"Onu görsen, tanır mısın?" diye sordu.

Safvan "Evet!" deyince Umeyr b. Vehb sarığı çıkarıp ona gösterdi.

Safvan:

"Evet! Aynen onun sarığıdır!" dedi[1235] ve Umeyr'le birlikte dönüp Mekke'ye geldi.[1236]

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, Mescid-i Haram'da Müslümanlara ikindi namazını kıldırıyordu.

Orada, ayakta durdular.

Safvan, Umeyr b. Vehb'e:

"Müslümanlar gece ve gündüzde kaç namaz kılarlar?" diye sordu.

Umeyr b. Vehb:

"Beş namaz!" dedi.

Safvan:

"Bu namazları onlara Muhammed mi kıldırır?" diye sordu.

Umeyr b. Vehb:

"Evet!" dedil

Peygamberimiz Aleyhisselam selam vererek namazını bitirince, Safvan b. Ümeyye, bağırarak:

"Ey Muhammed! Umeyr b. Vehb, bana senin sarığını getirdi.

Beni senin yanına gelmeye çağırdığını, İslâmiyet işini kabul edersem ne âlâ, etmezsem bana iki ay mühlet verip tercih hakkı tanıdığını söyledi" dedi.[1237]

1233 Vâkıdî, Megâzî, 2/854.
1234 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60 Vâkıdî, Megâzî, 2/854, Taberî, 3/122.
1235 Vâkıdî, Megâzî, 2/854, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/505.
1236 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/122.
1237 Vâkıdî, Megâzî, 2/854, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/505.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söylemiş!" buyurdu.

Safvan b. Ümeyye:

"Bana bu hususta iki ay mühlet var, tercih hakkı tanı!" dedi.[1238]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sana bu hususta iki ay değil, dört ay mühlet verilmiş, tercih hakkı tanınmıştır![1239] İn hayvandan!" buyurdu.[1240]

Bunun üzerine, Safvan hayvanından indi.[1241]

Enes b. Züneym ed-Di'lî'nin Suçunun Affedilişi

Huzâa süvarileri Medine'ye gelerek Kureyşîlerle Benî Bekrlere karşı Peygamberimiz Aleyhisselamın yardım va'dini alıp dönecekleri sırada:

"Yâ Rasûlallah! Enes b. Züneymü'd-Di'lî seni şiirle hicv ve tahkir etti!" demişler, Peygamberimiz Aleyhisselam da onun kanını heder ve helâl kılmıştı.[1242]

Enes b. Züneym, bunu haber alınca, söylediği uzun bir şiirle Peygamberimiz Aleyhisselamdan özür ve af diledi.[1243]

Benî Bekrlerden Nüfâse oğullarının lideri Nevfel b. Muaviyetü'd-Di'lî bu hususta Peygamberimiz Aleyhisselamla konuşup:

"Yâ Rasûlallah! Sen affetmekte insanların başında gelirsin!

Bizden hiçbir kimse, sana düşmanlık ve eziyet yapmamıştır.

Biz cehalet içinde bulunuyor, neyi tutacağımızı, neyi bırakacağımızı bilmiyorduk.

Nihayet, Allah bizi mahv ve helâk olmaktan senin sayende doğru yola hidayet etti.

Huzâa süvarileri onun aleyhinde sana çok yalan söylemişler!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bırak Huzâa süvarilerini!

Biz Tihâme'de, yakından veya uzaktan, bize Huzâalardan daha çok iyiliği dokunan bir kimse görmedik!" buyurdu.

1238 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Taberî, Târîh, 3/122.
1239 İbn İshak, İbn Hişam, 4/60, Vâkıdî, Megâzî, 2/854, Taberî, Târîh, 3/122, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/505.
1240 İbn Abdilberr, 2/720, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/505.
1241 Vâkıdî, Megâzî, 2/854, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/505.
1242 Vâkıdî, Megâzî, 2/789.
1243 Vâkıdî, Megâzî, 2/789, 790, Belâzurî, Ensâb, 1/363.

Nevfel b. Muaviye sustu. Susunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Affettim onu!” buyurdu.

Nevfel b. Muaviye:

“Babam, anam sana feda olsun!” dedi.[1244]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ordu İhtiyacı İçin Mekkeli Üç Zenginden Ödünç Para Alışı

Mekke fethedilince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Mekke’nin ganimetlerinden hiçbir şey bize helâl kılınmamıştır!” buyurduğu için,[1245] Mekke’den ganimet olarak bir şey alınmamıştı.[1246]

İslâm ordusunun zarurî ihtiyaçlarını karşılamak gerekiyor ve bu da, bir hayli paraya bağlı bulunuyordu.

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke zenginlerinden kıntar[1247] Safvan b. Ümeyye’den ödünç ve borç olarak 50.000 dirhem,

Abdullah b. Ebi Rebia’dan 40.000 dirhem,

Huvaytıb b. Abduluzzâ’dan da 40.000 dirhem gümüş para isteyip aldı.[1248]

Bunu, muhtaç olan mücahidler arasından bölüştürdü. İhtiyaçlarına göre: her birine 50 dirhem veya daha az ya da daha çok düştü.

Benî Cezîme harekâtının tazminatını da bununla karşıladı.[1249]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekkelilere olan bu borcunu, Hevâzin savaşı ganimetinden tamamıyla ödemiş[1250] ve:

“Ödüncün karşılığı, ancak, onu ödemek ve teşekkür etmektir!” buyurmuştur.[1251]

İşkence ile Dininden Döndürülen Cebr’in Yeniden Müslüman Oluşu

Cebr, Yahudi olup, Abduddar oğullarının kölesi idi.[1252]

1244 Vâkıdî, Megâzî, 2/789, 791.

1245 İbn Sa’d, 2/137.

1246 İbn Sa’d, 2/143.

1247 Cahiliye devrinde Safvan b. Ümeyye’ye “Kıntar” derlerdi. Kendisinin bir kantar altını vardı. Safvan’ın babası da öyle idi (Zehebî, Siyer, 2/48). Kantar; 40 ukıyye altına veya 1200 altına veya 1200 ukiyye altına veya 70 bin dinara veya 100 ratl altına denir (Fîruzâbâdî, 2/127).

1248 Vâkıdî, Megâzî, 2/863, Belâzurî, Ensâb, 1/363.

1249 Vâkıdî, Megâzî, 2/863, 864.

1250 Vâkıdî, Megâzî, 2/863, Belâzurî, Ensâb, 1/363.

1251 Vâkıdî, Megâzî, 2/863.

1252 Vâkıdî, Megâzî, 2/865.

Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretten önce Mekke'de Yusuf sûresini okurken dinleyip, bunun Allah Kelamı olduğuna kanaat getirerek Müslüman olmuştu.

Fakat, Müslümanlığını gizli tutmakta idi.

Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh Müslümanlıktan dönüp Mekke'ye kaçınca, daha evine girmeden, Cebr'in Müslüman olduğunu efendilerine haber vermiş; onlar da, Cebr'i işkencenin en ağırına uğratarak, söyletmek istediklerini zorla söyletmişler, onu Müslümanlıktan döndürmüşlerdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'yi fethettiği zaman, Cebr gelip başından geçenleri Peygamberimiz Aleyhisselama anlattı ve buna da Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'in sebeb olduğunu haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Cebr'i efendilerinden satın alıp azad etti. Kendisini Benî Âmirlerden şerefli bir kadınla da evlendirdi. Kendisine geçimlik de verdi.[1253]

Peygamberimiz Aleyhisselama Sa'd b. Bekrlerden Bir Kadının Hediye Olarak Süt ve Keş Peyniri Getirişi

Ashabdan Ebu Husayn der ki:

"Peygamber Aleyhisselamın Ebtah'ta bulunduğu sırada, Sa'd b. Bekr kadınlarından birisi -ki, sütteyzesi veya süthalası idi- içi süt dolu bir tulumla bir dağarcık keş peyniri getirdi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girip kendisinin kimlerden olduğunu haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onu tanıdı ve kendisini İslâmiyete davet etti.

Kadın hemen Müslüman oldu, Peygamber Aleyhisselamın peygamberliğini doğruladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam onun hediyesinin kabul olunmasını emretti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sütannesi Halime Hatun hakkında ona sorular sordu, vefat etmiş olduğunu öğrenince, gözleri yaşla doldu. Sütteyzeye veya halaya:

"Onlardan, sağ olan kim var?" diye sordu.

"Onlardan, sütkardeşin iki erkekle iki kız var!

Kendileri, vallahi, senin ihsanına ve akrabalık hakkını gözetmene muhtaç durumdadırlar.

1253 Vâkıdî, Megâzî, 2/865, 866, İbn Hacer, İsâbe, 1/221.

Kendilerinin sığındıkları, güvendikleri kişileri ölüp gitti" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Nerede öldü?" diye sordu.

Kadın:

"Evtas burnunda!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam; bu sütteyze veya süthalaya elbise giydirilmesini ve kendisine hevdeçli bir deve ile 200 dirhem gümüş para verilmesini ilgililere emretti.

Bu sütteyze veya süthala kadın, dönüp giderken:

"Vallahi, sen alınıp büyütülmüş olan ne iyi çocuktun!

Büyüdüğün zaman da, ne mübarek, ne iyi bir zâtsın!" diyordu.[1254]

Peygamberimiz Aleyhisselama İçmesi İçin Üzüm Şırası Getirilişi

Ashabdan Muttalib b. Ebi Vedâa der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, yazın çok sıcak bir gününde, Beytullah'ı tavaf ediyordu. Susadı ve su istedi.

Bir adam:

'Yâ Rasûlallah! Yanımızda, şu kuru üzümden, köpüklenmiş üzüm şırası (müselles) var! Sana onu getirip içirsem olur mu?' diye sordu.

Peygamber Aleyhisselam:

'Olur!' buyurdu.

Adam hemen evine haber salıp onu büyük bir sürahi ile getirtti.

Onu sunduğumuzda, Peygamber Aleyhisselam onda ağır bir koku duydu ve hiç hoşlanmayıp geri verdi.

İçmek için, su getirtti.

Sonra, yine su istedi. Kendisine Zemzem getirildi. Onu başının üzerine döktü. Zemzem suyunun iki yanından aktığını gördüm. Ondan ihtiyacı kadar da içtikten sonra:

'Kim içeceği şeyden şüphelenirse, onu suyu ile birlikte kırsın, atsın!" buyurdu."[1255]

1254 Vâkıdî, Megâzî, 2/869.
1255 Vâkıdî, Megâzî, 2/864.

Peygamberimiz Aleyhisselama Sakîfli Bir Dostu Tarafından Hamr (Şarap) Hediye Edilmek İstenilişi

Abdullah b. Abbas der ki:

"Resûlullah Aleyhisselama, Sakîfli bir dostu, bir kırba hamr (şarap) getirip hediye etmişti.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Yüce Allah'ın bunu haram kıldığını bilmiyor musun?!' buyurdu.

Adam uşağının yanına vardı ve:

'Bunu Hazvere çarşısına götürüp sat!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Uşağına ne emrettin?' diye sordu.

Adam:

'Hamrı (şarabı) satmasını emrettim' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Onun içilmesi haram edildiği gibi, satılması da haram edilmiştir' buyurdu."[1256]

Mekke'nin Fethinde Haram Kılınan, Yasaklanan Şeyler

Cabir b. Abdullah'ın bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, Fetih yılında, Mekke'de:

"Hiç şüphe yok ki; Allah ve Resûlü hamrı (şarabı),

Lâşeyi,

Domuzu,

Putları satmayı haram kıldı!" buyurmuştur.

"Yâ Rasûlallah! Ölü hayvanların iç yağlarının hükmünden bize haber ver.

Çünkü, onlarla gemiler boyanıyor, deriler yağlanıyor. Halk onlardan kandil yakıyor" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! O da haramdır.

Allah Yahudilerin belâsını versin!

Allah kendilerine ölü hayvanların iç yağlarını haram kılınca, onu erittikten sonra satıp, parasını yediler!" buyurdu.[1257]

1256 Buhârî, Sahîh, 3/43, Müslim, 3/1207.
1257 Vâkıdî, Megâzî, 2/865.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'nin fethinde kadınlarla müt'a sûretiyle belirli ve kısa bir süre için evlenmeyi de yasakladı.[1258]

Soylu Bir Kadının Hırsızlık Suçundan Dolayı Elinin Kesilişi

Kureyşîlerin Mahzum oğullarına mensup bir kadın, nasılsa, bir hırsızlık yapmıştı.

Kadının aile halkı, elinin kesileceğinden korkarak, Üsâme b. Zeyd'e başvurup, kendisinin Peygamberimiz Aleyhisselam katında şefaatçi olmasını dilediler.

Üsâme durumu Peygamberimiz Aleyhisselama arzedip kadının bağışlanmasını dileyince, Peygamberimiz Aleyhisselamın rengi değişti ve:

"Sen kötülükleri önlemek üzere Allah'ın koymuş olduğu cezalardan bir cezanın affı hakkında mı benimle konuşuyorsun?!" buyurdu.

Üsâme:

"Yâ Rasûlallah! Bu uygunsuz davranışımdan dolayı, Allah'tan yarlıganmamı dile!" dedi.

Akşam olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam ayağa kalkıp Allah'a lâyık olduğu üzere hamd ü senada bulundu ve:

"Bundan sonra derim ki: Sizden önceki insanları helâk eden, ancak, onların içlerinden şerefli ve soylu birisi hırsızlık ettiği zaman onu cezasız bırakmaları, içlerinden fakir ve zayıf biri hırsızlık edince de onun hakkında ceza uygulamaları idi.

Muhammed'in varlığı Kudret Elinde olan Allah'a yemin ederim ki; Fâtıma binti Muhammed hırsızlık edecek olsaydı, muhakkak, onun da elini keserdim!" buyurdu.

Sonra da emretti, o kadının eli kesildi.

Bunun üzerine, kadın güzelce tevbe etti ve evlendi de.

Kadın, bundan sonra, Hz. Âişe'nin yanına gelir gider, o da onun ihtiyacını Peygamberimiz Aleyhisselama arzederdi.[1259]

Fetih Müyesser Olursa Beytü'l-Makdis (Kudüs)'te Namaz Kılmayı Adamanın Hükmü

Fetih günü, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına biri geldi:

1258 Vâkıdî, Megâzî, 2/866.
1259 Ahmed b. Hanbel, 6/162, Buhârî, Sahîh, 5/97, Ebu Davud, 4/132, Nesâî, 8/72, Dârimî, 2/94.

“Allah bana Mekke’nin fethini nasip ederse Beytü’l-Makdis (Kudüs)’te namaz kılmayı adadım!?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“İşte şurada kılman, daha faziletlidir!” buyurdu.

Adamcağız sözünü, sorusunu üç kere tekrarlayınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki; işte şurada kılınacak namaz, başka beldelerde kılınacak bin namazdan efdal ve üstündür!” buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Meymûne de:

“Yâ Rasûlallah! Ben de, eğer Allah bana Mekke’nin fethini nasip ederse, Beytü’l-Makdis’te namaz kılmayı kendime borç bilmiştim” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Senin buna gücün yetmez. Seninle oranın arasına Rumlar girmiştir!” buyurdu.

Hz. Meymûne:

“Ben de, önümde, arkamda, koruyucularla giderim!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen buna güç yetiremezzsin!

Fakat, hayrına, Beytü’l-Makdis kandilinde yanmak üzere zeytinyağı gönder!

Böylece, oraya gidip namaz kılmış olursun!” buyurdu.

Bunun üzerine, Hz. Meymûne her yıl kendi parasıyla zeytinyağı satın alır, Beytü’l-Makdis kandilinde yanmak üzere, bunu Beytü’l-Makdis’e gönderirdi.

Vefet edeceği zaman da, bunu vasiyet etmişti.[1260]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke’de Kaldığı Müddetçe Namazlarını Seferî Olarak Kıldığı, Kıldırdığı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke’de Hacun’daki çadırında kalmakta ve her zaman için Mescid-i Haram’a gidip gelmekte idi.[1261]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke’de kaldığı müddetçe de, dört rekatlı farzları seferî olarak, yani kısaltıp ikişer rekat kılmış ve kıldırmıştır.[1262]

1260 Vâkıdî, Megâzî, 2/866.
1261 Vâkıdî, Megâzî, 2/829.
1262 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80, Vâkıdî, Megâzî, 2/871, İbn Sa’d, 2/143.

Saîd b. Saîd'in Mekke Çarşısı Müfettişliğine Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'yi fethettiği zaman, Saîd b. Saîd b. Âs'ı Mekke çarşısına müfettiş olarak tayin etti.[1263]

Mekke Harem Sınırı ve Sınır Taşları

Rivayete göre; Âdem Aleyhisselam Cennetten yeryüzüne indirilince, şeytanın şerrinden korkmaya başlamış ve Allah'a sığınmıştı.

Bunun üzerine, Yüce Allah ona koruyucu melekler göndermiş, bu melekler Mekke'yi her tarafından kuşatmışlardı.

Melekler Mekke'nin çevrelerinde nerelerinde durmuşlarsa, Yüce Allah oraları Mekke'nin Harem sınırı yapmıştır.[1264]

Mekke Hareminin Sınırı

1. Medine yolu tarafından, Ten'im yakınındaki Benî Gıfârların evlerine kadar üç mildir.[1265]

Ten'im; Mekke-Medine yolunun batı tarafındadır.

Bu yoldaki Harem sınır taşları, Zâtü'l-hanzal diye anılan dağ yolunun başındadır.

Bu sınırın ön tarafı Harem, arka tarafı ise Hill'dir, yani Harem dışıdır.[1266]

2. Yemen yolu tarafından, Libn tepesindeki Edâetü'l-Libn'e kadar yedi mildir.[1267]

Edâetü'l-Libn; Tihâme tarafında, Yemen yolundadır.

Burada, sınır taşları, Gurab dağı üzerindedir.

Dağın yarısı Harem, yarısı Hill'dir, harem dışıdır.[1268]

3. Cidde yolu tarafından el-A'şâş'a kadar on mildir.[1269]

Cidde yolundaki Hudeybiye Harem sınır taşları A'şâş'a kadar uzanır.

A'şâş'tan önceki Batn-ı Mer üzerindeki saha Harem dışında ve Müreyr üzerine bakan bölge Harem içinde kalır.[1270]

1263 İbn Sa'd, 2/145, İbn Abdilberr, 2/621, İbn Esîr, Kâmil, 2/390.
1264 Ezrakî, 2/127.
1265 Ezrakî, 2/130, 131.
1266 Ezrakî, 2/300 (Ek Belge).
1267 Ezrakî, 2/131.
1268 Ezrakî, 2/309 (Ek Belge).
1269 Ezrakî, 2/131.
1270 Ezrakî, 2/309 (Ek Belge).

4. Tâif yolu tarafından Arafat yolu üzerindeki Batn-ı Nemire'ye kadar onbir mildir.

5. Irak yolu tarafından Makta' dağındaki Seniyetü'l-hal'e kadar yedi mildir.[1271]

Makta', Necd ve Irak yolunda olup, Harem sınır taşları Harem'e dayanan Seniyetü'l-hal'in başındadır.[1272]

6. Ci'râne yolu tarafından Abdullah b. Halid b. Esîdlerin Şı'b'ına kadar dokuz mildir.[1273]

Mekke Hareminin sınır taşlarını ilk önce diken, İbrahim Aleyhisselamdı.

Ona, bu taşların dikileceği yerleri de, Cebrail Aleyhisselam göstermişti.[1274]

Yüce Allah'ın emriyle Kâbe'yi yapma işini tamamladıktan sonra, İbrahim Aleyhisselamla İsmail Aleyhisselam, kendilerine hac amellerini göstermesi için, Allah'a yalvardılar (Bakara: 128).

Cebrail Aleyhisselam, gelip İbrahim Aleyhisselama hac amellerini gösterdi.

Haremin sınırları üzerinde durdu ve o sınırlarda İbrahim Aleyhisselamı da durdurdu.

İbrahim Aleyhisselam, durduğu yerlere taşlar dizdi, işaretler koydu ve üzerlerine toprak çekti.

İsmail Aleyhisselamın koyunları bu Harem sınırları içinde otlarlar, yayılırlar, Harem sınırı dışına çıkmazlar, Harem'in her tarafından yayıla yayıla sınırların sonuna vardıkları zaman, oradan topluca geri dönerlerdi.[1275]

Harem sınır taşlarını ilk defa onaran ve yenileyen de, İsmail Aleyhisselam idi.[1276]

Peygamberimiz Aleyhisselamın dedelerinden Kusayy'ın zamanına kadar, Harem taşları yerlerinden kımıldatılmadı.

İsmail Aleyhisselamdan sonra Harem sınır taşlarını onaran ve yenileyen, Kusayy olmuştur.[1277]

1271 Ezrakî, 2/131.
1272 Ezrakî, 2/309 (Ek Belge).
1273 Ezrakî, 2/131.
1274 Vâkıdî, Megâzî, 2/842, Ezrakî, 2/127, 128.
1275 Ezrakî, 2/128.
1276 Vâkıdî, Megâzî, 2/842.
1277 Vâkıdî, Megâzî, 2/842, Ezrakî, 2/129.

Kureyş Müşriklerinin Harem Sınır Taşlarını Söktükten Sonra Yerine Koymaları

Musa b. Ukbe'nin bildirdiğine göre; Kureyş müşrikleri Harem sınır taşlarını söktüler.

Müşriklerin bu davranışları Peygamberimiz Aleyhisselamın çok ağırına gitti.

Cebrail Aleyhisselam gelerek, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Muhammed! Kureyşîlerin Harem sınır taşlarını sökmeleri her halde sana çok ağır geldi" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet!" dedi.

Cebrail Aleyhisselam:

"Amma, onlar bu sınır taşlarını yerlerine tekrar dikeceklerdir" dedi.

Çok geçmeden, Kureyş kabilesinden bir adamın bu işi bahis konusu ettiği, arkasından aynı kabileden bir adamın daha çıkıp bunu konuştuğu ve sonunda, Kureyş kabilelerinden birçok kimselerin bu işi konuşmaya başladıkları görüldü.

Hatta, içlerinden biri onlara:

"Allah sizi Harem sayesinde aziz ve şerefli kılmış, tecavüzlerden korumuştu.

Siz ise, onun sınır taşlarını yerinden söküp çıkardınız!

Şimdi, Araplar sizi kapacaklardır!" dedi.

Meclislerde bunu konuşa konuşa sabahladılar.

Harem sınır taşlarını tekrar yerlerine diktiler.

Bunun üzerine, Cebrail Aleyhisselam gelip Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Muhammed! Kureyşîler Harem sınır taşlarını tekrar yerlerine diktiler" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Cebrail! Taşları tam yerlerine dikebildiler mi?" diye sordu.

Cebrail Aleyhisselam:

"Onların Harem sınır taşlarından diktikleri her bir taşı, yerlerine, kendileri değil, birer melek eliyle koydular!" dedi.[1278]

Mekke fethedildikten sonra da, Peygamberimiz Aleyhisselam, Temim b. Esed el-Huzâî'yi göndererek, Harem sınır taşlarını onartıp yenilettirdi.[1279]

[1278] Ezrakî, 2/128, 129.
[1279] Vâkıdî, Megâzî, 2/842, İbn Sa'd, 2/137, Ezrakî, 2/129.

Mekke Çevresindeki Putların Yok Edilmeleri İçin Birlikler Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekke'yi fethettikten sonra, Ramazan'ın yirmisine rastlayan Cuma günü, her tarafa askerî birlikler gönderdi ve İslâmiyete uymayan her şeyi değiştirmelerini onlara emretti.

1. Hişam b. Âs, 200 kişilik bir birlikle Yelemlem taraflarına,

2. Halid b. Saîd b. As, 300 kişilik bir birlikle Urene taraflarına,

3. Halid b. Velid, arkadaşlarından 30 kişilik bir süvari birliğiyle Uzzâ putuna gitti.[1280]

Uzzâ; Nahle'de, üç semüre (sakız) ağacından veya büyük dikili ağaçtan ibaret idi.[1281] Uzzâ'nın yanında da, Gatafanların taptıkları bir put bulunuyordu.[1282]

Uzzâ'nın üzerine, bir de ev yapılmıştı. Uzzâ'nın kapıcı ve bakıcıları orada otururlardı.[1283]

Araplardan, Mekke'de oturup da Uzzâ'ya, sonra Lât'a, sonra Menat'a tapmayan yoktu.[1284] Kureyşîlere göre; putların en büyüğü Uzzâ, sonra Lât, sonra Menat'tı.[1285]

Rivâyete göre; bunların her birinde bir şeytan bulunur, kapıcı ve bakıcılarına görünür ve onlarla konuşurdu.[1286]

Halkı Uzzâ'ya tapmaya davet edenler; Amr b. Rebia ve Hâris b. Ka'b adındaki kişilerdi.

Amr b. Rebia, halka:

"Taif serin olduğu için Rabbiniz Taif'teki Lât'ta yazlar, Tihâme sıcak olduğu için de Nahle'deki Uzzâ'da kışlar!" derdi.

Uzzâ'ya tapmayı ilk benimseyen ve Kureyşîlere benimseten de, Amr b. Luhayy idi.[1287]

Kendisi kâhindi, cinle ilişkisi vardı.[1288]

Uzzâ; Kureyşîlerle Beni Kinane ve Huzâaların ve bütün Mudarların Nahle bölgesindeki tapınakları idi.[1289]

1280 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ezrakî, 1/127.
1281 Ebu'l-Münzir, s. 25, Ezrakî, 1/127.
1282 İbn Habib, s. 315, Yâkût, 4/116.
1283 Yâkût, 4/116.
1284 Yâkût, 4/118.
1285 Ebu'l-Münzir, s. 27.
1286 Ezrakî, 1/127.
1287 Ezrakî, 1/126.
1288 Ebu'l-Münzir, s. 54, Yâkût, 5/367.
1289 İbn İshak, İbn Hişam, 1/86, 4/79, Ezrakî, 1/126.

Benî Nasr, Cüşem, Sa'd b. Bekrler,[1290] Ganiyy ve Bâhileler de Uzzâ'ya taparlardı.[1291]

Bununla beraber, Kâbe'yi, tapınakların hepsinden üstün tutarlardı. Çünkü, onun Allah dostu İbrahim'in mabedi ve mescidi olduğunu bilirlerdi.[1292]

Araplar, hac amellerini tamamladıkları ve Kâbe'yi tavaf ettikleri zaman, Uzzâ'ya gidip onu da tavaf etmedikçe ihramdan çıkmazlar, onun yanında bir gün itikâfa girerler ve ihramdan öyle çıkarlardı.[1293]

Uzzâ'nın kapıcıları ve bakıcıları Süleymlerden Şeyban oğulları olup, kendileri Hâşim oğullarının müttefiki idiler.[1294]

Şeyban oğullarından son kapıcı ve bakıcı da, Dubay'a b. Haremiyyü's-Sülemî idi.

Yüce Allah, Peygamberimiz Aleyhisselamı peygamber gönderip putlara tapmayı yeren âyetler indirerek putperestliği yasaklayıncaya kadar, Uzzâ'ya tapılmaktan geri durulmadı.

Uzzâ'ya dil uzatılması, Kureyş müşriklerinin çok ağırlarına gitti.

Ebu Uhayha Saîd b. Âs b. Ümeyye, ölümüyle sonuçlanan hastalığa tutulduğu zaman, Ebu Leheb b. Abdulmuttalib onu ziyarete varmış ve ağlar bulmuştu.

Kendisine:

"Ey Ebu Uhayha! Ne diye ağlıyorsun? Yoksa, öleceğine mi ağlıyorsun? Ölmekten kurtulunmaz ki?" deyince, Ebu Uhayha:

"Hayır! Ben öleceğime ağlamıyorum! Fakat, benden sonra Uzzâ'ya tapılmayacağından korkuyor ve buna üzülüyorum!" demişti.

Ebu Leheb:

"Vallahi, Uzzâ'ya senin sağlığından dolayı tapılmıyordu ki, senin ölümünden sonra ona tapılmak bırakılsın!" dedi.

Bunun üzerine, Ebu Uhayha:

"Şimdi anladım ki; benim yerimi tutacak birisi var!" dedi.

Ebu Leheb'in Uzzâ'ya son derecedeki bu bağlılığı ve tapma tutkusu, kendisinin çok hoşuna gitti.

Ebu Leheb Uzzâ'nın kapıcı ve bakıcısı Eflah b. Nadrü's-Sülemî'yi de ölüm döşeğinde ziyaret edip kendisini üzgün görünce:

1290 Ezrakî, 1/127.
1291 İbn Habib, s. 315, İbn Hazm, Cemhere, s. 491.
1292 İbn İshak, İbn Hişam, 1/85.
1293 Ezrakî, 1/126.
1294 İbn İshak, İbn Hişam, 1/86, 4/79, Ezrakî, 1/126.

"Ben seni niye çok üzgün görüyorum?" demişti.

Eflah:

"Benim ölümümden sonra Uzzâ'ya hizmet edilmemesinden, bakılmamasından korkuyor ve üzülüyorum!" dedi.

Ebu Leheb, ona:

"Hiç üzülme! Senden sonra onun üzerine ben bulunur, onu görür, gözetirim!" diyerek söz verdi.

Bunun üzerine, Ebu Leheb, her kime rastlarsa:

"Eğer Uzzâ Muhammed'e ve dâvâsına galebe çalarsa, ben bir elimi onun üzerinde bulunduruyorumdur!

Eğer Muhammed Uzzâ'ya galebe çalarsa -ki, galebe çalacağını hiç sanmıyorum- kendisi kardeşimin oğludur, beni sayar!" diye propaganda yapmaya başlamıştı.[1295]

Uzzâ, Hüzeyllerin Mekke'ye iki gecelik uzaklıktaki Nahletü'ş-Şâmiye vadisinde bulunuyordu.[1296]

Halid b. Velid'in Uzzâ Putunu Kesişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'i Uzzâ'ya göndereceği zaman, ona:

"Nahle vadisine git! Orada yanyana üç semüre ağacı bulacaksın! Onlardan birincisini kes!" buyurdu.[1297]

Halid b. Velid, yanına arkadaşlarından otuz süvari alarak Nahle'ye gitti.[1298]

İlk ağacı kesti. Oradaki putu kırdı. Mal anbarını da yaktı.[1299]

Sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü.[1300]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'e:

"Yıktın mı?" diye sordu.

Halid b. Velid:

"Evet yâ Rasûlallah!" dedi.[1301]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bir şey gördün mü?" diye sordu.

1295 Vâkıdî, Megâzî, 3/874, Ezrakî, 1/128.
1296 Yâkût, 5/277.
1297 Ebu'l-Münzir, s. 25.
1298 Vâkıdî, Megâzî, 3/783, Ezrakî, 1/127, İbn Sa'd, 2/145.
1299 İbn Habib, s. 315.
1300 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, İbn Sa'd, 2/145, Ebu'l-Münzir, s. 25.
1301 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ezrakî, 1/127.

Halid b. Velid:

"Hayır! Bir şey görmedim!" dedi.[1302]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, sen onu daha yıkamamışsın! Ona geri dön![1303] İkincisini de kes![1304] Yık onu da!" buyurdu.

Halid b. Velid, öfkeli bir halde geri dönüp Uzzâ'nın yanına vardı. Kılıcını sıyırdı.[1305]

Uzzâ'nın kapıcı ve bakıcısı Dubay'a, Halid b. Velid'in geldiğini işitince, Uzzâ'nın üzerine bir kılıç asarak kendisi dağa çıktı.[1306]

O sırada, kapkara, çırılçıplak, saçı başı darmadağınık,[1307] elleri boynunda, dişlerini gıcırdatan[1308] bir kadın Halid b. Velid'in karşısına birden dikiliverince, Halid b. Velid'in sırtının tüyleri ürperdi![1309]

Uzzâ'nın kapıcısı ve bakıcısı ise, Halid b. Velid'e bakarak:

"Ey Uzzâ! Haydi, yalan çıkarma! En şiddetli bir saldırışla Halid'in üzerine saldır! Başörtünü at ve çemren!

Ey Uzzâ! Eğer sen bugün Halid'i öldürmezsen, zelil olarak geri dönecek ve Nasranîleştirileceksin!" diye bağırıyordu.[1310]

Halid b. Velid, kılıcını sıyırmış olduğu halde, ona doğru vardı ve:

"Ey Uzzâ! Seni tanımak yok! Tenzih ve tasdik etmek de yok! Allah'ın seni alçaltmış olduğunu görüyorum!" diyerek kılıçla vurup şeytan karıyı ikiye böldü.[1311]

O zaman, o, kapkara bir kül haline geldi.

Halid b. Velid, Uzzâ ağacını da kesti.

Uzzâ'nın kapıcı ve bakıcısını da öldürdü.[1312]

Sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü. Olan bitenleri haber verince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! İşte o, Uzzâ'dır![1313]

1302 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ezrakî, 1/127, Ebu'l-Münzir, s. 25, İbn Sa'd, 2/146.
1303 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, İbn Sa'd, 2/146, Ezrakî, 1/127.
1304 Ebu'l-Münzir, s. 25.
1305 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, İbn Sa'd, 2/146, Ezrakî, 1/127.
1306 İbn İshak, İbn Hişam, 4/79, Taberî, Târîh, 3/123, İbn Esîr, Kâmil, 2/260.
1307 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, İbn Sa'd, 2/146, Ezrakî, 1/127.
1308 Ebu'l-Münzir, s. 25.
1309 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ezrakî, 1/127.
1310 İbn İshak, İbn Hişam, 4/79, Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ebu'l-Münzir, s. 25, 26, Ezrakî, 1/127.
1311 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, 874, Ebu'l-Münzir, s. 25, 26, Ezrakî, 1/127, 128.
1312 Ebu'l-Münzir, s. 26, Yâkût, 4/117.
1313 Vâkıdî, Megâzî, 3/874, Ebu'l-Münzir, s. 26, İbn Sa'd, 2/146, Ezrakî, 1/128.

Uzzâ, artık ülkenizde kendisine tapılmaktan temelli olarak umudunu kesmiştir.[1314]

Bundan, sonra, Araplar için Uzzâ yoktur! Ona hiç tapılmayacaktır!" buyurdu.[1315]

Halid b. Velid:

"Ey Allah'ın Resûlü! Hamd olsun O Allah'a ki, bize İslâmiyet gibi yüce bir dini ikram ve ihsan etti de, bizleri helâk olmaktan kurtardı. Ben, babamın yüz deve ve koyun içinden en iyisini seçerek götürüp Uzzâ için kestiğini ve onun yanında üç gün kaldıktan sonra sevine sevine yanımıza döndüğünü görürdüm.

Babamın hayatını tüketmiş ve ölüp gitmiş olduğu bu görüş ve inanışa, işitmez, görmez, zarar ve yarar vermez bir taş, ağaç parçası için kurbanlar keserek nasıl aldanmış olduğuna bakıyorum da, şaşıyorum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu, hiç şüphesiz, Allah'a ait bir iştir.

Onun doğru yolu kolaylaştırdığı kimse doğru yolu bulur, sapkınlığı kolaylaştırdığı kimse de sapkınlık içinde kalır!" buyurdu.[1316]

Uzzâ'nın yıktırılması hadisesi, Hicreti 8. yılında, Ramazan'ın bitmesine beş gece kala vuku bulmuştur.[1317]

Amr b. Âs'ın Süva' Putunu Yıkmaya Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekke'nin fethinden sonra, Mekke çevresindeki bölgelerde bulunan putları yıkıp ortadan kaldırmak, İslâmiyete aykırı her şeyi değiştirmek üzere her tarafa askerî birlikler gönderdiği sırada,[1318] Amr b. Âs'ı da Hüzeyllerin putu olan Süva'ı yıkmaya göndermişti.[1319]

Süva'; Amr b. Luhayy'ın Cidde sahilinde bularak getirdiği ve Arapları tapmaya davet ettiği beş puttan birisi olup, Amr b. Luhayy onu Mudar b. Nizâr soyundan, davetini kabul eden Hâris b. Temimü'l-Hüzelî'ye vermişti.

Süva', Nahle vadisinde, Ruhat'ta idi.[1320]

1314 Vâkıdî, Megâzî, 3/874, İbn Sa'd, 2/146, Ezrakî, 1/128.
1315 Ebu'l-Münzir, s. 26.
1316 Vâkıdî, Megâzî, 3/874, Ezrakî, 1/128.
1317 Vâkıdî, Megâzî, 3/874, İbn Sa'd, 2/145, Ezrakî, 1/128.
1318 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ezrakî, 1/127.
1319 Vâkıdî, Megâzî, 2/870.
1320 Ebu'l-Münzir, s. 57, Yâkût, 3/276.

Ruhat; Yenbu' bölgesinde, Medine mülhakatından bir yerdir.[1321]

Yenbu' da, Mekke ile Medine arasındadır.[1322]

Süva'ın kapıcı ve bakıcısı Benî Lihyanlardandı.[1323]

Süva'ın kapıcı ve bakıcısının Hüzeyllerin Sâhile oğullarından olduğu da rivayet edilir.

Süva' putuna, Benî Kinanelerle Hüzeyller, Müzeyneler ve Amr b. Kays b. Aylanlar taparlardı.[1324]

Süva' putunun bulunduğu yer, Mekke'ye üç mil uzaklıkta idi.[1325]

Amr b. Âs der ki:

"Süva' putunun yanına kadar vardım. Yanında, kapıcı ve bakıcısı bulunuyordu.

Bana:

'Ne istiyorsun?' diye sordu.[1326]

Ona:

'Süva'ı yıkmak istiyorum!' dedim.

Bana:

'Onu yıkmak senin neyine gerek?' dedi.[1327]

Ona:

'Süva'ı yıkmamı[1328] bana Resûlullah Aleyhisselam emretti!' dedim.

Bana:

'Onu yıkmaya senin gücün yetmez!' dedi.

Ona:

'Ne için gücüm yetmez?' diye sordum.

Bana:

'O, senden kolayca korunur ve savunur!' dedi.

Ona:

'Yazıklar olsun sana ki, hâlâ bâtıl ve boş şeylerle oyalanıp durmaktasın! Bu put işitir veya görür mü hiç?' dedim, ve yanına yaklaşıp onu kırdım.

Arkadaşlarıma da emrettim: Süva'ın mal deposunu yıktılar, ama onun içinde bir şey bulamadılar.

Bakıcıya:

1321 Ebu'l-Münzir, s. 9, 10, Yâkût, 5/450.
1322 Yâkût, 5/450.
1323 Ebu'l-Münzir, s. 9, 10.
1324 İbn Habib, s. 316, İbn Hazm, Cemhere, s. 492.
1325 Kastallânî, Mevâhib, 1/207, Diyarbekrî, 2/96.
1326 Vâkıdî, Megâzî, 2/870, İbn Sa'd, 2/146.
1327 Vâkıdî, Megâzî, 2/870.
1328 İbn Sa'd, 2/146.

‘Nasıl, gözünle de gördün mü?’ dedim.

Bakıcı:

‘Ben Allah’a boyun eğdim, Müslüman oldum!’ dedi.”[1329]

Sa’d b. Zeyd el-Eşhelî’nin Menat Putunu Yıkmaya Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Fetihten sonra Mekke çevresindeki ülkelerde bulunan putları yıkıp ortadan kaldırmak ve İslâmiyete aykırı şeyleri değiştirmek üzere her tarafa askerî birlikler gönderdiği sırada,[1330] Sa’d b. Zeyd el-Eşhelî’yi de, Müşellel’de bulunan Menat putunu yıkmaya göndermişti.[1331]

Menat; Evs ve Hazrec kabileleri ile Yesrib (Medine) halkından bunların dinine bağlı olanların putu olup, Kudeyd nahiyesinde, Müşellel’de dikili idi.[1332]

Müşellel; Mekke ile Medine arasında, deniz sahilinde, Kudeyd’e kadar uzanan bir dağ olup,[1333] Medine’ye uzaklığı yedi mildir.[1334]

Menat’ı ilk diken, Amr b. Luhayy idi.

Menat, Kudeyd’de, Hüzeyllere ait bir kaya idi.[1335]

Menat, putların hepsinin en eskisi olup, onu Araplar mâbud edinmişlerdi.

Çocuklarına; Abdi Menat, Zeydi Menat gibi adlar takarlardı.

Hemen bütün Araplar, Menat’a tazimde bulunurlar ve onun çevresinde kurbanlar keserlerdi.

Evs ve Hazreclerle Mekke ve Medine’ye gelenler, yakın yerde bulunanlar da, Menat’a tazim ederler, ona kurbanlar keserlerdi, hediyeler sunarlardı.

Yalnız, Maadd’ın evladları, İsmail Aleyhisselamın dininden kalanlara; Rebia ve Mudarlar da, kendi dinlerinden kalanlara bağlı kalmışlardır.

Menat’a, Evs ve Hazrecler kadar sarılan ve tazimde bulunan bir cemaat yoktu.[1336]

Menat, Ezd kabilesiyle Gassan kabilesinin de putu idi.

Bu kabileler Menat’ı ziyaret ederler, ona tazimde bulunurlardı.[1337]

1329 Vâkıdî, Megâzî, 2/870, İbn Sa’d, 2/146, Ezrakî, 1/131, 132, İbn Seyyid, 2/185, İbn Kayyım, 2/186.
1330 Vâkıdî, Megâzî, 3/873, Ezrakî, 1/127.
1331 Vâkıdî, Megâzî, 2/870, İbn Sa’d, 2/146, 147.
1332 İbn İsnak, İbn Hişam, 1/87, 88, Ebu’l-Münzir, s. 13,
1333 Ebu’l-Münzir, s. 13, Yâkût, 5/136.
1334 Yâkût, 5/204.
1335 Ezrakî, 1/125, Yâkût, 5/204.
1336 Ebu’l-Münzir, s. 13, Yâkût, 5/204, 205.
1337 Ezrakî, 1/125, Yâkût, 5/204.

Sa'd b. Hüzeym ve Kudâalar da Menat'a taparlardı.[1338]

Evs ve Hazreclerle Medinelilerden ve başkalarından bunların dininde bulunanlar, haccederler, halk ile birlikte bütün vakfeleri yaparlar, fakat başlarını tıraş ettiremezlerdi.

Hacdan dağıldıkları zaman, Menat'a giderek başlarını onun yanında tıraş ettirirler, onun yanında kalırlar, böyle yapmadıkça, haclarını tamamlanmış saymazlardı.[1339]

Menat'ın kapıcı ve bakıcısı, Ezd kabilesinden Gatarif idi.[1340]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa'd b. Zeyd'i, 20 süvari ile birlikte, bu Menat'ı yıkmaya gönderdi.[1341]

Menat'ı yıkmaya gidenlerin başında, Hz. Ali'nin[1342] veya Ebu Süfyan b. Harb'in gönderildiği de rivayet edilir.[1343]

Sa'd b. Zeyd, Menat'ın yanına kadar vardı.

Menat'ın kapıcı ve bakıcısı, Sa'd'a:

"Ne yapmak istiyorsun?" diye sordu.

Sa'd:

"Menat'ı yıkmak istiyorum!" dedi.

Menat'ın kapıcı ve bakıcısı:

"Sen bunu yapabilecek misin?!" dedi.

Sa'd b. Zeyd Menat'a doğru varınca, Menat'tan, kapkara, çırılçıplak, saçı başı darmadağınık bir karı çıkıp göğsünü dövmeye ve bağırmaya başladı!

Menat'ın kapıcı ve bakıcısı, ona:

"Menat'ı yanına al da, sana karşı gelenleri parçala!" dedi.

Sa'd b. Zeyd, kılıçla vurup kara karıyı öldürdü. Arkadaşlarıyla da, varıp Menat'ı da yıktılar.

Menat'ın mal deposunda bir şey bulamadılar.

Sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndüler.

Bu hadise, Ramazan'ın bitmesine altı gün kala vuku bulmuştur.[1344]

1338 İbn Habib, s. 316.
1339 Ebu'l-Münzir, s. 14.
1340 İbn Habib, s. 316.
1341 Vâkıdî, Megâzî, 1/6, 2/870, İbn Sa'd, 2/147, İbn Esîr, Kâmil, 2/260, İbn Seyyid, 2/185.
1342 İbn İshak, İbn Hişam, 1/88, Ebu'l-Münzir, s. 15, Yâkût, 5/205.
1343 İbn İshak, İbn Hişam, 1/88.
1344 İbn Sa'd, 2/147, İbn Seyyid, 2/185, İbn Kayyım, 2/186, Kastallânî, Mevâhib, 1/208.

Amr b. Selimetü'l-Cermî'nin Müslüman ve Küçük Yaşta Kavminin İmamı Oluşu

Amr b. Selimetü'l-Cermî der ki:

"Biz, halkın yol uğrağı olan[1345] bir su başında[1346] bulunuyorduk. Gelen geçen kervanlar,[1347] Resûlullah Aleyhisselamın yanından dönen insanlar bize uğrarlardı.[1348]

Biz de, onlara:

'Ne oluyor insanlara? Ne oluyor insanlara? Ne yapıyor şu zât?[1349] Ne oldu şu iş?' diye sorardık.[1350]

Onlar da:

'Kendisini Allah'ın peygamber olarak gönderdiği ve kendisine şu şu âyet veya sûreleri vahyettiği söyleniyor!' derlerdi.[1351]

Ben de, onların yanına sokulur,[1352] o kelamları (Kur'ân-ı Kerîm âyet veya sûrelerini)[1353] dinler,[1354] ezberlerdim.[1355]

Onlardan, dinleyip de ezberlemediğim yoktu.

Böylece, Kur'ân-ı Kerîm'den pek çok âyet ve sûreleri ezberlemiştim.[1356]

Sanki, onlar kalbime yapışmış bulunuyordu.[1357]

Arap kabileleri halkı, Müslüman olmak için, Mekke'nin fethini bekliyorlar ve:

'Onu kavmi olan Kureyşîlerle başbaşa bırakınız!

Eğer o kavmine galebe çalarsa, kendisi, hiç şüphesiz, gerçekten peygamberdir!' diyorlardı.

Mekke, fâtihleri tarafından fethedilince, bütün Arap cemaatleri Müslüman olmaya koşuştular.[1358]

Temsilci olarak bir adam geliyor ve:

1345 İbn Sa'd, 7/89, Buhârî, Sahîh, 5/95.
1346 İbn Sa'd, 7/89.
1347 İbn Sa'd, 7/89, Ahmed b. Hanbel, 5/30, Buhârî, Sahîh, 5/95.
1348 Ahmed b. Hanbel, 5/30, 71.
1349 Buhârî, Sahîh, 5/95.
1350 İbn Sa'd, 7/89.
1351 İbn Sa'd, 7/89, Buhârî, Sahîh, 5/95.
1352 Ahmed b. Hanbel, 5/71.
1353 Buhârî, Sahîh, 5/95.
1354 Ahmed b. Hanbel, 5/30.
1355 Ahmed b. Hanbel, 5/30, Buhârî, Sahîh, 5/95.
1356 İbn Sa'd, 7/89.
1357 İbn Sa'd, 7/89, Buhârî, Sahîh, 5/95.
1358 İbn Sa'd, 4/89, Buhârî, Sahîh, 5/95, 96.

'Yâ Rasûlallah! Ben filan oğullarının elçisi ve temsilcisiyim. Müslüman olmak için sana geldim!' diyordu.[1359]

Babam Selime de, kavmimle birlikte, Müslüman olmaya koştu.[1360] Allah'ın oturmasını dilediği kadar, Resûlullahın yanında oturdu.[1361]

Sonra da:

'Bize namazı kim kıldıracak?' diye sordular.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sizin Kur'ân'ı en çok bileniniz size imamlık etsin, namazınızı kaldırsın!' buyurdu.[1362]

Babam, Resûlullah Aleyhisselamın yanından dönüp gelince, kabile halkına:

'Vallahi, ben size gerçekten peygamber olan bir zâtın yanından geliyorum[1363] ki, o, şöyle şöyle yapmanızı size emrediyor, şundan şundan da sizi nehyediyor.[1364]

'Filan namazı şu vakitte, filan namazı şu vakitte kılacaksınız! Namaz vakti gelince, biriniz ezan okusun ve Kur'ân'ı en çok bileniniz de size imamlık etsin!' buyurdu' dedi.

Kabile halkı, baktılar: İçlerinde Kur'ân'ı benden çok bilen bir kimse bulamadılar.

Çünkü, ben, Kur'ân'ı, uğrayan kervan halkından dinleyip ezberlemiş bulunuyordum.[1365] Bunun için, kabile halkı beni önlerine, imamlığa geçirdiler.

Halbuki, ben o zaman altı-yedi yaşlarında idim.

Üzerimde de, elbise olarak yalnız bir bürde, bürgü vardı.

Rükûa veya secdeye vardığım zaman, yukarı toplanıp edeb yerim açılırdı.

Kabilemizden, yaşlı bir kadın, bu hali görünce:

'(Kur'ân okuyucunuzun, imamınızın) ud, edeb yerini bize örtülü tutmayacak mısınız?!' dedi.

Bunun üzerine, satın aldıkları Bahreyn kumaşından, bana bir gömlek (cübbe) biçip diktiler.

Ben, buna sevindiğim kadar, hiçbir şeye sevinmemişimdir!"[1366]

1359 Ahmed b. Hanbel, 5/30.
1360 Ahmed b. Hanbel, 5/30, Buhârî, Sahîh, 5/96.
1361 İbn Sa'd, 7/90.
1362 Ahmed b. Hanbel, 5/71.
1363 İbn Sa'd, 7/90, Buhârî, Sahîh, 5/96.
1364 İbn Sa'd, 7/90.
1365 İbn Sa'd, 7/90, Buhârî, Sahîh, 5/96.
1366 İbn Sa'd, 7/90, Ahmed b. Hanbel, 5/30, Buhârî, Sahîh, 5/96.

Halid b. Velid'in Benî Cezîmelere Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Allah'a imana davet etmek üzere, Mekke çevresindeki bazı kabilelere askerî birlikler göndermişti.[1367]

Halid b. Velid, Uzzâ'yı yıkıp Mekke'ye dönünce, Peygamberimiz Aleyhisselam onu da Muhacirler ile Ensar ve Benî Süleymden 350 kişilik askerî bir birliğin başına geçirerek Benî Cezîmelere gönderdi.[1368]

Halid b. Velid onları sadece İslâmiyete davetle iktifa edecek, çarpışma yapmayacaktı.[1369]

Benî Cezîme b. Âmir b. Abdi Menat b. Kinaneler,[1370] Mekke'nin aşağı tarafında, bir gecelik uzaklıktaki Yelemlem nahiyesinde,[13716] Gumeysâ diye anılan sularının başında oturmakta idiler.[1372]

Halid b. Velid, askerleriyle birlikte Benî Cezîmelerin yurduna varıp dayandı.[1373]

Benî Cezîmeler, Müslümanları görünce, silahlandılar.[1374] Çarpışmaya kalktılar, karşı koymanın en şiddetlisiyle karşı koydular.

Halid b. Velid; ikindi, akşam ve yatsı namazlarına kadar bekledi.

Ezan sesi işitilmeyince, üzerlerine saldırdı. Onlardan, öldürülenler öldürüldü. Esir edilenler de esir edildiler.

Benî Cezîmeler, sonradan, kendilerinin Müslüman olduklarını iddia ettiler.[1375]

Abdullah b. Ebi Hadrad der ki:

"Gumeysâ günü, Benî Cezîmelere baskın yapıldığı sırada, süvarilerin arasında ve Halid b. Velid'in yanında idim.

Onlardan bir adamla karşılaştık. Adamın yanında da bir kadın vardı.

Adam, kadından dolayı çarpışarak, onu dağa çıkardı.

Başka bir adamla karşılaştık. Onun yanında da bir kadın bulunuyordu.

1367 İbn İshak, İbn Hişam, 4/70, 71, Vâkıdî, Megâzî, 3/875.
1368 Vâkıdî, Megâzî, 3/875, İbn Sa'd, 2/147, Taberî, Târîh, 3/123, İbn Seyyid, 2/185, İbn Kayyım, 2/186.
1369 Vâkıdî, Megâzî, 3/875, İbn Sa'd, 2/147. Taberî, Târîh, 3/123, Beyhakî, Delâil, 5/113, 114, İbn Esîr, Kâmil, 2/255, İbn Seyyid, 2/185, Zehebî, Târîh, s. 472, İbn Kayyım, 2/186, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.
1370 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Taberî, Târîh, 3/123.
1371 İbn Seyyid, 2/185.
1372 Beyhakî, Delâil, 5/114, İbn Esîr, Kâmil, 2/255.
1373 Vâkıdî, Megâzî, 3/875, İbn Sa'd, 2/147, Diyarbekrî, 2/97.
1374 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Vâkıdî, Megâzî, 3/883, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1375 Vâkıdî, Megâzî, 3/883.

Adam, kadından dolayı çarpışarak onu dağa çıkarmayı başardı.

Halid b. Velid:

'Artık onların ardına düşmeyiniz!' dedi.[1376]

Müslümanlar, hevdeçli develer üzerindeki kadınları genç bir adamın dağa doğru çekip götürdüğünü görmüşlerdi.

Halid b. Velid:

'Şunlara yetişiniz!' diye emretti.

Müslümanlardan bazıları, onların ardına düştüler ve onlara yetiştiler.

Genç adam, Müslümanları görünce, yolda durdu."[1377]

Müslümanlar kendisinin yanına varınca, recez söyleyerek Müslümanlarla çarpışmaya girişti. Hayli çarpıştıktan sonra, öldürüldü. Kadınlara yetişildi.

Müslümanlar, yine, önceki gibi bir delikanlı ile karşılaştılar.

Delikanlı, recez söyleyerek çarpışmaya başladı.

O da öldürüldü.

Müslümanlar, hevdecin içinde, parlak yüzlü, sararmış benizli, bitkin bir genç adam buldular.[1378]

Ona:

'İslâm ol!" dediler.

Genç adam:

"İslâmiyet ne demektir?" diye sordu.

İslâmiyetin ne olduğu, ona anlatıldı.

Kendisinin İslâmiyetten hiç haberi olmadığı anlaşıldı.[1379]

Ona:

"Sen kâfir misin?'" diye sordular.[1380]

Genç adam:

"Sizin istediğinizi yapmazsam[1381] bana ne yapacağınızı öğrenebilir miyim?" diye sordu.[1382]

Müslümanlar:

"Kâfir isen,[1383] seni öldürürüz!" dediler.[1384]

1376 İbn Sa'd, 2/148.
1377 İbn Esîr, Kâmil, 2/256, 257.
1378 İbn Esîr, Kâmil, 2/256, 257.
1379 İbn Kesîr, Bidâye, 4/315.
1380 İbn Sa'd, 2/149.
1381 İbn Kesîr, Bidâye, 4/315.
1382 İbn Sa'd, 2/149.
1383 İbn Kesîr, Bidâye, 4/315.
1384 İbn Sa'd, 2/149, İbn Kesîr, Bidâye, 4/315.

“Siz bana bir iyilik yapsanız olmaz mı?” diye sordu.

Müslümanlar:

“Ne imiş o iyilik?” dediler.

Genç adam:

“Beni, şu vadinin aşağısındaki hevdeçli kadınlara ulaştırdıktan sonra öldürünüz!” dedi.

Müslümanlar:

“Olur! Öyle yapalım!” dediler.[1385]

Elleri bağlı genç, Abdullah b. Ebi Hadrad’a:

“Ey delikanlı!” diye seslendi. Kendisi, Abdullah b. Ebi Hadrad’la yaşıt gibi idi.

Abdullah b. Ebi Hadrad, ona:

“Benden ne istiyorsun?” diye sordu.

Genç adam:

“Sen ellerimin bağını çözsen, beni şu kadınların yanına kadar götürsen de, onlarla olan işimi bitirdikten sonra beni geri çevirip yapmak istediğinizi yapsanız olmaz mı?” dedi.

Abdullah b. Ebi Hadrad:

“Vallahi, senin istediğin şey kolaydır!” diyerek, hemen ellerini çözüp onu kadınların yanına götürdü.

Genç adam, kadınların yanında durdu[1386] ve:

“Selamlarım seni Hubeyş![1387] Artık, tükendi, bitti yaşayış! Benim suçum yok!” dedi[1388] ve ona bir şiir söyledi.[1389]

Kadın:

“Sana da, yedi, sekiz, dokuz, on kere selamlar olsun ve bu selamlar tek çift olarak uzayıp gitsin!” dedi.[1390]

Bundan sonra, genç adamın boynu vuruldu.

Kadın, gelip onun cesedinin üzerine kapandı, onu öpmeye başladı![1391]

Kadın, bir-iki kere hıçkırdıktan sonra, orada can verdi.

1385 İbn Esîr, Kâmil, 2/257.
1386 İbn İshak, İbn Hişam, 4/76, Vâkıdî, Megâzî, 3/877, 878, Taberî, Târîh, 3/125.
1387 İbn İshak, İbn Hişam, 4/76, Vâkıdî, Megâzî, 3/879, İbn Sa’d, 2/149, Taberî, Târîh, 3/125.
1388 Vâkıdî, Megâzî, 3/879, İbn Sa’d, 2/149.
1389 İbn İshak, İbn Hişam, 4/76, Vâkıdî, Megâzî, 3/879, İbn Sa’d, 2/149, Zehebî, Târîh, s. 473, 474.
1390 İbn İshak, İbn Hişam, 4/77, İbn Sa’d, 2/149, Taberî, Târîh, 3/125, Zehebî, Târîh, s. 473, 474, İbn Kesîr, Bidâye, 4/315.
1391 İbn İshak, İbn Hişam, 4/77, Vâkıdî, Megâzî, 3/880, Taberî, Târîh, 3/125, Zehebî, Târîh, s. 473, 474, İbn Kesîr, Bidâye, 4/315, 316.

Müslümanlar Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip bu hadiseyi anlattıkları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İçinizde, hiç mi bir merhametli adam yoktu?!" buyurdu.[1392]

***

Rivayete göre; Benî Cezîmelere:

"İşte, bu gelen Halid b. Velid ve yanındakiler de Müslümanlardır!" denilmişti.[1393]

Halid b. Velid, Benî Cezîmelerden silaha sarılmış olanlara:

"Siz, nesiniz?[1394] Müslüman mısınız,[1395] yoksa kâfir misiniz?" diye sordu.[1396]

Benî Cezîmeler:

"Eslemnâ! Müslüman olduk!" demeyi beceremediler de;[1397]

"Sabbe'nâ! Sebbe'nâ! Biz, bir dinden çıkıp diğer bir dine girdik!" dediler.[1398]

Başka rivayete göre:

"Biz Müslüman bir cemaatiz, namaz kılıp duruyoruz!

Muhammed'in peygamberliğini doğrulamış, meydanlarımızda mescidler yapmış bulunuyoruz, oralarda ezanlar da okuyoruz!" dediler.

Halid b. Velid:

"Ya üzerindeki silahlar ne oluyor?" diye sordu.

Benî Cezîmeler:

"Araplardan bir cemaatle aramızda düşmanlık vardır. Sizin onlar olduğunuzu sandık, korktuk![1399]

Kendimizi İslâmiyete karşı olanlardan koruyalım diye[1400] silahlarımızı üzerimize aldık!" dediler.[1401]

Halid b. Velid onların mazeretlerini kabul etmedi.[1402] Gerçekten Müslüman olduklarına kanaat getiremedi.[1403]

Onlara:

1392 Beyhakî, Delâil, 5/116, 118, İbn Seyyid, 2/187, İbn Kesîr, Bidâye, 4/316, Diyarbekrî, 2/99.
1393 Vâkıdî, Megâzî, 3/875.
1394 İbn Sa'd, 2/147.
1395 Vâkıdî, Megâzî, 3/875.
1396 Halebî, 3/210.
1397 Ahmed b. Hanbel, 2/150.
1398 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73, Ahmed b. Hanbel, 2/150.
1399 Vâkıdî, Megâzî, 3/875, İbn Sa'd, 2/147.
1400 Vâkıdî, Megâzî, 3/875.
1401 Vâkıdî, Megâzî, 3/875, İbn Sa'd, 2/147.
1402 Diyarbekrî, 2/98.
1403 İbn Kesîr, Bidâye, 4/314.

"Silahı, çarpışmayı bırakınız![1404] Tüm insanlar Müslüman olmuşlardır" dedi.[1405]

İçlerinden, Cahdem adındaki kişi:

"Yazıklar olsun size ey Cezîme oğulları! Vallahi, bu, Halid'dir![1406]

Muhammed, Müslüman olduğunu söyleyip duran bir kimseyi araştırmaz.

Halbuki, biz, Müslüman olduğumuzu söylüyoruz.

Bu Halid, Müslümanlara yapılmak istenilmeyen şeyi bize yapmak istiyor!

O, silahlı iken bize yapamayacağı şeyi, bize esirlikte yapacak![1407]

Silahı bırakmanın arkasından esirlik gelecek,[1408] esirliğin arkasından da[1409] kılıç,[1410] boyunların vurulması gelecek!

Vallahi, ben silahımı elimden hiçbir zaman bırakmam, teslim olmam!" dedi.[1411]

Benî Cezîmelerden bir kısmı Cahdem'in görüşünü benimsediler ve Halid b. Velid'e;

"Hayır! Vallahi, silahı bırakmanın sonu, ancak öldürülmektir!

Bizim ne sana, ne de yanındakilere güvenimiz vardır!" dediler.

Halid b. Velid:

"Teslim olmadıkça, sizin için eman yoktur!" dedi.[1412]

Benî Cezîmelerden bazıları ise, Cahdem'e:

"Ey Cahdem! Sen bizim kanlarımızın dökülmesini mi istiyorsun?!

Halk teslim oldular ve silahlarını bıraktılar. Savaş bırakıldı. Halk emniyet ve selamete erdi.[1413]

Sana Allah'ı hatırlatırız! Bize aykırı davranma!" dediler.

Cahdem, kılıcı bırakmaktan kaçındı.

Cahdem'e:

"Biz Müslümanız. Halk teslim olmuştur.

Muhammed, Mekke'yi fethetmiş bulunuyor.

Halid'den ne diye korkacağız?" dediler.

1404 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Vâkıdî, Megâzî, 3/875, İbn Sa'd, 2/147 İbn Esîr, Kâmil, 2/255.
1405 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, İbn Esîr, Kâmil, 2/255, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1406 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Vâkıdî, 3/875, 876, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1407 Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1408 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71.
1409 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1410 Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1411 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1412 Halebî, 3/210.
1413 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.

Cahdem:

"Amma vallahi, siz, bilmediğiniz, eskiden kalma hınç ve kinlerle tutulup cezalandırılacaksınız!" dedi.[1414]

Hep birden üzerine düşünce, Cahdem'e de silahını bıraktırdılar.[1415]

Benî Cezîmeler Halid b. Velid'in verdiği eman sözü üzerine silahlarını bırakınca,[1416] Halid b. Velid:

"Onları esir ediniz!" diye emir verdi.

Cahdem:

"Ey kavmim! O, Müslümanlardan bir kavmi esir etmek mi istiyor?!

O, ancak, yapılmayacak bir şeyi yapmak istiyor!

Artık her şey bitti.

Siz bana aykırı davrandınız, sözümü dinlemediniz.

Vallahi, onun yapacağı şey, kılıçtan geçirmektir!" dedi.[1417]

Benî Cezîmelerden bir kısmı teslim oldukları zaman, ötekileri etrafa dağılmışlardı.[1418]

Halid b. Velid, teslim olan Benî Cezimelerin ellerinin boyunlarına bağlanmasını emretti, bağlandı.[1419]

Elleri boyunlarına bağlanınca, kendileri, Müslümanlardan her birine, birer ikişer teslim edildi.[1420]

Cahdem, Halid b. Velid'in Benî Cezîmelere yaptığı muameleyi görünce:

"Ey Benî Cezîme! Başınıza gelen şeyi ben size önceden haber vermiş, sizi uyarmıştım!" dedi.[1421]

Benî Cezîmeler, geceyi bağlanmış olarak geçirdiler.

Sabah vakti olunca, Müslümanlarla konuştular; namazlarını kıldıktan sonra, tekrar bağlandılar.

Bunun üzerine, Müslümanlar, aralarında anlaşmazlığa düştüler.

İçlerinden birisi:

"Biz onları esir etmek istemiyoruz.

Onları Peygamber Aleyhisselama götüreceğiz!"

Başka birisi:

1414 Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1415 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Vâkıdî, Megâzî, 3/876, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1416 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1417 Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1418 Halebî, 3/210.
1419 İbn İshak, İbn Hişam, 4/72, Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1420 Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1421 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73.

"Bakalım sözümüzü dinleyecek mi?" diyordu.

O sırada, Halid b. Velid:

"Herkes, yanındaki esirin kılıçla boynunu vursun!" diyerek seslendi.

Benî Süleymler, ellerindeki her esirin hemen boynunu vurdular.

Muhacirlerle Ensar ise, kendilerine teslim edilmiş olan esirleri saldılar.

Ensardan Seleme der ki:

"Halid b. Velid'le birlikte bulunuyordum.

Elimdeki esiri salıp, kendisine:

'Nereyi istersen, oraya git!' dedim.

Ensardan olanlar da, yanlarındaki esirleri saldılar, serbest bıraktılar."[1422]

Abdullah b. Ömer de:

"Halid, 'Herkes, yanındaki esirin boynunu vursun!' diye seslenince:[1423]

'Vallahi, ben esirimi öldürmem! Arkadaşlarımdan olan kişiler de esirlerini öldürmezler!' dedim.[1424] Esirimi hemen saldım!" demiştir.[1425]

Ebu Beşîrü'l-Mâzinî de, esiri ile aralarında geçeni şöyle anlatır:

"Benî Cezîmelerden yanımda bir esir bulunuyordu.

Halid b. Velid:

'Herkes, yanındaki esirin boynunu vursun!' diyerek seslenince, boynunu vurmak için, kılıcımı sıyırdım.

Esir bana:

'Ey Ensârî kardeş! Sen bu işi kendiliğinden yapma! Kavmine bak!' dedi.

Baktım ki; Ensar, esirlerini salmışlar!

Esirime:

'Haydi, sen de nereye istersen git!' dedim.

Esir:

'Allah sizi mübarek kılsın!

Fakat, bize sizden daha yakın olan kimseler [Benî Süleymler] bizi hiç acımadan öldürdüler!' dedi.

Halid b. Velid, Muhacirlerle Ensarın esirleri salmalarına kızdı.

O zaman, Ebu Useydü's-Sâidî, Halid b. Velid'e:

'Allah'tan kork! Vallahi biz Müslüman bir cemaati öldürmeyiz!' dedi.

1422 Vâkıdî, Megâzî, 3/876.
1423 Vâkıdî, Megâzî, 3/877.
1424 Ahmed b. Hanbel, 2/151.
1425 Vâkıdî, Megâzî, 3/877.

Halid b. Velid, ona:

'Sen onların Müslüman olduklarını ne biliyorsun?' diye sordu.

Ebu Useydü's-Sâidî:

'Onların Müslüman olduklarını söylediklerini işittik.

Şu mescidler de onların meydanlarında bulunuyor ya!' dedi."[1426]

Ebu Katâde de:

"Seher vakti, Halid:

'Herkes, yanında olan esiri öldürsün!' diye seslenince, esirimi saldım!

Halid'e:

'Allah'tan kork! Sen, bu davranışınla, ancak bir ölüsündür!

Bunlar, hiç şüphesiz, Müslüman bir cemaattirler!' dedim.

Halid b. Velid:

'Ey Ebu Katâde! Senin onlar hakkında hiçbir bilgin yoktur!' dedi.

Halid, onlar hakkında ancak içinde taşıdığı kin ve peşin hükme göre konuşmuştu" demiştir.[1427]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Cezîmelere Yapılandan Üzüntü Duyuşu ve Allah'a Sığınışı

Benî Cezîmelerden olup ölümden kurtulan bir adam Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek başlarına geleni Peygamberimiz Aleyhisselama haber verince,[1428] Peygamberimiz Aleyhisselam ellerini semaya kaldırıp[1429] iki kere:[1430]

"Allah'ım! Halid b. Velid'in yaptığı şeyden berî, uzak olduğumu Sana arzederim!" diyerek Allah'a sığındı.[1431]

Sonra da:

"Onu zorlayıp bundan vazgeçirecek bir kimse yok mu idi?!" diye sordu.

Haberi getiren zât:

"Evet, vardı. Ak tenli, orta boylu bir adam ona karşı koydu.

Fakat, Halid onu azarladı, o da sustu.

1426 Vâkıdî, Megâzî, 3/877.

1427 Vâkıdî, Megâzî, 3/881.

1428 İbn İshak, İbn Hişam, 4/72, Taberî, Târîh, 3/124 İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.

1429 İbn İshak, İbn Hişam, 4/71, Vâkıdî, Megâzî, 3/881, İbn Sa'd, 2/148, Ahmed b. Hanbel, 2/151, Taberî, Târîh, 3/124, Beyhakî, Delâil, 5/114, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 2/186, Zehebî, Târîh, s. 472, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313, İbn Kayyım, 2/186.

1430 Beyhakî, Delâil, 5/114, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 2/186, Zehebî, Târîh, s. 472, Zürkânî, 3/83.

1431 İbn İshak, İbn Hişam, 4/72, Vâkıdî, Megâzî, 3/881, İbn Sa'd, 2/148, Ahmed b. Hanbel, 2/151, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 3/186, Zehebî, Târîh, s. 472, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.

Endamı düzgün olmayan, uzun boylu bir adam da ona karşı koymak istemişti" dedi.

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! İlki benim oğlum, diğeri de Ebu Huzeyfe'nin azadlısı Sâlim'dir!" dedi.[1432]

Rivayete göre; Benî Cezîmelerden öldürülenlerin sayısı otuza yakındı.[1433]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'yi çağırdı ve:

"Ey Ali! Şu kavmin [Benî Cezîmelerin] yanına git! İşlerini hallet! Cahiliye çağındaki dâvâları ayaklarının altına al, hükümsüz say!" buyurdu.[1434]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke fethedildiği zaman, Kureyşîlerden Abdullah b. Ebi Rebia ile Safvan b. Ümeyye ve Huvaytıb b. Abduluzzâ'dan, ordu ihtiyacı için, ödünç olarak mühim miktarda para almıştı.[1435]

Hz. Ali, yanına bu paralardan mühim miktarda alarak, Benî Cezîmelerin yurduna vardı.

Halid b. Velid'in öldürmüş, öldürtmüş olduğu kimselerin diyetlerini (kan bedellerini) ödedi.

Kan bedellerinden veya iğtinam edilmiş ya da ziyaa uğratılmış -köpek yalaklarına varıncaya kadar- bütün mallarının bedelleri, kendilerine ödendi.

Onların ödenmedik hiçbir alacakları kalmadı.[1436]

Hz. Ali, Benî Cezîmelerin yurdundan ayrılacağı sırada, onlara:

"Kan veya mal bedelinden, size ödemediğim bir alacağınız kaldı mı?" diye sordu.

Benî Cezîmeler:

"Hayır!" dediler.

Hz. Ali:

"Şu yanımda kalan paraları da, Resûlullah Aleyhisselamın bilmediği ve sizin bilmediğiniz şeylerden dolayı, Resulullah Aleyhisselam adına ihtiyaten size veriyorum!" dedi, verdi. Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü.[1437]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ali! Ne yaptın?" diye sorunca, Hz. Ali:

1432 İbn İshak, İbn Hişam, 4/72, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1433 Vâkıdî, Megâzî, 3/884.
1434 İbn İshak, İbn Hişam, 4/72, 73, Vâkıdî, Megâzî, 3/882, Taberî, Târîh, 3/124, Beyhakî, Delâil, 5/114.
1435 İbn İshak, İbn Hişam, 4/74, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 2/186.
1436 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73, Vâkıdî, Megâzî, 3/882, Taberî, Târîh, 3/124, Beyhakî, Delâil, 5/114, 115, Zehebî, Târîh, s. 473, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.
1437 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73, Taberî, Târîh, 3/124, Beyhakî, Delâil, 5/115, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, Zehebî, s. 473, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.

"Yâ Rasûlallah! Müslüman bir kavmin yanına vardık. Onlar, meydanlarına mescidler yapmışlar.

Halid'in öldürmüş, öldürtmüş olduğu herkesin diyetlerini ödedim ve köpeklerinin yalaklarına varıncaya kadar onlara ödeme yaptım.

Yanımda bir miktar para artmış, kalmıştı.

Onlara:

'Resûlullah Aleyhisselamın bilmediği, sizin de bilmediğiniz şeylere karşılık olarak, Resûlullah Aleyhisselam tarafından size ihsan edilmiştir!' dedim" dedi.[1438]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Çok iyi yapmış, isabet etmişsin![1439]

Ben Halid'e adam öldürmeyi emretmemiş, ancak onları İslâmiyete davet etmesini emretmiştim" buyurdu.[1440]

Abdurrahman b. Avf'ın Halid b. Velid'i Kınaması ve Onunla Tartışması

Abdurrahman b. Avf, Halid b. Velid'i çok kınadı ve:

"Ey Halid! Sen Cahiliye çağının işini[1441] İslâmiyette işledin!?" deyince, Halid b. Velid:

"Ben senin babanın öcünü aldım![1442] Onları senin babana karşı tutup cezalandırdım!" dedi.[1443]

Abdurrahman b. Avf:

"Vallahi, yanılıyorsun!

Ben babamın katilini kendi elimle öldürmüşümdür.[1444]

Buna Osman b. Affan'ı şahit tutuyorum" dedi ve Hz. Osman'a dönerek:

"Allah aşkına söyle! Babamın katilini benim öldürdüğümü sen bilmiyor musun?" dedi.

Hz. Osman:

"Allah için, evet!

Biliyorum!" dedi.

1438 Vâkıdî, Megâzî, 3/882.

1439 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73, Vâkıdî, Megâzî, 3/882, Taberî, Târîh, 3/124, Beyhakî, Delâil, 5/115, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, Zehebî, s. 473, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313.

1440 Vâkıdî, Megâzî, 3/882.

1441 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73, Vâkıdî, Megâzî, 3/880, Taberî, Târîh, 3/124.

1442 İbn İshak, İbn Hişam, 4/74, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 2/186, İbn Kesîr, Bidâye, 4/314.

1443 Vâkıdî, Megâzî, 3/880.

1444 İbn İshak, İbn Hişam, 4/74, Vâkıdî, Megâzî, 3/880, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 2/186.

Bunun üzerine, Abdurrahman b. Avf, Halid b. Velid'e:

"Fakat, sen amcan Fâke b. Mugîre'nin öcünü aldın![1445]

Yazıklar olsun sana ey Halid! Faraza ben babamın katilini öldürmemiş olsaydım, sen, benim Cahiliye çağındaki babama karşı Müslüman bir kavmi nasıl öldürebilirsin?!" dedi.

Halid b. Velid:

"Onların Müslüman olduklarını sana kim haber verdi?" dedi.

Abdurrahman b. Avf:

"Senin onları mescidler yapmış, Müslüman olduklarını söyler halde bulduğunu, sonra da onları tutup kılıçtan geçirdiğini, birlik halkının hepsi haber verdiler" dedi.[1446]

Bunun üzerine, Halid b. Velid, mazeret olarak:

"Abdullah b. Huzâfetü's-Sehmî, 'Resûlullah Aleyhisselam; onlar İslâmiyetten kaçınırlarsa kendileriyle çarpışmanı sana emretmiştir' diyerek bunu bana emretmedikçe, çarpışma yapmadım!" dedi.[1447]

Hz. Ömer'in Halid b. Velid'i Kınaması ve Kendisine Tavsiyesi

Hz. Ömer de, Halid b. Velid'e:

"Yazıklar olsun sana ey Halid! Sen Benî Cezîmeleri Cahiliye çağına ait bir işten dolayı tutup cezalandırdın!? İslâmiyet kendisinden önceki Cahiliye çağında olan şeyleri yok etmiş değil miydi?" dedi.

Halid b. Velid:

"Ey Ebâ Hafs! Vallahi, ben onları ancak haklı olarak tuttum, müşrik olan bir kavim üzerine baskın yaptım, onlar bana karşı koydular.

Onlar karşı koyunca da, kendileriyle çarpışmamak, benim için mümkün olmadı.

Bunun üzerine, onları esir ettim. Sonra da, kılıçtan geçirdim!" dedi.

Hz. Ömer:

"Abdullah b. Ömer'i nasıl bir adam tanırsın?" diye sordu.

Halid b. Velid:

"Vallahi, onu salih, iyi bir adam olarak tanırım!" dedi.

1445 İbn İshak, İbn Hişam, 4/74, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Esîr, Kâmil, 2/256, İbn Seyyid, 2/186, İbn Kesîr, Bidâye, Bidâye, 4/314.

1446 Vâkıdî, Megâzî, 3/880.

1447 İbn İshak, İbn Hişam, 4/73, Taberî, Târîh, 3/124, İbn Kesîr, Bidâye, 4/313, Diyarbekrî, 2/98.

Hz. Ömer:

"İşte, o, bana, senin haber verdiğinin aksini haber verdi.

Kendisi, bu asker içinde ve senin yanında bulunuyordu!" dedi.

Halid b. Velid:

"Allah'tan mağfiret diliyor ve ona tevbe ediyorum!" dedi.

Hz. Ömer:

"Yazıklar olsun sana! Resûlullah Aleyhisselama git de, senin yarlıganmanı Allah'tan dilesin!" dedi ve bu hadiseden dolayı ona kırıldı.

Halid b. Velid, Hz. Osman'la birlikte Abdurrahman b. Avf'a gitti.

Ondan özür diledi ve onun gönlünü aldı.

Ona:

"Yâ Ebâ Muhammed! Benim için Allah'tan mağfiret dile!" dedi.[1448]

Gerekli Bir Açıklama

Peygamberimiz Aleyhisselam askerî bir birliği bir yere göndereceği zaman, onlara:

"(Gideceğiniz yerde) bir mescid görür veya bir müezzin(in ezan) sesini işitirseniz (ora halkından) hiç kimseyi öldürmeyiniz!" buyururdu.[1449]

Mealini arzettiğimiz bu hadis-i şerifi Dârü'l-Harb ve Dârü'l-İslâm konusunda ölçü olarak gözönünde tutmak, buna ters düşen yanlış görüş ve yorumlara, uygulamalara sapmamak gerekir.

[1448] Vâkıdî, Megâzî, 3/880, 881.

[1449] İbn Ebî Şeybe, 12/367, Ahmed b. Hanbel, 3/448, Ebu Davud, 3/43, Tirmizî, Sünen, 4/120, Beyhakî, Sünen, 9/108, İbn Kesîr, Bidâye, 4/315